NOTITIA
VTRAQVE
DIGNITATVM
CVM ORIENTIS,
TVM OCCIDENTIS

Vltra Arcadij, Honorijq́; tempora.

Et in eam

GVIDI PANCIROLI

I.V.C. Præſtantiſs. ac in celeberrimo Patauino Gymnaſio
Interpretis Legum Primarij

COMMENTARIVM.

IN QVO CIVILES MILITARESQVE MAGISTRATVS, ac Palatinæ dignitates, cum omnium officijs explicantur: pluriumq́; Iutium ſenſus, atque aliotum Auctorum loca illuſtrantur.

Item de MAGISTRATIBVS MVNICIPALIBVS eiuſdem Auctoris Liber.

ACCESSERE

His omnibus poſterioti hac editione vt elegantes ita & uberes doctæq́; pariter Additiones.

Necnon ſeiunctus etiam à prioribus de Quattuordecim vtriuſque tàm Veteris, quàm Nouæ Vrbis Regionibus Libellus, in antiquitatis amatorum gratiam nouiter euulgatus, & à quamplurimis quibus ſcatebat mendis quam ſtudioſiſſimè expurgatus.

Cum duplici Indice, vno Capitum, altero Inſignium terum copioſiſſimo.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS, M DC II.

Apud Ioan. Antonium, & Iacobum de Franciſcis.

BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

SERENISSIMO
CAROLO EMANVELI
SABAVDIAE DVCI,
ET SVBALPINORVM
Principi Ampliſsimo.

BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA

MAGNA mihi ſemper admiratione viſa ſunt digna in re bellica Romanorum ingenia, Sereniſsime Princeps, quæ miram in inſtruendis aciebus artem, eligendis ad caſtrametandum locis; atque diſponendis caſtris prudentiam, explorandisque hoſtium conſiliis induſtriam, ac denique in omnibus ſuperandis difficultatibus animum, atque incredibilem ſolertiam oſtenderunt, in aptandis teſtudinibus, ac vineis, erigendis turribus, atque arietibus, aliisque innumeris tormentorum generibus parem diligentiam exhibuerunt, quibus magnam orbis terrarum partem ſubegerunt. Sed cum ſapientiam intueor, quæ tot moribus, & linguis diſſonas ſub Imperio gentes prudenter rexerunt, & partas opes, ac regna contra imminentes, & futuras procellas inunierunt, & graui iudicio cuncta diſpoſuerunt, non minorem hinc laudem mihi videntur promereri. Quemadmodum enim feruentes aquæ ſemper ebulliunt, nec vaſe queunt contineri, ſic tot populorum æſtuantia ingenia difficillimum fuit cohibere: ſed quæ in domandis, eadem in continendis quoque in officio gentibus, & clarior etiam virtus enituit, quod & Poeta Romanorum proprium eſſe bis verſibus ſignificauit.

Tu regere imperio populos Romane memento,
Hæ tibi erunt artes, paciq; imponere morem.

Singulis enim prouincijs ad efferos animos frænandos, iura & magiſtratus cum armatis militibus præfecerunt, in limitibus Imperij Duces cum validis præſidiis locarunt; Alios exigendis vectigalibus, ac tributis præpoſuerunt, quibus attenuati populi viribus deſtituebantur, & fiſcus adauctus in dies potentior fiebat. His nixum totum ſtetit, ac creuit Imperium, quibus confirmandis, atque adeo ampliandis, omnem diligentiam & ſtudium Romani Principes adhibuerunt. Neque hæc vigilanter exercuiſſe contenti, ad ſucceſſorum eruditionem, & omnia in officio facilius continenda, cuncta in libro deſcripta habuerunt, qui prius Breuiarium, ſeu ratiocinarium Imperii, mox Notitia eſt appellatus, in quo ciuiles magiſtratus, & militares, legiones, auxilia, cohortes, vexillationesque ſingula cum ſuis ſymbolis, & inſignibus, officiisque poſitæ comprehendebantur. Pecuniæ etiam publicæ, ac priuatæ Principis exactores, ac cætera Palatinæ dignitates quæque cum ſcriniis ac codicibus annotabantur, in quibus argentum, veſtis, ſupellex, ac reliqua Principis eo ordine ac diligentia deſcripta conſeruabantur, vt nihil inde poſſet deperire. Hæc omnia vtriuſque Romani Imperii tum in duo diuiſi, id eſt Orientis & Occidentis continet Notitia, ſed ita ieiunè poſita, vt indicis tantùm vice fungatur. Itaque res vetuſtæ, altaque caligine conditæ obſcuræ relinquuntur, vt legentes incerti & perturbati diſcedere cogantur, & vt ait Poeta.

Inconſulti abeunt, ſedemq; odere Sybillæ.

Opus tamen vt res excelſas, & Romani Imperii magnitudinem complectens, ingens cunctis ſui deſiderium excitat. Id ſemel Celſitudo tua mihi exhibuit, & vt eſt rerum antiquarum ſtudioſiſſima, aliquem eius interpretem poſtulabat, ac tandem poſt multos variosque ſermones, mihi ipſius explicandi onus impoſuit, quod tanquàm omnium difficillimum, humerisque meis impar primò recuſaui. Hic enim iam antiquati magiſtratus, & eorum officia, quorum nullum amplius extat veſtigium, & vix nomen retinetur, erant declaranda. Elucidanda dignitatum inſignia, militum ordines, & ſymbola explicanda, quæ vt alibi nunquàm viſa, ita eorum ſenſum exprimere vatis potius eſſe videbatur, quàm Iureconſulti. Vectigalium quoque & tributorum rationes immutatas, & palatina officia penitus extincta, & incognita, renouare, immenſi laboris res proponebatur, vetuſtos Imperii limites, & loca cum præſidiis declarari poſſe animum deſpondebam. Itaque qua poteram modeſtia deprecabar, vt in alium me doctiorem hæc prouincia demandaretur. Sed cùm acrius ad hoc onus ſubeundum vrgeret, nec tanti Principis deſiderio reſiſtere auderem, omnem difficultatem

cultatem obtemperandi cupido ſuperauit. Auſus itaque ſum, quod nunquàm à me fieri poſſe putabam, & huius Notitiæ incognita & obſcuriſſima à tenebris in lucem educere ſum conatus, in quibus vbi defuero, Celſitudine tuæ parendi neceſſitas me excuſabit, cuius imperio non obſequi cùm mihi fas non eſſet, malui obtemperando culpæ periculum ſubire, quàm ea vacando, contumax videri. Vt iuſſa igitur exequar, imperatumq; debitum ſoluam; in Notitiam vtriuſque Romani Imperij Commentarium ei meum offero; in quo Romanorũ Principum magnitudinem, opulentiam, vires, & inſignem in cunctis ſolertem prudentiam ſpectabit. Hoc munus Amplitudini tuæ exiguum eſt, ſed animi promptitudinem maiora, ſi poſſet, daturi reſpiciet. Interea hoc etſi Leuidenſe, & craſſo filo contextum opus, non aſpernabitur. Nam.

A te principium, tibi deſinet, accipe iuſſis
Ardua cœpta tuis, atque hanc ſine tempora circum
Inter victrices hederam tibi ſerpere lauros.

Ac nobis Celſitudinem tuam Deus Optimus Maximus diu incolumem ſeruet.

Celſit. Tuæ

Deditiſs. Ser.

Guidus Pancirolus.

A D
GVIDVM PANCIROLVM
VIRVM CLARISSIMVM,
Notitiam Imperij vtriuſque.
QVO MODO ANTE AB VLLO
NVNQVAM DECLARANTEM.

Franciſcus Pola Iureconſ. Veronenſis.

ERGO inſperato tandem candore potitam
NOTITIAM GEMINI IMPERII ſpectamus ouantes;
Romulidumque iuuat, nec non Byzantia regna
Partibus è cunctis manifeſta in luce tueri;
Quæ fuerint vrbes olim, quæ caſtra, vel arces.
Quæque Magiſtratus ferrent inſignia, nunquàm
Intellecta prius, nigriſque obducta tenebris.
O nos fœlices, præſens qui degimus æuum,
Queis nouiſſe datum tantæ miracula mentis:
Sed mage fœlicem, potuit qui talia nobis
Pandere, diuino iamnum quæſita labore.
Auſim quinetiam non illum corpore cretum
Dicere mortali, Diuumque accumbere menſis,
Si Cereri, & Baccho ſua quondam antiqua reperta,
Aethereas habitare domos, Cœlumque dedere;
Nam quæ hæc conuincet maieſtas munera rerum?
Pythia non olim tam cæcas ſoluere fertur
Ambages potuiſſe uiris, & non augur Apollo:
Ille Deus, Deus ille quidem, qui commoda tanta
Legali tribuit claſſi; nam tempore in omni
Ille Deus mihi erit, Deus ille erit & mihi ſemper.
Te ſequor ò, te, ſancte ſenex; tua numina adoro
PANCIROLE ingens; ne me aſpernare colentem.

Tu

Tu pietate micas, tu relligione Deorum,
Tu ſolus monumenta ſitu conſumpta vetuſto
Reſtituis; tu das doctis cognoſcere chartis
Biſſenis quantum libris mandauerit ortus
Iuſtino, Imperium qui mox, & nomina patris
Retulit, & miro Pandectas ordine fecit:
Tu legum penitus diuina oracula noſcis,
Atque ea facundo per terras ore profaris;
Tu non auditos aperis, clariſſime, ſenſus,
Alciatis melior, Celſis & proximus ipſis:
Intereà pendent homines dicentis ab ore,
Qui ad te diuerſis veniunt regionibus orbis;
Te colit Heſperius, te Teuton, Gallus, & Indus,
Et qui extra ſolis curſus, atque aſtra vagantur;
At quas noſtra tuas nunc diſcunt tempora laudes
Poſtuma eas duplici præſtabunt fœnore ſecla.

INDEX CAPITVM,

QVAE IN HOC VTRIVSQVE

Imperij Notitiæ Commentario continentur.

PRæfatio. pag.1
De Notitiæ inſcriptione. pag.3
Summaria dignitatum Orient. Imp.enumeratio.cap.1.pag.3
De illuſtribus, ſpectabilibus, Clariſſimis, perfectiſſimis, & egregijs. cap.2. pag.5
De perfectiſſimis.cap.3. 6
De egregijs. cap.4. 6
De præfectis prætorio.cap.5. 6
De curſu publico, angarijs, & parangarijs. capite 6. 8
De præfecto prætorio Orientis. cap.7. 9
De aſſeſſoribus. cap.8. 9
De apparitoribus, & officio P. P. domeſticis, & cancellarijs.cap.9. 9
De Principe. cap.10. 10
De Corniculario.cap.11. 11
De adiutore.cap.12. 11
De Commentarienſi.cap.13. 11
De ab actis. cap.14. 12
De numerarijs. cap.15. 13
De ſubadiuua.cap.16. 13
De cura epiſtolarum. cap.17. 13
De Regendario cap.18. 13
De exceptoribus, & eorum adiutaribus.cap.19. 13
De ſingularijs, ducenarijs, centenarijs, & Sexagenarijs cap.20. 14
De Primipilo.cap.21. 14
De inſignibus dignitatum, & P. Prætorio Orientis, cap.22. 14
De præf. Prætorio Illyrici, & Iuſtinianea prima cap. 23. 15
De imaginibus Principum, cap.24. 17
De præfecto vrbis Conſtantinopolis, cap.25. 18
De præfecto annonæ cap.26. 18
De præfecto vigilum cap.27. 19
De decanis ſeu lecticarijs, cap.28. 19
De curatoribus operum Conſtantinopolis, cap.29. 19
De prætoribus Conſtantinopolis, cap.29. 19
De Magiſtris militum, cap.30. 19
De primo magiſtro militum in præſenti, & eius officio. cap.31. 20
De vexillationibus Magiſtri militum in præſenti capite 32. 21
De vexillationibus palatinis. cap.33. 22
De vexillationibus ſeptem Comitatenſibus, cap.34. 22
De legionibus cap.35. 23
De præfectis legionum cap.36. 25
De numerorum militum ſymbolis, & eorum coloribus. cap.37. 25
De VI. legionibus palatinis Magiſtri militum præſentalis, cap.38. 26
De XVIII. auxilijs palatinis, cap.39. 27
De officio Magiſtri militum in præſenti, cap.40. 28
De alio Magiſtro militum in præſenti, cap.41. 30
De VI. vexillationibus Palatinis alterius Magiſtri militum præſenti. cap.42. 30
De VI. vexillationibus Comitatenſibus, capite 43. 30.
De VI. legionibus palatinis ſub alio Magiſtro militum in præſenti. cap.44. 30
De XVIII. auxilijs palatinis alterius magiſtri militum in præſentialis, cap.45. 31
De Magiſtro militum per Orientem.cap.46. 32
De vexillationibus Comitatenſibus, X. ſub Magiſtro militum per Orientem. cap.47. 32
De IX. legionibus Comitatenſibus per Orientem. capite 48. 34
De legionibus X. Pſeudocomitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, cap.49. 34
De Magiſtro militum per Thracias, cap.50. 36
De III. Vexillationibus palatinis ſub Magiſtro militum per Thracias. cap.51. 36
De IIII. Vexillationibus Comitatenſibus ſub Magiſtro militum per Thracias, cap.52. 36
De legionibus Comitatenſibus XXI. ſub magiſtro militum per Thracias, cap.53. 36
De Magiſtro militum per Illyricum, cap.54. 39
De II. vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Illyricum, & legione palatina. cap. 55. 39
De VI. auxilijs palatinis. cap.56. 39
De VIII. legionibus Comitatenſibus magiſtri militum per Illyricum cap.57. 39
De IX. legionibus pſeudocomitatenſibus magiſtri militum per Illyricum. cap.58. 39
Epilogus copiarum Orientis. cap.59. 39
De præpoſito ſacri cubiculi. cap.60. 40
De ſchola ſilentiariorum. cap.61. 40
De Magiſtro officiorum Orientis, et eius inſignibus, cap.62. 41
De ſcholis, quibus præerat magiſter officiorum. capite 63. 43
De ſchola agentium in rebus cap 64. 43
De menſoribus, lampadarijs, admiſſionalibus, & mutatorijs, cap.65. 44
De V. Fabricis in diœceſi Comitis Orientis, & Fabricenſibus. cap.66. 44
De III. Fabricis Ponticæ.cap.67. 45
De Fabrica Aſiana. cap.68. 45
De II. Fabricis Thraciarum. cap.69. 45
De IIII. Fabrycis Illyrici. cap.70. 45
De officio magiſtri officiorum. cap.71. 45
De quæſtore, & eius inſignibus.cap.72. 45
De illuſtri Comite ſacrarum largitionum Orientis, & eius

Digitized by Google

INDEX CAPITVM.

& eius inſignibus. cap.73. 47
De his, qui erant ſub diſpoſitione Comitis ſacrarum largitionum. cap.74. 49
De officio Comitis ſacrarum largitionum Orientis, cap.75. 52
De ſcrinio canonum cap.76. 52
De ſcrinio tabulariorum, cap.77. 53
De ſcrinio numerariorum.cap.78. 53
De ſcrinio aureæ maſſæ. cap.79. 53
De ſcrinio auri ad reſponſum, cap.80. 53
De ſcrinio veſtiarij ſacri, cap.81. 53
De ſcrinio ab argento.cap.82. 53
De ſcrinio annularenſi vel Miliarenſi.cap.83. 54
De ſcrinio à pecunijs, cap.84. 54
De ſcrinio exceptorum.cap.85. 54
De ſcrinio Mittendariorum Tertiocerio, & Quartocerio largitionum, cap.86. 54
De illuſtri Comite priuatarum diuinæ domus in Oriente, & eius inſignibus, cap.87. 54
De officio Comitis rerum priuatarum. cap.88. 56
De Comite domeſticorum equitum, & domeſticorum peditum, eorumque inſignibus.cap.89. 57
De ſpectabili Primicerio cubiculi.cap.90. 58
De Comite Caſtrenſi ſacri palatij, & eius inſignib. cap.91.
De Primicerio notariorum, eiuſque inſignibus, & laterculo maiore. cap.92. 60
De Magiſtris IIII. ſcriniorum, & eorum inſignibus. cap.93. 61
De Magiſtro memoriæ.cap.94. 62
De Magiſtris epiſtolarum.cap.95. 63
De Magiſtro libellorum. cap.96. 63
De Comite diſpoſitionum. cap.97. 64
De Magiſtratibus prouinciarum cap.98. 64
Communia magiſtratuum prouinciarum.ca.99. 65
De Proconſulibus, & differentia inter eos, & alios prouinciarum magiſtratus.cap.100. 66
Summarium magiſtratuum ciuilium Orientis. 67
De Proconſule Aſiæ, & eius inſignibus.ca.101. 68
De Conſulari Helleſponti, & Præſide inſularum. capit.102. 69
De Proconſule Achaiæ, & eius inſignibus. capite. 103. 69
De Comite Orientis, eiuſque inſignibus, & officio. cap.104. 70
De Lyciarchi, & Syriarchi muneribus, & ludis. cap.105. 72
De Conſulari, & poſtea Proconſule Paleſtinæ, eiuſque inſignibus. cap.106. 72
De Conſulari Phœniciæ.cap.107. 73
De Conſulari Syriæ primæ.cap.108. 73
De Conſulari Cypri. cap.109. 73
De conſulari Ciliciæ primæ, & Præſide ſecundę. capit.110. 73
De Præſidibus ſecundæ & tertiæ Paleſtinæ ſalutaris.cap.111. 73
De Pręſide Phœnices Libani. cap.112. 74
De Præſidibus Euphratenſis Syriæ, & ſalutaris. cap.113. 74
De Oſroenæ & Meſopotamiæ Pręſidibus.cap.114. 74
De Iſauriæ Præſide, & poſtea Comite.cap.115. 74
De Præſide & Moderatore Arabiæ.cap.116. 74
De Præfecto Aegypti, eiuſque inſignibus, & officio. cap.117. 75
De Præſidibus vtriuſque Libyæ, cap.118. 76
De Præſide Thebaidis, & eius inſignibus.cap.119. 76
De Præſidibus Arcadiæ & Aegypti, Auguſtanicęque correctore. cap.120. 76
De Iuridico & alijs Alexandriæ magiſtratibus.cap. 121. 76
De Vicario Aſianæ, & eius inſignibus. ca.122. 77
De conſularibus Pamphylię & Lydiæ.cap.123. 78
De Præſidibus Lyciæ & Cariæ, Lycaoniæ, & poſtea Prætore Iuſtiniano.cap.124. 78
De Præſidibus Piſidiæ, Phrigiæ Pacatianæ & ſalutaris.cap.125. 78
De Vicario Ponticæ, & eius inſignibus.cap.126. 79
De Conſularibus Galatiæ, & Bithyniæ.cap.127. 80
De Præſidibus Honoriadis ſeu Paphlagoniæ. cap. 128. 80
De Præſide Cappadociæ.cap.129. 80
De Præſidibus Ponti Polemoniaci, & Helenoponti.cap.130. 81
De Præſidibus Armeniarum, cap.131. 81
De Vicario Thraciæ & eius inſignibus, cap.132. 81
De Conſularibus Europæ & Thraciæ.cap.133. 82
De Præſidibus Hęmimontis, Rhodopes, Myſiæ inferioris, & Scythiæ, cap.134. 82
De Vicario Macedoniæ. cap.135. 83
De Conſularibus Macedoniæ & Cretæ.cap.136. 83
De Præſidibus Theſſaliæ, vtriuſque Epiri, & partis ſalutaris Macedoniæ. cap.137. 83
De Vicario Daciæ, & Rectoribus, qui ſub eo erant. cap.138. 83
De limitaneis Comitibus, & Ducibus.cap.139. 84
De Comite limitis Aegypti.cap.140. 85
De alijs, quę de minore laterculo emittuntur.ca. 87
De alijs numeris prouinciæ Auguſtanicę. 88
De Comite Iſauriæ & Pręſide.cap.141. 88
De Duce Lybiæ.cap.142. 89
De Duce Thebaidis, & eius militibus, cap.143. 89
De alijs, qui de huius Ducis minore laterculo emittebantur. 91
De ſpectabili Duce Paleſtinę. cap.144. 93
De Alis & cohortibus, quę de Paleſtinæ Ducis minore laterculo emittuntur. 92
De Duce Arabię, cap.145. 93
De ijs, quę de minore laterculo emittebantur. 93
De ſpectabili Duce Phœnices. cap.146. 95
De his, qui de minore ipſius laterculo emittuntur.
De ſpectabili Duce Syrię & Euphratenſis ſeu Auguſto Euphratenſis. cap.147. 96
De Auguſto Euphratenſis copijs, quę de minore ipſius laterculo emittebantur.
De ſpectabili Duce Oſroenę.cap.148. 97
De Duce Meſopotamię viro ſpectabili. capit.149. 98
De Duce Armenię. cap.150. 99
De ſpectabili Duce Scythiæ. cap.151. 101

De

De Duce Mœſiæ ſecundæ. cap.152. 102
De Duce Mœſiæ primæ.cap.153. 104
De Duce Daciæ Ripenſis.cap.154. 105
De Paleſtinæ & aliarum prouinciarum Conſularibus, eorumque inſignibus & officijs. cap.155. 106
De Correctoribus, eorumque inſignibus. cap.156. 107.
De Thebaidis, alijſque Præſidibus, tam Clariſſimis, quàm Perfectiſſimis, eorumque inſignibus, cap. 157. 108
De differentijs inter officia magiſtratuum.cap.158. 109
De Armarijs librorum a Notitia repræſentatis. cap.159. 110

Index dignitatum Occidentis.

De Occidentali Imperio.cap.1. pag.1
De Præfecto Prætorio Italiæ.cap.2. 115
De Præfecto Prętorio Galliarũ. ca.3. 117
De Præfecto vrbis Romæ.cap.4. 117
De Præfecto annonæ.cap.5. 119
De Præfecto vigilum. cap.6. 120
De Comite formarum.cap.7. 120
De Comite riparum, & alueis Tiberis, & cloacarum. cap.8. 120
De Comite portus. cap.9. 121
De Magiſtro cenſus.cap.10. 121
De Rationali vinorum. cap.11. 121
De Tribuno fori ſuarij.cap.12. 121
De Conſulari aquarum. cap.13. 121
De Curatore operum maximorum.cap.14. 122
De Curatore operum publicorum.cap.15. 122
De Curatore ſtatuarum.cap.16. 122
De curatore horreorum Galbanorum. cap.17. 123
De Centenario portus.cap.18. 123
De Tribuno rerum nitentium.cap.19. 123
De Magiſtro peditum in præſenti Occidentis. cap. 20. 127
De XII. palatinis legionibus Magiſtri militum præſentalis Occidentis. cap.21. 128
De auxilijs palatinis LXV. Magiſtri peditum præſentalis per Occidentem.cap.22. 128
De Legionibus Comitatenſibus XXXII. Magiſtri peditum per Occidentem. cap.23. 130
De XVIII. Legionibus Pſeudocomitatenſibus Magiſtri peditum Occidentis.cap.24. 132
De Comite & Magiſtro equitum præſentali occidentis, eiuſque militibus, & eorum inſignibus. cap. 25. 132.
De IX. Vexillationibus palatinis Magiſtri equitum præſentalis Occidentis.cap.26. 134
De Vexillationibus Comitatenſibus XXXII.cap. 27. 134
De Magiſtro equitum per Gallias.cap.28. 136
Tabella eorum, qui Prępoſito ſacri cubiculi parebant.
De Illuſtri Præpoſito ſacri cubiculi.cap.29. 136
Tabula eorum, quibus Magiſter officiorum in Occidente præerat.
De Magiſtro officiorum Occidentis. cap.30.
De Fabricis Occidentis.cap.31.
De VI. Fabricis in Italia. cap.32. 139
De Fabricis VIII. in Gallijs. cap.33. 139
De Quęſtore.cap.34. 139
Tabula eorum, quibus Comes largitionum Occidentis imperabat.
De Illuſtri Comite ſacrarum largitionum Occidentis. cap 35. 141
De Præpoſitis theſaurorum. cap.36. 141
De Procuratoribus monetæ.cap.37. 142
De Procuratoribus Cynegiorum, aut Gynæciorum. cap.38. 142
De Procuratoribus Baphiorum.cap.39. 143
De Prępoſitis Brambaricariorum, ſeu argentariorum. cap.40. 143
De Prępoſitis Baſtagarum.cap.41. 143
Index eorum, quibus Comes rerum priuatarum Occidentis imperabat. 143
De Illuſtri Comite rerum priuatarum Occidentis. cap.42. 144
De Comitibus domeſticorum peditum, & equitum. cap.43. 145
De Primicerio ſacri cubiculi, & Caſtrenſi palatij Occidentis.cap.44. 146
De Primicerio notariorum Occidentis. capit. 45. 147.
De Magiſtris ſcriniorum Occidentis.cap.46. 147
Index eorum, quibus Pręf. Prætorio Italiæ imperabat. 147
De Proconſule Africę, & eius inſignibus. cap.47. 148
De Vicario Vrbis Romę. cap.48. 149
De Italię Magiſtratibus.cap.49. 149
De Conſulari Campanię.cap.50. 149
De Conſulari annonario Tuſcię, Vmbrięque.cap.51. 150
De Conſulari Piceni ſuburbicarij.cap.52. 150
De Conſulari Sicilię. cap.53. 150
De Correctoribus Apulię & Calabriæ, item Brutiorum & Lucaniæ. cap.54. 151
De Præſidibus Samnij & Valeriæ. cap.55. 151
De Præſidibus Sardiniæ & Corſicæ.cap.56. 151
De Vicario Italiæ.cap.57. 151
De conſulari Venetiæ & Iſtriæ.cap.58. 151
De Conſularibus Aemiliæ, Flaminiæ, & Piceni. c.59. 152
De Conſulari Liguriæ.cap.60. 152
De Præſidibus Alpium Cottiarum, Retiæ primæ, & ſecundæ. cap.61. 152
De Vicario Illyrici Occidentalis.cap.62. 152
De Conſulari Pannoniæ ſecundæ, & correctore Sauiæ, ac Præſide Pannoniæ primæ, & vtriuſque Norici. cap.63. 152
De perfectiſſimo Præſide Dalmatiæ.cap.64. 152
De Vicario Africæ, & eius Conſularibus, ac Præſidibus. cap.65. 153
De præfectis annonæ Africæ, & patrimonialium fundorum. cap.66. 154
Index eorum quibus præfectus prætorio Galliarum præerat. 155

De

INDEX CAPITVM.

De Vicario Hiſpaniarum, & earum magiſtratibus, cap.67. 155
De Vicario Galliarum, ſeu XVII. prouinciarum, earumque magiſtratibus, cap.68. 157
De Vicario Britannia, & eius magiſtratibus, cap. 69. 158
De Comite Africa, cap.70. 159
De Comite Tigitana, cap.71. 160
De Comite limitis Saxonici p Britāniā, cap.72. 161
De Comite Britanniæ, cap.73. 162
De Comite limitum Italiæ, cap.74. 163
De Comite Argentoratenſi, cap.75. 164
De Comite Illyrici, cap.76. 164
De Comite Hiſpaniarum, cap.77. 164
De Duce & Præſide Mauritaniæ, Cæſarienſis, cap. 78. 165
De Duce Tripolitanæ Prouinciæ, cap.79. 166
De militum Africæ reformatione, cap.80. 166
De Duce Pannoniæ ſecundæ Riparienſis, ſiue Sauiæ cap.81. 167
De Duce Valeriæ Ripenſis, cap.82. 169
De Duce Pannoniæ primæ & Norici Ripenſis, capit.83. 171
De Duce Retiæ primæ & ſecundæ, cap.84. 172
De Duce prouinciæ Sequanici, cap.85. 173
De Duce tractus Armoricani, & Neruicani, capit. 86. 174
De Duce Belgicæ ſecundæ, cap.87. 174
De Duce Germaniæ primæ, cap.88. 176
De Duce Britanniarum, cap.89. 177
De Duce Mogontiacenſi, cap.90. 179
De inſignibus Conſularium, cap.91. 182
De inſignibus correctorum, cap.92. 183
De inſignibus præſidum, cap.93. 183

FINIS.

IVRA

IVRA IN HOC OPERE
ILLVSTRATA,
& nouiter declarata ll. ff.

L. Abeſſe 32.ff.ex.quib.cauſis maior.in præfatione, & ca.20.de præfecto legionis.

L.vlt.de conueniend. fiſci debito. in præfatione.

L.2.ff.de in ius vocand.cap.6.de curſu publico.

l.vlt.§.hi quoque,ff.de mun.& bon.ibidem.

l.eos.27.vlt.de falſis, ibidem.

l.continuus 137.§.cum ita,de verbor.oblig.ibidem.

l.illicitas,§.ne tenuis,ff.de offi.præſid.cap.9.de apparitoribus.

l.vlt.ff.de ſeparatio.cap.10.de principe.

l.1.§.1.ff.de offic. proconſ.capit.13. de commentariensi.

l.2.ff.ad l.Iul.maieſt.cap.14.ab actis.

l.pater,ff.de adim.legat.cap.21. de primipilo.

l.pater,§.Iulius Agrippa.ff.de leg.3.ibidem.

l.pediculis,§.quidam,ff.de aur. & arg.lega. ibidem.

l.vlt.§.patrimonium.ff. de mun. & bon.ibidem.

l.capitalium,§. ad ſtatuas,de pœnis,capit.22. de inſignibus,& cap.24. de imaginibus.

l.41.nam & Imperator,ff. de donatio. inter virum, & vxorum, ibidem de inſignibus.

l.5.ff.ad l.Iul.maieſt.cap.24.de imaginibus.

l.officium,§.vlt.ff. de milita.teſta.cap.26. de præfectis legionum.

l.pen.§. vlt.de lega.3.cap.72.de officio quæſtoris, & cap.93.de magiſtr.1111. ſcriniorum.

l.creditor,§.inter venditorem,ff.de actio.empt.ibid. de officio quæſto.

l.3.§.ſi quid.ff.de minor.ibidem.

l.Lucius Titius 72.ff.de leg.2.ibidem.

l.mortuo boue,§.1.ff.eod.tit.ibidem.

l.fideicommiſſa.§.ſi ſeruo,ff.de leg.3. ibidem.

l.libertis quos,§.ab hæredibus,ff.de alim.& ciba.lega.ibidem.

l.negociatores,de excuſat.muner.cap.73.de comite largitionum.

l.6.ff.de cuſtod.reorum ibidem.

l.vlt.§.1.ff.de mun.& bono.ibidem.

l.vlt.in fi. ſi menſ.falſum mod.dixer.c.77. de ſcrinio tabular.

l.officium,§.vlt.ff.de re milit.cap.26. de præfectis legionum.

l.antepenult.ff. de annu.legat.capit.93.de magiſtr. 1111.ſcrinior.

l.6.§.1.ff.de ducenar.ibidem.

l.4.§.1.ff. de ſicarijs, capit.95. de magiſtro epiſtolarum.

l.5.§.vlt.ff.de pœnis,ibidem.

l.4.§.ingreſſum,ff.de offic.proconſ.cap.96. de magiſtro libellorum.

l.3.de appellat.recip.ibidem.

l. Athletæ,§.1.ff.ex quibus cauſ.infam.irrog.capitu. 105.de lyciarchis.

l.37.ff.de iudicijs ibidem.

l.5.ff.ad l.Iul.de vi pub.ibidem.

l.1.§.1.ff.de appellat.ibidem.

l.6.ff.de excuſat.tutor.ibidem.

l.8.de vacat.muner.ibidem.

l.17.ff.de muner.& honor.ibidem.

l.non diſtinguemus,§.ſacerdotio, de arbitr. ibidem.

l.1.§.1.ff.ad l.Iul.de ambitu, ibidem.

l.pen.ff.de vacat.muner.ibidem.

l.3.§.ſi præſidis,& §.vlt.ff.de re milit.capit.117.de præfecto Auguſtali.

l.omne delictum, 6.ff.eod.tit.ibidem.

l.officium 12.ff.de re milit.ibidem.

l.in agris,ff.de acquir.rer.domin.capit.139.de limitaneis Comitibus & Ducibus.

l.1.§.3.& 4.ff.de flumin.ibidem.

l.Lucius,ff.de euictio.ibidem.

l.ſi captiuus,ff.de capti.& poſtlim.reuerſ.ibidem.

l.relegatorum 7 §. & quoddam de pœnis, ibidem.

l.cum hic ſtatus,§.ſi mulier,ff.de donat.inter uir.& vxor.cap.155.de Paleſtinæ, & aliarum Prouinciarum Conſularibus.

l.præſidis,34.ff.ſi cert.pet.capit.158.de differentijs inter officia magiſtratuum.

l.ſed & ſi 52.§.1.ff.de iudi.cap.5.lib.2. de præfecto annonæ.

l.mortuo 49 §.1.ff.de leg.2.ibidem.

l.Titia Seio,87. in princ.ff.eod.de leg.2.ibidem.

l. ſi maritus,15.§.1.ff.ad l.Iuliam,de adult.capit.6. lib.2.de præfecto uigilum.

l.qui mittuntur,§.1.ff.ex quib.cauſ.maior. ibidem.

l.verum,§.ex facto,ff.de minor.capit.8.de comite riparum,& cap.14.de curatore operum maximorum,lib.2.

l.41.ff.de actio.emptio.cap.13.lib.2.de Conſulari aquarum.

l.cum quidam 17.§.fiſcus,de vſur.ibidem.

l.pen.de fugitiuis, ca.18.de centenario portus,lib.2.

l.generaliter 3.§.ſpurios,ff.de decurio.capit.2.lib.3. de magiſtratibus municipalibus.

l. ſpurij,§.1.ff.de decurio.cap.3.de magiſtratib. municip.lib.3.

l.5.§.ſi mulier.ff.de dona.inter vir.& vxor.ibidem.

l.cum quidam 23.ff.de annu.lega. ibidem.

l.vlt.ff.

l.vlt.ff.de decret.ab ordine facien.cap.6.lib.3.de magiſtrat.municipa.
l.honores,ff.de decurio.cap.8.lib.3.de magiſtra.municipa.
l.vlt.§.iudicundi,ff.de mun. & hon.ibidem.
l.pars literarum,ff.de iudi.ibidem.
l.vlt.ff.de offi.aſſeſſor.cap.11.de magiſtratib.municipalib.
l.vlt.§.item reſcripſerunt,ff.de admin.rer.ad ciuitat.pertin.cap.12.de magiſtra.municip.
l.vlt.§.cura quoque, ff.de muner. & honor. ibidem, & cap.12.
l.ſi duas, §. eſt autem,de excuſat.tutor.ibidem, & cap.19.
l.2.ff.de vacat.muner.capit.12. de magiſtrati.municipu.
l.vlt.§.2.ff.de muner.& honor.cap.14. de magiſtra.municipa.
l.vlt.ff.de pecul.ibidem.
l.eius,qui in prouincia,ff.ſi cer.peta.ibidem.
l.vxorem,§.legauerat,ff.de leg.3. ibidem.
l.4.ff.de ſeruis fugit.cap.18.de magiſtra.municip.
l.diuus,ff.de cuſtod.reorum, ibidem.
l.vlt.§.irenarchę, ff.de muner.& honor.ibidem.
l.lectos 12.ff.de peric.& commod.rei vend.cap.19. de magiſtra.municip.
l.vlt.§.hi quoque,de muner.& honor.cap.20.de magiſtra.municip.
l.1.§.iubemus, C.de offic.Praef.Praetor.Afr.in prefatione.
l.2.§.vlt.C.eo.tit.ibidem.
l.vlt.C.de offic.magi.officio.ibidem.
l.1.C.de offi.quaeſto.ibidem.
l.2.C.eod.tit.ibidem.
l.quoniam.C.de curſu publ. cap.6. de curſu publico.
l.12.l.48.C.Theo.eod.tit.ibidem.
l.23.l.26.l.pen.C.Theo.eo. de curſu pub.ibidem.
l.15.17.18.36.60.C.Theo.de curſu pub.ibidem.
l.3.C.Theo.de anno.& tribut.ibidem.
l.nemo.8.C.de anno.& tribut.ibidem.
l.2.C.de cond.in pub.horr.ibidem.
l.2.C.de lucris aduocato.ibidem.
l.119.C.Theo.de decurio.ibidem.
l.4.C.Theo.de offi.recto.prouin.ibidem.
l.2.15.C.Theo.de curſu pub.ibidem.
l.3.C.de curſu pub.ibidem.
l.4.C.eod.tit.ibidem.
l.1.C.de tractator. ibidem.
l.ſcriniarios 16.C.de teſtam.cap.9.de apparitoribus.
l.nulli.10.C.de numerar.ibidem.
l.4.C.de epiſc.& cleric.ibidem.
l.in his,pen.& vlt. C.de diuer. offic.ibidem.
l.vlt. C.de offic.Praef.vrb. cap.12.de adiutore.
l.31.C.de epiſco.& cler. cap.14.ab actis.
l.vlt.C.de donat.cauſ.mort.ibidem.
l.30.in hac. C.de donat.ibidem.
l.28.nulli.C.de epiſco.& cleric.ibidem.
l.2.l.18.C.de teſtamen.ibidem.
l.19.illud.C.de ſacroſanct.eccl.ibidem.
l.contractus.C.de fid.inſtrum.ibidem.
l.conſulta.23.C.de teſta. ibidem.
l.data.C.de donat.ibidem.
l.1.C.de exacto.tributo.cap.20.de ſingular.
l.2.in notitia.C.de offi.Praef.Praet.Afri.ibidem.
l.ordinariorum cum ll.ſeqq.C.de cohorta.lib.12. ibidem.
l.6.C.Theo.de cohortalib.cap.21.de primipilo.
l.3.& 4.C.de primipilo.ibidem.
l.4.C.in quib.cauſ.pign.vel hypot.tacitè contrah.ibidem.
l.1.C.de cond.ex lege ibidem.
l.1.C.de primipilo ibidem.
l.12.C.de dignita.lib.12.cap.22.de inſignibus dignitatum.
l. quicunque.C.de procura.ibidem.
l.5.C.de offi.rector.prouin.ibidem.
l.19.C.Theo.de ſuarijs.ibidem.
l.4.C.de iniurijs ibidem.
l.1.C.de ſentent.paſſis,& reſtit.ibidem.
l.de his,21.§.ſin autem. C.de epiſco. & cler.ibidem.
l.1.C.de offi.comit.rer. priuata. cap.25. de Praefecto vrbis Conſtantinop.
l.1.C.de honor.vehiculis ibidem.
l.1.C.de annonis ciuilib.cap.26.de praefecto annonae.
l.1.C.de cano.frumenta.vrb.Conſtant.ibidem.
l.5.C.Theo.de anno.ciuilib.ibidem.
l.2.3.4.C.Theo. eod.tit.ibidem.
l.vlt.§.pręterea,C.de iur.dot.ibidem.
l.vlt.§.& nemo.C.de quadr.praeſcrip.ibidem.
l.2.C.de anno.ciuilib.ibidem.
l.piu.C.de commerc.& mercato.cap.27. de pręfecto vigilum Conſtantinop.
l.vlt.C.de diuerſ.offi.cap.31.de magiſtris militum in praeſenti.
l.vlt.C.de re milita.ibidem.
l.4.C.de apparito.magiſtr.milit.ibidem.
l.reſtituendę.C.de aduocat.diuerſo.iudic.ibidem.
l.vlt.C.de domeſtic.& protect.ibidem.
l.2.C.de curioſis.ibidem.
l.ſi Rufinus.C.de milit.teſtu.cap.36.de Pręfectis legionum.
l.5.in criminali.C.de iuriſd.omni.iudi.ibidem.
l.vlt.C.de commeatu ibidem.
l.vlt.graeca.C.de erogat.militu.anno.ibidem.
l.1.C.de comit. rei milita.ibidem.
l.1.C.de offi.vicar.ibidem.
l.nemo.C.de aſſeſſor.ibidem.
l.iubemus 2.C.de eroga.milita.anno.ibidem.
l.pen.C.de metallar.ibidem.
l.ſcriniarios.C.de milita.teſtam.cap.40.de officio magiſtri militum in praeſenti.
l.1.C.de ſportulis ibidem.
l.vlt.C.de diuer. offic. cap.65. de menſoribus lampadar.
l.1.C.de offi.magi. officio. cap.71. de officio magiſtri officiorum.
l.vlt.C.de pignor.cap.72.de officio quaeſtoris.
l.vlt.C.de proxim.ſacro.ſcrinior.ibidem.
l.7.& 8. C.de vectigalib. cap.73. de comite ſacrar. largitionum.
l.ult.C.de eunuchis ibidem.
l.7.C.de locato.ibidem.

l.2.C.

l.2.C.de palati.ſacr.largit.ibidem.
l.3.7.& 8.C.de palat.ſacr.largit.ibidem.
l.1.C.de offi.Comit.ſac.largit.ibidem.
l.vlt.C.de exacto.tributo.ibidem.
l.12.C.de curſu publ.ibidem.
l.1.C.de quaſtorib.ibidem.
l.1.C.de compenſatio. ibidem.
l.1.C.ne fiſcus, quam rem vend.ibidem.
l.2.C.de ſolutio.ibidem.
l.1.C.de cano.largit.ibidem.
l.1.C.de auri public.proſecutor.ibidem.
l.1.C.de irenarchis,ibidem.
l.1.& 4.C.de ſeruis fugit.ibidem.
l.pen.C.de cano.ſacr.largit.ibidem.
l.vlt.C.Theo.diuerſ.offic.ibidem.
l.vlt.§.pen.C.eo.tit.ibidem.
l.1.l.per annos,C.de metallar.ibidem.
l.1.C.de ponderato.& auri illato.ibidem.
l.iubemus nullam,C.de ſacroſanct.eccle.ibidem.
l.vlt.Græca,C.de nauicular.ibidem.
l.vlt.C.de cano.largit.tit.cap.76.de ſcrinio canonum.
l.2.C.eo.tit.ibidem.
l.in ſcrinijs,C.de palatin.ſacr.larg.cap.81.de ſcrinio veſtium ſacr.cap.83.de ſcrinio anularenſi vel militarenſi.
l.placuit:C.de palat.ſacr.largit.cap.86.de ſcrinio mittendar.
l.4.C.de fund.rei priua.cap.87.de illuſtri Comite priuatarum.
l.2.C.ne rei domi.vel templ.ibidem.
Tit.C.de locatio.præd.ciuil.ibidem.
l.1.C.de grege dominico.ibidem.
l.5.& 7.C.de iure fiſci,capitulo 88.de offic.com.priuata.
l.pen.§.vlt.C.de bonis proſcrip.ibidem.
l.vlt.C.de reſcind.vend.ibidem.
l.beneficiarij.C.de epiſco.& cler.ibidem.
l.1.C.de apochis publ.ibidem.
l.in contractibus,§.1.& 2.C.de non numer.pecun.ibidem.
l.1.& 2.C.de decanis,cap.90.de ſpectabili. prim.cubiculi.
l.2.C.de priuile.eor. qui in ſacr.pala.milit.ibidem.
l.1.& 2.C.de caſtr.& miniſt.cap.91.de Comite Caſtrenſi.
l.1.C.de menſoribus.ibidem.
l.his ſcolaribus,C.de erogat.milit.anno.ibidem.
l.vlt.C.de offi.magi.officior.cap.92.de primicerio notariorum.
l.1.§.hoc etiam,C.de offi.P.P.Africæ.ibidem.
l.1.2.& vlt.C.de Primicer.ibidem.
l.61.C.de decurio.ibidem.
l.hac lege & ſeq.C.de metat.ibidem.
l.5.in fin.C.qui milit.non poſſ.ibidem.
l.comperimus,13.C.de proxim.ſacr.ſcrin.ibidem.
Cod.de magiſtr.ſcrinior,capit.93.de magiſtr.IIII.ſcriniorum.
l.1.C.de offi.quæſtor.ibidem.
l.2.C.de fid.inſtrum.& iure haſtæ fiſca.cap.96.de magiſtro libellor.

l.3.C.de poſtul.ibidem.
l.ſanum,C.de tranſ.ibidem.
l.1.C.de ſuffragio.ibidem.
l.1.C.de offi.comit.ſacr.patr.cap.101.de Proconſule Aſiæ,& cap.102.& ſeq.
l.6.C.de off.recto.prouin.cap.102.de conſulari Helleſponti.
l.2.C.de priuileg.ſcholar.cap.103.de Proconſule Achaiæ.
l.1.C.de offi.com.orient.cap.105.de lyciarchis.
l.1.C.de natural.lib.ibidem.
l.vlt.C.de cupreſſ.ex luco Daph.ibidem.
l.vlt.C.Theo.de expenſ.ludor.ibidem.
Edictum 4.de magiſtro Phœniciæ.ibidem.
l.1.C.de peric.ſucceſſ.parent.ibidem.
l.103.C.Theo.de decurio.ibidem.
l.46.& 75.C.Theo.de decurio.ibidem.
l.pen.C.de pact.ibidem.
l.33.& l.51.C.de epiſco.& cler.ibidem.
l.4.C.de iniur.ibidem.
l.iubemus.C.de ſacroſan.eccleſ.cap.117.de Præfecto Auguſtali.
l.vlt.C.de his, qui per met.iudi.non appell.cap.122.de Vicario Aſianæ.
l.quamuis 19.C.ad l.Iuli.de adult.cap.139.de limitaneis Comitibus & ducibus.
l.1.C.de offic.quæſtor.ibidem.
l.1.C.de diuer.offi.ibidem.
l.vlt.C.de offi.mili.iud.ibidem.
l.2.§.hęc autem C.de offi.Præf.Præto.Afr.ibidem.
l.pen.C.de appella.ibidem.
l.1.C.ne rei milit.ibidem.
l.1.& 2.C.de comit.rei milit.ibidem.
l.3.C.de offi.recto.prouin.ibidem.
l.vlt.C.de fundis limitro.ibidem.
l.2.§.pro limitaneis.C.de offic.Præf.Præt.Africæ,ibidem.
l.vlt.C.de pœnis.cap.140.de Comite limitis Aegypti.
l.1.C.de cupreſſ.ex luco Daphnes.cap.143.de duce Thebaidis.
l.28.C.de fideicommiſſ.cap.152.de duce Mœſię ſecundæ.
l.1.C.de general.abolitio.cap.155.de Palęſtinæ & aliarum prouinciar.Conſularib.
l.1.C.de offi.Comit.rer.priuat.ibidem.
l.1.C.de aquæductu lib.11.ibidem.
l.2.C.de proxim.ſacr.ſcrinio.cap.157.de Thebaid.eiuſque pręſidib.
l.2.C.de offi.Præfect.Auguſta.ibidem.
l.4.C.de iuriſd.omn.iud.ibidem.
l.7.C.de cohortalib.ibidem.
l.1.C.de aquęductu.cap.13.lib.2.de Conſulari aquarum.
l.1.C.Theo.de diuer.officijs.ibidem.
l.1.C.de Irenarchis.cap.18.lib.2.de centenario portus.
l.7.C.ubi cauſæ fiſcales.cap.35.lib.2.de Comite largitionum Occidentis.
l.3.C.de veſtib.holober.cap.39.lib.2.de procuratoribus baphiorum.
l.3.C.de cohortal.c.41.lib.de præpoſitis baſtagarum.

l.ſi quis 5.C.de natural.lib.de magiſtratib.municipalibus,cap.1.
l.ciues 7.C.de incolis.lib.de magiſtrat. municipa. capit.2.
l.2.C.de decurio.de magiſtrat.municip.cap.5.
l.Iudæorum 17.C.de Iudæis eod.lib.cap.6.
l.1.C.de offic.iuridici Alexan.eod.lib.8.
l.3.C.de compenſat.eod.lib.cap.12.
l.vlt.C.vt nemini liceat in coempt.ſpecier.ſe excuſar. ibidem.
l.1.C.de Irenarchis.eod.lib.cap.18.
l.vniuerſi.C.de vectigal.ibidem.
l.non iccirco,C.de libera.cauſ.ibidem.
l.hac parte, C. de proxim.ſacro.ſcrinio. eod. lib. capit.20.
l.præcipimus, §.quod ſi, C.de appellatio. de Duce & Præſide Arabiæ,cap.145.& cap.78.de Duce & Præſide Mauritaniæ Cæſarienſis.
l.ſi tribunus,ff.de excuſ.tuto.in breuiario xiiij.regionum Romæ,ver.Vrbanæ iiij.
l.qui mittuntur,§.1.ff.ex quib.ca.maio.ibidem.
l.ſi maritus,§.1.ff.de adult.ibidem.

Iura Authen.ſiue Nouell.

NOuella 8.vt iudi.ſine quoquo ſuffra. fiant in Notitia in præfatione.
Nouella 17.§.1.ibidem.
Nouella 25.§.vlt.ibidem.
Nouella 24.§.vlt.cap.22. de inſignibus dignitatum.
Nouella 25.ibidem.
Nouella 26. ibidem.
Nouella 27.§.1. ibidem.
Nouella 28.§.vlt.ibidem.
Nouella 29.§.vlt.ibidem.
Nouella 30.§.antep.ibidem.
Nouella 70.§.1.ibidem.
Nouella 105.§.2.ſeu Auth.de Conſulibus. ibidem.
Nouella 8.§.1.ſeu Auth.vt iudi.ſine quoquo ſuffra. fiant.ibidem.
Nouella 22.in fi.cap.31.de magiſtris militum in præſenti.
§.illud, Auth.de tabellio.ſeu Nouella 44.c.73.de Comite largitionum.
Nouella 24.25.in fine,capit.92, de Primicerio notarior.
Nouella 26.ibidem.
Nouella 8.in Notitia ibidem.
Nouella 17.ibidem.
Nouella 8. vt iudi.ſine quoquo ſuffra.fiant.cap.100. de Proconſulibus.
Nouella 89.§.vlt.cap.105.de Lyciarchis.
Nouella 31.§.pen.cap.139.de limitaneis comitibus & ducibus.
Nouella 31.§.conſtituimus. cap.157. de Thebaid. aliiſque præſidibus.

§.Inſtitutio.

§.cum autem,Inſtitu.de adoption.cap.14.ab aliis.

AVCTO-

Digitized by Google

AVCTORVM LOCA DECLARATA.

D. Ambroſij de obitu Valentiniani. cap.91. de Comite caſtrenſi.

Ammiani Marcellini. lib.21. c.3. de perfectiſsimis.

Eiuſdem locus lib.20.cap.6. de curſu publico.

Caſſiodori.cap.91. de Comite caſtrenſi.

Hiſtoria Tripertita cap.6. de curſu publico.

Itinerarij Antonini d.cap.91. in Comite caſtrenſi.

Eiuſdem capit.139. de limitaneis Comitibus ducibus.

Iulij Capitolini in Maximino.ibidem.

Eiuſdem in M. Antonino. cap.155. de Paleſtinæ & aliarum prouinciarum Conſularibus.

Lampridij in Alexandro duo loca.cap.91. in Comite caſtrenſi.

Marcellini locus cap.26 lib.2. de præpoſito ſacri cubiculi, & lib.21. de curſu publico.

Martyrologij 7.12. Maij, cap.155. de Paleſtinę & aliarum prouinciarum Conſularibus. 16.Kal.Martij. item 12. Iunij ibidem.

Plinij lib.2.cap.14. in Comite caſtrenſi cap.91.

Eiuſdem ad Traianum. cap.101. de Proconſule Aſiæ.

Ptolemæi.cap.139. de limitaneis Comitibus & ducibus.

P. Victoris locus in 9. vrbis regione in præfatione.

Spartiani in Peſcennio cap.139. de limitan. Comitib. & ducibus.

Tertulliani aduerſus Valentinianos. in 9. vrbis regione in præfatione.

Taciti in Agricola cap.155. de paleſtinæ & aliarum prouinciarum Conſularibus.

Eiuſdem lib.17. ibidem.

Eiuſdem lib.18. ibidem.

Eiuſdem locus lib.20. cap.47. lib.2. de Proconſule Africæ.

Tranquilli in Auguſto cap.28. & vlt. in præfatione.

Eiuſdem capit.9. in Comite caſtrenſi cap.91.

Eiuſdem locus cap.88. in Auguſto. cap.155. de Paleſtinę & aliarum prouinciarum Conſularibus.

Eiuſdem in Tiberio cap.40. ibidem.

Eiuſdem in Veſpaſiano cap.4. & cap.8. ibidem. & cap.110.

Vopiſci in Aureliano capit.91. de Comite caſtrenſi.

Eiuſdem in eodem Aureliano, cap.139. de limitaneis Comitibus & Ducibus.

Laterculum maius.
Laterculum minus.
Breuiarum Imperij.
Rationalium Imperij.
Breues.
Commentarium Principis.
Notitia.
} *In præfatione.*

Mutationes.
Manſiones.
Stationes.
Catabulum.
Mancipes.
Duploma.
Euectio.
} *De curſu publico cap.6.*

Officium.
Cohortales.
Beneficiarij.
Scriniarij.
Probatoria.
} *cap.9. de apparitoribus.*

Præſentum. } *cap.xxxi. de magiſtro militum in præſenti.*

Ducianum iudicium. cap.139. de limitaneis Comitibus & Ducibus.

Probatoria. ibidem.

IMPE-

I M P E R I V M

O R I E N T A L E.

Præfectus Vrbis Conſtantinopolitanæ. *Præfectus Prętorio Orientis.* *Prępfectus Prętorio Illyrici.*

- Illyrici Orientalis diœceſes duę, Macedonia & Dacia, quæ erant ſub diſpoſitione illuſtris Præfecti Prætorio per Illyricum.
  - Macedoniæ erant Prouinciæ ſex.
    - Achaia habebat Proconſulem.
    - Macedonia habebat Conſularem.
    - Theſſalia habebat Præſidem.
    - Creta habebat Conſularem.
    - Epirus vetus, habebat Præſidem.
    - Epirus noua & pars Macedoniæ Salutaris habebat Præſidem.
  - Daciæ Prouinciæ quinque.
    - Dacia mediterranea habebat Conſularem.
    - Dacia ripenſis, habebat Præſidem & ducem limitaneum.
    - Moeſia prima & ſecunda, habebat Præſidem.
    - Dardania habebat Præſidem.
    - Pręualitana & pars Macedonię habebat Prędem.

Digitized by Google

IMPERIVM
OCCIDENTALE.

Præfectus Vrbi Romanæ. *Præfectus Prętorio Italiæ.* *Pręfectus Prętorio Galliarum.*

Illyrici Occidentalis prouinciæ ſex, videlicet Dalmatię, Pannonia prima, Pannonia ſecunda & Sauia, Valeria, Noricum mediterraneum, & Noricum Ripenſe, quæ erant ſub diſpoſitione illuſtris Præfecti Prætorio Italiæ. Nam de his accipiendum cum legimus illum præter Italiam & Africam, etiam Illyricum ſub ſe habuiſſe. Proinde voco Occidentale, reſpiciendo ad ſupremam illam adminiſtrationem ac ſedem Præfecti Prętorio Italiæ ad quem prouocabatur.

Illyrici Occidentalis Prouinciæ ſex, videlicet:
- Pannonia prima habebat Conſularem.
- Pannonia ſecunda.
- Sauia ſiue Pannonia Ripartenſis habebat Correctorem.
- Valeria Ripenſis habebat Ducem limitaneum.
- Dalmatiæ habebant Præſidem.
- Noricum mediterraneum.
- Noricum Ripenſe, habebat Ducem limitaneum.

Huc pertinet quod Sextus Ruffus V. C. in compendio hiſtoriarom ad Valentinianum Aug. de vtroque Illyrico intelligens Orientali & Occidentali, decem & ſeptem Illyrici prouincias enumerat, ijs verbis, Habet, inquit, Illyricum decem & ſeptem prouincias, Noricorum duas, Pannoniorum duas, Valeriam, Sauiam, Dalmatiam, Mœſiam, Dacias duas, Et in ditione Macedoniæ ſunt ſeptem, Macedonia, Theſſalia, Achaia, Epiri duæ, Præualis, & Creta. Hæc ille. Cæterum nemo mirabitur Pannoniam ſiue Noricum Illyrico adſcribi, qui cogitabit Illyriorum, qui & poſtea Dalmatæ dicti ſunt nobilitatem vetuſtatemque. Nam ab interiori ignobiliorique populo etiam extremas ad Danubium vergentes nationes libuit antiquis Illyriorum vocabulo generatim complecti. Quam rationem ſecutus Iulius Cæſar ſcribit Rhenum flumen Sequanos, Mediomatricos, & Treuiros præterlabi, clariſſimorum populorum fines tam late extendens. Ergo prouinciæ iſtæ Illyrico accenſebuntur propter primæuam originem, quam poſteriori tempore gubernationis cauſa facta diuiſio conſecuta eſt. Nolo primi Illyricarum gentium conditoris Illyrij illius Polyphemi Galateæque filij genus poſte-

ritatemque

ritatemque prolixius recenſere, quod ab alijs fieri uideo. In primis meminerimus Diœceſeis Epiſcopales Chriſtianæ religionis nullus certiſſimisq; indicijs Romanam antiquitatem nobis repræſentare. Notum autem eſt priuſquam Vienna ac Noua ciuitas proprios epiſcopos impetraſſent, quem antiſtitem agnouerint. Adeo omnia ad interiores nationes propter originem nobilitatemque referuntur. Quinetiam certum nobis teſtimonium diligentiſſimus Geographorum Strabo præbet, cum libro ſeptimo Illyricas prouincias Iſtro Alpibuſque contiguas eſſe dicit, Italiamque inter & Germaniam ſitas. Intelligit autẽ Germanorum nomine cum ſcribit Illyricorum loca Italiam & Alpes, Germanos & Dacos ac Getas attingere, Marcomannos præcipuè infra quos Quadi habitabant, vtrique trans Danubium, vbi adhuc eſt Marcomannorum cãpus, & Vngaria transdanubiana verſus Septentrionem in Quadorũ regione. Subditque Strabo deſcriptis Illyricis Alpibus quas à Vindelicis hoc eſt Bauaris mõtanis inchoare dicit, Reliquam, inquiens, plagam Pannonij obtinent, vſque ad Segeſticam atque Iſtrium ad Septentrionem atque Orientem. Ad alias autem partes amplius etiam porriguntur. Et poſt multa addit ſui temporis Imperatores Polam vſque, oppidi in Iſtria nomen eſt, terminos Italiæ extendiſſe. Quid ergo mirum ſi iſtas ſupra nominatas prouincias Illyrico propter originis & vetuſtatis nobilitatem, atque Præfecturæ Prætorianæ Italiæ ſubiectas legimus? Etenim Prætorij Italici iuriſdictio Pannoniam Secundam inter prouincias Occidentalis Imperij vltimam complectabatur cum Sauia atque Valeria, ad cuius finem Orientalis adminiſtrationis initium erat. Debet autem præter omnia iſta, auctoritas Imperatorum nobis pro lege eſſe, nec obſtat, quod huiuſmodi ſiue diuiſiones terrarum ſiue coniunctiones apud auctores vetuſtiores diſertè non occurrunt. Multa namque excogitauit poſteritas, dum prouincias pleraſque rurſum per primæ & ſecundæ nomenclaturam diſtinguit. Id quod apud antiquiſſimos ſcriptores non reperias. Videre verò licet Illyrici vetuſtã amplitudinem ex eo, quod Appianus Græcus ſcriptor quicquid prouinciarum citra Alpes eſt, a Romanis Illyrico attribui ſcribit, etiam Rhetias ipſas, vt de inferioribus iſtis prouincijs, de quibus nobis diſputatio eſt, minus ſit mirandum. Atque hinc multorum auctorum loca melius intelligentur, vt cum Auſonius canit: Illyricis regnator aquis tibi Nile fecundus Danubius lętum profero fonte caput, nimirum propter Sauum ex Carnicis Alpibus, & Drauum è Noricis atque alios fluuios prouinciarum inferiorum in Danubium exonerantes: Et cum Herodianus tradit, Illyricas gentes ſolas diſcrimen facere inter Italiam & Germaniam, vt de Ammiano Marcellino & alijs taceam: Item quod de Occidentali Illyrico accipiendum ſit, cum Codicis Theodoſiani libro Nono Imppp. Grat. Valent. & Theod. A.A.A. ad Flauianũ P.F. Illyrici & Italiæ ſcribunt: vt de Oriẽtali Illyrico, quoties ſimpliciter Illyricum nominant ad Thalaſſium & ſimiles Præfectos prætorio paſſim ſcribentes. Cęterum nihil clarius totam rem indicat quam antiquum illud volumen quod Notitias cum Orientis tum Occidentis continet a quo diſſentire nefas, vnde & præcedens deſcriptio deſumpta eſt, pauculis adiectis craſſiore, quòd aiunt, muſa, quo vetuſtas illuſtraretur.

CLARISS. IVRECONS. IOANNI PELOARDÆ SENATORI CONSERVATORIQVE Biturig.

Andreas Alciatus S.

CVM primum in hanc vrbem veni, optime Conſeruator, propiusque te cœpi cognoſcere, nihil antiquius habui quàm ad amicitiam me tuam inſinuare. Videbam enim ea te eſſe doctrina hominem, ijs moribus, vt mihi merito exoptandum eſſet quàm proximè tecum iungi. Nec tu hac in re vllam moram feciſti, quin aduenientem vltro exciperes, ſummaque beneuolentia complecterens, indiesque alij ſuper alia beneficijs ſic exornaſti, vt paria tecum facere poſſe deſperem. Quod vnum ſupererat, vt amoris erga te mei monumentum aliquod ſtatuerem, nuper mihi præſtita eſt occaſio. Latebat inter ſcrinia mea hic libellus perpetuis ob frequentes equos à me damnatus blattis, quem cum in manus accepiſſem exiſtimaui operęprecium me facturum, ſi à ſitu tenebriſque redemptum perpurgatum, & tuo nomini dicatum ederem. Dubitaui (vt verum fatear) ſępius, & parum abfuit, quin ſupprimerem, quoniam non ſat dignus videbatur, qui doctorum oculos auresve morari poſſet. Scripſerunt ante me huius argumenti libros cum plerique veteres, tum & recentiores non pauci, qui procul dubio luminibus noſtris poſſunt obſtruere. Verum cum rurſus perpenderẽ veteris eos Reipublicę magiſtratus ſolum explicare, nihil momenti ad legalem noſtram profeſſionem conferre: ad hæc, aliud in pręſentia mihi non eſſe, quo animum erga te meum teſtater, mutaui ſententiam, & quos præiudicio quodam ferè damnaueram, abſolui. Erunt qui debuiſſe hęc me omnia diffuſius tractare exiſtimabunt, & quid de his apud omnes auctores annotaueram, hoc libello congerere: ſed aliud mihi conſilium fuit. Attigeram pleraque cum tres Iuſtiniani Codicis libros adoleſcens adhuc caſtigaui (erantque qui iure amicitiæ qua [illegible] in alios ſuos eiuſdem argumenti libros redegerant) attigeram in Diſpunctionibus, in bello De ſingulari certamine, aliiſque in locis, quæ ſuo loco moueri non niſi incommode poterant. Verum nec eorum ſententiam vnquam probaui, qui omnia quæ ab aliis vbi dicta ſunt, eodem loco collecta parataque habere volunt, verboſoſque hac ratione commentarios fieri nihil curant: cui ſententiæ noſtrę ſi & tu calculum adieceris, non erit quod mei huius conſilij me pœniteat. Vale.

ANDREÆ ALCIATI
IVRISCONSVLTI,
DE MAGISTRATIBVS,
Ciuilibusq́ue & militaribus officijs.

CVM multa ſint in iure noſtro nō ſatis hactenus intellecta, tum is maximè tractatus expoſitione indiget, qui ad eos magiſtratus pertinet, quorum in primo Digeſtorum libro mentio habetur. Quãuis enim ab interpretibus multa afferantur, ad Imperatorum poteſtatẽ, & Proconſulum, Præſidum, Procuratorum Cæſaris, Iuridici Alexandriæ, officium ſpectantia, non tamen rem omnem ita explicant, vt ſtudioſis ſatisfacere poſſint. Nam cum ea munera antiquis Iuriſconſultis cognitiſſima eſſent, non exiſtimauerunt operæpretium ſe facturos, ſi longo ſermone in eorum explanatione commorarentur. Ac in præſentia propter Latinarum literarum diutinam calamitatem, cum ex Iuriconſultis plena cognitio haberi nequeat, vix quicquam ſupereſt vnde in certiorẽ ſemitam deducamur, niſi recentiorum coniecturas, &, vt ipſi vocant, diuinationes, pro exploratis rebus recipere velimus. Itaque vt huic quoque parti pro virili opem feramus, quæ ad hunc tractatum pertinentia ex antiquis autoribus collegi, in medium proferre, & cum ſtudioſis communicare conſtitui. SCIENDVM igitur Romani Imperij originem à Romulo Regibuſque cœpiſſe: ab his latæ ſunt leges, quas Regias vocant. Is Romulus ex antiquioribus ciuitatis centum patres elegit, qui ordo Senatorius dictus eſt: ad hunc decernendi ius pertinebat, quæ ex toto Regno ad eum deferrentur. Sed & ſacra facere, ius dicere, magiſtratum gerere, ſoli patricii poterant. Quoties verò vel leges ſciſcendæ, vel magiſtratus creandi, vel bella decernenda erant, tum Populus Rom. ipſe conſulebatur, ad eumque huiuſmodi negotiorum ius pertinebat. Idque Dionyſius Halicarnaſſæus diffuſè explicat. Exactis deinde Regibus, plebis poteſtas multum aucta eſt, cum ſeceſſione facta a Senatoribus, extorſiſſet, vt ex corpore ſuo Magiſtratus crearentur, qui Tribuni plebis dicti ſunt. Sacroſancti hi erant, ſummæque auctoritatis, vt qui Senatuſconſultis intercedere poſſent. Et quamuis à principio latæ ab his leges, quas plebiſcita vocant, Patricios non obligarent, tamen lege Hortenſia conſtitutum deinde eſt, vt eo iure quod plebs ſtatuiſſet, omnes Quirites tenerentur. Sic acerrimum telum plebi aduerſus nobilitatem datum eſt. Fuit & de eo controuerſum, quod maiores Magiſtratus ex plebe creari Patricij prohibebant, donec & hoc obtentum fuit, vt alter Conſul plebeius eſſet. Cœpere deinde C. Sempronij rogationibus iudicia cognoſcere. Is enim Equeſtrem ordinem in eorum poſſeſſione locauit, vnde turbulentæ ſeditiones ortæ. Conſtatque C. Marium, & L. Syllam, qui ea Senatui demum reddidit, vel hac de re præcipuè contendiſſe, vnde & bellorum ciuilium maxima incendia orta ſunt. Cum dein pro Senatu Pōpeius arma ſumeret, Marianaſque partes, quæ plebem tuebantur Cæſar ſequeretur: oppreſſaque per eum, & dein Triumuiros Republica, cum in C. Octauiũ Cæſarem omnia ceſſiſſent, nouum ipſe regimen induxit. Nec enim Regem ſe, aut Romulum, quod odioſus ſuperbuſque is titulus eſſet, appellari eſt paſſus: ſed Romano veterique nomine Imperator & Auguſtus dici voluit. ſumpſitq; Cenſuram & Tribunitiæ poteſtatis ius, & Max. Pontificem ſe inſcripſit, patriſque patriæ titulum a Senatu populoque Romano accepit. SANE eius nominum rationem ſic Dion exequitur, vt qui Imperatores appellati ſunt, delectum facere, milites conſcribere, pecunias colligere, hoſtibus bellum indicere poſſint. Iidem & pacem ſanciendi, ſummum ſupplicium etiam de Senatoribus ſumendi, ius habeant. ſolitos fuiſſe priſcos Duces ſic appellari, Tacitus libro tertio auctor eſt. Illi enim re bene geſta gaudio & impetu victoris exercitus ea ſalutatione conclamabantur, erantque plures ſimul Imperatores, nec ſuper cæterorum æqualitatem. Conceſſum ad eam ſimilitudinem id vocabulum eſt quibuſdam & ab Auguſto & à Tiberio alijſque ſucceſſoribus. Cenſures autem vitam moreſque noſtros examinant, & de eis inquirunt cenſus rationem ducunt, profeſſionem curant, & pro meritis hos de albo eximunt, illos deligunt, quod & diffuſius in Valeriani vita apud Trebellium traditur. Ad Pontifices verò Max. Sacerdotium conferendorũ ius pertinet, ſacris enim omnibus auſpicijſque illi præſunt. Tribunitiæ ius poteſtatis eam ob cauſam ſumpſit, quod ſacroſancta ea dignitas nemini que violabilis eſſet. Nam etſi in re leuiſſima, ſolo ſermone, nedum facto, Tribuni maieſtatem quiſquam contempſiſſet, tanquam abominabilis, & ſacer indicta cauſa ad mortem adigebatur. Et has quidẽ dignitates Octauius accepit, in ſucceſſoreſque ſuos tranſmiſit, quo potentius illuſtriuſq; Imperatorium nomen faceret. Conceſſum præterea & illud fuit, quod ante eum antiquorum nemini, vt legibus ſolutus eſſet. Significat hoc (inquit Dion) ab omni legum neceſſitate liberum, nullique iuri ſcripto obnoxium: vt qui abſque vlla diſquiſitione omnem Regum poteſtatem haberet, quamuis nomine abſtineret. Patris verò Patriæ cognomentum apud antiquos, obſeruationis cuiuſdam paternæ ſignificatio erat, quod hoc nomine illuſtrati Principes, omnes quoſcunque ſibi ſubeſſent, ceu filios amarent, illique eos viciſſim tanquam patres vererentur. Quamuis Imperatorij alia quoque nominis ratio reddi poſſet: nimirum, quod hi in nos eam poteſtatem exerceant, quam antiquitus parentes in filios habuerunt, hoc eſt vitæ & necis. Cogitauit etiam plerunque Auguſtus de reddenda Republica. Cumque in Senatu ſententiam ſuam expoluiſſet, Rationarium Imperij tanquam illud reſtituturus Conſulibus tradidit. Sed Senatoribus ſiue per ſimulationẽ, ſiue metu, vel etiam ex cōpoſito reclamãtibus, variaſque rationes afferẽtibus, cur Reipublicæ Monarchia præſtaret, in Principatu perſeuerauit, Deos homineſque teſtatus, intra decẽnium ſe omnem adminiſtrationem depoſiturum. Sed cum ea tẽpora lapſa eſſent, rurſuſque eiurare velle Imperium ſimularet, Senatus alios decem annos, quibus in eodem magiſtratu eſſet, decreuit: atque iterum alijs decem annis, quibus ipſe dein extinctus eſt prorogauit. Quamobrẽ inde obſeruatum eſt, vt eius ſucceſſores, quamuis donec vixerint perpetuam adminiſtrationem recipiant, tamẽ ſingulis decem annis celeberrimos ludos faciant, tanquã principatum renouent. Ea feſta decenalia, vicenalia, tricenaliaq; appellata ſunt. Arelate Conſtantiũ tricenalia celebraſſe, Theatraleſq; & Circẽſes ludos ambitioſo apparatu edidiſſe, autor eſt Amianus. Vouebãtur autẽ hi ludi in proximos decem annos. Quapropter in antiquis nomiſmatis plerunq; huiuſmodi inſcriptio cernitur: VOT. X. VOT. XX. hoc eſt votis decenalibus, vicenalibuſque. Trebellius quoq; in vita Gallieni: Conuo

catus

Digitized by Google

catis (inquit) patribus decẽnalia celebrauit, nouo genere ludorũ, noua ſpecie pomparũ, exquiſito genere voluptatum. Nazarius in Panegyrico: In deſtinatis, inquit, decennijs iam vota properãtia, & ſpes volucres conſtituerunt. Sed & Mamertinus: Reſeruo orationẽ quam quinquennio exacto decennalibus tuis dicam. Extat Romæ in Lateranenſi Baſilica Senatuſconſultum æreis inſcriptum notis, quo poteſtas Veſpaſiano Imperatori data cognoſci poteſt. Licere enim illi fœdus quibuſcum volet ſancire, Senatum habere, remittere, Senatuſconſultum per relationem, diſceſſionemq; facere. Si eius iuſſu vel mandato eòve præſente Senatus haberetur, perinde ſeruari, ac ſi ex lege Senatus côuocatus eſſet. Si quos Magiſtratus Senatui P. Q. R. cõmendaſſet ſuffragationeve ſua adiuuiſſet, eorũ comitijs etiam extra ordinem rationẽ habendã. Fines pomerij cum è Republica cenſebitur, proferre ei licere. Quicquid ex vſu Reipublicę, diuinarũ, humanarũ, publicarum, priuatarumque rerum eſſe exiſtimabit, ei agere facere ius poteſtatemque eſſe, quibus legibus Plebiſque ſcitis ſcriptum eſſet, ne Auguſtus Cęſar teneretur, eiſdem & eũ ſolutum eſſe. Acta geſta, decreta ab eo, etiam ante illud Senatuſconſultũ, perinde rata haberi, ac ſi Populi Plebiſque iuſſu acta eſſent: ſi eius cõceſſionis cauſa aliquid aduerſus leges factum eſſet, fraudi nemini eſſe, neq; quicquam ob eam rem Populo dari debere, nec cui de ea re actionẽ iudicatione mq; dãdam. Quę iam ampla auctoritas Veſpaſiano præſtita, videtur mihi formula eſſe eius poteſtatis quã ſibi Imperatores attribuebant: Scribunt Iureconſulti, lege Regia, quæ de Imperio Auguſti lata eſt, Populũ Rom. omne ſuum Imperium & poteſtatẽ conceſſiſſe. Iccirco autem legem eam Regiam appellari arbitror, quod Romuli conſtitutione ad Populũ ius Regis creãdi pertineret. Vnde a Tarquinijs Seruio Tullo obijciebatur (uti T. Liuius inquit) quòd iniuſſu Populi Regnũ inuaſiſſet. Cum ergo Auguſtus à Populo Rom. Imperator creatus eſt, videtur Regiæ legis obſeruatio in vſum reuocata, quamuis Regiam planè poteſtatem ille nunquam vſurpauit, ſed ſua Populo, ſua Senatui munia obire permiſit. Comitia enim Magiſtratuum tum quoque celebrabantur, conueniebantque Tribus omnes, candidatoſque Populi arbitrio deligi ille ſinebat, ſi modo eos approbaſſet: nec enim quicquam ab his fieri permittebat, quod præter animi ſui ſententiam eſſet: curabatque id maximè, ne indigni, aut quibus ius capeſſendi honoris non erat, per ambitum legibus eriperentur. Quod & a Tiberio aliquoties obſeruatum, donec id iuris penitus ſibi vendicauit, tradiditque ſucceſſoribus, vt neceſſario in vrbe Roma Lex Iulia de ambitu ceſſauerit. Senatoribus quoq; Auguſtus non parum detulit, ex his enim X V. ſortiri iuſſit, qui ſibi ſex menſibus in conſilio eſſent: plerunque & ipſe ſententiam in Senatu dicere, vnà cũ ampliſſimo ordine decernere. Ad hæc, iudicia Senatui permiſit, cuius iuris cauſa antea toties armis certatum fuerat: ſieque publica negotia & priuatorum maxima tractabantur. Omniũ prętereа Prouinciarum quæ ſub Imp. Rom. erant, formulã ita diuiſit, vt aliæ Proconſulares, aliæ Prætoriæ, aliæ Præſidales eſſent. Proconſulares Senatui, Prætorias Populo demandandas tradidit. In Pręſidales ipſe Legatũ ſuũ, qui nũc Pręſes, nũc Legatus Cæſaris eam ob cauſam dicebatur, mittebat. Deinde factum eſt, vt etiam Prętoriæ in Senatu per ſortes decernerentur: nimirum ſublatis ab Imperatoribus Comitijs, qui cõuentum Populi formidoloſum exiſtimabãt. Scribit Strabo libro vltimo, omnes Prouincias, alias Cæſari, alias Populo attributas: ex his quę ad Populũ pertinebant, Proconſulares & Prætorias cõſtitutas, quod videlicet viri Cõſulares, vel Prętorij ad eas regendas mittebantur. Erant autem huiuſmodi Prouincię imbelles, & quæ militari præſidio nõ indigebant, neq; proximos Barbaros habebant. Quæ enim validiores, & legionum ope indigentes, ſibi cõſeruauit: eo videlicet prætextu, quod Populo pacatiora quæq; & pulchriora concederet; ipſe difficiliora, periculiſque & laboribus expoſita retineret. Sed re vera (ſi Dioni credimus) ut in manu ſua res omnis militaris eſſet, Senatus autem Populuſque inermis Rempublicam repetere non auderet. Proconſulares Prouincias fuiſſe Libiam & Aſiam citra Taurum, Strabo autor eſt. Prętorias vero in Hiſpanijs Bæticam, in Gallijs Narbonenſem, tum Sardiniam cum Corſica, Siciliam, Illyricum qua in Macedoniã vergit, Cretam, Cyrenaicam, Cyprum, Bithyniam cum Ponto. Commutabantur tamẽ plerunq; arbitratu Principis. Hinc Lampridius in Alexandri vita, Prouinciatum alias Prætorias, Pręſidales plurimas fecit, Proconſulares ex Senatus voluntate ordinauit. Suetonius in Claudio. Prouincias Achaiam & Macedoniam, quas Tiberius ad curam ſuam tranſtulerat, Senatui reddidit. Scribit Rufus in eo quem edidit libello De Rom. Imperij acceſſione, omni ex Africa ſex prouincias eſſe factas, quarum Carthago, Numidia, Cyrenenſis, Conſulares erant: Tripolis & Mauritanię duæ, Sitypheoſis, & Cęſarienſis, Præſidales. Pari quoque numero diuiſas Hiſpanias, in quibus Bętica & Luſitania Conſulares: Tarraconenſis, Carthaginenſis, Gallitia, Inſularis, quę & tranſfretum, Præſidales. Sed & quandoque Imperator Legatos ſuos ſeu Præſides in aliquam Prouinciã miſſos Conſulari poteſtate ornabat, vt videlicet eius eſſent auctoritatis cuius Proconſules. Sic C. Plinius Cæcilius Pręſes Prouinciæ Põti, Cõſulari poteſtate fuit, vt in antiquis marmoribus annotaſſe me memini. Maior autem Proconſulum dignitas quàm Legatorum ideo erat, quia non niſi Senatores Conſulareſq; viri Prouincias ſortiebantur: cum ea Equeſtri ordine etiã Præſides eligi poſſent. Sane Proconſulum magiſtratus annuus, Præſidum certus finis non erat, ſed in officio perſeuerabant, donec ſucceſſor a Cæſare mittebatur. Idque in Auguſti vita etiam Tranquillus atteſtatur. Ius autem milites decimandi, ciuicaque corona donãdi Proconſulibus fuiſſe, Tacitus libro tertio oſtendit. Idem 15. auctor eſt, Qui Senatores filijs carerent, Prouincias Prætuiaſque inter Patres ſortiri nõ potuiſſe. Senatuſque conſulto cautum, ne fictæ adoptiones vlla in parte publici muneris orbis prodeſſent. Grauiorem autem Prouincijs Proconſulatem fuiſſe adminiſtrationem quam Præſidum, idem oſtendit: dum libro primo tradit, Achaiam & Macedoniam onera deprecantes, Proconſulari Imperio ad præſens leuatas, Cæſarique traditas eſſe. Cuius rei eam rationem ſuſpicor, quod Proconſularium Prouinciarum vectigalia & tributa publica Pop. Ro. erant, & ad ærarium pertinebant, neque ea diminuendi Proconſuli ius eſſet. Quæ vero à Præſidibus in prouincijs colligebant, ad Principem eiuſque fiſcum ſpectabant, iuſque illi remittendi erat. Hoc enim differt ærariũ a fiſco, quod illud publicum, hoc eſt Populi Romani: fiſcus Principis eſt. Quod apertiſſime C. Plinius in Panegyrico ad Traianum Cęſarem oſtendit: At fortaſſe non eadem ſeueritate fiſcum qua ærarium cohibes? imò tanto maiore, quanto plus tibi licere de tuo quam de publico credis. Hinc eſt quod maxime in Proconſularibus Prouincijs Procuratores Cæſaris erant. Qui ea procurabant quæ ad Cæſarem ipſum ſeu Fiſcum pertinerent, his varia poteſtas attributa a Principibus fuit. Tiberius ius in ſeruitia familiareſque pecunias ſolũ dedit, adeo vt Lucilium Capitonem procuratorẽ in Aſia ſuum a Senatu damnari permiſerit, quòd præſcripta mandata exceſſiſſet, vimque Prætorum vſurpaſſet. Amplius Claudius Cęſar cõceſſit, effecitq; vt Senatuſconſulto caueretur, parem vim rerum habendã a Procuratoribus ſuis iudicatarum, ac ſi ipſe ſtatuiſſet. Hinc maximam ſibi vim Cumanus & Felix, eius in Iudæa Procuratores uſurparunt, de qua merito Ioſippus conquæritur. Illud conſtat, ſub Traiano aduerſus inuitos iuriſdictionem nullam Procuratoribus fuiſſe, vt deſcepantibus liberum eſſet eos non eligere: adhiberi tamen in conſilium a Præſidibus debere, cum de cauſa fiſcali agitur, idem Imperator Cæcilio Plinio reſcripſit. At hodie dubium non eſt, quoties inter fiſcum & priuatum quæſtio vertitur, eos adeundos eſſe. Scribit Lampridius, Alexãdrum Imperatorẽ eos ſæpius mu-

rare ſolitum fuiſſe, ne annũ excederent, etiam ſi boni eſſent, ſibi inuiſos affirmaſſe, tanquã neceſſarium malum. Hoſce Procuratores Cæſaris, & Procuratores fiſci eoſdem fuiſſe non ambigo, qui & alio nomine Rationales, & Procuratores patrimonij appellantur. Idq; in Commodo Lampridius, & in Maximini vita Capitolinus oſtendunt. Sed & in Pio, Procuratores, inquit, ſuos & modeſte ſuſcipere tributa iuſſit, & excedentes modum, rationem factorum ſuorum reddere præcepit: nec unquam lætatus eſt lucro quo Prouincialis opprimeretur. Procurator verò priuatæ rationis cuius in quadã Alexandri Cõſtitutione mentio eſt, vt non multum a cæteris Rationalibus differebat, ita præcipuum Aegypti magiſtratus nomen erat. Deuicto enim apud Actium Antonio, extinctaque Cleopatra, in formam Prouinciæ C. Octauius Cæſar Aegyptum redegit. Et quoniam ſeditioſiſſimi naturaliter erant Aegyptij, opportunaque tellus alendo bello, noluit eam per Senatores adminiſtrari, ne popularibus ſtudijs ducti, facilè ad imperiũ aſpiraret, idque & Dion tradidit. Corn. Tacitus lib. 2 Auguſtus, inquit, inter alia dominationis arcana vetitis, niſi permiſſu, ingredi Senatoribus aut Equitibus Romanis illuſtribus, ſeposuit Aegyptum, ne fame vrgeret Italiam, quiſquis eam Prouinciam clauſtraque terræ ac maris, quamuis leui præſidio, aduerſum ingentes exercitus præſediſſet. Sed & in 12. D. Auguſtus apud Equeſtres qui Aegypto præſiderent, lege agi, decretaque eorum perinde haberi iuſſerat, ac ſi magiſtratus Romani conſtituiſſent. Vopiſcus ſcribit, Aurelianum Imp. Saturnino mandaſſe ne Aegyptum videret. Quod præceptum cũ ille ſpreuiſſet, leuiſſima gens, rerumque nouarum auida, eum Imperatorem ſalutauit, quæ necis eius cauſa fuit. Strabo autor eſt, deuicta Cleopatra in certam adminiſtrationem Aegyptum redactam, expurgatamque à Romanis, & ad eã mitti ſolitos moderatione & prudentia inſignes viros ſub Præfecti titulo. is eſt *Præfectus Auguſtalis*, q vicè regis obtinet. Eſt & *δικαιοδότης*, id eſt Iuridicus, in cuius poteſtate maxima eſt iudiciorum pars. Eſt & qui *ἰδιόλογος*, quem ego Procuratorem priuatæ rationis interpretor. Ad quem indagatio bonorum vacantium pertinet, earumque rerum quæ Cæſari debentur. Horum Comites ſunt Cæſaris Liberti & Actores, quorũ fidei maiora minoraq; iudicia creduntur. Ex Patrijs autem magiſtratibus apud eos eſt *ἐξηγητὴς*, quaſi Quæſtorem dicas, qui purpuram geſtat, alijſque municipalibus, honoribus eſt inſignis omniũ quæ curam habet, quæ ciuitati vtilia ſunt. Eſt & *ὑπομνηματογράφος*, id eſt Commentarienſis, ſeu Scriba. Tũ *ἀρχιδικαστὴς*, Iudicialem Præfectum rectè appellaueris *τέταρτος δὲ ὁ νυκτερινὸς στρατηγός*, id eſt, Nocturnus Prætor. Sane Hipomnematographi quoque mentio eſt Theodoſij & Valentiniani Conſtitutione quadam. Ea enim ſancitũ eſt, quoties Hypomnematographus aliquos qui munera ſubeant nominat, ſi ſponte illi acciti ſunt, Præfecti Auguſtalis conſenſum non eſſe expectandum, ſed protinus functionem exequendam. Quã conſtitutionem ex Doctoribus noſtris nemo hactenus mihi videtur percepiſſe. Cæterum erant etiam Procuratores Cæſaris, non in vniuerſum alicui Prouinciæ dati, ſed particulariter alicui negotio: quod ex antiqua inſcriptione coniectari pronum eſt, quæ Crotonis ro hęc verba adhuc legitur: Theoprepon Aug. lib. Proc. Domini N. Aur. Seueri Alexandri Pij Fel. Aug. Prouinciæ Achaię & Epiri & Theſſaliæ Rationalem purpurarum. Proc. ab ephemeride, Proc. à mandatis, Proc. à præd. Gallican. Procur. ſaltus Domitiani, Tricliniarcham, Præpoſitum a Fiblis, Præpoſitum à chryſtallinis, hominem incomparabilem. Tixander Aug. lib. officialis. Et hi quidem ſuor magiſtratus, qui ab Auguſto conſtituti, diu perſeuerauerunt, & tẽpore quo Iuriſconſulti noſtri florebant, maxime viguerũt. Nam poſteriores deinde Imperatores, quorum Princeps Conſtantinus, qui Romanorum Coloniam Byzantium tranſtulit, aliam ipſi formam commenti ſunt: Tum cœperunt alij Patritij eſſe, quam prius erant, aliaque Præfectorum prætorio iuriſdictio. Hinc magiſtri militum, Magiſtri officiorum Comites ſacrarum largitionum, Comites rei priuatæ, Comites ſacri Palatij, Comites ſacri patrimonij. Quorum officia quãuis in Conſtitutionibus explicata legantur, vt tamen clarius percipiantur, aliqua adhuc diſſerere ab re non erit. Conſtantinus igitur Romanorum ciuium Coloniam cum Byzantium tranſtuliſſet, ſedem quoque eã vrbem Orientalis Imperij eſſe uoluit, Prouinciaſque certis limitibus deſignauit, quibus ſuos Magiſtratus dedit, Militiamq; ordinauit: cuius rei formulam à ſucceſſoribus quoque obſeruatam, ex antiquo, eodemq; innominato auctore ſubtexemus: Is in hunc modum vt ſequitur, ſcriptum reliquit.

Digitized by Google

VRBS QVAE ALIQVANDO DESOLATA, NVNC Glorioſior, Pijſſimo Imperio reſtaurata.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Deſcriptio Vrbis Romæ.

Regio I.

PORTA Capena, continet ędem Honoris & Virtutis, Camænas, & Lacum Promethei. Balneum Torquati, & Veſpaſiani. Thermas Seuerianas, & Commodianas. Aream Apollinis, & Spei, & Galli. Vicum vitriarium. Aream panariam. Mutatorium Cæſaris. Balneum Bolani & Mamertini. Aream Carſurę. Balneum Abaſcanti, & Antiochiani. Aedem Martis, & Mineruæ, & Tempeſtatis. Flumen Almonis. Arcum Diui Veri Parthici, & D. Traiani, & Druſi. Vici X Aediculæ X. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores II. Inſulę tria millia CCL. Horrea XIII. Balnea LXXXVI. Lacus LXXXIIII. Piſtrina XX. Continet pedes duodecim millia CCXIX.

Regio II.

Cœli montium, continet Templum Claudij. Macellum magnum. Lupanos. Antrum Cyclopis. Cohortes Vigilum. Caſtra peregrina. Caput Africæ. Arborem ſanctam. Domum Philippi & Veſtilianam. Ludum matutinum & Gallicum. Spoliarium. Samarium. Armamentarium. Micam auream. Vici VII. Aediculæ VII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ tria millia DC. Domus CXXIIII. Horrea XIIII. Balnea LXXXII. Lacus LXII. Piſtrina XII. Continet pedes duodecim millia CC.

Regio

Regio III.

Iſis & Serapis, continet Monetam. Amphitheatrũ, quod capit loca octoginta ſeptẽ millia. Ludum matutinum & Daciſcum. Domum Bryti. Præſentiſſimum choragium. Lacum palloris. Scholam Quæſtorum & Capulatorum. Thermas Traianas, & Titianas. Porticum Liuij. Caſtra Miſenatiũ. Vici XII. Aediculæ XII. Magiſtri XLIX. Curatores duo. Inſulæ duo millia ſepting. ntæ quioquaginta ſeptem. Domus ſexaginta. Horrea XIIII. Balnea octoginta. Lacus LXV. Piſtrina XVI. Continet pedes duodecim millia trecẽtos quinquaginta.

Regio IIII.

Templũ pacis, continet Porticum abſidatã. Aream Vulcani. Aureum bucinum. Apollinẽ Sandaliarium. Telluris templũ. Horrea chartaria. Tigillũ ſororium. Coloſſum altum pedes centum duos ſemis. Habet in capite radia numero ſeptem, ſingula pedum viginti duorum ſemis. Metam ſudantem. Templum Romæ & Veneris. Aedem Iouis Statoris. Viam ſacram. Baſilicã Conſtantinianam. Templum Fauſtinæ. Baſilicam Pauli. Forum tranſitorium. Suburram. Balneum Daphnidis. Vici octo. Aediculæ octo. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ II. millia, ſeptingẽtæ quinquaginta ſeptem. Domus octoginta octo. Horrea decẽ & octo. Balnea LXXV. Lacus LXXXIII. Piſtrina XII. Continet pedes tredecim millia.

Regio V.

Eſquiliæ, Continet Lacũ Orphei. Macellum Liuiani. Nymphæum D. Alexãdri. Cohortes duas vigilum. Herculem Syllanũ. Hortos Pallantianos. Amphitheatrum caſtrenſe. Campum Viminalem ſub aggere. Mineruã medicam. Iſidem patriciam. Vici XV. Aediculæ XV. Vicomagiſtri quadraginta octo. Curatores duo. Inſulę tria millia octingentæ quinquaginta. Domus CLXXX. Horrea XXIII. Balnea LXXV. Lacus Lxxiiij. Piſtrina XV. Continet pedes quindecim millia. D C.

Regio VI.

Alta ſemita, cõtinet Templum Salutis & Serapis. Templum Floræ. Capitolium antiquum. Statuam Mamurij plumbeam. Aedem Quirini. Malum punicum. Hortos Saluſtianos. Gẽtem Flauiam. Thermas Diocletianas, & Conſtantianas. X. Tabernas. Gallinas albas. Aream Candidi. Cohortes III. Vigilum. Vici XVII. Aediculæ XVII. Vicomagiſtri XVIII. Curatores duo. Inſulæ tria millia quadringentæ tres. Domus centum quadragintaſex. Horrea XVII. Balnea LXXXV. Lacus LXXII. Piſtrina XVI. Continet pedes quindecim millia. DCC.

Regio VII.

Via lata, continet Lacũ Ganymedis. Cohortes VII. Vigilũ, Arcũ nouum Nymphęum Iouis, Aediculam Caprariam. Campum Agrippæ. Templũ Solis & Caſtra. Porticum Gypſiani & Conſtantini. Tẽpla duo noua, Spei & Fortunæ, Equum Tiridatis regis Armeniorum. Forum ſuariũ. Hortos Largianos. Manſuetas. Lapidem pertuſum. Vici XV. Aediculæ XV. Vicomagiſtri LXVIII. Curatores duo. Inſulę tria millia octingentæ quinque. Domus CXX. Horrea XXV. Balnea LXXV. Laci LXXVI. Piſtrina X V. Cõtinet pedes XV. millia ſeptingentos.

Regio VIII.

Forum Romanum & magnum, cõtinet Roſtra. Genium populi Romani aureum, & Equum Cõſtantini. Senatulum. Atrium Mineruæ. Forum Cęſaris, Augusti, Neruę Traiani. Templum D. Traiani, & Columnam Cochlidem altam pedes CXXVIII. ſemis. Gradus intus habet CLXXXV. Feneſtras XLV. Chortes VI. Vigilum, Baſilicam argentariam. Templum Concordiæ. Vmbilicum Romæ. Templum Saturni & Veſpaſiani. Capitolium. Miliarium aureum Iuliæ. Templum Caſtorũ, Veſtæ. Horrea Germaniciana & Agrippina. Aquam cernentem, quatuor Scauros ſub ęde. Atrium Caci. Vicum iugarium vnguentarium. Gręcoſtaſim. Porticum margaritariam. Elephantum herbarium. Vici trigintaquattuor; Aediculæ XXIX. Vicomagiſtri XLVI. Curatores duo. Inſulæ tria millia octingentæ octoginta. Domos CXXX. Horea XVIII. Balnea LXXXIII. Lacus CXX. Piſtrina XX. Continet pedes tredecim millia LXVII.

Regio IX.

Circus Flaminius, continet Stabula numero IIII. factionum. Aedem Herculis. Porticum Philippi. Minutias II. veterem, & frumentariam. Cryptam Balbi. Theatra quattuor, in primis Balbi quod capit loca triginta millia LXXXV. Campum Martium. Trigarium. Ciconias nixas. Pantheum. Baſilicam Matidij, & Martiani. Templum D. Antonini, & columnam Cochlidem, altam pedes CLXXV. ſemis. gradus intus habet CCIII. feneſtras LVI. Hadrianũ. Thermas Alexandrinas, & Agrippinas. Porticum Argonautarum, & Meleagri. Iſeum & Serapeum. Inſulam Feliculæ. Vici XXXV. Aediculæ XXXV. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores II. Inſulę duo millia ſeptingẽtę LXXIIII. Domus CXL. Horrea XXII. Balnea LXIII. Lacus LXIII. Piſtrina XX. Continet pedes triginta duo millia D.

Regio X.

Palatium, continet Caſam Romuli. Aedem Matris Deum, & Apollinis Rhamnuſij. Pentapylum. Domum Auguſtanam & Tiberianam. Aedem Iouis Victoris. Domum Dionis. Curiam veterem. Fortunam reſpicientem. Septizonium D. Seueri. Victoriam Germanicianam. Lupercal. Vici XX. Aediculæ XX. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duos. Inſulę duo millia DCXLIII. DOMVS LXXXVIII. Horrea XLVIII. Balnea XIIII. Laci LXXXIX. Piſtrina XX. Continet pedes XI. millia ſexcentos.

Regio XI.

Circus Maximus, qui capit loca quadringẽta octoginta quinque millia, continet XII. portas. Templum Mercurij. Aedem Ditis patris. Cererem. Portam trigeminam. Apollinem cæliſpicem. Herculem Oliuarium. Velabrum. Arcum D. Conſtantini. Vici XVIII. Aediculę XIX. Vicomagiſtri XIX. Curatores duo. Inſulæ duo millia ſexcentæ. Domus LXXXIX. Horrea XVI. Balnea XV. Laci XX. Piſtrina XV. Continet pedes vndecim millia quingentos.

Regio XII.

Piſcina publica, continet Aream radicariam. Viam nouam. Fortunam mammoſam. Iſidem Athenodoriam. Aedem Bonæ deæ ſub ſaxanæ. Signum delphini. Thermas Antoninianas. Septem domos Parthorum. Campum lanatarium. Domum Chilonis. Cohortes IIII. Vigilum. Domũ Cornificij. priuatum Hadriani. Vici XIIII. Aediculę XVII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ duo millia, quadringẽtæ octoginta ſeptem. Domus CXIIII. Horrea XVII. Balnea LXIII. Laci. LXXXI. Piſtrina XX. Continet pedes duodecim millia.

Regio

Digitized by Google

Regio XIII.

Auentinus, continet Templum Dianę, & Mineruę. Nymphęa tria. Thermas Varianas & Decianas. Doliolum. Mappam auream. Platanones. Horrea Galbę. Porticum fabaria. Scholam Caſſij. Forum piſtorum. Vici XVII. Aediculæ XVII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores duo. Inſulæ duo millia quadringenta octoginta ſeptem. Domus CXXX. Horrea XXV. Balnea LXIIII. Lacus LXXXVIII. Piſtrina XX. Continet pedes ducenta nouem millia.

Regio XIIII.

Tranſtyberina, continet Gaianum. Vaticanum. Frygianũ. Naumachias V. Hortos Domitios. Balneũ Ampelidis & Priſci, & Dianæ molinas. Ianiculum. Statuam Valerianam. Cohortes ſeptem vigilum. Caput Gorgonis. Fortis fortunæ templum, Aream Septimianam. Herculem cubantem. Campum Brytianum & Codetanum. Hortos Getæ. Caſtra lecticariorum. Vici LXXVIII. Aediculę LXXVIII. Vicomagiſtri XLVIII. Curatores tres. Inſulæ quatuor millia quadringentæ quinque. Domus CL. Horrea XXII. Balnea LXXXVI. Lacus CLXXX. Piſtrina XXIII. Continet pedes triginta tria millia, quadringentos octoginta octo.

Bibliotheca XXIX.

Ex ijs præcipuæ duæ, Palatina & Vlpia.

Obeliſci. V.

In Circo maximo vnus, altus pedes LXXXVIII. ſemis. In Vaticano vnus, altus pedes LXXI. In Campo Martio vnus, altus pedes LXXXII. ſemis. In Mauſoleo Auguſti duo, ſinguli pedum XLII. ſemis.

Pontes VII.

Aulius. Aurelius. Moluius. Sublicius. Fabricius. Ceſtius & Probi.

Montes VII.

Cęlius. Auentinus. Tarpeius. Palatinus. Eſquilinus. Vaticanus. Ianiculenſis.

Campi VIII.

Viminalis. Agrippę. Martius. Codetanus. Octauius. Pecuarius. Lanatarius, Brytianus.

Fora XI.

Romanum. Magnum. Cęſaris. Auguſti. Neruæ Traiani. Aenobarbi Forum boarium. Suarium. Piſtorum. Gallorum, & Ruſticorum.

Baſilica X.

Iulia. Vlpia. Pauli. Neptuni. Matidij. Marciana. Baſcellaria. Floſcearia. Sicinij. Conſtantiana.

Thermæ XI.

Traianæ. Titianæ. Agrippinæ. Syræ. Commodianæ. Seuerianæ. Alexandrinæ Antonianæ. Decianę. Diocletianæ. Conſtantinianæ.

Aquæ XIX.

Traiana. Annia. Alſia. Claudia. Martia. Herculea. Iulia. Auguſtea. Appia. Alſietina. Setina. Ciminia. Aurelia. Damnata. Virgo. Tepula. Seueriana. Antoniana. Alexandrina.

Viæ XXIX.

Traiana Appia. Latina. Lauicana. Pręneſtina. Tiburtina. Nomentana. Salaria. Flaminia. Aemilia. Clodia. Valeria. Aurelia. Campana. Oſtienſis. Portuenſis. Ianiculenſis. Laurentina. Ardeatina. Setina. Quintia. Caſſia. Gallica. Cornelia. Triumphalis. Patinaria. Aſinaria. Ciminia. Tiberina.

Horum Breuiarium.

Capitolia II. Circi duo. Amphitheatra duo. Coloſſi duo. Columnę cochlides duę. Macella duo. Theatra III. Ludi IIII. Naumachię V. Nymphęa XV. Equi magni XXIII. Deaurati LXXX. Eburnei LXXXIIII. Arcus marmorei XXXVI. Portæ XXXVII. Vici CCCCXXIIII. Aedes CCCCXXIIII. Vicomagiſtri DCLXXII. Curatores XXIIII. Inſulæ per totam vrbē numero quadraginta ſex millia ſexcētę duo. Domus mille ſeptingētæ octoginta. Balnea DCCCLVI. Lacus mille CCCLII. Piſtrina CCLIIII. Lupanaria XLV. Latrinę publicę XLIIII. Cohortes Prætorię decem. Vrbanæ quatuor. Vigilum ſeptem: quarum excubitoria XIIII. Vexilla communia duo. Caſtra equitum, ſalgamariorum, peregrinorum.

Deſcriptionis Romæ Finis.

VRBIS CONSTAN-
TINOPOLITANÆ
deſcriptio incerto Auctore.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

Deſcriptio Vrbis Conſtantinopolitanæ.

Regio I.

REGIO prima, continet in ſe domum Placidiæ Auguſtæ. Domum nobiliſſimæ Marinæ, Thermas Archadianas. Vicos ſiue Angiportus viginti nouem Domos centū decē & octo. Porticus perpetuas duas. Balneas priuatas quindecim. Piſtrina publica quattuor. Piſtrina priuata quindecim. Gradus quattuor Curatorē vnum, qui totius regionis ſollicitudinem gerat. Vernaculum vnum, velut ſeruum in omnibus & internūcium regionis. Collegiatos, viginti quinque, qui e diuerſis corporibus ordinati, incendiorum ſolent caſibus ſubuenire. Vicomagiſtros quinque, quibus per noctem tuendæ vrbis cura mandata eſt.

Regio II.

Regio ſecunda, ab initio Theatri minoris per æqualitatem ſu[illegible] molli ſubleuata cliuo, mox ad mare præcipitijs abrupta deſcendit. Continet in ſe, Eccleſiam magnam, Eccleſiam antiquam. Senatum. Tribunal purpureis gradibus extructum. Thermas Zeuxippi. Theatrum. Amphitheatrum. Vicos ſiue Angiportus triginta quattuor. Domos nonaginta & octo. Porticus magnas quattuor. Balneas priuatas tredecim. Piſtrina priuata quattuor. Gradus quattuor. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XXXV. Vicomagiſtros V.

Regio III.

Regio tertia, plana quidem in ſuperiore parte, vtpotē in ea Circi ſpatio largius explicato, ſed ab eius extrema parte nimis prono cliuo, mare vſque deſcendit. Continet in ſe eundem Circum maximum. Domum Pulcheriæ Auguſtæ. Portum nouum. Porticum ſemirotundam, quæ ex ſimilitudine fabricæ Sigma Græco vocabulo nuncupatur. Tribunal fori Conſtantini. Vicos ſeptem. Domos nonaginta quattuor. Porticus magnas quinque. Balneas priuatas vndecim. Piſtrina priuata nouem. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XXI. Vicomagiſtros V.

Regio

Regio IIII.

Regio quarta, à Milliario aureo collibus dextra læuaque ſurgentibus, ad planitiem vſque valle ducente perducitur. Continet in ſe idem Milliarium aureum. Auguſteum. Baſilicam. Nymphęum. Porticum Fanionis. Liburnam marmoream, nauális victoriæ monimétum. Eccleſiam ſiue martyrium ſancti Mennæ. Stadium. Scalam Timaſij. Vicos XXXII. Domus trecentas ſeptaginta quinque. Porticus magnas quattuor. Balneas priuatas ſeptem. Piſtrina priuata quinque. Gradus ſeptem Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XL Vicomagiſtros quinque.

Regio V.

Regionis quintæ non modica pars, in obliquioribus poſita locis, planicie eacipiente producitur, in qua neceſſaria ciuitatis ædificia continentur. Continet in ſe Thermas Honorianas. Ciſternam Theodoſianam. Prytaneum. Thermas Eudocianas. Strategium, in quo eſt Forum Theodoſiacum, & obeliſcus Thebęus quadra Horrea hulearia. Nymphęum. Horrea Troadenſia. Horrea Valentiniana. Horrea Cóſtantiaca. Portum habet proſnorianum. Scalam Chalcedonenſem. Vicos vigintitres. Domos centum octoginta quatuor. Porticus magnas VII. Balneas priuatas vndecim. Piſtrina publica ſeptem. Piſtrina priuata duo Gradus nouem. Macellos duos Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos quadraginta. Vicomagiſtros quinque.

Regio VI.

Regio ſexta, breui peracta planicie, reliqua in deuexo conſiſtit. a foro namque Conſtantini, Scalam vſque ſiue traiectũ Sycęnum, porrigitur ſpacijs ſuis. Continet in ſe, Columnam purpuream Conſtantini. Senatum eiuſdem loci. Neorium portum. Scalam Sycænam. Vicos viginti duos. Domos quadringentas octoginta quatuor. Porticum magnam vnam. Balneas priuatas nouem. Piſtrinum publicum vnũ. Piſtrina priuata decem & ſeptem. Gradus decem & ſeptem. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos quadraginta nouem. Vicomagiſtros V.

Regia VII.

Regio ſeptima in comparationem ſuperioris planior, quamuis & ipſa circa laterus ſui extremitatem habeatur in mare decliuior. Hæc à parte dextera Columnę Conſtantini vſque ad Forum Theodoſij, continuis extenſa porticibus, & de latere alijs quoque pari ratione porrectis, vſque ad mare velut ſe ipſam inclinat, & ita deducitur. Habet autem in ſe Eccleſias tres, hoc eſt, Irenen, Anaſtaſiam, & Sancti Pauli. Columnam Theodoſij, intrinſecus vſque ad ſummitatem gradibus per viam. Equites magnos duos. Partem eiuſdem fori. Thermas Caroſianas. Vicos octoginta quinque. Domus ſeptingentas vndecim. Porticus magnas ſex. Balneas priuatas XI. Piſtrina priuata XII. Gradus ſexdecim. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos octoginta. Vicomagiſtros quinque.

Regio VIIII.

Regio octaua, ex parte Tauri, nulla maris vicinitate contermina, anguſtior magis quam lata, ſpatia ſua in longitudinem producta compenſat. Continet in ſe partem Fori Conſtantini. Porticum ſiniſtram Taurum vſque, Baſilicam Theodoſianam. Capitolium, Vicos XXII. Domos centum octo. Porticus maiores quinque Balneas priuatas decem. Priſtina priuata quinque. Gradus V. Macellos duos. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XVII. Vicomagiſtros quinque.

Regio IX.

Regio nona, prona omnis, & in notum deflexa, extenſi maris litoribus terminatur. Continet in ſe, Eccleſias duas. Cœnopolim: & Omnonceam, Horrea Aleaandrina. Domum nobiliſſimæ Arcadiæ. Thermas Anaſtaſianas. Horreum Theodoſianum. Vicos XVI. Domos centum ſexdecim. Porticus maiores duas. Balneas priuatas XV. piſtrina priuata XV Piſtrina publica IIII. Gradus IIII. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XXXVIII. Vicomagiſtros VI.

Regio X.

Regio decima, in aliud ciuitatis latus à nona regione platea velut magna fluuio interueniente diuiditur. Eſt verò tractu planior, nec vſquam præter maritima loca inęqualis, longitudini eius latitudine non cedente. Continet in ſe Eccleſiam ſiue Martyrium Sancti Acatij. Thermas Conſtantinianas. Domum Auguſtæ Placidiæ. Domum Auguſtæ Eudociæ Domum nobiliſſimæ Arcadiæ. Nymphęum maius. Vicos viginti. Domus ſeacentas XXXVI. Porticus maiores ſex. Balneas priuatas.... Piſtrina publica duo, Piſtrina priuata ſexdecim. Gradus XII. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos nonaginta. Vicomagiſtros quinque.

Regio XI.

Regio vndecima, ſpacio diffuſa liberior, nulla parte mari ſociata eſt. Verum eius eatenſio, tam plana, quàm etiam collibus inæqualis, continet in ſe Martyrium Apoſtolorum. Palatium Faccilianum. Domum Auguſtæ Pulcherię Bouem æneum Ciſternam Arcadiacam. Ciſternam Modeſtiacam. Vicos VIII. Domos quingentas tres. Porticus maiores quatuor. Balneas priuatas quattuordecim. Piſtrinum publicum vnum. Piſtrina priuata tria. Gradus ſeptem. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos triginta ſeptem. Vicomagiſtros V.

Regio XII.

Regio duodecima, Portam à ciuitate petentibus in longum plana omnis conſiſtit, ſed latere ſiniſtro mollioribus cliuis deducta maris confinio terminatur, quam mœniũ ſublimior decorat ornatus. Continet in ſe Portam auream. Porticus Troadenſes. Forum Theodoſiacum. Columnam itidem intra ſe gradibus peruiam. Monetam. Portam Theodoſiacum. Vicos vndecim. Domos trecentas ſexaginta tres, Porticus maiores tres. Balneas priuatas quinque. Piſtrina priuatą quinque. Gradus IX. Curatorem vnũ. Vernaculum vnum. Collegiatos decem & ſeptem. Vicomagiſtros quinque.

Regio XIII.

Tertiadecima regio, Sycæna eſt, quæ ſinu maris anguſto diuiſa, ſocietatem vrbis nauigijs frequentibus promeretur. tota lateri mõtis affixa, præter vnius plateæ tractum, quam ſubiacentium eidem monti littorum tantum pręſtat æqualitas. Continet in ſe Eccleſiam. Thermas Honorianas. Forum Honorianum. Theatrum. Naualia. Domos quadringentas XXXI. Porticum maiorem vnam. Balneas priuatas quinque. Piſtrinum publicum vnum. Piſtrina priuata IIII. Gradus octo. Curatorem vnum. Vernaculum vnum. Collegiatos XXXIIII. Vicomagiſtros quinque.

Regio

Regio X IIII.

Regio ſanè licet in vrbis quartadecima numeretur parte, tamen quia ſpacio interiecto diuiſum eſt muro proprio vallatum, alterius quodammodo ſpeciem ciuitatis oſtendit eſt verò progreſſis à porta modicum ſitu planum, dextero autem latere in cliuum ſurgente vſque ad medium ferè plateæ ſpaciũ, nimis pronum: vnde mare vſque mediocris, hæcque ciuitatis continet partem. explicatur æqualitas. Continet in ſe Eccleſiam, Palatium. Nymphium. Thermas Theatrum luſorium. Pontem ſublicium ſiue ligneum. Vicos XI. Domos centum ſexaginta ſeptem. Porticus maiores duas. Balneas priuatas V. Piſtrinum priuatum vnum. Gradus V.

Collectio ciuitatis.

Cognita vrbe per partes, fas eſt etiam ſitum conclusæ iam vniuerſitatis aperire, vt magnificentiæ vni cum decus non ſolum videatur opere & manu confectum, ſed etiam conſpirantibus elementis, naturę fęlicitate munitum. Prouidentia ergo diuina tot futurorum hominum domicilijs conſulente longo tractu, in promontorij qualitatem ſpatioſior terra faucibus Pontici maris oppoſita, ſinuoſis portuoſa lateribus, anguſtior latitudine, circumflui maris tutela vallatur. Hoc quoque ſpacium quod ſolum apertum maris circulus derelinquit, duplici muro acies turrium extenſa cuſtodit: intra quas ſepta ciuitas continet in ſe omnia ſingillatim memorata, quæ nunc ad firmioris memoriæ qualitatē ſummatim collecta referemus. Habet ergo vrbs Conſtantinopolitana, Palatia quinque. Eccleſias quattuordecim. Domos diuinas Auguſtarũ VI Domos nobiliſſimas III. Thermas VIII Baſilicas duas. Fora quattuor. Senatus II. Horrea V. Theatra II. Luſoria II. Portus IIII. Circum I. Ciſternas IIII. Nymphæa IIII. Vicos trecentos XXII. Domus IIII. millia trecentas octoginta octo. Porticus quinquaginta duas. Balneas priuatas centum quinquaginta tres Piſtrina publica XX. Piſtrina priuata centum XX. Gradus centum decem & ſeptem. Macellos V. curatores XIII. Vernaculos XIIII. Collegiatos quingentos ſexaginta, Vicomagiſtros ſexaginta quinque. Columnā purpuream Columnas intra ſe per vias duas. Coloſſum vnum. Tetrapylum aureum vnum. Auguſteum. Capitolium. Monetam. Scalas maritimas tres. Habet ſane longitudo vrbis, à porta aurea vſque ad littus maris directa linea, pedum quattuordecim millia ſeptuaginta-quinque. Latitudo autem, pedum ſex millia, centum quinquaginta.

ANNO-

Digitized by Google

IN NOTITIAM DIGNITATVM VTRIVSQVE ROMANI IMPERII.

PRAEFATIO.

OMNIVM, quot multis ab hinc ſeculis in lucem prodierunt operum, ſpecioſiſſima & pretioſiſſima eſt DIGNITATVM VTRIVSQVE ROMANI IMPERII NOTITIA, in qua illius opes, præſidia, magiſtratus, ornamenta, vires, ac deniq; tota eius temporis Principum magnitudo continentur. Ipſa autem luculentam quidem in fronte tantarum rerum cognitionem promittens, ingens apud omnes ſui deſiderium excitat: ſed in receſſu recondita & obſcura paucis ſe agnoſcendam exhibet. Cùm verò nullus etiã eius certus auctor appareat, ſunt qui non minus de ipſius veritate dubitẽt, quàm illius ſcientię habendæ animum deſpondeant. Hic enim ignota oſtenduntur inſignia, quę non veræ, ſed falſæ imagines, & ad oblectandum ab aliquibus excogitatę credi poſſunt: varia præterea militum ſymbola, velut ex animi impetu inuenta nihil ſignificare, aut ſi quem fortè myſticum latentemque ſenſum occultant, inexplicabilia infructuoſaq; ænigmata exiſtimantur. Idem de notis quorundam codicum tergo inſcriptis ſuſpicantur, quę ob nimiam obſcuritatem Oedipos interpretes deſiderant. Multa deinde inuſitata magiſtratuum nomina ad libidinem efficta, aut ſi qua veritate nitũtur, tanquam incognita & inania relinquenda putant. Qui enim, inquiunt, Cõſulares nullo Cõſulatu functos pro rectoribus prouinciarum, qui plures hic recenſentur, apud Iureconſultos, aliosvè auctores legit? Quis magiſtros militum in præſenti, Comites domeſticorum & protectorum, legiones Comitatenſes & Pſeudocomitatenſes vnquam nominari audiuit? Inter magiſtratuum officia, principes, corniculatios numerarios, ab actis, ſingulatios, & alia huiuſmodi inſueta nomina intellexit? Hæc & ſimilia, quæ in hac Notitia occurrunt, non parum eius fidei detrahũt, nec paucos ab eius lectione auertunt. Sed qui Romani Imperij prouincias, ac magiſtratus, miro ordine hic digeſtos diligẽtius inſpexerit, & cum his, qui in iure Ciuili explicantur, ſtudio sè contulerit, hoc opus non ſuppoſitum, aut fictum, ſed verum legitimumq; deprehendet, & pro magno antiquitatis monumento, ac pretioſo theſauro conſeruabit. Nihil enim ferè hic reperitur, cuius ius noſtrum non meminerit, in quo non ſolũ dignitates hic recitatæ referuntur,[a] Sed & earum inſignia à paucis animaduerſa ponuntur.[b] Symbola quoq; militum hic repreſentata velut pugnantibus neceſſaria Vegetius[c] commendat: ſed & præſidum officia in Theodoſij ac Iuſtiniani codicibus eodem fermè, quo in Notitia ordine diſponuntur,[d] vt non modò de eius veritate non ſit hæſitandum, ſed pro magno iuris & antiquitatis lumine ſit habẽda. Multarum enim legum hic ſenſus pendent: multorum etiam auctorum, & hiſtoriographorum ignotos locos hic latuiſſe apparebit. Sed quia opus per ſe obſcurum, alia illuſtrare nequit, ipſum prius elucidandum fuit. quod cùm res cœca altaq; caligine merſas contineat, nullus adhuc facere curauit. Cum verò Sereniſſimus Sabaudiæ Dux de hoc mecum aliquando contuliſſet, tandem iuſſit, vt aliquod in id commentarium ederem. Ego ingenio & doctrina me alijs longè inferiorem agnoſcens, tanti oneris prouinciã tentare non audebam. Res enim ardua eſt, inquit Plinius,[e] vetuſtis nouitatẽ dare, nouis auctoritatem, obſoletis nitorẽ, obſcuris lucem, faſtiditis gratiam, dubijs fidem. Tandem Excelſi Principis, cui pro uiribus obtemperare cupiebam, mandatis repugnare non auſus, parẽndum eſſe cenſui. Itaq; Diuino fretus præſidio, profundi huius Fluminis vadis exploratis, verticoſis fluctibus me commiſi; difficilemque hunc nodum Gordianum non enſe recidendum, ſed magna arte & induſtria explicandum, aliqua ratione ſoluere ſum aggreſſus. in quo ſi defecero ob temperandi neceſſitate excuſabor, qua coactus A. Albinij exemplo[f] culpam de-

[a] titu. C. de offi. P. P. Orient. uſque ad tit. C. ne rei milit. corni. & alibi.
[b] l. 5. C. de offic. rect. prouin. l. 4. C. de inter l. 12. C. de dignitatib. § vltimo. Nouell. 24. 6. vlt Nou. 26 §. 1. Nouella 27. & alijs in locis.
[c] lib. 2. c 18.
[d] in rubr C. de numer. actuar. adiutorib. & exceptor. et l. vl. C. de apparitorib. Praeſ Praet. Rubro. C. de cohort. principib cornicular. l. vlt. C. de diuerſ offic.
[e] in præfatione natur. hiſtor.
[f] Gel. lib. 2. c. 1.

:cati, quàm culpa carere malui: certè
lens iurium cupidos iuuandi in me lau
dandum erit deſiderium. Nam etiam vo-
tum non aſſecutis, voluiſſe abundè pul-
chrum & magnificum apud graues vi-
ros a exiſtimatur. Hanc igitur adhuc in *a Pli. in d præfa tione.*
acceſſam & prępruptis rupibus aſperam
viam primus ingredi auſus, non paucis
ſentibus recisis, ſaltem alijs ad ſequendū
planiùs iter aperiam. Quare cùm in hoc
ſatis laborauerim, iſta qualiacunq; com-
mentaria in primis legum ſtudioſis non
parū pro futura ſpero. Hinc enim Roma
ni Imperij magiſtratuum, qui nudi à No
titia recitantur, originem & hiſtoriam in
telligent, Procōſulum, Cōſularium, Cor-
rectorum, Præſidumque differentia co-
gnoſcent, Palatinorum & cohortalium
ordines, non paucas leges, pluraque in
his obſcura uocabula, & quandoque inte
gros tractatus, anteà ignotos explicatos
inuenient. Multi prętereà non ſolum
Marcellini, ſed & Tranquilli, Tacitique,
& aliorum de Legionibus auxiliarijſque
militibus, & Palatij dignitatibus, diſſerē-
tium loci illuſtrabuntur. Deindè plures,
vt puto, oblectabit, publicorū veredorū
curſum & ordinem inſpicere, præſidum
ſalaria, miniſtros, inſignia, pompam ac
maieſtatem cernere, varios militum nu-
meros & nomina, eorum dignata ſeù em
blemata explicata inuenire: iucundum
erit aurea, argēteaque Principis vaſa, pre
tioſas veſtes, gemmas, ac totam denique
regiā ſupellectilem, eo ordine ac diligen-
tia deſcripta videre, vt ſingula ſtatim ſci-
ri & ad manū haberi poſſent: iuuabit le-
gum feredatum ſolennitatem, ſalutandi
Principis vſum, exigendorum tributorū
titum, aulicorū varietates, miniſteria, &
multa huiuſmodi è tenebris in lucem e-
miſſa ſpectaſſe: ceteros denique dignita-
tum titulos, & alia, vetuſtate recondita,
hic explicata intueri. Vt verò non ſolum
Legū ſtudioſi, ſed, & alij, quibus hęc pla-
cuerint, noſtris qualibus qualibus labori-
bus commodiùs frui poſſint, Iura quibus
tes à Notitia relatę, vel à me additæ com
probabuntur, non in contextu, ſed margi
ne, cum notis ea indicantibus appoſui, ne
ab occurrētibus legibus interrupta lectio
cuiquam moleſtiam afferat. Ceterùm vt
plenius cuncta cognoſcantur, ac n quid
ad perficiendū hoc opus deſit, Magiſtra-
tus municipales, ac Decurionum ordinē,
& munera proprio opuſculo comprehen
ſa, adieci, quod & ipſum Iurium ſtudioſis
aliquid profuturum, atque alijs non in-
gratum fore exiſtimaui. Vt igitur hanc
Notitiam è tenebris in lucem aliquā ex
trahere, & clarius aſpiciendam exhibere
incipiam, ante omnia eius originē & au-
ctores, quovè tempore, & ordine ſcripta
fuerit, exponam. Deinde titulum ſeu in-
ſcriptionem cum indice interpretatos, vt
tota eius facies vno aſpectu videri poſſit,
ſummam ac totius operis Breuiarium
ſubijciam.

Id opus Imperio neceſſariū, primùm
ab Auguſto inuentū, mox à ſequentibus
Principibus retentum, & per continuata
ſecula conſeruatum fuit; ſed pro rerum ac
temporū varietate in quibuſdam eſt im-
mutatum. Tacitus loquēs de Auguſto, il-
le, inquit, libellum compoſuit, quo opes
publicæ continebantur, quantum ciuium
ſociorumq; in armis, quot claſſes, regna,
prouincię tributa aut vectigalia, neceſſita ,,
tes, ac largitiones, quę cuncta ſua manu ,,
perſcripſerat Auguſtus. Idem cum Dio- ,,
ne Tranquillus [b] affirmat, qui eū librum ,,
rationarium ac breuiarium totius Impe- *b Cap. 28.*
rij appellat, quod Auguſtum de reſignan
do Imperio cogitantem magiſtratibus ac
Senatoribus domum accitis tradidiſſe,
ſcribit. Demum in fine complexus eſt in-
quit, breuiarū totius Imperij quantū mi ,,
litū ſub ſignis vbique eſſet; quantum pe- ,,
cuniæ in ęrario; & fiſco, & vectigalibus re ,,
ſiduis. Breuiarium autem, quod nūc vul- ,,
go dicitur, ait Seneca, c olim cùm Latinè *c lib. 5. epiſt. 39.*
loqueremur, ſummarium vocabatur. Eū
codicem ſequentes Imperatores retinue-
runt, ſed prout Imperij tempora atque
uſus exigebant, ſub nomine Notitiæ mi-
nuerunt, ampliarunt, & immutarunt.
Itaque pręſens opus perpetuos ceterosq;
prouinciarum atque alios magiſtratus, ac
militum copias, palatinasque dignitates
complectitur, quę ſemper in Imperio eſſe
conſueuerant. His adduntur officia, ideſt
apparitorum ordines, quorum aliqui ex
memorię, epiſtolarum, & libellorum ſcri
nijs prodibant. [d] Vectigalia verò & tribu *d l. vlt. §. vlt. C.*
ta, fiſcique rationes, ac diuerſis faciendę *de diu. offi.*
largitiones, quæ in Auguſt: breuiario con

tinebantur,

tinebãtur, in ſcrinijs canonum, & tabulariorum ſub Comitibus largitionum, & rerum priuatarum ſcribebantur. Quare hęc Notitia aliũ quàm Auguſtũ & ſequentes Principes auctores non habet, in qua Imperij magiſtratus, alięque dignitates cum ſuis inſignibus, & officia cõſeruabantur. Simile opus Conſtantinus Imp. ex Leone Philoſopho genitus Romano filio, & ſucceſſori reliquit, in quo ſummã totius Imperij, ſociorum omnium fœdera, hoſtium vires, rationes & conſilia explicuit Id apud ſe in bibliotheca tanquàm theſaurum ſeruatũ fuiſſe Egnatius ſcribit, [a] quod etſi diligenter perquiſitum nunquã potuit inueniri. Alius huic fermè ſimilis compoſitus eſt codex, in quo viri ad obeundas dignitates in Notitia comprehenſas ad tempus electi ſcribebantur, ac prout magiſtratu decedebant, in annos ſucceſſores renouabantur. Hunc Iureconſulti Commẽtarium Principis appellarunt. Modeſtinus, [b] abeſſe, inquit, Reip. cauſa videntur Proconſules, le-
» gatique eorum, & qui Prouincijs præ-
» ſunt, Procuratoresvè Principum, qui in
» Prouincijs tenentur, & tribuni militum,
» & præfecti, & Comites legatorum, qui
» ad ærarium delati, aut in Commenta-
» tium Principis relati ſunt. Non ſolum enim in Commentarium, quod apud ſeſe Principes habebant, ſed & in ærarium magiſtratuum nomina referri conſueuerant, vbi rationes, & tabulæ publicæ, Senatuſque conſulta conſeruabantur. Ci-
cero, [c] Rationes in ærarium retuli con-
» tinuò. Fuerat hic locus in ęde Saturni, in qua, Regibus exactis, Valerius Publicola ęrarium conſtituit. Auctores Plutarchus, [d] & Macrobtius. [e] Hæc eſt prouinciarum memoria, quã in Antoniana bibliotheca in 9. vrbis regione conſeruatam fuiſſe P. Victor ſcribit. Poſtremò hic liber laterculum eſt dictus, quod laterculi formam haberet. Geometrę enim corpus quadrum altius ſurgens, non tamen ad cubum perueniẽs πλίνθιον ideſt, laterculum vocant. Eius formam in inſignibus Primicerij notariorum, à quo tractabatur, infra conſpicietur: illius Tertullianus aduerſus Valentinianos, & iura ſæpius meminerunt. [f] Demum Prouincijs in plures diuiſis, cum aucti eſſent magiſtratus, nouæque Palatinæ dignitates inuentæ, ac propter hoſtes vndiq; ſurgentes, alias veteribus militum copias addi oportuiſſet, omnes vnum laterculum capere non potuit. Itaque præfecturæ et tribunatus, caſtrorumque prępoſiturę limites Imperij tuentes in alium codicem, laterculum minus nuncupatum ſunt tranſlatę, quod in ſcrinio memorię ſub Quęſtoris diſpoſitione conſeruabatur. [g]

Sub finem verò Principatus Theodoſij iunioris hanc Notitiam ſcriptam fuiſſe cenſeo; Sub Duce enim Aegypti meminit Alæ Theodoſianę nuper, ideſt, illo imperante, conſtitutę, & limitis Saxonici per Britanniam, quod nomen eo tempore, ſcilicet anno ſalutis 400. inuentum fuit, Saxonibus tum Britannicum littus inuadentibus, [h] & vt antiquiorem hunc librum non putem, id me etiam mouet, quòd nullus in eo legitur Illyrici Vicarius: ea enim regio tũm ab Hunnis circa annum humanę ſalutis 445. ſub eodem Theodoſio, & Valentiniano III. fuerat deuaſtata, vt auctor eſt Zoſimus, Iornandes, D. Proſper, Paulus, Diaconus, & alij. Sed & ipſa operis inſcripto hanc Notitiam vltra Arcadij, & Honorij tempora ſcriptam eſſe indicant, quod poſt annum ſalutis 425. quo Honorius deceſſit, fuiſſe oportet. Nec poſt annum 453. quo Auctore Caſſiodoro, & Comite Marcellino, Concordia, & Aquileia ab Attila ſunt euerſę, ſcribi potuit; quia Concordienſis fabricę, & theſaurorum Aquileię tunc extantium, monetęque ibi percuſſę meminit. Itaque ſub finem Imperij Theodoſij iunioris eam ſcriptam fuiſſe arbitror, & Alciatus (vbi legerit, neſcio) id Breuiarium Theodoſij iunioris appellat. [i] Opus ſanè aureum, quod dilucidatum magnum iuri noſtro lumẽ, & perſpicuam rerum Imperij Rom. cognitionem afferet. Neque enim antea Pręfectorum aut Vicariorum, non Magiſtrorum militum, aut Comitis Orientis, non Proconſulum, vel Cõſularium, aliorumque iuriſdictio, aut officia plenè ſciri poterant. Laterculi, ac Magiſtri officiorum. Comitis Largitionum, aut rerum priuatarum, Magiſtrorum ſcriniorũ, aliorumvè plurium ignorabatur auctoritas. Militum etiam copię, claſſes, pręſidia, fabricarum loca

A 2 hinc

a in Conſtãtino.

b in l. abeſſe. 32. ex quib. cauſ. ma io.

c in Piſonem.

d in Publicola & problemat.

e in primo Saturnali.

f l. 1. §. iubemus. l. 2. § vlt. C de offic. Præf. Præto.

Afri. l. vlt. C. de off. mag. off. aur. de mandat. Princip. ſeu Nouell. 17. §. 1. §. vlt. Nouell. 25. et in Nouella Nouella 8

g l. 1. 2. et 3. C. de off. Quæſtor.

h Pau. Diac. lib. 14. ad fin. Beda in 1. eccle. hiſto. cap. 12. 14. et ſeq. Polyd. Vergil. 3. Angli. hiſto.

i l. 5. parerg. ca. 13.

hinc noſcuntur. Denique non pauca oppida, in quibus Principum Romano. iura condita leguntur, prius incognita, & fortè nunquam audita, hic in ſuis prouincijs collocata reperiuntur, ita vt huic Notitię multarum rerum acceptam ferre cogamur notitiam.

Ante hunc Codicem vtraque Roma vetus, & noua in 14. regiones diuiſæ cum vicis, & ędificijs, operibusque inſignioribus deſcriptæ inueniuntur; Quæ huius libri partes non ſunt, ſed in officio Præfecti urbi conſeruatas, & inde extractas fuiſſe arbitror, & pro re inſigni huic operi præpoſitas. Eandem Romæ deſcriptionem ab hac tamen in multis diuerſam P. Victor, & Sex. Rufus fecerunt. Poſt tergum huius uoluminis tormenta quędam bellica, & alia ad nummos pertinentia ponuntur, quæ nec ipſa ad rem noſtram faciunt, ſed ex fabricis Magiſtri officiorum & ſcrinijs Comitis largitionum, ad quos pertinebant, excerpta, & huc translata fuiſſe puto. Hæc tamen omnia, ne quid deſideretur, proprijs annotationibus pro virium tenuitate illuſtrare conabor. Quibuſdam Notitijs etiam Itinerarium Antonini nomine editum eſt adiunctum, quod oppidorum diſtantiam, præſidia, & aliquas manſiones, ſeu veredorum ſtationes, & loca legionum notat. Quod opus nunc adauctum, ac penè totum eſt immutatum. Conſtantinopolim enim Cōſtantiam, Maximianopolim legiones Iouias, & Herculeas à Diocletiano, & Maximiano inuentas, & alia huiuſmodi nominat, quæ diu poſt Antoninum addita fuere. Id in memoriæ aut alio ſcrinio olim conſeruatum, & huic libro additum fuiſſe arbitror. Neque enim rem tam vtilem ac penè neceſſariam neglectam permanſiſſe eſt veriſimile.

Sed ut ad Notitiam noſtram reuertamur, cùm multo tempore latuiſſet, tandē quę à Mariano Scoto Monacho Fuldenſi ſcripta fuerat, in ultimis Britanniis annis ab hinc 36. inuenta, in lucem prodiit; Sed multis mendis ſcatens, & aliquot, vt puto, membris trunca; quam ex collatione duorum exemplarium manuſcriptorum in quibuſdam reſtitui, neque enim impreſſo codice multò meliora inueni. Horū alterum illius eſt exemplar, quod apud Maphæos Romæ ſe legiſſe Pierius Valerianus ſcribit, ex eoque aliquot militarium ordinum ſigna recitat, quæ in nonnullis ab aliis differunt. Fuit is liber anno ſalutis 1436. ex vetuſtiſſimo codice Spirenſis bibliothecæ à Petro Donato Patauij Epiſcopo extractus, cum ipſe Baſilienſi Synodo nomine Eugenij IIII. pręſideret, ut in eius uoluminis fine ipſe teſtatur, quod prouinciarum, vt credo, magiſtratibus, & pictis imaginibus deceptus parū ſcitè Scoti Coſmographiam appellat. Ex hoc aliud Fuluij Vrſini viri doctiſſimi exemplar eſt deſcriptū, quod precibus Io. Vincentij Pinelli viri nunquam ſatis laudati ad me tranſmiſit. Alterum apud Illuſtriſs. Fridericum Madrucium tum Romæ Cæſareum Legatum fuit, quod mihi pro ſua, qua erga omnes utebatur, ſingulari humanitate exhibuit. Ex his aliqua emendauimus, plura vt deprauata omiſimus. Sed iam ad huius operis tituli interpretationem accedamus.

DE NOTITIAE INSCRIPTIONE
AC DE IMPERII, EIVSQVE
DIGNITATVM DIVISIONE.

LIBRI inſcriptio eſt, NOTITIA DIGNITATVM OMNIVM TAM CIVILIVM QVAM MILITARIVM IN PARTIBVS ORIENTIS ET OCCIDENTIS. Notitiæ verbum ſummariam cognitionē Magiſtratuum, ac Palatinorum ſignificat: in quo [i]enſu hæc vox à poſterioribus legum latoribus accipitur. Cōſtantinus enim Notitiam artificum pro eorum indice ponit, [a] Theodoſius [b] pro breui ſcriptura, quæ continet quantum quæque prouincia ex indicto auro ſoluere debeat. Leo [c] pro catalogo officiorum, quæ in ſcrinijs memoriæ epiſtolarum & libellorum ſcribenda, & à Principe probanda erant. Iuſtinianus pro albo, vel, vt alibi nuncupatur, matricula ſcholarium accipit, [d] quam aliquando notitiā, [e] quandoque catalogum appellat, [f] hæc enim vt Synonyma profert; græce γνώσις [g] alio nomine Breuis vocatur; [h] & ideo Tranquillus [i] noſtram Notitiam breuiarium, [k] vel rationarium [l] Imperii nominat. DIGNITATVM verò nō magiſtratuum dixit, quia non tm̄ ius dicentes, ſed & aliis honoribus prædicos continet, vt primicerios ſacri cubiculi, notario:ū, caſtrenſem palatii, & ſcriniorum magiſtros, qui iuriſdictione carent, & ſpectabiliū dignitate honeſtantur.

a in l. 1. C. de excuſ. artif.
b in l. ult. C. de indictio.
c in l. fi. §. & eſt notitia. C. de diuerſ. offic.
d in l. ult. C. de offic. mag. offic.
e l. 1. § in officijs vero l. 2. §. ad hæc iubemus. C. de off. P. P. Afr.
f §. ult. Nou. 28.
g poſt Nouel. 8.
h l. ult. C. de conue. fiſc. debito. l. ſcrinijs. C. de palat. ſacr. larg.
i in Auguſto. c. 25. in fi.
k in Auguſto. c. ult.
l in eo. Auguſt. cap. 28.
m Zonaras in Probo.
n lib. 16.

Separantur autem Orientis & Occidentis dignitates, quia hoc tēpore duo in his partibus ſinguli Principes imperabant. Hæc diuiſio à Probo & Floriano, [m] mox Maximino, & Cōſtante, Cōſtantino atq; Galerio originem habuit, qui primi Romani Imperii prouincias ſunt partiti: anteà enim etſi M. Antoninus cum fratre Vero, & Seuerus cum Antonino filio ſimul imperauerint, nullam tamen orbis diuiſionem fecerunt. Conſtantini quoq; Magni filii & ipſi Romanum orbem in tres partes diuiſerunt. Sed breui rebus in ſolum Conſtantium translatis, totum in vnum coaluit Imperium. Poſteà Valentinianus cum fratre Valente Oriente Occidenteq; diuiſo, hunc ſibi retinuit, illi ſocio Imperii facto Orientem conceſsit, & militum etiam copias cum eo eſt partitus, vt Marcellinus [n] ſcribit. Sed his cum liberis extinctis, poſt paucos annos ad ſolum Theodoſium vniuerſum rediit Imperium, qui & ipſe rurſus filiis Arcadio Orientem, & Honorio Occidentē reliquit. Itaque Aegypto, & vtraque Libya vſq; ad Syrtes maiores, & Europa vſque ad Drilonem fluuium Arcadio traditis, ibi vtriuſque Imperij fines fecerunt. Reliqua in Occidente cum Africa, Hiſpanus, & Britannia Honorius obtinuit: cuncta tamen communi nomine uelut unum eſſet Imperiū adminiſtrabant. Cōtinuata eſt hæc diuiſio vſque ad Valentinianum III. & Martianum, ſub quibus Barbari Britanniis, Hiſpaniisque prius occupatis, demum Gallias, ac tandem Italiam cum Illyrico & Africa tenuerunt; Occidentiſque extinctum eſt Imperium, ſolum Orientis etſi multos agitatum fluctibus, aliquot ſæculis incolume permanſit. Huius tanquam eo tp̄e dignioris & interioris dignitates Occidentalibus præmittūtur. nunc circa indicē Notitiæ præfixum aliqua percurremus.

NOTITIA.

PRæfectus Prætorio Orientis.
Præfectus Prætorio Illyrici.
Præfectus vrbis Conſtantinopolitanæ.
Magiſtri Equitum, & peditum in præſenti II.
Alij III. Equitum, & peditum per Orientem. Equitum, & peditum per Thracias. Equitum, & peditum per Illyricum.
Præpoſitus ſacri cubiculi.
Magiſter Officiorum.
Quæſtor.
Comes Sacrarum largitionum.
Comes rerum priuatarum.
Comites domeſticorum duo. Equitum, & Peditum.
Primicerius ſacri cubiculi.
Primicerius Notariorum. Caſtrenſis ſacri Palatij.
Magiſtri Scriniorum. Memoriæ, Epiſtolarum, Libellorum Græcorum.
Proconſules duo, Aſiæ, Achaiæ.
Comes Orientis.
Præfectus Auguſtalis.
Vicarij IIII. Aſianæ Diœceſeos, Ponticæ, Thraciarum, Macedoniæ.
Comites rei militaris II. Aegypti, Iſauriæ.
Duces per Aegyptum II. Libyæ. Thebaidos.
Per Orientem VI. Phœnices, Euphratenſis Syriæ, Paleſtinæ, Oſrhoenæ, Meſopotamię, Arabiæ.
Per Ponticam unus, Armeniæ.
Per Thracias II. Mœſiæ ſecundę, Scythiæ.
Per Illyricum II. Daciç Ripenſis, Mœſię primę.

Conſulares quindecim.

Per Orientem V. Paleſtinę, Phœnices, Syrię Ciliciç, Cypri.
Per Aſianam III. Pamphiliç, Helleſponti, Lydię.
Per Ponticam II. Galatię, Bithynię.
Per Thracias II. Europę, Thracię.
Per Illyricum III. Cretę, Macedonię, Dacię mediterraneę. Aegyptus autem Conſularem non habet.

Præſides Prouinciarum quadraginta.

Per Aegyptum quinque, Libyę ſuperioris, Libyę inferioris, Thebaidos, Aegypti, Arcadię.
Per Orientem VIII. Paleſtinę ſalutaris. Paleſtinę ſecundę. Phœnices Libani, Euphratenſis, Syrię ſalutaris. Oſrhoenę. Meſopotamię. Ciliciç ſecundę.
Per Aſianam VII. Piſidię, Lycaonię,

 Phrygiæ

Phrygię Pacatianæ, Phrygiæ ſalutaria, Lycię, Carię, Inſularum.

Per Ponticam VIII. Honoriados, Cappadocię primę, Cappadocię ſecundę, Hellenoponti, Ponti Polemoniaci, Armenię primę, Armenię ſecundę, Galatię ſalutaris.

Per Thracias IIII. Hęmimontis, Rhodopes, Mœſię ſecundæ. Scythię.

Per Illyricum VIII. Theſſalię, Epiri ueteris, Epiri nouæ, Dacię Ripenſis, Mœſię primę, Pręualitanę, Dardanię, Macedonię ſalutaris.

Correctores II. Auguſtanicæ. Paphlagonię.

COMMENTARIVM. CAP. I.

PRÆMITTITVR index Imperij Orientalis dignitatum, quæ cum ſuis inſignibus, & officijs, aliquibus exceptis, infra clarius oſtendentur. Orientalis enim & vrbis Cõſtantinopolitanę præfecti, primicerijque ac præpoſiti ſacri cubiculi cum Duce Libyæ prætermittuntur, plurĩ etiam numerorum militum ſymbola, & aliquorum inſignia deſunt. Itaque præter mendas, quæ non paucæ reperiuntur, aliquot folia hic deſiderari ſuſpicor. Milites verò palatinosque ciuilibus magiſtratibus Notitia commiſcens, dignitates confundere videtur: Sed hoc non temere, nec ſine ratione: cùm enim quinque dignitatum gradus inueniantur, Illuſtrium, Spectabilium, Clariſſimorum, Perfectiſſimorum, & Egregiorum, Illuſtrium ordines præmittit, mox Spectabilium ſequuntur, prout ſunt digniores, & in Laterculo deſcripti reperiebantur: quo ordine hinc ſumpto, Iuſtinianus quoſq; ſub ſuis titulis digeſtos, in ſuo Codice diſponit: & eadẽ fermè ſerie in quadam conſtitutione ſingulos Zeno recitat,[a] vt illos ex hac Notitia hauſiſſe videatur, quę Egregios, velut infimos, ac omni ditione carentes omittit. In quocunq; verò dignitatis gradu tres claſſes fiunt, vna Magiſtratuum ciuilium, alia Militariũ, tertia Palatinorum. Inter Illuſtres ciuiles præcedunt Præfecti, his Magiſtri militum ſuccedunt, deinde Palatini, nempè officiorum Magiſter, Quæſtor, Præpoſitus Cubiculi, Comites largitionum, & rerum priuatarum. Vltimum Comites domeſticorum equitum & peditum locum tenent, & omnes cum ſuis inſignibus repræſentantur: nec alij præter hos, & Senatores, ſeu patricios hoc titulo gaudebant. Spectabilium ſimiles ordinantur Claſſes: Sed in his primi ſunt Palatini, videlicet, Caſtrenſis, Primicerij Cubiculi, & notariorum, qui Laterculo præerant, & Magiſtri ſcriniorum. His ciuiles, ideſt, prouinciarum magiſtratus ſunt proximi, nempe Proconſules, Comes Orientis, Præfectus Auguſtalis, & Vicarij. Poſtremi Spectabilium ſunt Comites, Ducesque rei militaris in limitibus degentes. Vltimus eſt ordo Clariſſimorum, inter quos præcipui erant tres prouinciarum ciuiles magiſtratus, ideſt Cõſulares, Correctores, & Præſides, quorum ſingulas prouincias, ſub Spectabilibus quidem magiſtratibus ciuilibus Notitia repræſentat. Ipſorum verò Rectorum inſignia aut officia non oſtendit, ſed ea in Cõſulari Paleſtinę, & Præſide Thebaidis, velut omnium typis in Oriente demonſtrantur. Cæteri, inquit Notitia, Conſulares, & Pręſides ad ſimilitudinem Conſularis Paleſtinæ & Præſidis Thebaidis officium habent; Perfectiſſimi verò incuria, vt puto, librariorum hic ſunt prætermiſſi.

Idem ordo in Occidente obſeruatur, in quo nec P. P. Galliarum, nec Primicerij præpoſitivè ſacri cubiculi inſignia apparent. Aliquid tamen ibi cernitur, quod in Oriente omiſſum fuerat. Correctoris enim Apuliæ & Calabriæ, item Perfectiſſimi Præſidis Dalmatiæ, velut aliorum Correctorum, & Perfectiſſimorum exemplar, officia, & inſignia repræſentantur, quæ in Orientis Notitia prætermittuntur, vbi Præſidem Arabiæ Perfectiſſimum fuiſſe conſtat. Conſtantino enim imperante Theodorus Præſes Arabiæ vir Perfectiſſimus appellatur.[b] Idè arbitror, & de Iſauriæ Præſide qui tempore huius Notitiæ ab earũ Ducibus, & Comitibus Præſidum vices agentibus regebantur. Et ideo hi in catalogo aliorum Pręſidum, qui erant Clariſſimi, nõ reperiuntur. Vbique verò obſeruatur, ut ſemper digniores in quoq; ordine præmittantur, ideſt, vt non modo Illuſtres Spectabilibus, & hi Clariſſimis, & rurſus hi Perfectiſſimis pręferantur, ſed & in quaq; horum Claſſe præſtantiores ſemper præcedunt. Nam inter Illuſtres prius Præfecti, deinde militum magiſtri, mox Palatini nominantur. Idẽque in Spectabilibus obſeruatur. Senatores verò Patricij Coſſ. Prætores, & Aediles omittuntur, nam Patricij adminiſtrationem non habebant: Conſules præter inane dignitatis nomen nullam ferè auctoritatem retinebant: Prætores tunc temporis, & Aediles, nulli in prouinciis erant, & in vrbe modicum ius habentes, inter eos, qui imperio utebantur, recenſendi non erant, & ideo hic reticentur.

[a] in l. vlt. ſcilicet, C. vbi Senat. vel clariſſ.

[b] in l. 18. C. de pœnis.

NOTITIA.

SVb diſpoſitione uirorum Illuſtrium Præfectorum Prætorio per Orientem Diœceſes infraſcriptæ.

Oriens, Aegyptus, Aſiana, Pontica, Thracia.

Prouinciæ Orientis XV.

Paleſtina, Phœnice, Syria.

Cilicia, Cyprus, Arabia. Et Dux & Comes rei militaris.

Iſauria. Paleſtina ſalutaris: Paleſtina ſecunda.

Phœnice Libani, Euphratenſis, Syria ſalutaris.

Oſrhoena, Meſopotamia, Cilicia ſecunda.

Aegypti VI.

Libya ſuperior: Libya inferior.

Thebais: Aegyptus.

Arcadia: Auguſtanica.

Aſianæ X.

Pamphylia, Helleſpontus.

Lydia: Piſidia.

Lycaonia: Phrygia Pacatiana.

Phrygia ſalutaris.

Lycia: Caria: Inſulæ.

Ponticæ XI.

Galatia: Bithinia: Honorias.

Cappadocia prima: Cappadocia ſecunda: Paphlagonia.

Pontus Polemoniacus: Hellenopontus: Armenia prima.

Armenia ſecunda: Galatia ſalutaris.

Thraciæ

Digitized by Google

Thraciæ. VI.

Europa: Thracia.
Hęmimontis: Rhodope.
Mœſia ſecunda: Scithia. Officium viri Illuſtris Præfecti Pętorio Orientis.
Princeps.
Cornicularius.
Adiutor.
Commentarienſis.
Abactis.
Numerarij.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Reperendarius.
Exceptores.
Adiutores.
Singularij.
Pręfect. P. euectiones annuales nō habet, ſed ipſe emittit.

COMMENTARIVM.

ILLVSTRIVM & ſpectabiliū magiſtratuum præmiſſo ordine, quo a Notitia ſunt repræſentandi Conſulares, Pręſidales, Correctoriæque prouinciæ ſigillatim recitantur; nec enim plures earum hoc tempore reperiebantur differentiæ. Hic verò duorum Præfectorum Prætorio, Orientis, & Illyrici diœceſes cum cuiuſque prouinciis & præcipuis officiis explicantur, quæ vt facilius intelligantur, ego non ſeruata Illuſtrium & ſpectabilium ſerie, ſed ciuilibus magiſtratibus à militaribus & palatinis diſtinctis, alio ordine ita vtriuſque Imperij dignitates ſummatim colligi eſſe putaui.

Erant in Oriente duo Præfecti Prætorio, alter Orientis, alter Illyrici, quibus LX. prouinciarum magiſtratus parebant. Præfecto Orientis ſuberat Proconſul Aſiæ cum II. Pręſidibus, Comes Orientis cum XV. Præfectus Auguſtalis cum XI. Tres Vicarij, videlicet Aſianæ cum VIII. Ponticæ cum XI. Thraciæ cum VI. Qui cum Aſiæ Proconſule ſunt XLIX. prouinciarum rectores. Præfectus verò Prætorio Illyrici Proconſuli Achaiæ imperabat, & duobus Vicarijs Macedoniæ, cum VI. prouincijs, & Daciæ cum alijs V. Itaque omnes Orientis computato etiam Proconſule erant prouinciæ LX. Porrò hic eſt animaduertendum, cum inter XV. Orientis prouincias ſcribitur DVX ET COMES REI MILITARIS ISAVRIÆ, legendum eſſe PRÆSES ET COMES REI MILITARIS Iſauriæ, quemadmodum infra in eo Comite, & Præſide habetur. Nec facile eundem Ducem & Comitem appellatum reperiemus, ſicut nec Ducis nomen Comiti prępoſitum. Ideo autem hic ciuilibus magiſtratibus inſeritur, quia cum Iſauria Præſidalis eſſet prouincia, à Comite tamen rei militaris regebatur, qui idem officio Præſidis fungebatur. Quoniam verò inter Comites recenſetur ea ratione ſupra in Indice, inter XV. prouinciarum Præſides non connumeratur.

In Occidente quoque erant duo Præfecti Prætorio alter Italię alter Galliarū; Ille prouincijs XXIX. cum Proconſule imperabat, ſcilicet XV. In Italia. VI. in Africa. VI. in Illyrico. Pręfecto Galliarum ſuberant prouinciæ XXIX. nempè Vicarij III. Hiſpaniarum cum Præſidibus VII. Galliarum ſeu prouinciarum XVII & Britanniarum cum V Quę ſunt prouinciæ Occidentis LVIII & iuncta alijs Orientis efficiunt CXVIII. prouincias. Rurſus in Oriente V. Magiſtri equitum peditumque reperiebantur II. Præſentales, alij III. per Orientem, Thracias, & Illyricum, cum vexillationibus Equitum XLI. Legionibus peditum XLI. & auxilijs itē peditum LXXI. Prætereà duo Comites domeſticorum, alter ſcholæ peditum, alter equitum, qui Principem ſemper comitabantur. In limitibus verò erant Comites rei militaris duo, & Duces XIII. qui plures equitum peditumquè copias ex his, quę Magiſtris militum parebant, & alias ſecum habebant; in Occidente tres tantùm magiſtri reperiebantur, duo in præſenti, alter peditum, alter equitum, tertius item Equitum per Gallias cum vexillationibus Equitum XLII. & auxilijs LXV. Duo quoque vt in Oriente, Comites protectorum Equitum peditum. In limitibus Occidentis Comites. VI. & Duces XII. excubabant. In palatijs verò vtriuſque Imperij Comes officiorum; largitionum, rerum priuatarum; Quęſtor Præfectus ſacri cubiculi, Caſtrenſis: Primicerius notariorum, & ſcriniorum magiſtri morabantur, de quibus ſuo loco diſſeretur.

Hæ ſunt Notitiæ dignitates vtriuſque Romani Imperij, quæ ex maiore laterculo prodeuntes, illius magnitudinem ac vires patefaciunt, quæ cum in Illuſtres, ſpectabiles, Clariſſimos & Perfectiſſimos digerantur, horum origo altius repetenda ac plenius eſt explicanda. Sed, vt initio totius Notitiæ apertior facies appareat, vniuerſum eius argumentum in quoſdam ramos ſeu capita ſummatim diſtincta antè pręfixi.

DIGNITATES

- *Dignitates Orientalis Imperij Romani.*
  - *Illuſtres.*
    - *Præfectus Prætorio Orientis ſub quo Prouinciæ. I.*
    - *Præfectus Prætorio Illyrici ſub quo Prouinciæ. X.*
    - *Præfectus vrbi Conſtantinopolis.*
    - *Magiſtri militum. V.*
      - *Præſentales. II.*
      - *Per Orientem.*
      - *Per Thracias.*
      - *Per Illyricum.*
    - *Præpoſiti ſacri cubiculi.*
    - *Magiſter officiorum.*
    - *Quæſtor.*
    - *Comes Largitionum.*
    - *Comes rerum priuatarum.*
    - *C.mes domeſticorum equitum.*
    - *Comes domeſticorum peditum.*
  - *Spectabiles.*
    - *Primicerius Cubiculi.*
    - *Caſtrenſis Palatij.*
    - *Primicerius Notariorum.*
    - *Magiſtri Scriniorum. IIII.*
      - *Memoriæ.*
      - *Epiſtolarum.*
      - *Libellorum.*
      - *Epiſtolarum Græcarum.*
    - *Proconſules. II.*
      - *Aſiæ.*
      - *Achaiæ.*
    - *Comes Orientis.*
    - *Præfectus Auguſtalis.*
    - *Vicarij. V.*
      - *Aſianæ.*
      - *Ponticæ.*
      - *Thraciæ.*
      - *Macedoniæ.*
      - *Daciæ.*
    - *Comites rei militaris. II.*
      - *Aegypti.*
      - *Iſauriæ.*
    - *Duces. XIIII.*
      - *Per Aegyptũ. II.*
        - *Lybiæ.*
        - *Thebaidis.*
      - *Per Orientē. VI.*
        - *Phœnices.*
        - *Euphratenſis & Syriæ.*
        - *Palæſtinæ.*
        - *Oſrhoenæ.*
        - *Meſopotamiæ.*
        - *Arabiæ.*
      - *Per Ponticam. I.*
        - *Armeniæ.*
      - *Per Thracias. II*
        - *Mœſiæ ſecundæ.*
        - *Scythiæ.*
      - *Per Illyricũ. II.*
        - *Daciæ ripenſis.*
        - *Mœſiæ primæ.*
  - *Clariſſimi.*
    - *Conſulares. XV.*
      - *Per Orientē. V.*
        - *Palæſtinæ.*
        - *Phœnices.*
        - *Syriæ.*
        - *Ciliciæ.*
        - *Cypri.*
      - *Per Aſianã. III.*
        - *Pamphiliæ.*
        - *Helleſponti.*
        - *Lydiæ.*
      - *Per Ponticã. II.*
        - *Galatiæ.*
        - *Bithyniæ.*
      - *Per Thracias. II*
        - *Europæ.*
        - *Thraciæ.*
      - *Per Illyricũ. III.*
        - *Cretæ.*
        - *Macedoniæ.*
        - *Daciæ mediterraneæ.*

Clariſſimi

Digitized by Google

- *Clariſſimi.*
  - *Correctores.* II.
    - *Auguſtanicæ.*
    - *Paphlagoniæ.*
  - *Præſides.* XLII.
    - *Per Aegyptum.* V.
      - *Libyæ ſuperioris.*
      - *Libyæ inferioris.*
      - *Thebaidos.*
      - *Aegypti.*
      - *Arcadiæ.*
    - *Per Orientem.* VIII.
      - *Paleſtinæ ſalutaris.*
      - *Paleſtinæ ſecundæ.*
      - *Phœnices Libani.*
      - *Euphratenſis.*
      - *Syriæ ſalutaris.*
      - *Oſrhoenæ.*
      - *Meſopotamiæ.*
      - *Ciliciæ ſecundæ.*
    - *Per Aſianam.* VII.
      - *Piſidiæ.*
      - *Lycaoniæ.*
      - *Phrygiæ Pacatianæ.*
      - *Phrygiæ ſalutaris.*
      - *Lyciæ.*
      - *Cariæ.*
      - *Inſularum.*
    - *Per Ponticam.* VIII.
      - *Honoriados.*
      - *Cappadociæ primæ.*
      - *Cappadociæ ſecundæ.*
      - *Hellenoponti.*
      - *Ponti Polemoniaci.*
      - *Armeniæ primæ.*
      - *Armeniæ ſecundæ.*
      - *Galatiæ ſalutaris.*
    - *Per Thracias.* IIII.
      - *Hæmimontis.*
      - *Rhodopes.*
      - *Mœſiæ ſecundæ.*
      - *Scythiæ.*
    - *Per Illyricum.* VIII.
      - *Theſſaliæ.*
      - *Epyri veteris.*
      - *Epyri novæ.*
      - *Daciæ ripenſis.*
      - *Mœſiæ primæ.*
      - *Prævalitanæ.*
      - *Dardaniæ.*
      - *Macedoniæ ſalutaris.*
  - *Perfectiſſimi.*
    - *Præſes Arabiæ.*
    - *Præſes Iſauriæ.*

DE.

De Illustribus, Spectabilib. & Clarissimis. Cap. II.

QVINQVE dignitatum gradus sibi proximè succedentes sub Principibus Rom. inuenti fuere, Illustris, Spectabilis, Clarissimi, Perfectissimi, & Egregij, cuius tanquam infimi Notitia non meminit. Hi tempore Romanæ Reipublicæ in vsu non fuere, sed postea ad distinguendas sublimiores personas fuere instituti. Clarissimi nomen primùm Senatoribus est attributum, quod iam imperante Tiberio introductum erat; Siquidem Caius Cassius Lôginus, qui eo tempore vixit, [a] claras personas Senatoris vxores, aut filias vocat.[b] Aelius quoq; Marcianus, qui sub Pio floruit, [c] Senatores Clarissimos viros dicit, [d] Marcus Antoninus [k] Iulium Iulianū;[e] Seuerus & Antoninus Proconsules & præsides, eodem nomine appellant. [f] Illustris verò epitheton, quando inuentum sit, non constat: id serius institutum esse videtur, quia neque Plinius Plutarchusve, aut alij illius seculi scriptores, huius tituli meminerunt. Quin Plin. Iun. Consules Clariss. [g] appellat quos inter primos illustres fuisse constat: vereor inquit clariss. Coss. ne mihi Massa silentio suo præuaricationem obiecerit. Vnius verò Vlpiani legis verba, [h] de Illustribus tractantia à compilatoribus addita non eius esse credi potest. Patricios primum Illust. denominatos fuisse Isidorus sentit; [i] Erat hæc summa in Imperio dignitas, quæ a Patricijs ab Augusto inuentis originem habuit. Is iam senex, quindecim Senatores singulis mensibus elegit, quorum consilio in expediendis negotijs vtebatur; postea viginti annuos à Senatu accepit, & ab eo obtinuit, vt quicquid cum ijs, & Tiberio, & Consulibus nepotibusq; & alijs ab eo conuocandis, statuisset, ratum esset, ac si a toto Senatu decretum fuisset. [k] Hi postea summi Senatores, & Patricij fuere, qui arbitrio Principis electi, soli sententiam in Senatu dicebant; eos Hadrianus eximios ad hoc munus eligebat Spartian. [l] optimos, inquit, quosque de Senatu in contubernium Imperatoriæ maiestatis adsciuit, quos secū habuare voluit. Itaque in duas classes Senatus diuidi cœpit, Illustrium & Clarissimorum; propriè Senatores erant Patricij, qui præcipuus in Imperio gradus habebatur:[m] Vnde patriciatus dignitas à Suida, & legibus summa vocatur. [n] Hi publica negocia tractabant, & de criminibus iudicabant. Tacitus, [o] Iam primum, ait, publica negocia, & priuatorum maxima, apud patres tractabantur, dabaturque primoribus disserere. Idem, Priores Senatus infimas delationes exercebant. Alexander Imp. inquit Lampridius doctissimos, & sapientissimos Iureconsulto, non minus quinquaginta in consilio habuit, quorum sententijs S.C. conficiebantur, & illud consistorium Principis vocabatur [p] postea consistoriana dignitas est dicta, [q] & ipsi Senatores Patricij Comites consistoriani, quam dignitatem a Constantino inuentam Zosimus autumat, [r] & lege cautū, vt supra præfectos prętorio sederent.[s] A Principe codicillis creabantur, quod non solum iura, [t] sed & Tacitus [u] significant, Loquens enim de Claudio, ait, Ijdem diebus in numerum patriciorum adsciuit Cæsar vetustissimum quemque è Senatu, aut quibus clari parentes fuerant, paucis iam reliquis familiarum quas Romulus maiorum, & L. Brutus minorum gentium appellauerat: Hæc ille. Quod vero Principi in arduis rebus consulerent, & ei vice parentis essent, patricij sunt nuncupari. [x] Quorum loco hodie Cardinales Romę successisse videntur, qui & ipsi Summo Pôtifici assistentes, magnis in negocijs consulunt. Cæteri verò inferiores Senatores Clarissimi sunt vocati, Vlpianus, [y] Clarissimarum, inquit, fœminarum nomine, Senatorū filias non habent, nisi clarissimos viros sortitæ sunt: tam diu enim clarissima fœmina erit, quam diu Senatori nupta est, vel clarissimo. Senatorem hic non patricium intelligit, sed alios inferiores in senatū clarissimos.[z] Vndè clarissimatus dignitas pro senatoria accipitur. Valentinianus A.[a] Equites, ait, Romanos, secūdum gradum post clarissimatus dignitatem obtinere iubemus. Sed etsi hi duo tituli, initio Senatum distinxerunt, eiusq; proprij fuerunt, in alios postea transierunt, ac demum decē magistratuum, seu dignitatum ordines, quāquā non patricij Illustris titulo, sunt honestati, nēpe Côsules, Præfecti Prætorio, Vrbi, Magistri militum, & officiorum, Quæstores, Præpositus sacri cubiculi, Comites largitionum, & rerum priuatarum, & domesticorū, quos eodem ferè ordine Notitia & iura [b] recensent, vt ex eodem fonte manare agnoscātur. Hi quanquā non Patricij, in Illustrium tamen Senatorum numero censebantur. Vlpianus [c] Senatores, inquit, accipiēdos esse eos, qui à Patricijs, & Consulibus, vsque ad omnes Illustres viros descendunt, quia hi soli in Senatu sententiam dicere possunt. Significat incipiendo à Patricijs, qui sunt summi, & Côsulibus: descendendoque ad Pręfectos, & magistros officiorum omnes esse illustres, & Senatores, quæ verba fortè à cōpilatoribus addita fuere. Eas autem dignitates patricius minores fuisse Zeno significat [d] qui statuit neminem creari posse patricium, qui prius Consul, Pręf. Prętorio vel vrbis aut magister militum non fuisset. Illustres his notis significantur V. I aut INL. vir illustris, aut inlustris, vt ueteres scribebant.

Cęteri qui à Senatoribus descendebant, aut ob aliam causam Senatum ingrediebantur, omnes erant Clarissimi. Quemadmodum viri Illustris nomen à Patricijs in alios fuit propagatum, ita & de clarissimi titulo euenit, qui cum proprius minorum Senatorum esset, in prouinciarum magistratus, & alios transijt, in primisque Consules, mox Proconsules Clarissimi dici cœperunt, ita n. eos pius Antoninus [e] & Seuerus appellant, [f] quod argumento est, eos spectabiles inuentos non fuisse, inter quos postea Proconsules primi fuere. In clarissimos quoque recepti sunt Côsulares. i. pręsides Consularib. ornamētis decorati, quorū dignitas Clarissimatus vocatur. [g] Eodem titulo Correctores prouinciarū, [h] & præsides [i] sunt honestati. Deniq; & Comites ordinis secundi, veluti prouinciarū scholarum [k] quæ erant numero XI. [l] Silentiarij [m] & alij Scribebatur autem uir Clarissimus his notis V. C. cuius rei multa ex legū subscriptione patēt exēpla. [n] Iidem speciosi vocantur. Vlpianus: [o] speciosę, inquit, personę accipiuntur clarissimę, vel quę ornamentis senatoriis utuntur; nobiles quoq; appellantur [p] tanquā notabiles, & honorum luce conspicui. [q] Postremo medius & tertius ordo spectabilium, senatum est ingressus, tresq; senatorū ordines, Illustriū & spectabiliū, & Clarissimorū, facti fuere. Isidorus [r] primi, inquit, senatorum dicūtur Illustres, secundi spectabiles, tertij clarissimi: Nā inferius quartum aliquod genus non est, senatorum; sed extra senatum alij gradus Perfectissimi, & Egregij fuere. Porro sicut Illustrium, ita & spectabilium decē aliæ factę sunt dignitates, vt Primicerius sacri cubiculi, & notariorum, Comes Castrensis, magistri scriniorū, Procôsules, Comes Orientis, Pręfectus Augustalis Vicarij, Comites, Ducesq; rei militaris, qui eodē quo à notitia ordine a Zenone [s] recensentur. Notarij quoq; tribuni, qui laterculū maius tractabant, a Zenone [t] spectabiles vocantur. Hique notis spectabiles significabatur V. S. quod nomen etiam nūc in quibusdā Germaniæ regionibus est in vsu; in Italia sordescit, quo vix vilissimi hodie dignantur. Hos Greci περίβλεπτοι appellant [u] Clarissimos verò λαμπρότατοι, [x] quę vox Latine splendidissimū sonat. Spectabiles quandoq; clarissimi vocantur, qd inde euenire arbitror, quia in Senatū recepti duplici titulo gaudebāt. Sic Duces Clarissimi dicūtur [y] q sunt spectabiles. [z] & silentiarij ab Anastasio Clarissimi appellantur, [a] qui etiā spectabiles erant, [b] & tribuni notarij laterculum maius tractātes. [b] Nomen spectabilis semel usurpatur à Paulo Iurecōsulto, qui Præfectum vigiliarum ita vocat. [c] sed ibi gradus qui est su

pia

a l. 2. §. pen. de origine iuris.
b l. curator. 5. de curatorib. furio.
c l. 2. de his qui sunt sui vel alien. iur.
d l. deferre. 18. in prin. de iure fisci.
e l. Diui. 17. de iure patro.
f l. 3 C. ex quib. caus. infam. irrogat. l. 1. C. si ex fals. instrum.
g Epist. vlt. lib. 7.
h l. vlt. de Senat.
i lib. 9. orig. ca. 4.
k Dion. lib. 55.
l in Hadriano.
m Dion. lib. 55.
n l. 3. & vlt. C. de Côsu. § filius fa. Insti. quib. mod. ius patr. per sol.
o lib. 4. annali.
p l. vlt. C de offi. diuer. iud.
q l. quicunque, C. de procur.
r lib. 5.
s d. l. vlt. C. de Consulib.
t d. l. vlt.
u lib. 2.
x l. vlt. C. de Côs.
y l. fœmina. 8. de Senatorib.

z l. 2. C. de his q. ven. ætat. impet. l. vlt. C. vbi sen. vel clariss.
a in l. 1. C. de equestri dignit.
b d. l. vlt. C. vbi senator. vel Clariss. & l. 1. & 2. C. de Præf. Præt. vrb.
c in l. vlt. de Senatoribus.
d in l. 3. C. de Cōsulib.
e in coll. l. Rom.
f in l. 3. C. de his qui no. infam. l. 1. C. si ex falsi instrum.
g l. 1. C. de dome. & protector.
h l. 1. C. vt oēs tā ciuil. l. si post. 4. C. de iur. et fact. ignor.
i d. l. 1. C. vt cēs tam ciuil. l. præses. 5. C. de pign. l. 2. C. de ordine iudicior.
K l. 2. C. de priui. leg. scholar.
l l. vlt. C. de locat.
m l. vlt. C. de silentiar.
n l. 6 C. de iur. om. iudi. l. vlt. C. de fisca. vsuris. & multis alijs in locis.
o l. speciosas 100. de verbor. sign.
p l. vlt. § fin. antem testa. C. de cur. fur. l. vlt. C. de testam.
q l. 3. C. de mercatoribus.
r lib. 9. etymologi. cap. 4.
s in d. l. 1. C. vt omnes tam ciu.
t l. 2. C. de primicer.
u Nouella. 23. et seq.
x Nouella 72.
y in l. 2. § ita Clarissimo Duci & seq. C. de off. P. P. Africa.
z l. penult. C. de appellat.
a l. vlt. C. de silentiar.
b l. omnimodo, 30. § fin. C. de in offi. testamen.
c l. 2. C. de primicer. l. neque 16. C. de decurion.
d in l. 3. in princip. de offi. præf. vigil.

Digitized by Google

pra clariſſimum non ſignificatur, quicquid ſenſerit Accurſius neq; in præfectus vigilū erat magiſtratus, [a] nec pluris quam præſes ut Spectabilis poſſet nominari, quod & Placentius animaduertit, præterea proconſul poſtea ſpectabilis, [b] tum clariſſimus [c] fuit. Itaque conſtat nondum ſpectabilis dignitatem tum inuentam fuiſſe, & illud uerbum vel à compilatoribus additum, vel ad honeſtandum Præfectum uigilum, non denotandum honoris gradum poſitum.

Illuſtres, Spectabiles, & Clariſſimi hoc priuilegio fruebantur, ut per ſe ipſos lites ciuiles, aut criminalem iniuriarum actionem exercere non poſſent, ſed per procuratores id agere compellebantur. Indignū enim videbatur ſpecioſas perſonas cum inferioribus cauſam dicendo ante iudices ſtare. [d] Poſteà ſpectabilibus & clariſſimis conceſſum eſt, ut ipſi per ſe litigare poſſint. [e] Habebant & Illuſtres, ſed non Spectabiles, aut Clariſſimi, hoc præcipuū, ut rei criminum facti, à nullo quam à Principe, vel eo cui Princeps cauſam delegaſſet, poſſent iudicari. Quo tempore etſi præſentes, cum iudicibus tamen in inferiore auditorij parte ſedebant, ne litigantium more ſtare cogerentur. A iudicibus quoque inconſulto Principe condemnari non poterant, ſed tantum abſolui: [f] nec niſi ex ſcripto in iudicium uocari, vocatique ſe iudicio ſtaturos, aut iudicatum ſoluturos, ſatiſdare non compellebantur, ſed ſatis erat etiam criminaliter accuſatos id iuramento promiſiſſe. [g] Cum præſidibus prouinciarum honoris gratia in tribunali ſedere poterāt etiam qui honorarias has dignitates obtinuiſſent, niſi ipſi litigaſſent, nam quo tempore illorū cauſę agitabantur, ab eo loco abſtinebant. Valentinianus A. [h] Sciant, inquit, Principes & corniculari], & primates officiorum, & iudices etiam ternas libras auri à ſuis facultatibus eruendas, ſi honoratis uiris, quibus etiam conſiſtorium noſtrum ingrediendi facultas præbetur, ſecretarij iudicum non patuerit ingreſſus, aut reuerentia non fuerit in ſalutatione delata, aut ſedendi cum iudice ſocietas denegata: Hæc ille. ex cuius verbis apparet eos etiam reuerenter ſalutatos fuiſſe; poſſunt etiam illuſtres quas ferunt ſententias, per officiales ſuos recitare: ceteri ex ſcripto legere tenentur. [i] Alijs præterea perfectiſſimorum immunitatibus gaudebant, de quibus infra dicetur. Turpibus quoque lucris Illuſtres abſtinere oportebat, nec vltrà trientem vſurarum capere; [k] nec vilem vxorē ducere [l] quod vltimū poſtea eſt ſublatū. [m] Illuſtres etiam illuſtriſſimi promiſcue uocabātur, [n] alijsque ſpecioſis nominibus honeſtabantur, ut SVBLIMISSIMI atque EXCELLENTISSIMI. [o] ſic nominatus Quæſtor Palatij, quem illuſtrem eſſe conſtat. [p] Item EXCELSI GLORIOSISSIMIQ. [q] ET MAGNIFICI [r] dicebantur, quo nomine & ipſi Principes gaudebant [s] Si quis cum Illuſtri uiro, & præcipuè Præfecto Prætorio, vel verbis loquebatur, vel ad eum etiam Princeps ipſe ſcribebat, his verbis appellabat, VESTRA MAGNIFICENTIA, [t] uel ILLVSTRIS MAGNIFICENTIA TVA, [u] aut CELSITVDO, [x] quo titulo hodiè Principes paulò Regibus inferiores honeſtantur, item SVBLIMITAS, [y] & MIRANDA SVBLIMITAS, [z] MAGNITVDO, EMINENTIA, [b] Græcè ὑπεροχὴ, quod verbum Interpres uertit EXCELLENTIA, [c] EXCELLENS AVCTORITAS TVA ſcripſit Iulianus. [d] SINCERITAS TVA erga P.V. Valentinianus. [e] & erga P.P. Valens [f].

Sedes quoque Præfecti Prætorio AMPLISSIMA vocatur, [g] quandoque MAGNIFICA, [h] nōnunquā EXCELSA [i] & EMINENTISSIMA. [k]

Cum Spectabili loquens, dicebat, VESTRA SPECTABILITAS, [l] cum clariſſimo VESTRA CLARITAS. Ità ad Agerochium clariſſimum præſidem Aemimontis in Thracia Iuſtinianus ſcribit. [m] Aliquando VESTRA SINCERITAS, [n] VESTRA GRAVITATIS, ut Valentinianus Honoratum Conſularem Byzacij appellat. [o] Diocletianus Serapionem, [p] qui ea hoc deprehenditur præſes fuiſſe, vt uoluit Azo, non præfectus prætorio, ut credidit Accurſius. Nā & ibi diſerte præſidale iudiciū nominatur. VESTRA REVERENTIA, & VENERATIO dixit D. Baſilius Terentio Comiti ſcribens: & veſtra poteſtas. [q]

Tantum verò his dignitatibus præditos honorandi ſtudium fuit, vt tribus auri libris multarentur, qui eos ſuo titulo, vel honorifico nomine non appellaſſent, aut colloquendo, vel ſcribendo reuerenter non ſalutaſſent. [r] Valentinianus, [s] Ternas, inquit, auri libras pendent, ſi honoratis uiris reuerentia non fuerit in ſalutatione delata. Sed nec inferiores magiſtratus maioribus ſe æquare poterant. Præſidibus enim prouinciarum Illuſtres uiros fratres appellare non licebat, multa in eum qui hoc auſus eſſet impoſita. [t]

a l. 2. §. deinde Cornelius, de orig. iur. b l. praetores, 54. C. de epiſ. et cle. c d. l. 3. C. de his qui not. infam. d l. pe. C. de procuratorib. e Authen. ut ab illuſtrib. & qui ſupra eos ſunt. f l. ul. C. ubi Senatores uel clariſſ. g l. pen. C. de dignitatib. h in l. vlt. de off. diuer. iud. et l. 1. C. de off. eius iud. i l. ul. C. de ſent. ex periculo recit. K Leo. l. 26. §. 1. C. de vſuris. l l. 1. C. de naturalib. liber. m §. ul. in Auth. quib. mod. natu. effic. ſui, §. quia vero. i Auth. ut liceat matri & auia. n d. l. fi. C. ubi ſenat. uel clariſſi. o l. à clementia. 28. C. de epiſ. aud. p l. praecipimus. 32. et l. iubemus 34. C. de appell. q d. l. capteres, §. 4. C. de epiſc. et cler. in Nouel. 1. ſeu Auth. de here. et Falc. Nou. 2. 4. & multis alijs. r §. 2. in Auth. ut iuſiurandū. d. l. praecipimus, 32. l. eo caſu. 33. C. de app. d. l. ul. C. ubi ſenator. uel clariſſimi. s l. 3. C. de metorantis. et in prooemio inſtit. in prooem. cap. c. venerabilē, 34. §. 1. de ele. t l. ult. C. de off. eius qui uic. alter. gerit. u l. 2. C. de offic. mag. milit. x l. ult. C. de numer. §. ſcriptum, in Auth. ut iud. ſine quoquo ſuffragio fiant et in Auth. ut ordin. praefectur. in fi. qua eſt Nou. 70. y l. actuarios. 7. C. de numerar. z l. 9. C. Theo. de curſu publico. a l. pe. C. de numm. b in Auth. ut ab illuſtribus.

DE PERFECTISSIMIS. Cap. III.

TRES præmiſſi tituli ad Senatorum ordines honeſtandos inuēti fuere ſequētes extra Senatū ad alios exornādos ſunt excogitati. Conſtantinus enim vt plures extolleret, inquit Euſebius, [u] multa honorū genera adinuenit. Primi ergo poſt clariſſimos inſtituti ſunt equitibus digniores Perfectiſſimi. Conſtantius; [x] Senatores, ait, veniam ætatis impetrantes apud officium P. V. de ſuis moribus, & honeſtate perdoceant, perfectiſſimi apud vicariam præfecturam: equites Romani apud Præfectum vigilum: Hæc ille. Equites enim ſecundum poſt clariſſimos locum habebant, [y] eos perfectiſſimi præcedebant à quibus proprio titulo diſtinguuntur. Et licet Macrobius; [z] M. Valerium Probum, qui diu eques militauerat, virum perfectiſſimum appellet, is non ab equeſtre militia, ſed à Principe hunc honorem obtinuerat, qui codicillis ab Imperatoribus concedebatur. [a] Hic eſt ille Probus, qui marmorum vetuſtiorum notas interpretatur, & P.P. Illyrici fuit, [b] ad quem iura extant, & Auſonij epigrammata. Perfectiſſimi etiam honore decorabantur, qui minimas prouincias regebant, vt erat Præſes Arabiæ, [c] & Dalmatiæ, quem inter perfectiſſimos Notitia locat. Idem credo de Præſide Iſauriæ, qui in Præſidum Clariſſimorum catalogo non legitur. Rationales etiam perfectiſſimi dicebantur, ita Baſſianum vocat Symmachus. [d] Eodem honore ornabantur capita ſcriniorum, Comitis largitionum, [e] & eius Comites per diœceſes. Cōſtantinus enim Tertullianū Comitem largitionū Diœceſeos Aſianę uirū perfectiſſimū appellat, [f] & Leo, [g] magiſtrum cenſus, qui poſtea eſt factus clariſſimus. [h] Perfectiſſimos his verbis appellabant etiam Imperatores GRAVITAS TVA l. 1. C. de his qui ſe defer.

Quādo inuenti fuerint perfectiſſimi non conſtat, ſed vetuſtior eorū videtur origo. Narrat enim Diocletianus [i] M. Antonium diſpoſuiſſe, nè eminentiſſimorum, & perfectiſſimorum liberi pœnis plebeiorum afficiantur; Nullibi tamen de his in Pandectis fit mentio. Quemadmodum verò tres Comitum ordines inuenit Conſtantinus, totidem credendum eſt ab eo perfectiſſimorum claſſes diuiſas fuiſſe. Erant enim primi, ſecundi, & tertij ordinis perfectiſſimi: quales multi in ſcriniis largitionum nominantur. [k] Hæc dignitas his notis ſcribebatur V. P. id eſt vir perfectiſſimus cuius rei exemplum, eſt in inſcriptione cuiuſdam reſcripti Conſtantini, [l] quę eſt huiuſmodi, Conſtantinus A. Theodoro V. P. Præſidi Arabiæ. perfectiſſimorum meminit, & Ammianus [m]. Loquens enim de Conſtantino ait, Nec ſub eo Dux quiſquam cum clariſſimatu prouectus eſt, erant enim

K in l. vlt. C. de diuerſ. off. d. l. ſcrinij. 7. C. de palat. ſacr. l. ſciendum eſt, 18. C. de pœnis. m lib. 21.

c in Authen. de tabel. et ſeu eſſe, in fi. et in Auth. ut non fiant pignora. in fi. d in l. 28. C. T. de curſ. publico. e in l. 22. C. Th. eod. tit. f in l. 35. C. Th. eod. tit. g l. 3. C. de num. h d. l. fin. C. ubi ſenator. uel clariſſ. l. 19. C. T. de curſu publico. i Rubr. C. de num. Sedis excel. K l. 2. C. de praepoſ. ſacr. cubic. l l. 2. C. de apor. publ. m in Authē. ne quis mutuū dās agricola. quae eſt Nouella 32. n l. Vniuer. 9. C. vbi cauſa fiſc. o l. 2. C. de off. comit. rer. priuat. p l. 3. C. de pedā. iudicibus. q Optatus ad Parmen. lib. 1. r l. 1. C. de offic. diuer. iud. l. potiores. 5. C. de offic. rector. prouin. s in l. vlt. C. de offic. diuerſ. iud. et l. 2. C. de prox. ſacr. ſcrinior. t d. l. 2. C. de off. diuerſ. iud. l. potiores. 5. C. de offic. rect. prouinc. C. De perfectiſſimus dignitate. u lib. 4. cap. 4. x l. 1. C. T. de his qui ven. aetat. impetra. y l. 1. C. de equeſtr. dignit. z lib. 6. Saturnal. a l. 1. C. de perfectiſſ. dignit. b l. 3. C. de defenſorib. ciuitatū. c l. 28. C. de pœnis. d epiſt. 41. lib. 1. e l. ſcrinij. 7. C. de palatin. ſacr. largit. f l. 3. C. fin. reg. l. 1. C. T. eod. g in l. orphanotrophos. 32. C. de epiſcop. & cler. h l. ult. C. de iur. emphyteu. l. conſulta. 23. C. de teſtam. l. ſecunda. 32. C. de donat. i l. Diui. 11. De quaeſt. nib. largit.

enim Perfectiſſimi, ideſt neminem copijs militum præfecit, qui eſſet Senator: ſed eos tantum, qui eſſent Perfectiſſimi. Hodiè eos qui in minoribus oppidis ius dicunt, inter perfectiſſimos connumerari poſſe crediderim, cum nunc, quò ad ius dicendum, quælibet ciuitas ſit inſtar prouinciæ.[a] Sunt enim vt olim Prętides Arabię, & Dalmatię: Maximis verò ciuitatibus, & Metropolitanis pręfecti velut locum Proconſulum tenentes, Spectabiles vocari poſſent: Qui verò medijs ius dicunt, Clariſſimi.

a glo. in l. vlt. in verb. i. una prouincia. C. de long. temp. præſcript.

Priuilegium habebant V. P. ne ipſi, vel eorum liberi, vſque ad pronepotes criminis cauſa torqueri poſſent, nec plebeiorum pœnis ſubijci.[b] quare nec in metallum damnari, nec furcę affigi, nec viui exuri conſueuerant,[c] nec fuſtibus cędi.[d] Hodie hic titulus penitus in deſuetudinem abiit.

b d. l. Diuo. 11. C. de quæſtionib.
c l. moris. 9. §. ſ... ſta. de pœnis.
d gl. in d. l. Diuo.

De egregijs Cap. IIII.

INTER ordinarias dignitates eſt & Egregiorū, quam, etſi a Notitia omiſſam, prætetire nolui, cū eius Iura meminerint. Hoc honore infra perfectiſſimos fungebantur, qui eum codicillis à Principe obtinuiſſent, quemadmodum in alijs dignitatibus obſeruabatur. Conſtantius,[e] ſcribens ordini Cęſenatium. Si quis, inquit, clariſſimæ meruerit infulas dignitatis, nec indulti muneris gratiam codicillorū allegatione percepit, impetratę fructum dignitatis amittat; Hęc ille. Itaque ſicut ſine codicillis nemo ſe clariſſimum, ita nec egregium, perfectiſſimumve dicere poterat. Hęc dignitas ſordidis aut obnoxijs non dabatur. Conſtantinus[f] ad Bithynios, Monetarijs, ait, nec dignitas perfectiſſimatus tribuitur, nec ducenę, vel centenæ, vel egregiatus.

e leg. 44. C. T. de decurionib.
f l. 1. C. T. de muriileg.

Egregij in primis erant Scriniarij Principis, qui poſtea tribuni notarij palatij creabantur. Caſſiodorus,[g] ad Senatum vrbis loquens de patre Caſſiodoro, Pater inquit, candidati, ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni & Notarij laudabiliter dignitatem, Honor qui tum dabatur Egregijs, cum ad Imperiale ſecretum tales conſtet eligi, in quibus reprehenſionis vitium nequeat inueniri; Hęc ille. Quarundam etiam prouinciarum adminiſtratores, egregij dicebantur. Conſtantinus.[h] enim. Eos, ait, quibus prouinciæ commiſſę ſunt, quique merito ampliſſimarum adminiſtrationum, honorem perfectiſſimatus, vel egregiatus adepti ſunt, frui oportet dignitate indulta. Sed & hic titulus hodie ab vſu receſſit, vt vix infimę cōditionis, & ex ima plebe homines, hoc nomine dignentur. Cum verò, à veteribus Iureconſultis egregiæ perſonæ nominantur,[i] ſpecioſas & ſublimes, non autem huius gradus homines ſignificari puto. De egregijs & alijs titulis Lactantius, qui Criſpi filij Conſtantini pręceptor fuit ità ſcribit.[k] Nemo egregius, niſi qui bonus, & innocens fuerit; nemo clariſsimus, niſi qui opera miſericordiæ largiter fecerit: nemo perfectiſsimus, niſi qui omnes gradus virtutis impleuerit. Ad has, & alias honeſtas perſonas ſcribēs D. Baſilius, prudentiā veſtrā, Dilectionem, Honeſtatē, Grauitatem, & ſimilia dixit, cuius obſeruationis Græci, quā Latini ſtudioſores fuerūt.

g lib. 1. variar.
h l. 5. C. T. de decurionib.
i l. ad perſonas. 15. de iureiurand.
k Diui. Inſt. l. 5

Egregiarum perſonarum, eadem ſunt priuilegia, quæ & perfectiſsimarum, nā in iure æquiparātur.[l] & ideo ſicut illi, neque hi torqueri, nec plebeiorum ſupplicijs puniri poſſunt. Additur vulgò, vt pro dicendo teſtimonio, vel pręſtando iuramento, ad iudicem non vocentur: ſed ipſi in proprijs ædibus examinentur, & iuramentum præſtent.[m] Verum id non de hoc gradu egregiorum, ſed de omnibus eminentiſsimis perſonis puto intelligi.

l d. l. Diuo. 11. C. de quæſtionib.
m d. l. ad perſonas 15. de iureiuran.

Immunitatem etiam præbendi tyrones, & munerum perſonarum ſordidorum egregij habent.[n] Inter egregias perſonas à noſtris interpretibus recenſentur ſacerdotes,[o] aduocati fiſci, vel Reipublicę,[p] auditores ſacri palatij Romę Doctores, & Equites aurati.[q] His addo iuridicos caſtrorū, qui egregijs minimas prouincias regentibus, poſſunt comparari.[r] Decuriones egregij non ſunt,[s] eorum tamen gaudent priuilegijs.[t] Hi ſunt ciuitatum curiales, conſilij publici cauſa deſcripti, in quo Cynus[u] & Salicetus hallucinantur. Decuriones enim Reipub. conſulunt,[x] & ſunt velut Romę Senatores, & ideo nec torquentur, nec plebeiorum pœnis ſubijciuntur; quamuis hoc in Aemilia ſeu Longobardia ſeruari Salicetus[y] neget. Hi velut quædam Rom. Senatus ſimulacra clari uocabantur, vt innuit Iuuenal. Satyr. 3. inquiens, clari uelamen honoris, ſufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albę.

n l. 10. C. de pala. ſacr. largit.
o glo. Alberi. Aret. Iaſ. nu. 16. ad d. l. ad perſonas. 15. Felin. in c. ſi quis. 8. nu. 3. & 5. de teſtib.
p Bar. in l. 1. C. de aduoc. diuerſ. iudic.
q Rota concluſ. 88. in nouis. Iaſ. in d. l. ad perſonas. 15. in princ. nu. 10. Felin. in d. c. ſi quis. 8. nu. 6.
r l. 5. C. T. de decurionib.
s d. l. 5.
t d. l. Diuo. 11. & l. decuriones. 16. C. de quæſtion.
u in d. l. diuo 11.
x l. pupill. 239. §. decuriones. de verbor. ſignif.
y in d. l. diuo. 11.
z in 2.

Pręter ſupradictos inuentus eſt, & Nobiliſſimi titulus omnibus antecellens, & paucis attributus, qui quodammodo Imperij participem faciebat, & quaſi Cæſarem. Eo honeſtatus veſtem purpuream, aureo limbo circundatā geſtabat, ut[z] auctor eſt Zoſimus. Herodianus Commodum Imp. nobiliſſimum appellat, ſed titulū dignitatis nō puto apud eū ſignificari.

Primus circa annum ſalutis 269. Licinius Valerianus in marmore vindebonæ, mox Carinus & Numenianus eius filius in alijs uetuſtis monumentis nobiliſſimi Cęſares ſunt appellati: Deinde Seuerus, & Maximinus[a] poſt hos Gratianus & Valentinianus adhuc infantes Nobiles pueri ſunt nuncupati.[b] Iuſtinianus quoque velut Imperij ſucceſſor à Iuſtino nobiliſſimus eſt appellatus, inquit Zonaras, ſed & fœminæ hoc titulo honeſtabantur. Nam Marina Arcadij filia in prima regione Conſtantinopolis, & Arcadia, in decima regione, vbi earum erant ędes nobiliſſimæ uocantur. Hunc honorem a Conſtantino excogitatum Zoſimus ſcribit, lege lata, vt ante pręfectos prætorio ſederent. Sed hæc dignitas ab eo aucta non inuenta eſſe poteſt, quam antea fuiſſe oſtendimus. Verum Notitia quatuor tantum dignitatum tituli, Illuſtriū Spectabilium, Clariſſimorū, & Perfectiſſimorum cum inſignibus repręſentat, ab illuſtribusq; exordiens, Præfectos Prętorio Orientis, & Illyrici premittit. Sed, ut clarius eorum origo & hiſtoria intelligatur, prius generaliter de Præfectis diſſeram; mox ſigillatim de eo, qui Orienti, & alio, qui Illyrico præerat, verba faciam.

a l. 1. C. de ferijs.
b in l. 2. de magiſtr. municip. l. 5. C. de ferijs.

DE PRAEFECTIS PRAETORIO. Cap. V.

INTER illuſtres primum locū Pręfecti Prętorio a Prętoribus denominati obtinent: olim enim quoſcunq; militares magiſtratus pręteres uocatos Aſconius, Iuſtinianus,[c] & Feſtus ſcribunt. Ab his tentoria exercituum Ducumq; pręteria ſunt nuncupata: & prætoria cohors, quę ante eorum tentorium excubabat. Nauis quoque, qua præfectus claſſis vehebatur, pręteria eſt appellata. Qui igitur principis pręterio, ſeu tentorio, & militibus prætorianis illud cuſtodientibus præerat, Pręf. Pręto. eſt uocatus: illis tanquam ſtipatoribus Scipio Africanus ſeſcuplum ſtipendij. i. integrum & dimidium eius, quod alij accipiebant, præſtitit. Auguſtus verò Senatuſconſulto duplum dedit vt Dion[d] ſcribit, iiſdemq; quinque Millia dragmarum, cum annis xvi. militaſſent: ideſt fermè cc aureos donauit, alijs tria millia, ſeu cxx aureos, cum annis xx. meruiſſent. Eorū numerus erat x. millium quos in x. partes ſeu cohortes ſub totidem Tribunis diuiſos fuiſſe Dion ſcribit.[e] Hę ſunt pręterianę cohortes x. quas in epilogo regionum vrbis P. Victor ponit, ſingulę mille continētes milites. Erant hi maioris ſtaturę quam cæteri, ſplendidioribuſque armis ac veſtibus ornati. Herodianus,[f] A Macrino, inquit, pugnabant corporis cuſtodes, ac ſtipatores, quos prætorianos uocant, fortiter ſtantes reliquum omnem exercitum ſoli ſuſtinebant, videlicet proceri homines, atque ex omni numero delecti. Idē[g] loquens

c Nou. 25. et 28.
d lib. 55.
e lib. 55.
f lib. 8.
g lib. 2.

quens de prætorianis Didij Iuliani exauctoratis. Breues, alij alijs gladiolos detrahunt, quos auro argentoque ornatos in uſum pompæ ſuſpenſos habebant: Tum zonis, veſtituque, ac ceteris militiæ inſignibus per uim ablatis, nudos ad vnum exauctoratosque dimiſerunt. His poſtea ſucceſſerunt 3500. præſtantiſſimorum Armaturarum, qui in ſcholas IX. ſunt diuiſi, de quibus infra in magiſtro officiorum dicetur. In hos prætorianos Præfectus Prætorio ſummũ habebat imperium, cuius conſilio cuncta Princeps gubernabat. Erat enim illi, qui Romulo Tribunus celerum, Conſuli legatus, Quæſtor Prætori, Magiſter equitum Dictatori. [a] Tantam denique Præfecti Prætorio auctoritatem obtinuerunt, ut non modo res belli, & arma adminiſtrarent, ſed & cauſas appellatione ſuſpenſas iudicarent, & cuncta imperij negocia tractarent.

Auguſtus primus huius magiſtratus auctor, duos ex equeſtri ordine Præfectos Prætorio creauit, ut ſibi inuicem obſtarent, ſi quid noui alter moliretur. [b] Tiberius verò vnum fecit Ælium Seianum, quem etiam conſiliarum, atque omnibus in rebus miniſtrum habuit. Tantum denique ipſum extulit, vt ob nimiam potentiam ſuſpectum coactus ſit occidere. Is Tiberio ſuaſit, vt per vrbem diſperſos milites vnus in caſtris contineret. Tacitus [c] vim, inquit, præfecturę modicam antea intendit, diſperſas per vrbem cohortes vna in caſtra conducendo; vt ſimul imperia acciperent, numeroq; & robore, & viſu inter ſe fiducia ipſis, in ceteros metus crearetur. Prętendebat laſciuire militem diductum, ſi quid ſubitũ ingruat, maiore auxilio pariter ſubueniri, & ſeuerius acturos, ſi vallum ſtatuatur procul urbis illecebris. Idem Tranquillus tradit, [d] Romę, ait, caſtra conſtituit, quibus prętorianę cohortes vagę ante id tempus, & per hoſpitia diſperſę continerentur. Hęc caſtra prętoria pro prętorianis Plinius [e] appellat, quibus Præfecti initio nullas cauſas tractabant; ſed res bellicas tantũ curabant. Auguſtus enim, inquit Tranquillus, [f] appellationes quotannis vrbanorum litigatorum Prętori delegabat vrbano, at prouincialiũ Cõſularibus viris, quos ſingulos cuiuſq; prouincię negocijs prępoſuiſſet. Idem refert Neronẽ ſtatuiſſe, ut appellationes à iudicibus ad Senatum fierent. Spartianus quoq; imperante Hadriano, moris fuiſſe ſcribit, ut cum Princeps cauſas cognoſceret, & Senatores, & Equites Romanos in conſilium uocaret, & ſententiam ex omnium deliberatione proferret, nulla Prefectorum mentione facta. primus Marcus Antoninus cœpit ſecum Prefectos habere, quorum auctoritate & periculo iura dictabat, ait Capitolinus. [g] Tandem Commodus, ut ipſe delitijs vacaret, Perennio Prefecto omnes curas commiſit, ut auctor eſt Lampridius. itaque demũ iudicia, & appellationes in Prefecturam ſunt tranſlatę. [h] Alij poſt Tiberium exemplo Auguſti duos Prefectos prętorio creauerunt, Commodus tres, ut idem Lampridius ſcribit. Poſteriores uerò inuadentibus fines Romani Imperij Barbaris, certis regionibus Prefectos aſſignarunt. Sub Decio enim Vectium Aquilium P.P. Orientis fuiſſe Metaphraſtes, & Martyrologium affirmat. Sub Valeriano Q. Vicarium, & Ragonium Clarum P.P. Illyrici, & Galliarum, Spartianus [i] nominat. Sed hi certi non erant, nec perpetui, ſed pro temporum ac belli neceſsitate creati.

Conſtantinus verò immenſa Prefectorum poteſtate diuiſa ac diminuta pro duobus quattuor conſtituit, vnumq; Orienti, alium Illyrico: tertium Italię, & Africę: quartum Gallijs, Hiſpanijsq; & Britannię prefecit, & ciuilia tantum negocia tractare iuſsit, ac militibus quibus antea imperabant, magiſtros militum prepoſuit Zoſimus, [k] Cum eſſent, inquit, duo Prefecti prętorio, qui hoc officium communiter gerebant, nec palatini tantum ordines eorum cura poteſtateque gubernabantur, ſed etiam ij, quibus vrbis erat commiſsa cuſtodia, & quotquot in omnibus limitibus erant collocati. Hic enim Prefectorum prętorio magiſtratus, qui poſt Imperatorem ſecundus exiſtimabatur, annonas erogabat, & contra militarẽ diſciplinam admiſſa conuenientibus pœnis corrigebat. Conſtantinus autem hunc magiſtratum in quattuor Imperia diſcerpſit. Nam vni Præfecto Prætorio totum Ægyptum cum Libya, Pentapoli, & Orientem ad Meſopotamiam vſque, & præterea Cilices, Cappadoces, Armenios oramque maritimam totã, à Pamphylia Trapezuntem vſque, & vſque ad Caſtella propter Phaſidem ſita, tradidit: eidem & Thracia commiſſa, & Myſia, Æmi ac Rhodopes ac Doberi oppidi finibus circumſcripta: præterea Cyprum adiecit, & Cycladas inſulas, Lemno & Imbro, & Samothracia exceptis. Alteri, Macedones attribuit, & Theſſalos atque Cretẽſes, ac Græciam, & circumiacẽtes inſulas, Epyrum vtramq; Illyricos, Dacos, Triballos & Pannonios ad Valeriam vſque, & Myſiam ſuperiorem. Tertio, totam Italiam, & Siciliam, & circumiacentes inſulas, Sardinam, Corſicam, Africam à Syrtibus Cyrenem vſque. Quarto, Tranſalpinos, Celtas & Hiſpanos cum inſula Britannica cõmiſit. Hac ratione diuiſo Prefectorum imperio, ſtudioſè conatus eſt alijs quoque modis eorũ poteſtatem imminuere. Nam cum preeſſent, vbique locorũ militibus, non modo centurionibus & tribunis, verum etiam Ducibus, (ſic enim appellabantur, qui quolibet in loco prætorum vicem obtinebant) Magiſtris militum inſtitutis, altero equitum, peditum altero, & in hos tranſlata poteſtate militum ordinandorum, & coercendi delinquentes, hac etiam ex parte Prefectorum auctoritati detraxit; Hęc Zoſimus. Sed etſi a Conſtantino militum cura Præfectis eſſe adempta, magnam tamen ſemper auctoritatem retinuerunt: edicta enim perpetuò obſeruanda promulgabant, niſi a Principe reuocata fuiſſent. [l] regionum ſibi commiſſarum prǽſidibus imperabant [m] eos delinquentes puniebant, aut inhabiles remouebãt, [n] ipſiſque ſalarium a Fiſco debitum ſoluebant. [o] Quare ille magiſtratus codicillos in prefecti actis inſinuabant, pro quibus prefecti officio plerumque aureos XL. [p] quandoque minus pendebant. [q] A præſidibus etiam ad præfectos appellabatur. [r] Spectabilium verò ſententias præfectus pretorio, qui erat in Principis comitatu, & Quæſtor palatij cognoſcebat. [s] Sed poſtea in milites aliquod imperium prefectũ recepiſſe Caſſiodorus [t] ſcribit, qui ita de eius poteſtate diſſerit: Magna quantitate mulctat errantes; fiſcum pro ſua deliberatione diſtribuit, euectiones ſimili poteſtate largitur, vacantia bona proſcribit, delicta prouinciarum iudicum punit, verbo ſententiam dicit, quam ex ſcripto, ut alij, recitare non tenetur, [u] & paulò poſt. benè eſt ut leges poſſit cõdere [x] quando eius reuerentia poteſt negocia ſine appellatione finire: [y] poteſtate igitur nulla dignitas illi eſt equalis: vice ſacra vbiq; iudicat, nullus ei miles de fori ſui auctoritate præſcribit excepto officiali magiſtri militũ, curiales etiam uerberat, qui appellati ſunt legibus minor ſenatus, & licet aliæ dignitates habeant titulos prefinitos, ab illa tamen penè geritur, quicquid in noſtro Imperio ęquabili moderatione tractatur; Hęc ille: quod verò Caſſiodorus ſcribit magna quantitate Pręf. pręt. mulctare, ea eſt vſq; ad 50. libras auri. Gratianus [z] Illuſtres, inquit viros Prefectos pretorio, vſq; ad 50. librarum auri mulctã cũ peccatũ grauiſſimũ erit, peruenire ſinimus. ea erat ſumma 3400. aureorum noſtrorum fere 5180. Commeatum quoque militibus ſuppeditabat, vias eunti in expeditionem exercitui complanabat, & tentoria diſponebant. Conſtantinus Porphyrogennetus, [a] Prefecti, inquit, prætorio, Principibus expeditionem facientibus commeatum exercitui promptè procurabant, tentoria componebant, & uias purgabant. Suidas [b] Præfectis prętorio ſummam, & imperium vectigalium fuiſſe cõmiſſum ſcribit. Pro quibus erigendis forma obſeruabatur, quam Iuſtinianus preſcribit [c] ſignificabat Princeps prefectis quanta ſibi ſequente anno pecunia opus eſſet, illi facta

eius

a l.1. de off. P.P.
b Dion. lib. 55.
c in 4 poſt prin.
d in Tiberio, c. 36.
e lib. 3. c. 5.
f cap. 33.
g in M. Antonino.
h l. precipimus, 32. §. hunc, C. de appell.
i in Balliſta.
k libro 2.
l l. formam. 2. C. de off. P.P. Orient. et Illyrici.
m l.1. C. de offic. P.P. Afr.
n l. 3. & 4. C. de offic. P.P. Orient. & Illyrici.
o l.1. C. de annon. & capitat.
p Nou. 8. in Notitia.
q l.1. §. ult. l.2 in prin. C. de offic. P.P. Afr.
r l. precipimus, 32. C. de appell.
s §. illud, & § ille, in Auth. de appellat. & l. precipimus, 32.
t lib. 6. uariar.
u l. pen. & ult. C. de ſent. ex periculo recit.
x l.3. C. de offic. P.P. Orient. & Illyrici.
y l.1. C. de ſent. P.P. & l.1. ff. de offic. P.P.
z in l. 4. C. de modo mult.
a de thematib.
b in verb. ὕπαρχοι πραιτωρίων.
c Nouel. 118.

eius diuiſione inter populos. menſe Iulio vel Auguſto apud acta ſcribebant, quantum queq; prouincia, vel ciuitas, pro indicto à Principe tributo, ſequente anno ſoluere teneretur, quæ adęrandæ ſpecies, quid in arcam largitionum inferendum; quantum in milites eſſet inſumendum. Hæc deſcriptio initio cuiuſque indictionis i. menſe Septembri ad præſidū prouincias mittebatur. [a] Leo A. [b] Delegatio, inquit, ab ampliſſima præfectura, in diuerſas prouincias ex more quotānis emittitur. Hæc delegatio appellabatur. [c] quam Præſides in ſingulis ciuitatibus legendam publicè proponebant: ipſi verò omne damnum fiſci, ob non ſeruatam hanc formam, ſi quid minus ſolutum fuiſſet, ea ſuo farciebant. Summa autem ſoluendorū tributorum hæc fuit; Tenebantur cuiuſq; prouinciæ homines quotannis tributum, veſtem militarem, & indictum ſoluere. [d] pro tributo quinquageſimam tritici, quadrageſimam hordei, & vini, laridiq; qđ collegiſſent viceſimam: fœnum prętereа ac paleas conferebant, [e] quæ omnia in horreo publico condebantur, [f] quorū præcipua erat Præfect. Prætorio cura. [g] Capitolinus enim [h] ſcribit, Meſitheū Gordiani P.P. & ſocerum iam diligentem fuiſſe, vt in maioribus ciuitatibus tantum frumenti, aceti, hordei, lardi, ac palearum eſſet, quantum toto anno ad alendum exercitum ſufficeret, in minoribus vrbib. XXX. aut XL. dierum, in aliquibus duorum menſium, vbi minimum XV. dierum. Hæc iuſſu Præfecti in oppida inferebantur: ob id pondera, & menſuras. i. modios æneos, vel lapideos, & ſextarios in ciuitatibus publicè propoſitos habebant. [i] Seuerus Imp. hæc ipſe curabat, qui, vt ſcribit Spartianus, moriens ſeptem annorum canonem ita vt quotidiana LXXV. millia modiorū expendi poſſent, reliquit: Olei verò tantū, vt per quinquennium non ſolum vrbis vſibus, ſed & totius Italiæ, quæ oleo egeret, ſufficeret. Hæc ille. Traianus quoque prouiderat, vt per vij. annos canon frumentarius ſemper Romæ eſſet. [k] Aliquæ verò prouinciæ oleum, aliæ diuerſas ſpecies ſoluebant, vt Leptitani in Mauritania oleum, quos Cæſar [l] ſcribit, centū triginta millia pondo olei Romanis pēſitaſſe. Galli, & Hiſpani equos, [m] Lucani ſues, Brutij boues præſtabant, pro quibus poſtea 1200 aureos penſitarūt. [n] Siculi decimam tritici, quę erat DCCC. millium modiorum, & ſi opus fuiſſet, aliā decimam ſolutis à fiſco in ſingulos modios ternis H.S. & ruſſus aliam, ſolutis quaternis H.S. in ſingulos modios cōferebāt. [o] Ægypti quintam omnium fructuum. [p] Quare Conſtantinopolim 800. myriades medimnorū tritici mittebant. [q] Quæ omnia P.P. procurabant. Exigebant & ſingulas chlamydes, à prouincialibus in XX. aut XXX. iuga ſeu iugera pro regionis conſuetudine militibus danda, uel pro ſingulis veſtibus aureum. [r] Indictam præter hæc a Principe prouincijs quotannis auri ſummam exigi curabant. [s] Capitationem quoque. i. didrachmū pro cuiuſq; capite ab Auguſto impoſitum [t] arcæ ſuæ inferebant, [u] quod onus poſtea ciuibus eſt remiſſum. [x] Omnia denique vectigalia, portoria, ſalinæ, [y] annonæ, ac claſſes ad ſpecies trāſuehendas, ſub eorum erant diſpoſitione, [z] ſoluebant autem negociatores pro rebus importatis, uel exportatis octauam mercium. [a] Ijdem veredis currebant, & alijs currendi facultatem concedebant, quod nulli maiorum iudicum præter magiſtrum officiorum facere licebat. Gratianus A. [b] Ius, inquit, cōcedendi euectionem. i. facultatem currendi, ſoli Principi, magiſtro officiorum, & P.P. cōpetit. Et ita interpretanda eſt notitia in P.P. Illyrici, dum ait, vterq; P.P. euectiones annuales non habet. i. non impetrat quotannis a Principe, ut utatur curſu publico, quemadmodum Vicarij, qui denas aut duodenas euectiones obtinebant, & Præſides binas. [c] Sed ipſi PRÆFECTI, inquit, EMITTVNT. i. ſuo iure currunt, & alijs etiam concedunt currendi facultatem. Legendum eſt autem PRAEFECTI non PRAEFECTOS, ut in impreſſo, quæ vox nihil ſignificat. In Codice Vſini de P.P. Orientis, legitur PRAEFECTVRA. PRAEFECT. EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT. in fine officij P.P. Illyrici habet, PRAEFECTVS PRAETORIO ILLYRICI, IPSE EMITTIT. Vnde conſtat mendoſum eſſe codicem impreſſum.

a l. vl. C. de cam. largit. tit. l. vlt. C. de annon. & trib. l. 1. C. de mil. veſte.
b d. l. ult. C. de canon. largit. tit.
c in l. 1. & 2. C. de indict. l. nulli 9. l. annonas. 15. C. de erog. milit. annon. l. 1. C. de anno. et capitat.
d l. ult. C. ſi propter pub. penſit.
e l. modios. 9. C. de ſuſcep. et arc.
f l. frumenta. 6. eod. l. ſeq. eo. tit.
l. fortiſſimis. 6. C. de ero. mil. ann.
g l. 1. C. de indi. l. 1. C. de ſuperindic. Nou. 128.
h in Gordiano iuniore.
i d. l. modios 9. & d. Nou. 128.
K Lamprid. in Heliogabalo.
l In li. 11. de bello ciuili, ſub fi.
m Strabo in 5.
Tacit. in ſrcūdo.
n Caſſiodorus in li. 11. ad Vitalianum.
o Cic. 3. actio. in Verrem
p Oroſius lib. 1. cap. 8.
q Vt in edicto Iuſtiniani. 13.
r l. 2. & 3. C. de milit. veſt.
s l. 1. C. de indic. l. 1. C. de ſuperindic. l. 3. C. de annon.
t D. Hieronym. in 17. Matth.
u l. cum antea. 10. C. de agric. & cenſit.
x l. 1. C. de rapi. cens. cēſ. eximē.
y l. inter publica. 17. in fi. de verb. ſign.
z l. 8. l. 10. et ſeq. C. de vectig. l. 1. C. de claſſicis. Caſſiod. in præf. lib. var. variar.
a l. uniuerſi. 8. l. ex præſtatione. 7. C. de vectig. et commiſſ.
b in l. indicib. C. de curſu pu blico.
c l. 12. C. de cur ſu publico.

Creatum Præfectum prætorio, primum Princeps parazonio accingebat, (ita enſis Zona alligatus, magiſtratus inſigne uocabatur.) Traianus .n. ut auctor eſt Dion, ſuo Præfecto prætorio nudum gladiū porrexit, dicens: accipe hunc enſem, quo ſi recte imperauero, pro me uteris, ſin minus; contra me uertes. Olim ex equeſtri tantum ordine eligebantur, Senatores enim eſſe non poterant, forte ne nimia potentia extollerentur. Quare Paternum ab adminiſtratione præfecturę per honorem laticlaui à Commodo ſubmotum fuiſſe, Capitolinus ſcribit. Condoluit & Marcus Antoninus quòd Pertinacem, qui poſtea imperauit, Prefectum facere non poſſet, quia Senator erat. Sed hoc vſq; ad Alexandrū permanſit, ipſe primus ſuis Præfectis prætorio Senatoriam dignitatem addidit, ut clariſſimi dicerentur, & ne non Senator Senatores iudicaret. Quare poſtea Clariſſimi, & Illuſtres ſunt appellati, ſic Conſtantinus, [d] Ruſinum, Valentinianus, [e] Cynegium P.P. vocant: quod verò legitur P.P. à Seuero clariſſimos uocatos fuiſſe, id à compilatoribus additum puto. (in l. 1. C. de ſent. paſſ.) Quadriiugo curru & aurato uecti Præfecti in publicum prodibant, fauſtis præconum uocibus, & acclamationibus excepti. [f] acclamabant uerò, ipſos eſſe patres Imperij, monebanturq;, vt ſe tales pręſtarent. Caſſiodor. [g] Pater, inquit, appellatur Imperij, ipſumque hodie reſonat uox præconis inſtruens iudicem, ne ſe patiatur eſſe diſſimilem. Theodoſius quoque & Valentinianus Florentium Præfe. Præt. parentem appellant. [h] Florenti, inquiunt, parens chariſſime, & amantiſſime, illuſtris & magnifica auctoritas tua, quæ conſtituta ſunt, edictis publicari præcipiat. Alijs quoq; titulis eos honorabant, ut MAGNITVDO TVA, CVLMEN, AMPLITVDO. [i] PRAECELSA MAGNIFICENTIA, [k] & ſimilibus. Scribentes autem ad eos Principes plerunque ita incipiebant HAVE HYPATI K. N. B. [l] .i. cariſſime nobis. in fine verò ſubiiciebant: DIVINITAS TE SERVET PER MVLTOS ANNOS PARENS CARISSIME. [m] CELSITVDINIS quoque titulo honorabantur, [n] & SVBLIMITATIS, [o] Græci ὑψηλότατα dicunt. [p] Eius ſedes, ſublimiſſima & excelſa uocabatur, [q] quę a Curię fortuna liberabat, inuiti enim P.P. patriæ curiales eſſe non cogebantur. [r] Amplum his a fiſco honorarium perſoluebatur, ſiquidem Iuſtinianus [s] P.P. Africæ centum libras auri aſſignauit, æquat ea ſumma vndecim millia noſtrorum aureorum.

In foro P. P. olim erant C L. aduocati, [t] inter quos LXIV. primates pluribus honeſtati priuilegijs eminebant, [u] ex his duo ſingulis annis aut biennio fiſci patroni eligebantur, [x] qui LX. auri libras Kalend. Octobris pro ſalario inter ſe diuidebant. [y] excedit ea ſumma 6600. noſtrorum aureorum. Iiſdem, Kalend. Ianuarii Pręfect. pręt. ſtrenam tanquam Comitibus conſiſtorii ſoluebant. Anaſtaſius ad Euſtachium P.P. [z] Iubemus, ait, viros clariſſimos fiſci pro tempore patronos fori tuę celſitudinis ſolenni die feſtiuitatis Kalendarum Ianuariarū ipſius tantummodo anni, per quem tale peragunt officium, inter Spectabiles ſacri noſtri conſiſtorii Comites diuinæ noſtrę ſerenitatis manu prouectos conſequi ſolatia: Hæc ille. Cum autem dicit prouectos, intelligit, notis manu noſtra ſcriptis inter Comites conſiſtorii relatos. Vnde Zoſimus hiſtoriographus exaduocatus fiſci Comes nuncupatur.

Qui hodie Prefectis Pretorio comparentur haud facilè inuenio. Apud Turcas duo Belerbei, alter Thracię .i. Romanię; alter Aſię .i. Anatolię, præfectis poſſunt eſſe ſimiles. Quos autem nos vocamus Pręfectos, aut prouinciarum vrbiumve gubernato-

d l. 6. C. Theo. de anno. & trib. e l. 19. C. Theo. de pistor.
f l. 1. C. de quaſtor. ib. §. 1. Auth. ut ordine. Praf. ſeu Nouel 70.
g in formula Præfecti Præt.
h tit. 12. 13. & 14. in Nou.
i l Nouella Valent. tit. 1.
K eit ſeq.
l l. 7. C. de fuſtr. & arcar. l. 2. C. de his quæ ex publica collat.
m Nou. Valent. tit. 2.
n l. vlt. C. de numerar.
o l. aſſeſſores. 7. C. eod. tit. l. vlt. C. de ſubſcriptorib. l. 9. C. T. de curſu publico.
p Nouel. 93. §. 6. ſeu Auth. de appell.
q In rubr. C. de numer. aſſeſſ. l. 2. C. de curſu publ.
r Nouel. 6c ſeu Authē ut ad P. præt. Afr.
s l. 1. §. hec etiam C. de offic. praf. præt. Africa.
t l. 8. 13. & 17. C. de aduo. diuer. iudic.
u l. poſt diuer. 15. C. eo. l. per hanc 7. C. et ſeq.
x l. binos, 10. l. ſancimus, 12. C. eo. tit.
y l. reſtituenda 6. & l. ſeq. C. de aduo. diuer. iud.
z l. 4. C. eod. tit.

res, minores ſunt, quàm ut his poſſint conferri. Noſtri iurium interpretes (quàm apte ipſi viderint) illis reges æquant,[a] quos Imperatoribus antiquiores, & nemini ſubditos, ipſis præfectis longè digniores eſſe nõ dubito; & alias Bartholi ſentẽtia eſt,[b] potius in ſuo regno Imperatoribus, quàm Præfectis enmparandos. Cęterum, quia ſicut monet notitia, P.P. auctoritas erat, vt non ſolum ipſi curſu publico, & veredis vterentur, ſed etiam alijs currendi facultatem concederent,[c] hoc locn de curſu publico non omnibus noto diſſerendum eſſe cenſui.

a Bart. in l. oẽs populi, nu. 8. ff. de iuſt. & iu. in l. 1. in prin. ff. quod quiſq; iur. & aſ. in l. 1. nu. 8. de offic. eius, cum alijs.
b in l. infamem, 7. de publ. iud.
c l. vnic. 9. C. de curſu publico. Eod. de curſu publico, angarijs & parangarijs.
d lib. 8.
e lib. 8. Pedia.

DE CVRSV PVBLICO, ANGArijs, & parangarijs. Cap. VI.

CVrſum publicum primũ à Perſis inuentum Herodotus[d] memorat, Xenophon[e] à Cyro inſtitutum fuiſſe ſcribit; is certas ſtationes in via publica dimenſis itineribus ſtatuit, ubi equi & homines collocati unius diei iter celerrimè conficiebant. Cum verò ad proximam ſtationem perueniſſent, quæ euenerant, ibi manentibus nunciabant, & illi ſtatim alijs ſequentibus, donec celeriter nuncius ad regem perueniret. Id genus currendi angariam Perſæ vocabant. Horum exemplo Auguſtus primò iuuenes, qui acta in prouincijs ad ſe citò perferrent, modicis interuallis per vias militares diſpoſuit: deinde vehicula, quibus idem ſemper curſus ad ſe nunciũ perferret. Tranquillus.[f] Quo, inquit, celeriùs ac ſub manu annunciari cognoſcique poſſit, quid in prouincia quaque gereretur, iuuenes primo modicis interuallis per militares vias, dehinc vehicula diſpoſuit, commodius id viſum eſt, ut qui à loco eidem perferrent literas interrogari quoque ſi res exigeret poſſent: Hæc ille. Idem cæteri Principes Romani obſeruarunt, vt[g] auctor eſt Plutarchus, ſingulis enim circiter L. milliarijs ueredos & rhedas ad currendum certis locis diſpoſuerunt, vt iter diei conficerent in Italia tamen remanſerunt, qui pedibus currebant. Tranquillus[h] Claſſiarios, ait, qui ab Hoſtia & Puteolis Romam pedibus per vices commeant, petentes cõſtitui aliquid ſibi calcearij nomine, quaſi parum eſſet ſine reſponſo abegiſſe, Veſpaſianus iuſſit poſthæc excalceatos curſitare, & ex eo ita curſitant. Curſum verò equorum ita inſtituerunt, vt prouincialium pecunia equi, cum hominibus ad currendum deſtinatis alerentur. Quod Seuerus Imperator poſtea aboleuit, id fiſci onus eſſe iubens: Spartianus:[i] Poſthæc, inquit, cùm ſe uellet commendare hominibus, vehicularium munus à priuatis ad fiſcũ traduxit.[k] Stabula tamen, in quibus equi alebantur, prouincialium ſumptibus reficiebantur.[l]

f cap. 49.
g in Gal. c. 8.
h in Veſpaſiano.
i in Seuero.
K facit l. 5. C. de lucr. aduoc.
l l. in omnibus, 7. l. comperimus, C. de curſ. publ.

De curſu publico Procopius in ἀνεκδότοις mihi à Ioan. Vincentio Pinello viro doctiſſimo exhibitis, ita latinè verſis ſcribit: Romani Imperat. qui antea fuerunt modum excogitarunt, quo cuncta ſibi quã celerrimè poſſent nunciari, & vt ſcirent, quæ vbique inter hoſtes agerentur, & ſi qua in ciuitatibus ſeditio, uel quid aliud improuiſum à Præſidibus, vel aliud quomodocunque oriretur, & vt annua tributa velociter & tutò tranſmitterentur: Publicum ergo & celerem quendam ubique curſum hoc modo inſtituerunt. viro expedito ad iter diei ſtationes conſtituerunt quandoque octo, quandoque pauciores, non tamen minus quinque, quod plurimum eueniebat; quadraginta verò equi in ſingula manſione ſtabulabantur, & ibidem hippocomi ad curandos quot poterant equos erant deſtinati: ſuccedentibus uerò ſibi ad ſtationes probatiſſimis equis, qui eos agebant, decem fermè dierum iter viciſſim conficiebant, agentes quo modo ſignificauimus. Hæc ille. Nec ſolum equi, ſed & vehicula; ac varia animalia, ad curſum publicum ſunt inuenta. Primò in uſu fuere rhedæ; hæc erant vehicula quatuor rotarum, in hoc à Birotis differentes, nec plus mille pondo ferebant, Birotæ ducenta: Hæ à tribus mulis trahebãtur: illę æſtate ab octo, hyeme à decem, quod Conſtantinus conſtituit:[m] Rhedæ, inquit, mille pondo tantũmodò ſuperponi iubemus, birotæ ducenta, veredo triginta, non enim ampliora onera perpeti uidentur. Octo mulæ iungantur ad rhedam videlicet æſtiuo tẽpore, hyemali decem, birotis trinas ſufficere iudicauimus. Idem Valentinianus confirmauit,[n] qui etiam plures duobus aut tribus in his ſedere prohibuit.[o] Sed etſi multæ in eodem loco rhedæ eſſent, ſingulæ tantùm uno die emitti poterant.[p] Hanc opinor eſſe rhedam currentem à qua res cadentes dominorum permanere apud Iuſtinianum leguntur.[q] Carpentarij uocabantur qui carpenta ſeu rhedas agebãt.[r] Pręter has erant & veredi, velociſſimi curſus equi;[s] à vehẽda rheda dicti, ut ait Feſtus. Procopius,[t] Equis, inquit, publicis uectus quos ueredos uocant. Vnde apud Arcadium Iureconſ. in Pandectis Florentinis[u] legitur, VERHEDO, cum aſpiratione. Sed & qui ſine rheda currunt, veredi vocantur. hinc veredarij veredis vecti.[x] Qui verò hos curabant hippocomi dicebantur[y] Veredorum ſella cum freno, pondus LX. librarum excedere non poterat, alias ea fruſta concidebatur. Auerta quoque hoc pondus excedere non debet, alioquin fiſco vendicatur.[z] Auertam Budæus interpretatur lora per tergum equi excurrẽtia: ſed veriùs eſt, peram ſeu manticam fuiſſe ad ueſtes uiatorias, aliave neceſſaria condenda.[a] Ita interpretatur antiquus Horatij commentator,[b] Pera, (inquit, mantica, auerta. hoc modo tùm loquebantur. Theodoſius quoque auertis nos pro itineris neceſſitate inſtrui ſcribit:[c] Sint ait, duo palatini proſecutores ſingularum rhedarum, habentes quinquagenarũ librarum auertas & ſaga, quibus par eſt pro itineris neceſſitate muniri. Hic notandum eo primùm tempore ſellarum equeſtrium à Theodoſio Magno mẽtionem fieri: anteà enim in vſu fuiſſe non reperiuntur.

Viceni circiter veredi, in ſingulis ſtationibus fuere,[d] quorum non niſi deni ſingulis diebus emitti poterant,[e] ne publica neceſſitate ſuperueniente equi deeſſent. Hi quia ruſmatim incedebant, agminales uocabantur,[f] nec eos fuſtibus, ſed flagellis tantùm verberare licebat.[g] Hos arbitror eſſe equos, qui publici ab Vlpiano[h] appellantur; vocari, inquit, in ius non poteſt, qui equo publico in cauſa publica tranſuehitur. etſi Budæus aliter interpretetur.[i]

Muli quoq; & mulę ad vſum curſus publici deſtinabantur, quæ vulgò carrucis & plauſtris adiungebantur.[k] Nero enim, inquit Tranquillus, nunquam carrucis minus mille iter feciſſe traditur, ſoleis mularum argẽteis; & Sabina Neronis vxor, mulas quibus agebatur, aureis funibus ſubligabat. Harum cuſtodes muliones appellabantur.[l] Ternis vero veredis aut mulis, unus hippocomus ſeu mulio aſſignabatur,[m] & eorum morbis medẽtes, mulomedici dicti. Qui annonas ideſt cibaria, & veſtes ex publico accipiebant, nec aliud nomine mercedis, petere poterant.[n]

Boues etiam curſui publico inſeruiebãt,[o] plauſtra farcinis onuſta vehentes, ſicut & aſini.[p] Iulianus verò apoſtata, mulos, boues, & aſinos, a vectura publica amouit, ſolùm equis ad currẽdum vſus, ut auctor eſt Socrates.[q] Sed eos alij Principes ad vſum publicum reſtituerunt.

Quotannis veredorum quarta pars reparabatur, id eſt ſenioribus venditis, totidem iuniores ſubſtituebantur,[r] & ſi pecunia deerat, prouinciales ſupplebant, vt Pyrrhus,[s] & Antonius Auguſtinus[t] cenſent, quòd etiam aliquot iura probare videntur.[u] Pabula quoque, fœnum, paleæ, & hordeum, à prouincialibus pretio accepto ad id exhibebantur.[x]

Curſus publicus aliquando vehicularis vocatur, nonnunquam ambularis,[y] quandoque clabularis[z] à clabulo, vehiculo[a] clauularem Marcellinus[b] appellat; Eos, inquit, ad Orientem proficiſci præcepit clauularis curſus facultate permiſſa.

Loca animalium curſus publici mutationes dicebantur

m l. 8 C. Th. eod.
n l. 17. l. 58. & 30. C. T. eod.
o in l. 20. C. Th. eod.
p l. 35. & 40. C. T. eod.
q §. vlt. Inſt. de rer. diuiſ.
r l. 31. C. Th. eod.
s l. in omnib. 7. & l. ſeq. C. eod.
t lib. 2. de bello Perſico.
u l. vlt. § pen. de munerib. et hon.
x l. 50. C. Th. eo.
y l. non patimur. 13. C. eod. l. 37. & 50. C. Th. eod.
z l. quoniam. 18. C. eod.
a l. 22. 48. C. Th. eod.
b in 6. Satyr Horatij lib. 1.
c d. l. 48. C. T. eo.
d l. 3. C. T. eo.
e l. ut agendo, 8. C. eod.
f l. 3. et 6. C. T. eod.
g l. 1. C. eod.
h l. 2. de in ius vocando.
i & Coraſ lib. 2. miſcell. c. 11.
K l. ſi ex plagis. 52. § in cliuo. ad l. Aquil.
l l. 10. & l. 31. C. Th. eod.
m l. 34. C. T. eod.
n d. l. 31. C. T. eo.
o l. 1. 2. & 53. C. Th. eod.
p l. 38. & 55. C. Th. eod.
q lib. 3. c. 1. ad fi.
r l. omnibus, 7. C. eod.
s in l. 1. C. quemadm. ciuil. mun.
t in l. 6. § philoſophos, de excuſ. munerum.
u l. fi. C. T. eod. l. maximũ 12. C. de excuſ. munerum.
x l. 2. C. de lucris aduoc. l. 23. C. T. eod.
y l. vlt. § 1. de munerib. & honor.
z l. pen. C. T. eod.
a l. 53. & 26. C. Th. eod.
b lib. 10.

bantur, [a] ab equis qui mutabantur. Caſſiodorus [b] ſcribit Iulianum Sabam cognouiſſe mortem Iuliani apoſtatæ, licet, plus quàm viginti mutationes ab eo loco vſque ad illius exercitum eſſe viderentur. Theodoretus [c] illud appellat iter viginti dierum. itaque veredi, & rhedæ, iter diei unius facere conſueuerant. Marcellinus [d] ipſos veredos mutationem vocat. Præfectus, inquit, prætorio Taurus maturè diſceſſit vectus mutatione celeri curſus publici. Quandoq; ea loca ſtationes vocantur. Arcadius A: [e] Per ſtationes ſingulas, inquit, idoneos mancipes volumus collocari Græci σταθμοὺς appellant. Suidas, diuerſoria ſunt, currentium de ciuitate ad ciuitatem. Nonnunquam & manſiones dicuntur. Conſtantinus, [f] Pabula, inquit, ad mutationes manſionesque ſingulas animalibus curſui publico deputatis, certo & denunciato tempore deuehantur. De his intelligit Arcadius Iureconſ. [g] dum dicit, qui ad manſiones deſtinantur, muneribus perſonalibus adſtringuntur. & Valentinianus; [h] nemo, inquit, poſſeſſorum ad inſtruendas manſiones, vel conferendas ſpecies: longius delegatur. Idem [i] Anthemio Præſidi, cùm ad aliquã, ait, vrbẽ, manſionemvè acceſſeris, protinus horrea te inſpicere volumus. In his enim frumenta & pabula inter milites diuidenda ſeruabantur. Lampridius, [k] Milites, inquit; expeditionis tempore ſic diſpoſuit, vt manſionibus annonas acciperent, ne portarent cibaria decem & ſeptem, vt ſolent, dierum; niſi in Barbarico. ob id modios ad metiendum in manſionibus æneos, vel lapideos, cum ſextarijs, & ponderibus teneri, ac per ſingulas etiam ciuitates collocari Valentinianus iuſſit. [l] Ibi etiam hordeum, & laridum pro vſu militum reponebatur. Conſtantinus ad Eubulidem Vicarium Africæ, [m] Multa ait, à prouincialibus indignè poſtulantur, non modo in ciuitatibus, ſed etiã manſionibus, dum animalibus alimoniæ ſine pretio miniſtrantur. A numeris autem prima, ſecunda, & tertia manſio denominabatur. Tranquillus enim in Tito primam manſionem propè Romam, & Marcellinus [n] quadrageſimam Argentorati fuiſſe ſcribunt. Vnde ſorte quædã hodie caſtra Tertij, Quarti, Quinti, Sexti, Septimi, Noni, Decimi, Viceſimi, Triceſimi, Quadraginta, Nonaginta, Centum, Quadringenta, Milleſimi, & alia huiuſmodi nomina in Italia retinent. Itinerarium Antonini Imperatoris nomine editum, itinera, & plurium regionum manſiones, tàm maritimas, quàm terreſtres dinumerat, & Plinius [o] thuriferam regionem per manſiones metitur, quæ plurimum inter ſe circiter ſtadijs C L. ſeu miliarijs XX. Italicis diſtabant. Herodotus quoque [p] iter a mari Græco ad Suſa Perſarum regiam per manſiones CXI. diuidit; Vbique, inquit, ſunt regij ſtathmi. i. manſiones, ac diuerſoria pulcherrima, idem vult eſſe ſpatium caſtrametationum. Hoc etiam legitimum tempus viſum eſt prætori diurni itineris faciendi. [q] In has manſiones Imperatores diuertere conſueuerant. Tranquillus [r] enim Titum ad primam manſionẽ febri correptum fuiſſe ſcribit. Lampridius, [s] Itinerum, ait, dies publice proponebantur, ita vt edictum penderet ante menſes duos, in quo ſcriptum eſſet, illa die, illa hora ab vrbe ſum exiturus, in prima manſione manſurus: deinde per ordinem manſiones, deinde ſtatiua, deinde vbi annona eſſet accipienda: Hæc ille. Vopiſcus Aurelianum Imperatorem apud Zenophorium manſionem, quæ eſt inter Heracleam, & Byzantium, occiſum fuiſſe ſcribit. Id etiam D. Ambroſius de obitu Valentiniani Imperatoris clarius explicat. Ecce, dicit, litteræ de inſtruendis manſionibus, inuectio ornamentorum regalium, aliaque eiuſmodi, quæ ingreſſurum iter Imperatorem ſignificarent: Hactenus D. Ambroſius. Ex cuius verbis apparet, iter facturum Principem, aulæa, & alia ad inſtruendas mãſiones ad quas erat diuerſurus, præmiſiſſe. Præſides quoque prouincias obeuntes, cum ad priuatos ire non poſſent, ad manſiones diuertebant. Valentinianus; [t] Quiſquis inquit, prouinciæ præſidentem propria poſſeſſione

a l. ſi quis. 11. l. nemo, 17. & ſeq. C. & l. 36 & 62. C. T. eod.
b in 6. tripar. c. 43.
c lib 3 cap. 19.
d lib. 21.
e in l. pen. C. T. eod.
f in l. 9. C. T. de ann. & tributis.
g in l. vl. §. his quoq. ff. de munerib. & honor.
h l. nemo; 8. C de ann. & tribut.
i l. 2. C. de cond. in publ. horreis.
k in Alexãdro.
l l. modios. 9. C. de ſuſceptorib. & arcar.
m l. 2. C de lucr. aduoc. & l. 119. C. T. de decur.
n in fi. lib. 16.
o l. 12. c. 14.
p in ſexto.
q l. 1. ff. ſi quis cautio.
r in Tito. c. 9.
s in Alexandro.
t in l. 4. C. Th. de offic. recl. prouin.

ſuſceperit, ager, quem diuerſorium habuerit, prædictus in tranſitu fiſci iuribus vindicetur, ita enim iudices manſuetos inſtruere, & inſtaurare nitentur. Hæc ille, qui indicat præſides inſtruendarum, & reparandarum manſionum curam habuiſſe. Multa ex his loca in Italia, & Gallijs etiam hodie antiquum nomen retinent: Mãſiones enim ſeu maſones uocantur Bona manſio quoq; olim oppidi nomen fuit, vbi Valentinianus ad Victorẽ magiſtrũ militũ ſcripſit. [u] Curſus publici exercitario mancipium, vel mancipatus dicebatur, [x] & mancipes qui ſtationibus præficiebantur: [y] Hi ex Proconſulis aut alterius præſidis officio ſinguli, ſingulis curſus publici manſionibus p quinquennium præponebantur, [z] poſtea perfectiſſimatus dignitate honeſtati abire permittebãtur. Interea 30. tantũ diebus, quoq; anno, a ſtatione ſeu mutatione poterant diſcedere. [a] Horum cura erat euectiones inſpicere, an eſſent legitimæ, ut alimenta animalibus neceſſaria ſubminiſtrarentur, nec permittere, vni rhedæ deſtinata animalia, alij adiungi. [b] Præter hos ex Schola agentium in rebus, curioſi uocati, crebro ad inſpiciendas euectiones mittebantur, ne quis earum modum excederet. [c] Erant & alij, qui animalia publica curabant, & currentia comitabantur, catabulenſes vocati, quorum officium catabulũ, dicebatur. Damaſus de Marcello Papa loquẽs, Damnatus eſt, ait, in catabulum, cumque diebus multis ſeruiret in catabulo, iuſſit Maxentius plancas extrahi, vt ibidem animalia catabuli congregata ſtarent, & ipſis Beatus Marcellus deſeruiret. Hoc idem teſtis Martyrologium [d] narrans Marcellum iubente Maxentio ad ſeruitium animalium, cum cuſtodia publica fuiſſe deputatum. De his qui hoc onere adſtringebantur ita Caſſiodorus, [e] Marmora, inquit, ad Rauennatem vrbem per catabulenſes dirigantur. Iſti cum ad manſionem perueniſſent, pecuniam Principis, quam ibi inueniebant, reuertentes ad ſuam manſionem portabant, ut ad locum theſauri, vel Comitẽ largitionum mitterentur: Hæc in ſacculis qui tot centenaria capiebant, condebãtur. [f] In Codice Theodoſiano. [g] Catabulenſes aliud ſunt.

Vſus curſus publici a Principe, vel Præfecto Prætorio codicillis impetrabatur, qui, quod duplicata charta ſcriberentur, duplomata uocabantur. Vnde Modeſtinus eum, qui falſo duplomate vias cõmeauit, pro facti qualitate puniri ſcribit [h] eodem duplomate diebus ac noctibus iter continuari dicit Venuleios. [i] Plinius quoque Bithyniæ præſes Traiano ſcripſit, ſe duplomata nulli commodaſſe, neq; in rem alicuius præterquam Principis, miſiſſe; ſe tamen neceſſitate coactum vxori ad amitam ob mortem aui excurrere volenti, eorum vſum dediſſe, quia hoc officij gratia in celeritate conſiſtebat. Capitolinus, [k] a Prænde, inquit, Syriæ, quod ſine duplomatib. curſum vſurpauerat, pedibus ab Antiochia ad legationẽ ſuã iter facere coactus eſt. Has indulgentias poſteriores Principes, euectiones nominarunt, quibus euehendi facultas dabatur. [l] Diem certum continebant intra quem veredis uti licebat, eoq; termino elapſo irrita erant, ut ad Plinium Traianus ſcribit. [m] D. Auguſtinus [n] ad docendam Rhetoricam Mediolanũ conductus euectionem publicam a Symmacho P. V. obtinuit. Dioſcorus epiſt. 55. inter D. Auguſtini epiſtolas, Zenobius, inquit, magiſter memoriæ factus eſt, & miſit mihi euectionem cum annonis. Qui euictionem obtinebat, eam Præſidi prouinciæ, per qua tranſiturus erat oſtendere tenebatur, & ille ſubnotabat ſeu ſubſcribebat. [o] Conceſſa euectione, vna aut duæ angariæ. i. vnus aut alter equus permitti cenſebatur. [p] Cum vero tertius veredus indulgebatur, parhippus, aut paraueredus dicebatur. [q] Comitibus quattuor veredi cum parhippo; Tribunis militum tres concedi conſueuerant. [r] Vicarijs autem XXX. veredi X. [s] Sed ſi præter equos, etiã viaticum Princeps elargiebatur, quod ijs fiebat, quos ipſe euocabat, hęc duplomata tractatoria appellabantur, [t] quorum formulam in Marculphi monachi libro inuenian

u l. 12. C. T. de erogat. milit. ann. & l. 3. C. eod. tit.
x l. 3. & l. 15. C. Th. h. tit.
y l. 24. 26. 36. & pen. C. T. eod.
z l. 34. 46. C. T. eod.
a l. 36. 32. C. T. eod.
b l. 24. C. T. eod.
c l. 2. & ſeq. C. de curioſis.
d 17. Kal. Febr.
e lib. 3. var. epiſt. 16. & lib. 4. epiſt. 47.
f l. quoniam. 12. C. eod.
g lib. 14. tit. 3.
h in l. eos. 27. §. vlt. ad l. Corn. de falſis.
i l. continuus, 137. §. cum ita. de verb. oblig.
k in Pertinace.
l l. euictiones. 9. C. eod.
m epiſt. 6.
n D. Aug. lib. 1. confeſſ. c. pen.
o l. 22. C. Th. eod.
p l. 45. C. T. eo. et l. vlt. C. eod.
q l. parhippũ 4. C. eod. & clarius in l. 14. C. T. eod.
r l. 49. C. T. eod.
s l. 38. C. T. eod.
t l. 1. C. de tract.

Cuiacius

a in l.1.C.de tra ſta. & an.

Cuiacius vir doctiſſimus recitat,[a] & eſt ſequens.

ILLE PRINCEPS OMNIBVS AGENTIBES IN LOCO. NOS GAIVM.I.V.PARTIBVS ILLIS LEGATIONIS CAVSA DIREXIMVS, IDEO IVBEMVS VT LOCES CONVENIENTIBVS EIDEM A VOBIS EVECTIO SIMVL ET HVMANITAS MINISTRETVR, HOC EST VEREDI SIVE PARAVEREDI TOT, PANES TOT, VINI MOD. TOT, CEREVISIÆ MOD. TOT, LARDI LIB. TOT, CARNIS TOT, PORCI TOT, PORCELLI TOT, VERVECES TOT, AGNI TOT, ANSERES TOT, PHASIANI TOT, PVLLI TOT, OVA TOT, OLEI LIBRAS TOT, GARI LIBRAS TOT, MELLIS TOT, ACETI TOT, CVMINI TOT, PIPERIS TOT, COSTI TOT, CARYOPHVLI TOT, SPICI TOT, CINAMOMI TOT, GRANI MASTICIS TOT, DACTILÆ TOT, PISTACIÆ TOT, AMYGDALÆ TOT, CERÆ LIB. TOT, SALIS TOT, OLERVM, LEGVMINVM CARRA TOT, FACVLÆ TOT, PABVLI EQVORVM CARRA TOT, HÆC OMNIA TAM FVNDO, QVAM REDEVNDO EIDEM MINISTRARI IN LOCIS SOLITIS, ET IMPLERI SINE MOA PROCVRATE.

Præſides prouinciarum euntes ad aliquam ciuitatem vnam tantum angariam, & duos parauercdos, & totidem officium petere poterant.[b]

b Nouel. Maiorani tit.1. de curialib.
c in d.l.eod, 27. §.vlt.de falſit.
d in epiſt.34.

Budeæus[c] ſynthema euectionem fuiſſe putat: locus tamen D. Hieronymi[d] ad Iulianũ aliud innuit; Iã demiſſo,inquit, ſynthemate equus publicus ſternebatur, quæ verba ſtragulam,equis impoſitã, non duploma ſignificant. Traiano imperãte,Præſides prouinciarũ euectiones dabant:ſed Conſtantius oĩbus magiſtratibus has prohibuit.[e] Vnde poſt ipſum à ſolo Principe,vel P.P.aut magiſtro officiorum,& non ab alijs impetrabatur.[f] Quibuſdam tñ perſonis dabatur,vt legatis, qui ex diuerſis gentib. ad Principẽ mittebantur.[g] Vicarijs Iulianus Apoſtata duodenas ſingulis annis euectiones,& Præſidib prouinciarum binas,annuas verò ob publicas functiones pmiſit.[h] Tributa ẽt, & ſpecies ex prouincijs exactæ ad aulã Principis, aut exercitum rhedis, & iumentis curſus publici transferebantur.[i] Agentes quoq; in rebus ad negotia publica,& Principis expedienda miſſi, veredis, ſed binis vehebantur.[k] Hodie curſus publici ratio alitor ſe habet. Caupones.n.ſuos equos ad currendum cuicunq; volenti locant, & priuatam rem potius,quam publicam curãt,ſolam currendi facultatem à Principibus emunt, vel gratuito obtinent.

e l.5.C.T.eod.
f l.iudicib.9.C.eod.
g l.his tantummodo.16.C.eod.
h l.12.C.T.eod.
i l.vlt.C.de cur. publ.l.13.18.20. & 23.C.T.eod.
k l.7.9.14.49. C.T.eod.

Angarias plerique curſum vehicularem eſſe exiſtimant, qui ita curſum publicum Perſæ vocabant, & id etiã Areta tradit,[l] [illegible Greek], hoc eſt, Equis autem, & his ſimilibus, quos veteres angarios Græci equos ſtationarios, Romani verò rhedã appellant, à qua rhedarius deriuatur. Idẽ tenet Budæus,[m] Ant. Auguſtinus.[n] Pyrrhus,[o] Cælius Rhodiginus,[p] & alij. Sed hæc Arcadius Iureconſ.vt diuerſa ponit.[q] Curſus,ait,vehicularis ſolicitudo,itẽ angariarũ præbitio,pſonale munus eſt: & infra.[r] Si immunitas aliquib. concedatur,neq; ab annona, neque ab angariis,neq; à veredo excuſari poſſunt. Et titulus de curſu publico,angariis,& parangariis hæc differre demonſtrat. Iulianus quoque[s] non idem ſignificare innuit Sardiniæ,inquit, curſus publici neceſſitas, ſed non angariarũ remittitur: & Valentinianus,[t] Lineæ,ait,veſtes Principis,non rhedis,ſed angariis ad Comitatum dirigantur. Angaria itaque erat transuehẽdarum rerũ Principis, armorũ, veſtium militarium, & ſimilium neceſſitas,ob quas prouinciales,boues,plauſtra, Nautæ, naues præſtare tenebantur, nulluſq; ab hoc onere, nec Eccleſia excuſabatur.[u] Imperabantur.n.tot iumenta,& animalia ad trahenda plauſtra, quot & ad transuehendas ſpecies pro locorum ſitu, atq; itineris qualitate erant neceſſaria.[x] In primis ergo rhedis publici curſus per vias militares transferebantur, ſed cum hæ ſatis non erant: aut extra curſus publici limites eundum erat,priuatorum plauſtris,& iumentis vehebãtur,quæ angariæ vocabantur. Hinc naues veteranorũ angariari poſſe Vlpianus[y] ſcribit;& in ſacris literis legitur angariatum eſſe Simonem Cyrenæum,vt Dñi crucem tolleret. At Græci angariam,quę per viã baſilicam, & curſum publicum ducitur, appellant. Perangariam quę per alias vias,vel tramites vehitur, quæ ex Iuliani præcepto ob viam curſus publici temerè agenda non erat.[z] Ob nominis tñ ſimilitudinem qñque curſus publicus angaria vocatur;ſed propriè aliud eſt. Qui veredis currebant a recta curſus publici via quingentis paſſibus diuertere poterant.[a] Plauſtris angariarum 1500. pondo imponebantur, equo tñ triginta.[b] Turcæ veredis non vtuntur, ſed præcones habent citiſſimo gradu maximos curſus peragentes: hi quemcunq; obuiom equitantẽm habent,deſcendere iubent,eiuſq; equum conſcendentes quantum poſſunt impellunt,ſi alium inuenerint, idem agunt,& illi fatigatum equum tradunt,vt Laonicus Chalcocondilla ſcribit.[c] Hæc de antiquo curſu publico breuiter percurrere volui: Nunc ad Præfectum Prætorio Orientis eſt veniendum.

l in c.18. Apocal. [illegible]
m in d.l.eod, 27. §.vlt.
n in d.l.6.§.philoſophos.de excuſat.tut.
o in d.l.1.C.quemadm.ciuil.mun. indic.
p lib.18.c.8.
q in d.l.vlt. §.1. de munerib. & honorib.
r d.l.vlt.§ pen.
s in l.16 C.T.eo.
t l.48. C.T.eod.
u l.Nullus,21.C. eod. l. iubemus, nullam 10. C.de ſacroſ. eccl.repetita in l.2. C de nauib. non excuſan.l.vlt.C.de fabric.et l Maximum 12.C.de excuſat.muner.
x d.l.16.C.T.eo.
y in l penult.de veter.
z l.15.C.T.eod.
a l.25.C.T.eod.
b l.28. & 30.C. Th.eod.
c lib.9.

De Præfecto Prætorio Orientis. *Cap. VII.*

Cod.de officio P. P.Orientis.

DE Præfectis generaliter dictũ eſt: iã verò de ſingulis tractandum,& primo de P. P. Orientis qui numero prouinciarum & auctoritate eminens primus appellatur. Marcellinus,[d] Inter ordinarios iudices,inquit. Ruſinus primus Præfectus prætorio,is aũt præerat Orienti,quare plurimum in Principis comitatu reſidebat.[e] Nulla tñ eius inſignia,aut Diœceſeon prouinciarum effigies repræſentantur; vnde aliquod folium deeſſe cenſeo: aut Præfecti Illyrici inſignia ad vtriuſq; ornamenta oſtendenda ſatis eſſe Notitia credidit,quemadmodum vnius Conſularis Palęſtinæ; & Præſidis Thebaidis inſignia,& officia demonſtrantur, ut aliorum Conſularium,& Præſidum ſint exemplar. Sed magis eſt,ut aliqua hic deeſſe exiſtimem,quia ſi unus eorum alterius typus eſſe debuiſſet,eũ Præfectum Prætorio Orientis,tanquam priorem,& digniorem eſſe oportuit. Nos verò quæ legimus de eo exponemus. Is à Conſtantino, Auctore Zoſimo, inuentus, Prouinciis Orientis, à me ſupra memoratis prępoſitus fuit,& quinq; latas Diœceſes. i.quinas plurium ſimul prouinciarum regiones regebat,uidelicet,Oriẽtem,Aegyptum,Aſiã, Pontum & Thracias, quibus Pręfecti uice totidem maiores præerant magiſtratus,[f] Comes enim Orientis Prouinciis XV. imperabat,Præfectus Aegypti aliis VI. Vicarius Aſianæ VIII. Aſię Procõſul alus III. Vicarius Ponticę XI. Thracię VI. quę omnes erant Prouincię XLIX. & tot à Notitia ſub diſpoſitione huius Pręfecti recenſentur: quemadmodum ẽt ſub P. P.quinq; Orientis Diœceſes recitat Leo A ad Nicoſtratum Præfectum Orientis ſcribens,[g] & Valẽs[h] ad Modeſtum Zeno,[i] & alii. Sed hic non leue oritur dubium,nam in primo indice.i.catalogo ſub hoc Præfecto prouinciarum XII. Conſulares nominantur, & XXXII. pręſidum,duę uerò correctorum: nã reliquę adſcribũtur Illyrico ergo nõ ſunt niſi XLVI. prouincię: Sed indè error prouenit,quod in eo catalogo Aſia particularis ut Proconſularis omittitur: Arabia uerò & Iſauria & ſi infra Aſianę attributę hic non ut arbitror, per obliuionem, ſed quia nec Conſulares,nec clariſſimorum Pręſidum,aut Correctorum,erant prouincię, ſed perfectiſſimorum, qui hic reticentur in illorum numerum non ſunt relatę. De Arabia enim hoc cõſtat ex inſcriptione reſcripti

d lib 16.
e l.propteres. 54. C.de epiſ & cle. l precipimus 13. C.de appellatio.
f l.1. C.vt nemo ad ſuũ patrocin. ſuſcip. ruſtic.l. nullo.10.C.de numerar.
g in d. l 1.C vt nemo ad ſuum patrocin.
h in l.2.C.de militari veſte.
i in d.l.nullo 10. C.de numerar.

Digitized by Google

Valentiniani A. ad Theodorum V. P. hoc eſt virum perfectiſſimum, Præſidem Arabiæ.[a] Et idem de Iſauria opinor, quod eſſet exigua, & tum à Barbaris oppreſſa, vt infra dicetur. Itaque P. P. Orientis XLIX. prouinciæ numerantur. Imperabat præterea hic præfec. XII. Claſſib. Orientis, & Claſſicorum numerũ, vt Valentiniani[b] verbis vtar, ex incenſitis, ideſt inopibus, atque accreſcentibus, ſeu filiis remigum complebat. Inter eas inſignis erat Claſſis Seleuciæ in flumine Oronte quę in Comitis Orientis vſu erat:[c] alia erat in Ponto Euxino nauium quadraginta, ait Hegeſippus de excidio vrbis Hieroſolymitanæ.[d] Tacitus.[e] Claſſem, inquit, è Ponto Byzantium adigi iuſſerat. Tertia à Traiano in mari rubro fuit inſtituta.[f] Quarta erat Alexandrina. Quinta Carpatia per Carpatium mare excurrens.[g] Alias VI. in Danubio Notitia recenſet, & vnam Theſaurenſium, Leo A.[h] Sed ibi fortè ita multitudo theſauros cuſtodientium appellatur. Iuſtiniano imperante in eius Comitatu hic Præfectus degebat.[i] Numerus aduocatorum fori huius Præfecti erant centum, qui clariſſimi & ſpectabilis titulo gaudebant, immuneſque erant ab onere inſpiciendi, perę quandi, extruendi operis, & ratiocinandi.[k] PRÆFECTVS PRAETORIO, inquit Notitia in manuſcriptis, EVECTIONES ANNVALES NON HABET, SED IPSE EMITTIT, ideſt deplomata currendi non impetrat quotannis à Principe, vt Vicarij qui denas vel duodenas euectiones ſingulis annis obtinebant,[l] & Præſides binas, SED IPSE EMITTIT, i. eſt ſuo iure currit, & hoc aliis permittit, vt in P. P. Illyrici explicabitur. Euectiones enim eſſe diximus, duplomata ſeu codicillos, quibus curſu publico vtendi facultas datur. Conſtantinus ad Taurum P. P.[m] Euectiones, ſcribit, ab omnibus poſtulentur, & tam iudices, quàm cuſtodes publici curſus minime tranſire patiantur, antequam ſeriem euectionis aſpexerint. Iulianus A.[n] Euectionis datæ formam & licentiam non excedat, & alibi[o] ſæpè in hoc ſenſu accipitur. Quòd igitur ſubijcit, EMITTIT, ſubauditur ſcilicet euectiones, quæ emitti dicuntur, cum alicui conceduntur. Valentinianus ad Conſtantium Præſidem,[p] Euectionum, inquit, emittendarum etiam per cæteras prouincias duntaxat in tranſlationem veſtium tua ſinceritas habeat facultatem.

a l. cum eois. 18. C. de pænis.
b l. vnic. C. de claſſic.
c d. l. vnica.
d lib. 2. cap. 19.
e lib. 18.
f Sex. Ruffus.
g l. 4. C. de nauicular. ſeu naucler.
h l. vlt. C. de diuerſ. offic.
i l. raptores, 54. C. de epiſ. & cle.
k Nouell. Theo. tit. 26.
l l. 12. C. Th. de curſu publico.
m l. 3. C. de curſu publ.
n l. 4. C. eod.
o in l. 6. 9. 10. & 21. C. eod. tit.
p l. 33. C. T. d. tit.

Aliquando P. P. dicitur facere euectiones pro emittere.[q]

q l. 56. 57. 62. C. T. eod.

Notitia impreſſa officium huius pręfecti, quemadmodum & inſignia prætermittit, ſed manuſcripti illud recitant, ideò hic totum eſt explicãdum, at prius aliquid de eius aſſeſſoribus eſt dicendum, quorum & ſi nulla hic ſit mentio, quia extra officium erant, nec à Principe confirmabantur, nec ex laterculis, aut ex ſcriniis prodibant, primi tamen apud Præfectum cenſebantur.

DE ASSESORIBVS. Cap. VIII.

OMNES prouinciarum magiſtratus vnum aut plures iureconſultos ſecum ducebant,[r] quorum conſilio ſecũdum iura cauſas definiebant: Hi aſſeſſores & conſiliarij vocabãtur, quia iudicanti aſſidebãt, & cõſulebant.[s] Vnde Vlpianus & Paulus, iõ Papiniani P. P. conſilio, ideſt eius aſſeſſores fuiſſe dicuntur. Quandoque iuris ſtudioſi appellantur.[t] eorum erat officium cauſas cognoſcere, expoſtulationes audire, libellos ſupplices legere, & his reſpondere, circa edicta & epiſtolas ſcribendas, ac decreta interpretanda verſari.[u] Criminales verò cauſas, audiebant quidem, ſed non definiebant, verum Præfectis decidendas remittebant. ſententias tamen a Præfecto ferendas dictabant.[x] Denique quæcunque à Præfecto negocijs impedito explicari nequibant aſſeſſores expediebant,[y] his à Præfectis vel Præſidibus olim ſalarium dabatur. Papinianus,[z] Diem functo, inquit, legato Cæſaris, ſalarium Comitibus à legatis præſtitutum debetur. Peſcennius verò Niger qui ſe in Oriente Imperatorem fecerat, & à Seuero occiſus eſt, inquit, vt à fiſco ſalarium aſſeſſores acciperent. Spartianus,[a] addidit, cõſiliarijs ſalaria, ne eos grauaret quibus aſſidebant: dicens iudicem nec dare debere, nec accipere Id prius pro annonis & capitationibus in ſpeciebus præſtabatur. Theodoſius verò iunior, & Valentinianus, illud in ære dari iuſſerunt.[b] Idem obſeruat Iuſtinianus in Nouellis,[c] pręcepit. Eſtimabis, inquit, aſſeſſorem aſſumere virum optimum, & purum, & his contentum quæ à fiſco dantur. Sed diuerſa pro aſſeſſorum qualitate conſtituit ſalaria.[d] Aſſeſſori enim P. P. Africę viginti libras auri pręſtitit,[e] efficerent fermè duo millia, & 200. noſtros aureos. Alijs plus aut minus elargitus eſt vt infra dicemus. Peſcennius Niger voluit pręterea, vt aſſeſſores quibus in prouincijs aſſediſſent, in iiſdem poſtea adminiſtrarent & pręeſſent. Quod & Seuerus, & alij Principes obſeruarunt. Aſſeſſores P. P. depoſito officio, a nullo magiſtratu perſonali munere onerari poterant.[f]

De officio aſſeſſorũ. ff. & C. de aſſeſſoribus.
r l. 1. de off. aſſeſ.
s l. penul. & vl. eod. tit.
t l. 4. de var. & extraor. cognit.
u l. 1. in fi. & §. 1. in Auth. de iudicib.
x l. ſolent 6. de off. proconſul.
y d. §. 1. in Auth. de eodẽ tit.
z l. diem funct. 4. de offic. aſſeſ. l. 4. de varijs, & extraord. cog.
a in Peſcennio Nigro.
b l. 1. C. de annon. & capitat.
c §. ſeſtenabis Authen. de mandat. princip. ſeu Nouel. 17.
d Nouel. 25. & ſeq.
e l. 1. §. hoc etiã, C. de offic. P. P. Africa.
f l. nemo minus, 11. C. eod.

De apparitoribus, & Officio P. P. Domeſticis, & Cancellarijs. Cap. IX.

IMPRESSAM Notitiam huius Pręfecti officium non habere diximus: ſed in manuſcriptis reperitur, ideo hoc loco de eo prius generaliter diſſeretur: demum ſingulos eius gradus pro ingenij mei tenuitate explicabo: in re enim tam obſcura, & iã multis annis extincta, non parum laborandum erit, vt luci reſtituatur. Eadem ferè erant Pręſidum & Pręfectorum officia, idcirco quæ de his dicentur omnibus erunt communia.

Cod. de apparitorib. Præfector. Prætorio.
Cod. de aſſ. Domeſticis, & cancellarijs.

In officio P. P. plures militabant, quorum certus numerus ſciri non poteſt Statuit Iuſtinianus vt officium P. P. Africę eſſet 398. virorũ, qui in X ſcrinia, & XI. ſcholas diuidebantur.[g] Sed aliorum numerus longè amplior fuiſſe credendus eſt, cùm Comes Orientis DC. in officio homines haberet.[h] hi officiales ſeu apparitores dicebãtur, & officium apparitio.[i] Hoc nomen etiam tempore Iuriſconſultorum fuit: nam & tum pręcepta iudicum, & ſententias exequebantur: Scęuola,[k] Miſſus inquit, ex officio annonę centurio, culleos ad annonam ſuſtulit. Hermogenianus,[l] Si iuſſu, ait, iudicis rei iudicatę pignus per officium diſtrahatur poſt euincatur, ex empto contra eum qui liberatus eſt, actio datur. Vlpianus (in l. 1. § ſi quis vltro, de queſt.) potes, inquit, ſeruum per officium diſtrahi iubere. Hęc ſunt officia, quę etiam diebus feriaris admoneri poſſe à Pręſide Vlpianus ſcripſit.[m] ipſi ab officio officiales,[n] vel apparitores vocabantur. Idem[o] ſi pignora, ait, veneant per apparitores pretoris danda non eſt in eos actio re euicta. Iidem cohortales dicebantur,[p] quia formam cohortis ſeu legionis, & priuilegia habebant.[q] Vnde nomina ordinum, & promotionum in militia ad hos ſunt tranſlata, vt Aſconius monet.[r] Accenſus, inquit, nomen eſt ordinis, & promotionum in militia, vt nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius: hęc. n. nomina de legionaria militia ſunt. Hęc ille Accenſus autẽ propriè ſcriba fuiſſe videtur. Cicero,[s] Non reprehendo, ait, quod adſcripſit accenſus: cur. n. tibi hoc ſcribę ſoli aſſumunt? cohortem apparitores intelligit etiam Horatius.[t]

Perſius exponit cauſam, ridetur ab omnē
Conuentu, laudat Brutum, laudatq; cohortem.

Erat autem Brutus Aſię pretor, cuius cohortem ſiue officium Perſius laudabat. & Cicero[u] refert Verrem cohortem habuiſſe, in qua tum erant pręfecti

g l. 1. § item officijs, C. de off. P. P. Africa.
h l. 1. C. de appa. Com. orie.
i l. 1. C. de comit. ſacr. larg. l. 1. C. de ſilijs offic. quib. in bell. mort. & plurib. in locis.
k in l. vlt. § vlt. de pign. act.
l l. anteponul. de euictionib.
m l. 2. de ferijs.
n in l. præſides, 4. de reb. credi.
o l. ſi pignora 30. de euictionib.
p in tit. & rubr. C. de cohortalib. princip. cornic.
q l. officea. 4. C. eod. tit.
r in 3. orationem contra Verrem.
s in 3. Actione in Verrem.
t Satyra 7. lib. 1.
u in 4. actione.

fecti

fecti, ſcribæ, medici, aruſpices, præcones. De hac intelligunt euangeliſtæ, cum ſcribunt ad necem Domini cohortem congregatam fuiſſe. [a] Quandoque etiam Beneficiarij appellantur. [b] quod nomen & ipſum à militibus legionarijs deſcendit, in quibus beneficiarij vocabantur beneficio Tribuni ad aliquod officium promoti. Vegetius, [c] Sic omnes, inquit, conſequuti aliquod munus in officio Præfectorum, beneficiarij, vel ordinarij vocentur. ita emendandus, & intelligendus eſt Tacitus [d] loquens de Proconſule Africæ, & legato legionis Aequatus eſt, ait, inter duos beneficiariorum numerus, ſic legendum pro beneficiorum.

Ita etiam eos Tertullianus appellat. [e] Neſcio, inquit, dolendum, an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum, & curioſorum inter tabernarios, & lanios, & fures, balnearios, & aleones, & lenones Chriſtiani quoque vectigales continentur; eos intelligit, qui pecuniam dabant apparitoribus, ne tanquam Chriſtiani apprehenderentur. In hoc quoque ſenſu in actis D. Fructuoſi [f] accipiuntur: obſeruantibus, inquiunt, ex officio beneficiariis.

Nonnunquam ijdem ſcriniarij nuncupantur, quia chartas ad ſe quiſque ſpectantes in ſcrinijs ſcribebant, & cuſtodiebant. [g] Officiales Præfectorũ Prætorio, & aliorum illuſtrium, & ſpectabilium magiſtratuum, codicillis Principis creabantur. Hæ probatoriæ vocabantur, quæ à Principe, ac magiſtratu, cui inſeruiebant, ſubſcriptæ in officio relinquebantur: Theodoſius A. [h] In officijs, ait, virorum ſpectabiliũ Proconſulis Aſiæ, Comitis Orientis, Præfecti Auguſtalis, & Vicariorum nemo admittatur, niſi eũ emiſſa probatoria ſacri ſcrinij conſecrauerit. [i] Hæ etiã plana ſeu probatoriæ non ex laterculo maiore, quẽadmodum magiſtratuũ codicilli, ſed ex ſcrinio Epiſtolarum prodibant, ſicut & officia Vicariorum. [k] Præſidum verò cohortales perpetui erant, [l] & officio obnoxij, [m] quos ſatis erat in matriculis, ſeu albo officialium deſcribi. [n] Die Natalis Domini quotannis Prætoriani apparitores mutabantur; ad gradum enim vel Cornicularij, vel Commentarienſis, prout erat opus, promouebantur, vt auctor eſt Caſſiodorus. [o] Horum munus erat iuſſa Præfecti implere, litigantes in iudicium introducere, acta ſcribere, recitare, & partibus edere, ſententias ſcribere, atque exequi, & alia neceſſaria iudiciorum peragere. [p] Iuſtinianus ad Menam P.P. [q] loquens de iudicum officiis; Si litis, inquit, introductionẽ, vel examinationem diſtulerint, pœna vicenarum librarum auri ſeruantur. & infra clarius patebit. Ijdem infirmis mulieribus, & egregijs viris domi iuramentum deferebant. Iuſtinianus, [r] ſi aliqui litigantium nequeunt ad iudices venire, iubemus dirigi ex officiis miniſtrantibus aliquos, vt eis præſentibus ſacramenta præbeantur.

Cum verò in aliquem locum ob publicas, vel priuatas neceſſitates mittebantur, lumine, & breui, id eſt neceſſaria ſuppellectili inſtruebantur. Vlpianus, [s] Ne tenuis, inquit, vitæ homines ſub prætextu aduentus officiorum lumine vnico, vel breui ſuppellectile ad aliorum vſum tranſlatis iniurijs vexentur, Præſes prouinciæ prouidebit. Præterea in via Præfectum antecedebant, quemadmodum Lictores Conſulem: & hodie multis in locis apparitores Magiſtratus præcedunt. Lampridius [t] loquens de Ducibus militum, apparitores, ait, nullos eſſe paſſus eſt. Tribunis, & Ducibus niſi militem antire noluit, iuſſitque, vt ante Tribunum quattuor milites irent, ante Ducem ſex, ante Legatum decem. Curſus quoque publici curam habebant, tributa, reſque fiſcales exigebant: [u] latrones ſibi à ſtationarijs indicatos capiebant; ſolebant enim hoc tempore in certis vrbis, aut territorij locis milites collocare, qui ortos tumultus ſedarent, factioſos vincirent, criminaque patrata Præſidi indicarent. [x] Id ab Auguſto initium fuit. Tranquillus, [y] Graſſatores, ait, diſpoſitis per opportuna loca ſtationibus inhibuit, eas poſtmodum Tiberius auxit. idem in Tiberio cap. 32. In primis, inquit, tuendæ pacis à graſſaturis, & latrocinijs, ſeditionumque licentia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Hi à ſtatione, in qua degebant, ſtationarij dicebantur. [z] Tertullianus, [a] ſtationibus, ait, inueſtigandis per vniuerſas prouincias militaris ſtatio ſortitur; Item Conſtantius, [b] curioſi, uel ſtationarij, vel quicunque funguntur hoc munere, crimina iudicibus nuncianda meminerint, & ſibi neceſſitatem probationis incumbere, nec extra periculum ſui, ſi inſontibus eos calumnias neauiſſe conſtiterit. Ceſſet ergo praua conſuetudo, per quam carceri aliqui immittebantur. Hactenus ille. Tantum enim indicandi, non etiam cuſtodiæ reos tradendi facultatem habebant, in fuga tamen deprehenſos in carcerem detrudebant. Paulus [c] Limenarchæ, inquit, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos rectè in cuſtodia retineant. Hos poſtea apparitores ſuſcipiebant aut ipſi inuentos capiebant, & carceri mancipabant; Martyrolog. [d] Dioſcorus in Myſia veteranus, & emeritæ militiæ comprehenſus ab officialibus Maximo Præſidi offertur, cum tormentis ſontes vrgendi erãt, apparitores cruciabant. Gratianus [e] ordo curialis, ait, ab ictibus plumbatarum habeantur immunes ſcituro iudice, ſi ipſe vel eius officium contra legem aliquid vſurpare tentauerit, grauiſſimo ſupplicio eſſe ſubdendum. Hæc ille. Denique quicquid illicitum publice fieri videbant, prohibere tenebantur, veluti ne hæretici ad cœtum piorum, Litaniaſue conuenirent, [f] ne quis alteri etiam impio iniuriam inferret, [g] ne idolis ſacrificaretur, [h] & alia huiuſmodi interdicta vetabant: Illud in primis in cohortalibus obſeruabatur, ut gradum, quem ſemel obtinuiſſent, repetere non poſſent: alioquin deportabantur. Arcadius & Honorius, [i] Nullus, inquiunt, Principatum, vel numeratum, vel Commentarienſis gradum, vel cętera officia repetere audeat. Officium Græce τάξις & ipſi officiales ταξεῶται vocantur. Specialiter verò Præfectiani in Præ. Præto. officio merentes dicebantur, quibus ab inteſtato ſine ſucceſſore morientibus Præfecti Prætorio arca ſuccedebat. [k] Magna vero commoda accipiebant: nam à prouincijs annonas, id eſt cibaria habere conſueuerant, pro quibus poſtea pecunia à Principe quandoque 700. & plurium aureorũ erat conſtituta: [l] præterea pro ingreſſu litis ternos, quaternoſue aut plures aureos pro locorum conſuetudine, aut priuilegio perſonarum à litigantibus exigebant, [m] pro his citandis, pro actis ſcribendis, edendis, recitandis, inſtrumẽtis exhibendis, ac deniq; pro ſingulis actibus totidem aut plures aureos, minoréue pro hominum conditione, locorumuè vſu percipiebant: ſimiliter cum ſententias exequebãtur, & pignora capiebant, & vendebant, mercedẽ ſeu ſportulas accipiebant: [n] vbi verò ſine ſcriptis res agebatur, aureum tantum executor conſequebatur. [o]

Huic officio ſinguli Cõſulares Orientis pro inſinuandis codicillis magiſtratus 40. ſolidos ſoluebãt ſinguli. Præſides & Correctores 36. Comes Oriẽtis, & Proconſul Aſiæ 80 Comites Phrygiæ Pacatianæ, & Galatiæ 50 [p] cum igitur 49. prouinciarum magiſtratus, præter Comitem Orientis, Præfectum Auguſtalem, & 4. Vicarios, qui plus ſoluebant, pro inſinuandis magiſtratus Codicillis præſcriptam pecuniam penderent, exigebat id officium hoc nomine plus minus quattuor millibus aureorũ. Nouella verò 8. non ſub 48. Orientis, & Illyrici magiſtratus has ſportulas pendentes recenſet, quia tum Imperio diminuto veterem formam non ſeruabant.

Defenſores quoq; cuiuſq; Metropolis officio Pręfecti quaternos aureos, alij minorũ ciuitatũ ternos pendebant, qui ſimul cõgeſti magnam ſummã colligebant. Nam cũ 49. prouinciæ ſub Pręfecto Pręto-rio Orientis, & totidẽ Metropoles fuerint, ab harũ defenſoribus quotãnis plus minus 200. aureos capiebant,

a Mat. 27. Mar. 15.
b l. officiales, C. 4 de ep. & cle. q̃ eſt l. beneficiarij, 7. C. Theo. de cohortalib. & inde emendanda.
c lib. 2. c. 7.
d lib. 20.
e de perſecutione in fuga.
f apud Sur. 21. Ianuar.
g l. ſcriniarios 16. C. de teſt. mil. & § nulli, 10. C. de numer.
h l. in his, C. de diuer. offi.
i l. pen. & vl. C. eo. de diuer. offi.
k l. vlt. § item ſcrinij, C. de tit. de diuer. offi.
l l. præſides, 34. ſi cer. pet.
m l. antep. pe. & vl. C. de cohor.
n l. 10. C. de cohorta. d. l. 16. C. de teſt. mil.
o in 11. formula promotionis officij prætoriani.
p l. 1. & 2. C. de prin. agẽ. in reb.
q l. per Illyricum 9. C. de cohor. l. vl. C. de in. dom. ſup.
r l. vl. C. vt inter. cert. temp.
r Nou. 124. § 1. & § fin autem, Auth. vt litigã. iurent.
s in l. illicitas, §. ne tenues, de offi. præſ.
t in Alexandro.
u l. 2. C. de cohortal. d. l. officiales, 4. C. de epiſ. & clericis.
x l. 3. de off. præf. vrb.
y in eo, c. 32.

z d. l. 1. § fi.
a in apologetico.
b l. 1. C. de cur.
c in l. Limenarcha, 4. C. de ſer. fug.
d 27. Maij.
e in l. 80. C. Theo. de decur.
f l. 3. C. de hær.
g l. 6. C. de paga.
h l. 7. C. eo. tit.
i in l. 1. C. ad l. Iul. de ambit.
K l. 2. C. de appa. præf. præt. lib. 12.
l l. annonam, C. de erog. mil. anno.
m l pe. § pen. & vl ff. de lega. 3. l. omnes, §. executorib. C. de epiſ. & cler.
n l. 1. C. de ſper.
o l. in ſacris, C. de prox. ſac. ſcri. l. vlt. C. de prin. agen. in reb.
p Nouel. 8. ſeu Auth. vt iud. ſine quoque ſuffrag. fiant.

bant: Ab aliarum verò ciuitatum, perfectis aureorum circiter 2005. Quælibet enim prouincia minimum 13. ciuitates, ſed ſæpe plures cõtinebat: [a] annonam præterea a fiſco ſicut & alij officiales habebant. Et cum officium P. P. Africæ aureorum 4253. a fiſco perciperet, nec minus his Præfecti Orientis officium conſecutum fuiſſe eſt credendũ. Nummi quoque & annuli eorum, qui vltimo ſupplicio affecti fuerant, quinque aureorum precium excedentes in chartam officialibus emendam impendebantur. [b]

Cohortales extra ædes Præfecti aut Præſidum habitabant. Alij erant ipſi conuiuentes domeſtici appellati, [c] qui priuata iudicum negotia obibant, ac rationes tractabant. Ex his quidam erant Cancellarij dicti, qui ad priuatos homines Præfecti ſeu Præſidum nomine Epiſtolas ſcribebant, a cancellis, intra quos degebant, nominati, Caſſiodorus [d] Ioanni Cancellario, latere, inquit, non poteſt, quod intra cancellos egeris. Tenes lucidas fores, clauſtra patentia feneſtrata, ianuas, & quàm uis ſtudiose claudas, neceſſe eſt, vt te cunctis aperias; vndique conſpiceris, qui in illa claritate verſaris. Ad noſtra monita aures animumque conuerte, Fige menti omnia, quæ iubemus. Hactenus Caſſiodorus. Procopius [e] Domeſticum, inquit, Romani arcanorum ſocium appellant, is hodie Secretarius vocatur. Hi actibus publicis officialium aut cohortalium ſe immiſcere non poterant, quod ſi feciſſent, a maiori iudice puniebantur, [f] Lictoribus tamen, & officialibus Præfecti mandata ſignificabant. Caſſiodorus diuerſis cancellarijs prouinciarum [g] faſces, inquit, iudicum tibi parent, & dum iuſſa prætorianæ ſedis portare crederis, ipſam quodammodo poteſtatem reuerendus aſſumis. Hæc ille. Honorius poſtea prohibuit cancellarios a Præſidibus in prouincias duci, ſed illos ex officijs eligi præcepit, [h] qui depoſito a iudice magiſtratu, quinquaginta diebus, & ipſi in prouincia morari tenebantur, accuſationibus reſponſuri, [i] nec ſub alio officium continuare poterant. [k]

Cohortalium officia cum imperio Romano fermè vniuerſa ſunt extincta, aliqua tantum eorum permanent, veſtigia; pauci enim hodie relicti ſunt nuncij ſeu uiatores, qui olim Principis miniſtri, litigantes citabant: neque hi hodie ſemper a magiſtratibus, ſed a Decurionibus ciuitatum plerunque eliguntur. Permanſerunt, & ſatellites, qui delinquentes capiunt, & in carceres detrudunt. Commentarienſis quoque carcerum cuſtos eſt in vſu; ſed magnam priſtinæ auctoritatis partem amiſit. Numerarij cum Singularijs, & Corniculariis Adiutoribuſque, omnino in deſuetudinem abiere, Et alij ab actis, hodie inuentis noſtris tabularijs, parum frequentantur. Exceptores etiam, qui litigantium acta ſcribebant, nunc extra magiſtratuum officia ex collegijs tabulariorum ciuitatum eliguntur, & ipſi inter ſe hoc munus partiuntor, vnde ſolum executorum litium, & quorundam apparitorum, & Commentarienſis veſtigia permanent. Nunc ſingula officij capita ſunt explicanda.

a Nouel. 58. & c. ſeptote, 6. q 3.
b l. diuus, ad ſ. ff de bon. dam. Cod de aſſeſ domeſticis, & cancellarijs.
c C. de offi. aſſe. & domeſt. l. 3. l. 1. C. ad l. Iul. repetund.
d lib. 11.
e in 1. de bello Vandalico.
f l. 3. de aſſeſ & domeſt. & cãcel.
g lib. 55. varia. prima formula
h l. nullus, C. eodem tit.
i l. 3. C. eo. tit.
k l. 5. & 6. C. eo. tit.

Cod. de cohortalibus, princepib.

DE PRINCIPE.
Cap. IX.

IN OFFICIO Præfectorum Prætorio hos gradus Notitia recenſet, videlicet, Principem, Cornicularium, Adiutorem, Commentarienſem, Ab actis, Numerarios quatuor, in his auriuum, operarũ alterum, Subadiuuam, Curam Epiſtolarum, Regendarium, Exceptores, Adiutores, & Singularios, quorum plures ſæpè in iure nominantur. [l] Princeps ipſe eſt caput officij, ut ait Suidas, qui omnibus imperat, & quid agendum ſit vbique diſponit: Hunc Primicerium, in officio Præfectorum eſſe, Vegetius ſcribit. [m] Loquens enim de Primipilo primæ cohortis militaris, ait; in prima cohorte ad hanc peruenit palmam, in qua ex omni legione infinita commoda conſequitur, ſicut Primicerius in officio Præfectorum Prætorio ad honeſtum, quæſtuoſumque militiæ peruenit finem. De hoc autem officij Principe intelligit. Marcellinus quoque, [n] Rufinum apparitionis præfecturæ Prætorianæ Principem appellat. Quandoque Primiſcrinius officij vocatur: cum enim quiſque primas cohortalium proprium ſcrinium haberet, huius primum dicebatur ſcrinium. [o] Gratianus [p] Primiſcrinijs, inquit, officij tres libras auri perſoluet. Idem [q] ad Potitum Vicarium; Exhibitus, ait, ab eo apparitore, cui primum traditus fuit, obſeruari eum decernimus, primiſcrinio, qui iuſſa temeranerit, quinque librarum auri condemnatione mulctando; ita vulgò accipitur, ſed adiutorem ibi Primiſcrinium dici puto. Alias pro numerario primiſcrinius accipitur.

Princeps verò hic appellatur exemplo Principis primæ cohortis, qui præerat centum quinquaginta militibus; eum Pædianus Accenſo legionis comparat. [r] Accenſus eſt, inquit, nomen ordinis, ac promotionis in militia, nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius. Hæc enim nomina de legionaria militia ſumpta ſunt. Hæc ille. Exemplo ergo Principis legionis, propè omnia, quæ in iudicijs ordinanda ſunt, ad hunc pertinent. Vegetius [s] ab hoc Princeps, inquit, in officio nomen habuit, quia & ipſe omnia, quæ ab officialibus agenda erant, ordinabat; illi enim ſine ipſo nihil exequebantur; Nullus in carcerem detrudi, nullus aduocatus introduci, ipſo inſcio poteſt. Gratianus. [t] Agentes, inquit, in rebus poſt palmam laboris emeriti Principatos honore muneramus, atque ideo officiales, tam ad neceſſitates publicas, quàm priuatas, non niſi Principe mittantur auctore, nullarum ſine ipſo cuiquam mandetur exhibitio perſonarum. Hæc ille. Ex agentibus in rebus Principes quorundam officiorum creabantur, vt Vicariorum, [u] Comitis Orientis, Proconſulis Achaiæ, Præfecti Auguſtalis, & Limitaneorum Ducum. Hic ergo Princeps litigantes ad Præfectum citari iubebat, omniaque iudiciorum acta exequebatur, [x] Symmachus, [y] cum ad eius ædes, inquit, Princeps officij commeaſſet, & obſtinatam hominis contumaciam non poſſet inflectere, inanem Syngrapham reportauit. & paulò poſt. Hoc vbi Princeps officij comperit, paucis comitatus excurrit, retinet Felicem celebri vrbis loco, nec tamen eripit: Deinde a Principibus vtriuſque officij perducitur. Hæc ille. ex quibus conſtat reos criminis iuſſu huius Principis ſolitos comprehendi. Idem iudicia actori dictabat, & libellum reo edendum componebat. Martianus. [z] Qui inquit, iudicium dictauerint hæredi, ſeparationem, quaſi hæreditarij poſſunt impetrare, quia ex neceſſitate hoc fecerunt, ſcilicet cum eſſent officiales, vel huius Principis miniſtri. Sed præcipua exigendorum tributorum illi cura incumbebat, vt Caſſiodorus [a] refert. Multa verò conſequebatur commoda; Nam præter ſuperius dicta omnium ſportulatum, quæ a litigantibus ſoluebantur, particeps erat. [b] Ipſe verò cum litigabat, leuiores ſportulas ſoluebat. [c] Maius etiam ſtipendium, quam ceteri officij ſummates percipiebat. In officio enim P. P. Africæ ſex annonas, ideſt alimenta pro totidem perſonis, & quatuor capita ideſt pabula pro totidem equis capiebat: Pro ſingulis verò annonis quinos ſolidos, pro ſingulis capitibus quaternos Iuſtinianus [d] taxauit. Alij cohortales pauciores annonas, & capita conſequebantur.

l l. 1. C. ad l. Iul. de amb & vl. C. de numer. chartu lar. Adiuto. ſcriniar. & excep. in l. 1. & vl. C. de appar. praf. prator. & C. de princip. agen in reb. lib. 12. & alibi.
m lib. 2. c. 21.
n lib. 15.
o l. 1. § in ſcrinio primo. & ſeq. C. de off praf. prator. Africa.
p l. 3. C. de diu. offi.
q l. 1. C. de ſportul.
r in 3. contra Verrem.
s lib. 2. c. 8.
t in l. 1. C. de princip. agen. in reb.
u l. eo. C. de princip. agen. in reb.
x l. 1. & 2. C eo. ti de prin. agen. in reb. lib. 12.
y li. 1. epiſt. 55.
z in l. vl. de ſep.
a in 11. in delegatoria princips.
b l. ult. C. de re milit. l. vlt. C. de prin. agẽ in reb.
c d. l. ſi. C. de princip. agen. in reb.
d l. 1. C. de offi. praf pra. Afric.

quebantur. Proprium hic Princeps ſcrinium habebat, cui plures ſeruiebant, qui ſingulis diebus ab eo acta, vt rerũ geſtarum veritas appareret, diligenter ſcribebãt. Hi in officio P.P. Africæ erant numero 10. inter quos Primicerius, ſecundo, tertio, & quattocerius prę ceteris annonarũ & capitationum numero, auctoritateq; eminebant.[a] Domeſticum et cancellariũ Princeps habebat, cui ſecretiora ſcribenda cõmittebat,[b] clariſſimusq; vocabatur,[c] & alijs gaudebat honorib. de quibus in Principe Officiorum Comitis Orientis dicetur. Hic hodie nõ eſt in vſu, ſolũ quędã eius, vt diximus, miniſtrorũ veſtigia extãt. Viatores. n. ſeu Nũcij nũc litigãtes citãt, ſententiaſq; exequuntur.

a l. 1. in Notitia, C. de offi præfect. præt. Afric.
b l. 4. C. de princ. agent. in reb.
c l. vlt. C. eod. tit.
C. de cohortalib. prou. Cornicularij.
d in l. 2. C de prox. ſacr. ſcrinio.
e in d. l. 2. & in l. fi. C de offic. diuer. iud.

De Corniculario. Cap. XI.

PRINCIPEM ſequitur Cornicularius, quem Accurſius[d] ſimplicem Prętoriũ apparitorem eſſe opinatur. Alciatus Principis miniſtrũ. Sed contrà inter primates officij tam Notitia quàm iura collocant. Valentinianus.[e] Sciant, inquit, Principes, Cornicularij, & primates officiorũ, ternas libras auri è ſuis facultatibus eruendas, ſi honoratis viris ſecretarij iudicium non patuerit ingreſſus. Ego illum fuiſſe puto, qui iuſſa, ſententias, & decreta Præfecti Prætorio, aut Præſidis ſcribebat & publicabat. Caſſiodorus lib. 11. variarum ad Anatolicũ loquens de Corniculario; Pręfuit, ait, iuribus ſecretarij Prætoriani, ita enim legendum eſt, pro curribus, vt vulgo habetur. Secretarium verò pro vſu illorum temporum tribunal appellat, in quo ſenſu & iura poſteriorum Principum accipiunt.[f]

Cornicularij nomen eſt antiquum: Tribuni enim plebis illum apud ſe habebant, quorum acta, plebiſcita, iuſſaq; ſcribebat, & ſeruabat. Valerius[g] namq; auctor eſt, Letorio Tribuno militari à Canimo Tribuno plebis diem dictam, quòd Cornicularium ſuũ ſtupri cauſa appellaſſet, diuq; hoc nomen permanſit. Hunc eſſe arbitror, qui ſcriba vocatur Cn. n. Flauius, qui faſtos publicauit, Annij libertini filius à Valerio[h] ſcriba nuncupatur, & Gellius,[i] qui eius hiſtoriam narrat, eum ſcriptum legiſſe, & Aedili curuli apparuiſſe, ſeu eius apparitorẽ fuiſſe ſcribit: eius. n. iuſſa & decreta notabat. eundem Pomponius Appij Claudij Decemuiri, cum ius redderet, ſcribam fuiſſe narrat,[k] illius ſententias & decreta ſcripſiſſe ſignificãs. Scribarum & Quæſtorum audaciam M. Cato Quæſtor creatus cõpeſcuit. Plutarchus in eo, Magna, inquit, fecit conuerſionẽ Miniſtrorum & Scribarum, qui cũ leges & publicas ſcripturas in manib. haberent, adoleſcentes, qui cum Magiſtratũ gerebant, ita gubernare ſoliti erant, vt ipſi planè Magiſtratus eſſent. Sed Cato ſcribas Miniſtrorũ ſonere coegit, fraudes eorum redarguens: & ſubdit ſalarium his perſolutũ fuiſſe. Cato quoq; maior, Salonij Scribæ filiam vxorẽ duxit. Diocletianus quoq, [illegible] p. Scribę filius fuiſſe creditus eſt, inquit Eutropius. Scribæ tñ nomẽ generalius eſt quàm Cornicularij. Græci grammatea vocant. Vnde Plutarchus Eumenem Cardianum archigrammatea Alexandri Magni appellat. Cornicularius quandoq; Cancellarius eſt dictus,[l] quamquam is propriè erat, quem extra cohortẽ ſecum in prouinciã præſes ſcribendi cauſa ducebat; qui. n. decreta ſcribebat, ab officio, vt apparitor eſſet, eligendus erat.[m] Cornicularius aũt quòd pro inſigni cornu vteretur, vel forte ex eo ſilentiũ litigantibus indiceret, denominari potuit. Iulius Firmicus[n] eũ ſententias in delinquentes latas ſcripſiſſe innuere videtur. Erant, inquit, Cornicularij aut Cõmentarienſes, quibus dãnatorum cura cõmittebatur, ſeu Clauicularij vel carcerum cuſtodes, & quib. publicãrum catenarũ cura mandatur. Hęc ille. Intererant & quęſtionibus, quę de reis criminum habebantur, & fortè torquebãt, vt ex actis martyrũ conſtat.[o] Maximus, inquit, præſes dixit, tangite corpus eius. Anaxius Cornicularius dixit, conſcote præſidi. Hactenus acta. Maternus quoq;[p] eos ſententiis dãnatorum exequendis præfuiſſe ſcribit. Cornicularijo præconem paruiſſe puto, per quẽ ſtatuta iudicum publicabat, & in iudiciis neceſſarius erat, per ipſum. n. abſentes vocabantur. Marcellus,[q] ſi citatus non reſpondit, confeſtim aũt iudicem pro tribunali ſedentẽ adiit, exiſtimari põt, parum exaudita voce prȩconis defuiſſe. Iuſtinianus A.[r] iubemus, ait, ordinarios iudices non ſolum voce præconis, ſed & propoſitis edictis abſentẽ vocare in iudiciũ, quia vox prȩconis paucis innoteſcit. Edictum aũt citationem appellat, quia ſecundum edicti tenorem fiebat: & ita appellant Iureconſulti. Vlpianus,[s] Ad peremptorium, inquit, edictum hoc ordine peruenitur. Hac ratione & litterę, quas de aduentũ ſuo Proconſul in prouinciã per prȩconem mittit, edicta vocãtur. Vlpianus,[t] Antequam, ait, prouincię ſibi decretæ fines Proconſul ingrediatur, edictum debet de aduentu ſuo mittere, & poſt pauca; Rectè & ordine faciet, ſi edictum deceſſori ſuo miſerit, ſignificetq; qua die fines ſuos ſit ingreſſurus, quod per præconem quemadmodũ & alia multa facta fuiſſe veriſimile eſt, Aſconius[u] in Verrẽ, apud veteres, inquit, & iudices, & reus, & accuſatores, & defenſores citabantur à prȩcone. i. alta voce enunciabantur. Officium prȩconis egregiè Apuleius in Floridis[x] deſcribit. Prȩco, inquit, cum Proconſule & ipſe tribunal aſcendit, & togatus illic videtur, & quidẽ perdiu ſtat, aut ambulat, aut plerumq; attentiſſime clamitat. Enimuerò ipſe Proconſul moderata voce rarenter, & ſedens loquitur, & plerumq; de tabella legit, quippe præconis vox garrula miniſterium eſt Proconſulis. Hęc Apuleius. ſolebat & præco tpe, quo ſontes plectebantur, ſupplicij cauſam enunciare. Gordianus A.[y] Fuſtibus, inquit, cęſum, cui per prȩconem dictum eſt, ἐσυκοφάντησας i. calumniatus es, vt calumniatorẽ videri notatum, Spartianus quoq; auctor eſt Seuerum, cũ Africæ Proconſulis legatus eſſet, quendã Leptitanum olim ſuum contubernalem, qui ſe amplexus fuerat, fuſtibus iuſſiſſe cædi cũ hoc præconis elogio. LEGATVM POP. ROM. HOMO PLEBEIVS TEMERE AMPLECTI NOLI. D. Ambroſius ſermone 90. iuſſit, inquit, ad lupanar duci ſub voce præconis dicentis Agnem ſacrilegam virginẽ diis blaſphemiã inferentẽ, ſcortum lupanaribus datũ & illud eſt ſuperdicere.[z] Vlp. ſi quis, inquit, peierauerit, fuſtibus eum caſtigandum, & ita ei ſuperdici. προπετῶς μὴ ὄμνυε. Hæc de prȩcone latius diſſerui, quia ipſum Cornicularij miniſtrũ fuiſſe puto.

f l. vlt. C. vbi ſenat. vel clariſſ. l. 2. & 5. C. de prox. ſacr. ſcrin. l. vlt. C. de offi. diuer. iudic.
g lib. 6. c. 1.
h lib. 2. cap. 1.
i lib. 6. cap. 9.
k in l. 2. § poſtea hum Appius, de orig. iur.
l in l. 2. § Et eſt Notitia, C. de offic. P.P. Afri.
m l. nullus 8. C. de aſſeſſor.
n lib. 5. Matheſ. cap. 6.
o Cæſar Car. Baro. in anno 290.
p lib. 1.
q in l. diuus, in prin. de in integ. reſt. minor.
r Nouella 112. ſeu § iubemus, in Auth. de litig.
s in l. ad peremptorium, cũ ſeq. de iudic.
t in l. obſeruare, § 2. de off. proc.
u in tertia oratione, in prooe.
x lib. 1. in fin.
y in l. fuſtib. C. ex quibus cauſ. infa. irrog.
z l. ſi duo, vlt. ff. de iureiur.

Sed, vt ad Cornicularios reuertamur, Magiſtri militum, aut Comites vel Duces eis carebant, quòd paucis decretis, aut ſententiis inter milites ferendis nõ eſſent neceſſarij. Sed Princeps officij eo munere facili poſſet fungi. Anno tantum Cornicularius vſq; ad feſtum Dñi Natiuitatis manebat in officio, tum pro ſtrena VII. ſolidis acceptis exibat. Caſſiodorus.[a] Illi, inquit, qui inculpabiliter Cornicularii eſt perfunctus officio, VII. ſolidos ſtrenua conſuetudo deputauit. Emeritus et Comitis dignitate honeſtabatur,[b] & immunitatem à iudicum indictionibus habebat.[c] Hic, vt alij apparitores Præfecti Prętorio, proprium habebat ſcrinium, in quo plures miniſtrabant, qui iudicum ſententias, decreta, iuſſa, & edicta ſcribebant & conſeruabant. Apud P.P. Africæ in Cornicularij ſcrinio erant decem, quibus ex publico annonę dabantur. Hic ab Imperatore, vt alij huius officij homines in ſcrinio epiſtolarum probandus erat.[d]

a in 11. variar.
b l. vlt. C. de numerar. & actua.
c l. Cornicularij C. de apparito. præf. præto.
d Simmach. epiſt. 42. lib. 1. l. vl. C. de diuerſ. offi.

De Adiutore. Cap. XII.

POST Cornicularium erat Adiutor, is vulgò intelligitur, qui alterius vices ſeu locũ implet. Caſſiodorus,[e] Adiutor, inquit, etiã noſtris prȩſentatur obtutib. vt vicaria ſorte beneficij, eligamus eius præſidium, qui nobis præſtat fidele ſolatiũ: Hæc ille. ſic Scęuola[f] Adiutores actorum ſerui appellat, qui eius vice fungebantur, & illũ

Cod. de numera. actua. Cart. & Adiutoribus.
e lib. 6. variar. de magiſteria dignita. for.
f l. Sticho, § vlt. quaero, an ea qua exacta ſunt, ff. de ſtatu lib.

adiuuabant. Liuius, [a] Marcus Tullius, inquit, Syllanus Proprætor ad res gerendas adiutor datus. Cæſar. [b] Huic, quod valetudine minus commoda vtebantur, Fulnium Poſthumium adiutorem ſubmiſerat. erat velut qui datur coadiutor Epiſcopo. [c] Id clarius ſignificat Valentinianus. [d] Ad Commentarienſem, inquit, receptarum perſonarum cuſtodia obſeruatioque pertineat. Si Commentarienſis neceſſitate aliqua procul ab officio egerit, adiutor eius pari cura inuigilabit: Ibi adiutor aliud quam vices Commentarienſis gerentem ſignificare non poteſt. In hoc ſenſu accipit, & Paternus, [e] Adiutores, ait Corniculariorum graduorum munerum immunitatem habent. Adiutorem etiam appellat Paulus actorem, qui tutoris infirmi, vel abſentis vices implet, [f] eſt etiam, inquit, Adiutor tutelæ, quem ſolet Prætor permittere tutoribus conſtituere, qui non poſſunt ſufficere adminiſtrationi tutelæ. Sed etſi negandum non eſt Cornicularium adiutorem habuiſſe, hic tamen, vt apud alios magiſtratus adiutor totius officij intelligitur, cuius capita tum in Notitia nominantur. Nec ſtatim poſt Cornicularium adiutor ſemper ponitur; ſed ſæpè poſt Commentarienſem & alios locatur. Hunc Gratianus adiutorem officij vocat, [g] Adiutores, inquit, officiorum libram auri fiſci iuribus ſoluent, niſi ſtatuta fuerint cuſtodita: Theodoſio [h] Primicerius adiutor officij P.V. tanquam in eo præcipuus vocatur, ita enim, [i] ad Conſtantinum P. vrbi ſcribit. Primicerius, adiutor tuæ ſedis officij curam perſonarum ſuſcipiat, i. reorum: ſic etiam Conſtantinus perſonam pro reo accipit. [k] ne quis, inquit, perſonam licet pro manifeſto crimine apud ſe habeat in cuſtodia hic Adiutor delinquentes plerumque capiebat, & carceri damnabat, torquebat, & fortè ſupplicio afficiebat. Non ſolum enim officij, ſed & Commentarienſis plerumque erat adiutor, [l] olim Optio eſt dictus, ab optionibus; qui erant in Legione, Vegetius, [m] optiones, inquit, ab optando appellati, quod antecedentibus ægritudine præpeditis, hi tanquam adoptati eorum, atque vicarii ſolent vniuerſa curare, hæc ille. Adiungebantur autem Centurionibus, & ordinarijs quibusque optiones in legione, vt eorum vicè ſubirent. Feſtus, Optio, inquit, qui nunc dicitur, antea appellabatur accenſus. Hic adiutor dabatur Centurioni à Tribuno militum, qui ex eo tempore, quem velint, permiſſum eſt Centurionibus optare, & nomen ex facto ſortitus eſt. Tranſlatis verò in officia magiſtratuũ nominibus præcipuorum legionis, et Commentarienſis & officij adiutor, Optio eſt nuncupatus. Vlpianus, [n] loquens de nũmis, & annulis, quos habent damnati ad vltimum ſupplicium. Nec ſpeculatores, inquit, vltro ſibi vendicent, nec optiones ea deſiderent, quibus ſpoliatur, quo momento quis punitus eſt. Hanc rationem non in compendium ſuum debent Præſides vertere, ſed nec pati optiones, ſeu Commentarienſes ea pecunia abuti, optiones hic Commentarienſium adiutores appellat, ſic optiones auxiliares milites quaſi exercitus adiutores vocantur. [o] Hi a Gratiano, [p] & Theodoſio, [q] adiutores Primiſcrinij in officijs Magiſtrorum militum nominantur: cum verò in torquendis reis eorum opera vteretur, non abs re fuerit quædã circa hoc breuiter percurrere; Non enim antiquitus, vt nunc, rei olim quæſtionis habendæ gratia torquebantur, cùm prohibiti eſſent cruciatus, quibus articuli, aut membra diſſoluuntur, [r] ſed vnguibus ferarum reorum latera perſecabant, aut laminas ferreas, ignitaſque carni admouebant, [s] Quandoque neruis, fuſtibusvè, [t] aut plumbatis [u] cędebant: ſunt autẽ plumbatæ virgæ pilis plumbeis, aut Martiobarbulis, vt appellat Vegetius. [x] infixæ. Zoſimus, [y] plumbeis, inquit, pilis in ceruicem verbera dantur. Metaphraſtes. [z] iuſſit eum verberari globis plumbeis: Alibi has virgas plumbeas vocat. Fidiculis quoque membra conſtringebant, [a] ex neruis hæ fiebant, quib. citharæ ad pulſandum inſtruuntur. Tranquillus in Tiberio, [b] veteris, inquit, deligatis reos fidicularum, ſimul vrinæque tormento diſtenderet:

a tom.6.3. de radit.
b in 3. de bello ciuili.
c can. ſcribit 7. q.1.
d l. ad Commentarienſem, C. de cuſto. reo.
e l. fin. ad ſin. ff. de iur. immunit.
f in l. ſolet, in fi. de tutel.
g in l. 1. in fi. C. de diuer. off.
h l. vlt. C. de off. Praef. vrb.
i in d. l. vlt.
k in l. 1. C. de ex. hortatib.
l d. l. ad Commentarienſem.
m lib. 2. cap. 7.
n in l. diuus, §. 1. ff. de bon. damn.
o in l. vlt. C. de locato. Nam 116. ad medium, in numerum. Vlt 15. c. 3.
p in d. l. 1. C. de ſportul.
q in l. 31. C. de appell. P. P.
r §. quia vero, Auth. vt nulli iud. ſem. Nouell. 124.
s l. 2. C. de emend. ſeru. & l. 7. C. de maleſic.
t l. nullam, C. ex quib. cau. infam. irrog.
u l. quilibet 40. C. de decurio. l. 2. C. de exactio. tributo.
x lib. 1. cap. 17.
y in §. poſt prin.
z in d. caecilia.
a l. 4. C. ad l. Iul. Maieſt.
b cap. 62.

Eculeo et rei cruciabantur. [c] Id erat lignum in ſummo acutum, quo nudi inſidentes diſtendebantur: Diuus Aug. ad Marcellinum Comitem. [d] Tantorum, inquit, ſcelerum confeſſionem, non extento eculeo, non ſulcantibus vngulis, nõ vrentibus flammis, ſed virgarum verberibus eruiſti. Hæc ſunt tormenta in iure nominata. Ioſephus verò de Machabæis recitat rotas, rodios, vngulas, torabula, catapultas, lebetes, caraſſas, frixoria digitaria, pugillaria, manus ferreas, ſubulas, ſuccenſoria, ollas æneas, & ſartagines. ſed hæc rarò in vſu fuiſſe cenſeo. Quæ verò ſupra ea iure recenſuimus, plurimum vſitata fuiſſe puto. Succenſorium autem Ioſephus appellat quoddam ad flammam excitandam ferrum. Quandoque etiam plumbum liquefactum axillis infundebant, quod ad inteſtina vſque perueniebat. vt Simeona Metaphraſtes tradit. Impuberes verò ad eruendam veritatem habena vel ferula cędebantur. [e] Eodem modo in Clericos, & Doctores quæſtio exercetur. [f]

Inter homines Adiutoris ſpeculatorem fuiſſe exiſtimo, qui carnificis officio fungebatur, vt ex Diuo Mattheo conſtat. [g] Miſſo, ait, ſpeculatore, iuſſit afferri caput ipſius. & ille abiit, & decollauit eum in carcere. Diuus Chryſoſtomus ibi ſpeculator, inquit, miles eſt carnifex deputatus ad hoc, vt occidat, & hic gradus erat in officio. Valentinianus, [h] ordinariorũ, inquit, iudicum apparitores, qui vel ſpeculatorum, vel ordinariorum attigerint gradum, nullo annorũ numero laxentur, priuſquam primipili pactum compleuerint. Hæc ille dictus autem videtur ſpeculator, quia armis ſpeculatorum vtebantur, hi erant milites legionis I & II Italicis vtentes Tranquillus in Claudio. Neque conuiuia inire auſus eſt, niſi & ſpeculatores cum lanceis circumſtarent & in Galba, Deſcendentem Galbam ſpeculator impulſã turbæ lancea prope vulnerauit, & Tacit. [i] loquens de Othone, tres & viginti ſpeculatores conſalutatum Imperatorem ſellæ feſtinanter impoſitum, ſtrictis mucronib. rapiunt. & in marmore antiquo legitur SCHOLA SPECVLATORVM LEGIONVM. I. & II. ADIVTRICVM PIARVM FIDELIVM.

Hic Adiutor ſuum habebat ſcrinium, in quo decem homines apud Præfectum Prætorio Africæ militabant. [k] qui delinquentium nomina, ſtatum, exitusque notabant, & in ſcrinio ſeruabant. Alibi Adiutores pro Quæſtoris miniſtris accipiuntur, [l] quos ille ex diuerſis ſcrinijs ſumebat, [m] Horũ exemplo inductũ, vt infirmis epiſcopis coadiutores vocarentur. [n]

DE COMMENTARIENSI.
Cap. XIII.

SEQVITVR in officio Commentarienſis [o], qui carceribus præerat. [o] Vlpianus [p] de panniculaira, & veſtibus damnatorum ad mortem loquens. Hanc, inquit, rationem non in compendium ſuum, debent Præſides vertere, ſed nec pati Optiones, ſiue Commentarienſes ea pecunia abuti. Id clarius explicat Valentinianus, [q] Ad Commentarienſem, inquit, receptarum perſonarum cuſtodia obſeruatione pertineat. Iulius Firmicus [r] erunt, inquit, Cornicularij, aut Commentarienſes, quib. damnatorum cura committitur. D. Athanaſius in apologia ad Conſtantium carceres Commentaria dicit appellari. Dencio, inquit, allabitur fama, ot me ad cuſtodias Præfectum, quæ Commentaria nominantur, deportarent. Hi verò, quos Commentarienſis carceri includebat, ſi criminis qualitas vincula exigebat, laxioribus catenis ne cruciatio deeſſet, vinciebantur. Nec manicis ferreis oſſibus inhærentibus conſtringebantur. [s] Neruo etiam, id eſt, vinculo ferreo, vt Feſtus interpretatur, pedes, & quandoque ceruicem impediebant

c l. 1. C. de num.
d C. 2. 23. q. 5.
e l. 1. §. impuberes ff. de Sena. cõ. Sillania.
f c. 1. § pen. 23. q. 5. Abb. in c. in contemplatione. q. 5. de reg. iur.
g cap. 7.
h in l. 7. C. de cohortal.
i lib. 17.
k l. 1. C. de offic. P. P. Afr. in Notit.
l in l. comperimus, C. de prox. ſacr. ſcrin.
m in l. nulli, C. de numer. l. 12. n c. 1. cum ſeq. 7. q. 1.
Cod. de numera. actua. et chartu.
o l. carceri, C. de cuſto. reo.
p in l. Diuus, §. 1. ff. de bon. damnator.
q in l. ad Commentarien. C. de cuſto. reor.
r lib. 3. matheſeos cap. 6.
s l. 1. C. de cuſt. reor.

diebant: Sed verius eſt hunc Neruum bubulum fuiſſe; ſiquidem Metaphraſtes auctor eſt Diuum Chryſanthum a militibus, neruis madefactis vinctum fuiſſe, vt illis areſcentibus, & ad oſſa vſque penetrantibus angeretur. Ij vſque ad ſeptem foramina habuiſſe dicuntur, & quem maxime torqueri volebant, vſque ad ſeptimum punctum arctabant.[a] Carceri incluſis, Commentarienſis, ſi erant inopes, duas, aut tres diurnas libellas pro alimentis dabat, ex annona, quo pauperes alebantur: [b] libella verò eſt argenteus nummus ferme aſſem æquans, & decima denarij, inquit Varro. [c] Proſpicere etiam Commentarienſem oportebat, ne in carceribus viri cum fœminis permiſcerentur; [d] Item triceſimo quoque die numerum perſonarum carceri incluſarum, varietatem delictorum, clauſorum ordines, ætatemque vinctorum Præfecto aut iudici ſuggerere tenebatur, ne rei diu in carcere macerarentur, [e] Plures verò miniſtros ſub ſe habebat Stratores nuncupatos, qui carceribus mancipatos cuſtodiebant, illiſque neceſſaria præbebant. Vlpianus, [f] In eadem cauſa ſunt, inquit, vt reſtituantur, qui a militibus, ſtratoribusque adſeruantur.

a Euſeb li.5.hiſto.eccl c.1. et in vita S.Veſtij pagati ſecunda chartæ presbyteri, et Diaconi mart.
b l iudices.9.C. de epiſc.audien.
c lib.5.de ling.lat. de qua Cice. an 3 in Verrem. Bud in l.1.§ 2. de aſſe.
d l.3.C.de cuſto. reor.
e l.de his.5 C.de cuſto. reor.
f in l.10.ex quibus cau. maio.

In actis quoque D. Cypriani legitur, eum à Stratore, & equiſtratore ex cuſtodijs officij curriui impoſitum, & ad Proconſulem Africæ Galerium Maximum perductum. Hi ex domeſticis Proconſulis eſſe non poterant, vt Vlpianus ſcribit.[g] Nemo, inquit, Proconſulum ſtratores ſuos habere poteſt, idest ex ſuis, ſeu domeſticos, vt ego interpretor; & hoc, ne corrupti pecunia eos dimittendi occaſionem quærant, aut aliam ob cauſam pecuniam extorqueant. His ad comprehendendos delinquentes vtebatur; nam & quandoque hoc fuit Commentarienſis officium; Iuſtinianus enim [h] præcipit Præfecto Auguſtali, vt Commentarienſem ad comprehendendos delinquentes mittat, idem Metaphraſtes teſtatur,[i] cum cognouiſſet, inquit, Proconſul, quæ facta erãt in Ciuitate, mittit Commentarienſem cum magno auxilio, & conijcit eos in cuſtodiam, qui gerebant res publicas, & adducit Cæſaream ad P.P. Africæ.

g in l 4. §. 1. de off proconſ.
h Edicto 13. ca. 22.17. & 23.
i 26 Februa. in S.Porphyrio.

Cum autem examinandi erant criminum rei, Commentarienſis eos ad Tribunal Præfecti, vel Præſidis ducebat, vt ex actis D.Claudij, Aſterij, & Neonis martyrum ſub Diocletiano Imperatore apparet. [k] Lyſias, inquiunt, Achaiæ Proconſul ſedens pro tribunali dixit, adducantur examini meo Chriſtiani, qui huius vrbis Aegeæ magiſtratibus traditi ſunt ab officio. Eulalius Commentarienſis dixit, iuxta præceptum tuum domine, quos huius Vrbis magiſtratus comprehendere potuit Chriſtianos, offert tres pueros fratres, & duas fœminas atque infantulum: ex his vnus aſtat in conſpectu claritatis tuæ, poſtea ſequitur: cum D. Claudius interrogatus, & tortus eſſet, Lyſias dixit, deponite, & in carcerem ducite, & alium adhibete Eulalius Commentarienſis dixit, quemadmodum præcepit poteſtas tua, Aſterius adſtat frater ſecundus. Et infra, perducta eſt a Commentarienſi Domina. dixitque Eulalius Commentarienſis. Adſtat Domina. & paulò poſt. Eulalius Commentarienſis ait, Theonilla adeſt. Acta etiam delinquentium, & eorum ſponſiones ſcribebat, in Commentariaque referebat, & ob id Commentarienſis vocabatur; Id ex epiſtola Aſterij Amaſeæ Epiſcopi, [l] liquet; loquens enim de D. Euphemiæ martyrio, ait, Adſunt & Commentarienſes tabulas, & ſtylos geſtantes manibus, quorum alter abducta a cera manu ſerio admodum Virginem aſpicit, faciem ad illam inclinans, quaſi iuberet, ut altius loquatur, ne auſcultatione impeditus vitioſe ſcribat, falſave aut dubia. Hæc ille. Heſychius Græcus iuris interpres, Commentarienſis, inquit, eſt, qui inſcriptiones ſeu titulos criminum recipit, & ideo Paulus. [m] Quoties, ait apud fiſcum agitur, actorum poteſtatem petendam eſſe, ut his uti liceat, eaque manu Commentarienſis adnotanda eſſe. Quòd ſi aliter proferantur, is qui ita protulit, cauſa cadat. Commentarium verò liber eſt, in quo res ſummatim, & quaſi per capita deſcribuntur. Cicero in Bruto, Non eſt oratio, ſed quaſi rerum & orationis Commentarium. paulò plenius Seneca, [n] Nunquam ſine Commentario dixit Seuerus Caſſius, nec hoc contentus erat, in quo res nudæ ponuntur. Quintilianus vix diſplicet mihi quæ ſcripſerimus in ſummas, ſiue commentaria, & capita referre. Torquebat & quandoque ipſe Commentarienſis ſontes, vt ex actis D. Guriæ, & Sonnonæ martyrum apud Metaphraſtem conſtat. [o] damnatos quoque puniri curabat, nam aſtans ſpiculatori, iubebat, ut iudicis ſententiam exequeretur, vt ſuperiora acta oſtendunt. [p] Lyſias, inquiunt, ingreſſus obduxit velum, & poſt exiens ex tabella recitauit ſententiam dicens, Claudius, Aſterius, Neon, fratres Chriſtiani, Deos blaſphemantes, & ſacrificare renuentes, ante atrium cruci affigantur, & corpora eorum auibus laceranda relinquantur. & ſubijcit. curent hæc Claudius Commentarienſis, & Archelaus ſpiculator. Is verò erat, qui criminales ſententias exequebatur, & condemnatos puniebat, vt alias diximus. Adiutorem Commentarienſis habebat, qui eius abſentis officium implebat. Valentinianus, [q] ſi Commentarienſis, inquit, procul ab officio egerit, adiutorem eius pari iubemus vigilare cura. Idem ſcrinium habebat, in quo erant xij. homines, qui ſingulas ex publico annonas percipiebant. Exceptores peracto tẽpore officij ſui, Commentarienſes fiebant. [r] Hi hodie ab aula receſſerunt, ſolus permanſit miniſter carcerem cuſtodiens. Acta criminalia recitat Simeon Metaphraſtes. [s]

k Sur.23. Aug. Caſ. Card. Baro. in anno,285.
l in 7.Synodo actio.4.
m in l fraudem. §. quoties. ff. de iure fiſci.
n lib. 3. declamatio.
o 15 Nouemb et Surium.
p 23. Aug. apud Surium.
q in l. ad Commentarienſem C. de cuſto.reor.
r l.2 C Theod. numer.
s primo Apri.

AB ACTIS. Cap. XIIII.

Cod. de num et actuar.

PRAECIPVVS ac neceſſarius in Præfecti aliorumq; magiſtratuum officijs erat actuarius, vel ab actis dictus, [t] qui non litigãtiũ acta in iudicio ſcribebat, illa enim ab exceptorib. notabãtur, [u] ſed diuerſa cõtrahentiũ, & aliorum negocia coram iudice fidẽ apud oẽs factura chartis mandabat. Neceſſarius autem fuit antiquitus horum vſus, quia etſi tabelliones rerum periti contractus ſcribebant, [x] nõdum tamen eam auctoritatem, quam nunc habent, obtinuerant, vt teſtibus non interrogatis, ipſorum inſtrumentis crederetur, quod ex noſtris legum interpretibus aliqui, vt Bal. & Iaſon rectè ſenſerunt, [y] id etiam a Iuſtiniano [z] apertè declaratur, qui teſtes inſtrumẽtis à forenſibus cõditis ſubſcriptos vult de illorũ veritate interrogari, & ſi mortui ſint, ſcripturã carere fide, & alios qui haberi poterunt, examinari; ac comperta veritate, rem actis inſinuari, quæ perpetuam fidem faciant. Inuenti ergo ſunt actuarij; vt eorum ſcripturis publica, i. iudicis præſentia munitis,[a] firma, indubitataq; fides adhiberetur, [b] vnius enim hominis ſcripturæ extra iudicium factæ fidem adhibere minus tutum videbatur; Cõſtantinus[c] denũciari, inquit, apud prouinciarũ rectores, uel apud eos, quibus conficiendorum actorũ ius eſt, decernimus, ne priuata teſtatio mortuorum, aut in diuerſis terris abſentium, aut eorum, qui nuſquam gentiũ ſint, ſcripta nominibus falſam fidem rebus non geſtis aſſigant. Hæc ille. Itaq; teſtamenta, contractus, aliique actus, & inſtrumẽta ab actuarijs publicè conſcripta, etiam mortuo iudice ubiq; plenam, & indubitatã fidem faciebant: [d] Honorius [e] geſta, inquit, quæ ſunt tráſlata in publica monumẽta, habere volumus ppetuã firmitatem, neq; .n. morte cognitoris perire dẽt publica fides. Hinc legimus donationes actis inſertas

t l per hãc.6.quorum C.a re diuer. [illegible]
u l in ſi [illegible] aqs milit [illegible]. C de prox. ſacr. ſcrinio.
x auth de tab el §1 ſ.in Nouel 44.
y in l. prætor, in prin ff de eden
z in § ſi vero nullus, Auth de inſtr.caut.et fid ſ.ue Nouel.73.
a l 2.C de cuſto. reor. l. in hac C. de don gl in l actia, C. de re iud.
b l.vl.C.de re iudica.
c in l 2.C.Theo. de denuncia.
d l teſtamẽta 28. C.de teſta l i hac in fi.C. de don. l. vl.C. de re iud.
e l vl C.de re iudic.

etiam ſi ampla ſint, & quingentos aureos excedant, non poſſe amplius, vt fictas & ſimulatas argui, cum firmum robur ea publicis geſtis acceperint, [a] ſic multi de iniuria ſibi illata, vel dolo apud acta conteſtabantur; [b] iudicem ſuſpectum recuſabant, [c] ſe falſa ſpe pecuniam ſibi numeratam confeſſos querebantur, [d] vt perpetuum, & inconcuſſum rei teſtimonium permaneret. Nautæ etiam Romam frumentum vehentes, ſe id incorruptum accepiſſe in actis Præſidum teſtabantur, vt perpetuum facti monumentum ſemper appareret. [e] Epiſcopus quoque qui pecuniam ad redimendos captiuos relictam exigebat, id in actis manifeſtabat. Leo A. [f] cum Epiſcopus, inquit, pecunias fuerit conſecutus, illam geſtis interuenientibus, earum quantitatem, & tempus, quo ſuſcepit, apud Rectorem prouinciæ publicare debebit. ſimiliter nomina cuiuſque fori aduocatorum, quorum certus erat numerus, in actis ſcribebantur, [g] teſtamenta reuocabantur, [h] leges inſinuabantur, [i] & alia plurima ad æternam memoriam conſeruandam in eis fiebant, quæ paſſim in iure occurrunt.

Hæc acta aliquando geſta, [k] quandoque publica monumenta, [l] nonnunquam inſtrumenta forenſia, vel ſimpliciter publica, [m] aut publica teſtificatio, [n] vel publicæ chartæ tabulæve appellantur, [o] quoniam coram magiſtratibus, quæ publicæ erant perſonæ, conficiebantur: vnde & acta publice fieri dicebantur, [p] & ubi id qui acta ſcribebant, perinde publicæ nuncupabantur, [q] Hinc publicare erat acta ſcribere. Leo A. [r] Donator, inquit, habeat facultatem donationes rerū ſuarum vbicunque poſitarum apud magiſtratus publicare, ideſt inſinuare; & ſubdit, hę donationes, quæ fuerint publicatæ, obtineant inconcuſſam, & perpetuam firmitatem: idem Nicoſtrato P.P. [s] ſcribit Epiſcopum pecunias pro redimendis captiuis exactas apud rectorem prouinciæ publicare, ideſt actis inſerere teneri. In eodem ſenſu Arcadius [t] accipit ad Africanum P. V. teſtamenta, inquit, ac cætera, quę apud officium cenſuale publicari ſolent, in eodem loco reſeruentur; vnde in acta relata dicuntur publicata: Alexander A. [u] Publicata, inquit, ſemel teſtamenti fides, quamuis ipſa materia interdicit, nihilominus valet; Leo [x] quoque donationes apud magiſtratus publicatas inconcuſſam, & perpetuam firmitatem obtinere ſcribit, ita in actis inſertas appellans. [y] Huius ſcripturæ ſolennitas vocabatur etiam inſinuatio, [z] inſinuare enim eſt in acta referre; Leo A. [a] donationes, inquit, apud magiſtrum cenſus inſinuentur, ideſt, actis inſerantur, quod & ſępe alibi reperitur, [b] idem dicebatur intimari, Leo A. Conſtantino P.P. [c] donanti, liceat donationem ſuam apud quemcunque voluerit magiſtratum intimare. Iuſtinianus, [d] & ipſe ſcribit donationes pijs cauſis factas, licet non fuerint intimatæ, tamen valere. Idem [e] contractus, ait, donationum, quas intimari non eſt neceſſe, vires non habeant, niſi in mundum recepti; & alibi, [f] in eodem ſenſu accipit; Hinc intimatio vocatur ipſa inſinuatio. [g] Acta grece ὑπομνήματα vocantur, [h] & actuarius Hypomnematarius.

Forma verò in ſcribendis actis hęc obſeruabatur; in primis neceſſaria erat ſcriptura, [i] in qua nomen contrahentis, vel teſtantis, ſiue aliud agentis ponendum erat, tempuſque actus geſti, denique ipſe actus totus, vel contractus ordine deſcribendus, [k] Hæc omnia coram iudice agenda erant, aut ſaltem legenda: Conſtantinopoli apud magiſtrum cenſus, [l] in Prouincijs apud earum Præſides, vel magiſtratus municipales: [m] cum enim Præfecti Prętorio, aut Pręſides, eorumque actuarij omnibus, quæ in prouincia gerebantur, intereſſe non poſſent, nec facilè eſſet longe degentibus eos adire, data eſt duumviris, ac ciuitatum defenſoribus actorum conficiendorum poteſtas, [n] quorum forma tum obſeruata à Venuleio traditur, [o] curent, inquit, magiſtratus cuiuſque loci teſtari volentibus, & ſe ipſos, & alios teſtes, & ſignatores præbere, quo facilius negocia explicentur, & probatio rerum ſalua ſit. Hæc verba innuunt, in actis teſtes, & ſignatores tum adhiberi ſolitos fuiſſe, quod poſtea Zeno ſuſtulit, [p] ſtatuens teſtes actis non eſſe neceſſarios, cum publica monumenta ſufficiant: ob magiſtratuum itaq; præſentiam hęc acta quaſi in forma iudicij ſcribi dicebantur; [q] Non tamen requiritur, vt in loco iudicij, vel pro tribunali legantur, ſed quocunque in loco id fieri poteſt; quia hic non eſt actus contradictorij iudicij, qui cauſæ cognitionē deſiderat, vt apud iurium interpretes eſt receptum, [r] qui nullum etiā in hoc iudicis decretum requiri exiſtimant, [s] conſuetudineque obſeruari aſſerunt, vt actus inſinuandus in ſcriptura redigatur: tum coram iudice palam legatur; demum tota illa ſcriptura rurſus deſcribatur, & alijs actis annectatur; quamquam hoc vltimum nolunt eſſe neceſſarium, ſed ſolam primam ſcripturam ſufficere; idque dicunt longo vſu ſeruatum, & vulgò receptum eſſe: [t] Verius tamen eſſe videtur, authenticam & originalem vt vocant, contractuum ſcripturam monumentis eſſe deſcribendam, [u] vbi verò nulla apparet, ſatis eſt res geſtas in publica geſta retuliſſe, ſed vt hoc clarius pateat, formulam teſtamenti actis inſerti ſubijciā, quā ex Marchulphi monachi libro de formulis publicorum priuatorumq; negociorum Cuiacius [x] recitat, & eſt ſequens. Anno illo, ſub die illa, ciuitate illa, aſtante defenſore, & omni curia illius ciuitatis, TITIVS proſecutor dixit, Peto optime defenſor, vosq; laudabiles curiales atq; municipes, vt mihi codices publicos patere iubeatis. Quædam enim in manibus habeo, quæ geſtorum cupio allegatione roborari. DEFENSOR & curiales dixerunt, patent tibi codices publici, proſequere quæ optas. PROSECVTOR dixit, Caius vir illuſtris mihi mandauit, teſtamentum, vt mos eſt, geſtis municipalibus inſinuarē. DEFENSOR dixit, Amanuenſis mandatum accipiat, & recitet. POST recitationem mandati, Defenſor dixit, Mandatum quidem recitatum eſt, ſed teſtamentum, quod præ manibus te habere dicis, etiam nobis pręſentibus recitetur, & , vt poſtulas, geſtis publicis firmetur. POST recitationem teſtamenti, Defenſor, & curiales dixerunt, Teſtamentum, qd recitatum eſt, geſtis publicis inſeratur. PROSECVTOR dixit, Hinc amplius peto, optime defenſor, vt mihi geſta publicè edantur. Defenſor, & ordo curiæ dixerunt; Quia teſtamentum & mandatum ritè condita, & bonorum virorum ſubſcriptionib. firmata cognouimus, ęquum eſt, vt geſta cum à nobis fuerint ſubſcripta, & ab Amanuenſi edita, tibi ex more tradantur, eademq; in archiuis publicis cõſeruentur. Hæc ille: pariq; modo acta in donationũ inſinuatione cõficiebantur. cum verò hęc geſta omnem probationem habeant, atque apud omnes fidem faciant, teſtificationes appellantur, [y] & ideo qui res aliter atq; geſtæ ſunt, conſcripſerit, vel falſum recitando ſcribi fecerit, læſæ maieſtatis crimen incurrit. Vlpianus [z] qui ſciens, inquit, falſum conſcripſit, vel recitauerit in tabulis publicis, capite primo læſæ maieſtatis enumeratur. Accurſius vim publicarum tabularum non percipiens, de notario illud dici putat, qui in inſtrumento aliquid contra Rempublicā ſcripſerit; quod à vero alienum eſſe arbitror, maius enim delictum eſt circa acta publica, quam tabulariorū inſtrumenta. Cū verò ſcribendis actis ſoli ſufficere actuarij non poſſent, adiutores habebant, [a] quibus merces pro labore ſoluebatur, exceptis quibuſdam pijs cauſis: [b] quibus operam gratuito pręſtabant: ut erant teſtamenta de hæreditatibus, quæ centum aureorum ſummam non excedebant, [c] aut alia leuiora negocia [d] Iuſtinianus, Ne inquit, in hæreditate cuius ſumma centum aureorum pretium non excedit, mercedis quicquam aut ſumptuum centum adminiſtrantes, aut cenſualis apparitio ſuper inſinuandis elogijs audeat adſequi.

Magi-

a l. donatio, in fi. l. lata, l. in hac, in fi. C. de donat.
b l. inhemus, C. de defenſo. ciuit. l. honores, §. vlt. ff. de decurio. l. 4. C. de numerar.
c l. vlt. C. de ind.
d l. in contractibus, § vl. C. de nō num. pec.
e l. 1. C. de cano. frum. vrb. Rom.
f in l. nulli, C. de epiſc. & cler.
g l. per hanc § quorum, C. de aduo. diuer. iud.
h l. ſancimus, C. de teſtam. l. 4. in fi. C. ſi reg. l. 23. C. de procu.
k l. 27. 31. pen. C. de don. l. pe. C. de donat. int. vir. et ux.
l l. vl. C. de re iu. l. 31. C. de don. l. cū ſint, ff. de probat.
m l. 10. C. de fide inſtrum.
n l. 3. C. de bon. vacan.
o l. 3. C. de tab. l. 2. ff. ad l. Iul. maieſt.
p l. 2. in fi. ff. de ſer. fug. l. 1. C. de his que per met. iud. non appel. l. ſcripturas, cū ſub ſeq. C. qui pot. in pign. hab.
q l. 32. C. de epiſ. & cle. l. nulli, C. de donat. int. vir. & ux. §. cum at tem. Inſt. de adopt.
r l. 30. in hac, C. de donat.
s l. 28. nulli, C. de epiſ. & cler.
t l. 18. teſtamēta, C. de teſta.
u in l. C. de teſtam.
x in l. 30. in hac, C. de dona.
y ita it (?) l. nulli, C. de epi. & cler.
z l. 32. l. pe. in fi. C. de don. & preſertim, ſub eo.
a d. l. 30. in hac.
b l. 32. C. de do.
c in d. l. 30.
d in l. 19. illud, C. de ſacroſ. eccl.
e in l. cōtractus, C. de fi. inſtrum.
f in l. cōſulta 23. C. de teſt.
g d. l. conſulta.
h § ſi uero nul- lus, auth. de conſ. vin Nouel. 73.
i e quoniam con- tra. de prob. l. cōparationes, C. de fide inſtr.
K l. nulli, C. de epiſ. & cle. l. donatio C. de dona. l. l. teſtamēta, C. de teſta. l. in hac, & l. ſecundo, C. de donat.
m d. l. nulli, C. de epiſ. & cler. l. donatio, d. l. in hac
n l. C. de ad. pi. § ſed et ſi, inſtit. quib. mo. ius pat. pot. ſoluit.
n l. vl. C. de mag. municip. l. 1. C. de offi. iurid. Ale. l. iubemus, C. de defenſ. ciuit.
o in l. curent ff. de teſtib.
p in l. in donatio nib. C. de donat.
q l. 1. § ſimiliq; modo, C. de iu. ten. iubere tol.
r lo. And. in add. ad Spec. de do nat. § porro. ſub nu. 4. in fi. Imol. in c. in cōtingit, ſub nu. 9. de iu. iu. Clar. in § do natio, q. 15. verſ. vltenue.
s Bar. in l. Mode ſtinus, ſub nu. 3. ff. de den. Corn. conſ. 36. in 3. Clar. in loco ſupra cit.
t Io. And. in add. ad Spec. de dona. d. § porro ſub nu. 4. Guid. Pap. cōſ. 23. ſub num. 11. Imol. in ca. cum contingat nu. 9. de iureiu. Corn. conſ. 36. in 3. An. to. Canai. de inſi- nuatio in 1 par. n. 4. Clar. in d. § donatio. q. 15. ver. quare etiā.
u l. 3. C. de diu. reſcrip.
x in lib. 4. ſent. Pauli. tit. 6.
y l. lata, C. de do nat.
z in l. 2. ad l. Iu li. maieſt.
a d. l. per hanc § pen. C. de adu. diuer. iud.
b in l. nulli, § poſt. C. de epiſ. & cler.
c l. conſulta 23. C. de teſtam.
d in d. l. cōſulta. C. de teſta.

Magiſtri Militum, aut Comites Ducesvé, quia iuriſdictionem in populos non habebāt, actuariis carebant: & ideo in eorum officijs non leguntur. Cęterum inuentis noſtris tabularijs, quorum inſtrumentis coram duobus teſtibus ſcriptis fides adhibetur, hęc acta frequentari deſierunt, & loco actuariorum illi ſucceſſerunt, quorum inſtrumenta eādem fidem obtinent, quæ olim actis habebatur. Hi contractus quidem ſemper ſcripſerunt, qui negociorum periti ſtationes in foro habebant, & ſuam poſtulantibus operam præſtabant, ſed ſcripturas ab illis factas viua teſtiū voce confirmari oportebat, ex ſe n. nihil probabant. [a] Actuarij P. P. Africæ ſcrinium habebant decē hominū, quibus à fiſco annonæ præſtabātur. [b]

Alibi Actuarius accipitur pro eo, qui excipit, quæ ab alio proferuntur, vel dictatur. Trāquillus in Caio Iul. Cæſare, Orōnes, inquit aliquot reliqt, inter quas temerè quædam fertur pro Q. Metello, quem non immeritò Auguſtus extenuabat, magis ab actuarijs exceptam, male ſubſequentibus verba dictantis, quam ab ipſo editam. Seneca multum, inquit, viua vox facit, non quidem quæ alienis verbis commendatur, & actuarij vice fungitur. Erant & alij actuarij, qui nomina militum in pyctatio deſcribebāt quantum cuique annonæ, quodque præmium eſſet, ut Vegetius ſcribit: [c] qui ad hunc locum non pertinent.

a Auth. de tabellio. ſeu Nou. 44. §. 1. & 2. de inſt. caut. & fid. ſeu Nouel. 73.
b l. 1. C. de off. P. P. Afr. in Not.
c lib. 2. cap. 19.

Cod. de numera.

DE NVMERARIIS. Cap. XV.

PROXIMI actuarijs ſunt Numerarij, qui in Præfecti officio quatuor reperiebantur, in Prouincijs bini, tabularij uocati, [d] qui cum his eaſdem rationes tractabāt. Eorum vnus bonorum, quæ ex delictis vel ſucceſſionibus, alijſque huiuſmodi cauſis ad fiſcum deferebantur, & ad Comitem rerum priuatarum ſpectabant, rationes tractabat. Alius res tributorum notabat quæ ad largitiones pertinebāt. [e] Duas enim Princeps arcas habebat, quibus duo Illuſtres Comites erant Præfecti, ſcilicet Comes largitionum, & alter rerum priuatarū Romæ antea Præfecti ærarij vocati. [f] Largitionibus aſſignata erat ex tributis & vectigalibus certa auri, argentique quantitas, & aliæ ſpecies, quæ canones largitionum dicebantur. [g] Eas rationes in primis Numerarij apud Præſides in prouincijs tractabant. Orientis verò Præfecti numerarius ad ſe tranſmiſſas recognoſcebat, & ne quid debitæ ſummæ deeſſet, proſpiciebat, aurique ad theſauros prouinciarum delati partem ad arcam Prætorianam ſpectātem, reliquam ad Comitem Largitionum tranſmitti curabat. Alter Comes priuato Principis patrimonio .i. prædijs & domibus præerat, & aliqua etiam pauca tributa ſibi aſſignata exigebat, & quicquid ex cauſis fiſcalibus & bonis publicatis percipiebatur, & ſi qua alio modo ad fiſcum cadebant, quorum rationes alteri in prouincijs Numerarij conficiebant, ſcribebantque bonorum genera, & quantitates publicatas, quantū ex prædijs Principis exactum eſſet, quæ oīa Orientis Præf. Numerarius diligēter colligebat. Gratianus [h]. In prouincijs, inquit, ſingulis duo Numerarij, qui & tabularij, collocentur; quorum ad vnum fiſcalis arcæ ratiocinium, ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur. Numerarij vero ſunt appellati, quia numerus ſupputabāt, vt in ſecundo de libero arbitrio [i] D. Auguſtinus ſignificat, Multos, inquit, noui Numerarios, aut numeratores, aut ſi quo alio nomine vocandi erant, qui ſummas mirabiliter computant: eorum enim officium erat publicas rationes ſcribere. [k] Iſidorus vero vult [l] Numerarios dictos, quia publicum nummum ærario inferunt. Hi duo Præfecti Numerarij quemadmodum & alij prouinciarum rationes tantum & ſcripturas tractabant. Tertius Numerarius auri nuncupatus. [m] aurum ex prouincijs exactum, & ad largitionum arcam deſtinatum ſuſcipiebat. [n] vel monetam argenteam in aurum permutari curabat; item auri fodinarum rationes tractabat, a ſingulisque aurilegulis ſeptenos ſcrupulos auri exigebat. [o] colligit hæc ſumma plus minus tertiā vnciæ auri ſiquidem 24. ſcrupuli vnciam æquāt. Legebatur verò i Aſiana, a volētib. aurū ex Pactolo flumine, & in Pontica ſub hoc Præfecto. [p] Vltimus Numerarius erat operū publicorum, inter quæ Prætoria domus publicę, [q] portus, aquæductus mœnia, [r] thermæ [s] recenſentur, ad quæ extruenda tertia pars redditaum ciuitatum erat deſtinata, [t] ſi ea non ſufficiebat, ciues pro modo iugerum ad opus conferebant. [u] Hęc opera ędificari, aut inſtaurari Præf. Prætorio iubebat, [x] quorum impenſas & rationes hic Numerarius ſcribebat, & ita interpretatur Iuſtinianus [y] ſcriniarios operum huius P. P. veluti inquit, aquęductus. Legendum eſt autē Numerarius operum, vt appellat hunc ſcriniarium Anaſtaſius. [z] non operarium, vt habet Notitia in officio P. P. Illyrici, quia opera eſt diuinum operantis officium. [a] Poſſet etiam intelligi de operibus, quæ terra effoſſa fiebant, nam & id opus publicum vocabatur, ad quod delinquentes damnabantur: [b] diuerſimodeque fiebat, Quandoque enim metalla effodiebant, & id opus metalli vocabatur, [c] & ſi aliqua ſit inter eos, qui in metallū, & opus metalli damnantur d ſſentētia. Aliquando ſaxa ad coquendam calcem cędebantur, quod calcarium opus dicebatur. [d] Non nunquam ſulphur extrahebatur, quod erat ſulphurarium opus. [e] Lapides etiam cædebantur, vel creta, aut arena fodiebatur. [f] Erat & opus ſalinarum, ſeu ſalis conficiendi, ad quod mulieres damnari conſueuerant. [g] Qui marmora in priuato alterius ſolo cædebant, & ipſi decimam fiſco ſoluebant, [h] quæ in huius numerarij rationes referebatur. Opus quoq; publicum erat, cum quis fabricis inſeruire cogebatur, vt dendrophori, carbonarij, & ſimiles. Valentinianus. [i] Qui, inquit, publicorum ſeruorum fabricis, aliisvè operibus publicis deputati. Hæc ſunt opera, quorum rationes hic Numerarius ſcribere poterat. [k] In ſcrinio operum Præfecti Prætorio Africę erant homines XX. qui ſalarium ex publico percipiebant. [l] Cum vero magnus eſſet numerariorum labor, nec poſſent tanto oneri ſufficere, poterant ex aliis ſcrinijs eiuſdem officij adiutores accipere, modo ex numero XXX. primorum eos extraherent. In Aſiana ex primis L. accipiebant, alibi ex toto corpore, nec niſi quatenus vicibus, in ſingulis intermiſſo biennio, adiutores eſſe poterant, ne longior apud numerarios mora fraudis occaſionem daret. [m] Numerarij peracta militia a functionibus perſonalibus erant immunes. [n] & Comitum primi ordinis dignitate honeſtabantur, ita Præfecto Prętorio pronūciante. [o] Neque hi hodie apud noſtros magiſtratus frequentantur.

d l. 2. C. de num. lib. 12. l. 1. C. Theod. eo.
e l. in prouin. eo. tit. & l. duos. C. de ſuſcepto. & arcar.
f l. 1. C. de quaſt.
g l. 1. C. de cano. largit. tit.
h l. in prouin. C. de numer.
i cap. 51.
k l. numerar. C. Theo. eod. tit. de numerar.
l in 9. orig.
m l. duos. C. de ſuſcepto et arca.
n l. vlt. C. de numerar.
o leg. per annos. C. de metallis.
p d. l. per annos.
q l. 3. C. de oper. publ.
r l. 6. C. eo. tit.
s l. 10. C. eo.
t d. l. 10.
u l. 11. C. eo. tit.
x toto tit. C. de oper. pub. & tit. ſeq. inſcript.
y Noue. 128. ſeu auth. decollatio. § ac cum de vrbibus. §. Ad hæc.
z in l. vlt. C. de numerar.
a in l. 1 ff. de oper. liber.
b l. aut damnum in ſ. ff. de extraor. cognit. & l. vlt. de effractorib. l. in ſeruorum. §. 1. de pœnis.
c l. quidam ſunt ſerui, l. aut damnum, § inter eos de pœnis.
d d. l. aut damnum, § in calcariam, l. Cæſar, de publican.
e d. § in calcariā l. ſi cuius, aliàs incipit ſi vſufr. l. ſi quis vxori. §. ſi ſulphuraria, de furtis.
f d. § inde quæſitum eſt.
g l. mulier de captiu. & poſtlim. reuer. d. l. aut dānum, § in metalliſſerium.
h l. 3. C. de met.
i l. vlt. C. de fer. fugit.
k d. l. vlt. C eo & meminet No. 128 [illegible]
l l. 1 § in ſcrinio operū C. de offic. Præf. Præt. Afr.
m l. nulli, C. de numerar.
n l. 3. C de appa. P. P. lib. 12.
o l. vlt. C. eod.

DE SVBADIVVA. Cap. XVI.

ET ſi Numerariis adiūgatur Subadiuua, non tamen illorū, in rationibus pertractādis miniſter erat, ſed Adiutoris officij adiutor, & ob id Subadiuua eſt appellatus, quaſi adiutorē adiuuans: in officiis magiſtrorum militum a Notitia Primiſcrinius vocatur & à Gratiano, [p] & Theodoſio [q] in cuius ſcrinio ſub adiuuam Iuſtinianus de officio P. P. Africæ tractans, ſtatuit, [r] ſic in officio Magiſtri officiorum adiutor de ſchola Agentium in rebus Subadiuuas duos habebat. In ſingulis quoque fabricarum ſcrinijs, quaterni Subadiuuę reperiebantur, adiutoris Magiſtri officiorum locum obtinentes. Syneſius etiam, [s] Sub

adiuuam

p in leg. 1. C. A Sportulis.
q in l. 3. C de appar. P. P.
r l. 1. § in ſcrinio primiſcrinij, C. de off. P. P. Afr.
s Epiſt. 145.

adiutam exponit pro eo, qui adiutori opitulatur. Harpocration, inquit, quidam eſt, ex Heracliani ſatellitibus, ordinem habens, vt adiutori opituletur; Nam dictio, ſubadiuua, hoc interpretari creditur. Hæc ille. Sed in Notitia credo legendum, ſubadiuuæ, in plurali, vt habent codices manu ſcripti, quia cum adiutor criminoſos cuſtodiret, pluribus ſubadiuuis idigebat, & in Occidēte in officio P.P. Italię, & Galliarum, & Præfecti Vrbi legitur, ſubadiuuæ, & eodē modo in Ducibus tam Orientis, quā Occidentis Adiutores adiutorū vocantur a Suida in verbo ... quæ dictio eſt corrupte ſcripta pro ... Sic ſubcurator appellatur curatoris adiutor.[a] Poſt numerarios adiutoris ſubadiuuæ ponuntur, quia illi, vt puto, dignitate præcedebant. In officio P.P. Africæ ſubadiuua ſeu primiſcrinius decem miniſtros habebat, quibus annonæ a fiſco ſoluebantur.[b]

a in l. ex facto. ff. de nego. geſt.
b d l. ſ. in ſcrinio primiſcrinij C. de offic. Præf. Præt. Afri.

DE CVRA EPISTOLARVM. Cap. XVII.

ALIVS poſt hos erat, cui cura epiſtolarum demandabatur: ſæpe enim ob occurrētes neceſſitates, epiſtolas Principi, vel alijs ſcribere Præfecti cogebantur, aut cauſa euectionum, vbi alicui equites publicos, currendi facultatē dabāt, vel vbi quis munere officij functus cū honorarijs epiſtolis mittebatur quæ teſtimoniales vocabantur,[c] vel vbi ad annonā, tributavè publica ſpectantia, aut aliam ad Rempublicā pertinentia ordinabant, Caſſiodorus[d] epiſtolas canonicas nominat ad canonem tributorū pertinentes. Qui harum curam habebant, epiſtolares ſunt vocati: Hi introducta ad Præfectum cauſarum appellatione, geſta coram priore iudice accipiebant, & ſequentia acta ſcribebant.[e] Horum loco ſucceſſere apud Venetos magiſtratuum cancellarij, qui quandoque et exceptoris officio funguntur.

c l. 2. C de deſertorib. l. vlt. C. de profeſſor & me. lib. 12.
d in 11. variar.
e l. vlt. § in his. C de tēp. appel.

DE REGENDARIO. Cap. XVIII.

REGERENDARIVS quoque in Præfecti officio reperiebatur, quem dubitandum non eſt a libellis fuiſſe, vt ſępe Notitia indicat, quem in officio Ducum Oriētis Subſcribendariū appellat. Libellis enim ſupplicibus Præfecto porrectis ſubſcribebant. Regerendarius dicebatur, quòd ea ſcripta regereret, ſeu in codicem referret: à regerere, quod eſt loco ſubtracti aliud reponere. Iabolenus:[f] Nec, ſi ſumma terra, inquit, ſublata ex meo fundo, & alia regeſta eſſet, idcirco meum ſolum eſſe deſinit: Vnde regiſtrum vocatur codex, in quem ſcripta referuntur; vt regiſtrum D. Gregorij. Regerendarius etiam a Caſſiodoro[g] appellatur, forte legendum Referendarius, quem Procopius[h] eum eſſe ait, qui ſupplicantium preces Principi explicat, & eius reſponſionibus præeſt. Ita etiam interpretatur Iuſtinianus.[i] Nouella XI. de referendarijs tractans.

f in l. cum vſumfructum in ſi. ff. quib. mo. l. vſuſfruct. amitt.
g in 11. variar.
h lib. 2. de bello Perſico.
i Nouell. 11. de referendarijs.

Idem apud Magiſtrum militum Orientis Scriniarius vocatur, A Theodoſio Libellenſis,[k] ab alijs, à libellis: libellus vero inde dictus videtur, quia in pagellas, & parui libri formam complicabatur: Suetonius in C. Iulio Cæſare: Epiſtolæ, inquit, eius ad Senatum extant, quas primus videtur ad paginas, & formam memorialis libelli conuertiſſe, cum antea Conſules, & Duces, non niſi tranſuerſa charta mitterent ſcriptas. Per libellum autem ſupplicem lites expediebantur, quæ de plano. i. extra tribunal cauſæ cognitionem non deſiderabant, & vbi aduerſarius non contendebat. Vlpianus:[l] vbi decretū, inquit, neceſſarium eſt, per libellum id Proconſul expedire non poterit, quæcunque enim cauſæ cognitionē deſiderant, per libellum non poſſunt expediri: Multa vero per libellum expediebantur, vt excuſatio tutoris dati: Modeſtinus,[m] oportet, inquit, excuſari tutorem, vel ante tribunal, vel apud acta: poteſt autem, & libellos dare. Hęc ille. Similis excuſatio ex numero libellorum in libello facta eſt apud Calliſtratum.[n] Et hæc per aſſeſſores plerunque expediebantur. Papinianus. Quoniam, inquit,[o] de plano quoque libellus dari poteſt: In his perpendendis ſtudium aſſeſſorum verſabatur.[p] Scrinium libellorū P.P. Africæ ſex ſcribas habebat, quib. ex publico annonæ ſoluebantur.[q] His carebant Præfectus Auguſtalis, Vicarij, Correctores, & Pręſides, qui per ſe libellis ſubſcribere tenebantur. Conſtantinus,[r] Pręſides, inquit, non per aſſeſſores, ſed per ſe ſubſcribant libellis: & licet Præſidis vocabulo vtatur, illud latius intelligitur, & ad alios magiſtratus extēditur. Conſulares, tamen Orientis miniſtros a libellis habebant, vt aliquid ex Conſulum imagine haberent, & ſi aliud in Occidente obſeruabatur, vbi his non vtebantur.

k in l. præcipimus §. vlt. C. de appellat.
l in l. nec quicquam. §. 1. C. de offic. proconſ.
m in l. ſciendum etiā oportet. § oportet. de excuſat. tutor.
n in l. ſemper. §. 2. de iure immunitat.
o in l. milet. §. ſexaginta. de adulter.
p l. 1. ff. de offi. aſſeſſor.
q l. 1. C. de off. P.P. Afri.
r in l. 2. C. de aſſeſſor.

DE EXCEPTORIBVS, ET EORum adiutoribus. Cap. XVIX.

Cod. de numera. actu. chart. et exceptoribus.

ERANT, & exceptores in P.P. officio, qui acta iudiciorum coram eo in cauſis appellationum ſcribebant. Anaſtaſius,[s] iubemus, inquit pro editione actorum exceptoribus dimidiam tantum partem dari: Loquitur de ſcriniarijs Palatinis, quos vult exceptoribus, qui acta ſcripſerunt, tenues ſportulas ſoluere. Alij pinguiores dabant: Nam pro actis, vel ſcribendis, aut edendis, recitandove inſtrumento ſæpe ſolidum, quandoq; plus, aut minus pro hominum conditione, & vſu locorum[t] ſoluebant.

s in l. ſacris ſolidis 12 §. modum inſuper ſportularu. C. de prox ſacro ſcrin. lib. 12.
t d l. in ſacris. l. vlt. C. de Caſtrenſianis. l. vlt C. de primil. ſchola.

Actorum formam ſępe recitant Iureconſulti, vt Scæuola,[u] inter curatorem minoris, inquit, & creditorem acta facta ſunt apud procuratorem Cęſaris infraſcripta. Priſcus Procurator Cęſaris dixit, Facias iudicata, Nouellus curator dixit, abſtineo pupillum. Priſcus Procurator Cæſaris dixit, reſponſum habes, ſcis quid facere debeas. Aliaque plura huiuſmodi in iure breuiter recitata reperiuntur,[x] quorum hodie immenſa, & verboſa ſcribuntur volumina. Nec integris dictionibus ſolū acta iudiciorū conſcribabātur, ſed vt celerius expedirēt, notis ſcribebātur. Modeſtinus,[y] eos, inquit, qui notis ſcribunt acta præſidum, Reip. cauſa non abeſſe certum eſt. Metaphraſt.[z] Cornelius, ait, Diaconus ſciens notis ſcribere, quibus vtuntur in iudicio, notabat omnia, quæ dicebantur, & opponebantur. Cum verò cauſa examinabatur, exceptores acta, quæ ſcripſerant, Præfectis aut Pręſidibus recitabant, vt ex actis cuiuſdam iudicij relatis a D Auguſtino[a] apparet. Conſtantino Maximo Auguſto, ait, & Conſtantino iuniore nobiliſſimo Cæſare Conſulibus, Idibus Decembris, ex tota Mectacienſi inducto, & applicito Victore Grammatico, aſſante etiam Nundinario Diacono, *Zenophilus* Conſularis dixit. Quis vocaris? Reſpondit, Victor, & Paulo poſt alio loco reſpondit, Nundinarius, legantur acta, *Zenophilus* Conſularis dixit, legantur, & legit N. exceptor ea, quæ Diocletiano imperante, acta fuerant, quæ longum nimis eſſet referre. Hæc acta exceptores conſeruabant, & tunc dicebantur in memoriam redigi, vt apparet ex actis recitatis à Surio,[b] & Cæſare Card. Barone his verbis: Procōſul parce, eiuſq; confeſſionem in memoriā cū cæteris confeſſionibus rediges. i. ſeruabis. Sic P. Victor memoriam prouinciarum in Baſilica Antoniniana in IX. vrbis regione fuiſſe ſcribit. Alij volunt memoriā locum eſſe, vbi acta conſeruabantur: Solebant & Principum edicta exceptores deſcribere. Hi neque apud Præſides erant cohortales, neque illorum cōditioni obſtricti nullasq; à fiſco annonas capiebant.

u in l. pen. de auctor. tut.
x in l. 1. ff. de his quæ in teſta. delen. in l. 1. C. de veteran. in l. excuſat. ff. de eo quod met. cau. in l. curatoras. ff. ad l. Iul. de vi priua.
y in l inter eos. §. 1. ex quib. cau. maior.
z 26. Febr. in ſ. Porphyrio epiſcope.
a contra Creſconium lib. 3. c. 29.
b 11. Februar.

Grata

Gratianus [a] exceptores, ait, omnibus prouincialibus obſequentes, qui nec cohortalem militiam ſuſtinere videntur, nec à fiſco vllam conſequuntur annonam, abſque metu corporis dare operam, etiam ſi Decuriones ſint, minime prohibemus, dummodo munera propriæ Ciuitatis agnoſcant; & peracto ſecundũ morem exceptionis officio, ad propriam ſibi curiam redeundum eſſe non neſciant. Verùm Iuſtiniano imperante, à Principe annonas perceperunt.[b] Dicti autem ſunt exceptores quòd acta excipiant Zeno [c] geſtorum, inquit, excipiendorum cauſa agentes in rebus duos tantùm ſolidos dabunt. Aliquando ab actis videntur appellari [d] Exceptores vni parebant Primicerio, ita enim Caſſiodorus [e] appellat, qui adiutores habebat abſentis, aut alias impediti vices implentes, vel ipſum etiam ſcribendo adiuuantes [f] Græce βοηθοὶ dicuntur, [g] vnde nomen traxiſſe Boethium Accurſius opinatur. Metaphraſtes in Mena martire, Simmachus, inquit, Boethus actorum Præfectus. Quidquid ex hoc officij filijfamilias acquirebant, caſtrenſe erat peculium, perinde ac ſi in legione prima adiutrice militaſſent.[h] Quod & in omnib. apparitoribus locum habere legum Interpretes opinantur. Schola exceptorum P.P. Africæ erat hominum ſexaginta. Hi hodie ex tabularijs Ciuitatum, non ex magiſtratuum officio eliguntur.

De ſingularijs, Ducenarijs, Centenarijs, & Sexagenarijs. Cap. XX.

HACTENVS de ſcriniarijs, qui chartas tractabant, & ſcribebant, eſt dictum, nunc de cohortalibus eſt videndum: qui in Prætoriano officio nominantur Singularij, vel Singulares, vtroque enim modo in Notitia legitur. Hi ſunt qui à Iuſtiniano à ſcriniarijs diſtinguuntur[i] his verbis. Hęc ſtatuimus pro officijs, idest, tam ſcriniariis ampliſſimæ præfecturæ, quàm cohortalibus. Caſſiodorus [k] illos militares excubias peregiſſe ſcribit: vnde milites, ac ſtipatores P.P. aliorumque magiſtratuum fuiſſe videntur, & fortè Præfectos ambulantes præcedebant, erantque velut milites, & illos fuiſſe puto, qui Tribuni Prętoriani partis militaris à Theodoſio appellantur[l] & alio nomine frumentarij vocabantur, exemplo enim frumentariorum Principis, mandata Præfecti per prouincias nunciabant, & delinquentes inquirebant, inuentoſque in carcerem ducebant. Euſebius [m] enim epiſtolam Dionyſii Alexandriæ Epiſcopi recitat, qua ille narrat ſub Decio Imp. à Sabino Præfecto Auguſtali frumentarium ad ſe perquirendum miſſum. D. quoque Cyprianus [n] ſcribit à Proconſule Africæ frumentarios miſſos, qui eum Vticam perducerent. Nomen habuerunt à frumentariis militibus frumenta procurantibus, quorum crebra in antiquis monumentis eſt mentio; nã quemadmodum illi frumenta perquirebant, ita iſti ſontes quęrebant, eoſque ad carcerem comitabantur, quos Macer proſecutores vocat [o] ſolent, inquit, Præſides prouinciarum, in quibus delictum eſt, ſcribere ad collegas ſuos, vbi factores agere dicuntur, vt cum proſecutoribus ad ſe remittantur. ita etiam Tertullianus appellat. [p] Nullus in Oriente, præter Præfectos Singularios habebat. In Occidente verò omnes prouinciarum magiſtratus ſpectabiles ſiue ciuiles ſiue militares, ſed nõ clariſſimi. Ordo Singulariorum Præfecti prætorio Africæ Schola vocabatur, qui erant homines L. à Principe annonas percipientes [q] Horum caput erat Primicerius [r] eum gradu ſequebatur ſecundo, poſt tertio, ac quarto cerius [s] qui duo Ducenarij vocabantur [t] poſt hos erant & centenarii, deinde ſexagenarii.[u] Hi etiam tributa exegiſſe videntur, quod munus erat Ducenariorum & Centenariorum [x] ſingulares verò fortè ab ala Equitum ſingulariorum appellata, ſunt dicti. Tacitus [y] acceſſit, inquit, Ala Singularium exercita olim à Vitellio, deinde in partes Veſpaſiani tranſgreſſa, hæc ille. Ala ſecunda Valeria ſingularis in occidente ſub Duce Retiæ primæ, & ſecũdæ reperitur, quæ Vallatum oppidũ tuebatur. Aliqui volunt hos ſingulis, ſeu ſinglis, i. ſingulis literis ſcripſiſſe, veluti R. P. de quo Gellius, quod mihi non placet, quia non video, quẽ vſum genus hoc ſcribendi efficere poſſet, ut hi pars officii P. P. eſſe debuerint. Fortè dicti ſunt ſingulares, quod à cęteris omnibus ſcriniariis eſſent disiuncti, quemadmodum ſingulares in Pandectis vocantur libri, qui nullam cum præcedentibus habent coniunctionem.[z] Sic notas in epiſtolis C. Cæſaris Gellius [a] ſingularias nominat, quia dictiones ex illis confici non poterant. Sed cum non tantùm in hac ſchola, ſed, & aliis Ducenarii, Centenariique continerentur, de his aliquid eſt dicendum. Præfectorum aliorumque magiſtratuum officia, imaginem militaris cohortis, & nomina habuere, cuius exemplo ad gradus promouebantur. Aſcon. in 3. contra Verrem. Accenſus, inquit, nomen eſt ordinis & promotionis in militia, vt nunc dicitur Princeps vel Commentarienſis, aut Cornicularius, hęc enim nomina de legionaria militia ſumpta ſunt. Hæc ille. Erant autem in quaque legione X. cohortes, quarũ prima M C V. pedites continebat, C X X X I I. loricatos Equites. Aliæ D L V. pedites, Equites loricatos L X V I. Vt Vegetius [b] ſcribit. Hinc cohortes, magiſtratuum officia dicta eſſe arbitror, quòd ad exemplum cohortis, quę in legione militabat, eoſdemque habebat Præfectos, eſſent inſtituta. Illa à quinque ordinariis regebatur. Ita appellabantur qui in prælio primos ordines ducebant. Vegetius, [c] ordinarii, inquit, dicuntur, qui in prælio præſunt, & primos ordines ducunt, & poſtea primus erat, qui Centurio Primipili vocabatur, is non ſolum Aquilæ pręerat, verum etiam quattuor centurias, hoc eſt, quadringentos milites gubernabat in prima acie. Hic tanquam caput totius legionis merita conſequebatur, & commoda. Secundus erat primus haſtatus, qui duas centurias idest ducentos homines ducebat in acie ſecunda; quẽ nunc Ducenarium vocat. Tertius erat Princeps centuriam, & ſemis, hoc eſt, centum quinquaginta homines gubernans, ad quẽ in legione prope omnia, quæ ordinanda ſunt, pertinẽt. Poſt hunc ſecundus haſtatus cẽturiam & ſemis, hoc eſt, centũ quinquaginta homines gubernabat. Vltimus centum homines. Sic decem centuriæ cohortis primæ à quinq; ordinariis regebantur, quibus magnæ vtilitates, & magnus honor eſt à veteribus conſtitutus, vt cęteri milites ex tota legione, omni labore & deuotione contenderent ad tãta præmia peruenire. Erant & Centuriones, qui ſingulas curabant centurias, qui nunc Centenarij nominãtur. Erant Decani, qui decẽ militibus prępoſiti, nunc caput contubernij vocantur. Hæc Vegetius. Horũ inſtar erant Pręfectorũ aut Præſidũ cohortes, in quibus ſua capita, alij gradus ſequebãtur, veluti Ducenarius, mox Cẽtenarius, & Sexagenarius. Cõſtantinus [d] Ducenarij, inquit, & Centenarij ſiue Sexagenarij nõ prius debent aliquem ex debitoribus conuenire, quàm à Tabulario Ciuitatis nominatim Breues accipiant debitorum. Ab eo, qui CC. militibus in prima cohorte præerat, ducenarius eſt appellatus; ſic exemplo Centurionis centenarius. Hunc Scæuola [e] in officio Pręfecti annonæ Centurionem vocat, miſſus, inquit, ex officio annonæ Centurio culleos ad annonã ſuſtulit. Sexagenarius illum imitatur, qui ſexaginta milites regebat, & hi in P. P. aut Præſidis cohorte ſuis cohortalibus imperabant. Ducenarii, & Centenarii in omnibus officiis Palatinorũ, & aliis reperiebantur, vt & ipſi milites viderentur. A Iuſtiniano ſecundo, [f] tertio, & quartocerii vocantur. Gratianus [g] quoq; Ducenarios eſſe tertiocerium, & quartocerium in officio largitionũ interpretatur, nec plures tribus, aut quatuor erant, Centenarii quandoque ſex vel octo. Sed plures [h] in officio Ducum Africæ. Ad primos verò gradus promoti ordinarij nuncupabantur,[i] ſicut & in cohorte militari eueniebat. Vegetius [k] ſic

a in l. exceptores C. de numer.
b l. 1. §. in ſchola exceptorum. C. de offi. P.P. Afr.
c in l. vlt. C. de pri. agen. in reb. lib. 12.
d l. per hanc. C. de aduocat. diuerſ. iudic.
e in 11. variar.
f d. l. per hanc.
g l. Boethos. C. de tabular. lib. 10.
h l. vlt. C. de caſtro pecul. milit. lib. 12.
i l. 1. in fin. C. de offic. P.P. Afr.
k lib. 11.
l l. pen. C. de apparitor. magiſtr. milit.
m lib. 6. cap. 33.
n epiſto. 83.
o in l. ſolent. de cuſtod. reor.
p de virginibus velandis.
q l. 1. §. in ſchola ſingulariorũ. C. de offi. P.P. Afr.
r Caſſiodor. in vlt. variar.
s d. §. in ſchola ſingulariorum.
t l. ſcriniarijs, §. 1. C. de palat. ſacr. larg.
u l. 1. C. de exactio. tributo.
x d. l. 1. C. de exactio. tributo.
y lib. 2.
z §. 2. in proœm. ff. l. 2. §. poſt hæc, & ſeq. C. de vet. iure enucl.
a lib. 17. cap. 9.
b in lib. 2. de re militari. cap. 7.
c eo. lib. c. 7.
d l. 1. C. de exactorib. tribu. lib. 10.
e in l. vlt. § vlt. de pignor. actio.
f in l. 2. in Notitia C. de off. P.P. Africa.
g l. ſcriniarijs omnibus, C. de palati. ſacr. largit.
h d. l. 2. in Notitia, C. de off. P.P. Afr.
i l. ordinariorũ, C. de cohortal. libro 12.
k cap. 8.

ſic decem, inquit, centuriæ cohortis primæ à quinque ordinarijs regebantur. Hi erant, Primipilus, Primus haſtatus, Princeps, ſecundus haſtatus, & qui magnus Prior dicebatur, eodem modo primates officiorum ordinarij nuncupabantur, à Valentiniano [a] ordinariorum, ait, iudicum apparitores, qui vel ſpeculatorum, vel ordinariorum gradum attigerint, id eſt officij hominibus præfuerint, nullo annorum numero laxentur, priuſquam primipili paſtum digeſta ratione compleuerint, quia non poſſunt ante ab officio liberari. Speculatores autem videntur dicti, quaſi in ſpecula ante alios poſiti, vel quòd aliorum geſta, tanquam Præfecti ſpeculentur, niſi malimus legere ſpiculatorum, qui ad mortem damnatos occidentes carnificis officio fungebantur [b] ſpiculatorque a ſpiculo, quòd gerebat, eſt dictus. Id fuit haſtile pedum quinque & ſemis, cum ferro triangulo unciarum 9. Quod pilum veteres appellabant, vt ait Vegetius. [c]

a l. ordinariorū C. de cohorta. li. 12.
b l diuus, § 1. ff. de bon. damnat.
c lib. 2. c. 15.

DE PRIMIPILO, Cap. XXI.

Eod de Primipilo. C. de cohor. princ. cornic. & Primipilaribus.

INTER cohortales Notitia Primipilum nullibi nominat, nec Iuſtinianus in Africæ officijs ordinandis, [d] quia apparitor non erat, ſed in prouincijs præcipuā annonæ militaris curam habebat. Præſidum apparitores, etiam omnibus officij gradibus completis, à cohortalium neceſſitate, qua adſtringebantur, liberari non poterant, niſi Primipili munus peregiſſent; Præfectorum verò, aut maiorum iudicum apparitores hoc onus ſubire non compellebantur. [e] Primipilum præfecti Prætorio præceptis & publicis vtilitatibus perpetuò obnoxium eſſe oportebat [f] is ab armatæ legionis primipilo nomen habet, qui primę cohorti id eſt milliarię præerat, & a pilo, id eſt haſta, quam manu gerebat, eſt dictus, id poſtea ſpiculum eſt vocatum: [g] Quemadmodum ergo Primipilus annonam inter milites diuidebat, ita huius erat munus, annonam ad exercitum ferre, & inter milites diuidere, Modeſtinus, [h] Qui Primipilum, inquit, explicuit; ſi cum tutelam ſuſcepiſſet, vnius filij, rurſus in militares neceſſitates aſſumptus erit, deponet ſolicitudinem tutelæ; Sed clarius id explicat Conſtantius. [i] Primipilaribus, inquit, qui ad paſcendos milites ad limitem deſtinantur, grauia ſuſtinentibus detrimenta credidimus eſſe conſulendum, ita vt ſpecies à Primipilaribus præſtentur, nec in nummum aureum redigantur, actis apud Rectorem prouinciæ conficiendis per quæ deſignabitur, quatenus ſpecierum modus in vſum alimoniæ militaris à Primipilaribus præbeatur, & quid ob munera Ducibus mittenda, ſportulamuè, cuius habet notitiam, officium Præſidale. Hactenus Conſtantius. Sportulæ autem, de quibus loquitur, erant argenti libræ quinquaginta, quas d[...]ibus dari nomine doni Iulianus Apoſtata pe[...]ſerat, [k] aut quaternos aureos pro ſingula libra [l] argenti, quæ ſumma colligit aureos CC. Species vero, quæ militibus exhibebantur, erant duobus diebus, bucellatus, tertio panis, alternis vinum, & acetum, vno die laridum, biduo veruecina, ſal, & oleum: [m] Hæc ea horreis publi[...] mil[...]ibus Comitatenſibus in ſpeciebus dabantur. [...] nitanei in au[r]o, nempe pro octogenis libris lar[...], & olei, & duodenis modijs ſalis, ſinguli aurei. [n] Hæc annona quandoque Primipilus, ali[...]uan[...] o[...] primipili vocabatur. [o] Cum verò om[...] grauiſſima eſſet hæc cauſa; ſtatutum eſt, vt [...] d[...] c[...] coniugum primipilorum pro ea in ſubſidium ſint obnoxiæ. [p] cauſa enim publica priuatæ præfertur. Debitores quoque primipili in diem ob hanc cauſam, eius deficientibus facultatibus ſtatim ſoluere compellebantur. [q] Plures annonæ & capitationes Primipilo, & alia commoda tribuebantur. [r] Vnde Licinius Rufinus [s] proponit quēdam ex commodis Primipili CCC. aureos filiæ reliquiſſe, quæ erat portio eius, quod ex primipilaris officij adminiſtratione debebatur. Quantum verò id eſſet, ſciri non poteſt. Primipilaris verò dicitur, primipili officio functus, ſic Iulius Agrippa patruus maior Iuliæ Manneæ Auguſtæ a Scæuola primipilaris nominabatur, [t] & alij plures. [u] Officio Præfecti prætorio Orientis explicito, nunc ad eius inſignia eſt veniendum: ſed prius generaliter de inſignibus diſſerendum.

d in l. 1. C. de off. P.P. Afric.
e l. ordinariorum. l. ſi cohortales, l. pen. & vlt. C de cohortal. lib. 12. l. 6. C. Theo. de diuerſ. offic.
f l. quiſquis. C. de epiſ & cler.
g Veg. li. 2. c. 15.
h in l. non ſolum §. qui Primipilū. de excuſa. tutor.
i in l. 6. C. Theo. de cohortal.
k l. ſecundum. C. Theod. eod. de cohortal.
l l. pro ſingulis. C. Theo. eod. de cohortal.
m l. 1. C de erogat. milit. annon.
n l. 17. C Theo. eod. de cohortal.
o in l. 3. ordinariorum, cū ſeqq. C. eo. de cohortt.
p in l. 3. & 4. C. de primipil. l. 1. C. in quib. cau. pign. vel hypo. tacitè contrahatur.
q l. 1. C. de condict. ex lege.
r l. 1. C. de primipil.
s in l. pater, de adim. lega.
t in l pater. §. Iulius Agrippa, de leg. 3.
u in l. pediculis, §. fundum, ff de aur. & arg. leg. & l. vl. § patrimoniorum, ff. de mun. & honor.

DE INSIGNIBVS Dignitatum & Præfecti Prætorio Orientis. Cap. XXII.

PRÆCIPVA Notitię intentio eſt, non ſolum diſtinctas dignitates recenſere, ſed & cuiuſque inſignia graphicè repræſentare, & ideo antequàm ad eorum interpretationem accedam, de his quędam generaliter ſunt percurrenda. Inſignia ſunt propria alicuius ornamenta, quibus ab alijs diſtinguitur, quemadmodum definit Accurſius in hoc non contemnendus: [x] Conſularia, inquit, inſignia ſunt, quibus Conſul ab alijs diſcernitur: ideo autem inuenta ſunt, ut his honoratus, cęteris ſpectabilior videbatur. Quare qui alijs excellit ab inſignibus inſignis dicitur [y] inſignia Gręci [illegible] & [illegible] dixerūt [z] Appianus in Syriaca παράσημα Dion ἐπίσημα καὶ κοσμήματα Valerianus A. [a] ornamenta. Inſignia vero magiſtratuum in primis fuere toga prętexta id eſt purpura circumtexta, & cum ſecuribus faſces pręlati, & ſella curulis; Cicero in L. Piſonem: Tum Lictoribus in toga & prętexta Cōſulatum eſſe putas, quę ornamenta in Sex. Clodio te Conſule eſſe voluiſti. Huius tu Clodiani canis inſignibus Conſulatum declarari putas? Id & Virgil. [b] ſignificauit, dum dicit: Et ſellam regni, trabeamque inſignia noſtri. De his intellexit Vlpianus [c] ſcribens, Luminibus orbatum à poſtulando Prętor repellit, quòd inſignia magiſtratus videre, & reuereri non poſſit. Et alibi [d] Proconſul, inquit, vbique Proconſularia inſignia habet; Sed de his Notitia nō agit: verum de illis, quę depicta in codicillis dignitatis à Primicerio notariorum magiſtratibus exhibebantur. Iuſtinianus enim [e] inquiens de Prętore Piſidię, ait: Vt autem cognoſcant, quomodo prouincias gubernare conueniat, viſum eſt nobis non tantum ſymbola prębere adminiſtrationis in codicillis, ſed modum preſcribere, quo prouincias adminiſtrent, ſcilicet in libro mandatorum; ſymbola adminiſtrationis in codicillis magiſtratus delineata inſignia appellat. [f] Idem [g] inſtituens Lycaoniæ Prętorē, Nobis, inquit, ſtudium fuit, non tantum adminiſtrationis ſymbola ea codicillis, ſed & mandata Principum exhiberi. Item de Prętore Thracię [h] tractans ſymbola, ait, magiſtratus erunt codicilli à nobis prodeuntes more ſpectabilium magiſtratuum. Et alibi [i] vult nouum Comitem Iſauriæ ciuili ac militari poteſtate prędi tum duplicis magiſtratus ſymbolis uti, vt habeat ciuilis magiſtratus appellationem; ſumat verò, inquit, militaris poteſtatis ſigna: quę ibi appellauerat ſymbola, mox vocat σημεῖα. Itaque minus rectè vertit, qui pro ſymbolis codicillos, & probatorias interpretatur. De his etiam inſignibus Iuſtinianus [k] intelligit loquens de Proconſule Cappadocię; Dedimus inquit, illi ſymbola magiſtratus, & alibi. [l] Sancimus, vt iudices modicum dent pro ſymbolis, & chartis, ſubiecimus etiam deſcriptionem declarantem, quid dandum ſit in ſacro noſtro laterculo cauſa codicillorum, vel ſymbolorum, vel mandatorum: ex quibus verbis apparet codicillos a ſymbolis diſtingui. Idem alibi, [m] Si dentur, inquit, ſymbola magiſtratus Prętectis, liberantur a curia: ſecus

x in l. 2. in prin. in verſi. inſignib. ff de his qui not. infam.
y l. quęcunque. C. de procura.
z Nouell. 24. & ſeqq.
a in l. 4. C. de incerti.
b in 11.
c in l. 3. §. caſum de poſtulan.
d in l. 2 ff. de off. procon.
e Nouel. 24. §. vlt.
f Nouell 25.
g in d. Nouel. 25
h §. 2. Nouell. 26
i in Nouell. 27. §. 1.
k §. vlt. duarum Nouel. ſeqq. & §. antepen. ſiue c. 9. Nouell. 30.
l in Nouell. 70. §. primo, & Nouel octaua, §. primo, ſiue Auth. vt iudic. ſine quoque ſuffragio fiant.
m Nouell. 30.

Digitized by Google

ſi nudi præbeantur codicilli honoris tantum gratia ſine adminiſtratione. Nudos appellat codicillos, qui his inſignibus carent; & idem ex alijs Nouellis conſtat. Quæ verò in codicillis depingebantur, à Gratiano [a] codicillorum inſignia appellantur, Iudices, inquit, qui ſe furtis, & ſceleribus maculaſſe fuerint conuicti, ablatis codicillorum inſignibus, & honore exuti, inter peſſimos quoſque plebeios habeantur. De his etiam Valentinianus intelligit, [b] quicunq; ait Prætorianæ vel Vrbanæ præfecturæ ſublime faſtigium, vel magiſterium militare, vel conſiſtorianæ comitiuæ inſignia meruerit dignitatis, ſi quod ab eo infertur iurgium, vel refertur, procuratoris perſonam ſubſtituat. & alter Valentinianus, [c] qui inſignia dignitatis ad hoc exercet, vt iniurijs afficiat eos, quiſ officia cum poteſtate moderantur, nõ declinabit noſtræ indignationis aculeos. Tria verò vt plurimum hæc inſignia continebant. Nam ſi erãt maiores magiſtratus prouinciarum vt Præfecti, Proconſules, & Vicarij, mulierũ imagines habebãt, quę prouincias ipſis ſubiectas inſinuabãt: alij oppidorũ. præterea Codices, qui librum mandatorum repræſentabãt, & vultus Principum auratæ pilæ præfixos præferebãt. Alij ſigna rerum tenebant quas tractabant, puta magiſtri officiorum ſcuta, lanceas, gladios, & thoraces, quæ illum fabricis in quibus arma fabricabantur, præeſſe ſignificabant. Magiſtri largitionum, & rerum priuatarum, aureos, arcas, & ſimilia. Comes caſtrenſis menſas, & abacos, vaſa vinarijs, & panibus onuſtos. Primicerius Notariorum & Magiſter ſcriniorum laterculum, codices, & codicillos, quos tractabant, pro inſignibus geſtabant. In codicibus verò mandatorum, viri illuſtres in hoc ab alijs differebant, quod ipſi in libri dorſo vultus Principum ſculptos tenebant, quibus alij carebant. Eorundem codicum terga manuſcriptę Notitiæ in illuſtribus argento tecta aureiſque lateris cincta, aut in angulis auro ornata repræſentant: Spectabilium vero tota aurata oſtendunt, exceptis Proconſulibus, Comite Orientis, & Auguſtali, in quibus argentata, vt Illuſtrium apparent. Alia, præſertim in Ducibus, ſunt varia. Clariſſimi plurimum auro tecta habent; Comites rei militaris, & Duces, Primicerius notariorum, Vicarius Ponticæ, & Thebaidis Præſes, quaſdã notas his inſcriptas habent, quæ infra explicabũtur.

a lr. iudices 12. C. de dignit. li. 12.

b in l. quicunque C. de procur.

c in l. 5. C. de offi. rector. prouin.

Magiſtri militum, non tantum ipſorum magiſtratuum inſignia tradebantur, ſed & legionum, cohortium, & vexillationũ equitum ſymbola, quæ ipſi in clypeis aut vexillis depicta gerebãt, nec mutare, aut delerere poterant. A Principe enim inuenta ex Laterculo mittebantur: Hæc Vegetius. [d] δίγματα, vocat, quæ diuerſis imaginibus deſcripta velut enigmata myſticum ſenſum continent: Hæc pro teſſeris Honorius vſurpat, clandeſtinum, inquit, ad collegas digma mittat: [e] ab his inſignibus Itali militum vexilla hodie inſignia appellant. Hæc verò in codicillis magiſtratus depicta illos eſſe legitimos faciunt, ac verè à Principe prodire, probant, quemadmodum hodie plumbo, aut cera impreſſa ſigna chartis auctoritatem tribuunt.

d lib. 2. c. 18.

e in l. 9. C. Theo. de ſuarijs.

Vultus Principum magiſtratibus in publicũ prodeuntibus præferebantur, quemadmodum ſacerdotibus prouinciarum, eorum dignitatis ornamenta prælata fuiſſe Valerianus A [f] ſcribit, & illos aliis, ut à potentum iniuria ſe tuerentur, præmittebant. [g] Caſſiodorus, [h] vultus etiam, inquit, regnantium geniata obſequij pompa præmittit. Codices etiam mandatorum Magiſtratibus prælatos fuiſſe credendum eſt, certe in adiutoriis iudicãtium ſemper adſtabãt, prout in Paleſtinæ & Campaniæ Cõſularium tribunalibus cernuntur. Martyrologium [i] hæc inſignia vexilla præſidalia appellat, quæ cum D. Fabius ante Præſidem geſtare noluiſſet, tanquam Chriſtianus capite punitus fuit: illi forte religio fuit vultus principum conſecratos, qui adorabantur, aut alias idolorum effigies geſtare.

f in l. 4. C. de inſtitor.

g l. capitaliũ §. ad ſtatuas ff. de pæn.

h li. 6 var. in formul. Cõſularitatis.

i præd. Kal. Aug.

Quando inuenta fuerint hæc inſignia, nõ cõſtat: nullibi enim eorum, quod ſciam, in Pandectis ſit mẽtio. Primus Gratianus illorum meminit, [k] & Vegetius, [l] ſymbolorum, quę in ſcutis depicta milites geſtabant. Quare prope eſt, vt ſub Valentiniani, & fortè Conſtantini tempora illa introducta fuiſſe exiſtimem. Pręter hęc faſces cum ſecuribus argento cęlatis Pręfectis pręferebantur, quibus etiam Proconſules, & Pretores ipſi inferiores vtebantur: [m] Sidonius Apollinaris; [n] Confeſtim, inquit, priuilegiis geminę pręfecturę, quam per quinquennium repetitis faſcibus rexerat, exauctoratus. Claudianus quoque [o] Pręfectos ſecurib. vſos fuiſſe memorat, de quibus in prouinciarum magiſtratibus latius diſſeretur. Trabeas etiam Pręfecti, gerebant, Sidonius, [p] elaboratas, inquit, curules, & geſtatorias trabeas, & faſtos recolis purpuriſſatus. Auſonius in Protreptico ad Heſperium filium.

k in d. l. iudices. 12. C. de decur.

l lib. 2. c. 18.

m l. antep. ff. de off. procons.

n lib. 8. ad Vinẽtium.

o lib. 2.

p lib. 8. ad Syagrium, qui Præfectus fuerat.

Vt pręfecturam duplicem, ſellamque curulem,
Vt trabeam, pictamque togam, mea pręmia Conſul
Indueret.

Erat autem trabea toga auro purpuraque intexta, Auſonius in Panegyrico ad Gratianum, à quo Pręfectus Illyrici creatus fuerat, in eius perſona ita loquitur. Vt ſellam, ait, curulem cuius ſedem frequẽter ornabis, vt prætextam meam purpurę tuę luce fucatam, vt trabeam non magis auro ſuo, quam munere tuo ſplendidam pręſtes. Hęc ille; Scipionem quoque eburneum pro ſceptro, quemadmodum alii magiſtratus, Pręfecti Pretorio gerebant. Nam Cõſulares, & Duces apud maiores cum ſceptris curiam ingrediebantur, vt auctor eſt Seruius. [q] Hęc inſignia Tarquinius Priſcus à Tuſcis ſumpſit. Iornand. de regno. & tempor. ſucceſſio; Tarquinius, inquit, XII. Tuſcię populos frequentib. armis ſubegit; Indè faſces, trabeæ, curules, annuli, faleræ, paludamenta, prætextæ: Inde quod aureo curru quatuor equis triũphator, togæ pictæ, tunicæque palmatæ, omnia denique decora, & inſignia, quibus Imperij dignitas eminet, ſumpta ſunt. Hæc Iornandes. Sed & aureo torque collum circundati, & cingulo purpureo, aureis bullis diſtincto Præfecti conſpicui incedebant, quemadmodum in prouinciarũ rectoribus dicetur. Verum hæc inſignia, vt vetuſta, Notitia prætermittit, ſed ea tantum repræſentat, quæ in Codicillis depicta, à Laterculo proueniebant.

q in 11. Aenei. Et primus ſceptra aut lata.

Præfecti Prætorio Orientis apud Notitiam nulla apparent inſignia; ſed dubitandum non eſt fere eadem fuiſſe quæ & Præfecti Illyrici, nempe librum mandatorum, inter quattuor ardentes cereos, ſuper abaco mappa inſtrato erectum, vultus Principum, & ſellam curulem a quattuor albis equis tractã; Ab altera parte quinque mulierum imagines, vaſa aureis plena tenentes, quæ totidẽ Diœceſes eius nomine adminiſtratas referebant, ſcilicet Orientem, Aegyptum, Aſianam, Ponticam, & Thraciarum. Ipſe in publico quadriga inſigni, & aurata vehebatur, fauſta præconibus acclamantibus, [r] Cętera magiſtratus inſignia in eius auditorio conſpiciebantur, & illi prodeunti præmittebantur. egrediens cum inſignibus in publicum Præfectus, dicebatur procedere, ſicut & Imperator, quando prælato igne cum pompa exibat, nam in actis Antonini legitur, cum ipſe ſalutatus eſſet, & proceſſit, oblatus eſt ei Iulianus Licinius. Hinc Licinius, Ruffinus, ad proceſſus, inquit, [s] viri, vxor ei donare poteſt, id eſt ad parandam pompam in procedendo. He magiſtratuum & Conſulum proceſſiones [t] etiam à Iuſtiniano, & Gręcis πρόοδοι appellantur. [u] Alia verò ad præfectorum inſignia pertinentia in ſequente Præfecto cum Notitia oſtendentur, De his enim, quæ non apparent, hoc loco diffuſius diſſerere nolui. Nunc igitur ad Pręfectum Pretorio Illyrici eſt veniendum.

r Auth. vt ordo Praeſ. Nou. 60.

s in l. 1. C. de ſe. ten. paſſ. & reſt.

t l. 41 nã & Imperator de dona. inter vir. & vx.

u in l. de his, 41. § fin. autem, C. de epiſc. & cler. & nouel. 105. c. 1. ſeu Auth. de Conſulib.

NOTI.

Digitized by Google

NOTITIA.

SVB diſpoſitione virorum illuſtrium Præfectorum Prætorio per Illyricum Diœceſes infraſcriptæ.

Macedonia, Dacia.

Prouinciæ Macedoniæ. VI.

Achaia, Macedonia, Creta.
Theſſalia, Epyrus uetus, Epyrus noua, & pars Macedoniæ ſalutaris.

Prouinciæ Daciæ. V.

Dacia Mediterranea. Dacia Ripenſis. Moeſia prima.
Dardania Præualitana; & pars Macedoniæ ſalutaris.

C. de præfecto Prætorio Ori. & Illyrici.

DE PRAEFECTO PRAETORIO *Illyrici, & Iuſtiniana prima. Cap. XXIII.*

COMMEMTARIVM.

SECVNDVM in Septentrionali regione Præfectum Prætorio Conſtantinus inſtituit, Illyrici dictum. Id olim erat; quicquid eſt à Danubio ad Italiam, vſque ad oram Iſtri, nunc Sclauonia vocatur. Zonaras ſcribit Illyrici nomē prius aliis locis attributum poſt in ſuperiorem continentem ſupra Macedoniam, & Thracias, intra Hemum & Rhodopen tranſiiſſe. Deinde ſitum fuit Illyricum inter dictos montes citra Hemum atque Iſtrum, vſque ad Pontum Euxinum: Tempore verò Claudij ſecūdi, vt in eo Pollio ſcribit, Illyricum, Thracias, Myſos, Dalmatias, Pannonios, & Dacos continebat. Huic Præfecto, inquit Zoſimus libro ſecundo, Conſtantinus eius inſtitutor Macedones attribuit, Theſſalos, Cretenſes, Græciam, & circumiacentes inſulas, Epirum vtranque, Illyricos, Dacos, Triballos, & Pannonios, Valeriam vſque & Myſiam ſuperiorem: Itaque Illyrici factę ſunt octodecim prouinciæ, ait Iornandes de regnor. & temp ſucceſſio. Norici duæ, Pannoniæ duæ, Valeriæ duæ, Sauia, Dalmatia, Moeſia ſuperior, Dardania, Daciæ duæ, Macedonia, Theſſalia, Achaia, Epyrus, Præualis, Creta. Sext. verò Rufus vniuerſam Illyricum in ſeptemdecim prouincias diuidit. Habet, inquit, Illyricus XVII prouincias, Noricorum duas, Pannoniorum duas, Valeriam, Sauiā, Dalmatiam, Moeſias, Daciæ duas. In diœceſe verò Macedoniæ ſunt ſeptem, Macedonia, Theſſalia, Achaia, & Epyri duæ, Præualis, & Creta. Ceterùm diuiſo inter poſteriores Principes Imperio, duplex factum eſt Illyricum, Oriētale, quod Macedoniam, & Daciam in XI. prouincias diuiſas continebat, & Occidentale, quod Italiæ Præfecto attributum Dalmatiam, duas Pannonias, Noricum Ripenſe, Sauiam que complectebatur. Adrius mons, mediam Illyricum diuidit, quemadmodum Apeninus Italiam; qui tamen pro varietate regionum mutat nomina, vt ait Strabo.

Illyricum inter alia pro tributo vinum in vſum militum præſtabat, & equos quos præſtantiſſimos generabat, quòd ſignificat Claudianus in ſecundo Panegyrico in laudem Stiliconis.

Reſtituit teneras, & opacum viribus Iſtrum
Confert, & patrium vectigal ſoluere gaudet.

Et in laudem Serenæ vxoris Stiliconis.

Illyricus ſudant & equeſtribus ala.

Soluebant præterea Illyrij, pro ſingulis triginta iugeribus agri, ſolidum, ob veſtem, ſeu clamydem militibus debitam.[a]

a l. 3. C. de milit. veſte. lib. 12. ſin dal. 2.

Sub hoc Præfecto duæ erant diœceſes, ſeu binæ plurium prouincialium adminiſtrationes, quibus duo præerant Vicarij, Macedoniæ alter, alter Daciæ, ille VI. prouincias regebat, Achaiam, Macedoniam, Cretam, Theſſaliā, Epyrum veterem, Epyrum nouam, & partem Macedoniæ ſalutaris. Sub Vicario Daciæ erant: Dacia mediterranea, Dacia Ripenſis, Mœſia prima, Dardania, Præualitana, & pars Macedoniæ ſalutaris, quæ inter ipſum, & alium Vicarium diuiſa erat. Itaque hic Præfectus, prouincias XI. regebat, & ſi duas partes Macedoniæ ſalutaris inter duos Vicarios diuiſas coniungamus, erunt prouinciæ XII. quæ iunctæ prouinciis Præfecti Orientis, conſtituent prouincias Imperij Orientalis LXI. ſed ob numeri æqualitatem, eas LX. poſuimus. Cæterum Achaia, etſi Macedonię ſub Illyrico attribuitur, eam tamen Proconſulem Notitia, Afræ Proconſuli coniungit, non vt eam regionem Orienti adſcribat, ſed vt ſpectabilium & Proconſulum ordinem contineret. Certum enim eſt, Achaiam ad Pręfectum Illyrici, & non Oriētis pertinuiſſe, ſicut nec Creta, quæ non longè ab ea diſtat. Nec poterat ea Europæ pars ab Aſia diſtans, & à mari Mediterraneo diuiſa, Orienti applicari.

Daciæ & Macedoniæ Vicarij, inſignia, aut officia à Notitia non ponuntur, ſed tantum prouinciæ recitantur, quòd tum à Barbaris eſſent deuaſtatæ, vt Illyrici Pręfectus coactus eſſet retrocedere. Is habebat anteà ſedem Firmi, vel, vt ego lego, Sirmij. Verùm cum Attila Gothus ex Gepidarum gente Nundiſj filius, Illyricum fœdè incendiſſet, Pennius tum eius regionis Præfectus, Theſſalonicam ſe recepit, quæ vrbs eſt Mygdoniæ partis Macedoniæ, inter Ethedoram & Dhabrium fluuios, non longè à mari, vulgò Seloniche vocatur. Ea tum caput prouinciæ facta fuit;[b] prius Halis dicta, inquit Stephanus & à Caſſandro condita: Aliqui uolunt à Philippo Amyntę filio ędificatam: Gręca inſcr ptio indicat Pennium fuiſſe tum Pręfectum Pretorio; ſed forte legēdum Aetium, qui fuit P.P. Honorio & Theodoſio iuniore imperantibus,[c] quo tempore hęc clades eſt accepta. Multa itaque Theſſalonicenſi Eccleſię, tanquam omnium eius regionis Metropoli indulta fuerunt priuilegia & immunitates;[d] Prædictam Illyrici cladem D. Ambroſius deplorat,[e] Nota ſunt, inquit, hęc nimis Illyrici vaſtitate & Thraciæ, quanti vbique venales erant toto captiui orbe, quos ſi reuoces, totius prouincię numerum explere non poſſint. Cùm vero Iuſtinianus Sclauis in Illyrico deuictis, vtranque Daciam & Pannoniam recuperaſſet,[f] patriam ſuam Metropolim totius regionis fecit, ac Iuſtinam primam ad alterius, quam prope extruxit, differentiam appellauit, nunc Acreds dictam, ac mirificè exornatam ſuxit, forma quadrangulari, mœnibus extructis, muniſſimiſque turribus in angulis cingens, & eam Præfecti Illyrici ſedem eſſe voluit, vt ait Procopius.[g] Eidem Archiepiſcopum dedit primatem Epiſcoporum Dacię Mediterraneę Ripenſis, Pręualitanę, Dardanię, Myſię ſuperioris, & Pannonię; quarum Antiſtites ab ipſo, illum verò à proprio prouinciarum concilio ordinari iuſſit, ac locū Romanę Sedis apud illos tenere.[h] Multi verò contendunt, quęnam eſſet patria Iuſtiniani, Bartholomęus Brixienſis,[i] eam eſſe Sclauonicam

b Nouella 11.

c l. pen. C. de cōmer. & mercat. Nicephor. lib. eccleſiaſt. 12. c. 17. & alij.

d l. id ab vnoquoque, C. de anno. & tribut lib. 10 l. ſacroſancto. C. de ſacr. ſan eccl. e l. 2. de offic ijs.

f Nouella. 11.

g lib. 4. de ædif. Iuſtinian, & d. Nouella 11.

h §. 1 in auth. de eccleſ. ti. quæ eſt Nouella 131.

i in tan. ſcripſit 7. q. 1. in gloſ.

Digitized by Google

nicam affirmat, quæ eſt vrbs Dalmatiæ prope Daciam, & Pannoniam ſecundam quæ Bulgaria vocatur, & id audio ex pluribus marmoribus ibi adhuc extantibus deprehendi. Verùm Agathius[a] eam Bederinam Illyrici vrbem fuiſſe aſſerit, Nicephorus autem[b] Achrido: Patriæ quoque ſuæ, inquit, Achrido præcipuum honorem habens Iuſtinianus, Archiepiſcopali dignitate eam decorauit, eccleſiamque ibi liberam, quæ ipſa ſibi caput eſſet, cum plena poteſtate conſtituit, & primam Iuſtinianã vocauit, quemadmodum & in inſula Cypro poſtea ſecundam Iuſtinianam, eãdem Archiepiſcopalem, parem ei cum Achrido honorem tribuens fecit, in coniugis ſuæ Theodoræ Auguſtæ inde ortæ fauorem. Porrò Achrido vrbs eſt in excelſo tumulo conſtructa, prope lacum maximum, qui Lychnedus appellatur; Antiquitus autem Baſſaritis vocatus eſt. Hæc ille. Locus, quẽ Nicephorus deſcribit, Salonianæ conuenit, quam varijs nominibus appellantem fuiſſe arbitror. Eſt enim prope Drinum circa Liburniam, & Dalmatiam, vbi poſtremò P.P. ſedes fuit eadem Cedrenus in Baſilio Romani filio, vbi hanc Bulgariæ regiam vocat. Verum ipſe Iuſtinianus[c] dicit eam eſſe in Pannonia ſecunda ſeu inferiore. Sed forte ita appellat Dalmatiam. Nicephorus verò Gregora lib. ſecundo ſcribit Iuſtiniani patriam fuiſſe, Bulgariam à flumine Bulga, quod totam regionem interſecat, dictam, & prouinciæ Bulgariæ caput conſtitutam. Guilelmus etiam Tyri Archiepiſcopus[d] teſtatur eã ſuo tempore Acredam vocatam, & tum erat annus ſalutis 1167. Sophoratus quoque Curopalata de officialibus palatij in patriarchæ deſignatione Archiepiſcopum Iuſtinianæ primæ, id eſt Achridos, & totius Bulgariæ vocat, nam Iuſtinianæ ſecundæ, inquit, eſt Cyprus, & tertia Calcedon. Achridon Regiam Bulgarorum Zonaras in Baſilio porphyrogenneto appellat. Verùm Procopius[e] & Ioannes Langus interpres ad finem lib. 17. Iuſtinianam primam in Dardania Europea ponit; apud Dardanos, inquit, Europeos, qui ad Epidamni fines accolunt, regio Tauresia dicta fuit, vbi Iuſtiniani, qui orbem terræ ædificijs exornauit, patria: locum eum breui muro circumdedit, in quadranguli formam ſtructura redacta, atque in angulo quoq; turri excitata τετραπυργίαν hoc eſt quattuor turres habentem effecit, & a ſe nominari curauit, atque hanc præclariſſimam condidit, quam Iuſtinianeam primam nocauit, Nutritia hæc præmia altrici ſuæ tribuens; Ibi verò & aquæductum, vt ciuitas lymphis affatim abundaret, fieri fecit. Addidit alia inſuper egregia opera, Dei templa, plurima domicilia, Principum virorum magnifica, porticus amplas, iudicum curias pulchras, pontes, plateas, vicos, balnea, rerum venalium fora; vrbs ipſa ingens & frequens, & tractus eius totius metropolis; vtque Illyrici vniuerſi Archiepiſcopum ſit ſortita, cuique oppida eius gentis, reliqua omnia pro magnitudine ſua debitum exhibuerint honorem; Et auxit illa Imperatori ei gloriam, quæ alumno tanto celebretur, atque ipſe ambitione, & liberalitate quadam illi, qui eam ita ædificijs excoluiſſet, gratiam referre contendit. Erat Prtærerea in Dardania oppidum vetus Vlpianum nomine. Huius mœnia, quòd nulli uſui eſſent, demolitus ad eam, quæ nunc ſpectatur, pulchritudinem perduxit. Vrbem hanc ſecundam Iuſtinianam appellauit, non longè ab hac vrbe aliam, vbi nulla antea fuerat, condidit; quam de auunculi nomine Iuſtinopolim vocauit.

a lib. 5.

b lib. 16. c. 37. & lib. 17. cap. 28.

c in d. Nouel. 11.

d lib. ſacr. belli 20. c. 4.

e lib. 4. de ædif. Iuſtin.

Hactenus Procopius. Hæc de poſtrema Metropoli Illyrici, & ſede eius Præfecti. Nunc reliqua Præfecti Prætorio Illyrici proſequamur.

NOTITIA.

OFFICIVM virorum Illuſtrium, Præfectorum PRÆTORIO PER ILLYRICVM.

PRINCEPS,
Cornicularius.
Adiutor,
Commentarienſis.
Ab actis.
Numerarii quattuor. In his auri vnus, Operarum alter.
Subadiuua. Cura epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores.
Singularij.

VTERQVE Præfectus Prætorio euectiones annuales non habet; ſed ipſi præfecti emittunt.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM habet P.P. Illyrici, Principem, Cornicularium, Adiutorem, Commentarienſem, Ab actis, Numerarios quattuor, Exceptores, Adiutores, Singularios, quorum ſeptem finito officio ſunt Comites ordinis primi ex Anaſtaſij reſcripto,[f] nempe Cornicularius, chartularius ſiue Adiutor, Primiſcrinius, ſeu Subadiuua, & quattuor Numerarii, vnus ſcrinij Macedoniæ, alter ſcrinii Daciæ, tertius ſcrinii operarum, quartus ſcrinij auri. Illud verò reſcriptum ad P. P. Illyrici miſſum explicat, quid ſentiat Notitia, dum nominat Numerarios quattuor, inter quos auri vnum, operarum alterum: Alios verò duos reticet, quos Anaſtaſius aperit eſſe duorum Numerarios ſcriniorum Macedoniæ, & Daciæ: & loco operarum legit operum, & rectius, ita enim nouella 128.[g] appellat ſcriniarios operum Præfectu Prætorio, velut aquæductus, aliorum operum publicorum: Qui vero hi eſſent in P.P. Orientis expoſui, ſicut & ſequentia etiam verba Notitiæ, quæ ſunt. VTERQVE P.P. EVECTIONES ANNVALES NON HABET SED IPSI PRAEFECTI EMITTVNT. quæ ſignificant P. P. quotannis non impetrare à Principe facultatem currendi, vt ipſorum Vicarij, qui duodenas annuas euectiones habent,[h] & præſides qui binas, ſed ipſi currunt, & alijs currendi facultatem concedunt. Legendum eſt enim Præfecti non Præfectos Prætorio, ut antea in impreſſo habebatur. in manuſcripto codice Vrſini, poſt enumeratos officiales legitur Præfectus Prætorio Illyrici ipſe emittit. Eius inſignia ſequuntur.

f in l. ult. C. de Numer. actua. et chartular. lib. 12.

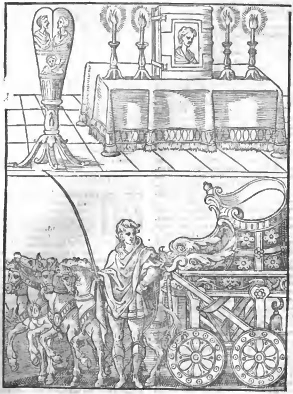
g ſeu auth. de collatoribus. § eruistarum, & § ad hoc iubemus.

h l. 12. C. Theo. de curſ. public.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRORVM ILLVSTRIVM PRÆFECTORVM

Prætorio per Illyricum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

MACE:

COMMENTARIVM.

HVIVS Præfecti præcipuum inſigne fuit eburnea ſella curulis & deaurata atque in Hemyciclum incurua, quæ quadriroto currui īpoſita à quattuor equis albis trahebatur: pedes Auriga rubentes ocreas altè indutus, coccineoq; pallio ſupra praſſinum ſagum, in ſiniſtrū humerum reiecto, flagello equos agebat. Quemadmodū in mea Noticia impreſſa ſpectatur, in manuſcriptis auriga deeſt. ſed in his ab anteriori parte ſummi currus, latum lorum in dextrum equi latus deſcēdit, & faſciæ pectus cingenti cōiungitur. Aliæ per pureæ teniæ dorſa, ac pectora, collaq; equorū cōplectuntur. In impreſso pro faſcijs aureæ phaleræ cernūtur; hæ ſunt ouales orbiculi, & auro diſtīcta lora. A pectore aureus nodus dēſis filis demiſſis pendet. Propriū aūt hoc inſigne Præfectorum fuit, vt curru aurato vterentur. Alijs. n. magiſtratib. intra vrbē quidem carrucis vti cōcedebatur, ſed argētatis, [a] ut Piſidiæ Prætori, qui curru argēto cęlato uehebatur. [b]

a l. ult. C. de honorater. uehic. & l. 1. C. de quaſtor.
b Nouel. 24.

Præfecti vultus ēt Imperatorū auratos præmittebāt, ſub quib. muliens cornu copiæ ſiniſtra gerentis imago ſculpta erat. Ea eſt Imperij felicitas, q̄ hac forma deſcribebatur. Caſſiodorus, [c] vultus ēt, inquit, regnātium geniata obſequij pōpa præmittit, vt nō ſolū ſummi Iudicis, ſed & dn̄orū reuerentia cumulatus orneris. Hæc ille. ſpectatur ēt abacus, alba mappa aureo limbo circumdata inſtratus, qui librū erectū ſuſtinet, cuius in medio Auguſti imago cernitur, cū binis utrinq; ardentib. cereis auratis candelabris infixis. Is eſt mandatorū liber, quem princeps magiſtratib. dare conſueuerat. Ea ab Auguſto inuēta fuiſſe Dion [d] ſcribit, quæ intermiſſa Iuſtinianus [e] renouauit; & ſex capitibus explicata Grecè & Latinè ſcribi, ac laterculo ioſeri iuſſit, inde deſcriptus Pręfectis tradebatur, ut ab ipſis inſtruerētur, quod ſibi in adminiſtrando officio agendū eſſet, [f] Iuſtinianus, [g] ut aūt ſciant, inquit magiſtratus, qūo oporteat eos prouincias gerere, viſū eſt nobis non ſolū illis tradere ſymbola, i. inſignia magiſtratus in codicillis, ut vocant, ſed ēt præſcribere, quomodo magiſtatū adminiſtrare deberēt. Hęc anteriores legū latores mandata principis appellabāt, ut ipſi ad hęc reſpiciētes rectè ſuū adminiſtrarēt magiſtratū, & vndiq; noſtris ſubditis proſint. Igitur hæc ſacra mandata iuſſimus in ſacro noſtro Laterculo reponi, ut vnà cū codicillis, Præſidibus exhiberētur. Idē in alijs Nouellis, [h] repetit. Pars mādatorū ab Vlpiano, [i] & alijs recitatur. ſed fermè uniuerſa in Nouellis a Iuſtiniano explicātur [k] Pierius, [l] hanc arā ex ære non abacū fuiſſe credidit quo liber hic ſuſtinetur. Pro cereis quattuor lāpades ſuo ære idem Iuſtinianus Vicarijs præfectorū & aliis exhibebat, [m] quæ pro eius inſignibus recenſentur, & in auditorio tempore, quo cauſas audiebant, ad augendā Principis & magiſtratuum maieſtatem accendebantur. Notitia. n. in Conſulari Paleſtinę & Campanię prope eorum tribunal Codicem mandatorum alto tapeto ſubnixum, ſed ſine ce-

c in 6. uar. de formula conſularit.
d lib. 55.
e in Nouel. 17. ſeu auth. de mā dat. princ.
f d. auth. de mā dat. princ. § penult. & l. ult. C. eo.
g Nou 24 §. 1. et Nouel. 20. §. 26.
h Nou. 25. §. ult. & Nou. 26. §. 2. & 27. §. 1.
i in l. ſolēt, in fi. de off. procorſ.
k in Nouel. 24. ſeu auth. de mā da princ & d. l. ult. C eod.
l lib 46. de igne Auguſtali.
m ut in edicto 8. Iuſtin de Vicar. Pōſtea Nou. 41. Iulian nou. 38.

reis; quibus minores magiſtratus carebant, repræſentat. Simile eſt, quod iuſſit Iuſtinianus, ut ante ſedē iudicialem ſacroſancta deponerentur euangelia, & ibi ab initio litis in omnibus cognitionibus vſq; ad terminum & definitionē ſententiæ permanerent.[a] Duarū præterea mulierum effigies P. P. Illyrici habebat, quę vaſa aureis plena in manibus, & in capite coronam ſeu titulū prominentibus pinnis gerebant: earū capitibus inſcriptū eſt, alteri MACEDONIA, alteri DACIA: illa nudis pedibus, hæc cū calceis more veterū, ligulis pedibus allegatis incedit vtraque tunicā, illa albam, hæc purpureā aureo limbo circumtextam, & infra crura demiſſam, coccineo breuique ſuperiniecto palliolo geſtat. Vſini codex vtráque rubētibus calceis altè indutam, cum talaribus tunicis longiſq; palliis repræſentat. Sed quia omniū præcipuū inſigne præcipuū vultus fuerūt, proprium his caput dicandum eſſe cenſuimus.

a l. rem non nouam inſi prouc. C. de iudic.

De imaginibus Principum. Cap. XXIIII.

C de ſtatuis & imaginibus.

AVRATI quoque Principum vultus auratę pilę impoſiti, quemadmodum prouinciarū magiſtratibus, & ita & P P pro inſignibus proferebantur: Hi in foro uel alio loco publico, ac priuatis ædibus aliàs locabantur. quod ab Auguſto initium habuit. Hunc enim honorem antea in uſu poſitum in principio ſui principatus Tiberius ſibi fieri uetuit: Tranquillus,[b] prohibuit, inquit, etiā ſtatuas, atque imagines niſi permittente ſe poni, permiſitque ea ſola cōditione, nè intra ſimulachra Deorum, ſed intra ornamentum ędium ponerentur Ioſephus[c] ſcribit Pilatum, cum in Iudęam veniſſet, circa annum nati Domini XXVII. nocte intempeſta opertas Gieroſolymam intuliſſe imagines Cęſaris, quæ res poſt triduum ingentē inter Iudæos excitauit tumultum; & ſi Philo de legatione ad Caium illos aureos clypeos nulla imagine inſignes fuiſſe tradit. Principum imagines poſtea per totum imperiū circumferri ſolenne fuit, cum quis Auguſtus creabatur. Zoſimus,[d] Maxentius, inquit, ſe iam conſtabilitum putans habere imperium, mittebat in Africam & Carthaginem, qui eius imaginem circumferrent: & lib. 4. Theodoſius dat in mādatis Cynegio, vt imaginē Maximi conſpiciendā Alexādrinis exhiberet, publiceq; reponeret, & populo indicaret conſortē Imperij hunc factū. Idem ſcribit Conſtantini imagines Romæ pro morę exhibitas. Herodianus 8. A quilei ēſiū, ait Duces proponunt Maximi & Balbini, ac Gordiani Cæſ. imagines coronis & lauro redimitas, quibus ipſi acclamantes ēt hortabantur exercitum, vt agnoſcerent, ſalutarentq; & lętis exciperent vocib. quos S. P. Q. R. Imperatores elegiſſet. Idem 7. ciuitates pleræque imagines Gordiani ſtatuasq; poſuere. Similiter Capitolinus Maximini ſtatuas atque imagines depoſitas fuiſſe ſcribit: Deinde milites, inquit, recepti ſunt ab oppidanis, ita ut ante imagines Maximi, Balbini, & Gordiani adorarent. Blondus[e] quoque auctor eſt, cum Imperator creatus eſſet Focas in Oriente, eius & uxoris Leontiæ imagines in oratorio S. Cęſarei inter alios Auguſtos Romæ locatas fuiſſe, quod ſignum erat ipſum pro Principe recipi. Imagines Principum à Gratiano A. ſacri vultus appellātur,[f] ſi ſacros, inquit, uultus inhiātibus populis inferimus, hoc fine immodico pretio nunciari excipique ſancimus. Quælibet legio eiuſdem cum aquila pro inſigni habebat,[g] & ſigno militari præfixas venerabatur. Herodianus[g] loquēs de Maximino de ſignis militaribus, inquit, illius imagines detraxerunt, & in primo loquens de Didio Iuliano creato Imperatore ſignis, ait ſublatis, impoſitisq; illius imaginib. deducere hunc inde tendunt. Modeſtus de vocabulis rei militaris, Totius, inquit, legionis inſigne ſunt imagines Imperatorum, quas tanquam diuina & præſentia ſigna ſinguli venerantur. Vegetius in[h] ſecunda acie, inquit, poſt aquilā & imagines cohors ſexta conſiſtit, & ſubiicit, imaginarij, vel imaginiferi ſunt, qui imagines Imperatoris portant. Tranquillus in Tiberio, largitus eſt, ait, quædam munera Syriacis legionibus quod ſolę nullam Seiani imaginem inter ſigna coluiſſent; Seianus enim pro Imperatore haberi uoluerat. Idem in Caligula[i] Artabanus, ait, aquilas & ſigna Romana Cæſarumq; imagines adorauit. è diuerſo, qui à Principe deficiebant, primum eius imagines deiiciebant, & comminuebant. Tacitus.[k] primani, inquit, quintaniq; turbidi adeo, ut quidam ſaxa in Galbæ imagines iecerint. & paulò poſt. Quarta & duodeuiceſima legiones ijſdem hybernis tendentes ipſo Kal. Ian. die dirumpunt imagines Galbæ Herodianus,[l] ſtatuę, inquit, atque imagines Maximini, cæteriq; honores ſtatim conuulſi. ut verò honeſtius colerentur, velut idola Dijs dicata conceptis verbis conſecrabātur, nec eas amplius cuique vendere licebat, qui læſæ maieſtatis crimē incurrere nolebat, cū alias a ſtatuarijs publicè venire poſſent. Martianus.[m] Nō videtur, inquit, contra maieſtatem fieri, ob imagines Cęſaris nondum conſecratas venditas.

e libr. 9. deca. 1.

f in l. 1. C. publ. lætitia.

g in 8.

h lib. 2. c. 6.

i cap. 14.

k lib. 17.

l in 7.

m in l. 5. ad leg. Iuliam maieſt.

Illas aūt imagines his ſimiles fuiſſe credendū eſt, quę à Notitia repræſentātur, & magiſtratib. præmittebantur, non ſecus ac hodie Archipręſules & Patriarchæ crucem auream uel argenteam præferunt. Solebant & priuati has imagines ſecum ferre, aut ad eas confugere, ut ſe ab alicuius potentis ui tuerentur, quod in alicuius inuidiā, vel ad aliquem ſugillandum fieri prohibetur. Calliſtratus.[n] Ad ſtatuas, inquit, cōfugere, vel imagines Principū in inuidiam alterius prohibitum eſt; eumque qui imaginē Cęſaris in inuidiā alterius prætuliſſet, in uincula publica coniici. Nec de alijs imaginibus quam hic a Notitia reprę ſentatis intelligit, de quib. multa Imperatorum extat reſcripta.[o] Ex ęre inaurato, ut Notitia oſtēdit, & quandoque auro & argento conflari ſolebant. D. Ambroſius,[p] ſola, inquit, ære ſua Principum capita, & ducti uultus de ære adorātur. Lampridius in Diadumeno, ſecitq; Baſſiani ſimulachra ex auro & argento. Hęc ille. Qñque ēt ex cera fingebantur, Nazarius in Panegirico Conſtātini loquens de eius imaginibus, a Maxentio tyranno deiectis, Abolen, inqt, hic vultus nō pt. uniuerſorū pectorib. infixus eſt, nec cōmendatione cerę, aut pigmentorū fucis renitet Prędictę effigies ꝓpria fiſci pecunia, non prouincialiū fundebātur.[q] Dieb. uero feſtis, & Præſide pñte erigebātur, ita tñ, ut adorationis faſtus abeſſet, quā Theodoſius A.[r] ad Actiū P P. prohibuit: Quando, inquit, noſtrę ſtatuæ, uel imagines eriguntur, ſiue dieb. (vt adſolet) feſtis, ſiue cōibus, adſit iudex, ſine adorationis ambitioſo faſtidio. Lego faſtu. Hoc aūt ſtatuitur, quia Iulianus Apoſtata eas adorari iuſſit, ut ait Cedrenus, & ethnici adorabāt. In Notitia oſtēdūtur duorū Principū aurati uultus, ſe reſpiciētes vſq; ad Lūbos formati, quos P. P. alijq; ciuiles

n in l. capitaliū. §. ad ſtatuas. ff. de pænis.

o toto titu. C. de ſtatuis et imaginibus.

p lib. 6. cap. 9. in exameron.

q l pen C. de ſtatuis et imaginib.

r in l. 2. C eo. ti.

prouin-

prouinciarum magiſtratus præferebant, non milita res, vt Magiſtri militum, Comites, Duces & Palatini iudices, qui pro illi capiti Principum dorſo libri inſculpta tantum habebãt, columella imagines Principum ſuſtinebat: in imo erat tripus vt ſolo poſſet conſiſtere. Sed & porticibus aut alijs ædificijs publicis atque adeo priuatis eædem imagines affigi conſueuerant Arcadius A.[a] ad Aemilianum P.P. ſi quando inquit, vſus exegerit, vel porticus, vel quaſlibet ædes ætatis ſenio, ſeu fortuitis concuſſas caſibus reparari, licet, etiam inconſulta clementia noſtra, cum reuerentia ſui imaginem deponere vel noſtram, vel retro Principum, reportatamque poſt refecta ædificia, loco proprio denuo collocare. Has imagines trãſeuntes venerabantur, honoremque exhibebant. D. Gregorius Nazianzenus in prima in Iulianum oratione. Parum, ait Imperatores ſibi habent adorari, niſi idem quoque in imaginibus, picturisque pręſtetur, quo cumulatior & perfectior, ipſis ſit veneratio.

a in l. ſi quando C. de oper. publ.

Plinius minor ad Traianum ſcribens, cum imagini tuæ, inquit, quam propter hoc iuſſerã cum ſimulacris numinum afferri, thure ac vino ſupplicarent, & infra. Omnes & imaginem tuam Deorum ſimulacra venerati ſunt. Vnde honorem ijs exhibitũ fuiſſe conſtat. Hodie loco imaginum arma Principum ſunt. Paleologis Imperantibus, magiſtratus, imaginem Principis in tunica ante pectus, & à tergo auro depictam geſtabant, aliquando ſtantis, quandoque throno aut Equo inſidentis. Ac tum capitijs, auro, gemmiſq; ornatis, ac varie pro dignitatũ diuerſitate vti cœperunt, ac ſceptrum ligneum nodis aureis, & quandoque nigris, encœineiſuè exornatum gerere, vt Suphotarus Curopalata in officijs palatinis recitat.

Nobiles priuati & ipſi quandoque ſuas, aut aliorum imagines publice ponebant. Pomponius[b] cum quis aut, iuſſit in municipio imagines poni, ſi non honoris municipij gratia id feciſſet ſed ſua, actio eo nomine nulli competit. certe maiorum imagines muris ædium atriaus nobiles habebant. Conſtantinus ad populum,[c] ne verò domũ inquit vendere liceat, in qua pater deficit, minor creuit, in qua maiorũ imagines aut non videre fixas, aut reuulſas videre ſatis lugubre eſt. Marcellus[d] hæredem meum volo in patria faciat porticum publicam, in qua poni volo imagines argenteas: item marmoreas: Plinius,[e] placuit lugere filium, luget vt nemo: Placuit ſtatuas eius & imagines quam plurimas facere: Hoc omnibus officinis agit, illum coloribus, illum cera, illum ære, illum argento, auro, ebore, marmore effingit. Viris illuſtribus, & bene de Republica meritis in publico imagines poni ſolebant & domi priuatim conſeruari. Plinius,[f] apud maiores, inquit, hæ erãt, quæ ſpectarentur, non ſigna externorum artificium, nec ærea aut marmorea. expreſſi cera vultus ſingulis diſponebantur armarijs, vt eſſent imagines, quæ comitarentur gentilicia funera, ſemperque defuncto aliquo aderat totus familiæ eius, qui vnquam fuerat, populus. Aliæ in foribus, & circa limina animorum ingentium imagines erant, affixis hoſtium ſpolijs, quæ nec emptori refringere liceret, quæ etiam domi nis mutatis domus ornamenta erãt. Has in publico viuentibus Caligula poni prohibuit. Tranquillus,[g] vetuit poſthac, inquit viuentium cuiquam vſquam ſtatuam, aut imaginem niſi ſe cõſulto & auctore poni.

b in l. 7. Quintus de annu. legat.

c in l. lex quatuores, §. ne autẽ, & §. ne vero, C. de admin. tutor.

d in l. Seia, §. vl. de aur. & arg. leg.

e epiſt. 7. lib. 4.

f lib 35. ca. 2.

g c. 34. in Caligula.

Alia præterea P.P. habebat ornamenta, quibus & Proconſules, & Præſides vtebantur, excepta purpura, quam non induebant, vt in Proæreſio Eunapius ſcribit. Annonas, vt alij magiſtratus ex publico, Sed longe pinguiores, qualem in Claudio Trebellius Pollio olim fuiſſe ſcribit, vide licet frumentum, vinum, oleũ, laridum, acetum, olera, hordeum fęnum, ligna, paleas, cerã, aurum, argentum factũ, veſtes mulos, Equos, & alia, quæ ibi referuntur. Sed pecunia poſtea pro his dari iuſſa. Iuſtinianus P.P. Africæ centum libras auri præſtitit.[h] Nunc ad alium illuſtrẽ, i. Præfectũ vrbi ſecundũ Notitię, & Codicis Iuſtiniani ordinem, qui eum P.P. ſubnectunt, eſt veniendũ.

h in l. 1. C. de offic. P.P. Africa.

De Præfecto Vrbis Conſtantinopolis. Cap. XXV.

CONSTANTINOPOLIS antea Byſantium dicta, quod Peſcẽnio Nigro[i] fauiſſet, à Seuero Imp. planè diruta, ac theatro, thermiſque, ac omni cultu atq; honore detracto, in vici forma redacta fuerat, & Perinthijs adiudicata. Poſtea verò Imperij ſede eò trãſlata, in antiquũ ſplendorẽ reſtituta, & noua Roma à Conſtantino eſt appellata,[k] omnibuſq; Romę veteris priuilegiis eſt potita,[l] Id conſtituit ſecunda Synodus Conſtantinopolitana,[m] imperante Theodoſio magno, & Chalcedonẽſis[n] confirmauit, quod & Suidas, Euſtachiuſq; mememorant. In omnib. igitur Romã æmulata, quẽadmodum illa, & ipſa in regiones XIIII. eſt diuiſa.[o] Aureum quoque milliarium pro vrbis vmbilico habuit Capitolium, põtem ſublicium, obeliſcum, theatra, Circum maximum, horrea, amphitheatra, piſtrina, thermas, columnas intus peruias, duas Baſilicas, porticus, & multa alia, quæ Romæ inſignia reperiebantur. Itaque & vrbi Præfectum exemplo Romæ obtinuit, qui ciuiles, & criminales cauſas in vrbe, & extra intra aliquot ſtadia etiam Senatorum iudicaret,[p] ex prouincijs etiam ad eum prouocabantur, quemadmodum à Præſidibus, & Proconſulibus ad Pręfectum vrbis Romæ appellari ex Męcenatis ſententia Auguſtus induxit, vt auctor eſt Dion,[q] & Caſſiodorus: Vopiſcus in Floriano, omnis prouocatio, inquit, Præfecti vrbis erit; quæ tamen à Proconſulibus, & ordinariis iudicibus emerſerit: Idem paulò poſt Præfecturę vrbanę appellatio vniuerſa decreta eſt: & rurſus. Redierunt ad Præfectum vrbis appellationes omnium poteſtatum & dignitatum. Verum pluribus Pręfectis pretorio inuentis, ad ipſos prouinciarum cauſę ſunt deuolutę,[r] eas ratum, quę Romę a Pretoribus cognitę fuerant, vbi Pręfectus retinuit.[s] At Conſtantinopoli, quo maiorem eius Pręfecto auctoritatem adderet, Conſtantius ſtatuit, vt à duobus Ponticę Diœceſeos rectoribus, id eſt, Bithynię, & Paphlagonię, & totidem Aſianę, i. Lydię, & Phrygię ſalutaris, & duobus Proconſulibus Aſię, Helleſponti, & Inſularum, & a tribus Thraciarum Diœceſeos, Europę, Rhodope, & Hęmimonti, quę ſunt nouem prouincię, ad ipſum appellaretur.[t] Exemplo etiam Pręfecti Romę idem paucos milites in vrbis ſtationibus ad ſedãdos tumultus diſponebat.[u] Ad eundem diſciplina & editio ſpectaculorum pertinebat, & ideo multæ ſępè arcę theatrali Pręf. vrbi applicabantur.[x] Ad ipſum & cura carnis, vt iuſto pretio venderetur, & fori aĩalium ſpectabat,[y] Imo totius annonę prouidentia ipſi, & Pręfecto annonę erat commiſſa.[z] Liberalium quoque ſtudiorum diſciplinam Conſtantinopoli exerceri curabat, vbi tres Rhetores, decem vtriuſque linguę Grãmatici, quinque ſophiſtę, unus philoſophus, & duo legum interpretes quemadmodum Romę a Pręfecto conducti docebant.[a] Procurabat etiam, ut mille centum tabernę eccleſię magnę a Conſtantino & Anaſtaſio donatę larcirentur.[b]

i Herodianus in 3.

K l. 5. C. de operibus publ. l. generaliter. in fi. C. de epiſc. & cler. l. 6. C. de ſacroſan. eccle. l. 2. C. de priuileg. vrb. Conſtant.

m can. 3.

n can. 28.

o §. antep. nouel. 43.

p l. 1. in prin ff. de off. Praf. vrb. l. 4. C. Th. de iuriſd.

q lib. 52.

r l. à Proconſulibus. l. addictos. l. præcipimus, C. de appellatio.

s l ſi apud, C. de appellatio.

t l. cum appellat. C. de appellat. l. 23. C. Th. eo. l. vl. C. de his, qui per met. iud. non appella.

u l 1. §. vlt. ff de off præf. vrb. et Dion.

x l nouel. 63. in fine.

y d. l. 1. § cũ carnis.

z d. l. 1.

a l. 1. C. de ſtud. lib. vrb Roma. et Conſtant.

b nouel. 59. §. 1.

Primus Honoratus ex Pręfecto Galliarum Conſtantinopoli Pręfectus eſt, Anno ſalutis 362. & penultimo Conſtantii Imperii, ut D. Hieronymus in chronicis, Caſſiodorus, Socrates, & Sozom. tradunt. Is conſularis Byzantii eſt appellatus, quod nomen aliquot annis, uſq; ad Valentiniani, & Valentis Imperium permanſit.[c] ſcribit. n. Gregorius Presbyter D. Gregorium Nazianzenum, dum eccleſię Conſtantinopolitanę pręeſſet per calumniam accuſatum, ad Conſularem urbis perductum, abſolutumq; fuiſſe. Itaq; conſtat eum magiſtratum tum Conſularẽ uocatum, quare inſcriptio Reſcripti Valentiniani[d] ad Honoratũ rectè habet Cõſularẽ Byſantii, ut olim legebatur, non Byzatii, ut poſtea eſt mutatum, quę urbs Byzatenę prouincię erat caput, cuius uniuerſę Cõſularis nõ unius Byzatii urbis fuiſſet appellatus.

c l. 1. C. de offic. comit. rer. priua.

d in d. l. 1.

Vterque Pręfectus urbi P. P. dignitate ęqualis

Digitized by Google

cenſebatur,[a] & illuſtris erat,[b] In ſenatu tamen ſupra illos ſedebat,[c] & in vrbe omnibus antecellebat:[d] depoſito vero officio ex Præfectus prior magiſtratu functus præcedebat.[e] Præerat ſenatui, in quo etiam primus ſententiam dicebat iura à principe cõdita ibi ſeni legi curabat. (l. 1. C. de bon. mater.) Sedebat autem Cõſtantinopoli Senatus plerunque eo in loco, qui ſeptimus vocabatur. Niceph. enim[f] ſcribit Pulcheriam Theodoſio fratre defuncto, conuocatis ad Septimum Senatoribus Martianum Imperatorem creaſſe. Vnde plura in ſeptimi conſiſtorio, iura recitata dicuntur.[g] Sed vitio librariorum, ſæpe ſcriptum eſt ſepties, pro ſeptimi. In eo verò Præfectus vrbi Præfecto Prætorio erat inferior, quod ab[h] eo, non à prætorianis ſententiis appellabatur.[i] Inſignia eadem quæ Romæ Præfectus habebat, nempe vultus Principum, librum mandatorum inter quattuor ardentes cereos abaco impoſitum, quadriiugũ currum auratum, quo per vrbem vehebatur, præconibus cum imperij patrem acclamantibus.[k] Caſſiodor.[l] de præf. vrbi loquens Carpento, inquit, veheris per nobilem plebem, publica te vota comitãtur; fauores gratiſſimi, conſona tecum voce præcedunt: Hæc ille. Non tantum enim præcones, ſed & plebs eum Fauſtis manibus excipiebat. Alij quoque maiores magiſtratus, vt Magiſtri militum, Magiſter officiorum, & alij Illuſtres curru intra vrbem vehebantur. Gratianus,[m] Omnes, inquit, honorati, ſiue ciuilium ſeu militarium vehiculis dignitatis ſuæ, & carrucis intra vrbem ſacratiſſimi nominis ſemper vtantur. Appellat autem vehicula dignitatis, quia ob dignitatem ita in publicum prodibant, qui mos hodie ab aula receſſit; Cetera huius magiſtratus inſignia, in Præfecto Romę explicabuntur. Alexander A.[n] P.V. vrbi amicum vocat. Alij Imperatores hac Appellatione ad eum ſcribebant TVA MAGNITVDO,[o] SINCERITAS,[p] ILLVSTRIS AVCTORITAS TVA,[q] SVBLIMITAS,[r] & ſimilia quibus erga Præfectorum prætorio vtebantur: Eius etiam ſedes AMPLISSIMA vocabatur, quemadmodum, & Prætoriana, & ipſe GLORIOSISSIMVS[s] eſt dictus. Eius fori aduocatorũ numerus octuaginta fuiſſe videtur, ita enim Iuſtinus diffiniuit ad Theodorũ P.V. ſcribens[t] quem alij P.P. fuiſſe volunt quorum XV. eminebant, & Primates vocabantur, illorum primus fiſci aduocatus cum ſalario publico fiebat, & hi omnes iiſdem priuilegiis, quibus Fiſci patroni gaudebant.[u] Clariſſimique vocabantur.

Nulla huius Præfecti extant inſignia, cum tamen vſque ad tempora Notitiæ, & Iuſtiniani & vltra hic magiſtratus continuauerit, Theodoſius .n. minor, & Valentinianus circa annũ ſalut. ccccxxvij. Theophilo P.V. Conſtantinop. ſcribit,[x] & Iuſtinianus ſępe eundem Præfectum nominat,[y] forte exiſtimauerit ea, quæ in Occidente in Præfecto Romæ repreſentantur, pro hoc ſufficere. Aut aliquod folium deeſt. Eiuſdem officium omittitur. Idem tamen fuiſſe arbitror, quod erat Præfecti vrb. Romæ, nempe habuiſſe Principem, Cornicularium, Adiutorem, Commentarienſem, & aliis. Adiutor primicerii titulo honeſtabatur, & priuilegium habebat, vt captarum perſonarum delinquentium curam ſuſciperet, bienniòque tantum in officio permanebat. Theodoſius.[z] Primicenus, inquit, adiutor tuæ ſedis officij curam, iuſuper perſonarum ſuſcipiat. De aliis non poteſt intelligi, quam de cuſtodię traditis, & erat adiutor totius officij, & Commentarienſis, delinquenteſque capiebat. Vult autem Theodoſius, vt non tantum ſontes capiat Adiutor, ſed & eorum curam habeat, ex conſuetudine Conſtantinopolis, cum alias hęc cura eſſet Commentarienſis. Præter officium alios ſub ſe hic Pręfectus habebat, qui in Pręfecto vrbi Romæ à Notitia recenſiti commodius explicabuntur. Duos tamen Pręfectos, videlicet annonæ, & vigilum, non ocioſe hic reperemus, quorum vſus ab Occidentalibus diuerſus reperiebatur. Vicarium vrbis Conſtantinopolis, qui Romæ erat, Notitia nullum nominat.

a l. 1. C. de P.P. ſine vrb. lib. 12.
b l. vl. C. de apparatorib. præf. vrb.
c l. 1. & 2. C. de P.P. ſine vrb.
d l. 3. C. de offic. præf. vrb.
e d. l. 1. & 2.
f lib. 14. cap. 58.
g vl. pen. C. de ſacroſan. eccl. l. 19. C. de iure deli. l. ſancimus, C. de donat. l. 30. C. de fideicom.
h l. 1. C. de ſent. Præf. Præt. l. 17. præfect. ff. de minor. l. 1. ff. de offi. Præf. Præt.
i l. Aemilius 38. ff. de minor. l. vl. C. de his qui per met. iud. no. appel.
k l. 1. C. de quaſtorib. vniuer. 70.
l in formula præfectura vrbana.
m l. 1. C. de honorat. vehic.
n in l. 1. C. ſi man cip.
o l. ad ſimilitudinem. C. de aduo. diuer. iudicio.
p l. 2. C. de offic. præf. vrb.
q l. 3. C. de ſpect. & ſcenic. & lenonib.
r l. 2. C. de ſtud. liber. vrb. Romæ.
s l. 1. C. de rapto. virgin.
t in l. antepe. C. de aduoc. diuer. iud. l. 13. C. de nõ num. pecu.
u d. l. ad ſimilitudinem.
x in l. 1. C. de profeſſ. qui in vrbe conſt.
y in l. 1. C. de rapto. virg.
z in l. vl. C. de offic. præf. vrb.

Quòd verò Valentinianus, & Valens ad Voluſianum. V.C. Vicarium ſcripſiſſe leguntur,[a] ſuſpectum eſt: iis enim Imperantibus Præt. vrb. non Vicarius fuit.[b] Aut certe de vrbis Romę Vicario eſt intelligendum, vbi illud[c] reſcriptum eſt conditum,[d] quod cum Taracinenſes, & Tuſcos calcem in vrbem vehere iubeat ad Conſtantinopolim longe ab eis populis diſtantem non poteſt referri.

a l. 3. C. Theo. de calcis coctorib.
b l. 28. C. de decurionib.
c l. 2. C. Theo. de inceſt. nup.
d d. l. 3. C. Th. de calcis cocto.
C. de offi. Præfecti annonæ Græca conſtitutio.

De Præfecto annonæ. Cap. XXVI.

PRÆCIPVA cura P. V. erat annonę, qui cum pluribus negotiis occupatus, huic commode intentus eſſe nõ poſſet, proprius eius rei gratia creatus eſt magiſtratus, Pręfectus annonę vocatus. Is inter alia, quę in Pręfecto Romę dicetur, panes inter pauperes diuidebat. Conſtantinus enim, diuerſis hominũ generib. eos eſt elargitus.[e] Primo illis qui domos Conſtantinopoli habuiſſent,[f] & hi panes Palatini dicebantur.[g] Suidas vero,[h] quemcunq; panem ex Principis palatio exeuntem, Palatinum vocatum fuiſſe autumat. De his interpretandum eſt Theodoſii reſcriptum[i] ad Proculum P.V. Annonas, inquit, publicas non tã titulis dignitatum, quam ſingulorum meritis attributas Conſtantini liberalitate claruit, ideoque nihil ex his ſcholarum nomine vendicetur, ſed pro cuiuſque merito conceſſa ſeruentur. Merita autem eorum intelligit, qui ędificaſſent, & ob id ciuicę annonę appellantur,[k] vel publicæ. Hæc enim vocabula confunduntur.[l] Alios panes Conſtantinus aſſignauit militibus, qui & ipſi vrbem ędificijs exornaſſent.[m] Hi in pane cocto exhibiti domibus aſsignabantur.[n] & panes ædificiorum dicebantur,[o] Alios pręterea panes quo anno Conſul fuit Conſtantinus, ſingulis diebus inter plebem diuiſit, quibus etiam vinum, carnem, & oleum addidit, vt ait Suidas,[p] & id per multos annos obſeruatũ fuit. Octuaginta millia panum, eum quotidie pauperib. elargitum Metaphraſtes[q] ſcribit: Socrates octuaginta millia modiorum frumenti.[r] Sordidus erat hic panis, duas vncias, & ſemis pendens. Valentinianus verò buccellas mundas ſex vnciarũ dedit.[s] His alios addidit Theodoſius Magnus,[t] & alios Martianus,[u] Tribunalibus autem variis in locis ciuitatis erectis illos per gradus aſcendentes pauperes accipiebant. Cum enim vnus locus ad diuidendos inter tantam plebem panes, nõ ſufficeret, centum & decem ſeptem per xiiii. Conſtantinopolis regiones, marmorei gradus ſuot conſtructi, vt in antiqua Conſtantinopolis deſcriptione ante Notitiam legitur. vnde hic panis gradilis appellabatur, quem aliunde quam à gradibus cuique aſſignatus populus accipere non poterat.[x] Valentinianus: ne quid, inquit, ſuper gradili pane fraudis oriatur, iuſsimus omne illud, quod populo pẽditur, palam in gradibus, non clam a piſtorib. miniſtrari. Erant igitur ſui cuiq; tribui gradus deſtinati, quos mutare non licebat, nec alter ad alterius gradũ tranſire poterat, idque officiales Pręfecti annonæ prohibebant Idem Valentin.[y] Panis, ait gradilis in alium gradum tranſlatio inhibetur, & cognoſcat officium Pręfecti annonę, ſeueriſſima ſibi imminere ſupplicia, ſi vlterius tranſlationẽ per gradus permiſerit cõmutari. Ciuiles etiam hi panes vocantur,[z] quia ciuibus dabãtur, ad palatinorũ differentiã, & aliorum, qui quibuſdã ſcholarum hoibus pręſtabantur.[a] Hę populares ẽt annonę, & ciuicæ ſunt dictæ:[b] Eadem olim Romæ liberalitatẽ, ſed non tanta largitate Traianus exercuerat,[c] quinq; millib. n. puerorũ, & puellarũ inopũ alimenta decreuerat.[d] Eorũ numerũ Aurelianus auxit, vt ait Vopiſcus. Quare in pluribus numiſmaris Traiani, & Hadriani hi gradus viſuntur, p quos populus aſcendit panẽ accepturus In ſummo eſt ſcriba, & alius cũ teſſera, q panes diuidit. Hi olim neq; alienari, neq; in aliũ transferri poterant.[e] Sed illis à multis alienatis, Theodoſius eos contractus

cooſir-

e l. 8. & 9. C. Th. de anno. ciuil.
f l. 12. & 13. C. Theo. eod.
g l. 7. C. Theo. d. tit.
h in verb. παλάτινος.
i in l. 1. C. de annon. ciuil. lib. 12.
k l. 1. & ſeq. C. T. de anno. ciuil.
l in l. 1. C. eo. tit. & l. 1C. C. eo.
m l. 2. C. T. eo. ti.
n l. 1. C. de cano. frum. vrb. Conſtant. lib. 11. in l. 5. C. T. d. tit.
o de anno. ciuil.
p in d. verb. παλάτινος.
q 6. Nouemb. in Paulo Patriarcha Conſtantinopolitano.
r lib. 2. c. 3.
s l. 5. C. Th. d. tit.
t l. pen. C. Th. eo.
u l. vlt. C. eo. tit.
x l. 3. & 4. C. Th. eo. ti.
y l. 2. C. Theo. eo. ti.
z d. l. vl. §. præterea C. de in dot. tute. § & nemo, C. de quadrien. præſcrip.
a l. 2. C. de annõ. ciuil.
b d. l. 2.
c Plin. in panegyrico.
d Dion & Capitolin. i Pertinace.
e l. 6. & 7. C. Th. eod. tit.

a in l.vlt.C.de annon. ciuilib.
b d.l.vl.§.præterea,C.de iur.do.

confirmauit, & diſtrahi permiſit. [a] Quare poſtea alienari, & in dotem dari potuerunt. [b] Nunc alios ſub hoc Pręfecto magiſtratus proſequemur, qui etſi ſub Romę Pręfecto erunt explicandi, diuerſam tamen Conſtantinopoli formam habebant; & ideò hic de ipſis neceſſariò eſt dicendum.

ff.& C.de officio Præfecti vigilũ

DE PRAEFECTO VIGILVM. Cap. XXVII.

QVEMADMODVM ſub Romæ Præfecto erat Præfectus vigilum, ſeptem cohortibus imperans, quæ incendia in vrbe orta arcerent, ita & ſub Cõſtantinopoli Pręfecto, alter vigilum, quingentis ſexaginta tribus collegiatis nuncupatis imperabat. Erant hi ex diuerſis artificum corporibus delecti, per xiiij. vrbis regiones, ad arcenda incendia diſpoſiti, in quibus plures, vel pauciores locabantur; prout amplæ, anguſtæve regiones erant, vt docet antiqua vrbis Conſtantinopolitanæ deſcriptio, quæ collegiatos in quaque vrbis regione 15. 80. aut 90. pro cuiuſque latitudine recenſet. In vltima regione errore librarij deſunt 38. qui aliarum regionum collegiatis aggregati, numerum 563. conſtituunt, quot ab Honorio, & Theodoſio in Reſcripto ad Aetium. [c] P. V. recenſentur. De his in prima Conſtantinopolis regionis, ita legitur. Prima regio continet collegiatos XXV. qui è diuerſis corporibus ordinati incendiorum ſolent caſibus ſubuenire. Secunda regio continebat collegiatos XXXV. Alię plures vel pauciores alios. His ergo imperabat Pręfectus vigilum, quorum opera arcebantur incendia, & in defuncti locum præſentibus corporatis, alium ſubrogabat, nec his alij addi, nec ipſi mutari poterant Honorius, & Theodoſius, [d] Ceſſante, inquiunt, omni ambitione, omni licẽtia, quingentorum ſexaginta trium collegiatorum numerus maneat, nulliq; his addendi, mutandi, vel in defuncti locũ ſubſtituendi pateat copia, ita, vt iudicio tuæ ſedis, ſub ipſorum pręſentia corporatorum in eorum locum, quos humani ſubtraxerint caſus, ex eodem, quo illi fuerant corpore, ſubrogentur, nulli alij corporatorum pręter dictum numerum per patrocinia immunitate conceſſa. Ad Aetium P.P. eſt illud Reſcriptum, ſed legendum eſt P.V. vt habent emendati Codices, nam ipſe functus eſt hoc magiſtratu Conſtantinopoli. [e] Deligebantur verò hi collegiati, ex XXXV. corporibus artificum, qui à Conſtantino in reſcripto ad Maximum [f] recenſentur, eoſque ab alijs muneribus perſonalibus, præterquam ab arcẽdo incendio immunes facit. [g] Corporati autem artifices ſunt, architecti, [h] medici, pictores, ſtatuarij, marmorarij, lectarij, ſeu arcarij, ideſt, qui lectos ſiue fulcra lectorum, & arcas fabricant, clauicarij, qui claues, quadrigarij, qui currus, vel quadratarij, quos gręco vocabulo [illegible] appellant, vermiculatum opus facientes, ſtructores, ideſt ædificatores, ſculptores ligni, muſarij, deauratores, albini, quos Græci [illegible] appellant, ideſt parietum dealbatores, argentarij, barbaricarii, qui ex filis auro elaboratis hominum, brutorumvè imagines effingunt, ait Donatus, [i] Diatretarii, margaritas perforantes, vel calices torno polientes, aul cęlantes, [k] ærarii, fuſores, ſignarii, fabri, bracarii, aquę libratores, figuli, qui gręcè [illegible] aurifices, vitriarii, plumbarii, ſpecularii, pelliones, fullones, carpentarii, i. ſculptores, dealbatores, cuſores, linarii, qui linum curant, tignarii, bractearii, gręce [illegible]. His omnibus P. V. imperabat, ex eorumq; corporibus 563. ad arcenda Conſtantinopoli incendia eligebat. Symmachus P. V. [l] Valentinianum A. rogat, ne noua equorum collatione ad vſum exercitus, plebem Romanam oneret. Hi ſunt, inquit, qui fabriles manus Auguſtis operibus accommodant, per alios fortuita arcentur incendia: quibus verbis motus Imperator indictum onus remiſit. [m] Sed quod ad Pręfectum Vigilum pertinet, is magiſtratus vilioribus dari cęptus, conſpirantibus etiam cum eo furibus, paulatim deſpectus eſt. Quare Iuſtinianus eius loco Prætorem plebis creauit, cui etiam in eos, qui nocte mœchando, vel furando, vel alio modo deliquiſſent, gladii ius dedit. [n] Imperabat hic Pręfectus, & Vicomagiſtris, quos ab Auguſto inuentos Tranquillus [o] ſcribit, ſpacium vrbis, inquit, in regiones, vicoſq; diuiſit, inſtituitq;, vt illas annui magiſtratus ſortito tuerentur, hos magiſtri è plebe cuiuſq; viciniæ electi. Hi Conſtãtinopoli numero LXX. inſtituti per noctẽ quini xiiii. vrbis regiones cuſtodiebant, quemadmodũ in deſcriptione vrbis Cõſtãtinopolitanę legitur.

c l pen.C.de cõmer. & mercat.
d in d.l.pen.
e l.vlt.C.The.de calcis coctorib.
f in l.1.C.de excuſ artif.
g l.1.C.de priui. corp.& l.1.C.de colleg.lib.11.
h l.1.C.de excu. artif.
i in 11. Aenei.
K l.ſi ſeruus.§.ſi calcem, ff. ad leg. Aquil.
l lib.1. epiſt.
m l.1.C.The. de priuil.corporat.
n in Nouel.13.
o in Augu.c.30.

DE DECANIS SEV LECTICARIIS. Cap. XXVIII.

DEcanorum etiam, ſeu Lecticariorum, qui lectis [p] impoſitos mortuos efferebant, curam Præfectus vrbi habebat. Hi a ferendis lectis nomẽ traxerunt. Alio nomine Decani ſunt dicti, fortè ꝙ in decades eſſent diuiſi. A Conſtantino Pio Principe ſunt inuenti, vt gratuitã exportandis defunctis operã præſtarent, eamq; ob cauſam maiori Eccleſię Conſtantinopolis 950. ergaſteria donauit, alia 150. Anaſtaſius cum quibuſdã aliis reditibus addidit, quę numerũ M C. ergaſteriorũ efficiebant, ex quorũ penſionibus ſumptus funerũ fiebãt. [q] Itaque Iuſtinianus mandauit Pręfecto vrbi, vt pręfata ergaſteria ab aliquibus vſurpata Eccleſię memoratę reſtitueret, octingentaque eius defenſoribus, trecenta Oeconomis aſſignaret, qui ex eorum reditibus aureos CCCC. ſingulis menſibus religioſis darent, videlicet Decanis 182. aſcetriis, ideſt, Monialibus VIII. quę pſallentes lectum ſequebantur, aureos XCI. Acolythis lumina pręferentibus, aureos XCI. canonicis mulieribus, quę ſeruiebant Xenodochio, & ipſę, quoq; pſallebant, aureos 36. aſcendit annua hęc sũma ad quattuor millia, & octingentos aureos; Qui verò volebat plures lectos, & ſpecioſiores, pluraq; aſcetria, pecuniam in Nouella Iuſtiniani definitãm ſoluebat: Aſceterium autem vult conſtare ex octo monialibus, & tribus acolythis.

Lecticarii verò ſeu decani a defenſore Eccleſię ex 800. ergaſteriorum penſione alebantur. Horũ numerus cum in immenſum excreuiſſet; ſtatutũ eſt a Theodoſio iuniore [r] ne 950. excederent, poſtea ad M C. excreuerunt: & Iuſtinianus [s] 800. pauciores non eſſe ſtatuit. Hi ferebant cadauer, ſepulchrum extruebãt, & in aliis huiuſmodi laborabant, vnde [illegible] ideſt laborantes uocantur, [t] à Pręfecto vrbi creabantur. Nullum tamen ipſis certum locum Cõſtantinopoli deſtinatum fuiſſe inuenio, ſed vt facilè inueniri poſſent, credendum eos in certo loco congregatos manſiſſe, quemadmodum Romę; vbi in vnis caſtris degebant in xiiii. vrbis regione, quę caſtra lecticariorum appellabantur, ſed illorum numerus non apparet.

p Nouel.59.c.4.
q Nouel.59.§.1. Leonis Nou.12.
r l 4.C.de ſacroſan.eccl.
s Nouel.43. in prin d. Nou.59.
t in d. Nou.59. cap.2.

DE CVRATORIBVS OPERVM Conſtantinopolis. Cap. XXIX.

QVemadmodum Romæ, ita & Cõſtantinopoli credendum eſt curatorem operum fuiſſe, quę ante Notitiam in Conſtãtinopolis deſcriptione in xiiii. regiones diuiſę incerto auctore recitãtur, vt Fora IIII. Theatra II. Circus I. Thermę VIII. Baſilicę II. Horrea V. Luſoria II. Ciſternę IIII. nymphęa IIII. Porticus LII. Piſtrina publica xx. Gradus CXVII. de quib. ſupra. Colũna purpurea I. Alię intus peruię II. Coloſſus I. & plura alia, q̃ ꝓprio opuſculo me interpretaturũ ſpero. eorumq; oium ſolicitudo apud hũc curatorẽ fuit. Alios quoq; magiſtratus, q nume. xv. Pręfecto vrbi Romę parebãt, ſub hoc Cõſtantinop. Pręfecto fuiſſe credẽdũ eſt, vt magiſtrũ cenſus, q ibi

acta ſcribi iubebat: [a] ſed & agitatores, ac ſcenici, omniaq; ad ludos ſpectantia ſub hoc Præfecto fuere: [b] Denique lenones, [c] & tota ciuitatis politia ei committebatur, vt in Præf. Romæ dicetur. [d] Verum quoniam aliquo ſtius in Prætores Conſtantinopolitanos eius vrbis Præfectus habebat, & eorum iura meminerunt, de his eſt videndum.

a l. teſtamenta, l. conſulta, C. de teſta. l. in hac ſacra. et ſimo. l. ſecūda C. de dona.
b l. 1. 4. & ſeq. C. Theo. de ſcenic. l. vlt. C. Theo. de expen. lud. l. 1. & 2. C. Theo. de equis curul.
c l. 1. C. Theo. de leno.
d l. 1. C. Theo. de naui.
Cod. de officio præto. de prætoribus l. 12.
e l. ſi apud, C. de app.

DE PRAETORIBVS CONSTANtinopolis. Cap. XXIX.

ROMAE Conſtantino imperante duo tantum Prætores erant, à quibus ad Præfectum vrbi appellabatur. [e] Byſantium verò ſede Imperij tranſlata, Conſtantinus nullum illi vrbi Præfectū, ſed tres Prætores dedit, primum a ſe Flauium nuncupatum, quem in ludos, & creata viginti quinque millia Follium, & libras argenti quinquaginta ad oblectandum populum impendere uoluit: quæ ſumma eſt plus minus noſtrorum 500 Aureorum. Follis autem ſecundum Suidam æquat ferme dimidium noſtrum quadrantem. Secundum Prætorem etiam a ſe Conſtantinianum appellauit, quem viginti millia follium, & quadraginta argenti libras ſumere iuſſit. [f] hic eſt Prætor Conſtantinianus, qui alienantibus prædia minoribus decretū interponebat. [g] Tertium Prætorem vocauit triumphalem a victoriis, quas ſæpius obtinuerat: & hunc xv. millia follium, & triginta argenti libras erogare præcepit. [h] Nec niſi Senatores, & a Senatoribus eligebantur, [i] poſtmodum ſub Cōſtantio quinque facti ſunt Prætores, quorum primus fuit Conſtantinianus, qui in honorem magiſtratus libras argenti mille in aquæductus ſeu fabricas publicas impendebat. Alter erat Flaualis, qui & ipſe in eaſdem fabricas libras 500. erogabat. [k] Alij ludos edebant. Hic autem officium Præfecti vrbi exequebatur. [l] Deinde ſub Valentiniano ad numerū quattuor redacti ſunt Prætores, qui Kal. Ianuarij magiſtratum inibant. [m] Gratianus alios quattuor addidit. Demum Valentinianus III. & Martianus tres tātum ex Senatoribus Conſtantinopoli habitantibus creari mandarunt, [n] qui cauſas liberales, & liberorum cognoſcebant, ac decreta minoribus prędia alienantibus interponebāt, [o] minoresq; deceptos in integrū reſtituebant: eos fortè tum intermiſſos Notitia prætermittit. Imperante Iuſtiniano vnus Conſtantinopoli Prętor plebis nuncupatus fuiſſe videtur quem ipſe magnificentiſſimum appellat, & apparitorem habuiſſe dicit. [p] His, quę ad Pręfectum vrbis Conſtantinopolis pertinēt, explicatis, cū huic ordini illuſtriū continuato tam Notitia, quam Codex Iuſtiniani magiſtros militum ſubnectant, de his eſt videndum.

f l. 5. C. Theo. de præto.
g l. vl. C. de præd. minor.
h lib. 5.
i l. vlt. C. de offi. præt. l. 12. C. Th. de præto.
K l. 13. C. Theo. de præto.
l d. l. 13. & 20.
m l. 20. C. Theo. de prætor.
n l. vl. C. de offi. præto.
o l. 1. C. eo. ti. in prin. ff. de vētre inſpiciendo.
p l. Non 89. §. 2. ſeu auth. de teſtibus.

DE MAGISTRIS MILITVM. Cap. XXX.

C. de offic. magiſtrorum militū.

PRIMA pars Breuiarij Imperij, quod Auguſti manu ſcriptū fuiſſe Tacitus, Trāquilluſq; ſcribūt, continebat, res militum, & quot ſub ſignis vbiq; eſſent, quotque claſſes reperirētur. Hęc poſtmodum per latercula diuiſa rurſus in Notitia ſunt tranſcripta. cum de his igitur atq; eorū Pręfectis ſit dicendū illorum origo hic altius eſt repetenda. Ante inuentos magiſtros militū, Conſulares vocati tanquā Imperatoris legati, ad regendum exercitum mittebantur, quibus milites tam pacis, q̃ belli tempore obtemperabant. Tranquillus in Tiberio, [q] corripuit, inquit, Conſulares exercitibus prępoſitis, q. non de rebus geſtis Senatui ſcriberent: & in Domitiano [r] Oppium Sabinū Conſularem à Dacis oppreſſum ſcribit. Cōſularem appellatum Vlpianus tradit, [s] quia Conſularibus inſignibus vtebātur: ēt is, ait, qui exercitui pręeſt, licet Cōſularibus inſignibus vtatur, ignominię cā ab Imperatore miſſus, hac nota laborat. Vegetius verò, q. a ex Cōſularibus viris exercitibus pręfici ſolebāt, Cōſulares appellatos fuiſſe innuit. [t] Legati nomen adhuc Alexandro imperante erat in vſu, Lampridius, [u] Apparitores, inquit, nullos eſſe paſſus, iuſſit, vt ante tribunum milites quattuor ambularent, ante Ducem ſex, ante Legatū decem: legatis Magiſtri militum ſucceſſerunt. Vegetius. [x] Legati, ait, Imperatoris, ex Cōſularibus ad exercitum mittebātur, quibus legiones, & auxilia vniuerſa obtemperabant in ordinatione pacis, vel neceſſitate Bellorum, quorum loco nunc illuſtres viros conſtat Magiſtros militum ſubſtitutos, à quibus non bioę tantū legiones, ſed & plures gubernabantur. Hęc ille. A quo verò Magiſtri militū inuenti fuerint, non conſtat. Certum eſt, poſt Alexandrum à poſterioribus Principibus introductos. Metaphraſtes Theophilum Magiſtrum Equitum ſub Decio, & Veturium ſub Diocletiano nominat Magiſtrum peditum. Aurelianū quoq;, qui mox imperauit, Magiſtrū militum p Thracias Fl. Claudij fuiſſe Vopiſcus ſcribit. Et Euſebius Cęſarienſis Saturninū vnum ex xxx. tyrannis Carino imperante. Magiſtri aūt dicti ſunt, quibus alicuius negocij cura præcipue demandabatur, [y] Indeq; magiſteria hęc poteſtas eſt appellata. [z] Ita ēt Paulus Diaconus vocat. Cæterum cum Præfecti Prætorio vbiq; ordinandi, & puniendi milites poteſtatem haberent, Conſtantinus militari Imperio ipſis adempto, duos magiſtros militum inſtituit, alterū Equitum alterum peditum, qui oētus in milites haberent, vt auctor eſt Zoſimus, [a] quod in Occidente ſemper eſt obſeruatum. Magnus verò Theodoſius, vt omnibus ex partibus hoſtibus occurreret, plures Magiſtros militum creauit, vt in 4 Zoſimus ſcribit, q. n. qx ad numerum quinq; in Oriente ſunt redacti. In Occidente duo permanſerunt, alter Equitum, peditum alter; qui in Principis comitatu degebant, & tanquam apud eum manentes, in Præſenti ſunt vocati, [b] His Iuſtinianus in Polemoniaco Pōto, Armenijs, aliiſq; adiacentibus regionibus, Zetam magiſtrum militum addidit. [c] Horum fermè eadem poteſtas erat in milites quæ Præfectorum Prætorio remāſit in prouinciales, [d] Ciuiles enim criminaleſq; illorum cauſas audiebant, [e] & terminabant. [f] Ab ipſis tamen prouocare licebat. [g] Qui verò eorum vice exercitibus imperabant, in caligatos tm̄, ſeu gregarios milites, non tribunos aūt Cēturiones, ius gladij exercebant. Hāc ſecundam poſt Principem dignitatem fuiſſe D. Hieron. [h] ſcribit. Tuſſatæ, inquit, apud Græcos nomen eſt, ſecundi gradus poſt regiam dignitatē, quos nos Magiſtratus vtriuſq; militiæ, & Præfectos annonarij tituli vocamus inter alia Comitibus, & Magiſtris militum indultum erat priuilegium, vt gratis in balneis publicis ciuitatum lauarentur, l. 1. C. ne rei militaris.

Ad Magiſtrum militum ſcribens Imperator hoc titulo eum alloquebatur. INSIGNIS AVCTORITAS TVA, [i] vel PRAECLARA, vel ILLVSTRIS MAGNIFICENTIA TVA, [k] aut MAGNITVDO TVA, [l] vel GLORIA TVA, [m] vel ſimile apponebat.

Milites antea a Magiſtris Ducibuſq; eligebatur, & probabantur. Poſtea Zeno hoc ſibi reſeruauit, atque oē militum genus à ſe probari voluit. [n] Magiſtris ſucceſſere, qui hodie Generales exercitus vocantur: Magiſtrorum enim nomen hodie ab vſu receſſit, & ad publice docentes eſt tranſlatū, qui vulgo a Summis Pontificibus, magiſtri vocant, [o] ſicut & Doctores. [p] Eodē noīe, Equitū religioſorū Præfecti appellantur.

Notitia quinq; Magiſtros militū in Oriente recenſet, qui mixtim Equitibus, peditibusq; imperabant; & ſi ſecus eſſet in Occidente, vt dixi. Horum duo erant in præſenti, vnus per Orientem: Quartus per Thracias; Quintus per Illyricum. Sed iuxta Notitię ordinem, prius de Præſentalibus eſt diſſerendum. Vt verò Orientis collectę vires appareāt, in fronte prius totius Orientalis militiæ, numeros hoc compendio deſcriptos repręſentabo.

q cap. 32.
r cap. 6.
s in l. 2. in prin. de his qui not. in fam.
t lib. 2. c. 9.
u in eod.
x lib. 3. de re mi lit. cap. 9.
y l. quibus, ff. de verb. ſign.
z l. 3. C. de appa. mag. milit. l. 3. C. de offi. mag. milit.
a lib. 2.
b l. pen. C. de apparitor. mag. milit.
c in l. vlt. C. de offic. mag. milit.
d l. pen. C. de off. P. P. Orien. d. l. 1. & 2. C. de offic. mag. milit.
e l. 1. & 2. & to. to. tit. C. eo.
f l. de militib. C. de cuſtodia, & exhib. reor.
g l. vlt. C. de his qui per metum iud. non appe.
h in 23. Ezech.
i l. 56. C. Theod. de curſu pub.
K Nouel. Theo. tit. 14. l. 2. C. de offic. mag. milit.
l l. vlt. C. de offi. mag. milit. 2. & 3. C. de offic. Praf. præt. Africa.
m d. l. 2. in fi.
n l. pen. C. de re milit.
o eo. tit. de magiſtris, e litteris, de conſtit. c. pen. & vlt. de iudic.
p c. olim. de reſc.

IN ORIENTE.

Magiſter Militum Præſentalis I.
- *Legiones Palatinæ.* VI.
- *Vexillationes Palatinæ Equitum.* V.
- *Vexillationes Comitatenſes Equitum.* VII.
- *Auxilia Palatina.* XVIII.

Magiſter Militum in præſenti II.
- *Legiones Palatinæ.* VI.
- *Vexillationes Palatinæ, Equitum.* VI.
- *Vexillationes Comitatenſes Equitum.* VI.
- *Auxilia Palatina.* XVII.

Magiſter Militum per Orientem.
- *Legiones Comitatenſes.* IX.
- *Legiones Pſeudocomitatenſes.* X.
- *Vexillationes Comitatenſes Equitum.* X.
- *Claſſes.* VI.
  - *Seleucia hæc ſub Comite Orientis.*
  - *In Ponto Euxino nauium 40.*
  - *In mari rubro.*
  - *Syriaca.*
  - *Alexandrina.*
  - *Carpatia.*

Magiſter Militum per Thracias.
- *Legiones Comitatenſes.* XXI.
- *Vexillationes Palatinæ Equitum.* III.
- *Vexillationes Comitatenſes Equitum.* IIII.

Magiſter Militum per Illyricum.
- *Legiones Comitatenſes.* VIII.
- *Legiones Pſeudocomitatenſes.* IX.
- *LegioPalatina.* I.
- *Auxilia Palatina.* VI.
- *Claſſes.* VI.
  - *In Scythia I. nauium 125.*
  - *In Mœſia prima II.*
  - *In Mœſia ſecunda I. nauium 100.*
  - *In Dacia II.*

Sunt omnes Legiones. 70.
Vexillationes Equitum. 41.
Auxilia. 41.
Claſſes. 12.

DE PRIMO MAGISTRO *Militum in præſenti. Cap. XXXI.*

EXEMPLO duorum P. P. ioitio duo Magiſtri Militum in præſenti creati ſunt, vt ſi vnus noua moliretur, alter obſtaret. Hi noo ſimul, ſed diuiſis inter ſe copijs, militibus imperabant. [a] Hanc vtrámque militiam in præſenti Leo A. vocat, [b] quia in Comitatu Principis degebant. Sic magiſtratus qui ſunt io Vrbe, Arcadius Iureconſultus, io præſenti eſſe dixit. [c] Non tantum, inquit, priuati, ſed & magiſtratus, ſi ſunt i præſenti teſtimonium dicunt. Vocabantur & præſentes. [d] Arcadius & Honorius: Nemo, inquiunt miles ex his, qui præſentes diuioo obſequio noſtræ clementiæ deputati ſunt, & qui in hac eſſe vrbe, præſente Comitatu ſunt conceſſi, ad aliena obſequia ſine nutu principali accedere audeat. De his intelligere Tacitus poteſt, cum ait [e] Lupercus, legionarios è præſentibus, Vbios è proximis Treuirorum Equites haud longè agentes, raptim tranſmiſit. Aliquando præſentes nomeri nuncupantur. [f] Hinc Pretorium in quo hi Magiſtri Militum controuerſias, aut delicta cognoſcebant, præſentum Iuſtiniaous vocat. [g] Ex his domeſtici, qui ſemper Principem comitabantur, quandoq; Præſentales nominabantur, [h] Hos maximos ordines appellat Nicephorus, [i] olim ſtipatores ſeu Prętoriani nuocupabantur. Herodianus, [k] A Macrino, inquit, corporis cuſtodes, ac ſtipatores, quos Prętorianos vocant, fortiter ſtantes, reliquum omnem exercitum ſoli ſuſtinebant, videlicet proceri homines, atque ex omoi oumero delecti. His duplom ſtipendium eius quod alijs dabatur, à Senatu olim fuit decretum. [l] Binos eoim denarios diurnos accipiebant, cum alij oec voum quidē haberent, vt Tacitus [m] refert. Hos Auguſtus decē milliom cōſtitutos in decē cohortes ſub totidē Tribunis diuiſit, vt [n] Dion refert, quibus poſtea 3500. electorum Armeniorum ſucceſſere, qui in ſcholas IX. ſub totidē Præfectis diuiſi palatium Principis cuſtodiebant, & ob id Magiſtrum officiorum illi Prefectum iudicem habebant, in cęteris Magiſtris parebant, qui præter hos plures copias infraſcriptas Prętentales ouncupatas regebant. Cum verò Magiſtris Præſentalibus rei bellicæ onus incumberet, ad alios Magiſtros, &

a l. nemo, C. de re milit.
b in l vl C de di uer. offic lib. 12.
c in l ob carmē. de teſtib.
d in d. l nemo, C. de re milit.
e lib. 2.
f in l. vl. C. eo. ti. l. 4. C. de apparitorib. Mag. Milit.
g Nouell. 22. in fine.
h l. reſtituenda. C. de adu. diuer. iudi. l. vlt. C. de dom. & protect. l. 1. C de curioſis.
i lib. 17. cap. 1.
k lib. 5.
l Dion lib. 53.
m lib. 1.
n lib. 55.

Digitized by Google

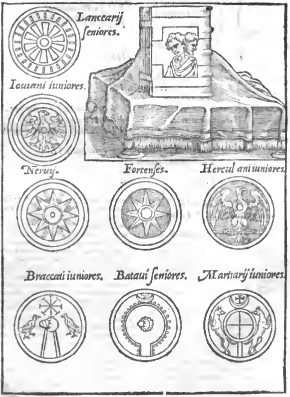
Duces limitaneos aliquem ex ſuis apparitoribus mittebant, qui à ſe iuſſa mandata impleri curarent. Hæc reſponſa vocabantur, [a] & qui mittitur, Ad reſponſum, vel reſponſalis; ſic Prætores Piſidiæ, [b] Lycaoniæ, [c] Thraciæ, [d] Moderator Hellenoponti, [e] & alii copiarum duces [f] inter milites reſponſalem tenebât, qui à ſe iuſſa exequeretur, quę & mandata vocabantur. [g] Hi erant, vt ſunt nunc apud Principes Nuncii Summi Pontificis, Apocriſarii à Gręcis dicti, [h] ſic D. Gregorius Conſtantinopoli apud Tiberium Imper. pro Pelagio Reſponſalis fuit. D. Gregorius, [i] Tempore, inquit, quo pro explendis reſponſis ad Principem ipſe tranſmiſſus; & in dialogis, [k] dum att, iuſſione Pontificis mei in Conſtantinopolitanę vrbis palatio reſponſis eccleſiaſticis deſeruirem. Idem [l] Anatolium, quem ad facienda reſponſa eccleſię in vrbem regiam tranſmiſi, charitas veſtra viſitet, ut labores, quos in cauſis ſecularibus patitur, nobiſcum requiem inueniant. Hęc ille. Hi quandoque Vicarii Summi Pontificis ſunt appellati. Innocentius enim III. Conſtantinopoli Vicarium habuit apud Balduinum, qui Romam nunciabat, quę ibi agebantur, [m] Pręſentalibus militibus Anaſtaſius [n] priuilegium indulſit, ut litigantes pro ſportulis executoribus ſolum aureum ſoluerent. Hos, vt ſupra diximus, per cohortes antea in Vrbe diuiſos Seianus Pręfectus Pretorio Tiberii ſeorſum muro incluſit. [o] Hæc caſtra Pretoriana vocat Plinius. [p] Ad extrema, inquit, tectorum in caſtris Pretorianis ab eodem milliario per vicos omnium viarum menſura colligit paulò plus ſeptuaginta millia paſſuum.

a l. vlt. C. de milit.
b Nouel. 24. c. 4.
c Nouel. 25. §. 1.
d Nouel. 26. c. 2.
e Nouel. 28. c. 5.
f edicto 8. Iuſti. § pen.
g Procop. in 3. de bello Vandalic. Zoſimus in 1.
h c. cauendum, § 1. prima q. 7.
i lib. 14. moral. cap 31. & lib. 3. dialog. 52.
k cap. 55.
l epiſt. 191.
m c. 4. de cōſuet.
n in a l. vlt. C. de re milit.
o Dion in li. 57. Tranq. in Tibe.
p lib. 3. cap. 5.

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

Militum Præſentalis.

NOTITIA

Mattiaci ſeniores. *Conſtantiani.* *Salij.*

Tertij Sagittarij Valentis. Sagit. ſen. Gallica. Sagit. iuniores Gall.

Angleuarij. *Retobarij.* *Defenſores.*

Felices Honoriani iuniores. *Vrſi.* *Hiberi.*

Tertij Theodoſiani. Felices Theodoſ. Iſauri. Primi Theodoſiani. Victores.

NOTITIA.

SVb diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Militũ Præſentalis Vexillationes.

Palatinæ V.

Equites promoti ſenio.
Comites Clibanarij.
Comites Sagittarij iuniores.
Comites Taifali.
Equites Arcades.

Vexillationes Comitatenſes VII.

Equites Cataphractarij Biturigenſes.
Equites Armigeri ſeniores Gallicani.
Equites quinto Dalmatæ.
Equites nono Dalmatæ.
Equites primi ſcutarij.
Equites promoti iuniores.
Equites primi Clibanarij Parthi.

Legiones Palatinæ VI.

Lancearij ſeniores.
Iouiani iuniores.
Herculiani ſeniores.
Fortenſes.
Neruij.
Martiarij iuniores.

Auxilia Palatina XVIII.

Bataui ſeniores.
Braccati iuniores.
Salij.
Conſtantiani.
Mattiaci ſeniores.
Sagittarij ſeniores Gallicani.
Sagittarij iuniores Gallicani.
Tertij Sagittarij Valentis.
Defenſores.
Retobarij.
Angleuarij.
Hiberi.
Vrſi.

Felices

Felices Honoriani iuniores.
Victores.
Primi Theodoſiani.
Tertij Theodoſiani.
Felices Theodoſiani Iſauri.
Officium autem ſupraſcriptæ Magiſteriæ in Præſenti poteſtatis, in numeris militat, & in officio deputatur.

COMMENTARIVM.

INSIGNE huius magiſtri fuit liber ſupra abacum, albo tapeto inſtratum erectus, cuius regumentum ferrugineum eiuſdem coloris, faſcijs in capitibus, & medio cingitur, in vmbilico aurea tabella, aureos duorum Principũ vultus ſculptos tenet. In manu ſcriptis longus codex, cum argenteo tegumẽto, & faſcijs aureis cincto, ſuper abaco cœruleo tapeto inſtrato viſitur in Medio Principium imagines includuntur, quibus Vrſini exemplar caret. Hic Magiſter Vexillationes quinq; Equitum palatinas habebat, Comitatenſes VII. Legiones verò palatinas VI. Auxilia palatina XVIII. quæ vt planius intelligantur, aliqua de Vexillationibus ſunt præmittẽda.

DE VEXILLATIONIBVS *Magiſtri Militum in præſenti.* *Cap. XXXII.*

a Veget. lib. 2. c. 13. & ſeq.

VEXILLA tàm peditum, quã Equitum fuere.[a] his enim Romani, & ſignis in legionibus vtebantur. Romulus pro ſignis manipulos fœni in ſummitate, haſtę legatus habuit, poſtea pro his Aquilam, Lupum, Minotaurum, & aprum geſtarunt,[b] qui in acie ſimul ordines præibant; Sed Marius in ſecundo Conſulatu, Aquilam vniuerſæ legioni præfecit, vt Plinius,[c] & Vegetius[d] referunt. Cætera animalia cohortium ſigna fuere, quibus additus eſt Draco manus, & pila ab Auguſto inuenta, vt orbem Romano Imperio hoc typo ſubeſſe indicaret.[e] Aquila primo argentea, & ſacello incluſa, longæ haſtæ eſt præfixa.[f] poſtea aurea facta,[g] fulmen aureum pedibus, tanquam Iouis armiger tulit: Demũ facta eſt Imperij inſigne; Vexillum verò tam centuriæ peditum, quàm Equitum turmæ fuit, ait Vegetius.[h] Hic tamen vexillatio pro Equitum tantũ turma, aut cuneo ſub vno vexillo militante accipitur. Vexillum diminutiuum eſt, à velo quaſi paruum velum, vt ait Feſtus. Id erat quadratum, auro & purpura contextum, quod longo conto ſuſpenſum, circa Principem ferebatur. Georgius Cedrenus, Vexillationes, inquit Romani Equites appellantur, & vexilla, vela purpura & auro quadrata forma facta. Hæc longis haſtis ſuſpendentes, circum Principem geſtant, & eum protegunt. Simile habebat Imperator exercitus, quod bandum vocabant. Procopius.[i] Beliſarius, inquit, inſigne, quod Romani bandum vocant, Ioanni Armenio commiſit, & ſi fuerit occaſio, iaculari mandauit: id infra vexillum appellat. Flammulæ etiam vocantur, Vegetius,[k] Equitum inquit, Alæ dicuntur ab eo, quod ſimilitudinem alarum vtraque parte protegant acies, quæ nunc Vexillationes dicuntur, à velo, quia velis, hoc eſt, flammulis vtuntur. Hæc ille.[l] Flammulæ autem dicuntur quia erant flammei, id eſt violacei coloris, ait Feſtus In his vexillis ſcribebatur, quę turma, ex qua cohorte, & quota eſſet centuria.[m] Principis etiam nomen, & fortè imago depicta ſpectabatur, vt auctor eſt Dion.[n] Tacitus[o] Laceratis, inquit, vexillis nomen Vitelli pręferentibus. Tranquillus in Veſpaſiano. Cum Veſpaſianum, ait laudibus ferrent, aſſenſere cuncti, nomenque eius vexillis omnibus ſine mora inſcripſerunt. Lampridius in Diadumeno, Vexilla fieri Antoniana iuſſit, fecitque Baſſiani ſimulacra, ex auro atque argento. ſtante vero Repub in vexillis animalia pingebantur, Appianus[p] enim ſcribit V. Legionem Cęſaris uexillo elephantem depinxiſſe, quod his animantibus in prælio occiſis, victoriam retuliſſet. Conſtantinus verò ſignum crucis, quod in cœlo viderat, in militaria vexilla tranſtulit, vt ait Eutropius. Inde Eccleſia poſtea venerando crucis ſigno vexillum appendit, duobus ſignis militaribus ſeu ceroferatijs cum ardentibus cereis mediam comitantibus. Hæc ſunt ſigna quæ militantem eccleſiam repræſentant. Vexillatio in legione 32. Equites continebat. Vegetius,[q] Quemadmodum, inquit inter pedites centuria uel manipulus appellatur, ita inter equites turma dicitur, habet Equites 32. Huic qui pręeſt, Decurio nominatur. Centum enim pedites ſub vno Centurione, ſeu vno vexillo gubernantur, ſimiliter 32. Equites ſub vno Decurione, ſeu vexillo reguntur: ſed Vegetius de legionatijs turmis loquitur. Vexillatio verò extra legionem etiam 300. continuiſſe poteſt; Cum enim Magiſter militum in præſenti 24. Legiones regeret, & 12. Vexillationes, proportione peditũ pauciores quattuor millibus vix credendum eſt habuiſſe, ſecundum quam rationem, vexillatio circiter 300. continuiſſet. certum tamen earum numerum non fuiſſe puto. Ala propriè erat in legione, quam velut ala tuebatur, Vnde in Germania 2 itinerarium VI. VII. VIII. IX. & X. legionum alas fuiſſe dicit; extra legionem etiam & cohortes ſæpè reperiuntur.[r] Nam quæ de minore laterculo emittuntur, omnes ſunt alæ ſine legione,[s] ſed tum plures Equites cõtinebat, Liuius enim[t] alam CCC. Equitum fuiſſe ſcribit. Alibi,[u] CLXXX. Zoſimus.[x] Iulianum contra Germanos alam DC. Equitũ duxiſſe refert. Vnde patet eas certum numerum non habuiſſe.

Alã in turmas diuiſam fuiſſe Tacitus[y] ſignificat. Vniuerſam enim Treuirorum Alam cum Iulio Claſſico præfecto, in Coloniarum auxilium miſſam fuiſſe ſcribit, & paulò poſt. Treuirorum, inquit, turmæ obtulere ſe hoſti incautè. Hæc quãdoq; CCCL. Equites continebat. Marcelli.[z] Duarum, inquit, turmarum Equites circiter 700. ad ſubſidium Meſopotamiæ recens ex Illyrico miſſi. Vexillationem cuneum Conſtantinus appellare videtur.[a] Vexillationibus ait, Comitatẽſibus, ſeu cuneis inſinuare debebis: Sed ibi pro Equitum numeris vtroſque promiſcuè accipit. Ego tamen Vexillationẽ in cuneos diuiſam fuiſſe puto. Vexillatio enim Stablaſianorũ ſub Magiſtro militum per Orientem, in cuneos diuiſa reperitur, quorum duo Duci Scythiæ obtemperabant, & alij Comiti Aegypti. Vegetius alam vexillationẽ ſuo tẽpore appellatam ſcribit:[b] coitio in vnum cuneus nominatus eſt, quaſi couneus, inquit Diuus Auguſtinus.[c]

Equitum porrò alij Cataphracti, alij leuis armaturæ dicebantur.[d] Cataphracti erant, qui ſeipſos, & totos equos loricis, & ſquammis ferreis contegebãt. Leuis armaturę, aut haſtati, aut ferentarij, vel ſcutati vocabantur. Haſtati ſeu contati ſunt dicti, qui aduerſis haſtis cominus pugnabant, qui verò præter lanceas ſcuta ferebant, ſcutati appellabãtur. Ferentarij, qui procul iaculis, ſagittisve hoſtes feriebant.[e] Horum alij Scythę, vel Sagittarii alii Tarentini, nonnulli iaculatores nuncupabantur: Sagittarii vel Scythæ erãt, qui ſagittis feriebant, hos Italicum vulgus Arcerios nominat; Tarentini verò qui iaculis procul dimicabãt, Qui bis terue iaculati, mox cominus pugnabant, Iaculatores dicebantur. Vniuerſæ Alæ pręerat Tribunus, quandoque Seuir dictus. Capitolin M Antonino, Pius, inquit, Marcũ Seuirum turmis Equitũ Romanorum creauit. Hunc ſequabatur ſenator mox Ducenarius, dein Cẽtenarius, Biarcha,

Circitor,

b Plin. lib. 10. c. 14. & Iſidorus, lib. 14. cap. 3.
c lib. 10. c. 4.
d lib. 2. c. 6.
e Iſidor. lib 17. c. 3 orig.
f Saluſtius in Catilina.
g Dion. lib 40.
h lib. 5. cap. 4.
i in 2. de libello Vandalico poſt princip.
K lib. 2.
l Idem li. 2. c. 1.
m Veget. lib. 2. cap 13.
n lib. 40.
o lib. 18.
p in 2. de bello ciuili.
q lib. 2. c. 14.
r l. 2 in princip. ff. de his qui not. infam.
s Veget. lib 2. c. 1. l pen. C quando prouocare nõ eſt neceſ.
t lib 39.
u lib. 8.
x lib. 2.
y lib. 18.
z lib. 18.
a in l. 2. C. de hæredit. Decur. nec uſ. cohor. milita.
b lib. 2. cap. 2.
c lib. 2. de ordine cap. 18.
d Aelianus de inſtruen. aciebus.
e Varro in 6. de lingua Latina.

Digitized by Google

Circitor, Eques, Tiro, vt ait. D. Hieronymus,[a] quæ nomina ad gradus officiorum Ducum militariũ ſunt translata; de quibus infra dicetur.

a epiſt. 61. ad Pãmachium.

DE VEXILLATIONIBVS Palatinis. Cap. XXXIII.

INVENTIS à Cõſtantino Magno Comitibus quorũ tres ordines ſũt facti, vt Euſebius Cęſarienſis memorat,[b] tres etiam militum ordines ſunt inſtituti, & nouis titulis inſigniti. Omnes enim, tã equitũ, quam peditũ numeri aut palatini, aut Comitatenſes, vel Pſeudocomitatenſes vocati.[c] Sed hoc nomen tantum in legionibus reperitur. Palatini ſunt dicti, tanquam cuſtodiendi palatii Principis honorem conſecuti, & ideo cæteris digniores habiti. Comitatenſes à comitatu. i. aula Principis, in qua degunt, ſunt appellati, & in prætorianorũ, quibus ſucceſſerũt, numero habiti, vt infra dicetur. Vltimi ſunt Pſeudocomitatenſes. i. falſi comitatenſes, quos imitantur. eoſdem enim præfectos, ordines, & Symbola, vt illi, habebant. Sed non iiſdem honoribus aut priuilegijs gaudebant. Palatini enim & Comitatenſes, maius his ſtipendium percipiebant. Nam & eorum actuarij ſex annonas. i. ſex hominum cibaria, & totidem capita ſeu equorum pabula, à Principe conſequebantur.[d] Pſeudocomitatenſium verò actuarij, quaternas tantum annonas capitationeſq; capiebant. Comitatenſi quoq; ſine legitimo hęrede inteſtato defuncto, ſua vexillatio, nõ fiſcus ſuccedebat;[e] quod in Pſeudocomitatenſibus non obſeruabatur. Ea ne fraus committeretur, nulli ab vno ordine ad alium ſine Principis iuſſu licebat tranſire.[f]

b li. 4. de vit. Cõſtantinop. c. 1.

c l. 10. C. Th. de numer.

d in d. l. 10. C. T. de numer.

e l. 2. C. de her. decurion.

f l. 14. C. de re milit.

In Notitia auxilia tantum Palatina reperiuntur. Equitum vero vexillationes tam Palatinæ, quam comitatenſes, legiones, palatinæ, comitatẽſes, & pſeudocomitatenſes recenſentur.

In Oriente vexillationes Palatinæ erant XIV. in Occidente IX. comitatenſis Orientis XXIX. Occidentis XXXII. pluresque vtrobique ſuum nomen conſeruaſſe reperiuntur. Quandoque tamen quę in Oriente vocantur palatinę, in Occidente inter Comitatenſes ſunt commixtę. Cauſam verò, quod eadem copiarum nomina in vtroq; Imperio inueniãtur, hanc eſſe puto: Cum Valentinianus Valentem fratrem collegam Imperii feciſſet, atque illi Orientẽ conceſſiſſet, cum ipſo etiam numeros militum diuiſit, vt auctor eſt Marcellinus.[g] In eaque partitione euenit, vt plura vexillationum corpora, & legionũ ſeparata, vtrobique priſtinum nomen retinuerint: vnde equitum Symbola, quę in Oriente deſunt, ab Occidentis ſocijs ſumi poſſunt. itaque plures eiuſdem nominis vexillationes diuiſæ, in duo imperia cũ ſuis nominibus tranſiere. Veluti comites, quorum ſenioribus ſub ſecũdo magiſtro præſentali in Orientẽ abductis, iuniores in Occidente permanſerunt. Idẽ Iouianis legionibus Palatinis euenit, iuniores enim Occidentis, ſeniores Orientis partes tenuerunt. Sic equites armigeri ſeniores ſub primo magiſtro militum pſentali in Orientem tranſierunt, armigeris iuniorib. in Occidẽte relictis, idem in Herculianis, Braccariis, Aſcatijs aliiſq; legionibus, & auxilijs euenit.

g lib. 26.

Habebat hic Magiſter quinq; vexillationes Palatinas, & VII. Comitatenſes. A palatio, quod tuebãtur dictæ ſunt Palatinæ; palatium autem primum vocata eſt domus Auguſti, à monte Palatino, in quo habitabat, idq; nomen poſtea inditum eſt cuicunq; loco in quo Princeps habitaſſet. vt auctor eſt Dion.[h] Vexillationes aũt Palatinæ ſub hoc Magiſtro erãt iſtę.

h lib. 13.

EQVITES PROMOTI SENIORES.
COMITES CLIBANARII.
COMITES SAGITTARII IVNIORES.
COMITES TAIFALI.
EQVITES ARCADES.

Hi & legionarii, aut ab honore in eos collato nomen habuere, vt promoti, & comites fœlices: aut ab armorum genere quo vtebãtur, vt Clibanarij, Sagittarii, Cataphractarii, Armigeri, Scutarii, Baliſtarii, Funditores, & ſimiles, vel à loco unde ſunt deſumpti; ſeu quem tuebantur, vt Arcades, Batauí, Armeni, Perſæ, Neruii, Iſauri, Tranſtigritani, & alii huiuſmodi: vel ab ordine temporis, quo ſunt electi, vt primi ſeu primani, Secundi, Quarti, Vndecimani; Tertio Dalmatæ, Quinto, Sexto, & Nono Dalmatæ, Tertiodecimani, Quartodecimani, ſeniores, iuniores, & ſimiles. Aut ab eorum auctore, vt Auguſtenſes, Conſtantini, Valentinianenſes, Theodoſiani, Arcadiani, Honoriani, Iouiani, Herculiani, Gratianenſes & huiuſmodi. Vel a virtute, vt Victores, Inuicti, Rapaces à rapiendis hoſtium ſignis, Martiani, Vindices. Aut ab officio, vt Defenſores, Propugnatores, Præuentores, Superuentores. Quandoque à moribus, vt petulantes, Legio pia, fidelis.

Promoti forte dicti quia ad hanc vexillationem, non niſi per quoſdam alios gradus promoti aſcendebant, quod in aliis non ſemper ita obſeruabatur: ipſi verò inter ſe ſibi gradatim ſuccedebant. Vegetius[i] Legionum, inquit, nomen in exercitu manet hodie, ſed per negligentiam ſuperiorum temporum robur infractum eſt, cum uirtutis prěmia occupet ambitio & per gratiam promoueantur milites, qui promoueri conſueuerant per laborem.[k] Quaſi enim in orbẽ quendam per diuerſas cohortes, & diuerſas ſcholas promouentur milites, ita vt ex prima cohorte ad gradum quempiam promotus, vadat ad decimam cohortem, & ruſus ab ea creſcentibus ſtipendiis, cum maiore gradu per alias recurrit ad primam. Ideoq, Primipili Centurio poſtquam in orbẽ omnes cohortes per diuerſas adminiſtrauerit ſcholas; in prima cohorte ad hãc peruenit palmam, in qua ex omni legione infinita commoda cõſequitur; inde ad equeſtrem militiam tranſibat: & ſubiicit, Ita legionarii equites cohortes ſuas contubernali affectione venerãtur. Hæc ille Promotos eos, qui aliquem gradum obtinuerunt vocat Arcadius.[l] Suidas promotum, & pcedentem apud Romanos idem eſſe ſcribit: ſed fortè à FL. Promoto. P. P. & Magiſtro equitum Theodoſii Magni, eorum auctore, nomen habuere: Is fuit conſul Anno ſalutis CCCXCI.

i lib. 2. c. 3.

k & cap. 21.

l in l. 1. C. ad l. Iuliam de ambitu.

Seniores verò hi appellantur, quia prior hæc vexillatio, alia iuniore inſtituta fuit; quæ vna eſt ex VII. Comitatenſibus ſequentibus. Ad altiorem gradum promotis augebatur ſtipendium, Lampridius,[m] Habete, inquit, commilitones p Imperio aureos ternos, pro Antonini nomine aureos quinos, & ſolitas promotiones, ſed geminatas: De Promotis ita Marcellinus.[n] Inter hos etiam Promotorum tribunus Potentius cecidit, in primæuo ætatis flore, bono cuiq; ſpectatus meritis Vrſicini patris Magiſtri quondam ac morum, ſuiſque cõmendabilis. Hi ſub Ducibus Paleſtinæ, & Mœſię primæ, in limitibus earum regionum excubabant. Nulla vero huius aut ſequentium vexillationum Symbola hic apparent; Sed in Occidente apud eos, qui ibi huius nominis ſunt reperiuntur.

m in Diadumeno.

n lib. 31.

CLIBANARII apud Perſas, à Latinis Cataphracti dicuntur. Hi ſe, & equos vndique ferro tegebant, grauiſq; armaturæ milites erant. Lampridius.[o] Centum viginti millia equitum fudimus, Cataphractarios quos illi, ſcilicet Perſæ, Clibanarios vocant. Marcellinus.[p] Sparſique Cataphracti equites, quos Clibanarios dictitant Perſæ; Thoracum muniti tegminibus, & limbis ferreis cincti, vt Praxitelis manu polita crederem ſimulachra, non viros, quos lamminarum circuli tenues, apti corporis flexu ambiebant, p omnia membra deducti, vt quocunque arcus neceſſitas commouiſſet, veſtibus congrueret, iunctura cohærenter aptata. Hæc ille, Vegetius.[q] Bini, inquit, Cataphracti equi iungebantur ad currum, quibus inſidentes Clibanarii Sariſſas. i. longiſſimos contos in elephantos

o in Alex.

p lib. 16.

q li. 3 c. 24.

elephantos dirigebât. Clibanus verò Latinis eſt vas ęneum, ſub quo flamma ardet. D. Hieronymus.[a] Clibanus, ait eſt coquendis panibus æneị uaſculi de ducta rotunditas, quę ſub vrentibus flammis ardet intrinſecus. Comitis autem titulo tertij, vt credo, ordinis hi honeſtabantur. Conſtantinum enim Comites primi, ſecundi & tertii ordinis, ad plures hone ſtandos homines inueniſſe, ea Euſebio Cæſarienſi.[b] diximus.

a in oratione Hieron.

b lib. 3. de vita Conſtantini, c. 1.

COMITES SAGITTARII IVNIORES, ita nũcupati, quia poſt alios ſeniores ſagittarios inuenti.

Hi ſunt Schytę, ex genere Ferentariorum, ſagittis vtentes: Marcellinus,[c] Aderat, inquit, comitum ſagittariorum pars maior, equeſtres videlicet turmæ ita cognominatæ, vbi merent omnes ingenui Barbari, armorum; viriumque firmitudine inter alios eminentes. Idem.[d] Pedeſtres inquit, lentis inceſſibus educuntur, earumque lateri equeſtres coniunctæ ſunt turmæ, inter quas cataphracti erant, & ſagittarij: formidabile genus armorum, Hypotoxotæ Græcè appellantur à Cæſare,[e] Nunc ſagittarii, inquit Procopius,[f] in bellum thoracati procedunt, tibialia vſque ad genu, induti. Ab uno latere pharetra, ab altero enſe adcincti. ſunt & qui haſtam ferât & paruum ſupra humerum ſcutum: vt ora ceruicemque tueantur. Equitant inſuper peritiſſime, vt vel equo currente obiter hoſtem & perſequendo poſſint & fugiendo ferire. Arcum ipſum longe validiorem vſque in dextram tendunt aurem. Hæc ille. Hi ſub Ducibus in limitibus excubabant. A Cereali Magiſtro militum Honorij, hos equites pedites factos fuiſſe Syneſius[g] affirmat. Reperiuntur etiam alii ſagittarii ſub aliis Magiſtris militum. Et ſagittarii Parthi iuniores in Occidente.

c li. 16 et 18. ſub finem.

d lib. 16.

e in 3. de bello Gotti & alibi.

f in 1 de bello Perſico.

g epiſtol. 130. et 133.

TAIFALI Septentrionales populi ſub Fernobio Duce Thracia populati, cum Frigiderno Gothorum Principe conſerta manu ſunt magna ex parte trucidati, reliqui in hoſtis poteſtatem viui peruenere: captos Valens circa Mutinam, Regiumque, & Parmam, Italica oppida, rura culturos exterminauit; quemadmodum Marcellinus,[h] ſcribit. Id fuit circiter annos CCCLXXIX. & ſubdit; Hanc Taifalorum gentem, turpem, obſcœnæ uitę, flagitiis ita accepimus merſam, ut apud eos nefandi concubitus fœdere, copulentur maribus puberes ætatis viriditatem in eorum vſibus conſumpturi: porrò ſi quis iam adultus aprum exceperit ſolus, vel interemerit vrſum immanem, colluuione liberatur inceſti. Hæc ille. Ex his poſtea Equites Comites factos Gratianus ſtipẽdio aluit, & Comites Taifalos uocauit. Inter Vexillationes Comitatenſes in Occidente ſunt Taifali iuniores: Hodie extare audio in Germania nobilem Taifalorum familiam, quæ etiam quibuſdam in caſtris iuriſdictionem exercet.

h lib. 31.

ARCADES, à loco vnde conducti, nomen obtinuerunt: Eſt autem Arcadia Peloponeſſi regio, ea qua hi Equites ſunt electi, & ipſi Comites dicti, vt honeſtiores apparerent. Eſt & Arcadia Aegypti prouincia vnde hi contrahi potuerunt: ſub Duce Scythiæ in oppido Telamonti degebant: Comitatenſes Vexillationes ſequuntur.

DE VEXILLATIONIBVS VII. Comitatenſibus. Cap. XXXIIII.

HÆ Vexillationes à Principis comitatu, vbi degebât, & vnde euocabantur dictæ ſunt Comitatenſes, ſicut & alii milites,[i] Arcadius & Honorius[k] Comitatenſes, inquiunt, ac Palatini numeri, ad alios numeros transferri non poſſunt. Palatinos vocat, qui palatium cuſtodiunt, Comitatenſes qui in comitatu Principis, & vrbe degunt: Iidem Principes,[l] Nemo, aiunt, miles ex his, qui præſentes diuino obſequio deputati ſunt, & qui eſſe in vrbe præſente comitatu conceſſi ſunt, quive de aliis numeris, vel legionibus ſunt, ſibi vacet, vel aliena obſequia peragere audeat. Petrus quoque Alexandrinus apud Theodoretum[m] & Nicephorum[n] Magnum Comitem largitionum ea Comitatenſibus fuiſſe dicit id eſt ex Principis comitatu. Cõmitatus autem eſt aula Principis, vel vbi ipſe eſt. Æmilius Macer.[o] Qui inquit, ignominia miſſus eſt, neque Romæ, neque in ſacro comitatu agere poteſt.[p] Græcus interpres quem citat Alciatus.[q] Palatini inquit, communi nomine dicuntur omnes habitantes in palatio, Alii ſemper in domo Augusti perſeuerantes, Comitatenſes. Comitatum autem locum appellant, in quo vitam ducebat Imperator. Hæc ille. Sic & Argentarii Comitatenſes dicti ſunt, qui ſtant in Principis comitatu.[r] Vexillationum comitatenſium meminit Conſtantinus.[s] ſub magiſtro militum pręſentali erant VII. ſequentes.

i l. 2. § pro limitaneos. C. de offi. P.P. Africa.

k l. contra. C. de re milit. lib. 12.

l in l. nemo. C. eod. tit.

m lib. 4. cap. 20.

n lib. 11. cap. 28

o in l. milites. §. ignominioſa. ff. de re militar.

p & l. 2. C. quib. non obſt. long. tēp. praſcript.

q C. de palat. ſacra. largit.

r l. ſcrinĩis in fi. C. de palat. ſacra. largit.

s in l. 2. de baret decurio. ſeu l. 2. li. 5. ti. 4. C. Theodoſiani.

EQVITES CATAPHRACTARII, Biturigenſes, qui ſunt populi Galliæ, in Aquitania, non longe à Ligeri fluuio, nunc Bourges appellati. Quemadmodum hodie conducuntur Heluetij pedites, Albani Equites, & qui Valloues appellantur, ita & Biturigenſes Equites alebantur ab Imperatoribus Romæ. Cataphractarii verò ſunt dicti, id eſt totis armis tecti cum equis, vt ſupra dictum fuit: Quot eſſent, ſciri non poteſt. Legitur apud Vopiſcum in Aureliano ei Valerianum dediſſe equites Cataphractarios 800.

EQVITES ARMIGERI GALLICANI ſeniores quos ab armis quibus vtebantur, armigeros dictos fuiſſe arbitror, quemadmodum enim grauis armatura dicebatur peditum, qui rotundo Clypeo, Galea, & Sariſſa, id eſt longa haſta more Macedonũ pugnabant, ut auctor eſt Suidas,[t] ita hos equites, q̃ capite & Thorace ipſi, ſed nõ equi armati eſſent; armigeros vocatos fuiſſe cenſeo. Gallicani vero à gallica, quod genus eſt calceamenti, vel a Gallis ſunt nuncupati, ſeniores dicti, quia ante iuniores ſunt inſtituti. Horum aliquot cunei ſub Duce Scythiæ, & Mœſiæ ſecundæ militabant. In Occidente reperiuntur inter Vexillationes Comitatenſes Equites armigeri ſeniores. Schola armaturarum iuniorum ſubeſt Magiſtro officiorum, & vna eſt ex XI. ſcholis, quæ ab his differt.

t in uer. ὁπλῖται.

EQVITES QVINTO DALMATAE, & EQVITES NONO DALMATAE. Primus ex Dalmatia Marcus Antoninus milites delegit. Capitol. Dalmatiæ, inquit, atque Dardaniæ milites fecit, quos natura feroces fuiſſe ex Salluſtii ſententia Tertullianus.[u] ſcribit. Hi verò quinto Dalmatæ ſunt appellati, quia cum ex Dalmatia multoties equitum cunei eſſent extracti, qui tertio loco, quinto ſexto, & nono collecti erant, Tertio, quinto, ſexto, & nono Dalmatæ vocabantur: vel potius IX. eorum ſcholæ fuerunt, quæ a numero nomen habuerunt; Nam qui ſecundi ſcutarii iuniores ſub magiſtro equitum pręſentali Occidentis appellantur, apud Comitem Africæ, ſub quo merebant ſcutarii ſecundæ ſcholę vocantur, ſub Magiſtro militum per Orientẽ merebant tertio Dalmatæ, & ſub alio Magiſtro pręſentali ſexto Dalmatæ, & equites octauo Dalmatæ, ſub magiſtro ęquitum pręſentali Occidentis.

u in li. de anima

EQVITES PRIMI SCVTARII, ordine pręcedunt ſecundos ſcutatos, qui alii Magiſtro militum præſentali parebât, aut quod eſſent primæ ſcholæ vt dixi. ſcutati autẽ nocantur, quod ſcutis grãdioribus vterentur. Sicut enim ſcutati nuncupabantur pedites, qui ſcutis tecti, plumbatis, vel gladiis & miſſilibus accincti pugnabant, vt[x] Vegetius memorat. Sic equites, qui thorace, ocreis, galea, haſtaq; armati,[y] etiam ſcuto ſe muniebant; ſcutati nominabantur. Scuta autem ſunt oblonga, ſicut clypei rotundi Virgilius.[z]

Scutis protecti corpora longis. Ouidius.[a]

Tacta ſuper galeas, longaq; ſcuta ſonant.

x lib. 2. cap. 13.

y Suida in uerbo ὁπλῖται.

z in 8.

a in 6. Faſtor.

Hi

Hi Equites etiam ſub magiſtro militũ per Orientem repeniuntur, & in occidente inter Vexillationes Comitatenſes. Scutariorum ſchola ſub magiſtro Officiorum eſt ab his diuerſa.

EQVITES PROMOTI IVNIORES, poſt promotos ſeniores ad militiam lecti, quos vidimus eſſe vnam ex V. Vexillationibus Palatiis. Repeniuntur Equites promoti iuniores & in Occidente, cum ſuis inſignibus.

EQVITES PRIMI CLIBANARII PARTHI, è Parthis acciti. Primi & ipſi ſunt dicti, quia Equites ſecundos Clibanarios Parthos, tempore præcedebant, qui ſub alio Magiſtro militum Præſentali merebant. Hæ ſunt Vexillationes V. Palatinæ, & XII. Comitatenſes quarum nulla nec in impreſſa, nec in manuſcripta Notitia apparent inſignia, quod fortè equitibus minus eſſent neceſſaria, qui facilius conſpici, & ad ſigna poſt conflictum reuerti poterant. Legiones vero & Auxilia quæ ſequuntur, illis vt ſibi neceſſariis vtebantur, de quibus priuſquam dicatur, de legionibus aliquid eſt diſſerendum.

DE LEGIONIBVS. Cap. XXXV.

LEGIONEM ex ſex millibus peditũ, & DCCXXXVI. Equitibus conſtare Vegetius [a] refert. & ſi maiorem aliquando numerum, quandoq; minorem reciperet. In X. autem cohortes diuidebatur, quarum prima Milliaria vocabatur, quæ cenſu, genere, literis, & virtute præſtabat. Huic Aquila, quod præcipuum erat in exercitu ſignum, & Romanorum Principum vultus committebantur: pedites Mille centum quinque; Equites verò loricatos centum & triginta ſex continebat. Reliquæ, pedites quingenos LV. & Equites loricatos LXVI. habebant. Vnde quingenariæ cohortes dicebantur, præter quartam & ſeptimã quæ 600. pedites continebant, quod & Accurſius nouit.[b] Ita legionem C. Marius diſpoſuiſſe dicitur: ante ipſum enim erat quattuor millium, vnde quadrata vocabatur. Verum Conſtantinus porphyrogenneta de thematibus legionem vel exercitum circa hæc tempora in præfecturas diuiſum fuiſſe ſcribit, quarum ſingulæ ex mille, aut 500. capitibus conſtabant. Legio autem dicta eſt, quod vniuer milites, & tantum ciues Romani, & Claſſici legerentur, vt Varro, & Nonius ſcribunt. Capite enim cenſi a militia immunes erant. Cohors à cohorte villæ eſt dicta, ſicut.n. illa ex pluribus tectis coniungitur, ſic cohors ex pluribus manipulis copulatur, inquit Varro. Solebãt autem Coſs: vt plurimum, cum binis legionibus militare, quibus vbi opus erat, auxiliares copias addebant. a Caio vero Iulio Cęſare legionum numerus & nomina originem traxere: Is enim functus Conſulatu, cum Illyricum & Galliam Ciſalpinam, cum tribus legionibus, & Tranſalpinam cum vna in quinquennium obtinuiſſet, alias addidit. Auctores Dion, Appia.[c] & Plutarch. Tranquillus. Qua fiducia, inquit, ad Legiones, quas à Republica acceperat, alias priuato, alias publico ſumptu addidit. Hæc ille. Sex. Ruffus Cęſarem cum X. legionibus quaternorum millium Italicorum Gallias, per annos IX. ſubegiſſe ſcribit & decimo feciſſe tributarias. pro temporis verò quo legebantur ordine ſecũdam, tertiam, & quartam legiones appellauit. Nam & Decimanos vocauit, quos poſt nonam legionem elegit, & cęteris ſemper chariores habuit, Dion,[d] pręcipuam verò, inquit, Decimanam legionem fecit, quia beneuolè erga ipſum Cęſarem ſe habebant, ita enim ciuiles legiones, ſecundum delectum ordinem nominabantur. Vnde quę nunc ſunt legiones denominationẽ habent: Hęc Dion, Decumani non tantũ apud Cęſarem, ſed & alios Principes ſemper in pręcipuo honore fuere, Vopiſc. in Probo, Vt ſcias, inquit, quanti te faciam, Decumanos meos tuoe, quos Claudius mihi credidit; Illi ſunt, qui quidam fęlicitatis pręrogatiua pręſules, niſi futuros Principes habere non norunt. Hactenus ipſe. Sed & alia legionibus cognomina addita fuerunt, vt MARTIA, quam & quartã legionem à Pompei partibus ad Cæſarem tranſiiſſe Dion [e] ſcribit. Hæc autem, quod bellicoſa videretur à Marte cognomentum tulit. Appia.[f] Duas legiones, dicit, Martias ob audaciam dictas quę Cæſarem ſunt ſequutæ. Hæ, etſi magna ex parte conſumptæ, poſtea renouatæ, antiquum nomen retinuerunt. Cęſar alij legioni, quam in Gallia Tranſalpina conflauit, ALAVDÆ, nomen impoſuit, quod galeam inſtar capitis illius auis erectam haberet, quam etiam olim Galeritam appellauere. Hæc enim auis capite plumam eleuatam criſtæ, galeæ ſimilem tenet: Galli Alaudam nominant: Plinius,[g] Galerita, inquit, appellata quondam, poſtea Gallico vocabulo etiam Legioni nomen dederat Alauda. Tranquil. Addidit ait, vnam ex Tranſalpinis conſcriptã vocabulo quoque Gallico, Alauda enim appellabatur, quam diſciplina cultuq; Romano inſtitutã & ornatam, poſtea vniuerſam Ciuitate donauit. Cicero ad Atticũ. Antonius cum legione Alaudarum ad vrbem pergit: & iterum huc accedunt Alaudæ, cęteriq; veterani. Et in Philippicis accuſat M Antonium, quod iudicum Decuriam ex legione Alaudarum feciſſet. Antonini verò nomine emiſſum itinerarium, tres legiones Alaudarum recenſet, videlicet, quintam, nonam & decimam; ſed decima Pannonica & Germanica, Pia, Fidelis, Alauda, Prætoria, & Fabiana eſt nominata. Sunt qui volunt Alaudam legionem vocatam fuiſſe, quia ſignum Alaudę auis geſtabat, quod non recipio. Nam Aquilam ſemper generale ſignum legionum fuiſſe Vegetius tradit. Cicero verò in Antoniũ, ab auſpicio auis, eam legionem vocatam ſentit.

Erat & Gemella legio, ita à Põpeio Magno nominata, quòd ex duab. facta eſſet; auctor Cęſar.[h] Aliæ legiones, alia habuere nõia, de quibus infra dicetur.

Auguſtus verò rerum potitus XXIII. ciuiles legiones, vel vt alij malunt XXV. aluit: quarum nomina Dion [i] ponit. Et nũc, inquit, ſolæ nouendecim ex illis permanent. Earum ſecunda Auguſtalis nominata, hybernans in ſuperiore Britannia tertia triparta; Pars.n. Gallica dicta in Phœnicia, Cyrenaica in Arabia, Auguſtalis in Numidia Quarta Scythica in Syria, V. Macedonica in Dacia: VI. in duas diuiditur, quarum altera Victrix appellata eſt in inferiore Britannia, altera Ferrea in Iudæa. VII. in Myſia ſuperiore: Huic Claudiana nomen eſt, quæ Claudium Cęſarem a coniuratione Camilli defendit. VIII. Auguſtalis in Germania ſuperiore X. in ſuperiore Pannonia, ea Gemina appellata, quę conſtãt ex duobus exercitibus permixtis inter ſe, & confuſis. XI. Claudiana in Myſia inferiore. (Habuere enim duæ legiones nomen à Claudio, propterea quod, ut dixi, illi in coniuratione Camilli affuerunt) XII Fulminatrix in Cappadocia (Hæc legio a Veſpaſiano inſtituta, poſtea Chriſtiana facta, Fulminatrix imperãte M. Antonino eſt cognominata. Cũ enim à Quadis obſeſſus eſſet, & ſiti cum exercitu conficeretur, precibus a Chriſto pluuiã impetrauit, & viginti millibus hoſtium fulmine extinctis. Fulminatrix eſt appellata, vt auctor eſt Euſebius, Nicephorus, & ipſius Antonini epiſtola. Inde Chriſtianos Marcus perſequi deſiit.) XIII. in Dacia. Gemina XIIII. in ſuperiori Pannonia. XV. Apollonia in Cappadocia. Poſtrema eſt uicefima, quę & Valeriana, Victrixq; appellabatur. Hę reſtant ex Auguſti legionib. cęterę diſperſæ, aut omnino ſublatę, aut cum aliis, tum ab Auguſto, tum aliis Principibus permixtę ſunt: quę ob hãc cauſam dicuntur duplices. Hæc ille: qui XVI. tantum nominat legiones. Poſtea Nero primã Italicam legit: in inferiore Myſia hybernantem, & Galba primam Adiutricem in Pannonia inferiore, & ſecundã in Iberia. Veſpaſianus ſecundam adiutricem in Pannonia inferiore; & quartam Flauiam in Syria. Domitianus primam Mineruiam in Germania inferiore. Traianus ſecundam Aegyptiam Traiana, & Triceſimam

a lib. 2. c. 6. gl. in l. 2. in pri. in ver. cohortis. ff. de his qui no. infam.

b in l. 2. in prin. ff de his qui not. infam.

c in 2. de bello ciuili,

d lib. 38.

e lib 43.

f lib. 4. de bello ciuili.

g lib. 12. cap 36.

h in tertio, de bello ciuili, paulò poſt principium.

i lib. 55.

mum Germanicam Vlpiam. M. Antoninus ſecũdam in Norico, & tertiam in Rhetia, quæ Italicæ cognominantur. Seuerus primam ſecundam & tertiam Parthicam in Meſopotamia. Hæ ſunt legiones præter ciuicas & ſtipatrices, quæ erant cohortes Prætorianæ X. Millium Vrbanę IIII. ſex millium, & Vigiliũ VII. quæ ſimul excedebant numerum 10000. militũ. Præter legiones 23. aut 25. quas Auguſtus alebat, & auxiliares copias peditum, & equitum, ac nautium, quę pręcisè dici non poſſunt: delecti etiam erant equites externi Bataui dicti à Batauia, quæ inſula eſt ad extum Rheni flu minis: nunc Hollandia vocata: hi ſunt equites optimi. Hæc Dion.[a] Primæ legionis adiutricis meminit Theodoſius.[b] Tacitus quoque de his latè diſſerit.[c]

a lib 55.
b in l vlt. C. de Caſtrenſi pecu. & l. vlt C. de apparitorib. P.P.
c lib 4.

Præter ſupradictos Iulius Capitolinus in M. Antonino, Bucolicos milites in Aegypto nominat, quos ingruente peſte ſeruos armauit, quemadmodum inquit, bello Punico factum fuerat, quos voluntarios exemplo Volonũ appellauit. Armauit etiam gladiatores, quos obſequentes vocauit, & lattones. Dalmatiæ atque Dardanię Diocmitas emit, & Germanorũ auxilia contra Germanos. Erat & XXII. legio in Germania Primigenia appellata, cui præfuit Didius Iulianus antequam imperaret. Quartauæ etiam, & Primanæ legioni præfuit Clodius Albinus, vt Spartianus & Capitolinus referunt. Erant quoque Oſtenſionales milites, qui ſpecioſis veſtibus induti olim Imperatorem comitabantur. Lampridius in Alexandro, Milites inquit, quos Oſtenſionales vocant non precioſis, ſed ſpecioſis clariſque veſtibus ornabat: nec multum inſignibus, aut apparatum regium auri & ſerici deputabat, dicẽs Imperium in virtute eſſe, non in decore. Oſroenorum item ſagittariorum meminit Capitolinus in Maximino: & Voccuntiorum Pollið in Poſthumio Tyrãnno. Degebant & duæ legiones ſenum millium in Illyrico, Mattiobarbuli vocati, quod plumbatis, quos Mattiobarbulos appellabunt, ſcienter & ferociter vterentur, auctor Vegetius,[d] Erant & Herculeani ſeniores, & iuniores.

d lib. 1. cap. 17.

Tertiam Legionem Felicem nũcupatam fuiſſe, in Probo Vopiſcus tradit. Aliæ erant legiones Solenſes, Cornutæ, Prætea tatæ, Fortenſes, aliiſque nominibus appellatæ, de quibus infra dicetur. Sed hic ſatis eſt, inſigniores, vetuſtioreſque indicaſſe quæ non omnes permanſere, ſed plures ex his eſſe debere.

Peditum verò alij grauis armaturæ dicti, Macedonũ more Clypeos rotundos, & ſariſſas, ſeu longiores lanceas gerebant. Hi erant in legione numero D.C. grandiores natu Triarij vocati. qui in vltima acie, & tertio ordine locabantur, & inde Triarii dicti.[e] Alij erãt velites iuniores numero M.C. qui nec thoraces, nec arcus, nec ſcuta habentes, procul iaculabantur, aut lapides funda vel manu cõtorquebant. Hi in Legione Pilani, extra legionem Auxilia dicebantur, alias nudi, & inermes, & ob id expediti, in prima acie collocabantur; Infimæq; conditionis hoies primi cędebantur, vt ait Suidas.[f] Hos, inquit, Auxilia Romani vocãt, à ſociis & fęderatis gentib. contracta, de quib. & Vegetius.[g] Eos Poeta[h] graphice deſcribit.

e lib. 4. de lingua Latina.
f in verb. [illegible]
g lib. 2. cap. 2.
h in 7.

Non illis omnibus arma,
Non clypei, curruſue ſonant, pars maxima glandes
Liuentis plumbi ſpargit, pars ſpicula geſtat
Bina manu fulvosq; lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti, veſtigia nuda ſiniſtri
Inſtituere pedis, crudus tegit altera pero.

Alij erant in legione Peltati, & ipſi numero circiter M.D.CCC. adultiores, Erulos, Batauoſq; & Męxicos velites fuiſſe Ammianus refert, qui pelta. i. parua leuiq; parma, & contis, i. ſariſſis breuioribus pugnabant, prout tradit Aelianus,[i] & Suidas.[k] Romani haſtatos vocabant. Poſteriores lancearios dixerũt, de quibus infra tractabitur. Alij vocabantur Principes ætate ac robore præſtantes, & ipſi numero ferè M.D.CCC. Horum primus Princeps, ſequens ſecundus Princeps, & deinceps tertius & quartus nominabãtur, ſicut primus, ſecundus, & tertius haſtatus. Sic centurio primi pili, & centurio primi haſtati dicebatur, & in Triariis primumpilũ, ſecundum & tertium appellabant. Ab his principib. capita officiorum Pręſidum, qui militum imaginẽ referebant, Principes ſunt vocati. Hic non omittendũ olim neminem in militẽ potuiſſe eligi, cuius ſtatura quinq; pedum, & ſeptẽ vnciarum non fuiſſet.[l] Valentinianus, in quinque, inquit, pedib. & ſeptẽ vnciis, electus habeatur, quod ab Vrbe condita obſeruatum fuiſſe fertur. Vegetius,[m] dixit, X. vncias. Hinc colligitur, quid ſibi velit Lãpridius ſcribens Alexãdrum Imp. militaris ſtaturæ fuiſſe, intelligit n. eum quinque pedum & vnciatum VII. altitudinis fuiſſe. Vt verò facilius legionum numerus, & nomina cognoſcantur ex vetuſto marmore, earum catalogum Romæ inuentum ſubieci cui aliam ego tabulam appoſui, vt quo tẽpe ſingulæ, & à quibus inuentæ fuerint clarius appareat.

i de instruendis aciebus in prin.
k in verb. [illegible]
l l. 3. C. T. de Tironib.
m lib. 1. cap. 5.

ROMÆ IN AREA CAPITOLII IN MARMOREA columna legionum nomina leguntur poſt Diocletianum.

NOMINA LEGION.

II. AVGVSTA.	VI. CLAVDIA.
II. ADIVTRIX.	II. TRAIANA.
IIII. SCYTHICA.	XXX. VLPIA.
VI. VICTRIX.	XIII. GEMINA.
IIII. FLAVIA.	III. AVGVSTA.
XVI. FLAVIA.	I. ADIVTRIX.
XX. VICTRIX.	XII. FVLMINATRIX.
VII. CLAVDIA.	VII. GEMINA.
VI. FERRATENSIS.	X. GEMINA.
VIII. AVGVSTA.	XV. APOLLINEA.
I. ITALICA.	III. ITALICA.
X. FRETENSIS.	XIIII. GEMINA.
XXII. PRIMIGENIA.	III. GALLICANA.
V. MACEDONICA.	III. PARTHICA.
III. CYRENSIS.	I. PARTHICA.
I. MINERVIA.	II. PARTHICA.
II. ITALICA.	CLAVDIA PIA FELIX FIDELIS.
PRIMANA.	III. FELIX.
MATTIOBARBVLI.	

LEGIO.

Digitized by Google

LEGIONES XXV. A CAESARE Auguſto per Romanum orbem conſtituta.

IN Hiſpania legiones III.
Legio III. Gallica.
Legio VI. FERRATA.
Legio X. Fretenſis.

IN GERMANIA INFERIORE LEGIONES IIII.
Legio prima Julia.
Legio V. Macedonica.
Legio XIX.
Legio XX. Valeria victrix.

IN GERMANIA SVPERIORE LEGIONES III.
Legio II. Auguſta.
Legio XIII. Gemina, Pia, Fidelis.
Legio XIIII. Gemina. Martia Victrix.
Legio XVI.

IN DALMATIA LEGIONES II.
Legio II. Adiutrix, Pia, Fidelis.
Legio VII. Gemina, Pia, Felix.

IN PANNONIA LEGIONES III.
Legio VIII. Auguſta.
Legio IX. Hiſpanienſis.
Legio XV. Apollinaris.

IN MOESIA LEGIONES II.
Legio VII.
Legio XI. Claudia poſteà dicta.

IN SYRIA LEGIONES IIII.
Legio IIII. Scythica.
Legio VI. Victrix.
Legio X. Geminus, Pia, Fidelis.
Legio XII. Fulminatrix.

IN AEGYPTO LEGIONES II.
Legio III. Cyreneica.
Legio XXII. Primigenia, Pia, Fidelis.

IN AFRICA LEGIO I.
Legio III. Auguſta.

MARI SVPERO.
Claſſis Rauennas.

MARI INFERO.
Claſſis Miſenat.
Claſſis Actiatica in Gallia Narbonenſi apud forum Julij.

ROMÆ.
Cohortes Urbanæ IIII.
Cohortes vigilum VII.
Cohortes prætoriæ X.

Legiones IIII. additæ à Claudio.
- Legio Claudia in Mœſia.
- Legio XV. ...... in Germania.
- Legio XIX. Victrix in Germania ſuperiore. Tacit.
- Legio XXI. Rapax in Germania ſuperiore. Tacit.

Legiones III. additæ à Nerone. Tacit.
- Legio I. Italica in Lugdunenſi Dion.
- Legio I. Claſſica in Gallia Narbonenſi. Tacit. 17. quoque ex remigibus iuſtos milites Nero fecit. Tranquil. in Galba. c. 12.
- Legio Hiſpanica Romæ, à Galba exauctorata. Tacit. 17.

Legiones II. à Galba inſtitutæ.
- Legio I. Adiutrix, Victrix. Pia, Fidelis, Romæ. Tacit. Dion.
- Legio VII. Galbiana in Pannonia. Tacit. in 17. 18. & 19.

Legiones V. à Fla. Veſpaſiano additæ.
- Legio. XII. Fulminatrix.
- Legio. XV. Apollinaris Cappadocia. Tranquil. Dion.
- Legio. II. in Germania. Tacit. 20. & 21.
- Legio. IIII. Flauia Felix Fidelis in Syria.
- Legio. XVI. Flauia Fidelis in Syria.

Legiones I. addita a Domitiano.
- Legio I. Mineruia, Pia, Fidelis in Germania. Spar. in Hadriano.

Legiones II. à Traiano additæ.
- Legio II. Traiana Fortis in Aegypto. Dion. lib. 55.
- Legio XXX. Vlpia, Victrix, in Germania. Dion. 55. Marcell. 18.

Legiones II. à M. Antonino additæ.
- Legio II. Italica Diuit. in Norico Dion. 55.
- Legio III. Italica in Rhetia. Dion.

Legiones III. additæ à Seuero.
- Legio I. Parthica in Meſopotamia Dion. 55. Marcell. 20.
- Legio II. Parthica in Italia Dion. 55.
- Legio III. Parthica in Meſopotamia. Dion. 55.

Legio.

DE PRAEFECTIS LEGIONVM. Cap. XXXVI.

LEGIONVM numero, ac nominibus expoſitis, de earum Præfectis, eſt dicendum, qui plures in Limitaneis Ducibus a Notitia referuntur.

Vniuerſæ Legioni olim Tribunus præfuit. Alis Equitum Præfectus. Auguſtus adoleſcentibus Senatoribus, cum virilem togā induerent, non modo legionum tribunatus, ſed & alarum præfecturas dedit. Tranquillus,[a] Liberis, inquit, Senatorum, quo celerius Reipublicæ aſſueſcerent, protinus virilem togam, latum clauum induere & Curiæ intereſſe permiſit: militiamque auſpicantibus non tribunatum modo Legionum, ſed & præfecturas alarum dedit. Ac ne quis expers caſtrorum eſſet, binos plerunque laticlauios propoſuit ſingulis alis. Hactenus Tranquillus. Hi ſunt qui tribuni lati clauij in iure appellantur,[b] & in hoc marmore Tiburi ædi Sancti Pauli affixo C. POPILIO TR. LATICLAVIO LEG. III. CYRENAICÆ. ita vocabantur, quia tribuni Senatores gerebant latum clauum, id eſt tunicam purpuream quę erat inſigne ſenatorię dignitatis,[c] Tribunos Legionum vocat, & Marcellus,[d] Titius, inquit, priuſquam Tribunus Legionis factus eſſet teſtamentum fecit. Et Vlpianus[e] Dimiſſum, ait accipere debemus tribunum, ſiue cohortis, ſiue Legionis. Papinianus,[f] Præfectus, inquit cohortis, vel Equitum, aut tribunus ſi contra interdictum eius prouincię, in qua officium gerebat, duxit vxorem, matrimonium non erit. Poſtea is Præfectus eſt dictus: Notitia enim in Ducibus limitaneis Legionum, & alarum Equitum, vel earum partium, & claſſium pręfectos appellat: Tribunos vero cohortium. Iuſtinianus & ipſe Præfectos legionum vocat,[g] Hi ciuiles militum cauſas diffiniebant, & crimina etiam leuiter caſtigabant, flagellisque cędi iubebant. Nam Tribunus D. Paulum flagellari iuſſit.[h] capitaliter verò non puniebant. Abſente tamen Magiſtro militum, vel generali exercitus Pręfecto, ſi Comites primi ordinis erant, in milites animaduertebant. Vegetius.[i] Proprius autem, inquit, iudex militum erat Pręfectus legionis, habens comitiuę primi ordinis dignitatem, qui abſente legato tanquam Vicarius ipſius poteſtatem maximam retinebat. Centuriones, cęterique milites eius pręcepta ſeruabant. Vigiliarum ſeu profectionis teſſerę ab eodem petebantur, ſi miles crimen aliquod admiſiſſet, auctoritate Præfecti exercitus, a Tribuno deputabatur ad pœnam. Arma militum, veſtes, equi, annona, ad curam ad eius pertinebant. Diſciplinæ ius, & ſeueritas, exercitus, non ſolum peditum, ſed etiam Equitum legionariorum pręcepto eius quotidie curabatur, ipſe autem cultos diligens, & ſobrius legionem ſibi creditam, aſſiduis operibus, ad omnem deuotionem reformabat, & induſtriam, ſciens ad Pręfecti laudem ſubiectorum redundare virtutem: Hęc ille. Quia ergo vices Magiſtri militum gerebant Tribuni, Vicarij appellantur, ab Arcadio.[k] Conſtantino & Conſtante.[l] Pręfecti itaque limitum, quia Comites primi ordinis erant, ius animaduertendi in militis habebant: eo enim titulo ſupremam in milites poteſtatem nanciſcebantur. Hi ſunt qui Comites rei militaris appellantur,[m] vel Comes militum.[n] Cęteri vero Tribuni, qui primi ordinis Comites non fuiſſent, cauſas quidem ciuiles militum terminabant, & iudice coercebant, ſed in eorum caput ius animaduertendi non habebant. Alia prætereà militiæ neceſſaria curabant, quæ ab Aemilio Macro[o] referuntur, officium, inquit, Tribunorum eſt, vel eorum qui exercitui præſunt milites in caſtris continere, ad exercitationem producere, claues portarum ſuſcipere, vigilias interdum circuire, frumentationibus commilitonum intereſſe, frumentum probare, menſoris fraudem coercere, delicta ſecundum ſuæ auctoritatis modum caſtigare, principijs frequenter intereſſe, querelas commilitonum audire, valetudinarios inſpicere. Hactenus ille. Quod autem dicit, principijs intereſſe, ſignificat eos qui ſunt in legione præcipui. Principia enim principales appellantur. Vegetius,[p] Principiorum, inquit, militum, & vt proprie vocabular, principiorum nomina, ac dignitates ſecundum præſentes matriculas indicabo. Sa[illegible] quibus ſere viginti quatuor militum gradus comprehendit, nempe Tribunos, Maiorem & Minorem ordinarios, qui primos ordines ducunt, Auguſtales, & Flauiales his adiunctos, Aquiliferos, Imaginiferos, qui imaginem Imperatoris portant, optiones, Prædictorum adiutores, Signiferos, & alios quos ſub Principijs comprehendit. Ita & Principia Anaſtaſius intelligit.[q]

Et quia de Signiferis incidit ſermo, non abs re fuerit monere, eos torque ornatos ſolitos fuiſſe incidere. Marcellinus,[r] Maurus, inquit, nomine quidam, poſtea Comes, tunc haſtatus abſtractas ſibi torquem, quo vt draconarius vtebatur, capiti Iuliani impoſuit. Hi etiam a muneribus militiæ erant immunes. Tribuni auctoritatem dimittendi ad tempus milites habebant,[s] præterquam expeditionis tempore imminente,[t] tunc enim capitis periculum ſubibant, ſi militem abire permiſiſſent. Sed [illegible] triginta milibus, commeatum dare poterant, quibus interim ſtipendium debebatur.[u]

Tribuni maiores legionum præfecti vocabantur, ad minorum qui [illegible] legionis [illegible] peditibus [illegible] præerant differentiam; & per gradus promouebantur. Hi a ſacro ſcrinio epiſtolarum [illegible] magiſtratus accipiebant. Vegetius,[x] Tribunus, Maior, inquit, per epiſtolam ſacram Imperatoris iudicio deſtinatur. Tribunus autem vocatur à Tribu, tribuendoque iure; præeſt enim militibus, quos ex Tribu primus Romulus legit. Hæc ille. Itaque Tribuni maioris nomen, in Principis commentario, ſeu ſcrinio epiſtolarum ſcribebatur, & conſeruabatur. Vlpianus.[y] Abeſſe, inquit, Reipublicę cauſa intelligimus, & Tribunus militum, & Præfectos, qui ad ærarium, aut in Commentarium Principis delati ſunt. Tribunum vero minores gradum non a Principe, ſed ex labore & ordine proximus ſuccedendo acquirebant. Nam vt Vegetius[z] ſcribit in orbem quendam per diuerſas cohortes promouentur milites, ita vt ex prima cohorte, ad gradum quempiam promotus, vadat ad decimam cohortem, & rurſus, ab ea, creſcentibus ſtipendijs, cum maiore gradu per alias recurrit ad primam, atque hoc modo per labores peruenitur ad hunc Tribunatum. Decem itaque in qualibet legione erant minores Tribuni, quot erant cohortes: Vnus primæ Miliariæ, inquit Vegetius,[a] Tribunus præerat, armorum ſcientia, virtute corporis, morum honeſtate præcipuus: Reliquæ cohortes prout Principi placuiſſet, a Tribunis vel Præpoſitis regebantur. Præcipua vero eorum cura erat, vt ſibi creditos milites exercerent, & ſub oculis ſuis ſubiectos quotidie meditari, Sed & ipſi armorum arte perfecti, cęteros ad dimicationem, proprio cohortabantur exemplo. Tribuni autem ſollicitudo per hanc laudatur induſtriam, cum miles veſte nitidus, armis bene munitus ac fulgens, exercitij viſu, ac diſciplina eruditus incedit. Hæc ille. Pręfecti

a in Aug. ca. 38.
b in l. ſi Rufinus C. de milit. teſta.
c l. 42. nuper, ff. de donat. int. vi. & vxor.
d in l. Titius, ff. de milit. teſt.
e in l. 2. in prin. ff. de his qui not. infam.
f in l. praeſ. ff. de ritu nuptiar.
g in l. vlt. C. de inoff. teſta. & l. 1. C. de off. quaeſt.
h 22. act. apoſt.
i lib. 2. cap. 9.
k in l. in crim. C. de iuriſd. om. iud.
l in l. 1. C. de commeatu. lib. 12. & l. vlt. Græca conſt. C. de erogat. milit. anno.
m in l. 1. C. de comit. rei mili.
n in l. 1. C. de off. vicar. l. nemo C. de aſſeſſo.
o in l. officium §. vlt. de re milit.
p lib. 2. cap. 9.
q in l. iubemus, 2. C. de erogat. milit.
r lib. 10.
s l. nemo, C. de re milit.
t l. 1. C. de commeatu.
u l. iubemus, 2. C. de erog. milit. anno.
x d. c. 9.
y l. abeſſe. ff. ex quibus cauſ. maior.
z lib. 2. cap. 21.
a lib. 2. cap. 12.

a lib. 3.
b Zoſimus li. 4.
c de them. at.
d in Probo.

erant autem plurimum 500. militib. ex quot cohors conſtabat, itaque Zoſimus [a] mille quingentos exploratores, tres Tribunos habuiſſe ſcribit. Sed Theodoſius Magnus, inquit, [b] præfectos alarum, turmarumque duces & legionum Tribunos ita adauxit, vt duplo plures quam prius eſſent, poſt ſe reliquerit. Eo verò defuncto præfecturæ mille & quandoque 500. militum fuere, vt auctor eſt Conſtantinus Porphyrogennetа, [c] agmen, inquit, militum diuidebatur in præfecturas, quarum aliæ mille, aliæ 500. capitibus conſtabant, & de Arcadij tempore loqui videtur. Quantum Tribunis legionum olim ſolueretur, Valeriani epiſtola apud Vopiſcum declarat, [d] Miraris, [illegible] quòd imberbem Tribunum fecerim contra conſtitutum D. Hadriani; ſed non miraberis, ſi Probum cogitas adoleſcentem verè probum, huic igitur dabis.

Tunicas ruſſulas. 2.
Pallia Gallica fibulata. 2.
Interulas paragaudas. 2.
Patinam argenteam.
Spectatam librarum 10.
Aureos Antonianos 100.
Argenteos Aurelianos 1000.
Aereos Philippeos 10. millia.
Carnis bubulæ diurnæ pondo 1.
Porcinæ pondo 6.
Caprinæ pondo 10.
Olei per biduum ſextarium 1.
Vini veteris ſextarios diurnos 10.
Laridi bubalini, ſalis, holerum.
Lignorum quantum ſatis eſt.
Hoſpitia præterea eidem vt
Tribunis legionum præberi et
Iubebis. Hæc ille.

e l. pen. C. de me tal. lib. 12.
f l. 2. C. de primic.

Horum exemplo decem Notarij, qui ſub Primicerio Laterculum maius tractabãt, Tribuni ſunt vocati, [e] alijs enim ſub ſe ſcriniariis quemadmodum cohortium præfecti præerant, vnde hæc literata militia vocatur, quia armatam imitatur. [f] Hæc de legionum Præfectis. Cum verò infraſcriptorum numerorum peditum obſcura ſymbola Notitia repræſentet, vt faciliora appareant, aliqua de his generaliter præmiſi, cætera ſuo loco infra opportunius exponentur.

DE HVMERORVM MILITVM ſymbolis, & eorum coloribus. Cap. XXXVII.

g in æneis.
h in ſeptimo.
i lib. 2. cap. 18.

LEGIONIBVS cohortibuſq; peditum, & [illegible] a Principibus Romanis [illegible] quib[illegible]ue data ſunt ſymbol[illegible], vt prælio turbatis aciebus [illegible] em agnoſcerentes, [illegible] vniuerſaque le[illegible]o aut cohors, eo ſem[illegible]o & ab alijs numeris diuerſo clypeum [illegible]ng[illegible] In his primo veteres, præclara à [illegible] are[illegible]is, cilla repræſentarunt, quod Virg[illegible] parmaque inglorius alba. Et, [h] Clypeoque inſigne paternum Centum angues, c[illegible]; gerit ſerpentibus hydrã. Hinc de[illegible]nd[illegible] [illegible]rum inſignia, in ſcutis depingen[illegible]us. [illegible]no Romani Principes quędam [illegible]tibus [illegible]mbola hic repræſentata tradiderunt. V[illegible]. [i] [illegible] milites, inquit, aliunde in prælij tum[illegible] à ſuis contubernalibus aberrarent, diuerſis cohortibus, diuerſa in ſcutis ſigna pingebant, quæ ipſi nominant *digmata*, ſicut etiam nunc moris eſt fieri: Præterea in aduerſo ſcuto vniuſcuiuſque militis erat literis nomen adſcriptum, addito, & ex qua eſſent cohorte, & ex qua centuria. Hæc ille. Claudianus. [k] Nomenque probantur inuicti; Clypeoque animoſi teſte Leonis.

k in bello Gild.

In Notitia tota legio clypeum eodem modo pictum habebat. Alij quoque extra legiones cohortes, & peditum Auxilia idem obſeruarunt, & fortè etiam in vexillis depinxerunt. Fabricenſes, qui clypeos & ſcuta fabricabant, hæc pingebant quæ in inſignibus Magiſtri officiorum fabricas referentibus, cum ſuis ſymbolis ſpectantur. Itaque hæc à Principe, non ex ſe milites accipiebant, quæ magna conſeruata diligentia, ex Laterculis emittebãtur, [l] & ſa tenim ſeorſum continebant. Id enim apud veteres non modo Aegyptios, ſed omnes alios populos & Principes obſeruatum fuiſſe videmus, vt, animali, fructu, vaſe, aliouè ſigno, depicto, occultum aliquid ſignificarent. Sic Bizantij vuæ racemum nummis imprimebant. Ilienſes ſuem, Thebani teſtudinem, Chij, & Africani ſpicam, his [illegible]bundare indicantes. Auguſtus gubernaculum [illegible] ſuſtinens, aut capricornum cudebat, cuius beneficio orbis Rom. adminiſtrationem ſibi creditam eſſe inſinuabat; aliaque huiuſmodi ſexcenta extant exempla, ex quibus myſtica eſſe ſymbola, poteſt intelligi. Notitia verò ea diligenter exprimens, firma ac perpetua Numerorum ſymbola fuiſſe ſignificat, quæ nec mutari, nec in alia transferri poterant. Vnde temere aut fineratione, excogitata dici non poſſunt, tanquam enim tacita ænigmata inſtar Aegyptiorum hieroglyphicorum, myſticum ſenſum occultant, multiſque emblemata, confingendi argumentum poſſunt [illegible]ggerere. Hæc [illegible] tenuis ingenij hominis interpretari difficile eſt, pro viribus tamen eorum ſenſus oſtendere tentabo, aut ſaltem alijs aptiora dicendi viam aperiam. In primis igitur generaliter quibuſdam præmiſſis velut prima quædam delineamenta ducam, ex quibus plurium, quæ ſæpè occurrunt, facies & ſenſus cognoſci poterit, poſtmodum ſingula, & Numerorum propria ſuo loco interpretabor.

l §. Gl. Nou. 24. 25. & § penult. Nou. 26.

Præcipua Principum in his ſymbolis intentio eſt, vt Romani Imperij perpetuitatem, ac firmum aduerſus hoſtes robur, arctamque Orientalis, atque Occidentalis Imperatorum concordiam, eorumque in Orbem prouidentiam inſinuent, quæ multis formis ac [illegible]pis repræſentant, vt [illegible] cippis ſeu columellis quæ [illegible]buni præfixum tenent, ſæpe cum circulis & anima[illegible]bus [illegible]que interdum dimidiatis, orbem regentibus, ſed quia pila omnium ſymbolorum eſt frequentiſſima ab ea exordiemur: Hæc orbem Romani Imperij ſignificat: quod ab Auguſto inuectum fuiſſe Iſidorus [m] ſcribit; Venationes, inquit, ſibi in toto Orbe ſubiectas figura orbis oſtenderet. Globus plerunque, vno aut altero circulo includitur, qui duo verius Orbis Romani connexa Imperia declarant. Idem inſinuant ſub Magiſtro militum per Illyricum, Alcarios ſeniores duos purpureos hemycyclos connectos pro inſigni geſtantes, qui haud dubiè duo dimidia, ſed eà coniuncta demonſtrant Imperia. Vallo acutiſque cuſpidibus, Rom. Orbis ſepius, vndique ab hoſte tutus eſſe indicatur: Plerunque cippo, ſeu columellæ præfixus, firmus, inconcuſſuſque oſtenditur. Stipes enim firmum ſolidumque inſinuat. Diuiſus aut decuſſatus, inter duos quidem Principes [illegible]ſſum videri Imperium, ſed concordibus animis adminiſtratum, vnum eſſe denotatur. Idem inter duo gubernacula poſitus, aut duobus funibus conſtrictus portendit. Dimidiati ſerpentes, aut [illegible] cippo iuncti, globum includentes, Duo dimidiati equi, gemini accipitres ſeles, aut cornua orbiculum circumdantia, & ſimilia, eundem ſenſum occultant. Duæ ſtellæ Orbi imminentes, duorum Principum genios indicant. Huc perti-

m li. 18. etymol. cap. 3.

pertinent & dimidiatę lunæ, quæ ad complendum orbem tendunt, & huiuſmodi multa alia, quæ ſuo loco explicabuntur. Circuli verò clypeorum, marginem complexi & ipſi perpetuitatem, vnitatemque Imperij denotant. Iidem duplicati, arctam duorum Principum connexitatem, Triplicati arctiſſimam, ob ternarium numerum, coniunctionem inſinuant. Vultus cippis præfixi, eorundem in orbem prouidentiam, quemadmodum interpretatum inuenimus in armarijs in medio Notitiæ, inter vtrunque Imperium depictis. Animantia verò, ferè vbique Principes Romanos repręſentant, ſicut & apud Danielem Prophetam. Sed nè præcoce diligentia, quæ ſuis locis erunt dicenda, præuertere videar, hæc frequentiora adumbraſſe, & rudius delineaſſe ſufficiet. vt aliquo præuio lumine ſequentia clarius illuſtrentur. Nunc de coloribus quibus depinguntur aliqua ſunt proponenda, nam etſi ad diſtinguenda inter ſe ſymbola adhibiti poſſunt videri, id tamen non ſemper nec temerè, ſed propriè ad aliquid ſignificandum appoſiti fuiſſe apparebunt.

Apelles, aliique inſignes pictores, vt auctor eſt
a lib. 35. cap. 7. Plinius, [a] antiquitus quattuor tantum coloribus, albo, ſilaceo, rubro, & nigro, nobiliſſima quæque opera pinxerunt, poſteà inuenta purpura, cinnabaro, alijsque coloribus, ars latius euagari cœpit. In hoc opere militum ſcuta, decem coloribus depictis reperiuntur, qui ſunt aureus, argenteus ſeu albus, luteus, puniceus, viridis, cœruleus, niger purpureus, rubeus, ferrugineus; In his aurum & argentum, inter metalla potius, quam colores numerantur.

AVREVS fœlix ſeculum, aureumque repræſentat. Virgilius.

b in eglo. 4. *Toto ſurget gens aurea mundo.* [b] *&*
Aurea condet Secula.

Aurum Soli aſſimilatur, & gemmis Topatio & Chryſolito. Ex ſignis Leoni, & Iulio menſi reſpondet, roburque & adoleſcentiam denotat.

ALBVS ſeu argenteus, animi candorem puritatemque, vel vt alij, fidem inſinuat. Virgilius enim
c et in 6. Aenei. ait[c] cana fides Ex planetis Lunam, ex ſignis Cancrū, ex lapillis margaritam, berillumque, ex elementis aquam flegma, infantiamque refert.

LVTEVS lętum ſeculum ſignificat: eſt enim color velut croceus, qui in roſarum medio micat, de
d in 20. cap. quo Plinius. [d] Hic color oculorum aciem lædit vt &
e lib. 6. orig. croceus: vnde peritiores Architecti, inquit Iſidorus,[e] neque aurea lacunaria ponenda in bibliothecis putant, neque pauimenta alio, quam Caryſtio marmore, quod auri fulgor hebetet, & caryſti viriditas reficiat oculos.

PVNICEVS honorem indicat, & victoriam, quod
f in 5. Aeneid. & Virgilius [f] innuit.

Iamque adeò donati omnes opibusque ſuperbi
g vbi Seruius. *Ibant puniceis euincti tempora tęnis.* [g]

VIRIDIS qui ex fului nigrique temperie na-
h Pla. in Timeo. ſcitur, [h] Spem, vel, vt alij volunt, robur & vigo-
i in 6. Aeneid. rem portendit. Virgilius,[i] Sed cruda Deo viridiſque ſenectus.

Quod tractum eſt ab herbis, quæ dum virent, vigent. Planetam Mercurium, ſigna Geminos, & Virginem refert, ac ver, iuuentutemque, & ſmaragdū qui plus cæteris oculorum aciem recreat, & argentum viuum, ex quo hic color producitur.

COERVLEVS ex ſplendido, albo, nigroque
K Pla. in Timeo. cretus [k] iuſtitiæ, & claritatis, famæque eſt ſymbolum, planetæ Veneris reſpondet, & ſignis cœleſtibus Tauro & Libræ, & elemento Aeris, item ſanguini, pueritiæ, æſtati, & æri, ac ſapphyro, qui poſt ſmaragdum mirificè aciem oculorum recreat, & clarificat, eumque gerentem caſtum, fortem, mitemque efficit; & ad obtinendam ab aliquo gratiam efficax eſt.

NIGER eſt prudentiæ firmitatiſque ſignum, quod is color in alios amplius non vertatur: planetæ Saturno reſpondet, ſignis cœleſtibus, Arieti, & Aquario, & Geminis, item Adamanti, Agathæ & Chelidoniæ, Elemento terræ, hyemi, melancholiæ, ętatique decrepitæ, & plumbo, ex quo fit color niger.

PVRPVREVS ex rubro, albo, nigroque commixtis generatus [l] vim Imperij ob purpuram, quæ *l Pla. in Timeo.*
Principis, eſt propria, ſignificat: Refert hic color Iouis planetam, Sagittarium, & Piſces, ſtannum, gemmam, opalum, irim florem, ſenectutem, & fulgur.

FERRVGINEVS roboris duritiem portendit.

RVBEVS magnanimitatem, & Marti, Arieti, & Scorpio, carbunculo & corallio, igni, autumno, bili, ætati virili, rubentibus roſis, & ferro reſpondet. In ſymbolis amoris ardorem plerumque indicat, aliquando ſanguinem, vt in Cruce rubea, Chriſti ſanguine tincta.

Generaliter obſeruandum eſt, animantia quæ ferè omnia Principes referunt, cum ſuis coloribus non repræſentantur, vel purpureo, vel aureo, luteoyè, vel candido depingi, priora regium Principis habitum indicant; vltimus animi candorem. Vbi alio colore exprimuntur, quod raro euenit, aliud inſinuant. Eodem modo inanimata Imperium referentia, veluti duo funes Orbem conſtringentes, trabes eum munientes, aut peltæ tuentes, purpureo colore tinguntur. idem in alijs ſimilibus plerunque accidit; Clypei, orbes, & circuli, coloribus pro arbitrio varijs pinguntur, & fortè vt alij ab alijs differant: quandoque tamen non ſine ratione, ponuntur circuli & orbes rubei ſæpe connexi, ob purpureum colorem Principis proprium, vtrunque Imperium perpetuò coniungi ſignificant: Virides, illud ſemper vigere, Albi ſingulari animorum candore gubernari; Nigri ſtabile ac firmum fore inſinuāt. Ceteri colores ſuam ſignificationem retinent.

Hinc armorum, ſeu familiarum, inſignium colores, & ex metallis aureus, argenteuſque emanarunt. Neque enim vera inſignia pluribus depinguntur. Hinc etiam prodijt vt in ſcutis cœruleis, aut albis luteiſuè, prout Rom. milites habebant, hodie ſerpēs, aquila, equus, vel aliud animal ſignumuè depingatur; fortè etiam aliqui ex his militibus deſcendunt, qui adhuc iiſdem inſignibus, & nominibus vtuntur. Nunc Legiones VI. Palatinas Magiſtri militum Præſentalis cum earum inſignibus, pro exigui ingenij mei viribus exponam; Deinde XVIII. eius auxilia item palatina explicabo.

DE VI. LEGIONIBVS PALATINIS Magiſtri militum præſentalis. Cap. XXXVIII.

LANCEARII, ſeniores primi ſub Magiſtro militum Præſentali in Luteo Clypeo, Luteū item globum, luteo circulo incluſum tenent: quod orbem Romanum vno Imperio cōtineri ſignificat. Idem vbique color eiuſdem Imperij vnitatem denotat. Manuſcripti duos globos circulo cinctos tenent, & coloribus variant. Circulum X. purpurei ſtipites circumfixi firmant, quod tutum eſſe à vi hoſtium Roman. orbem indicat. Purpureus color in trabibus ad Imperium, & eius robur refertur. Marginem duplex circulus cingit, quorum interior XXIIII. circum, denſas teſſerulas ordine diſpoſitas continet, quæ plumbatas ſeu Martiobarbulos referre poſſunt, quibus hęc legio pugnabat, & de his in Iouianis ſubſequentibus, & Scythis ſub altero Magiſtro in præſenti diſſeram.

In manu ſcriptis plumbatę deſunt. Duorum quoque circulorum connexitas, vtriuſque Principis, arctam, æternamque coniunctionem indicat. Simile emblema gerunt Lanceарij iuniores, & Solenſes Gallicani. Lancearij dicti ſunt, quia ſariſſis idest haſtis more Macedonum longis, iiſque leuioribus vtebantur: De quibus Marcellinus [a] loquens de Valente cum Gothis pugnante: Ad lancearios, inquit confugit & Mattiarios. Erant in legione Lancearij circiter M.D.CCC. quos peltatos, vel haſtatos vocatos fuiſſe diximus, vt ait Suidas. Appianus, [b] Numidas, ait, Equites, ad viginti millia, Lancearios quoque multos, elephátes 60. alios etiam habebat. item Marcellinus: [c] Iter ſuum inquit lancearijs, & Mattiarijs, & cateruis expeditorumque præcepit. Alij ſunt Lancearii iuniores in Thraciis.

a lib. 31.
b in 2. de bello ciuili.
c lib. 21.

IOVIANI iuniores poſt ſeniores qui degebant in Illyrico Occidentali, lecti à Diocletiano; qui ſe Iouem cognominabat, ſunt appellati, Sozomenus [d] enim ſcribit, Iouianos & Herculianos, duas fuiſſe cohortes, ex primariis militibus conſtitutas, à Ioue, & Hercule nominatas, quę Imperatorem proxime à tergo, præſidij causa ſequebantur. Idem. & Nicephorus, [e] Verus inquit, conſuetudo erat, vt qui Iouianæ, atque Herculianæ, ita ab Ioue, & Hercule dictis Legionibus præeſſent, Principem à tergo ſequerentur. Zoſimus & ipſe, [f] de Iouianis & Herculianis hæc ſcribit, Sunt, inquit, à Diocletiano & Maximiano profectæ legionum appellationes, habentium cognomina Principum illorum, quorum alter Iouis, alter Herculis cognomentum vſurpauit. His ſub Iuliano Apoſtata præfuit Valentinianus, qui poſtea imperauit. Vegetius [g] quoque ſcribit, hos cunctis prælatos Martiobarbuloſque vocatos, quòd plumbatis dictis Martiobarbulis telis fortè vterentur. Plumbatarum quoque, inquit, exercitatio, quoſ Martiobarbulos vocant, eſt tradenda iunioribus: Nam in Illyrico dudum duæ Legiones fuerunt, quæ ſena millia militum habuerunt, & quod his telis ſcienter vterentur, & fortiter, Martiobarbuli vocabantur. His longo tempore per legiones ſtrenuiſſime conſtat omnia bella confecta, vſque adeo, vt Diocletianus & Maximianus cum ad Imperium perueniſſent, pro merito virtutis hos Martiobarbulos Iouianos, atque Herculianos cenſuerint appellandos, eoſque cunctis legionibus prætuliſſe dicuntur. Quinos autem Martiobarbulos ſcutis inſertos portare conſueuerant, quos ſi opportunè milites iacerent, propè ſagittariorum ſcutati mutuari videntur officium. Nam hoſtes, equoſque conſauciant, priuſquam non modo manu ad manum, ſed ad ictum miſſilium potuerit perueniri. Hęc ille: apud quem pro Iouiarios, legendum Iouianos, quod nomen fuit vni legioni ex duabus, quæ in hoc genere pugnę ſtrenuè ſe geſſerunt.

d lib. 6. cap. 6.
e lib. 11. cap. 1.
f lib. 3.
g lib. 1. c. 18.

Horum inſigne erat Aquilæ apotheoſis redimiculo ſupra caput impoſito. Ales ipſa natiui coloris, alij dicunt aurei, Alciatus Flaui. [h] In parma lutea, quæ rubro primum circulo claudebatur; inde alter ſapphirei coloris totam marginem complectebatur, è pectore autem aquilæ aureus exstabat, vmbilicus; Hæc Pierius ex Maffæorum codice, qui parum ab impreſſo differt. Aquila Principem, qui orbem tuetur, denotat, ob id auro exornatur. Duo Circuli duplicis Imperij coniunctionem, perpetuitatemque demonſtrant. colorum ſignificationes expoſuimus, quos aliquando pro arbitrio, & ad ſymbola diſtinguenda poſitos fuiſſe non inficior, ſępe tamen apposité adhiberi, aliquid inſinuant. Aurum in vmbilico, aureum eius temporis ſeculum in orbe demonſtrat. Iouianorum ſeniorum legio, & ipſa palatina erat in Occidentis Imperio, cuius Marcellinus meminit.

h Alc. lib. 5. parerg. cap. 13.

HERCVLIANI iuniores à Maximiano vocati; qui ſe Herculem ab eius cultu nominabat. Sex. Aurelius Victor loquens de Maximiniano; Huic inquit, poſtea cultu numinis Herculei cognomentum acceſſit, vti Valerio Iouij. Vnde etiam, militantibus auxiliis longè in exercitu præſtantibus nomen impoſitum. Hæc Victor, de Cæſaribus. Herculiani luteam Aquilam, luteo item trunco inſidentem geſtabant in parma luteo ſapphirei, cuius marginem eodem colore; ſed admodum dilutiore, circulus ambibat, ita [i] Pierius: Truncus firmitatem Aquilæ, idest, Imperij ſignificat. In aliis Codicibus parma rubet, in aliis intercurrentibus lineis viret. In meo impreſſo Aquila, luteo baculo pedibus nititur. Iouiani, & Herculiani ſub magiſtro peditum in Occidente, eadem geſtant Aquilæ inſignia. Hi in Illyrico Occidentali priùs reſidebant, quorum ſępe Marcellinus meminit.

i li. Hieroglyph.

FORTENSES à Fortia oppido Sarmatiæ Aſiaticæ denominati, alias FRETENSES ſunt dicti; Quidam Comagenos Eufratenſes eſſe putant: & prima dempta ſyllaba Fratenſes, ſeu Fretenſes appellatos. Sed Marcellinus Fortenſes vocat, [k] Triceſimani, inquit, Decimanique Fortenſes.

K lib. 18. ſub fin.

Fortenſis etiam, eſt limes Mauritaniæ. ab his fortè denominatus. In cœrulei clypei vmbone, rubrum globum vinculo luteo cinctum geſtabant, qui octo acutos mucrones cœruleos emittit. In codice impreſſo, ſubtus, plures aquæ glomerantur in orbem. Marginem luteus & viridis circuli cingunt. Hoſtes in Romanum orbem duplici, vnoque Imperio munitum irruentes confodiendos eſſe indicat. idque terra ac mari euenturum. Duo coniuncti circuli, ferè vbique, duplicis Imperij perpetuam connexam oſtendunt. Alciatus mucrones rotam interpretatur, [l] quod ſymbolo impreſſi exemplaris, & aliorum, quæ vidi, non conuenit.

l li. 5. parer. c. 13

NERVII, propè Scythas ſunt. Marcellinus [m] eos ad Tanaim locat. Inter hos, inquit, Neruij Mediterranea incolunt loca, vicini verticibus, celſis, quos præruptos, geluque torpentes Aquilones aſtringunt.

m lib. 31.

Sed hic Galliæ Belgicæ populos Neruios intelligi arbitror, ex quibus delecta eſt hęc legio. Depictum ferè vt Fortenſes habent clypeum, exceptis quibuſdam coloribus, qui alterutros diſtinguunt; Hi enim paruum luteum vmbilicum, rubro latoque circulo incluſum, quem alius luteus cingit, in cœrulea parma, vel, vt apud alios, viridi geſtant. Marginem luteus circulus ambit. In impreſſo, ſub mucronibus mare videtur. Portendunt duo circuli duo in vnum orbem Romanum Imperia, quæ in terras, & mare extenduntur. Luteus color in exteriore circulo, luteo vmbilico reſpondet. Duplex circulus luteus & viridis, qui clypeum ambiunt, duplicis Imperij connexitatis ſunt typus.

MARTIARII, iuniores, vel potius Mattiarii ſequuntur, quorum etiam infra inter auxiliares fit mentio. Zoſimus, [n] Mattiarios, cohortem ſub Iuliano Apoſtata fuiſſe ſcribit. Erant ea Mattio oppido, Metropoli Cattorum, vbi hodie eſt Marpurgum, olim Haſſia, paucis literis mutatis, antiquum ſeruans nomen. Tacitus. [o] Cattis, inquit improuiſus aduenit Cęſar incenſo Mattio (id gentis caput eſt,) aperte populatus vertit ad Rhenum. Ita etiam Marcellinus, [p] appellat, loquens de Valente, Ad lancearios, inquit confugit & Mattiarios. Si legamus Martiarios à Martia legione, de qua ſupra dixi, deuiabimus. Sed retineo legendum MATTIARII.

n lib. 3.
o lib. 1.
p lib. 31.

In horum luteo clypeo rubrum pedamentum orbem cœruleum & occuſatum, rubroque circulo cinctum ſuſtinet, in cuius ſummo, duæ dimidiæ, luteæ quæ lunæ cornibus ſurſum verſis, crucem amplectuntur: duo vtrinque ad dexteram, & ſiniſtram erecti canes terga orbi vertunt, inuerſiſque capitibus ſe inuicè reſpiciunt. Hi referunt duos Principes Imperium orbis tuentes, & ſe reſpiciendo mutuum ſibi auxilium promittentes. Orbis Cruce diuiſus, &

rubro

Digitized by Google

rubro circulo circumductus, terrarum, mariſq; imperium inſinuat, quod etſi diuiſum, vnũ tamen eſt, & unitum, quod globum ambiens circulus rubeus innuit. Dimidiæ Lunæ, & ipſæ ſymbolum ſunt duplicis Imperij, quod etſi dimidium uidetur, integrũ tamen eſt permanſurũ, quemadmodum luna primo viſa deficere in orbem completur. Crux ſuperior, id Chriſti ope futurum pollicetur: Romani verò Imperij ſtabilitatem columna ſignificat. Aliàs luna cruci iuncta, Eccleſiæ Chriſti ſponſæ eſt typus. Simile emblema gerunt Martij ſeniores. Sequuntur XVIII. auxilia Palatina.

DE XVIII. AVXILIIS PALATINIS. Cap. XXXIX.

INTER legiones & auxilia, olim hoc interfuiſſe Veget. [a] tribuit quod legiones ex Romanis ipſis ſcriberentur; Auxilia verò à ſocijs, & fœderatis gẽtibus mittebantur, legionibusq; tãquam leues armaturæ adiungebãtur. Sed rebus in Principem tranſlatis, etiam extraneis ex gentibus Legiones fieri cœperunt, aliquando adiutrices nuncupatæ tanquam ex auxilijs completæ. Quid autem, inquit Vegetius, [b] inter legiones & auxilia videatur intereſſe, expediã. Auxiliares conducuntur ad prælium ex diuerſis locis, ex diuerſis moribus venientes, nec diſciplina inter ſe, nec notitia, nec affectiones cõſentiũt. Suidas[c] vult auxilia eſſe expeditos milites, qui nudi & inermes in prima acie collocabantur, primiq; cædebantur. Erat enim gregaria & ignobilis manus. Legiones verò ex decẽ cohortibus cõſtabant, quæ in centurias diuiſæ, ſingulæ ſua, cum ſuis cẽturionibus, habebant uexilla. cohortes enim ſingulę Dracones, vel aliud animal cum ſuis Tribunis præferebant; Vniuerſa verò legio Aquilã, quæ à Præfecto, vel Comite regebatur. At Auxiliorũ vna erat multitudo, quæ ſoli Tribuno parebat, puta mille, vel plures. Alias inter hos differentias Plinius, [d] tradit. Sunt adhuc inquit, aliquæ in auro non omittendæ differentiæ; Auxiliares quippe & externos torquibus aureis donauere, ciues non niſi argenteis; præterquam quod armillas ciuibus dedere, quas non habent externi. Ijdem, quod magis miremur, coronas ex auro dedere ciuibus: Cicero cum Ciliciæ præeſſet, de Auxilijs ad Atticum ita ſcribit. Exercitum infirmũ habebam, Auxilia ſane bona, ſed ea Gallatarum, Piſidarũ, Lyciorum. Hæc enim ſunt noſtra robora. Probus Imperator, ſexdecim millia Tyronum Germanorũ, per diuerſas prouincias ſparſit, ita ut Numeris vel Limitaneis, ſexagenos, aut quinquagenos interſereret, quę Auxilia Barbara eſſe appellata, Vopiſcus refert. Auxilia videntur à Iuſtiniano [e] nominari optiones, à quo iubentur fœderati in priuatorũ prędijs degentes, ad ſuas redire optiones, idest ordines ſeu auxilia. Ab optionibusq; militibus denominata videntur, quos tribuni ſibi adiutores & Vicarios eligebant, vt Veget. (lib. 1. c. 7.) & Feſtus tradunt. Horũ Præfectus quandoq; Tribunus, quandoque Phylarchæ appellatur. [f] Procopius: [g] Nullus autem, inquit, Romanorum militum Præfectus, quos Duces uocant, nullusque Saracenis, qui Romanis fœderati ſunt, Præpoſitus, qui Phylarchi uocantur. Quot milites ſingula continerent Auxilia non conſtat; Vopiſcus quandoque quinquagenis, aut ſexagenis, quos Probus Numeris Limitaneis inſerebat, Auxilia conſtaſſe ſcribit. Sub Magiſtro in præſenti hæc merebant Auxilia.

a lib. 2. c. 8.
b 4. cap. 8.
c in ver. Xoás.
d lib. 33. c. 2.
e in l. vlt. C. de. & in Nou. 116.
f vt in Nou. 103.
g lib. 1. de bello Perſico.

BATAVI ſeniores, ex Batauia, quã nunc Hollandiã vocãt acciti, equites Batauos pręſtantiſſimos inde ſumpſiſſe Auguſtũ Diõ ſcribit, ſed hę fuere VIII. cohortes, aut Auxilia legionis XIIII. quæ diſcordia Ducũ à legione digreſſa, cõtra Vitellianos infęliciter pugnarunt. Poſteà miſſa in Britanniam in itinere Auguſtæ Taurinorum, ob odium antiquum rixati ſunt. Legio in Britanniam eſt miſſa, Batauos agmini ſuo Vitellius iunxit, mox in Germaniam ire iuſſit. [h] Velitaria auxilia Herulos, & Batauos Marcellinus [i] vocat.

Io parma cœrulea, globũ rubrũ gerunt, pedamento eiuſdem coloris coniunctũ, quem cœruleus limbus denſis orbiculis circundatus complectitur. In vmbone luteus globulus, acutam cuſpidem emittit vt manuſcripti clarius oſtendunt. Supra duplex dimidia, & lutea Luna, cornibus ſurſum verſis crucẽ lutei coloris amplectitur: Orientis Occidentiſq; Imperium crucis ope, inſtar Lunæ in plenũ orbem qui dimidius videtur, compleri inſinuat: ex medio globi exiens cuſpis telũ Principis Rom. refert, quo tantã hoſtibus cladem minatur, vt orbem ſanguis ſit inundaturus, quod forte rubeus color quo tingitur, portẽdit. Cœruleum lymbum orbiculi ſtipantes, ſunt milites vndiq; orbem Rom. aduerſus Barbaros defendentes; vel forte plumbatę, quibus hęc auxilia hoſtes erant feritura, de his ſupra in lancearijs, & infra in Scythis ſub altero magiſtro Præſentali dicetur. In Madruciano videtur agger globum ſepiens. Vrſini codex pro dimidijs Lunis, duos dimidios orbes luteos habet alterum alteri incluſum; Typus eſt duplicis, ſed coniuncti & in vnum coeuntis Imperij. De dimidia luna in præcedenti dictum fuit.

BRACCATI iuniores. Notiſſimum eſt, olim Galliam Narbonenſem Braccatam uocatam, vt auctor eſt Plinius, [k] quod bracchis vteretur, vnde Braccata hæc auxilia videntur denominata. Braccas inter militares veſtes Lampridius [l] recenſet. Donauit inquit, & ocreas & braccas & calceamenta, inter militaria veſtimenta, ſed & ipſum Alexandrum ſcribit, faſcijs ſemper vſum fuiſſe, & braccis albis, non coccineis, ut prius ſolebant. Pomponius Mela Sarmatas totum corpus braccatos eſſe memorat. Milites Braccati, vt fluxæ fidei & mercede verſabiles à Marcellino [m] notantur. Braccati inquit ſollicitantur atque commoti fluxioris fidei, & vbertate mercedis ad momentum omne verſabiles.

Clypeum cœruleum geſtant, in quo duplex rubra, & lutea columella, globum luteum in ſummo, manu tenentum ſuſtinet; vtrinque duo purpurei coruí, ad crucẽ ſupra globo infixam, & nigris lineis decuſſatam clamare videntur, qualem Conſtantino oſtenſam fuiſſe ferunt: cœruleus circulus clypei marginem circundat. Hi duo ſunt Principes, qui à Chriſto pro Romano orbe opem implorant. Crucem autem littera X. interſecant. Chriſtum in ea paſſum ſignificat. cuius nominis Græce ſcripti, prima eſt littera X. Plerumq; aũt ſuperiorem eius crucis partem in literã P. flectebant, vt apertius χριστὸν exprimerent, ita ut X. P. & ✠ innecterentur. Purpureæ cornices, duos Principes denotant ob purpuram, & ſunt concordiæ ſymbolũ. Duo enim oua cornix parit, vnde mas, & fœmina excludũtur, quorum alter ſi moriatur, ſuperſtes ſemper cœlibem vitam agit: quare hęc auis typus eſt concordiæ in Fauſtinę nummis, in quibus huic aliti inſcriptum eſt, CONCORDIA.

Manus autẽ orbem retinens, firmitatem Imperii Romani portendit. At Pierius [n] loquens de ſpica, diuerſum hoc inſigne ponit: Geſtamen, ait, cęruleo colore, ſubobſcuro depictum fuiſſe circulo nigro iuxta marginem circumducto, in cuius ſumma parte, ſtella depicta eſt, octo radiis prædita, in medio orbiculus eſt, cum vmbilico, vterque coloris aurei, ab eo orbiculo vſq; ad circulum, qui iuxta marginem eſt, columella ſubmiſſa coloris rubei: à lateribus columellæ, ſpicæ duæ vtrinq; ſurgunt, quas auiculæ totidem, volatu ſuſpenſæ petunt, quæ affluentiam annonæ ſignificant; At in manuſcripto Vrſini, in ſummo, eſt crux purpurea, orbem purpureum in medio continens, quem tueri videtur: ipſa vero, & orbis propter Chriſti ſanguinem, ob mundum effuſum rubent; corui purpurei, idest, Principes,

h Tacit. 16.
i lib. 20. paulo poſt princip.
K lib. 3. c. 4.
l in Alexand.
m lib 15.
n lib. 56.

vtrinque ad crucem clamant, quod ſymbolum mihi maximè placet. In Madruciano, ex globo acuta cuſpis, vt in præcedente ſymbolo, exit, & pedamētum eum ſuſtinens, aggere vtrinque, munitum videtur. Aleiatus verò pro globo glandem exponit, [a] quod ab omnibus his ſymbolis longè diſtat.

a lib. 3. parer. c. 23.

SALII ſunt Germaniæ populi, vbi nunc eſt Franconia, à Sala flumine nuncupati, ex quibus hęc Auxilia ſunt contracta. Marcellinus [b] de Conſtantio loquens, Petit inquit, primos omnium Francos eos videlicet, quos cōſuetudo Salios appellauit. Zoſimus [c] Saliorum, ait nationem a Francis profectam vi Saxonum ſuis ſedibus expulſam, in Bataniam veniſſe, quæ inſula cum prius Romanis in vniuerſum pateret, a Salijs eſt poſſeſſa: Sed inde eiecti, poſtmodùm Romanis ſunt adiuncti: Iulianus enim Apoſtata eos legionibus Romanis adſcripſit. Abj auxiliares ſunt facti. Sunt, & Salij Ligurum populi, teſtante Plinio.

b lib. 17.
c lib. 3.

In horum parma cœrulea, orbem luteum circulo rubro circundatum, luteus cippus ſuſtinet, marginem clypei rubeus limbus claudit, vnum eſſe orbis Romani Imperium denotat. Rubeum enim vinculum, globum cingens, purpuramq; referens, imperium inſinuat. Idem exterior rubeus circulus portendit. In manuſcripto Vrſini, duo dimidij equi lutei hinc inde globum ſuſtinent, qui referunt duos dimidiati imperij Principes orbē regentes. Equum verò eſſe bellicæ virtutis typum notum eſt Virgil. [d]

d in 1.

Monſtrarat caput acris equi, ſic nam fore bello
Egregiam, & facilem victu per ſecula gentem.

& alibi [e]

e & in 3.

Bello armantur equi.

Hi milites & in Occidente reperiuntur, cum ſymbolo huic ſimili.

CONSTANTIANI à Conſtantio Magni Conſtantini filio denominati. Marcellinus, [f] Conſtantiacos vocat Legionarios ab eodem inuentos; Duas, inquit Conſtantiacas legiones, addita vna ſagittariorum cohorte, quas inuenerat apud Sirmium, vt ſpectatæ adhuc fidei per ſpeciem neceſſitatum vrgentium miſit in Gallias.

f lib. 21.

In parma album globum geſtant, ſupra quem cœruleus globulus faſcia rubra clauditur. Is eſt regij diadematis typus, Orientemq;, & Occidentem vno Rom. cingi imperio portendit. In manuſcriptis octoni aut noueni parui orbiculi à quatuor mundi regionibus in vnum glomerati exercitus, referunt à quatuor partibus orbem Romanum aduerſus Barbaros tuentes, vel potius plumbeæ glandes, quibus hoc auxilium pugnabat inſinuantur.

MATTIACI ſeniores ex Mattio Metropoli Cattorum veniebant, vbi nunc eſt Marpurgum Haſſię, vt ſupra dixi de quibus Tacitus. [g] Cœruleum clypeum geſtant, lutea cruce vſque ad marginem diuiſum, quæ cœruleum globum in medio cōtinet, ipſa apſide lutea, & alia exteriore rubra cingitur. Hinc inde ſupra vtrunq; crucis brachium, duæ auiculæ nigræ, ſeu corui cœlum ſuſpicientes clamare videntur: Aliæ duæ ſimiles infra paſcuntur. Symbolum eſt duorum Principum, qui a Domino ob merita Chriſti crucifixi pro Orbe Romano opem implorant: & quaſi illam inuenerint, infra per otium paſcūtur. Simile eſt apud Pſalmiſtam. [h] Dat eſcam pullis coruorum inuocantibus eum. Per ſeptem enim dies à matre deſtituti rore paſcuntur, donec plumis veſtiti & ab ea agniti poſtmodum aluntur. Coruos autem eſſe concordiæ typum ſupra expoſui. S. Paulinus epiſt. 12 ſcribit olim ſupra crucem rubentem duas columbas in templis depingi conſueuiſſe, quo ſymbolo ſignificabatur ſimplicibus cęlum patere, vt Epigramma cruci inſcriptum aperit.

g in 1.
h Pſal. 147.

Ardua floriſera crux cingitur orbe corona
Et domini fuſo tincta cruore rubet.
Quaq; ſuper ſignum reſident cœleſte columbæ,
Simplicibus produnt ſigna patere Dei.

Qui hic pinguntur nigri ſunt corui, non columbæ. In Occidente hi milites ſimplicem crucem geſtant.

SAGITTARII Iuniores Gallicani. Sagittariorū tres hic ordines referuntur. Primi ſunt ſagittarij iuniores Gallicani, caſſidibus, cataphractis, gladijs, ſagittis, arcubuſq; armati, de quibus Vegetius. [i] Ex Gallis lecti Gallicani ſunt dicti, idē ſunt quod Gallici, Vlpianus. [k] Inſtitutus in rebus Gallicanis in Gallicis hæres erit. In Illyrico quandoq; Gallicani reſederunt Marcellinus. [l] Ad tutelam, inquit, Illyrici Gallicani militis validum acceſſerat robur.

i lib. 2. c. 15.
k l. ſi quis in ſum dt. 3 ut ff de le. 1.
l lib. 29.

In clypeo cœruleo rubrum globum circulo albo contentum habent, quem vtrinq; aquilæ regunt, ſupra duo Imperatores viſuntur: Marginem duo circuli, interior luteus, & exterior rubeus cingunt. Hæc Romanum orbem a duobus Principibus cōcorditer defendi monent. Aquila Imperij ſymbolum eſt, circuli cum coloribus ſupra ſunt expoſiti. In manuſcripto Vrſini tabella eſt ſine Principibus, à quibus leges orbi dari portenditur.

SAGITTARII quoque ſeniores Gallicani eodē ferè modo pictum ſcutum gerunt. In hoc differunt, quod hi globulum luteū albo, & rubro circulis incluſum geſtant, quod orbem Romanum duplici imperio regi denotat. Vtrinque duæ aquilæ eundem à duobus Principibus gubernari demonſtrant. ſupra tabella rubro limbo cincta in medio album nigris notis interpunctum continens, Lex eſt vtriq; orbi a duobus Principibus concorditer data. Madrucianus duos Principes includit: In Vrſini exēplari alba eſt parma, aquilis carens. Duplex circulus margini circumductus, duplicis cōiuncti Imperij eſt ſymbolū. In Occidente ſub Magiſtro peditum, Gallicani tres orbes diſtinctos geſtant, quorū medius, alijs eſt maior, quod idem argumentum inſinuat.

TERTII SAGITTARII Valentis, ab eo inuenti, & ipſi in parma cœrulea luteum orbem duplici vinculo rubro & luteo cinctum tenent: ſupra ſuſpectus eſt alius dimidius orbis albus, rubro circulo clauſus, ſignificat orbem, qui ob diuiſum Imperiū dimidius videtur, vnum eſſe, duplici Imperio compreſſum.

DEFENSORES ad oppida defendēda præcipui, ita defenſores mœnium Marcellinus appellat. [m] Quibus, inquit adire propius auſis, defenſores mœnium properarunt. Item, Defenſores niſi vigilaſſent in audaciam, ruere præcipitem. & ſæpè alibi. Cōſtantinus verò Porphyrogennata [n] dicit defenſores eos eſſe, qui currentes poſt hoſtes ſequuntur, ipſi nō currunt, ſed ordine ſimul progredientes, eos, qui hoſtes ſequebantur, excipiūt, & defendunt, ſi forte in fugā vertantur, & inde nomen habuerūt Hi duos angues luteos, in cadacei ſpeciem cōplicatos, capitibus ad oſculum euntibus, in parma cœrulea geſtabant, quam ruber ambitus latè circuībat; Iuxta marginē in medio eſt globus rubeus, columellæ luteæ præfixus, vnde & ipſi angues exire videntur, ita Pierius [o] deſcribit. Id duorum orbis Principum concordiam ſignificat, pro ſerpente enim poni Imperium, idem Pierius refert, & vetus numiſma duos habēs ſimiles ſerpentes caudis complicatis, eſt typus, vnius duorum COSS. poteſtatis vnicuiq; Imperij, inſcriptum eſt ΔΥΝΑΡΧ ΕΧΥΡΑΤ. Β. ideſt δυναρχία ἐξ ὑπάτοιν δυῶ ideſt duplex poteſtas ex duobus Conſulibus; quaſi hoc duplicatum Imperium ſit fortius.

m lib. 20.
n de thematib.
o li. 55. Hierog.

RETOBARII, in cęruleo clypeo rubrū globum luteo vinculo conſtrictū ferūt. Marginē duo circuli, luteus, & exterior rubeus cingunt: Orbem Romanū vnico & vtriuſq; principis cōiuncto imperio cōtineri denotāt. RVTVBARIOS legēdū cēſeo a Rutuba fluuio Ligurum prope Albiū, vt auctor eſt Plinius. [p]

p lib. 3. c. 5.

ANGLEVARII Defenſorū ſymbolo ſimile inſigne gerebāt, nēpe rubrum caduceū, in cuius baculi ſummitate, alba pila erat, vnde angues prorūpebat, & ad oſculū iuxta parmæ medium deflectebantur. Parma erat ſapphirei coloris, & dilutioris, quā purpureus ambitus circūibat, vt Pierius deſcribit. Erāt Angleuarij Germaniæ populi prope Rhenū, nō longè à Batauia, quos Tacitus [q] Angriuarios nominat.

q lib. 20.

Metauti,

Metanti, inquit, caſtra Cæſari, Angriuarionum defectio à tergo nunciatur; miſſus illicò Stertinius cum equite, & armatura leui, igne & cędibus perfidiam vltus eſt: Degebant vltra Albim confines Cheruſcis. Idem [a] Latus vnum Angriuarij, lato aggere extulerunt, quo à Cheruſcis dirimerentur; & poſtea, mox bellum in Angriuarios Stertinio mandat. Et alibi, [b] iuxta Tencteros, inquit, Bructeri olim occurrebāt, nunc Chamauos, & Angriuarios immigraſſe traditur, pulſis Bructeris.

a eodem lib.

b in lib. de moribus Germanorū.

HIBERI, Armeniæ populi, nunc Georgiani vocantur; Leonem luteum in parma item lutea, dextram altè tollētem, cauda in caput ſublata geſtant; quem rubeus circulus ambit. Id fortitudinis eſt inſigne, Principem hoſtes feriturum innuit. In manuſcriptis leo duplicem luteum orbiculum dorſo infixum habet, quale Thraces ſub ſequenti Magiſtro Præſentali, & inuicti, robur Principum, duos orbes .i. Orientem Occidentemq; ſuſtinere vel tueri indicat, Claudianus. Nomenq; probantes inuicti clypeoq; animoſi teſte leonis. Sunt etiam Iberi Hiſpaniæ populi, de quibus poſſet intelligi.

VRSI ab Vrſa Picenorum oppido vocati, hoc habebant inſigne: In parma lutea rubrum pedamen cum pilam luteā ſuſtinet, vnde duo dimidiati canes lutei auerſi, & latrantes committuntur, ſupra eſt luteum caput fęminæ. Hi ſunt duo Principes, qui concordi prudentia per muliebre caput demonſtrata, orbem Romanum regunt, Barbariſq; eum impetentibus allatrant. In armarijs inter vtranque Notitiam poſitis, muliebre caput, pro prouidentia depingitur. Idē planè inſigne in cœrulea parma geſtant TERVINGI ſub ſequente Magiſtro militum, in quibus Pierius, [c] pro canibus lepores nominat.

c lib. 13.

FELICES HONORIANI iuniores, ab Honorio vocati. Felicis titulo aliqua auxilia & legiones ſunt honeſtatæ, vt tertia quæ Felix nuncupata, in Norico Ripenſi degebat, prout in Itinerario Antonini nomine edito legitur. Vopiſcus, [d] Recipe, inquit, in fidem tuam legionem tertiam felicē. Claudianus. [e] Neruius inſequitur meritus vocabula felia. Ita appellata eſt ab Auguſto hæc legio. Sed hi ab Honorio denominati, ab illa ſunt diuerſi. Auctor eſt Oroſius [f] quoſdam barbaros ab Honorio in fœdus receptos & in militiā allectos Honoriacos fuiſſe vocatos, credo legendum, Honorianos.

d in Probo.

e in bello Gildonico.

f lib. 7. c. 40. Aeneas Sylu. in epit. Dolondi li. 2.

In horum rubro ſcuto, vir alatus, duas dimidias lunas lutei coloris, vtraq; manu ſupra caput ſuſtinet: Victoria eſt Rom. Imperium extollēs, quod etſi propter duos Principes dimidiatum videtur, ob eorum concordiam in vnum plerumque coaleſcit Imperium, cuius typus eſt Dimidia luna quæ in orbem completur. In manuſcriptis, pro viro, eſt mulier alata.

VICTORES, à Victoria, vt credo, oppido in Britāñia appellati. Alia eſt in Hiſpania, alia in Mauritania Cæſarienſi. Victrices quæ erant in Britannia legiones vocabantur, videlicet VI. XIII. XXIII. Dion, [g] etiam Victricem in Britannia legionem nominat; At hæ non ſunt legiones, ſed auxilia, de quibus Marcellinus: [h] agmina duo præcedebat, quibus nomina fuere Iouij atque Victores. [i] Hos alibi [k] Niceterios Gręce appellat.

g in lib. 55.

h lib. 26.

i & lib. 27.

k lib. 15.

In alba parma, orbem luteum, duplici vinculo, item luteo, circūdatum geſtant, quē vallum in ſummo prominentibus orbiculis interlunatum ſepit, ſupra rubra crux velut ſanguine Chriſti tincta eminet; cuius ope, Orbem Romanum vndiq; tutum eſſe ſignificatur: prominentes enim orbiculi munitiones, orbem tuentes referunt. In Madruciano, vallum vndique acutas cuſpides emittit; Ferendi hoſtis argumentum. Globus eſt mundus Rom. duplici coniunctoq; Imperio rectus, qui ope Crucis ſanguine Chriſti aſperſæ, munitur. Madrucianus, duos implicitos globos cœruleo circulo, & alio maiore luteo iunctos habet, quod idem argumentum eſt, Orientem & Occidentem duplici, ſeu vno Imperio contineri.

PRIMI THEODOSIANI, hi & ſequentes à Theodoſio eorum auctore, nomen habuere: quemadmodum & Felices Theodoſiani ab eodem inuenti, qui ſub alio Magiſtro militum Præſentali merebant.

In parma lutea, orbem luteum, duobus vinculis luteo & rubro conſtrictum ferunt, quem currens & latrans canis, dorſo ſuſtinet, supernè rubens Aquila alas expandit. Hi duo ſunt Principes orbem Romanum tenentes, quorum alter orbem ſuſtinens hoſtibus allatrat; Aquila, Romani Imperij ſymbolum, alterum refert, qui orbem tueri videtur. In manuſcriptis pro aquila eſt alata victoria, & bos pro cane, robur Imperij portendens.

FELICES THEODOSIANI ISAVRI, ea Iſauria lecti. Horum in parma cœrulea inſigne fuit Taurus, ad cœrulei collis radices incedens, cui altius lutei coloris mons imminet; In eius ſummo nigra aquila alas expandit. Hoc ſymbolum Iſauros milites, radices Tauri montis, per Taurū animal ſignificati, incolere indicat. Collis autem ab alto monte, qui Taurus eſt, diſtinguitur. Aquila typus eſt Romani Imperij orbem protegentis. Pierius verò [l] ita hoc emblema deſcribit; Luteus taurus, ad viridantis monticuli radices pictus; ſummo verò collis vertice dimidius inſidet Aethiops, dextra manu lorū, læua pileum prætendebat, paſſis hinc & inde manibus, indicabat in ſua manu eſſe, captiuos facere, & libertatem indulgere. Hæc Pierius. Ego illum nō Aethiopem ſed vnum ex Principibus eſſe puto, qui ob dimidium Imperium, & ipſe dimidius apparet, dextra flagellum oſtendit, quo ſe Barbaros verberaturum minatur; Lęua pileum tenet, populos ſe liberaturū ab eorum tyrannide promittens.

l li. 40. in pileo.

ISAVRI ad mōtis Tauri radices, Ciliciæ finitimi, latrocinari conſueuerant, vt ait Leo, [m] qui de militibus loqui poteſt, etſi Accurſius & alij, latrones eſſe arbitretur: Nam Iſauros latrocinijs infames fuiſſe Strabo [n] ſcribit; Vnde etiam diebus Paſchæ ſupplicio affici poſſunt. [o] Iſauros, ait Zoſimus, [p] alij Piſidas, alij Solymos, alij Cilices montanos vocāt, qui oppida Lyciæ Pamphyliæque, vno duce ſibi conſtituto vaſtabant. Probus Imp. Iſauris latronibus domitis, iuniores militiæ adſcripſit, qui poſtea inter auxilia Palatina a Theodoſio ſunt relati, indeque felices Theodoſiani Iſauri appellati. [q]

m in l. vlti C. ad leg. Iuliā de vi publ.

n lib. 12.

o l. pe. C. de fer.

p lib. 4.

q Vopiſcus in Probo.

TERTII THEODOSIANI, in rubro clypeo duos dimidios, luteoſq; globos, duplici alboq; cippo præfixos geſtant, qui alium cœruleum luteo circulo vinctum ſuſtinent. Marginem luteus ambit circulus: id, vt ſæpe, terræ mariſq; in Oriente & Occidente, duplex denotat Imperium, quod etſi dimidium videtur, ex typo dimidiorum globorū, vnum tamen manet. Cęterum Pierius, [r] aliud ipſis ſymbolum tradit. In parma, inquit, eſt margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circūductus, ſub quo alter contiguus anguſtioris ſpacij, inde facies media rubra: Ab ima eius parte albus erigebatur cippus, in anguſtum supernè definens, qui lunę ſpeciem cornibus ſurſum verſis ſuſtentabat. In medio parmę inſidebat lunę albus identidē circulus, cuius centrum latè fuſum, nigri coloris erat; ſupra circulū hunc albū oſtētabatur, à medio ſurſum Aethiops eodē modo quo ſuperior manibus eporrectis, eadem dextra loro, ſiniſtra pileo munitus. Sed in impreſſo, hæc imago non viſitur, nec in manuſcripto Vrſini. Madrucianus, nigrā victoriā alatam oſtendit.

r li. 40. loquens de pileo.

Hi ſunt milites, qui ſub primo Magiſtro Pręſentali merebāt, in quib. eadē ſymbola quinquies reperiūtur; Aquila n. apud Iouianos & Herculianos vtroſq; iuniores reperitur. Globus cuſpidib. munitus penes Neruios & Fortenſes. Lutei globi rubeis circulis incluſi penes Cōſtantianos & alios. Sagittarij ſeniores & iuniores, idem, & ipſi ferè ſymbolū geſtant. Octo prętereà apud hunc Magiſtrū ſymbola ſub alio Pręſentali repeiūtur. Lanceati enim ſeniores ſub hoc, & iuniores ſub ſequente eodem inſigni vtuntur, & c

Digitized by Google

Britones ſeniores ſub magiſtro per Illyricum; Mattiaci ſeniores ſub hoc, & Conſtantiniani ſub ſequēte, Mattiarij iuniores ſub hoc, & ſeniores ſub ſequēte. Hiberi ſub hoc & Thraces ſub ſequenti eodem ſymbolo ornantur. Idem in Viſis, Teruingis, Angleuarijs, Defenſoribus, & Vindicibus Primis, & Secundis Theodoſianis ſpectatur, quorum illi ſub hoc hi ſub ſequenti idem inſigne habent. Sed & Tertia Decimani, & Diuitenſes Gallicani ſub Magiſtro militum per Thracias Primorum, Secundorumque Theodoſianorum ſymbola ferunt. Victores ſub hoc & Felices Arcadiani iuniores ſub ſequenti idem inſigne gerunt, quod & Mattiarij, Conſtantini, & Attecotti per Illyricum ſumpſerunt. Nunc de huius Magiſtri Præſentalis officio eſt dicendum.

NOTITIA.

HABET autem dignitates infraſcriptas.

Principem. Numerarios duos. Commentarienſem. Primiſcrinios qui numerarij fiunt.

Scriniarios. Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum in Præſenti quindecim.

Cod. de apparitoribus magiſtrorũ militum.

DE OFFICIO MAGISTRI MILItum in præſenti. Cap XL.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM habet hic Magiſter Principem, Numerarios duos, Commentarienſem, Primiſcrinios, qui Numerarij fiũt. Hi in officio Magiſtri per Orientem, & Magiſtrorũ peditum, equitũque Occidentis; & Comitũ ac Ducum tam Oriẽtis quam Occidentis adiutores vocãtur. Habet & ſcriniarios, ideſt epiſtolarum & libellorum ſcriptores, & cuſtodes,[a] qui ſubadiuuæ in officijs Comitum & Ducũ Occidentis appellantur. In eodem officio erant & Exceptores, qui acta militum litigantium ſcribebãt & officiales cæteri quindecim. In officio Ducum Africæ Iuſtinianus homines XI. ſtatuit,[b] qui nullum gradum tenentes, erant ſimplices apparitores, forte antebulones Magiſtrorum, de quibus ſupra diximus.

a l. in ſcrinijs & l. ſequent. C. de prox ſacr. ſcrini. lib. 12.
b l. 2. in Notitia C. de off. P. P. Af.

PRINCEPS eo officio fungitur, quo alius eiuſdem nominis apud Præfectos Prætorio, cauſas enim militum coram magiſtro motas inſtruit, & exequitur. Numerarij notabãt in libro, qui ſingulis diebus excubaſſent, nocte vigilias egiſſent, vel alia munia obijſſent, vt ſciri poſſet, qui in muneribus debebãt ſuccedere: Vegetius.[c] in quibuſdam, inquit, militibus notarũ peritia, calculandi cõputãdiq; vſus exigitur. Totius enim legionis ratio ſiue obſequiorũ, ſiue militariũ munerum, ſiue pecuniæ, quotidie adſcribitur actis, maiore propè diligentia, quam res annonaria vel ciuilis libris annotatur. Quotidianas enim in pace vigilias, item excubitorum, ſiue angarias de omnibus centurijs, & contubernijs, quæ viciſſim milites faciunt, & ne quis iniuſtè prægrauetur, aut alicui præſtetur immunitas. Nomina eorum, qui vices ſuas fecerunt, breuibus inſeruntur.

c lib. 2. cap. 19.

Quando quis commeatum accepit vel quot dierum, annotetur in breuibus, tunc enim difficile commeatus dabatur, niſi iuſtiſſimis cauſis approbatis; Hęc ille, ſtipendia etiam militibus ſoluta notabant, quemadmodum Præfectorum numerarij, vectigalium, & tributorum rationes. Rationarij à Marcellino,[d] appellantur ob prædictas rationes, quas ſcribebant. Interrogato, inquit Remigio etiam tum Rationario apparitionis armorum Magiſtri: Et[e] alibi, Numerarii, ait apparitionis magiſtri equitum. Eorum officium idem plenius[f] alibi deſcribit. Antoninus quidam, inquit, Ratiocinarius apparitor circa ratiocinia verſabatur, qui vel quarum virium milites, vbi agant, vel procinctus tempore, quis inuenitur, deſcribens, itidem armorum, & commeatuum copiæ, aliaque vſus bello futura, an abunde ſupperant, indefeſſa ſciſcitatione percontans. Hæc ille. Numerarios Comitum rei militaris actuarios Gratianus[g] vocat. Numerarij, inquit, Comitum illuſtrium virorum, ſiue actuarij, libram auri fiſci viribus ſoluant, niſi ſtatuta fuerint cuſtodita.

d lib. 15.
e lib. 19.
f. lib. 18.
g in l. 3. in f. C. de diuer. off.

Eos numeri ſeu ordinis militaris ratiocinia tractare, & illi annonam erogare Valentinianus ad Probum P. P. ſcribit[h] Actuarij, ait, niſi expleto triginta dierum ſpacio pyntatia authentica conſeſtim tradiderint, ſpecies, quas ex fiſcalibus conditis diſſimulauerunt excludere, vel numero militum, cuius ratiocinia pertractant, ſuperſederint erogare, de proprijs facultatibus vel militibus ipſis, vel fiſcalibus horreis adigantur inferre. In publicis enim ciuitatum horreis ſpecies annonariæ,[i] militibus exhibendæ conſeruabantur.[k] Duobus diebus bucellatus, vt ſupradiximus, tertio panis. Alternis diebus vinum, & acetum, vno ſandum, duobus caro veruecina militibus dabatur.[l] Bucellatus autem erat, quem vulgò biſcoctum appellant. Marcellinus.[m] Firmato, inquit conſilio viginti dierum, frumentum ex eo, quod erat in ædibus conditum ad vſus diuturnitatem excoctum bucellatum vocant, humeris militum impoſuit. Hęc ille. Horum Numerarij ſeu Actuarij rationes ſcribebant, & capitum, ideſt, pabulorum quæ pro alimentis equorum exhibebantur.[n] ſed quia annonam, & ſtipendia, quæ tempore Romanæ Reipublicę militibus dabantur, & à Numerarijs annotabantur, egregie Polybius explicat, eius verba latine ſubieci.[o] obtonium pedites duos obolos accipiunt ſingulis diebus. Ductores ordinum duplum. Equites drachmam. Triticum datur peditibus Attici medimni, ex tribus duæ fermè partes. Equitibus hordei ſeptem medimni ſingulis menſibus; Tritici duo, ſocijs peditum æqua portio, Equiti tritici medimnus & tertia pars. Hordei medimni quinque, daturque id ſocijs omnem. Romanis tam frumenti quam veſtis, armorumque, ſi quis huiuſmodi rerum indiguerit, horum omnium quæſtor certum ordinatum precium eorum obſonijs ſubtrahit. Hæc ille.

h in l. actuarij. C. de eroga. mil. an.
i l. 1. 2. & pe. C. de naui. ſi. nau. ei. pub. ſpecies tranſpor.
k l. nulli. C. de off. rector. pro- uin l. fortiſſimi. C. de erog. milit. anno.
l l. 1. C. eo. tit.
m lib. 17.
n d. l. fortiſſimi.
o lib 6. de caſtrametatione Rom.

Medimnus autem atticus, inquit Suidas. pendet libras CVIII. obolus ferme VIII. noſtros quadrantes. Actuariis duplex annona, & vna capitatio dabatur. Erat autem annona quantum homini ad victum ſufficit. capitatio pabulum pro vno equo: Ammianus enim ſcribit[q] tonſorem Conſtantii Imperatoris vicenas diurnas annonas, & totidem iumentorum pabula habuiſſe, quæ vulgo, inquit, capita dicuntur. Præter hos erant & Actuarii ciuitatum, qui eandem annonam ad milites transferendam ab horreis publicis accipiebant,[r] & hęc quoad Numerarios magiſtri militũ Pręſentalis, oui. Commentarienſi, de quo ſupra dictum eſt, prætermiſſo, ad alios, ideſt Primiſcrinios eſt veniendum.

p l. 3. C T. de numer lib 8. tit. 1.
q lib. 22.
r l. actuarios C. de numer.

PRIMISCRINIOS ſupradictis addit Notitia, q numerarii fiunt; Hos adiutorẽ & ſubadiuuas Cõmentariẽſis & officii eſſe puto, qui delinquentes carceri mancipatos obſeruabant, vt ſupra in adiutore P. P. orientis diximus, qui ẽnim hic, & in aliorum magiſtrorum officiis primiſcrinii dicũtur, in magiſtri oilitum per oriẽtem officio Adiutores vocẽtur, & ita

etiam

Digitized by Google

etiam in iure nominari videntur.[a] Adiutoris quoque ſubadiuuas Iuſtinianus officium Præf. Prætor. explicans, Primiſcrinios appellat.[b] In ſcrinio, inquit, Primiſcrinij, quod eſt ſubadiuuę, hominibus x. annonę xiij. capitationes aij. ita & intelligi cēſeo reſcriptum Gratiani ad Pontium Vicarium,[c] quod iubet reum ab eo apparitore vſque ad finē negocij obſeruari, cum primum exhibitus fuit, quod ſi ſecus factum fuerit, Primiſcrinius in quinque libris auri mulctabitur. ita adiutorem appellat, cuius onus erat carceri traditos cuſtodire, itaque[d] Gratiani reſcriptum de criminoſis cuſtodiendis, non aūt vt vulgo, de ciuiliter litigantibus intelligo, propriè enim delinquentes exhibentur,[e] & cuſtodię traditi obſeruantur.[f] Primiſcrinios verò dictos puto, quia præcipuò officij ſcrinio præerant. Quandoq; tamē Primiſcrinius officij princeps nuncupatur,[g] ſed hic ab eo diſtinguuntur, vt nequeant commiſceri. Aliquando & Numerarij Primiſcrinij vocantur apud Notitiā in officio Præf. vrbis, in Occidente, ac Comitem rerum priuatarum, penes quem præter primicerios officiorum, alij omnes Primiſcrinij appellantur, quia erant numerarii varias rationes priuatas ſcribentes, HI PRIMISCRINII NVMERARII FIVNT. inquit Notitia, quoniam numerum delinquentium, varietatem delictorum, clauſorum ordines, ætatem, ſexum, & nomina cōdemnatorum, & abſolutorum ſcribebant; quod etſi onus eſſet Commentarienſis,[h] etiam adiutori incūbebat, quod præſertim Notitiæ tempore obſeruari potuit. Non ergo intelligo primiſcrinios numerarios lectos fuiſſe, quia ſi aderant numerarij, ipſi fruſtra eum locum tenuiſſent, ſed interpretor eos in delinquentium & criminum rationibus, & alijs huiuſmodi annotandis numerarij officio functos fuiſſe.

SCRINIARII ſequuntur, qui Regerendarij in officijs magiſtrorum peditum, & equitum Occidentis, ac Ducum vocantur. Eos Notitia in officio Ducis Arabiæ libellenſes interpretatur, quos in alijs Ducibus ſubſcribēdarios appellat. Hi ergo ſcriniarij pro libellenſibus atque etiam epiſtolaribus accipiuntur, vt quandoq; in hoc ſenſu iura vſurpant,[i] in officio quoque Proconſulis Aſiæ eos Notitia pro epiſtolaribus ſumit & à libellenſibus ſeparat. Alibi ſcriniarios generaliter omnes magiſtrorum militum apparitores Anaſtaſius Impe. appellat, quos etſi militū matriculis inſcriptos militari iuri teſtari poſſe negat.[k]

Ceteros vero apparitores X V. huius magiſtri militū ſingulares eſſe exiſtimo, quos omnes magiſtri militū habebant: Scribis vero, Ab actis, quemadmodū Comites, & Duces rei militaris carēt, quia apud eos inſtrumēta aut probationes rerum actarū robur non accipiebāt, ſed ab illis, qui populis ius dicebāt: Magiſtri militum apparitores erant vt milites, nullis officiorum conditionibus obnoxij:[l] Quibuſdam ēt priuilegijs, qui intra ſtatutum numerū erant, potiebantur.[m] Inter alia expletis militiæ ſtipēdiis Tribuni prætoriani fiebant, & ab omniū iudicum indictionibus erant immunes.[n] Principis quoque huius officii munere functus Tribunus vigilum militaris[o] creabatur. Eius Primates nomina ex militia equeſtri mutuabantur, quæ D. Hieronymus[p] ordine recenſet: Finge, inquit, aliquem Tribunitiæ poteſtatis ſuo vitio regradatum, per ſingula militiæ equeſtris officia, ad tyronis vocabulum deuolutum: Nunquid ex Tribuno ſtatim fit tyro? Non, ſed ante Primicerius, deinde Senator, Ducenarius, Biarchus, Circitor, Eques poſtea tyro. Hæc D. Hieronymus. His et nominibus vocātur à Iuſtiniano,[q] qui Primicerium pro Principe ſeu officij capite ponit. Is erat vt Tribunus in ala equitum. item pro Senatoribus Numerarios, pro Cōmentarienſi Ducenarium, pro Primiſcriniis Cētenarios, pro Scriniariis Biarchas, pro Exceptoribus Circitores nominat. Reliquos X I. vel X V. tanquā gradu carentes omittit: Erant enim ſimplices equites: Hi gradus in omnibus ſcholis reperiebantur, vt apud Conſtantinum,[r] & Theodoſium,[s] legitur. Senatores erant, qui cęteris auctoritate præſtabant, & agenda conſulebant. Ducenarii & Centenarii dicti ſunt, qui C C. ac C. equitibus in ala ſeu Cuneo imperabant, quemadmodum & in legione Biarchus annonam cuſtodiebat: Eratq; vt ſignifer in legione, apud quem donatiui militum pars ſeruabatur. Circitor circumibat vigilias. Eques gradum non habebat, tantum tyronem præcedebat, & ideo rarò nominatur. Plus autem erant Senatores, & qui Ducenariorum, Centenariorumq; Biarchorum, & Circitorum nomine in officio honeſtabantur, quandoq; III. V. aut VIII. vt apud Iuſtinianū[t] legitur. Huius officii Primates codicillis à Scriniario libellorum conſcriptis, ac à Principe, & demum Magiſtro ipſo ſubſcriptis, probari oportebat.[u] Omnium enim Magiſtrorum, Ducum & Comitum militariū officia à Principe pendebant, & codicillis creabantur, quæ probatoriæ vocabantur, & in ſcrinio libellorum cum eorum nominibus & ſtipendiis conſeruabantur.[x] CCC. apparitores, qui magiſtri militū præcepta & ſententias exequebantur, coram eo tantum conueniri poterant. Ceteri apud P.P. vel P.V. vel Præſidē cogebantur reſpōdere.[y] Nunc ad alium Magiſtrum militum in præſenti eſt tranſeundum.

a in l.3.C.de app.s P.P.
b in l.2.§.in ſcrinio primiſcriny C.de offi. Præfe. Præto. Af.
c in l.1.C.de ſportul.
d l.vlt. C.de off. præfe. vrb. l.4. C.de cuſto. reor.
e l.1. C.de cuſto. reor. l.2. C.de exhib. reis
f l.4. C.de cuſto. reor.
g l.3. C.de appa. P.P. ad fi. l.2. C. de diuer. offic.
h l.ſen. vel vl. C.de cuſt. reor.
i l.3. C.de appa. Præfe præt. ad fi.
k l. ſcriniarios. C.de milit. teſta.
l l.1 & 2. C de appar mag milit.
m l.1. & vlt. C. eo. tit.
n in l. pen. C. de appar. mag milit.
o in d. l. pen.
p in epiſt. 61 ad Pammachium.
q in l.2. in Notitia C de off. P. P. Afric.
r in l.1. C. de of. mag. offic.
s l.3. C. eo. tit. & l.1. C. de priuile. ſcholar.
t in d.l. 2. in Notitia C. de off. P. P. Afric.
u l.vlt C. de diuerſ. offic. lib 12.
x d.l. vlt. & §.1. Nouel. 25.
y l.vlt. tit. 14. Nouel. Theod.

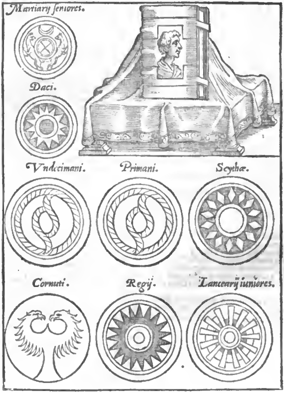
NOTI-

NOTITIA

INSIGNIA VIRI

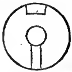
ILLVSTRIS MAGISTRI

militum in præſenti.

Sagittarij ſeniores Orié. Mattiaci iuniores. Cóſtantiniani. Tubantes.

Buccinobantes. Vindices. Sagittarij dominici. Sagittarij iuniores Orient.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

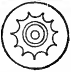
Felices Theodoſiani. Teruingi. Traces. Falconarij.

Quarti Theodoſiani. Secundi Theodoſiani. Felices Arcadiani iuniores.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris, Magiſtri militum Pręſentalis.
Vexillationes.

Palatinę ſex.

Comites ſeniores.
Equites Braccati iuniores.
Equites Batavi iuniores.
Comites Sagittarij Armeni.
Equites Perſę Clibanarij.
Equites Theodoſiani ſeniores.

Vexillationes Comitatenſes VI.

Equites cataphractarij.
Equites cataphractarij Ambianenſes.
Equites ſexto Dalmatę.
Equites ſecundi ſcutarij.
Equites ſcutarij.
Equites ſecundi Clibanarij Parthi.

Legiones Palatinæ VI.

Martiarij ſeniores.
Daci.
Scythę.
Primani.
Vndecimani.
Lancearij iuniores.

Auxilia Paltina XVII.

Regij.
Cornuti.
Tybantes.
Conſtantiniani.
Martiarij iuniores.
Sagittarij ſeniores Orientales.
Sagittarij iuniores Orientales.
Sagittarij dominici.
Vindices.

Digitized by Google

Buccinobantes.
Falconarij.
Thraces.
Tetuingi.
Felices Theodoſiani.
Felices Arcadiani iuniores.
Secundi Theodoſiani.
Quarti Theodoſiani.
Item Pſeudocomitatenſes Auxiliarij ſagitarij.
Officium autem ſuprascriptæ Magiſterię in Pręſenti poteſtatis, cardinale habetur.
Habet autem dignitates infraſcriptas.
Principes duos.
Numeratios duos.
Commentarienſem.
Primiſcrinios, qui numerarij fiunt.
Scriniarios.
Exceptores, & cæteros apparitores Magiſtri militum in Pręſenti quindecim.

DE ALIO MAGISTRO MILITVM in præſenti. Cap. XLI.

COMMENTARIVM.

SICVT duo Præfecti Prætorio initio instituti fuere, ita & duo magiſtri militū in præſenti, vt alter alteri poſſet reſiſtere, ſi q̄d contra Principē auſus eſſet moliri. Hic, de quo agimus, ſex vexillationes Palatinas, totidem Comitatenſes, Legiones itē ſex latinas, & auxiliā Palatina XVIII. regebat, quæ palatium, & Principem tuebantur. Eadem habet inſignia, quæ alter militum Magiſter excepto libro mādatorum, in cuius rubro dorſo vnius tantum Principis vultus exprimitur, in alterius duo. In manuſcriptis liber longus cœruleo, & ſurrecto tapeto oixus, argento tegitur; aureis faſcijs in capitibus, ac medio cinctus, vt in alio Magiſtro eſt viſum. Hic ſuperiore aliquanto maior fuiſſe videtur, cuius officium cardinale. i. principale, & præcipuum dicitur. Sic D. Gregorius [a] Diaconum cardinalem, vocat, qui eſt primus. Liberatus, inquit, quia diaconi fungi prohibetur officio, ſi à deceſſore tuo non eſt factus cardinalis, ordinatis à te Diaconibus, nulla debet ratione pręponi. Et alibi [b] Martium Salonæ Cardinalem, facerdotem creat, id eſt epiſcopum, vt ſupra alios ſacerdotes vocat. Plinius quoque octo vēros Cardinales appellat, qui ſunt principales.

a epiſt. 1. lib. 1.

b epiſt 77. et 79. eod. lib.

Duos etiam ſui officij Principes hic magiſter habet: Superior vnum tantum in cęteris conueniunt: Omnes codicillis ſcriptis, a ſcriniarijs libellorum, & ab Imperatore, ac Magiſtro ſubſcriptis probātur. [c]

c l. vlt. C. de diuer. offic.

DE VI. VEXILLATIONIBVS Palatinis, alterius magiſtri militum in præſenti. Cap. XLII.

HAE erant huius Magiſtri militū in præſenti vexillationes.

COMITES SENIORES eodem titulo honeſtati, quo & ipſi militum Præfecti, & Legionum. Hi etiā ſub Magiſtro equitum in Occidente intra Italiā militabant, vbi eorum ſymbola repręſentantur, quę hic omittuntur ad differentiam Comitum iuniorum, qui inter Occidentis Comitatenſes recenſentur, ſeniores ſunt dicti.

BRACCATI IVNIORES. Hi in Occidente non reperiuntur, ſed tantū Braccati ſeniores.

BATAVI IVNIORES. Hi in Occidente ſūt ex 12. Palatinis Vexillationibus, vbi cū ſuis ſymbolis viſuntur. Hi primum ſub C. Iulio Cæſare militarunt, poſtea ab Auguſto vocati ſub duobus vexillis māſerunt. Dion, [d] Delecti ſunt, inquit, equites externi nominati Batavi, a Batauia, quæ eſt inſula in Rheno flumine. Hi ſunt equites pręſtātiſſimi, quorū certū numerum dicere nō poſſum, quia nondum ſtatā formam habent, ſed Auguſtus cœpit eos cenſere, & ipſorum rationem habere ab eo tēpore, quo cum patre militarunt, illoſque cōtra Antoniū pugnaturus vocauit & retinuit. Nunc ſunt proprius globus ſeu ordo, virgamque vt Centuriones geſtāt. Hæc Dion. Horum puto eſſe, quæ P. Victor in epilogo regionum vrbis duo vexilla communia appellat, his poſtea aliæ palatinę vexillationes ſunt adiūctę.

d lib. 55.

COMITES ſagittarij Armeni ex Armenia lecti, quorum magnus erat numerus, ſcribit Vopiſcus in Aureliano. ei DC. Armenos aſſignatos fuiſſe. M. verò Antoninus CCC. Peſcennio commiſit. [e]

e Spartian. in Peſcennio.

EQVITES Perſę Clibanarij.

THEODOSIANI ſeniores, de quibus ſupra dictum fuit.

DE VEXILLATIONIBVS COMItatenſibus. Cap. XLIII.

SEX aliæ vexillationes Comitatenſes appellatæ eidem magiſtro parebant, videlicet.

EQVITES CATAPHRACTARII, quorum 800. Aureliano Valerianum dediſſe apud Vopiſcum legimus.

EQVITES CATAPHRACTARII AMBIANENSES, ex Gallię populis in Belgis prope Morinos lecti. in Occidente non ſunt.

EQVITES SEXTO DALMATÆ.

Octauo Dalmatę in Occidente reperiuntur inter Vexillationes Comitatenſes.

SECVNDI SCVTARII. iuniores in Occidente inueniūtur. Hos a ſcutarijs differre arbitror qui in ſcholis Magiſtro officiorum parebāt, & quos Valentinianus regebat, cum Imperator eſt creatus, vt Marcellinus [f] refert.

f lib. 26.

EQVITES SCVTARII. ſunt inter Comitatenſes Occidentis. Scutariorum prima & ſecunda ſchola Magiſtro officiorum parebat. Hi forte erant ex prima ſchola, quę infra ſub Magiſtro militum per Orientem inueniuntur.

EQVITES ſecundi Clibanarij Parthi, de quorum nominibus ſupra dixi, in Occidente non reperiuntur. Horum ſymbola neque in impreſſo neque in manuſcriptis codicibus apparēt ſed multa ex his quæ ſunt in Occidente, apud eiuſdem nominis numeros accipi poſſunt. Nunc ad pedites & Legiones, Auxiliaque eſt veniendum.

DE VI. LEGIONIBVS PALATInis, ſub alio magiſtro Militum in præſenti. Cap. XLIIII.

SVB eodem Magiſtro erant ſex aliæ legiones Palatinę appellatæ, videlicet.

MARTIARII ſeniores: Hi habebant ferè idē inſigne, quod Martiarij iuniores, ſub pręcedēte Magiſtro Pręſentali; In hoc tantū differebant, q̄ in horum clypeo orbis obliquè decuſſatus duobus

conium-

coniunctit circulis cingitur, qui duplici, iunctoque Imperio regi inſinuatur: colores etiam in aliquo variant, & nulla hic crux apparet: Duplexque luteus circulus clypei marginem ambit;eadem vtrorumque eſt ſignificatio.

DACI, ex Dacia adducti; in rubeo clypeo rubrum globum luteo circulo incluſum tenent, quem denſæ,viridesque cuſpides vndique protegunt; Luteus praſſinusque limbi marginem ambiunt. Id perpetuam duplicisque coniuncti Imperij munitionem contra hoſtes & cladem per mucrones indicat,quorum ſanguis per rubrum ſignificatus, campos inundat. Simile geſtant Regij ſub hoc Magiſtro; Neruij, & Fortenſes, ſub alio Magiſtro militum Præſentali; niſi quod horum patina rubet,& denſiores cuſpides apparent.

SCYTÆ ex Scythia nunc Tartaria dicta profecti erant ſagittarij; (Aelian.de inſtr.acieb.) In parma cœrulea rubrum globum luteo circulo cinctum ferunt,quos 14.acuti rhumbi circunſtant,qui acuta ſer in acie,hoſtes Rom.Orbis,vno,ſeu coniuncto Imperio recti iugulandos minantur: ego has plumbatas, ſeu martiobarbulos fuiſſe exiſtimo,quibus hęc legio pugnabat; de hoc genere telorum late Vegetius diſſerit.[a] Innumeræ apud Eſculum prope Truentū fluuium huiuſmodi plumbatæ hac forma oblonge reperiuntur, & quandoque literis inciſæ, quas apud me habeo. Extrema duplex circulus luteus & viridis circumdant. In manuſcripto Vrſini duplex cuſpidata corona: altera cœrulea, altera alba duos orbes tuetur.

a lib.1.c.7.

PRIMANI. ex prima legione contracti, de quibus ita Marcellinus, [b] loquens de Conſtantio, Iter ſibi aperiendo ad vſque Primanorum legionem peruenit locatam in medio; Feſtus ait, Primanum eſſe primæ legionis Tribunum,qui eius tributum deſcribit. Quinque legiones primę ſunt appellatæ, Italica, Mineruia, Adiutrix,& Parthica, ac prima claſsica a Claudio inuenta; Ex qua harum hi ſint contracti, non conſtat.

b lib.16.

In eorum luteo clypeo rubeus orbis,duobus contortis, rubentibuſque funibus arcte conſtringitur, qui latius extenſus alium exteriorem maioremque globum, partim cœruleum,partim luteum complectitur. Orientalis Occidentaliſque Imperij arctam coniunctionem, & vnitatem indicat,non ſecus ac ſi craſſo arctoque ſune colligata eſſent. Ex Eccleſiaſt.[c] id ſumptum videtur;Funis,inquit,triplici nexu contextus,haud quaquam facile perfringitur. Primus globus orbem Rom. duplici connexoque Imperio,non ſecus ac plumbus filis ſuuis conectitur,regi inſinuat. Alius maior orbis, coloribus diſtinctus & ipſe portendit orbem Rom.etſi diuiſum,vno arctoque Imperio coniugi. Rubeus color in funibus purpuram referens,Imperij eſt proprius. Duobus quoque circulis,luteo & rubro clypeus cinctus; duo orbis diuiſa imperia in vnum coire ſignificat.

c cap.4.

VNDECIMANI ex vndecima legione conflati, idem tenent inſigne XI. legio, Claudia, Pia, Felix eſt cognominata,quia à Claudio,Camillo contra eum conſpirante,non defecit. Hæc & veterana legio,pro Othone aduerſus Vitellium ſtetit.[d]

d Tacit. lib.18.

LANCEARII iuniores fere idem ſymbolum quod ſeniores ſub alio Magiſtro militum Præſentali geſtabant. Nempe in medio albæ palmæ, globulum luteum, rubro luteoque circulis cinctum præferebant, quem 13. ſtipites ſeu trabes rubeæ vndique firmabant. Rom. orbem duplici coniunctoque Imperio adminiſtratum, aduerſus vim hoſtium munitum eſſe indicant. Aquæ ſubtus inundant, quæ eandem in maris Imperio coniunctionem eſſe oſtenduut. Marginem cingunt circuli luteus & cœruleus, qui & ipſi, duplicis Imperij perpetuitatis ſunt ſymbolum.

DE XVIII. AVXILIIS PALATINIS alterius Magiſtri militum Præſentalis. Cap. XLV.

PRAETER ſex Legiones Palatinas XVIII. Auxilia hic Magiſter militum regebat, quæ erant.

REGII Hyperboreorū Sarmatarum,auctore Ptolemæo, ſunt populi,Græcè Baſilici dicti. Rubro in clypeo,album orbem,cęruleo, alboq; circulis,incluſum geſtabant: Hos rubens corona, denſis cuſpidus armata, vndas ſupernatans munit; quemadmodum in Dacis eſt dictum. In Codice Vrſini cuſpides, & medius circulus ſunt cœrulei.

CORNVTI, ex oppido Illyrici Cornuto contracti. In ſabricis enim Illyrici Notitia Cornutēſem ſcutariam nominat,a loco Cornuti dictam. Horum inſigne ita Pierius [e] deſcribit: Cornutorum geſtamen erat parma lutea,ſed nigro circulo aliquantulū interius circundncto, in cuius medio, angues rubri duo,non e baculo, ſed velut è cippo quodam identidem rubro emiſſi, ad oſculum incuruabantur; in cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio lineis nigris,a dextra ad læuam in parallelum diſſecantibus, in ſuperiore eius parte T. centurionis ſignum notatum erat; ita Pierius. Ancile cum lineis, & T. in impreſſo non apparent. In manuſcripto Vrſini, quod Pierius ancile eſſe putat, eſt typus pene huiuſmodi quo orbis Romani, diuiſionem, ſed vnum permanſiſſe Imperium, indicari puto, vt vbique ferè ſignificatur. In Madruciano eſt albus globus à duobus Principibus rectus, Literam vero T. Centurionis notam eſſe non arbitror, potius enim Tribunum denotaret, quem Præfectum Cornuti habebant. Marcellinus.[f] Velites, inquit, cum Raynobaudo Cornutorum Tribuno miſit: Illud itaque ſanctiſſime Crucis ſignum eſſe cenſeo, ſub cuius pręſidio totum Romanum viuebat Imperium, ut in Martiarijs iunioribus,& Barauis ſenioribus eſt viſum. Per angues ad oſculum inflexos ſumma duorū Principum concordia denotatur. Nigra linea quandam quidem diuiſionem, ſed firmitatem Rom. Imperij ſignificat. Colores enim alij,ex vno in alium tranſeunt,obſcurioriſque corporis admixtione denſiores fiunt, at vbi ad nigriorem peruentum eſt, ibi color conſiſtit,vt Pierius [g] etiam mouet. Alciatus pro anguibus duo cornua ponit.[h] Cornutorum ſæpe Marcellinus meminit,[i] quos fluxioris fidei, & vbertate mercedis,ad momentum omne verſabiles fuiſſe ſcribit. Idem [k] Cornuti,ait,& Braccati diuturno præliorum uſu firmati,exeipiunt eos, id eſt elephantes. In Occidente ſeniores,& iuniores Cornuti,inter Auxilia Palatina merent.

e lib.15.

f lib.16.

g lib. 5. pa...rg. cap 13.

h lib.22.

i in lib.15.

K lib.16.

TVBANTES ex Germania collecti. Cornelius Tacit.[l] Exciuit,inquit,ea cædes Bructeros, Tubantes, Vſipetes;& alibi.[m] Chamanorum quondam, ea arua,mox Tubantum,& poſt Vſipiorum fuere,& poſtea;ſola Anſibariorum gens retro ad Vſipios,& Tubantes conceſſit. Hi etiam in Occidente militabant. In rubra parma globum luteum cippo cœruleo pręfixum geſtabant,ad ſtabilitatem Rom. Imperii denotandam. In ſummo uerò parmæ erat cœrulea tabella,qua lex a Principe, orbi, velut eius domino data alte ſpectatur. In manuſcriptis pro tabella eſt dimidius orbis cœruleus ſupra luteum, qui alij iunctus, plenum orbem Romanum efficit, qui dimidiatus, a duobus Principibus regitur.

l lib.1.annal.

m lib.13.

CONSTANTINIANI à Magno Conſtantino dicti, eadem habent inſignia, quæ & Martiaci ſeniores,ſub alio Magiſtro Præſentali,coloribus tantū differunt. Hi enim orbem album, duobus rubro luteoque vinculis conſtrictum tenent, forte ut alterutri diſtinguerentur, In manuſcriptis, globus duabus

nigris

nigris lineis eſt decuſſatus. In Codice Vrſini, comi ſunt lutei; in Madruciano albi; in meo vtrobique nigri apparent.

MATTIACI iuniores in vmbone cœrulei clypei album globum, duobus circulis, rubro, & albo clauſum præferunt, ſupra ſunt duorum Principum imagines, a duobus angelis, ſeu genijs altæ ſublatæ; Typi ſunt victoriæ eos extollentis, ſiquidem alæ gloriam, victoriamque altè volantem ſignificant.[a] In Vrſini codice id deeſt, ſed globulum quinque circuli, niger, albus cœruleus, rubeus, & luteus, circumplectuntur, Romanum orbem quinquies coniunctum, munitumque portendit codex impreſſus habet, Martiarij. ſed alij Mattiaci, de quibus ſupra.

a Pierius lib. 41

SAGITTARII ſeniores Orientales, dicti ad eorum qui ſunt in Occidente differentiam: ſagittarios ea Oriente Herodianus in 8. in prin. appellat. Horum inſigne ita deſcribit Pierius.[b] equi duo dimidiati coloris lutei in cœruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auerſi proſilientes à centro, quod luteũ, in medio rubræ peltæ, pro vmbilico, appoſitum erat, ita vt ab ipſa pelta, trames coloris eiuſdem ad rubrũ vſque ambitum protenderetur, eius ordinis erat inſigne, qui ſagittarij ſeniores Orientales vocabantur. Hæc ille. Duo dimidij equi, duo ſunt Principes dimidium in orbe Romano, Imperio tenentes. Hi velut contra diuerſos hoſtes, alter ab Oriente, alter ab Occidente Imperium faciunt; Victoriã verò auerſi equi ſignificant, vt Pierius cenſet.[c] Pelta autem orbem incluſum a Principibus defendi indicat. In impreſſo a duplici columna rubea, duplea pelta regitur, quod à duobus Principibus orbem Romanum firmo robore defendi inſinuat; Marginem faſcia rubens cingit.

b lib. 40.

c eod. lib.

SAGITTARII iuniores Orientales poſt ſupradictos lecti, & in Oriente degentes. In parma alba globum, vt Mattiaci iuniores, luteum, albo luteoque circulis cinctum tenent. Superne duo viri id eſt Principes in tabella ſunt depicti, qui ſe reſpicientes dextras, typum concordiæ, eleuant, velut mutuum ſibi auxilium pollicentes. Extrema albus & rubeus circuli ambiunt. Referunt duos animis vinctos Principes orbem duplici coniunctoque Imperio regentes. In Vrſini codice tabella ſine Principib. in parma rubea viſitur. Eam albam habet Madrucianus. De Auxilijs Sagittariorum, Capitolinus[d] ita ſcribit: Orientalia ſecum trahebat auxilia, quia nulli magis contra Germanos, quam expediti ſagittarij valent. Reperiuntur Armeni inter ſagittarios militaſſe, qui & ipſi ſunt Orientales, & Iturei, quorum non magnus erat numerus. Vopiſcus.[e] in tua poteſtate erit, militiæ magiſterium, habes ſagittarios. Ituræos CCC. Armenios DC. de his ſupra dictum fuit.

d in Maximino.

e in Aureliano.

SAGITTARII Dominici, credo legendum Domanici, a Domano oppido Armeniæ, vel Arabiæ Felicis. Vtrobiq; enim huius non inis Ciuitas reperitur.

In clypeo cœruleo luteum orbem, rubro circulo incluſum geſtant; ſuperne duo genij mulieris caput ſuſtinent, quod Principum prouidentiam referre ſupra diximus, ab eorum genijs rectam. Manuſcripti coloribus variant.

VINDICES à C. Iulio Vindice forte dicti, qui in Gallijs Pretor primus à Nerone defecit; Gallus fuit, inquit Dion, ex regia ſtirpe, & patre Senatore deſcendens, Vir magnis viribus corporis, ac multa prædius prouidentia, peritus rei militaris, & ad omne præclarum facinus audax. Hæc ille. pars eius militum Vindices appellati, diu id nomen retinuiſſe videntur. Puto tamen a vindicando hos dictos, ſicut Defenſores a defendendo. Et idem fere vtrique geſtant inſigne, quod ita Pierius[f] deſcribit, Iis proximi erant, & ordine, & præfectura vocati Vindices qui cœruleas, Mori inſtar, colubres in caducei morem flexas pro inſigni habebant; Parma tota lutea, vbi angues pedamento committebantur applicitι, coaliti que. Aureus erat vmbilicus. Ad concordiam Principum orbis Romani, & vnitatem firmitatemque pertinet hoc inſigne, ſimile eſt Defenſorum alterius Magiſtri militum Præſentalis: ſed horum clypeus limbo caret. In Madruciano ſupra anguium capita loruin nodo eſt coniunctum, Quod arctam vtriuſque Principis coniunctionem inſinuat; elegans eſt ænigma, figuraque nodi eſt huiuſmodi.

f lib. 15.

BVCCINOBANTES ſunt Alemani iuxta Moguntiacum, Ammianus[g] loquens de Valentiniano; In Macriniani, inquit, locum Buccinobantibus, quæ contra Moguntiacum gens eſt, Alemanorum Fraomarium ordinauit. Horum parma rubra, globum luteum duobus circulis cœruleo & luteo circundatum præfert: Orbem Romanum duplici iunctoque Imperio rectum portendit. Duplex item circulus, albus & rutulus marginem cingunt; qui idem ſignificant.

g lib. 29.

FALCONARII à Falconara fluuio Siciliæ appellati; Horum, inquit Pierius,[h] geſtamen erat, in parma tota purpurea, angues duo cœrulei coloris, tamẽ dilutioris, binæ vtrinque aures acutæ, longeque ſurrectæ. Hi non baculo, ſed lato cuidam pedamento committebantur, (liceat ita columellam appellare) quæ ſuſtinebat angues, vnde mox in ſuperiorem caducei partem curuabantur fulcrum illud lato ſatis ſpacio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. Medium huius ſpacij vmbilicus aureus occupabat: Qui id præferebant, milites Falconarij vocabantur. Hactenus Pierius. Hoc ſignum concordiam duorum imperantium denotat, quæ per angues repræſentatur: Aureus vmbilicus typus eſt orbis aurei ſeculi a Principum coniunctione producti. Meus codex Cęruleam parmam oſtendit, & inter medias vtriuſque anguis ſquammas luteus orbis, luteo circulo cinctus clauditur. Idem fere geſtamen erat Comurorum ſub hoc Magiſtro.

h lib. 15.

THRACES in clypeo cœruleo, luteum leonem, elato ſiniſtro pedę, & cauda erecta, Principis hoſtes ferituri argumentum habebant, velut Iberi ſub præcedente Magiſtro. Fortitudinem etiam hoc animal refert. In manuſcriptis vtrobique Leo in dorſo globum lutẽum gerit, orbis eſt, quem ſuis viribus Romanus Princeps ſuſtinet.

TERVINGI, vel, vt legit Pierius, Toruingi, forte Turingi, aut Tugi, ab ijs Germaniæ populis collecti. quorum inſigne, idem Pierius,[i] ita deſcribit; obſerues alicubi duos dimidios lepores, coloris lutei in punicea parma, cuius medium rubra occupat columella, ſupra quam pila lutea, faciem inſignem humanam coloris identidem lutei ſuſtinet. Lepus ſignificat uigilantiam, ſiquidem hoc animal eſt uigilantiſſimum, quod oculos inter dormiendum apertos tenet. Vnde in prouerbium abijt, Leporinus ſomnus. Hi ergo duo Orientis, & Occidentis uigilantes Principes referunt. Caput uerò humanum, eorum prudentiam cum uigilantia coniunctam. In ſimili Vrſorum ſymbolo, canes pro leporibus ſunt depicti.

i lib. 23.

FELICES THEODOSIANI, in cœrulea parma duplicem luteum globum rubro pedamento præfixum habent, quos Sol radijs illuſtrat; Orientis Occidentiſque uelut gemini orbis, unum Imperium repræſentatur, quem Imperatorum circunfuſa uirtus illuſtrat, per Solem ſignificata, ut Pierius[k] explicat. Sed melius ad Diuini numinis auxilium refertur. In Vrſini Codice Luna Soli coniuncta orbem reſpicit; Principis prouidentiam Diuino numini afflatam inſinuans, Luna pro Eccleſia ſolet poni, Sol pro Chriſto eam illuſtrante.

k lib. 44.

FELICES Arcadiani iuniores, poſt alios Arcadianos ab Arcadio inuenti, in clypeo purpureo album globum cœruleo & luteo circulis cinctum geſtant. Hos uallum cœruleum ſollis in ſummo prominentibus interlunatum undique munit; Id Roman. orbem duplici Imperio rectum, ab omni parte ita munitum eſſe innuit, ut cladem hoſtibus minetur. Simile eſt ſymbolum Victorum ſub præcedenti Magiſtro, & Mattiacorum Conſtantum, atque

que

que Attecotorum ſub Magiſtro militum per Illyricum.

SECVNDANI THEODOSIANI poſt primos à Theodoſio inſtituti eo inſigni honeſtantur, quod Pierius [a] ita deſcribit: Lutens equus erat in imo parmę ferrugineæ colorationis, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circumibat. Hactenus ille. Hoc animal Principis ferocitatem oſtendit, qui ſupra dorſum orbem duplici iunctoque Imperio vnitum ſuſtinet. In alijs codicibus, non equus, ſed felis videtur depictus, in parma Primorum Theodoſianorum, qui ſimili ſymbolo vtuntur, vt canis. Primos autem & alios ſecundos Theodoſianos, Iſauros, ſub alio Magiſtro militum præſens Notitia recenſuit.

a lib. 44.

QVARTI THEODOSIANI quarto loco ab illo Principe inſtituti, cœruleum clypeum nigris lineis decuſſatum geſtant, quo typo Imperium, etſi ex facie diuiſum, vnitum tamé intelligi volunt. Poſſunt & quarti Theodoſiani pro quarta eorum ſchola accipi, vt ſupra de 3. & 4. Dalmatis eſt dictum.

PSEVDOCOMITATENSES auxiliares ſagittarij prædictis adiunguntur, quos per errorem his additos fuiſſe exiſtimo, eſſent enim XVIII. auxilia, quæ Notitia XVII. tantum propoſuit. Deinde hi in manuſcriptis non leguntur, nec vlla eorum apparent inſignia, quare videntur expungendi. In manuſcriptis verò duplicatum inſigne Quartorum Theodoſianorum reperitur, quod & Felicibus Arcadianis Iunioribus adſcribitur, qui & ipſi hic per errorem bis ſcribuntur. Forte Felices Theodoſiani ſeniores, & Felices Honoriani ſeniores, qui ſub ſequente Magiſtro per Orientem inter vltimos X. Vexillationum Comitatenſium, cum ſuis ſymbolis recenſentur, hic ſunt reponendi, ibi enim vltra numerum illorum Equitum abundant, nec Equites eſſe poſſunt, quorum nulla in Oriente apparent inſignia, quæ ipſis ſolis attribuuntur. Quare loco Pſeudocomitatenſium ſi prædicti hic ponantur XIX. huius Magiſtri erunt Auxilia. Pſeudocomitatenſes autem illos appellatos fuiſſe cenſeo, qui non veri ſunt Comitatenſes, ſed ipſos tamen imitantur, de quibus ſuo loco dicetur. Hæc de Magiſtris militum in præſenti; Nunc ad alios per prouincias Magiſtros eſt veniendum, id eſt ad alium, qui Orientem tuebatur.

DE MAGISTRO MILITVM PER Orientem. Cap. XLVI.

AD comprimendos hoſtium impetus, & ſubditorum tumultus, in tribus Orientalis Imperij tractibus totidem cũ pluribus copijs Magiſtri militũ locati erãt, quos nunc generales exercitus vocāt: Vnus per Orientem, alius per Illyricum, tertius per Thracias, ſed Limitaneis Ducibus, aut Comitibus caſtrorum etſi eorum copijs vtebantur, non imperabant. Leo, & Zeno ad Ioannem Magiſtrum officiorum: [b] Duces, inquiunt, eorum apparitores, necnon limitaneos, caſtrorumque præpoſitos tantummodo ex ſublimis iudicij tui ſententia conueniri, nec alijs ſubiacere iudicibus pręcipimus: Noſter autē Magiſter per Orientem in quattuor eius diœceſibus diſpoſitas copias habebat, nempe Oriente, Aſiana, Pontica & Aegypto: Nam etſi Præfectus Prętorio Oriētis, etiā Thracijs pręeſſet: hæ propter ingruentem hoſtium multitudinem proprium magiſtrum obtinuerunt, & pro duobus Orientalis Imperii præfectis, tres in Orientis prouincijs præfati magiſtri ſunt inſtituti. inter alios Magiſtrum militum per Orientem, tanquã cęteris digniorem Notitia præmittit. Huic alium poſtea Iuſtinianus addidit. Victo enim per Beliſarium Ducem Rege Perſarum, ac pace cum illo inita, in vtraque Armenia, & Pōto Polemoniaco Zetam Magiſtrum militum cum legionibus & auxilijs conſtituit, [c] quem Armeniam magnam, interiorem nuncupatam, vltra Euphratem inter Taurum & Antitaurum tueri iuſſit, videlicet Anzatenos, Aſthaneos, Amitenos, Pontum Polemoniacum, Zophanenos, ſeu Sophenos, Balabitenos, vt traditur. [d] In reformatione quatruor Præſidum Armeniæ, quæ erant loca propè limites, in quibus Magiſter excubabat.

b l. viros, C. de diuer. offic. lib. 12.

c l. vlt. C. de offi mag. milit.

d in Nouel. 31.

NOTI-

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

militum per Orientem.

NOTI-

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Militum per Orientem.

Vexillationes Comitatenſes. X.

Comites cataphactarij.
Bucellarij iuniores.
Equites armigeri ſeniores Orientales.
Equites tertio Dalmatæ.
Equites primi ſcutarij Orientales.
Equites ſecundi Stableſiani.
Equites tertij Stableſiani.
Equites promoti Clibanarij.
Equites quarti Clibanarij Parthi.
Equites primi ſagittarij.
Cuneus equitum ſecūdorum Clibanariorum Palmerinorum.
Felices Arcadiani ſeniores.
Felices Honoriani ſeniores.

Legiones Comitatenſes. IX.

Quinta Macedonica.
Martenſes ſeniores.
Septima Gemina.
Decima Gemina.
Baliſtarij ſeniores.
Prima Flauia Conſtantia.
Secunda Flauia Conſtantia Thebæorum.
Secunda Felix Valentis Thebæorum.
Prima Flauia Theodoſiana.

Pſeudocomitatenſes. X.

Prima Armeniaca.
Secunda Armeniaca.
Fortenſes auxiliarij.
Funditores.
Prima Italica.
Quarta Italica.

Sexta Parthica.
Prima Iſaura ſagittaria.
Baliſtarij Theodoſiaci.
Tranſtigritani.
Officium autem Magiſterię per Orientem poteſtatis cardinale habetur.
Habet autem dignitates infraſcriptas.
Principem.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Scriniarios.
Menſores.
Exceptores,& ceteros apparitores(poſtea ſequitur)

Magiſtri militum per Orientem. XXV.

COMMENTARIVM.

MAGISTER militum per Oriẽtem inſignia habet, vt ſecundus Magiſter Præſentalis, & fere idem officium, & ipſum cardinale, ideſt præcipuum vocatur, videlicet, Principẽ, Numerarios duos, Commentarienſem. Adiutorẽ, Scriniarios, Menſores, Exceptores,& cętores apparitores XXV. Menſores ſeu Metatores, inquit, Vegetius [a] in caſtris ad Podiſmum dimetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, vel hoſpitia in ciuitatibus præſtant, velorientem enim exercitum præcedebãt,& in vrbibus, oppidis, ac villis domos notabant, in quibus quique milites hoſpitarẽtur: Vulgus Italicum Forerios appellat. Valentinianus.[b] Si quis inquit, metatorum noſtrorum manum, qua deputatas ſingulis domos notant, & poſtibus hoſpitaturi nomen adſcribunt, delere non dubitauerit, ad inſtar falſi reus tenetur. Hactenus ille. Tertia verò ædium pars militibus dabatur, duas ſibi dominus retinebat. Sed illuſtribus perſonis, veluti ipſi Magiſtro dimidia aſſignabatur. Arcadius & Honorius.[c] In tres, inquiunt, domo diuiſa partes, primam eligendi dominus habeat facultatem, ſecundam hoſpes, qua voluerit, exequatur, tertia domino relinquenda. Ergaſteria ab hoc onere erant immunia: [d] Nihil verò ipſi præter ſolum hoſpitium quicquam aliud præſtabatur: [e] Vegetius[f] tamen a mẽſoribus metatores ſeparat. Sunt, ait metatores, qui præcedentes locum eligunt in caſtris. Hi ſub alijs militum Magiſtris neque in Oriente neque in Occidente reperiuntur. Habebat Magiſter militũ per Orientem & alios apparitores XXV. Alij verò XV. forte ſtipatores, aut ad diuerſa munera obeunda paratos: In Notitia legitur exceptores, & alios apparitores, Magiſtri militum XXV. ſed hęc verba præcedentibus ſunt coniungenda hoc modo: & alios Apparitores magiſtri militum XXV. Principatus munere in hoc officio functi, Tribuni militũ fiebant. Numerarij & ipſi inter Tribunos Pretorianos, ſeu Principis ſtipatores recipiebantur:[g] Nullusque eorum ad perſonalia munera a magiſtratu adſtringi poterat. Omnes codicillis a ſcriniarijs libellorum ſcriptis, & ab ipſo Principe, & Magiſtro ſubſcriptis probari oportet. [h] ſub hoc Magiſtro militum erant Vexillationes Comitatenſes X. Legiones Comitatenſes IX. Pſeudocomitatenſes X.

a lib. 2. cap. 7.
b in l. 1. C. de metat. lib. 12.
c in l. 2. C. eo. tit.
d d. l. 2. 3. & 4. C. eod. tit.
e l. denique. C. eod. tit.
f lib. 2. c. 3.
g l. pen. C. de apparit. magiſt. milit.
h l. vlt. C. de diuerſ. offic. lib. 12.

DE VEXILLATIONIBVS Comitatenſibus X. ſub Magiſtro militum per Orientem.
Cap. XLVII.

VEXILLATIONES Comitatenſes ſub Magiſtro militum per Orientem hæ recenſentur.

COMITES cataphractarij. Hi equites forte erant tertij ordinis, Comites & electiſſimi.

BVCCELARII iuniores, ideſt poſt ſeniores creati: Erãt, ait Suidas, Gallogræci ſiue Galatæ, Buccellarij, inquit, Gallogræci nominantur. & eorum regio Gallogræcia, vnde hi equites erant contracti. Leo & Anthemius [i] præcipiunt, ne quis Buccellarios in ſuis alat prędijs, neq; Iſauros, vel ad perterreſaciendos alios, vel ne a militia quemquã auocent, Quid ſimile conſtituit Iuſtinianus de militibus, [k] ne quis eos in ſuis teneat prædijs vel ædibus, ex quo à munere militiæ auocentur. Etymologia Buccellarij data ab Accurſio [l] ridicula, Cedrenus [m] Buccellariorum regionem ſępe nominat. Pruſianus, inquit, pro monacho traditur, eiuſque mater ex Mantioæ monaſterio, quod eſt in Buccellario, in Thraciam transfertur. Idem, [n] Hiatus, ait, in Buccellarijs terræmotum ſubſecutus eſt, & quinque integra abſorpſit oppidula & alibi [o] Manem Præfectum in Buccellarium miſſum ab eo fuiſſe ſcribit. Conſtantinus Porphyrogenneta [p] Inter Iſauriam & Cappadociam Bucellarium locat; Deſcribens enim Anatoliam, habet, inquit, à ſiniſtra partes quaſdam Buccellarij, & initium Cappadocię: Ad dextram autem Iſauriam: vnde verò locus Buccellarium ſit vocatus, idem infra aperit, [q] Thema, inquit, Bucellariorum non a loco aliquo appellationem accipit, neque à gente aliqua, quæ ita vocaretur, ſed quod militum aſſeclę eſſent, & commeatum eius veherent; Bucellarius enim Latina lingua vocatur is, qui rei panariæ cuſtodiam gerit, vt milites expediti, & ab omni onere liberi ad bellum eſſent. Bucellus enim vocatur cibarium circularem figuram præ ſe ferens, cellarius autem cuſtos panis: proprio verò & Græcanico nomine hi Maryandeni vocantur, cognominati etiam Galatæ: Hæc ille.

i in l. vlt. C. de vi publ.
k in Nouel. 116.
l in d. l. vlt.
m in Romano Argyro.
n in Michaele Paphlagone.
o in Conſtantino Copronymo.
p de thematib.
q themat. 6.

EQVITES ARMIGERI ſeniores Orientales, ad differentiam Armigerorum ſeniorum Comitatenſium, qui ſunt in Occidente: Quemadmodum Ferentarij armaturæ pedites vocantur, vt ait Vegetius, [r] ita hi à grauibus armis armigeri ſunt dicti; ſub Comite Aegypti & Duce Scythiæ in limitibus excubabant, vt infra dicetur.

r lib. 2. cap. 15.

EQVITES TERTIO DALMATAE, Iuſtiniano imperante in Phœnicia Libani degebant, quos ipſæ eius prouinciæ Moderatori commiſit.[s] Dalmatæ etiam ſunt in Occidente, de his ſupra.

s §. 1. & 2. edicto 8.

EQVITES PRIMI SCVTARII Oriẽtales ſub Comite Aegypti, & Duce Mœſiæ primæ militabãt, forte erat vna ex XI. ſcholis ſub Magiſtro officiorum, & ſchola prima.

EQVITES SECVNDI STABLESIANI: horum pars Peluſium incolebat, ſub Comite rei militaris per Aegyptum, & Duci Mœſiæ parebant.

EQVITES TERTII STABLESIANI, ſtableſiani Africani, & Italicani in Occidente ſub Magiſtro equitum reperiuntur, qui horum pars eſſe poſſent.

EQVITES PROMOTI CLIBANARII.

EQVITES QVARTI CLIBANARII PARTHI.

EQVITES PRIMI SAGITARII, hi ſunt etiam in Occidente.

CVNEVS

CVNEVS EQVITVM SECVNDORVM CLIBANARIORVM PALMIRENORVM: Non longe ab Euphrate diſtat Palmyra, vaſtaſque circum habet ſolitudines, vt ait Plinius,[a] ſed ipſa nobilis ſitu, & diuitijs ſui ſoli, & aquis amœnis. Fatalis vrbis Romanis, vltra eam enim nunquam Imperium proferre potuerunt, Hebraice Tamor dicta, & à Salomone Rege condita, colonia Romanorum fuit.[b] Ad Adriano inſtaurata, & ob id Hadrianopolis vocata, ait Stephanus de Vrbibus. Hic Cuneus extra numerum eſt Vexillationum Comitatenſium, quę ſunt X. & cum hoc eſſent XI. Sed neque ſequentes duo numeri.

a lib.5.cap.25.

b l.1.ff.de cenſ.

FELICES ARCADIANI, ET HONORIANI cum his poſſunt commiſceri, quia non X. verum XIII. eſſent Vexillationes: Deinde habent ſymbola, quæ in Equitum Vexillationibus in Oriẽte, nulla apparent. Vnde credo eos præcedentis Magiſtri auxilij adſcribendos, quorum numeribus, & digmata turbata fuiſſe vidimus. Eorum tamen inſignia hic interpretabimur, ne à veſtigijs huius Notitiæ diſcedamus. Ergo.

FELICES ARCADIANI Seniores in albo clypeo, globum luteum habent, cippo cœruleo præfixum, quem latus cœruleus circulus claudit, à rubro fune circumflexo arctè conſtrictus; Extrema rubeus circulus ambit; funis color Principis purpuræ reſpondens, Orientis, Occidentiſque Imperia, arctè perpetuo connexa eſſe ſignificat. Manuſcripti coloribus variant. De hoc ſymbolo in Vndecimanorum & Primanorum inſigni, ſub præcedente Magiſtro præſentali eſt dictum. Hi ab Arcadio ſunt inſtituti, Cedrenus[c] de eo loquens, Proprium, inquit, numerum Conſtantinopoli inſtituit, quos Arcadianos appellauit.

c in eod.

FELICES HONORIANI Seniores in albo ſcuto geſtabant luteam tabulam quadratam, lateribus introrſus curuatis, quam ſupra & infra in medio ſinguli lutei globi comprimunt: Hos columella inferiori globo ſuffixa ſuſtinet: Extrema limbus luteus cingit: Orbi Rom. in duos diuiſo per tabellam leges à Principibus dari ſignificatur: Equites Felices Honoriani ſub Duce Thebaidis militabant. Sed hos, vt dixi, Equites non eſſe puto, qui in Occidẽte reperiuntur. Hactenus de Vexillationibus Magiſtri militum per Orientem, atque earum equitibus; Nunc ad eius pedites eſt veniendum.

De IX. Legionibus Comitatenſibus per Orientem. Cap. XLVIII.

HABEBAT idem Magiſter per Orientem IX. legiones Comitatenſes per Orientis regiones diſpoſitas, & ex Prĩcipis Comitatu accitas: Harum prima erat.

QVINTA MACEDONICA quam Notitia etiam ſub Comite rei militaris per Aegyptum in Memphi locat, eius pars ſub Duce Daciæ illius limites tuebatur. Hæc enim inſtituta imperante Auguſto degebat in Dacia,[d] In parma alba, albũ globum luteo circulo incluſum geſtabat: Hunc rubra circundat moles, octu acutas cuſpides emittens, quę munitionis typum præ ſe fert, ſcilicet Romanum orbem vndique tutum & cladem hoſtibus minantem. Marginem rubeus circulus cingit: Sanguinis effuſionem rubeus color inſinuat, aut Principum ſplendorem. Simile geſtamen erat Felicium Arcadianorum iuniorum ſub præcedenti Magiſtro Præſentali.

d Dion. lib. 55.

MARTENSES SENIORES, à Martenis dicti, quos propè Babyloniã in Arabia Felici, Ptolomęus locat; Alij à Martia legione deriuant, qui Martij, nõ Martenſes nuncuparentur. Horũ Marcellinus[e] meminit; Petronius, inquit, ex præpoſito Martenſium militum promotus, repentino ſaltu patricius. In prima Armenia degebãt; Ex his fuit D. Mercurius Martyr, vt ait Metaphraſtes.[f] Habent in clypeo partim cœruleo, partim albo, luteum orbem inflexis lignis luteis vtrinque firmatum. Hæc ſunt duo vnum orbem regentia Imperia, aut duo mundi gubernacula: Diuerſitas colorum vrbis diuiſionem oſtendit.

e lib.26.

f 25. Nouemb. in eo.

SEPTIMA GEMINA; Hanc in Gallijs C. Cæſar habuit, cuius ſæpè meminit, & Gemina dicta, quod ex duabus exhauſtis, vna legio eſſet conflata; Alia fuit Septima Claudia Pia Fidelis cognominata, qua Claudium a Camilli inſidijs ſeruauit.[g]

g Tacit. lib.18. Dion lib.55.

In ſcuti lutei vmbone album orbem latum, duob. circulis, rubro & cœruleo, cinctum geſtant, vnde octo virentes rami quernei emanant; qui beneficio duorum coniunctorum Principum Orbis vtriuſque ciues ſeruatos eſſe denotant. Octonarius numerus apud Notitiam frequens, forte octo orbis partes, vnde octo uenti Cardinales ſpirãt, inſinuat. Notum verò eſt apud Plinium & alios, Quernam coronam his dari ſolitam, qui ciues ſeruaſſent. Duo circuli duos portendunt connexos Principatus, vni orbi imperãtes. Madrucianus Codex, pro ramis radices habet; ita hęc coniuncta Imperia radices egiſſe ſignificans, vt nequeant cõuelli. Huius legionis ſępè in vetuſtis monumentis fit mentio. Itinerarium nominat Septimam Gallicam Geminam, quæ in Belgis degebat.

DECIMA GEMINA, Pia, Fidelis dicta, ab Auguſto eſt inuenta. Aliam habuit C. Cæſar Decimam præ ceteris dilectam, cuius ſupra memini.

Gerunt & hi in parma cœrulea, luteum orbem, duobus latis circulis, albo & luteo circundatum, quod duorum Principum in orbem Romanum connexitatem, vnumque eſſe Imperiũ ſignificat. In manuſcriptis octo ramoſa cerui cornua, nigri coloris ab exteriore circulo exeunt, huius enim animantis cornibus ſingulis annis ramus adijcitur, quib. poſt ſex annos decidentibus, alia reuiuiſcunt, id fit per multos annos, vnde diuturnæ viuacitatis ſunt ſymbola; Idem Imperio Romano euenturum inſinuatur, quod etſi in aliqua parte reciditur, reuiuiſcet, diuque viuet: Elegans ingenioſumque eſt ſymbolum. Suffitus etiam Cerulini cornu, ſerpentes abigit: ſic fugandos Rom. Imperij hoſtes, poteſt innuere.

BALISTARII SENIORES, ex baliſtæ tormento tela longè iaculabantur: Baliſtã ita Marcellinus[h] deſcribit. Ferrum, inquit, inter axiculos duos firmũ compaginatur, & vaſtum in modum regulæ maioris extentum, cuius ex volumine tereti, quod in medio ars polita componit, quadratus eminet ſtylus extẽſius recto canalis anguſti meatu cauatus, & hoc multiplici chorda neruorum tortilium illigatur, eiq; cochleæ duæ ligneæ coniunguntur aptiſſimæ; quarum propè vnam aſſiſtit artifex contemplabilis, & ſubtiliter apponit in temonis cauamine, ſagittam lignea, ſpiculo maiore conglutinatam. Hocque facto hinc inde validi iuuenes verſant agiliter rotabilem flexum, cum ad extremitatem neruorum acumen venerit ſummum, percita interno pulſu a baliſta ex oculis auolat, interdum nimio ardore ſcintillans, & euenit ſæpius [illegible] antequam telum cernatur, dolor lethale vulnus agnoſcat. Hæc ille. Machinam quadriroti curru, vehebant duo equi, vndique armis contecti, qualis viſitur in fine libri Notitiæ, Vegetius;[i] Baliſta, inquit, funibus, neruis, chordiſque tenditur, quę quam prolixiora brachia habuerit, hoc eſt, quãto maior fuerit, tanto ſpicula longius emittit, quę ſi iuxta artem machina temperetur, & ab exercitatis militibus, qui ante menſuram eius collegerint, dirigatur, penetrat quodcunque percuſſerit. Poſtea loquens de Onagro, ſubijcit: His duobus generibus nulla tormentorum ſpecies vehementior inuenitur. Deſcribit, & manubaliſtas, & ſcorpiones, & archubaliſtas. Hic de Baliſtarijs intelligitur, qui prędictã machinam tractabant.

h lib.28.

i in 40. cap.24.

In parma alba, aureũ orbẽ, cęruleo circulo cinctũ geſtãt, ſupra quẽ ſex teſſerulę rubẽtes vmbilicũ circuitant, Marginem clypei circulus itẽ rubeus ambit;

Orbem Romanum vnico cinctum Imperio vndiq; munitum eſſe inſinuat: quod ſea teſſerulæ pro munitionibus vmbilico adiacentes poſſuot portendere. Thaanni ſub Magiſtro militum per Thracias ſex globulos ſupra Lunam habent, idem indicantes. Sed poſſent bis plumbati ſignificari, quibus hæc legio pugnabat, quemadmodum Scythæ ſub proximę precedente Magiſtro, vbi de his diſſerui.

PRIMA FLAVIA CONSTANTIA, à Conſtantio Conſtantini filio eſt cognominata; plures autem legiones Flauiæ ſunt appellatæ, fortè à Conſtantino, qui hoc prænomen ſumpſit, à quo ſequentes Principes, & Iuſtinianus ſe Flauios dixerunt. De hac legione ita Marcellinus,[a] Conſtantianorum, inquit, peditum partem Tigauias venire iuſſerat cum Tribunis, & hanc ante primam legionem vocauerat. & alibi[b] Tuebantur hanc ciuitatem legiones duæ, prima Flauia, primaque Parthica Globum luteum alio cœruleo contentum ferût, ad duplicis imperij coniunctionem deootandam. Margineum rubeus circulus ambit; Puniceam parmam Madiucianus oſtendit.

a lib. 20.
b eo lib.

SECVNDA FLAVIA CONSTANTIA THEBÆORVM, à Conſtantio poſt primam inſtituta, a quo ad deſcudendum Bezabden prope Tigrim primo poſita fuit. Ammianus[c] de ea vrbe loquens. Ad cuius, inquit, tutelam tres legiones ſunt deputatę: Secunda Flauia, Secunda Armenica, & Parthica item ſecunda. Hæc ille. poſtea hoc loco amiſſo, Cuſſam, quod oppidum Thebaidis eſt in limitibus Imperij ſub Comite Thebaidis defendit, & ob id Thebæorum eſt nominata: Hęc ſucceſſit ſecundę Thebæorum Chriſtianæ, quæ apud Treuiros à Rictiouario Maximiani Præfecto martyrio eſt coronata. Idem fermè ſymbolum, quod præcedens geſtat, exceptis coloribus ad alterutros dignoſcendos poſitis. Duas has legiones Conſtantiacas Marcellinus[d] vocat; Duas, inquit, legiones Conſtantiacas miſit in Gallias.

c in 20.
d lib. 21.

SECVNDA FELIX VALENTIS THEBÆORVM, à Valente poſt primam introducta, quæ Hermunthi in Thebaide degebat, ſub Comite illius limitis, vt infra videbitur. Hæc alij ſucceſſit, quæ & ipſa propter Chriſtum, in ſubalpinis Italiæ apud Albingaunos à Maximiano eſt trucidata; quod ſacramentum ritu Gentilium ſibi prętare noluiſſet. Ego in villa Chryſolæ Sallutiorum D. Gottifredi huius legionis ordinarij corpus, eiuſque purpureum Baltheum o auro intextum vidi. Totius legionis Pręfectus D. Mauritius fuiſſe dicitur, Alij Primicerium vocant, ſignifer Exuperius, Candidus ſenator; ordinarios D. Secundus. Mittebatur in Gallias ab Imperatoribus, vt Amandum & Aelianum Rocandaſque opprimerent, qui ſeruilibus armis confiſi, ibi tumultum exciuerant, ſcribit Gulielmus Baldeſanus ſe in Thebæorum hiſtoria legiſſe ipſorum inſigne vellus aureum fuiſſe, quod pro ſuo ſymbolo Carolus Burgundiæ dux erga eos martyres affectus, accepit. Hæc legio in clypeo albo rubram crucem geſtabat, in cuius medio pelta item rubea, aureum circulum includit: In imo ab vtraque parte crucis duo dimidij tauri recumbunt. Elegans & pium inſigne, crucem ſanguine Chriſti rubentem orbem Romanum pro pila poſitum tueri innuit; ſiquidem pelta hoſtium ictus repellit, & duo Principes, quorum typus ſunt Tauri, ſub hac cruce tuti requieſcunt. Clypei marginem rubeus circulus cingens, perpetuum ab eiuſdê ſanguine pręſidium promittit. Eſt autem pelta ſcutum breuiſſimum inſtar Lunæ dimidiæ, qualem oſtêdit Pierius,[e] & ego in eodem vetuſto monumento Venetiis vidi, quod ipſe citat. Vergilius.[f]

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.
Pantaſilea furens, & ibi Seruius.

e lib. 42. S
f in 1. Aeneid.

PRIMA FLAVIA THEODOSIANA, idem habet inſigne cum ſuperiori, niſi quod in ima parte non tauri, ſed duo dimidiati canes auerſi, & a poſterioribus partibus cruci iuncti, cum impetu latrantes ferri videntur. Hi duo ſunt Principes dimidium quiſque imperium tenentes, qui præſidio crucis tuti, hoſtes impetunt. Pierius[g] id aliter explicat; ſed quam recte alij viderint. Abſque faſcia, inquit, canis copula tamen religatus non incongruum eſt ſacramento addicti militis Hieroglyphicum; copula ſcilicet obedientiæ ſacramentum præ ſe fert. Canis verò ipſe militis officium, quod præcipuum eſt intentum eſſe Ducis imperio, ſiue iter arripiendum, ſiue pugna ineunda ſit, ſiue vbi receptui cani cœptum ad ſigna redire, quæ quidem obſequia, á canibus obſeruari quotidie videmus. Fidelitatem etiá, & in hoſtes impetum ſignificat. Crux verò Chriſtianam pietatem, & pelta pugnandi officium deootat, ita Pierius. Hæc de nouem legionibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem. Nunc ad reliquas eſt tranſeundem.

g lib. 5. Hieroglyphicorum.

DE LEGIONIBVS. X. PSEVDO Comitatenſibus, Magiſtri militum per Orientem. Cap. XLIX.

PSEVDOcomitatenſes legiones, ad Comitatenſium exemplum ſunt inſtitutæ. Præfectos enim ſymbolaque vt illæ habent, & in omnibus earum imaginem referunt. eum tamen in Comitatu Principis, nunquam ſteterint, minus etiam ſtipendium quam Comitatenſes accepiſſe videntur: Nam horum actuarii ſenas aononas & totidem capita accipiebant: illorum quaternas,[h] id erat tertium genus militum ſub poſterioribus Principibus. Legiones autem Pſeudocomitatenſes ſunt, quæ ſequuntur.

h l. 10. C. Theo. de Numer.

PRIMA ARMENIACA, ante Secundam eiuſdem nominis legionem ea Armeniaca extracta; In alba parma cœruleam peltam geſtabat, cuius inciſura erat rectangularis, quale huius & ſequentis legionis inſigne Pierius[i] deſcribit. In peltæ medio eſt aureus vmbilicus, qui aureo ſeculo vnum orbem Rom. ab hoſtibus defendi inſinuat. In meo Codice luteam habet parmam: In Vrſiniano ſupra pilam rubram in imò clipei poſitam duæ clauæ rubrę ſuſpenſæ cernuntur, quę duorum Principum robore, Rom. orbem ab hoſte defenſum iri pollicentur: color rubeus Principum proprius eſt: Rubra etiam faſcia clipeus cingitur.

i eod. lib. 42.

SECVNDA ARMENIACA, idem inſigne, coloribus tantum à præcedente differens habebat, ſcilicet in cœrulea parma purpuream peltam. Hæc legio erat Conſtantio imperante, io quo Marcellinus ſcribens.[k] Ad cuius, inquit oppidi tutelam duæ legiones ſunt deputatæ, Secunda Flauia, Secundaque Armeniaca.

K lib. 20.

FORTENSES AVXILIARES, dicti, quia ex fœderatis populis ſunt contracti: Pro inſigni habent vt alij Fortenſes ſub primo Magiſtro militum in præſenti, Orbem luteum viridi & luteo circulis clauſum, qui octo cœruleos acutoſque mucrones emittunt, hoſtes confodiêdos minantes. Luteus circulus globo concolor, marginem clypei cingit. Hoc ſymbolum in alijs Fortenſibus latius eſt explicatum.

FVNDITORES, funda ſaxa emittebant, Vegetius.[l] Erant Funditores, qui ad ſundas, vel fuſtibulos lapides iaciebant, & tertium locum in acie tenebât. Hæc ille. Exceptis coloribus & circulorum numero, ſimile ſuperiori ſymbolum geſtant: Nempe in alba parma globum aureum, luteo circulo incluſum, a quo octo cuſpides rubrę exeunt. Marginem albus, & alter exterior rubeus circulus ambit. In manuſcripto Vrſini, denſarum cuſpidum eſt corona, vt habent Regij ſub præcedente Magiſtro militum.

l lib. 2. c. 15.

PRIMA ITALICA, ea Italica Hiſpaniæ

oppi-

Digitized by Google

a lib.18.

oppido collecta de qua ita Tacitus [a] Viceſima, Rapax, & prima Italica, inceſſere cum Vexillarijs, triũ Britannicarum legionum, & electis auxilijs. Loquitur autem de bello inter Vitellium, & Otthonem. Et alibi. [b] Inde Cremonam petunt, vt legionibus Primæ Italicę, & Vndeuiceſimæ Rapaci iungerentur. Hanc Ptolomæus imperante Traiano in Mœſia inferiore, vbi nunc eſt Bulgaria ad Duroſtorum ęſtiua habuiſſe memorat Notitia, & ipſa ſub Duce Mœſiæ ſecundę. Nouis fuiſſe ſcribit: Sæpè in vetuſtis monumentis eius fit mentio.

b lib.19.

In cœruleo clypeo, luteam pilam, cippo eiuſdem coloris pręfixam geſtat; quę vnius orbis Romani Imperij firmitatem portendit.

QVARTA ITALICA, & ipſa ſimile pręcedenti inſigne tenet: In lutea parma cœruleum cippum, vel, vt in Vrſini Codice, rubrum, qui in ſummo, eiuſdem coloris circulum, luteam pilam claudentem ſuſtinet; Cœruleus circulus, vel, vt in Madruciano duplex marginem ambit: In eodẽ Codice, duplea etiã pedamentũ apparet, quod duas pilas regit. Erat & Cohors Italica dicta, degens in Syria, iu qua Cornelius Centurio, primus, ex Gentilibus Chriſtianus factus fuit. D. Lucas, [c] Vir, inquit, quidam erat, in Cęſarea nomine Cornelius, Centurio cohortis, quę dicitur Italica.

c actu.10.

SEXTA PARTHICA, ex Parthis contracta in parma lutea geminos orbes luteos, cippo item luteo pręfixos geſtat, inter quos duo angues lutei, vel, vt in Madruciano albi, caudis in medio connexi, ſupra ad oſculum coire videntur inſtar caducei. Marginem purpureus circulus cingit. Duorum in Oriente & Occidente Imperatorum conſpirantium concordiam oſtendit, quod caudæ colligatæ portendunt. Id vero Pierius [d] ita deſcribit. Integer, inquit, caduceus, hoc eſt, totis expreſſis anguibus, iiſque vna cũ baculo luteis, in parma cœrulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat. inſigne erat legionis eius, quæ Sexta Parthica vocabatur: Quid vero ſignificet, non exprimit.

d lib.15.

PRIMA ISAVRA SAGITTARIA, à ſagittis quibus feriebat hoſtem, cognominata, luteam pilã eiuſdem coloris cippo præfixam, in cœrulea parma, quemadmodum Prima Italica præfert. Clypei margo faſcia rubra cingitur. De alijs militibus Iſauris ſupra diſſerui, in auxilijs primi magiſtri militum Præſentalis.

BALISTARII THEODOSIACI, à Theodoſio inuenti, Rubrum aſtrum, ſex radios emittens, ſupra album orbem rubeo circulo inclusum, in albo clypeo habere videntur, ſed ſunt acutæ cuſpides cladem hoſtibus minantes. Marginem circulus rubeus complectitur. Vrſinianus codex illis caret. Madrucianus ſupra orbem teſſerulas, vt Baliſtarij ſeniores ſub hoc Magiſtro, oſtendit.

TRANSTIGRITANI, vltra Tigrim degẽtes, de quibus Marcellinus. [e] Protectores, inquit, poſt terga vinctis manibus, à Perſis ducebantur, Tranſtigritanis ad vnum omnibus contruncatis. Idem inſigne, quod Quarta legio Italica geſtant. Hi ſunt milites Magiſtri militum per Orientem, in quibus VI. ſymbola duplicantur, videlicet. e lib.29.

PRIMAE CONSTANTIÆ, & SECVNDAE FLAVIAE CONSTANTIÆ THEBAEORVM.

PRIMÆ & SECVNDAE ARMENIACÆ.

PRIMAE FLAVIAE THEODOSIANAE, & SECVNDAE FLAVIAE VALENTIS THEBAEORVM.

PRIMÆ ITALICÆ, &, SECENDÆ ISAVRIÆ SAGITTARIÆ.

QVARTAE ITALICAE, &, TRANSTIGRITANÆ.

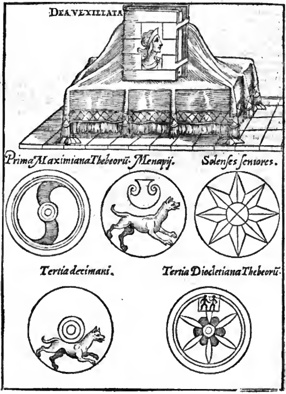
FORTENSIVM AVXILIARIVM & FVNDITORVM.

MARTENSES quoque ſeniores ſymbolũ habẽt ſimile inſigni Primæ Maximianę Thebęorum ſub ſequente Magiſtro per Thracias, de quo nunc eſt dicendum.

Digitized by Google

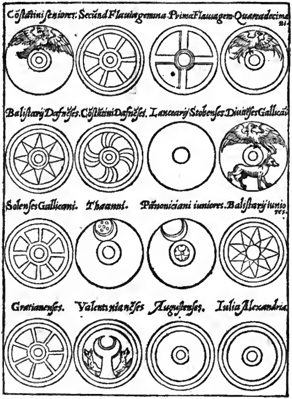
NOTITIA INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

militum per Thracias.

BIBLIOT. ROMA VITTORIO EMANUELE

NOTI-

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Militum per Thracias vexillationes.

Palatinæ III.

Comites Arcadiaci.
Comites Honoriaci.
Equites Theodoſiaci iuniores.

Vexillationes Comitatenſes XXI.

Equites cataphractarij albigenſes.
Equites ſagittarij ſeniores.
Equites ſagittarij iuniores.
Equites primi Theodoſiani.

Legiones Comitatenſes. XXI.

Solenſes ſeniores.
Menapij.
Prima Maximiniana Thebæorum.
Tertia Diocletiana Thebæorum.
Tertiadecimani.
Quartadecimani.
Prima Flauia gemina.
Secunda Flauia gemina.
Conſtantini ſeniores.
Diuitenſes Galliani.
Lancearij Stobenſes.
Conſtantini Dafnenſes.
Baliſtarij Dafnenſes.
Baliſtarij iuniores.
Pannoniciani iuniores.
Thanni.
Solenſes Gallicani.
Iulia Alexandria.
Auguſtenſes.
Valentinianenſes.
Gratianenſes,
Officium autem Magiſteriæ per Thracias poteſtatis, in numeris militum, & in officio deputatur.
Habet autem dignitates infraſcriptas.

Principem.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Primiſcrinios, qui numerarij fiunt.
Scriniarios.
Exceptores, & ceteros apparitores Magiſtri militum per Thracias quindecim.

DE MAGISTRO MILITVM per Thracias. Cap. L.

COMMENTARIVM.

MAGISTER militum per Thracias eadem inſignia, quæ Magiſter militum per Orientem pręfert excepto capite mulieris quod libro ſuper abacum erecto inſculptum habet, à cuius dextro latere ſcriptū eſt: DEA VEXILLATA, quod à Principibus paganis, ut credo, inſtitutum, apud Chriſtianos permanſiſſe miror; niſi forte in D. Virginis illud caput eſt verſum, quæ anteſignana in Dei Eccleſia vexillum gerit. In manuſcriptis liber albus, & aureis faſcijs cinctus, ut in alijs magiſtris militum, principis caput includit. Huius officium conſtat ex numeris militum, quemadmodum in alijs Magiſtris eſt dictum, uidelicet Principe, Numerarijs duobus. Commentarienſi, Primiſcrinijs, qui Numerarij fiunt, ſcriniarij, Exceptoribus, & ceteris apparitoribus Magiſtri militum XV. quorum præcipua cura erat ut CCXXV. nauium claſſes Myſica, & Scythica per Danubium nauigantes repararentur; [a] Hic Magiſter tres vexillationes palatinas, & quattuor Comitatenſes, Legiones itē Comitatenſes XXI. regebat.

a l. 1. C Theo. de luſorijs Danubij

DE III. VEXILLATIONIBVS Palatinis ſub Magiſtro militum per Thracias. Cap. LI.

PALATINOS milites prætorianos fuiſſe diximus, qui Principem & eius palatium tuebantur, quorum pars in prouincias miſſa Palatini nomen aut ſtipēdium non amittebat, priuilegiūque retinebat, ne ſub alio quam Magiſtro præſentali conueniretur, qui ob id apud alios Magiſtros, vel Duces, Legatos habebat, Reſponſales vocatos, ut ſuo nomine illorum cauſas iudicarent: quales hodie ſunt Nuncij Summi Pontificis [b] Tres verò hic Magiſter palatinas vexillationes ducebat; Quarum Prima erat Comitum Arcadiacorum ab Arcadio inſtitutorum. Secunda Comitum Honoriacorū, qui ab Honorio eius fratre in Occidente imperante, in fœdus accepti nomē ab ipſo habuere. Paulus Oroſius, [c] Conſtantinus, inquit, Conſtantem filium cum Barbaris quibuſdam, qui quondam in fœdus recepti atque in militiam allecti Honoriaci vocabantur, in Hiſpanias miſit, & ſubdit, eos prodita Pyrenei cuſtodia Barbaros in Hiſpanias immiſiſſe, quas poſtea tenuerunt. Tertia vexillatio erat equitum Theodoſiacorum iuniorum, qui a Theodoſio iuniore Arcadij filio inſtituti fuere.

b l. ult. C. de re milit. lib. 12.

c lib. 7. c. 40.

DE IIII. VEXILLATIONIBVS Comitatenſibus ſub Magiſtro militum per Thracias. Cap. LII.

QVATTVOR aliæ vexillationes eidē Magiſtro parebant, Comitatenſes dictæ, videlicet EQVITES cataphractarij Albigenſes, ex Albinga ſumpti, quod eſt Liguriæ oppidum.

EQVITES ſagittarij ſeniores.

EQVITES ſagittarij iuniores, qui Duci Arabiæ inſeruiebant.

EQVITES primi Theodoſiani, de quibus ſupra dictum fuit: De equitibus ſagittariis ita Syneſius, [d] ſcribit; adſunt milites ordinis Balagritarum; hi priuſquam Cerealis magiſtratum obtineret, erant equites ſagittarii. Hoc autem magiſtro conſtituto, diuenditis equis facti ſunt ſoluio ſagittarii: mihi ſufficiunt etiam ſine equis.

d epiſt. 132.

Sed hi erant in Occidente. Horum nullum apparet inſigne. itaque ad Legiones eſt tranſeundum.

DE LEGIONIBVS COMITATENſibus XXI. ſub Magiſtro militum per Thracias. Cap. LIII.

PRIMA ſub Magiſtro militum per Thracias erat Legio, SOLENSIVM ſeniorum, a Soloe Ciliciæ oppido nomen habens. In rubro horum clypeo cęruleus globus, octo cuſpides totū clypeum occupantes emittit, in quattuor æquales partes decuſſatas, nigris lineis muciones interſecantibus. Decuſſatio æqualem quattuor orbis partium diuiſionem inter Principes ſignificat. Muciones hoſtes feriendos eſſe minantur. Madrucianis globum tantum habet decuſſatum. Io Vrſini Codice nulla eſt decuſſatio. Erant & Solenſes equites ſub Duce Mœſiæ ſecundæ.

MENAPII populi ſunt Germaniæ, nunc Geldrēſes dicti. Canem luteum in alba parma, ſub pelta rubra latrantem habebant: Is eſt Princeps hoſtibus minitans: Pelta, Imperii defenſionem portendit. In Pierij verò Codice, canis, pedibus ſurſum uerſis, iacet: quemadmodum ipſe [e] deſcribit. Portendit Principem Rom. velut ludentem, tutum ab ſuperis hoſtium iacere. Manuſcripti concordant impreſſo, niſi quod Madrucianus puniceum clypeum oſtendit.

e lib 9. Hieroglyphicorum. & rurſus 42.

PRIMA MAXIMIANA THEBÆORVM, à Maximiano eius auctore cognominata in Thebaidis munitione Filis dicta, ad Niuum ſub Duce Thebaidis excubabat, ut infra videbitur ob id Thebęorum eſt appellata. Geſſant inſigne ſimile Martenſium, ſeniorum ſub magiſtro militum per Orientem, nempe in alba parma luteum orbem, duobus circulis item luteis cinctum. In Vrſini Codice, alter eſt rubeus. His vtrinque duo cœrulea gubernacula iunguntur, quæ duorum Principum in orbem coniunctis animis regimen inſinuant. Gubernaculis cęruleus mari concolor conuenit. Marginem tres circuli, duo lutei, & exterior rubeus cingunt, qui ter idest arctiſſimè coniunctos principes eſſe portendunt.

TERTIA DIOCLETIANA THEBÆORVM, à Diocletiano tertio loco lecta, Thebis ſub Duce Thebaidis merebat, cuius pars inde in Thracias eſt deducta. In horum albo clypeo, ſex orbes purpurei, globulum luteum, circulo luteo incluſum, circumſtant, inter hos eminent ſex oblongæ, & luteę cuſpides. Hæ plumbatis ſeu Martiobarbulis ſimiles videntur eſſe, quibus hæc legio pugnabat, de quib. in ſcythis ſub altero magiſtro militum in præſenti diſſeruimus: ſupremè in tabella duo viri, manib. in altū elatis ſe reſpicientes: Sunt Romani Principes ſocietate iuncti.

Extrema,

Extrema, duo ambiunt circuli, interior luteus, alter rubeus qui idem indicant. In Madruciano pro cuſpidibus, claui uiſuntur.

TERTIADECIMANI, Vetus codex legit Quartadecimani. à XIII. legione in Dacia olim degente dicti.[a] Hanc, & ſequentem Tacitus[b] Veteranas appellat. Veteranæ, inquit, Vndecima, ac Decimatertia, & præcipui fama Quartadecimani rebellione Britannię compreſſa. Hæc ille. In ſex præſidia erat diſpertita, una ſub comite Aegypti, merebat, aliæ quinque per totidem Daciæ pręſidia erant diſpertitæ. Suetonius Lenis pater Tranquilli legionis XIII. Tribunus Auguſti laticlauius fuit. Tranquil. in Othone cap. 10.

a Diony li. 15.
b lib. 18.

In alba parma, canem luteum latrantem gerunt, qui dorſo ſuſtinere uidetur globum aureum duobus rubro, & luteo circulis cinctum. Canem inuerſum Pierius[c] deſcribit. Is eſt Princeps orbem Rom. ſuſtinens, & hoſtibus allatrans; ſed inuerſus deuictis hoſtibus ocium agens, ludit velut ab illis tutus. Similem clypeum habent primi, & ſecundi Theodoſiani. Alciatus pro cane leporem interpretatur,[d] qui vigilantiæ eſt typus.

c lib. 5.
d lib. 5. parerg. c. 13.

QVARTADECIMANI, in vetuſto Codice legitur, Quattodecimani a XIIII. legione cognominati, quę in Pannonia ſuperiore olim degebat, ut ait Dion,[e] poſtea rebellione Britanniç compreſſa magnam gloriam eſt adepta, ut dixi.

e lib. 55.

Geſtabant in alba parma, Aquilam cęrulei coloris aliquantum diluti, orbi item cęruleo, ſed denſioris lutei inſidentē, intra quem alius circulus ruber erat, in cuius medio aureus extabat umbilicus; ita Pierius[f] explicat. Impreſſus, unum orbem aureum, rubro circulo incluſum tenet, ut meus habet codex. Marginem albus circulus cingit. Romanum orbem, unico imperio contineri inſinuat. Aquila coerulei coloris, & eſt Romani imperij ſymbolum, color rubeus & ipſe imperium, aureus, aureum ſecundum portendit. De quartodecimanis ita Tacitus,[g] quartodecimani, paululū dubitauerant, pecunia & miſſio quamuis non flagitantibus oblata eſt. Idem alibi.[h] Pręcipua Quartadecimanorum ferocia, qui ſe victos abnuebant, quippe Bebriacenſi acie Vexillarijs tantum pulſi, uires legionis non affuiſſe, de inde conclamatum repente Decimamquartam legionem, uerſo itinere ad prælium uenire.

f lib. Hieroglyphycorum. 19.
g lib 7.
h lib. 14. & 18.

PRIMA FLAVIA GEMINA, à Flauio, ut credo Conſtantino cognominata, & Gemina, quod ex duabus legionibus eſſet conflata; Flauiales à Veſpaſiano d. Vegetius[i] ſcribit. Rubram crucem, rubeum item limbum, albi clypei extrema pertingentem gerebat, atque vtrinque aureum globum, duobus luteis. circulis arctioribus cinctum. A cruce ſanguine Domini rubente vtrunque orbem Rom. duobus imperijs munitum protegi ſignificat; rubeus circulus clypeum ambit.

i lib. 2 cap. 2.

SECVNDA FLAVIA GEMINA eiuſdem cognominis. In parma lutea aureum umbilicum, duobus circulis, viridi luteoque cinctum habet, quem ſeptem virides aggeres firmant: orbem Rom. duobus, rectum Imperiis, ab hoſtibus munitum, demonſtrat. Manuſcripti tredecim ponunt aggeres.

CONSTANTINI SENIORES, ab eodem Cōſtantino ante Iuniores lecti. Idem fere inſigne, quod Quartadecimani, tenent: Scilicet aureum globum, duobus circulis rubro & luteo circundatum. Illorum orbis, uno circulo continetur.

DIVITENSES GALLICANI, à Deueto mediterraneo Siciliç oppido nuncupati, Gallicani verò dicti, quod in Gallia primo excubauerint, ſicut infra Dalmatę Diuitenſes appellantur, quia primum in Dalmatiam ſunt miſſi. Horum Marcellinus[k] meminit; Diuitenſes, inquit, Tungricanoſque iuniores ad procinctū urgentem per Thracias inter alios celerare diſpoſitos ſolicitauit: & infra. cum Diuitenſibus adcelerauit. Et alibi.[l] Seuerianus, ait, apud Chalcedona. Diuitēſibus præerat & Tungritanis. In imo parmę albæ, cęruleum taurum geſtant, qui aureum orbem, rubro circulo clauſum, tergo ſuſtinet, cui inſidet rubeus accipiter, colore tamen dilutiore, vt Pierius[m] deſcribit. Orbem Romanum robore, victoris Principis, regi ſignificat; Accipiter enim victoriæ eſt typus: ſed in impreſſo pro Accipitre Aquila, & pro Tauro Canis, depictus uidetur. Verum omnes manuſcripti Taurum oſtendunt. Hoc ſymbolum eſt ſimile præcedenti.

k lib. 26.
l lib. 27.
m lib. 21.

LANCEARII STOBENSES, a Stobio Macedoniæ oppido appellati; Aureum globum, in medio clypei rubri habent. Id quoque unum eſſe in orbe Roma. Imperium aureo ſeculo denotat. Lancearij à lancea qua utuntur ſunt nominati, eſt genus haſtilis Hiſpanici.

CONSTANTINI DAPHNENSES, Daphne eſt Græciæ oppidum: Et Syriæ ciuitas Laurens nominata. Sed hos à Daphne, quam Marcellinus[n] munitionem Thraciæ, prope Danubium, eſſe dicit, vocatos eſſe credendum eſt. Idem Marcelinus[o] loquens de ualente: Quæſito inquit, in unum exercitu, prope Daphne nomine munimentum eſt caſtra metatus ponteque contabulato, ſupra nauium fores, flumen tranſgreſſus eſt Iſtrum. Ex luco Daphnes hæc legio nominari potuit; ibi n. Conſtantinus ſtatuam matris Helenæ locauit, & locum Auguſteum nuncupauit, ut auctor eſt Suidas in ver. Auguſtus, ſed ex numiſmate Conſtantina Daphne locus ille videtur appellatus. In eius. o. nūmi auerſa parte ſedet victoria alata, dextra lauri, ſiniſtra palmæ ramum tenens. Ante erectum eſt trophæum cū hac inſcriptione. CONSTANTINA DAPHNE. Hoc numiſma D. Cæſar Card. Baro. in 3. annal. repræſentat.

n lib. 27.
o lib. 29.

In lutea parma globum aureum, duobus circulis cęruleo luteoque cinctum gerunt, quem a quattuor partibus, terna cęrulea flagella circumſtant. Flagellandos hoſtes indicat, qui Romanum orbem, duobus, inuictis Imperijs, munitum impetierint. In aureis nummis Iuliani, & ipſe flagellum manu tenens, Barbaris minatur. Marginem duo circuli, alter cęruleus, alter luteus cingunt, perpetuam duorum Principum connexitatem indicantes.

BALISTARII DAPHNENSES, in parma rubra habent, aureum globum, duobus circulis, coeruleo, & luteo cinctum, qui octo acutas cuſpides emittunt, quemadmodum Fortenſes auxiliarii ſub Magiſtro militum per Orientem. Margo duplici limbo circundatur, luteo & viridi: ob perpetuam duorum Principum coniunctionem.

BALISTARII IVNIORES, in coerulea parma globum aureum, duplici corona, denſis cuſpidibus armata, munitum geſtant: Cuſpides aliæ albæ, aliæ rubræ apparent. In manuſcriptis, pro cuſpidibus octo rhumbi cęrulei globum circumdant: Quod orbem Rom. aduerſus hoſtes mucronibus feriendos undique armatum eſſe inſinuat. Marginem duo circuli, cęruleus, & luteus cingunt.

PANNONICIANI IVNIORES, ex Pannonia, poſt Seniores contracti Pannonios Herodotus vocat in 7. & 8. Pannonicam legionem Marcellinus;[p] obuiam, inquit, legiones motæ ſunt duæ, Pannonica & Męſia ualida prælijs manus. Fortè à pileis ex pelle, quos pannonicos uocabant, ſunt denominati. Vegetius,[q] uſque ad præſentem, inquit, prope ætatem conſuetudo permanſit, ut omnes milites pileis, quos Pannonicos vocabant, ex pellibus uterentur, quod propterea ſeruabatur, ne grauis eſſet galea in prælio homini, qui geſtabat aliquid ſemper in capite; Quod & Virgilius.[r] expreſſit, Fuluoſque lupi de pelle galeros Tegmen habent capiti. Hi hoc pileo inſignes inde nomen habere potuerunt.

p lib. 29.
q lib. 2. c. 20.
r in 7.

In Parma alba geſtant orbē aureū nigris & curuis lineis in partes, & dimidios orbes ſectū, paruūque

Digitized by Google

que umbilicum in medio tenentem. Hos uiride uinculum ambit: ſupra ex duplex, dimidiaq; & cœrulea luna, cornibus ſurſum uerſis. Orbis eſt Romanus, qui niſus ſciſſus unus manet, & plenus. Duplex quoque dimidia luna, duplex dimidialum Imperiũ potendit, quod in unum inſtar lunæ completur. In manuſcriptis, in lunam aliquot cęruleæ roris guttæ defluere uidentur, quæ cęleſtem gratiam in Orbem Rom promittunt; Sed forte ſunt ſaxa aut plũbatę, quibus legio pugnabat.

THAANNI ſunt Hiſpaniæ populi; unde hæc legio nomē ſumpſit; in antiquo Codice legitur, Tyanni: populi ſunt in Oriēte, quos primum ſe Romano imperio ſubieciſſe Iuſtinianus ſcribit C. i Nouel. 1. in princ. Horum inſigne eſt, in albo clypeo aureus orbis circulo rubro clauſus, ſupra quem dimidia luna, cornibus ſurſum uerſis, ſex globulos purpureos complectitur, quorum quinque medium circumſtat qui fortè ſaxa fundis in hoſtem iacta referunt.

Baliſtarij ſeniores ſub Magiſtro militum per Orientem ſeptem globulos vel teſſerulas ſupra orbē habent: idē ſignificantes Baliſtarij Theodoſiaci ſub eodē acutos mucrones: ſed hos martiobarbulos ſeu plumbatas fuiſſe dici poteſt, quibus hæc legio pugnabat quemadmodum Sciſhæ ſub altero magiſtro militum præſentali, apud quem de his diſſerui.

SOLENSES GALLICANI, à Sole Ciliciæ vrbe oriundi in Gallijs morari ſoliti. Orbem rubrum limbo coeruleo circundatum gerunt, quos octo quadrilateres, & in obtuſum angulum faſtigiatę, rubręque munitiones circumſtat. Orbem duobus utriſque imperijs undique munitum eſſe inſinuant. Marginem uiridis circulus circumplectitur. Simile huic eſt inſigne Lancearioruın ſub primo Magiſtro militum præſentali.

IVLIA ALEXANDRIA, fortè à C. Iulio Cęſare ex Alexandrinis conflata, aut ab Alexandro Imperatore inſtituta. In clypeo luteo orbem aureum faſcia lutea cinctum tenent. Marginem duo circuli cœruleus & rubeus ambiunt. Vno Rom. orbem imperio cingi innuit. Faſcia enim diadema inſigne regium refert. In manuſcriptis ſex lutei trunci, ſeu ſtipites, orbem undique firmant, quemadmodum habet Septima Gemina legio, ſub Magiſtro militũ per Orientem.

AVGVSTENSES idem inſigne coloribus tantũ differens præferunt, ſcilicet in rubræ parmæ umbone coeruleum orbem luteo circulo circundatum. Marginem duo circuli, coeruleus uiridiſq; ambiũt: Auguſtenſes ab Auguſto eorum auctore ſunt appellati, quemadmodum Auguſtales Vegetius. [a] ſcribit dictos, qui ab Auguſto ordinarijs ſunt additi. *a lib. 2. cap. 5.*

VALENTINIANENSES, a Valentiniano Principe, uel, ut ait Pierius, [b] Valentinianenſes à Valente ſunt nominati. Eorum inſignia ita ipſe deſcribit: Lutea erat parma, uiride circulo circumſcripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum uſque portigebatur. Inde duæ lunæ coloris einſdem ſeſe in aduerſim incuruabant, inferiori columellæ parte implicitæ, ſuperiore aliquantulum diſſidentes. A medio uerò columnæ, lepores duo dimidij colore & ipſi puniceo, ſed denſiore, in diuerſa proſiliebant. Hæc ille. Duorum Principum dimidiatum Imperium tenentium & vigilantium, eſt typus. Lepus enim uigilantiſſimum animal etiã apertis oculis dormire dicitur. Duplex dimidia luna, duo dimidiata Imperia in orbem complenda demonſtrat. Puniceus verò color honorem denotat, eſt enim roſidus. extrema duo connexi circuli cœruleus & viridis circundant. *b lib. 23.*

GRATIANENSES, à Gratiano, vel Gratiana Mœſiæ primæ, oppido cognominati, idem plane inſigne ſumpſerũt, quod Solenſes Gallicani, niſi quod hic ſeptem tantum munitiones alternatim rubræ viridesque luteum orbem circumſtant: Hæ in Madruciano duplices ſunt.

Quinque ſymbola ſub hoc Magiſtro repetuntur, eadem enim hi ferme geſtant.

CONSTANTINI SENIORES, & QVARTADECIMANI.

AVGVSTENSIS, & IVLIA ALEXANDRIA.

SOLENSES GALLICANI, & GRATIANENSES,

SAGITTARIIQVE, lecti ſub Magiſtro militium per Illyricum.

THAANNI, & PANNONICIANI IVNIORES.

TERTIADECIMANI, & DIVITENSES GALLICANI.

Nunc ad Magiſtrum militum per Illyricum tranſeamus.

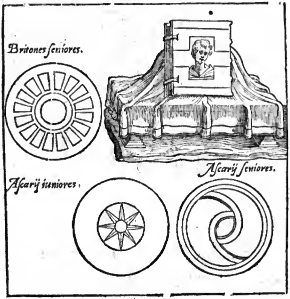
Digitized by Google

NOTITIA

INSIGNIA VIRI

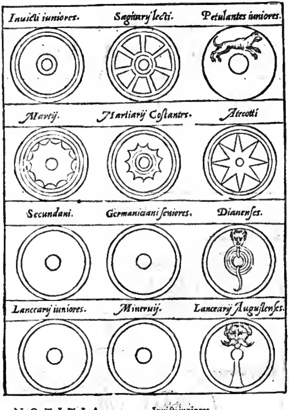
ILLVSTRIS MAGISTRI

militum per Illyricum.

BIBLIOTECA ... ROMA

NOTITIA

N O T I T I A.

SVb diſpoſitione illuſtris Magiſtri Militum per Illyricũ Vexillationes Comitatenſes II.

Equites ſagittarij ſeniores.

Equites Germaniciani ſeniores.

Legio Palatina I.

Britones ſeniores.

Auxilia Palatina VI.

Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Petulantes iuniores.
Sagittarij lecti.
Inuicti iuniores.
Atecotti.

Legiones Comitatenſes. VIII.

Martiarij conſtantes.
Martij.
Dianenſes.
Germaniciani ſeniores.
Secundani.
Lancearij Auguſtenſes.
Mineruij.
Lancearij iuniores.

Item Pſeudocomitatenſes. IX.

Timacenſes Auxiliarij.
Felices Theodoſiani iuniores.
Bugaracenſes.
Scupenſes.
Vlpianenſes.

Metenſes.

Metenſes.
Secundi Theodoſiani.
Baliſtarij Theodoſiani iuniores.
Scampenſes.
Officium autem Magiſterię per Illyricum poteſtatis, in numeris militat, & in officio deputatur. Habet aũt dignitates infraſcriptas.
Principem.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Primiſcrinios, qui Numerarij fiunt.
Scriniarios.
Exceptores, & cęteros apparitores Magiſtri militum per Illyricum.

COMMENTARIVM. Cap. LIIII.

MAGISTER militum, per Illyricum eadem habebat inſignia, idemq; officium, quod Magiſter militum per Thracias, niſi quod hic vultum Principis, libro inſculptum habet, non Deę Vexillarię, vt ille. Eius officium codicillis a Libellenſibus ſcriptis, & à Principe Magiſtroque officiorum ſubſcriptis probandum erat. [a] Duas Vexillationes Comitatenſes regebat; vnam legionem palatinam: Auxilia item ſex palatina. Legiones Comitatenſes octo; & Pſeudocomitatenſes nouem.

a l. vlt. C. de diu. off. lib. 12.

DE II. VEXILLATIONIBVS Comitatenſibus, Magiſtri militum per Illyricum, & Legione Palatina. Cap. LV.

DVARVM Vexillationum Comitatenſium ſub hoc Magiſtro, altera erat EQVITVM ſagittariorum ſeniorum, qui etiam in Occidente reperiuntur; altera EQVITVM Germanicorum ſeniorum, ex Germanicia Syriæ oppido contracti. in Occidente Germaniciani iuniores sũt vna ex legionib. XXXII. Comitatenſibus Occidentis: ſeniores ſub hoc magiſtro vna ex VIII. legionibus Comitatenſibus. Alij erant Germanici ex Germania delecti, vel qui limites Germaniæ tuebantur. Legionum enim Germanicarum, ad Germaniæ limites excubantium, meminit Tacitus, [b] Legionum, inquit, Germanicarum, motu audito, trepida ciuitas incuſare Tiberium: & alibi [c] tradit, Germanicum exercitum Vitellio aſſuiſſe: Hæ à Germanico ex Antonia nepte Octauiæ, ſororis Auguſti, nato, & adoptato à Tiberio rectæ fuerant. Velleius Paterculus: Exercitus, inquit, qui in Germania militabat, præſentis Germanici Imperio regebatur. Alij fuere Equites Germanici ad Germanici defuncti memoriam inſtituti iuniores nuncupati. Tacitus [d] Equeſter ordo ait cuneum Germanici, appellauit, qui iuniorum dicebatur, inſtituitque vti turmę idibus Iulijs imaginem eius ſequerentur.

b lib 1.
c lib. 18.
d lib. 2.

Legionem verò Palatinam vnam hic Magiſter habebat, ex Prætorianis in Illyricum accitam, qui erãt BRITONES SENIORES, ex Britannia delecti. In parma rubra, album globum, lutea faſcia cinctum geſtabant, quem dentæ trabes cœruleæ fulciebant. Hoc ſymbolo orbem Romanum vno Imperio contineri, atque vndique aduerſus hoſtes munitum eſſe, inſinuatur. Trabes enim munitionem ſignificant, ſicut in alijs ſimilibus eſt dictum. Faſcia regis diadematis eſt typus.

DE VI. AVXILIIS PALATINIS Cap. LVI.

SEX auxiliorum (palatinorum, primi erant.

ASCARII SENIORES, fortè legendum Aſcurij ab Aſcura, Armeniæ maioris oppido, vel, Aſcenij ab Aſcenis, Hiſpaniæ Tarraconẽſis ciuitate, nunc Ceruera dicta.

Hi, in parma dimidia alba, & reliqua ferruginea, duos purpureos hemicyclos, in medio cõiunctos geſtant. Duo dimidij circuli, ſi coniunguntur, orbẽ cõplẽt; Sic & duo dimidia orbis Rom. Imperia cõiũcta vnum plenum efficiunt: Arguta ſymboli inuentio. Purpureus color Imperij proprius eſt. Extrema clypei, duo circuli, luteus, rubeuſque ambiunt. In Maduciano, duo ſunt gubernacula, orbiculum album in medio arctius claudentia. Hi & ſequentes, inter Auxilia palatina Occidentis reperiuntur.

ASCARII IVNIORES, in luteo clypeo, quem latus limbus rubeus circumſcribit, orbem aureum ferunt; vnde octo luteę cuſpides acutæ exeunt. In Maduciano, globus, nigris lineis in ſeptem partes diuiditur, quæ fortè ſeptem terræ habitatæ climata referunt, eaque Imperio Rom. ſubeſſe.

PETVLANTES IVNIORES, fortè à loco, vt Tubantes, dicti: Sed Pierius, [e] à petulantia vocatos affirmat. In rubra, inquit parma, orbem coloris lutei præferebant, ſuperne, canis item luteus, pedibus quoad fieri potuit exporrectis. Idque petulantiæ militum eſſe ſymbolum putat. Ego Principem, pro ſuo orbe hoſtes impetentem, indicari arbitror. Petulantes ſeniores in Occidente permanſerunt, diuiſis inter Valentinianum, & Valentem auxilijs. [f] Sed illi diuerſa ab his geſtant inſignia. Hos auxiliares fuiſſe, Idem, [g] affirmat: Decentium, inquit, Tribunum, & Notarium miſit, auxiliares ex inde abſtractum, Herulos, & Batauos, cumque petulantibus Celtas.

e lib. 5.
f Marcel. li. 26.
g lib. 26.

SAGITTARII LECTI, in ſagittis emittendis præcipui, & ob hanc artem, ita cognominati. Idem inſigne habebant, quod Gratianenſes, ſub Magiſtro militum per Thracias.

INVICTI IVNIORES, idem ferè ſymbolum tenent quod Auguſtenſes, & legio Iulia Alexandrina ſub eodem Magiſtro militum per Thracias. Hi etiã in Occidente, ſed cum diuerſo inſigni militabant.

ATECOTTI, ab eius nominis oppido vocati, Germanię populi. Attacottos Marcellinus appellat. [h] Picti, inquit, Saxones, & Scoti, & Attacotti, Britannos ærumnis vexauere continuis. Et alibi. [i] Attacotti bellicoſa hominum natio. Aliqui Atecottos, ideſt ſcuetos dictos putant. In cęruleo ſcuto, vallum rubrum habent, circum prominentibus roſtris cœruleum orbem vndique ſepientibus, quæ eum, ab hoſtibus tutum reddunt, & illis cladẽ minantur. Quid ſimile habent ſub Magiſtro militum Præſentali, Felices Arcadiani iuniores. Honoriani Atecotti iuniores etiam inter auxilia palatina Occidẽtis reperiũtur.

h lib. 26.
i lib. 27.

De VIII. Legionibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Illyricum. Cap. LVII.

PRÆTER auxilia prædicta, idem Magiſter octo legiones Comitatenſes gubernabat, quorum nomina, & inſignia hæc ſunt. Primi erant,

MARTIARII CONSTANTES, à Conſtante, Cõſtantini Magni filio vocati, idẽ ferè inſigne habent, quod ATECOTTI, niſi quod in punicea parma lutea breuiuſque vallum vndecim acutis mucronibus horridum geſtant, & in vmbone luteum orbem, luteo item circulo incluſum.

Digitized by Google

cluſum. Simile præferunt Felices Arcadiani iuniores, ſub Magiſtro militum Præſentali. Manuſcripti coloribus variant.

MARTII, fortè loco duarum Martiarum legionum ſuffecti, quas periſſe, & ob audaciam Martias vocatas fuiſſe, Appianus[a] ſcribit. In parma rubra aureum orbem, octo albos mucrones emittentem geſtant. Marginem tres circuli, viridis, luteus, & rubeus cingunt: qui Rom. Principes tres, id eſt arctiſſime coniunctos eſſe ſignificant. Sanguinolentam verò cladem rubeus clypeus, per cuſpides hoſtibus minatur. Quarta legio Martia nuncupata ad Octauianum defecit.[b]

a lib. 4. de bello Ciuili.

b Dion. lib. 45.

BIANENSES, ita omnes manuſcripti: impreſſus codex habet Dianenſes: ſed legendū eſſet Dinienſes, à Dina oppido, quod in Alpibus maritimis Itinerarium ponit. Bianenſes verò à Biana Hiſpaniæ oppido nuncupantur in cœrulea parma, albi ſerpentis effigiem præferunt, qua humanum caput ſupernè arrectum, & in auerſum reſpicit: ipſe eſt vnicolor, & ſpiris duabus circum vmbilicum aureum datis, caudam aliquantulum infernè propendentē ſubmittit, quemadmodum Pierius[c] deſcribit. Marginem rubeus circulus ambit. Symbolum, Dei aut Principis ſapientia orbem Rom. regi denotat. Hominis enim caput diuinitatem, aut Principis prudentiam portēdit: Sapientiam ſerpens; Sed mihi hic non ſerpens, ſed lorum videtur, ab humano capite ortum, quod duos orbes circumplectitur, eoſque ter circumcinctos in ſummo, & imò arctè conſtringit: Orientem Occidentemque arctè coniunctos, à Diuina prouidentia gubernari indicat. In manuſcriptis, duo orbes clarius, quam in impreſſo apparent.

c lib. 25.

GERMANI SENIORES, à Germanicia Syriæ vrbe denominati, In parma lutea, orbem rubrum geſtabant, cum rubro circulo marginem ambiente. Quod orbem Rom. vnico Imperio arguit contineri. Germanicani iuniores, inter legiones Comitatenſes Occidentis permanſerunt. & ſupra ſub hoc magiſtro Equites Germaniciani ſeniores.

SECVNDANI, Plinio, Galliæ Narbonenſis populi, idem planè inſigne habent, niſi quod horum in clypeo cęruleo albus eſt orbis: originem, vt puto habent a ſecundæ legionis militibus; ſicut ſextani, & ſeptimani, qui oppidis, in quæ coloni deducti ſunt, nomen dederunt. Plinius.[d] In medio, inquit, Coloniæ Arelatæ Sextanorum, Biteræ Septimanorum, Areuſio Secundanorum. Liuius,[e] Dum repetunt enixè ſignum priores Secundani ſe porta eiecere: & paulò poſt: Secundani terga hoſtium cædunt, cæteri caſtra diripiunt.

d lib. 3. cap 4.

e lib. 4. de bello Ciuili.

LANCEARII AVGVSTENSES: In parma cęrulea, luteo cippo impoſitum orbem luteum tenent cui rubrum humanū caput inſidet: Dei prouidentia, aut Principis a Deo inſpirata, orbem prudenter regi indicant. In armatijs enim poſt Orientis Notitiam humanum caput, pro Diuina prouidētia exponitur, quam etiam de ſua quandoq; Principes intelligunt. Ab Auguſto Auguſtales nominatos fuiſſe Vegetius,[f] memorat, eodem modo dicti ſunt Auguſtenſes.

f lib. 2. cap. 7.

MINERVII, à Mineruio prouinciæ oppido dicti. Mineruiam legionem apud Bononiā, propè Caletes Ptolomæus, collocat. Spartianus, Hadrianum Primæ legioni Mineruiæ in expeditione Dacica, à Traiano Præfectum fuiſſe ſcribit. Idem geſtant inſigne, quod Secundani, & Germaniciani ſeniores, niſi quod hi, in parma viridi rubro circulo circumſcripta aureum orbem tenent.

LANCEARII IVNIORES, & ipſi idem habent ſymbolum, ſed horum parma eſt alba, & orbis rubeus. Madrucianus codex, his cœruleum clypeū tribuit, & Mineruijs luteum. Sub hoc magiſtro, ter ſymbola duplicantur: Eadem enim fermè ſunt MARTIARIORVM CONSTANTIVM, & AFECOTTORVM.

SECVNDANORVM, & GERMANICIANORVM SENIORVM:

LANCEARIORVM IVNIORVM, & MINERVIORVM.

Omnium verò Magiſtrorum militum, ſimul ſunt centum quattuor ſymbola. Nunc ad Legiones Pſeudocomitatenſes eſt veniendum, quorum nullum inſigne inuenitur, quia codex eſt diminutus, & ſunt ſequentes.

De IX. Legionibus Pſeudocomitatenſibus, Magiſtri militum per Illyricum. Cap. LVIII.

TIMACENSES AVXILIARII, ex Timaco Mœſię ſuperioris oppido delecti, qui, cum ex fœderatis Principis eſſent, Auxiliarij ſunt vocati: Sed legionis Romanæ formam habuerunt.

FELICES THEODOSIANI IVNIORES, ſub eodem merebant, poſterius à Theodoſio iuuenti, Felicesque cognominati.

BVRGARACENSES, à Burgo Aracæ, quę Ptolomæo eſt vrbs Syriæ, dicti.

SCVPENSES à Scope Marmaricæ Libyæ oppido.

VLPIANENSES, ab Vlpiano Mœſiæ ſuperioris oppido vocati, id ab Vlpio Traiano eſt conditum & nominatum.

METENSES, Metis oppidum eſt Galliæ Belgicę, olim Diuodunum dictum, vnde Metenſes populi, & Metenſis legio, videtur deducta. Sed verius puto, Mediomatrices, poſtea Metenſes appellatos, hic intelligi.

SECVNDI THEODOSIANI, inter Auxilia palatina, ſub altero Magiſtro militū Pręſentali recenſentur, haud dubiè à Theodoſio delecti, poſt alios qui primi vocantur. Hæc verò ſecunda legio fuit, cui Theodoſij nomen inditum.

BALISTARII THEODOSIANI IVNIORES, ab eodem Theodoſio inſtituti, poſt alios, qui ſeniores dicebantur, & ſub Magiſtro militum per Orientem inter IX. legiones Comitatenſes militabant, reponuntur. Alij ſub eodem, inter IX. Pſeudocomitatenſes legiones erant Baliſtarij Theodoſiaci.

SCAMPENSES, à Scampes Macedoniæ oppido denominati, nunc Vdagradum vocant. Hi ſunt milites, qui ſub Magiſtris militum, Imperij Orientis merebant, quorum ſumma eſt colligenda.

EPILOGVS COPIARVM Orientis. Cap. LIX.

MILITABANT ſub Magiſtro militum Orientis legiones Palatinæ XIII. Comitatenſes XXXVIII. Pſeudocomitatenſes XIX. quæ ſimul iunctæ efficiunt legiones LXX. quarum ſingulis ſi viros tribuerimus quot Præfecturas eo tempore conſtitiſſe Conſtantinus Porphyrogenneta[g] ſcribit, ſeptuagintamillia efficient. His accedebant auxilia palatina XLI. quæ arbitror quattuor millia exceſſiſſe; tribuendo ſingulis Auxilijs centum, & ſi aliquando fuerint L. aut LX. vt Vopiſcus[h] ſcribit. Præter hos ex minore Laterculo emittebantur cohortes LIX. quæ ex prædictis non erant, nec alicui Magiſtrorum parebant, quæ ſi habuiſſent D. pedites, vt ſingulæ continebant cohortes, effeciſſent viginti nouem millia, & D pedites. omnes ſimul iuncti eſſent centum tria millia peditum, & D. pedites Imperij Orientalis CMMM.

g de thematib.

h in Probo.

EQVITVM verò erant Vexillationes. XLIII. Alæ minoris Laterculi LXVI. quæ vix pauciores quindecim millibus eſſe poterant, ſed plures fuiſſe

exiſtimo

exiſtimo. Vexillationem enim C C.alam, minus C. equitibus continuiſſe non puto, ſed alias vexillatio 500. equites capiebat. vnde Imperii iam tum inclinantis magnitudinem cognoſcere licet. Accedebant & vires Imperii Occidentis non minores. Nauigabant præter hæc multæ claſſes, quarum VI. tantum in Illyrico Notitia nominat. Sed alia Seleucia dicta in Oriunte fluuio fuiſſe legitur.[a] Et alia nauium XL. in Ponto Euxino.[b] Nonam in mari rubro à Traiano inſtitutam Sex. Rufus ſcribit. Reperiebantur & aliç duæ in mari Mediterraneo, vna Alexãdrina nuncupata ad Aegyptum pertinens. Altera Carpatia vocata, mare Carpatium protegens, quæ, aduehendis ſpeciebus fiſcalibus & frumento addicta erat.[c] Itaq; claſſes numero XII. in Oriente fuiſſe leguntur & ſi Notitia VI. tantum meminerit. Nunc de propoſito ſacri Cubiculi, & Principis miniſtris eſt dicendum, qui vt clarius appareât, hic ſummatim colligentur.

a l. 1. C. de claſſ.
b Aegeſipp. de excid. vrb. Hieroſolym. lib. 2. cap. 9.
c l. 4. C. de nau. & naucler. lib. 11.

ILLVSTRES PRAEPOSITI

SACRI CVBICVLI.

Curabant perſonam Principis & cubiculum.	*Primicerius ſacri cubiculi ſub quo*	*Decani plures.*	
Principi in menſa et palatio ſeruiebant.	*Comes caſtrenſis ſub quo*	*Primicerius menſorum.*	
		Primicerius cellariorum.	
		Primicerius pædagogiorum.	
		Primicerius lampadariorum	*Forma 1.*
			Forma 2.
			Forma 3.
Præpoſito ſacri cubiculi parebant.	*Comes Sacræ veſtis.*		
Scribebant arcana Principis.	*Chartularij cubiculi*	*III.*	
Palatium cuſtodiebant.	*Decuriones III. Silentiariorum.*		
	Comes Domorum per Cappadociam.		

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris ſacri cubiculi Comes domus diuinæ per Cappadociam.

Cod. de præpoſitis. ſacri Cubiculi & de omnibus cubiculariјs, & priuilegiјs eorũ.

DE PRAEPOSITO SACRI Cubiculi. Cap. LX.

IN tertia claſſe illuſtrium ſunt Palatini, quorum primus cenſetur Præpoſitus ſacri Cubiculi. Impreſſa Notitia in indice, eum Poſt Magiſtros militum locat, poſtea in repræſentandis illuſtrium inſignibus eius non meminit. In manuſcriptis vero legitur, SVB DISPOSITIONE VIRI ILLVSTRIS PRÆPOSITI SACRI CVBICVLI DOMVS DIVINÆ PER CAPPADOCIAM. Hic deeſt dictio, COMES, ante verba Domus Diuinæ per Cappadociam, aliàs nullus eorum eſſet ſenſus cum non recenſeretur, qui ſub huius Præfecti diſpoſitione eſſet. Deinde ineptè appellaretur Præpoſitus ſacri Cubiculi domus diuinæ per Cappadociam: Nam ſi erat Præpoſitus ſacri Cubiculi, non erat eius officium ad domum diuinam per Cappadociam referendum aut reſtringendum, vnde addendum eſt verbum, Comes, domus diuinæ per Cappadociam, qui erat ſub huius Comitis diſpoſitione, & celebratur in iure.[d] cum enim multa eſſent in Cappadocia Principis prædia, his proprius Comes datus fuit. Hic verò ſolus ſub Præpoſiti diſpoſitione nominatur, & non alii Principis miniſtri, quia de eo magis quam de cæteris dubitabatur, vel quod etſi quoad obſequia illi præpoſito parebant, ſub magiſtri tamen officiorum ditione erant:[e] quod fortè in Comite domus per Cappadociam ſecus obſeruabatur. Alii domorũ Comites

d l. 3. C. de palat. ſacr. larg. Nouel. 30. §. 1.
e l. 3. et Vlt. C. de præpoſ. ſacr. cub.

tes rerum priuatarum Comiti parebant.[a] Hic præpoſitus quartus inter illuſtrium dignitates ſequentes illuſtres præcedebat.[b] quibus etiam in Zenonis conſtitutione præponitur.[c] Nulla tamen inſignia, aut officium eius apparent, quibus fortè carebat.

Cubicularij erant, qui perſonam Principis curabant, & ipſi inſeruiebant,[d] ac Miniſteriani appellabantur:[e] Inter hos erant Decani, qui forte numero X. Decanos enim inquit D. Auguſtinus,[f] vocant, eo quod ſint decus præpoſiti. quos miniſtros thori Marcellinus appellat.[g] Hi Principem veſtibus induebāt, & cubicula, & lectos parabant, quorum Præfectus Primicerius dicebatur:[h] iidem portas cubiculorum principis cuſtodiebant: Metaphraſtes:[i] Amantius inquit præpoſitus per duos decanos vocauit epiſcopos qui magnam pecuniæ partem, quam ab Eudoxia pro victu acceperant, inter decanos, qui præerant portis, diſtribuerunt. Decanus is forte eſt, qui olim Decurio vocabatur. Tranquillus enim ſcribit Domitianum à Saturio Decurione cubiculariorum trucidatum; Erant & Caſtrenſiani, qui menſam Principis parabant; Pędagogia, Cellarij, Menſores, Lampadarij, & Sacras veſtes tractantes, quibus Comes caſtrenſis præerat.[k] ſub hoc Pręposito cenſebatur & Comes domorum Principis,[l] & tres Chartularij ſpectabiles viri, qui inſtrumenta contractuum Principis, & alia ſcribebant. Præcipuè vero a[l] Magiſtratum ab eo promotos chirographo notabant, & ad Primicerium Notariorum tranſmittebant, vt illis codicillos cum ſymbolis, & inſignibus obtentæ dignitatis, libroque mandatorum traderet.[m] Hanc ob cauſam ſinguli magiſtratus nouem aureos inter hos tres cubicularios diuidendos ſoluebant.[n] Comes vero Orientis, & Aſiæ Proconſul, ſinguli his LXIII. ſolidos pendebant:[o] Summa pecuniæ, quam ab Orientis Magiſtratibus accipiebant, ad aureos. 549. Iuſtiniano imperante, aſcendebat: Cum nōdum Italiam, nec Illyricum recepiſſet, nec Africam ordinaſſet. Præcipuè vero, vt exprimit Notitia, Præpoſitus imperabat Comiti diuinæ domus per Cappadociam, ad quem reditus fundorum Tamiacorum in vitibus ſpectabant. Hi erant paſcua, arui, campi vitibus conſiti, domus & nemora:[p] ad quorum prouentus procurandos, & exigendos, ex ſchola Palatina quoſdam Canonicarios nuncupatos dirigebat, qui exactam pecuniā Conſtantinopolim in Principis domum impendendam ferebant;[q] & ideo Tamiaca prædia idest ad familiæ alimenta deſtinata vocabantur.[r] His & colonis prędiorum præerat Comes domorum per Cappadociam dictus, tantæ dignitatis, vt apud multos pluris Præſide fieret.[s] Officium etiam tanquam Magiſtratus habebat, cuius Princeps erat, vnus mittendariorum ex officio Comitis largitionum. Gratianus A.[t] De palatino inquit, officio ad gerendum Principatum Comitis duorum per Cappadociam emittantur, quales, Comes etiam domorum, ſi inhoneſtum aliquid geſſerit, vereatur. Prępoſitus cubiculi cum hoc Comite, inquilinis, colonis, ſeruiſque ius dicebat.[u] videtur etiam Silentiarijs imperaſſe, cum iura ad ipſos ſpectantia ad Prępoſitum cubiculi dirigantur.[x] & veriſimile eſt illos ſub eius cura fuiſſe, qui proſpicere debebat, ne ſtrepitus in palatio audiretur. Eodem modo Auguſta, ſuos cubicularios, & Prępoſitum illis imperantem habebat.[y] Sed Magiſter officiorum, tàm Principis, quam Auguſtæ, aulicorum ſupremus iudex erat.[z] Pluribus vero Prępoſitus cubiculi gaudebat priuilegijs. In primis Præfectis & Magiſtris militum æquabatur.[a] Immunis præterea erat a ſoluendo tyronum vel equorum precio, quo prouinciæ onerabantur; vicenos & tricenos ſolidos pro equo ſoluentes.[b] Deinde neque ipſi, neque cubicularijs angarijs, aut pręſtandorum veredum, recipiendorumue hoſpitum onere arctabantur.[c] Ab omnibus denique ſordidis pręſtationibus ipſi & eorum vxores erant immunes,[d] ſcilicet à piſtrinis, aut excoquendo pa-

a l. 5. C. ad l. Iul. repet.
b l. vlt. C. de præpoſ. ſacr. cub.
c l. vlt. C. vbi ſenato. vel clar. ſſ.
d l. pe. C. de præpoſ. ſacr. cub. l. de gatis, in prin. de leg. 3.
e l. vlt. C. de caſtren. miniſt.
f lib. 1. de moribus eccleſiæ Catholicæ cap. 31.
g lib. 14.
h l. 1. & 2. C. de cen.
i 26 Febru. in 5. Porphirion.
k l. 1. C. Theo. qui à præbit. Tyro. l. 2. C. de præpoſ. ſac. cubic. l. vlt. C. de diuer. offic.
l d. l. 2.
m l. vlt. C. de offi. mag. offic. § vlt. Nouel. 24. § vlt. Nouel. 25.
n Nouel. 24 in ſi. cum ſeribus Nouel. ſeq.
o Auth. vt iud. ſine quoquo ſuffr. ſiant. Authen. in Notitia ſeu Nouel. 8.
Comes diuinæ domus per Cappadociam.
p c. 7. d. Nou. 30.
q c. 7. d. Nouel.
r l. 1. & 2. C. de præd. Tam. lt. 11.
s d. Nou. 30. § 1.
t l. 4. C. de pala. ſacr. larg.
u l. vl. C. vbi cau. fiſc.
x l. pen. & vlt. C. de ſilen.
y l. 3. & vlt. C. de præpoſ. ſac. cubi.
z d. l. 3. & vl. C. eod. tit.
a l. 1. C. eo. tit.
b d. l. 1. C. Theo. qui a præbit. Tyron.
c l. 2. C. eo. tit.
d l. 15. & 18. C. Theod. de extraord. & ſordid. mune.

ne calcem, exhibēdis operis a parauedorum pręſtatione, impenſa ad publica ędes, pontes, viaſuè reparandas facienda, & ſimilibus.[e] Olim prępoſitus ſacri cubiculi Illuſtris non erat; ſed eum Macrobius cubiculi Honorij Principis Præfectus doctrina ac prudentia excelleret, ro eius gratiam omnes Præpoſitos ſacri cubiculi, Magiſtris militum ęquari, illuſtres ſunt declarati.[f] Neſcio, an is Macrobius ſit, qui Scipionis ſomnium interpretatus, Saturnalia celebrauit, & illuſtris cognominatur. Hos prępoſitos Paracœmomenos poſteriores Gręci vocauerunt & canichon cubiculum, auctore Volaterano. Auguſtę cubiculi Prępoſitus, & ipſe illuſtris ijſdem cum prępoſito cubiculi Principis priuilegiis gaudebat.[g] Temporibus Paleologorum capitiū Phrygiatum Prępoſitus cubiculi geſtabat, pallium purpureum, tunicam ex cocco & auro Phrygiatum in anteriori parte cum imagine Imperatoris ſtātis, in poſteriore vero throno inſidentis: ſceptrum quinque ligneum, cuius primus nodus erat aureus, alii auro, argentoq; conuoluti, quēadmodum Sophotatus Curopalata in officijs Palatinis deſcribit; ſed quoniam hunc Præpoſitum ſilentiariis pręfuiſſe diximus, & eorum in iure fit mentio,[h] de his eſt uideodum.

e d. l. 15. & 18
f l. 1. C. de præpoſ. ſacr. cubic.
g l. vlt. C. de præpoſ. ſacr. cubic.

DE SCHOLA SILENTIARIARIORVM. Cap. LXII.

ERANT Silentiarii non à ſecretis Principis, vt Accurſius credidit,[i] ſed qui curam habebant, ne quis in Principis palatio ſtrepitus exercitaretur, & vt ſilentium ſeruaretur. Procopius,[k] Romani, inquit, ad ea quę quietis ſunt in palatio, miniſtrum ſilentiarium vocant. Hi plures erant, ſed XXX. ordinarii & digniores in tres decurias diuiſi, quorum ſingulis decem vnus decurio pręerat.[l] Hunc Palatii Decurionum Marcellinus[m] vocat: Aliquis, inquit palatii Decurio, qui ordo eſt dignitatis, ſigna Petulantium ingreſſus & Celtarum. Ita etiam Honorius A. appellat.[n] Decuriones, ait, palatii noſtri, poſt emenſum fideliter obſequium, electionem habeant, ſiue ex Magiſtris officiorum, velut agentes dignitatem conſequi maluerint, ſiue inter uiros illuſtres comites domeſticorum. Omnes vero Magiſtrum officiorum tam in ciuilibus quam criminalibus cauſis, iudicem habebant:[o] Sed ubi annis XIII. inculpatas excubias peregiſſent, a pręſtandis equis, & tyronibus, onereque excoquendæ calcis ad fabricas, & recipiendorum in ędibus hoſpitum erant immunes.[p] Pręterea quod acquirebant filiifamilias Silentiarii, ex Principis ſtipendio, Anaſtaſii conſtitutione in Caſtrenſe peculium referebatur.[q] Ex quo apparet, illos verè milites non fuiſſe, quia de hoc dubitandum non erat, neque lege cauendum. Pręterea ſi parentes hanc Palatinam militiam pro filio emiſſent, pretium ipſis in legitimam non computabatur;[r] Vnde vendi potuiſſe huiuſmodi officium deprehenditur.[s] A tutela etiam & cura, erant immunes,[t] aliiſque eorum liberi priuilegiis honeſtabantur.[u] Hi prius fuere clariſſimi,[t] poſtea ſpectabiles ſunt facti.[u] Depoſito verò poſt annos XIII. officio erant illuſtres. Inter eos enim, qui Magiſtri, vel Comitis domeſticorum, officio functi erant, connumerabantur.[x] Hęc de Silentiariis, qui etſi à Magiſtro officiorum iudicabantur, cum tamen ſub Prępoſiti ſacri cubiculi obſequio eos fuiſſe conſtet,[y] de ipſis hoc loco diſſerui.

h in l. omnimodo. ad fin. C. de inoff. teſtam. tit. C. de ſilētiarijs. decurionibus eorum.
i in l. omnimod. ad fi. ver. ſilentiarijs. C. de inoff. ſic. teſt. & in Rubr. C. de ſilentia.
k lib. 20. de bello Perſico.
l l. 3. in fin. C. de ſilentiar. lib. 12.
m lib. 20.
n in l. 1. C. de ſilentiar.
o l. ne ad diuerſa. C. de ſilent.
p l. 2. & 3. C. eo. tit.
q l. vlt. C. eod.
r d. l. vl. & l. omnimodo. § vlt. C. de inoff. teſt.
s d. l. vlt.
t d. l. vl. C. eod.
u d. l. omnimod. § vlt.
x l. 1. C. eod. tit.
y l. pen. & vlt. C. eod.

DE

DE MAGISTRO OFFICIORVM Orientis, & eius inſignibus.

Cap. LXII.

C. de off. magiſtri officiorum.

a in ſecundo.
b in 1. de bello Perſico.

PRÆPOSITVM ſacri cubiculi, ſequitur Magiſter officiorum, quem Ducem ordinum Palatinorũ Zoſimus [a] & Procopius [b] appellant. Non tantum enim Palatinis, & Principis miniſtris, ac ſcholis palatij arma tractantibus imperabat, ſed, & fabricis, & limitaneis Ducibus, vel Comitibus, [c] a quibus, ad Magiſtrum officiorum, & Quæſtorem appellabatur. [d] Hanc Magiſteriam dignitatem vocant iura, [e] & Caſſiodorus, [f] cuius præcipuum munus fuiſſe dicit, vt Principi Senatores offerret. Ad ipſũ, inquit, palatij pertinet diſciplina, ipſe inſolentiam ſcholarum, mores procelloſos moderationis ſuæ terminis differenat. Tum multi ordines ſine confuſione aliqua componuntur: Et paulò poſt: Per eum Senator veniens, noſtris præſentatur obtutibus, admonet trepidum, componit loquentem: ſua quin etiam ſolet verba inſerere, vt nos decenter omnia debeamus audire. Aſpectus regij haud irritus promiſſor, collocutionis noſtræ glorioſus donator, illici conſiſtorij, quaſi quidam Lucifer. Nam ſicut ille venturum diem promittit, ſic iſte deſiderantibus vultum ſerenitatis noſtræ attribuit: cauſarum prętere a maximum pondus in eius audaciæ finibus, optima ſecuritate reponimus. Et paulo poſt: veredorum quinetiam opportunam velocitatem, quorum, ſtatus ſemper in curſu eſt, diligentiæ ſuæ diſtrictione cuſtodit; vt ſollicitudines noſtras, quas conſilio iuuat, beneficio celeritatis expediat. Per eum nobis legatorum, quamuis feſtinantium prænunciatur aduentus, per eum nominis noſtri deſtinatur erectio, & iſti principaliter creditur, quod tam neceſſarium eſſe ſentitur. His etiam laboribus æſtimatis, poteſtatem magnam huic decreuit antiquitas, vt nemo iudicum per prouincias faſcem aſſumeret niſi hoc & ipſe fieri decreuiſſet. Perequatores etiam victualium rerum in hac vrbe regia, propria voluntate conſtituit, & tam neceſſariæ rei iudicem fecit. Hæc ille.

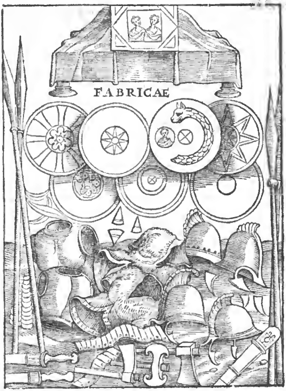
c l. pen. C. de off. Mag. off.
d l. pe C de app.
e §. 1. in proœm.
f § 1. in primo conſtit. C. l. 2. §. hoc etiam, C. de offi P. P. Afr.
f lib. 6.

Officiorum autem Magiſter dicebatur, quod officijs, ideſt Miniſterijs, ſeu Principi miniſtrantibus præerat; nomen enim officij, etſi multa ſignificat, hic pro miniſterio accipitur, vt apud Marcianum. [g] ſi ex officio, inquit, quis ad artificium tranſtulerit, officium artificio mutatur; Et in eodem ſenſu ſæpè apud alios ſumitur. [h] Adaucus martyr Diocletiani Imper. Magiſter officiorum, & Quæſtor fuit. [i]

g l. legatis. §. ſi ex off. ff. de leg. 3
h in l. ſeruos, ff. de manum. teſt. l. ſi non forte. §. libertus, ff de cõdi. indeb. cum ſi milib.
i Euſebius li. 8. cap 23.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI Officiorum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

COM.

COMMENTARIVM.

MAGISTER officiorum Orientis inſignia hęc habebat: Abacum tapeto in medio ſurrecto inſtratum, quo nititur erectus liber, argêto tectus, aureis virgulis in rhumbũ ornatus, in medio verò duorũ Principum vultus aureos cõtinet, infraſcriptũ eſt, FABRICÆ, quæ ſub huius cura erant, & in quibus varia armorum genera hic depicta fiebant.

In primis ſpectantur, cum ſuis ſymbolis ſeptem clypei. Sex in manuſcriptis. Hos Pierius.[a] vult fuiſſe proprios Præfectorum fabricarum: Ego ſcutorum militum exemplaria fuiſſe puto, quę etſi non in omnibus, certè in pluribus illis conueniunt. Itaq; fabricas ſcutarias nuncupatas referunt, in quibus ſcuta militibus tradenda fabricabantur.

a in [illegible] phi co.15.

In horũ vno cœruleo eſt dimidiatus ſerpẽs luteus, aureus vmbilicus, margo rubens, intra quem a læua parte eſt onyx paruus cum Aethiopis ſigillo, vt Pierius depingit: Sed in Codice impreſſo imago eſt togati Principis orbem tuentis; In vmbone aureus orbis decuſſatus, anguis dimidia parte eſt truncus, qualem in alio fabricæ clypeo idem Pierius deſcribit, quod ſymbolum in Marcomanis, Honorianis, & Cetratis ſub Magiſtro equitum pręſentali Occidentis ſum interpretatus. In Oriente enim non reperitur.

Alius clypeus rubeus in medio aureum orbem luteas, acutaſq; cuſpides emittentem, & cladem hoſtibus minantem habet. Marginem cœruleus limbus cingit, prout gerũt Aſcarij iuniores, ſub Magiſtro militum per Illyricum, in quibus hoc inſigne expoſui.

Tertius, & ipſe rubeus, aureum globum in vmbone tenet, ſeptem paruis cuſpidibus armatum, & alijs ſeptem orbiculis circundatum, quos maior luteus orbis ſuſtinet, octo longis luteiſque trabibus circum munitus. Simile ſymbolum in Oriente ſub Magiſtro militum Thraciæ Flauia Gemina, in Occidente Lanceatii ferunt: exceptis orbiculis. Vnum ſignificat eſſe, & magnum orbis Rom. Imperium, atque vndiq; munitum, etſi ob diuiſionẽ minus videatur, ut alias dictum In manuſcriptis, eſt geminus orbis luteus, ſenis, & duplicibus trabibus munitus.

Eſt & alia parma rubra, continens globum luteum acutos mucrones emittentem, qui marginem pertingunt, medio, aureus vmbilicus includitur, vnde aliæ, ſed breuiores luteæque cuſpides exeunt. Nigræ lineæ, totam clypei faciem inumbrant. Paruus vmbilicus, Imperium etſi ob diuiſionem comminutum, aduerſus hoſtes, armatum eſſe oſtendit, & vtrumque eius orbem vnitum, ita maiuſque auctum, maiorem illis cladem allaturum. Id verò tectum & latẽs eſſe, ex adumbratione ſignificatur niſi per eas mare malimus ſignificari. Simile inſigne eſt Baliſtariis iunioribus, ſub Magiſtro militum per Thracias. In manuſcriptis hic clypeus deeſt.

Aliam parmam cœruleam, nigræ lineæ ad medium occupant, vbi orbis aureus ſplendet, qualem Lanceatii iuniores, Mineruii, & alij ſub Magiſtro militum per Illyricum geſtant. Etiam id terras mareque vni Imperio Rom. ſubeſſe inſinuat. Rubeus circulus marginem ambit.

In alterius parmę cœruleæ vmbone, luteus orbis & nigris lineis decuſſatim diuiſus, duplici luteoquæ vinculo cingitur: Dimidium verò clypeum, nigrę lineæ percurrunt, quæ maris ſunt typus. Duplex circulus rubeus marginem ambit; Simile inſignæ ferunt Quarti Sagittarij, ſub Magiſtro equitum pręſentali Occidentis. Diuiſum orbem Rom. vno contineri Imperio inſinuat.

In vltimæ parmæ viridis vmbone, globus luteus, in medio quadram tabellam & ipſam luteam ſuſtinet. Illum octo lutei orbiculi, in medio clauis confixi, & luteo circulo cincti circundant. Nigrę lineę, tertiam ferè clypei partem occupant, quem rubeus limbus circumplectitur. Idem eſt argumentum, quod ſuperioris ſymboli. Tabula legem orbi a Principe datam refert. Orbiculi clauis confixi, orbem Romanum firmiter & vndique munitum eſſe denotant. Manuſcriptis pro hoc ſymbolo eſt orbis luteus, duobus circulis item luteis cinctus, & roſtris circum armatus, qualis eſt clypeus Comitis domeſticorum peditum. Vrſini codex argenteum globum albo circulo cinctum, & vndiq; roſtris munitum repręſentat: Madrucianus, in cœruleæ parmę vmbone, album vmbilicum, cœruleo luteoque circulo incluſum refert; alba tabella ſupra eminet. In alijs quoque ſymbolis in paucis quibuſdam manuſcripti variant.

A clypeorum lateribus bina vtrinque ſtant ſpicula, quę indicant in fabricis lanceas & arma fuiſſe fabricata; propè tres cuſpides viſuntur, quibus ſigna militaria inſigebantur. Quatuor aut quinque galeæ cum criſtis, duę loricæ, & totidem thoraces, duo enſes, & totidem ſpatæ, ocreę, ſecures bipennes, plumbatę ſeu plumbeę pilæ; Manuſcripti addunt arcum, & duas pharetras. Hæc fabricas armorum loricatas, ſpatarias, arcuariaſque nuncupatas referunt. Et licet nulla hoc nomine appelletur in Oriente, dubitandum non eſt huiuſmodi arma ibi fabricata fuiſſe, pręſertim illis 10 locis, quibus nullum armorum genus inſcribitur. Sed in Occidente ſuæ armorum ſpecies ſingulis fabricis applicantur. Nulli vero licebat hæc arma facere,[b] niſi fabris, qui in certis Imperii locis iuſſu Principis ea fabricabant, & Fabricenſes appellabantur,[c] quibus ſalarium ex publico dabatur, neque ipſis hęc alijs vendere licebat. In tractu Orientis quinque tantum fabricæ, ideſt armorum officinæ erant, tres in Ponto, vna in Aſia, duæ in Thraciis, quatuor in Illyrico. Hęc inſignia in huius magiſtri auditorio ſpectabantur, & forte eo procedente præferebantur, cum præconum acclamationibus, qui eſt Imperii partem prędicabãt, Gratianus,[d] Qui inquit ex officiali magiſterio attonito ſplendore viguerunt, acclamatione excipiantur ſolita, nec prætereantur vt incogniti. officiale autem magiſterium vocat Magiſtri officiorum. Illuſtris eſt hic Magiſter,[e] & Magnificus,[f] & quandoque Comes vocatur,[g] Magiſter palatii a Caſſiodoro, quo nomine etiam appellatur Tribonianus.[h] Præerat ſcholis, Menſoribus, Lampadariis, quatuor ſcriniis, officio admiſſionum, & fabricis, quæ ordine explicabuntur, & in tabula ſummatim repræſentabũtur. cubiculariis etiam alijſque miniſtris Principis, ius dicebat. Sed & Duces, ac Comites limitanei, eorumque officia, & caſtrorum præpoſiti illius ſuberant ditioni,[i] & ob id pedaneum iudicem ipſorum cauſas cognoſcentem habebat.[k] Omnes ſummatim poſt Notitię contextum repręſentabo.

b l. vl. § magnus. ff. de pub'ic
c l. 1. C de Fabricen. li. 12. & in §. 1. in auth. de armis.
d in l. 1. Cod. de Quaeſto. & mag. offic.
e l. 3. C. de curſ. pub. l. eos. C de prin. age in reb. lib. 12.
f in l. 4. C. de ag. in reb. lib. 12.
g l. iudicib. red. ra C. l. pen. et vl. C. de caſtrẽſib. et miniſteria. li. 12. & d. l. 3.
h in § ad eſſum. C. de iuſtin. C. confir.
i l. viros. C. de diuerſ. offi.
k § 1 Nouel. 82. ſeu auth. de iud.

N.O.T.I.T.I.A.

Sub diſpoſitione uiri Illuſtris Magiſtri officiorum.

Schola ſcutariorum prima.

Schola ſcutariorum ſecunda.

Schola gentilium ſeniorum.

Schola ſcutariorum ſagittariorum.

Schola ſcutariorum Clibanariorum.

Schola armaturarum iuniorum.

Schola gentilium iniorum.
Schola agẽtium in rebus, & deputati eiuſdem ſcholæ.
Menſores, & Lampadarij.
Scrinium Memoriæ.
Scrinium Epiſtolarum.
Scrinium libellorum.
Scrinium diſpoſitionum.
Officium admiſſionum.

Fabricæ infraſcriptę Orientis V.

Scutaria & armorum Damaſci.
Scutaria, & armorum Antiochiæ.
Clibanaria Antiochiæ.
Scutaria & armamentaria Aedeſſæ.
Haſtaria Ircponolitana Ciliciæ.

Ponticę III.

Clibanaria Cæſareæ Cappadocię.
Scutaria & armorum Nicomediæ.
Clibanaria Nicomediæ.

Aſiana I.

Scutaria & armorum Sardis Lydiæ.

Thraciarum II.

Scutaria & armorum Hadrianopoli, Hæmi montia.
Scutaria, & armorum Martianopoli.

Illyrici IIII.

Theſſalonicenſis.
Naiſſatenſis.
Ratiarenſis.
Scutaria Horreomargenſis.
Officium autem ſupraſcripti viri illuſtris Magiſtri officiorũ de ſchola agẽtiũ in reb. eſt ita.
Adiutor.
Subadiuua adiutores duo.
Fabricarum tres.
Barbariorum tres.
Orientis vnus.
Aſianæ vnus.
Ponticæ vnus.
Thraciarum, & Illyrici vnus.
Curioſus curſus publici Præſentalis vnus.
Curioſi per omnes prouincias.
Interpretes diuerſarum gentium.
Magiſter officiorum ipſe emittit.

NOS IN TABELLA OSTENDIMVS QVIBVS PRAEEST MAGISTER OFFICIORVM.

- *Magiſter officiorum praeſt*
  - *Scholis VIII.*
    - *Scutariorum 1.*
    - *Scutariorum 2.*
    - *Gentilium ſeniorum.*
    - *Scutariorum Sagittariorum.*
    - *Scutariorum Clibanariorum.*
    - *Armaturarum iuniorum.*
    - *Gentilium iuniorum.*
    - *Agentium in rebus, & deputatorum ſchola.*
  - *Menſoribus.*
  - *Lampadariys.*
  - *Scrinijs IIII.*
    - *Memoria, in quo viri 62. ex quibus*
      - *Antiquarij VII.*
        - *Græci IIII.*
        - *Latini III.*
      - *Adiutores Quaſtoris XII.*
    - *Epiſtolarum, viri 34.*
    - *Libellorum, viri 34.*
    - *Diſpoſitionum.*
  - *Officio admiſſionum.*
  - *Fabricis XV.*
    - *Orientis V.*
      - *Scutaria, & armorum Damaſci.*
      - *Scutaria, & armorum Antiochia.*
      - *Clibanaria Antiochia.*
      - *Scutaria & armamentaria Aedeſſæ.*
      - *Haſtaria Irenopolitana Cilicię.*
    - *Pontica III.*
      - *Clibanaria Cæſarea Cappadocię.*
      - *Scutaria, & armorum Nicomedia.*
      - *Clibanaria Nicomedia.*
    - *Aſiana I.*
      - *Scutaria, & armorum Sardis Lydia.*
    - *Thraciarum II.*
      - *Scutaria, & armorum Hadrianopoli Hemi monti.*
      - *Scutaria, & armorum Martianopoli.*
    - *Illyrici IIII.*
      - *Theſſalonicenſis.*
      - *Naiſſatenſis.*
      - *Ratiarenſis.*
      - *Scutaria Horreomargenſis.*
- *Limitaneis*
  - *Comitibus II.*
  - *Ducibus XIII.*

Digitized by Google

DE SCHOLIS QVIBVS PRAEERAT *Magiſter officiorum.* Cap. LXIII.

IN primis ſcholis octo Magiſtrum officiorum imperaſſe Notitia ſcribit: Quatuor ſcutariorum, duabus Gentilium, vni armaturarum, & alij Agentium in rebus, quæ ſcholę Palatinæ à Marcellino [a] appellantur, qui tuebantur palatium. Solis, inquit, ſcholis Conſtantius iuſſit Gallum eſſe contentum Palatinis, & protectorum cum ſcutarijs, & gentilibus, & infra. Aduocatos Palatinarum primos ſcholarum allocutus eſt. Scholam, non locum vbi virtuti datur opera, neque ipſam virtutis exercitationum, ſed tempus opportunum, quo virtuti vacatur, ſignificare Suidas memorat: in quo ſenſu [b] Cicero accepiſſe videtur. Dierum, inquit, quinque ſcholas, vt Græci appellant, in totidem libros contuli: Sed hic ſchola pro ordine militantium accipitur. Vegetius [c] pro centuria ſumere videtur. Per diuerſas ait, cohortes, & diuerſas ſcholas promouentur milites, & ſubdit, Primipili, Cēturio poſtquam in orbem in omnes cohortes per diuerſas adminiſtrauerit ſcholas, in prima cohorte ad hanc peruenit palmam. Hæ non legiones, non cohortes, nō vexillationes erant, ſed corpora militum, vulgus Italicum ſocietates appellat. Scholas in plurali tantum Feſtus ponit. Præter has octo tres aliæ ſcholæ ſuęrunt ſilentiariorum, & equitum, peditumque domeſticorum; Itaque vndecim, in toto Orientis Imperio, ſcholæ reperiuntur, & ita à Iuſtiniano [d] numerantur. Duæ inermes agentium in rebus, & Silentiariorum, & nouem armatæ militiæ; qui erant milites Armeni, omnium præſtantiſſimi numero 3500. computatis duabus domeſticorum ſcholis. His duo millia militum addidit Iuſtinianus, qui ſupranumerarij ſunt uocati. Suidas. [e] Erant, inquit, 3500. ex præſtantiſſimis Armenis in ſcholas diuiſi, & Principis palatium cuſtodiebant, & ideo huic Magiſtro parebant, ac vberius cæteris militibus ſalarium percipiebant. Hæc a Procopio ἐν ἀνεκδότοις mutuatus videtur, vbi idem fermè ſcribit. Alij inquit milites non pauciores tribus millibus quingentis ad cuſtodiam Palatij ſunt conſtituti, quos ſcholares vocant, quibus longe maius ſtipendium, quam cęteris dari conſueuit, initio ex præſtantiſſimis Armenis delecti hūc honorem pro meruerunt; Poſtquam vero Zeno Imperium adeptus eſt, inter eos etiam molles & imbelles ſunt recepti, donec progreſſu temporis etiam ſeruilis conditiones homines hunc honorem emerunt. Verum Iuſtinianus Princeps factus, plures magna pecunia ab eis recepta ad hunc honorem promouit. Et cum numerum compleſſet, alia duo millia addidit, quos ſupranumerarios vocauit, nullamque pecuniam illis dedit. Scholis nouem tantum Magiſter officiorum imperabat; Domeſticorum, enim Equitum peditumque ſcholę à ſuis Comitibus Magiſtrorum militum vices agentibus iudicabantur. [f] Notitia verò VIII. tantum ſcholas, vt dictum eſt, ſub Magiſtro officiorum ponit, Silentiariorum omittens, quos Primicerio cubiculi paruiſſe tradidimus. Hi tamen poſtea à Magiſtro officiorum ſunt iudicati. Zeno, [g] Iubemus inquit, qui quemlibet deuotiſſimorum ſilentiariorum ſcholæ ciuiliter vel criminaliter pulſare maluerint, ex iudicio tantummodo Magiſtri officiorum conueniri. Nullus verò has ſcholas ingredi poterat, qui à Principe probatus non eſſet, & ideo ipſorum nomina in ſcrinijs maioris laterculi a Notarijs tribunis ſcribebantur, ac ſingulo quadrimeſtri multis quotidie decedentibus vel abeuntibus, eorum album, vel matriculæ renouabantur. [h] In primis ſcholaribus omnibus interdicebatur, ne cuiuſquam

C. de priuilegijs ſcholarum. C. de comitibus & tribunis ſcholarū.

a lib. 14.

b li. 1. Tuſculan. quæſt.

c lib. 2. cap. 21.

d in l. vlt. C. loc.

e in verbo. ὑπεράριθμοι. & in verb. σχολάριοι.

f l. 1. C. de venatione feralis. 1. t. in inſcriptione.

g in l. 4. C. de ſilentiar.

h l. vl. C. de off. Mag. offic.

prædia conducerent, ne ab armorum exercitatione auocarentur. [i] Aliæ ſub P. P. erant ſcholæ, [k] quibuſcum hæ vndecim nihil commune habent. Cuique ſcholæ ſuus præerat Comes, vir ſpectabilis. [l] Ita enim ſcholarum capita Theodoſius & Honorius AA. vocant. [m] Comitem ſequebatur Primicerius, qui idem Tribunus vocabatur, & ipſe ſpectabilis. [n] Poſt hunc Decemprimi ſequentes erāt Clariſsimi. [o] Quorum primus Secundocerius eſt dictus, poſtea hi ad Primicerij gradum promouebantur. [p] Decem illi primi ſcholarum ad exemplum Decurionum Ciuitatum ſunt inuenti, qui & ipſi Decemprimos habebant, [q] poſt hos erant Ducenarij, deinde Centenarij, mox Biarchæ poſtea Circitores, exinde Equites, vltimi tyrones, qui erant plures, quemadmodum in ſchola Agentium in rebus. [r] Hos deponendi, corrigendive facultatem, eorum Comes non habebat: ſed hoc ad Magiſtrum officiorum ſpectabat. [s] Ducenarij, CC. militibus præeſſe conſueuerant. Centenarij, C. [t] Biarcha verò erat commeatus præfectus, nam Bios victum ſignificat: ſimilis erat Præfecto contubernij. X. militum. [u] Circitor, publicus vrbis cuſtos, alias Circitores ſunt, qui res venales per vrbem circunferunt. [x] Apud milites pro eo, qui vigilias circuit, accipitur. Eques verò plus erat, quam ſimplex miles. Pedes dicebatur, qui nullum ad huc gradum habebat. Primoribus ampliora cæteris ſtipendia dabantur, vt ait Suidas. Nam, prout gradu excellebant, plus habebant: Nemini verò licebat, ſcholarem fieri, aut ad eorum gradum promoueri ſine Principis conſenſu, & ob id codicillis à Notarijs Laterculenſibus ſcriptis, & à Principe ſubſcriptis, creabantur: & eorum nomina in Laterculo maiore conſequabantur. Cum verò tria millia & quingenti Armeni, in IX. ſcholas diuiderentur, inter hos Agentes in rebus, & Silentiarij inermes, nō conmumerabantur e ſingula ſchola ſi æqualem facimus diuiſionem, plus minus 400. militibus continebat. Sub Magiſtro Officiorum ſequentes ſcholæ à Notitia recenſentur.

SCHOLA SCVTARIORVM PRIMA. Hi & ſequentes Principem comitari conſueuerant. Zoſimus. [y] Recedentibus, inquit duobus ordinibus qui Principem ſtipare ſolebant Scutarij dicuntur. ſcutis enim potiſſimum vtentes, totum etiam corpus, armis tegebant, non tamen equos, vt Clibanarij, ita armis tectos pedites, Scutatos vocatos fuiſſe, auctor eſt Veget. [z] Hi a Conſtantino inſtituti videntur, quibus, & ſcholæ Clybanariorum panes quoſdam aſſignauit. [a] Huius ſcholæ meminit Marcellinus. [b] Obſcuris, inquit paucorum ſuſurris nomen perſtringebatur Equitij ſcholę primæ Scutariorum, etiam tum Tribuni: Idem. [c] De Scutarijs autem, ait, & Gentilibus excepere quemque promptiſſimum. & alibi. Primi Scutarij ſub Magiſtro militum Præſentali primo, & Magiſtro per Orientem, merebant inter Vexillationes Comitatenſes: ſed an ſint ex his ſubſiſto. Armis vtebantur, qualia in officiorum Magiſtri inſignibus oſtenduntur: Hi & ſequentes etiam in Occidente reperiuntur.

SCVTARIORVM SCHOLA II. dicta ad primæ differentiam, cuius idem Marcellinus. [d] meminit. Quibus, inquit, compertis, Valentiniano, qui cū his redierat regenda Scutariorum ſecunda ſchola cōmittitur: Is eſt Valentinianus qui mox imperauit. Secundi Scutarij, equo ſub Magiſtro Præſentali, inter Vexillationes Comitatenſes militabant.

SCHOLA GENTILIVM ſeniorū, Hi erant idololatræ ex Barbaris Rom. Imperio minimè ſubditis, varijſque gentibus collecti, vt ait Zonaras [e] Modeſtinus quoque [f] appellat Gentilium ſacerdotia Idololatrarum. Procopius [g] Romanis fœderatos gentiles Phylarchos fuiſſe dicit. De his ita Marcellinus, [h] Promptè præire ante alias duo iuuenes lecti in principus adeundi diſcriminis Saluius Vlpicanus Scutarius vnus, alter ſcholæ Gentilium. Et alibi. [i] Malaricus Gētiliū rector. Hi in Occidēte quoq; militabāt.

i d. l. vlt. C. loca.

k l. 2. C. de offic. P. P. Africa.

l l. 1. C. de priu. ſcholar. l. 3. C. de off. Mag. off.

m d. l. C. de off. off. Mag. offic. l. 1. C. de com. & tribun. ſcholar.

n l. 2. C. de domeſt. & proteſt.

ſ in l. vlt. C. T. eo.

o d. l. 2.

p d. l. 2.

q l. 1. in prin. l. 3.

§. Decaprotos. l. vlt. § munera ff. de munerib. & honor.

r l. 3. C. de Agēt. in reb.

s l. 3. C. de offic. Mag. offic.

t Veget. li. 2. c. 8.

u Veget. d. c. 8.

x l quęcūque. §. ſed & eos. ff. de Iuſtit.

y in tertio.

z lib. 1. cap. 10.

a l. 9. C. T. de annon. ciuilib.

b lib. 26.

c lib. 20.

d l. 25. ad finem.

e in Madruciar.

f in l. Athleta, §. 1. de excuſ tut.

g lib. 1. de bello Perſico.

h lib. 27.

i lib. 15. & lib. 20.

SCVTARIORVM SAGITARIORVM. Hi armis vndique tecti ſagittis vtebantur in prælio. Eiuſdem nominis cuneus ſub Duce Mœſiæ ſecundæ merebat, & alius ſub duce Daciæ, niſi fuerint ſequentis ſcholæ.

SCVTARIORVM CLIBANARIORVM, id eſt, Cataphractorum, ipſi, & equi, toti erant armis contecti. quemadmodum ſupra expoſui; hi & à Conſtantino inuenti fuiſſe videntur, quibus certos panes quemadmodum & alijs Scutarijs eſt elargitus.[a] Eorum arma in Magiſtri officiorum inſignibus, ſpectantur.

a d. l. 9. C. Th. de anno. & tribut.

ARMATVRARVM IVNIORVM ſchola eſt dicta, quia non loricis, ſed ſolidis armis ſupra oſtenſis, quas armaturas vocabant, vtebantur, vt ait Aelianus,[b] qui pedeſtrem ordinem in tres partes diuidit, Armaturam, Velites & Peltaſtos. Grauiſſimis armis more Macedonum munitos, grauem armaturam vocat, qui etiam armati nominabantur, quod & de Equitibus eſt dicendum: Nam Scutum grandius, & haſtam longiorem geſtant. Cuneus Secundorum Armigerorum erat ſub Duce Mœſiæ ſecundæ. Armaturarum ſeniorum ſchola, in Occidẽte merebat. Harum & Marcellinus,[c] meminit Balcobaudes, inquit, armaturarum tribunus. Ordinem ſcholarium iuniorum à Gordiano iuniore reſtitutum, & iuniorum ab eo vocatum Cedrenus ſcribit.

b in libello de inſtruendis acieb.*

c li. 14. 15. & 27.

GENTILIVM IVNIORVM ad differentiam ſeniorum nuncupatorum, In Occidente ſex tantum ſcholæ nominantur.

DE SCHOLA AGENTIVM IN rebus. Cap. LXIIII.

C. de agentibus in rebus.

OCTAVA Magiſtro officiorum, parebat ſchola Agentium in reb. quam velut pręcipuam, & officio à cęteris diuiſam proprio capite tractandũ eſſe cenſui. Hi erant Principis nuncij in prouincias, & alia loca ob diuerſa negocia miſſi. D. Hieronymus,[d] quos inquit, nunc Agentes in rebus, vel Veredarios appellant, veteres Frumentarios nominabant. Sextus Aurelius Victor.[e] Nec minore, inquit, ſtudio pacis officia vincta legibus æquiſſimis, ac remoto peſtilenti Frumentariorum genere, quorum nunc Agentes rerum ſimillimi ſunt, qui cum ad explorandum annunciandumque, qui fortè in prouincijs motus exiſterent, inſtituti viderentur, compoſitis nefariè criminationibus, iniecto paſſim metu pręcipuè remotiſſimo cuique, cuncta fœdè diripiebant. Hactenus Victor. Frumentariorum nomen antiquitus inſtitutum, vſque ad Conſtantinum permanſit. Ante Hadrianum enim, & poſtea ſub multis Principibus, Frumentarij appellabantur. Spartianus loquens de Hadriano,[f] erat inquit, curioſus non ſolum domus ſuæ, ſed etiam amicorum, ita vt per Frumentarios occulta omnia exploraret. Lampridius in Commodo, Præfecti Prætorio, ait, Anterum eductum è palatio ſacrorum cauſa, & redeuntem in hortos ſuos per Frumentarios occiderunt. Item Capitolinus ita de Macrino,[g] cum quidam milites ancillæ hoſpitis pudorem deprauaſſe ſuſpecti eſſent, atque per quendam frumentarium ille didiciſſet, adduci eos iuſſit, & pœna affecit. Idem in Maximo & Albino ſcriptum eſt, prætcrea ad omnes prouincias miſſis frumentarijs iuſſumque, vt quicunque Maximinum iuuiſſent, in hoſtium numero ducerentur. Item Trebellius Pollio in Claudio, cum nunciatum eſſet Gallieno per frumentarios Claudium iraſci, quod ille molleſtus viueret, nihil eum grauius accepit. Frumentarij fortè à militibus frumentarijs legionum ſunt dicti, quorum crebra in antiquis monumentis fit mentio, ſicut enim illi frumenta perquirebant, ita iſti inueſtigabant, quæ in prouincijs fierent, & Principi nunciabant, eiuſque mandata ad quoſcunque perferebant. Poſtea agentes in rebus ſunt vocati, qui iuſſa Imperatoris exequebantur. Conſtantinus enim ad Agentes in rebus ita ſcribit.[h] Ad curas agendas, & curſum illi exeant, quos ordo militiæ vocat & laborum: curas enim vel res agendis pro negocijs Principis ponit. idem Conſtantinus,[i] Agentes inquit, in rebus ad mouendum militẽ mitti conſueuerunt. Arcadius, & Honorius,[k] Quicunque, aiunt, e palatio noſtro ad prouincias commeauerit, compulſor, exactor, Admonitor, Portitorue præcepti, Agens in rebus hoc tantum poteſtatis arripiat, quantum eſt mãdatum. vt plurimum ergo erant Veredarij, qui litteras & mandata Principis celeriter ferebãt, qualẽ fuiſſe Zenonẽ Anachoreta Theodoretus Θεοφιλοϐεῖ ἱστορίᾳ ſeu libro ſcribit.[l] cũ primum ait, Imperator Valẽs fuiſſet de medio ſublatus, militare depoſuit cingulum. Erat autem adſcriptus in numerum eorum, qui litteras Imperatoris ferebant celeriter. Honorius A.[m] Agentes, inquit, in rebus, quibus iniuncti negocij tempus emenſum eſt, ad comitatum reuerſi probant cauſas neceſſariæ tarditatis. Varia enim ijs a Principe negocia committebantur, quæ intra pręfinitum tempus exequi tenebantur. Et quoniam ſemper in itinere verſabantur, eos ſæua pericula adire, & vitæ renunciare Theodoſius ſcribit.[n] ex his aliqui ad manſiones mittebantur, vt inſpicerent, ne quis ſiue duplomate, aut ſupra modum euectionis curreret. Conſtantius,[o] agentes in rebus in curris agendis, & euectionibus publici curſus inſpiciendis, prouidebunt, ne quis citra euectionis auctoritatem moueat curſum, vel amplius poſtulet, quam conceſſit euectio. Hæc ille. Ad hoc munus ſinguli in ſingulas prouincias mittebantur, vt Arcadius, & Honorius,[p] ſanxerunt. Agentes, inquiunt, in rebus ſingulos in ſingulas prouincias, mitti eos eſſe cenſemus, quibus inſpiciendarum euectionum tantum debeat cura mandari: Nec vero ex omni numero mittebantur, ſed qui gradum in ſchola meruiſſent.[q] Hi curioſi dicebantur.[r] Primicerius Senatorque, qui alijs in ſcholis eſſe conſueuerant, in hac non reperiuntur, ſed tantum Ducenarij. qui plus 48. eſſe non poterant, & centenarij qui numerum 200. non excedebant: Biarchæ 250. Circitores 300. Equites 450. qui ſimul iuncti gradu fungentes. 1248. numerum implebant.[s] Alij præter hos priuati nuncijs per diuerſa loca perferendis vacabant. Iſti ad primę cohortis Milliariæ dictę, erant ordinati. Quemadmodum enim illa Primpilum 400. militibus præfectum habebat, & primum haſtatum, qui 200. regebat, & Ducenarius vocabatur: Principem, Secundum haſtatum, qui ſinguli CL. militibus præerant, & Vltimum, qui centum viris imperabat.[t] Sic iidem ferè gradus in ſchola Agentium in rebus inueniebantur.

d in 1. c. Abdiæ.

e de Cæſaribus in Diocletiano.

f in eo.

g in eo.

h in l. 1. C. de of fic. Mag. off.

i in l. 7. C. T. de curſ. publ.

k in l. 2. C. de exactor. & exactor.

l in relig. hiſto.

m in l. 14. C. T. eo.

n l principes, C. de princip. agen. in reb.

o in l. 2. C. de curioſis.

p in l. vlti. C. de curioſ.

q li. 1. C. de offic. Mag. officio.

r in l. 1. & ſeq. C. de curioſ.

ſ l. 3. C. de agentib. in reb.

t Vege. lib. 2. c. 8.

In hanc enim ſcholam recepti, primo Equites, mox Circitores, Biarchi, Centenarij, Ducenarijque gradatim fiebant, donec ad Principis gradum aſcenderent, id eſt primi officiorum magiſtratuum crearentur.[u] Cum enim à laboribus itinerum quieſcebant, tum Ducenarij, & Centenarij facti, in prouincias mittebantur, vt magiſtratuum officijs præeſſent, & tunc Principes vocabantur, quo munere functi, Proconſulis, aut Vicarij dignitatem aſſequebantur.[x] Inuenio autem in Orientis prouincias XIIII. Principes officiorum ex ſchola Agentium in rebus exijſſe. In Occidentis VI. In Scrinijs etiam memoriæ epiſtolarum, & libellorum, Adiutorum officio fungebantur.[y] In Fabricarum quoque ſcrinio quattuor ex his qui Principes fuiſſent, pro Subadiuuis ſeruiebant.[z] Stipendium a Principe percipiebant, & ideo ſine ſcriptura probatoria ab eo ſubſcripta eligi non poterant, quæ in ſcrinio memoriæ, vbi illi Subadiuuæ erant, reponebantur.[a]

u l. 1. C. de offic. Mag. offic.

x l. 3. l. 105. & l. ſeq. C. de princ. agent. in reb.

y l. agentes in rebus C. eod.

z d. l. agent. l. ex eo. C. de agentib. in reb.

a l. 3. in fi. C. eo. & l. vlt. C. de diu. off. 6. & eſt notanda l. vlt. ad med. C. de inoff. teſt.

Aliæ

Digitized by Google

Aliæ verò ſcholę à Primicerio notariorum tractabantur: Hanc ſcholam eſſe opinor, quæ palatina vocatur, & lites coram Principe agitatas exequebatur, [a] officia palatina à D. Ambroſio appellantur, [b] palatina, inquit, omnia officia, hoc eſt memoriales, agentes in rebus temperant à proceſſu. Priuilegium habebant huius ſcholæ Centenarii, Ducenarii, & Adiutorię, ne ſub alio Romæ aut Cõſtantinopoli quam Magiſtro officiorum conuenirentur; alibi verò iure communi vtebantur. [c] & ſileo magiſtriani diuinorũ officiorum à Metaphraſte appellantur. [c] Idem eorum matribus, vxoribus, liberis, ſeruiſque priuilegium tribuitur. [e] Hos Gothi Saiones appellabant, vt ex pluribus Caſſiodori locis deprehenditur.

a l. properandũ. § ſin autẽ vtraque parte. C. de iudi.
b epiſtol. 33. ad Marcel. ſoror.
c l. ex eo. C. eo de iud.
d 22. Octob.
e l vl. C. eod. b. noſtro tit.

In ſchola Agentium in rebus erant quidam Deputati dicti, quos eos fuiſſe opinor, qui ipſis Agentibus velut miniſtri inſeruiebant, & eos currentes, comitabantur, quemadmodum apud Valentinianum legimus. [f] ſeruos publicos armorum fabricæ deputatos fuiſſe, qui carbones accendendo, aut ligna ferendo, vel huiuſmodi alia agendo, armis fabricandis inſeruiebant, vt Dendrophori, & ſimiles, quorum etiam Nouella 85. meminit, [g] Sic deputati ſacræ veſtis erant, qui eas manibus componebant & aptabant: [h] Reliqua agentium in rebus ex officio huius Magiſtri ſunt petenda, quod totum ex his conſtabat. Hæ ſunt octo ſcholæ, quibus Magiſter officiorum imperabat. Nunc ad alios palatij miniſtros illis ſubiectos eſt transeundum.

f in l. vlti. C. de ſer. fugi.
g ſeu Authẽ. de armis § 3.
h l. ſeruos § deputate. C de palatin. ſacr. larg.

DE MENSORIBVS, LAMPADARIIS, admiſſionalibus: & inuitatoribus.
Cap. LXV.

C. de menſorib

MENSORIBVS etiam Magiſter officiorum imperabat, qui Principem in aliquam ciuitatẽ, iturum præibant, & domos, in quibus quiſque hoſpitaturus eſſet, ſigno denotabant, vt ad Theodotum Magiſtrum officiorum Valentinianus A. ſcribit, [i] apud quem vulgo legitur Metatores: Sed in Codice Theodoſiano eſt Menſores, & ita appellat Vegetius: [k] Menſores, inquit, ſunt, qui in caſtris ad Podiſmum dimetiuntur loca, in quibus milites tẽtoria figunt, vel hoſpitia in ciuitatibus præſtant. Metatores uerò appellat, qui pręcedentes locum eligũt caſtris. Plerunque tamen promiſcuè Metatores & Menſores vocantur, qui ante exercitum vias complanabant. D. Ambroſius, [l] metatores, inquit itinera diſponunt: id clarius in Pſalm. 119. ſermo. 5. his verbis explicat. Miles, qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipſe diſponit ſibi, nec pro ſuo arbitrio viam carpit, nec voluptaria captat compendia, ne recedat à ſignis, ſed itinerarium ab Imperatore accipit, & cuſtodit illud, pręſcripto incedit ordine, cũ armis ſuis ambulat, rectaque via conficit iter; vt inueniat commeantium parata ſibi ſubſidia. Si alio ambulauerit itinere annonam non accipit, manſionem paratam non inuenit, quia Imperatore ijs iubet hęc pręparari, omnia qui ſequuntur, nec dextra nec ſiniſtra à præſcripto itinere declinant, meritoque non deficit qui Imperatorem ſequitur ſuum. Moderate enim ambulat, quia Imperator non quod ſibi vtile, ſed quod omnibus poſſibile, conſiderat: ideo & ſtatiuas ordinat, triduo ambulat exercitus, quarto requieſcit die. Eliguntur ciuitates, in quibus triduum, quatriduum, & plures interponantur dies, ſi aquis abundãt commerciis frequentantur, & ita ſine labore conficitur iter, donec ad eam vrbẽ perueniatur, quæ quaſi regalis eligitur, in qua feſſis exercitibus requies miniſtretur. Hactenus D. Ambroſius. His concinit, quod Lampridius in Alexandro ſcribit itinerum, ac dies publice proponebantur, ita vt edictum pẽderet ante menſes duos, in quo ſcriptum eſſet illa die, illa hora ab vrbe ſum exiturus, & in prima mãſione manſurus: Deinde per ordinem manſiones, deinde ſtatiuæ, deinde vbi annona eſſet accipienda: idem fermè tradit Cõſtãtinus Porphyrogenneta de thematibus: menſores, inquit, ſunt, qui Foſſatum metiuntur & conſtituunt; Foſſatum autem caſtra appellatio quo ſenſu hoc vocabulum ab Honorio [m] & Zoſimo [n] vſurpatur. Sed à Leone A. [o] menſores inter eos ponuntur, qui in Principis palatio alio officio fungebantur, & fortè aulicis annonam, & equis pabula metiebantur. Hi quoque à Principe in ſcrinio libellorum probabantur. [p] Eorum Primicerius, ideſt primus cum biennio in eo gradu permanſiſſet, vltimi agentium in rebus locum conſequebatur, id eſt eius ſcholæ tyro fiebat, vt Honorius [q] ad Aemilianum Magiſtrum officiorum ſcribit. Alij erant menſores apud magiſtros militum, qui & ipſi domos ſignabãt in quibus milites erant hoſpitaturi, qui ad hunc locum non pertinet.

i in l. 1. & 2. C. de metatis.
K lib. 24. ca. 7.
l l. in examero lib. 5. cap. 10.
m in l. 1. C. T. de terris limit.
n lib. 3.
o in l. vlti. C. de diuer. off.
p in l. vl. ad fi C. de diuerſ offi.
q in l. vnica, C. de menſor.

LAMPADARIIS quoque Magiſter officiorum præerat non ſolum his, qui lampadum palatii curam habebant, vt accenderentur & niterent, ſed, & alijs quos ad vſus ſcrinii deputatos fuiſſe Leo [r] ſcribit. Ea erant ſcrinia memoriæ, libellorum, epiſtolarum & admiſſionum, quorum ſcribis in multam noctem vigilantibus, & ſcribentibus, cum Lampadibus opus eſſet, his accendendis & curandis Lampadarii præficiebantur, qui in ſcrinio libellorum, & ipſi à Principe erant probandi. [s] Auctor eſt in Commodo & Pertinace Herodianus Principi ignem prælatum fuiſſe, de cuius miniſtris vereor hic non intelligi, cũ Leo A de his notitię aulicis loquens eos menſores, & lãpadarios ſuæ diſpoſitioni reſeruet qui ſcriniis inſeruiunt. Habebant lampadarii primicerium, qui triennio tantum ea dignitate fungebatur, vt et ſequẽtes illum gradum poſſent adipiſci. [t] Alii erant lampadarii in officio Pręfectorum Præto. de quibus Iulianus Patritius. [u] Legimus, & lampades Vicario Ponticę & aliis pręlatas fuiſſe, in edictis [x] Iuſtiniani de quibus infra dicetur. Sed etſi quattuor prædicta ſcrinia ſub Magiſtri officiorum diſpoſitione fuerint: quoniam eorum Magiſtri inter ſpectabiles à Notitia recenſentur, de his & ipſorum inſignibus ſuo loco dicendum ſeruabo.

r in d l. vl. ad fi.
s d. l. vlt.
t Nouel. Theod. tit. 34.
u in epitom. Nouel 38.
x in edicto 8. Nouel. 41. Iulian. d. Nouel. 38.

PAREBANT & Magiſtro officiorum ADMISSIONALES vocati. [y] Horum munus erat, volentes adire Principem intromittere, vnde ab admittendo admiſſionales ſunt nuncupati; cui muneri hunc Magiſtrum præfuiſſe ex Caſſiodoro ſupra diximus. Lampridius in Alexandro, Cum amicis tam familiariter vixit, vt communis eſſet ei ſæpè conſeſſus, iret & ad conuiuia eorum, aliquos autem haberet quotidianos, etiam non vocatos, ſalutaretur verò quaſi vnus de Senatoribus, patẽte velo, admiſſionalibus remotis, aut ſolis his, qui miniſtri ad fores erant. Horũ primus, Magiſter vocabatur. Vopiſcus. [z] Arrogationem, inquit, inferendam credidi ca libris Acolii qui Magiſter admiſſionum Valeriani Principis fuit, Marcellinus. [a] Per admiſſionum Magiſtrum, qui mos eſt honoratior, accito, eodem ingreſſo conſiſtorium offertur purpura. Hunc ſequebatur proximus vocatus. idem Marcellinus, [b] manumittendis, ait ex more inductis per admiſſionum proximum, Iulianus leges agi dixerat. Hæc ille. Horum corpus officium vocatur, quia officium habebant Principem allocuturos intromittendi. Imperante Caio Caligula in vſu erat admiſſionalis, qui legatos ad Principem introducebat. Philo de legatione ad Caium, miſſo, inquit, ad nos Caio, qui legationibus admittendis pręerat, pollicitus eſt ſe cogniturum cauſam noſtram per ocium. Hęc ille. Is etiam acta principis ſeu annales ſcripſiſſe videtur. Vopiſcus, enim in Aureliano narrat Acoliũ magiſtrũ admiſſionũ Valeriani plures libros illius actorũ feciſſe. in Occidente

y l. 2. C. de priu. cor. qui in ſacro palat. milit. et in l. vlt. C. de diuer. off.
z in Aureliano.
a lib. 5.
b lib. 22.

Digitized by Google

præter admiſſionales, inter palatij officia recenſentur cancellarij, qui hic omittuntur.

Erant & INVITATORES ſub eodem Magiſtro officiorum, qui diuerſos ad cœnam Principis inuitabant, aut alios vocabant, vt ad eum venirent. [a] Hos vocatores appellat Tranquillus in Caligula, [b] compererat, inquit, prouincialem locupletem ducenta ſeſtertia numeraſſe vocatoribus, vt per fallaciam conuiuio interponeretur. Nec tulerat moleſtè tam magno æſtimari honorem cœnæ ſuæ: Idem Seneca de tranquillitate vitæ: Caligula, inquit, gauiſus eſt, quod ille prouincialis tanti fecerit ſecum cœnare, vt ob id magnam pecuniam erogauerit vocatoribus, à quibus fuerat inuitatus: ita etiam nominat Martialis, iam dices mihi vapuler vocator: & Catullus in hendecaſyllabo, quærunt in triuio vocationes. Plinius, [c] Ptolemæo regnante, inquit, Apelles Alexandriam vi tempeſtatis expulſus ſubornato fraude æmulorum Plano regio, inuitatus ad Regis cœnam venit, indignantique Ptolemæo, & vocatores ſuos oſtendenti, ut diceret, à quo eorum inuitatus eſſet, arrepto carbone extincto è foculo, imaginem in pariete delineauit, agnoſcente vultum Plani Rege ex inchoato protinus. Hæc ille. ex quibus conſtat non modo Reges, ſed & Principes Romanos inuitatores, ſeu vocatores habuiſſe, qui conuiuas ad Principis menſam inuitarent: Tunc enim amicos frequenter ad ſe vocare conſueuerant, vt ea Tranquillo & alijs liquet. De his intelligit Corippus lib. 3. dum ait, iuſſuque regentis acciti proceres omnes.

a d. l. vl. C. de diuerſ. offic.
b cap. 99.
c lib. 35. c. 10.

Inuitatores ſicut præcedentes probandi erant à Principe codicillis in ſcrinio libellorum conſcriptis. Horum Notitia non meminit: Sed quia cum Admiſſionalibus à Leone A. recenſentur, & huic Magiſtro paruiſſe creduntur, eos hic locandos cenſui.

Cod. de Fabricenſibus.

DE V. FABRICIS IN DIOECESI *Comitis Orientis, & Fabr. cenſibus.*

Cap. LXVI.

QVINDECIM in Orientali imperio fabricæ erant inſtitutæ, id eſt loca in quibus arma fabricabantur, videlicet quinque in Oriente, tres in Pōto, vna in Aſia, duæ in Thracijs, & quatuor in Illyrico, oēs in oppidis locatę, quæ non longè a limitibus Imperij militibusvè eſſent. Neq; verò nia armorum genera in ſingulis fabricis, paucis exceptis fiebant, ſed certa in diuerſis. Fabricę græcè ὅπλα ποιεῖα dicebantur. [d] & fabricenſes arma ipſa fabricantes. [e] Quæ fabricata & perfecta in publicum armamentarium deferebant. [f] Nulli autem ea vendere aut emere, ſicut nec alibi facere licebat. [g] Creabantur Fabricenſes idonei viri, & probati, qui curiales non fuiſſent, nec vlli oneri ciuitatis obnoxij. Quare prius teſtibus de hac re examinatis, & actis apud Præſidem prouinciæ, vel ciuitatis defenſorem conſcriptis, qui a curia liberi apparebant, in Fabricenſium collegium cooptabantur, & ex publico ſalarium accipiebant. [h] Formulam de armorum factoribus creandis Caſſiodorus [i] recitat, ſemel verò Fabricenſes facti donec Primicerij honore functi fuiſſent, nec ipſi, nec eorum liberi, fabricam armorum deſerere poterant, ſed inuiti, cui ſemel erant adſcripti, fabricæ obnoxij permanebant: et ideo vt vbique dignoſci poſſent, nota ſeu ſtigma eorum, brachijs, quemadmodum & Tyronibus imprimebatur. [k] Arcadius A. ſtigmata inquit, hoc eſt nota publica, fabricenſium brachijs ad imitationem, tyronum infligantur, ut hoc ſaltem modo poſſint latitantes agnoſci: Hæc ille. Ob fabricanda verò arma compellebantur prouinciales carbones conferre, exceptis palatinis, quia ſordido hoc munere erant immunes. [l] Habebant ſingulæ fabricæ ſuum collegium, in quo exemplo ſcriniorum quinque primi emitebant. [m] qui ampliora ſequentibus

d Nouel. 85 ſeu Auth. de armis, §. 1.
e l. 1. & 2. toto tit. C. de Fabricēſib. lib. 11.
f d. l. 1.
g §. 1. Authē. de armis, l. eorum ff. de publica.
h l. 4. C. de Fabricen. lib. 11.
i lib. 7.
k l. 3. iure, l. vl. C. eo tit. de Fabricenſibus.
l l. maximarum. C. de excu. mun.
m d. § 1. in Auth. de armis.

ſtipendia conſequebantur. Horum primus Primicerius fabricæ vocabatur. [n] gradatimque proximi in locum decedentium ſuccedebant. Tribunum fabricarium primicerium Marcellinus [o] appellat; Ad Tribunum, inquit, miſerat fabricæ Cremonenſis. Primicerij facti poſt biennium a fabricandi laboribus immunes tanquam protectores, ad ſalutandum Principem ſeu exoſculandum ſacram purpuram admittebantur. [p] Valentinianus A. Primicerium inquit, fabricæ poſt biennium non ſolum vocatione, verumetiam honore donari præcipimus, ita vt inter protectores, (eiuſdem fabricæ) per bienniū, adoraturus æternitatem noſtram ſuo quiſque tempore dirigatur. Intelligit autem, vt Primicerius cum protectoribus corporis Principis, ad eum ſalutandū admittatur, non fabricæ protectores. Mendoſum enī eſt, & ea Codice Theodoſiano delenda ſunt illa verba, EIVSDEM FABRICÆ. Immunes etiam ab hoſpitibus recipiendis erant fabricenſes, [q] iudicemque ſolum Magiſtrum officiorum habebant, [r] Eius enim cura arma fabricabantur, & ad diuerſa loca transferebantur [s] prout opportunum videbatur, aliquo ea fabricenſibus decoquente aut fugiente pro eo cęteri tenebantur, & ideo bona ſine legitimo hærede defuncti ad corpus fabricenſium pertinebant (Nouel. Theo. 13.)

n l. 2. C. de Fabricenſibus.
o lib. 14.
p d. l. 2.
q l. Fabricenſiū C. de metat.
r l. pen. C. de Fabricenſ.
s l. vlt. C. eo. tit.

Fabricæ verò Orientis ſuo Magiſtro officiorum erant, Prima DAMASCI SCVTARIA armorum dicta, quia in ea ſcuta & arma protegendi corporis gratia, vt thoraces, ocreæ, caſſides & ſimilia fabricabantur. Scutaria clypeos Iuſtinianus uocat. [t] Horum forma in Magiſtri officiorum inſignibus ſpectatur. Damaſcum totius Orientis oculum appellabant: Nūmus Voluſiani Coloniam nominat hac inſcriptione ΚΟΛ. ΔΑΜΑΣ ΜΕΤΡΟ. ΙΕΡΑ. ΚΟΛ. itē in alio Nummo ΚΟΛ. ΔΑΜΑΣΚΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΑ. ΚΟΛ.

t in d. Nouel. 85. §. pen.

Alia ſcutorum & armorum fabrica erat Antiochię quæ eſt vrbs omnium clariſſima ad flumen Orontē, Syrię Comagenæ metropolis, vbi ſępè Orientales Principes degebant, ut conſtat ex plurimis iuribus ibi ſcriptis, [u] Epidaphne Plinio, Reblata in ſacris literis uocatur. Antiochenos maximam fęliciſſimāque vrbem inhabitantes totum fermè annum ludos, & feſta concelebrare Herodotus [x] ſcribit.

Tertia clibanaria itē Antiochiæ, in qua arma protegendis cataphractis parabantur, Clibanaria uoce Perſica dicta. Huius fabricæ iura meminerunt. [y] Hæc credo erat Barbaricaria, in qua ſinguli Barbaricarij ſenas caſſides, & buculas per dies triginta fabricabant, & octonas argento decorabant: [z] quales, [a] Poeta deſcripſit; Alij thoraces ahenos, aut leues ocreas lento ducunt argento.

Quarta erat Fabrica ſcutaria & armamētaria Aedeſſæ, in qua item ſcuta fiebant, & arma fabricata reponebantur. Aedeſſa verò vrbs erat, metropolis Oſroenæ in Meſopotamia, in læua ad Euphratem, [b] vbi Augarus Rex imperauit, qui ad Dominum epiſtolam ſcripſiſſe dicitur, cumque D. Thadęus cū populo ad Chriſtianā pietatem perduxit, auctor Nicephor. [c] ordini ciuitatis Aedeſſenæ Conſtantius ſcribit. [d] aliquot alia iura ibi ſunt condita. [e] Imperante Iuſtino a Scirto flumine, qui eam interfluebat, eſt ſubmerſa, ut auctor eſt Zonaras; qui, aqua ad ſuum alueum reuerſa, in fluuij ripa lapidem inuētum, fuiſſe ſcribit, cui notis hieroglyphicis inſculptum erat.

u l. 7. C. de num. l. 4. C. de metat. l. 22. l. 24. C. de decurionib. l. 2. C. de pal. ſacr. larg. et alij.
x lib. 2. de hac ciuitate, Strabo lib. 16. Marc. lib. 14. Gul. Tyri epiſcop. de bello ſacro lib. 4. c. 9.
y l. Fabricēſium. C. de metatis.
z l. 1. C. I. de Fabricenſ.
a m.
b l. quicunque per Oſroenā. C. de cohortal.
c lib. 2. c. 7.
d l. 10. C. de decur.
e l. 2. C. de erog. milit. annon.

FLVVIVS MALE SALTABIT CIVIBVS. Gręci enim σκιρτᾶν ſaltare dicunt Callirhoe a fonte cognominatam Plin. [f] ſcribit. Legendum eſt autem Ediſſa pro Aedeſſa. Hanc Hebræi Harac vocant, Strabo [g] vrbem ſacram quod inter aquarum impetus ſita, immobilis maneat.

f lib. 5. cap. 24.
g lib. 16.

Vltima erat Haſtaria Irenopolitana. Hæc Ciliciæ vrbs eſt ad Cydnum flumen poſita, & interpretatur ciuitas pacis; hic haſtæ fiebant.

DE

DE FABRICIS PONTICAE. Cap. LXVII.

IN Pontica erãt fabricę tres, Clibanaria Cęſareæ Cappadociæ. Hæc vrbis Mozaca appellabatur quã vt ait Euſebius Cæſariẽſis, pulſo Archelao, Tiberius Cæſaream vocauit; Illi præſul præfuit Baſilius Magnus.

Altera Scutaria & armorũ Nicomedię: Hæc vrbs dicta eſt à Nicomede Bithyniæ rege, quam in ſinu Allaceno condidit, multiq; in ea fuere nomine Nicomedes; Comedia vulgo dicitur: Turcę Nichor appellant. Hic aliquot ſcripta ſunt iura.[a] Ibi Diocletianum Imperium depoſuiſſe, ait Eutropi'. Olim Allacus eſt dicta, Pauſania, Macellino, Cedreno, & Pollione auctoribus: Olbiam vocatam Stephanus tradit.

Tertia Clibanaria Nicomediæ; Duæ in hac vrbe erant fabricæ: altera, in qua ſcuta & arma ad protegeuda corpora, altera vbi Clibaniaria fabricabantur.

a ut l. 8. C. de decurionib. l. 4. C. de poſtulan. l. 6. C. de diuerſ. off. l. ult. C. ex quib. cau. infa. irrog. l. 9. C. de legit. hared.

DE FABRICA ASIANAE. Cap. LXVIII.

VNA tantum in Aſia erat fabrica, Scutaria & armorum Sardis Lydiæ, vbi olim Crœſi, & aliorũ Regũ fuit regia. Hinc ortus eſt Chryſanthus philoſophus, qui vt auctor eſt Suidas, oĩa ſe diuino monitu facere profitebatur, & accerſitus à Didio Iuliano, ad eum accedere recuſauit, quaſi Deo nolente, nec multò poſt ille trucidatus eſt: In huius honorẽ, Sardis ſingulo quadriennio fiebat certamen, Chryſanthiaoum vocatum[b].

b l. pen. ff. de an. leg.

DE FABRICIS THRACIARVM. Cap. LXIX.

IN Thracijs duæ fuere fabricæ, Scutaria & armorum Hadrianopoli Hæmimontu: Ea vrbs Yſcodoma olim vocabatur, vt ait Marcellinus vel Oreſta vt Lampridius, Oreſtiam vocat Zonar. quam cum tota regione Lucullus ſubegit, eam à ſe poſtea Hadrianopolim Hadrianus appellauit. De eiorum Principũ patria fuit, quibus extinctis a Scythis eſt capta. Hic ſcripta aliquot fuere iura. [c] Altera fabrica Scutaria & armorum fuit Martianopoli: quam in Martiæ ſororis honorem Traianus cognominauit, vt auctor eſt Marcellinus. [d] Eius originis hiſtoriam Iornandes [e] latius explicat; Martionopolim, inquit, vrbem famoſam & Metropolim Traianus Imperator hanc ob cauſam ædificauit, vt fertur, eo quod Martiæ ſororis ſuæ puella, dum lauat in flumine illo, quod nimiæ limpiditatis ſaporiſq; in media vrbe oritur, Potami cognomẽto, exindeque vellet aquam haurire, caſu vas aureum quod ferebatur, in profundum cecidit, metalli põdere grauatum, & longe poſt emerſit, quod certe nõ erat vſitatum, ſed vacuum ſorberi, aut certe ſemel voratum vndis reſpuentibus renatare. His Traianus ſub admiratione compertis, fontiq; numinis quiddam ineſſe credens, conditam ciuitatem Germanæ ſuæ nomine Martionopolim nominauit. Hanc vrbem ad Pontum Euxinum inter Odyſſum, & Anchialum Itinerarium ponit. Zoſimus [f] vrbium maximam Thraciæ appellat. Multa ibi prælia Claudium ſecũdum Imperatorem commiſiſſe auctor eſt Pollio. De hac plura Suidas. [g] Valentem toto fermè anno Martionopoli moratum fuiſſe, iura ab eo ibi condita indicant.[h]

c l. 1. C. de ſuis & legit.

d lib. 27.

e de reb. Gethicis.

f in 4.

g in voce ...

h l. 1. C. de veſtibus holober. l. 6. C. de fid. & iu. haſt. fiſ. l. 4. C. de erog. milit. anno. l. 1. C. de milit. veſte. & alijs.

DE IIII. FABRICIS ILLYRICI. Cap. LXX.

QVATTVOR in Illyrico fabricæ exercebantur; Vna Theſſalonicæ vrbis Macedonię, in Amphaſitide, ait Ptolemæus. Hæc Halis prius dicta; Stephanus a Caſſandro Rege conditã ſcribit, quam Philippus Amynthę filius, Theſſalonicam appellauit, quia eo in loco Theſſalos vicit: Sed Strabo ait ab eius vxore ita nũcupatã. Iulius verò Tarreus, qui de ea librũ compoſuit, a Theſſalonica illius filia appellatam affirmat: Emathiam Zonaras vocat. Nũc Salonich dicitur. Nobilis eſt Pauli epiſtola. ibi Reſp. Romana quæſtorium habuit, & pecuniam vectigaliũ tributorumq; aggregabat, Cicer. pro Gn. Plancio, loquens de eo, Theſſalonicã me, inquit, in Quęſtoriumque perducit. Duodecim millia eius ciuium Theodoſius Imper. occidit, quod populari tumultu ſuos magiſtratus, & milites oppreſſiſſent. Vnde a D. Ambroſio Mediolani templũ ingredi prohibitus eſt. [i] Hic erat armorum fabrica, vbi etiam plura reperiuntur ſcripta iura.[k]

Alia eſt fabrica NAISSATENSIS, in Naiſſitate oppido. Naiſſo ſcripta eſt a Cõſtantino ordini Decurionum Aedeſſenorum epiſtola, [l] quod oppidum idem cum hoc eſſe puto.

Tertia RATIARENSIS, fabrica erat in Ratiaria oppido. Rhetiariam legit Ptolemęus, quam in Mſia ſuperiore locat: Sed in iure [m] appellatur Retiaria, vbi quandoque Diocletianus ius condidit. Ratiaria, legio XIIII. GG. id eſt Gemina, hic ab Itinerario collocatur.

Quarta erat Scutaria Horreomargenſis. Margum eſt oppidum Mœſiæ primę prout in eius Duce videbitur. Horreomargum verò ibidem ędificatum arbitror.

Alia, Valentiniano & Valente imperantibus, fabrica Conſtantinopoli fuit,[n] cuius Notitia non meminit, quòd forte hoc tempore eſſe deſiſſet. Numerus armorum ſciri nõ poteſt: Appianus in proœmio primi libri Libycæ hiſtoriæ tempore Hadriani, ſub quo vixit, ſcribit Rom. Imperium curruum ad prælia inſtructorum duo millia habuiſſe, & armorum in ſupplementum trecenta millia. Alii ad reges Aegypti hoc referunt.

Reperiebantur apud ſingulas fabricas quidam, Deputati dicti, qui erant ſerui, aut ad illud opus publicum damnati, vel mercede conducti, vt Dendrophori, aut Carbonarii. [o] Valentinianus; Si qui, inquit, publicorum ſeruorum fabricis, ſeu aliis operibus publicis deputati, domibus ſe alienis & priuatarum ancillarum conſortiis adiunxerint, conditioni priſtinæ, laboriq; reſtituantur. At Leo Imp. in libello quem de bellico apparatu inſcripſit, eos ſcribas fuiſſe, velle videtur, cui concinit, quod Baſilidi magiſtro officiorum Iuſtinianus mandat, vt aliquot ex chartulariis in ſcrinio fabricenſium conſtitutis deputet, qui priuatos arma facientes inquirant, & ea in armamentarium deferant, alioſque ad fabricanda arma idoneos quærant, qui inter fabricenſes referantur, de his deputatis forte intelligitur. Nunc ad huius magiſtri officium eſt veniendum.

i Rufin. lib. 11. c. 18. hiſtor. eccleſ. c. cum apud. 11. q. 3.

k ut l. 1. C. de pe... bon. ſubl. l. 2. C. de cap. et diſt. fiſci debit. l. 32. C. de decurionibus. l. 2. C. de omni agro deſer.

l l. 20. C. de decurionib.

m l. 8. C. commu. de ſucceſſ. l. 26. C. de pignorib.

n l. 2. C. Theo. de fabricen.

o l. ult. C. de ſer. fugit.

DE OFFICIO MAGISTRI officiorum. Cap. LXXI.

AD obeunda Imperii negocia pluribus miniſtris & pręſertim Curſorib. Magiſter officiorum egebat. Ideo eius officium ex agẽtibus in rebus ipſi ſubiectis conſtabat. [p] Quare iura, [q] quę de illis agunt, plurimum ad Magiſtros officiorum ſunt conſcripta. Primus ergo huius officii ex agentibus

p l. 1. C. de offic. Mag. offic.

q C de ag. reb. in reb.

Digitized by Google

a d.l.1.C.de off. mag.offic.
b in 6.

tibus in rebus erat Adiutor,qui eius vice in gerendis negocijs fungebatur. [a] Caſſiodorus. [b] Adiutor etiam Magiſtri noſtris præſentatur obtutibus,vt Vicaria forte beneficij eligamus eius præſidium,qui nobis preſtat fidele ſolatiu:Hæc ille.Is à Magiſtro Principi oblatus, eius verbo ſine ſcriptura creabatur. Conſtantinus ad agentes in rebus. [c] Adiutor præterea inquit,in quo totius ſcholæ ſtatus, & ſecuritas Magiſtri conſtituta eſt,idoneus probitate morum,& bonis artibus præditus, noſtris per Magiſtrum obtutibus inferatur,vt noſtro ordinetur arbitrio: Ita enim legendum,& dictio adiutor, ſequentibus eſt coniungenda.Hic præerat etiam iudicijs,quæ coram Magiſtro officiorum agitabantur: [d] & quandoque Spectabilis, [e] quandoque clariſſimus tanquam Senator vocatur. [f] Depoſitoque officio, Vicaria dignitate gaudebat. [g] Duos quinque habebat ex ijſdem agentibus in rebus Subadiuuas,ſeu coadiutores, vt ſignificat Notitia, quæ eſt mendoſa: apud quam legendū eſt,ſubadiuuæ adiutoris duo, ſic enim infra in eodē Occidentis officio ſcriptum eſt, ſubadiuuæ adiutoris: Id etiam Leo Imp ſignificat, [h] Patritio Magiſtro officiorum ſcribens,ſub quo,& non alio, ſubadiuuas vult conuenire. Ex eadem ſchola,tres agentes, fabricarum rationes ſcribebant,totidem Barbariorū, lego Barbaricorum ideſt eorum,qui caſſides, buccalaſque,auro & argento, expreſſis hominum brutorumque imaginibus exornabant: Alij quinque ſinguli in ſua diœceſi,Orientis,Aſianæ,Ponticæ, Thraciarum & Illyrici fabricas curabant.

c in d. l.1.

d l. in ſacris 3. C. de prox ſacro ſcrin.
e d.l. in ſacris.
f in l.ut,in fi C. de caſtrenſian.et miniſter.
g l eos C.de princip agen. in reb.
h in l.ex eo.& ſeq. C de agent. in reb.

Eorum erat officium ſcribere numerū armorum, quot haſtæ,ſcuta,caſſides, & id genus alia, ſingulis diebus ad vſum militum fabricarentur, quot armamentarijs inferrentur,impenſas in eis factas, & ferri fabricis illati quantitatem,& ſimilia [i] Hæc erant tempore Notitiæ. Leo verò Imper. numerū ſubadiuuarum adauxit, [k] iuſitque vt qui ex agentibus in rebus, in prouinciarum officijs Principes fuiſſent, eorum quaterni ſubadiuuæ ſingula fabricarum ſcrinia quæ erant xv. per annum tractarent, & totidem Barbaricorum: Vnde ſexaginta quotannis ſubadiuuæ ſcriniorum fiebant,præter eos,qui Barbaricos curabant. Ex ijſdem agentibus alij ſubadiuuæ ſcrinijs vtriuſque laterculi inſeruiebant, & omnes ſalarium ex publico percipiebant. [l] Vnus etiam curioſus curſus publici,Præſentalis dictus ex ipſis agentibus conſtituebatur,qui proſpiciebat, ne quis ſine iuſſu Principis, equis publicis curreret,neve euectionibus, vltra ſtatutum tempus,vel modum vteretur. [m] Hic degebat Conſtantinopoli, & ideo Præſentalis vocatur: Sed & alijs in prouincijs ſinguli curioſi eodem officio fungebantur. Arcadius, [n] ad Marcellum Magiſtrum officiorum, Agentes,inquit,in rebus,ſingulos,in ſingulas prouincias mittendos eſſe cenſemus, quibus inſpiciendarum euectionum tātum debet cura mandari. Erant in hoc officio & Barbarij dicti,qui in ſcrinio,ſcholarium nomina ſcripta ſeruabant. [o]

i l.1.& ult.C.de fabricenſ.
k in l. agentes in reb. C. de ag. in rebus.

l d.l. agentes.

m l.2. C.de cur.

n in l vlt. C.eo. de curioſ.

o Nouel. Theo. tit.27.ad Florentium mag. offic.

Alij ex agentibus in rebus variarum linguarum periti,diuerſarum gentium poſtulata interpretabatur, & omnium idiomatum legatis reſpondebant. Interpretum dignitas,etſi magna fuit,ipſis tamen cū Imperatore epulari non licebat.Procopius: [p] Iuſtinianus Bradunam interpretem menſæ adhibuit, quod nunquam prius conſuetum. Non enim interpretem quamquam nullo magiſtratu inferiorem, ſimul cum Imperatore epulari fas eſſe omnes norunt:Hæc ille. qui etſi loquitur de interpretibus legatorum, qui ad Principem mittebantur:minus tamen alij hoc honore dignabantur. Magiſter ipſe emittit,inquit Notitia, ſcilicet euectiones & veredos, datq; facultatem cui voluerit, cum equis publicis currendi, quod prętér P.P.nullus alius facit. Gratianus. [q] Iudicibus, inquit, faciendæ euectionis copiam denegamus, cum tantum noſtro muneri,& tuę ſedi ideſt P P. necnon viro illuſtri Magiſtro officiorum ſit reſeruatum,cum neque Pręfecto vrbi,nec Magiſtris militum,nec Ducibus,nec Vicarijs, nec cuiquam alij, pręter memoratas duas poteſtates à nobis hoc conceſſum ſit. Hactenus Gratianus.Idem Caſſiodorus in formula magiſteriæ dignitatis. Sunt autem euectiones,codicilli, quibus facultas equis publicis currendi conceditur. [r] Hæc de magiſtro officiorum. Nunc ad proximum illuſtrem,ideſt Quęſtorem eſt veniendum.

p lib. 2. de bello Perſic.

q in l.iudicibus. C.de curſu publ.

r l.euectiones.l. iudicibus. C. de curſ.publ.

DE QVAESTORE, ET EIVS inſignibus. Cap. LXXII.

Cod. de officio Quæſtoris.

PRAETER Quęſtores à Regib. & populo Romano creatos,alij inuenti ſunt tempore Cęſarum, Candidati Principis vocati,qui illius epiſtolas,decreta,conſtitutioneſque in Senatu recitabant, quę dignitas primordiū erat honorum & ſententiæ in Senatu dicendę: [s] Ex his enim Pretores prouincias recturi creabantur. Lampridius. [t] Quæſtores candidatos ex ſua pecunia iuſſit munera populo dare, ſed vt poſt Quęſturam,Pręturam acciperent, & inde prouincias regerent. Candidati verò a cādida veſte,qua induebantur,ſunt appellati; quemadmodum Regum Babyloniç, & Aegypti familiares a purpurea veſte, qua gerebant,purpurati ſunt vocāti. Tertullianus. [u] Qui,inquit,familiaritate Regum vtebantur,purpurati Regum uocabantur; ſicut apud nos à toga candida,candidati: Hęc ille. Mox tribuni,candidati ſunt dicti, qui à ſecretis Principum, Egregiorum titulo honeſtabantur;Caſſiodorus enim refert [x] ſuum patrem tribunum cādidatum,& Notarium Valentiniano Auguſto à ſecretis ſtetiſſe. Hi Quęſtores primū ab Auguſto introducti: vt Senatus decreta cuſtodirent, quæ prius tribunis plebis & Aedibus committebantur,quemadmodum Dion lib. 54.ſub finem refert;mox epiſtolas Principis & acta in Senatu recitarunt,(l.1.ff de offi. quęſtor.) demum ſub poſterioribus Principibus plurimum creuerunt, cum eorum vice iudicare cœperunt; Auguſtus enim appellationes vrbanorum litigatorum Prætori delegabat Vrbano,prouincialium Cōſularibus viris, quos ſingulos cuiq; prouinciæ negocijs prępoſuiſſet. [y] Nero ad Senatum detulit, ſequentes Imperatores ad Pręfectum Pręt0rio. Demum cauſę omnes ad Principem deuolutę Quęſtori cum Pręfecto Pręt0rio ſunt commiſſę: [z] quandoque ſoli Quęſtori demandatæ. Itaque Quęſtores candidati ad maximam dignitatem prouecti,illuſtresque facti,omnia Principis nomine peragebant, Quęſtores ſacri palatij appellati; quod nomen ſub Conſtantini Imperio ipſis inditum fuit. Zoſimus. [a] ſecundum hos,inquit,eſt Saluius,cuius officium erat dictare,quę Principi viderentur; Quęſtorem à Conſtantini temporibus appellant: Hęc ille. Denique cum eorum nutu Princeps omnia faceret, non multo minorem P. P. auctoritatem habuerunt. Principis enim aſſeſſores creati eius vice iudicabāt. Procopius. b Tribonianus,inquit, Pamphylius Imperatoris Paredrus ideſt aſſeſſor, quem magiſtratum Romani Quęſtorem, Latini Iureconſultum vocant. Idem. [c] Proclus, ait tunc Imper. Paredrus erat, magiſtratum Quęſtoris appellatū gerens. Vnde nemo quā Iuriſperitus ea dignitate fungi poterat,Leges.n. a Principe promulgandas, & edicta componebat. [d] Mandata,Pręſidibus danda formabat,quę maiori laterculo interpręcipiebat. [e] Reſcripta etiam quibus cauſę a Principe delegabantur,ipſe dictabat, [f] quæ nō niſi ab eo ſubſcripta,robur habere poterant: Nam in Nouella lege Valentiniani, [g] a Quęſtore dictata in fine legitur. Subſcripſi; ſcilicet Quęſtor; Id etiam in reſcriptis obſeruari Iuſtinianus pręcipit. [h] Debet, inquit, ſubſcriptio Quęſtoris continere nomen iudicis,litigantium,& reſcriptum ferentis. Metaphraſtes, [i] Quęſtor,ait,accepta carta diuinum reſcriptum dictauit & ſubſcripſit. Hodie quoque magni Cancellarij Galliarum,& Sabaudię,ac Neapoli,

s l.1. ad fi. ff. de Quæſtor.
t in Alexandro.

u in lib. de Idololatria.

x lib.1.variar.in 4 epiſt.

y Tranquillus in Auguſto.c.33.

z l. præcipimus. C.de appell.
a in 5.
b lib. 1. de bello Perſico.
c eod.lib.
d in Authen. de manda. Prin.§ 1. & edicto 13.Iuſtiniani. § 1.
e d.§ 1.in Auth de mand. Princ ſeu l. vlt. C.eod tit.Græcè & Latinè edita.
f l.pen.C.de diuerſ. reſcrips.
g de homicid.caſu fact. & l. vlt. tit.ſeq.
h in Nouel.114. ſeu Auth. vt diuin. iuſ. ſubſcriptione habeant glorioſiſ Quæſto. & in Auth glorioſiſſime.C.de diuerſ reſcript.
i 16. ſebr. in q. Porphyrio.

Regię

Regiæ Cancellariæ Regentes, proprio nomine ſcripto, addunt, Vidi, vel, Legi. Imperator verò prius ipſe hoc modo ſubſcribebat, A A. manu diuina. [a] Aliquando apponunt literam, S, quæ ſignificat ſubſcripta; [b] Cæterum Leges & edicta ita innoata, & ſubſcripta ad Comitem diſpoſitionum deſcribenda mittebantur, vt in eius ſcrinio conſeruarentur, mox edicto Præfecti Prętorio in aliquo foro publicabantur, aliàs neminem ligabat: [c] & ideo in plurium Codicis Iuſtiniani, & Theoduſiani ſubſcriptionibus legitur PP. ideſt publicata. In Nouella verò Valentiniani, [d] ſcribitur. Data VIII. Kalen. Ianuarij Romæ. Accepta VI. Kal. Ianuarij Romæ à Principe alibi degente. [e] Publicata V. Kal. Ianuarij, in foro Traiani, ſubſcripſi, ſcilicet Quæſtor. Idem etiam apparet in præcedentibus, & ſequentibus, & pleriſque Valentiniani, aliorumque iuribus, [f] Aliquando legitur emiſſa ſcilicet in publicum. [g] Publicari etiam leges dicebantur, cum apud acta legebantur. Quemadmodum inſtrumenta actis inſerta, publicantur, & ideo in iure non ſemel inuenitur in legum ſubſcriptionibus. Lecta apud acta. [h] Quandoque recitabantur in Senatu per Primicerium Notariorum, [i] & tunc addebatur, Recitata in Senatu apud P. V. [k] Conſtantinopoli, plurimum legebantur in loco, qui Septimus nuncupabatur, vbi Senatus haberi conſueuerat, idque ex pluribus Iuſtiniani iuribus conſtat. [l] & ideo iura, in quibus reperitur, Recitata ſepties, ſunt emendanda, & reponendum Septimi: [m] quo in loco ſolitum fuiſſe cogi Senatum auctor eſt Nicephorus, [n] qui ſcribit Senatum ad Septimum vocatum, & Martianum à Pulcheria ibi Imperatorem declaratum. Hic locus alio nomine Secundianus vocatur in quadam præfatione ſeu epiſtola D. Gregorij [o] XXIIII. inquit Nouemb. temporib. D. & beatiſſimi Papæ Gregorij coronatus eſt Phocas, & Leontia Augusta Septimo palatio, quod dicitur Secundianus, & occiſus eſt Mauritius Imper. cum omnibus filijs maſculis: Erat id ſuburbium Conſtantinopolis, vt Procopius [p] memorat. Alterum, ait, templum D. Theodoræ ædificauit in ſuburbio, quod Hebdomō id eſt Septimum appellatur, Zonaras etiam Phocam prope Conſtantinopolim in ſeptimo infulis Imperij ornatum fuiſſe ſcribit. Cedrenus quoque cum de eijciendo D. Chryſoſtomo ageretur, Epiphanium Cypri Epiſcopum in Septimum veniſſe, & ibi Synodum factam, memorat. Idem eſt auctor imperante Iuſtino, ieiunum populum ſupplicandi cauſa per ſeptem dies ad Septimum exiuiſſe, ob Antiochiam terræ motu abſorptam. Prope Septimum Samuelis Prophetæ oſſa ab Arcadio Auguſto tranſlata & condita fuiſſe D. Hieronymus, [q] Martyrologium, [r] & alij [s] teſtantur: Ibidem, ideſt ſeptimo ab vrbe lapide Theodoſius Magnus in baſilica magnificè extructa D. Io. Baptiſtæ caput condidit, vt D. Proſper, [t] Nicephorus, [u] & alij tradunt. Ibidem veſtes Principis conſeruatæ fuiſſe videntur: orto enim incendio Septimi in Veſtiario coronam Iuſtiniani Imper. amiſſam fuiſſe, Cedrenus tradit, quæ poſt menſes VII. cum paruo vnione, & omnibus gemmis inuenta fuit.

Romæ verò aliquando in Pantheo iura publicabantur, ſeu recitabantur, [x] aut in foro Traiani, [y] in atrio Mineruę, [z] aut in Aproniani foro, [a] quod ab Aproniano P. V. conditum fuit. ſuum forum Traianus an. CVI. dedicauit, cum ingentem columnam cochlidem altam pedes CXXVIII. ſemis, gradus CLXXXV. intus habentem, & feneſtras XLV. [b] erexit, quam Conſtantinus Romam profectus, teſte Marcellino, [c] eſt admiratus. Aliquando inuenitur ſcriptum, lex antelata edicto Albini P. P. ideſt, coram omnibus poſita; Quandoque prolata litteris, ſub die XII. Kal. Mar. Romæ, Aut accepta, IIII. Kal.

a vt in d. Nouel. Valentini. de bonis. caſu fac. et ad erat pullare. l. 4. C. de aduoc. diuerſ. iud.
b vt in l. 21. & plurib. ſeq. C. de tranſa. l. 20. C. ex quib. cau. infam. irrog.
c Auth. vt facta noua conſtitutiones, ſeu Nouella 66. Abb. in c. 2. & Fel. ibi num. 7. extra de conſti.
d tit. 4. l. 2.
e l. 1. C. de P. P. ſiue vrb. l. 1. C. de curſu l. 4. C. de prox. eorum qui in ſac. palat. mil. l. 1. C. de appar. Mag. mil. l. 2. C. de exhortalib. l. 1. C. de lucr. ad uoca. l. 16. C. de quaſtionib.
f vt in l. 1. C. de veſtib. holob. l. 7. C. de profeſſorib. & med. 10. C. d. appell. l. 1. C. de his qui pat. vel filios occid.
g l. 9. C. de quaſtionib.
h l. 4. C ſi regun. l. 23. C. de procuratorib. l. 2. C. T. de naufrag.
i l. oblatione, C. Theo. lib. 8. tit. 8.
K vt in l. 22. C. Theod. de curſu publ. l. 1. C. de bonis mater. l. 1. C. eod. tit.
l l. pen. C. de ſacroſ. eccl. l. 19. C. de iure delib. l. 30. C. de fideic. l. 34. C. de dona.
m vt l. 36. C. de iure dot. l. pe. C. de reb. cred. l. vl. C. de legit. tut. l. 3. C. de bon. lib. l. lectiſ. C. de agric. & cenſ.
n lib. 14. c. 10. et 18
o lib. epiſt. 12. c. 1
p lib. 1. de ædificijs Iuſtiniani.
q aduerſus Vigilantium.
r 20. Auguſt.
s Niceph. lib. 14. cap. 10.
t in chronicis.
u lib. 12. cap. 49.
x l. 10. C. T. de piſtorib.
y Nouella Valentiniani tit. 4. l. 2.

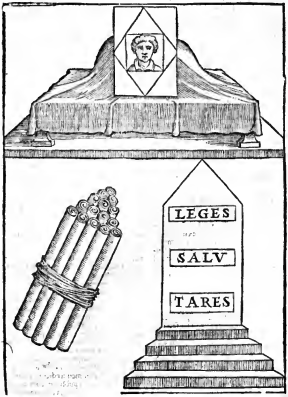
April. [d] Venabri Conſulatu Valentiniani & Valentis AA. vel miſſa ſub die VIII. Kal. Februarij Romæ. [e] Sed hic credo legendum Roma, & intelligi inde miſſam Conſtantinopolim, quia nulla lex, niſi vtroque Principe conſentiente, condebatur. Extat pręclarum exēplum legis conditę à Gratiano Theſſalonicę XV. Kal. Iulij. Item curſus publicatę Conſtantinopoli XIII. Kal. Ianuarij, [f] & alterius à Conſtantino duobus in locis latę. [g] In Codice verò Iuſtiniani hęc, vt hodie ſuperflua, vulgo à librariis omittuntur, in quo tantum legitur D. & PP. ideſt, data & publicata, [h] vel ſubſcripta. Hęc autem verba, Dat. IIII. Kal. Mar. Romę, vel PP. & ſimilia, in margine ad latus ſcribebantur. [i] vt ex Valentiniani Nouella deprehenditur. Multi verò adhibebātur Iureconſulti, cum lex condebatur. Imperator Alexander, inquit Lampridius, nullam Conſtitutionem ſacrauit ſine xx. iuriſperitis, & doctiſſimis ac ſapientibus viris, iis denique diſertiſſimis non minus L. vt non minus in conſilio eſſent ſententię, quam S. C. conficeret; & id quidem, vt iretur per ſententias ſingulorum, ac ſcriberetur quid quiſque dixiſſet, dato tamen ſpatio ad diſquirendum, cogitandumq; prius quàm dicerent, ne incogitati dicere cogerentur de rebus ingentibus. Leges vel ęre incidebantur, aut in cerusſatis linteis vel mappis ſcribebantur. Venuleius, [k] qui tabulam, inquit, ęream legis refixerit, vel quid inde immutauerit, lege Iulia peculatus tenetur. Hinc Poeta dixit, [l] fixit pretio leges atque refixit, quia inquit Seruius, inciſę in ęreis tabulis affigebantur parietibus. Vnde Plinius. [m] vſus ęris, ait, ad perpetuitatem monumentorum iam pridem translatus eſt, in quibus publicę conſtitutiones inciduntur. Orationes etiam Principum in Senatu habitas ęre inciſas fuiſſe in panegyrico Plinius ſcribit. Quod verò leges etiam in linteis aut mappis deſcriberentur, probat Conſtantinus. [n] Aereis, inquit, tabulis, vel cerusſatis, aut linteis mappis ſcripta proponatur lex. Idem, [o] vt perpetua obſeruatione firmetur, legem hanc inciſam ęneis tabulis iuſſimus publicari. Hic non omnem tamen legem quandoque in iure partem appellari. Leo A. [p] Hac parte, inquit, pręcipimus eſſe memoriales in ſcrinio memorię LXII. Conſtantinus, [q] nemo ad hanc partem ideſt legem moſſatur. Edicta quoque à Principe proponenda Quęſtor dictabat. Vocabantur edicta, quę non ęre inciſa, ſed Pretorum exemplo in albo ſcribebantur. Erat hic murus gypſo dealbatus, vt ait Suidas, [r] vel vt Theophilus [s] tabella dealbata, In vniuerſas verò ciuitates edictum mittebatur, ac diebus xxx. legendum proponebatur, quemadmodum in Claudij Cęſaris edicto obſeruatum fuiſſe Ioſephus [t] ſcribit. Hoc meum edictum, inquit, ciuitatibus per magiſtratus publicari volo non minus xxx. diebus ita proponendum, vt ab omnibus humi ſtantibus poſſit perlegi. Hęc ille. Denique omnium rerum publicarum, populorumque Imperii Rom. curam Quęſtor habebat. [u] Hunc, inquit, Caſſiodorus Princeps cogitationum & curarum ſuarum participem faciebat, & eiuſdem linguę vox erat; Deliberanteque Imperatore de aliqua re, ipſe ſuam animi ſententiam depromebat, & quod Principi placuiſſet, palam enunciabat. Deinde in perſona Principis loquens, ait, ſi quid dubitamus, à Quęſtore requirimus, qui eſt theſaurus famæ publicę, armarium legum, paratus ſemper ad ſubitum. Et poſtea: Adeſſe in eo debet ſcientia iuris, cautela ſermonis, vt nemo debeat reprehendere, quod Principem conſtiterit conſueuiſſe; Hęc ille. Pręerat etiam Laterculo minori, in quo Tribunatus, & pręfecturę caſtrorum limitumque continebantur. [x] Cauſas appellationū à ſpectabilibus Iudicibus ad Principem deuolutas ipſe vnà cum Pręfecto Pręctorio, qui erat in Comitatu, iudicabat. [y]

z tit. 5. de collat leg. Romana. & Moyſi.
a l. 3. C. de nauic. ſeu naucler.
b Dion in Traiano.
c lib. 6.
d l. 22. C. Th. de curſu pub. l. 1. C. de mageſt. conue nt. l. 4. C. de teſt. milit. l. 3. C. de neceſſ. ſer. har. inſt. l. 2. C. ſi quis eminent cau.
e l. 1. C. Theo. de tract. et ſtatiuis.
f in l. 3. C. de iis geſtis.
g in l. 20. & in maiorib. C. de appellat.
h in tit. de ſumma Trin. l. 3. & ſeq. C quom. & quando iudex et alij.
i Nouel. Valent. tit. 7. de indulg. reliquor.
K in l. 8. qui tabulam. ad leg. Iul. pec.
l in 6. Aeneid.
m lib. 34. cap. 9.
n in l. 1. C. T. de aiim. qua. inop. par.
o l. 2. C. T. quemadm. ciuil. mun. ind.
p in l hac parte, C. de prox. ſacr. ſcrin.
q in l. nemo. de maleficis.
r in voce λεύκωμα.
s in §. pœnales. Inſtit. de actio.
t lib. 19. antiq. cap. 5.
u edicto 23. in proœm.
x l. 1. & 2. C. de offic. Quæſtor.
y l. præcipimus, §. 1. C. de appell.

NOTI-

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS QVÆSTORIS.

COMMENTARIVM.

QVÆSTORIS inſignia erant. Abacus tapeto ad terram demiſſo, & ſurrecto inſtratus, quo erectus liber nititur, auro tectus, & imaginem Principis in medio quadri interſecantibus lineis incluſam habens: infra ad læuam chartarum conuolutarum faſciculus viſitur, quæ ſunt edicta, & leges nomine Principis Quæſtoris confeſſio conditæ. Ad dextram ſtat armarium inſtar turris in ſummo faſtigiatum, ad quod per quattuor gradus aſcenditur: illi inſcriptum eſt; LEGES SALVTARES. In eo enim, leges, edicta, & ſanctiones à Principe promulgatæ conſeruabantur. Hæc in auditorio ipſo cauſas cognoſcente aſtabant, & forte illi in publicum exeunti, quemadmodum Aſiarchis; pro inſignibus depicta præferebantur.[a] Tum etiam a præcone clamabatur eum eſſe Imperij patrem, quemadmodum de P.P. & alijs dictum eſt. Gratianus.[b] Qui ex Quæſtore, inquit, honore attonito ſplendore viguerunt, acclamationœ excipiantur ſolita, nec prætereantur vt incogniti. Hæc ille. Magnificus appellabatur & Illuſtris,[c] ac glorioſiſſimus,[d] Hoc titulo eum Princeps, & alij honorabant, SVBLIMITAS TVA.[e] & alijs nominibus, quibus Illuſtres & PP. appellabantur.

a l. 5. C. de iniur

b in l. 1. C. de quæſtor.

c l. pe. C. de proxim. ſacr. ſcrin. l. vlt. C. tod. l. 2. C. de offic. Quæſto.
d Auth. vt diui. iuſſio. ſubſcrip. ha glorioſiſ quæſto. ſeu Nou. 114.
e l. 1. C. de offic. Quæſtor.

NOTITIA.

SVB diſpoſitione viri illuſtris Quæſtoris. Leges Dictandę Preces.

Officium non habet, ſed adiutores de ſcrinijs quos voluerit.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM Quæſtor non habebat, ſed duodecim Notarios adiutores de ſcrinio memoriæ, ſeptem de epiſtolarum, & totidem de ſcrinio libellorum accipiebat. Itaque omnes erant numero XXVI. quorum opera ad ſcribenda Reſcripta, acta, & leges vteba-

vtebatur.[a] Iudicante quoque Principe, vel eius vice Quęſtore cognoſcēte, ijdē iudicij neceſſaria exequebātur. [b] Hæc militia ſeu officiū volente Quæſtore, precio centū aureorū reliquis adiutoribus ſoluto vēdi poterat, vel in extraneos hæredes trāſferri, qui & ipſi centū aureos pro introitu collegis ſoluere tenebātur. Hic eſt militiæ introitus de quo Scæuola loquitur.[c] Alūno, inquit pręcepit militiā his verbis. Sēpronio militiā illā cū introitu cōparari volo, quęſitū eſt, ſi Sempronius eā militiā ſibi cōparauerit, an preciū eius, ſed & id, quod pro introitu erogari ſolet, ab hæredibus, cōſequi poſſit: reſpondi poſſe: idē teſtator militiā his verbis legauit, Seio liberto meo militā, do, lego illā, quam militiā & teſtator habuit, quęſitū eſt, an onera omnia, & introitus militiæ ab hærede ſint danda, reſpōdi dāda. Hæc ille. In liberos verò, ſi habiles ad militiā fuiſſent eā adiutores ſine onere immunē tranſmittebāt, quibus alius in militia ſuccedēs eoſdē centū ſolidos pēdebat.[d] Idē ferè in aliis Notariis obſeruabatur. Hę ſunt militię, quę apud Iureconſultos leguntur vēdi, & pro ipſis ſalaria præſtari. [e] uel teſtamento cū cōmodis relinqui. [f] Demum Iuſtinianus præcipuis tantū adiutorū, & caſu neceſſario, vt infirmitatis hanc militiā vendi permiſit. [g] Adiutores ex prædictis ſcrinijs accepti, etſi Quæſtori inſeruiebant ſub Magiſtri tamen officiorū ditione permanebant [h] Viri deuoti hi nuncupabātur;[i] & his notis ſcribebantur V. D. vt apparet ex ſubſcriptione Theodori adiutoris Quæſtoris, quā Cuiacius vir doctiſſimus ſe inueniſſe dicit, quæ eſt ſequens. FLAVIVS THEODORVS V D.[k] MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM, ET ADIVTORVM [l] QVÆSTORIS SACRI PALATII, SCRIPSI MANV MEA IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLITANA III. KAL. IVNII. MAVORTIO V.C. COS. IVSTINO ET IVSTINIANO IMPP. Hic, vt credeo eſt Theodorus, qui poſtea Pandectas concinnauit, & P.P. fuit.[m]

Poſtremò nouum, & ab hoc diuerſum Quęſtorē Iuſtinianus inſtituit. [n] Cum enim plurimi Cōſtantinopolim confluerent, propriaſque ciuitates, pręſertim agricolæ desererent, Quæſtorē, ab inquirēdo appellatū, creauit, qui peregrinorū aduētus cauſā inquireret, & ſi quos litigantes inueniſſet, eorū cauſas citò expediri curaret, eoſq; domū remitteret. Vniuerſitatū verò lites, duo tantū, aut tres, ceteris in patriā dimiſſis procurarent, alios, qui negociū ibi non haberent, excedere compelleret: ſerui dominis remitterentur, ciues inertes, aut piſtoribus, aut hortulanis, vel artificibus operarentur, vel vrbe expellerentur. De executoribus etiam litiū, qui immoderatas ſportulas accepiſſent, hic Quæſtor cognoſcebat, & ob id officium, & apparitores aſſeſſoreſque habebat. Ipſi pro annonis fiſcus annuas auri libras X.i. plus mille centum ex noſtris aureis ſoluebat. Aſſeſſori verò ſolidos, ſeu aureos centum. Apparitoribus CXXX. Ipſe nihil noīe codicillorū pendebat. Id anno Imperii Iuſtiniani XII. conſtitutum fuit. Hunc magiſtratum olim introductum, ſed intermiſſum ipſe renouauit.

a l. comperimus. C. de prox. ſacr. ſcrin.
b Nouel. 25. quæ Græce non reperitur, ſed eius extat argumentum.
c in l. pen. §. vlt. ff. de leg. 3.
d d. Nouel. 35.
e l. creditor § inter venditorem. ff de act. empt. l. vlt. C. de pign. ſ l. 3. § ſi quid ff. de min. l. Lucius Titius 23. ff. de leg. 2. l. mortuo bour. §. 1. eo tit. l. fideicōmiſſa § ſi ſeruo, de leg 3 l. libertos quos §. ab hæredibus. de alim & cib leg.
g in l. vlt. C. de prox. ſacr. ſcrin.
h l. hac lege. C de prox. ſacr ſcrin.
i l. comperimus. in princ. C. d. tit.
k vir deuotus.
l Magnifici.
m l. antep. C. de aduoc. diu. iudi. Nou. 112. et ſeq.
n Nouel. 80. ſeu Auth. de Quæſtoribus.

DE ILLVSTRI COMITE SACRArum largitionum Orientis, & eius inſignibus Cap. LXXIII.

Cod. de offic. Comites ſacrarum largitionum.

HÆC alia eſt pars, quam ab Auguſto in Rationario Imperij ſcriptā fuiſſe, Tacitus, [o] Tranquilluſque [p] ſunt auctores. præter numeros enim militum, & prouincias, tributa, vectigaliaque, & neceſſitates, id eſt neceſſarias impenſas, et largitiones eodem libello eſt complexus quæ à poſterioribus Principibus Comiti largitionum commiſſæ, & ab eius ſcriniariis exceptæ, Notitiæ, ordine dignitatum ſeruato inſertæ fuerunt.

Reditus Imperii ſciri nequeunt: Ante Pompeiū cēſus Romanæ Reip. fuit quinquagies decies centenū millium, interpretor aureorum: Pōpeius verò vt auctor eſt Plutarchus eum auxit, vt eſſet octuagies decies cētenū millium ſcilicet, aureorum. De his enim intelligendum puto, nō ſeſtertiis, quia hæc modica ſumma fuiſſet, & plerumq; Gręci de pecunia loquentes, ſi aliud non addebāt, aureos intelligebant, quos numiſmata appellabant. Romani de Sextertiis parius ſentiebāt. Collegiſſet ſummā reditus Pop. Rom. poſt Pompeium, vt vulgus Italicū vocat 85. milliones auri. His, inquit Eutropius, C. Iulius Cæſar ex Galliis quadringenties centena millia ſextertiū addidit, quæ ſumma quadringenta aureorū millia efficeret, ponendo cētum ſextertios pro aureo, vt vult Budæus. Onuphrius verò Panuinus [q] cōputat, reditus Imperii Rom. ante bellum Mithridaticum sea millionū auri fuiſſe. Pōpeium 4. aliis adiectis feciſſe, vt eſſent x. milliones & CC. millia aureorū. Adiunctis poſtea Galliis & Aegypto aucta ſunt vectigalia ad xv. milliones, in quo eū decipi puto. Plutarchus enim 25. myriadum drachmarū [r] Romanis decies ſeſtertiū appellari dicit quæ colligit vnde quinq; millia myriadum quas Romani ante bellū Mithridaticum capiebant ſummę decem aureorum eſt ſumma quam Plutarchus vocat quinquagies decies centenū millium drachmarum, & duos milliones nō exceſſiſſent, & ita hanc ſummā in Nerone Xiphilinus interpretatur, quæ modica tāto Imperio fuiſſet. Dion quoq; 25. drachmas p C. ſeſtertiis ſeu aureo vbiq; ponit. Quare Plutarchū de aureis nō drachmis intelliaiſſe veriſimilius eſt. Aegyptus, Britānia, Meſopotamia, Dacia, alięq; prouincię poſtea Rom. Imperio adiectæ censū auxerunt: ſed aureorū numerus ſciri nequit: certe centū milliones videtur exceſſiſſe, cum ex ſola Aegypto quindecim noſtros milliones Romani perciperent. [s] Budæus [t] ipſe vult Plutarchum loqui de drachimis, qui eſſet exiguus tanto Imperio reditus: certe Veſpaſianus Cæſar profeſſus[u] eſt, quadringenties millies opus eſſe, vt Reſpub. ſtare poſſet colligit hæc ſumma X L. auri, vt vocant milliones, qui quotannis in Imperium impendebantur, faciunt ex noſtris aureis L X. milliones, ponendo mille ſextertios pro aureo, vt Paulus & Iuſtinianus computant, [x] ſecundum Budæum aſcenderent ad quadringenta millia aureorū, pro quadringēties, quadragies legendū. Hos reditus Comites largitionum tractabant, qui cum antiquis Quæſtoribus ſucceſſerint, de his eſt dicendū, eorumque origo altius repetēda.

Iunius Gracchus, qui C. Graccho valde familiaris Gracchani cognomentum habuit, [y] Romulum & Numā binos Quęſtores habuiſſe ſcripſit, vt auctor eſt Vlpianus: [z] ſed ſicut, inquit, hoc incertū eſt, ita conſtat eos Tullum Hoſtilium habuiſſe: Plutarchus verò [a] vult ipſū populo permiſiſſe, vt duos Quæſtores crearet, ac primos Publi. Veturiū, & M. Minutiū factos, qui pecuniam ad bellū neceſſariā, ciues pro modo facultatum conferre, cōpellerent: & tum coacta fuiſſe cētum viginti millia ſcilicet æris, quæ in ędem Saturni, vbi ærarium erat, delata, & a Quęſtoribus cuſtodita fuere. His enim pecuniæ publicæ adminiſtratio eſt conceſſa, ne per eam nimis Conſulū poteſtas augeretur, vt Zonaras ſcribit. Pomponius verò Iureconſultus ait, [b] eos aucto ærario inuentos fuiſſe, & ab inquirēda & cōſeruanda pecunia Quæſtores appellatos. Hi primo a Conſulibus, deinde à populo electi fuere. Tacit. [c] Quęſtores, inquit, Regibus, iam tum imperantibus, initituti ſunt, quod lex Curiata oſtendit a L. Bruto, repetita, manſitque Cōſulum poteſtas eligendi, donec eum quoq; honorem populus mandaret: Creatiq; primū Valerius Poſtumius, Aemilius Mamercus ſexageſimo anno poſt Tarquinos exactos, vt rem militarem comitarentur: Denique gliſcentibus negociis, duo additi, qui Romæ curarent. Mox duplicatus numerus ſtipendiaria iam Italia, & accedentibus prouincialium vectigalibus, poſt legem Syllę XX. creati, ſupplendo Senatui, cui iudicia tradiderat. Hæc ille.

Iulius quoque Cæſar, numerum Quæſtorum auxit,

o lib. 1. annal.
p in Augu. c. 28.
q in Impe. Rom. de eius vectig.
r in M. Antonino paulo poſt princ.
s Strabo. lib. 17.
t in 3. & 4. de aſſe.
u Tranquil. in Veſpaſ. c. 16.
x in l. Mauia, in prin. ſol. matr. §. ſed noſtrā, inſti. de ſucceſ. lib.
y Plin. li. 33. c. 2.
z in l. 1. ff de off. Quæſtor.
a in Valerio Publicola.
b in l. 2. §. deinde cum ærarium. de orig. iur.
c lib. 11.

xit, ait Tranquil. Ex his duo tantum manebant in vrbe, Vrbani Quæſtores appellati, qui pecunias publicas expenſas & acceptas in tabulas referebant. Cęteri in prouincias miſſi prouinciales dicti, vectigalium publicorũ, & redituũ populi Rom. manubiarumq; belli tẽpe curam habebant, & ſcribam ſorte datum, cui ex publico ſalariũ præſtabatur, & vectigaliũ tributorumq; rationes, ſcribebat, ſecũ ducebãt, Plinius lib. 4. epiſt. ad Arianum: Ignat us, inquit, Marcellinus cum in prouinciam Quæſtor exiſſet, ſcribamque, qui ſorte obtigerat, ante legitimum ſalarij tempus amiſiſſet, quod acceperat ſcribę daturus, intellexit & ſtatuit ſubſidere apud ſe non oportere Cæcilius Strabo ærario cenſuit inferendum, obtinuit. Hæc ille.

Senatus verò decernebat, quæ prouinciæ eſſent Quęſtoriæ, ſed eorum vſus non permanſit, nam loco ipſorum Præfecti ęrarij ſunt creati, qui Romæ tributa, & res fiſci curarent. Mox Quæſtores introducti, deinde rurſus à Nerone Pręfecti, reſtituti. Tacit. [a] Nero, inquit, curam tabularum publicarum à Quæſtoribus ad Præfectos tranſtulit, varie habita, ac ſępe immutata eius rei forma: Nam Auguſtus permiſit Senatum deligere Pręfectos: dein ambitu ſuffragiorum ſuſcepto, ſorte ducebãtur ex numero Pręturum, neque id diu manſit, quia ſors deerrabat ad parum idoneos. Tum Claudius rurſum Quęſtores impoſuit, iiſque, ne metu offenſionum tardius conſulerent, extra ordinem honores permiſit, ſed deerat robur ætatis, eum primum magiſtratum capeſcentibus. Igitur Nero pręfectura perfunctos, & experientia probatos delegit. Hęc ille. & hoc diu permanſit. Traianus enim, vt auctor eſt Paulus, de his edixit, qui cauſas ad ærarium detuliſſent. [b] & Plinius [c] iunior Præfectos ærarij ſalarium ſcribę ante legitimum tẽps defuncti populo vendicaſſe ſcribit Gellius eos Quæſtoribus ſubrogatos fuiſſe, ſe viuente, memorat. [d] Manubię, inquit, ſunt, nõ pręda, ſed pecunia ꝑ Quęſtores Pop. Ro. ex præda vẽdita contracta Quod per Quęſtores dixi, intelligi nunc oportet Pręfectũ ęrarij ſignificari. Nã cura ęrarij a Quęſtoribus ad Præfectũ trãſlata eſt. Sub Hadriano autẽ & Antoninis Gellius vixit. Papinianus quoq; auctor eſt, Marcũ Antoninum [e] cauſas fiſcales ad præfectos ęrarij miſiſſe, & Vlpianus [f] bona ad fiſcũ ſpectantia pręfectis ęrario denuncianda, de quibus & cognoſcunt & iudicant. [g] idẽ tradit [h] de alimentis a fiſco pręſtandis apud procuratorẽ Cęſaris ſcilicet in prouincijs, & pręfectos ęrarij poſſe tranſigi, ſcilicet Romę, vbi hi pręfecti cauſas fiſcales tractabant. Perſeueraſſe autem nos Pręfectos etiam Aureliano imperante, eius ad Senatum epiſtolę verba ſequentia apud Vopiſcum indicant, [i] ſi quid eſt ſumptum, datis ad pręfectos ęrarij litteris decerni iuſſi. Eſt pręterea noſtrę auctoritatis arca publica, quam magis refertam eſſe repeto, quam cupio Hęc ille, qui de pręfectis Romę degentibus loquitur. Singulas verò in prouincias, inquit Dion, [k] Auguſtus Quęſtorum loco procuratores ex libertinis vel equitibus lectos miſit, qui reditus publicos, id eſt tributa, & res fiſcales exigerent, hiſq; ex publico ſalarium, & mandata dedit. Hi in marmoribus vulgo procuratores Auguſtales vocabantur, cauſaſq; & fiſcales, decidebant, [l] & quandoq; prouincias, quę admodum magnę non fuiſſent, adminiſtrabant. Antoninus A [m] Procurator meus, ait, qui vice Pręſidis prouincię non fungitur, exigere pœnam de ſorte accuſationis non poteſt. Huiuſmodi in Iudęa Pilatus fuit, cui vice Pręſidis procurator pręfuit. Cõſtantino vero imperante, rerum fiſcalium mutata eſt forma. Duo enim ab eo inuenti magiſtratus fuere, q vniuerſam Principis pecuniã tractarẽt, alter Comes largitionum, alter rerum priuatarũ dictus Ille & ſi a muneribus nomen habebat, vniuerſam tñ pecuniam publicam adminiſtrabat. Verum quod ad munera attinet, hęc ampla & frequenter Principes Rom. dare cogebantur, quę ſub noĩe largitionum Auguſtus in Rationario Imperij eſt cõplexus, & inde huic Comiti inditum nomẽ. Tacitus [n] libellum, inquit, cõpoſuit, in quo opes publicę continebantur, quot claſſes, regna, prouincię, tributa, ac vectigalia, neceſſitates, ac largitiones, quę cuncta ſua manu perſcripſerat Auguſtus: Neceſſitates, neceſſarias impenſas intelligit, largitiones voluntarias, & dona, a quib. hic Comes eſt appellatus, ita vt in illis & neceſſarię impenſę, & ſtipendia continerentur. Olim aliquid donaturi Principes Quęſtoris candidati miniſterio, vel alterius aulici vtebantur, qui acceptam ex arca Principis pecuniã elargiebantur, donec ab Alexandro inuenti ſunt Aerarij, qui hoc munere fungerentur. Lãpridius, [o] Aerarios verò, inquit, inſtituit, qui de arca fiſci ederent munera, eademque parciora. Habuit in animo, vt munera per totũ annum diſpergeret, vt per XXX. dies munus populo daretur. Hęc ille. Hęc munera præcipuè ob lętitiã publicã fiebant, & Congiaria vocabantur, forte quod in congijs donanda pecunia in forum deferretur. Id genus liberalitatis Auguſtus vt ſibi populũ conciliaret, frequenter exercuit. Tranquill. Congiarium, inquit, populo frequenter dedit, ſed diuerſa fere ſumma, modo quadrigenos, modo trecenos, nonnunquam ducenos, quinquagenoſque nũmos, ac ne minores quidem pueros pręterijt, quãuis non niſi ab vndecimo ętatis anno accipere conſueuiſſent; Idem & Tiberius, aliique obſeruarunt. Tranquillus, Prandium, inquit, de hinc populo mille menſis, & congiarium trecenos nũmos viritim dedit. Tacitus. [p] Tiberius nomine Germanici, trecenos populo ſeſtertios viritim diuiſit. De Calligula Tranquillus. [q] Congiarium, ait, populo bis dedit, trecenos ſeſtertios. Toties abundantiſſimum epulum Senatui. De Nerone Tacit. [r] Congiarium quadrageni nummi viritim dati. Herodianus; [s] Congiarium duplex populo pręſens dedit, ternos ſingulis aureos ſe abſente diuiſit. Idem de Seuero; Magno congiario populum Rom. victorię nomine proſecutus eſt, ac munus militibus largitus. Liberalitatis ergo nomine Comes largitionum a Conſtantino inuentus, inprimis munera pręſtabat; inter quę erat auri libra Alitarchę ex ſacris largitionibus donata, ne cupreſſos ex Luco Daphnes, vt conſueuerat, excinderet; [t] pro munere erant & decem auri librę, quę ex canone Phœnicię quotannis Primicerio Notariorum à Iuſtiniano pendebantur. [u] Alia quoque plurima Principes per hunc Comitem elargiebantur. Caſſiodorus. [x] Donis, inquit, pręſidere regalibus Comitiuam ſacrarum largitionum indicia rerum verba teſtantur. Decorum fuit alterius honorem dicere, dum nos conſtat dona conferre, ſupplicium fortunas per te erigimus. Kal. Ianuarij, affatim dona largimur, & lętitia publica, lętitia tua eſt. Hęc ille.

Inter alia munera, Comitibus Conſiſtorii, & aliis quotannis Kal. Ianuarij ſtrenam Princeps elargiebatur, [y] ſed & feſto Paſchatis poſteriores Principes Senatui, & Ducibus militum donare ſolebãt. Cedrenus, [z] Tempus, inquit, appetiit Imperatoriæ largitatis, quam exercere in Senatum Imperatores quotannis feſto Paſchatis conſueuerant, ingreſſi ſunt ad eũ omnes exercituum Duces. Hactenus Cedrenus. Stipẽdia quoque militibus & aliis hic Comes ſoluebat, quę & ipſa ſub munerũ nomine continentur. Vopiſcus in Probo, Quę fœlicitas, ait, emicuiſſet, ſi ſub illo Principe milites non fuiſſent: ſtipendia de largitionibus nulla erogarentur: Theſauros ęternos habeset Reſpublica. Marcellinus. [a] Venuſtus, inquit, largitionum Apparitor, ſub Valente multo ante Nicomediam miſſus, vt aurum ſuſceptum ſtipendii nomine militibus per Orientem diffuſis, viritim diſtribueret. Hęc ille. Itaque hic Comes largitionum, & remunerationum eſt dictus, [b] quandoque theſaurorum curator, [c] aut Pręfectus, vel Imperialium pecuniarum Quęſtor, vt Nicephorus [d] & Theodoretus [e] Felicem appellant D. Hieronymus [f] Præfectum annonarii tituli vocat, credo legendum, canonicarii. totius enim publicę pecunię ex tributis & vectigalibus exigendę & conſeruandę illi cura erat deman-

a lib. 13.
b in l. edicto. in princ. de iu. fiſci.
c epiſt. 12. lib. 4.
d lib. 13. c. 23.
e in l. cum quidã, de his quib. vt indig.
f in l. 4. § pland. de fideic. liber.
g l. Senatus. l. Adrianus Seuerus. in prin. de iu. fiſ.
h in l. 8. cum hi, §. tranſactiones, de tranſact.
i in Aureliano.
k lib. 13.
l l. 1. 2. & 5. C. ubi cau. fiſ.
m in l. 3. C. de tit.
n lib 1. annal.
o in Alexandro.
p in 3.
q cap. 17.
r lib. 13.
s in Adriano.
t l. 1. C. de cupr. ex luco Daph. nõ excid.
u Edicto 4. Iuſtiniani. §. 1.
x lib. 6.
y l. 4. C de adu. diuerſ. iud.
z in Michaele. Stratiotico.
a lib. 26.
b l. Palatinos. C. de pala. ſac. larg.
l. 2. C. de comit. ſac.
c l. 2. C de palat. ſacr. larg.
d lib. 10. c. 29. hiſtor. eccleſ.
e lib 3. c. 11.
f in 23. Ezech.

Digitized by Google

demindata; pro vectigalibus ſecundum iuſſa Principum varia facta eſt exactio; Imperante Heliogabalo decima precij mercium ſoluebatur, quam Alexander ad triceſimam redegit, vt paulo plus tribus pro centum penderentur. Lampridius.[a] vectigalia, inquit, publica in id contraxit, vt qui 10. aureos ſub Heliogabalo præſtiterant, tertiam partem aurei præſtarent, hoc eſt triceſimam partem. Tuncque primum ſemiſiſſes aureorum formati ſunt: Tum etiam cum ad tertiam partem auri vectigal decidiſſet, tremiſſes; dicente Alexandro etiam quartarios futuros, quod minus non poſſet. Hæc ille. Formauit autem ſemiſſes Alexander, & tremiſſes, quia io auro tantum pendebatur vectigal, & cum triceſima ſolueretur, pendebantur tres pro centum, & tertia aurei, ob id tremiſſes fuerunt neceſſarij, ſic & ſemiſſes, cum pro mercibus quibuſdam precij 50. aureorum pendendum eſſet vectigal, paulo plus vno cum dimidio ſoluendum erat, & ideo ſemiſſib. aureis opus erat, qui dimidiam aurei valebant. Sed poſteriores Principes octauam precij mercium pendi voluerũt, id eſt paulo plus duodecim pro centum,[b] vnde octauarij vectigalium publicani vocabantur.[c] Pro tributo populi ſoluebant quantum Princeps vel P.P. indixiſſet:[d] & quinquageſimam tritici, vini, hordei, laridique quadrageſimam, vt alias eſt dictum:[e] ſed hæc in horreis pro militum neceſſitate & pauperũ condebantur: pecunia vero vectigalium, & pro tributis indicta ad Comitem Largitionum ſpectabat; Soluebant & Hebræi didrachma pro ſingulo capite, quod loco eius ſubrogatum eſt, quod templo pẽdere conſueuerant, vt auctor eſt Ioſephus,[f] id Theodoſius ad arcam huius Comitis referri iuſſit;[g] quẽadmodum & ruſticorum capitatio vocata deferebatur,[h] vt vero ſuo muneri poſſet ſatisfacere, ex ſuo officio notarios palatinos, qui mittendarij vocabantur,[i] in ſingulas prouincias, hic comes deſtinabat, qui Præſides ad exigenda matura tributa & fiſcalem pecuniam repræſentandam compellerent, debitumque ad largitionum arcam canonẽm mitterẽt.[k]

a in Alexãdro.

b Lex præſtatione 7. & ſeq. C. de vectig. l. vlt. C. de eunuchis, l. 7. C. de loc. l. à legatis. 8. C. de vectig.

d vlt. C. de can. larg. l. vlt. C. de ſuſcep. & arcar.

f lib. 7. de bello Iud. c. 26. in fi.

g l. iudæorum. C. de Iudæis.

h l. 1. C. de capit. ciui. cenſ. exim.

i l. 3. l. 7. l. 8. C. de pala. ſac. larg.

k l. 1. C. de offic. com. ſacr. largit.

Ita enim appellabatur pecuniæ quantitas ex tributis Principi debita,[l] & exactor canonicarius, qui canonem debitum largitionibus procurabat. Vnus vero vel duo in ſingulis prouincijs procuratores, ſeu exactores canonis Largitionibus à Præſidibus ex eorum officijs nominabantur, qui tributa largitionibus inferenda exigerent. Eligebantur & Tractatores, id eſt, Rationarij, qui illorum rationes ſcriberent, & hi ſingulo quadrimeſtri ratiocinia ad Comitem largitionum cum pecunia tranſmittere tenebãtur.[m] Solebat verò Præfectus Prætorio quotannis pecuniam, qua Principi opus erat, eius iuſſu populis indicere, & ob id literas, quæ delegatoriæ vocabantur, in prouincias mittere, quibus continebatur, quantum ratione canonis largitionalis, & quantum ſibi ſoluẽdum eſſet.[n] ſub nomine Comitis largitionum & charta fiebat: Eius enim nomen in ſumma folij parte prominente ſcribebatur, quæ protocolum vocabatur, id eſt, primum illius membrum. Caſſiodorus proceres chartarũ vocat, in quo etiam annus, quo facta erat charta, & quædam alia notabantur.[o] & id ipſe alias obſcurus in formula Comitis largitionum ſignificat, dum ait: Per te damus honores, per quem & noſtræ pecuniæ conferimus largitates: parum eſt autem, quod prouinciarum iudices tuæ ſubiaceant dignitati. Ipſis quoque proceribus chartarum conſirma, dum perfectum non creditur, niſi fuerit a te ſolemnitate completum; id interpretor, quia in chartis nomen huius Comitis in protocolo habentibus codicilli magiſtratibus dabantur. Is eſt illuſtris,[p] & D. Hieronymus[q] hanc ſecundam dignitatem poſt regam fuiſſe ſcribit, aliorumque illuſtrium appellationibus honorabatur. Inuento hoc Comite, Procuratores Cęſaris in prouincias mitti deſierunt, quorum hodie in Codice Iuſtiniano nullus tractatus inuenitur. Aſſeſſorem hic Comes habuiſſe videtur: nam Diuus Auguſtinus in confeſſionibus ſcribit,[r] Alypium Thagaſtenſem ſuum municipalem Commeo. Largitionum aſſeſſorem fuiſſe.

l l. vlt. C. de exactio. tribu.

m d. l. 1. C. de offic. comit. ſac. la. & l. 3. C de can. ſacr. largit.

n l. vlt. C. eo. tit.

o & illud in Authen. de tabellio ſeu Nouel. 44.

p l. viros. C. de palatin. ſac. lar.

q in 23. Ezechiel.

r lib. 6. cap. 10. confeſſion.

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI
ILLVSTRIS COMITIS
Largitionum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

COMMENTARIVM.

INSIGNIA huic Comitis hæc ſunt. Viridi corio tectus liber, rubro tapeto alteque ſupra abacum ſurrecto impoſitus. In tergo libri eſt aureũ Principis caput, in medio aureis intercurrẽtibus lineis incluſum. In manu ſcriptis Codex argento tegitur, in cornibus auro tantum ornatus; infra ſcriptum eſt, LARGITIONES, ſubtus variarum rerum opera, eorumque rationes oſtenduntur, quæ in quinque ſcriniis ſub hoc Comite ſcribebantur, plures iacent ſculptæ ex auro cælatæque ſpecies: Aurum ſignatum: Aliud in maſſa ſeruatę in arcis a theſaurenſibus pecuniæ, & texta ex ſerico byſſoque & auro opera. Quæ enim ouali forma fuſæ videntur auri, argentique maſſæ, quandoque ſingulę, binæ, ternæ, quaternæue, & interdum ſimul plures in aceruos congeſtę, hę aureę maſſę ſcrinium repręſentant. *Primum Scrinium.*

Item vaſa aureis plena, & in medio quattuor ſacculi in ſummo ligati, tamquam numis referti, auream, argenteamque monetam ab hoc Comite percuſſam aut ſeruatam inſinuant. In Vrſini Codice quędam ſacculis inſcriptę notę numerum aureorum indicare videntur, vt B. quę Gręcè duo millia, T. decem millia ſignificat. Ego uerò hic centenaria ſignificari puto. Ad Comitem enim largitionum pecunia ſacculis condita mittebatur, qui tot centennaria capiebant. Erat hęc quantitas auri, inquit Suidas. Nicephorus, [a] & Cedrenus [b] Centenarium auri pondus fuiſſe ſcribunt. Hippocomique cum equos currentes reducebant, reuertentes hęc auri publici cẽtenaria in ſacculis cõdita reportabãt. Theodoſius, [c] auri, inquit, centenaria neceſſe eſt ab Hippocomis in ſolitis ſacculis reportari: quę hic repręſentari exiſtimo. Prope lutea & quadrata, clauſtriſq; obſerata arca ad dextram conſpicitur, quę theſaureuſiũ arcas auro plenas, vel ſcrinia officii inſinuat. Ad ſiniſtrã ciſta radios ſurſũ erectos cõtinet. Hęc textrinę & gynecii inſtrã indicat, vel metaxę ſerici, quorũ Procu-

Alia Tria Scrinia.

a lib. 15. cap. 27.
b in Michaele Calefacto. & alibi.
c in l. 12. C. de curſ. publ.

Quintum Scrinium.

ratores

tatores Comiti parebant. Hęc iuxta quædam aureorum monilium effigiem habentia iacent. cum paruis in ſummo,& imò catenis,quibus ſuſpendi poſſunt: Horum vnum cordis formam habet: Ad abaci ſiniſtram ſex uelut oleæ aurea folia viſuntur, quę Auguſtæ ornamenta referunt,quorum proprium erat ſcrinium ſcultorum & aurificum. [a] Auri quoq; & in manuſcriptis argenteæ monetæ ſpectantur,quæ pecuniam huius Comitis auctoritate percuſſam,& vniuerſum Principis theſaurum ſignificant, ex prouentibus publicis congeſtum, qui in huius Comitis manu erat. In theſauris Hadriani Imperatoris Appianus in procemio Libycæ hiſtorię Aegyptiorum talentorum ſeptuaginta quattuor millia fuiſſe ſcribit; valet autem talentum Aegyptium pondo 80. itaq; ſtatuendo L. aureos eius temporis pro libra, colligeret hæc ſumma fermè 30. vt vocant, milliones. Ex ſpoliis Daciæ, Meſopotamiæ, Armenięq; huius quantitatis partem à Traiano contractam fuiſſe exiſtimo. Hæc inſignia Comite cauſas cognoſcēte aſtitiſſe puto, & forte illi in publicum prodeunti prelata, quemadmodum ſacerdotibus gentium eius dignitatis ornamenta præmiſſa fuiſſe Valerianus A. ſcribit. [b] Tùm etiam a pręcone, Imperij pater eſſe acclamabatur. Gratianus, [c] Qui, inquit, ex comitiua vtriuſq; ærarij attonito ſplendore viguerunt, acclamatione excipiantur ſolita, nec pretereantur, vt incogniti. Intelligit autem Comitem largitionum, & priuatarū, quos ſub nomine vtriuſq; ærarij comprehendit. Hic Comes ſub Paleologis Imperatoribus, Logotheta generalis eſt uocatus: Gerebatq; capitiū albo, purpuraq; & margaritis diſtinctum; & pallium blatteum, ſeu purpureum, ſine alijs ornamentis. Tunicā auro, purpuraq; & albo phrygiatam habentem ante, & à tergo Imperatoris imaginem aſſidentem. Sceptro iudiciali nō utebatur, vt Sophotatus Curopalata refert. Simili habitu Magiſtri militum, & alij maiores Magiſtratus tùm vtebantur. Nunc de his, qui Comiti largitionum parebant, eſt dicendum.

a l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

b in l. 4. C. de menſur.

c l. 1. C. de quæſtor.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Comitis ſacrarum Largitionum.

COmites Largitionū per oēs Diœceſes.
Comites commerciorum per Orientem,& Aegyptū, Per Mœſiam Scythiam, & Pontum. Per Illyricum.
Præfecti theſaurorum.
Comes metallorum per Illyricum.
Comes & Rationalis ſummarum Aegypti.
Magiſtri lineæ veſtis. Magiſtri priuatę.
Procuratores Gynæciorum.
Procuratores Baphiorum.
Procuratores Monetarum.
Præpoſiti Baſtagarum.
Procuratores Linificiorum.
Officium autem ſupraſcripti viri Illuſtris Comitis ſacrarum largitionum habet.
Primicerium totius officij.
Primicerium ſcrinij Canonum.
Primicerium ſcrinij Tabulariorum.
Primicerium ſcrinij Numerariorum.
Primicerium ſcrinij Aureæ maſſæ.
Primicerium ſcrinij Auri ad reſponſum.
Primicerium ſcrinij Veſtiarij ſacri.
Primicerium ſcrinij Argenti.
Primicerium ſcrinij Annularenſis.
Primicerium ſcrinij A pecunijs,& cæteros ſcriniarios ſupraſcriptorum ſcriniorum.
Secundocerium officij, qui primicerius eſt Exceptorum.
Tertiocerium officij, qui tractat Baſtagas. Quarto loco libellos tractat,& cęteros Palatinos officij ſupraſcripti Comitis Largitionum, quoties vſus exegerit.

Qui parerent Comiti Largitionum in Tabulam hanc etiam redegimus.

Comiti largitionum parebant.
- *Comites XII.*
  - *Largitionum VI. per VI. Diœceſes.*
    - *Orientis.*
    - *Aegypti.*
    - *Aſianæ.*
    - *Ponticæ.*
    - *Thraciarum.*
    - *Illyrici.*
  - *Commerciorum IIII. per IIII. regiones.*
    - *Orientem & Aegyptum.*
    - *Mœſiam.*
    - *Scythiam & Pontum.*
    - *Illyricum.*
  - *Comes metallorum I. per*
    - *Illyricum.*
  - *Comes & Rationalis ſummarum Aegypti.*
- *Præfecti theſaurorum ferè in ſingulis prouincijs I.*
- *Magiſtri plures.*
  - *Lineæ ueſtis.*
  - *Priuatæ.*
- *Procuratores plures.*
  - *Gynæceorum.*
  - *Baphiorum.*
  - *Monetarum.*
  - *Linificiorum.*
- *Præpoſiti Baſtagarum plures.*

DE HIS QVAE ERANT SVB diſpoſitione Comitis ſacrarum largitionum. Cap. LXXIIII.

COMMENTARIVM.

PLures in prouincijs Comitis ſacrarum largitionum mandata exequebantur, atque Palatini vocati.[a] In primis ſinguli Comites in ſex Orientis Diœceſibus, Oriente, Ægypto, Aſiana Pontica, Thracijs, & Macedonia, illuſtris Comitis nomine Magiſtris, Ducibus militibusque atque alijs, ſtipendia, donave ſoluebant,[b] & vectigalium exactionem procurabant, qui & ipſi COMITES LARGITIONVM, ſed tertij ordinis vocabantur: erant enim perfectiſſimi. Nam Conſtantinus Tertullianum virum perfectiſſimum Comitem Diœceſeos Aſianæ appellat,[c] qui erat inferior Comes largitionum. Secundi verò ordinis Comites erant clariſſimi.[d] Hos Comites largitionum cùm per omnes Diœceſeos diſpoſitos fuiſſe Notitia ſcribat, ſex fuiſſe ſignificat. Nam etſi ſupra à quatuor Vicarijs, i. Præfectorũ nomine totidem Diœceſes rectas nominat, Orientis tamen & Aegypti quandoque tractus vocati[e] pro Orientalis Imperij diœceſibus a Leone, & alijs ponũtur.[f] Sub Valente Saliam theſaurorum Comitem per Thracias fuiſſe Marcellinus[g] ſcribit. His Comitibus liber mandatorum tradebatur, quemadmodum & olim procuratoribus, qui in prouincias mittebantur Auguſtum dediſſe Dion.[h] ſcribit. In libri dorſo, vt ex codicibus poſt Notitiam Orientalem in armarijs diſpoſitis apparet, inſcriptũ erat: F. L. V. A. II. C O. S. T. R. L. IVSSI. D. quas notas ita interpretor. Fœlix Liber vindicandus à Laterculo continens ſacros titulos rerum largitionum. iuſſione diuina. Hi enim in prouincijs ad largitiones pertinentia procurabant: Valentinianum verò, qui tum in Occidente, non in Oriente imperabat per notam, V. non intelligi arbitror. Tres tantum Vicarij Comites largitionum in Occidente fuiſſe reperiuntur.

COMITES COMMERCIORVM IIII. fuere, ſcilicet per Orientem & Aegyptum vnus, per Mœſiã, alius, Scythiam & Pontum tertius, per Illyricũ quartus. Hi ſunt negociatores, quorum Cõſtantinus meminit,[i] cuius verba viciſſim hinc lucem accipiunt, in prouincijs neceſſaria ad parandas Principis veſtes emebant, veluti ſericum, lanam, linum, purpuram, pelles, & ſimilia, ob quorum remunerationem ab omni onere erant immunes.[i] Negociatores, inquit, veſtiarios, linteones, purpurarios, & parthicarios, qui deuotioni noſtræ deſeruiunt, viſum eſt ab omni onere immunes eſſe. Parthicarios autem appellat, qui pelles Parthicas mercabantur, vt Cuiacius rectè exponit. De iiſdem negociatoribus intelligit Valentinianus ad Iulianum Comitem Orientis,[k] quos ad dominum Principis pertinere ſcribit. Nec tantũ prædicta ad parandas veſtes procurabãt, ſed qui in Oriente erant, præcipuè margaritas, gemmas, & ſericum pro Principis & Auguſtæ vſu conquirebant, & lanã, quam in Metaxaloram ad Gynæcia Principis mittebant.[l] Gratianus,[m] Tonabando Duci Meſopotamiæ, comparandi, inquit, ſerici à Barbaris facultatẽ omnibus, præter Comitem commerciorum iubemus auferri. Nec de alio quàm hoc Comite commerciorum per Orientem intelligit, & explicat, quid mercaretur. ſericum Aureliano imperante, eũ auro compenſabatur, &, vt credo, tempore Notitiæ. Vopiſc. in Aureliano, cùm ab eo, inquit, vxor peteret, vt vnico pallio blatteo ſerico vteretur, ille reſpondit, abſit, ut auro fila penſentur: libra enim auri tunc ſerici libra fuit. Hæc ille: ea Aegypto verò vnguenta conquirebant; Nam, vt Plinius,[n] ſcribit, terrarum omnium Aegyptus accommodatiſſima eſt vnguẽtis. Argentum quoque Aegyptum, quod magno in pretio ad vaſa cœlanda habebatur, & alia huiuſmodi, hunc Comitem mercatum fuiſſe credendum eſt, & ad Comitatum miſiſſe: ſic adamantes, Thracias gemmas, & ſimilia ea Scythia, Ponto, & Illyrico alij duo Comites tranſmittebant. Ne cui etiam purpura venderetur, aut lana, ſericumve fucaretur, obſeruabant.[o] Præterea operam dabant, vt à negociatoribus iuſta vectigalia ſoluerentur:[p] & ob id in limitibus, & locis, vbi ſoluendum erat vectigal, ſtationarios tenebant.[q] Largitiones enim & ſtipendia ex vectigalibus ſoluebantur.[r] Iidemque, prouidebant, ne aurum, aut vetitæ merces, vt ferrum, cotes ad id ſubigendũ, arma, ſales, frumentum, vinum, oleum, aliudve liquamen ad Barbaros deferretur.[s] Neminem denique Barbarorum in Romano Imperio, aut Rom. ſubditos in illorum ſolo nundinari permittebant.[t] Itaque omnibus negociatoribus Comes largitionum imperaſſe videtur, quorum opera peregrinas merces in Romanum ſolum afferri curabat. Caſſiodorus.[u] Negociatores, inquit, huic largitionum poteſtati manifeſtum eſt eſſe ſubiectos; nã quicquid in ueſtibus, quicquid in ære, quicquid in argẽto, quicquid in gemmis ambitio humana poteſt habere pretioſum, tuis ordinationibus obſecundat, & ad iudiciũ tuum confluunt, qui de extremis mundi partibus aduenere. Hęc ille.

His Comitibus ſalarium ex publico pro annonis, & capitatione exhibebatur;[x] In Occidente vnus tantum erat Comes commerciorum per Illyricum.

PRAEFECTI quoque theſaurorum eidem Comiti parebant, qui ex ſingulis prouincijs exactam pecuniam ſeparatim conſeruabant, donec ad largitionũ Comitem mitteretur; neque cum aliarum regionum tributis eam commiſcebant, quod & Tiberius Cęſar obſeruari voluit, qui defuncto ſine liberis Philippo Trachonitidis tetrarcha, eam regionem Syrię adiecit; ſed quęcunque tributa in ea tetrarchia collecta intra illius terminos ſeruari iuſſit, vt auctor eſt Ioſephus,[y] Vnde tot factæ ſunt fiſci ſtationes, in quot prouincijs ſeparatim tributa exigebantur, & vectigalia. Hæc erant loca in quibus pecuniæ fiſcalis rationes tractabantur. Antoninus A.[z] compenſationi, inquit: in cauſa fiſcali, ita demum locum eſſe, ſi eadẽ ſtatio quid debeat quæ petit. Item Alexander A.[a] cuius ait, rei precium cũ bona fide eſſet addicta, ſemel fiſcus acceperit, non ſolum emptorem ab eadem ſtatione, ſed nec ab alia quæſtionem pati debere æquũ eſt. Idem Baſſæ,[b] liberantur, inquit, fideiuſſores, quoties fiſcus iam debitori, quàm creditori, licet diuerſis ſtationibus, ſuccedit, vbi male a nouis impreſſoribus ſcriptum eſt, rationibus, pro ſtationibus. Hęc ſtatio olim Quęſtorium à quęſtoribus appellabatur. Cic. pro Cn. Plancio ſe Theſſalonicã in Quęſtoriũ, dũ exularet, ab eo perductum fuiſſe memorat. Itaque hi Præfecti exactam ex vectigalibus, & tributis pecuniam ad unum ea inſignioribus prouinciarũ oppidis mittebant, ubi tam diu conſeruabatur, donec ad Comitatum Principis tranſmitteretur. Gratianus,[c] omnem, inquit, pecuniam auri, vel argenti, & reliquarũ ſpecierum, quę ſacris largitionibus ea more penduntur, ſtatim, ut exactio fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque prouinciæ, uel ad proximos referri, ſub obſignatione tabularij, cęterorumque, quos ſollicitos eſſe debere præcedentia iuſſa decreuerunt, & theſaurorũ prępoſitis conſignari pręcipimus, vt exinde ad ſacrũ Comitatũ integer omnium titulorũ numerus dirigatur. Hęc ille. Tabularius aũt, cuius meminit, erat Numerarius, qui ſub Pręſide rationes vectigaliũ ad largitiones pertinentium ſcribebat.[d] In exigendis verò tributis hęc forma obſeruabatur. In ſingulis ciuitatib. ex ordine Decurionum vnus eligebatur, ſuſceptor vocatus, qui indictum cuique aurũ ſuſciperet,[e] & illud Theſaurorũ Pręfecto ſtatim mittere tenebatur. Gratianus A.[f] Diu, inquit, minimè penes ipſos ſuſceptores maneat facta collatio; ſed ſtatim quodcunque a prouincialibus fuerit exſolutũ ſacris theſauris inferatur. Hęc ille. Hęc largitionum pecunia rhedis curſus publici ad Comitatum mittebatur 500. auri libris, mille vero argenti rhedę impoſitis,[g] quam duo palatini

cum

a l. 1. C. de offic. Com ſacr. largit. l. 3. C. de diuerſ. off. rubr. C. de palat. ſacr. largit.
b l. 3. C. de milit. veſte.
c in l. 3. C. finium regund.
d l. 2. C. de priuil. ſcholæ.
e in l. 1. C. vt omnes, tam ciuil. quàm mil. iudic.
f in l. 1. C. ut nemo ad ſuum patrocinium.
g lib. 29.
h lib. 53.
i in l. negociatores. C. de excuſ. muner.
K in l. 1. C. de epiſc. aud. quæ eſt pars l. 1. C. de merca. et cõmer.
l l. lotas. C. de murileg.
m in l. 1. C. quæ res uẽdi. nõ poſſ.
n lib. 13. c. 3.

o l. 1. & 2. C. quæ res vẽd. non poſſ.
p Leinum. l. ex pręſtatione, cũ duabus ſeqq. C. de vectig. et cõmiſſ.
q l. uniuerſi. C. eo. tit.
r l pen. C. eo tit. de vectig. cõmiſſ.
s l. cotẽ, in prin. ff. de publ. & vectig. l. 2. & ult. C. de commerc. & mercatorib. l. 1. & 2. C. quæ res exper. non deb.
t d. l. 2. & ult. C. de commerc. & mercat.
u de Comite largitionum.
x l. vnic. C. de anno. & capitat.
y lib. antiq. 18. cap. 9.
z in l. 5. C. de cõpenſationibus.
a in l. 1. C. ne fiſcus quam rem vẽdidit euincat.
b in l. 2. C. de ſolutionibus.
c in l. 1. C. de cano. largit. tit.
d l. 2. C. de numerar.
e l. 4. C. de ſuſcept. & arcar.
f in l. diu. C. eo. tit.
g l. 48. ſi aurum. C. Theo. de curſu publ.

cum tribus ſeruis ſequebantur, neque hi cum auertis, ſeu peris, vel manticis onus plus quingentarum librarum habere poterant. [a] Qui exactam ad locum theſaurorum pecuniam comitabantur, proſecutores auri publici vocabantur, qđ non niſi iuſſione Com. largi. proſecutoria dicta facere poterant, [b] Ne vero confuſio naſceretur, tabularius ciuitatis, omniũ, qui tributum vel canonem ſoluere debebant, nomina ſcribebat, & Ducenarijs, Sexagenarijſque apparitoribus exigenda tradebat, [c] illi exacta Suſceptori dabant. [d] Is ſoluenti, vt tutus eſſet, apocham faciebat, in qua nomen ſoluentis, ſumma, cauſa ſolutionis, dies, Conſul, & menſis continebatur, [e] & ſtatim ad locum theſauri exactam pecuniam mittebat. Vectigalia verò pro mercib. aduectis ſtationarij milites opportunis locis diſpoſiti exigebant, eodem modo apocham ſcribebant, exactamque pecuniam ad Præſidem mittebant, inde ad Theſaurenſem dirigebatur. Conſtātinus Iunio Rufo Conſulari Aemiliæ, [f] prouinciales, inquit, pro rebus, quas ad vſum proprium, vel exercendi ruris gratia reuehunt, nullum vectigal à ſtationarijs exigant. Quæ verò negociationis gratia portantur, ſolitæ præſtationi ſubiugamus, capitali pœna propoſita ſtationarijs & vrbanis militibus, quorum auaritia id tentari firmatur. Hi milites antiquitus nõ modo per Italiā, ſed & per prouincias ad arcēda latrocinia erant diſpoſiti Tranquil. [g] Tuendæ, inquit, pacis a graſſaturis, ac latrocinijs, ſeditionumque licētia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequētiores diſpoſuit. Hæc ille. idem & Iureconſ. [h] Græci Irenarchas vocant. [i] & a ſingulatum ciuitatum Decurionibus ad ſuæ vrbis territoria cuſtodienda eligebantur. Honorius. [k] Irenarchæ, inquit, qui ad prouinciarum tutelam per ſingula territoria faciunt ſtare concordiam, à Decurionib. iudicio Præſidum nominentur. Præfectus Prætorio & ipſe in prouincijs ſuos theſaurorum Præfectos habebat: [l] qui pecuniam à ſe impendendam ſuſciperent, & ad ſuam arcam tranſmitterent. Eodem modo in Occidente XII. in diuerſis prouincijs theſaurorum Præfecti recenſentur, præpoſiti appellati, prout etiam vocantur in iure; [m] qui verò præfatam pecuniam theſaurum dictam cuſtodiebant, Theſaurenſes ſunt appellati. [n] Leo A. arcarios vocat; [o] Vulgus Italicum Theſaurarios. Earum Præfecti quandoque Comites appellantur. Gratianus A. ad Titianum Comitem ſ. Largitionum: [p] Nullus, inquit, Theſaurenſis, vel officialis Comitis theſaurorum ſemel depreheṅſus euerſor, militiam repetat; cui côtonat & Marcellin. [q] Salia, ait, theſaurorũ, paulo ante per Thracias Comes. Cum verò pecuniam Principis hi Præfecti tractarent, eam attingere non poterant, niſi prius de Principis indemnitate ſatiſdediſſent. Theodoſius A. [r] Theſaurorum, inquit, Præpoſiti, non ante ad rē ſacri ærarij procurandam permittantur accedere, quam ſatiſdationibus dignis eorum adminiſtratio roboretur. In ſcrinio epiſtolarũ, litteris à Principe ſubſcriptis tam ipſi quàm cęteri Theſaurenſes probandi erant. Idem Theodoſius ad Archatium Comitem, ſ. Largit. [s] Comitum, inquit, theſaurorum diœceſeos prouectiones, & ipſos Theſaurenſes, vetus obſeruatio dexteræ principali reſeruauit. Quib. verbis ſubſcriptionem dextera Principis faciendam intelligit. Nec aliud Leo A. ſenſit. [t] cum theſaurenſium claſſis meminit, quē & ipſe à Principe in ſcrinio epiſtolarum comprobari præcipit: claſſem autem forte non nauium, vt vulgo putant, ſed Theſaurenſium multitudinem appellat.

COMES METALLORVM, per Illyricum eidem largitionum Comiti ſubetat, qui ex auro in metallis inuento portionem Principi debitam exigebat, in fluminibus enim vel fodinis aurum legentes, ſinguli octo, vel ſeptenos auri ſcrupulos pro locorum conſuetudine largitionibus inferebant, quemadmodum Valentinianus A. ad Creſconium Comitem metallorum ſcribens definiuit. [u] Eſt autem ſcrupulus uigeſima quarta pars vnciç, vulgo caratum appellant,

a d.l.48.
b l.2. C. de auri publ. proſecu.
c l.1. C. de exact. tribut.
d l. apparitores. C. d. tit.
e l.2. C. de apo. publ.
f in l. vniuerſi, de vectigalib.
g in Tiberio ca. 19.
h l.2. & 4. ff. de ſer. fugit.
i l.6 ff de cuſto. reor. l. vlt. § 1 ff. de mun. & hono.
K in l.1. C. de irenarchis.
l l. duas. C. de ſuſcep. & arcar.
m in l.1. C. de ſuſcep. prapo. et arcar.
n l.14. C. Theo. de diuer. offic.
o l pe C. de can. largit. tit.
p in l.2. C. de palat. ſacr. largit.
q lib. 29.
r in l. priuata. C. de murileg.
s in l. vlt. C. Theo. de diuer. offic.
t in l. vlt. § pe. C. de diuer. offic.
Cod. de metallarijs & metallis & procuratorib. metallorum.
u in l.4. & l per annos. C. de metallar.

ſeu tertia pars drachmæ, ideſt duo oboli. Hoc verò aurum non obryzum aurilegui pendebant, ſed in balluca, quæ eſt arena aurea, & eius qualitatis, vt non coquatur. Græcè χρύσαμμος dicta. [x] Sunt autem aurilegui non qui terram effodiunt, ſed qui aurum inuentũ manu legunt, quod cuique facere concedebatur, modo tertiam vt dixi drachmç partem largitionibus quotannis inferret; aliqui enim aurum inueniunt in maſſa, aliqui arenam, quç balluca vocatur. Plinius. [y] Aurum arrugia quæſitum non coquitur, ſed ſtatim ſuum eſt. Inueniuntur ita maſſæ, necnon in puteis, etiam denas excedentes libras, palacas in Hiſpania, alij palacrinas, idem quod minutum eſt, balucem uocant. Hæc ille. Eſt autem arrugia, quaſi auri rugia, ideſt ſcalptura, vbi aurũ ſcalpitur, non effoditur. Habebat & ſua in prouincijs metalla Princeps, ex quibus aurum & argentum Comes colligebat: Vlpianus. [z] Si quis inquit, ex metallis Cæſarianis aurum, argentumve furatus fuerit, exilio vel metallo, prout dignitas eſt perſonæ, punitur. Creabatur hic Comes per Illyricum, vbi magna metallorum copia effodiebatur. Anno enim ab vrbe condita DXCVII. M. Aemilio, & C. Popilio Coſs. metalla in Macedonia inſtituta fuiſſe Caſſiodorus ſcribit, & Liuius [a] metalli Macedonici ingens vectigal fuiſſe refert: auctor eſt Plinius, [b] in ſuperficie terræ in Dalmatia aurum abundaſſe. Inuenitur, ait, aliquando in ſumma tellure rara fœlicitate, vt nuper in Dalmatia Principatu Neronis ſingulis diebus etiā quinquagenas libras fundens. Hæc ille. Sub eo climate, eſt Dacia mediterranea, Macedonia, Mœſia, ſeu Dardania, [c] quibus in locis ex ciuitatum curialibus, metallorum procuratores creabantur, qui effodiendis metallis præerant, quibus hic Comes imperabat. Cum verò multi in Illyricum, & Macedoniā ad quærendum aurum ueniſſent, Valentinianus edicto eos abire iuſſit. [d] Hic Comes, & alia metalla procuraſſe videtur, cum generaliter metallorum Comes vocetur, etſi in Occidente hic Comes auri appelletur. Celebrantur in Oriente Docimenum, & Troadēſe metalla in Phrygia, & Proconenſe in Propontide. [e] Hunc Comitem Valentinianus hac voce compellat. [f] LAVDABILITAS TVA.

COMES ITEM RATIONALIS SVMMARVM ÆGYPTI, eidem Comiti largitionum obtemperabat. Is mittebatur in Aegyptum, vt bona caduca, vel alio modo ad fiſcum deuoluta inquireret, ἰδιόλογος. i. priuata rō appellatus, quemadmodum Strabo refert. [g] Nullam ab initio iuriſdictionem habuit, ſed poſtea dignitate auctus, & Comes, ac Rationalis ſummarū dictus, ampliorem adminiſtrationem obtinuit, cum n. ſericum, byſſus, margaritæ, gemmæ, ac diuerſi generis aromata ex India, Arabiaq; in Aegyptum quotannis veherentur, quç millies centena millia ſextertium abſumebant, vt ait Plinius, [h] ob id que maxima ibi eſſent vectigalia ſecundū Strabonē, centies quinquagies centenū millium noſtrorum aureorū prouentum Romanis Aegyptus dabat. Itaque proptrū ibi Rōnalem poni oportuit, quem Comitis titulo honeſtatū, ſummatum Aegypti vocarunt; ita pecuniæ quantitatem appellabant. [i] Côſtantinus. [k] ſummç rei Rōnalem, Bulephorum vocat: quādoque abſolute Rōnalis dr̄: [l] aut procurator. Lampridius in Alexandro, vbi aliquos voluiſſet, vel rectores prouinciarū dare, vel prępoſitos facere, vel procuratores, id eſt Rōnales ordinare, nomina eorum proponebat. Capitolinus in Clodio Albino: Ad procuratores meos litteras miſi, quas ipſe ſignatas accipies ſignis Amazoniæ, & cum opus fuerit Rationalib. dabis, ibi Rōnales vocantur procuratores. Hi ſplendidis veſtibus induebātur. Marcellin. [m] Euenerat his diebus, inquit, vt ad demendū Imperatoris capillū tōſor uenire præceptus introiret, quidam ambitioſè veſtitus, quo viſo Iulianus obſtupuit, ego, inquit, nō Rōnalem iuſſi, ſed tonſorē acciri. In Occidente XI. Rōnales diuerſarū prouinciarū erant inſtituti: In Oriente hic ſolus nominatur, cum tñ eos multos eſſe oportuerit.

x d. l.1. C. de metalla. et Pollux.
y lib.33. cap. 4.
z in l ſacrilegij. § vlt. ad l. Iul. peculat.
a in 5. dec 4. 5.
b lib.33. cap. 4.
c l. procuratores. C. de metallar.
d l 7. C. Theo. de metalla.
e l.9. & 11. C. Theo. de indulg. debitor.
f l.1. C. de metallar.
g lib.17.
h lib.12. cap.18.
i l. ſcire debem⁹. ff de verbo. oblig. l. in fraudē. § fiſcalib ff de iure fiſc.
K l.7. C. vbi cau. fiſcal.
l l.2. C. de mod. mulct. l.2. C. de mancip. et colon. l. vniuerſi. C. de fun. rei priua. l. placuit. C. de collat. fun patrim.
m lib.12.

Vnde aliqua deeſſe exiſtimo. ant Comites largitionũ qui erant in prouincijs, eorũ fungebãtur officio. Tacitus.n.Lucillũ Capitonẽ ſub Tiberio Aſiæ procuratorẽ fuiſſe ſcribit, Catũ Decianum Britanniæ. [a] ſub Claudio Cappadociæ Iuliũ Pelignum, & Iuliũ Colonũ Ponti.[b] ſub Nerone Mauritaniæ Luceium Albinũ, [c] Dalmatiæ Corneliũ Fuſum. [d] Pollio [e] Zoſimionẽ imperante Valeriano Syriæ procuratorem nominat.[f] Alexãder Imperator, inquit Lampridius, rõnales cito mutabat, ita vt nemo niſi annum cõpleret, eoſq; niſi boni eſſent, oderat, malũ neceſſariũ vocãs.

MAGISTRI præterea LINEÆ aliàs Linteę veſtis ſub eodẽ Comite erant, qui Lintearijs ſeu linifarijs,[g] lintea, mappas, manolia, indusia, & huiuſmodi veſtes lineas facientib. præerant. Hi opifices conditionales erant.i.cõficiendis, & texẽdis linteis, ſeu veſtib. lineis, ipſi & eorũ liberi perpetuo manebant ob noxij. Linteæ veſtis Magiſtri à Theodoſio A. vocãtur quos iubet cauere [h] rem ſacri ærarij ſaluam fore. Veſtes, aũt appellantur quęcunq; induendi, præcingendi, amiciẽdi, inſternẽdi inijciendi, accubandivè cauſa parata ſunt, inquit Vlpianus. [i] Quia vero hæc ex pecunia vectigaliũ comparabantur, ſub diſpoſitione Comitis largitionũ erant. Horũ magna fuit adminiſtratio, cũ non modo lineas veſtes ad induendũ, ſed & lintea, mantilia, papiliones, pro aula & manſionibus, & ſimilib. pararent: Linteorũ artifices à Valentiniano linteones,[k] à Theodoſio lintearij appellãtur.[l] Lineas vel amictoria antea rhedis curſus publici ad Comitatũ vehebant, poſtea ſtatutũ eſt, vt angarijs, vel nauib. dirigerentur: ſolæ delicatæ veſtes, & linteamen amictorium ad vſum Principis ſub mille librarum põdere rhedis mittebãtur: [m] Magiſtri lineas veſtes fieri procurabant, & factas cuſtodiebant, quarum numerus in ſcrinio ſacri veſtiarij ſcribebatur ſub eius primicerio; procuratores etiam gynæciorum texendis veſtibus ſtudebant.

In Occidente pro Magiſtris lineę veſtis ſcribitur Comes veſtiarij, qui has veſtes lineas procurabat, aut conſeruabat, & inter Cubicularios ab Honorio Auguſto connumeratur. [n] Veſtiarium autẽ, inquit Suidas, locus eſt, in quo veſtes reponuntur.

PRIVATÆ MAGISTRI, à Notitia appellati ſub eodẽ Comite prædictis annectebantur, qui alias ſpecies ad Principis veſtes conficiendas, præterquam lineas curabant. Lanã.n. & ſericũ, ad tapeta, veſtes, aulęa, lectos, ſtragulas, & papiliones, pecti, & ad opus perduci, vniuerſamq; veſtem confici ſtudebat. Hos procuratores Cõſtantinus A. appellat, [o] Procuratores, inquit, rei priuatę, per quos priuata noſtra ſubſtãtia tenuatur, & ſpecies gynæcij confectę corrompuntur, ſuffragijs abſtineãt, i. precio hoc officiũ non emãt. Quia verò & ipſi rẽs Principis tractabãt, priuſquam hoc munus exercerent, ſatiſdare tenebantur, ſicut & pręcedẽtes. Theodoſius ad Comitem ſac. largit. [p] Priuatæ, ait, vel linteæ veſtis Magiſtri nõ aute ad rem ſacri ærarii procurandã permittantur accedere, quam ſatiſdationib. dignis eorum adminiſtratio roboretur. Nunc ad procuratores eſt veniendum.

PROCVRATORES GYNÆCIORVM eiuſdẽ iuris erãt, qui textorib. veſtiũ Principis præerãt. Valentinianus A. [q] Auratas, inquit, ac ſericas paragaudas auro intextas viriles, priuatis vſib. cõtexere, cõficereq; prohibemus, & a gynęciarijs tantũ noſtris fieri pręcipimus. A Theodoſio procuratores textrinorũ vocantur. [r] Gynecium Conſtantinus [s] & Notitia appellant cõclaue, ideſt locũ interiorẽ ædiũ, in quo mulieres degere ſolent, & opera textoria, & mulierũ exercere vt apud Procopiũ [t] & Vitruuiũ li.6. c.10. legitur. Id & textrinũ vocabatur. [u] Vnde gynęciarii dicti, qui hęc muliebria opa cõficiunt.[x] i. aulęa, ſtragulas, tapeta, veſteſq; auro depingentes texebant; inter has erat holoberę. i. totæ holoſericæ, ſeu totæ ex ſerico conſtantes, beros.n. ſericũ Balſamon [y] interpretatur. Erãt & auratæ. i. auri ſubtegmine intextæ, Virgil. [z] Fert picturatas auri ſubtegmine veſtes. Et paragaudæ ſeu ſericeæ auro intextæ, forte à parando gaudio dictæ, [a] quæ ad priuatorũ vſum fieri nõ poterãt.[b] Primus huiuſmodi veſtes Aurelianus induit, ut auctor eſt Eutropius. Hi a Gratiano, [c] aurifices ſpecierum vocantur: (ſpecies.n. pro veſtibus ſępe in iure accipiũtur.) Alij ueſtes tyronib. dãdas texebãt.[d] Militib. verò ſolidus pro chlamyde à prouincijs conferebatur. [e] Aliqui ex his aurificib. ſerui erant.[f] Sed liberi nec ipſi, nec eorũ poſteri a ſeruitute texẽdi eximi poterant.[g] Ex fundis Tamiacis, qui a Comite domorũ in Cappadocia adminiſtrabantur, impenſæ in gynæcia factæ fuiſſe videntur, cum ab eo qnque concuſſionem paterentur.[h] Textrinorũ procuratores pecuniã Principis ad emendã & texendam materiã tractabãt, & ideo antequam eis hoc officiũ cõmitteretur, vt alij, ſatiſdare tenebãtur. [i] Pro Gynæcijs Cynegia, duabus tranſpoſitis literis, in Occidente mendosè ſcribitur, vbi erant in diuerſis prouincijs gynecia numero quindecim, quæ hic non diſtinguuntur.

PROCVRATORES BAPHIORVM eidẽ Comiti parebãt; Eſt autẽ Baphium officina in qua lana, aut ſericũ murice tinguntur.[k] Lampridius,[l] Purpuræ, inquit, clariſſimę non ad vſum ſuũ, ſed ad matronarũ, ſiquę aut poſſent aut vellẽt; certe ad vẽdendũ grauiſſimus exactor fuit, ita vt Alexandrina purpura hodie quoq; dicatur, quæ vulgo probiana dr, iccirco ꝙ Aurelius Probus baphijs præpoſitus, id genus muricis reperiſſet. Hæc ille. Plura erãt in Oriẽte baphia, quib. ſinguli præerant procuratores, [m] ſed celebriora fuere in Phœnicia, ad quę certis tpib., quintũ de ſcrinio tabulariorũ, ſextũ de ſcrinio canonũ, & ſeptimũ de ſcrinio exceptorũ Theodoſius mitti iubet, vt nundinas purpuræ prohibeãt, [n] Ab alio.n.q̃ Principe emi non poterat: Hic procurator Tyri degebat. Euſebius.n. Cæſarienſis [o] ſcribit Dorothęum Eunuchum, qui poſtea Antiochiæ presbyter fuit, purpuræ apud Tyrũ tingendæ præfuiſſe. Is à Iuliano apoſtata martyrio eſt coronatus.[p] Horũ procuratorum præcipuũ erat officium curare, vt rectè ſericũ aut lana tingeretur, non ſcitè in fila redacta texeretur: [q] neq;.n. ex folliculis aqua calida immerſis ſerici fila eo tpe in rhumbũ euoluebantur, ſed depecti folliculi in metaxã redigebantur, mox nebantur; & ideo metaxam a nemate ſerico Martianus [r] diſtinguit. Id & poeta ſignificat. Velleraq; vt folijs depectãt tenuia Seres. Baphiarij ſeu tinctores, & ipſi cõditionales, nõ poterãt ab ea arte, aut eorũ liberi diſcedere. [s] Procuratores baphiorum quemadmodum & ſuperiores ſatiſdare tenebantur ſe fideliter officio functuros. [t] In Occidente nouem diuerſorum baphiorum in IX. prouincijs pcuratores numerãtur, qui hic nõ diſtinguũtur.

PROCVRATORES etiã MONETARVM eiuſdẽ Comitis auctoritate, pecuniã cudi curabant. Caſſiodorus [u] vt figura, inquit, vultus noſtri metallis vſualibus imprimatur, monetam facis de noſtris tpib. futura ſecula commonere. Hæc ille. Sed tantum in locis moneta cudebatur in Occidẽte, vbi quot in vrbibus pecunia percutiebatur, totidẽ monetarum procuratores creabantur. Hic vero, vbi vel quot eſſent monetariæ officinę, non apparet. Marcellinus [x] & ipſe hos procuratores appellat. Pari ſorte, inquit, procurator monetę extinctus eſt: Sed alibi [y] monetæ prępoſitum vocat. Theodoſius [z] magiſtratum æris, cui annuũ ſtipendium in ære ſolui pro annonis & capitatione iubet. Solidos aũt cudebãt, quorũ ſex facicbãt vnciã auri, & 72. librãm.[a] Sed hic nõ ab re fuerit aliquã aurei argenteiq; numiſmatis percutiendi rõnem aperuiſſe. Et vt ab auro incipiamus, cõſtat eius librã in vncias XII. diuiſam fuiſſe, & aureos pondo ſextę partis vnciæ auri Valẽtiniano imperante percuſſos. Itaq; ſex ſolidi ſeu aurei vnciã auri faciebãt. & 72. librã [b] & ob id aureus qnque ſextula vocatur a Gręcis numiſma dicta: Cõſtantinus vero ſeptem ſolidos quaternorũ ſcrupulorum vncię põdo eſſe iuſſit. [c] Inuentũ poſtea eſt numiſma duorũ, quatuor, ſex, & decem aureorum, & Heliogabalus bilibres centum aureos pendẽtes numos percuſſit, quos Alexander conflauit. Lampridius.[d] Formas binarias, ternarias, quaterna-

a lib.14.
b lib.12.
c lib.18.
d eod. lib.
e in Claudio.
f l.priuata.C.de murileg.
g l.ſi quis ex corpore C.d. tit. de murileg.
h in d.l priuata. C.de murilegul.
i in d.l.veſtis.§. 1. de au. & arg. le.
K l.8.C.The.de murileg.
l in dic.l.ſi quis ex corpore.C.eo.
m l.48.§.ſi aurũ. C.Theo. de curſu publ.
n l.1.C.The. qui a prab.tyron.
o in l.2.C.de murileg.
p d.l.priuata. C.de murileg.et gynæciarijs, & procuratoribus gynæcij.
q in l.1. C. de veſt. holober.
r in l.pen.C.de murileg.
s in d.l.2.C. de murileg.
t lib.3. de bello Vandalico.
u l.6.C.de murileg.
x l.2.& 3.l.ſi qs ex corpore.C.de murileg. l.vnuſquiſque prime.C. ad l.Iul.repetũ. l.1.C. de veſtib. holober l. vlt. C. de re milit.
y in 12 canone cõcilij Cangienſis.
z in 3.Aeneido.

a l.1.& 4.C. de veſtib. holober.
b d.l.1.C.de veſtib.holober.
c in l.7.C.de palat.ſacr.larg.
d l.vlt.C.de milit.veſte.
e l.pen. C.d. tit.
f l.qui textrini. C.de murileg.
g l.2.& l.ſi quis ex corpore, C. de murilegul.
h l.5.C.ad l.Iul. repetund.
i d.l priuata.C. de murileg.
Cod de veſtibus holob. extenſio ne ſacri muricis.
K l.2.& l.priuatam.C. de murileg.
l in Alexandro.
m d.l.2.C.de murilegul.
n l.vlt.C.de veſtib.holober.
o lib.eccleſ. hiſt. 7.cap.vit.
p Martirol.5.Iunij Anaſt.bibliotheca in chronic.
q l.lotas. C. de murilegd.l. ſeperẽt.C. de veſtib. holober.
r in l.vlti §.ſpecies.de public.
s l murilegulo.l. ſi quis.C.de murileg.
t d.l.priuata.C. de murileg.
Cod. de murilegulis, & monetarijs.
u in formula Comit.largit.
x lib.28.
y lib.22.
z lib.1. C.de annon.& capita.
a l.quoties.C.de ſuſcep.& arcar.
b l. quoties. C. de ſuſcep.& arca.
c d.l.1. C. Theo. de ponde.& auri illatio.
d in Alexãdro.

ternarias,& denarias ẽt, atq; amplius vſque ad bilibres,& centenarias, quas Heliogabalus inuenerat, reſolui præcepit, neq; in vſu cuiuſquã verſari,atque ex eo his materiæ nomen inditum eſt ita ẽt appellãt Conſtãtinus.[a] & Valentinianus.[b] Addit Lampridius Alexandrũ ſemiſſes,& tremiſſes inueniſſe,i.dimidium aurei,& trientẽ propter eos,qui pro vectigali eas aurei partes ſoluere cogebãtur. Hi poſtea ſemper percuſſi & in vſu fuere. Arcadius.[c] Fortiſſimis, inquit,militibus non binos tremiſſes pro ſingulis chlamydibus, ſed ſolidos aureos præſtari præcipimus. Eiuſdem tremiſſis & Anaſtaſius meminit.[d]

Libraq; argenti eſt põdus minę cõtinẽs drachmas cẽtũ,denarios 84.[e] quę & ipſa in vncias 12.diuiditur,vncia in duos ſtateres, ſeu duas ſemiuncias, ſtater in duos ſiclos,vt ſiclus ſit quarta vnciæ,q duas drachmas cõtinet, itaq; drachma eſt octaua vnciæ, nã octo drachmę faciunt vnciam.[f] Quare ſinguli aurei duas argenti vncias æquabant,& ſex aurei ſeu vncia aurei librã argenti, q & Plato in Hipparcho in fine tradit:& id Valentiniano imperante,conſeruabatur.[g] Arcadius verò aurũ coarctauit,voluitq; quinque ſolidos argenti librã æquare.[h] ſi codex non eſt mendoſus,& pro quinq; nõ eſt legendũ ſex,plerũq; n.in notis numerorum error cõmittitur: Vncia verò argenti vẽdet 10.libris ęris,& 20.libris ęris aureo.[i] Hęc rõ olim in officinis monetarijs obſeruabatur, q & hodie eſt in vſu. Quot verò formæ monetæ cuderentur,nimis longũ eſſet referre,cũ pro tẽporum varietate diuerſas formas acceperint. Antiquitus nota aſſis æris fuit ab vna parte Ianus geminus, ab altera roſtrũ nauis.[k] Denarius argenteus ab vno latere caput mulieris armatæ habebat, cum hac nota x. quę ſignificabat illũ eſſe denariũ,qui olim decẽ aſſes valebat, & ſi poſtea auctus eſt ad 16. Ab aduerſa parte plurimũ biga,aut quadriga erat impreſſa. Sextertius,paruus nũmus his literis imprimebatur IIS.quę denotabãt eũ aſſibus duob.cum dimidio permutari. Victoriatus habebat victoriã impreſſam mulierẽ alatã manibus coronã tollentẽ cũ litera V. quę ſignificabat quoq; aſſibus eũ olim æſtimatũ fuiſſe. Hæ florente Republica Romana monetæ percutiebantur. ſub Imperatorib. eorũ vultus ab vna parte imprimebatur.[l] Cõſtãtinus in auerſa parte crucẽ percuſſit.[m] quę illi ab Angelo demõſtrata victoriã cõtra Maxentiũ dedit.eadẽ in aureis nũmis Valẽtiniani,qui ſunt apud me,cernitur quernа corona redimita, cui pila eſt infixa. Id ciuicam coronã ſanctiſſimę cruci cõuenire ſignificat,quæ non vnũ ciuẽ,ſed totum orbẽ ſeruauit. Idem ſignum percuſſit Arcadius cum literis α. & ω. quæ principiũ oium,& finem eſſe illũ,qui crucifixus eſt,portendit. Poſt Notitiam vbi de numiſmatis agitur,quædã notæ impreſſæ apparent, q ibi declarabuntur. Hic pauca attigiſſe ſit ſatis. Monetas cudentes,& ipſi erãt huic arti cũ vxorib. & liberis obnoxii.[n] Nec illis quiſquã ſine probatoria,i.Principis cõprobatione poterat aggregari.[o] Auctor eſt Suidas, Aureliano imperãte à monetariis monetas adulteratib. Feliciſſimnũ monetarũ procuratorẽ occiſum,& grãue bellũ motũ,quod vix extingui potuit. Idẽ Aurel.Victo ,Vopiſcus,& Eutropius.[p] Ad fabricandam monetã prouinciales carbones cõferre cogebãtur.[q]

PROCVRATOR VICESIMÆ Hæreditatum olim in omnib.prouincijs fuit,vnde magnus fiſco reditus prouenieba,& pluribus in marmorib.legitur, procurator XX.H.i.procurator viceſimę hęreditatis, & in has T.CLAVDIO T.F. GERMANO CVRATORI TRIVMPHI FELICISSIMI GERMANICI SECVNDI IMP. CÆS. FL. DOMITIANI AVGVSTI EXORNATO SACERDOTI SPLENDIDISSIMO PONT. MIMOR. PROC. XX. HAER. VMBRIAE, TVSCIAE, PICENI, BVRT. CALABR. ET APVLIAE Hem.M.F. CL.PRISCO SACERDOTI TITIALI. PR. INTER CIVES ET PEREGRINOS TR. PL. QVAESTORI PROC. AVG. XX. HAERED. & in alio marmore ſtatum in Piceno, & ſępè alibi. Aliqñ hi procuratores hæreditatũ vocabantur,ad quos Antoninus Caracalla ſcribit,[r] vt harum hæreditatum vſuras debitas exigãt; ſolebant verò viceſimę reditus plurimũ locari publicanis Plinius,[s] à publicanis partẽ vigeſimã emiſſi. Hoc vectigal Auguſtus ad alẽdas XXV.legiones inſtituit,tanquã hoc faciẽdũ inueniſſet in cõmẽtarijs C.Iulij Cęſaris, quo quiſq; hæres,qui defuncto valde propinquus nõ fuiſſet,& hęreditas nimis tenuis nõ eſſet,viceſimam ſoluere cogebatur,vt auctor eſt Diõ,[t] & id lege Papia introduxit. Tãtũq; hic prouẽtus eſt habitus,vt duos libros ad legẽ viceſimã hęreditatis Aemilius Macer compoſuerit,quẽadmodum ex diuerſis Pandectarũ locis in eius legũ inſcriptionibus apparet.[u] Antea ẽt primus A. Ofilius in hanc legem ſcripſerat, vt Pomponius refert.[x] Nerua & Traianus in quibuſdã hoc onus arctarunt, quod in Panegyrico Plinius commendat,& alias de ea leges M. Antoninus tulit,vt auctor eſt Capitolinus. Demum Gratianus hanc viceſimam penitus ſuſtulit,quemadmodũ Auſonius in gratiarum actione ad eum refert. Quare Iuſtinianus eam ante ſublatã fuiſſe tradit.[y] itaque nulla huius procuratoris hic mẽtio habetur, cum tñ hæc ſcire ad aliquarum legũ Notitiam conducat,prætermittenda non eſſe duxi.

PRAEPOSITI BASTAGARVM eidẽ Comiti parebant. Baſtaga eſt onus transferendi res publicas aut Principis,[z] à quo nemo tpe expeditionis, nec domus Imperialis, nec eccleſia excuſari poterat.[a] pro modo verò iugerũ,quę habebat quiſq;,onerabatur.[b] Onus publicum vocatur,[c] quod Phauorinus βάρος interpretatur. Vndè baſtagarij erant,qui equis aut mulis res publicas ad præſcripta cuiuſq; prouinciæ loca deducebant,[d] nec id munus niſi elapſo tpe ſibi definito deſerere poterant.[e] Erant & milites qui eas præſidij cauſa comitabantur. Nam in Occidente legio III. Italica,ſub Duce Rhetiæ trãſuectioni ſpecierũ erat deputata,vt in eo Notitia refert,quæ baſtagam,trãſuectionem ſpecierum appellat. In primis verò nauicularii frumentum quotannis Alexandriã,& Conſtantinopolim deferre tenebãtur,[f] quod erat 800.miriadũ artabarum,ſeu medimnorum Atticorũ:ita interpretor edictũ[g] Iuſtiniani. Hęc tranſuectio ἐμβολή vocabatur.[h] Deferebant & veſtes Principis,ſericum,purpurã,byſſum,margaritas, lapillos, gẽmas, & alias ſpecies Indicas,vel Arabicas,[i] arma,annonã,& cętera militibus neceſſaria,[k] quę baſtagę Præpoſitus ad loca præſcripta deferri curabat. Aliqui, priuilegio ab hac functione erant immunes, prout Syriæ cohortales.[l] Dicta eſt autẽ baſtaga à βαστάζω quod eſt porto. Alii baſtagma rectius dici putant; Neceſſitas tranſuehendi angaria dicebatur,de qua ſupra in curſu publico eſt dictũ. Baſtagas indicebat Tertiocerius officii Comitis Largitionũ,& ſingulæ ſingulos habebant Præpoſitos. In Occidente quattuor recenſentur ſingulis annis baſtagæ: quæ in Orientem tendebãt. Alię quattuor, quæ in Occidentem: & ſi ibi codex eſt mendoſus.

Vltimi ſub eodem recenſentur PROCVRATORES LINIFICIORVM, lyntharij,[m] vel linifices vocati,& differunt à Magiſtris lineę veſtis,q linũ ipſum pecti,mũdari,excoliq; & in veſtes cõuerti faciebãt. Hi rude linũ pcurabãt,& potius lintięę nõ lineę veſtis magiſtri ſũt appellãdi,vt vocat Theodoſius.[n] Qui hãc artẽ exercebãt ab ea,neq; ipſi,neq; vxores, neq; liberi poterant eximi: conditionales.n.erant.[o]

Quot eſſent hi procuratores non exprimitur. In Occidente duo erant;vnus Viennæ in Gallijs, alius Rauẽnæ in Italia. Erant igitur Comites VI. Largitionum per Diœceſes: Alij V. ijſdem in prouincijs ob diuerſas merces emendas & metalla. Plures theſaurorum pręfecti. Rationalis vnus Aegypti. Plures lineæ ueſtis,& priuatæ procuratores. Magiſtri plures & procuratores, qui operibus faciendis inſtabant, & plures diuerſis baſtagis præpoſiti,qui omnes Comiti Largitionum parebant. Nunc eius officiũ,quod ex ſcriniarijs conſtabat, eſt explicandum. Hi prędictorum rationes,& acta ſcribebant.

a l.1.de ponderato. & auri illat. b l.vlt.C.T.eod.tit.
c l.3.C.de milit.veſte.
d in l.iubemus 2.C.de erogat.milita.anno.
e Pli.lib.83.c.9.
f Epiph.de ponder.& menſ.D. Hier in c.4.Ezechiel.Ioſeph lib.anti.3 cap.9.
g l.quoties,C de ſuſcept.
h l.1.C de argenti pretio.
i l.2.C.de collat.aris.
k Pli.lib.33.c.4
l l.1.C.T.de pondo.& aur illat. l.1.& vlt.C de vet.numiſ.poteſt.
m triper.lib.1.cap.9.
n d.l.1.l.edicimus l.vlt.C.de murileg.
o l.vlt.Graca,C.eod.tit.
p in Aureliano.
q l.maximam,C.de excuſ.mune.

r in l.1.C de vſur.rei iudica.
s lib.27.ep.14.
t lib.55.
u in l.13.nulli,de tranſ in l.37.funeris,de relig.l.68 computatione,ad leg.Falc.l.154.mille paſſus de ver ſign.
x in l.2.§ ex his auctoribus,de orig.iur.
y in l.vl.in prin.C de edict.Diu.Adr.tol.Alexa.lib diſpũ.3.c.6.C.de murilegulis & baſtagarijs.
z l.3.C.de cohortalib.
a l.2.C de quib.muner.vel præſtatio nem li ſe excuſare.l.ante pen.C.de curſu public.
b l.1 C de quib.munerib.vel præſtat.nem.ſe.lic.excu.
c l.1.C.ne quid oneri pub.impo.
d l.4.l aeternam,C de murilegul.
e d l aeternam.
f l.4.C.de nauic.
g 13.14 cap.8.
h l.iubemus nullam,C.de ſacroſan.eccl.qua eadem eſt l.vl.Gram.C.de nauic.
i vt l.vlt.§ ſpecies.ff de publ.
K l vlt.§.tyronum ff de muneribus & honorib.
l d l de cohortal.C de murilegulis,& gynecarijs lib.11.
m l.ſi quis,C.de murileg.
n in d.l prinerea.
o d.l.ſi quis.

OFFICIVM SCRINIORVM XI.

COMITIS LARGITIONVM.

- *Primicerius totius officij.*
  - *Secundocerius officij, & Primicerius exceptorum perfectiſſimus ordinis ſecundi, ſub quo*
    - *Ducenarij ſecundi,*
      - *Tertiocerius officij baſtagias tradit.*
      - *Quartocerius officij libellos tractat.*
    - *Centenarius, Primicerius inſtrumentorum perfec. ordin. ſecundi.*
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
    - *Formæ prima perfectiſſ.* XXXVI.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* IIII.
    - *Formæ tertiæ perfect.* III.
  - *Primicerius Numerariorum perfectiſſ. ordin. tertij ſub quo*
    - *Ducenarius perfect. ord. tertij.* I.
    - *Centenarij perfectiſſ.* II.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* III.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* I.
    - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* II.
  - *Primicerius tabulariorum perfect. ord. tertij idem Centenarius exceptor.*
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Centenarius perfectiſſ.* I.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* I.
    - *Formę primæ perfectiſſ.* III.
    - *Formæ ſecundę perfect.* V.
  - *Primicerius canonum perfectiſſ. ord. tertij.*
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Centenarius perfectiſſ.* I.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* IIII.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* IIII.
  - *Ducenarius Mittendariorum perfectiſſ. ordin. tertij.*
    - *Centenarij perfectiſſ.* II.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* VIII.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* VI.
    - *Formę ſecundæ perfect.* XXXIII.
  - *Primicerius perfectiſſ. ord. tertij.*
    - *Aureæ maſſæ in qua*
      - *Secundo cerius perfectiſſ.* I.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* II.
      - *Centenarij perfectiſſ.* VI.
      - *Epiſtolares. perfectiſſ.* IIII.
    - *Præfecti aurificum ſpecierum.*
      - *Prefectus perfectiſſ.* I.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* IIII.
      - *Centenarij perfectiſſ.* VI.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* VIII.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* XVII.
      - *Formæ ſecunda perfect.* IIII.
    - *Aurificum ſolidorum.*
      - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
      - *Centenarij perfectiſſ.* VIII.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* VI.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* IX.
      - *Formæ ſecundæ perfect.* XXX.
    - *Sculptorum, & aliorum aurificum perfectiſſ.*
      - *Centenarius perfectiſſ.* I.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* V.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* VI.
      - *Formę ſecundæ perfect.* XXIII.

Prim.

Digitized by Google

- *Primicerius totius officij.*
  - *Primicerius ſcrinij auri ad reſponſum perfect. or. primi.*
    - *Secundo & tertio, cerij perfectiſſ. ord. ſecundi.* II.
    - *Ducenarius perfectiß.* I.
    - *Centenarij perfectiſſ.* II.
    - *Epiſtolares perfectiſſ.* III.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* IIII.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* II.
    - *Formæ tertiæ perfect.* I.
  - *Primicerius ſcrinij à Miliarenſibus perfectiſſimus.*
    - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
    - *Formæ primæ perfectiß.* I.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* II.
    - *Formæ tertiæ perfectiß.* III.
  - *Primicerius ſcrinij perfectiß. ordinis tertij.*
    - *Veſtis*
      - *Secundocerius perfectiſſ. ordinis ſecundi.* I.
      - *Ducenarij perfectiſſ.* II.
      - *Centenarius perfectiſſ.* I.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
      - *Formę primæ perfectiſſ.* VII.
      - *Formæ ſecundę perfectiſſ.* X.
      - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* IIII.
    - *Officialium ſacrarũ veſtiũ.*
      - *Ducenarij perfectiſſ.* III.
      - *Centenarij perfectiſſ.* III.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* I.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* XII.
      - *Formæ ſecundæ perfectiſſ.* X.
      - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* VIII.
    - *Deputatorum ſacræ veſtis.*
      - *Perfectiß. ord. ſecundi.* II.
      - *Ducenarij perfectiß.* II.
      - *Centenarij perfectiſſ.* II.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* II.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* II.
  - *Primicerius ſcrinij ab argento perfectiſſ. ord. ſecundi.*
    - *Epiſtolaris perfectiſſ.* I.
    - *Formæ primæ perfectiſſ.* VI.
    - *Formæ ſecundæ perfect.* III.
    - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* I.
  - *Primicerius ſcrinij perfectiſſ. ord. ſecundi.*
    - *A pecunijs.*
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* I.
      - *Formæ ſecundæ perfect.* II.
      - *Formæ tertiæ perfectiſſ.* V.
    - *Argentariorum Comitatenſium.*
      - *Ducenarius perfectiſſ.* I.
      - *Centenarij perfectiſſ.* II.
      - *Epiſtolares perfectiſſ.* III.
      - *Formę primæ perfectiſſ.* VIII.
      - *Formę ſecundæ perfectiſſ.* XXV.
    - *Barbaricorum.*
      - *Centenarij.* I.
      - *Epiſtolares.* V.
      - *Formæ primæ perfectiſſ.* VIII.
      - *Formę ſecundæ perfectiſſ.* I.

DE OFFICIO COMITIS *ſacrarum Largitionum Orientis.* Cap. LXXV.

DECEM ſcrinia Comes Largitionum in officio habebat, quorum ſcribæ, militia literata vocabatur.[a] Nihil enim aliud erãt ſcrinia, quam plutei in quibus libri condebantur.[b] inquit Suidas;[c] & Scriniarij ſunt chartularij, chartas tractantes. Vniuerſo officio Primicerius præerat, hunc ſequebantur alij tres, eiuſdem officij præcipui, Secundocerius, idemque ſcrinij exceptorum Primicerius, & Tertiocerius qui ballagas, & Quartocerius qui libellos tractabat.[d] Singula quoque X. ſcrinia ſuos Primicerios habebant. Primus erat ſcrinij canonum, qui chartas ad illud ſcrinium pertinentes curabat. Alij erant Tabulariorum, Numerariorum, aureæ maſſæ, auri ad reſponſum, Veſtiarij ſacri, Scrinij argẽti, Annularenſis, quẽ Gratianus [e] ad Triſolium Comitem Largitionum, huius officij ſcriniorum primates recenſens omittit, & pro eo Miliarenſium, cuius Primicerius, vt dixi, erat officij Secundocerius, Primicerius totius officij: & tres X. ſcriniorum primi Tribunorum prætorianorum militum dignitate honeſtabantur, vt Principem ſalutare & ſacram eius purpuram adorare poſſent,[f] ita ſtatuit Theodoſius,[g] apud quem mendoſe legitur, tres Primicerij ſcriniorum, pro, tres primi. Emendanda quoque eſt Notitia, dum addit, Habet quarto loco libellos tractat, & cæteros palatinos officij ſupraſcripti, Comes Largitionum, quoties vſus exegerit: quæ verba nihil ſignificant. Legendum eſt itaque; Habet Quartocerium officij, qui libellos tractat, & cæteros palatinos officij ſupraſcripti Comitis ſacrarum Largitionum, quoties vſus exegerit. Sæpè etenim preces porrigebantur ob ſtipendia, vel munificentiam Principis executioni mandandam, quibus interuenire Comitem oportebat. Aliud ſcrinium, huic officio, Gratianus A. addidit,[h] mittendariorũ, quibus pro Primicerio præficit Ducenarium, ſed forte apud eum huius officij ſcrinia ſunt diminuta; Aurificum quoque, ſculptorum, & aliorum aurificum; Officialium ſacrarum veſtium, argentariorum, & Barbaricariorum ſcrinia in eodem officio, cum ſuis præfectis reperiebantur. Hi palatini vocantur, quia in Principis palatio degebant.[i] Vnde & hoc officiũ palatinũ Honorius appellat,[k] ſordidiſque muneribus & tyronum præſtatione immunes plus minus 450. huius officij viros facit, ac perfectiſſimi dignitate honeſtat.[l] de ſingulis ergo huius officij ſcriniis eſt dicendum, ac primum de ſcrinio Canonum, vt ordinem Notitiæ ſequar, etſi Gratianus A. aliũ ſeruet.[m]

a l. proximos, C. de prox. ſac. ſcr.
b l. omnium, C. de teſt. l. 2. & 3. C. de prox. ſacr. ſcrin.
c in verb. ...
d l. 7. de pala. ſac. largit.
e in d. l. 7.
f l. pen. & vlt. C. de pala. ſac. larg.
g d. l. penult.
h in d. l. 7.
i C. de palat. ſac. lar. l. 1. & ferè toto tit.
k in l. 2. C. de canon. largit. tit. et l. 3. C. de palat. ſacr. largit.
l in d. l. 7.
m in d. l. 7.

DE SCRINIO CANONVM. Cap. LXXVI.

CANONEM regulam dici omnium eſt, inde effectum, vt certa penſio alicui prædio impoſita Canon vocetur,[n] quemadmodum id quod ab emphyteuta domino ſoluitur.[o] Et Canonicum dicitur, quod ſolutum eſt fieri, quia ratione & Canonicarium tributum vocatur, quæ quotannis pendi conſueuit.[p] Sic & Canon Largitionum eſt auri quantitas, quæ earum arcæ ſingulis annis ex prouinciis inferri ſolet, quam poſtea ad varios vſus Princeps deſtinabat. Quælibet verò prouincia ſuum Canonem ſeu indictam à Principe pecuniam pendebat. ſic Iuſtinianus,[q] ex Canone Phœniciæ X. libras auri ſingulis annis Primicerio Notariorum ſolui iubet. Exactam enim ex vectigalibus, & tributis pecuniæ,

Cod. de Canone Largitionalium titulorum.
n l. 1. C. de præd. Tamiac.
o l. vlt. 3. ſin aũt, C. de iure emphyteutico. & in Authen. qui rem, C. de ſacroſ. Eccleſ.
p l. placet, C. de ſacroſ. Eccleſ.
q in edict. 4. §. 1.

Præfectus Prætorio partem ipſe in prouinciis retinebat, vt magiſtratibus eorumque officialibus & aliis ſalaria penderet.[r] Arcæ quoque Largitionum, certam auri quantitatem inferri curabat, quæ canon vocabatur, quia ex more a prouinciis exigi & ad Largitionum arcam mitti conſueuerat, Leo A.[s] Si delegatio, inquit, quæ ab ampliſſima præfectura in diuerſas prouincias ex more quotannis emittitur, minus contineat omnes Largitionales titulos, nihilominus competentem exactionem procurari præcipimus. Hæc ille. Vocat delegationem ſcripturam P. P. quæ etſi minus contineat, quam Largitionalibus titulis debeatur, nihilominus conſuetam quantitatẽm vult ſolui: Largitionibus enim deſtinata, vniformis fuiſſe videtur; quæ verò in prouinciis à P. P. impendebantur, vix certa eſſe poterant. Iuſtinianus A.[t] Sancimus, ait, diſpoſitiones functionum in auditorio cuiuſque Diœceſeos Præfectorum actis interuenientibus manifeſtari, & quid ex his in arcam inferri, & quid in vnaquaque prouincia expendi oportet: Hæc ille. Forma autem hęc obſeruabatur. Præſides prouinciarum ſingulo quadrimeſtri, exactam ex ſubditis ſibi ciuitatibus pecuniam Largitionibus deſtinatam, in tutum prouinciæ oppidum, ad hoc electum, ad Theſaurenſium Præfectum mittebant, ac Numerarij ſeu tabularij, & alij exactores obſignatis litteris, miſſam quantitatem notabant: Inde Præfectis theſaurorum ad Comitem Largitionum mittebatur, & Principi tradebatur. Gratianus A.[u] Omnem, inquit, ſummam auri, vel argenti, & reliquatum ſpecierum quę ſacris Largitionibus ex more penduntur, ſtatim vt exactio fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque prouinciæ referri, ſub obligatione tabularij, & theſaurenſium præpoſitis conſignari præcipimus, vt exinde ad ſacrum Comitatum integer omnium titulorum numerus dirigatur: Hæc ille. Tabularius verò cuius meminit, eſt Numerarius, qui tributorum, ac vectigalium ad Largitiones ſpectantium rationes ſcribebat.[x] Huius ſcrinij homines canonicarij vocabantur, qui in codicibus penſiones ex prouinciis Largitionibus debitas notabant, an integrè eſſent ſolutę, quę ex indictionibus, ſuperindictis, vectigalibus, tributis, ac militari veſte debebantur; Hi ſunt, qui tituli appellantur. Canonem quoque in veſtium, ad Largitiones ſpectaſſe Valentinianus indicat.[y] Omnem inquit, Canonem veſtium ex Kalendis Septẽbris vſque ad Kalendas Aprilis noſtris Largitionibus tradi præcipimus. Conferebatur autem pro ſingulis XXX. iugeribus, aut XX. pro locorum conſuetudine, ſingula veſtis,[z] aut pro ſingula veſte, aureus militibus ſoluendus.[a] Ex ſex enim partibus veſtium, quę a gynæciariis texebantur, quinque dignioribus militibus in auro dabantur, id eſt ſingulis ſinguli aurei; Sexta pars in ſpecie id eſt ipſę veſtes gregariis, ſeu tyronibus tradebantur:[b] quorum curam Comitem Largitionum habuiſſe, iura ad eum ſcripta, indicant.[c]

Ex mittendariorum verò ſcrinio, vnus in ſingulas prouincias mittebatur, qui veſtes & alia debita, Largitionibus ſolui compelleret.[d]

Huius ſcrinij Primicerius erat perfectiſſimus tertij ordinis: Ducenarius item vnus, eiuſque dignitatem habebat, qui CC. militibus præfuiſſet. Centenarius item vnus, qui Centurioni honore æquabatur. Epiſtolares duo, formę primę ſeu primi gradus quatuor formę, ſecundę item quatuor, quibus omnib. annonę ex publico dabantur.[e] Credo hos poſt Centenarios fuiſſe loco Biarchorum, Circitorum, & eorum qui equites in aliis officiis vocabantur. Sextus huius ſcrinij ad baphia Phœnicię nundinas purpuræ prohibiturus mittebatur.[f] Epiſtolares uero erat, qui ob exigendum Canonem, iuſſu Comitis, in diuerſas prouincias, ad Præſides, Præfectos, Vicarioſq; ſcribebant.

r Nouell. 128. §. 1.
s in l. vlt. C. de Can. largit. tit.
t in Nouel. 128.
u in l. 1. C. de canone largit. tit.
x l. 2. C. de num.
y in l. 1. C. de mil. veſt.
z l. 2. C. de mili. veſt.
a l. 3. C. eod. tit.
b l. vlt. C. eod. tit.
c d. l. 3. C. de milit. veſte.
d l. vlt. C. de exactorib. tribut.
e d. l. 7. C. de palat. ſacr. larg.
f l. vlt. C. de Veſtib. holoſer.

DE SCRINIO TABVLARIORVM. Cap. LXXVII.

C. de tabularijs.

SECVNDVM, eiuſdem officij ſcrinium erat Tabulariorum, id eſt, eorum, qui inſtrumenta ſeu cautiones, receptæ ſolutæuè pecuniæ ſcribebant. Tabularius, enim is dicitur,[a] & tabularium locus, in quo tabulæ conſeruantur.[b] In ſcrinio exceptorum centenarius dictus huius ſcrinii erat Primicerius,[c] quod tabulariorum ſeu inſtrumentorum appellabatur. Aliàs tabularij ſunt, qui rationes ſcribunt. Vlpianus,[d] Ego, inquit aduerſus tabularium puto actiones dandas, qui in computatione fefellit: & alibi,[e] calculatoribus ſiue tabularijs, ius dicere Præſes debebat. Tabularios verò huius officij, eos fuiſſe puto; qui ſolutæ pecuniæ inſtrumēnta ſcribebant, apochaſque accipiētium in ſcrinio ſeruabant, quod idem erat ſcrinium ſecuritatum apud Comitem rerum priuatarum: Porro, multi ſcrinij tabulariorum inſeruiebāt, quibus præerat Primicerius ordinis tertii, perfectiſſimus, poſt quem centenarius ſimiliter perfectiſſimi titulo gaudebat. Itē epiſtolaris vnus, nempe ex illorum numero, qui epiſtolas ob cauſas prædictas ſcribebant. Formæ item primi viri tres, & ſecundæ viri quinque eiuſdem ordinis erant perfectiſſimi,[f] & prout digniores erant, plures annonas habebant.

a l.3. C. de tabu.
b l ſi mihi. 92. ff. de legat. 3.
c l. ſcrinij, §. 3. C. de palat. ſacr. largit.
d in l. vlt. in fi ff. ſi menſor falſum mod. dixerit.
e in l. 1. §. ludi ff. de var. & extra ord. cognitionib.
f l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

DE SCRINIO NVMERARIORVM. Cap. LXXVIII.

Cod. de numera. lib. 12.
g li. 2. de lib. arbit.

NVMERARIOS eos eſſe dicimus, qui rationes numerandos ſupputant. D. Auguſtinus.[g] Multos, inquit, noui numerarios, aut numeratores, vel, ſi quo alio nomine vocandi ſunt, qui bene, & mirabiliter computant. Bini in ſingulis prouincijs numerarij eſſe conſueuerunt, tabularii dicti,[h] quorum alter largitionum ratiocinia, alter ad arcam fiſcalem pertinentia tractabat.[i] Alij fuere apud Comitem largitionum Numerarii, qui pecuniæ vectigalium, & tributorum ex prouincijs miſſæ, & impenſæ, rationes ſcribebant. Multa enim hic Comes, Principis iuſſu elargiebatur, plura in emendis ſpeciebus, vt ſerico, purpura, byſſo, gemmis, lana, lino, & ſimilibus impendebat, alijs ſtipendia, aut mercedes ſoluebat, & alias huiuſmodi impenſas faciebat: vt ergo ſciretur, an reliquator, an creditor permaneret, numerarii acceptorum, expenſorumque rationes tractabant; Hi, & præcedentes cum Primicerii munus expleuiſſent, a præbendis, tyronibus, & equis immunes erant.[k]

h l. duos, C. de ſuſceptorib. & arcar. l. 2. & 4. C. de Numerarijs.
i d. l. 4. & d. l. duos.
k l. palatin. C. de palat ſacr. larg.

In hoc ſcrinio, primus eſt perfectiſſimus tertii ordinis, & ex Ducenarijs vnus, & Cētenarijs duo: Epiſtolares item duo, & pauci alij, qui epiſtolas ob prædictas cauſas ſcribebant, aut etiam perferebant. Saluianus,[l] Veniunt, inquit plerunque noui nuncij, & noui epiſtolarii à ſummis poteſtatibus miſſi: Hi annonas a Principe pro dignitatis gradu habebāt.[m]

l in 5. de prouidentia.
m d. l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

DE SCRINIO AVREAE MASSAE. Cap. LXXIX.

PRAETER memorata ſcrinia, erat & aliud Aureæ maſſæ, in quo ſcribebatur, quantum auri eſſet in maſſam conflatum. Eſt autem in maſſa aurum quod neque factū, aut cælatum, neque ſignatum eſt Vlpianus.[n] Argentum factum, inquit, recte quis ita definierit, quod neque in maſſa, neq; in lamina, neque in ſignato, neq; in ſupellectili, neque in mūdo, neque in ornamentis inſit. Eſt enim aurum infectum. Idem Vlpianus.[o] Infecti, ait, argenti appellatio rudem materiam continet, id eſt non factam qualis in Comitis largitionū inſignibus repræſentatur. In maſſam autem aurum conflabant, vt minus diſſipari poſſet, & inde aurei cuderentur, vaſa aurea, torques, monilia, & ſimilia, ad vſum Auguſtæ & Principis fierent. In hoc ergo ſcrinio ſcribebatur, quantum auri in maſſam eſſet conuerſum, quantum inde ad ſpecies aureas fabricandas, & cudendos aureos exemptum. Itaque Gratianus huius officii ſcrinia recenſens,[p] quattuor hominum ordines in hoc ſcrinio ſtatuit. Primum illorum, qui auri in maſſam redacti rationes ſcribebant, quorum Primicerius maſſæ erat perfectiſſimus tertii ordinis; Eiuſdem dignitatis erat, & Secundocerius. Ex Ducenariis verò duo, id eſt Tertiocerius, & Quartocerius. Ex Centenariis ſex. Ex Epiſtolaribus quattuor, qui ob prædictas cauſas epiſtolas ad Præſides ſcribebant, quantum auri in prouinciis in maſſam redactum, quantum in ballucis à metallariis penſum eſſet, & ad largitiones miſſum.[q]

n in l. quintus, §. vlt. de auro & argen. leg.
o in l. cum aurum §. infecti, ff eod. tit.
p in d. l. 7. C. de palat. ſacr. larg.
q d. l. 1. C. de met.

Secundus huius ſcrinii ordo erat Aurificum ſpecierum, qui ea maſſa aurum in fila deducebant, vel alio modo elaborabant, ad veſtes Principi, & Auguſtæ texendas, murenulaſuè, aut reticula, conficienda, & ſimilia, quorum rationes in hoc ſcrinio notabantur, in quo nullus ex his erat Primicerius, ſicut nec in duobus ſequentibus ordinibus: omnes enim ſuberant Primicerio ſcrinii maſſæ, ex quorum antiquioribus vnus tertii ordinis erat perfectiſsimus & Ducenarii quattuor, Centenarii ſex, Epiſtolares octo, formæ primæ ſeptendecim, formæ ſecundæ quattuor.

Tertius huius ſcrinii ordo à Gratiano ſtatuitur ſolidorum aurificum, qui ex maſſa aureos ſolidos, ſignatos ſcribebant, quot aurei, & cuius formæ quotidie percuterentur. Hi quoque cum Primicerio carerent, ex eorum Ducenariis primus erat tertii ordinis perfectiſsimus, Centenarii octo, Epiſtolares ſex formæ primæ nouem, formæ ſecundæ triginta.

Quartus ordo huius ſcrinii erat ſculptorum, & ceterorum aurificum, id eſt eorum, qui vaſa aurea ex ſolido auro cælabant, torques, annulos, armillas, clauos & ſimilia fabricabant, in quibus ars ſculpendi verſabatur, quorum rationes in hoc ſcrinio ſcribebātur; videlicet ſingulorum numerorum forma & pondus. Hinc oſtenditur vſus auri in maſſam verſi. Hi quoque Primicerio carebant: ſed primus ex eorum centenariis erat perfectiſsimus ordinis tertii. Epiſtolares quinq; formæ 1. ſex, formæ 2. decem, & octo.[r]

r l. ſcrinij, C. de palat. ſacr. larg.

DE SCRINIO AVRI AD RESPONſum. Cap. LXXX.

RESPONSA tempore poſteriorum Principum tā eorum, quā Præfectorum mandata dicebantur. Procopius.[s] Beliſarius, inquit, quendam ex his, qui equo celeriter inuecti regia perferūt reſpōſa, quoſque veredarios appellant, cepit, qui eum locum latinè interpretatus eſt, vertit literis, ſed Græcè ſcriptum eſt ἀποκρίσεις, id eſt reſponſa. Zoſimus,[t] erat, inquit, quidam in aula nomine Eros ab Imperatore ad efferenda foras reſponſa deſtinatus. Hinc ad reſponſum vocabantur, qui ad milites deſtinabantur, vt magiſtrorum iuſſa exequerentur.[u] Hic quoque aurum ad reſponſum dicitur, quod deſtinatum eſt ad perferenda in prouincias per veredos mandata Principis. Poteſt etiā hic aurū intelligi, quod ad reſponſum pro annonis dabatur, i. reſpōſalibus, q. à p̄fectis militū ad exercitus mittebant, vt eorū iniurias audi-

s lib. 1. de bello Vandalico.
t lib. 1.
u l. vlt. C. de re milit. nou. 24. c. 4. nou. 25. c. 1. nouel. 26 c. 1. 2. nouel. 28. c. 3.

DE OFFICIO COMITIS *ſacrarum Largitionum Orientis.* Cap. LXXV.

DECEM ſcrinia Comes Largitionum in officio habebat, quorum ſcribæ, militia literata vocabatur.[a] Nihil enim aliud erât ſcrinia, quam pluteí in quibus libri condebantur.[b] inquit Suidas;[c] & Scriniarij ſunt chartularij, chartas tractantes. Vniuerſo officio Primicerius præerat, hunc ſequebantur alij tres, eiuſdem officij præcipui, Secundocerius, idemque ſcrinij exceptorum Primicerius, & Tertiocerius qui ballagas, & Quartocerius qui libellos tractabat.[d] Singula quoque X. ſcrinia ſuos Primicerios habebant. Primus erat ſcrinij canonum, qui chartas ad illud ſcrinium pertinentes curabat. Alij erant Tabulorum, Numerariorum, aureæ maſſæ, auri ad reſponſum, Veſtiarij ſacri, Scrinij argéti, Annularenſis, quẽ Gratianus[e] ad Triſolium Comitem Largitionum, huius officij ſcriniorum primates recenſens omittit, & pro eo Miliarenſium, cuius Primicerius, vt dixi, erat officij Secundocerius, Primicerius totius officij: & tres X. ſcriniorum primi Tribunorum prætorianorum militum dignitate honeſtabantur, vt Principem ſalutare & faciam eius purpuram adorare poſſent,[f] ita ſtatuit Theodoſius;[g] apud quem mendoſe legitur, tres Primicerij ſcriniorum, pro, tres primi. Emendanda quoque eſt Notitia, dum addit, Habet quarto loco libellos tractat, & cæteros palatinos officij ſupraſcripti, Comes Largitionum, quoties vſus exegerit: quæ verba nihil ſignificant: Legendum eſt itaque; Habet Quartocerium officij, qui libellos tractat, & cęteros palatinos officij ſupraſcripti Comitis ſacrarum Largitionum, quoties vſus exegerit. Sæpè etenim preces porrigebantur ob ſtipendia, vel munificentiam Principis executioni mandandam, quibus interuenire Comitem oportebat. Aliud ſcrinium, huic officio, Gratianus A. addidit,[h] mittendariorũ, quibus pro Primicerio præficit Ducenarium, ſed forte apud eum huius officij ſcrinia ſunt diminuta; Aurificum quoque, ſculptorum, & aliorum aurificum; Officialium ſacrarum veſtium, argentariorum, & Barbaricariorum ſcrinia in eodem officio, cum ſuis præfectis reperiebantur. Hi palatini vocantur, quià in Principis palatio degebant.[i] Vnde & hoc officiũ palatinũ Honorius appellat,[k] ſordidiſque muneribus & tyronum præſtatione immunes plus minus 450 huius officij viros facit, ac perfectiſſimi dignitate honeſtat.[l] de ſingulis ergo huius officij ſcriniis eſt dicendum, ac primum de ſcrinio Canonum, vt ordinem Notitię ſequar, etſi Gratianus A. aliũ ſeruet.[m]

a l. proximos, C. de prox. ſac. ſcr.
b l. omnium, C. de teſt. l. 2. & 3. C. de prox. ſacr. ſcrin.
c in verb. ...
d l. 7. de pala. ſac. largit.
e in d. l. 7.
f l. pen. & vlt. C. de pala. ſac. larg.
g d. l. penult.
h in d. l. 7.
i C. de palat. ſac. lar. l. 1. & ſerè toto tit.
k in l. 2. C. de canon largit. tit. et l. 3. C. de palat. ſacr. largit.
l in d. l. 7.
m in d. l. 7.

DE SCRINIO CANONVM. Cap. LXXVI.

CANONEM regulam dici notiſſimum eſt, inde effectum, vt certa penſio alicui prædio impoſita Canon vocetur,[n] quemadmodum id quod ab emphyteuta domino ſoluitur.[o] Et Canonicum dicitur, quod ſolitum eſt fieri, quâ ratione & Canonicatio tributum vocatur, quæ quotannis pendi conſueuit,[p] ſic & Canon Largitionum eſt auri quâtitas, quæ earum arcæ ſingulis annis ex prouinciis inferri ſolet, quam poſtea ad varios vſus Princeps deſtinabat. Quælibet verò prouincia ſuum Canonẽ id eſt indictam à Principe pecuniam pendebat. ſic Iuſtinianus,[q] ex Canone Phœniciæ X. libras auri ſingulis annis Primicerio Notariorum ſolui iubet. Exactam enim ex vectigalibus, & tributis pecuniæ, Præfectus Prætorio partem ipſe in prouinciis retinebat, vt magiſtratibus eorumque officialibus & aliis ſalaria penderet.[r] Arcæ quoque Largitionum, certam auri quantitatem inferri curabat, quæ canon vocabatur, quia ex more à prouinciis exigi & ad Largitionum arcam mitti conſueuerat, Leo A.[s] Si delegatio, inquit, quæ ab ampliſſima præfectura in diuerſas prouincias ex more quotannis emittitur, minus contineat omnes Largitionales titulos, nihilominus competentem exactionem procurari præcipimus. Hæc ille. Vocat delegationem ſcriptutam P. P. quæ etſi minus contineat, quam Largitionalibus titulis debeatur, nihilominus conſuetam quantitatem vult ſolui: Largitionibus enim deſtinata, vniformis fuiſſe videtur; quæ verò in prouinciis à P. P. impendebantur, vix certa eſſe poterant. Iuſtinianus A.[t] Sancimus, ait, diſpoſitiones functionum in auditorio cuiuſque Diœceſeos Præfectorum actis interuenientibus manifeſtari, & quid ex his in arcam inferri, & quid in vnaquaque prouincia expendi oportet: Hæc ille. Forma autem hęc obſeruabatur. Præſides prouinciarum ſingulo quadrimeſtri, exactam ex ſubditis ſibi ciuitatibus pecuniam Largitionibus deſtinatam, in tutum prouincię oppidum, ad hoc electum, ad Theſaurenſium Pręfectum mittebant, ac Numerarii ſeu tabularii, & alii exactores obſignatis litteris, miſſam quantitatem notabant: Inde Pręfectis theſaurorum ad Comitem Largitionum mittebatur, & Principi tradebatur. Gratianus A.[u] Omnem, inquit, ſummam auri, vel argenti, & reliquarum ſpecierum quę ſacris Largitionibus ex more penduntur, ſtatim vt exactio fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque prouincię referri, ſub obligatione tabularii, & theſaurenſium prępoſitis conſignari pręcipimus, vt exinde ad ſacrum Comitatum integer omnium titulorum numerus dirigatur: Hęc ille. Tabularius verò cuius meminit, eſt Numerarius, qui tributorum ac vectigalium ad Largitiones ſpectantium rationes ſcribebat.[x] Huius ſcrinii homines canonicarii vocabantur, qui in codicibus penſiones ex prouinciis Largitionibus debitas notabant, an integrè eſſent ſolutę, quę ex indictionibus, ſuperindictis, vectigalibus, tributis, ac militari veſte debebantur; Hi ſunt, qui tituli appellantur. Canonem quoque veſtium, ad Largitiones ſpectaſſe Valentinianus indicat.[y] Omnem inquit, Canonem veſtium ex Kalendis Septẽbris vſque ad Kalendas Aprilis noſtris Largitionibus tradi pręcipimus. Conferebatur autem pro ſingulis XXX. iugeribus, aut XX. pro locorum conſuetudine, ſingula veſtis,[z] aut pro ſingula veſte, aureus militibus ſoluendus.[a] Ex ſex enim commparibus veſtium, quę à gynęciariis texebantur, quinque dignioribus militibus in anno dabantur, id eſt ſingulis ſinguli aurei; Sexta pars in ſpecie id eſt ipſę veſtes gregariis, ſeu tyronibus tradebantur:[b] quorum curam Comitem Largitionum habuiſſe, iura ad eum ſcripta, indicant.[c]

Ex mittendariorum verò ſcrinio, vnus in ſingulas prouincias mittebatur, qui veſtes & alia debita, Largitionibus ſolui compelleret.[d]

Huius ſcrinii Primicerius erat perfectiſſimus tertii ordinis: Ducenarius item vnus, eiuſque dignitatem habebat, qui CC. militibus pręfuiſſet. Centenarius item vnus, qui Centurioni honore ęquabatur. Epiſtolares duo, formę primę ſeu primi gradus quatuor formę, ſecundę item quatuor, quibus omnib. annonę ex publico dabantur.[e] Credo hos poſt Centenarios fuiſſe loco Biarchorum, Circitorum, & eorum qui equites in aliis officiis vocabantur. Sextus huius ſcrinii ad baphia Phœnicię nundinas purpurę prohibiturus mittebatur.[f] Epiſtolares verò erant, qui ob exigendum Canonem, iuſſu Comitis, in diuerſas prouincias, ad Pręſides, Pręfectos, Vicarioſq; ſcribebant.

Cod. de Canone Largitionalium titulorum.
n l. 1. C. de præd. Tamiac.
o l. vlt. in fin. auẽt. C. de iure emphyteutico. & in authen. quorum. C. de ſacroſ. Eccle.
p l. placet, C. de ſacroſ. Eccleſ.
q in edict. 4. §. 1.
r Nouell. 128. §. 1.
s in l. vlt. C. de Can. largit. tit.
t in Nouel. 128.
u in l. 1. C. de canone largit. tit.
x l. 2. C. de num.
y in l. 1. C. de milit. veſte.
z l. 2. C. de milit. veſte.
a l. 3. C. eod. tit.
b l. vlt. C. eod. ti.
c d. l. 3. C. de milit. veſte.
d l. vlt. C. de exactorib. tribut.
e d. l. 7. C. de palat. ſacr. larg.
f l. vlt. C. de veſtib. holoſer.

DE

DE SCRINIO TABVLARIORVM. Cap. LXXVII.

C. de tabularijs.

a l.3.C.de tabu. b l ſi mihi.92.ff. de legat.3. c l ſcrinijs, §.3. C.de palat.ſacr. largit. d in l.vl. in ſi ff. ſi mẽſor falſum mod dixerit. e in l.1.§.ludi ff. de var.& extra ord.cognitionib.

SECVNDVM, eiuſdem offici ſcrinium erat Tabulariorum, id eſt, eorum, qui inſtrumenta ſeu cautiones, receptæ ſolutæuè pecuniæ ſcribebant. Tabularius, enim is dicitur, [a] & tabularium locus, in quo tabulæ conſeruantur. [b] In ſcrinio exceptorum centenarius dictus huius ſcrinii erat Primicerius, [c] quod tabulariorum ſeu inſtrumentorum appellabatur. Aliàs tabularij ſunt, qui rationes ſcribunt. Vlpianus, [d] Ego, inquit aduerſus tabularium puto actiones dandas, qui in computatione fefellit: & alibi, [e] calculatoribus ſiue tabularijs, ius dicere Præſes debebat. Tabularios verò huius officij, eos fuiſſe puto; qui ſolutæ pecuniæ inſtrumẽnta ſcribebant, apochaſque accipiẽtium in ſcrinio ſeruabant, quod idem erat ſcrinium ſecuritatum apud Comitem rerum priuatarum: Porrò, multi ſcrinij tabulariorum inſeruiebãt, quibus præerat Primicerius ordinis tertii, perfectiſſimus, poſt quem centenarius ſimiliter perfectiſſimi titulo gaudebat. Itẽ epiſtolaris vnus, nempe ex illorum numero, qui epiſtolas ob cauſas prædictas ſcribebant. Formæ item primi viri tres, & ſecundæ viri quinque eiuſdem ordinis erant perfectiſſimi, [f] & prout digniores erant, plures annonas habebant.

f l.7.C.de palat. ſacr.larg.

DE SCRINIO NVMERARIORVM. Cap. LXXVIII.

Cod.de numera. lib.12. g li.2. de lib.arbit.

NVMERARIOS eos eſſe diximus, qui rationes numerandos ſupputant. D.Auguſtinus. [g] Multos, inquit, noui numerarios, aut numeratores, vel, ſi quo alio nomine vocandi ſunt, qui bene, & mirabiliter computant. Bini in ſingulis prouincijs numerarij eſſe conſueuerunt, tabularii dicti, [h] quorum alter largitionum ratiocinia, alter ad arcam fiſcalem pertinentia tractabat. [i] Alij fuere apud Comitem largitionum Numerarii, qui pecuniæ vectigalium, & tributorum ex prouincijs miſſæ, & impenſę, rationes ſcribebant. Multa enim hic Comes, Principis iuſſu elargiebatur, plura in emendis ſpeciebus, vt ſerico, purpura, byſſo, gemmis, lana, lino, & ſimilibus impendebat, alijs ſtipendia, aut mercedes ſoluebat, & alias huiuſmodi impenſas faciebat: vt ergo ſciretur, an reliquator, an creditor permaneret, numerarii acceptorum, expenſorumque rationes tractabant; Hi, & prę cedentes cum Primicerii munus expleuiſſent, a præbendis, tyronibus, & equis immunes erant. [k]

h l.duos,C.de ſuſceptorib.& arcar.l.2. & 4.C. de Numerarijs. i d.l.4. & d.l. duos.

k l.palatin.C.de palat ſacr.larg.

In hoc ſcrinio, primus eſt perfectiſſimus tertii ordinis, & ex Ducenarijs vnus, & Cẽtenarijs duo: Epiſtolares item duo, & pauci alij, qui epiſtolas ob prędictas cauſas ſcribebant, aut etiam perferebant. Saluianus, [l] Veniunt, inquit plerunque noui nuncij, & noui epiſtolarii à ſummis poteſtatibus miſſi: Hi annonas à Principe pro dignitatis gradu habebãt. [m]

l in 5.de prouidentia. m d.l.7.C.de palat.ſacr.larg.

DE SCRINIO AVREAE MASSAE. Cap. LXXIX.

PRAETER memorata ſcrinia, erat & aliud Aureæ maſſæ, in quo ſcribebatur, quantum auri eſſet in maſſam conflatum. Eſt autem in maſſa aurum quod neque factũ, aut cęlatum, neque, ſignatum eſt Vlpianus. [n] Argentum factum, inquit, rectè quis ita definierit, quod neque in maſſa, neq; in lamina, neque in ſignato, neq; in ſupellectili, neque in mũdo, neque in ornamentis inſit. Eſt enim aurum infectum. Idem Vlpianus. [o] Infecti, ait, argenti appellatio rudem materiam continet, id eſt non factam qualis in Comitis largitionũ inſignibus repræſentatur. In maſſam autem aurum conflabant, vt minus diſſipari poſſet, & inde aurei cuderentur, vaſa aurea, torques, monilia, & ſimilia, ad vſum Auguſtæ & Principis fierent. In hoc ergo ſcrinio ſcribebatur, quantum auri in maſſam eſſet conuerſum, quantum inde ad ſpecies aureas fabricandas, & cudendos aureos exemptum. Itaque Gratianus huius officii ſcrinia recenſens, [p] quattuor hominum ordines in hoc ſcrinio ſtatuit. Primum illorum, qui auri in maſſam redacti rationes ſcribebant, quorum Primicerius maſſæ erat perfectiſſimus tertii ordinis; Eiuſdem dignitatis erat, & Secundocerius. Ex Ducenariis verò duo, id eſt Tertiocerius, & Quartocerius. Ex Centenariis ſex. Ex Epiſtolaribus quattuor, qui ob prædictas cauſas epiſtolas ad Præſides ſcribebant, quantum auri in prouinciis in maſſam redactum, quantum in ballucis à metallaris penſum eſſet, & ad largitiones miſſum. [q]

n in l.quintus,§. vlt. de auro & argen.leg.

o in l. cum aurũ § infecti, ff eod. tit.

p in d.l.7. C.de palat.ſacr.larg.

q d.l.1.C.de met.

Secundus huius ſcrinii ordo erat Aurificum ſpecierum, qui ex maſſa aurum in fila deducebant, vel alio modo elaborabant, ad veſtes Principi, & Auguſtæ texendas, murenulaſuè, aut reticula, conficienda, & ſimilia, quorum rationes in hoc ſcrinio notabantur, in quo nullus ex his erat Primicerius, ſicut nec in duobus ſequentibus ordinibus: omnes enim ſuberant Primicerio ſcrinii maſſę, ex quorum antiquioribus vnus tertii ordinis erat perfectiſsimus & Ducenarii quattuor, Centenarii ſex, Epiſtolares octo, formæ primæ ſeptendecim, formæ ſecundæ quattuor.

Tertius huius ſcrinii ordo à Gratiano ſtatuitur ſolidorum aurificum, qui ex maſſa aureos ſolidos, ſignatos ſcribebant, quot aurei, & cuius formæ quotidie percuterentur. Hi quoque cum Primicerio carerent, ex eorum Ducenariis primus erat tertii ordinis perfectiſsimus, Centenarii octo, Epiſtolares ſex formæ primæ nouem, formæ ſecundę viginti.

Quartus ordo huius ſcrinii erat ſculptorum, & ceterorum aurificum, id eſt eorum, qui vaſa aurea ex ſolido auro cælabant, torques, annulos, armillas, clauos & ſimilia fabricabant, in quibus ars ſculpendi verſabatur, quorum rationes in hoc ſcrinio ſcribebãtur; videlicet ſingulorum numerorum forma & pondus. Hinc oſtenditur vſus auri in maſſam verſi. Hi quoque Primicerio carebant: ſed primus ex eorum centenariis erat perfectiſsimus ordinis tertii. Epiſtolares quinq; formæ 1.ſex, formæ 2.decem, & octo. [r]

r l.ſcrinijs, C.de palat.ſacr.larg.

DE SCRINIO AVRI AD RESPONſum. Cap. LXXX.

RESPONSA tempore poſteriorum Principum tã eorum, quã Præfectorum mandata dicebantur. Procopius. [s] Beliſarius, inquit, quendam ex his, qui equo celeriter inuecti regia perferũt reſpõſa, quoſque veredarios appellant, cepit, qui eum locum latinè interpretatus eſt, venit literis, ſed Græce ſcriptum eſt [illegible], id eſt reſponſa. Zoſimus, [t] erat, inquit, quidam in aula nomine Eros ab Imperatore ad efferenda foras reſponſa deſtinatus. Hinc ad reſponſum vocabantur, qui ad milites deſtinabantur, vt magiſtrorum iuſſa exequerentur. [u] Hic quoque aurum ad reſponſum dicitur, quod deſtinatum eſt ad perferenda in prouincias per veredos mandata Principis. Poteſt etiã hic aurũ intelligi, quod ad reſponſum pro annonis dabatur, i.reſpõſalibus, q à pręfectis militũ ad exercitus mittebant, vt eorũ iniurias audi-

s lib.1. de bello Vandalico.

t lib.1.

u l. vlt. C.de re milit.nou.24.c. 4.nou.25.c.1.nouel.26 c.1.2.nouel.28.c.3.

a l. 1. vlt
b in d. l. 8. §. 1.

audirent,& magiſtrorum iuſſa exequerentur.[a] erant enim velut eorum vicarij. Sic Iuſtinianus [b] Vicarium Ponticæ prius abolitum ita reſtituit; vt militibus præeſſet,& eos tanquam vices magiſtrorum gerens,etiam ipſis inconſultis puniret,& apud illos ſocium,magiſtrorum ad reſponſum teneret, per quos milites compeſcerentur,& in officio continerentur, Eodem modo Gregorius narrat ſe ad reſponſum ſeruiuiſſe Conſtantinopoli pro Pontifice Romano, & ipſe factus Summus Pontifex Reſponſales Conſtantinopoli apud Imperatorem habuit Græci apocriſarios vocant,vulgo nuncij dicuntur. In hoc ergo ſcrinio rationes auri, quod dabatur his Reſponſalibus pro annonis ſcribebantur. Exemplum Maſſæorum habet Primicerium aureæ ad reſponſum,ſubaudiendum eſſet,maſſę Huius ſcrinij Primicerius,Secundocerius, & Tertiocerius erant perfectiſſimi ordinis primi. Itē Ducenarius vnus,centenarij duo.epiſtolares tres.Formę primę quatuor, ſecundæ duo,tertię formæ vnus,qui omnes annonis à Principe datis fruebantur.[c]

c d. l. in ſcrinijs. C. de palat ſacr. largit.

DE SCRINIO VESTIARII Sacri. Cap. LXXXI.

C. de veſtibus holoſer. & auratis lib. 11.
d in d. l. 7. C de palat. ſacr. larg.

IN hoc ſcrinio tres ordines ſcribarum Gratianus ſtatuit.[d] Primum eorum, qui veſtium curam habebant, quod generaliter de omnibus veſtibus poteſt intelligi etiam de his, quæ pro militibus aulicis, & alijs parabantur. Inter alia enim,quę pluribus Princeps, quæ elargiebatur, erat veſtis,quam militibus dabat.

Harum veſtium rationes proprium ſcrinium habebat, quot ſcilicet veſtes eſſent à ſubditis collatæ, quot ad Comitis manus perueniſſent, quot militibus traditæ, vel ſolidi pro ipſis erogati, & quot in ſpecie ipſa militibus Gregarijs exhibitæ eſſent, & quantum veſtium in Principis vſum paratum, quid pro ipſis impenſum.Huius ſcrinij Primicerius perfectiſſimus ordinis ſecundi appellabatur,ſimiliter Secundocerius: ita enim credo emendandam legem Gratiani,[e] quæ velle videbatur. Primicerium eſſe perfectiſſimum ordinis tertij. & Secundocerium ſecundi, quod eſſet abſurdum. Ducenarius ſimiliter vnus erat ordinis tertij perfectiſſimus, & centenarius vnus: Epiſtolares duo. Formæ primæ ſcriniarii ſeptem Formæ ſecundæ ſcriniarii decem. Formæ tertiæ quattuor. Huius ordinis Notitia non meminit, quem ſub canonum ſcrinio contineri puto.

e in d. l. ſcriniis. C. de pa. ſac. lar.

Alter ordo in hoc ſcrinio à Gratiano ſtatuitur, officialium ſacrarum veſtium, id eſt, eorum qui ſacras veſtes Principis,& Auguſtas tractabant,eas videlicet,quę quotidie veſtiario inferebantur,quot togæ,pallia,tunicæ,& aliæ huiuſmodi,cuius materiæ, an holoſericę,ſubſericæ,auratæ,vel paragaudæ, vel purpureę,ianthinæ,coccineę,hiſginę,melineę,coracinæue eſſent.[f]

f l. ſi cui lana. §. quæſitum, ff. de leg. 3.

Veſtes,quibus Princeps induebatur,graphicè Corippus Africanus deſcribit ſequenti carmine loquēs de inauguratione Iuſtini minoris,

Egreditur, tunicaque prius induitur artus
Aurata ſe veſte tegens.
Purpurea pura reſonans fulgente cothurno.
Cruraq; puniceis induxit regia vinclis,
Parthica campano dederant quæ tergora fuco,
Sanguineis prælata roſis, laudata rubore,
Lectaq; vt ſacros tactu molliſſima plantis,
Auguſtis ſolis hoc cultu competit vti.
Nobilibus gemmis, & cocti lucidus auro
Baltheus effulgens, lumbos præcinxit heriles,
Subſtrictoq; ſinu veſtis pimona pependit,
Poplite fuſa tenus,pretioſo candida limbo,
Cæſareos humeros ardenti murice texit
Circumfuſa chlamys, rutilo quæ ornata metallo
Principis exerta vincebat lumina dextra,
Aurea iuncturas morſu perſtrinxit adunco
Fibula,& à ſummis gemmæ nituere catenis.

Hæ veſtes, Auguſto imperante, ab vno ex ſeruis aut libertis tractabantur,quemadmodum,& argentum, vt monet hæc inſcriptio.

OSSA VIBIÆ SVCCESSÆ LIVIÆ AVG. SER. AB ARGENTO POTORIO ITEM A VESTE L. VTRIVS ARG. SER. PAMPHILVS SCRIBA LIB. ET A BIBLIOTHECA LATINA APOLLINIS CONIVGI FIDELISSIMÆ ET PIISSIMÆ B. D. S. M.

id eſt bene de ſe meritæ. Vibia ſerua Liuia præfecta erat argento potorio & veſti. vir ſeruus & ipſe ſcriba erat librorum. Tempore vero poſteriorum Principum veſtes Comiti ſacri veſtiarii (ita in Occidente appellatur) ſunt commiſſæ.In ſcrinio vero earum numerus,qualitas,& ſpecies notabantur,& quę conſumerentur, aut donarentur.

Ex officio diſcedens Comes veſtiarii vel ſacræ veſtis [g] ſucceſſori,vel hominibus ſcriniis veſtes earūque numerum eodem modo aſſignare tenebatur. & eas ſcriniarii iterum in codicem referre.

g d. l. vni. qui a præb. tyro.

Huius tantum ordinis Notitia meminit non ſuperioris,quem ſub canonum ſcrinio ſupra poſui.

Ex his Ducenarii tres ſunt perfectiſsimi ordinis ſecundi,& tres centenarii; Epiſtolares duo. Formæ primę duodecim,formæ ſecundæ decem,formæ tertiæ octo.

Tertius ordo in hoc ſcrinio à Gratiano ponitur, ſacræ veſtis deputatorum,quos ſcriniariorum miniſtros fuiſſe puto, excipientes quæ ab illis dictabantur aut in chartas relata deſcribebant, & codicibus inſerebant.Leo enim A. [h] Qui,inquit apud veteres deputati dicebantur,nunc ſcribę appellantur. Horum Primicerius,& Secundocerius erant perfectiſſimi ordinis ſecundi,& duo Ducenarii,totidem centenarii, & epiſtolares; Formę verò primę numero tres: his omnibus annonæ à Principe exhibebantur. In ſeptimo,quod Cōſtantinopolis ſuburbium erat, veſtes Principis reponi ſolitas eſſe Cedrenus ſentit, cum orto incendio in Septimo Veſtiarios coronam Iuſtiniani Imperatoris amiſiſſe ſcribit,quę poſt mēſes octo,cum parua margarita,& omnibus gemmis inuenta fuit. Alia ibidem precioſa & digna cuſtodiri conſeruabantur:Conſtantinus enim Porphyrogēneta de thematibus ſcribit,in ſacro Arcadii Imperatoris veſtiario argenti à menſuria ſculpta aſſeruata fuiſſe,quæ verò hæc eſſent,non ſatis conſtat. Fortè codex eſt corruptus.

h i libello de bellico apparatu.

DE SCRINIO AB ARGENTO. Cap. LXXXII.

ARGENTI nomine omne aurum tam factum; quam infectum, vel in maſſa continetur, ſed ſignatum, ſeu pecunia numerata non comprehēditur, Vlpianus [i] cum argentum inquit legatum eſt, quicquid argenti relictum ſit legato cōtinetur ſiue factū ſiue infectum pecuniam autem ſignatam placet eo legato non contineri. hic vero omnia vaſa argentea,quę in Principis vſu erant, ſignificari puto, quę Comitis largitionum ſtudio comparata,ſub eius cura erant, propriòque in ſcrinio ſingula vaſa potoria, eſcaria, coquinatoria, & alia ſcribebantur, quæ ad vſum Principis quotidie ſiebant,vel alienabantur, aut conſidebantur. Quæ verò in Principis miniſterio erant Caſtrenſi aſsignabantur, & ille officio decedens,

i in l. cum aurū et in l. Quintus, & in pri. de au. & arg. legat.

huius

huius ſcrinij Primicerio, quæ acceperat ſingula repræſentabat: Mirumque erat cernere, quo ordine auri, veſtium, ſupellectilis, argenti, & pecuniæ in diuerſis ſcrinijs diſtinctæ rationes tenerentur, vt in promptu omnium numerus poſſet inueniri.

Alexander Imperator, inquit Lampridius, ducentarum librarum argenti pondus in miniſterio nunquam exceſſit: alij verò Principes longè pretioſiorem habuere ſupellectilem. Nã Heliogabalus onus ventris auro excepit, in myrrhinis, & onychinis minxit, ait idem Lampridius.

Huius ſcrinij Primicerius erat perfectiſſimus ſecundi ordinis, Epiſtolaris item vnus, qui in prouincijs vaſa cęlari, & ad aulam perferri curabãt, formæ primę ſex, formæ ſecundæ tres, formæ tertiæ vnus.

DE SCRINIO ANNVLARENSI vel Miliarenſi. Cap. LXXXIII.

MAGNAM annulorum copiam Principem habuiſſe oportebat, cui proprium dicatũ erat annulorum ſcrinium, in quo eorum numerus, ſpecies & qualitates ſcriberentur: ſed mendoſum eſſe codicem opinor, & pro ſcrinio annularẽſi, reponendum miliarenſi, quemadmodum legitur in officio Comitis largitionum Occidentis, Gratianus quoque, A. [a] ad Triſolium Com. Larg. ſcribens, inter huius Comitis officia quę ordine recenſet, ſcrinium miliarenſium ſeu miliareſiorum ponit, nullam annulorum mentionem faciens. Erat autem miliareſium, inquit Suidas, moneta argẽtea valens decimam partem aurei. Cedrenus verò [b] miliareſium duo ceracia ſiue folles 24. valuiſſe innuit, quę eſſet ſumma vnius oboli, ſeu duorum ſolidorum Italię: Hunc argenteum, & minutum nummum fuiſſe Nouella Iuſtiniani [c] teſtatur, Metaphraſtes [d] ſcribit, reliquias ſeu oſſa D. Barachiſij, 500. miliareſij Daricis, & tribus veſtibus ſericis redempta fuiſſe. Vnde & Perſicus nummus eſſe videtur & à Dario Daricus dictus. Eius Aethius; Epiphanius [e] & alij meminerunt qui à militia milliareſium dictum putant, quaſi militare donariuum. Cum verò frequentiſſimus huius monetæ vſus eſſet, plurima in officinis monetarijs cudebatur, & ob id proprium eius ſcrinium fuit inſtitutum, in quo notabatur huius percuſſæ pecuniæ quantitas, quæ præcipuę militibus ſoluebatur. Cedrenus, Miliareſia, inquit, à militia ſunt dicta. Scipio enim imminente Annibale ob auri penuriam miliareſia fabricauit, & militibus ſoluit; Hæc ille, cuius auctoritati etſi non ſemper defero, quæ tamen de his ſcribit omittere nolui. Cum igitur id genus pecuniæ in primis militibus daretur, pręcipuam eius ſignandæ curam Comes largitionum habuit, cuius rei gratia monetæ procuratores in diuerſis prouincijs tenuit. Maphęorum codex legit Primicerium ſcrinij antiliatenſis, quem mendoſum eſſe non dubito, cum nullũ ſenſũ hæc dictio poſſet habere. Huius ſcrinij Primicerius, erat ordinis primi perfectiſſimus. Ducenarius itẽ vnus, formæ primæ vnus, formę ſecũdę duo, formæ tertiæ vnus [f] ſequitur ſcriniũ aliarũ pecuniarũ.

[a] in d. l. ſcriniȷs. C. de palat. ſacr. larg.

[b] in Leone Conone, ſeu Iconomacho.

[c] 105. §. penult.

[d] in D. Iona.

[e] de menſuris atque ponderib.

[f] d. l. ſcriniȷs, 7. C. de palat. ſacr. largit.

DE SCRINIO A PECVNIIS Cap. LXXXIIII.

DIVERSIS in locis hic Comes aliam pecuniam percuti curabat cuius gratia plures monetarũ procuratores inſtituebat, & proprium à pecunijs ſcrinium habebat, in quo pecuniarum diuerſis in officinis monetarijs percuſſarum, rationes ſcribebãtur, quantum auri, & argenti ſingulis locis illatum, & quantum ſignatum fuiſſet. Quot in locis in Oriente pecunia cuderetur non apparet, in Occidente tantum Romę, & quinque alijs in locis percutiebatur. Gratianus [g] in Notitia vbi huius officij ſcrinia recenſet ei Comitatenſes, Argentarios & Barbaricarios aggregat; Intelligi poſſunt argentarii qui pecuniam permutant, aut Vaſcularii qui vaſa argentea in Comitatu, id eſt aula Principis fabricabant: Hi enim ita in iure appellantur. Iabolenus, [h] Vaſcularius inquit aut faber argentarius vanti legauit; Scæuola [i] Procurator Seii miſit ſubſcriptionem ad argentariũ vaſcularium. Quemadmodum enim in ſcrinio aureę maſſæ erant aurifices, ſic in hoc argentarii uaſa argentea fabricantes reperiebantur.

[g] d. l. ſcriniȷs.

[h] in l. pe. de aur. & arg. legat.

[i] in l. vl. de oblig. & actionib.

Barbaricarii verò ſunt, qui argentea vaſa auro exornant, inquit Donatus, [k] & illi barbarica ornamenta addunt, hanc interpretationem confirmat Notitia in Occidente tres Argentariorum ſeu Barbaricorum in Gallijs præfectos ſtatuens, quos quaſi pro iiſdem ponit. Vnde hos vaſcularios, non nũmularios fuiſſe crediderim. Ex argentariorum Ducenarijs, vnus erat perfectiſſimus ordinis ſecundi. Ex centenarijs duo, epiſtolares tres, formæ primæ octo, formæ ſecundæ XXV. Ex barbaricariis centenarii duo, epiſtolares quinque, formæ primæ octo, formæ ſecundæ vnus. [l] in hoc ſcrinio Primicerius ordinis ſecundi perfectiſſimi titulo honeſtabatur, poſt quem formæ primæ unus, formæ ſecundæ duo, formæ tertię quinque, omnes à Principe annonas percipiebant. [m]

[k] in 11. Aeneid.

[l] d. l. ſcriniȷs.

[m] d. l. ſcriniȷs, §. ſcriniȷ a pecun.

DE SCRINIO EXCEPTORVM. Cap. LXXXV.

HVIVS ſcrinii Primicerius, totius officii erat Secundocerius, inquit Notitia. exceptores acta cauſarum ſcribebant, quas Comes iudicabat. [n] Primicerium Ducenarii duo ſequebantur, quorum primus huius ſcrinii Tertiocerius, ſecundus erat Quartocerius; nullus enim in eo ſecundocerius reperiebatur, ne ſuo Primicerio, qui totius officii Secundocerius erat, ęquari videretur. Tertium locum habebant Centenarii; quorum primus Primicerius inſtrumentorum dicebatur, cum enim hoc ſcrinium litigantium acta exciperet, erant in eo qui tranſactiones & conuentiones inter eos factas inſtrumentis demandabant, & contractus cum Comite, largitionum cauſa initos, ſcribebant.

C. de num. & exceptorib. lib. 12.

[n] l. in ſac. C. de prox. ſacr. ſcrin.

Erant & Epiſtolares, qui epiſtolas ad hoc ſcriniũ pertinentes in prouincias ad Magiſtratus dirigebant vt dicta teſtium mitterent, vel acta, aut inſtrumenta ſi quæ deſiderabantur.

Ex prædictis Primicerius. Tertio & Quartocerius item Primicerius inſtrumentorum, duo Epiſtolares erant perfectiſſimi ordinis ſecundi. Formæ primæ viri XXXVI. formæ ſecundæ quattuor, formæ tertiæ tres. [o] Septimus ex hoc ſcrinio mittebatur ad baphia Phœniciæ, prouiſurus ne purpura in nundinis venderetur, & ad priuatos transferretur. [p]

[o] d. l. ſcriniȷs.

[p] l. vlt. C. de veſtib. holob.

De ſcrinio mittendariorum Tertiocerio, & Quartocerio largitionum. Cap. LXXXVI.

ALIVD huius officii ſcrinium Mittẽdariorum, hic à Notitia, & in Occidẽte omiſſũ, Gratianus A. in ſua Notitia recẽſet. [q] Ex palatinorũ numero, alii in palatin res largitionũ curabãt inquit Gloſſarũ, multi in prouincias mittebãtur, ut integra tributa, & quæ reliqua erant ex vectigalibus exigerent:

[q] in d. l. ſcrin 7

Digitized by Google

gerent: Honorius A. [a] Neque ſacrarum, inquit vel priuatarum largitionum palatina officia, ex quacunque cauſa fiſcalis debiti, cum ad prouinciam mittũtur, poſſeſſores per ſe audeant conuenire, ſiue id ex præterito reliquum trahatur, ſeu præſentis temporis tributa ſolui conueniat: ſed rectores prouinciarũ frequenter adeundo commoneant, eorumque officijs incumbant; Hæc ille. Cum verò plures ob hanc cauſam mitterentur, ſtatuit Anaſtaſius vnum tantũ in ſingulas prouincias mittendum. [b] Nec exactorũ, inquit, multitudo, cum fiſci rationibus, tum collatoribus damnum afferat, vnus tantum in ſingulas prouincias ex competenti ſcrinio canonicarius mittatur, qui eorum, quæ proprio ſcrinio debentur exactionem vrgeat. Hęc ille. Nullus in hoc ſcrinio à Gratiano Primicerius nominatur. [c] Sed ex Ducenarijs prouectior erat pro Primicerio; Cingulum ut militer gerebant, ternique quotannis Ducenarij dimittebantur, & centenarij, quot dimitti expedire videbatur. Gratianus A. [d] Placuit, inquit, iuſta & omnibus mittendarijs Palatinis profutura ſuggeſtio, vt ex iiſdem ſingulis annis Ducenarii terni, & Centenarii habito prouiſionis intuitu, cingulo liberentur. De mittendarijs aliter ſcribit Græcus Interpres, quem citat Alciatus. [e] Palatini, inquit, communi nomine dicuntur omnes habitantes in palatio. Alij quidem in domo ſemper Auguſti, perſeuerantes, qui Comitatenſes dicuntur. Comitatum autem appellant locum, in quo vitam ducebat Imperator: Qui verò in prouincias mittebantur, dicuntur Mittendarij à mittendo nuncia; Hæc ille. Ex prędictis Ducenariis vnus erat perfectiſſimus, vt credo tertii ordinis licet uitio ſcriptoris in lege Gratiani hoc non exprimatur, [f] ſed in proximè præcedentibus, ita erat ſtatutum. Eundem gradum habebant Centenarij duo, Epiſtolares octo, qui per Mittendarios epiſtolas pro tributis exigendis ſcribebant. Primæ formæ, VII. Formæ ſecundæ, XXXIII. Hoc ſcrinium, forte cum Canonum ſcrinio Notitiæ tempore continebatur, quæ huius officii tantum ſcrinia X. recenſet. Gratianus verò XI.

Præter ſupra memoratos, Tertiocerius, totius officii Baſtagas tractabat, ideſt eas ad futuras itinera indicebat, res tranſuehendas & tranſuectas, earumque ſpecies, quantitatem & qualitatem, vt frumenti Conſtantinopolim deuehendi, & publicas ſpecies tranſuehendas in actis ſcribebat; In diuerſis enim Orientis regionibus erant corpora ſeu collegia nautarum. [g] quorum quique per vices onera publica ferre cogebantur, [h] qui nauem duorum millium modiorum capacem habuiſſent, propter quod incommodum à muneribus ciuilibus immunes erant, & à tributis liberi. [i] & quandoque ad mercedulam philici nomine accipiebant. [k] In mediterraneis quoque iumenta & plauſtra habentes eidem oneri erant obnoxii, [l] quæ angaria vocabatur, de qua ſupra dixi. Hæ erant Baſtagę, quas tertiocerius huius officii indicebat, earumque rationes notabat. Euntes autem Baſtagas, vt tutiores eſſent, pars alicuius legionis ſolebat comitari, quemadmodum in Occidente in Duce Rhetiæ dicetur. Baſtagas tranſlationes Honorius appellat, [m] Theodoſius minor publicarum ſpecierum tranſuectionem, & fęlicem embolam, [n] ita vulgo hoc vocabulum interpretantur, ſed forte expeditionem ad bellum ſignificat, prout idem Theodoſius videtur interpretari. [o]

Quartocerius verò officii, libellos tractabat, qui Comiti largitionum porrigebantur, puta illorum, qui ſalaria, vel donata à Principe petebant, reſponſa quoque notabat, & cum oblatis Principi precibus in ſcrinio ſeruabat. Itaque puto emendandam Notitiam quæ habet Quarto loco, puto legendum Quartocerius, libellos tractat ſupraſcripti officii Comitis largitionum, quoties vſus exegerit. Omnes tamen codices, vt credo deprauati legunt, Comes largitionum, quæ verba cum ſequētibus codex Maſſeorum ſcripta tenet literis rubris: ſed ineptus huius lectionis eſt ſenſus. In Occidente tota deeſt hæc clauſula, vbi nulla fit mentio Quartocerii.

a in l. 2. C. de ſac. larg. tit.
b l. ult. Græca. C. de exactor. trib.
c in d. l. in ſcrin. 7.
d in l. placuit. C. eod. tit. de palat. ſacr. larg.
e in tit. de pala. ſacr. largit. 10.
f in d. l. in ſcrinijs 7.
g l. 1. § 1. ff. quod cuius vniu. no. l. pe § 2. 3. & vlt. ff. de iur. immu.
h l 1. 2. & 4 C. de naucler.
i l. pe §. negociatores. & ſeq. & v'ii ff. de iure immun.
K l. 4. C. de nau.
l l. nemo, & ſeq. C. de curſ publ.
m in l placet, C. de ſacroſ. Eccl. l. 1. C de quib. muneрib. vel præſtatio.
n in l. iubemus. 1. C eod. tit. de ſacroſ. Eccl.
o in l. neminem, quæ eſt l. ſeq. C. eod. tit.

DE ILLVSTRI COMITE Priuatarum rerum diuinæ domus in Oriente, & eius inſignibus. Cap. LXXXVII.

PRIMVM procuratores rerum priuatarum Cæſaris à Seuero eſt inuentus. Plurimis enim amicorum Albini, & Peſcennii Nigri, qui Imperium ſibi vendicauerant, proſcriptis, mirum in modum ditatus, eorum bonis procuratores præfecit. Spartianus: Interfectis, inquit, innumeris Albini partium viris, inter quos multi Principes ciuitatis, multæque illuſtres fœminæ fuerunt, omnium bona publicata ſunt, ærariumque auxerunt. Tum Hiſpanorum, & Gallorum proceres multi occiſi ſunt: Tumque primum priuatarum rerum procuratio conſtituta eſt: Hæc ille. Prius tamen Alexandriæ rationalis fuerat. vbi plures priuatas rationes Princeps habebat; & auctor eſt Tacitus Iulium Agricolam, qui Neronis tempore vixit, vtrũque auum procuratores Cæſarum habuiſſe: ſed hi viceſimas hæreditatum ac bona caduca exigebant. Seuerus verò patrimonii procuratorem inuenit, qui poſtea hęc omnia adminiſtrauit. Is diuerſis titulis eſt appellatus; primò Cæſaris procurator, [p] aut curator, [q] vel Rationalis, [r] aliquando procurator priuatæ rationis, [s] quę nomina etiã imperante Alexandro in vſu erãt. [t] Sunt qui etiam eum diſpenſatorem à Seuero appellari putent, ita enim ipſe Ruſinum vocat. [u] Sed præfectum domus ab eo ſignificari exiſtimo, quem vulgo maiorem domus dicunt. Magiſter quoque rei priuatæ à Diocletiano nominatur. [x] Cauſę, inquit, liberiiuitatis, & ſeruitutis in prouinciis inter fiſcum, & priuatos exortę, ad Rationalẽ vel Magiſtrum rei priuatæ remittantur. Gręci Logiſtam appellarunt, Latini Rationalem ſummę rei: [y] aut domus procuratorem. [z] Arcadius A. Comitem rei dominicę vocat. [a] Nicephorus, Imperatoris domus Pręfectum, & Comitem rerum priuatarum. [b] Pręterea, inquit, Felix, Imperalium theſaurorũ curator, & Elpidius, Imperialium pecuniarum Quęſtores, publicarum alter, priuatarum alter. Is poſtea Comes etiam ærarii priuati nuncupatus [c] eſt illuſtris, [d] vniuerſumque patrimonium Principis, pręſertim agros in Aſia, Pontica, Cappadocia, Meſopotamia, Oſrohena, & per totum tractum Orientis, alibique exiſtentes curabat; [e] ſaltus, etiam, emphyteuticaque prędia, colonos, greges, armenta, & huiuſmodi alia priuati patrimonii Principis adminiſtrabat; cuius rei gratia prouinciarum Pręſidibus imperabat: [f] omnes denique priuatas rationes in prouinciis diſponebat. [g] Hoc munus ſolebat equeſtris ordinis viris demandari: Tacitus, [h] Gneus, inquit, Iulius Agricola vetere, & illuſtri Forolivienſium colonia ortus, vtrunque auum procuratorem Cęſarum habuit, quę Equeſtris nobilitas eſt. Sed, & liberti principum hoc officio functi fuiſſe inueniuntur. Olim priuatarum procuratores antè hunc Comitem, inter ſeruos tantum, colonoſque, & adſcriptitios prędiorum Principis, deque bonis eius emphyteuticis, aut ad fiſcum delatis. [i] actores ſui officii ius dicebant, [k] quorum ſententias Claudius Imperator eandem vim habere voluit ac ſi ipſe ſtatuiſſet, idque Senatuſconſulto caueri plenius quam antea, & vberius tulit, vt Tacitus [l] ſcribit. Tiberius verò ſuum procuratorem in Aſia deportauit, quia milites, ſe comitari iubebat, & pręſidis auctoritatem ſibi vſurpabat. Neque enim, tunc procuratori Cęſaris aliud licebat, inquit Dion, [m] quam

C. de offic. comitis rerum priuatarum.
p l. 1. ff. de offic. procur. Caſ.
q l. vlt eo. tit.
r l. ad fiſcum. l. cũ aliquis l. nullum, C. vbi cauſ. fiſcales, & i Rubr. ff. de off. procur. Caſ. vel rationalis.
s l. procurat. C. de eden.
t l. 1. C ne fiſcum rem quam ven. & l. 2. C. de mo. militar. quæ in ſu dec.
u in l. 1. C. ſi aduerſ fiſcum.
x in l. pen. C. vbi cau. ſtatus agi deb.
y d. l. dominicæ C. vbi cau. fiſcal.
z d. l. cũ aliquis C. eo. tit.
a in l. vlt. C. de fund. & ſaltib. rei domin.
b lib 10 cap. 29.
c d. l. vlt. [illegible] prædiorum [illegible] fiſc. l. 3. C. de bo. vacan. l. vl C. de petit. bonor ſublat. l. 1. C. de quadrienn. Non 7.
d l ſi quis C. vbi cauſ fiſca. d. l. ul. C. de loca præd. ciuil. & d. l. vlt. C. de petit. bono. ſublat.
e l. in quib. l. oẽs. l. pe. C. de fund. patrimo. & toto illo tit. & ſeqq. vſque ad finem lib. Nono. 20. & 30.
f l. vlt. C. de coll. fund. patrim.
g l placuit. C. eo. tit.
h in Vita Agricola.
i l. ul ff. de offic. procu. Caſ d. l. ſi quis & l ult C. vbi cau fiſc.
K l. nullum, l. dominica. C. eod.
l in 12. annal.
m lib. 57.

Prin.

Principi redditus exigere, in cæteris erat, tanquam priuatus. Poſtquam verò dignitate Comitis hi procuratores ſunt adaucti, etiam cauſas inceſtus & ſepulchrorum cognouerunt. Caſſiodorus,[a] Comitiua, inquit, priuatarum ſicut nominis ipſius ſentitur inſonare vocabulum, per Rationales quondam Principum priuatam fertur gubernaſſe ſubſtantiam, & quia iudicis faſtigium exercere non poterat, inter homines extremis conditionibus inclinatos, alios quoque titulos prouida deliberatione ſuſcepit, ne dignitas ſatialis cauſam tantum videretur habere cum famulis, ſed actibus vrbanis tunc ſe fœliciter occupauit. Poſtquam agreſtium cauſas decenter amiſit, vũtur omne dignitas liberorum cauſis, & legimmus Præſul veraciter habetur, quando de ingenuorum fortunis diſceptare poſſe ſentitur, primum tibi contra nefarias libidines, & humani generis improbos appetitus, quaſi parenti publico decreta cuſtodia eſt, ne quis probroſa commixtione pollueretur, dum vicino ſanguini reuerentiam non haberent. Contra hos eligeris vnicus, & continens inquiſitor, vt dum talia probra perſequeris, conſequaris præmia caſtitatis. Defunctorum quin etiam ſacram quietem æquabilia iura tuæ conſcientiæ commiſerunt, ne quis veſtita marmoribus ſepulchra nudaret, ne quis columnarum decorem irreligioſa temeritate præſumeret, nè quis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci flamma abſumptos ſcelerata perſcrutatione detegeret, vide quæ tibi commiſſa ſunt, caſtitas viuentium, & ſecuritas mortuorum. Habes quoq; per prouincias de perpetuo iure tributorum non minimam quantitatem; canonicarios dirigis, poſſeſſores admones, & cum alijs iudicibus non modica iura partiris, caduca bona non ſinis eſſe vacantia, proximos defunctorum nobis legaliter anteponis, quia in hoc caſu Principis perſona poſt omnes eſt. Depoſitiuæ quoq; pecuniæ, quæ longa vetuſtate, cõpetentes dominos amiſerunt, inquiſitione tua noſtris applicantur ærarijs: Hæc ille. Cauſas inceſtus ad hunc comitem pertinere innuit & Valentinianus[b] ad Andromachum comitem priuatarum ſcribens vbi de puniendis inceſtuoſis agit. Sed & pœnam a corruptis pecunia iudicibus exigebat, nempè triplum eius quod acceperant in cauſis pecuniarijs, in criminalibus vero omnia bona quæ ob hoc crimen publicabantur.[c] Quadruplum quoque auſert cohortalibus, qui immoderatas a litigantibus ſportulas extorquent.[d] Flumina item publica, quę nauigantur, ſub eius cura cenſeri poſſent, quia in Principis patrimonio à noſtris interpretibus ponuntur.[e] Artificibus etiam Principi operantibus ſtipendia ſoluebat, vt[f] de Aproniano comite rerum priuatarum Caſſiodorus ſcribit. Denique familię Principis & Auguſtæ alimenta, eorumque equis pabula ſubminiſtrabat. Cum verò bonis in diuerſis regionibus ſitis ſufficere non poſſet, plures in prouincijs inſtituebat Rationales & procuratores rei dominicę vel priuatæ dictos,[g] qui reditus prædiorum, & alia ad ſuam arcam pertinentia exigerent, ac publicata bona alienarent: aut conſeruarent ipſorumque procuratorum periculo ſuſceptores creabantur, quibus hęc bona aut pecunia committebatur. Honorius A.[h] ad Patricium comitem rerum priuatarum, ſuper creandis inquit ſuſceptoribus periculo procuratorum rei dominicæ, diſpoſitionem tuæ ſublimitatis firmam eſſe præcipimus, vt quę ſtatuta ſunt in pabulis uel ſumptu familię miniſtrando, intemerata permaneant Rationalibus. Hæc ille. Quod Comes largitionum tractabat, propriè ærarium dicebatur, Comitis verò priuatarum arca fiſcus vocabatur; Plinius[i] ad Traianum, Fortaſſe non eadem ſeueritate fiſcum, qua ærarium cohibes? imò tanto maiore, quanto plus tibi licere de tuo, quam de publico credis. Dicitur actori atque etiam procuratori tuo in ius veni. Hęc ille. Vlpianus,[k] Res fiſcales, inquit, quaſi propriæ & priuatæ Principis ſunt. Itaque priuatæ rationis cauſę ſunt, quę fiſcales & iuris fiſci appellantur,[l] quę a noſtris cum tributis, & vectigalibus confunduntur.[m] Alexander quoq; Imperator priuatam rationem fiſcum vocat,[n] & Dion eſt auctor, M. Antoniũ omnib. remiſiſſe, quod fiſco ærariové publico debebant, & cum aduerſus Scythas iturus eſſet, cum pecuniam ex ærario à Senatu petijſſe, non quod, inquit, ea non eſſet in Principis poteſtate, ſed quod diceret illam, cęteraque omnia eſſe Senatus populique Romani. Hactenus Dion. Gratianus[o] etiam duos in prouincijs Tabularios, alterum fiſci, alterum largitionum conſtituit. Quandoque tamen ærarium pro fiſco accipitur,[p] & magiſtratus, de quo agimus, Comes ærarij priuati nuncupatur,[q] ſicut, & fiſcus quandoque pro arca largitionum capitur,[r] propriè tamen fiſcus pro priuata Principis ratione intelligitur, & iura, quæ de fiſci aduocatis, & cõtrouerſijs fiſcalibus ſtatuta ſũt,[s] præcipuè de rebus priuatis Principis loquuntur, in quibus plus de his quam de tributis & vectigalibus diſceptari contingit. Fiſcus tamen non omnes res Principis priuatas ſignificat, neque enim ad eius fundos extenditur, ſed cauſas bonorum publicatorum, caducorum, ac quorundam vectigalium complectitur. Iuſtinianus,[t] ſcimus, inquit, quæ in alienandis rebus fiſcalibus obſeruata ſunt, non ſimili modo obſeruari circa res, quæ à ſacratiſſimis Imperatoribus non fiſcalibus rebus, ſed ex priuata eorum ſubſtantia procedunt, quod ſatis irrationabile eſt. Quæ enim differentia introducitur, cum omnia Principis eſſe intelligantur, ex ſua ſubſtantia, ſiue ex fiſcali aliquid fuerit alienatum? Hæc ille. In eo enim tantum differebant, quod diuerſos adminiſtratores habebãt, ſicut & fiſcus ab ærario in alio nõn diſtabat niſi quia in diuiſis arcis ſub diuerſis comitibus tractabantur, ſed re vera omnia Principis erant; Quare etiam ſi varia ponantur, eadem tamen lance trutinantur.

Certum verò aduocatorum numerum in ſuo foro hic Comes habebat, qui ab Anaſtaſio impetrauerunt vt depoſito patrocinandi munere, Clariſſimi eſſent, & Comites ordinis primi.[u]

a in ſexto.

b in l. qui cõtra. C. de inceſt. nup.

c §. 2. Nouo. 124. ſeu Auth. & ind.

d §. antepen. de Nouel. 124.

e Aug. in l. flumĩnum in princip. verſ. in eex publ. de damno infec. Iacob. de S. Georgio de feudis in verſic. fluminib. in princip. Cepolla, titul. de fluminibus n. 4. ver. dicamus 1. & nu. 5.

f in 4. Variar.

g l. procurator. C. de edendo.

h in l. ſuperſcriã das. C. de iur. fiſc.

i in Panegyrico.

K in l. 2. §. hoc interdictũ, ne qd in loco public.

l c. vbi cauſa fiſcales, de iur. fiſ. et ff. de aduocat. fiſc. & aduerſ. fiſcum.

m l. Bar. in Rub. C. de in. fiſci. vbi Alex. & l. vlt. C. de quadrien. præſcript.

n in l. procurat. C. de eden.

o in l. 4. Cod. de nume.

p in l. ul. & pen. C. de quadr. præſcript.

q in l. vlt. C. de loca. prædio. ciu. & in l. 1. Cod. de Quæſtor.

r l. 1. C. de fid. et iur. haſt. fiſcal.

s C. de aduocat. fiſ. vbi cauſ. fiſc. & aduerſ. fiſc. de priuil. fiſc. & a. diis iurib.

t in d. l. vl. C. de quadr. præſcrip.

u l. 1. C. de aduocat. diuerſ. iudi.

NOTI.

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI Rerum Priuatarum.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habebat hic Magiſtratus, quemadmodum ſacrarũ largitionum Comes, nempe erectum librum mandatorum, abaco ſubſtrato tapeto impoſitum. ad ſiniſtram eſt ſacri ærarij pluteus lutei coloris, clauſtris ferreis firmatus, quem officij ſcrinia repræſentare puto, duo lutei ſacculi, ſiue fiſci, fibulis in ſummo transfixi, & alij duo cœrulei, ſine fibulis quadrati, in anguſtius collum exeuntes, qui in ventre tumentes, intus auro pleni videntur: id ex fundis priuatis,& canonibus, ſeu conductorum penſionibus, ac bonis publicatis venditis colligebatur. [a] prope aliquot aurei iacent, infra luteus pluteus quadratus laminis ferreis obſeratus, & ſupra clauſtris confixus viſitur, qui & ipſe ſcrinia officij repræſentat, aut pecuniam in arca cuſtoditam; Hunc iuxta duo argentea vaſa aureis plena, aurum ex bonis publicatis, aut quibuſdam vectigalibus huic Comiti adſignatis exactum indicant. ſupra à dextro latere ſunt duo aurea oliuæ folia, quæ coronas ex aureis oleæ frondibus, militibus, qui aliquid egregium feciſſent, donandas referre poſſunt. Conſtat autem Romæ ouantes & Athenis victores ea cinctos fuiſſe. [b] Hæc enim arbor nunquam folia demittens ſemper viret, neque eius lignum uetuſtatem ſentit, aut cariem: Pluteo duo adiacent codices cœrulei, quorum alter quinque bullis argenteis exornatur, alter lamina fimbriata munitus, latiore limbo circundatur. Hi codices Rationum officij repræſentant. Alia tria oliuæ folia ſuperioribus ſimilia ſpectantur. Plures quoque aurei ex ſex aureis ſacculis effundi videntur, qui aureos à Principe ex priuata crumena donatos

a l. pe. § ul. C. de quad. præſcrip.

b Plinius li. 15. cap. 14.

tos

tos inſinuat. In imò clypeorum argenteorum aceruus in faſtigium ſurgit, quorum ſupremus ſculptam in vmbone bullam oſtendit, hos virtutis merito, fortiſſimis militibus Princeps elargiebatur. Veteresque in his ex argento maiorum vultus, ad eorum memoriam conſeruandam exprimebant, vt auctor eſt Plinius. [a] Hęc inſignia in Comitis adiutorio depicta aſtitiſſe puto, & in publicum exeunti fauſta acclamantibus pręconibus, [b] pręlata. Hunc ita Princeps appellabat SVBLIMITAS, [c] AVCTORITAS TVA. [d] DIGNATIO, [e] SINCERITAS. [f]

a Lib. 36. c. 2.
b L. vnica, C. de quæſtor.
c l. ſuper, C. de in. fiſc.
d in l. vlt. C. ne rei domin. vel templo.

Alius erat Comes diuinæ domus ſpectabilis, qui prædia in Cappadocia adminiſtrabat, [g] de quo in Pręposito ſacr. cubiculi eſt dictum. Logotheta priuatarum imperantibus Palæologis hic Comes eſt appellatus, vt auctor eſt Sophronius Curopalata nuper excuſſus; is ſtatam lineam geſtabat phaceolim nuncupatam, vt ſcribit Suidas. Phacellum ſeu Phaceolium ex carbaſo interpretatur Niceta, quod ſimile eſt turbantibus Turcarum.

e l. 2. C. de fun. rei priua.
f l. 2. C. de prim. domus Augu.
g l. vl. C. vbi cau. fiſcal.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Comitis rerum priuatarum domus diuinę.

Rationales rerum priuatarum.
Baſtaga priuata.
Præpoſiti gregum & ſtabulorum.
Procuratores ſaltuum.
Officiũ autem ſupraſcripti viri Illuſtris Comitis rerum priuatarum habet.
Primicerium totius officij.
Primiſcrinium beneficiorum.
Primiſcrinium canonum.
Primiſcrinium ſecuritatum.
Primicerium ſcrinij largitionum priuatarũ, & cęteros ſcriniarios ſupraſcriptorũ ſcriniorũ.
Secundocerium totius officij, qui tractat chartas ipſius Officij, & cęteros Palatinos. Vetus codex addit, Quoties vſus exegerit, vt ſupra in Comite largitionum in fine.

COMMENTARIVM.

HIC Comes Rationales ſeu procuratores in ſingulis prouincijs, quemadmodum & Comes largitionũ habebat, qui bona publicata, aut alia ratione ad fiſcũ pertinentia hoc ordine accipiebant.

In primis ea tenens citabatur, qui ſi intra XXX. dies veniſſet, audiebatur, cum Primicerio officij rerum priuatarum, fiſciq; patronis ſolidos quattuor ſoluiſſet, nemine verò intra hoc tempus comparente, bona occupabant; ſaluo tamen iure poſſidentis, vt veniens adhuc audiretur. [h] Comes prius bona ſe fiſco inferre ſcribebat: Deinde Rationales in prouincijs ea ſingula deſcribebant, & rebus Cæſaris aggregabant: hæc incorporatio vocabatur: Poſtremò titulos ſeu inſcriptiones id ſignificantes, vel inſignia Principis prædijs imponebant. Valentinianus A. [i] ad Florentinum Comitem rerum priuatarum.

h l. vlt. Greca de delatorib.
i in l. ſi quando. C. de bon. vacãt.

Si quãdo, inquit, alicuius publicatione, aut ratione iuris, aliquid rei noſtræ addendum eſt; rite atque ſolenniter per Comitem rerum priuatarum, deinde per Rationales in ſingulis quibuſque prouincijs commorantes incorporatio impleatur, & diligens ſtylus ſigillatim omnia adſcribat: tituli verò quorũ adiectione prędia noſtris ſunt conſecranda ſubſtantijs non niſi publica teſtificatione proponantur.

Hæc ille. Grauis verò pœna erat his, qui ea a Principe ſibi donari petijſſent. [k] Tantum denique his rationalibus attributum eſt, vt cauſas fiſci ciuileſq; dirimerent. Conſtantinus. [l] Ad fiſcum, aut pertinentes cauſas Rationalis decidat, [m] Præſens tamen fiſci aduocatus eſſe debebat. [n] Criminales verò cauſas hominum, & colonorum domus Auguſtæ Rector prouinciæ coram Rationali tractabat. [o] Cum igitur hic ius redderet, officium, habebat, Apparitores, & Exceptores habebat, qui acta litigantium ſcribebant; quod rationale vocabatur officium. [p] Alij chartas, i. fiſcales rationes tractabant. Gratianus. [q] Nullum inquit, ex officio Rationalis, qui exactioni vel chartis interſit, in aliud iudicium adduci oportet. i. à nemine eius officiales, quam à Rationali ſunt iudicandi. His annonę ex Principis ærario in pecunia ſoluebantur. [r] In Occidentis Notitia prouinciæ diſtinguuntur, in quibus rerum priuatarum Rationales reſidebant. In Oriente reticentur. Verum Theodoſius priuatæ rei Rationales per Ponticam & Aſianam Diœceſes nominat [s] in quibus plura prædia Principes poſſidere conſueuerant. [t]

k l. vlt. C. de petitor. bon. ſubla.
l in d. l. ad fiſcũ. C. vbi cauſ. fiſca.
m l. vlt. C ſi aduerſ. fiſc.
n l. vl. C. de aduo. fiſc.
o l. cum aliquid C. vbi cauſ. fiſca.
p l. in fiſcalibus, C. & exac. tribu. l. officiales rationales. C. de epiſ. & cler.
q in l. pen. C. vbi cauſ. fiſcal.
r l. 5. C. de anno. & capita.
s in d. l. 1. C. de anno. & capita.
t l. 6. C. de fun. patrimo.
u in l. 4. C. de fun. rei priua.

Rationales prędia quoque templorum tuebãtur. Gratianus A. [u] Vniuerſi, inquit, fundi templorum ad Rationalium rei priuatę ſolicitudinem curamq; pertineant: atque ab his anniuerſariis ſolutionibus poſtulatis, peculiari (vt ſemper fuit) ſtudio defendantur: ſed loquitur, credo, de reditibus templorum Deorum Gentilium, qui iam a Chriſtianis Principibus in fiſcum fuerant delata. D. Ambroſius epiſto. 30. Ad Valentinianum ſecundum: Miror, inquit, quo modo aliquibus in ſpem venerit, quod debeas aras dijs gentium inſtaurare præcepto, ad vſus quoque ſacrificiorum profanorum præbere ſumptum; quod enim iamdudum vel fiſco vel arcæ vſu dicatum, de tuo magis auferre videbere, quam de ſuo reddere. Id Gratianum prius ſtatuiſſe innuit Symachus inter epiſtolas D. Ambroſii epiſto 31. quod [x] poſtea Honorius confirmauit templorum bona eccleſijs aut alijs pijs locis applicans. & ob id iura de illis diſponendi ad hunc Comitem diriguntur, [y] qui res fiſcales, & quę tẽplorum fuerant, locaſſe videtur; [z] non autem eccleſiæ reditus ipſe adminiſtrabat.

x in l. 5. C. de paganis.
y l. 2. C. ne rei domin. vel templ.
z C. de locatio. prædior. ciuiliũ vel fiſcal. ſiue tẽplor.

Ad eundem Comitem Baſtaga priuata ſpectabat, illi i. n. qui res priuatas Principis tranſuehebant, imperabat, quibus duo præfuiſſe puto. Quemadmodum. n. in Occidente duo erant duarum baſtagarum rei priuatę præpoſiti; ſic in Oriente credendum eſt fuiſſe. Præerat & hic Comes, Prępoſitus ſtabulorum, gregum, & armentorum, quæ plura ad ſobolem procreandam Princeps habebat: [a] inter alia ſua armenta Arcadius, [b] celebrat equarum Hermogenianum & Palmatiarum ſobolem quam ab Olybrio Hermogene Coſ. P. V. & P. P. Orientis & Illyrici, & Palmatio P. V. circa annum 414. [c] inducta fuiſſe puto.

a l. unic. C. de grege dominic.
b in d. l. vnica.
c l. vl. C. Theo. de priuileg. corporat. Vrb. Rom.

Erant & procuratores ſaltuum, in quos greges ad paſcendum mittebantur. [d] Nobilis inter alios fuit Gonaticus ſaltus, quem poſtea Zeno vendi iuſſit, [e] Sub hoc Comite fuit & comes ſacri patrimonij, quẽ ab Anaſtaſio inuentum Græci in Baſilicis tradunt, is peculiarem prædiorum Principis curam habebat, nec alia tangebat. Alius ſub hoc comite, comes ſtabuli dictus, equos Principis curabat, quorum plures ex Africa, cæteriſque prouincijs ad vſum militum adduci iubebat; ſed & hi pręſtari deſierunt, & pro iis exhauſti ærarij neceſſitate flagitante, pecunia ab Africanis exigi cœpit, ac primò terni viceni, mox viceni, deinde XVIII. & XV. pro ſingulis equis aurei ſunt extorti. Alios binos Comes ſtabuli nõie ſportularum accipiebat: Ex prioribus ſeptem ſingulis equitum contubernijs dabantur. Hi equi Canonicarij, aut curatorij vocabantur. [f] Comes ſtabuli hodie ab aliquibus is eſſe creditur, quem Galli Conneſtabulem appellant: ſed verius is eſt, quem magnum

d l. 1. C. de paſcu. publ. l. 1. C. & fun. & ſaltib. rei dominic.
e in l. vl. C. de fundo. tamiac.
De Comite ſacri patrimonij.
f l. 1. & 12. C. Theod. de equor. collat. l. 20. C. Theod. de annon. & tribut.

Digitized by Google

gnum ſcutarium uocant, alibi magiſter ſtabuli dicitur.

DE OFFICIO COMITIS RERVM priuatarum. Cap. LXXXVIII.

APPARITORES tam Comitis rerum priuatarum, quam largitionum, non ſolum palatini, quia in palatio ſcribebant; [a] ſed, & Cæſariani, [b] & priuatiani ſeu priuati, [c] & Catholiciani [d] uocabantur: ad quorum curam patrimonium Principis, & bona ad fiſcum delata ſpectabant. [e] Itaque reditus ex eius prędijs perceptos, ſumptuſque in ea factos, cum diſtractorum pretio notabant, idem de bonis publicatis, & alijs ad fiſcum pertinentibus agebant. Et ideo ſi ueſtes, aurum, vel argentum, uel mancipia ex re Principis priuata ueniebant, palatini ea emere non poterant, ne ob familiaritatem, quam inter ſe habebant, rebus uilius diſtractis fiſcus deciperetur. Arcadius, & Honorius Neſtorio Comiti rerum priuatarum [f] veſtium, inquiunt, auri, & argenti ſeu mancipiorum coemendorum, ſi quando a priuatis noſtris ea contigerit venundari, palatini ſciant ſibi copiam denegatam, pœna in eos amiſſionis pretij exercenda. Minus recte noſtri ibi interpretantur priuatos pro ſubditis Imperii, cùm miniſtros priuatarũ lex ſignificet, item palatinos pro Principis proceribus exponunt, qui ſunt ipſi res publicas, vel priuatas adminiſtrantes.

Eorum verò officium ita ſe habebat. Primus omnium erat Primicerius totius officii. Deinde ſecundocerius, qui eiuſdem officii chartas, & cæteros palatinos tractabat, id eſt ſcripturas & rationes, earumque curam habebat. Quattuor verò ſcrinia in hoc officio fuere, beneficiorum, canonum, ſecuritatum & largitionum priuatarum. Primis tribus, totidem præerant primiſcrinii, vltimo Primicerius. Primiſcrinius alibi vocatur adiutor, aliquanto minoris dignitatis, quam Primicerius. Sed aliquando his quattuor ſcriniis præfecti, omnes primicerii vocantur. Theodoſius A. [g] Priuatiani, inquit, priuilegia largitionalis officii cõſequantur, hoc eſt, vt tam Primicerius officii priuatarum, quam alii quattuor reliquorum primicerii ſcriniorum ex Cõſularibus inter allectos eſſe mereantur. Hactenus ille. Quolibet verò ſcrinium poſt primiſcrinium tres primatos habebat. Theodoſius. [h] Primicerios, ait officii, treſque primates ſcriniorum rerum priuatarum, finito tempore militiæ, inter tribunos militares Prætorianos, ſaluis iiſdem præſtitis priuilegiis ſacris conſtitutionibus, noſtram clementiam adorare decernimus.

Anno verò tantum Primicerius, aut Primiſcrinii, eo officio fungi poterant. [i] Mox in aliud transferebantur.

Primiſcrinius beneficiorum, ſcribebat res mobiles aut immobiles ex ſubſtantia Principis alicui donatas. Hæc enim nuncupabantur beneficia, qualia multa ſe eccleſiis, xenonibus, ptochotrophiis, epiſcopis, monachis, & aliis innumerabilibus pſonis donaſſe Iuſtinianus A. ad Florũ Comitem rerum priuatarum ſcribit. [k] Idem ex ſcrinio canonis Phœnicię decem libras auri annuas, primicerio tribunorum notariorum dari iuſſerat loco alterius doni prius ipſi facti, quod, inquit, beneficium nuncupatur. [l] Sed hic de beneficiis immobilium, aut etiam mobilium ſpecierum, non etiam pecuniæ numeratæ intelligi cenſeo, hæc enim ad primicerium largitionum ſpectabat: Sic beneficium poſtea appellatum eſt feudum alicui a Principe conceſſum. Beneficia etiam priuilegia vocantur, [m] veluti aquæ ducendæ, alicuius immunitatis, uel alterius rei; quorum rationes ad hoc ſcrinium ſpectabat. Hi verò quibus Princeps aliquid elargiebatur, certam auri ſummam pro rerum donatarum quantitate ſoluere cogebantur, [n] & qui prædia accipiebant egenti Principi redituum partem pendere, [o] quę omnia beneficiorum ſcriniarii notabant.

a in rubrica, l. 1. et vlt. C de pala. ſacr largi. & C. de rer. priuatar & l. 1. C de offic com. ſacr patrim proſcripto.
b l. 3. & 7. C. de iure fiſc. l. pe. C. de bon.
c l. vlt. C. Theo. de palat ſacr lar. l. vl. C de reſcin. uend.
d l pen §. vlt C. de bon. proſcrip.
e l. 1. C. de offic. cõ ſacr. patrim. l ſi hæredum C. de ineffi. teſtam.
f in l vlt. C. de reb. non.
g in l. vlt. Cod. Theod. de palati. ſacr. larget.
h in l. vlt C. de pala ſacr. largit.
i l. ad ſimilitudinem, C. eo tit.
k l. vl §. quia igitur multa. C de quadrien. præſc.
l Edicto, 4. ca. 1.
m in l 4 ff. de cõſtit princ.

Beneficiarii itaque vocabantur, ſcrinium beneficiorum tractantes, & eorum inſtrumenta conficientes, ſed hoc nomen latius accipit Conſtantius ad Taurum P. P. ſcribens: [p] Beneficiarii, inquit, vel officiales rationales, ſi interuerſa ratione fiſcali ad eccleſias putauerint tranſeundum, curialium retrahantur exemplo: Sic eſt emendanda illa lex, ex Codice Theodoſ. [q] Sed & qui tributa, aut cenſus fiſco debitos exigebant, Beneficiarii appellabantur. Tertullianus: [r] Neſcio, ait, dolendum an erubeſcendum ſit, cum in matricibus beneficiariorum, & curioſorum, inter tabernarios, & lanios, & fures balnearum, & aleones, & Lenones, Chriſtiani quoq; vectigales continentur. Intelligit Chriſtianos penſitaſſe pecuniam beneficiariis, ne accuſarentur quod eſſent Chriſtiani quemadmodum penſitabant flagitioſæ & viles perſonæ, ob artem quam exercebant.

Primiſcrinius canonum, curam habebat penſionũ quæ pro prædiis per Ponticam & Aſianam diœceſim & in Meſopotamia, Oſrhœnaque à Principe ad longum tempus conductis, vel in emphyteuſim acceptis ſoluebantur. Hæc enim penſio cum certa eſſet canon uocabatur, [s] quæ plerunque in auro, quandoque frumento, uino, aut oleo, pendebatur. Vnde auraria & frumentaria penſio vocatur à Cõſtantino. [t] Harum rationes in hoc ſcrinio notabantur, quãtum exactum, quantum ex his impenſum, quantum ad Comitem miſſum eſſet. Frumentum & aliæ ſpecies ſingulis quattuor menſibus pręſtabantur, aurum toto anno prout erat commodum, ſoluebatur. [u]

Primiſcrinius ſecuritatum, pecuniarum ſolutarum chirographa ſeruabat: Securitates enim nihil aliud ſunt, quam apochæ, quibus creditores, debitam ſibi pecuniam ſolutam fuiſſe confitentur. [x] Honorius, [y] Sed & aurum, inquit, quod ex huiuſmodi contributione redigitur, ita debet ſuſceptori aurario cõſignari, vt ſecuritatibus nomen inferentis, dies, Conſul, menſis, cauſa, & ſumma comprehendatur. Intelligit autem chirographum, quod ſuſcipiens aurum cũ ſcribit, & ſoluenti pro eius cautione tradit. Id etiam. [z] Caſſiodorus declarat. Merito, ait, teſtimonium ſolutionis, ſecuritas dicitur. In hoc ergo ſcrinio reponebantur ſecuritates, ſeu apochę illorum, qui a Rationalibus pecuniam accepiſſent, vel illis ſoluiſſent, & eorum qui bona publicata a fiſco emiſſent. Zeno huius ſcrinii & eius ſecuritatum ad Aciteam Comitẽ rerum priuatarum ſcribens, meminit. [a] Iubemus inquit, quoties competens ſcriniũ geſtis interuenientibus, diſtractarum rerum pretia ſeſe depoſuerit ſuſcepiſſe: minime poſt huiuſmodi ſolutæ pecuniæ depoſitionem, emptores quaſi non numeratis pecuniis moleſtari: Hęc ille. Vult his ſecuritatibus ita demum fidem haberi oportere, ac ſi geſta interueniſſent, id eſt apud acta factæ fuiſſent.

Primicerius ſcrinii largitionum priuatarum pecuniarum, quas Princeps amicis donabat, rationes ſcribi curabat, & ſtipẽdiorum, quæ miniſtris & familiæ Principis, vel Auguſtę pendebantur, ſiquidem largitiones pro remuneratione & ſtipendiis accipi, ſupra oſtendimus. [b] Sicut ergo alter Comes publicarum erat largitionum, id eſt ſtipendiorũ militibus & publicis perſonis ſoluendorum: ita hic Comes priuatarum largitionũ, dona priuatis a Principe data tractabat. [c] Forte etiã manu huius Comitis, quotannis Kal. Ianuarii Comitib. cõſiſtorialibus. & aduocatis fiſci Prætorianis, ſtrenam Princeps largiebatur. Anaſtaſius A. [d] ad Euſtachium P. P. Iubemus inquit, viros clariſſimos fiſci pro tempore patronos fori tuę celſitudinis, ſolenni die feſtiuitatis Kalendarum Ianuariarum, inter Spectabiles ſacri noſtri Conſiſtorii Comites diuina noſtrę ſerenitatis manu punctos cõſequi ſolatia. Hęc ille. Nullus ex hoc officio eſſe poterat, quem Princeps propria adnotatione non

probat

n l. 1. & 2 C. Theo. de collat. donat. ſiue releuator.
o l. 3. & 4. Cod. Theod. eod.
p in l. beneficiarij vel officiales 4. C. de epiſcop. & cleric.
q l. 7. C. T. de tabor.
r in lib. de fuga, & perſecutione.
s l 9. 10. & pen. C d fund patrimonialib. & ſaltuenſ.
t in l. 2. Cod. de fund. patrim.
u l. 3. C. Theod. de collat fund. patrim.
x l. in contractib. §. ſed quoniã ſecuritatib. & §. ſeq. C. de nõ numerat pecun. et in l. 1. 2. 3. et 4. C. de apoch. pub.
y in d. l. 3.
z lib. 11. Variar.
a in l. 2. §. vlt. C. de quadriennij præſcript.
b l. Palatinos C. de pal ſacr larg.
c l. nõ aliter, l ad ſimilitudinem, C. de pala ſac. larg.
d l 4. C de adue. diuerſ iudicum.

Digitized by Google

a A.l. non aliter. *b l ſermijs, C. de diuerſ. offic.*

probaſſet: [a] Hoc in ſcrinio memoriæ expediebatur.[b] Nunc de alijs, qui poſtremi erant in ordine illuſtrium, eſt videndum.

De Comite domeſticorum Equitum, & domeſticorum peditum eorumque inſignibus. Cap. LXXXIX.

PRÆTER Vexillationes Equitum, legioneſque & auxilia peditum palatinorum, quæ olim prætoriana vocabantur, erant & quidam Equites, pedireſque & ipſi palatini, prætorianique dicti; ſed nominatim Protectores domeſtici nuncupati, & à Gordiano iuniore inſtituti, quos poſteriores Principes Græci Spatarios vocauerunt, inquit Cedrenus: De his ita Procopius [Greek], ſunt, inquit, & alij in Palatio longe præſtantiores, quoniam maius ipſis ſtipendium ſolui conſueuit, ac digniore militiæ nomine honeſtantur. Hi domeſtici, & protectores vocantur, & a cura rerum bellicarum longè abſunt. In palatio enim conſcribi ſolent, vt ſit ordo, qui tantum perſonæ operam præſtet. Horum aliqui Byſantij, alij in Galatia, nonnulli alijs in locis ſtatuuntur. Hactenus Procopius. Qui erant præſentes, ſemper Principem palatio exeuntem comitabantur, & eius palatium cuſtodiebant, quod & ſi ipſum nomen ſatis indicat, clarius tamen explicat Honorius A. [c] Deuotiſſimos, inquit, Protectores, qui armatam militiam ſubeuntes, non ſolum defendendi corporis ſui, verum etiam protegendi lateris noſtri ſolicitudinem patiuntur; vnde etiam protectorum nomen ſortiti ſunt, inglorios eſſe non patimur, ſed vt deuotiſsimis nuper protectoribus domeſticis, ita his quoque honorem congruum condonamus, vt præter Primicerium, decem primi eorum clariſſimatus dignitate fruantur. Hæc ille. Ita etiam protectores accipit & Socrates, [d] & Spartianus in Caracalla, quem ſcribit in ſcapham cum protectoribus ſe recepiſſe, & veſicæ leuandæ gratia inter protectores ſuos equo deſcendiſſe, & occiſum fuiſſe. Capitolinus quoque, [e] ait Gordianum A. vocatum, cum protectoribus, & faſcibus laureatis Carthaginem iuiſſe. D. Hieronymus ſcribit militum votum fuiſſe, vt demum protectores fierent. Suidas & Zonaras, [f] Equites propriè domeſticos, protectores verò pedites dictos fuiſſe innuunt. Sed Iuſtinianus domeſticos iam in Equitum, quàm in peditum ſcholis collocat, [g] ac præſentales tanquam Principi aſtantes vocat. Caſſiodorus quoque [h] eos commiſcet. Domeſticæ, inquit, partis Equitum & peditum, qui noſtræ aulæ videntur iugiter excubare. Nec Notitia eos diſtinguit. Hi ex ſeptem ſcholis Armeniorum præſtantiſſimorum numero MMMD. electi palatium cuſtodiebant, vt ait Suidas, [i] ſcholarij, inquit, erant ter mille quingenti ad palatij cuſtodiam deputati omnium præſtantiſſimi ex Armenijs electi, quibus maius ſtipendium cæteris tribuebatur. His duo millia Iuſtinianus addidit, qui ſupernumerarij ſunt appellati.[k] Non tamen prædicti omnes erant domeſtici, ſed ex his eligebantur.

c in l. deuotiſſimos C.T. de domeſt. et protect.

d lib. 1. cap. 13.

e in Maximino.

f in Diocletiano.

g l. reſtituenda, C. de aduocat. diuerſ. iudic.

h lib. 1.

i in ver. Χιλιάρχαι.

K in ver. [Greek]. Suidas.

Aliæ duæ Scutariorum ſcholæ Diocletiano imperante, inuentæ fuerunt, altera Iouiana a Ioue, altera Herculiana ab Hercule appellata, vt auctores ſunt Sozomenus [l] & Nicephorus, [m] quæ Imperatorem egredientem ſemper ſequebantur, ſuoſque Tribunos habebant. Marcellinus, [n] infamabat, inquit hæc ſuſpitio Latinum domeſticorum Comitem, & Agilonem Tribunum ſtabuli, atque Scudilonem ſcutariorum rectorem. Hunc poſtea Tribunum appellat. Aduenit, ait, Scudilo ſcutariorum Tribunus. Sed has ſcholas duas, quæ Principem protegebant, & ſub Magiſtro officiorum erát, ab illis diuerſas fuiſſe puto, quæ domeſticorum, non Iouiorum dicebantur, [o] nam ita etiam eas Zonaras [p] vocat. Erat vir quidam, inquit ſcholarum domeſticorum notus. Harum ſingula 50. milites continebat, quibus ſenæ capitationes I. VI. equorum pabula, & plures annonæ dabantur. Iulianus A. [q] ſcias, ait, ſenum capitum domeſticis per ſingulas quaſque ſcholas quinquagenas eſſe iuſſis in præſenti iuxta morem debere præſtari. Scholæ verò ſunt appellatæ, quia cum non legiones, non cohortes, nec legionum auxilia eſſent, hoc nomen meruere. Hi armis cæteris ſplendidioribus vtebantur. Si quidem Philo [r] de ſtipatoribus Agrippæ regis loquens, ait, omnes in ſe conuertit ſpectantes ſatellitum argenteis clypeis & inauratis armis nitidum. Idem refert Corippus, [s] qui etiam explicat, quo modo palatium cuſtodiretur, hoc carmine.

l lib. 6.
m lib. 2. cap. 1.
n lib. 14.

o l. 2. & vlt. C. eod. tit. & l. vlt. C. vbi ſenato vel clariſſimi
p in Theophilo.
q in l. 1. C. T. eo.
r in Flacco.
s lib. 3. in laudē Iuſtini minoris.

Ingens excubitus diuina palatia ſeruans.
Porticibus longis, porta condenſus ab ipſa
Murorum in mortem læuam dextramq; regebat
Scuta ſub erectis coniungens aurea pilis
Enſe latus ſtrictis perſtrictis crura cothurnis.
Aſtabant celſi pariter, paritorq; nitebant
Extantes latis humeris durisq; lacertis
Et dextra læuaq; acies adſtare videres.
Multaq; ancipites ſplendeſcere luce bipennes.
Terribiles, ætate pares & infra, *Miratur barbara pubes*
Ingreſſus primos, immenſaq; atria luſtrans,
Ingentes aſtare viros, ſcuta aurea cernunt,
Piliaq; ſuſpiciunt alto ſplendentia ferro.
Aurea, & auratos conos, criſtaſq; rubentes:
Horreſcunt lanceas, ſæuaſq; aſtare ſecures,
Cæteraq; egregia ſpectant miracula pompa.
Et credunt aliud Romana palatia cælum.

Idem [t] explicat, quo modo procedentem Principem ſtiparent, his verſibus.

t lib. 4.

Incedunt denſa mixto lictore cohortes.
Hinc armata manus dextram læuamq; tuetur
Cæſareis lateris, clypeis pia terga tegebat
Ingens excubitus, protectorumq; phalanges,
Fulgebant rutilo pilis ſplendentibus auro.

Quidam dixerunt Diocletianum, quando Imperator creatus eſt, Comitem domeſticorum fuiſſe. certè Ammianus Marcellinus hiſtoriarum ſui temporis ſcriptor, fuit Protector domeſticus Conſtantij Principis, quemadmodum ipſe ſcribit, [u] Iubetur, inquit, exire Tribunus, & protectores domeſticos X. vt poſtularat, ad iuuandas neceſſitates publicas ſecum duxit, inter quos ego quoque eram cum Veriniano collega, reſidui omnes propinqui & familiares. Hæc ille.

u lib. 15.

Inter domeſticos X. primi eminebant dignitate, & ſtipendio cæteris præſtantes, clariſſimique vocabantur. [x] Poſt Comitem primus Tribunus nuncupabatur & erat ſpectabilis, hunc ſequebatur Primicerius. Marcellinus. [y] Valentinus, ait ex Primicerio protectorum Tribunus is duci militum limitaneorum honore æquabatur. [z]

Primus poſt Primicerium erat Secūdocerius, quo intra annum mortuo, hæredes non ſolum illius anni ſalarium percipiebant, ſed & ſequentes, quo Primicerij loco defunctos ſucceſſiſſet. [a]

Defunctorum quoque parentum domeſticorum filij locum ſubibant, & ſi ob teneram ætatem armis apti non erant, nihilominus protectorum matriculis inſcripti quaternas annonas, ideſt victum quattuor hominum accipiebant. [b] Præter x. primos ſequentes L. robore ac pietate præſtantes, vexillum ſaluatoris tuebantur, quod ſinguli ordine humeris portabant. [c] & clariſſimi dignitate X. primis æquabantur. [d] Hi ſunt, qui Præpoſiti laborum vocantur. [e]

x in l. 1. C. Th. de præpoſitis laborum.
y lib. 12.
z l. 3. C. de offic. magi offic. l. 2. C. de domeſt. et protecto. quæ eſt l. vlt. C. Th. eod.
a l. vlt. C. eod. ti.
b l. 2. C. T. eo tit.
c Euſebius lib. 2. de vita Conſtantini cap. 8.
d l. 1. C. T. de præpoſ. labor.
e l. 3 C. de præpo. labor. et l. 2. C. de excuſ. muner.

Fiſci etiam patroni binos quotannis viros offerre poterant, [a] qui in domeſticorum equitum aut peditum demortuorum locum ſuccederent: modo duo millia ſolidorum huic Comiti ſoluerent. [b] Alij qui ob merita inter domeſticos recipiebantur, quindenos ſolidos, inter Primicerium, & alios decem primos diuidendos ſoluebant: Ceteri, qui gratia, aut ſuffragio in hanc ſcholam admittebantur, quinquagenos. [c] Protectores Principi ſemper aderant, eumque quotidie ſalutantes, purpuream eius veſtem oſculabantur, hoc enim modo Imperator adorari dicebatur, [d] cum eius limbum flexis genibus venerabundi deoſculabantur. [e] Primus Diocletianus genua coram ſe flecti iuſſit, & adorari. Eutropius, primus, inquit, regiæ conſuetudinis formam magis, quam Romanę libertatis inuexit, adorarique ſe iuſſit, cum ante eum cuncti ſalutarentur: Hæc ille. Cum igitur quotidie domeſtici, id facerent, adorare purpuram is dicebatur, qui inter domeſticos recipiebatur, [f] iidem, poterant Vicariorum Præfectorũ Prætorio vultum exoſculari, quod non omnibus licebat. [g] Vnde Seuerus Imperator, inquit Spartianus, Leptitanum ſuum municipem, & olim contubernalem, fuſtibus cædi iuſſit, quod cum plebeius eſſet, ſe amplexus fuiſſet, & eloqui præconem præcepit, LIGATVM POPVLI ROM. PLEBEIVS TEMERE AMPLECTI NOLI.

Erant, & ſub Comitibus domeſticorum, quidam Deputati a Notitia & Valentiniano, [h] appellati, qui Comitum domeſticorum publicas iuſſiones exequebantur. Hi credo ſunt, qui domeſtici miniſtri à Caſſiodoro [i] vocantur, & Comitibus ad obeunda munera publica obſequebantur. Antea C C. ſolidos & X. annonas habuere, his Athalaricus, alios L. ſolidos adiunxit. Deputati quoque dicti ſunt fabricenſium, qui armorum curam habẽtes, & ipſi annonas a Principe accipiebant. [k]

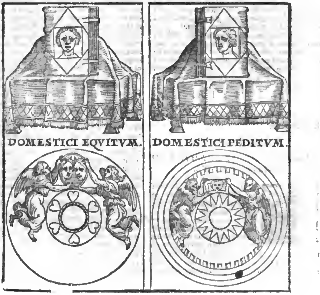
Alij ab his diuerſi erant domeſtici, à ſecretis Principis, dicti. Procopius. [l] Romani, inquit, ad ea quæ quietis ſunt, in palatio miniſtrum ſilentiariorum habebant, ſicuti, domeſticum arcanorum Principis cõſcium: Hæc ille. Poſt Iuſtinianum, domeſticorum ſcholæ diu permanſere, quarum præfectus, poſteà domeſticus eſt nuncupatus: Nam Zonar. [m] Petrinã ſcholarum domeſticum factum fuiſſe tradit, quia, inquit, Emanuel magiſter deceſſerat. In Conſtantini quoque Leonis filio ſcribit ab ipſo Phocam Bardum magiſtrum, & domeſticum ſcholarum Orientalium declaratum. Idem [n] ait, Ioannem ſcholarum Orientis præfectum, & copiarum Orientalium domeſticum factum. Romanum verò Occidentis domeſticum renunciatum iri, ſi Nicephorum Phocam de medio ſuſtuliſſet. Et in eodem, [o] ſcribit Stippiotam ſcholarum domeſticum, dum Tarſum obſidet, magnam cladem accepiſſe. idem, & Cedrenus. Magnum verò domeſticum poſtea eum vocatum fuiſſe Raphael Volterranus [p] refert, qui ante Principẽ ſpatam ferebat.

a C. de prapoſitis laborum. & l. 2. C. de excuſ. munerum.
b § l. reſtituende C. de aduocatis diuerſor.
c l. 3. C. Theo. eo.
d l. 3. & 4. C. Th. eod. & l. 1 C. eo. le. 1. C. de appar. Praſ. Prat l. 1. C. de appar. Praſ. vrb.
e leg. 1. C. de comit & tribun. ſchol. l 1. C. de ſilentiar l. 2. C. de fabricenſ.
f d l. reſtituenda & l 2. C de fabricenſib.
g l. 1 C d. dom. & protect.
h l. omnes C. Th. eod.
i li. 9. ad Vilum
k §. 1. in Auth. de armis, qua eſt Nouel. 85.
l lib 2. de bello. Perſico.
m in Michaele, Theophili filio.
n in Roma. puero.
o Nicepho. Phoca.
p lib. 29. ſententiar.

NOTI-

NOTITIA

COMES DOMESTICORVM EQVITVM. COMES DOMESTICORVM peditum, & eorum inſignia.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uirorum Illuſtrium, Comitum Domeſticorum Equitum, & Domeſticorum Peditum.

DOmeſtici equites.

Domeſtici pedites, & Deputati (uetus codex habet Deputati eorum.)

Comitis [a] Domeſticorum Equitum, & Comitis [b] Domeſticorum peditum.

a Comes.
b Comes vetuſtus codex.

COMMENTARIVM.

DOMESTICORVM COMITES abacum auleo intratum, & ſurrectum pro inſigni geſtabant, quo erectus liber ſuſtinebatur, vultum Principis in medio ſculptú more Magiſtrorum militum habens. Illuſtres erant. [c] & Magnifici. [d] viceſque Magiſtri militum in ſuos domeſticos agebant, & eos iudicabant.[e]

Cod. de domeſticis, et protector.

c l. 1. C. de ſilentiar.
d d l. reſtitnēda C. de aduoc. diuerſ iudic.
e ut in inſcript. C. de na. ſei ar.

Domeſtici verò equites, in cœruleo clypeo ferrugineum globum fune circumligatum præferebant quem ſex lutea corda circumſtabant: ſuperne verò duo angeli ſeu genij, Auguſti & Auguſtę capita ſe inuicem reſpicientia, & circulo ouato incluſa, ſuſtinebant. In manuſcriptis rectius ſunt duorum Principium capita, quæ à Genijs gubernata vnum orbis Imperium, arcta utriuſque coniunctione, conſtrictum prudenter regunt. Cor enim animæ ſedes prudentiam ſignificat: unde cordati homines prudentes vocantur.

Pedites autem domeſtici in vmbone cærulei clypei orbem luteum, corona item lutea, ſexdecim acutiſſimas cuſpides emittente, circundatum ferebant; ſupernè lutea tabella humanum caput eiuſdem coloris continet, quod vtrinque ſinguli angeli, ſiue genij ſuſtinent. Marginem tres cingunt circuli, duo lutei, & medius cœruleus, vltimus introrſus, in ſuperiore & inferiore parte eſt teſſerulis æque diſtãtibus diſtinctus, quarum interſtitia tanta ſunt, quanta eorum eſt latitudo. Orbem ab hoſte tutum, armatumq; cuſpidibus contra hoſtes, & Dei prouidentia à duorum Principium angelis regi ſignificat. Caput enim Deum, & quandoque Principẽ inſinuat, teſſerulę firmitatem ſignificare poſſunt. Alij duo circuli & ipſi Orientis Occidentiſque connexitatem portẽdunt, In Madruciano nouem corda globum cœruleum, quemadmodum in equitum inſigni, cingunt.

Hæc de illuſtribus, inter quos ſunt tres Præfecti, duo Prętorio, & unus Vrbi, ſex Magiſtri, quinq; militum, & vnus officiorũ, quatuor Comites largitionum, priuatarũ, equitum, & peditum domeſticorũ: vnus cubiculi *Præpoſitus*, & Queſtor: Omnes ſunt quindecim perſonæ in ordine illuſtrium.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Primicerij ſacri cubiculi.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI PRIMICERIO Cubiculi. Cap. XC.

EXPLICATIO ordine Illuſtrium ad Spectabiles his proximos eſt veniendum; inter quos primum locum Primicerio cubiculi in indice Notitia tribuit, & ſi codex impreſſus contentus illum ſemel in dignitatum albo indicaſſe, amplius eius non meminerit. Manuſcripti in Occidente hęc verba tantũ habent. Sub diſpoſitione viri Spectabilis Primicerij ſacri cubiculi. nec aliud ſcriptum apparet: poſtea caſtrenſis ſequitur; vnde illi obſequẽtes palatini, & forte aliqua inſignia deſiderantur.

Is primus poſt præpoſitum cubiculariis prę erat, qui Decani vocabantur, & Principis perſonã curabant, eum veſtiẽtes, lectos, & cubile parabant. Theodoſius, [a] Noſtrę, inquit, pietatis famulationibus adhęrentes decanos magiſtri officiorum obſeruare oportet examen. Decani olim Decuriones ſunt dicti. Tranquillus. [b] Saucium, ait, Domitianum ac repugnantem adorti ſunt Clodius Cornicularius, & Saturius Decurio cubiculariorum, vulneribus ſeptem trucidarunt. Is Poſtea Primicerius eſt vocatus, quem Secundocerius, Tertiocerius, & Quartocerius ſequebantur, qui & ipſi Decani ordine ad Primicerii gradum ſuccedebãt, duobuſque annis tantum in eo officio morabantur, nec vltra ad illud poterant reuerti. Honorius, [c] Quattuor, inquit (ſecundo cerium autem, & proximos ſequentes intelligit) qui ex corpore decanorum ad primum militiæ gradum peruenerunt, biennij ſpacio primiceriatus gerant officium, neque vlterius cuiquam liceat in hoc iterum morari, omni gratia, & ambitione ceſſante, poſt duorum annorum curricula ſuccedant prioribus ſubſequentes.

C. de Decanis.
a in l. 2. C. de decanis.
b in Domitiano.
c in l. 1. C. de decanis.

Decani hi vocabantur, quod fortè decem uiri eſſent, vel officij nomen fuit: Nam, & 950. Decani eccleſiæ Conſtantinopolitanæ fuerunt, [d] qui curam humandorum defunctorum habuere; Alias Decani ſunt, qui decem viris præſunt, ait Vegetius. [e] Primicerius autem, inquit Suidas, vocatur ordinis primus, additio illa cerius, nominis eſt productio nihil ſignificans. Hic primicerius priuilegio gaudebat, nè ad tyronum vel equorum pretia teneretur. [f] Cogebatur enim quęlibet prouincia tot tyrones & equos Principi tradere, ſed propter exhauſti ærarij neceſſitatem, horum pretium exigebatur, videlicet viceni, & alicubi triceni ſolidi pro equo: Alii aurei pro ſingulis tyronibus pendebantur, à quo onere immunis erat Primicerius, & cęteri cubicularij. [g] Hic & Decani ſub magiſtro officiorum conueniebantur, nec quùm litigabant fideiuſſorem iudicio ſiſti dabant, ſed primicerij fidei committebantur, vt eos ſiſteret. [h] Horum exemplo in eccleſijs, inſtituti ſunt decani, qui cæteros clericos pręcedunt, [i] Primicerius quoque in iiſdem eccleſiis eſt inſtitutus, qui eſt caput acolytharum, lectorum, & pſalmiſtarum. [k] Alicubi eſt dignitas inter canonicos.

d l. 5. & 9. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Nouell 43. et 59.
e lib. 2. cap. 7.
f l. 1. C. Theod. qui à prabet. tyr. vel equor. excuſ.
g l. 2. C. de priuileg. cor. qui in ſacr. palat.
h d. l. 5. C. de decanis.
i c. in capite 50. diſtin. c. ad hoc §. vltimo. de off. archidiac.
K c. perlectis. §. ad Primicerium. 25. diſtinct.

NOTI-

NOTITIA SVB DISPOSITIONE VIRI SPECTABILIS CASTRENSIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Caſtrenſis.

PEDAGOGIORVM.
Miniſteriales Dominici.
Curæ Palatinorum.
Officium autem uiri ſpectabilis Caſtrenſis habet
Tabularium Dominicum.
Tabularium Dominæ Auguſtæ.
Adiutorem.
Cartularium, & Scrinium ipſius, & cęteros Palatinos officiorum.

COMMEMTARIVM.

De ſpectabili Caſtrenſi. *Cap. XCI.*

IMPERANTE Alexandro, & ante, unus ex libertis Auguſti eius menſæ præerat Triclinarcha uocatus, ut indicat ſaxum Corinthi ab Alciato in opuſculo de magiſtratibus citato, quod eſt ſequens. Theoprepon Aug. lib. Procon. Domini N. Aur. Seueri Alexandri Pii

Fel. Aug. Prouinciæ Achaiæ, & Epiri, & Theſſaliæ, Rationalem purpurarum, Proc. ab Ephemeride, Proc. à mandatis. Proc. à pręd. Gallicanis. Procur. Saltus Domitiani, Tricliniarcham, Pręgpoſitum à Fiblis, Præpoſitum à Criſtallinis, hominem incomparabilem. Fixander Aug. lib. officialis. Poſtea inuentus eſt comes caſtrenſis, quem Primicerio notariorum index Notitię poſtponit; cum uerò eorum inſignia repræſentat, inter ſpectabiles ſecundum facit: hunc ordinem ego ſum ſecutus, quem etiam Honorius A. obſeruat.[a] hic Comes Principi miniſtrantibus extra cubiculum in palatio præerat, qui plurimi fuere, ut pincernæ, cellarij, Lampadarij, & qui in menſa ſeruiebant, quos eos eſſe, puto qui mẽſores ab Honorio & menſæ miniſtri à Marcellino appellantur:[b] iidem Caſtrenſiani, & Miniſteriani ſunt dicti.[c] quorum nomen imperante Alexandro, in vſu fuit: Lampridius enim[d] ita aulica miniſteria appellat; Conſtantinus quoque Mygdonium, eodem modo honeſtare volens, Comitem caſtrenſem palatij vocat.[e] Caſtrenſiani verò ſunt dicti, vel quod in caſtris degere plurimum cum Principe ſolebant, vel quod exemplo Caſtrenſium, quemadmodum illi in Caſtris Principi miniſtrabant:[f] ita hi in palatio ipſi inſeruiebant. Habent enim aulici militiæ imaginem Tertul.[g] eſt etiam, inquit alia militia regiarum familiarum, nam, & caſtrenſes appellantur. Hæc ille. Ab his erant ſeiuncti, qui cubiculo ſeruiebant, Decani uocati,[h] quibus primicerius cubiculariorum præerat.[i] Comes uerò Caſtrenſis cæteris.

Paucos Alexander Seuerus miniſtros habuit, & tantùm neceſſarios, quibus ſingulas olim annonas dedit, aut ſummum binas. Lampridius,[k] Aulicũ, inquit, miniſterium in id contraxit, ut eſſent tot homines in ſingulis officijs, quot neceſſitas poſtularet, ita ut annonas, non dignitatem acciperent, fullones, veſtitores, pictores, pincernæ, omnes caſtrenſes miniſtri, quemadmodum peſtis illa inſtituerat: Sed annonas ſingulas, uix binas. Hæc ille: apud quem pro pictoribus, puto legendum piſtores. Hæ annonę poſtea in pecunia ipſis, & alijs palatinis ſunt ſolutæ,[l] & ob id æraria annona dici cœpit, quia in ære dabatur.[m] Theodoſius verò magnus, inuenta epularum multitudine, horum miniſtrorum numerorum adauxit, ſi Zoſimo Chriſtianis infeſto, credimus. Hic Princeps, inquit auctor extitit, ut tantus ſumptus in menſam Imperatoris fieret, ut propter ciborum multitudinem, & in his, apparandis magnificentiam, populoſæ coquorum, & pocillatorum, & aliorum cohortes inſtituerentur. Hęc ille. Imperabat igitur hic Comes, inquit Notitia, Pædagogijs, Miniſterialibus dominicis, & curæ palatiorum. Pędagogia erant pueri, qui caligis purpureis induebantur, hodie paggios uocant. Marcellinus[n] de Procopio tyrannidem affectante loquens, Nuſquam, ait, reperto paludamento, tunica auro diſtincta, ut regius miniſter indutus a calce in pubem in pędagogiani pueri ſpeciem purpureis opertus tegminibus pedum.

Miniſteriani vero erant uarij miniſtri, ut Pincernæ, Diſcerptores, Cellatij, & huiuſmodi, qui omnes in to mo libellorum erant probandi.[o]

Domitiano imperante, miniſtri Principis albis veſtibus induebantur: Tranquillus in Domitiano,[p] Generum, inquit fratris indignè ferens albatos & ipſum miniſtros habere, proclamauit non eſſe bonum multorum imperium.

Cura, fabricæ palatij præerant, marmoraq; ſculpi, æris ſtatuas fundi, vel ex gypſo formari, aliaq; ornamenta fieri curabat, inquit Caſsiodorus.[q] eiuſdem conſilio mœnia ciuitatum reficiebantur, caſtella fundabantur, Prętoriaque Principis fabricabantur, virgamque auream geſtans Imperatorem in publicum prodeuntem præcedebat,[r] & epulis cœnantis Imperatoris adeſſe poterat, & eũ adorare, quod non omnibus permittebatur.[s] Poſteriores Græci hunc Curopalatam appellauere. His præfectus erat Comes caſtrenſis a Caſſiodoro[t] Comes patrimonii appellatus, ab Honorio A. Caſtrenſis ſacri palatij, tanquam caſtrorum iuſtar eſſet Principis palatium, ita Narſis & Scholaſticus ab eodem A. vocantur.[u] curabat enim, ut palatium inſtructum eſſet, & Principi opportune ſplendideque miniſtraretur, cuius locum hodie tenent, qui Magiſtri, aut Maiores domus vocantur. Principis etiam epulas ordinabat. Caſſiodorus,[x] et ſi, inquit, epulas noſtras ſolus ordinatione diſponas, non ſolum noſtro palatio clarus, ſed & gentibus neceſſe eſt tradaris eximius. Legati pene ex tota orbis parte venientes, cum noſtris cęperint intereſſe conuiuijs admirantur copioſe repertum, quod in patria ſua norunt eſſe rariſſimum, ſtupent etiam abundantiam unius menſę, tantas ſeruientium turbas poſſe ſatiare, ut iudicent conſumpta recreſcere, unde tantæ quæ probantur exire. Habent nimirum in patria ſua quod loquantur, dum parentibus dicere geſtiunt, quę uiderint: Sic propemodum in toto mundo celeberrimus redditur, qui prouidus noſtris apparatibus inuenitur. Adde quod tempore noſtræ lætitiæ ſecretaria tua ſunt, cum pectus redditur curis alienum, tunc tibi tribuitur ſuggerendi locus quando cunctis admittitur: Merito ut qui es iudex tanti apparatus; & epulatum delinitus cibis tibi animus concedatur: Hæc Ille. Ex his apparet uniuerſam Principis familiam ex cibis, qui eius menſæ ſuperfuerant, nutritam fuiſſe. Hic luxus poſterioribus principibus cœpit introduci. Auguſt. enim non niſi terna, aut ſummum ſena fercula exhibebat, Tranquil[y] cęnam, inquit ternis ferculis, aut cum abundantiſſimè ſenis præbebat, ut non nimio ſumptu ita ſumma comitate. Nam aut acromata & hiſtriones, aut etiam triuiales ex circo ludos interponebat, ac frequentiſſimè aretalogos: ipſe cibi vulgaris fuit, ſecundum panem, piſciculos minutos, caſeum, bubulum manu preſſum, & ficos uirides biferas maximè appetebat. Alexander quoque parciores cęnas faciebat. Lampridius.[z] vſus, inquit, conuiuii diutni hic fuit, vini ad totum diem ſextarii 30. panis mundi pondo 30 panis ſequentis ad donandum pondo 150. carnis diuerſæ pondo 30. Erant & gallinæ oua, adhibebatur & anſer diebus feſtis, Kal. Ian. & maioribus feſtis phaſianus, aliquando duo, additis gallinaceis duobus, leporem quotidie habuit: uenationem frequentem, ſed eam cum amicis diuidebat: pomis in ſecunda menſa uehementer indulſit. Carinus verò vir nequiſſimus, centum libras auium, centum piſcium, mille diuerſę carnis in conuiuio ſuo frequenter exhibuit, uini plurimum effudit, ait Vopiſcus. Sic & Heliogabalus uiginti & duo fercula ingentiũ epularum exhibebat in conuiuio, & nunquam cœnauit minus centum ſeſtertiis, i. argenti lib 30. aliquando tribus millibus ſeſtertiis, ut cęnas Vitellii, & Apicii vicerit: Hæc Lampridius. De miniſterianis ſeu caſtrenſianis ita Corippus.[a]

Adſuit obſequio caſtrenſium turba virorum,
Illis ſumma fides, & plena licentia ſacris.
Deſeruere locis, atque aurea fulcra parare,
Regales menſas epulis onerare ſuperbis,
Conſtruere demum, ſanctumq; intrare cubile.
Internas munere fores, veſtesq; parare.

Quidam horum miniſteriorũ erant grad. 1. 2. & 3. formæ dicti,[b] prout diſponebatur a Principe, & ab eodẽ codicillis impetrabatur. Honorius A.[c] nõnulli, inquit impetratis apicibus 1. vel 2. formæ ſacri miniſterii ſupernumerarii ordinati ſunt. & paulò infra in 1. vel 2. forma diuino beneficio ſupernumerarii reperiuntur. Hæc ille. Credendum aũt eſt primæ formæ uiros ſequentibus plures annonas habuiſſe, quę nomina & differentiæ et in ſcrinis palatinorum reperiuntur.[d] Hi omnes cum matribus & uxoribus ſub Magiſtri officiorum ditione erant.[e] Migdonius ann. ſalut. 315. caſtrenſis palatii Conſtantini[f] fuit, & Valentiniani 2, Seuerus.[g]

Officium

a in l. 1. C. Theo. qui à præſ. tyro. excuſan.
b in l. 1 C. de mẽſor.
c l. 1. & 2. C. de caſtren. & mens. ſter.
d in eod. Alex.
e in l. 1. C. Theo. ſi per ſoc. ſiue ha red. dec.
f l. contra. C. de re milit.
g de corona milit.
h l. 1. C de decanis.
i l. 2. C d. tit.
k in eod.
l l. annonas, C. & eroga. milit. ann.
m l. his ſcholaribus, C. eo. tit.
n lib. 26.
o l. in ſirmiis, C. de diuer. offic.
p cap. 11.
q lib 7. variar.
r Caſſiod. lib 7. in formula curæ palatij.
s l. 1. C. de comi. ſcholar.
t in 6. Var.
u in l. 1. & 2. C. de caſtr. & miniſter.
x in 6. uariar. in formula comitis patrimonij.
y in Auguſto cap. 74.
z in eod. Alex.
a lib. 3 in laudẽ Iuſtini minoris, in carmine.
b l. 2. C. de caſtrẽſian. & miniſteriam.
c in l. 1. C. Theo. de caſtrenſia.
d l ſcriniis, C. de palat. ſacr. larg.
e d l pen. & vlt. C. de caſtrenſia.
f l. 1. C. Theo. ſi per ſoc. ſiue har. deceſſ.
g l. 12 C. Th. de palat. ſacr. larg.

Officium habebat Comes, & caſtrenſis palatij Tabularum dominicum, ideſt eum, qui rationes ſumptuũ quotidianorum in epulas Principis, & aulicos factas conſcribebat. Alius ſub eodem Comite erat Tabularius Auguſtæ, qui pro ea idem curabat, adiutor verò ipſius Comitis vices gerebat, & pro eo imperabat, ut ſupra in Magiſtro officiorum eſt dictum. Habebat & chartularium ſcrinio præfectum, qui erat loco primicerij. Hunc credo habuiſſe inuentariũ aureorum, argenteorumque vaſorum, quæ erant in quotidiano vſu Principis, & Auguſtæ: mantilium, aulæorum, ſtragularum, linteorum, huiuſmodiq; aulicæ ſupellectilis, quorum proprium erat hoc ſcrinium. Ceteros quoque palatinos, quibus opus erat in ſuo officio, hic Comes habebat.

Symbola horum Comitum inſignia non appellãtur, ſicut nec ſequentium ſpectabilium aut clariſſimorum, ſiue in Oriente, ſiue in Occidente, ſed tantũ præcedentium illuſtrium, fortè quod ea ſicut illi, in publicum prodeuntes non præferrent, ſed in ipſorũ codicillis tantum depingerentur, aut in adiutorio detinerentur, vt quid eſſet ſui officij, admonerentur, prout erat mandatorum liber, quem ſemper prope tribunal fuiſſe diximus. Hæc tamen quod ſaltem eorum vice fungerentur inſignia vbique appello.

Inſignia ergo Comitis caſtrenſis palatij erant, illa quę ad eius ſpectabant officium, quemadmodum omnium aliorum magiſtratuum, nempè abacus cum trapezophoria purpureo tapeto inſtratus, qui librũ erectum apertumque ſuſtinet. In manuſcriptis tapetum eſt cœruleum, & liber auro tectus, ſemi apertus: propè alter codex luteus ſpectatur, qui tabularij aut chartularij codicem referre poteſt. Ad ſiniſtram eſt altum armarium ſeu repoſitorium cœruleum imagunculis elaboratum, ſupra baſim tribus trigeſtis extructum, totidemque coronis cingitur, perſonis ſigniſque ac emblematibus vndique exornatum. In ſummo armarij plures lagenæ lata corona continentur; Id cylibanthum eſſe videntur. Varro enim [a] eſt auctor Romanos menſam uinariam rotundam habuiſſe, quam cylibanthum nominabant, vt etiam, inquit, nunc eſt in caſtris, id videtur declinatum, ἀπὸ τοῦ κύλικος, ideſt à calice, Hęc ille. In medio verò eſt aureum uas magnum, gutturnio, vel aquiminario ſimile, id ſupra fundum duplicem, ac perforatum orbiculum habet in uentre tumens, in longum anguſtumque collum deſinit, labro prominente, quale eſt, quo nos ad lauandas manus vtimur egregiè celatam, & ſignis ornatam anſam habens. Infra aliud ſimile aureum uas cum duabus anſis cernitur, ore anguſtiore, ſed rotundo, orbicularoque operculo obturatum. In imò orbiculus inter pedem, & vaſis ventrem intercedit, phialam eſſe arbitror, in qua vinum in ſcyphum fundendum ſeruabatur. Ad dextram aurata rotundaque menſa, ſex rectis lignis, aliiſque tranſuerſis à ſummo ad imum perductis, & latis clauis ſtat confixa, ſuperne corona plures panes circundat. Altera ad ſiniſtram menſa, in hemicylum fabricata, tribus lignis erectis, & aliis oblique compactis ſuſtinetur: in ſummo lata corona inſertis ex teſtudine vel argento orbiculis menſam exornat. Ad hanc cœnantes tribus in hemicyclum, ſtratis lectis diſcumbebant, &, vt ait Martialis. C. Græcam literam formabant, in toroque contractis tibiis ſedentes, lateraq; aduerſum menſam habentes cibos ſumebant, prout multa Venetijs, & alibi, triclinia conſpiciuntur, mantilibus menſas non ſternebant, ſed nudas panibus implebant, indeque cibos ſumebant; Qui mos etiam tempore Notitiæ ex hoc inſigni retentus fuiſſe videtur. Nos vt Domini cœnam imitemur more Hebręorum ſedentes comedimus. Menſa antiquorum, inquit Varro, [b] erat quadrata, vt etiam nunc in caſtris poſtea rotũda facta, & quod à nobis media, à Græcis μέσα menſa dici poteſt. Codices manuſcripti armario carent, ſed duas phialas vtrinque anſatas, alteram maiorem, minorem alteram repræſentant. Sub poſtremis Principibus Orientis caſtrenſes, præfecti menſæ ſunt appellati, capitioque & veſtibus, vt logotheta generalis, qui comiti largitionũ ſucceſſit, vtebantur. Sceptri ipſius primus condilus ſeu nodus erat aureus; ſequentes alternatim nigri & aurei, vt Sophotatus Curopalata, eſt auctor.

a lib. 4. de lingua Latina.

b lib. 4. de lingua Latina.

DE PRIMICERIO NOTARIORVM eiuſque inſignibus, & laterculo maiore. Cap. XC II.

Cod. de Primicerio, et Secundicerio, & notarijs.

NVNC de eo, qui dignitates in hoc volumine deſcriptas tractabat, eſt videndum. Olim magiſtratuũ, & omnium in Imperio Romano militãrium, Præfectorumque catalogum unus ex libertis Cęſaris procurator ab ephemeride & mandatis nuncupatus ſcribere, & apud ſe conſeruare, illiſque mandata tradere conſueuerat, quemadmodum ex marmore Corinthi ab Alciato in opuſculo de magiſtratibus, & a nobis ſupra in Comite caſtrenſi repræſentato iudicauimus. Poſtea verò notarijs tribuni titulo honeſtatis id negocium eſt commiſſum, qui cunctos à Rom. Principe ad dignitatem prouectos laterculo maiori inſerebant; erat hic codex, qui ipſos dignitates tam ciuiles, quam militares adminiſtrantes eorũque inſignia, & ſtipendia cum magiſtratus codicillis, & Principis mandatis continebat. [c] Scholarum etiam ordines, & in numeris militantes cum eorũ ſymbolis comprehendebat; Iureconſulti id commentarium Principis nomināt. Herennius Modeſtinus. [d] Abeſſe, inquit, Reipublicæ cauſa intelligimus Tribunos militum, Præfectos, & Comites legatorum, qui ad ęrarium, aut in commentarium Principis delati ſunt. Erat autem ærarium in æde Saturni, vbi plebiſcita, & Senatuſconſulta reponebantur. Id poſtea laterculum dictum, Notariorum Primicerio eſt commiſſum: Mathematici enim quadratam figuram & ad aliquam altitudinem inſtar lateris ſurgentem, πλινθίον, ideſt laterculum vocant, cui hic codex ſimilis, laterculum eſt appellatus, ſic & lapidem quadratum architecti, & agmen Aelianus nuncupant, à quo laterculum hoc deriuari Cedrenus autumat, qui inquit later coctus eſt ſeu πλινθίον Græcis, Laterculum à Romanis dicitur. Eſt aut hic later publicus, in quo Senatorum, & legionũ nomina ſcribebantur. Hęc ille. [e] Huic codici Laterculi nomen iam Antoninis imperantibus inditum fuit Tertullianus enim, qui eo tempore uixit, aduerſos Valentinianos Inquès de animabus natura bonis, quas Valentinianus beatas eſſe volebat ait, Ex earũ ergo Laterculo, & in Reges, & in ſacerdotes allegare conſueuerat. Notitia hunc librũ pelle inuolutum oſtendit, qui in ſcrinio Laterculi nuncupato, in palatio Principis cõſeruabatur. [f] Iuſtinus A. Tatiano Magiſtro officiorum ſcribens. Quadrimenſtruos, inquit, breues ſcholariũ cõſcribi volumus, & eos ſacro ſcrinio Laterculi præſtari, ibi deponendos. Eius alia plura iura meminerũt [g] Complectitur autem cum minore Laterculo omnes ferè Notitię dignitates adminiſtrantes, exceptis palatinis largitionũ, & priuatorũ, officijſq; magiſtratuũ, quæ ex tribus ſcrinijs, Memoriæ, Epiſtolarum, & Libellorum prodibant. Hunc Codicem Primicerius Notariorum tractabat cum ſuis ſcribis, qui Tribuni notarij, quod Tribunis dignitate æquarentur, ſunt appellati. [h] Zoſimus, [i] Ioannes, inquit, Præpoſitus aliquando notarijs Principis, quos tribunos uocant. A laterculo verò Laterculenſes, [k] & a notis quibus plurimum ſcribebant Notarij ſunt vocati. Candidatos etiam dictos fuiſſe Caſſiodorus [l] inuit. Pater meus, ait, candidati ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni, & notarij laudabiliter dignitatem, idem ſignificat carmen Corripi lib. 3. dum ait. Turba decanorum curſorum, in reb. agentũ cumq; palatinis ſtās

c §. vl. Nouell. 24. §. vlt. Nouell. 25.

d l. abeſſe in fin. ff. ex quibus cauſ. maior.

e l. vl. C. de primicer. l. 61. C. de decurionibus, l. hac lege, et l. ſ. q. C. de metat

f in C. Iulio Caſare.

g l. vlt. C. de off. mag. offic. Noue. 8. in Notitia.

h l. 1. §. hoc etiã C. de off. P. P. Afric. Nouell. 17. ſeu in Authen. de mand. Princ. in Princ. d Nou. 8. §. 1. ſeu auth. ut iud. ſine quoquo ſuffra. fiant.

i lib. 4.

K d. Nouell. 8. et Nou. 54. et 25. in fin. l. 5. in fin. C. qui milit. poſ. sũt l. cõperimus. 13. C. de prox ſacr. ſcrin.

l in 3. ad Senatum epiſtola.

cādida turba tribunis. Eos primū à Gordiano iuniore inuentos fuiſſe Cedrenus ſcribit. Hi ergo prouinciarum, & vrbis Magiſtratus, cum annonis, & capitationibus ipſis debitis, Magiſtros militum, Legiones, cohortes, Auxilia, Vexillationes cum earum Præfectis, & ſtipendijs notabant, exceptis Prępoſitis caſtrorum, & limitaneorum militum, qui ad minus Laterculum, & Memoriales pertinebant. Eorum etiam qui in decem ſcholis militabant, nomina in laterculo reponebant: quorum multis quotidie decedentibus, aut diſcedentibus, ſingulis quattuor mēſibus album, ſeu matriculas renouabant. [a] Vndecima verò agentium in rebus ſchola à Scriniarijs memoriæ tractabatur. [b] Prçter hæc dignitatis codicillos cum ſuis inſignibus depictos, & mādatorum codices cuique magiſtratui exhibebant. [c] Cçterum nouis quotidie creatis magiſtratibus, plures libros mandatorū cum codicillis in armario parato conſeruabant, vt quibus opus eſſet, eorum tantum nominibus additis traderent. Hi ſunt codices armarijs inſerti, quę in medio Notitię inter Orientis & Occidentis dignitates ſpectantur, in quibus officium ſuum hic primicerius reprçſentare voluit. Et quia in his ex laterculo deſcribendis plurimum laborabat, illi quiſque magiſtratus 40. vel 50. aureos, vel minus pro dignitatis magnitudine ſoluebat. [d] Imperante Iuſtiniano Comes Orientis, & Proconſul Aſiæ pro codicillis aureos 50. pendebāt, reliqui Spectabiles, & Cōſulares aureos 24. Correctores & Præſides 15. Adiutori Primicerii tres ſoluebāt ut ex Nouella Iuſtiniani VIII. conſtat, vbi magiſtratus 48. numerantur, ſed plures deſunt, ut Comes Iſaurię, Prætor Paphlagonię, Moderator Phœnicię Libanenſis, Prętor Siciliæ; [e] & alii. Deſiderantur & Pręſides VII. Africç poſteà receptę, reſtituti: [f] Italię etiam tum à Gothis occupatæ magiſtratus omittuntur, ſed ſumma, quæ ex Nouella 8. & aliis colligitur, propè ad ſolidos 1000. accedit. Hęc pecunia inter primicerium, & quattuor primos laterculi ſcriniarios diuidebatur. [g] Adiutori alij tres aurei pendebantur, quod fortè ipſi in primis deſcribendorum codicillorum cura demandaretur. [h] Soluet, inquit Iuſtinianus, Prætor Piſidiæ, Primicerio clariſſimorum tribunorum notariorum, & laterculenſibus, ſolid. 15. eius adiutori ſolid. 3. [i] Demum ipſe, [k] decem libras auri Primicerio notariorum ex canone Phœniciæ quotannis ſolui iuſſit, ne quid illi in poſtremum magiſtratus ſoluere cogerentur: ſumma hęc colligit, circiter mille quadringenteos noſtros aureos, quod ſalarium ipſi beneficii nomine erat conceſſum.

Hic Primicerius ſpectabilis erat, Protonotarius, ideſt primus notariorum à Socrate, [l] & Marcellino [m] vocatus: biennio manebat in officio, cui ſuccedebat adiutor, ſeu Secundocerius, huic Tertiocerius, tum Quartocerius, qui ſecundum, tertium, & quartum in laterculo locum obtinebant. [n]

Primicerius etiam iura a Principibus condita in Senatu recitabat, vt ex lege Theodoſii conſtat, [o] Data VI. Kalend. M. Recitata in Senatu per Theodoſium primicerium notariorum. DD. NN. THEOD. XII. & VALENTINIANO II. AA. CONSS.

Notariorum tres erant ordines, alij Tribuni, & Notarij, vt ſçpè apud Marcellinum appellabantur, honore Tribunis Prætorianis ęquati; alij domeſtici vocabantur, quod Imperatoris eſſent a ſecretis, cuius arcana ſcribebant. Gratianus A. eos familiares, ſuos vocat. [p] Caſſiodorus [q] ad Imperiale ſecretum dicit eligi. Vltimus ordo erat inferiorum tribunorum notariorum. Decemprimiq; poſt Primicerium immunitatem ędium Conſtantinopoli habebant, ne hoſpites recipere tenerentur. [r] Vicarijque dignitate ſplendebant. [s] Domeſtici ideſt familiares Principis, & a ſecretis facti Conſularibus æquiparabantur, [t] omnes a diſcuſſorum, & perçquatorum onere liberabantur. i. ne cenſum ſcribere, vel alicuius prędia inſpicere tenerentur. [u] Inter Tribunos notarios nemo recipiebatur, qui prius egregii titulum non obtinuiſſet; Caſſiodorus enim Senatoris pater, prius egregius factus eſt, quam candidatus Tribunus, Notariusque Valentiniani Imperatoris crearetur. Caſſiodorus. [x] Pater inquit, candidati ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni, notarijq; laudabiliter dignitatem, qui honor tùm dabatur egregijs, cum ad Imperiale ſecretum tales conſtet eligi, in quibus reprehenſionis vitium nequeat inueniri. Hæc ille. Factus eſt autem ex illis Notariis, quos domeſticos diximus vocari, & erāt à ſecretis Principis. Caſſiodorus [y] ex primi ſcrinii notarios Tribunos factos fuiſſe ſcribit. Notarii cingulo, more militum utebantur: Suidas enim ſcribit Auxentium Licinii Imperatoris Notarium, ab eo iuſſum inſignem vuæ racemum incidere, & pedibus Bacchi apponere, illum, quod Chriſtianus eſſet, id facere recuſaſſe: Quare cingulo cautus, iuſſus eſt aula excedere: Is poſtea Mopſueſtię epiſcopus eſt factus.

Primicerius officio functus, Senatoria, & Magiſtri officiorum dignitate honeſtabatur, [z] Proconſuliſque æquabatur. [a] Huic hodie comparari poteſt magnus Venętę Reip. Cancellarius. Reliqui a ſecretis ampliſſimi eius Senatus aliis Tribunis notariis; Qui verò ſunt a ſecretis excelſi Conſilij X. Secundo Tertio, & Quartocerio.

a l. vlt. C. de offi. Mag. officior.
b l. ultim. §. & eſt Notitia. C. de diuerſ. offic.
c d. §. vl. Nouell. 24. & §. vlt. Nouell. 25. §. 1. Nouell. 27.
d ut in Nouell. 8. ſeu auth. vt iudic. ſine quoquo ſuffrag. fiant. l. 1. §. nec etiam, & l. 2. in fin. C. de off. P. P. Africa.
e Nouell. 25. 29. 104. edict. 4.
f l. 1. §. 2. C. de offic. P. P. Africa.
g d. Nouel. 8. in Notitia poſt primicerium. vbi pro ſcriniarijs Græcus codex mēdoſè legit ſcrinijs.
h d. Nouell. 24. in fine.
i & §. vlt. Nouel. ſeq.
k in edict. 4. §. 1.
l lib. 7. cap. 13.
m lib. 25.
n l. 1. & 2. C. de primicer.
o li. 6. tit. 3. l. oblationem. in C. Theod.
p in l. penult. C. Theod. de primicer.
q in 4. epiſt.
r l. pen. C. de metat.
s l. pen. C. Theo. de primicer. & notar.
t l. 2. & 3. C. Th. d. tit.
u d. l. 1. & 2. C. de primicer.
x in 4. epiſtola
y lib. 11. ca. 20.
z d. l. 2. C de primicer. Caſſiodo. in formula notariorum.
a l. placet. C. Th. de primic.

NOTI-

NOTITIA

PRIMICERIVS

NOTARIORVM.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Primicerij Notariorum.

OMnis dignitatum & adminiſtrationum notitia, tàm militarium quam ciuilium. Scholas etiam & numeros tractat. Officium autem non habet, ſed Adiutorem de ſchola Notariorum habet.

COMMENTARIVM.

OFFICIVM hic Primicerius non habet, ſed adiutorem de ſchola ſuorũ Notariorũ accipit; cui cùm quilibet magiſtratus pro codicillis ternos aureos ſolueret, præter eos, qui Primicerio pendebantur, hoc nomine plus minus 300. aureis capiebat.

Pro inſignibus habet librum clauſum, dorſo inſcriptum, eumq; repræſentare arbitror, quem ipſe Comitibus, Ducibus, aliiſq; magiſtratibus exhibebat. Habet & faſciculum chartarum conuolutarum loris coaſtrictum, qui codicillos magiſtratibus ab eo tradendos refert: infra eſt laterculum maius omnes Imperii dignitates ab eo tractatas continens. Is eſt grandior codex pelle tectus, loriſque per foramina traductis

traductis conſtrictus. Hęc ſunt Primicerii Notariorum inſignia, quę ad eum ſpectantia munera indicabant. Notæ dorſo libri inſcriptę ſunt. F. L. I. N. T. ALL. CO. M. ORD. PR. quæ vt ſunt obſcuræ, me diu ſolicitum tennerunt; tandem ita putaui poſſe interpretari. Felix liber iniunctus Notariis Tribunis à laterculo continens mandata ordine Principis, uel Primicerii. Exponitur qd ſit, à quo expediatur, quid contineat, & vnde edatur, nempè à laterculo. Hic autem non codex, qui ab aliquo ipſi detur primicerio, ſed liber eſt mandatorum, quem ipſe magiſtratibus tradit, & ob id pro eius inſigni ponitur, vt quid ad ipſum præcipuè ſpectet, indicetur. Iuſtinianus A. [a] ad Tribunianum quæſtorem palatii. Illuſtris, inquit, auctoritas tua, eadem mãdata, & in libris legũ tranſcribi, & in ſacro laterculo deponi pręcipiat; quatenus ex his una cum codicillis ſuſcipiendis, adminiſtratores, quemadmodum poſſint Reipub. ſubuenire; non ignorent. Rurſus, [b] deponi in noſtro ſacro laterculo diuina mandata iuſſimus. Et alibi. [c]

a in Authẽ. de mãdatis Princ. §. 1. ſeu Nouell. 17. in princip.

b Nou. 24. §. vlt.
c Nouel. 25. §. 2. 26. §. 1.

Nunc ad alios ſpectabiles ſcrinii præfectos accedamus.

C. de magiſt. ſcriniorum.

DE MAGISTRIS IIII. SCRINIORUM, & eorum inſignibus. Cap. XCIII.

QVATTVOR ſacris palatii ſcriniis Præpoſiti, vt à laterculi præfecto diſcernerentur, non primicerii, ſed magiſtri ſunt appellati, & ideo nec ſecundo, nec Tertiocerios, vt ille; ſed loco eorum Proximos habebant: & ſi poſteriore tempore quandoq; Primicerii ſunt dicti. [d] ſcrinia diximus uocari pluteos, vel armaria, in quibus commentarii, breues, edicta, epiſtolæ, libelli, aliave litteraria monumẽta claudebantur: Suidas ſcriniarium eſſe dicit eum, qui ſcrinium ſiue arculam tractat, itaque cum in chartis, & ſcripturis hoc officium verſaretur, militia literata uocabatur. [e]

d l. ult. C. de diuerſ. reſcr.

Quattuor fuerunt palatii ſcrinia, Memorię, Epiſtolarum, Libellorum, & Diſpoſitionum, [f] quibus ſingulis ſuus magiſter pręerat. [g] Ab Auguſto originem trahunt, qui ſuggerente Mœcenate propter frequentia iudicia, epiſtolas, decreta vrbium, priuatorum libellos, ex equitibus miniſtros ad hęc munera obeunda elegit. [h] Hi poſtea Pręfectos habuerunt, qui dignitate aucti, ſcriniorum magiſtri ſunt appellati, & Spectabiles dicti, Vicariiſque honore æquati, [i] & ab omni onere ciuili ſeu perſonali cum Proximis, qui eos ſequebantur, immunes facti: [k] & ferè omnes erant iuriſperiti, vt Lampridius, [l] ſignificat; negocia, inquit, & cauſas prius a ſcriniorum principibus, & doctiſſimis iuriſperitis, & ſibi fidelibus, quorum primus tũc Vlpianus fuit, tractari, ordinariq;, atque ita referri ad ſe pręcepit. Hæc ille. Primi poſt magiſtros eorum erant adiutores, [m] quibus ipſi reſcripta dictabant: Zeno ad Sebaſtianum P. P. [n] viri, inquit, Spectabiles Magiſtri ſcriniorum, qui ſine hac adiectione, ſi preces veritate nitantur, qualecunque diuinum reſponſum dictauerint, & iudices, qui ſuſceperint, reprehenſionem ſubibunt; & qui illicitè dictata ſcribere auſi fuerint, cuiuſcunque ſcrinij memoriales, ſeu pragmaticarij, vel adiutores primicerij, amiſſione cinguli feriantur; ijdem Proximi ſunt appellati, quòd proximum magiſtro ſcriniorum locum tenerent. olim biennio, poſtea uno tantum anno in officio permanſerunt, & inde exeuntes, Comites cõſiſtorij fiebant. [o] Id verò in omnibus ferè gradibus obſeruabatur, ne diu in officio morarentur, tum vt alijs aſcendendi facultas daretur, tum ne in gradu aliquo conſeneſcens tutius in eo delinqueret. Hos ſequuntur in ſcrinio, Melloproximi, id eſt futuri proximi, qui exeunte proximo, eius locum ſubibant, & clariſſimi cum ſequentibus vſque ad Exceptores vocabantur. [p] Proximi adiutoris vice fungebantur, & erant loco Tertiocerij. [q] cuius ſequens adiutor dicebatur. [r] Scriniariorum numerus erat præfixus: Nam in ſcrinio memoriæ LII. viri, in alijs XXXIIII. militabant: [s] Ex his aliqui erant Exceptores, qui acta iudiciorum, coram Principe, aut P. P. vel Quæſtore ſcribebant. [t] Præter hos & alij ſcrinia tractabant, ſupernumerarij dicti, qui cum locum alicuius defuncti ordinarij ſubibant, ducentos quinquaginta ſolidos pro ingreſſu nomine ſportularum proximo ſoluebant, & alios XX. aut XV. melloproximo. [u] qui poſtea ex Anaſtaſij conſtitutione, in hæredes defuncti tranſlati fuere. [x] Id autem generaliter obſeruabatur, vt pro ingreſſu cuiuſque militiæ aliquid præſertim primis ſolueretur: [y] XV. cuiuſque ſcrinij primates cæteris excellentes, plures annonas alijs percipiebant: [z] quas prius in ſpeciebus, ſeu cibariis acceperunt, poſtea pro his pecunia à Principe eſt cõſtituta: [a] Scriniarii in prouinciis cuncti liberas ab hoſpitandi onere ædes habebant: [b] & pro dignitatis inſigni, cingulo tanquàm milites vtebantur, [c] Vnde Iuſtina Valentiniani ſecũdi mater, cum Beniuolo ſcrinii memoriæ Magiſtro iuſſiſſet, ut legem ſcriberet, qua Arianum dogma confirmaretur, altioremq; illi gradum polliceretur; ille ad Auguſtæ pedes cingulo proiecto, nullum ſe pro impietatis mercede honorem accepturum reſpondit. [d] ſed etſi propriè memoriales erant, qui ſcrinium memoriæ tractabant, [e] alii tamen ſcriniarii quandoque & ipſi memoriales ſunt appellati. Hos officia palatina D. Ambroſius vocat. [f] Palatina, inquit, omnia officia, hoc eſt memoriales, agentes in rebus temperare à proceſſu iubentur. Tantum verò eos, qui primum gradum in ſcriniis obtinuiſſent, lucratos fuiſſe Procopius [g] ſcribit, vt centum centenaria auri quotannis exceſſerint. In ſcrinio Diſpoſitionũ nullus Magiſter reperitur, ſed pro eo eſt Comes, [h] & ob id ubiq; in tractatu ſcriniorum, [i] tria, Memoriæ, Epiſtolarum, & Libellorũ à ſcrinio Diſpoſitionum, propter diuerſam in his militantium formam, ſegregantur, [k] Scriniarii ſub Magiſtro officiorum in cauſis ciuilibus & criminalibus, eorumque parentes, liberi, & vxores, ſerui, adſcriptitiique conueniebantur, & cùm litigabant; minores cæteris ſportulas ſoluebant. Magiſtrum ſcriniorum Alexandri Vlpianum fuiſſe Lampridius ſcribit. [l]

e l. proximos. C. de prox. ſac. ſcri.
f l. 5 et ſeq. C. eo.
g l. unic. C. de magiſt. ſcrin. & l. ult. C. de diuerſ. reſcr.
h vt lib. 52 ſub finem Dion. memorat.
i l. 1 C. de prox. ſacr. ſcrin.
k l. 1. C. de mag. ſcrin. l. eot. C. de excuſ. mun. l. iubemus. C. de px. ſac. ſcrin. l. maximorum C. de vacat. muner.
l in Alexandro.
m in l. vlt. C. de diuer. reſcript.
n eo d. l. ult.

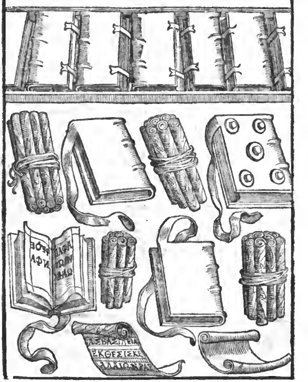
o l. pro biennio. l. proximos. C. eod. tit.
p l. peculiari, C. eod.
q l. unicuiq; & l. pen. C. eo. tit.
r d. l. unicuiq;. l. cõperimus. l. pen. C. eo. tit.
s l. hac parte. C. eod.
t d. l. peculiari.
u d. l. unicuique.
x l. ſi quis in ſacris. C. eod.
y l. pen. §. vlt. de leg. 3. l. antepe. ff. de annu. leg. l. 6. §. 1. de decurion.
z d. l. unicuique.
a l. annonas. C. de erog. milit. ann. l. vlt. C. de inoff. teſtam.
b l. in ſacris. C. de prox. ſac. ſcri.
c l. ult. C. de diuerſ. reſcript.
d SoZom. li. 7. c. 13. Tripart. li. 9. c. 20. Ruffin. in D. Ambr.
e d. l. ult. C. de diuer. reſcr. l. ul. C. de inoff. teſta. l. 2. C. de priuil. eor. qui in ſacro palat. milit.
f epiſt. 13.
g in Anecd.
h l. proximos. C. de px ſacr. ſcrin.
i vt C. de proxi. ſacr. ſcrin.
k ut in d. l. peculiari, & ſeq. & l. comperimus. C. eod. tit.
l in Alexandro.

NOTI-

Digitized by Google

NOTITIA
MAGISTER
SCRINIORVM.

Memoriæ epiſtolarum & libellorum Græcorum.

COMMENTARIVM.

PRO inſignibus habent Magiſtri ſcriniorum ſeptē recta linea diſpoſitos,& fibulis cōſtrictos codices, quorum alij viridi,alij rubro corio in mea Notitia teguntur. Madrucian' codices ſex,tres cęruleo,totidē luteo coloribus depictos,& omnes notis inſcriptos demonſtrat. Referūt codices mādatorum, qui Magiſtris memoriæ,libellorum,& diſpoſitionū tradebantur, habent has notas FL. INTALL. COM. ORD. PR. quas ſupra expoſui.

Lutei verò Magiſtris epiſtolarū traditi, his notis inſcribuntur FL. VAL. MAG. EP. IVSSI. DD. id eſt, Felix liber uindicandus à laterculo Magiſtro epiſtolarum, iuſſione diuina; Valentiniani, qui tum in Occidente imperabat, hic nomen non conuenit, in Vrſini exemplari hæ notæ nō apparent, ſed tantū in Notitia Occidentis. Plures ſpectātur mandatorū libri, quām ſint Magiſtri, ſed tot dicis gratia oſtēdūtur. Sub prędictis ſex ordine diſpoſitis codicibus, alij quatuor viſuntur, quorum vnus apertus Græcas quaſdam literas, ſed obſcuras continet. Hunc Codicem referre arbitror, cui exempla Græcarum epiſtolarum erant inſerta. Alij tres Codices in manuſcriptis rubro tecti eos indicār, in quibus latinæ epiſtolæ, reſcripta, edicta, & diſpoſitiones Principis conſeruabantur. Meus impreſſus vnum ex his codicem praſſino tectum oſtendit; alterum rubro, in angulis & vmbilico aureis bullis exornatum, quem, Laterculum minus in ſcrinio memoriæ referre puto. [a] His quatuor inuolutarum chartarum faſces intermiſcentur,

[a] l. 1. C. de offic. quæſtor.

tur, qui libellos ſupplices, reſcripta, epiſtolas Græcas, Latinaque edicta, ſeu leges ſignificant. In imo duæ chartæ apertæ ſpectantur, altera pura, altera his Græcis literis ſcripta, ΑΞΒΑΞΙΛΕΙΑΕΚΘΕΞΙΞΚΕ ΦΑΛΑΙΩΝΗΑΡ. ideſt Imperium, expoſitio capitũ, quæ ſine adiunctis nullum ſenſum habent, forte aliquam epiſtolam Græcam repræſentat. Manuſcripti duas & ipſi chartas, unam puram, & apertam demõſtrant, aliam inuolutã, quæ facilè vel codicillus Præfecturæ ſcriniorum, aut aliqua ex ſupradictis referunt. Sed ut dilucidius hæc ſcrinia noſcantur, de ſingulis ſigillatim, ac primo de Memoriæ tanquam nobiliori tractabimus.

NOTITIA.

Magiſter Memorię.

Annotationes omnes dictat, & emittit, & precibus reſpondet.

Magiſter Epiſtolarum.

Legationes ciuitatum, conſultationes, & preces tractat.

Magiſter Libellorum.

Cognitiones & preces tractat.

Magiſter epiſtolarum Græcarum.

Eas Epiſtolas, quę Grecè ſolent emitti, aut ipſe dictat, aut Latinè dictatas transfert in Græcum.

Officium autem de ipſis nemo habet, ſed adiutores electos de Scrinijs.

COMMENTARIVM.

De Magiſtro Memoriæ. Cap. XCIIII.

MEMORIALIVM hanc originẽ Volaterranus [a] tradit, quam & ego in uetuſto codice Græco legi. Eos, ait, olim militum, aut aliorum nomina ſcripſiſſe, qui in bello, aut alibi, aliquid laude dignum egiſſent, eorumqoe facta Principi ſuggeſſiſſe, ut pro meritis præmia acciperent, & inde à rerum geſtarum memoria, quam conſeruabant, Memoriales appellatos: ſed hoc in vſu eſſe deſijt, alijq; horum loco ſunt ſubſtituti, qui in primis laterculi minoris curam habuerunt, in quo præfecturæ, Tribunatus, & Præpoſituræ caſtrorum quæ erant in limitibus Imperij continebantur. [b] Eaque in ſcrinio memoriæ uocato reponebantur, in quo præter laterculum in alijs quoque voluminibus plurium memoria conſeruabatur. Theodoſius. [c] Ex ſcrinio, inquit, memorię totius minoris laterculi dignitates mittantur. Qui laterculum tractabant, laterculenſes ſunt dicti, [d] cæteris memoriæ ſcriniarijs digniores. [e] Alij ſcrinio memoriæ præfecti Memoriales appellabantur, etſi quãdoque etiam epiſtolarum, libellorum, & diſpoſitionum ſcriniarij, ut dixi, memoriales ſunt nũcupati. [f] Zeno A. [g] Qui, inquit, illicitè ſcribere auſi fuerint, cuiuſcunq; ſcrinij memoriales, ſeu pragmaticarij, vel adiutores primicerij, amiſſione cinguli feriantur. Omnes enim quia ſuarum ſcripturarum memoriam conſeruabant, memoriales ſunt uocati. [h] ſic Maſſurius Sabinus memorialium librum ſcripſit, in quo res memoria dignæ continebantur. Noſtri interpretes ſingularia appellare maluerunt.

Prædictum laterculum, ad curam & ſolicitudinẽ Quæſtoris palatij pertinebat, cuius arbitratu præcedente Principis auctoritate, Præfecti & Tribuni limitaneorum militum, & Præpoſiti caſtrorum emittebantur. [i] Cum verò Magiſtri militum id ſibi vſurparent, Theodoſius Iunior, duabus epiſtolis, altera ad Salluſtium Quæſtorem, altera ad Helionem Comitem, & Magiſtrum officiorum, miſſis id prohibuit, in priore ita ſcribit. [k] Totius minoris laterculi curam, ſcias ad tuæ ſublimitatis ſolicitudinẽ pertinere, ita vt tuo arbitratu, è ſcrinio memorię totius minoris laterculi dignitates, hoc eſt pręfecturę, omnes tribunatus, & prępoſiturę caſtrorum, iuxta conſuetudinem priſcam clementię meæ auctoritate deinceps mittantur. Hęc ille. Ducum verò & Comitũ, rei militaris dignitates, legionum, auxiliorum, & equitum nomina, ſicut & Magiſtratuum ciuilium ſub Primicerio notariorum in maiore laterculo tractabantur.

Prǽter curam laterculi minoris Magiſter memoriæ, inquit Notitia, adnotationes omnes dictat, & emittit. Adnotatio erat, breuis ſcriptura cõtinẽs, quę Principis nomine ſtatuebantur, aut cõfirmabantur. Arcadius A. [l] Non aliter, inquit, quilibet in officio ſacrarum largitionũ, uel priuatarum rerum cingulum militiæ ſibi ſumẽdum exiſtimet, niſi noſtrę mãſuetudinis adnotationem meruerit: Hęc ille. Quod ergo Princeps verbo reſpondebat, Magiſter proximo breuiter dictabat, & ille uel memoriales adnotabant, & ab his quæ dictabantur excipiendis, exceptores uocabantur, cęteris aliquanto digniores.

Hic Magiſter etiam emittit, inquit Notitia, Imperatorũ duplomata ad currendũ equis publicis nomine Principis, uel Magiſtri officiorum, [m] quem emittendi facultatem habuiſſe, ſupra eſt declaratũ. Precibus etiam reſpondebat, (ſubijcit Notitia,) id eſt, dictabat reſponſa, quæ Princeps libellis ſupplicibus dabat. Zeno. [n] Vniuerſa, ait, reſcripta: ſiue in perſonam precantium, ſiue ad quemlibet iudicẽ manauerint: quę uel adnotatio, uel quæuis pragmatica ſanctio nominentur: ſub ea conditione proferri pręcipimus ſi preces veritate nitãtur. Theodoſius. [o] Memoriales, inquit, qui excipiẽda huiuſmodi reſcripta uel implenda curauerint, bonorum proſcriptione puniri decernimus. Implebãt autem, qui excepta reſcripta latius extendebant. Hanc ſubalpini decretationem uocabant, quæ primò breuiter adnotata, cum latius extenditur, dicitur impleri. [p] In eodem memorię ſcrinio probatoriæ ſcribebãtur, id eſt, ſcripturę, ſeu breues à Principe ſubſcripti, quibus probabat perſonas Agentium in rebus, & palatinorum, qui Comitibus largitionum, & rerũ priuatarum obſequebantur, ut Leo A. declarat. [q] Loca etiam curſus publici à Memorialibus deſcripta fuiſſe exiſtimo, quale eſt itinerarium, quod ſub Antonini nomine mãſiones, ſeu oppida, aut uicos, in quib. equi curſus publici alebantur, recenſet, quę uerisimile eſt in memorialium ſcrinio cõſeruata fuiſſe: vnde euectiones à Principe uel Magiſtro officiorum, qui hinc ſcrinio imperabat, indultæ prodibant. Quare non ſine ratione ante Madnicij Notitiam id itinerarium ſcriptum reperitur. & cum miro ordine cætera Imperij, & Principis ſcripta magna diligẽtia cõſeruarentur, rem tanti momenti, & tanto ſtudio cõparatam, in principis ſcriniis conſeruatam fuiſſe credendum eſt. Inſtrumentorum quoq; bellicorum, ac liburnarum typos, & limitum extruendorum rationem, & alia huiuſmodi, poſt Notitiam deſcripta, iiſdem commiſſa fuiſſe puto, apud quos perpetuo, & ad æternam memoriam tenebantur: quorum ſcriniarij nõ immeritò Memoriales ſunt appellati. Hos Imperator Alexander apud ſe frequenter habebat. Lãpridius. [r] Pomeridianis, inquit, horis ſubſcriptioni, & lectioni epiſtolarum ſemper dedit operam, ita ut ab epiſtolis, a libellis, a memoria ſemper aſſiſterent, nonnunquam ſi ſtare per ualetudinem non poſſent, ſederent, relegentibus cuncta librariis, & iis, qui ſcrinium gerebant, ita ut Alexander ſua manu adderet,

ſi quid

a lib. 29. de Magiſtratibus Græcorum. C. de proximis ſacrorum ſcriniorum.
b l. 1. & 2. C. de offic. quæſtor.
c in d. l. 1. C. de offic. quæſtor.
d l. comperimus. l. ult. C. de prox. ſacro. ſcrin.
e d. l. ult. C. de prox. ſacr. ſcrin.
f l. 2. C. de priuil. cor. qui in ſacro palat. milit.
g in l. ult. C. de diuerſ. reſcrip.
h d. l. 1. & 2. C. de offic. quæſtor.
i d. l. 1. & 2.
k in d. l. 1. C. de offic. Quæſtor.
l in l. 9. C. de palat. ſacr. largit.
m l. in ſacris. C. eod.
n in d. l. ult. C. de diuer. reſcrip.
o in l. ult. §. memoriales. C. de petitionib. bonorum ſublat.
p d. l. ult.
q l. ulti. § & eſt notitia. C. de diuerſ. offic.
r in Alexandro.

ſi quid eſſet addendū; ſed ex eius ſnia, qui diſertior habebatur: Hæc ille. In memoriæ ſcrinio erāt 62. ſcriniarij,[a] ex quib. 12. erant adiutores Quæſtoris palatij:[b] Septē Antiquarij, videlicet quattuor Græci, & tres Latini,[c] qui libros cōſeruabant, & vetuſtate corruptos deſcribebant. Valentinianus.[d] Antiquarios, ait, ad bibliothecæ codices cōponendos, & pro vetuſtate reparandos, quatuor Græcos, & tres Latinos ſcribendi peritos legi iubemus: & D. Greg[e] cum ad monaſteriū uceniſſet, antiquarios ſcribentes reperit, i. librarios. A Græcis archeotæ appellantur. Arcadius ICtus.[f] Hi quoq; inquit, qui cuſtodes ædiū, vel archeothæ, vel lolographi, vel tabularij, munerib. perſonalib. adſtringuntur. Auguſtus vni ſeruorū hoc munus demādabat, vt docet inſcriptio ſupra ſub ſcrinio veſtiarij recitata; & alia. SVLPICIÆ THALVSSÆ ANTIOCHVS TI. CLAVDII CÆSARIS A BIBLIOTHECA LATINA APOLLINIS CONIVGI SVÆ BENEMERITÆ. itē C. IVLIVS FELIX A BIBLIOTHECA GRÆCA PALAT. Itaq; in hoc ſcrinio erāt adiutores Quæſtoris 15. Laterculēſes, antiquarij VII. Reliqui Exceptores, & reſcripta implentes. Digniores verò cæteris erant Laterculēſes; ad hūc enim locū ex adiutoribus Quæſtores tranſibant,[g] & minoris Laterculi curā habebant; Nec alijs poterant ſcrinijs ſe immiſcere:[h] cingulo ſicut & Magiſter vtebantur,[i] ſtipendiumq; a Principe Kal. Ian. percipiebant, cū eius res curarent.[k] Officiū Magiſter memoriæ non hēt, ſed adiutores ex ſcrinijs accipit. Magiſtrum ſequebatur Adiutor Proximus dictus, quòd illum prope accederet, eratque loco Secundocerij. Hunc meſſoproximus pro Tertiocerio[l] ſequebatur.

a l. hac parte. C. de pr. ſac. ſcrin.
b l. cōperimus. C. eo.
c d. l. hac parte.
d in l. 2. C. Theo. de ſtud. liber. art. vrb. Rom.
e lib. 1. Dialog. cap. 4.
f in l. munerū, 18. § hi quoq. ff. de mun. et hon.
g l. cōperimus, et l. vlt. C de prox. ſacr ſcrin.
h d. l. hac parte. C. eod.
i d. l. vlt. C de diuerſ reſcrip.
k l. 14 et l pen. C de proxi. ſacr. ſcrin. l. laudabilem. C. de aduo. diuerſ iud.
l l. pro biennio. C. de prox. ſacr. ſcrin.
m lib. 5.

De Magiſtris Epiſtolarum. Cap. XCV.

AVGVSTO imperante nondū Magiſtri epiſtolarum inuenti fuiſſe vīr; ſiquidem ſuas ipſe epiſtolas ſcribebat, aut dictabat, quas poſtea M. Agrippæ, aut Mæcenati emēdandas, vel eorum arbitrio mittandas tradebat. Dion.[m] Agrippæ, inquit, & Mæcenati tantā ptātem detulit Cæſar in rebus oībus, vt litteras quaſcunq; ad Senatum, vel alios mitteret, ipſi prius legere poſſent. & in eis, q̄ vellēt, immutare: cuius rei gratia annulū ab eo acceperant, quo litteras obſignarent: Duplex eīm ſignū, quo tum maxime vtebatur, fieri iuſſerat, quorum in utroq; ſimilis ſphinx impreſſa erat. Poſtea verò ſui imagine ſignauit, qua oia deinceps imprimebat. Eaq; reliqui poſt eum Imperatores, præter Galbam, ſunt uſi. Nam is ſigno a maioribus ſuis accepto imprimebat, nempe cane ex prora nauis cadēte. Hæc ille. idem Tranquillus,[n] in duplo natibus, libelliſq;, & epiſtolis ſignandis, initio ſphinge vſus eſt, mox imagine magni Alexādri, nouiſſime ſua Dioſcoridis manu ſculpta, qua ſignare inſecuti quoq; Principes perſeuerarunt. Ad epiſtolas oēs horarum quoq; momenta, nec diei modo, ſed & noctis, quib. datæ ſignarentur, addebat. Hactenus Tranquillus. Proximi Auguſto ſucceſſores, & ipſi epiſtolas per ſe ſcribebant, aut dictabant. Philo. n. in legatione ad Caiū de eo loquens, Tum breui, inquit, mora interiecta cuidam ab epiſtolis dictat riſum ad Petronium; idem de ipſo Tranquillus,[o] pari, ait, arrogantia, cū procuratorum ſuorum noīe formalem dictaret epiſtolam, ſic cæpit; Dñs & Deus noſter ſic fieri iubet. Non multò poſt inuētus eſt magiſter epiſtolarū, quem, vt infra dicetur, Nero habuit, & penes ſequentes Principes perſeuerauit. Nam Hadrianus Suetonium Tranquillum 15. Cæſarum hiſtoriæ ſcriptorem nobiliſſimū, magiſtrum epiſtolarum habuit,[p] & alij Imperatores poſtea iiſdem vſi ſunt magiſtris. Hi accepto a Principe rerum argumento, alijs ſcribentibus dictabant. Zeno A.[q] Spectabiles, inquit, Magiſtri ſcriniorū, qui ſine præfata adiectione qualecunq; diuinū reſcriptum dictauerint, reprehenſionē ſubibunt. Hæc ille. Epiſtolares primò minus nobiles fuiſſe vīr; ſiquidē auctor eſt Spartianus Hadrianū primum ab epiſtolis & libellis Equites Rom. habuiſſe. Arcana vero Principes nulli cōmittentes, manu propria ſcribebāt, ut Capitoli.

n in Auguſto, cap. 50.
o in Caio Caligula, c. 13.
p Spart. in Had.
q in l. ult. C. ſi cōr. ius vel vtil. publ.

nus Cōmodum erga Clodium Albinum, quē ſucceſſorē ſibi deſignabat, egiſſe memorat his verbis: Imp. Commodus Clodio Albino. Alias ad te publicè de ſucceſſore atq; honore tuo miſi, ſed hāc familiarem & domeſtica ocm, vt vides, manu mea ſcriptā epiſtolā dirigo, qua tibi do facultatē, vt ſi neceſſitas fuerit, ad milites prodeas, & tibi Cæſaris nomē aſſumas. Hactenus Capitolinus: cæteris verò epiſt. cū alij Principes ſubſcriberet, Cōmodus ſæpe hoc omiſit Lāpridius[r] de eo loquens in ſubſcribēdo, inquit, tardus ac negligens, ita, vt libellis una forma multis ſubſcriberet in epiſtolis aūt plurimis, Vale tm̄ ſcriberet. Alexander ſua manu addebat, ſi quid addēdū eſſet, inquit idem Lampridius, ſed ex eius ſnia, qui diſertior habebatur.

Hic magiſter legationes ciuitatum, cōſultationes, & preces tractat, ait Notitia. Legationibus enim Regum aut ciuitatū intererat, ut poſt olata intelligeret & r̄ſa ſcriberet. Prius tū in auditorio Præfecti Prætorio deſideria Legatorū nulla facta determinatione examinabantur, poſtea in Principis cōſiſtorio ab epiſtolaribus recitabātur, qui demum ex ſnia Principis r̄ſum acceptum ſcribebant.[s] Præſidibus quoq; de facti ſpecie dubia conſulentibus ex Principis ſnia reſcribebatur: hæc conſultatio uocabatur. Vlpianus,[t] ſi præſes, inquit prouinciæ conſuluerit, & ad conſultationē eius eſt reſcriptum, appellādi ius ſupereſt:[u] Præclarum conſultationis & reſcripti Principis exēplum extat in libro de collatione legum Romanarū, cum Moyſis legibus, ex quo Vlpiani locus illuſtrat:[x] Verba, inquit, cōſultationis & reſcripti, ita ſe habēt. Inter Clodium optime imperator, & Euariſtum cognoui, q̄ Clodius Lupi filius in conuiuio, dum ſago iactaē culpa, manu Marij Euariſti, ita malè acceptus fuerit, vt poſt diem quintum moreretur: atq; apparebat nullam inimicitiā cum Euariſto fuiſſe, & cupiditatis culpā coercendam eſſe credidi, ut cæteri euſdē ætatis iuuenes emendarentur. Ideoq; Mario Euariſto Vrbe, Italia, prouincia Bætica in quinquennium interdixi. Decreui & impendij cauſa duo millia patri eius perſolueret Euariſtus, q̄ manifeſta eius fuerat paupertas. Velis reſcribere. Verba reſcripti. Pœnam Marij Euariſti rectē ſtgn. Taurine moderatus es ad modum culpæ; Refert enim & in maioribus delictis conſulto aliquid admittatur, an caſu: & ſane in omnibus criminibus diſtinctio hæc pœnarum, aut iuſtitiam prouocare debet, aut temperamentum admittere; Ex his uerbis alius Vlpiani locus.[y] hinc deſumptus, eſt emendandus; Vbi dum legitur pœnam aut iuſtam eligere debet, ſubſtituendū eſt, aut iuſticiā prouocare debet, aut temperamētum admittere.

Laſciuia verò ſago iactandi antiquitus erat in vſu, & hodie aliquando exercetur. Tranquillus,[z] ferebatur, inquit, & vagari noctibus ſolus, atque inualidū quemquam obuiorum, vel potulentū corripere, ac diſtēto ſago impoſitū in ſublime iactare. Martialis.[a]

Ibis ab excuſſo miſſus in aſtra ſago.

Conſultatio etiam erat, cum in conſiſtorio cum Proceribus cauſas Princeps examinabat, aut alias ſtatuebat. Theodoſius,[b] Quæ ex conſultatione, inquit, procerum ſtatuimus, non ſemper iura ſunt generalia. eadem conſulta uocantur.[c]

Vbi ab illuſtri perſona ad Principē prouocabatur, Epiſtolares acta ſcribebant, vel ſi Spectabilis iudicis ſnia appellatione ſuſpenſa fuiſſet, quā P. P. cū Quæſtore cognoſcebat;[d] Theodoſius A.[e] In his, ait, iudiciis, quæ conſultationum introduximus loco, vel Apoſtolos, vel ea quæ apud eum geſta ſunt, cuius ſententiam di appellatū, ſuſcipere ab appellatorib. & cognitiones inducere apud viros illuſtres p̄dictos judices, & ea, q̄ geruntur, excipere, ſcribere, ſcriptaq; litigatorib. edere noſtros epiſtolares p̄cipimus; Idem ſignificat Iuſtinianus,[f] Qui, inquit, ex ſacro quidem epiſtolarum ſcrinio, ſunt ſpectabilium iudicū, vindicabunt ſibi appellationis miniſteriū: Hāc ob cām & enim à Ducibus appellabat, acta ſcribebāt:[g] ob id pragmaticarij à monumentis, q̄ ſcribebant, ſunt appellati,[h] & hæ ſunt cōſultationes, quas ab epiſtolaribus tractari Notitia indicat. Precibus ēt ciuitatū hic

r in Commodo.
s l. quotieſcumque. 10. C. Theo. eo.
t in l. 1. § 1. de appell.
u l. antep. pen et ult. C. de appel. & conſult. l. 2. C. de legib.
x in l. 4. § 1. de ſicar.
y § ult. d. l. 5. de pœnis.
z in Othone. cap. 2.
a lib. 1.
b in d. l. S. C. eo. de legib.
c l. cōſulta. C. de teſta. l. ne quis. C. de offic. rector. prouin.
d l. in offerēdis. & l ſeq. C. de appell. Nouell. 20.
e in 1. præcipimus C. eo. tit.
f in d. Nou. 20. ſiue Auth. de ad miniſtr. offic. in ſacr. appella. in princ.
g l pen. C de appellat.
h l. vlt. C de diuerſ. reſc. l. 5. C. qui mil. non poſſ.

Magi-

Magiſter ſubdebat, priuatorũ verò petitionib. libellorũ magiſter. Tribunatus quoq; legionũ per epiſtolã dari ſolitos expediebat. Veget.[a] Tribunus, inquit, maior, p epiſtolã ſacrã Imperatoris iudicio deſtinat. Officiorũ pręterea Illuſtriũ & Spectabiliũ Magiſtratuũ codicillos ſcribebat. Leo A.[b] Scrinij, an, ſacrarũ epiſtolarũ Notitia ſic: in officijs virorũ Illuſtriũ Pręfectorũ Prætorijs Orientis & Illyrici, & vrbi, officij Proconſulis Aſiæ, & Africæ, Comitis Orientis, Præfecti Auguſtalis, Comitis diuinarũ domorũ, vicariorũ Thracię, Põti, & Aſiæ, & Macedoniæ, & Theſaurenſiũ claſsis: Hactenus Leo. Claſſem uerò hic, nõ nauiũ pato appellat, ſed eorum multitudinẽ, qui Comitib. theſaurorũ inſeruiebant, quos Theſaurenſes Valentinianus A. appellat.[c] Nullus, inquit, theſaurenſis, vel officialis Comitis theſaurorũ, ſemel deprehẽſus euerſor reperat militiã. Hi in hoc ſcrinio pbabantur: Theodoſius ad Achatiũ Comitẽ largitionũ.[d] Comitiũ, inquit, theſaurorũ diœceſeon prouectionis, & ipſos theſaurẽſes uetus obſeruatio principali dexteræ reſeruauit, nec aliter voluit eos in cõmittẽdis publicis neceſsitatib. hẽrẽ progreſsũ, niſi militiã ex emiſſa à ſacris ſcrinijs probatoria cõdonaſſet: Hęc ille. Intelligit aũt ſcriniũ epiſtolarũ: itaq; ex tot officiorum codicillis, quos ſcribebãt, nõ modicũ lucrũ faciebãt. Deniq; oẽs Principis epiſtolas hic magiſter expediebat; earumq; exẽplum in ſuo ſcrinio reponebat. Hũc proximus loco Secundocerij, deinde meloproximus Tertiocerij loco, ſicut & ipſe Magiſtrũ memorię ſequebãt. Trigintaquattuor in hoc ſcrinio militabant,[e] quorum ſeptẽ Quęſtori adiutoris titulo inſeruiebãt, inde ad laterculenſis gradũ, in ſcrinio memorię tranſeuntes locum adiutoris vẽdebant. Iuſtinianus,[f] Deuotis, inquit, viris adiutoribus. deſiſtentibus ab eodẽ officio non prohibendis, cũ uel ad laterculenſis gradum in ſcrinio ſacrę memorię prouecti fuerint, uel ſm locum obtinuerint, in duob. alijs ſcrinijs, i. ſacrarũ epiſtolarũ, ſacrorumq; libellorum & cognitionũ, poſt quẽ proximi curabunt, alios pro ſe, quos elegerint, ſurrogãdos adiutores petere: q poſteriores erũt cęteris. His verbis conſtat ſm locum in ſcrinijs appellari, qui erat meloproximi, & primi proximi poſt Magiſtrũ; adiutoreſq; ad eos gradus poſt Laterculenſis officium, tanquã digniores aſcendiſſe. Nõ omitto vſum epiſtolarum fuiſſe, ut prius ſcriberetur nomen eorũ, ad quos literę deſtinabant, niſi maior minori ſcripſiſſet: Vnde Pręſides ſuũ nomen inferiorib. pręmittebant, quemadmodum D. Ambroſ. memorat.[g]

a lib. 12. c. 7.
b l. ult. §. pen. C. de diuerſ. offic.
c in l. 2. C. de pa lat. ſacr. largit.
d in l. vl. C. Theo. de diuerſ. off.
e l. hac parte C. de pr. ſac. ſcrin.
f in l. cõperimus, & l. ult. C. de & xi ſacr. ſcrin.

Alium ponit Notitia Magiſtrum epiſtolarum Græcarum, q epiſtolas Gręcè ſcribebat, aut Latine dictatas in Gręcum vertebat, cũ Gręcis eſſent edendę. Hic Nerone imperante, inſtitutus erat. Ioſephus. n. ſcribit[h] Beryllum, qui Neronis pædagogus fuerat, ſcribendis eius Græcis epiſtolis pręfectum. Eunapius ſcribit Nymphidianum Smyrnæũ Philoſophum Maximi & Claudiani Sophiſtarum germanum a Iuliano apoſtata dictandis epiſtolis, quæ Gręca lingua contexendæ eſſent, præfectum fuiſſe.

g in 2. ad Corin. in princ.
h lib. antiq. 20. c. 14.

Officium neque hic Magiſter habebat, ſed ex ſcriniis adiutores accipiebat. Epiſtolares cingulo ornabantur, vt alii ſcriniarii.[i] Theodori epiſtolarum Memorialis ſe hoc epigrãma inueniſſe Ciriacus refert,[k] FLAVIVS THEODORVS V. D. MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET ADIVTOR V. M. QVAESTORIS SACRI PALATII SCRIPSI MANV MEA IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLITANA III. KAL. IVNII MAVORTIO V. C. COS. IVSTINO ET IVSTINIANO IMP. Notæ illæ V. D. ſignificant Vir deuotus, vt ſæpe appellatur in iure[l] & V. M. Viri Magnifici.

i l. ult. C. de diuerſ. reſcr.
k in l. 13 C. de prox. ſacr. ſcrin.
l in l. comperimus. C. de prox. ſacr ſcrin. Nou. 20. et ſi l. ult C. ubi Senat. uel clariſſ.

De Magiſtro Libellorum. Cap. CXVI.

LIBELLVS hic pro ſcriptura preces Principi oblatas continente accipitur;[m] cum. n. non oẽs poſſent Principẽ alloqui, aut ipſis ſingula explicandi nõ haberẽt, expediens viſum fuit ſcripto, ſeu libello deſideria cuiuſq; exponere: ita. n. ſupplicũ preces vocabant. Gordianus[n] rores, inq. eorũ. q deſideria i pces ſcribũt, veritati p iudicium aſſerere nõ pñt. & ita alibi ſępe accipit[o]. Opilius Macrinus libellis reſcripta facta dãnabat, cũ nũq̃ id Traianus feciſſet. Capitolinus Ptãtuerat, iquit, oia reſcripta veterũ Principũ tollere, vt iure, non reſcriptis ageret: Nefas eſſe dicẽs leges videri Cõmodi & Caracalli, & hoium imperitorũ voluntates, cum Traianus nunq̃ libellis reſpõderit, ne ad alias cauſas facta pręferrentur, q̃ ad gratiã cõpoſita viderẽtur. Hæc Capitolinus. vnde diuerſa Traiani reſcripta[q] ad magiſtratus non libellos edita ſunt cẽſenda. Libellus dictus eſt, φ cum alię chartæ olim conuoluerẽtur, hic in formam libelli plicabatur: Tranquillus;[r] epiſtolę, inquit, eius ad Senatũ extãt, quas primus videtur ad paginas, & formam memorialis libelli cõuertiſſe, cum antea Conſules & Duces nõ niſi trãſuerſa charta mitterent ſcriptas. Hactenus Tranquillus. vt libelli Principi darentur, à Cęſare initium habuit, in quo ita idem ſcribit. libellum, inquit, inſidiarum indicem ab obuio quodam porrectum, libellis cęteris, quos ſiniſtra manu tenebat, quaſi mox lecturus cõmiſcuit. Hęc ille. eos ipſe & Auguſtus p ſe expediebat, & ſignabat, quemadmodum de epiſtolis eſt dictũ. Tranquillus[s] in diplomatib. inq; libelliſq; & epiſtolis ſignãdis initio ſphinge vſus, mox imagine magni Alexandri, nouiſſimè ſua, qua ſignare inſequentes quoque Principes perſeuerarunt. Hactenus Tranquillus. Poſteriores Imperatores vt ſe hoc onere ſubleuarẽt, magiſtros libellorum inuenerũt, quemadmodũ & epiſtolarũ, quod ſub Nerone factum diximus. Diu tamen Principes ipſi libellis ſubſcripſerũt. Lampridius[t] Commodus in ſubſcribendo tardus ac negligens, ita ut libellis vna forma multis ſubſcriberet. Hęc ille. Sed cũ hoc opus Principes faſtidire cępiſſẽt, hic magiſter plures ſcriniarios habuit, q iuſſa a Pricipe accepta ſcribebãt. Sub tps Notitiæ 34. erãt ſub hoc magiſtro libellẽſes uocati,[u] q libellos ſupplices priuatorũ nõ ciuitatũ accipiebãt, Magiſter eos Pricipi oblatos legebat. & ipſe adnotabat.[x] aut libellẽſib. iuſſa dictabat.[y] Cognitiones, inqt Notitia, & preces hic magiſter tractat: Cognitio eſt cauſæ diſcuſſio, & examinatio, cum litigantes audiuntur. Vlpianus:[z] Solent, ait, Proconſules cuſtodiarũ cognitionẽ mãdare legatis. ſ. vt pręauditas cuſtodias ad ſe remittãt. Cum ergo ad Principẽ ab eius delegato appellabatur, cauſam cognoſcebat pro Principe Quęſtor & Præfectus Pręt. qui erat in Comitatu; cognitionẽ verò hic Magiſter tractabat, & acta libellenſes ſcribebant: Theodoſius A.[a] ſi priuato, inquit, non illuſtri viro pluribuſvè, ut aſſolet, noſtra ſerenitas aliqua delegauerit cauſam, & eius definitio fuerit appellatione ſuſpenſa, uti quidem magnificus Pręfectus Pręterio, qui in noſtro eſt Comitatu, cum viro illuſtri Quæſtore temporali iudicet die. Noſtri verò libellenſes quę apud arbitros, idest delegatos geſta ſunt, ſuſcipiant, cognitiones inducant, & ea quæ gerunt, excipiant, ſcribant, ſcriptaq; litigatoribus edãt: qui etiam apud arbitros (licet illuſtres ſint) ex delegatione noſtra cognoſcẽtes excipiunt, ſi in ſacratiſſimo noſtri numinis comitatu cauſæ dicantur. His verbis declaratur Notitia, dum ait, hunc Magiſtrum cognitiones tractare: acta enim cauſarum, cũ à Principis delegato appellabatur, cognoſcentib. P. P. & Quæſtore, hi a libellis ſcribebãt: Et ideo hic Magiſter etiam cognitionum vocatur, ita Cratinũ Iuſtinianus appellat.[b] in Græca Cõſtitutione, quẽ etiam antigraphariũ nominat, quoniam reſcripta notat, q referendarius ſæpè a Notitia nuncupatur. Vnde Iulius Paulus dum eſſet à libellis Principi, ſex libros Imperalium ſententiarum cognitionibus prolatarum, ſiue decretorum compoſuit.[c] vbi uero inter ſpectabilium iudicium appellatione ſuſpẽdebantur; ii epiſtolares acta conficiebant, Id & Iuſtinianus cõprobat.[d] ſuper illis, ait, litibus, quas nõ ſpectabiles iudices iudicant, ſed aduocati ſolum: referatur negotiũ, ita ad P. P. q̃ ad glorioſiſſimũ Quæſtore deuotiſſimis libellenſibus miniſtrãtibus eis. i. acta ſcribentibus. Vbi quoq; de viro Illuſtri Princeps iudicat, acta iidem libellenſes ſcribebant. Zeno A.[e]

m ut in titu. C. quã libel. Princip. dat.
n in l. x C. de er ro. aduoc.
o in l. 2. C. de fid. inſtr. & in haſt. fiſca. l. 3. C. de pa rint. in l. ſanũ C. de tranſ. in l. 1. C. de ſuff. in l. 4. §. ingreſſus. ff. de off. procon. & alibi.
p in Opilio Macrino.
q l. 1. de interdi. & releg. l. 1. §. D. Traianus. de quæſt. d. l. 3. §. ſerui l. 5. de pæ. l. cũ uero. § ſubuentum. ff. de fi deicom. liberta.
r in C. Cæſare.
s in Auguſto, cap. 50.
t in Commodo.
u l. hac parte C. de prox ſac ſcr.
x l. ult. C. de diuerſ. reſcr.
y d. l. ult.
z in l. ſolent. in prin. ff de offic. proconſul.
a in l. præcipimus §. hunc. C. de appell.
b in l. 2. § quæ omnia. C. de uet. iur. enucl.
c ut in inſcriptione. l. ult. de tur. patron.
d in d. Nou. 26. in fine.
e in l. ult. C. ubi Senatores, vel clariſſ.

Quoties

Quoties, inquit, viro illuſtri crimẽ ingeritur, nullius alterius iudicis, niſi noſtræ pietatis huiuſmodi volumus eſſe cognitionem, viris deuotiſſimis ſacri noſtri ſcrinij libellenſibus ſolemnia implẽtibus audiãtur. Cauſarũ quoq; in vrbe a Principe delegatarũ acta notabant, & ideo hoc ſcrinium libellorum, & cognitionum à Iuſtiniano appellatur.[a] Codicillos etiam officiorum, Magiſtrorum militum, comitum, & Ducum limitum, & plurium palatinorum, ſeu probatorias edebant. Leo A.[b] explicans ex quibus ſcrinijs officiorum accipiendæ ſint probatoriæ, ait. Item Notitia ſcrinij ſacrorum libellorum ſic ſe habet: officij virorum magiſtrorum militum vtriuſq; præfecti Orientis & Illyrici, numerariorum, admiſſionalium, memorialium, omniumq; pædagogorum, cellariorum, menſorum, lampadariorum eorum qui in ſacris ſcrinijs deputati ſunt, decanorũ partis Auguſti, & curſorum partis Auguſtæ, officij virorum ſpectabilium, ducum Palęſtinæ & Meſopotamię, nobilis Comitis Phœniceſeus, Corienæ, Syriæ, & Auguſtæ Euphratenſis, Arabiæ, & Thebaidis, Libyæ, Pentapoleos, vtriuſq; Armenię, vtriuſque Ponti, Scythię, Myſię primę. Secundę Dacię, Pannonię, officij virorum ſpectabilium Comitis Aegypti, Pamphylię, Iſauriæ, Lycaonię, & Piſidiæ. Id etiam clarius explicat Iuſtinianus:[c] loquens enim de Prętore Lycaonię ait: Vtranque cohortem in vnam contrahimus conſtituendã ex probatorijs, more ſolito ex ſacro libellorum ſcrinio, ex quo antea ducianí apparitores eas accipiebãt Probatorię codicilli vocabantur, quibus perſonę cohortalis primũ ab ipſo Principe, deinde a Magiſtro literis ſubſcribente probabantur:[d] quare plurimum libellenſes ex tot officiorũ ſcripturis lucrabantur. Ex triginta quattuor viris huius ſcrinij VII. adiutores Quęſtor eligebat, quot & ex ſcrinio epiſtolarum.[e] Inde ad ſecundum locum ſcrinij aſpirabant, id eſt, ad meloproximum, mox ad proximum.[f] Magiſtri libellorum erant plerunq; Iurecõſulti, qui poſtmodum Præfecti Prætorio fiebant, Nam & Papinianus libellos egiſſe dicitur, antequam ad præfecturã perueniret,[g] & Aurelius Arcadius Chariſius, ſe magiſtrum libellorum appellat.[h] Carini puto & Numeriani, ad quem ipſi ſcribunt.[i] Paulus quoque & Vlpianus hoc officio functi fuere. Spartianus:[k] In tiniauit, inquit, eius aſſeſſores, in quibus prouincijs aſſediſſent, in his adminiſtrarent, quod Seuerus, & multi deinceps tenuerũt, vt probant Pauli & Vlpiani prefecturę, qui Alexandro in conſilio fuerunt, ac poſtea cum vnus ad memoriam, alter ad libellos paruiſſent, ſtatim Præfecti facti ſunt. Hęc ille. Imperante Iuſtiniano Cõſtantinus fuit Magiſter ſcrinij libellorum ſacrarumque cognitionum,[l] qui fuerat aduocatus in foro P.P.[m] Is eſt Conſtantinus qui pandectarũ compilator, & magiſter largitionum fuit.[n]

a in l. vlt. C. de prox. ſacr. ſcrin.
b in l. vi. §. vi. C. de diuer. offic.
c §. 1. Nouel. 25.
d l. pen. & vlt. C. de diuer. offic. l. 2. C. de cohort. princip.
e d. l. cõperimus. C. de prox. ſacr. ſcrinio.
f d. l. cõperimus, C. eod. tit.
g l. reſcriptum, in prin. ff. de diſtract. pign.
h in l. 1. ff. de offic. P. P.
i l. 4. C. de calumniat.
k in Peſcennio.
l §. 1. in 1. conſt. C. §. ad iſtum in 2. conſtit. cod.
m §. 2. C. de emẽdat. C. Iuſtin.
n l. 2. §. qua omnia. C. de veter. iur. enucleando.
o l. vlt. C. de diuerſ. reſcrip.
p l. 1. in ſacris, C. de prox. ſacr. ſcrin.

Libellenſes cingulo honeſtabantur, quemadmodum & cęteri ſcriniarij,[o] & a Magiſtro officiorum iudicabantur.[p]

Neque hic Magiſter officium habebat, ſed adiutores ex ſcrinijs accipiebat, qui negocia ad libellos ſpectantia expediebant. Formam libelli ſupplicis inuẽtam Romę apud Albertinos ponit Rutilius io Celſo, quę eſt ſequens.

Velius Fidus Iubentio Celſo collegę ſuo ſalutẽ: Arrij Alphij, Arrię Fadillę Domini N. Imperatoris Antonini Auguſti matris liberti, libellũ tibi miſi cogniti mihi ex longo tempore primę iuuentutis, etiã mitatus cum ab quibus eſſem quod eo loci ſe contuliſſet, a quo didici cauſa ſe requietionis, ſed & religionis magnopere a Domini N. Imperatore impetraſſe, ita ne qua mora videatur, et per nos fieri libellum ſubſcriptum per eundem publicum, mihi ſine mora remittas. Opto te ſaluum, & fęlicem eſſe.

EXEMPLVM LIBELLI DATI.

Cum ante hos dies coniugem, & filiũ amiſerim & preſſus ne ceſſitate corpora eorum fictili ſarcophago commendauerim, donec quieris locus, quem emeram, ędificaretur, via Flaminia inter milliar. 2. & 3. euntibus ab vrbe parte læua cuſtodia monumenti Fla. Thumeles Ameſolæ M. Sini Orgili, rogo Domine permittas mihi in eodem loco in marmoreo ſarcophago, quem mihi modo comparaui, ea corpora colligere, vt quando & ego eſſe deſier, pariter cũ eis ponar. Decretum fieri placet. Iubentius Celſus promagiſter ſubſcripſi, III. Non. Nouembr. Antio Pollione, & Opimiano Coſſ ordinarijs, Seuero, & Sabiniano Coſſ. Fuit is annus ſalutis 156. Antonino Pio imperante.

De Comite Diſpoſitionum. Cap XCVII.

SCRINIVM Diſpoſitionũ Notitia prætermittit, ſed in pluribus eius mentio fit;[q] Vnde forte Notitiæ tempore eius vices Magiſter epiſtolarum implebat, per quẽ plura Princeps diſponebat, inde Magiſter diſpoſitionum eſt appellatus. Inter ſe verò differebant, cum hoc ſcrinium, nec Magiſtros, nec Proximos haberet, ſed pro his Comitem.[r] Qui ſcriniũ diſpoſitionũ tractabant, Referendarij vocabantur. Hi ſupplicum deſideria, aut iudicum conſultationes Principi inſinuabant, & reſponſa data conſulẽtibus mittebant, quę ẽt mandata dicebantur. Legitur. n. apud Theodoſium.[s] Mandata Imp. Theod. & Valent. A. A. miſſa Antiocho cæteriſque Præfectis Prætorio per Referendariũ. Procopius ἀνεκδότων, Referendarij, inquit, erant, qui preces ſupplicum referebant Principi. Hi antea pauci erãt, poſtmodũ à Iuſtiniano vſque ad numerum XVIII. excreſcere pmiſſi. demum ad octo ſunt redacti.[t] Nos, inquit, vt multis opitularemur, per referendarios ſingulorum petitiones diſcẽtes plures fecimus, quàm antea eſſe conſuerant, qui multos nobis introducentes ſupplicãtes, multis etiam petitionibus ſunt vſi. Et poſtquã VIII. eſſe ſtatuit, ſub finem addit. Referendarios in petitionibus indigentium, & Principis in eos auxilium, vitam ſuam impendere. Hæc Principis reſponſa, quæ ſuper litibus emanabant, diſpoſitiones vocabantur. Iuſtinianus:[u] Aliqui iudicum, ait, dicunt, quòd diſpoſitiones ſpectabilium noſtrorum referẽdariorum inſinuatæ eis ſunt, tanquam diſponentes, quemadmodum oporteat negotiũ examinari aut iudicari. & propterea ſancimus, vt dũ lis examinatur, nullam diſpoſitionem ſpectabilium referẽdariorum diſponentem quomodo oportet inceptum examinare negotium valere. Et idem infra ſæpius repetit, ex quibus quid ſit diſpoſitio, & referendariorum officium ſatis apparet. Sed id clarius etiam alibi[x] ex eodem liquet: Spectabiles, inquit, referendarij noſtras iuſſiones faciat manifeſtas, & in cauſis quas docẽt, ſeu referunt ad noſtram tranquillitatem, neque ipſi, neq; adiutores eorũ quemquã teneãt, neq; ſub fideiuſſoribus conſtituant, vel paciſci cogant, aut cauſis ſe immiſceãt. ſed ſolas noſtras iuſſiones, aut ſcripto, aut verbo prolatas, iudicibus inſinuent. Idẽ Procopius probat,[y] Theodorus, ait, reſponſionibus Imperatoris præerat, continuo eidem ſupplicantium preces nuncians. Referendarium Latini hoc munus appellant: Hæc ille. Expoſitio verò quam Principi faciebant referendarii, relatio appellabantur:[z] Hæc iuſſa q̃ pro lege ſeruari Princeps volebat, Quęſtor in prouincijs publicari iubebat.[a] Referendarijs ergo præfectus erat Comes, qui adiutores habebat;[b] omneſq; tenebãtur ſicut & alij ſcriniarij viginti annis militare.[c] Completo verò militiæ tempore referendarij Cõſulari honore decorabãtur:[d] Comes cõſiſtorianus fiebat.[e] Erat autem conſiſtorium ſeſſio virorum, inter quos, Princeps legatos cauſaleſq; audiebat, & definiebat, ſedens inter eos, qui appellabãtur Comites conſiſtoriales.[f] Referendarij ſpectabiles dicebantur.[g] Hæc quo ad palatinos ſufficiant. Nunc ad ciuiles prouinciarum magiſtratus eſt ueniendum,

q vt in l. 1. §. 4. & l. proximos, C. de ſacr. ſcrin. in l. vi. C. de decurionibus.
r d. l. proximos.
s in l. 2. C. de offic. eius qui vic. alter. iud. vel pſ.
t Nouell 10. ſeu auth. de referendarijs.
u Nouel. 113. in princ. ſeu auth. ut nud. lit. non fier. ſacr. formas.
x ex Nouel 124. ſeu auth. Vt liti gantes iur. in ex ord. lit.
y lib. 2. de bello Perſico.
z l. 2. & 3. C. de legib.
a d. l. 3.
b d. Nouel. 124. §. antepen.
c l. 3. C. de proxi. ſacr. ſcrinio.
d Nouel. 113. et 124.
e l. proximos, C. de prox ſacr ſcri.
f l. vlt. C. de comit. conſiſtor.
g l. 5. C. eo. tit.

niendum, qui magnam huius operis partem continebunt.

DE MAGISTRATIBVS PROuinciarum. Cap. XCVIII.

PRAETER Palatinos ſupra explicatos erant & aliquot prouinciarum Magiſtratus ſpectabiles, vt Proconſules, Comes Orientis, Præfectus Auguſtalis, & Vicarij, qui plures ſub ſe Conſulares, correctores, præſideſque habebant: Ideo prius de eorum origine, authoritate, ac differentijs aliqua ſunt præmittenda: Deinum ſecundum Notitiæ ordinem ſingulos ſuo loco prouinciarum rectores, explicabimus. Hæc quoque eſt pars breuiarij, quam ſub nomine prouinciarum, & regnorum ab Auguſto ſcriptam fuiſſe Tacitus ſcribit,[a] quæ nunc eſt altius repetenda. Cum extra Italiam arma proferre, & prouincias ſubigere Romani cęperunt, primum Sardiniã Corſicamq; & Siciliã, deinde Hiſpaniam, & Galliã Narbonenſem in ſuam poteſtatẽ redegerunt, in quas totidem Prætores, quot prouinciæ in ditionem venerant, miſerunt. Victis itaque duabus Hiſpanijs, quattuor circa annum 520. ab Vrbe cond. ad regendas prouincias Prætores creati.[b] Liuius;[c] Biduo poſt, loquit, prætorum comitia habita, prætores illo anno primũ lea creſcentibus iam prouincijs, & latius pateſcente Imperio creati ſunt, prouincias autem ſorte inter ſe diuidebant. Idem[d] Prætores prouincias ſortiti C. Fabritius Licinius Vrbanam, Cannius Labeo Peregrinam C. Manlius Volſo Siciliam, Appius Claud Nero Hiſpaniam inferiorem. M. Portius Leua Piſas. P. Manlius in Hiſpaniam citeriorem adiutor conſuli datur. Prima Sardinia inter primum & ſecundũ bellum Punicum, ductu Titij Manlij Coſ. Romani Imperij iugum accepit. Appius Claudius Coſ. primus in Siciliam exercitum traiecit, quam poſt annos 52. captis Syracuſis M. Leuinus Coſ. prouinciã fecit. Caius verò Flaminius prætor primus rexit, vt Cicero, Liuius, & Paterculus ſcribunt. Hiſpaniam primi omnium Gn. & Publ. Scipiones tortio belli ſecundi Punici, cum exercitu ſunt ingreſſi, inde variè poſſeſſa, & ſępè amiſſa, tandem vniuerſa ductu Auguſti facta eſt ſtipendiaria. Cum verò Prætores tantum prouincias regerent, capta Africa, & propagato latius Imperio, placuit, vt qui priore anno Coſſ. fuiſſent, ſequenti Proconſules prouincias adminiſtrarent,[e] illã autẽ P. Scipio Aemilianus diruta Chartagine in formam prouinciæ redegit. Macedoniam Paulus Aemilius, Lucius Mummius Achaiam, Fuluius Nobilior Aetoliam; Aſiam L. Scipio, Africam frater Antiocho eripuit, ſed beneficio ſenatus populiq. Romani a Regibus poſſeſſam, M. Perpenna, capto Ariſtonico tributariam fecit, Cyprũ Cato vita Rege defuncto. Cretam Metellus; Syriam, Pontumque cũ adiacentibus prouincijs Gn. Pompeius. Gallias magna cũ clade Romanorum ſępius afflictas, & amiſſas C. Cęſar recepit. Idem Numantiam perdomuit, Vulſo Manlius Gallogręciam: Bithinia teſtamento Nicomedis Romanis relicta eſt hæreditaria. Aegyptum Auguſtus ſtipendiariam fecit, in ærarium quantum pater eius ex Gallia reditus habebat conferens. Eã prouinciam tempore Ptolomæi Auletæ decem millia, & quingenta talenta pro tributo ſoluiſſe, Strabo[f] refert: quæ ſumma efficit, ſepties centena, & quingẽtena millia aureorum, ſeu ſeptẽ milliones cũ dimidio: Sed duplum huius ſummæ Romani auxerunt: Nec mirum cum Alexandriam orbis emporiũ fuiſſe Plinius dicat. Oẽs enim Indiæ, mariſque rubri gemmæ, purpura ac biſſus, aliæque opes eo deferebantur. Tiberius verò Cæſar Illyrijs, Dalmatiſque ſubactis, Vindelicos, Noricos, Pannoniã, vt Coruiſcos, deniq; & Cappadociam, nouas Imperio prouincias adiecit, vt Tranquillus & Paterculus[g] referũt. Claudius Cæſar Britãnos, & Orchadas inſulas ſubegit, vt Tacitus & Tranquill. memorãt. Pontus Polemoniacus Rege Polemone cõcedente, & Alpes Cottiæ, Cottio Rege defuncto, à Nerone Rom. Imperij prouinciæ ſunt factæ, vt Eutropius & alij ſcribunt. Iudęa antea à Pompeio domita, primo Herodi, deinde Archelao, Philippo, & alteri Herodi eſt conceſſa, & illis extinctis prouincia facta, ſed eam rebellantem cum Lycia, Rhodo, Byzantio, & Samo, quæ libera fuerant, prætérea Thraciam, & Ciliciam Comagenem Veſpaſianus Imperio Romano adiecit.[h] Daciam, Thaiphalos, Vectabulos, Tergiuintos, Armeniã, Meſopotamiam, Traianus ſubegit; Arabum & Azabenorum regione Pertinax: Nonnullæ minores regiones à poſterioribus Principibus domitę, poſtea amiſſe fuerunt. Hæ à proconſulibus, prætoribus, Quæſtoribuſq; ſunt adminiſtratę, donec Auguſtus rerum potitus, Reipub. formã mutauit; Prouincijs inter ſe, & popu. Rom. diuiſis, illi pacatas regendas conceſſit: Suſpectas verò, & hoſtibus confines ſibi retinuit, veritus, ne ſi earum adminiſtrationem populo tradidiſſet, arma in ſe quãdoque conuerterent. Illorum igitur Magiſtratus, etiãſi Conſules nõ fuiſſent, quod eorũ loco imperarent, Proconſules appellauit; qui ex Senatoribus, etiam non conſularibus ſorte lecti, anno tantum in Imperio manebant, & ſex faſcibus, conſularibuſque inſignibus pomerio vrbis egreſſi, donec reuerſi fuiſſent, vtebãtur, ſed nullũ in milites ius habentes, nec enſem, nec clamydẽ geſtabãt. Quos verò ipſe in prouincias à ſe retentas miſiſſet, legatos vocauit, etiam ſi conſulares viri eſſent, & proprætores, quòd Prætoris officio fungerentur. Sed hi poſtmodum Præſides, & omnes Legati Cęſaris ſunt appellati,[i] Quinque faſces, inquit Dion.[k] præmittebant, vnumque tantum ſecum aſſeſſorẽ ducebant, militibuſque imperantes, & enſe accincti, clamydem induebant, & quantum Cæſari placuiſſet in magiſtratu manebant. Italiæ verò Præſidibus, qui militibus imperabãt, ideo Prętoris nomẽ impoſuit, quia veteres exercitus Imperatores, Prætores nominabant.[l] Hi poſtea Prætoris nomine abolito Correctores ſunt dicti. Itaque Prætoris nomen, & Conſulis, inquit Dion, tantum in Italia permanſit, cuius rectores, Prętores & conſulares appellabantur.

Duas verò prouincias his tantum, qui conſules fuiſſent permiſit, Aſiam & Africam, quibus tres aſſeſſores, & ipſos conſulares, quos ipſe probaſſet, dedit. Mittebantur & Quæſtores in prouincias inferiores, qui poſtea Procuratores Cęſaris ſunt appellati, vt Pilatus qui Iudæam procurauit: Verùm Strabo in calce operis, decem Senatui, ab Auguſto prætorias prouincias conceſſas fuiſſe ait, in quas Prętores mittebantur, & duas conſulares, quæ à Proconſulibus adminiſtrabantur. Itaque populo XI. vel vt alii XII. prouincias conceſſit, cæteras ſibi retinuit.[m] Auguſto verò defuncto Tiberius populos cõceſſos magiſtratus, non ab eo, ſed a Senatu eligi iuſſit. Sic omnia paulatim in Principem ſunt trãſlata. Tacitus.[n] Tum primum, inquit, è campo comitia ad patres tranſlata ſunt: Nam ad eam diem etſi potiſſima arbitrio Principis, quędã tamẽ Studiis Tribunorum fiebant, neq; populus ademptũ ius queſtus eſt, niſi inani rumore, & Senatus largitionibus, ac precibus ſordidis exſolutus, libens tenuit moderante Tiberio, ne plures quam quattuor candidatos cõmendaret ſine repulſa, & ambitu deſignandos: Hæc ille. Demum Imperio Conſtantinopolim tranſlato, poſteriores Principes aliud magiſtratuũ genus, vt Vicarios & Comites creauerũt. Sed quoniã prouinciarum magnitudo earum Præfectos diſtinguit, prius aliqua de ipſis, earumque diuerſitate ſunt dicenda.

Prouincia eſt, quę non a Regibus, ſed Magiſtratibus regitur; Strabo,[o] vniuerſæ inquit, terrę pars, quæ ſub Romanis eſt, aliam partem Reges tenent, aliam ipſi habent, quam prouinciam vocant: Pręfectos & Quæſtores, ſeu tributorum exactores in eam mittunt: Hęc illę Prouincię, vt plurimum fluminib.

mon-

a in 1. annalib.

b l. 2. § capta deinde Sardinia ff. de orig. iur. et in 3. epitome L. Flori.

c in 2. de bello Macedon.

d in 2. de bello Macedon.

e de offic. proconſulis Feneſtella, & alij.

f lib. 12.

g in 2. Hiſtor. Rom.

h Dion. Eutropius, & alij.

i l. pen. ff. de off. Præſid.

k lib. 53.

l Aſcõ. 3. in Verrem.

m Dion. lib. 53.

n in 1. annaliũ.

o lib. 17.

Digitized by Google

montibuſque terminantur; Pelagius Pontifex,[a] eam eſſe vult prouinciam, quæ vndecim, vel decem minimum ciuitates habet: tot enim regnum conſtituunt.[b] Scitote, inquit, certam prouinciam eſſe, quæ habet decem ſeu vndecim ciuitates, & vnum regem. Iuſtinianus quoque[c] abſonum eſſe dicit, vt Helleneponrus octo, & Polemoniacus quinque tantum ciuitates habeat, quæ ſimul iunctæ ſuos tredecim vrbes, & vix vnam, conſtituunt prouinciam. Quare vnicum ipſe vtriuſque Ponti Moderatorem creauit. Vrbes autem olim erant, quæ forum cauſarum, & Duumuiros, ſeu ius dicentes magiſtratus habebant: Modeſtinus[d] non ſolum metropoles, ſed & minora oppida ciuitates appellat, in quibus erat forum cauſarum: Panſanias verò[e] ciuitates nominat, quæ Prætorium, Gymnaſium, Theatrum, forum, & Balneum habebant: loquens de Panæpeo; Vrbs, inquit, ea eſt Phocenſium, ſi modo vrbem eam appellare par erit; in qua ciues non prætorium, non Gymnaſium, non theatrum, non forum vllum habent, non denique vllum perennis aquæ conceptaculum. Herodianus quoque libro tertio ſcribit Byſantium; quia Nigro fauerat à Seuero dirutum, & theatro thermiſque, & omni cultu atque honore detracto in vici formam redactum. Hæc & Iureconſulti pro ciuitatum inſignibus recenſent, Paulus,[f] ciuitatibus, inquit, legari poteſt etiam; quod ad honorem, ornatumve ciuitatis pertinet: Ad ornatum, quod ad inſtruendum forum, theatrum, ſtadium legatum fuerit. Martianus.[g] Vniuerſitatis, ait, ſunt, non ſingulorum, veluti quæ in ciuitatibus ſunt, Theatra, & ſtadia, & ſimilia ciuitatum. Procopius[h] addit Baſilicam, quam porticum appellat, quòd columnis ſuſtentetur. De Melitenis enim ſermonem faciens, ait, Domos ædificarunt, templaque fecerunt, Præfectorumque diuerſoria, ac forum, & alia; quæ ſunt vrbium inſignia, plateas, porticus, balnea, theatra, & ſi quid aliud ad magnæ vrbis ornatum pertinet. Simile Diuus Gregorius Nazianzenus[i] narrat. Parua tibi, inquit, eſt ciuitas, ac ne ciuitas quidem; ſed aridus locus, & inamœnus, atque infrequens: nobis mœnia ſunt & theatra, ac equeſtres curſus, & palatia, & pulchræ atque ingentes porticus, & illuſtris hęc, ac viſenda columna, forum frequens, nobiliumque virorum præclarum concilium, num propterea, ait, morte mulctandi ſumus, quòd nec ciuitatem creaimus, nec muris cincti ſumus, nec equorum curſibus, nec ſtadijs, & venationibus, nec balneorum ſuauitate, ac ſplendore gloriamur? Hæc ille. ſed declaranda ſunt prædicta ciuitatum inſignia. Prætorium eſt domus, vbi ius Pręſes reddebat. Iuſtinianus,[k] loca, inquit, in quibus publicè magiſtratus ius reddere, vel habitare ſolebant, prætoria appellantur; ita etiam Leo vocat,[l] temporibus, ait, quibus religioſos viros à turbulenta obſeruatione prætorij vacare contigerit, precatione ſolita ſacroſanctis altaribus obſecondent. Gymnanum erat paleſtra, id eſt locus quadratus, peryſtilio, ſeu quattuor porticibus clauſus; quale eſt, quod vulgo clauſtrum monachorum dicitur, cuius porticus ad meridiem poſita, erat duplex, & exhedram cum ſedibus habebat, in qua ſedentes philoſophi diſputabant, quale hodie eſt, capitulum monachorum dictum. Prope erant lauacra, vt Vitruuius[m] deſcribit: illud eſt, quod Latino in iure ſtadiũ appellatur.[n] Palæſtræ ſimilis eſt Piſis campus ſanctus vocatus. Theatrum eſt, vbi fabulæ recitabantur. Forum, vbi de exigua ſumma Defenſores ciuitatum, aut Duumuiri ius dicebant. Porticus vocabantur Baſilicę, Latinè Regię dictę, quę teſtudinatę, columnis fulciebantur, vbi negocia tractabantur, & circum, tabernas rerum venalium habebant, de quibus in iure frequens eſt mentio:[o] ſacræ Chriſtianorũ ædes ad eam ſimilitudinem fabricatæ, Baſilicæ ſunt appellatæ,[p] cum verò inſignioribus oppidis Epiſcopi fuerunt præfecti,[q] hodie apud Italos ciuitas non cenſetur, quæ illis caret,[r] quod in alijs prouincijs non obſeruatur, nec id neceſſarium eſſe, legum interpretes fatentur.[s]

Prouinciæ verò pro diuerſitate temporum variæ fuere. Initio omnes erant Prętoriæ; Pomponius.[t] capta, inquit, Sardinia, mox Sicilia, & Hiſpania, deinde Narbonenſi prouincia, totidem Prætores, quot prouinciæ in ditionem venerant, creati ſunt, qui prouincialibus pręeſſent; Hęc ille poſtea verò capta Africa, primum in eam miſſus eſt proconſul,[u] deinde in Aſiam, & Achaiam; itaque duæ factæ ſunt prouinciarum ſpecies, Prætoriæ, & Conſulares, in quas qui Conſules fuerant, mittebantur, & proconſules vocabantur: ſub Prætoribus Quæſtores continebantur: Primus P. Philo anno ab vrbe condita CCCCXXVIII. cum Palepolim in Gręcia obſideret, prorogato ſibi Imperio, donec cum Græcis debellatum eſſet, Proconſul eſt creatus.[x] Poſtea anno DCV. actum eſt, vt qui priore anno Conſules fuiſſent, in prouincias cum poteſtate Conſulari irent, proconſuleſque dicerentur. Auguſto imperante in Italia tantum prætorij magiſtratus, & Cnoſulares erant, in prouincijs proconſulares, & proprætorij. Sola Aegyptus præfectum Auguſtalem ex ordine equeſtri habuit.[y] Vndecim prouincię ab Auguſto popolo traditę proconſulares fuere, Africa, Numidia, Aſia, Achaia cum Epiro, Dalmatia, Macedonia, Sicilia, Creta cum Libya Cyrenaica, Bythinia cum adiacente Ponto, Sardinia & Betica. Sed Achaiam & Macedoniam, poſtea Tiberius, Præſidibus ſubiecit, Tacitus,[z] Achaiam, inquit, & Macedoniam onera deprecantes leuari in præſens proconſulari Imperio, tradique Cęſari placuit. Alię vndecim à Cæſare ferentæ, proprætoriæ fuere. Iberia Tarraconenſis, & Luſitania: vniuerſa Gallia cum Narbonenſi, Aquitanica; Lugdunenſi & Celtica, Syria Cœle, Phœnicia, Cilicia, Cyprus & Aegyptus. Tranquillus tamen[a] Ciliciam proconſularem vocat, & Cappadocię conſularem Rectorem pro equite Romano impoſitum ſcribit, quæ poſtea ſub Pręſide fuit. Itaque apparet quare Bithyniam Plinius iunior proconſul rexerit, & cur in marmoribus prouinciarum Rectores, modo proconſules, modo proprętores nominentur: ſed hęc poſtea ſunt mutata. Conſtantinus enim nouam magiſtratuum formam inuenit. In primis quattuor Præfectos Pętorio inſtituit unũ Orientis, cui diœceſes quinque ſunt tributę, Oriens, Aſia, Pontus, Aegyptus, & Thracia: Alium Illyrici, cui duę Macedonia & Dacia ſunt datę. Tertium Italię, qui etiam Africam, & Illyricum Occidentale regebat. Quartum Galliarum, qui etiam Hiſpanię & Britannię imperabat. Hi in quattuor orbis partibus conſtituti, quia vbique eſſe non poterant, plures in ſingulis ſibi commiſſis diœceſibus. Vicarios poſuerunt, qui pluribus pręſidibus imperabant. Vnde Gratianus A. Vicarios pro pręfectis diœceſes ſibi creditas temperare ſcribit.[b] Singulis verò prouincijs, proconſules, aut conſulares, vel correctores, aut præſides pręerant. Orientem uni Comiti cum XV. prouincijs commiſit, præfectum Auguſtalem in Aegypto reliquit; Neque tum alius præter hos reperiebatur ciuilis prouinciarum magiſtratus, nec plures Notitia, nec Zeno[c] nominant.

Prætoribus ſex faſces, & totidem proconſulibus præferebantur.[d] Appianus:[e] Prætores, inquit, ad exercitum Romani miſerunt, quos ἑξαπελέκεις, hoc eſt, ſex ſecurium vocant: quia Conſules duodecim ſecuribus & totidem faſcibus Regum more vtebantur Prætores autem quia dimidium dignitatis habebant, etiam dimidium inſignium ſunt conſecuti. Plutarchus:[f] Prætor, ait, in Hiſpaniam miſſus eſt, non cum ſex ſecuribus, tot enim prætores habent, ſed totidem alijs aſſumptis, vt Imperij Conſularis dignitatem haberet. Cicero de Verre prętore Siciliæ loquens, ait. Sex lictores circumſiſtunt exercitatiſſimi, & ad pulſandos verberandoſve homines valentiſſimi: Faſces ex virgis betulæ fiebant,

a epiſtola prima.
b c. Scitote, 6 q. 3.
c in Nouel. 28. de moderatore Hellenoponti.
d in l. ſi duas. §. decet ff. de excuſ. tutor.
e lib. 10.
f in l. ciuitatibus 122. de leg. 1.
g in l. non tantũ. 6. de rer. diuiſ.
h lib. 3. de ædif. Iuſtin.
i in oratione ad Arrianos, & de ſeipſo.
k Nouell. 24. in princ.
l in l. omnes. §. 1. C. de epiſ. & cle.
m in quinto.
n in d. l. non tantum. §. vlt. & l. ciuitatibus, de leg. 1.
o vt in l. pedecularios. § pe ff. de auro & arg. leg. l. emtor ſtipulantẽ. § ſacram, l. continuus, §. cũ quis, de verb. oblig.
p c. perlectis, §. ad epiſcopum, 25. diſ.
q cap. quanto, de off. ord. & c. 1. de priuileg.
r Bar. in l. vrbis, in fi. ff. de ver. ſig. & l. vlt. ff. de coll. leg. illeſtr.
s c. 1. de priuileg. vbi Abbas.
t in l. 2. §. capta. ff. de orig. iur.
u Nouell. 30.
x Liuius lib. 8.
y Strab. in 17. & Dion. lib. 53.
z in primo.
a in Veſpaſiano.
b in l. 1. C. de præ. ſacr. ſcrin.
c in l. 1. C. vt tã ciuiles quàm militar. iud.
d l. proconſules ff. de offi. procon.
e in Syrca hiſtoria.
f in Paulo Aemilio.

Plinius: [a] Betula, inquit, arbor eſt Gallica, mirabili candore atque tenuitate, terribilis Magiſtratuum virgis, eadem circulis flexilis, item corbium ſportis. Hæc ille. Lictores, taurina pelle indutos fuiſſe Palladius [b] ſcribit, quòd an ſit verum ſubſiſto. Demum proprætoris nomine abolito, in prouincijs Proconſules. Præſideſque fuerunt. In Italia verò Prætoribus, Correctores ſucceſſerunt, vt in Apulia, Calabriaque, Lucania, & Brutijs, [c] quod nomen & in aliquas prouincias, vt Auguſtanicam, Paphlagoniam, & Sauiam eſt propagatum. Olim erant & Prouinciæ Quæſtoriæ, vt Cyprus, [d] ad quas ibant nomine exigendorum tributorum hi, qui Quæſtores dicebantur, & ius populis Prætoris vice dicebant; verùm ius gladij non habebant, vt ait Dion. [e] Hi prius Proconſules comitabantur, & tributa exigebant: [f] poſtea per ſe ipſi ignobiliores prouincias adminiſtrarunt. Eorum loco, Imperatores ſuos Procuratores crearunt, qui Proconſules, Præſideſve in prouinciam ſecuti, aliquod Imperium habebant: [g] cauſas enim fiſcales tantùm iudicabant. [h] cùm verò Præſidis loco regionem aliquam adminiſtrabant, imperium quidem habebant: ſed maiorum Magiſtratuum inſignibus vti non poterant. Quare Capitonem in Aſia Procurantem Tiberius deportauit, quòd ſatellitibus vſus, præfecturæ ſibi auctoritatem vſurpaſſet. [i] Hi quandoque ex Equitibus, quandoque ex libertinis Cæſaris creabantur: Quare prouinciarum tres ordines, vt & magiſtratuum facti ſunt, quædam maiores, quædam mediæ ſeu Conſulares, quædam minores, ideſt præſidum ſunt appellatæ. Iuſtinianus; [k] Veneranda, inquit, vetuſtatis auctoritas, ita magiſtratus digeſſit, vt alij maiores, alij medij, alij minores eſſent. Idem ad Archelaum P.P. Africæ. [l] Carthago, ait, Byzantium, & Tripolis, Rectores habeant Conſulares, reliquæ Præſidibus gubernentur. Zeno A. ad Sebaſtianum P.P. [m] Nemo, inquit, ex Præſidibus Clariſſimis, vel Conſularibus, aut Correctoribus, vel qui adminiſtrationis maioris infulas meruerunt, ideſt viri ſpectabiles, Proconſules, aut præfectus Auguſtalis, aut Comes Orientis audeat excedere de locis, quos rexiſſe noſcitur, antequam quinquaginta dierum conſtitutus numerus finiatur. Hæc ille. Maioribus prouincijs maiores magiſtratus, ideſt ſpectabiles, quales ſunt Proconſules. Medijs Conſulares & Correctores, Minoribus præſides ſunt præfecti. [n] Proconſulares prouinciæ, antea vndecim fuere, poſtea ad tres redactæ ſunt, Aſiam, Achaiam, & Africam, qua amiſſa, priores duæ tantum Proconſulares permanſerunt. [o] Zeno enim vtrunque Proconſulem Imperij nominat, cum hi duo ſoli tum reperirentur: Sed Africa a Barbaris recepta, eius Proconſulem Iuſtinianus renouauit, Idem Cappadociam, Armeniam primam, & Paleſtinam Proconſulates fecit, [p] quas in numero maiorum eſſe voluit, ſicut & illas, quibus Comites, Prætores, & Moderatores dedit, qui ius etiam in milites habebant, [q] erantque ſpectabiles.

Mediæ verò erant prouinciæ Cõſulares, non Conſulum aut Proconſulum, ſed in quas Senatores cum Conſularibus ornamẽtis mittebantur. Minoris enim ſunt adminiſtrationis, quam proconſulares. [r] Medijs prouincijs & Correctores imperabant, qui Conſularibus in hoc inferiores erant, quòd ornamentis Conſularibus non vtebantur, ſed militibus imperantes, enſem & chlamydem geſtabant, quibus Proconſules carebant.

Minores prouinciæ à Præſidibus regebantur, [s] qui propriè ordinarij vocantur. [t] Ita hos Præſides interpretatur Iuſtinianus: [u] Paleſtinam, inquit, quondam Proconſul tenuit, ſed eo amiſſo ad magiſtratum, quem vocant ordinarium deuenit, ideſt præſidem: Ordinario enim iure is prouincias regere dicitur. [x] Sed & Conſulares erant ordinariæ. Idem A. [y] loquens de quarta Armenia: conſiſtat, ait, ipſa in forma ordinariorum Magiſtratuum, Conſularis à nobis facta. Itaque prouinciarum magiſtratus, aut Proconſules erant, aut Conſulares, vel Correctores, aut Præſides: plura enim Notitiæ tempore nomina non inueniuntur, de quibus ſingulis cum ſit diſſerendum prius, quæ omnibus ſunt communia, deinde in quo diſcrepent, dicemus.

a lib. 16. c. 18.
b in Nathanaele Abbate.
c l. de omnibus, l penul. ff. de off. præſid.
d Cicero in epiſtola ad C. Sextilium Ruffum.
e lib. 53.
f l. 1. ff. de offic. Quæſtor.
g l vlt ff. de procurat. Cæſar.
h l. ne quicquã, in princ ff de offic procõſ.
i Dion. lib. 57.
k in § illud. Authen. de appella.
l in l 1. § Deo itaq; nobis. C. de off. PP Afri.
m in l. 1. in prin. C. vt omnes iud. tam ciuiles quã milit.
n d. § illud. Authen de appell. ſeu Nouell. 23.
o l. 1. C de ratio. oper publ.
p Nouel 30. 31.
q edict 4. de præſide Pœnicia, et Lybani, & Nou. 26.
r d l. 1. C. vt omn. iudi. tam ciuil. quam milit.
s d l 1, § Deo itaq; nobis, C. de offi P P. Africa.
t l ordinariorũ. C. de cohortalib. l. 1. C. de collat. fundor fiſcal. l. 1. C. ſi quacunque prædit. pot. l. 2. C de prox ſacro. ſcrin.
u Nouel. 103.
x l. vlt. C. de mo. mun.
y Iuſtinianus Nouel. 31. § pen.

COMMVNIA MAGISTRATVVM Prouinciarum. Cap. CXIX.

ETSI ſpeciali vocabulo, qui minores prouincias regunt, Præſides appellentur, omnes tamen ſub generali Præſidis nomine, Proconſules aliique prouinciis Præfecti continentur; Aemilius Macer. [z] Præſidis, inquit, nomen generale eſt, eoſque Proconſules, & Legati Cæſares, & omnes prouincias regentes, licet Senatores ſint, Præſides appellantur; Nec ſola hac voce, ſed & re in multis cõueniebant: In primis, quia omnes cũctis in prouincia maius Imperium habebant, inſonteſque animaduertebant: [a] Omnes Senatorem in prouincia morantem iudicabant, [b] Vniuerſis in prouincias venientibus, per aliquot ſtadia Decuriones occurrebant, exceptis aduocatis, qui portas exire non cogebantur. [c] Id à Poſtumio Albino Coſ. anno ab Vrbe cond. DCXXXI. originem habuiſſe videtur, qui iratus Prænestinis, quòd apud eos ſacrificans non eſſet honoratus, iuſſit, vt ipſorum magiſtratus ſibi obuiam exirent: [d] quod poſtea in exemplum tranſijt: is enim honos aliis quoque magiſtratibus eſt habitus. Nullus rectorum cum prouincias circumibant, ad priuatos diuertere poterat, ſed in manſionibus curſus publici hoſpitabantur; Aliæ domus, ad quas declinaſſent, publicabantur. Valentinianus. [e] Quiſquis, inquit, prouinciæ Præſidentem propria poſſeſſione ſuſceperit, ager, quem diuerſorium habuerit, prædictus in tranſitu, fiſci iuribus vindicetur; Ita enim iudices manſiones inſtruere, & inſtaurare nitentur. Hæc ille. Omnes officia cohortalium habebant: Sed minor Præſidum numerus, in quorum officio circiter quinquaginta apparitores fuere, cum totidem Africæ Præſidibus Iuſtinianus conſtituat. [f] Quandoque tamen plures pro locorum, ſiue regionum conſuetudine habuerunt. Hæc dicebatur cohors prætoria, quæ olim præter paucos, Præſidis arbitrio eligebatur. [g] Cicero. [h] Atque inter hos, inquit, quos ſibi Comites, & adiutores negociorum publicorum dedit Reſpublica, duntaxat his finibus præſtabis, quod ante præſcripſi. Quos vero ex domeſticis coniunctionibus, aut ex neceſſariis apparitoribus tecum eſſe voluiſti, qui quaſi ex cohorte prætoria appellari ſolent, horum non modo facta, ſed dicta præſtanda ſunt: Hæc ille. Tempore poſteriorum Principum, & Notitiæ, hæc aliam formam habuerunt, vt infra dicetur.

Omnium prouincias regentium præcipua erat cura tributa exigere, [i] & ob id ſinguli in officio Numerarios habebant, ideſt arithmeticæ, & numerorum peritos, qui quandoque Tabularij vocantur, quod exacta tributa, indictiones, & capitum cenſus ſcriberent. [k] Omnibus etiam mandatorum Principis codices, & codicillos magiſtratus cum inſignibus depictos, Notarij maioris Laterculi exhibebãt, [l] pro quibus aliquot aureos ſoluebant. Cohortales generaliter magiſtratus in publicum prodeuntes præcedebant. Lampridius. [m] Apparitores, inquit, nullus paſſus eſt, Tribunis, aut Ducibus, niſi milites anteire, iuſſitque vt ante Tribunum quattuor milites ambularent, ante Ducem ſex, ante legatum decem. Hæc ille. Id autem quod Ducibus prohibuit, ciuilibus magiſtratibus conceſſit, qui apparitores præmittebant. Nicephorus enim, [n] ait Iulianum Apoſtatam

z in l 1. ff. de off. præſid.
a l illicitas, § qui vniuerſas. ff. de offic. præſid.
b l. 2. C vbi Senato. vel clariſſ.
c l. 1. C. quib. mun. mer. excuſ. § poſt implet. milit.
d Liuius lib. 12.
e in l. 2. C. Th. de off. rect. pro.
f in d. l. 1. § Deo itaque nobis, C. de off P P. Afr.
g l. quicunque, C. de cohortalib.
h ad Q. fratrem Aſiæ Proprætorem.
i § 1. Auth. de mandat Princ. ſeu Nouell. 17. et l. vlt. C ced. tit.
k l. 2. C. de numerar. l in prouincijs, C eo l. ducs, C. de ſuſcepcoribus.
l Auth de manda. Princep. Nouel. 24. ad fin.
m in Alexandro.
n lib. 10. cap. 22.

pro-

prohibuiſſe, ne apparitores Præſides antecederent, quando delubrum ingrederentur Deorum honoris gratia; aliàs vero permiſit, vt lictores cum faſcibus & ſecuribus præirent. [a] D. etiam Baſilius [b] ſcribit præconem & ſerigerulos præſides præire cõſueuiſſe. Nec verò gregatim, aut bini, vel terni, ſed ſinguli ordine unus poſt alium magiſtratum præcedebant, quemadmodum in nũmis antiquis ſpectatur, & Liuius [c] ſcribit, patrem Fabium cum veniſſet ad filium Cos. equo inſidentem, vndecim faſces prætervectum non deſcendiſſe, nec Lictores verecundia maieſtatis eius quicquam dixiſſe. Tum filius proximo lictori iuſſit, vt patrem officij ſui moneret. Proximus autem magiſtratui lictor dignior erat, inter quem & Præſidè nemini ſe interponere licebat vt Valerius [d] ſcribit: Vnde in antiquo marmore legitur. M. VLPIO. AVG. LIB. PHOEBIMO LICTORI PROXIMO. Primus ſubmouebat plebem, & ob id Præter faſces virgam manu gerebat. Proximus mandata magiſtratus exequebatur neq; adeo vile erat hoc officium, nam ſerui Lictores eſſe non poterant. [e] Eadem etiam omnes ferme prouinciarum Rectores inſignia gerebant, ſcilicet librum mãdatorum abaco impoſitum, cui tapetum decorationis gratia ſubſternebatur. Hic in auditorio, vbi lites dirimebantur, retinebatur, vt in Conſularibus Palæſtinæ & Campaniæ Notitia oſtendit. Iiſdem præter codicem prælatum & vultus Principum in ſummo aureę pilæ expreſſi præferebantur: Caſſiodorus. [f] Vultus etiam, inquit, geniata obſequij pompa præmittit. Sic hodie ante Archipræſules, & Patriarchas crux argentea, cum Domini effigię haſtæ aliq́ præfixa præmittitur. [g] Hunc enim vſum ab antiquis præſidibus ſumptum puto. Iidem purpura, & torque aureo ornabantur. Tertullianus [h] loquens de Præfectis prouinciarum, ait, Igitur purpura, illa & aurum ceruicis ornamẽtum eodem more apud Aegyptios, & Babylonios, inſignia erant dignitatis, quo more nunc prætextę, vel trabeę, vel palmatę, & coronę aureæ ſacerdotum prouincialium. Hæc illę. Erat autẽ torques aurum ductum implexum ex tribus quaſi funiculis, quod de collo geſtabant, inquit Sophronius Curopalata. [i] Hic antiquitus victorię inſigne fuit, qui victoribus donabatur. D. Ambroſius de obitu Valentiniani Imperat. Torques, inquit, inſignia eſſe victoriæ dubitari non poteſt, cum hi, qui in bello fortiter fecerint, torquibus honorentur. Tales magiſtratus videri volebant, & ideo his ornabantur.

Omnium verò magiſtratuum præcipuũ inſigne fuit cingulum, ſine quo Principem adire non licebat, ut ait D. Chryſoſtomus; [k] & ideo in cingulo eſſe dicebantur, qui actu prouincias adminiſtrabant, ad aliorum differentiam, qui honoraria dignitate fungebantur, quæ cingulo carebat. [l] Quare exauctorati magiſtratu, cingulo exuebantur. [m] Habebant & ſinguli prouinciarum rectores ſuos aſſeſſores, quibus Peſcennius Niger ſalaria ex publico conſtituit, ne eos grauarent, quibus aſſidebant, dicens, iudicem, nec dare, nec accipere debere, vt Spartianus ſcribit idem & Alexand. Imperat. ſtatuit, quamuis dicebat eos ad magiſtratum promouendos eſſe, qui per ſe ſine aſſeſſore poſſent adminiſtrare, vt auctor eſt Lampridius. Annonas etiam, id eſt alimenta, & pabula equorum ſinguli Magiſtratus prouinciarum accipiebant. Conſtantinus A. Cyndino P.P. [n] Reſpublica, inquit, Præſidibus annonas, & alimenta eorum pecoribus ſubminiſtrat; quod uetus inſtitutum fuit: Ex l. enim Iulia prouinciæ Proconſulibus, aut Prætoribus fœnum, ligna, lectos, ſupellectilem, & tectum dabant. Cicero. [o] Nos Aſia accepit mirabiliter, aduentus noſter ne minimo quidem fuit ſumptui, ſcito non modo nos fœnum, aut quod de lege Iulia dari ſolet, non accipere, ſed ne ligna quidem, nec præter quattuor lectos, & tectum quicquam. Multis locis ne tectũ quidem, & in tabernaculo plerumque manere. Hæc ille. qui ſignificat, magiſtratus in itinere ſub tentorijs pernoctare ſolitos. Ex publico etiam his argentum dabatur. Cicero, [p] Hominẽ, inquit, qui cum poteſtate ex legatione in prouinciã eſſet profecturus, tam amentem eſſe putauerunt, vt emeret argentum, dabatur enim ex publico, at noſtris. Et alibi, [q] vbi ternis denarijs æſtimatum frumentum? vbi tabernacula? vbi muli? vbi tot, tantaque ornamenta magiſtratibus, & Legatis à Senatu populoque Rom. permiſſa & data? Liuius quoq; [r] Magiſtratus, inquit, exeuntes, mulis tabernaculiſq; & omni inſtrumento inſtruebantur: Hinc dicta eſt ſupellex, quia pecunia à Republica alicui dabatur, qui ſuo ſumptu inſtrueret legatos ſub pellib. ſeu tentorijs habitaturos. [s] Ad eos hoſpites vero diuertebãt, qui & Romę apud ipſos priuatos hoſpitabãtur, ſocios nunquam onerabant: id & Plutarchus [t] confirmat. Legati tamen ſi repente aliquo mitterentur, ſingula iumenta per oppida, qua iter faciendum erat imperabant, aliud onus non iniungebant. Vererũ L. Poſthumius Albinus Cõſul, Anno ab Vrbe condita. DLXXXI. Prænestinis ſtatus, iumenta, & locum ad quem diuerteret, cum illac tranſiret, imperauit. Auguſtus verò magiſtratibus prouinciarum pro ſupellectili, ac cęteris neceſſarijs, certam pecuniam numerauit, vnde vtenſilia locari deſierunt. [u] Tranquillus. [x] Auctor, inquit, fuit, ne magiſtratus poſito honore ſtatim in prouincias mitterentur, vt Proconſulibus ad tabernacula, quæ publicè locari ſolebant, certa pecunia conſtitueretur. Verum Alexander Imperator morẽ antiquum renouauit. Lampridius: Cum iudices, ait, promoueret, exemplo veterum argento, & neceſſarijs inſtruxit, ita vt Præſides prouinciarum acciperent argentum pondo vicena, phialas ſenas, mulos binos, veſtes foreoſes binas, domeſticas binas, balneares ſingulas, coquos ſingulos, aureos centenos, & ſi vxores non haberent, ſingulas concubinas, quòd ſine his eſſe non poſſint, reddituri poſita adminiſtratione, mulos, equos, muliones, coquos: Cętera ſibi habituri, ſi bene ſe geſſerint: ſi malè præter condemnationem, aut peculatus, aut repetundarum in quadruplo redditurus. Hæc ille. Conſtantinus quoque ijs alimenta præſtitiſſe videtur. [y] Sed certam magiſtratibus pecuniam numerari Theodoſius minor præcepit, [z] quem Iuſtinianus ſequutus, pro ſingula annona, id eſt victu unius hominis ſolidos quinque taxauit, pro capitatione, id eſt pabulo unius equi, ſolidos quattuor. [a] Andronicus Commenus Imper. minoribus magiſtratibus 40. minas; maioribus 80. id eſt, 400. & 800. noſtros aureos dedit, arctiſſimè præcipiens, ne quid aliud acciperent: [b] antea enim ciuitas, in quam Præſes ibat, eum per triduum alebat, & P.P. præſtanda alimenta præſcribebat. [c] Vbi ſucceſſor in prouinciam veniſſet, ſtatim deceſſor diſcedere tenebatur, nec vltra tres menſes in itinere poterant morari. [d] Auguſtus conſtituit, ne ullus magiſtratus, niſi iubente Principe, pecuniam prouinciæ imperaret, qui hoc feciſſet, crimen læſæ maieſtatis incurreret: Idem ſtatuit, neminem ante triceſimum annum prætorem creari, & qui non prius Aedilis, & Quæſtor, vel Tribunus plebis fuiſſet. [e] Sed hęc, ut alia multa poſtea Principum arbitrio ſunt immutata: Nam etſi annuus Romanis magiſtratus eſſet inſtitutus, manebat tamen in prouincijs quamdiu Principi placebat: Tiberius eos diu imperare permiſit, vt ait Tranquillus. Antoninus Pius ſeptenis, & nouenis annis bonos Præſides in prouincijs detinuit, vt auctor eſt Capitolinus. Romam reuerſuri ex prouincia, prius ad Senatum ſcribebant. Cicero, [f] occultus, inquit, aduenis, nullę ad Senatum ex prouincia litteræ. Regreſſi, cum ad portam Vrbis veniſſent, inſignia magiſtratus deponebant [g] Quod Cicero Piſonem ex Macedonia Proconſulem redeuntem feciſſe dicit: togulæ enim eius lictoribus præſtò ad portam fuere, quibus ille acceptis, ſaga rejecerunt, militariq; veſtę abiecta, ciuicam induerunt: Sed id Proconſules tantũ feciſſe credo: Præſides verò egreſſos prouincia, inſignia ſtatim depoſuiſſe.

a Caſſiodorus in formula Conſularitatis.
b in Examero, homil. 5.
c lib. 34.
d lib. 1. de inſtitutis antiquitatũ.
e Dion lib. 48.
f in forma Conſularitatis.
g c. antiqua de priuileg.
h de Idololatria.
i de officialibus palatij, vbi de aurea ſerie tractat.
k in 1. ad Corin. ca. ſermone 20.
l l. 1. C. vt dignit. ordo ſeruet. l. 2. vo met. C. de metat.
m §. 1. in Auth. de ſucceſſ. nupt. ſiue Nouell. 22.
n in l. 2. C. de curſu publ.
o ad Atticum.
p in 5. actione in Verrem.
q in 7. actione.
r lib. 52. in prin.
s l. Labeo in prĩ. de ſuppel. lega.
t in M. Catone.
u Dion. lib. 53.
x in Auguſto, cap. 36.
y l. 1. C de curſu publico.
z l. 1. C. de anno. & capit.
a l. 1. & 2. C. de P. P.
b Niceta lib. 2.
c Nouel. maiora, tit. 1. § curandũ.
d l. 2. ad l. Iuliam maieſt. Dion. lib. 53.
e Dion. d. lib. 53.
f in L. Piſonem.
g l. vlt ff. de off. proconſ.

a Nouell.24 in prin l oës.§.1.C. de epiſc. & cle. l.pratoria. C. de o per. publ l.ult. c de of rect pu. b in l nullo. qua eſt l.ul C de off. rect prouinc. c l.1.2.et pen.C. de mancula. & mancles ſpecies transformantib. d l.cunctos.C.de meratis. e Alber.in l.obſeruare, in prin. ff de off. Procóſ. & leg. f lib.5 cap.1. g in l.ult.C.ubi Sena.uel Clariſ. h ut in l.dr ſubmerſis C.de nau frag. i d.l.ult.C ubi Sena uel Clariſ. l.2.C de proxim. ſac ſcrin.l.ul C. de off diu. iudi. K ut in l. lecta. ff ſi cer pet et l. pë ff de off aſſeſ. l.21 ff ad Treb. l l.pë ff.de inſt. & onco l uñ ſen tentiã ubi Bar. C de ſent.et interloc. om iud l. 2 §. diet. ff quit or l. in bon poſſ. ſeruet m l 1 ff.de iud. l.2. ff.de re iud. n l 4 ff. de offic. praſid o in l.1 C de ordin iudiciar. p in l.3.C ex tit. q l.1.§ 1 ff de do lo.l ſi id qd ff de iuriſdi om iud l. Luci° ff mädati r ad Q. Fratrë. s lib.2 t in Bacchide, ſcena quinta. u in uer.ἀγορανόμος. x l.1 auerpon & pen C de ord.cognit.l ſi pater C. ne de ſtatu defun l pen.et ult. C ubi cau ſtat. y l.1 ff de ſer ui dic.l.minor ff.de euictionib. z in l1 ff.ſi uar. & extraor. cog. a l.2.C.de pedá. iudicib. b l.1. ff de offic. eius cui mandata eſt iurſdi. c l.3 ff. ad leg. Iul maieſt. d lib 39 & 40.

ſe Omnes in publicis çd bus habitabant. Erant.n.in minoribus vrbibus pter palatia Principis. pręroria, ideſt ædes in quibus iudicabatur. [a] Anaſtaſius, non Leo, vt vulgo impreſſum eſt, [b] pręcepit ne Pręſides aliiq; maiores magiſtratus, niſi in palatiis, aut pręto rijs habitarët, vel in illis, quas ſpeciebus, ideſt rebus ad annonã pertinentibus uacuas inueniſſent. [c] Hęc pręroria ab hoſpitibus, vel militibus recipiëdis erat immunia. [d] Quę ſi defuiſſent, Ciuitas domũ Magiſtr tui inuenire tenebatur: in priuatis enim ędibus habitare non debet, vt cenſent iuriuni Interpretes. [e]

In pręroriis vbi ius dicebatur, altius tribunal ad hunc vſum erectum erat, illi credo ſimile, quale Vitruuius [f] dicit, ſe in Iulia Baſilica feciſſe: Tribunal, inquit, eſt in ea ęde hemicycli ſchœmatis minore formatum curuatura, ideſt non erat curuum, quemadmodum fornia formarum aquęductuum, vt faceret ſemicirculum rotundum, ſed uelut arcum formabat, ita vt Cornua diſtarent, pedibus quadraginta ſex. A medio curuaturæ, vſque ad lineam cornuum, intercedebant pedes quindecim. Sed hęc forma non ſemper obſeruata fuit. Cœpit enim tribunal, vt ait Iſidorus, eſſe locus editus, ad quem per gradus aſcendebatur, vbi in ſublimi ſedens Magiſtratus ius dicebat, inferius in ſubſellius ſcribę degebãt: In imo verò ſolo ſtabant litigantes, quemadmodum Zeno [g] deſcribit, qui loquens de illuſtri reo criminis facto: ſedendi, inquit, in aliqua parte ſecretarii, quę iudicibus inferior, altercantibus verò ſuperior eſſe videatur, licentiam habebit. Pręclaram tribunalis formam Notitia in Conſulari Campanię repręſentat, locus aliquot gradibus eminens, in medio ſolium ius dicentis habet, ſupra purpureæ cortinæ annlis ſuſpenſę ad latera deducuntur, quę complicatę faciem tribunalis aperiunt. id tum velum leuatum vocabatur. [h] Obducebatur verò, cum de condemnando, vel abſoluendo deliberabant: vnde ſecretarium vocabatur. [i] In medio verò ſedens ius dictu rus librum mandatorum alto tapeto impoſitum habebat, quemadmodum ibi ſpectatur: Locus hic a Iureconſult. Auditorium appellatur. [k] Magiſtratus iure alibi quàm tribunali iudicare non poſſunt; [l] vnde tribunali pręeſſe, & pro tribunali cognoſcere dicuntur. [m]

Sed etſi ſummam in prouinciam Pręſides, aut Proconſules auctoritatë haberent, [n] ante Diocletianum tamen non omnes cauſas ipſi iudicabant, ſed litigantibus iudices dabant: id diſerte aperit Seuerus, [o] negans ſuper cauſa ſtatus poſſe, Pręſidem cognoſcere: & Antoninus. [p] Adito, inquit, Pręſide prouincię, & accepto familię erciſcũdę iudicio experire. Quare edictis Pręrores, vel Proconſules ſe iudicium, vel actionë daturos pollicebantur, nõ iudicaturos. [q] Cicero: [r] Quid Pręror ſolet iudicare deberi Gellius, [s] Pręrores, inquit, pro iniuriis ęſtimandis recuperatores ſe daturos edixerunt. Plautus. [t] Poſtqua quidem, ait, pręror recuperatores dedit damnatus, demum vi coactus reddidit D & M. Philippum. Id & Suidas affirmat. [u] Aliquando tamë cauſarum & perſonarum fauore ipſimet cognoſcebant, veluti cauſas liberales, ideſt libertatis, ingenuitatiſque, [x] & quaſdam alias pecuniarias, [y] quę à Iureconſultis pro extraordinariis recenſentur. [z] Verum Diocletianus ſanxit, ut Præſides omnia per ſe ipſos negocia definire poſſent, non congererentur. [a] Cauſas verò criminales ſemper cognouerũt & terminarunt. [b] Magiſtratus extra fines ſuę prouincię eſſe non poterant, nec bellũ ſine Senatus, vel Principis decreto gerere. [c] Quamobrem Dion [d] M. Craſſum notat, qui ſine ſenatus decreto bellum Parthis intulit. A defenſoribus ciuitatum, Duumuiris, pedaneiſque iudicibus ad Pręſides appellabatur. [e] ab ipſis verò ad ſpectabiles, veluti Proconſules, vel Moderatores, ſi cauſa decem libras non excedebat, [f] alias ad pręfectum pręrorio ibatur. [g] Maiorano imperante, ciuitates pręſidem ad ſe uenientem per triduum alebant, & pręf. pręto. diurna alimenta ipſi pręſtanda pręſcribebat. [h]

*DE PROCONSVLARIBVS, ET differentia inter eos, & alios Prouinciarum Magiſtratus. Cap. C.

MAGISTATIBVS generaliter explicatis, nunc Proconſul à cęteris eſt diſtinguendus: Is ſex faſces, cum totidë ſecuribus pręmittebat, [i] Præſides quinque, ut auctor eſt Dion. [k] Iulli-oranus [l] loquës de procõſule Cappadocię, Ciuilis, inquit, officij utetur inſignibus, curru ex argento, ſecuri & faſcibus; Hęc ille. Eadë fortè & Conſularis geſtabat inſignia, qui Conſularibus inſulis ornatus incedebat, ſed non Correctores, ſicut nec Pręſides Proconſul etiam vrbem egreſſus, in itinere, & reuerſus, donec portam vrbis ingrederetur, ornamentis Proconſularibus vtebatur. Vlpianus. [m] Proconſul, inquit, vbique Proconſularia inſignia habet, ſtatim atque vrbem egreſſus eſt, quod & Dion [n] refert. Voluntariam prætetea, vt appellant iuriſdictionem, vbique extra vrbem exercebat. [o] Martianus, [p] omnes, ait, Proconſules ſtatim, quam vrbem egreſſi fuerint, habent iuriſdictionem: ſed non contentioſam, ſed voluntariam: vt ecce manumitti apud eos poſſunt, tam liberi, quàm ſerui, & adoptiones fieri; Hactenus Martianus, vnde Plinius Fabato pro ſocero pollicetur ſe curaturum, vt Caleſtrius Tyro in Bęticam proconſul proficiſcens in itinere prope Ticinum eius ſeruos vindicta manumittat: [q] & illos cum multis aliis liberauit. Hæc aliis magiſtratibus non concedebantur, qui dignitatis inſignia, non niſi cum in prouinciam uenirent aſſumebant, & decedentes ſtatim deponebãt, [r] Sic & Pręfectus Aegypti, cũ ſucceſſor Alexãdriã ingrediebatur inſignia deponebat. [s] In modo quoq; multandi differebant: Procõſules.n. in ſex auri unciis, vt & Comes Orientis, & Præfectus Auguſtalis multabat Cæteri Pręſides tantum in duab. [t] Item proconſul legatũ ſecum ducebat, cui vniuerſam iuriſdictionem demandabat. [u] Præſes ſolo aſſeſſore contentus, pedaneis iudicib. cauſas delegabat; [x] vnde legati tantũ procõſulis iura meminerunt. [y] Splendidiore quoq; titulo, i. ſpectabili, Proconſul. gaudebat. [z] Præſides erant clariſſimi, [a] quod fuit poſt inuentũ ſpectabilis titulum. Ante Conſtantinũ.n. Proconſules clariſſimi vocabãtur, [b] ut, & Claudium Maximum Africæ Proconſulë Apuleius vocat, qui Marci Antonini tëporib. vixit, & Galerium Maximũ ſub Valeriano acta D. Cypriani appellãt. CLARITATIS quoq; NOBILITATIS POTESTATIS, vel SVBLIMITATIS, [c] titulo, etiã à Principe procõſul honeſtabatur. [d] Pręſes vero prudëtię, aut verbo grauitatis. [e] Pręterea ordinatię erant clariſſimorũ prouincię, nõ Proconſulũ, aut ſpectabilium. [f] Itë anno tãtum proconſul in prouincia morabat [g] qui tamë in aduetũ ſucceſſoris ius dicebat. [h] Præſes, quãdiu Cęſari libuiſſet. [i] Olim quoq; à ſe vel ab aliis relegatos Procõſules reſtituebãt, quod poſtea fieri Traianus mandatis Plinio ſecundo traditis prohibuit. [k] Sunt qui volũt ſolũ Proconſulë deportare potuiſſe, non Præſidem, [l] ut Budæus, [m] maius.n. inquit, eſt Proconſulis Imperiũ quam Præſidis, qui iuriſdictionem tantum cum imperio habebat. Procõſul uerò omne tenebat imperium, & iura, quę Romę pręrori data fuerant: [n] quare edicta contra legë promulgabat. [o] & hoc ius prouinciale uocabatur, [p] qd Pręſidib. aliiſq; clariſſimis magiſtratib. antea negabatur, ſed ipſis poſtea à Probo eſt conceſſum. [q] Vopiſcus, patrib. ait, permiſit, vt proconſules crearët legatos. Cõſules ius prętorũ Præſidib. darët, quod alias habituri nõ erãt, nec ante ipſum habuerũt Itaq; Procõſules, qui iure pręrorio, ſeu pręroris auctoritate ipſis attributa edicebant,

n l ſi in aliam, §.ult. & l ſeq. ff de off proconſ. o d §.1. Inſtit. de bon poſſ. p in l.haredë ff de dolo, & Nou.24.in prin.l.quod aũt ff. de eo quod met. cau.l.neceſſarqs.ff de acq.hared.l.2 ff.vn cogn.l.1 de alien iud.mut.cau. fact.l.1 quod cuiq qui in alter.pot l 1 ff de min.teſt.l 7 ff.qui.a.teſt.aper. q in Probo.

* l. Imperatori. ff de appell. f § pen & ult. Auth.de appell. g l.27.C de appellationib. h Nou.Maiorani, de curialib. i C.de off procõſ. i l.proconſules. ff. de off. proconſ. K lib.53. l Nou.30.§ 6. m in l.1. ff. de offic. proconſ. n lib.53. o l 2.1.& ult ff. de off. proconſ. p in d.l.2 ff eod. q Pli epiſ 16 li.7. r Pli.epiſ pë li.7 s l.3.l ſi fortè ff. de off praſidis. Dion. lib. 53. t l.1.ff de offic. praf. Auguſt. u l. ult. C. de mod. multar. x ut in l.obſeruare.§ poſt hac. ff. de off. proconſ. & leg. y §.1. Inſt. de ſuſpect tutorib. z l.4 6 l.ult cum ſeq. l pen ff. de off procõſ et leg. a l.1.C ut oës iudi.tã ciui quam crimin.§ ult. in Auth.de nõ alienan.reb.eccl.ſeu Nouel.7. b d.l.2.in princ. l. ſi praſes, vir Clariſ C.de pæn. c l.3. C.ex quib. cau. infa. irrog. & l. 1. C. ſi ex fal.inſtr. d l.1. C. de offic. com ſacr. palat. apud Sur. 23. Aug.et 30. Oct. in actis martyr. & D. Marcell. e l.1. C. de offic. comit.ſucr patr. f l.1.C.T.d decu. g Nou.31.§ pe. l.oës, in prin.C. de epiſc & cler. h l. meminiſſe. de off proconſ. i Dion lib.53. K Plin.epiſt.26. ad Traianum. l l.1 §.9 quib ff. de leg.3. l. inter pœnas ff de interd.et releg.l.2 §.1 ff.de pæn. m in §. de aſſe.

cabant aliquãdo Prætores vocant, vt appellat Caius edicti prouincialis interpres,[a] vnde olim Proconſules in prouincia, vt Prætores, de liberalibus & ingenuitatis cauſis non præſides cognoſcebant. Plinius Traiano,[b] poſtulantibus, inquit, quibuſdam, vt de cognoſcendis liberis, reſtituendisq; natalibus ſecundum exempla Proconſulum ipſe cognoſcerem, reſpexi ad Senatuſconſultum, quod de ijs tantum prouincijs loquitur, quibus Proconſules præſunt. Hoc idem ſignificauit Paulus: cum liberalem cauſam maiores iudices habere dixit.[c] Seuerus quoque Præſidem de cauſa ſtatus cognoſcere nõ poſſe reſcripſit,[d] niſi in aliam cauſam incidat,[e] poſt Probum verò etiam Præſidibus hæc facultas data fuit.[f]

a in l. 1. & l. 7. quemad teſtam. aper. in l. ult. qñ quiſque iur.
b epiſt. 36.
c in l. non diſtinguemus, § 1. & de liberali. de arbi.
d in l. 1. C. de ordin. iudi.
e d l. 1. 13. C. de ord. cogn.
f l. 2. C. de pedã. iudi. l. tamdudu. C. vbi cau. ſtat. l. cum ſtatus. C. de ord. cogn.

Plus etiã pro codicillis magiſtratus ſoluebat Proconſul, quàm Præſes, vt Iuſtinianus tradit,[g] cuius argumentum forte non ab omnibus animaduerſum locus ratio poſtulat, vt explicem. Diſponit ea Notitia quantum quiſque magiſtratus pro codicillis adminiſtrationis ſoluere debeat, treſque illorum claſſes facit; primam Comitum, quibus Aſiæ Proconſulem & Thraciæ, ſeu longi muri Vicarium addit. Hi ſacro cubiculo, ſeu tribus eius chartularijs, ſolidos 63. ſoluebant. Primicerio notariorum ſolidos 40 eiusadiutori ſolidos 3. officio Præfecti Præt. ſolidos 40. et ſi minores Comites aliquãtò minus ſoluerent, ſcilicet quantum Conſulares, excepto officio P. P. cui ſolid. 50 pendebant: ita enim ex varijs exemplaribus ille locus eſt emendandus. Secundus ordo Cõſularium chartularijs tribus ſacri cubiculi ſolid. 9. pendebat. Primicerio notariorum ſolid. 24. eius adiutori tres officio P. P. 40. Tertia claſſis præſidum, chartularijs tribus cubiculi pendebat ſolid. 9 Primicerio notariorum ſolid. 15. eius adiutori 3. offic. P. P. 36. Ex his patet in redimendis magiſtratus codicillis inter Procõſules, Conſulares, Correctores, ſeu Præſides differentiam fuiſſe. Præſides etiam, aut Comiti Orientis, aut Vicarijs parebant, Proconſul autem ſoli Præfecto Prætorio.[h] A Præſide etiam Principis delegato in cã decẽ libras auri non excedente ad ſultimum Proconſulem appellabatur. A Proconſule verò ad Præfectum Prætorio, qui erat in Comitatu, & Quæſtorem palatij. Sed vbi cauſa x libras auri excedebat, a Præſide ad Præfectum Præto. regionis prouocabatur.[i] Præterea nullus in officio Præſidum a libellis nominatur, quod illi per ſe non per alios reſcribere tenerentur.[k] Idem erat in Conſularibus Occidentis, & Correctoribus. Sed Proconſul per Libellenſes preces expediebat.[l] Solus Præſes Arabiæ, adiutorem à libellis habuiſſe reperitur, quem Notitia poſt officium Ducis Arabiæ, in eius Præſidis officio recenſet, quia idem etiam Dux erat. Apparitores quoq; Proconſulum, & aliorum ſpectabilium, codicillis a Principe & Proconſule ſubſcriptis creabantur, ſicut & Illuſtrium. Theodoſius & Valentinianus.[m] In his, inquiunt, officijs, id eſt, virorum ſpectabilium Proconſulis Aſiæ, Comitis Orientis, præfecti Auguſtalis, & Vicariorum, nemo aliter admittatur, niſi eum emiſſa ſacri ſcrinij probatoria conſecrauerit. ita vocabantur codicilli quibus officiales probabantur, & ex ſcrinio epiſtolarum accipiebantur.[n] Officiales verò præſidum, in albo ſuorum, vel apparitorum matriculis ſcribebantur.[o] Horum etiam cohortales ex eodem officio Principem habebãt; Spectabilium verò apparitores ex ſchola agentium in rebus accipiebant, excepto ſolo Proconſulis Aſiæ officio, cuius Princeps ex eodem corpore creabatur.

g l. 1. C. de offic. com. ſacr. patr.
h Nouell. 23 ſeu § illud, in Auth. de app. et intra qua temp. Nou. 28. & 30. edit.
i 4. Poſt Nouel. de Præſide Phœnicia Libani.
k l. 2. C. de aſſeſſoribus.
l l. 1. C. eod. tit.
m in l. in his. C. de diuerſ. offic.
n vt in l. ult. & item ſcrinij ſacro epiſtol. C. eo tit. de diuerſ. off.
o l. quicunq; 2. C. de cohort. princip.

Argenteo quoque curru, & biiugo Proconſul vehebatur,[p] quem Præſidibus conceſſum non fuiſſe puto. Chlamyde verò indui, aut cingulo, enſeve accingi olim Proconſul non poterat, quia militibus nõ imperabat.[q] Et hæc ſecundum aliquos eſt ratio, quare ſtratores ſuorum cuſtodes habere non poterat:[r] Hi enim milites erant, qui Prætoribus, & alijs nonnullis prouincias moderantibus permittebãtur: ſed ego interpretor cum ſtratores nõ poſſe ſuos medicos habere. In Inſignibus etiam Proconſules ab alijs Rectoribus differebant, vt infra dicetur.

p Nouel. 30 § 6.
q Dion lib. 53.
r l. obſeruare §. ff. de off. Proconſ.

Legatus præterea Proconſulis maiorem quàm aſſeſſor Præſidis auctoritatem habebat: vniuerſa enim illi mandata iuriſdictione, ſubdelegare, & tutores dare poterat,[s] quod Præſidum, aliorumque magiſtratuum aſſeſſoribus, etiam mandata iuriſdictione non licebat.[t] Vlpianus,[u] Nec mandante, inquit, præſide, alius tutorem dare poterat, præter municipales magiſtratus, qui iuſſu Præſidis tutores dabant.[x] Ratio differentiæ eſt illa, quia legatus à Principe auctoritatem ius dicendi habebat, nõ aſſeſſor.[y] Nam & olim à Senatu legatus Proconſuli dabatur. Cicero in Vatinium. Volo audire de te, quo Senatuſconſulto legatus ſis. & paulò infrà. Ne hoc quidem Senatui relinquebas; quod nemo vnquàm ademit, ut legati ex eius ordinis auctoritate legerentur. Deinde, quis legatos vnquam audiuit ſine Senatuſconſulto? ante te nemo. Hæc ille. Poſtea Vatinius Trib. pleb. lata lege ad populum id Senatui ademiſſe videtur. Curru etiam cum Proconſule vehebatur legatus, quod poſt Seuerum fieri cœpit, cum antea pedibus iret.[z] Hæc de Proconſulibus, & eorum inter alios differentijs. Conſulares, correctores, ac Præſides, infra, poſt ſpectabiles explicabimus. Nunc ſingulos prouinciarum magiſtratus, ut omnes vno intuitu cerni poſſint, ſummatim collectos, in ſequenti indice repræſentabo.

s l. legatus. l. pe. ff. de off. Proconſ. & leg.
t l. 2. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict.
u in l. nec mandante ff. de tuto. et cur. dat. ab his.
x l. Lucius 2 §. cũ teſtamẽto. ff. de admini. tut. § ſed hoc iure. In ſtit. de Atiliã. tutore.
y l. ſolet. § 1. d. l. legatus. & l. pe. ff. de off. Procõſ. & leg.
z Spartian. in Seuero.

Sequitur ſummarium Magiſtratuum ciuilium Orientis.

- *P.P. Orientis ſuberãt V. Diœceſes, p̃uincia XLIX.*
  - *Proconſul Aſiæ ſub quo Prouincia III.*
    - *Proconſularis.* — *Aſia*
    - *Conſularis.* — *Helleſpontus.*
    - *Præſes.* — *Inſularum.*
  - *Comes Diœceſeos Orientis, ſub quo Prouincia XV.*
    - *Conſulares V.*
      - *Palæſtina.*
      - *Phœnices.*
      - *Syria.*
      - *Cilicia.*
      - *Cyprus.*
    - *Præſides VIII. Clariſs.*
      - *Palæſtina ſalutaris.*
      - *Palæſtina ſecunda.*
      - *Phœnices Libani.*
      - *Euphratenſis.*
      - *Syria ſalutaris.*
      - *Oſrhoena.*
      - *Meſopotamia.*
      - *Cilicia ſecunda.*
    - *Præſides II. perfectiſſimi.*
      - *Arabia.*
      - *Iſauria.*
    - *Claſſis Seleucia.*
  - *Præfectus Diœceſeos Aegypti, ſub quo Prouincia VI.*
    - *Præſidum V.*
      - *Libya ſuperior.*
      - *Libya inferior.*
      - *Thebais.*
      - *Aegyptus.*
      - *Arcadia.*
    - *Correctoris I.*
      - *Auguſtanica.*
  - *Vicarij III.*
    - *Vicarius Diœceſeos Aſianæ ſub quo Prouinciæ VIII.*
      - *Conſulares II.*
        - *Pamphylia.*
        - *Lydia.*
      - *Præſidum VI.*
        - *Piſidia.*
        - *Lycaonia.*
        - *Phrygia Pacatiana.*
        - *Phrygia ſalutaris.*
        - *Lycia.*
        - *Caria.*
    - *Vicarius Diœceſeos Ponticæ ſub quo Prouincia XI.*
      - *Conſulares II.*
        - *Galatia.*
        - *Bithynia.*
      - *Præſidum VIII.*
        - *Honorias.*
        - *Cappadocia prima.*
        - *Cappadocia ſecũd.*
        - *Hellenopontus.*
        - *Põtus Polemoniac⁹.*
        - *Armenia prima.*
        - *Armenia ſecunda.*
        - *Galatia ſalutaris.*
      - *Correctoris I.*
        - *Paphlagonia.*
    - *Vicarius Diœceſeos Thraciæ, ſub quo Prouinciæ VI.*
      - *Conſulares II.*
        - *Europa.*
        - *Thracia.*
      - *Præſidum IIII.*
        - *Hæmimons.*
        - *Rhodopes.*
        - *Mœſia ſecunda.*
        - *Scythia.*

DE

DE PROCONSVLE ASIAE, ET eius inſignibus. Cap. CI.

MAGISTRATIBVS prouinciarum, ita diſtinctis, nunc eos ſecundum Notitiæ ordinem ſigillatim declaraturi; ab Aſiæ Proconſule auſpicabimur, qui alios Spectabiles prouinciarum magiſtratus præcedebat, & Præfecti Prętorio Orientis Imperio ſuberat, ſed non eius Vicario, ſicut nec Comes Orientis, & ideo in notitia à Vicarijs ſeparatur, quibus auctoritate inferior non erat, & ſi anguſtior imperio inueniebatur. Neque enim totam Aſiam minorem adminiſtrabat, quæ partim Comiti Orientis, partim duobus Vicarijs parebat; ſed eam tantum oram, quæ Mare Myrtoum reſpicit. Subacta primum fuit Aſia, à L. Scipione, qui ob id Aſiaticus eſt cognominatus; & prius Cõſules, mox Proconſules accepit, vt Cn. Manlium, quem Liuius primum in Aſia Conſulem fuiſſe ſcribit. Auguſtus quoque cum prouincias ordinaret, duas ſolas Cõſulares, id eſt ab his, qui Conſules fuiſſent, adminiſtrandas fecit, Libyam & Aſiam, nec eam totam, ſed illam tantum partem, quæ cis Halim Tauro includitur, exceptis etiam Galatis, Bithynia, Proponside, & gentibus, quæ ſub Amynta fuerant, quemadmodum in calce operis Strabo recitat. Nam & ſi Aſia minor tota dicitur, quæ inter Pontum Euxinum, & Carpathium mare continetur, in ea tamen regione, vbi eſt Lydia, propriè & ſtrictè Aſia uocatur, Ponto, & Bithynia ad Septentrionem, Galatia, Lycaonia, & Piſidia ad auroram, excluſis, ut auctor eſt Ptolemæus. Aeneas Syluius,[a] eam quinque prouincias continuiſſe ſcribit, Phrygiã maiorem, Myſiam, Troadem cum Aeolide, Ioniam, & Cariam, quæ omnia vſq; ad mare Icarium & Myrtoum, inſulasque Aegei maris, Aſiæ adiacentis Proconſul habuiſſe videtur: quod etiam imperantibus poſterioribus Principibus diu eſt obſeruatum. Cęteras verò Aſiæ partes Prætores, aut Præſides regebant. Verum poſt Conſtantinum Vicarijs latè imperantibus, Proconſul eam tantum partem cum inſulis retinuit, quæ inter Cariam & Lydiam nominatim Aſia dicitur, prope Sardos & Caiſtrum, ubi eſt Epheſus, ut auctor eſt D. Hieronymus,[b] Aſiæ, inquit, regio, quæ cognominatur minor, vndique circundata eſt mari, ſed ſpecialiter vbi Epheſus ciuitas eſt, Aſia vocatur, quod & Homerus[c] ſentit: quem Virgilius;[d] ita vertit.

a de Aſia minore, cap. 60.

b in locis Hebraicis, in Actis Apoſtolorum.

c in 2. Iliadis.

d in 1. Georgicorum.

Et quæ Aſia circum,
Dulcibus in ſtagnis rimantur prata Caiſtri.[e] item
Sonat omnis & Aſia longè, pulſa palus.

e & in 7.

Eunapius in Maximo loquens de Clearcho, Valens, inquit, maiorem ei prefecturam commiſit, Aſię, quæ nunc peculiari nomine ſic vocatur, Proconſulẽ creans. Ea à Pergamo vſq; maritimam oram complexa in continentem Caria tenus definit; Tmolo monte fines eius Lydiam attingentes circumſcribente. Eſtque prouincia illuſtris, & locuples, neque ſubiecta Præfecti Prætorio imperio.

Aſia, ciuitas Lydiæ, ait Stephanus, vniuerſæ Aſiæ nomen dedit: Lydia verò Caria & Lycia à Vicario Aſianæ regebantur. Poſtremò adiectus eſt primum à Theodoſio Magno, mox ab Honorio, & Theodoſio iuniore huic Proconſuli Helleſpõtus, quòd eius Cõſulares iniquè ab Apparitoribus Vicarianis Ponticæ vexarentur.[f] In prouinciam proficiſcens hic Proconſul, per mare iter facere tenebatur, ac primum omniũ Epheſum metropolim attingere. Vlpianus[g] Quædam, inquit, prouinciæ etiam hoc habent, vt per mare in eam prouinciam Proconſul ueniat; vt Aſia, ſcilicet vſque adeo, ut Imperator noſter Antoninus Auguſtus, ad deſideria Aſianorũ reſcripſerit, Proconſuli neceſſitatem impoſitam per mare Aſiam applicare [illegible], id eſt, & inter matrices vrbes Epheſum primam attingere. Poſt hæc ingreſſus prouinciam, mandare iuriſdictionem legato ſuo debet; nec hoc ante facere, quam fuerit prouinciam ingreſſus: Eſt enim perquam abſurdum, antequam ipſe iuriſdictionem nanciſcatur (nec enim prius ei competit, quàm in eam prouinciam venerit) alii eam mandare: Hæc ille. Imperante & Conſule Tiberio cum Druſo, quaſſata terræ motu Aſia prętorio viro, cum quinque faſcibus regenda eſt commiſſa.[h] Ab hoc Proconſule ad Præfectum vrbi Conſtantinopolitanæ appellabatur.[i] Et illius fori aduocati ab Anaſtaſio obtinuere, ut depoſito patrocinandi officio eſſent clariſſimi, & Comites ordinis primi,[k] Antoninus Pius, antequàm imperaret, Aſię Proconſul fuit.[l]

f l. 1. C. de offic. com. ſacr. patr.

g in l. obſeruare. § quadam. ff. de off. procons.

h Dion. lib. 57.

i l. cũ appellatio. C. de appell.

K l. 1. C. de aduoca. diuerſ. iudi.

l l. 6. § 1. ff. de cuſtod. reor.

NOTITIA

PROCONSVL ASIAE,

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Proconſulis Aſię Prouinciæ infraſcriptæ.

ASIA.
Inſulæ.
Helleſpontus.
Officium autem habet ita.
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Adiutorem.
Commentarienſem.
Ab actis.
Numerarios.
Scriniarios.
A libellis.
Exceptores, & cæteros Officiales.

COM-

COMMENTARIVM.

PROCONSVLIS inſignia erant ſex faſces,[a] totidem ſecures, & toga purpurea: preferebar & vultus Principū quēadmodum Præfectus Prætorio, & alij maiores magiſtratus, & abacum alba mappa inſtratū, librū mandatorum ſuſtinentem, is in meo codice rubro corio tegitur, in manuſcriptis argento, quorum capita, & medium faſcia aurea complectitur, qualem iam in Oriente quam in Occidente Proconſulum, Præfectorum, & Magiſtrorum fuiſſe cernimus. Tapetum in Vrſini codice eſt cęruleum & virgis in cancellos diſpoſitis munitum, in quarū medio bullę item cęruleę apparent. Mandatorum Proconſulis, aut Cōſularium pręſidum codex, quid contineret, non exprimitur, exceptis his, quę à Iuſtiniano renouata, aliquot capitibus explicabitur.[b] Ne quid tamen deſideretur, aliquot eorum capita in diuerſis Pandectarum locis diſpoſita colligam, quę omnia fere circa iudicantis integritatem, expurganda crimina, & exigenda vectigalia verſabantur. In primis, ait Vlpianus,[c] Mandatis continentur, ne donum uel munus ipſe Proconſul, vel qui in alio officio erit, accipiat, emat uè quid, niſi victus cottidiani cauſa. Item[d] magiſtratus ſolos, & præſides prouinciarum poſſe multam dicere, mandatis permiſſum eſt. Sed & caput mandatorum extat, inquit Marcianus,[e] ut Irenarchæ, cum apprehenderint latrones, interrogent eos de ſocijs & receptatoribus, & interrogationes literis incluſas, atque obſignatas ad cognitionem magiſtratus mittant. Preterea in mandatis Principum eſt, ait Paulus,[f] ut curet is, qui prouinciæ pręeſt, malis hominibus prouinciam purgare. Et,[g] ne quis perpetuis vinculis damnetur. Item[h] de decurionibus & principalibus ciuitatum qui capitale admiſerunt, mandatis cauetur, ut ſi quis id admiſiſſe videatur, propter quod relegādus extra prouinciam in inſulam ſit, Imperatori ſcribatur, adiecta ſententia à Pręſide & pauló infra,[i] alio quoque capite mandatorum in hęc verba cauetur. ſi qui ex principalibus ciuitatis latrocinium fecerint, aliud ue quod facinus, ut capitalem pœnam meruiſſe uideantur, commiſſerint, uinctos eos cuſtodies, & mihi ſcribes, & adijcies quid quiſque commiſerit. Mandatis etiam cauetur.[k] intra annum requirendorum bona obſignari, ut ſi redierint, & ſe purgauerint, integram rem ſuam habeant. Si neque reſponderint, neque qui ſe defendant, habuerint, tunc poſt annum bona in fiſcum cogantur. Aliam mandatorum particulam Vlpianus lib. VIII. de officio Proconſulis his verbis recitat.[l] Mandatis denique ita cauetur. debebis cuſtodire, ne dardanarij ullius mercis ſint, ne aut ab his, qui coēptas merces ſupprimunt, aut à locupletioribus, qui fructus ſuos æquis precijs vendere nolunt, dum minus vberes prouentus expectant, annona oneretur. Mandatis quoque Imperatorum continetur,[m] vt in prouincijs Præſides de querelis patronorum ius dicentes ſecundum delictū admiſſum libertis pœnas irrogent. Item[n] ut Præſides attendant, ne patroni in cauſa, cui patrocinium præſtiterunt, teſtimonium dicant, & non patiātur eſſe collegia ſodalicia.[o] Plinius ad Traianum, ſecundum mandata tua, inquit, ἑταιρίας eſſe vetueram. Mandatis & illud adijcitur,[p] ne præſides prouinciarum in ulteriorem familiaritatem prouinciales admittāt: nam ex cōſeruatione æquali contemptio dignitatis naſcitur. Et[q] ne prius deponat Imperium deceſſor, quam ſucceſſor in metropolim uenerit, licet prouinciam attigerit. Item[r] qui ob collatam in opus publicum pecuniam, nomen ſuum inſcribit, quantitatem pecunię exprimat. Alia huiuſmodi mandata Principum ex iuribus colligi poſſunt, quę nō ſolum Proconſulibus, ſed omnibus prouinciarum magiſtratibus promiſcuè dabantur. Poſtremo totum volumē mandatorum, quę dari conſueuerant, Iuſtinianus XVII. capitibus explicat.[s]

a in l. Proconſules ff. de offi. Proconſ. & leg.
b in l. ult. C. de mandat. Princ. & Auth. eo.
c in l. ſolēt, in ſi. ff. de off. Procon.
d in l. aliud eſt fraus, in ſi ff. de verb. ſign.
e in l. 6. ff. de cuſtod. reor.
f in l. 3 ff. de off. Præſid.
g Caliſtratus in l. 35 ff. de pæn.
h in l. Diui, § 1. ff. eod.
i d. l. Diui, §. ult.
K in l ſi ff. de requiren. reis.
l in l. 4. de extra ord. crim. in princip.
m l. Diuus Veſpaſianus, §. 1 ff. de iure patr.
n in l. fina. ff. de teſtib.
o l. 1. ff. de colleg. & corpor.
p l. obſeruandū, ff. de off. præſid.
q l. 1. ff. de offic. Præfect. Aug.
r l. ult ff. de ope. publ.

Sed, vt ad alia inſignia reuertamur: infra librum mandatorum habet hic Proconſul, imagines trium mulierum, quæ prouincias ipſi commiſſas referunt, ſcilicet Aſiam, Inſulas, & Helleſpontum, vt nomina ipſis inſcripta indicant. Hę inſigne quoddam regiū in capite, & vaſa aureis plena manibus gerunt, quæ exactionem tributorum ex tribus illis regionibus faciendam, ad Proconſulem pertinere ſignificabant. Longis aureiſque tunicis indutæ ſunt in manuſcriptis, albas aut cœruleas habent. Aſia calceis, cœruleoque pallio utitur: Afrę calceis carent. Quę inſulas refert purpureum pallium; quæ Helleſpontum, viride geſtat. Sed in codice Vrſini omnes rubris cothurnis altè calciatę habitu non differunt. In Marciano longis ueſtibus demiſſis uix pedes oſtendunt. pręter hęc ceterorum quoque magiſtratuum inſignia Aſiæ Proconſul habebat.

Officium Proconſulis Aſię conſtat ex 400. apparitoribus, ut aliorum Proconſulum,[t] quod probatur codicillis à ſcriniarijs ſacrarum epiſtolarum ſcriptis, & primum à Principe, mox ab ipſo Proconſule ſubſcriptis.[u] Officiales fermè habebat, quemadmodum Vicarij. Principem de eodemmet officio, & ceteros, quos alij magiſtratus: inter eos Notitia ſcriniarios recenſet, quos ego interpretor ſubadiuuas, ut in officio Comitis Orientis, & Proconſulis Africæ, ac Vicariorum Occidentis nominantur, & Iuſtinianus primiſcrinij ſubadiuuas interpretatur.[x] Hi rationes numerariorum ſcribebant. & in ſcriniis conſeruabant.[y] Primiſcrinius autem Numerarius vocatur, qui tenet præcipuum ſcriniū, in quo ſunt rationes uectigalium & tributorum, vt exponit Notitia in officio P. V. Romæ,[z] vbi qui numerarij ſubadiuuę dicuntur hic ſcriniarij appellantur.[a] Alij quoque officiales omnes ſcrinia habebāt, & ſcriniarij uocabantur:[b] ſed in hoc loco ab illis ſeparantur. Proconſul Aſiæ pro codicillis Proconſulatus ſoluit ſacro cubiculo ſolidos 13. Primicerio Tribunorum notariorum. & quattuor ſcriniarijs laterculi ſolidos. 40. eius adiutori tres, officio Præfectorum quibus ſuberat, 80.[c]

s in Authen. de mand. Princ. ſeu Nov. 17. quæ eſt l. vl C. eo tit. ſed malè, cum ipſa Nov. ſit poſt editionē C. emiſſa, Beliſareo Conſule.
t C. de apparitoribus Proconſul. & legato.
t l. 2. C. de apparitorib. Proconſ. & leg.
u l. ult. C. de diuerſ. offic.
x in l. 1. § in ſcrinio primiſcrinij. C. de off. Praf. P. Africa.
y d. §. in ſcrinio.
z in l. 3. C. de apparitorib. P. P.
a l. ſcriniarios. C. de teſta. milit.
b d. l. ſcriniarios.
c Novell. 8.

DE CONSVLARI HELLESPONti, & præſide Inſularum. Cap. CII.

ANGVSTVM Fretum citra Propontidem Helleſpontus vocat vulgo arctū Gallipolis nuncupant: ſed hoc in loco regio Aſię ad Helleſponti oram ſita ſignificatur: ab Oriente Pontum & Bithyniam, à Meridie Lydiā habet, à Septentrione Propontidem. ab Occaſu Helleſpontum fretum: Phrygia minor ſeu Helleſpontia & Troas, a Ptolemæo nuncupatur, vbi metalla in primis fodiebantur; quandoque Troadenſia, & Docimana, à Docima oppido dicta, & Proconneſia a Proconneſo Propontidis inſula.[d] Huic prouincię præerat Conſularis, olim Vicario Aſianæ ſubditus, cuius officium cum ab apparitoribus Vicarii Aſianæ uexaretur, Theodoſius Magnus Aſiæ Proconſuli Helleſpontum adiecit; quo defuncto, cum rurſus ab eodem Vicario repeteretur, Honorius, & Theodoſius Minor, Simplicio Aſię Proconſuli, illam prouinciam confirmarunt:[e] officium inquiunt, Helleſponti Conſularis ęternę recordationis, partem ſerenitatis noſtræ adiit, & expoſitis ſuis incommodis, quibus à Vicarianis, apparitoribus urgebatur, orauit ſub tuæ ſublimitatis agere poteſtate, cuius allegationes humanæ procliuius pium Principem commouerunt: quod & nos obtinere cēſemus. Is eſt Simplicius, qui antea Tripolis Præſes fuerat.[f] Illud verò reſcriptum, expuncta Comitis patrimonii

d l. 9. & 11. C. Theo. de indulg. debitor.
e l. 1. C. de offic. com. ſacr. patri.
f l. 59. C. Theo. de appell.

patrimonij rubrica, ſub titulo. de officio Procooſulis & legati, proaime præcedenti, ad quem pertinet, locandum puto. Itaque Notitię tempore hic Cóſularis Aſiæ Proconſuli paruit. Is pro magiſtratus codicillis ſoluit, quantum alij Conſulares. Abydū eius metropolim fuiſſe arbitror vulgò Amò dictam. Ab hoc Conſulari, non ad Proconſulem, aut Præfectum Prætorij, ſed ad vrbis Conſtantinopolitanæ Præfectum appellari Conſtantinus iuſſit, [a] quod locum habebat vbi cauſæ decem libras auri excedebant, alias ad Proconſulem prouocabatur. [b] Hęc Notitiæ tempore obtinebant. Iuſtinianus verò Helleſpōtum Ponto Polemoniaco coniunxit, eique moderatorem dedit ſpectabilem creatum, vide ſub eo, Proconſul iterum hanc prouinciam amiſit.[c]

a l. eum appellatio C. de appell. b § illud in Authent. de appell. & intra quæ tēp. ſeu Nouell. 23. c Nouell. 20 ſeu Auth. de admin. offic. ſeu ſacr. appell.

Præſidi vero inſularum Aſiæ adiacentium ſemper imperauit. Nam & ſi Præſides proximis ſuę prouinciæ inſulis ius dicunt, [d] vbi vltra centum milliaria non diſtant, ut Iurium cenſent interpretes. [e] Inſulis tamen Aſiam circumiacētibus, proprius datus eſt Præſes, inſularum appellatus. Has Ptolemęus fermè numero XVII. recenſet, inſulæ, inquit, adiacent Aſiæ apud Helleſpontum. Tenedos: in Aegeo autem pelago Lesbus, ſeu Mytilene, in Icario, Icaria, Poſidium, Samus, in Myrtoo Arceſine, Begialis, Minya, Aſtipalea vna ex Cycladibus inſulis: in Rhodiaco & Capathio, Syme, Ceſi, Coos, Coij, inquit Strabo ſoluebāt quotannis pro annuo tributo Romanis C. talēta, quæ Auguſtus remiſit, p Veneris ſtatua, quā illis abſtulit, & Romæ C. Iulio Cęſari dedicauit: Rhodus, etiā paucęq; alię Inſulę huic Præſidi paruerunt. Rhodus, & inſulę, inquit Sex. Rufus, primum Romanis infeſtiſſimę, poſtea fideliſſimæ liberæ ſunt relictę, ſed Veſpaſianus eas dato præſide prouincias fecit, quod & Tranquillus refert. Tenedos ſtatione Gręcorum nobilis a Virgilio celebratur, LXXX. ambit ſtadia. Lesbos Troadis, & Aeolicarum vrbium altera metropolis, circuitus eſt ſtadiorum mille centum. Vrbes in ea celebres fuere Mytilene, quę adhuc extat, & abrea, inſula nunc Midalina vocatur, & Pyrrha. Hęc quoque vinorum generoſitate a poeta laudatur. [f] Samum, vbi natus eſt Pythagoras, 600. ſtadia, Icariam 300. circumire ferunt. Diocletianus ad Diogenem Pręſidem inſularum ſcribit, [g] quem ſub Imperio P.R. Orientis fuiſſe, aliquot iura ſignificant. [h] Cum plurimum verò inſularum præſes Rhodi moraretur, eius ciues apud Valētinianum, & Gratianum Principes conqueſti, obtinuerunt, ut per hyemem, quo tempore difficilis & periculoſa eſt nauigatio, in una ex quinq; illius inſulæ vrbibus degeret, poſtea ad alias tranſiret. [i] Erat autem Rhodus omnium totius Aſiæ inſularum metropolis opulentiſſima, inquit Iornandes, vbi plurimum Præſes moratur, a ſolarum copia eſt denominata, quas ſuis nummis imprimebant, cum inſcriptione ΡΟΔΙΩΝ. infra legitur, ΑΡΙΣΤΟΚΡΙΤΟϹ, qui fuit primus eorum magiſtratus: litterę Δ ſpeciem præ ſe fert, ait Conſtantinus Porphyrogenneta, triangulari videlicet figura. Doriensiū colonia eſt, qui ex Peloponneſo Argiuis & Lacedemonus ab Hercule genꝰ ducūt: quemadmodum in catalogo nauium Homerus ſcribit, eā triquetro ordine a Lyndo Ialyſſo, & Camiro inſulis cingi dicit. Pro codicillis adminiſtrationes quā tum alij Præſides hic ſoluebat, [k] Ab eo quemadmodum & à Præſide Helleſponti ad Præfectū vrbi Conſtantinopolitanæ appellabatur. [l]

d l. inſula, ff. de iudic. e Paul. Caſtr. in d. l. inſulæ, & Bartol. in tract. de Inſulis. f in 3. Georgicorum. g in l. pen. C. vbi cauſ. ſtatus. h ut l. 4. C. de naufragiis ſeu nauel. & Nouell. 8. i l. 6. C. de off. rect. prouin. k ex forma Notitiæ Nou. 8. l d. l. cum appell. C. de appellatio.

PROCONSVLE ACHAIAE & eius inſignibus. Cap. CIII.

NOTITIA impreſſa in indice Achaiam tāquā partē Macedonię ſub Pręfecto Illyrici ſtatuit: Cū verò eius Procóſulis inſignia, & officiū repreſentat, ſpectabiliū ſeriē ſecutā, Aſiæ proconſuli ſubnectit, & à ſuo Pręfecto lōge ſeparat. Ego quoq; eius veſtigiis inhærens, eundem ordinem ſeruabo. Manuſcriptus Veſini codex indicis parte, quę P.P. Illyrici reſpicit, prætermiſſa, eius tantum inſignia, cum Macedonię, & Daciæ imaginibus depingit, cetera omittit: quod argumentū eſt eā regionem tum à Barbaris occupatam, non totam Imperio Romano paruiſſe auctor n. eſt Paulus Diaconus, Attilam Hunnorum Regem, Martiano, & Valentiniano III. imperātibus, cū Pannonias, Daciamq; teneret, Macedoniā, Myſiam, & Achaiam cum vtrâq; Thracia deuaſtaſſe. Achaia vocatur Græcia, ab Achæis, quia quo tempore à Mummio ſubacta eſt, in ea Principatū Achæi tenebant,[m] & iden Achaia Græcia eſt uocata. In ea eſt Athenarū ciuitas cuius Pyræus portus, inquit. D. Hieronymus,[n] ſeptemplici muro erat communitus. Achaia Gręcię nobilis regio, ac pene inſula Aegeo, & Ionio mari cincta, ab Occidēte Macedonia, & parte Aegei pelagi circundatur, contingitq; Iſthmum Corinthiacum, olim XII. vrbibus clara,[o] A Nerone immunis facta, poſtea a Veſpaſiano rurſus tributis fuit ſubiecta. [p] Huius metropolis erat Corinthus in Iſthmo, vbi Proconſul degebat, & eò ad L. Iuniū Gallionem Achaię Proconſulē D. Paulum adductū fuiſſe D. Lucas ſcribit. [q] Hic Proconſul etiam Peloponeſum nunc Moream nocatum regit, quam Achaiæ partē Ptolemæus eſſe uoluit,[r] eius Pręſidis a Notitia nulla mētio fit, & Plinius [s] ad Maximum Achaię Proconſulem ſcribens auctor eſt Athenas, & Lacedęmonem Pelopōneſi metropolim ſub Achaię proconſulatu contineri ita. n. ſcribit, cogita te miſſum in prouinciam Achaiam illam ueram & veram Gręciā, in qua primum humanitatis literę & fruges inuentę, eſſe creduntur. Deinde hanc eſſe terrā, quę uobis miſerit iura, quę leges non inuictis, ſed petentibus dederit, Athenas eſſe, quas adeas, Lacędemonem eſſe quam regas. Hęc ille, qui literas primum ibi inuentas, & frumenti ſemina a Cerere Triptolemo in Attica tradita ſignificat, quod & Pauſanias, Diodorus, Iuſtinus, Ouidius, & alii prodiderunt. Achaia cum eſſet prętoria, lege Clodia Proconſularis eſt facta,[t] & ſub Romanis Principibus poſteà Proconſulem ſemper habuit, ut ſub Traiano Maximū.[u] Apud Vlpianū quoq: [x] Hadrianus Calphurnium Rufum Proconſulem Achaię monet, nè legatum ante ſe é prouincia dimittat & Paulus Iureconſultus Valerii Proculi Achaię Proconſulis meminit,[y] eandem ſub Gallienis à Valente proconſulari Imperio gubernatam fuiſſe Capitolinus, & Spartianus [z] ſcribunt. Sed & Conſtātius Seueriano eiuſdem procōſuli ſcribit. [a] Raphael quoq; Volaterranus [b] recitat inſcriptionē, quę videbatur in columna in arce Athenarum Gręce ſcripta, & latina eſt huiuſmodi. Clariſſimo Proconſuli Gręcię Ruffo Feſto, & Areopagitę Areopagi Senatus trecentorum, & populus Athenienſis beneuolentię, & beneficentię gratia. Is forte eſt Feſtus qui ſub Valentiniano, Conſularis Syriam, & Proconſul Africam rexit.[c] Denique Iulianus Apoſtata Vectium prętextatum Achaię proconſulem fecit, ut auctor eſt Marcellinus[d] Decius tamen apud Trebellium Pollionem, [e] Meſſalam Achaię præſidem appellat. Imperante verò Iuſtiniano, deſiiſſe in Gręciam Proconſules mitti ſuſpicor, quia in Notitia octauę Nouellę, in qua omnes prouinciarum Oriētis magiſtratus recenſentur nullus nominatur Achaię, aut Gręciæ Pręſes, quę forte tum a Barbaris tenebatur.

m Pauſan. lib. 7. n in Act. b. Apoſtol. o ut ſcribit Polybius. p auctore Pauſania. q Act. Apoſt. 18. r Aeneas Sylu. in Europa c. 12. s epiſt. ult. lib. 9. t Cicero in Piſ. u Plinius d. epiſt. ult. x In l. meminiſſe, ff. de off. proconſ. & legat. y in l. ult. ff. ad Trebell. z in Valente. a in l. 9. C. Theod. de epiſc. & cler. b in ſi. 8. libri Geographia. c l. 1. C. ubi de poſſ. agi oport. l. 3. C. de cohorta. d lib. 21. e in Claudio.

NOTI-

NOTITIA

PROCONSVL ACHAIAE CVM INSIGNIBVS.

BIBLIOTECA N. C. ROMA VITT. EMANUELE

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Proconſulis Achaiæ, Prouincia infraſcripta.

ACHAIA.

Officium autem habet ita.

Principem de ſchola Agentium in rebus ducenariorum, qui adorata clementia principali cum inſignibus exit tranſacto biennio.

Cornicularium.

Commentarienſem.

Queſtorem.

Adiutorem.

Ab actis.

Numerarios.

A libellis.

Exceptores, & cæteros apparitores

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Proconſulis Achaiæ ſunt, liber rubro corio tectus, aureiſque faſcijs in ſummo, & medio cinctus, is ſupra abacum albo tapeto, quem aureus limbus ornat, eminet, quemadmodum in Proconſule Aſiæ viſitur. Manuſcripti argento opertum, & aureis facijs cinctum oſtendunt, ut in alijs Proconſulibus. Duo quoque

Principes

Principes in aurata columna alte ſpectantur, & ipſius Achaię imago vas aureis plenum dextra tenens, quod ſiniſtra aperire videtur Tutulum ſeu petaſum in capite geſtat, purpuream togam humero dextro connexam ſuper auream talaremque tunicam induta, nudis pedibus incedit. In manuſcriptis tunica purpurea auroque & albo diſtincta, ſub viridi pallio, & aureis cothurnis induta ſpectatur, reliqua ſunt ſicut in Proconſule Aſiæ cuius omnia habet inſignia.

In officio etiam exemplo aliorum Proconſulum, hunc CCCC. apparitores habuiſſe veriſimile eſt, [a] quorum primus erat Princeps, ex Ducenariis ſcholæ agentium in rebus, qui clariſſimus vocabatur, [b] & adorata clementia principali, cum inſignibus tranſacto biennio exibat, id eſt eo munere liberatus ad adorandum, ſeu exoſculandum reuerenter purpuram Principis admittebatur, [c] ita enim ſalutabatur. Notum eſt autem ex D. Hieronymo & aliis deoſculationem pro adoratione accipi, is enim [d] ſcribit ſe in ſecundo pſalmo, [Greek], id eſt deoſculamini [Greek], adorate quia, inquit, qui adorant, ſolent deoſculari manum & capita ſubmittere, quod beatus Iob ſe elementis feciſſe negabat, dicens, ſi vidi Solem cum fulgeret, & oſculatus ſum manum meam ore meo: Et Hebræi iuxta linguæ ſuæ proprietatem deoſculationem pro veneratione ponunt; Hęc D. Hieronymus. Plinius; [e] in adorando, inquit, dextram ad oſculum referimus: de quo plura Cœlius Rhodiginus. [f] Princeps ergo huius officii, oſculando Principis purpuram eam adorare dicebatur. Hic aũt ritus in adorando Principe ita obſeruabatur, duo vel ille extremis purpuram extollebant, quam adorans oſculabatur. Procopius, Gilimer inquit, [g] & Belliſarius iuſſi ab his, qui Imperatoriam purpuram ſuſtinebant: vltimam eam ſupplices adorauerunt. Hęc ille. Id ergo huius Principi officii indulgebatur, quod aliis Præſidum officialibus nõ licebat, vt Principem ſcilicet officio liberatus, adoraret. [h] Tumque Vicarii dignitatem conſecutus, Comes primi ordinis fiebat. [i] Hic primus Proconſulem ſalutabat, & apud eum ſedebat. [k] ſi cohortalis fuiſſet ab eo onere, princeps officii factus, liberabatur: & qui poſt eum principatum nati erant ex illo liberi. [l] minores etiam ſportulas ipſe, vxores liberi, & coloni, cum litigabant executoribus ſoluebant. [m]

Inſigne autem cum quo hic Princeps exibat, erat cingulum, quo ipſe & pauci alii apparitores vtebantur, [n] functoque officio illud deponebant, niſi maiorem dignitatem eſſent aſſecuti, vt ille qui comes primi ordinis creabatur.

Non omnes verò agentes in rebus ad Principis gradum promouebantur, ſed illi tantum, qui ducenarii dignitatem attigiſſent, & hoc ſenſit Conſtantinus ad gentes in rebus ſcribens: [o] ad ducenariam, inquit, centenariam, & biarchiam, nemo ſuffragio ſed labore vnuſquiſque perueniat; principatum verò adipiſcatur matricula decurrente: ita vt ad curas agendas & curſum illi exeant, quos ordo militiæ vocat, & eos laborum adiutor: Hęc ille.

Habebat Proconſul Achaię in officio, & Cornicularium, Commentarienſem Quæſtorem, adiutorẽ, ab actis, Numerarios à libellis, Exceptores, & ceteros apparitores. In huius officio, & aliorum Proconſulum, omittitur, cura epiſtolarum, quam alij magiſtratus habebãt, & pro ea ſubſtituitur Quęſtor qui in aliorum officiis non nominatur; Is erat, quem vulgo Cancellarium vocant, vel a ſecretis. Niceta [p] ait, Domeſticum a Latinis ſeu cancellarium, à Græcis Logothetam vocari id etiam ſignificat Caſſiodorus, [q] & eloquitur de Quæſtore Principis. Aſiæ Proconſul habebat Scriniarios qui hic omittuntur. Proconſul Africę in Occidente Primiſcrinium. Hi omnes probabantur a Principe, codicillis ſcriptis à ſcriniariis ſacrarum epiſtolarum, & ab ipſo Principe, ac demum Vicario ſubſcriptis. [r]

a l. 2. C. de apparitorib. Proconſ. C. de princip. agentiũ in rebus.
b vt in l. fin. C. de princip. ag. in reb.
c l. 2. C. de priuileg. ſcholar.
d ad Pãmachiũ in Apologia aduerſus Ruffinum.
e lib. 28. c. 2.
f lib. 10. ca. 8. in fine.
g lib. 2. de bello Vandalico.
h l. 1. C. de apparitorib. Præfect. vrb.
i l. ex. & l. ſeq. C. de princip. ag. in reb.
k l. 4. C. e od. tit.
l l. pen. C. eo. tit.
m l. fi. C. eo.
n l. 3. C. de numerar. l. princeps. C. de princip. ag. in reb. l. vl. C. de apparitorib. magiſt. milit.
o in l. C. de offic. mag. offic.
p lib. 7.
q in 6. in formula Quæſtura.
r l. vlt. C. de diuerſ. offic.

DE COMITE ORIENTIS, EIVSque inſignibus, & officio, Cap. CIIII.

SEPTEM totius Imperii Orientalis erant Diœceſes, id eſt plurium ſimul prouinciarũ adminiſtrationes, quarũ quinq; Prefecto Pretorio Orientali parebant, ſcilicet Oriẽtis Aegypti, Aſianæ, Ponticæ, & Thraciarũ. Alię duæ, Macedonię & Dacię Præfecto Illyrici ſuberant, prout iura, [a] & Notitia in indice diſtinguunt, ſingulæque ſuos prouinciarũ Rectores habebant. Prima ergo ſub memorato Præfecto Prætorio erat Orientis Diœceſis Comiti commiſſa.

Orientem veteres plagam vocabant, vbi ſol oritur, à Tigri fluuio vſque ad Cyprum, & Thracias verſus Occidentem, & a Ponto Septentrionali vſque ad Arabiam verſus Meridiem, totamque eam regionem olim Syriam dictam, auctor eſt Plinius, [t] quam terrarum maximam appellat. Vniuerſæque huic regioni Præfectus Prætorio Orientis imperabat. Ammianus verò, [u] ita de Oriente ſcribit. Orientis limes in longum porrectus, & rectum ab Euphratis fluminis ripis ad vſque ſupercilia porrigitur Nili, Læua Saracenis conterminatus gentibus, dextra pelagi fragoribus patens, quam plagam Nicanor Seleucus occupatam auxit mirum in modum; cum poſt Alexandri Macedonis obitum ſucceſſorio iure teneret regna Perſidis: Hæc ille. Guilielmus Tiri Epiſcopus, [x] totam Syriam Orientem fuiſſe ſcribit: Syria, inquit, aliquando largius accipitur, vt ſit nomen totius Orientis: Aliquando ſtrictius, vt parti tantum conueniat: Syria maior, multas prouincias intra ſuum continet ambitum; à Tygride enim habens initium, vſque in Aegyptum protenditur, & à Cicilia vſque in mare Rubrum, cuius ab inferiore parte, quæ eſt inter Tygridem, & Euphratem, prima eius partium Meſopotamia eſt; poſt hanc verò eiuſdem Syrię Cœleſyria maxima portio eſt, in qua Antiochia ciuitas illa nobilis cum ſuis ſuffraganeis vrbibus ſita eſt, cui quaſi a Septentrione vtraque Cicilia conterminà eſt, quæ eiuſdem Syriæ ſunt partes. Ab Auſtro verò Phœniciæ ſtatim coniungitur. Inter partes eius præcipuas ſunt etiam Syriæ partes, vtraque Arabia, prima cuius Metropolis eſt Boſtrũ: Secunda Metropolis eſt Petra deſerti; ſed & Syria Sobali eius Syriæ maioris pars eſt nouiſſima ad Aegyptum reſpiciens: Hæc ille. Nos quoque Orientem hic intelligimus totam eam regionem, quę à Cilicia, Cypro, & Arabia, vſque ad Tigrim extenditur: Ea eſt tota plaga Orientalis, excepta Aſia minore. Cum igitur Perſæ Armeniam, & Meſopotamià, aliaſque vicinas regiones deuaſtarent, opus erat maiore magiſtratu, qui eorum conatus, frangeret. Itaque inuentus eſt Comes vir ſpectabilis, qui Orienti cum militum robore pręeſſet; ſed eum Præfecti Prætorio Orientis Vicarium fuiſſe puto, qui Comitis titulo eſt inſignitus, varijſque nominibus appellatus. ſub Decio enim & Fl. Claudio Metaphraſtes Eumolpium Comitem Orientis nominat ſub Diocletiano Bibianum Pręfectum Orientis, & Domitianum Licaonię Comitem. Alii Pręſidem, vt Vopiſcus. [y] cum, inquit, conſediſſet. Valerianus Auguſtus in Thermis apud Byzantium pręſente exercitu, aſſidentibus Bebio Marco P. P. Q. Vicario, Præſide Orientis: Hæc ille: Is eſt Vicarius proprio nomine ita appellatus, ad quem Diocletianus, & Maximianus ſcribunt [z] Conſtantinus & ipſe quandoque Vicarium Orientis nominat, [a] quandoque Comitem, ſicut & Conſtantinus, Gratianus, & alii. [b] Auctor eſt Marcellinus lib. quarto, imperante Conſtantino poſt Marcellinum, [c] Honoratum

Cod. de offic. comitis Orientis.
a l. nulli. C. de numerar. l. vnic. C. vt nemo ad ſuum patroc.
t lib. 5. ca. 12.
u lib. 14.
x lib. 4. de bello ſacr. cap. 9. & lib. 13. cap. 2.
y in Aureliano.
z l. 14. C. de pœnis.
a in d. l. 1. C. in quib. cauſ. colon. l. 12. C. Theo. de Decurion.
b l. 2. C. de op. pub. l. 4. C. de aquæduc. l. 1. C. de prob ſalario quãquam alij. C. pro comite correctorem nomineur. l. 6. C. Th. de oper. publ. l. 33. & 90. C. Theo. de decurio. l. 2. C. Th. de fiſ. deb. l. vlt. in text. C de his, que per met. iud. non appell. l. 1. C. de cõmer. & merca. l. 36. C. T. de operi publ. l. 26. C. Theo. de epiſc. & cler. l. 8. C. Theo. de haret.
c l. 4. C de oper. publ.

noratum poſtea Nebridium Comites Orientis fuiſſe, quibus Modeſtus, [a] mox Philagrius ſucceſſit, Huic Iulianus Apoſtatæ auunculus, deinde Rufinus Arabianus. [b] Quis verò hunc magiſtratum inuenerit, non conſtat, certe vniuerſo imperabat Orienti, Zoſimus. [c] Comitis inquit, Orientis magiſtratus ea poteſtas eſt, vt qui eum gerit, omnibus prouincias Orientis adminiſtrantibus præſit. & quæcunque ſ... noo aguntur, ut par eſt, corrigat XV. enim prouincijs imperabat, quinque Conſularibus, & octo præſidialibus, duabuſque perfectiſſimorum. Quinque Conſulares ſunt Palæſtina, Phœnicia, Syria, Cilicia, & Cyprus. Initio hæ proprætoriæ fuerunt, poſtea factæ Conſulares: Aliæ octo præſidium manſerunt, nempe, Palæſtina ſalutaris, Palæſtina ſecunda, Phœnicia Libani, Euphratenſis, Syria ſalutaris, Oſrhoena, Meſopotamia, & Cilicia ſecunda. Ijs additę ſunt Arabia, & Iſauria, quæ perfectiſſimos iudices habuerunt. Itaque XV. prouinciæ Comiti Orientis paruerunt, quarum appellationes ipſe cognoſcebat, [d] & Rectores corrigebat. [e] Claſſi quoque Seleuciæ dictę imperabat, quæ ad purgandum latronibus Orientem, aliaſque neceſſitates obeundas, per Orontem flumen nauigabat, [f] Antiochiæ, quæ Syrię eſt metropolis, reſidebat. Vbi Strabo, [g] Orientis Pręfectos prętorium habuiſſe ſcribit, eamque eſſe tetrapolim: ex quattuor enim contiguis urbibus conſtabat, quarum quęlibet proprio muro cingebatur, ſed omnes ſimul communibus mœnibus claudebantur: Daphnes lucus omnium amœniſsimus, in eius erat ſuburbio, cuius nullam arborem excindere, uel diſtrahere licebat. [h] D. Hieronymus, [i] hanc vrbem, totius Orientis metropolim appellat, ubi primum

a Marcell. li. 19.
b Marcell. li. 21.
c in 5 poſt prin.
d l. nemo, C. de iuriſd. omn. iud. e l. 11. C. T. de off. rector prouin.
f l. 1. C. de Claſſ.
g lib. 16.
h l. 1 & 2. C. de cupreſſ. ex luco Daphnenſ. non excid. vend.
i epiſtol. 61. ad Pammachium.

Chriſtianorum nomen eſt inuentum qui prius homines vię uocabantur, [k] ibi & D. Petrus primo ſedit: Conſtantinopolitana ſynodus, [l] Orientis, inquit, Epiſcopi, ſolum Orientem adminiſtrent, ſeruato honore primatus Eccleſiæ Antiochenę. Eam incendio hoſtili exuſtam Iuſtinianus reſtituit, ac mirifice ędificijs exornatam, Theopolim uocauit, [m] & ita eam Procopius appellat. [n]

Verum amplam huius Comitis poteſtatem Iuſtinianus ualde coarctauit, [o] cui ſolam Syriam primã, & illi contiguam Cyrrheſticam reliquit.

Appellabatur á Comite Orientis ad P. P. qui erat in Comitatu, & Quæſtorem palatinum cui ſis inſeruiebant, officium Præfecti, & ſcrinium epiſtolarum: Hoc enim erat generaliter ſtatutum, ubicunque á ſpectabili appellabatur. [p] Mulcat Comes Orientis tantum in VI. auri vncijs, [q] quę eſt fere ſumma 55. noſtrorum aureorum: alii ſpectabiles in tribus tantum uncijs.

Soluit Comes Orientis pro codicillis ſuę adminiſtrationis ſacro cubiculo ſolidos 61. Primicerio Tribunorum notariorum, cum quattuor ſcriniariis ſacri Laterculi ſolidos 10. eius adiutori, tres, officio Pręfectorum prætorio 80. tota hęc ſumma eſt ſolidorum 196. [r] In foro Comitis Orientis 40. tantum aduocati orabant, qui non minus quinquennio iuri operam dediſſent: Horum primus per biennium fiſci patronus creatus, [s] ex publico ſalarium fermè aureorum 600. percipiebat, quod Kalen. Octob. ſoluebatur, quemadmodum & aduocatis P. P. [t] Incipiebat fiſco Kalend. Aprilis patrocinari, [u] & finito biennio, nullius, niſi propinquorum cauſas tuebatur. Priuilegium habebat, ne milites, aut alios hoſpitari teneretur. [x]

k cap. 11 Act. Apoſt. ubi Oecumenius.
l canone 2.
m l. 6. in ſ. C. de ſum. Trin. Nou. 7. c. 8. Nou. 123. §. 3. Nou. 41. §. 1. Nou. 109. in pri.
n lib. 2. de ædificijs Iuſtin. & Cedren. 2. anno imperij Iuſtiniani.
o Nou. 8. § hoc aũt ipſum dicimus per § quia vero aũu. in Authen. de admini. off. in fac. appel. ſeu Nouel. 20. l. præcipimus. § 1. C. de appellat.
q l. fin. § 1. C. de mod. mulctar.
r in § quantum, Nouel. 8.
s l. iubemus. C. de aduo. diuer. iud.
t l. per hanc. C. d. tit.
u d. l. per hanc. eo. tit.
x d. l. iubemus.

NOTITIA

N O T I T I A

COMES ORIENTALIS

CVM INSIGNIBVS.

N O T I T I A.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Comitis Orientis, Prouinciæ infraſcriptę.

PALESTINA.
Phœnice.
Syria.
Cyprus.
Palæſtina ſecunda.
Palæſtina ſalutaris.
Phœnice Libani,
Eufratenſis,
Syria ſalutaris,
Oſrhoena,
Meſopotamia.
Cilicia ſecunda.
Iſauria.
Arabia.
Officium autem viri ſpectabilis, Comitis Orientis habet ita.
Principem de ſchola agentium in rebus ducenariorum, qui adorata clementia principali, cum inſignibus exit.
Cornicularium,
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
A libellis.
Subadiuuas.
Exceptores, & cæteros officiales.

COM-

COMMENTARIVM.

COMES Orientis pro inſignibus, ducrum Principum effigies in ſummo auratæ columnæ præterebat, & librum purpura tectum atque,(vt in Proconſule Aſiæ dictum eſt.) abaco impoſitum: Manuſcripti codices argenteum eius tegumen oſtendunt, cuius ſummum aurea faſcia cingit. In vmbilico aureæ tabellæ aureus item Principis vultus includitur. Abaci tapetum eſt, vt Proconſulum cęruleum. Infra verò depictæ ſunt XV. imagines mulierum, vario veſtium habitu amictarum, quæ totidem prouincias Comiti parentes referunt, ſola Palæſtina purpuream togam geſtat: Aliæ, pallium, aut pallam auream, vel viridem aut purpuream: Omnes auream coronam in capite pro more prouinciæ comptæ, & ante pectus vas aureis plenum, Tributorum exigẽdorum à Comite typum manibus geſtant. Aliquę collo mouile baccatum tenent, ſola Iſauria velo caput tegit. In Vrſini codice omnes pallijs partim cęruleis, partim viridibus, aut purpureis indutę, capillis per humeros ſparſis, aureũ folium ſupra frontem geſtant. In Madructano cęruleis pallijs velatæ ſpectantur. Tres verò harum prouinciarum facti ſunt ordines, & quinæ in ſingulis ordinibus recta linea collocatæ. Quinque ſuperiores ſunt Conſulares, videlicet Palæſtina, Phęnice, Syria Cyprus, & Cilicia. Reliquæ X. ſunt Præſidum, & omnes clariſſimorum, exceptis vltimis Iſauria & Arabia, quæ ſunt perfectiſſimorum, & ideo in indice præſidales non connumerantur. Hæc in magiſtratus codicillis depingebantur, & forte ante Comitẽ progredientem præterebantur, [a] certe in auditorio coram populo pro tribunali retinebantur.

Aliud inſigne Comitis præcipuum erat enſis, quo accinctus ibat, ſed eo Proconſules carebant. [b] Imperabat enim non tantum populis, ſed & militib. [c] Caſſiodorus. [d] Quamuis inquit, omnium dignitatũ officia à manu ſecludantur armata, & ciuilibus veſtibus videantur induti, qui diſtrictionem publicam docentur operari, tua tamen dignitas, & terroribus ornatur, quæ gladio bellico, rebus etiam pacatis accingitur: Vide quo iudicio fueris euectus, quando alijs vigorem fateium videamus eſſe creditum, tibi autem ab ipſis legibus ferrum conſtat eſſe porrectum: Rem cruentam dederunt animo pacato, vt & noxij timorem meruerent, & læſi de optata vltione gauderent. Hæc ille. Alia prætetea pręſidum ornamenta, nempè faſces cum argentata ſecuri, vehiculum item argentatum, & alia huiuſmodi habebat.

Sexcentos verò apparitores tenebat, [e] qui ſine ſacra probatoria creari non poterant, ſicut nec alij illuſtrium & ſpectabilium magiſtratuum cohortales, [f] Probatorię ſunt litterę à Notarijs ſcrinij epiſtolarũ ſcriptę, & manu Principis ſubſcriptæ, quibus apparitores officio Comitis Orientis aggregandos comprobabat. [g] Hęc ſubſcriptio encauſto tantùm fiebat: Is erat liquor cocto murice, & trito conchylio conſtans, qui vicem atramenti, cũ tamen purpureus eſſet, exhibebat. [h] Hoc forte fiebat encauſtica pictura, cuius Plinius [i] meminit, non igne, vt aliqui exiſtimant, tabula inuſta. Habet hic Comes in officio Principem, inquit Notitia: de ſchola agẽtium in rebus ducenarium, qui adorata Clementia principali, cum inſignibus exit: Hęc in officio Proconſulis Achaię ſum interpretatus: ſed hic forte addendum, exit (tranſacto biennio) quemadmodum ibi legitur, & infra in officio Vicarij Ponticę: Hunc ſequebantur Cornicularius, Commentarienſis, Adiutor, Ab actis, Numerarij, A libellis, Subadiuuę, Exceptores, & cęteri officiales. Hic etiam, vt in Proconſulibus cura epiſtolarum omittitur, cuius loco, Subadiuuę poſiti videntur. Ad hoc officium Alytarchię, vel ſecundum aliquos Lyciarchię munera ſpectabat: ideoque horum occaſione aliqua de his, & de Syriarchis ſunt dicenda; quorum iura non ſemel meminerunt. [k]

a l. 4. C. de iniurijs.
b Dion lib. 55.
c Nouell. 27. de Comite Iſauriæ.
d lib. 7. in formula comitiuæ prouinciæ.
e l. vnic. C. de apparitor. com. Orient.
Cod. de apparitoribus Comitis Orientis.
f l. pen. & fin. C. de diuerſ. offic.
g l. probatorias, C. d. ti. de diuer. offic.
h vt in l. pen. C. de diuer. reſcrip.
i lib. 35. cap. 11.
k l. 1. C. de offic. Comit. Orient. l. 1. C. de naturalibus liber. l. nobilem, §. 1. ff. de excuſationib. tutor.

DE LYCIARCHI, ET SYRIARCHI muneribus & ludis. Cap. CV.

LYCIARCHVS, Syriarchuſque ſuarum prouinciarum ſacerdotes, pro illarum, vt opinabantur, ſalute, ſacra procurabant. Ideoque initio magiſtratus munera edere conſueuerant, ideſt gladiatores inter ſe, & cum feris in amphitheatro committere, vt Tertullianus de ſpectaculis refert. [l] In actis Proconſularibus martyrum, [m] legitur Numerium Maximum Proconſulem Ciliciæ iuſſiſſe Terentiano Ciliciæ ſacerdoti, vt munera ederet, & illum plures emiſiſſe feras, quæ multorum corpora deuorarunt: cùm verò martyres non tangerent, præſes iuſſit Terentiano, vt munus gladiatorum ederet, à quibus martyres ſunt confoſſi. Ludos etiam Circenſes, equorum curſus, & theatrales in ſcenis, exercebant. Qui à Lyciarcho editi, ſub Comitis eiuſque officij cura ordinabantur: Syriarchi verò ludi à Syriæ Rectore procurabantur. [n] De Lyciarchis hæc Strabo; [o] Lycij, inquit, adeo ciuiliter & continenter vixerunt, vt fœliciter vſque ad Italiam in mari impetrauerint, & in nullo turpi lucro ſe extulerunt; ſed in patrio more Lyriaci conuentus permanſerunt. Sunt quattuordecim vrbes, quæ in eo ſuffragium ferunt, & in commune comitium ex quaque ciuitate conueniunt, & quod maior pars comprobarit, decernunt; Maximæ ciuitates tria habent ſuffragia: Mediæ duo: Aliæ vnum. Eadem pro portione tributa pendunt, aliaque munera ſubeunt. & paulò poſt. In conuentu primum eligitur Lyciarchus, ideſt Lyciæ præfectus: poſt alij vrbium magiſtratus, iudicia in communi ſiunt prius de bello, & pace, & ſocijs belli conſultabant: nunc id eis non licet, ſed in Romanorum eſt poteſtate, ſub quibus poſiti imaginem antiqui magiſtratus retinuerunt creandi Lyciarchi, qui non amplius, vt olim imperat, ſed ſacerdotio fungens ludis publicis pręeſt: Hęc ille. idem in pluribus alijs prouincijs fiebat, in quibus negocia publica legati ciuitatũ tractabant, ad quorum conuentus plura Principũ reſcripta extant, vt Adriani, [p] ſiue Pij Antonini, [q] τῷ κοινῷ τῶν Θεσσαλῶν, ἀμφικτυονικῷ τῶν Θρᾳκῶν [r] τῷ κοινῷ τῆς Ἀσίας, [s] Alexandri, τῷ κοινῷ ἐν Βιθυνίᾳ Ἑλλήνων, [t] ideſt communi ſeu vniuerſitati Theſſalorum, Thracum, Aſiæ, & qui in Bithynia ſunt Græcorum; ita eorum comitia appellant, in his etiam cauſæ tractabantur, & ſacra à Lyciarcha & Syriarcha fiebant. Tertullianus, [u] Quid ergo, inquit, mirum ſi apparatus agonum Idolatria conſpurcat, de coronis profanis, de ſacerdotalibus Præſidibus, de collegiatis miniſtris. Sic Pauſanias, [x] Sacra, ait, Ioui Nemęo Argiui in Numęa faciunt, eique certum ſacerdotem deligunt, & armatis viris curſus certamina, proponunt in ipſo Numæorum conuentu. Hæc ille. Dubium verò eſt, quomodo Lyciarchi ſacerdotis munera, & ludos, officium Comitis Orientis, Leonis A. iuſſu, [y] curaret, cum Lycia non ad Orientis Comitem, ſed Vicarium Aſiæ ſpectet: Cuiacius vir doctiſſimus, [z] Leonis illud Reſcriptum, [a] deprauatum eſſet ait, & ex uetuſtis codicibus, pro Lyciarchię legendum Alytarchię. Fuit autem, inquit, Alytarcha ſacerdos Antiochię in Syria: ita dictus, quod in ludis, qui in honorem deorum fiebant τῶν ἀλυτῶν, ideſt maſtigophoris pręeſſet; eius fit mentio in Legibus, [b] & auctor eſt Phauorinus, ipſum qui olympica certamina ordinabat, Alitarcham dictum. Similia ſacerdotia Modeſtinus recenſet, [c] ſcilicet Aſiarchiam, & Bithiniarchiam, & Cappadocarchiam, prout in Gręco archetypo legitur, quę ſacerdotia gentium eſſe dicit, ſeu gentilium; & ita etiam appellat Strabo in calce ſui operis,

l tit. de munere.
m apud Cæſarẽ Baron. Card. an. 290.
n l. 18. C. de off. Comit. Orientis.
o lib. 14. Geograph.
p in l. 37. ff. de iudic.
q in l. 5. ff. ad L. Iuliã de vi publ.
r & in l. 1. §. 1. ff. de appellation.
s l. 6. ff. de excuſationib. tut.
t l. 25. ff. de appellationib.
u lib. de ſpectaculis.
x lib. 2.
y in l. vnic. C. de off. Com. Orient.
z lib. 2. obſer. 13.
a d. l. vnica.
b in l. vi. C. T. de expenſ. ludor. l. 12. C. T. de iure fiſci, & l. vlt. C. de cupreſſis ex luc. Daphn. ſecũdum correctiorẽ lectionem.
c in l. Athleta, par. 1. de excuſ. tutor.

[illegible Greek] idest Sunt autem Principes quidam ſub ipſis pyrarchi, & ſacerdotes. Horum & Phœniciarchorum Conſtantinus Iuſtinianuſque meminerunt. [a] Aſiæ quoque ſacerdotium nominatur à Papiniano, [b] & ab Hermogeniano prouinciæ ſacerdotium vocatur. [c] Euſebius porro Cæſarienſis [d] narrat, rogatum fuiſſe Philippicum Aſiarcham: vt Leonem emitteret in Polycarpum, & ille negauit ſibi licere, quod munus ſuæ editionis expleſſet. Ruffinus Aſiarcham munerarium vocat: ſumptus enim in edenda munera ipſi Phœniciarchi faciebant. Alexander A. [e] Si de proprio ſuo, inquit, patrimonio muneris editionem tuo nomine pater tuus repromiſit, ideoque etiam ſacerdotem te creari impetrauit, onus erogationis commune omnium hæredum eius eſſe præſes prouinciæ non ignorabit. Idem Honorius A. [f] Iudices, inquit, in ludis duos aureos non excedant, exceptis Alytarchis, Syriarchis, itemque Aſiarchis, quorum nomen votiuæ feſtiuitatis ſolemnitas dedicabat. [g] Conſtantinus vero, & Gratianus AA. [h] nec non alij [i] hæc ſimpliciter ſacerdotia vocant. Coronam auream in capite, togam auro purpuraque intextam hi ſacerdotes geſtabant. Tertullianus: [k] Eodem more, ait apud Aegyptios & Babylonios inſignia erant dignitatis, quo more nunc prætextæ, vel trabeæ, vel palmatæ, & coronæ aureæ ſacerdotum prouincialium.

De his ornamentis intelligit Valerianus A. [l] ad Vindium prouinciæ cuiuſdam ſacerdotem factum ſcribens Atrocem, inquit, ſine dubio iniuriam eſſe factam manifeſtum eſt, ſi tibi illata eſt, cum eſſes in ſacerdotio, & dignitatis habitum, & ornamenta præferres. Hactenus de Comite Orientis, Lyciarchis & Syriarchis: nunc de prouinciarum Rectoribus qui ipſi parebant, eſt diſſerendum; & iuxta Notitiæ ordinem, à Conſularibus vt dignioribus auſpicati, ab eo qui Palæſtinam regebat incipiemus: deinde ad Præſidales Præfectiſſimorum prouincias veniemus.

a in l. 1. C. de naturalib. lib. Ed. &c. 4. de magiſtratu. Phœnicia Liban. Nouell. 89. §. vlt.
b in l. 8. de vacation. muner.
c in l. 17. de muneribus & honoribus.
d lib. 4. eccleſiaſtic. hiſtor. c. 15.
e in l. vnic. C. de periculo ſucceſſ. parent. lib. 10.
f in d. l. fin. C. T. de expenſ. ludor.
g l. 103. C. Th. de Decurionib.
h in l. 46. 75. C. Th. d. tit.
i in l. non diſtinguemus. § ſacerdotis, ff. de arbitr. l. 1. §. 1 ff. ad L. Iul. de ambit. l. pen. C. de pact. l. 33 & 51. C. de epiſc. & cler. l. pen. ff. de vacat. muner.
K de idolatria.
l in l. 4. C. de iniur.

De Conſulari, & poſteà Proconſule Palæſtinæ, eiuſque inſignibus. Cap. CVI.

PRIMVS inter Orientis Rectores qui Comiti parebant, Conſularis Palæſtinæ recenſetur, eadem Iudæa dicta ab Oriente, & Septentrione Libano, & Antilibano: Ab Occidente parte Phœniciæ terminatur: & a Sidone vſque in Gazam, & Arabiam ſecundum Syriaci littus maris extenditur: A meridie Arabia Petræa cingitur. Latitudo eius à Ioppe oppido ad Thracones montes, ſiue Antilibanum, eſt circiter millium paſſuum LX. quam mediam ferè Iordanis fluuius diuidit. Longitudo à fontibus Iordanis, & monte Libano, vſque ad Berſabeam vrbem atque initium Aegypti, eſt millium paſſuum CLX. Plinius ait CLXXXVIII. Clauditur vndique montibus huic abruptis rupibus, & profundis vallibus concurſu torrentium, inde altis, & implexis anfractibus ſic contractis, vt per anguſtos colles vix pateat tranſitus viatori. Appellata eſt Palæſtina a Philiſtin, quem nos corrupte Palæſtinum dicimus. Is deſcendit a Cham filio Noe, ait D. Hieronymus. [m] Dirutis Hieroſolymis, caput Palæſtinæ fuit Cæſarea, ad littus maris Syriaci, cis Iordanem ſita, prius turris Stratonis à Stratone Sidonis Rege ædificata, poſtea Cæſarea à Veſpaſiano vocata, inquit, Iuſtinianus, [n] quod in eius obſidiones is Cæſar ſit appellatus. Plinius ait Veſpaſianum eo coloniam deduxiſſe, vnde togatus eius populus incedebat, & Palæſtinæ imago togata in Comitis Orientis inſignibus conſpicitur. Ioſephus verò, [o] & Ammianus, [p] ac D. Hieronymus, [q] in honorem Octauiani Principis eam vrbem ædificatam,

m in quaeſt. in Geneſ. cap. 10.
n Nouel. 103. de Proconſ. Palæſtinæ.
o lib. 15. Antiq. iudaica c. 10 & lib. 16. c. 5.
p lib. 14.
q in Act. Apoſt.

& Cæſaream ab Herode ſeniore vocatam volunt; quam ampliatam mirificè ædificauit, ac templum ibi albo marmore Auguſto conſtruxit, & Palæſtinæ primæ, [r] vel vt ait Gulielmus Tyri Epiſcopus [s] ſecundæ metropolim eſſe voluit. D. quoque Hieronymus [t] Cæſaream Palæſtinæ caput appellat, vbi Herodes primi nepos ab Angelo percuſſus, Cornelius Centurio baptizatus, & Abagus Propheta, [u] Zona D. Paulum ligauit, ibidem & milites ad vtraſque Iordanis ripas ſub duce Palæſtinæ ſtationem habebãt, Ea demum iuris Italici, idest immunis facta fuit. [x] Cuius verò populo opibuſque abundaret, prius ſub Iuliano Apoſtata Conſularem habuit, [y] deinde ſub Gratiano Proconſulem, [z] quo tempore in duas prouincias diuiſa fuit, ſiquidem Theodoſius in vtraque Palæſtina Iudæorum Synedria, ſeu ſeniorum, ac magiſtrorum collegia fuiſſe ſcribit: [a] poſtmodum in tres partes eſt diuiſa; Primam idest maiorem, cuius metropolis fuit Cæſarea, ſeu turris Stratonis, & Secundam, cuius caput fuit Samaria, Sebaſte, ab Herode Rege dicta, quæ fuit colonia, [b] alij dicunt Scythopolim, [c] & Tertiam Salutarem, cuius metropolis erat Hieroſolyma. Prima tantùm Conſularis fuit, reliquæ a Præſidibus regebantur. Hæc prouincia celebris erat Rhetorum atque artium academiis, in quibus ſe inſtitutum fuiſſe D. Gregorius Nazianzenus in oratione funebri Cæſarei fratris memorat. Iuſtinianus verò [d] Palæſtinam primam Proconſularem fecit, vt picreata, idest veſte purpura circumtexta, quali & alij Proconſules, & aureo torque, curruque argentato publicè vteretur, & more aliorum Proconſulum ſex faſces præmitteret. [e] Viginti duas libras auri, quæ efficiunt fere 1400. noſtros aureos à Principe percipiebat, quibus ipſe, & aſſeſſor, officiumque alebantur; at ſtationariorum militum manu & aliorum opera quietam pacatamq; regionem tenebat: Ab eo quẽadmodum & ab alijs ſpectabilibus ad P.P. qui erat in Comitatu, & Quæſtorem ſacri palatij, adminiſtrante officio P.P. appellabatur. [f] Pro codicillis magiſtratus ſoluebat hic Conſularis tribus chartularis ſacri cubiculi ſolidos nouem. Primicerio Tribunorum notariorum 24. Eius adiutoribus officio Præfectorum 40. Hæc colligebant ſummam ſolidorum 76. [g] Proconſul uerò ultimo creatus, ſoluebat quantum alij Proconſules. [h]

Sub finem Notitiæ Orientalis, ſpectatur Conſularis Palæſtinæ, habens a dextra abacum purpureo tapeto ſuſtectoque mitratum, cui liber mandatorum viridi corio tectus inhæret, propè aurei Principum vultus, aureæ item columnæ, præfixi aſtant, quæ ſunt eius inſignia. Ipſe in ſolio ſuo aurata uagina, balteoque item aurato, accinctus ſedet, ſiniſtra haſtam tenens, in cuius ſummo tabula nomen prouinciæ Palæſtinæ ſcriptum oſtendit, dextra auratum cornu annonis plenum gerit: quod tributum in primis ex prouincia ab ipſo exigendum refert. [i] In capite galerum cum aureis plumis phrygiatum præfert. A pede ſurſum ad poplitem purpureis ocreis per medium auro diuiſis indutus, viridi pallio dextrum humerũ tegit: In manuſcriptis ſupra tunicam cæruleam pallio purpureo amictus, in ſolio aurato alte ſedet. Mãdatorumque liber argento tectus, quatuor auratis loris conſtringitur. Alios Conſulares iiſdem vſos inſignibus Notitia monet.

Officium Conſulatis Palæſtinæ hoc habebat, ſcilicet Principem de eodem officio, Cornicularũ, Commentarienſem, Adiutorem, Numerarium, Ab actis, A libellis, Exceptores, & cæteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam, ſine annotatione clementiæ Principalis: Hæc Notitia. Eadem ferme uerba ſunt Theodoſij A. ad Florentium. P.P. [k] Nullum, inquit, ex Principe cohortalis officij, uel ad aliam poſſe militiam adſpirare, uel miniſterijs ſibi contra publicam utilitatem blandiri, uel ad quamlibet aliam dignitatem ad præiudicium præteriti ſtatus accedere concedimus. Hæc ille. Ita enim cohorti erant obnoxij apparitores, ut eam non poſſent deſerere.

r d. Nouell. 103. in prin.
s lib. 10. belli ſacri, cap. 15.
t in epiſt. ad Pãmachium.
u in Act. Apoſt. vbi D. Hieronymus.
x l. 1. et ult ff de cenſib.
y l. ſi quis decurio. 24. C. de decurio. l. 55. C. T. eod. tit.
z l. 42. C. Th. de appel. l. 28. C. T. quor. appel. non recip. & d. Nou. 103 in prin.
a in l. Iudæorũ, C. de Iudæis.
b d. l. 1. ff. de cenſib.
c Pratum ſpirituale, cap. 50.
d d. Nouel. 103.
e l. antepe. ff. de offi. proconſ.
f l. præcipimus, §. 1. C. de appel. & l. in Auth. de ad miniſtr. eff. in ſacr. appel. ſeu Nouell. 20.
g Nouell. 8.
h d. Nouell. 8.
i Nouel. 103.
K in l. pen. C. de cohortalib.

ſerere. [a] Hæc officia militiæ vocabatur, [b] & ideo Notitia dixit, Hos non poſſe ad aliam tranſire militiam, SINE ANNOTATIONE CLEMENTIÆ PRINCIPALIS. Annotatio erat ſubſcriptio Principis. Leo enim A [c] iubet his qui militiæ, id eſt officij maiorum iudicum ſociantur, edi authenticas ſcripturas, quæ diuinam, inquit, noſtræ pietatis continent adnotationem, id eſt ſubſcriptionem, & ita in præcedente reſcripto idem Leo de officijs loquens, interpretatur. [d] Militiam, ait, ſortiantur ex authenticis ſacris probatorijs manu noſtra ſubſcriptis. Ita verò Princeps ſubſcribebat A. M. D. id eſt, Auguſti manu diuina, vt apparet in nouella lege Valentiniani. [e] Et quia notis ſubſcribebat, puncti diuina manu dicebantur illi quorum litteris Imperator ſubſcribebat. [f] Hanc diuinam ſubnotationem appellauit Iuſtinianus. [g] Præfata clauſula, vt apparitores ad aliam non tranſeant militiam, in Illuſtrium, aut ſpectabilium officijs non reperitur, quia illi cohortis non erant obnoxij. [h] alij Conſulares, ſubicit Notitia, ad ſimilitudinem Conſularis Palæſtinæ officium habent: hunc enim Côſularem tamquam digniorem, aliorum exêplar eſſe voluit. Cæteras Palæſtinas infrà inter præſidales proſequemur. Nunc alias Conſulares continuabimus.

a l. 7. & l. vlt. C. eo.
b d. l. 9.
c in l. vlt. C. de diuerſ. offic.
d vt in l. pen. C. eod.
e de homicidio caſu fact.
f l. 4. C. de aduocat. diuerſor. iudicum.
g l. prima in fin. C. de Iuſtin. C. confir. mand.
h l. 1. C. de apparitorib. P. P.

DE CONSVLARI PHOENICIAE. Cap. CVII.

MARCELLINVS, [i] de Phœnicia hæc ſcribit. Accliuis Libano mōti Phœnice regio plena gratiarum, & venuſtatis, vrbibus decorata magnis, & pulchris, in quibus amœnitate celebritateq; nominum Tirus excellit, Sidon & Berithus, ijs denique pares Emiſſa & Damaſcus, ſeculis conditæ priſcis. Hæc ille. A palmarum copia, quas Græci phœnices appellant, dictā eſſe Phœniciam Procopius [k] ſcribet. Gorielmus Tyri Epiſcopus, [l] ita diuidit. Olim, per multa tempora Phœnicia ſimpla fuit, & vniformis, nunc autem in duas diuiſa eſt, quarum prima maritima dicitur, cuius metropolis eſt Tyrus, vrbs habēs XIIII. ſuffraganeos; altera verò dicitur Phœnicia Libanenſis, cuius metropolis eſt Damaſcus, quæ etiā aliquando dicitur Syria. Hæc iterum Phœnicia poſtea diuiſa eſt in duas partes, quarum altera dicitur Damaſcena; altera Emiſſena: Hæc ille. D. Hieronymus [m] Phœnicia, ait, prouincia Syriæ eſt, cuius partes ſunt, Samaria, Gallilæa, & aliæ plurimæ regiones. Gallileæ quoque duæ ſunt, vna gentium vicina finibus Tyriorum in tribu Nephtalim, vbi & Salomon viginti quinque ciuitates donauit Hiram Regi Tyri; altera circa Tyberiadem, & ſtagnum Genezaret in tribu Zabulon: Hæc D. Hieron. tota regio inter Palæſtinam & Syriam Palmirenā trianguli ſpeciem præbet, Ab Oriente habet fontem Eleutheri, & Chryſorhoæ caput, a Meridie montem Libani: ab Occidente mare Aegyptium, vbi in latum extenditur, Phœnicia maritima, a Corſeo fluuio cincta, vbi Biblus, & Tripolis, Berythus, ac Sidon, Conſularem habuit, qui Tyri reſidebat: altera Phœnicia Libani præſidem, itaque Diocletianus ad Criſpinum, [n] & Conſtantinus ad Marcellinum [o] Phœniciæ Præſides ſcribentes, de hac intelligunt. Iulianus verò Apollam, Iulianum; [p] & Valentinianus, Leontium, [q] Phœniciæ Côſulares vocantes, de maritima loquuntur, quam & Iuſtinianus inter Conſulares recenſet, [r] in ea etiam Dux cum pluribus Equitum peditumque copijs caſtrametabantur, vt Phœniciæ maritima Tyrus metropolis eſſet ab Hadriano Paulus Tyrus rhetor ad eum legatus profectus impetrauit. [ſ] Poſtea Theodoſius Iunior Berythum eiuſdem prouinciæ metropolim fecit. [t] Itaque duas metropoles habuit, ſicut Pontica Amaſiam & Neocæſaream. [u] ſequitur Syriæ Conſularis, & ipſe Comiti Orietis ſubiectus.

i lib. 14.
K in primo de bello Perſico.
l lib. 13. ſacri belli cap. 2.
m in Act. Apoſtolor.
n l. 3. C. de diuerſ. reſcript.
o in l. vnic. C. de form. & imp. ſublat.
p l. 52. C. Theod. de decurionib.
q l. 9. C. T. de lustr. collat.
r Nouel. 8. in Notitia.
ſ Suidas in ver. Παῦλος Τύριος Alerat lib. 14. parerg. lib. 14. parerg. c. 15.
t l. 1. C. de metropo. Berytho.
u Nouell. 28.

De Conſulari Syriæ primæ. Cap. CVIII.

SYRIA Septentrionē verſus, Cilicia, & Amano monte terminatur: ad Oriētem Euphrate, ab Occaſu Syrio & Aegyptio pelago: a Meridie Arabia Felici, & Aegypto. Plinius terrarum maximam appellat. Sub ea Paleſtinam, Phœniciam, & Meſopotamiam complexus, Marcellinus vero [x] ſub Syria Comagenam ſeu Euphratenſem Phœnicem, & Paleſtinam comprehendit. Eius latitudo inter Ciliciam & Arabiam eſt 470. millium paſſuum. Longitudo 525. Antea Aſſyria dicta, ab Aſſur, cuius metropolis eſt Damaſcus, inquit D. Hieronimus, [y] vbi Syriæ præſes degebat. Ante Hadrianum hæc vna prouincia fuit, cui Auguſtus Saturninum mox Cinnam, Quintilium, Varrum, & alios legatos præfecit, [z] ſub Claudio Cæſare, defuncto Rege Sohemo Ituræ, & mortuo Agrippa Iudæa Syriæ ſunt additę, vt auctor eſt Tacit. [a] & Ioſeph [b] Imperante Nerone Conſularem habuit. vt auctor eſt Tranquillus, Iudæi, inquit, cæſo præpoſito inſuper Syriæ Conſularem ſuppetitas ferentem, rapta aquila fugauerunt. Hæc ille. Eodem titulo hanc prouinciam Caſſium Seuerum ſub Hadriano adminiſtraſſe puto; [c] qui, inquit Spartianus, eam à Phœnicia ſeparare voluit, nè Antiochia, quā odio proſequebatur, ciuitatum metropolis diceretur. Ea regio Libano monte interſecta, in duas prouincias ſcinditur Phœniciam, & Syriam Cœlem, id eſt cauam Syriam, ſic dictam, quia inter duos mōtes clauditur. Demùm excluſis Iudæa, & Phœnicia tres prouinciæ factæ; Syriæ in plurali ſunt appellatæ, [d] & in tres diuiſæ, Syriam cœlem, quæ prima nuncupatur, & Conſularem habebat, Palmyranam ſeu ſalutarē ſecundamq; Syriam dictam; & Comagenam ſeu Euphratenſem prope Amanum montem, Ammian. [e] Poſt Oſthoenam, inquit, Comagena, nunc Euphratenſis aſſurgit Hierapoli vetere, Nino, & Samoata ciuitatibus amplis, & illuſtribus. Deinde Syria p ſpacioſam inter patet diffuſa planiciē. Hanc nobilitat Antiochia mundo cognita ciuitas, Laodicea, Apomea, & Seleucia: poſt hanc accliuit Libano monti Phœnice regio, Vltima terrarum eſt Palæſtina, per interualla magna porrecta, cultis abundant terris, & nitidis. Quibus verbis, quattuor Syrias deſcribit, Phœnicia, & Iudæa incluſis, ſed excluſa Palmyrena. Notitia Syriam Cœlem ſiue primam Conſularem ponit, Euphratenſem ſeu Comagenam, & Syriam ſalutarem, ſeu ſecundam: Præſidales: Iuſtinianus verò, [f] primam & ſecundam Syriam Conſulares ſtatuit, Euphratenſem Præſidalem. Quę ergo a Notitia ſimpliciter Syria vocatur, eſt Cœles, quę prima à Leone Imperatore nuncupatur, [g] & hęc diuiſis Syrijs Conſularem habuit. Conſtantius enim Hieroclem, & Theodorum Syriæ Conſulares appellat. [h] Marcellinus, [i] Theophilum, Valentinianus Feſtum. [k] Huic ſub Antonino Caracalla Claudius Triphoninus Iureconſultus præfuiſſe creditur, [l] ſub Diocletiano Arcadius Chariſius, & ipſe Iureconſultus illi ius dixit. [m] Sub Conſtantino Dalmatius eius fratris filius. [n] Poſtremo Iuſtinianus hanc prouinciam cum Cyrrheſtica regione Comiti Orientis regendam commiſit. [o] Huius Metropolis erat Antiochia, omnium totius Orientis ciuitatum nobiliſſima. Tacitus. [p] Diſceſſere, inquit, Mutianus Antiochiam, Veſpaſianus Cæſaream; illa Syriæ, hęc Iudeæ caput eſt. Herodianus libro ſecundo ſcribit Syriorum gentem eſſe leuiſſimam, pronamque ad res nouandas, ac ludis oblectari. Hactenus, de Conſulari Syriæ primæ. Nunc vt Notitiæ ordinem ſeruemus, alijs

K Syrijs

x lib. 14.
y in quæſtio. ad 10. cap. Geneſ.
z Tacit. 2. Ioſeph & Aegeſipp. de excid. vrb. Hieroſolymit.
a lib. 13. & 18.
b in 19. antiq. c. vlt.
c l. 1. C. de teſta. Spartia. in Hadriano.
d l. 7. §. quibuſdā, ff. de interd. & relega. l. 3. ff. de cenſib.
e lib. 14.
f in Nouella 8. in Notitia.
g in l. vnic. C. de offic. com. Orien.
h l. 6. C. Th. de iu. fiſc. & l. 78. C. quor. appellat. non recipiant.
i lib. 14. & 15. ad fin.
K l. 3. C. de cohortalib.
l l. 1. C. de iudais.
m l. 9. C. de quæſtionib.
n Eutrop. & Nicephor. lib. 8. c. 48.
o §. hoc autem ipſum, Nouel. 8. §. quem verò dua. Nouel. 150.
p lib. 18.

Syriis Prǽſidialibus intermiſſis, ceteros Orientis Cõſulares proſequemur: & Cypri Conſularem continuabimus.

DE CONSVLARI CYPRI. Cap. CIX.

CYPRVS inſula in Pãphilio mari ſita, à Cypro Cyniri, & Veneris filio eſt appellata, vt Stephanus de vrbibus & inſulis, & de colonijs Aegyptiorum Conſtãtinus Porphyrogenneta tradit. Addit eam XIII. vrbes habuiſſe, Conſtantiam metropolim, Citium, Amathum, Cyreneam, Paphum, Arſinoem, Solos, Lapithum, Cerbeam, Tamaſiam, Trymithũ, ex qua S. Spiridon & Carpaſus prodiere. Diuerſis Regibus paruit, inter quos fuit Demonicus, ad quẽ Iſocrates orationes ſcripſit, donec ad Reges Aegypti, & inde ad Romanos peruenit, vt infra dicetur. De hac ita Marcellin.[a] Cyprum inſulam, inquit, procul à continenti diſcretam, & portuoſam, inter municipia crebra, vrbes duæ faciunt claram, Salamis & Paphus altera Iouis delubris, altera Veneris inſignis. Tanta autem tam que multiplici fertilitate abũdat rerum omnium, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus à fundamento ipſo carinæ ad ſupremos vſque carbaſos ædificet onerariam nauem, omnibuſque armamentis inſtructam mari committat. Nec pudet dicere auidè magis hanc inſulam Populum Romanum inuaſiſſe, quàm iuſtè. Ptolemæo enim Rege fœderato nobis, & ſocij ob ærarij noſtro anguſtias iuſſo ſine vlla culpa proſcribi, ideoq; hauſto veneno voluntaria morte deleto, & tributaria facta eſt, & velut hoſtiles eius exuuiæ claſſi impoſiti in vrbem adductæ ſunt per Catonem. Hæc ille. Ob penuriam ergo ærarij Rom. à Pub. Clod. Trib. Pleb. lege lata eſt publicata, & mortuo Ptolemæo eius & Aegypti Rege, à M. Catone in prouinciæ formam redacta, primuſque eam C. Sextilius Rufus Quæſtor iure prætorio adminiſtrauit; Deindæ Ciliciæ attributa à Proconſule eſt adminiſtrata, Strabo[b] eam pretoriam fuiſſe ſcribit, aliquando tamen à Proconſulibus rectam ex marmoribus conſtat, & D. Lucas[c] à Sergio Paulo Procõſule eam ſub Claudio adminiſtratam fuiſſe refert. Demum Conſularem habuit, qui pro codicillis magiſtratus pendebat quantum alij Conſolares.[d] In ſacris literis chetim vocatur, quia is primus ibi vrbes condidit, à quo Cithium oppidum tempore D. Hieronymi extabat, vt ipſe in locis Hebraicis narrat. Appellabatur olim à Conſulari Cypri ad quæſtiorem exercitus Iuſtiniani; Deinde cautũ eſt, vt ad eum & Quæſtorem palatij prouocaretur.[e]

Auctor eſt Nicephorus,[f] imperante Anaſtaſio corpus D. Barnabæ Apoſtoli in Cypro ſub arbore ſiliqua inuentum, ſuper cuius pectore Matthæi Euangelium ipſius D. Barnabæ manu ſcriptum iacebat, hac de cauſa Cyprij ab Antiochię Archiprȩſule, cui ſuberãt, fuere liberati, itaque ſuum Metropolitanum habere cœperunt. Id Iuſtinianus in gratiam Theodorę coniugis Cypriæ confirmauit.[g]

a lib. 54.

b lib. 14. in fin. & 17. in fi.

c Actu. 13.

d Notitia Nou. 8.

e Nouel. 41.

f. lib. 16. cap. 37.

g d. cap. 37.

DE CONSVLARI CILICIAE PRIMA, & præſide ſecunda. Cap. CX.

VLTIMVS ſub Comite Orientis Conſularis eſt Ciliciæ: hæc ab Oriente Amano monte à Syria Cœle ſeparatur, à Septentrione parte Armeniæ & Cappadocię, ab Occidente Pamphilia, à Meridie Iſſico ſinu terminatur. Eam Marcellinus[h] ita deſcribit: Superatis Tauri montis verticibus, qui ad Solis ortum ſublimius attolluntur, Cilicia ſpacijs porrigitur latè diſtentis, diues bonis omnibus terra, eiuſq; lateri dextro adnexa Iſauria: & infrà. Hæ duæ prouinciæ bello quondam Pyratico cateruis mixtæ prædonum à Seruilio Procõſule miſſæ ſub iugum, factæ ſunt vectigales: Hæc ille. Idem Sext. Ruffus; Cilicia, & ſi pars Aſię minoris, Orienti tamen attribuitur, non Aſianæ. Eius metropolis eſt Tharſus D. Pauli Apoſtoli patria, & Proconſulis ſedes, quæ Cidno fluuio interciſa, vulgo Teraſſa nuncupatur. Prouincia Carmania dicitur, à Carmanis Turcis qui eam an. 250. tenuere, donec à ſuæ ſectæ hominibus expulſi ſunt. Huic olim Proconſul imperabat: Nam Cicero, Plinius, & alij Ciliciæ Proconſules, aut eorum loco fuere. Hadriano imperante Vinium Varum legatum habuit,[i] deinde Benidium Rufum.[k] ſed dubium tantum eſſet Conſularis, an poſtea à M. Antonino ſi facta: Is enim prouincias inquit Capitolinus, ex proconſularibus Conſularibus, aut ex Conſularibus Proconſulares, aut pretorias, pro belli neceſſitate fecit. Certè ſub Antonino Caracalla Rotilianus Ciliciam Conſularis regebat.[l] Vopiſcus Aurelianum, Conſtantino imperante Proconſulem Ciliciam rexiſſe ſcribit. Duplex verò Cilicia fuit,[m] Campeſtris Cilicia prima dicta, & Trachea Cilicia ſecunda. Prima à Cõſulari regebatur,[n] cuius metropolim Tharſum fuiſſe diximus. Secunda à Prǽſide,[o] cuius metropolis Amauarza vrbs antiquiſſima fuit. Strabo,[p] Cilicia, inquit, quæ extra Taurũ eſt, diuiditur in Ciliciam Thrachęam, id eſt aſperam, & Campeſtrem. Thrachęa oram maritimam perangustam habet, & nullum, vel raro locum planum, ei Taurus imminet, parum frequens incolis vſque ad latera Borealia, quæ circa Iſauriam ſunt, & Homonodes vſque in Piſidiam: Eadem Thrachiotis dicitur, & incolæ Thrachiotæ. Campeſtris vero, à Solis, & Tarſo Iſſum vſque pertendit. Hæc ille.[q] Hanc inter Conſulares, & aliam inter pręſidales etiam Iuſtinianus recenſet.[r] Ciliciam Thrachæam antea Regibus conceſſam in prouinciæ formam Veſpaſianus cõuertit. Tranquillus.[s] Thracham, inquit, Ciliciam & Comagenam ditionis Regiæ vſque ad id tẽpus, in prouinciæ formam redegit, vulgo codices ſunt corrupti, pro Thracheam enim legunt Thraciam, quæ longe ante Romanis paruerat, id & Pub. victor[t] comprobat. Syria, ait, Palæſtina, necnon Cilicia Thrachęa, & Comagene, quam Auguſtophratenſem nominamus, prouincijs acceſſere, additi que ſunt Iudæi. Hanc Ciliciam Dario Perſarum Regi 50. talenta olim pro tributo, ſoluiſſe, Herodotus[u] eſt auctor. Cilices inſignes nautę & piratę fuere, ac nauibus plurib. M. D. cũ ſocijs mare vexarunt, donec à Gn. Pompeio ſunt extincti,[x] eorum mores in prouerbia abierunt.[y] Ciliciæ primæ Rector pro codicillis magiſtratus ſoluebat, quantum alij Conſulares: Secundę quãtum Pręſides.[z] Hi ſunt Cõſulares, qui Comiti Orientis ſuberant: nunc de alijs eius pręſidibus eſt dicendum, & à reliquarum Palæſtinarum rectoribus auſpicabimur.

h lib. 14.

i l. 1. § 3. ff. de re. mil.

K l. 2. in fin ff. de iure immuni.

l l. 1. C. de generali abolitio.

m l. 5. C. de tempor. appellat.

n Nouell. 8. in Notitia.

o l. 24. C. T. de appellat. l. 1. de inoffic. dotib. d. Nouell. 8.

p lib. 14.

q Ptolem. lib. 5. cap. 8. Plin. lib. 5. cap 27.

r in d. Nou. 8. in Notitia.

s c. 8. in Veſpaſiano.

t in Veſpaſiano.

u in quinto.

x Plutarchus in Pompeio.

y Cilix haud facile verũ dicit, Cilicij ſermones, Cilicum exitio Cilicij Imperatores.

z d Nouel. 8. in Notitia.

DE PRAESIDIBVS, II. ET III. Palæſtinæ ſalutaris. Cap. CXI.

SVB eodem Comite præſidem habuit ſecunda Palęſtina, cuius metropolis fuit Samaria, poſtea ab Herode Rege, Sebaſtę appellata, id eſt Auguſta. Hęc regio inter Galilęã, & Iudeã ſita à Ioſepho Samaritis, ab alijs ſecunda Palęſtina vocatur. Tertia vero Palęſtina ſub eiuſdẽ Comitis Imperio ab alio pſide regebatur, q̃ à ſalubribus aqs, ſalutaris eſt dicta. Hęc pſiunt, ppè oppi ſũ Emaus poſt modũ Nicopolim à Romanis vocatũ ub. victoria cõ

a lib.5. c. 51.

tra Iudæos obtentam. Sozomenus,[a] Ante hanc vrbem, inquit, in triuio, vbi Chriſtus cũ Cleopha poſt reſurrectionem incedens, ſimulabat ſe ad alterum pagum contendere; Fons eſt quidem ſalutaris, in quo non homines modo, qui ęgrotant loti curantur, ſed & alia pariter animalia diuerſis detenta languoribus emundantur, quod ex eo contigiſſe traditur, quia Chriſtus ad fontem cum diſcipulis pedes lauauit, Vnde aqua facta eſt diuerſarum medicamen paſſionum. Ioſephus verò[b] id naturali aquæ virtuti non miraculo tribuit. D. Hieronymus,[c] eſt ait, in tribu Aſer, villa quædam nomine Bethaoea in quintodecimo à Cęſarea lapide, ſita in monte contra Orientalem plagam, in qua & lauacra dicuntur eſſe ſalubria. Marcellinus,[d] loquens de Palæſtina. In his, inquit, tractibus nauigerum nuſquam viſitur flumẽ, at in locis plurimis aquæ ſuapiè natura calentes, emergunt ad vſus aptæ multiplicium medelarum. Hæc ille. Idem tradit Guilielmus Tiri Epiſcopus.[e] Ioſephus quoque[f] ſcribit aquas calidas apud Callirroen vltra Iordanem fluuium, præter vim medicã potu quoque iucundas fuiſſe. Epiphanius contra Ebionitas[g] proficiſcũtur, inquit, ad Gadara ad aquas calidas, quo loco ſingulis annis conuentus celebratur. Accedunt enim vndequaque, qui lauare uolunt ad dies aliquot, morborum videlicet deponendorũ gratia. Hæc ille. Huius prouinciæ metropolis fuit Ælia Capitolina, ita ab Aelio Hadriano, qui eã reſtituit, appellata, prius Hieruſalem dicta: His tanquã minoribus regionibus Pręſides imperabãt, quorum officia & inſignia erant vt aliorũ Præſidum. Vnde Pilatus, qñque pręſes, quandoque Procurator Iudeæ vocatur. Primam & Secundã Palęſtinam inter Conſulares Nouella 8. recenſet. Tertiã verò, quæ ſalutaris à Notitia nuncupatur inter pręſidales: vnde apparet Iuſtiniano imperãte prouinciarũ formã mutatã fuiſſe, quemadmodũ & in ſecũda Syria eſt dictũ.

b lib.4. belli Iudai. c.1.
c de locis Hebr.
d lib.54.
e lib. ſacri belli 7. cap 24. & lib. 13. cap. 2.
f lib.17. antiq. Iud. c.8.
g hæreſ.30.

DE PRAESIDE PHOENICES Libani. Cap. CXII.

ALTERA eſt Phœnicia Libani dicta, quę ab eo monte incipit, Libanenſis ab Honorio uocatur.[h] Libanus à Libano, ideſt thure, quod producit, eſt appellatus, Arabiam contingit, ait Ptolemæus. Ad eius radices & Iordanis fontes eſt Cæſarea Philippi, ab eo in honorem Tiberij Cæſaris condita, & cognominata. Totius prouinciæ Metropolis erat Damaſcus, vrbs nobilis, ut refert D. Hieronymus, quæ quondã, ait, in omni Syria tenuit principatũ, vt nũc Saracenorũ metropolis perhibetur, vnde & Rex eorum Nauuias famoſam in ea ſibi, gentique ſuæ baſilicam dedicauit, Chriſtianis in circuitu ciuibus Baptiſtæ Ioannis eccleſiam frequentantibus. Hæc D. Hieronymus.[i] Hæc prouincia præſides habuit Criſpinũ ſub Diocletiano,[k] & Marcellinum ſub Conſtãtino,[l] Verum Iuſtinianus illi Moderatorem ſpectabilem uirum dedit, qui decem libras annuas pro annonis ex ſcrinio Phœnicię percipiebat,[m] Ea ſumma efficit ferme noſtros 1100. aureos. Prætereà milites Tertiodalmatas dictos, cũ onere eagendorũ tributorum habuit, nihilq; pro codicillis magiſtratus Primicerio Notariorũ ſoluebat. Degebat in hac prouincia & Dux cum militibus, ſequuntur Syriarũ pręſides eidem Comiti parentes.

h in l. 10. C. de ædifi. priuat.
i de locis Hebr. in Act. Apoſt.
k l.3. C. de diu. reſcript.
l l. unic. C. de formula, & imper. ſublat.
m Edicto 4. Iuſtinia. de magiſtratu Phœnicia Libanica.

De præſidibus Euphratenſis Syriæ, & ſalutaris. Cap. CXIII.

SYRIA olim Comagena, poſtea Euphratenſis nuncupata, ad Euphratem porrigitur: vt ait Ammianus.[n] Procopius,[o] Regio, inquit, Samoſatis iuxta Euphratẽ eſt iam dudum Comagena, nunc autem ex fluuii nomine Euphratiſia uocata: Hæc ille. Antiocho Comagenorum Rege defuncto, eam Tiberius Cęſar Romano Imperio adiecit, & illi Q. Seruęum Pręrorẽ dedit, ſicut Tacitus[p] refert. Sed Tranquillus Veſpaſianum, eam, in prouinciam redegiſſe ſcribit. Huius metropolis eſt Samozata Luciani patria, vbi Euphratis pons. Euphratenſem hanc regionẽ Notitia, & Honorius[q] uocant. Auguſtã Euphratenſem Leo Imperator.[r] De hac ita Aurelius Victor,[s] Comagena, inquit, quam hodie Auguſtã Euphratenſem uocant; ab Euphrate fluuio, cui adiacet, eſt appellata, ſicut Libanẽſis: Hęc ille. Auguſtus ſuum illi nomen addidit quando Armeniam cum ſignis M. Craſſo ademptis recuperauit pręſides Euphratenſis, & Syrię ſalutaris, ſoluebãt pro Codicillis magiſtratus vt alii pręſides: nempe Chartulariis cubiculi ſolid. 9. primicerio Tribunorum Notariorum XV. eius adiutori tres officio P. P. Orientis XXXVI.

n lib.14.
o lib.5. de bello Perſico.
p in 2.
q l. per prouincias, 10. C. de ædific priuat.
r in l. ult. C. de diuer offic.
s in Veſpaſiano.

Vltima eſt Syria ſalutaris à ſalubribus aquis in ea ſcaturientibus appellata: Ammianus,[t] In his, inquit, tractibus nauigerum nuſquam viſitur flumen: at in locis plurimis aquę ſuapiè natura calentes emergunt, ad vſus aptę multiplicium medelarum. Hęc eſt Palmyrena, Syria ſecunda ab Anaſtaſio uocata.[u] In huius Pręſidis foro 30. aduocati patrocinabantur, quorum primus per biennium fiſci aduocati officio fungebatur, eo tempore exacto, amplius non patrocinabatur, ab onereque hoſpitandi immunis, aliis etiam gaudebat priuilegiis.[x] Iuſtiniano imperante, ſecundę Syrię rector Conſularis fuit.[y] Tres enim & ipſe Syrias recenſet: primam quę eſt caua, & Conſularis: ſecundam Palmyrenam, quę ante ipſum à Pręſide regebatur; & Euphtarenſem quę ſemper Pręſidum fuit. In his limite Imperii Romani poſito dux ſtatiua habebat, vt infra dicetur. Nunc alii huius Diœceſeos pręſides ſunt continuandi.

t lib.14.
u in l. petitiones, C. de aduoc. diuer. iud.
x d. l. petitiones.
y d. Nouel. 8. in Notitia.

De Oſrhoenæ, & Meſopotamię Præſidibus. Cap. XIV.

OSRHOENA Ciuitas regioni proximę Meſopotamię nomen dedit, ut ſentit Suidas: Procopius[z] ab Oſrhoo qui ibi regnauit, dictã putat: Ædeſſa, inquit, cum ipſis circa locis Oſrhoene vocatur. Eſt. n. Oſtrhoes viri nomen qui hic regnauit, ſuperioribus temporibus, quando hi coloni Perſis fœderati erant. Hęc ille. Oſdroena ab Honorio uocatur:[a] Ea pars eſt Meſopotamię, inter Armanũ & Maſiũ montes: à Septentrione habens Armeniam maiorem: ab Occaſu Euphratem, quo à Comagena diuiditur: ab Ortu ad Niſibim extẽditur, cuius caput eſt Aedeſſa, Valentinianus:[b] Quicunque, inquit, per Oſthoenã primipilarius maiore lętatur numero filiorũ, unum loco ſuo ueluti hęreditario iure ſubſtituat, alterum pro amore patrię, Aedeſſenę curię tradat obſequiis: Hęc vrbs imperãte Iuſtino à flumine Scirto eſt ſubmerſa. Zonaras,[c] Ædeſſa, inquit, vrbs illuſtris Oſrhoenę prouincię ſubmerſa eſt, cum Scirtus fluuius, qui eam mediam perfluit, eaundaſſet, & vrbis ędificia deieciſſet, atque aueaſſet, & ciues partim ruina, partim undis oppreſſiſſet. Aliquot diebus elapſis aqua imminuta, lapidea tabula in ripa fluminis eſt reperta, cui notis Hieroglyphicis inſculptum erat; Scirtus fluuius malè ſaltabit ciuibus: σκιρτᾶν enim ſaltare Gręci dicunt: Eadem Cedrenus.

z lib.1. de bello Perſico.
a in l. 10. C. de ædif. priuat.
b in l. 5. C. de cohortalib.
c in Iuſtino.

Iuſtinianus[d] Oſrhoenam inter Cõſulares recẽſet cum ante ſemper pręſidem habuiſſet. Pro ſingulis XXX. iugeris agri, Oſrhoeni ueſtẽ in ipſa ſpecie militibus ſoluebant. Oſrhoenę nomen antiquitus non inuenitur, Adiabena. n. vocabatur, primũ à Gn. Pompeio, poſtea à Traiano, Romano Imperio adiecta, verũ amiſſa ab Alexãdro Seuero, deinde ab Aureliano recuperata fuit. Hic contra Perſas erectum limitem Imperii Dux cum militaribus copiis tuebatur.

d in d. Nouel. 8.

Digitized by Google

Meſopotamia μέση τῶν ποταμῶν à Stephano & Iuſtiniano, [a] uocatur, ideſt inter Tygrim & Eufratem flumina media; Carrham inſignem ciuitatem habebat Craſſi clade; inquit D. Hieronymus, [b] apud Chriſtianos hoſpitio Abraham Patriarchæ, & parentis eius morte nobilem, Hanc cum Oſrhoena Gn. Pompeius ſubegit, & amiſſam, Traianus Alexander, & Aurelianus recuperarunt. Iuſtinianus & ipſe inter Præſidales recenſet. [c]

a in Nouel. 154.
b de locis Hebr. in Act. Apoſt.
c in Nouel. 8.

In his duabus prouincijs, Princeps Conſtantinopolitanus plura prædia ad alendos milites deſtinata habebat, quę nec alienari, nec locari, nec in emphyteuſin dari poterant, [d] & limitotropha, ideſt limitaneos milites alentia uocabantur, qui ſub duce ultra Tygrim, & citra Eufratem, & in ipſa Meſopotamia plurimi caſtrametabantur. Hi erant ſub Comite Orientis Pręſides clariſſimi: nunc ad reliquos duos Iſauriæ & Arabię eſt ueniendum, qui perfectiſſimi nuncupabantur.

d l. omnes 3. not. C. de fund. patrimo. facit Nouel. 157.

DE ISAVRIAE PRAESIDE, ET poſtea Comite. Cap. CXV.

ISAVRIA Ciliciæ ad Taurum montem proxima, Lycaonibuſque finitima, à Publio Seruilio Iſaurico ſubacta fuit, De hac ita Marcellinus, Ciliciæ lateri dextro adnexa Iſauria vberi palmite uiret, & frugibus multis, quam mediam, flumen nauigabile Calicadnus interſcindit: Et hanc quidem præter oppida multa duę ciuitates exornant, Seleucia, opus Seleuci Regis: & Claudiopolis, qua deduxit coloniam Claudius Cęſar: Iſauria enim ante hac mœnium potens olim ſubuerſa, vt rebellatrix inter uicina, ægré ueſtigia claritudinis priſtinæ monſtrat admodum pauca: Hęc Marcellinus. A Præſide, ut puto uiro perfectiſſimo regebatur, neque enim hic præſes, neque Arabię quem perfectiſſimum fuiſſe conſtat, in Notitię indice inter Conſulares, aut Præſides inuenitur, vnde eos tanquam perfectiſſimos à clariſſimorum catalogo excluſos fuiſſe exiſtimo. Ceterum Iuſtinianus illi primo Prætorem militibus præfectum, poſtea Comitem virum ſpectabilem, dedit, [e] qui populis & militibus imperaret. [f] Exigebat is prouincię tributa, & pro annona 300. ſolidos à fiſco percipiebat, ita enim credo legendum in Nouella 27. cum tantum etiam Præſidibus Piſidiæ, Licaonię, & Thracię daretur, [g] Ad quorum exemplum hic Comes eſt creatus, [h] Ea ſumma excedit noſtros 420. aureos, vitio uerò librariorum tantum 200. aurei ibi ſunt ſcripti; Similiter dum legitur aſſeſſori dari aureos 12. reponendum eſt 72. quot prętori Piſidiæ, & pluribus dabantur. Officiales duas libras auri, ideſt aureos noſtros 220. Percipiebant, & à Principe in ſcrinio libellorum probabantur, inde enim codicillus officij accipiebant. In cauſis 500. aureos non excedentibus in Iſauria motis, uel a Principe delegatis, ad hunc Comitem prouocabatur, qui pro codicillis adminiſtrationis, tribus tabularijs ſacri cubiculi ſolidos X I. ſoluebat. Primicerio Tribunorum notariorum, & laterculenſibus 24. eius adiutori 3. officio Prętectorum prętorio pro iuſſionibus, & quacunque alia cauſa ſolidos 13. [i] Iſauri pro inſignibus latronibus in iure notantur. [k] quos collecta iuuenum manu prędari ſolitos Zoſimus ſcribit. Iſauros chlamydes rubro circumtextas geſtaſſe auctor eſt Cedrenus. Hanc prouinciam cum duabus legionibus Dux cuſtodiebat,

e in Nou. 20.
f Nouell. 27.
g Nou. 24. 25. & 4 in ſ.
h Nou. 27 §. 2.
i Nouell 27.
K l. pen C de ſeruis fugit. l. 1. C. ad l. Iuliā de ui. pub.

DE PRAESIDE, ET MODERATORE Arabiæ. Cap. CXVI.

ARABIA à Septentrione Eufratem habet: ab Oriente môtes Babiloniæ, à Meridie Arabiam fęlicem, ab Occidēte Iudęam. Hanc primus Romanorum Aelius Gallus ab Auguſto iuſſus armis ſubegit. Rebellantem Traianus in prouinciæ formam redigit. [l] Seuerus rurſus ipſus domuit, etſi aliud Dion refert. Triplex eſt Arabia, Fœlix, quam nunquam ingreſſi ſunt Romani, nec de illa hic ſermo habetur: Alia eſt Arabia deſerta, quæ nec ad nos pertinet: Tertia Petræa dicta, cuius metropolis erat Boſtra, vulgo Buſſereth dicta, vbi legionem fuiſſe Ptolemæus ſcribit, quę erat tertia Cyrenaica. Alij uolunt Petram prouinciæ caput fuiſſe, vnde Petrenſis Arabia, vel Petræa uocatur, ſed id antea fuerat. Boſtram enim Iuſtinianus [m] poſtea eius metropolim fuiſſe innuit. Huic præerat Præſes, qui etiam ducis officio fungebatur perfectiſſimus nuncupatus, ut infra in Duce Arabię legitur, [n] & ideo neque hic, nec præcedens in Notitię indice, aut inter Conſulares, aut Præſides clariſſimos reperitur: A Iuſtiniano verò inter præſides recenſetur. [o] præcipua eius cura erat, ut ſcopeliſmum prohiberet, Vlpianus. [p] In prouincia Arabia, inquit; σκοπελισμὸν ideſt lapidum poſitionem, crimen appellant: cuius rei admiſſum tale eſt; Plerique inimicorum ſolent prędium inimici σκοπελίζειν, ideſt lapides ponere indicio futuros, quod ſi quis eum agrum coluiſſet, malo leto periturus eſſet inſidiis eorum, qui ſcopulos poſuiſſent; quæ res tantum timoré habet, ut nemo ad eum agrum accedere audeat, crudelitatem timens eorum qui ſcopeliſmon fecerunt. hanc rem præſides exequi ſolent grauiter vſque ad pœnam capitis; quia & ipſa res mortem comminatur. Hęc Vlpianus.

l Sext. Ruffus.
m Nou. 101.
n l. 18. C. de pan. l. 4 C. Th. eo. tit.
o Nouella 8. in Notitia.
p in l. 9 ff. de extraor. crimin.

Huius præſidis cohortales poſt officium Ducis Arabię Notitia recitat: ſcilicet Principem ex eodem officio Cornicularium. Ordinarios, Commentarienſem Numerarios, & Adiutores eorum, Adiutorem, A libellis, ſiue Regerendarium, Exceptores, & ceteros officiales, Ordinarios autem interpretor ab epiſtolis, & ab actis, alij enim ſignificari non poſſunt: Quod autem ſcriptum eſt Adiutorem, intelligo totius officij ſuccurrentem, vbi opus eſt, & pręſidis uices agentem: erant à libellis qui alio nomine Regerendarij uocabantur, quibus alij pręſides carebant: Sed hic ipſis tanquam dux utebatur. Poſtea verò ſeparatum eſt eorum officium, & diuiſos Pręſidem, ac Ducem hæc prouincia habere cœpit, qui vt ſæpè inter ęmulos euenit, cum inter ſe disſiderent, diſcordiaſque inter populos alerent, & ideo Reſpublica male adminiſtraretur, Iuſtinianus ei Moderatorem pręfecit, virum ſpectabilem, [q] cui quindecim libras auri cōſtituit, quę ſumma excedit 1600. noſtros aureos, & aſſeſſori duas auri libras, i. fermè 220. noſtros aureos. Officio verò 9. quę efficiūt plus minus mille aurei. Pro codicillis antea ſoluebat vt Pręſes Euſratenſis, poſtea moderator quantum alij ſpectabiles dedit. A quo appellabatur quemadmodū ab alijs ſpectabiles. In hac prouincia eſt Caſſius mons ſepulchro Pompei Magni nobilis, & mons Sinai, vbi Deus legem Moiſi dedit, & nunc D. Catharinę oſſa iacent. Hi ſunt Magiſtratus, qui Comiti Orientis parebant. Nunc ad ſecundam Imperij Orientalis diœceſim, i. ad Aegyptum, & pręfectum Auguſtalē ſecundū Notitię & Codicis Iuſtiniani ordinem, qui cum Comiti Orientis ſuboccũt, eſt tranſeundum,

q in Nou. 102. de moderatore Arabia.

DE PRAEFECTO AEGYPTI, *cuiuſque inſignibus, & officio.* *Cap. XVII.*

ff. & C. de offic. Praefecti Auguſtalis.

AEGYPTVS omnium regionū fertiliſſima, & opulentiſſima, à Septentrione Aegyptio pelago: ab Oriēte mari Rubro, & Palęſtina, Iſthmoque terminatur: ab Occidente Catabathmo, à Cyrenaica Lybia diuiditur: à Meridie vltra Thebas, & Moeroen inſulam ad cataractam Aethiopiæ coniungitur. Tota regio in tres ſummas præfecturas diuiditur, Thebaicā, Mediam, & Inferiorem: Hæc Δ idest deltæ figuram habens inſula a Nilo efficitur, qui mediā Aegyptum interfluit, & multo ante quam ad mare perueniat, in duas partes diuiſus uno alueo Africam verſus Canopum petit: altero Peluſium ad Aſiam, quæ duo oſtia inter ſe diſtant millibus paſſuum, 161. inquit, D. Hieronymus; [a] alij dicunt 120. Ex his alia orta flumina in mare currunt. A. ſummo Δ. & Memphi Thebas vſque uocatur Media; poſtea Thebaica, aut Aegyptus ſuperior vſque Siene. Hæc olim in decem præfecturas, ſeu nomos diuidebatur: inferior in totidem: Media in XVI. itaque erant XXXVI. præfecturæ ſeu prouinciæ Aegypti: Sed poſteriores Impp. addita etiam Libya, non plures, quam ſex præfecturas fecerūt, Libyæ Cyrenaicæ, ſeu ſuperioris: Libyæ inferioris: Thebaidis: Aegypti: Arcadiæ, & Auguſtanicæ: Aegyptus enim inferior quæ Delta erat, duplex facta fuit. Auguſtanica verſus Peluſium, & quę ſpecialiter Aegyptus uocatur, ſed & hę duę, eodem nomine Aegypti ſunt dictę: Et idem Gratianus uectigal Arabarchiæ per Auguſtanicam, & Aegyptū tanquam contiguas confirmat. [b] Ammianus quoque [c] ferme ſimilem poſuit diuiſionem, Tres, inquit prouincias Aegyptus fertur habuiſſe temporibus priſcis Aegyptum ipſam, Thebaidem, & Libyam, quibus duas adiecit poſteritas: Ab Aegypto Auguſtanicam & Pētapolim à Libya ſicciore diſparatam: Hęc ille. Vniuerſa hæc regio Aegyptiaca diœceſis appellatur. [d] cuius quęlibet prouincia ſuum habebat Pręſidem, inter quos nullus eſt Conſularis. Abſurdum enim viſum eſt Conſularem, non Conſulari, ſed equeſtris ordinis viro (qui eſt Præfectus Auguſtalis) ſubeſſe. Cum enim Auguſtus prouincias inter ſe, & populum diuideret, nouam Imperij formam conſtituens, in alias quidem Senatores, in Aegyptum uerò, quam ſibi præcipuam reſeruauit, equeſtris ordinis virum miſit, & a ſe Præfectum Auguſtalem uocauit. [e] Primus eam prouinciam Aeli. Cornelius Gallus rexit, vt Strabo, Sex. Ruffus, & Eutropius ſcribunt, eum poſtea de coniuratione in ſe ſuſpectū Auguſtus occidit: Is eſt, quem Virgilius in Egloga vltima decantat. Poſtea Seuerus cōceſſit, vt Aegyptij non amplius equitem Rom. ſed Senatorem præfectum haberent, [f] unde hic nec faſces, nec ſecures præmittebat, quemadmodum Proconſul Trebellius enim Pollio [g] Proconſulem in Aegyptum mitti non potuiſſe dicit, quia apud Memphim in ęrea columna ſcriptum erat, Aegyptum liberam fore, cum in eam Romani faſces, & prætexta perueniſſent, & ob id antea nec Senator, nec Conſularis mittebatur, quem decorum non erat ſine prætexta aut faſcibus eſſe: id olim fuit, ſed poſtea, hic Pręfectus inſignibus Proconſularibus eſt exornatus. [h] Alij cauſam reddunt, quia cum primum ſub Regibus Aegyptus eſſe deſijt, Auguſtus nouitate faſcium, & ſecurium eum populum perterrefacere noluit. Quidam, [i] ne propter maximum eius prouinciæ prouentum, opibus potentes facti Senatores Imperio Romano negociū facerent. Duodenum. n. millium, & quingentorum talentorū cenſum Auletes Cleopatrę pater ex Aegypto percipiebat, quæ eſt ſūma ſeptuagies quinquies centenum, millium noſtrorum aureorum, vulgus Italicum ſeptem milliones cum dimidio appellat, quā ſummā ea prouincia potitus Auguſtus duplicauit. [k] At D. Hieronymus [l] ait, Ptolemæum Philadelphum, ex Ægypto quinquies tricies centena milia modiorum frumenti exegiſſe, & talentorum quattuordecim millia & octingenta, quæ ſumma efficit ferme nouem, vt vulgus loquitur milliones, & quindecim modiorum frumenti.

a de locis Hebr. in Act. Apoſt.
b in l. uſurpationem. C. de vectigal. & commiſſ.
c lib. 22.
d in l. 1. C. vt nemo ad ſuum patroc. l. 2. C. de militari. veſte.
e Dion. lib. 53.
f Dion. lib. 21.
g in Aemilio Tyranno.
h l. 1. ff. eod. de off. Praef. Aug.
i Tacit. lib. 6. 12. & 17.
k Strabo lib. 16.
l in 9. Danielis.

Cęterū Seuerus Imp. Aegyptiis Senatores dedit, [m] & Antoninus eius filius Aegyptios in Senatū adſciuit. Præfectus Auguſtalis erat Spectabilis, Proconſuli comparatus, cuius inſignia, & titulos geſtabat, [n] locumq; Regum tenere dicebatur. Tacitus. [o] Aegyptum, inquit, iā inde à D. Auguſto equites Romani obtinent loco regum, idem Strabo. [p] erat. n. ait, hęc prouincia uelut regnum peculiare Imperatoris. Vnde Nero ab omnibus deſtitutus, Aegypti pręfecturā concedi ſibi orare cogitauit, ut auctor eſt Sueton. [q] Hic Pręfectus vt alii magiſtratus tributa prouinciarum ſuarum exigebat. [r]

m Dion. lib. 58.
n lib. 1. ff. eo.
o in 7.
p lib. 17.
q cap. 47.
r ut in l. 1. C. eo.

Primum verò omnium ipſum curare oportuit fœlicem embolā, i. frumenti ex Aegypto tranſuectionē vt Cōſtātinopolim intra pręſtitutum diē veheretur, & aliud Alexandriā intra menſem Septembrem pro alendis eius vrbis pauperibus cōduceretur, pęna indicta ſolidi in ternas artabas, i. ternos medimnos Atticos, niſi id eſſet executus. [s] Nullaq; nauis, q̄ plus duobus millibus modiorum caperet, ab hac embola etiam religionis pręrextu excuſari poterat. [t] Auguſto imperante, inquit Aurelius Victor, ex Aegypto vrbi ducenties centena millia frumenti inferebantur, ſcilicet modiorum. Itali viginti milliones uocant; pendebat modius circiter libras XX. vnde exceſſiſſet, hęc ſumma decies centena millia ex noſtris ſaccis. Hegeſippus quoq; ſcribit, [u] Aegyptum quatuor menſibus anni Romanos aluiſſe. Verùm tranſlato Cōſtantinopolim Imperio, hoc triticum eò conductum populo vēdi cœpit, inopibusq; donari, inter quos Pius Conſtantinus octuaginta millia panum quotidie diſtribuebat, vt Metaphraſtes [x] narrat. At Socrates [y] auctor eſt Conſtantinum Magnum donaſſe populo Conſtantinopolitano octuagies centena millia medimnorum frumenti, ex quibus dimidium, ideſt quadragies centena millia Conſtantius illius filius vrbi ademit. Capit autem medimnus modios ſex, ſeu libras CXX. vt vult Suidas. Iuſtiniano verò imperante tritici 800. myriades artabarum ſeu medimnorum Atticorum Conſtantinopolim mittebatur, i. octo. vt vulgus loquitur, milliones, pro quorum nauto Princeps nautis octuaginta millia ſolidorum ſoluebat, quę ſumma efficeret pluſquam centum millia noſtrorum aureorum, [z] capiebat autem medimnus modios ſex ſeu libras 120. Hoc modo emebatur. Erat apud vrbis Pręfectum, vel annonę liberalitate Senatus & aliorum ſepoſita ſumma ſexcentarum vndecim librarum auri, i. ferme 62. millium noſtrorum aureorum ad hoc triticum coemendum. [a] Hac pecunia in Aegypto triticum emptum Conſtantinopolim tranſmittebatur.

s edict. 13. Iuſti.
t l. iubemus. 10. C. de ſacroſ. eccl. qua eſt l. ult. C. de nauig. non excuſan.
u lib. 2. c. 9. de excid. urb. Hyeroſolymitana.
x in Paulo Conſtantinopolis Patriarcha.
y lib. 2. c. 10.
z d. edicto. 13.
a l. 9. C. The. de frum. vrb. Conſtant.

Commiſſorum ſibi Pręſidiū hic Pręfectus crimina inquirebat, & delictis ipſorum prius Principi denunciatis eos puniebat vel remouebat. [b] ipſe Alexandrię degebat, quę primum totius Imp. Rom. emporium à Plinio, [c] Strabone, & aliis appellatur. Eo enim Indię ac totius Orientis merces confluebant, quę nunc in Luſitaniam conuertuntur. Iuſtinianus verò [d] huius Pręfecti Imperium coarctauit, quem Alexandrię tantum, & vtriq; Aegypto, i. vniuerſę Deltę, ac militibus pręſentalibus ibi degentibus pręfecit. Excepta tamen Mareotide, & Menelai vrbe, quam Libyę adſcripſit, duos harum prouinciarum Pręſides ſolos illi parere voluit, eiuſq; officium 600. apparitorum ſtatuit, inter quos 100. primates pręcellebant quorū 50. auguſtaliani, alii quinquaginta Duciani appellabantur. Tenebatur hic Pręfectus quotannis curſum 30. equorum populo exhibere, ideirco Iuſtinianus illi aureos 1520. ad hunc vſum pręſtituit, quorum 320.

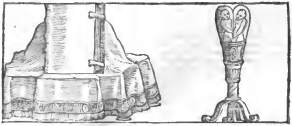
b l. 2. C. eo.
c lib. 5. c. 10.
d edicto. 13.

io curſu equorum impendebãtur, reliqui in annonas ipſius. [a] Is olim 500 quinquaginta Philippeos quotannis pro ſalario à Valeriano Principe, & alios 160. trientes aureorum percipiebat, & in literis aureos 47. quos Kal. Ianuarij aduocatis fiſci, ac Comitibus conſiſtorij, alijſq; dabantur [b] & hęc præter frumẽtũ uinum, oleum, veſtes, argentum, laridum, fœnum, paleam, hordeum, equos, & alia. [c] Verum Iuſtinianus ſuo Præfecto Auguſtali annonas quinquaginta, ideſt cibaria, pro viris totidem, & quinquaginta capita, ideſt totidem equorum pabula dedit: præterea libras auri 40. annuas, quæ poſſunt efficere noſtrorum aureorum 4350. Aſſeſſori uerò libras auri quioque, ideſt aureos noſtros ſemel 550 & mille ſolidos appatitoribus, qui à Vindice ſoluebantur. [d] Is erat Quæſtor ad exigenda tributa a Principe Alexandriæ conſtitutus, quem Anaſtaſius inuenit. [e] Præter hęc quadringentos nonaginta duos aureos ex fiſci erumena in accendendis balneis publicis Præfectus Auguſtalis impendebat, & alios ob quaſdam alias cauſas publicas. [f] Præfectus Aegypti, inquit Vlpianus, [g] nõ prius deponit præfecturam, uel Imperium, quam Alexandriam ingreſſus ſit ſucceſſor eius, licèt in prouinciam uenerit, & ita mandatis eius continetur.

a edic. 13 c. 18.
b l. 4 C. de aduo. diuer. iud.
c de quibus Trebellius Pollio in Claudio.
d d Edicto 13.
e Euagr. lib. 3. c. 42. Niceph. lib. 6. c. 44. de quo in edicto 13. c. 3. & edicto 13. c. 14. & 15.
f ut in d. edicto 13. c. 15. & 16.
g in l. uni. de off. Præfect. Auguſt.

NOTITIA PRAEFECTVS

AVGVSTALIS CVM INSIGNIBVS.

Libya ſuperior. *Lybia inferior.* *Thebais.*

Aegyptus. *Arcadia.* *Auguſtamnica.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

NOTI.

Digitized by Google

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis, Præfecti Auguſtalis prouinciæ infraſcriptæ.

LIBYA ſuperior.
Libya inferior.
Thebais.
Aegyptus.
Arcadia.
Auguſtanica.

Officium autem habet ita.

Principem de Schola Agentium in rebus, Ducenarium, qui adorata clementia principali cum inſignibus exit.
Cornicularium.
Adiutorem.
Commentarienſem.
Ab actis.
Numerarios.
Curam Epiſtolarum.
Exceptores, & cęteros Officiales.

COMMENTARIVM.

EADEM geſtabat inſignia Præfectus Auguſtalis, quę Comes Orientis, nempe Auguſtorum vultus in ſummo auratę columnæ, abacum albo tapeto inſtratum, qui librũ tegimine argenteo tectum ſuſtinebat: Infra effigies ſex prouinciarum ipſi ſubiectarum, vaſa aureis plena tenent, id erat tributum, quod Aegyptus pendere tenebatur, & Præfectus exigere, Auro baccatis monilibus colla, circundatæ, aureas in capite coronas geſtant. aliquæ pallia ex humeris abiecerunt: In manuſcriptis, his humeros tegunt, & Libya inferior læuam manum, Arcadia dextram eleuant, quod adorationis fidelitatiſque ſignum eſſe creditur. Liber eſt qualis Magiſtrorum militum In iiſdem codicibus abaci aulęum, vt ſuperiorum, eſt cœruleum.

Officium habebat vt Vicarij, & ferè vt Præfectus Orientis, exceptis his qui à libellis erant, & ſingularijs, quibus carebat, ipſe enim per ſe libellis ſubſeribebat, vt Præſides, [a] Singulariorum verò officio alij cohortales fungebantur. Princeps officii adorata clementia principali, cum inſignibus exibat, intelligo, tranſacto bienoio, vt in Proconſule Achaiæ, & Vicario Ponticæ. Et hæc verba Notitię addenda cenſeo. Officiales à Principe probabantur codicillis, à notariis ſcrinii epiſtolarum conſcriptis, prout & in aliis ſpectabilium magiſtratuum officiis obſeruabatur. [b]

Totius Aegypti populus Nerone imperâte, erat, decies ſeptingentorum quinquaginta millium hominum, preter Alexandriæ incolas. In Aegypto ciuitates, & oppida inſignia fuiſſe vltra 18. millia Diodor. Sicul. tradit Plinius vltra viginti millia. Hic limes Imperii erat conſtitutus, quem Dux cum pluribus militum copiis tuebatur.

[a] l.2.C.de adſeſſoribus.
[b] l.vlt.C.de diuerſ.offic.

De præſidibus vtriuſque Libyæ. Cap. CXVIII.

AVGVSTALI præfecto, inter alios duo vtriuſque Libyæ præſides parebant ſuperioris, & inferioris: Superior ſeu prima ab Orobo Cyrenaica appellatur: Hanc, ait Strabo [c] Alexandriæ & Mareotidi regionem proximam Libyam uocari, quæ poſt Aegyptum in parte Afrieę prima incipit à Ciuitate Paretonio, & montibus Catabathmi; Inde ſecundum mare ad aras Phileniorum extenditur, vbi Oriẽtis terminabatur Imperium, eadem Pentapolis eſt dicta à Plinio, & Ptolemæo, ob numerũ quinq; clariorũ ciuitatũ, quas continet, ſcilicet Cyrenem; Apolloniã, Barcen, Arſinoë, Berenicen. Sed Ammian. [d] pro Apollonia Ptolemaidem ponit. In Pentopoli Libya, inquit Cyrene poſita eſt vrbs antiqua, ſed deſerta, quam Spartanus condidit, Battus, & Ptolemais, & Arſinoe, eadem quæ Theuchira & Darius & Berenice quas Heſperidas appellant. In ſicciore verò Libya Paretonion, & Cherecla, & Neapolis inter municipia pauca & breuia: Hæc ille Cyrene patria fuit Callimachi, prius Calliſto, deinde Thera, poſt Cyrene dicta. Ptolemaidis Epiſcopus fuit Syneſius inde oriundus, qui multa ſub Arcadio ſcripſit. Ptolemæus antiquior Cyrenarum Rex, populum Romanum hæredẽ reliquit, cuius vrbes Senatus liberas eſſe iuſſit, vt Sext. Ruff. ſcribit. Auguſtus verò eam regionẽ in prouinciæ formam redactam Cretæ adminiſtrationi coniunxit, vt Dion, & Strabo memorant. Sed poſteriores Principes proprium Cyrenenſi præſidem dederunt, Iuſtinianus, [e] vnum vtriuſq; Libyæ præſidem cõſtituit, à pręfecto Auguſtali ſeparatum, cui Mareotidã, & Menelaitum vrbes addidit, in quas voluit ab eo Vicarium mitti, qui eius vice ciuiles criminaleſq; cauſas cognoſceret: Habebat is viginti apparitores ex officialibus prẹſidis, & quinquaginta illius regionis milites, & pro honorario aureos centũ, [f] ſi codex non eſt mẽdoſus. Hic præſes pro codicillis dignitatis obtentæ, ſoluebat quantum alii præſides. [g]

Ab Alio præſide Libya interior regebatur, quæ longe verſus Oceanum Meridianum extenditur: a Septentrione habet Cyrenaicam: ab occaſu Syrtes maiores, & Troglodit as; a Meridie Aethiopiam. Hanc quoq; Appiõ Rex Romanis teſtamẽto reliquit Sext. Ruff. Cyrenas, inquit cum cęteris ciuitatibus Libyę, Pentapolis, & Ptolemæi antiquioris liberalitate ſuſcepimus. Libyam ſupremo Appionis Regis arbitrio ſumus aſſecuti: Hunc genere nothum Regem Laginorum fuiſſe Appianus [h] ſcribit, & Cyrenaicam fœdere Romanis conceſſiſſe. Sed Marcellinus [i] Ruffo adhęret, cuius verba tacito Auctore recitat. Huius Iuſtinianus neq; alibi, neq; in Catalogo magiſtratuũ Orientalium [k] meminit in vtraq; Libya alius limes erat Imperii Rom. vbi Dux cum multis equitum alis, & peditum cohortibus degebat Libya alias tota ora Africæ dicebatur, quam Auguſtus Conſularem fecit, [l] de qua hic non agimus.

[c] lib.17.
[d] lib.22.
[e] in Edict.25.
[f] d. Edicto 13. cap.21. & 23.
[g] d. Nouel. 8.
[h] in fine belli Mithridatici.
[i] lib.22. in fi.
[k] vt in d. Nou. 8. neque in d. Edicto 13. quod forte eam in poteſtate non haberet.
[l] vt Strabo in fine operis memorat.

De Præſide Thebaidis, cum eius inſignibus. Cap. CXIX.

THEBAIS tertia pars Aegypti à Thebis vſque ad Syenem verſus Meridiem porrigitur; à Thebis regionis metropoli eſt dicta. Ea magna fuit Ciuitas ambitu 17. millium paſſuum, magnis ædificiis, quæ ad quintam contignationem ſurgebant, magnificiſque templis exornabatur. Centum portas ab Homero habuiſſe dicitur, quas aliqui tum mœnium, tum templorum, atque aliorum publicorum operum, fuiſſe interpretantur. Sed Marcellinus [m] murorum Ciuitatis vult fuiſſe. Extra vrbem ad Nilum Memphim verſus centum ſtabula habuiſſe fertur, ſingula 100. equorum capacia, olim Buſiris à conditore eſt nominata. Alij Dioſpolim appellant, nunc paruus eſt 300. domorum pagus. Hic, inquit Marcellinus, obeliſcos vidimus plures, alioſque iacentes & comminutos, quos antiqui Reges bello domitis gentibus, aut proſperitatibus ſummarum rerum elati, montium venis exciſos erectoſque diis ſuperis in religione dicarunt, & alia quæ ſequuntur. Stephanus hanc tredecim millia villarum & 30. habuiſſe ſcribit, & hominum myriades 700. & in

[m] lib.13.

longum per 400. ſtadia extenſam fuiſſe.

Cũ verò tota Aegyptus olim Heptapolis à ſeptẽ primis vrbibus diceretur: ex hisquattuor Thebaidis fuerunt, Panopolis, Antinous, Lycopolis, & Hermopolis; aliæ tres Arcadiæ ſunt tributæ. Ammian.[a] Thebais, inquit multas inter vrbes clariores, alijs, Hermopolim habet, & Copton, Antinam, quam Adrianus in honorem Antonoi condidit ſui: Hæc ille. D. Hieronymus[b] hanc putat eſſe regionem, quæ olim dicta eſt Geſſen, in qua Patriarcha Iacob cum filijs habitauit, cum veniſſet in Aegyptum.[c]

a lib. 22.

b in lib. Hebraicar. quæſtion.

c Geneſ. 45, 46.

Iuſtiniano imperatore duæ fuere Thebaides, ab uno Præſide rectæ,[d] quibus Ducem, eundemque Præſidem præfecit. Strabo[e] ſcribit tres Romanorum cohortes in Thebaide circa Syenem excubaſſe, & alias in proxima regione, præter tres legiones in Aegypto commorantes: ſed in Notitia, ſub Duce Thebaidis, octo legiones fuiſſe leguntur.

d et in d. Edicto 13. cap. 22. § ſequitur.

e lib. 17.

Huius Præſidis inſignia, pro aliorum exemplari à Notitia oſtenduntur, videlicet liber viridi corio tectus, quem ſuſtinet abacus, albo ſurrectoque tapeto, & ad terram vſque demiſſo inſtratus, illum in ima parte aureus limbus circundat. Is codex eſt mandatorum Imperatoris, in cuius dorſo ſcriptæ ſunt hæ notæ. F.L.V.A.L. P.N.E.N. IVSSV. A.V. quas poſſumus ita interpretari. Fœlix liber, veniens à laterculo Principis noſtri eius numinis iuſſu Auguſtali, vel Primicerij notariorum, & nummis iuſſu Auguſtalis. In manu ſcripta Vrſini Notitia pro P N E N. Eſt PNEVZ, quę tres vltimæ notæ ſignificant, eius vt Paulus Diaconus interpretatur, & hanc lectionem emendatiorem puto: illas verò notas. VAL. non ſum auſus pro Valentiniano exponere, qui tempore huius Notitiæ Romæ, non in Oriente imperabat. Tegumentum libri in manuſcripto eſt auratum. Infra verò oppidi eſt effigies, quod metropolim & ſedem Pręſidis ſignificare cenſeo ſcilicet Thebas. Aliorum præterea habebat inſignia Præſidum de quibus ſupra dictum fuit. Principum ſimulachris carent quę Conſulares, & omnes ſpectabiles pręmittebant: In Occidente verò omnibus Præſidibus, etiam perfectiſſimis tradebantur. Thebaidis Pręſes apparitores habebat non pauciores quinquaginta, quemadmodum, & alij pręſides, ſcilicet Principem de eodem officio, Cornicularium, Commentarienſem, Adiutorem, Numerarium; Ab actis, Exceptores, & cęteros cohortalinos, quibus tanquam cohorti obnoxijs, non licet inquit Notitia, ad aliam tranſire militiam ſine auctoritate Clementiæ Principalis: Hanc clauſulam ſupra in Conſulari Palęſtinę recitatam explicui: Cum verò dicit hos cohortales ad aliam militiam tranſire non poſſe, intelligit, ad alterius prouincię officia, aut ſcrinia notariorum, vel largitionum, rerum priuatarum, quorum exercitatio militia appellabatur.[f] ſubdit Notitia cęteros omnes Pręſides ad ſimilitudinem pręſidis Thebaidis officium habere, hunc enim tanquam digniorem aliorum exemplar eſſe voluit. In hac prouincia limite Imperij Rom. conſtituto, Dux cum multis Equitum peditumque numeris excubabat.

f l. 7. pen. & vlt. C. de cohortal. l. vlt. C. de inoffic. teſtam. l. vlt. C. de pignorib.

DE PRAESIDIBVS ARCADIAE & Aegypti auguſtanicæque correctore. Cap. CXX.

ARCADIA ab Arcadio Imperatore nominata, pars eſt Aegypti, quę antea; Heptanomus à ſeptem nomis; ideſt pręfecturis vocabatur ſeu Heptapolis à ſeptem primis vrbibus, quarum quattuor Thebaidis, tres Arcadiæ fuere,[g] Heraclea, Memphis, & Oxyrinthus. Ea regio extra Deltam, Libyam verſus, Nilo adhæret, Ptolemęus in Marmarico collocat. Huic præerat ſuus Præſes ſicut & Thebaidi.

g ut ait Stephanus, & Raphael Volater lib. Geograph. 12. & Euſtatius.

Tres verò præcipuas Aegypti partes Ammianus[h] facit Aegyptum, Thebaidem, & Lybyam, quam priſcorum temporum partitionem fuiſſe memorat: Sed duas, inquit adiecit poſteritas, ab Aegypto Auguſtanicam, & Pentapolim à Libya ſicciore diſparatam: Eſt autem propriè Aegyptus. Delta. Hæc ille. Eodem modo Gratianus A.[i] ab Aegypto Auguſtanicam diuidit, quam aliqui quaſi Auguſtamnicam, ideſt fluuialem prouinciam interpretantur: alia Auguſtaneã legunt. In ea, ait Ammianus, eſt Peleuſium nobile oppidum, quod Peleus Achillis pater dicitur condidiſſe luſtrari Deorum monitu iuſſus in lacu, quĩ eiuſdem ciuitatis alluit mœnia, cum poſt interfectũ patrem nomine Phocum horrendis furiarum imaginibus raptaretur, & Caſſius mons vbi Pompei ſepulchrum eſt Magni, & Oſtracinæ, & Rhinocurulat. Hactenus ille. Hæc regio extra Deltam, inter Nilum & Arabiam petream iacet; Imperante Conſtantio Præſidem habuit Auxentium.[k] Notitiæ verò tempore ſub correctore fuit; Iuſtinianus duas Auguſtanicas ponit, primam quæ Conſularem habebat, ſecũdam quæ Correctorem.[l] Reliquum verò quod intra Deltam continetur, ſpecialiter Aegyptus vocatur, olim à Præſide adminiſtrata. Demum, & ipſa in duas prouincias eſt diuiſa, primam & ſecundam, quę ſingulæ à ſuo Præſide regebantur,[m] & vtraque Aegyptus nuncupatur,[n] quibus Iuſtinianus vnum Præfectum Auguſtalem præfecit, nec vltra eum imperare voluit, cum olim vniuerſæ Aegypto & Thebaidi vnus ius diceret, & Alexandriam, omneſque Deltę maiores vrbes adminiſtraret: minores verò à Pręſidibus regerentur: Ammianus enim ſcribit: Aegyptus ipſa, quæ iam indè vt Romano Imperio iuncta eſt regitur à Præfectis, exceptis minoribus multis Athribi, Oxyrincho, Thmui, & Męphi maximis vrbibus nitet, quibus Auguſtalis Præfectus imperauit. Hęc ille. Per totam Aegyptum & Auguſtanicam vectigal Alabarchiæ pro traducẽdis animalibus erat conſtitutum.[o] Nunc de Iuridico Alexandriæ, eſt dicendum, quem etſi ut minorem Magiſtratum Notitia omittit, eius tamen faciendam eſſe mentionem cenſui, cum Pręfecto Aegypti ſubſit, & ſæpè iura de eo loquantur.[p]

h lib. 22.

i in l. 9. C. de vectigalib. & commiſſ.

K in l. 34. C. Th. de Decurionib.

l Nou. 8. in Notitia.

m in Notitia d. Nouel. 8. & Edicto 14.

n d. Edicto 13. cap. 6.

o d. l. 9. C. de vectigal. & commiſſ.

p ff & C. de offi. iurid. Alexan. l. 41. §. Lucia Titia ff de fideic. libert. § nos autem Inſtit. de Attilia. tutore.

DE IVRIDICO ET ALIIS ALEXANDRIÆ MAGIſTRATIBUS. Cap. CXXI.

AEgypti totius metropolis eſt Alexandria inclyta ciuitas, ab Alexandro Macedonum Rege eius conditore appellata prius No dictam ait D. Hieronymus.[q] Hæc diuitijs, aeris temperie, mercium negocijs, ſtudijs & pulchritudine cæteras antecellebat, vt Strabo[r] refert: prætet amplas enim & latas vias, quibus tota diſtinguebatur, duabus latiſſimis patebat, quæ plus iugere expandebantur, & ſeſe medias ad rectos angulos ſecabant, præter ſacra pulcherrima, præclaras regias, ſeu Baſilicas habebat, earum pars erat Muſęum, quod ambulacrum, exędram, & maximam domum continebat, in qua erat cœnaculum, vbi ſtudijs operam dantes degebant: Horum cœtus communes pecunias tenebat, & ſacerdotem Muſęo præfectum, olim à Regibus, nunc à Cæſare conſtitutum, cui ciuitatis cura incumbebat, ibi omnium liberalium ſtudiorum ſcholæ florebant, quarum tantam dignitatem, & exiſtimationem fuiſſe Ammianus[s] narrat, vt medicis ad commendandam artis ſcientiam ſufficeret, ſi ſe Alexandrię eruditos fuiſſe diceret. D. Gregorius Nazianzenus,[t] hanc vrbem doctrinarum omnium officinam, omniumque ciuitatum verticem appellat: Strabo verò ob mercium frequentiam, maximum

C. de officio iuridici Alexand.

q de locis Hebraicis in Act. Apoſt.

r lib. 17. Geograph.

ſ lib. 22.

t in oratione funebri, Cæſarei fratris.

orbis

orbis terrarum emporium: Procopius Sophiſta mundi barathrum: Stephanus per excellentiam, inquit, *πόλις* vocabatur, ſicut Athenę *ἄστυ*, & Roma, vrbs nũcupatur: In ea quotidie pauperibus frumentum dabatur, quemadmodum Romæ & Conſtantinopoli; Nam Theodoſius Valentinianuſque, pręter alios conſuetos, ibi centum decem modios diurnos inter plebem diſtribui iuſſerunt.[a] In purgandum Nilum quotannis 400. ſolidi impendebantur, ex dinummio huius ciuitatis vectigali præcepti.[b] Viri quoque ſexcenti ſub Patriarcha ægrotos curabant, parabolani dicti.[c] Quædam etiam priuilegia eius aduocati, & primates habebant.[d] In hac ſplendidiſſima ciuitate Iuridicus degebat, qui erat ut in alijs Ciuitatibus defenſor, aut duum viri: hos enim in dandis tutoribus Iuſtinianus comparat,[e] ac ſicut coram Ciuitatum defenſoribus, donationes inſinuabantur, ideſt actis inſerebantur, idem & coram Alexandriæ Iuridico fiebat.[f] Maiore tamen is, quàm illi, poteſtate prædirus erat. Strabo enim inquit, ſub Præfecto Auguſtali eſt *δικαιοδότης* Iuridicus, qui maximam in iudicijs poteſtatem habet: Nam velut is, qui a Cæſare creabatur, de omnibus ciuilibus cognoſcebat; ſicut autem propriũ Auguſtalem Præfectum tota Aegypti prouincia ab alijs differentem habebat, dignum quoque fuit tam inclytæ ciuitati, ut erat Alexandria, iudicem dari, quem non ciuitatis defenſorem, vt aliarum iudices vrbium dicebant, ſed præcipuò nomine Alexandriæ Iuridicum: Hæc Strabo. Itaquè de quacunque pecuniæ quantitate iudicabat, quod ciuitatum defenſoribus non licebat; hi enim olim quinquaginta tantùm aureorum cauſas cognouerunt,[g] poſtea 300.[h] Verum Alexandria Iuridicum, & non Duumuiros habebat, quoniam hi ex Decurionibus tantum creabantur qui Alexandriæ non erant: Paulus,[i] Is, inquit, qui non ſit decurio, duumuiratũ, vel alijs honoribus fungi non poteſt: quia decurionum honoribus plebeij fungi prohibentur. Hactenus Paulus.

Alexandrini autem velut ſub Regibus viuere ſoliti, decurionibus carebant, & ideo duumuiros non creabant, ſed à Cæſare Iuridicum accipiebant. Seuerus verò Imperator, illis decuriones conceſſit: Spartianus, Deinde Alexandrinis, inquit, ius *βουλευτῶν*, id eſt curiatium dedit, qui ſine publico conſilio, ita vt ſub Regibus ante viuebant, vno iudice contenti, quem Cæſar dediſſet.

Erat & Alexandriæ ſacerdos, qui ſacra curabat, ſicut de Lyciarchis, Aſiarchis, Phœniciarchis, & alijs huiuſmodi diximus, qui induitur purpura, patriæ honore gaudebat, ait Strabo.[k] Tertius erat ſcriba actorum, qui iudicijs pręerat: Quartus Prætor nocturnus, vt Pręfectus vigilum Romę, qui obſeruabat, ne quid criminis nocte committeretur, & delinquentes corrigebat. Huiuſmodi magiſtratum Conſtantinopoli Iuſtinianus creauit, ac Prætorem plebis dictum, dignitate auxit.[l] Quintus fuit vindex, qui rebus publicis Alexandriæ præerat, ab Anaſtaſio inuentus;[m] Balnea etiam iuridicus incendi curabat, in quæ ex reditibus vrbis 492. aurei impendebantur, & 419. in id, quod vocabatur Anticantarum, & 558. cum dimidio receptori naulorum, quæ ſumma eſt aureorum 1469. In curſum quoque equorum, & equos 36. vt ſupra diximus, fiſcus aureos 320. ſoluebat, & alios 100. pro exagogin, ex quib. colligitur ſumma aureorum 1889. quos fiſcus Alexandriæ impendebat. Iuſtinianus verò ſuperfluis amputatis, præcipit ex hac ſumma 320. in curſum equorum ab Auguſtali exhiberi, reliquos 1200. ipſi pro annonis ſolui.[n] Alexandriam quoque unus ex palatinis mittebatur, qui præpoſiti cubiculi locum tenebat, ad quem certa tributa deferri curabat.[o] Hæc ſunt quæ ad ſecundam præfecti Orientis diœceſim pertinent; nunc ad tertiam, ideſt Aſianam, & eius Vicarium eſt accedendum ſecundum Notitię & codicis Iuſtiniani ordinem, à quibus Pręfecto Auguſtali ſubnectitur.

a in l. vlt. C. de frumento Alexandrino.
b l. vnica. C. de Alexan. prim.
c l. placet 17. cũ ſeq. C. de epiſc. et cler.
d l. Alexãdrinis, cũ 2. ſeqq. C. de decurionib. l. vl. C. de legationib.
e in § pen. Inſti. de Atilian. tutor.
f d. l. 2. C. eod.
g l. 1. C. de defenſorib. ciuitat.
h § 1. in Auth. de defenſorib. ciuit.
i in l. honores, § 2. ff. de decurionibus.
k lib. 27.
l in Nouell. 13. Edicto 8. & Edicto 13.
m Bungr. li. 3. c. 42. Nicephor. li. 16. cap. 44.
n d. Edicto 13. c. 16.
o in c. 20. Edict. 13.

De Vicario Aſianæ, & eius inſignibus. Cap. CXXII.

QVATTVOR erant in Oriente Vicarij, Aſianę Diœceſeos, Ponti, Thraciarum & Macedoniæ, quot etiam Leo recenſet.[p] Primus, Præfecti Prætorio Orientis Diœceſi, Aſianæ dictæ, Vicarius præerat, octo prouincijs imperans. Gratianus A.[q] ad Cynegium PP. ſcribens: Proximos, inquit, memoriæ, epiſtolarum ac libellorum, atque diſpoſitionum, ita Vicariorum honore cumulamus, vt inter eos merito dignitatis habeantur, qui pro Præfectis Diœceſes ſibi creditas temperarunt: Hæc ille. Aſiana Diœceſis erat tota illa Aſiæ minoris pars, quę mare Icarium, & Carpathium reſpicit, cuius, & eius Vicarii iura ſępè meminerunt.[r] Vicarii autem ſunt dicti, quòd vices ipſius Præfecti Prætorio gerebant, Vlpianus;[s] A Pręfectis, inquit, Pręrorio, vel eo, qui vice pręfecti, ex mandatis Principis cognoſcit, deportatus ſtatim amittit ciuitatem; & Valentinianus A.[t] pręcipit Vicarios in ciuilibus cauſis Comitibus anteferri: Siquidem, inquit, præfecturę meritum cęteris dignitatibus anteſtat; & Vicaria dignitas ipſo nomine eius ſe trahere indicat portionem. Conſtantinus quoque[u] Vicarios vice Pręfecti cognoſcere dicit, quum ad Valerianum agentem vicariam præfecturã ſcribit,[x] & Nicephorus[y] Patricium, Metaphraſt.[z] Eliodorum Vicarios P pręrorio appellat. Ammianus item,[a] Fiduſtium pro pręfecto Aſiam rexiſſe ſcribit. eodem modo Caſſiodorus;[b] Vices, ait, agentiũ mos eſt, ſic iudicum voluntatibus obedire, vt ſuas non habeant dignitates; ſplendent mutuo lumine, nituntur viribus alienis, & quædam imago in illis videtur eſſe veritatis, qui proprii non habent iura fulgoris. Tu autem Vicarius diceris, & tua priuilegia non relinquis, quando propria eſt iuriſdictio, quæ datur à Principe: Habes enim cum præfectis aliquam portionem; partes apud te ſub Pretoriana aduocatione confligitur; Vice ſacra ſententiam dicis: & ſubdit, additur, quòd nec ſalutari te ſine chlamyde iura voluerunt, ſcilicet, vt ſub veſte militari ſemper uiſus, nunquàm credaris eſſe priuatus; ſed hæc omnia ad Pręfecturæ gloriam iudicamus eſſe conceſſa, ut qui tantæ ſedis Vicarium diceret, umbratile nil uideret: Hæc ille, qui licet loquatur de Vicario præfecti urbis Romæ, idem tñ de aliis eſt dicendum; & ideo Vicarii ſępè his notis ſignificantur.[c] V. P. ideſt Vicarii pręfecti. Cum itaq; a pręfectis Vicarii penderent, illis præſentibus priuati erant. D. Ambroſius,[d] prefectorum, inquit, Vicarij præſentibus eis, priuati ſunt. Tempore Iureconſultorum Vicarii pręfectorum fuere, quos ex mandatis Principis uice pręfecti cognouiſſe Vlpianus ſcribit.[e] Sed hi certas prouincias non regebant: Diocletianus quoque & Gordianus Vicariis ſcripſiſſe inueniuntur,[f] à quibus ego pedaneos iudices ſignificari ſuſpicor: Verum alibi legitur Diocletianum in Hiſpaniis Viatorem Vicarium habuiſſe;[g] Conſtantinus Vicariis Comitis titulum addidit: Octauianum enim Hiſpaniarum Comitem creauit,[h] mox Tiberianum, quem aliquando Vicarium,[i] quandoque Comitem appellat:[k] Eo imperante, Tertullianus Aſię Vicarius fuit, quem ipſe V. P. Comitem diœceſeos Aſianę uocat;[l] ei Veronicianus ſucceſſit,[m] mox Clearchus,[n] deinde Auſonius Gallus poeta,[o] & ſub Theodoſio Euthymius.[p] Vicarii ſub Conſtantino erant Perfectiſſimi: nam ipſe & Tertullianum, de quo ſupra, & verum Vicarium Virum perfectiſſimum in epiſtola ad Probianum Africę Proconſulem appellat:[q] poſtea ſpectabiles ſunt facti: ſub eodem Ariſtęnetum Aſię Vicarium fuiſſe Marcellinus ſcribit,[r] qui ab Euſebia uxore Euſebius, ideſt pius cognominabitur: Vicarii à Pricipe creabantur, & ſi PP. uices agebant; unde Vicarii Auguſtales uocantur à

Iuliano

C. de offic. Vicarij.
p in l. fi. C. de diuerſ. offic.
q in l. 1. C. de proxi. ſacro. ſcrin.
r l. 5. C. de ſpōt. appellat. Lamcap. C. de Numer. l. 2. C. de miliz. veſte. l. 1. C. vt nemo ad ſuũ patrociniũ. l. vlt. C. de diuerſ. offic. l. 8. C. de cohortal. l. 1. C. de palat. ſacr. larget. & alia.
s in l. 5. § 4. de legat. 3.
t in l. 1. C. de officio Vicarij.
u in l. à proceſſu lib. 19. C. de appellationib.
x in l. quãuis, C. de iur. & fact. ignor.
y lib. 7. c. 42.
z 19. Septem.
a lib. 20.
b lib. 6. varia. de Vicario Præfecti vrbi.
c l. 3. C. ſin. regũ. l. 1. C. T. de extraord. & ſord. muner.
d in epiſt. ad Coloſſen. c. 1.
e in d. l. 1. § 4. de leg. 3.
f in l. 1. & 2. C. de pedan. iudic.
g Martyrolog. 23. Octob.
h l. cũ ſeruũ, C. de ſeru. fug.
i l. ſi a ſpōſo, C. de donat. ante nup.
k d. l. cum ſeruũ C. de ſeru. fug.
l in l. 3. C. ſin. regundor.
m l. 4. C. T. de numera l. 1. C. eod. l. 1. C. de palat. ſacr. larg. l. 6. C. Th. de extraord. ſiue ſord. mun.
n l. 2. C. T. ne colon. inſcio dom.
o l. 6. C. Th. de decurion.
p l. 19. C. T. de cohortalib. princ. & cornicular.
q epiſtol. 68. D. Aug. & contra Donatiſtas poſt collatio. c. 33.
r lib. 13.

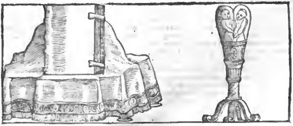
Iuliano A. [a] & inter Senatores cenſebantur, chlamyde militari induti, carpēto uehebantur, ut auctor eſt Caſſiodorus. [b] Quę a pręfectus imperabantur, & pręſertim ad tributa ſpectantia exequebantur; obſeruabantq; pręſides prouinciarum nequid iniquum committerent. Aſianę Vicarius cis Taurum in Aſia minore octo prouincias regebat, quarum duæ erant Conſulares Pamphylia, & Lydia, alię Pręſidum, Piſidia, Lycaonia, Phrygia Pacatiana, Phrygia ſalutaris, Lycia, Caria. Helleſpontus uerò Conſularis, & Inſulę ſub pręſide proconſulem Aſię ſequebantur, & ideo Nicephorus [c] Aſiam ſub tempore ab undecim pręſidib. rectam fuiſſe teſtatur, [d] quod uerū eſt, his duob. & Aſię proconſule deputatis Vicarius Aſianę idem Pręſes erat Phrygię Pacatianę, [e] quę illi committeba tur, ut propriam haberet adminiſtrationem. Verū Iuſtinianus [f] ſublato nomine Vicarii, & poteſtate, unū Phrygię Pacatianę pręfecit, Comitem appellatum, qui utriuſq; ſalarium, & apparitorum officia in unū conflata habebat, & illius prouincię militibus imperabat, [g] hic Vicarius in uſum quattuor lampadum oleum à Principe accipiebat, quemadmodum infra in Vicario Ponticæ dicetur, cuius ferè omnia habebat iura, & inſignia. Appellabatur ab eo ad P.P. qui erat in Comitatu, & Quęſtorem ſacri palatii, [h] quemadmodum & in aliis ſpectabilibus obſeruabatur.

a in l. ult. C. de his quę per met. eud. nu appell.
b lib. 6. variar.
c lib. 1. eccl. hiſt.
d ap. Treſpur. lib.

e Nouell. 8. § 3. Nouel. 27.
f d Nouel. 8. §. et hęd tamen.
g Nou. 20. § quia vero dua, d Nouel. 8. §. illud ta mē. d. Nouel. 27. §. 2. et Nou. 24. §. quęcunq; igitur.
h l. precipimus. C. de appellat.

N O T I T I A.

VICARIVS DIOECESEOS
ASIANÆ CVM INSIGNIBVS.

Pamphylia *Lydia* *Caria* *Lycia*

Lycaonia *Piſidia* *Phrygia Pacatiana* *Phrygia ſalutaris*

NOTITIA

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Vicarij Diœceſeos Aſianę, Prouinciæ infraſcriptę.

Pamphylia.
Lydia.
Caria.
Lycia.
Lycaonia.
Piſidia.
Phrygia Pacatiana.
Phrygia ſalutaris.

Officium autem viri ſpectabilis Vicarij diœceſeos Aſianę habet ita.

Principem de ſchola Agentium in rebus Ducenarium, qui adorata Clemētia principali cum inſignibus exit.

Cornicularium.

Commentarienſem.

Adiutorem.

Ab actis.

Numerarios.

Curam epiſtolarum.

Exceptores, & cæteros officiales.

COMMEMTARIVM.

INSIGNIA Vicarii Aſianę sūnt purpurea chlamys, quę eſt veſtis militaris, nos cappam uocamus: vultus Principum in ſummo auratæ columnæ, abacus albo tapeto inſtratus, qui librum viridi corio tectum ſuſtinet, in eo mandata Principis continebantur, quibus Vicario iuriſdictio demandabatur, & vt uice Præfecti cognoſceret, Vlpianus,[a] A Præfecto Prætorio, inquit, vel eo qui uice Pręfecti ex mandatis Principis cognouit; Item à Pręfecto vrbis deportatos ſtatim amittere ciuitatem conſtat. Hæc ille. infra imagines octo mulierum, totidem illi ſubiectas prouincias ſignificantes, coronam in capite geſtant, collaq; monilibus, ac torquibus circundata, & vaſa aureis plena tenent: Ex illis Phrygia Pacatiana, & Piſidia ſunt velatę: ſola Lycia pallio puniceo humeros tegit, Phrygia Pacatiana dextram manum extollit, ſalutaris, & Caria indicem eleuant, quod fidei & adorationis ſignum eſſe diximus: Helleſpontus & inſulæ deſunt, quia Proconſuli Aſię parebant: In manuſcriptis omnes palliatę, ſparſos poſt terga capillos habent. Codicilli magiſtratus, & auro tectus codex mandatorum, cœruleo abaco inhęrent, codici hę notę ſunt inſcriptæ F.L.I.N.T.A.L.CO.M.ORD.PR. quas notas ita ſum interpretatus; Fœlix liber iniunctus notarijs tribunis a Laterculo continens mandata ordine Primicerii. In manuſcriptis eaſdem notas, & codicillos, omnes Vicarii habent tam in Oriente quàm in Occidente. In impreſſo nec notę, nec codicilli apparent, prętérquam in Vicario Britanniæ, Comites, verò & Duces in codicibus & notas, & ſupe codicillos præferunt. Illuſtres pro notis vultum Principis libri dorſo inſculptum tenent.

a in l. 1. §. deportatos, de leg. 3.

Officium habebat fere ut Comites & Proconſules, videlicet Principem de ſchola agentium in rebus Ducenarium, qui adorata clementia principali, cum inſignibus exit, inquit Notitia, id eſt cum cingulo, qđ erat inſigne huius Principis, & illud ex officio exiēs retinebat, quod aliis non concedebatur. Neque hic, neque ceteri officiales poterant creari, niſi a Principe, mox à Vicario, literis probatorijs in ſcrinio epiſtolarum ſcriptis comprobati fuiſſent, ſicut in maiorum Magiſtratuum officijs obſeruabatur.[b] Iis, qui à libellis erant, Vicarii carebant, quia per ſe illis ſubſcribebant,[c] ut Preſides, & Correctores, nec ſingularios officiales habebant. Aſiani pro tricenis iugeribus agri ſingulam ueſtem, id eſt chlamydem militibus ſoluebāt, quę ſolido ſeu aureo ęſtimabatur.[d] Nunc de magiſtratibus Aſianæ Vicario parentibus, ac primò de Conſularibus Pamphyliæ, & Lyciæ eſt videndum, poſtea de Præſidibus tractabimus.

b l. vlt. C. de diuerſ. offic.
c l. 2. C. de aſſeſſor.
d l. 1. C. de mil. veſte.

DE CONSVLARIBVS Pamphylię, & Lydię. Cap. CXXIII.

PAMPHYLIA olim Mopſia cognominata, nunc vulgo Sattalia, corrupto uocabulo, ab Attalia eius metropoli, ciuitate maxima dictum. Ab Oriente habet Ciliciam, ab Occaſu Lyciam; a Septentrione Galatiam; à Meridie mare Pamphylium. Dicta eſt Pamphylia, inquit, Metaphraſtes,[e] quod ex omnibus gentibus eſſet conflata: Id enim ſonat Græca hęc dictio. Stephanus verò deriuat à Pamphylia Rhacii & Mantus filia: eius metropolis eſt Aſpendus, olim Clara dicta. Vulgatum eſt prouerbium,[f] Aſpendius Cythariſta, quod furem ſignificat, quia Aſpendii intus ſiniſtra tantum manu chordas carpunt, nec dextra plectro utuntur.

e in S. Matrona.
f in 3. in Verrem Ciceronis.

Imperante Conſtantino, Lycia, & Pamphylia ab uno Præſide regebantur: ad Euſebium enim Lyciæ, & Pamphylię Pręſidem ſcribit,[g] quem virum perfectiſſimum appellat, vnde cum hæ prouinciæ, tum nec Conſulares eſſent, nec Præſidem clariſſimum haberent, inter minores prouincias cenſebantur. Pamphylia poſtea Conſularis facta eſt, & a Lycia diuiſa & a Iuſtiniano[h] inter Conſulares recenſetur. Pamphylię ciuitatibus Iulianus Apoſtata conceſſit, vt quicquid acquiſiuiſſent, earum eſſet,[i] cum de hoc controuerſiam paterentur.

g in l. 1. C. de capit. ciuit. cen. ſibus eximend. & l. 2. C. Theo. de cenſu ſiue adſcriptitiis.
h in Nouel. 8.
i l. 5. C. de diuer. præd. vrb.

Lydia inter Cariam, & Helleſpontum iacet, cuius metropolis Sardis fuit, ſub Crœſo Rege inſignis; Lydia, ait Sext. Ruffus, ſedes antiqua regnorum Antiocho à L. Scipione adempta fuit. Prius Proprætorem, mox Conſularem habuit, Gratiano imperāte, qui ad pallium Lydię Conſularem ſcribit,[k] & inter Conſulares recenſentur à Iuſtiniano in Notitia,[l] & ſi generali nomine ἄρχων vocatur. Itaque tantum pro codicillis magiſtratus ſoluebat, quantum alii Cōſulares. Ab eo ad pręfectum urbi Conſtantinopolis appellabatur,[m] quod in aliis erat ſecus. Conſularibus Aſianæ explicatis, ad eius pręſides accedamus.

k in l. 6. C. de delatorib.
l d Nouel. 8.
m l. cum appellatio. C. de appellatio.

DE PRAESIDIBVS LYCIAE, & Cariæ, Lycaoniæ, & poſtea Pretore Iuſtiniani. Cap. CXXIIII.

LYCIA inter Pamphyliam, & Cariam media a Septentrione, cōfinis eſt Phrygię, olim LX. oppidis clara ex quibus ætate D. Pauli 36. tantum permanſerant; Earum opulentiſſima metropolis fuit Myra,[n] ad quam ipſe in Italiam nauigans appulit:[o] Ex his initio quattuordecim ferebāt ſuffragium de reb. belli & pacis, ac Lyciarchum creabant, qui vniuerſę prouinciæ ius dicebat. Olim mari vſque ad Italiā imperarunt, vt ait Strabo[p] Lycia a Lycio Pandionis filio nomen habuit: Hæc & ſequentes tempore No-

n Martyrolo. 6. decem.
o Act. Apoſt. 23.
p lib. 3.

titię

titię Pręſides habebant. At Iuſtinianus Lyciam inter Conſulares recenſet. [a] Caria verò ab Oriente habet Lyciam, A Septentrione Lydiam, ab Occidente mare Icarium, vel Aegeum, à Meridie Carpathium. A Care Phoronei filio dicto eſt Caria, ait Stephanus: quam inter Conſulares Iuſtinianus connumerat. [b] Ad littus promontorium inſtar peninſulæ habebat, Doris dictum, in quo Gnidus inſignis ciuitas ſita erat, [c] vbi Veneris templum, & ſimulachrum à Praxitele mira arte fabricatum ſpectabatur. Lycaonia mediterranea ab Oriente Tauro, a Cilicia Thrachęa diuiditur; à Septentrione contermina eſt Cappadocię: ab occaſu Piſidiæ; à meridie Iſauriæ. Huic Lycaon Arcadię Rex nomen dedit, quem in eā profectum, & a Ioue, cui membra humana comedenda appoſuerat, in lupum conuerſum, poetę fabulantur. Is ante Aeneam Oenotrios in agrum Romanum deduxit, vt Iuſtinianus narrat: [d] eius prouinciæ inſignes vrbes erant Lyſtra, & Derbe, in quibus D. Paulus verſatus eſt, [e] & Iconium [f] metropolis, vbi Pręſes & Dux limitaneus ius dicebant, ſed ibi Præſes tātum ciuilia tractabat, & ſi poſtea imperante Iuſtiniano is inter Conſulares eſt connumeratus. [g] Militum Dux crimina cognoſcebat. Iuſtinianus verò duos eos magiſtratus in vnum contraxit, & pro his Prætorem Iuſtinianum virum ſpectabilem conſtituit, qui tàm populo quam militibus pręeſſet. [h] Veteres enim militum magiſtratus Prætores nominabāt. [i] Faſces ante cum ſecuri argento cęlata pręmittebat, & apud ſe ad tribunal retinebat. Argentato etiam curru utebatur, quæ eius erant inſignia; pro annona & capite ſiue alimentis & equorum pabulis aureos 300 percipiebat, eius aſſeſſor 72. officiū libras duas auri, ideſt noſtros aureos 120. [k] Pro codicillis iuſſus eſt ſoluere quantum Cōſulares, ideſt tribus chartularijs ſacri cubiculi ſolidos octo. Primicerio notariorum, & Laterculenſibus 24. eius adiutori 3. Officio Pręfectorum, cui parebat, ſolidos 40. [l] Prius ſoluebat quantum alii Pręſides. Appellationis cauſas in ſua prouincia à Principe, vel alio delegatas, niſi quingentos aureos excederent, ipſe cognoſcebat, nec ad delegantem deuoluebantur, ne diſpendiū in re parua litigantes ſentirent; [m] In primis mœnia, & publica opera, aquæductus, pontes, vias, & ſimilia, curare debebat. [n] Eius officium erat centum apparitorum, in quo eminebat Princeps Cornicularius, cæterique primates. [o] Iconi, quę prouincię erat metropolis, hic Pręſes reſidebat.

a Nouel. 8.
b in d Nouel. 8.
c de qua 27. Act. Apoſtolor.
d in Nouel. 25. & Prat. Lycaonia.
e Act Apoſt. 14.
f Ptolemaus.
g d. Nouel. 8.
h Nouel. 25.
i §. 1. d. Nouell. 25.
k § pe. d. Nouel. 25.
l §. vlt. d. Nouel. 25.
m §. pen. d. Nouel. 25.
n §. antep. d. Nouell.
o §. 2. d. Nouel.

DE PRAESIDIBVS PISIDIAE, Phrygi Pacatianæ, & Salutaris. Cap. CXXV.

INTER Lycaoniam ab Ortu, & Pamphyliam ab Occaſu eſt Piſidia; Iſauriam habet a Meridie, Galatiam a Septentrione. huius Præſes cum Duce militibus imperante continuas rixas exercēs vileſcebat. [p] Quare Iuſtinianus eum [q] de Præſide Prætorem fecit, & ciuilem militaremq; adminiſtrationem illi cōmiſit, & cētum apparitores ea publico ſeu fiſcoſalendos dedit. In primis verò mandauit, ut prouinciam delinquentibus purgaret, item annonam, publicaq; opera curaret. Inter ſpectabiles cenſebatur, & Prætor Iuſtinianus nominabatur.

Inſignia habebat argentatum currū, & faſces cū ſecuribus argento cęlatis. [r] Cauſas appellationum intra 500. aureos in ſua prouincia, etiam a Principe delegatas cognoſcebat; quemadmodum Prætor Lycaonię pro annonis & capitibus ſolidos 300. percipiebat, Aſſeſſor 72. Officium libras auri duas, ſeu noſtros aureos 120 pro codicillis ſoluebat chartularijs ſacri cubiculi ſolidos 9. Primicerio Notariorum, & Laterculenſibus 24. eius adiutori tres. Officio Præfecti Pretorio 40. illi preter codicillos inſignia magiſtratus continęns, mandata Principis ex ſacro Laterculo tradi iubentur, [s] Appellatur ab hoc, quemadmodum ab alijs ſpectabilibus. [t] Phrygia Aſię minoris regio, quam Suidas Achrilim credit nominatam, in maiorem & minorem a Xenophonte, Ptolemęo & Strabone diuiditur, qui minorem Epictetū, & Helleſpontiacum uocat, Helleſpōto etiam a Diodoro [u] attribuitur; eadem Troas dicitur. Maior ab Acriſtide ſuperior, à Strabone Parotia appellatur, quę Olympo & Helleſponto adiacet; in ea Coloſſæ, vnde Coloſſenſes, ad quos D. Paulus ſcribit. Laodicæa metropolis, & Hierapolis [x] claræ vrbes habebantur, quæ Nerone imperante, terręmotu periere, [y] ſed Laodicea a locupletibus ciuibus eſt reſtituta. Minor Phrygia poſtea Pacatiana forte, ab Ouinio Pacatiano eſt dicta, qui ſub Conſtantino P. P. Orientis, ea diu reſedit, ac Conſul & P. V. fuit. [z] Ab Oriente habet Cappadociam, ab occaſu Phrygiam maiorem, ſeu ſalutarem vocatam; à Septentrione Galatiam: Ab Auſtro Lydiam. Olim ſingulę ſingulos habuere Præſides, poſtea Pſianę Vicarius hanc prouinciam, vt Præſes adminiſtrauit. [a] Iuſtinianus verò ſublato Vicario Phrygię Pacatianæ Comitem præfecit, qui nulli alij Aſianæ Præſidi imperabat, illi tamen totum, quod pro utroque magiſtratu. Vicarius habebat, cū vtriuſq; officij cohortibus ſalarium reliquit. [b] Is omnia Comitum inſignia geſtans, curru & ipſe argentato vehebatur, aureoq; torque ornatus, faſces cum argentatis ſecuribus pręmittebat. Soluebat pro codicillis promotionis quantum Conſulares. [c] Prior præſes officium habebat, ut alii prouinciarum Rectores.

Maior Phrygia. quæ ad oram Aegęi maris, prope Helleſpontum, vbi Troas, ſeu minor Phrygia extenditur, Calco flumine interſecatur, a Galatia Iero fluuio diſterminatur, inquit D. Hieronymus; [d] Salutaris ob plurimos ibi à Michaele Archangelo ſanitati reſtitutos eſt uocata. Nicephorus, [e] Memorię, inquit, proditum eſt Argonautas Græcorum, cum ad eum quoque locum perueniſſent prędari; atq; diripere regionem eam cœpiſſe, & ab Amyco, qui tum ibi rerum potiebatur, in fugam uerſos, & palātes in quendam nemoroſum, & incultum propter denſitatem arborum locum profugiſſe, ibiq; eis latitantibus virtutem cœlitus aduenīſſe, uiri ſpecie, alas veluti Aquilę in humeris habentem, victoriamq; aduerſus Amycum Oraculo denunciaſſe, illos porrò id ſecutos cum illo confliaiſſe, & victoriam reportaſſe, & ipſum vna cum copiis ſuis concidiſſe, atque vt gratiam viſione ei referrent, fanum illi & ſtatuam, ea, quę talis apparuerat forma, in loco eo excitaſſe, nomenque ei regioni Soſtenium indidiſſe, quòd ſcilicet robore ibi accepto ſalui euaſiſſent. Eam ſtatuam laudatiſſimus princeps Cōſtantinus, cum in eam oram neceſſaria de cauſa diuertens uidiſſet, familiaribus Comitibuſq; ſuis rem talem expoſuit, regionemque eam cum ſtupore admiratus ibi manſit: Somni porrò capiendi tempore aſſiſtes illi viſio ſtatuæ eius ſimilitudine; Ego, inquit, Michael Archidux Domini Sabaoth virtutum, Chriſtianorum fidei tutor, qui tibi contra impios tyrannos belligeranti auxiliaria arma contuli: Itaque ex ſomno excitatus regionem illam pulcherrimè excoluit, & ara Imperiali, magnificaq; manu, & liberalitate in parte Orientali cōſtituta, celeberrimum id templū ciuibus ſimul, & aduenis reddidit: Maximè tamen eam ſacram ædem illuſtrauit Archangelus: Nullus enim graui quopiam caſu, aut ineluctabili periculo, aut ægritudine incognita, morbo denique incurabili circumuenitur, qui ibi Deum orans implorauerit non facile opem, & auxilium inuenerit. Et certo ſatis creditur D. Michaelem Archāgelum apparere ibi ſolitum, ſalutiferum eum efficere locum, cuius rei gratia ab antiquis etiam Michaelium eſt uocatus. Eadem Nicephorus, [f] alibi repetit. Alia mira de aquis ſalubribus ope D. Michaelis factis recitat Simeon Metaphraſtes, qui precibus D. Alberti aquas etiam in Phrygia minore ſcaturiſſe ſcribit. Pytea

p Nouel. 20. c. 4.
q Nouel 24.
r § 4 Nouel. 24.
s § pen. & vlt. d. Nouel. 24.
t d. § pen. et vlt. Nou. 24 et l. praecipimus, C. de appellatio.
u lib. 18.
x de quib. in 2. 4. ad Coloſſēſes.
y Euſeb in Chronicis. Tacit. 14.
z l. 4 C. Theo. de ſponſal. l. 2. C. Thē. de aduoca. fiſc.
a Nouel. 8. c. 2.
b §. illud tamen. Nouel. 8. Nouel. 20. c. 6.
c d. Nouell. 8 in Notitia, in princip.
d in Act. Apoſt.
e lib. 7. c. 50.
f lib. 8. c. 4.

Digitized by Google

bit. Pytæa ciuitas in Phrygia ad mare ſita, ob aquarũ calidarum ibi ſcaturientium ſalubritatem, Sotropolis, id eſt ſalutaris ciuitas eſt appellata, à qua prouinciæ nomen inditum, & ibi Conſtantino Magno venenum datum Zonaras ſcribit. Aſios, qui hoc in loco curati ſunt, recenſet Sozomenus.[a] In Phrygia Docimia vicus eſt, vnde Docimius lapis, alias Symandius effoditur, ex quo integræ columnæ uarietate alabaſtro perſimiles fiebant.[b]

Præſidem Notitię tempore Phrygia ſalutaris habebat. Iuſtinianus verò illum inter Conſulares recenſet, quem pro codicillis magiſtratus tantum ſoluere uoluit, quantum alij Conſulares.[c] Ab eo ad Præfectum vrbi Conſtantinopolitanę appellabatur.[d] Hęc de Aſianæ diœceſi dicta ſufficiant. Nunc ad Ponticam ueniamus.

a lib. tripart. 2. cap. 19.

b Aeneas Syluius de Aſia minore.

c in Notitia Nouel. 8.

d l. cum appellatio. C. de appel.

DE VICARIO PONTICAE & eius inſignibus. Cap. CXXVI.

QVARTA Orientis diœceſis Pontica fuit, cuius Vicarius XI. prouincijs præerat, duabus Conſularibus Galatię, & Bithynię, & IX. præſidalibus, Honoriadi, Cappadociæ primæ, Cappadociæ ſecundæ, Hellenoponto, Pōto Polemoniaco, Armeniæ primæ, Armenię ſecūdę, & Galatię ſalutari, & Paphlagoniæ, quòd & Tripart.[e] refert. Pontum Pompeius in prouinciæ formam redegit; ſed eam Cęſar Mithridati Pergameno conceſſit. deinde ad Polemonem peruenit, quo extincto, cum Pythodoris eius uxor nomine duorum filiorum illud regnum adminiſtraret, à Nerone Imperio Romano eſt adiectum, concedēte Rege Polemone, inquit Eutropius; quod de filio dictum puto. Idem Euſebius refert, & Tranquill. Ponti, ait, regnum concedēte Polemonē, in prouinciæ formam redegit: Sed Sext. Aurelius, Regia ſtirpe deficiente, Neronis tempore, inquit, Pontus prouincia facta eſt: Tota ea Regio à Boſphoro Thracio vſque ad Colchidē, & Orientem uerſus, & Armeniam, Pontus dicebatur, Paphlagoniamq;, Galatiam, & Cappadociam continebat: Sed propriè à Boſphoro Thracio, vſq; ad Bithyniam, & Sangariũ fluuium perueniebat: vnde duplex Pontus fuit;[f] ſed vſque ad Eufratē tota diœceſis Pōtica uocabatur.[g] Theodoſius Imperium adeptus Pontum in VIII. regiones diuiſam vni Vicario commiſit, videlicet Pontum Polemoniacum, Amaſiam, Honoriadem, Bithyniam, Paphlagoniam, Armenias duas & Cappadociam, quemadmodum Stephanus & Volaterranus[h] ſcribunt. Huic tractui Præfectus ſępe Vicarius Ponticæ dicitur,[i] quandoque Comes diœceſeos Ponticæ,[k] Marcellinus[l] refert Conſtantium in honorē vxoris Euſebię, hunc Vicarium pietatis cognominaſſe, qui Præſes etiam Galatiæ primæ erat;[m] duplex officium & ſalarium, alterum tanquam Vicarius, alterum tanquam Conſularis habebat Iuſtinianus uerò abolito Vicario, pro Præſide primæ Galatiæ Comitem dedit, quem etiam militibus præfecit,[n] priſtino que illi vtriuſque magiſtratus ſtipendio relicto, duorum officiorum cohortes in unum contraxit: cũ verò is tollendis latronibus non ſufficeret, Vicarium rurſus reſtituit,[o] quem etiam militibus, & uniuerſæ regionis Prętoribus pręeſſe iuſſit, & Magiſtri officiorum in Ponticæ fabricis, & Comitis patrimonij, in prędijs Principis, quæ plurima ibi erāt, locum tenere uoluit, & Phylarcho prouinciæ ſacerdoti, aliiſque omnibus imperare. Denique in Pontica cauſas delegatas, & appellatione ſuſpēſas, quæ 500 aureos non excedebāt, ad eum remota appellatione deuolui, & ipſum, in qua uelit prouinciæ parte morari, & à Bithynia vſque ad Armeniam, Trapezuntum, & fines Perſarum delinquentes punire iuſſit. Septuaginta in eius officio Vicarianos apparitores à Principe codicillis in ſetinio epiſtolarum probandos conſtituit,[p] quod & in alijs maiorum magiſtratuum officijs obſeruabatur. Mulos eidem, tanquam circumire coacto ex publico dedit, aſſeſſoremque & Præconem abdidit, ac quattuor lampades ſeu candelas sũptu Principis ardentes conceſſit, eas illis ſimiles eſſe puto, quas ad dextram, & ſiniſtram libri mādatorũ, in Præfectorum inſignibus prælucere uidimus. Reſponſales quoque Magiſtrorum pręſentalium, apud eum eſſe iuſſit, qui illorum nomine militum palatinorum cauſas iudicabant Græci apocriſarios nominant.[q] Galatię uerò ſuus Præſes eſt reſtitutus.

e lib. 10. c. 4.

f Nouell. 29. c. 2. in pr. l. ult. ad fi. C. de diu. offic. Nou. 17. in prin.

g l. 5. C. de tēpo. appel. l. antep. C. de Numera. l. 2. C. de militar. veſt. l. 1. C. vt nemo ad ſuum patroc.

h lib. 10. Geographia.

i in l. fi. §. pen. C. de diuerſ. off. & in l. 16. C. Theo. de heret. l. 7. C. Th. de deſerto. l. 12. C. Theo. de exac.

k l. vnic. C. de comit. & tribun. ſcholar.

l lib. 17.

m §. 3. Nouel. 8.

n §. hoc antē ipſum. Nouel. 8. et Nouel. 27.

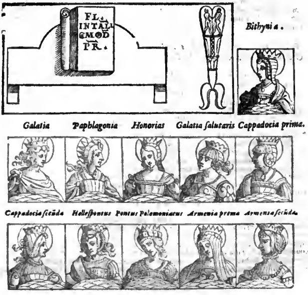
o Edicto 8. de Pōtico tractus Vicario.

p l. vlt. C. de diuerſ. offi.

q in Nouell. 25. cap. 1. ad fin.

NOTI-

NOTITIA
VICARIVS DIOECESEOS
PONTICAE CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Vicarij Diœceſeos Ponticę, Prouinciæ infraſcriptę.

BITHYNIA.
Galatia.
Paphlagonia.
Honorias.
Galatia ſalutaris.
Cappadocia prima.
Cappadocia ſecunda.
Hellenopontus.
Pontus Polemoniacus.
Armenia prima.
Armenia ſecunda.
Officium autem habet ita.
Principem de ſchola Agentium in rebus Ducenarium, qui adorata clemẽtia principali, cum inſignibus exit tranſacto biennio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
Curam epiſtolarum.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMEMTARIVM.

INSIGNIA Vicarij Ponticæ ſunt, duo Principes in ſummo aureæ pilæ, quiſq; in ſua cella, ideſt proprio Imperio, dextras coniungentes, ac codicilli, liberque viridi corio tectus, rubroque ac ſurrecto tapeto inhęrens, cum notis, quas in Vicario Aſianæ manuſcripti oſtendunt, in quibus huius Vicarij codex auro tectus ſpectatur. Notæ in impreſſo ita ſe habent FL. IN TALL. COM. ORD. PR

quas .

quas per errorem in alijs Vicariis ſicut,& codicillos omiſſas fuiſſe arbitror: Infra XI. mulierum viſuntur effigies,eodē habitu ornatuque,quo alias ſub Vicario Aſianę deſcripſimus,quæ XI. prouincias huic Vicario parentes denotant: Sola Cappadocia prima viridem togam ſiniſtro humero cōnexam gerit; Armenia prima velatum caput habet; Reliquę præter Galatiam,& Hellenopontum pallio carent; Manuſcripti omnes eodem habitu referunt,quo alias ſub Vicario Aſianæ repræſentarunt,aliquas ſcilicet cū pallio cœruleo, alias albo vel aureo, ſparſis in humeros capillis. In Manucianeo vaſa aurea in manibus tecta tenent,in quibus intus aurum contineri ſignificatur. Hic Officium habebat, vt alij Vicarii, caret his,qui erant ab actis,& Singularia.

Soluebant Pontici pro ſingulis triginta iugeribus agri, ſolidum nomine ſingulæ chlamydis militibus dandæ. [a] Rectores Ponticæ diœceſeos ſunt ſequentes.

a l. 2. & 3. C. de milit. veſt.

DE CONSVLARIBVS Galatiæ, & Bithyniæ. Cap. CXXVII.

CONSVLARIVM prouinciarū, quæ duæ Vicario Ponticę ſuberant, prima fuit Galatia, a Gallis dicta, qui olim in auxilium a Rege Bithyniæ vocati,in Aſiam traiecerunt, & victoria potiti regnum cum eo diuiſerunt, ſicque Græcis admixti, primo Gallogræci, poſtea Galatę ſunt appellati, [b] Sext. Ruffus: Gallogræciam,inquit,id eſt,Galatiam. (ſunt enim,vt nomen reſonat ex Gallis Galatæ)quod Antiocho contra Romanos auxilium præbuiſſent, iouaſimus. Gn. Manlius:(ita enim ex Liuio Floro,& Appiano, legendum eſt,non Mummius,) Proconſul Galatas proſecutus eſt, & confugientes partim in Olimpū, partim in Ancyram (ita legendum pro Megaram) de arduis eos in plana detrulit, & victos in perpetuam pacem redegit. Poſtea Galatiam Diotarus Tetrarches,nobis permittentibus tenuit.ad extremum ſub Octauiano Cæſare Galatia in formam prouinciæ redacta eſt; Eam primus M. Lollius Paulinus adminiſtrauit: Hactenus Ruffus. [c] Ad hunc extat Horatii epiſtola. Hæc prouincia ab ortu Cappadociam; ab occaſu Sangarium fluuium,& Bithiniam; à Meridie Pamphiliam, à Septentrione Pontum habet. Gomoritas à Gomor prius dictos,auctor eſt Ioſephus. [d] Cæterum Theodoſius duas Galatias fecit, primam & ſecundam ſalutarem dictam,vt auctor eſt Stephanus de vrbibus,& Volaterranus. Prima Conſularem habebat, ſecunda Præſidem, quod confirmat Notitia. [e] Sed primam Vicarius poſtea adminiſtrauit, quem Iuſtinianus depoſitum, vt dixi,reſtituit, [f] Huius metropolis Ancyra fuit, Synodo ibi habita celebris, quæ ab anchoris nauibus ereptis nomen habuit,inquit Apollonius. Comes Galatię primæ pro codicillis magiſtratus ſoluebat, quantum maiores Rectores prouinciarum. Præſes autem ſecundæ Galatię, quantum alij Præſides.

b D. Hieron. in Act. Apoſ. ad oot Apoſt. Paul. ſcribit. Iornādes & alij.

c & Dion. li. 54. & Eutrop.

d lib. 1. antiq. Iudaica.

e Nouell. 8.

f Nouel. 8. & edict. 8.

Bithynia ab Oriente Sangari fluuio,à Galatia diuiditur ab occaſu,& Septentrione Ponto: a Meridie Epicteto, & Aſia minore a Proconſule recta: Hæc prius Bebricia deinde Migdonia, poſtremo a Rege eius nominis Bithinia eſt vocata, [g] Herodotus, & Strabo à Thracibus Bithinijs,dictam volunt: cuius Rex Nicomedes Philopater liberis carens, Auguſto imperante,eam prouinciam populo Romano teſtamento reliquit, [h] quę poſtea cum Ponti parte, in qua Mithridates regnauerat,vna prouincia facta eſt, & tota Bithinię nomine appellata. eius metropolis Nicœa,vel vt Leo Imp. vult, Nicomedia fuit. primo proconſularis in eo gradu diu manſit. Nerone enim imperāte, C. Petronius eam Proconſul rexit, [i] ſub Hadriano Seuerus, qui poſtea imperauit, [k] ſub Traiano Seruilius Caluus, Iulius Baſſus, Velius Paulus & Cœlius clemens, [l] quibus Plinius iunior. [m] extra ordinem ſucceſſit, [n] Poſt Traianum M. Antoninus,quem plurium prouinciarum formam mutaſſe Capitolinus ſcribit, Lollianum Auitum Bithyniæ Præſidem fecit, [o] virum Conſularem,& patris Aelij Pertinacis patronum; Sed Maximus,qui cum Balbino imperauit, ibi Proconſul fuit. [p] Deinum Bithynia cum Galatia Conſularis facta,in eo ſtatu uſque ad Iuſtinianum permanſit. [q] ab eius Rectore ad Cōſtantinopoli Præfectum appellabatur, [r] quod Conſtantius inſtituit, cum illi vrbi Præfectum dedit. Hic Conſularis pro codicillis magiſtratus, quantum alii Conſulares ſoluebat. [s] Ad Bithynos extat Conſtantini reſcriptum. [t] Nunc ad Præſides Ponticæ Diœceſeos eſt veniendum.

g D. Hierony. de locis hebraicis, in Act. Apoſt. & Solinus.

h Dion. Iornandes, Ruffus, Liuius, lib. 93. Appianus i Mithridatica.

i Tacit. lib. 16.

k Dion. in Seuero.

l Plin. epiſt. 11. & 16. & 18. ad Traianum.

m Epiſto. 7. ad Traianum.

n Epiſto. 36 ad Traianum.

o l. 3. § 2 ff. de decurio.

p Capitolin. in Maximo.

q Noue. 8. in Notitia.

r l. cum appellatio. C. de appellatio.

s d. Nouell. 8. in Notitia.

t in l. 3. C. de municipal.

DE PRAESIDIBVS HONORIADIS, ſeu Paphlagoniæ. Cap. CXXVIII.

PAPHLAGONIA Haly ab ortu,ab occaſu Billęo fluuis clauditur: Pylemeniam prius dictā fuiſſe ſcribit Plinius, [u] poſtea Phinius Aegyptius ea inuaſit, qui filium Paphlagonem reliquit, à quo Paphlagonia regio eſt cognominata, vt Stephanus & Conſtantinus Porphyrogenneta referunt: ſex habet vrbes, Gangram, Metropolim, Amaſtram, Soră, Dadubram, Ionopolim,& Pampeiopolin. Gens, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta, ſtolidiſsima, & contemptiſſima impudentia,& nequitia famoſa, cuius in catalogo nauium Homerus meminit,& inde mulas proueniſſe dicit. Philomenes eius Rex amicus populi Rom. inquit Ruffus,eam tenuit, ſæpe à Mithridate pulſus regno,a nobis eſt reſtitutus, quo mortuo prouincia eius Paphlagonibus impoſita eſt: Romanos enim teſtamento hæredes reliquit. Hęc ille. Cùm verò poſteriori ætate Paphlagonia vrbibus eſſet deſtituta, Ponto adſcripta, proprium Pręſidem habere deſiit,eiusque partem in Honorii filii honorem Honoriadem Theodoſius vocauit; Ea regio ad oram Ponti Euxini expoſita, ab ortu habet Amaſiā, ab occaſu Pontum: à Meridie Bithyniam. Illius ſex erāt vrbes, Pruſias, Cratia, Adrianopolis, Tius, Claudiopolis,& Heraclea; ſed hæ duæ cum Pruſia Bithyniæ ademptę Honoriadi ſunt attributæ, cuius Claudiopolis facta eſt Metropolis, Paphlagonię verò cū Ponto aliæ VI. remanſerunt, Germanocopolis, Gangra, Pompeiopolis, Dadybrus, Tumulus Amaſtridis, Ionopolis: & hęc prouincia a Correctore regebatur. Itaque duo tantum in Orientis Imperio erant Correctores, alter Auguſtamicæ in Aegypto, alter Paphlagoniæ Ponticę in Aſia. Honorias à Præſide adminiſtrabatur. [x] Verum Iuſtinianus antiquato Honoriadis nominē, vniuerſam eam regionem,vt prius Paphlagoniam eſſe voluit, [y] ſiquidem magna olim ea gens fuerat,quę Venetos,& Aquileiam Italię vrbem quondam maximam condiderat,eiq; Pretorem Iuſtinianum præfecit,qui XII. vrbes prędictas regeret, manētibus Metropolitis,qui prius fuerant: Centum illi parebant apparitores. ſub Principe, Corniculario, & cęteris officij primatibus. Ipſe pro annonis percipiebat aureos 725. qui efficiunt plus mille noſtrorum aureorum, aſſeſſor aureos 72. apparitores verò 447. & tertiam aurei partem,qui a P.P. Orientis ſoluebantur. Spectabilis erat,& militibus in ſua prouincia degentibus, vt alii prętores, imperabat. Cognoſcebat cauſas appellationum in Paphlagonia delegatas,quę aureos 500. non excedebant. Ab eo verò ad P.P. & Quęſtorem palatii appellabatur, quemadmodum ab aliis ſpectabilibus. [z] ſed antea ab eo Prędectum vrbis Conſtantinopolitanæ prouocabatur. [a] Pro codicillis magiſtratus Honoriadis Pręſes ſoluebat,quantum alij Pręſides.

u lib 6. cap. 2.

x Nouell. 8. in Notitia.

y Nouel. 29.

z d. Nouell 29.

a l. cum appellatio. C. de appellatio.

DE

DE PRAESIDE CAPPADOCIAE
Cap. CXXIX.

CAPPADOCIA ab Oriente Armeniæ magnæ finitima eſt; ab occaſu Galatiæ; & parti Pamphyliæ; a Meridie Ciliciæ; à Septentrione habet Pontum Euxinum, nunc mare maius dictum. Olim adeo magna fuit, vt fermè totum Pontum occuparet, Cappadoces olim Leucoſyri dicti, nam etſi qui extra Taurum ſunt, Syri vocantur, cum tamen colore ſint adulto, ad horum comparationem Cappadoces Leucoſyri ſunt appellati, vt Strabo ſcribit;[a] Herodotus & Plutarchus à Syro Apollinis & Sinopes filio eos Syros dictos fuiſſe tradunt. Ibi Sinope Diogenis Cynici, & Marcionis hæretici patria. Cappadociam verò à flumine inter eam & Galatiam defluente Plinius ſcribit denominari. Eius magnitudo à Perſis originem traxit; nam Cappadocia nomen eſt Perſicum, vt auctor eſt Conſtantinus Porphyrogenneta de thematibus, in themate Armeniaco, cum, inquit, Artaxerxi Regi, aut neſcio an alteri cuidam Leo inter venandum occurriſſet, eiuſque equũ inuaſiſſet, oblatus caſu Perſa quidam in hoc Leonis occurſu, ſtricto acinace Regem de vita periclitantem liberauit, & Leonem interfecit. Hic itaque Perſa cum altiſſimum quendam montem conſcendiſſet, vniuerſamque regionem, quoad longiſſimè humani oculi acies pertingere poſſet, circumſpiciens tam Orientem, & Occidentem, quam Meridiem, & Septentrionem verſus, omnem eam à Rege dono accepit. Hæc porrò (ait) narrat Polybius, cuius multa ſunt deperdita.

a lib. 12.

Cappadociç Metropolis Cæſarea à Tiberio Cęſare, extincto Archelao eius Rege, ita eſt appellata,[b] Sext. Aurelius, & Iornandes, prius Mazacham dictã; & in honorem Auguſti Cæſaream vocatam fuiſſe, ſcribunt. Quomodo autẽ in Romanorum poteſtatẽ venerit, hiſtoriam ita Tacitus[c] explicat. Rex Archelaus quinquageſimum annum Cappadocia potiebatur, inuiſus Tiberio, quòd eum Rhodi agentem nullo officio coluiſſet: Nec id Archelaus per ſuperbiam omiſerat, ſed ab intimis Auguſti monitus, qui florente C. Cęſare, miſſoq; ad res Orientis intuta Tiberij amicitia credebatur; vt verſa Cęſarum ſobole Imperium adeptus eſt, elicit Archelaum litteris matris, quæ non diſſimulatis filij offenſionibus, clementiã offerebat, ſi ad precandum veniret; ille ignarus doli, vel ſi intelligere crederetur, vim metuens, in vrbem properat, exceptuſq; immiti à Principe, & mox accuſatus in Senatu, non ob crimina, quæ fingebantur, ſed angore ſimul feſſus ſenio; & quia Regibus æqua, nedum infima inſolita ſunt, finem vitæ ſponte an fato, impleuit: Regnum in prouinciam redactum eſt. De hoc aliter Dio;[d] Archelaum, inquit, Regem Cappadociæ, cui iratus erat, acceſſitum, quaſi res nouas moliretur, tradidit Senatui, vt de eo cognoſceret, hominem non ſolum ſenectute, ſed etiã podagrę doloribus confectum, fuiſſetque Archelaus affectus vltimo ſupplicio, niſi teſtis, qui contra ipſũ productus fuerat aſſeruiſſet, eum dixiſſe, ſe Tiberio oſtenſurum poſtquã domum rediſſet, quales ſibi nerui eſſent. Qua ex re riſus tam magnus excitatus eſt, propterea, quod ille non ſolum ſtare non poterat, ſed nec ſedere quidem, vt eum Tiberius amplius occidi noluerit. Itaque Archelaus tũc ſaluus euaſit, qui tamen non multo poſt mortuus eſt: poſt cuius mortem, Cappadocia venit in poteſtatem populi Romani, illiq; Q. Veranium legatum acceperunt: & quædã ex Regijs tributis diminuta, quo mitius Romanorum Imperium ſperaretur. Hæc ille. Sext. verò Ruffus; Archelaus, inquit, fauente Antonio, Rex factus eſt, quem ſub Auguſto, Tiberius oratione defendit Imperio deinde ſuccedens, eundem blande Romam acceſſitum nõ remiſit, ibique diu detentus, cũ occubuiſſet, ſtatim vero Romanis Cappadociam reliquit, & ſic in prouinciæ ſpeciem migrauit, vel, vt alias legitur in prouinciam per Germanicum redegit. His conſentit & Tranquillus;[e] Germanicus, inquit, ad componendum Orientis ſtatum expulſus, cum Armeniç Regem deuiciſſet, & Cappadociam in prouinciæ formam redegiſſet, annum agens ætatis 34. diutino morbo Antiochiæ obiit, non ſine veneni ſuſpitione Eutropius, Tacito, & Dioni cõſentit. Prius ex ordine equeſtri Rectorem habuit, Mox Veſpaſianus ei Conſularem dedit: Tranquillus,[f] Cappadociç, ait, propter aſſiduos Barbarorum incurſus, Legiones addidit, Conſularemq; Rectorem impoſuit, pro equite Romano. Hactenus Tranquillus. ſed rurſus ad Præſidem rediit. Sub Conſtantino etiam Eutychius Præſes Cappadociæ fuiſſe legitur.[g] Verum pluribus Cappadocijs factis, Iuſtiniano imperante, Cappadocia prima Conſularem habuit,[h] Valens namque Imperator ſecta Arianus, in odium D. Baſilij, vt eius auctoritatẽ minueret, & ne vniuerſæ prouinciæ Archipræſul eſſet, duas fecit Cappadocias, primam ſeu maiorem, & ſecundã ſeu minorem, inquit Stephanus: primç Cęſarea Metropolis eſt relicta; ſecundç Tyana facta, vt auctor eſt D. Gregorius Nazianzenus,[i] Maior, ait Conſtantinus Porphyrogennetа, à Cęſarea & Tauro ad Ponticum mare extenditur, quam terminat Halys flumen ab occaſu, Meliteneque ab Oriente, vt etiam teſtatur Polybius. Minor Cappadocia finitima Lycaoniç, Cęſaream vſq; pertingit, extenditurque ad initium Bucellariorum. vlteriora ſunt Ciliciç. Tẽporibus verò Iuſtiniani, ſiue aliorum quorundam Principum Cappadocia in tres partes eſt ſecta, Catoniam, quæ a Melitea incipit, & eam, quæ a Tauro monte Taurica appellatur, ac tertiam in mediterraneam, quæ Charſianum à Charſio quodam Præſide vocatur, qui bello aduerſus Perſas Proſpere geſto, celebris, regioni nomen dedit. Primç Cappadociç vrbes ſunt Cęſarea Metropolis, Nyſſa, Therma, Rhege Podandus. Secũdç vrbes ſunt Tyana Metropolis, Fauſtinopolis, Cybiſtra, Nazianzum, Etuſima, Parnaſum, Rhedegora, Mocoſſum & eorus propugnaculum. Tertiç vrbes ſunt ſeptem, Amaſea, Ibora, Zalichus, Antrapa, Aminſus, Neocęſarea, Synope. Hæc Conſtantinus, Addit Niceta,[k] Muſicyſſum Metropolim. Notitia tertiæ non meminit, quod eam non eſſet ab alijs diſtincta. Prima, vt dixi, Conſularem habuit, aliç Præſidem. Verum Iuſtinianus vniuerſç Cappadociç in priſtinum ſtatum reſtituç, Proconſulem triplici dignitate auctum dedit. Cum enim plurima ibi haberet prędia, quib. prius Comes domus ſacrç pręerat, Proconſule non minor auctoritate; in duas partes ſcindebantur ciuitates; alij fiſcales, alij liberi vocabantur: quarç ad tollendam rixam, abolito Comite, vnum Proconſulem Iuſtinianum nominatum, populo, & militibus, qui ante Comiti parebant, ſuperare iuſſit, cui etiam vtriuſq; officij apparitores, patrimoniumque Principis curandum dedit. Ipſe inter Pręfectos Pretorianos politus, & curru vectus argentato, ſequente faſces, & alia Proconſulatus inſignia pręferebat. Pro annonis viginti libras auri, idest aureorum noſtrorum fermè, 3160. percipiebat. Aſſeſſor auri libras duas. Officiũ ſalarium, quod illi antea ſoluebatur, retinuit. Codicilli huius magiſtratus gratis expediebantur, quia ex redditibus prędictorum prædiorum, pręter veſtes, quinquaginta libras auri Auguſtç pendebat, quç ſumma facit noſtrorum aureorum 5500. Appellationum quoque cauſas in vtraque Cappadocia a Principe, vel alio delegatas, quç quingentos aureos, non excedebant, diffiniebat. Ab eo ad P.P. qui erat in Comitatu Principis, ſacrique palatij Quęſtorem appellabatur;[l] ſublatis tractatoribus, XII. ciues ab officij primatibus ad exigenda tributa eligebantur, & pro nominatione 50. aureos accipiebant.[m] Strabo[n] memorat,

b Nouell. 30. de Proconſule Cappado.

c in ſecundo.

d lib. 57.

e in Caligula.

f in Veſpaſiano. cap. 8.

g in l. pen. C. de liberali cauſ.

h in Nouel. 8. in Notitia.

i in orõne quam habuit in funere patris, vbi hac Niceta.

K in oratio. D. Gregor.

l Nou. 29. & 30
m d. Nouel. 30
n lib. 12.

memorat, Cappadoces quotannis præter argentum, mille & quingentos equos, mulorum duo millia, ouium quinquaginta millia Perſis pendere ſolitos, & duplum eorum Medos: in Morimena Cappadociæ regione Iouis templum fuit, cuius ſacerdos ex ſacra regione xv. talenta annua percipiebat, & vſque ad mortem ſacerdotio fungebatur, diadema gerebat, & primus dignitate poſt regem erat; vt auctor eſt Strabo lib xij. in Cappadocia terni viri, & quaternę mulieres pro vna perſona, in ſoluendo cenſu capitis cõputabantur.[a] Commodo imperante, Claudius Hieronianus huic prouinciæ Præfectus, [b] ob vxorem Chriſtianam in eos ſæuijt, & morbo pediculari cõſumptus eſt, vt [c] Tertullianus ſcribit, qui eum Herminianum appellat. Poſſumus, inquit, æquè & exitũ quorundam præſidum tibi proponere, qui in fine vitæ ſuæ recordati ſunt deliquiſſe, quod vexaſſent Chriſtianos. Claudius Herminianus in Cappadocia: cum indignè ferens vxorem ſuam ad hanc ſectam tranſijſſe, Chriſtianos crudeliter tractaſſet: ſoluſque in Prætorio ſuo vaſtatus peſte, cùm viuus vermibus ebulliſſet: Nemo ſciat, aiebat, ne gaudeant Chriſtiani. Hæc Tertullianus Cappadoces ob nequitiam famoſi fuere, vnde abiit in prouerbium tria K. K. K. peſſima, Cappadocia, cilicia, creta.[d] Cappadocum verò ſolum a Iuſtiniano mirificè commendatur.[e]

a l. 10. C. de agricol. & cenſit.
b de quo in l. quaſitum. xx. §. idem reſpondit. ff de fundo inſtructo.
c ad Scapulam.
d Conſtant. porphyroge. de Thematibus, in themat. 2. Armeniaco ad fin.
e in Nouel. 30.

DE PRAESIDIBVS PONTI POlemoniaci, & Helenoponti. Cap. CXXX.

PRIVS à Boſphoro ad Sangarim fluuium vna fuit Pontus, poſtea in duas eſt diuiſa, Polemoniacum, ac Helenopõtum, quę vix octo vrbes continebat, Amaſiã, Iboram, Euchaitam, Zelam, Andrapã, Aegeũ ad climacas, ideſt gradus ſitum, Sinopam & Amiſum, poſtea addita eſt Leontopolis. Quinque verò in Polemoniaco erant, Neocæſarea, Commana, Trapezus, Ceraſus, & Polemonium, quibus addita eſt Petræorum ciuitas Iuſtiniana appellata. Item duo caſtra Pirius & Sebaſtopolis præter alia, infrà ſub Armeniæ Duce recenſita. Vtraque olim ab vno Præſide regebatur, [g] poſtea duplex facta; [h] duos Rectores habuit;[i] Helenopontus Conſulatem, Polemoniacus Præſidem. [k] Pontus Polemoniacus ab ortu habet Armeniam minorem, à Meridie Cappadociam, à ſeptentrione Pontum Euxinum, per cuius oram vſque ad Paphlagoniam occaſum verſus extenditur. Pontus Polemoniacus, à Polemonio vrbe à Polemone tyranno condita nuncupabatur, ait Strabo.[l] Hæc ſub Nerone, Polemone Ponti Rege mortuo, in Romanorum poteſtatem venit.[m] Iornandes eam cum Paphlagonia teſtamento Romanis relictam ſcribit. Helenopontum verò in Helenæ matris honorem Conſtantinus appellauit.[n] Hanc C. Plinius Conſulari poteſtate rexit, vt teſtatur inſcriptio Mediolani in baſilica D. Ambroſii. Verum Iuſtinianus vtranque regionem tenuem, & anguſtam in vnam contraxit XIII. Vrbibus conſtantem, & nomine Polemonis abolito, totam prouinciam Helenopontum eſſe voluit, ſatius eſſe exiſtimans, eam ab Helena Chriſtiana & pia fœmina, quàm ab impio tyranno denominari. Cum verò duæ eſſent metropoles, Amaſia, & Neocæſarea, vtranque metropolim permanere voluit, ſed vnum vtrique prouinciæ, & militibus Moderatorem Iuſtinianum dictum, virum ſpectabilem præfecit; quo nomine ſuos prouinciarum Præfectos Lacedæmonii nuncupabant, eumque Reſponſalem habere permiſit, qui criminales, ciuileſque cauſas, nomine Magiſtrorum militum cognoſcebat, minimas gratis, maiores cum modicis ſportulis. Pro

f Nouella. 28.
g d. Nouella. 28.
h l vlt. in fin C. de diuerſ. offic.
i Nouella 28.
k d. Nouel.
l lib. 12.
m Tranquil. Eutrop. Sext. Aurelius, Euſebius in Chronicis, Vopiſcus in Aureliano.
n d. Nouell. 28.

annonis 725. ſolidos percipiebat, aſſeſſor 72. apparitores aureos 447. & tertiam partem aurei, abolitiſque locorum ſeruatoribus, ipſe prouinciam circumire tenebatur. Cauſas appellationum in prouincia delegatas, infra aureos 500. audiebat, quemadmodum & alii ſpectabiles. Ab eo ut ab aliis ſpectabilibus appellabatur.[o] Inter Conſulares à Iuſtiniano connumeratur,[p] & ideo pro codicillis magiſtratus, quantum alii Conſulares ſoluebat. Verùm Iuſtinianus receptis Armeniis, & Ponto, his Zetam Magiſtrum militum præfecit.[q] Terni huius prouinciæ viri, & quaternæ mulieres vnam capitationem pendebant.[r]

o d. Nouel. 28.
p Nouella 8.
q in l. fin. C. de offic. magiſt. milit.
r l. 10. C. de agric. & cenſit.

DE PRAESIDIBVS ARMENIArum. Cap. CXXXI.

DVAS notum eſt olim Armenias fuiſſe, maiorem, & minorem;[s] Maior prima dicta, nunc Turcomania vocatur, ac verſus Septentrionem Cyro fluuio à Colchide, Albania, & Iberia diuiditur. Ad ortum habet mare Hircanũ, à Meridie Taurum, quo à Meſopotamia ſecernitur. Ad Occaſũ ab Armenia minore Euphrate flumine ſeparatur. Minor verò ſecunda nũcupata[t] ad Meridiem vſque ad Taurum montem Ciliciæ extenditur. Ad Occaſum, & Septentrionem Cordiſco monte clauditur. Prius L. Lucullus, mox Gn. Pompeius, deinde Auguſtus, vſque ad Euphratenſem eam ſubegit.[u] Traianus maiorem domuit, & Tygrim Romani & Parthici Imperii limitẽ poſuit.[x] Diuque duæ vſque ad Iuſtinianum ſub Præſidibus, & Ducibus fuere Armeniæ, Nam Leo & Zeno Erythrio P. P. ſcribentes, vtriuſque Armeniæ Duces nominant. Armeniæ primę vrbes erant VII. metropolis Bazanis ſeu Leontopolis, Theodoſiopolis, Satala, Nicopolis, Sebaſtea, Sebaſtopolis, & Colonia. eſt hoc, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta, munitiſſimum, & præceps caſtrum, Græci enim κολωνὰς ardua editiſſimaque iuga vocant.

s in l. vlt. C. de offic. magiſt. milit.
t in d. l. vlt.
u Sext. Ruffus.
x Dion. Ruff. Eutrop. Oroſ.

Armenię ſecundę vrbes ſeptem fuere, Metropolis Melitena, Arca, Arabiſſus, Ariarſathea, Comana altera, ſeu Chruſa, Cucuſum, Petræi. Cucuſum & Arabyſſus nobiles exilio D. Io. Chryſoſtomi fuere, qui demum Comanę decedens, ibi ſepultus eſt.[y] Iuſtinianus verò ſubactis finitimis Barbaris, magnam, & interiorem Armeniam dictam, nouam prouinciam creauit,[z] quam Zetæ Magiſtro militum commiſit. Magnam, inquit, Armeniam, quę interior dicebatur, & gentes, Antizenam videlicet, Ingitenam, Aſtyanenam, Sophenam, Sophonenam, in qua eſt Martyropolis, Belabitenam, & primam, & ſecundam Armeniam, & Pontum Polemoniacum tuæ curę cum ſuis Ducibus commiſimus. Tum[a] magna Armenia, item ſecunda inter Conſulares cenſebantur, prima inter pręſidales. Demum ipſe & non Iuſtinus (vt Euſtachius,[b] & Raphael Volaterranus crediderunt) Armenias in quatuor diuiſit, in magnam, ſeu interiorem; item in aliam, quę antea prima, ſeu maior dicebatur; & tertiam, quę prius minor, ſeu ſecunda vocabatur, & quartam, quę prius formam prouincię non habebat, ſed ex Barbaris conſtabat.[c] Primam conſtituit Heptapolim, ideſt ſeptem vrbium prouinciam, vbi Armenia minor incipit prope Euphratem, cuius metropolis erat, vt dictum eſt, Bazanis ſeu Leontopolis, quam à ſe Iuſtinianeam vocauit, cui Satalam, Nicopolim, & Coloniam, primæ & maiori Armenię ademptas addidit. His pręterea ex Ponto Polemoniaco Trapezuntem, nunc Terbizũdam appellatam adiecit, & Ceraſuntem, vnde primum Lucullus ceraſa in Italiam attulit, ut auctores ſunt D. Hieronymus,[d] & Plinius.[e] Eide Pro-

y Nicepho. lib. 14. cap. 37.
z l. vlt. C de off. magi. militum.
a in Nouella. 8. in Notitia.
b in Dionyſium.
c Nouell. 31.
d in epiſtola. 19.
e lib. 15. cap. 25.

L conſulem

conſulem ſpectabilem præfecit, ad quem cauſas appellationum, etiàm ſecundæ Armeniæ, à Principe vel aliis delegatas deuolui iuſſit, modo 500. aureos non excederent, aliaque omnia Proconſulum inſignia ei tradidit.

Secundam verò Armeniã Pentapolim, ideſt quinque tantum vrbes habentem in Armenia maiore fecit, quę antea prima dicebatur, cuius metropolis erat Sebaſtea ideſt Auguſta: hic vrbes Sebaſtopolis, Commana ex Polemoniaco Ponto, & Zela ex Helenoponto, & Briſa ſunt adiectæ: eique reliquit Præſidem, qui prius erat.

Tertiam quoque fecit Armeniam, eam, quę minor & ſecunda vocabatur, cuius erat metropolis Melitana, vrbs antiqua, Euphrati fluuio, propinqua, cui Arca Arabiſſus, Ariarathea, altera Comana, ſeu Chruſa, & cucuſum parebant, quæ vrbes ſex Hexapolim conſtituunt. His Comitem Iuſtinianum pręfecit, qui populis militibuſque imperabat. Pro annoniſque ſolidos 700. percipiebat, aſſeſſor 72. apparitores, 360. Spectabilis erat, ad quem cauſæ appellationum, ex tertia & quarta Armenia, à quocunque delegatæ deuoluebantur modo aureos 500. non excederent, quemadmodum ſæpè in aliis ſpectabilibus eſt dictũ. Huic Armeniæ Thomas eſt præfectus, qui prius eam etiam rexerat. Is eſt Thomas, qui Cos. & Quæſtor Palatii Principis fuit, vnus ex illis, qui Codicem compilarunt.[a]

Quartam præterea Armeniam cõſtituit, quæ priùs prouincia non erat, ſed ex varijs gentibus, & Barbaris conſtabat, nempè, ex Trophæna, Anzethena, Ophena, Aſteana, & Balabithena, quibus Martyropolitanorum ciuitatem, & Citharizam præſidium addidit, quæ loca ſunt vltrà Euphratem, inter Taurum & Antitaurum, antea à magiſtratibus Satrapis, ſeu Phylarchis Saracenorum, inquit Ruffus, adminiſtrata. Hanc ergo prouinciam ordinariam factam, à Præſide regi voluit. Vndè ex quatuor Armenijs duæ erant Spectabilium, magna Proconſulis, & tertia quę prius ſecunda fuerat, Comitis. Duæ alię ſecunda quæ prima dicebatur, & quarta ordinaria, ideſt ſub clariſſimis Præſidibus ſunt relictæ. hic limitem Imperij Romani aduerſus Perſas erectum Dux cum magna Equitum peditumque manu defendebat. Olim in Armenia ſecunda terni viri, & quaternæ fœminæ, vnius capitis tributum ſoluebant.[b] Hæc ſunt, quæ ad Ponticam adminiſtrationem pertinent. Nunc ad Vicarium Thraciarum eſt tranſeundum.

a §. 1. C. de nouo Codice faciẽdo. & §. ad eſtum. C. de Iuſtin. C. cõfirmando.

b l. 10 C. de agricol. & conſit.

De Vicario Thraciæ & eius inſignibus.
Cap. CXXXII.

VLTIMVS Præfecti Prætorio Orientis vices agens, eſt diœceſeos Thracię Vicarius, quam inter validiſſimas Europæ gentes in ſtrategeas, ideſt, præfecturas 50. diuiſam fuiſſe Plinius ſcribit, ſed propriè, inquit, Thracia dicitur, quæ à ſeptentrione Hemo monte clauditur, ab Oriente propontide, à meridie mari ægeo, ab Occidente Neſſo flumine. Gulielmus verò Tyri Epiſcopus tres Thracias ponit, Ptolemęus ferme xiij. eius præfecturas ſtatuit, poſteriores Principes ſex ſub vno Vicario Thraciæ prouincias fecerunt, duas Conſulares; nempè Europam, & Thraciam, & quattuor Pręſidum, Hęmimontis, Rhodopes Mœſię ſecundæ ſeu inferioris, & Scythię, quæ ſub generali nomine Thraciæ continentur. Eam quoque Sext. Ruffus, & Tripertita[c] in totidem prouincias diuidunt: Europam regionem appellant, in qua eſt Cõſtantinopolis, & eius arces, vel præſidia. Eandem diuiſionem Ammianus,[d] ſequitur. Sext. Lucullus, ait, omnes Thracias in dictionem redegit, hocque modo Republicę ſex prouinciæ ſunt quæſitæ, inter quas primæ, quæ ex fronte Illyrijs eſt confinis, Thracia ſpeciali nomine eſt vocata, quam Philoppopolis, Eumolpuiſetus, & Beroea, amplæ ciuitates exornant: poſt has Hæmimontus Hadrianopolim habet, quæ dicebatur Vſcudama, & Anchialon ciuitates magnas. Dein Męſia, vbi Martianopolis eſt a ſorore Traiani Principis ita cognominata, & Doroſtorus, Nicopolis, & Odyſſus, iuxtaque Scythia, in qua celebriora ſunt oppida, Dionyſiopolis, & Zami, & Calatis. Europa omnium vltima, præter municipia, vrbibus initer duabus Ayti, & Perintho, quam Heracleam poſteritas dixit, Rhodope huic annexa Maximianopolim habet, Maroneam, & Aenum poſt quam conditam, & relictam, Aeneas Italiam, auſpiciorum proſperitate, poſt diuturnos occupauit errores. Hactenus Marcellinus. His prouincijs vnus præfuit Vicarius, qui ſub Valentiniano II. Filoxenus fuit.[e] Hunnis verò Thracias vaſtantibus, pro vno, duo minoris Thraciæ Vicarij ſunt facti, & vterque in ciuitate Longi muri degebat, quę maxima à ſinu Melanæ in propontidem extenſa Cherſoneſſum excludebat, Milciadiſque opus fuit, & ideò Longimuri Vicarij dicebantur, ſed alter populis, vice Pręfecti Orientis, alter militibus, loco Magiſtri militum, ius dicebat. Itaque Iuſtinianus,[f] in quadam magiſtratuum notitia de induſtria Vicariũ Longimuri tepetit; quia duo erant, quod aliqui non intelligentes, & per errorem duplicatum eorum numerum exiſtimantes, vnum deleuerunt: cum verò in Reip. perniciem hi odia inter ſe exercerent, Iuſtinianus bono publico conſulens, vtroque ſublato, vnum tantùm vtrique Thraciæ præeſſe voluit, quem Prętorem Iuſtinianeum vocauit, ac militibus, & more veterum Prętorum iuri dicendo pręfecit. Hic vir ſpectabilis codicillos à Principe vt alij ſpectabiles accipiebat. Reſpõſalem & ipſe habebat, ac tributorum exigendorum, militumque in armis exercendorum curam: opera etiam omnia publica, pontes, mœnia, vias, aquæductus, & ſimilia, fiſci pecunia faciebat. Delegatas in prouincia appellationũ caſas, vt alij Prætores cognoſcebat. Pro annonis, & capitatione ſolidos trecentos percipiebat, ſi codex non eſt mendoſus: aſſeſſor 72. eius centum apparitores libras auri duas, quę efficiunt ferme 220. noſtros aureos: ita ex pręcedentibus[g] legendum coniicio. Ipſe pro codicillis magiſtratus tribus chartularijs ſacri cubiculi, ſolidos nouem ſoluebat. Primicerio clariſſimorum Tribunorum, & Laterculenſibus ſolidos 24. eius adiutori tres, officio Pręfectorum Pretorio, pro Imperio, quod in ipſum exercebat, & quacunq; alia cauſa ſolidos 40.[h] Præter hunc & Ponticę Vicarium, nullus Iuſtiniano imperante, in Oriente Vicarius fuiſſe legitur.

c lib. 10. c. 4.

d lib. 57.

e l. 124. C. Theo. de decurio.

f in Notitia Nouel. 8.

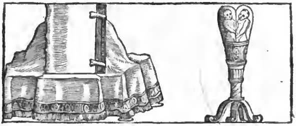
g in Nouella 28.

h Nouella 26 de Pratore Thraciæ.

NOTI-

NOTITIA
VICARIVS DIOECESEOS
THRACIARVM CVM INSIGNIBVS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Europa. *Thracia.* *Hæmimontis.*

Rhodopa. *Mœſia ſecunda.* *Scythia.*

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarij Diœceſeos Thraciarum Prouinciæ infraſcriptæ.

EVROPA.
Thracia.
Hæmimontus.
Rhodopa.
Mœſia ſecunda.
Scythia.

Officium autem habet.
Principem de Schola agentum in rebus.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Numerarios.
Curam epiſtolarum.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Vicarij Thraciarũ erant, abacus alto & ſurrecto tapeto, quod aureus limbus circũibat, inſtratus, cui liber rubro cõrio tectus inhærebat, & aurata columella duorum vultus Principũ in ſummo præferens, quemadmodum in aliis Vicariis eſt dictum. Infra ſex mulierum imagines, ſubiectas prouincias referentes, viſuntur, eodem habitu & ornatu, qui ſub aliis Vicariis eſt deſcriptus. Manuſcripti Codices, & ipſi eaſdem, & codicillos magiſtratus, librumq; mandatorum cum iiſdem notis, eodemque modo, vt ſub aliis Vicariis repræſentant: vnius verò tantùm Principis vultum auratæ pilæ præfixum referunt. In Vrſini Codice effigies apparet, qualis termini depingi ſolet, quòd fortè immobiles Imperii Romani fines eſſe denotabat.

Officium quoque habebat, quemadmodum alii Vicarii & Proconſules, quod probabatur codicillis à ſcriniariis ſacrarum epiſtolarum ſcriptis, & ab ipſo Principe, mox à Vicario ſubſcriptis.[a] Soluebant inter alia tributa Thraces pro ſingulis viginti iugeribus agri veſtem militarem.[b] Poſtmodum ea diœceſi primo ab Hunnis, poſtea à Gothis fœde vaſtata, tributa remitti oportuit,[c] vt quædam lex Græca ex 57. Baſilicon. libro deſumpta explicat. In Thracia, inquit, tributa fiſcalia in ſolidum non inferantur, Barbarorum incurſionibus colonis attritis, nec ſufficiente ſpecierum collatione ad alendos milites in ea conſiſtentes.

a l. vlt. C. de diuerſ. offic.
b l. 2. C. de milit. veſte.
c l. pē. Græca C. vt nemini liceat in coempt. ſpecier. ſe excuſare.

DE CONSVLARIBVS EVROPAE & Thraciæ. Cap. CXXXIII.

QVÆ ſub Vicario Thraciæ ſunt prouinciæ Conſulares, Europa, quę eſt Conſtantinopolis regio, & ita uocatur, quòd prima ſit eius pars ſupra Athum fluuium in mare porrecta. Quod verò eſt citra Athum vſque ad mare Aegeum, propriè Thracia vocatur, vbi erat murus, quem ad excludendum Cherſoneſſum à Gordia ad Pactiam Miltiades duxit, ut auctor eſt Herodotus, ibique erat vrbs Longus muris dicta. Plinius:[d] Oppida, inquit, Cipſella, Byzante, Macrothycos dictum, quod à Propontide ad Meltã ſinum, inter duo maria porrectis muris procurrẽtem excludit Cherſoneſſum. Hæc ille. De hoc ita Euagrius.[e] Anaſtaſius opus planè ampliſſimum, & cum primis memorabile ædificauit, quod longus murus vocatur, in Thracia loco commodo ſitũ. Abeſt Conſtantinopoli ſummum CCLXXX. ſtadijs. Mare vtrũque complectitur ad CCCCXX. ſtadia inſtar freti cuiuſdam, & vrbem fermè inſulam pro peninſula efficit, tranſportatque eos, quibus libitum eſt nauigare à Ponto ad Propontidem & mare Thraciũ cum ſumma ſecuritate: Barbaros denique, qui ex Ponto Euxino & Cholchida & Meotide palude excurſiones faciunt, quique ex locis vltra Caucaſum, & qui ex Europa erumpunt, arcet repellitque. Idē tradunt Suidas, Zonar. & Nicephorus,[f] erat longitudinis millium paſſuum quingentorũ, & latitudinis pedum viginti, opus memorabile ex ſilicibus torrentium extructum inquit Cyrus Manuel, in encomio vtriuſque Romæ, ut potius mons, quam murus uideretur, quod Barbaros excludebat, a quibus captum & ruptum poſtmodum Iuſtinianus reſtituit, turribuſque muniuit, inquit, Procopius.[g] Hæ duæ prouinciæ ſub Galba à procuratoribus regebantur. Tacitus[h] duæ, inquit, Mauritaniæ, Rhetia, Noricum Thraciæ, & quæ aliæ procuratoribus cohibentur. Hæ poſteà Conſulares factæ Vicario paruerunt, ſub eo Præſidales ſunt ſequentes.

d lib. 4. c. 11.
e lib. 3. c. 38.
f lib. 16. c. 39.
g in quarto de ædif. Iuſtin.
h lib. 27.

DE PRAESIDIBVS HAEMIMONTIS, Rhodopes Myſiæ inferioris, & Scythiæ. Cap. CXXXIV.

ALIÆ quattuor ſub eodem Vicario prouinciæ erant Præſidum, Hęmimons, inter Myſiam, vel vt alij uocant, Mœſiã, & Thraciam poſita, vbi Hadrianopolis, Vicudoma, & Anchialon fuit.

Secunda erat Rhodopes, ab eius nominis monte ita appellata, & in mare Aegeum protenſa ab Oriente flumine Nigro continetur; ab Occidente Neſſo. Ab hoc etiã Præſide, & Hæmimontis, ad Præfectum urbis Conſtantinopolis, non Prætorio appellari Conſtantius iuſſit.[i]

Tertia à Præſidibus inferior Myſia regebatur. Hęc duplex fuit,[k] ſuperior, quæ Vicario Daciæ, & inferior, quę Thraciæ ſuberat, inter Danubium & Hęmimontem, ſupra Thraciam ad Septentrionẽ. Mœſiam Auguſtus per L. Piſonem eorum vnum, ad quos Horatius Poeticam ſcripſit, in poteſtatẽ redegit, inquit Volaterranus; manſitque ſub Romano Imperio, vſque ad Notitiæ tempora. Seueri imperante Ouiniũ Tertullum Myſiæ inferiori præfuiſſe Vlpianus ſcripſit,[l] ad quem etiam eo magiſtratu fungentem, illius Principis reſcriptum reperitur.[m] In Myſia vitium inciſores grauius, quam alibi plectuntur,[n] q; hoc crimen ibi magis frequentaretur, aut propter vini inopiam.

Vltima eſt Scythia, quam alii Scythiam vocant, quæ per oram Ponti Euxini a flumine Phanyſio ad Iſtrum, Septentrionem verſus extenditur. Hęc dicta eſt Scythia, quia Scythę Aroteres totum eũ tractum tenuere, vt ait Plinius;[o] Sed cùm Martianus, & Leo hanc partem cum Myſia, Hunnis, & Zabergano eorum Duci ſub tributo conceſſiſſent, & ibi termini finium Rom. Imperii ſunt poſiti,[p] quos Dux Scythię cum multis militum numeris tuebatur, & alios limites proximos Duces Mœſiæ primæ, & ſecundæ, defendebant. Alii uolunt Myſiam cum Pannonia Oſtrogotis, qui Hunnos eiecerant, à Leone cõceſſam, & Theodoricum obſidem acceptum.[q] Conſtat tamen Myſiam inferiorem poſteà Iuſtiniano paruiſſe,[r] & a Correctore adminiſtratam fuiſſe.

Quare illi citra Hæmimontem, Thraciam, Romaniam, tanquàm ad Romanos pertinentem appellauerunt, quod nomen & hodiè retinet.[s] Myſia inter alia tributa pro ſingulis 30. iugeribus, & totidem capitibus, quotannis vnam veſtẽ militibus pendebat.[t] Hæc de quinque Orientis Diœceſibus, nunc ad reliquas duas Imperii Orientalis præfecto Illyrici ſubiectas eſt ueniendum, quę ex adſcripto ſummario clarius cernentur.

i l. cũ appellatio, C. de appell.
K l. 3 ff de offic. aſſeſſo. & Pauleman.
l in l. 9 ff de captiu. & poſtlim. reuerſ. & in l. 1. §. interdum, ff ad Senat. conſ. Tertyll.
m in l. 1. C. de poſtlim reuerſ.
n l. aut facta. §. ult ff de pœn.
o lib. 4. c. 12.
p Iornandes.
q Blond. lib. 2. Decad. 1.
r Nou. 8. in Notitia, ſeu Auth. vt iudices ſine quoquo ſuffragio fiant. quod præſtatur ind.
s Lazius. lib. 1.
t l. 2. C. de milit. veſte.

- *Præfectus P. Illyrici imperat*
  - *Proconſuli Achaiæ.*
  - *Vicario Macedoniæ quæ habet Prouincias V.*
    - *Conſulares II.*
      - *Macedoniam paruam.*
      - *Cretam.*
    - *Præſides III.*
      - *Theſſaliam.*
      - *Epirum veterem.*
      - *Epirum nouam, & partem Macedoniæ ſalutaris.*
  - *Vicario Daciæ, quæ habet Prouincias V.*
    - *Conſularem I.*
      - *Daciam Mediterraneam.*
    - *Præſides IIII.*
      - *Daciam Ripenſem.*
      - *Mœſiam primam.*
      - *Dardaniam.*
      - *Præualitanam, & Partem Macedoniæ ſalutaris.*

DE VICARIO MACEDONIAE. Cap. CXXXV.

ILLYRICVM in XVII. prouincias, à Sex. Ruffo, diuidi diximus, earum VII. ad Occidentale Imperium pertinent, videlicet Noricorum duæ, Pannoniorum duæ, Valeria, Suauia, & Dalmatia. Reliquæ X. Orientali relictæ ſunt Imperio, Mœſia, Daciæ duæ, & Macedonia ſeptem continens Prouincias Macedoniam, Theſſaliam, Achaiam, Epiros duas Præualitanam, quæ Daciæ eſt attributa, & Cretam. Præfectus Illyrici, ſecundo loco inter Illuſtres à Notitia collocatur, duos Vicarios, totidem Diœceſes regentes habebat, quos infra inter ſpectabiles proſequemur, Macedoniæ ſcilicet, & Daciæ, quæ ſub muliebrum imagine a Notitia ſui Præfecti inſignibus annectuntur, & in indice cum ſuis prouincijs explicantur: Cæterùm omiſſo Daciæ Vicario, vnus Macedoniæ, in indice nominatur: Sed nulla eius inſignia uel officium oſtenditur, qui tamen diu vſque ad Zenonem permanſiſſe inuenitur: [a] inter alios ſub Valentiniano Felix; [b] ſub Gratiano Lucianus, [c] Vicarij Macedoniæ fuiſſe leguntur. Sed ea regione Notitiæ tempore à Barbaris deuaſtata, nudum huius Vicarij nomen ſine adminiſtratione relinquebatur. Dacia quoque, altera Illyrici Diœceſis, Gallieni ignauia amiſſa, nunquam recepta fuit; vt Capitolinus Eutropiuſque referunt, & alia Dacia cis Danubium translata, ab Hunnis detinebatur. [d] Macedonia, inquit Sext. Ruffus, ter rebellauit, ſub Philippo, ſub Perſeo, ſub Pſeudophilippo. Philippum Flaminius, Perſeum Paulus, Pſeudophilippum Metellus, oppreſſit. Sub eius Diœceſeos Vicario VI. erant prouinciæ, & pars Macedoniæ ſalutaris, ex quibus Achaia habebat Proconſulem. Duæ erant Conſulares, Macedonia parua, & Creta, Reliquæ Præſidum, uidelicet, Theſſalia, Epirus vetus, Epirus noua, & pars Macedoniæ ſalutaris. Olim Macedonia ad Thraciam, Dalmatiam, & Myſiam, extenſa, Proconſulem habuit, mox Prætoria facta, vt Cicero, [e] & Florus referunt: rurſus ad Proconſulem rediit: Imperante enim Hadriano, Iunium Ruſticum Proconſulem habuit. [f] & Tacitus [g] Pompei Sabini Macedoniæ, & Achaiæ Proconſulis meminit: poſtea mutata prouinciarum forma Vicario paruit, qui a Conſtantino Comes Macedoniæ uocatur, ita ipſe Acatium ei regioni Præfectum appellat: [h] Sed plurimum Vicarius nuncupatur. [i] Et quia hæc prouincia erat præcipua, eius exemplum aliæ Illyrici regiones ſequebantur. [k] Ferax erat metallorum, Anno enim ab vrbe condita 595. in Macedonia metalla inſtituta fuiſſe, auctor eſt Caſſiodorus, & eorum Iura ſæpè meminerunt. [l] Gratiano imperante à Barbaris uexata, à Theodoſio Magno liberata fuit, mox penitus amiſſa, & ideo nulla huius Vicarij apparent inſignia aut officium, quòd Notitiæ tempore a Barbaris hæc regio deuaſtata, ægrè ſub Imperio Romano retinebatur, vt auctor eſt Paulus Diaconus. Hic officium habebat, ut alij Vicarij, quod codicillis, a Notarijs factarum epiſtolarum conſcriptis, & a Principe, ac denique Vicario ſubſcriptis, approbari oportebat: [m] Huius Diœceſis prouinciarum Rectores ſequuntur.

a l. ult. § Magiſtri ſacrarum epiſtol. C. de diuerſ. offic.
b in l. 5. C. Theo. de iuriſd.
c in l. 6. C. de ſeruijs.
d Caſſiod. Comes Marcell. Iornandes.
e in L. Piſonem, & in Oratione de prouin. Conſul.
f l. 3. § idem Diuus. ff de teſtib.
g in quarto.
h l. 2. C. T. ſentenſ. ſolvel. eſſ.
i in l. 1. C. T. de iuriſd. l. 6. C. de ſeruijs.
k in l. id ab una quaque. 12. C. de annon. et tribut.
l vt in l. C. de metallar.
m l ult. C. de diuerſ. offic.

DE CONSVLARIBVS MACEDONIÆ, & Creta. Cap. CXXXVI.

MACEDONIA ſtrictè ſumpta vna ca VII. latiorıs Macedoniæ Prouincijs, ab Oriente Strymone in Aegeum mare fluente, à Thracia diuidebatur. Alij eam vſque ad Neſſum extendebant; ab Occidente Ionium pelagus habebat, à Meridie Peneum amnem, quo à Theſſalia diſtinguebatur, & montibus ab Epiro ad Calidnum fluuium; à Septentrione monte Orbelo, à Dacia, & Myſia ſeparabatur. In duas partes à Pauſania, Plinio, & Strabone diuiditur, ſuperiorem vltra Candauios montes, Liberam nűcupatam: & primam qua Ionium pelagus contingit, vnde legitur in nummo Macedonű argenteo ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩΤΗΣ. vbi in prima Macedonia eam monetam percuſſam fuiſſe ſignificatur. Altera erat Macedonia inferior & ſalutaris dicta, de qua infra dicêtur. Tiberio imperante à Popeo Sabino, Macedonia cum Achaia & Mœſia eſt adminiſtrata, vltra annos XVI.[a] Proconſularíſque fuiſſe ex marmoribus apparet, poſtea Conſularis eſt facta, cuius nullibi inter prouinciarum Rectores à Iuſtiniano fit mentio, quia tű, vt credo, à Barbaris occupata, Rom. Imp. non parebat.

a Tacit. li. 1. et 5.

Nulla huius Conſularis, aut aliorum Macedoniæ magiſtratuum conſpiciuntur inſignia, aut officia. Dubitandum tamen non eſt ea aliorum prouinciarum Rectorű inſtar fuiſſe, hoc excepto, quod Illyrici magiſtratuum officia centenos homines continebant. Arcadius A.[b] per Illyricum, inquit, in quo plurima ac maxima publicarum neceſſitatum emolumêta officijs conſtant Pręſidalibus expediri, cêteri numero ſingulis iudicibus obſecundent. Publicas autem his neceſſitates credo fuiſſe metallorum, quæ ibi erant plurima,[c] & eorum qui in metalla damnabantur.

b in l. per Illyricum, C. de cohor. talib.

c l. 4. C. de metal larg.

Sub Vicario Macedoniæ fuit & Creta, à Conſulari, inclinante iam Imperio, adminiſtrata; cêterum quondam oppidis inſignis, inquit D. Hieronymus,[d] & Poeta, centum vrbes habitant magnas, ditiſſima regna, famoſaque diuitijs, maximè æris, vbi prima huius metalli inuentio, & vtilitas fuit. Dicitur Creta à Curetibus, qui primo eam inſulam inhabitauerunt, & inde per Syncopê Creta dicta. Secundum Stephanum à Crete Iouis, & Ideę nymphæ filia, ſecundum Plinium, à Creſa nympha Heſperidis filia, nomen ſuſcepit. Macaron aliqui, id eſt beatam, à cœli temperie appellauerunt. Ab occaſu Hadriatico, à Septentrione Cretico, à Meridie Punico, ab Ortu Carpathio maribus terminatur, ut auctor eſt Ptolemæus. Eam Metellus Proconſul cognomento Creticus in Romanorum poteſtatem redegit.[e] quam poſtea Auguſtus cum Cyrenaica vnam prouinciam fecit, & ei Proconſulem dedit, qui diu permanſit. Tiberio enim imperante eius inſulę Proconſul fuit Cæſius Cordus repetundarum & maieſtatis accuſatus, inquit Tacitus,[f] qui ſub Nerone quoque illam à Proconſule rectam fuiſſe ſcribit, ſub Hadriano Saluius Carus illi Proconſul ius dixit:[g] Sed à poſterioribus Principibus à Cyrenaica ſeparata, Conſularem habuit. Conſtantino imperante 36. annis, quibus nunquam in ea inſula pluit, incolis deſtituta fuiſſe dicitur: poſtmodum reuertens Hieroſolymis Helena Conſtantini mater, cum eo applicuiſſet, & loci calamitatem vidiſſet, precibus pluuiam à Deo impetrauit. Quare ex Aegypto, Syria, Cilicia, & proximis regionibus accolis accitis, inſulam habitari fecit, ac Græcis impleuit.[h] Præſtantes cotes ibi inueniebantur, quas Imperatores locare conſueuerent.[i] Hæc inſula à Iuſtiniano inter magiſtratus Imperii Orientalis omittitur:[k] vnde à Barbaris eam tum detentam fuiſſe ſuſpicor, vel codex deficit: conſtat enim eum vrbem ibi ędificaſſe Iuſtinianam ſecundam à ſe vocatam, quam in honorem Theodoræ coniugis eius inſulæ indigenæ erexit, ut auctor eſt Nicephorus (lib. hiſt. eccleſi. 16. c. 37. & lib. 17. c. 28.) Hi ſunt Macedonię Diœceſeos Conſulares, ſequuntur Præſides.

d in Act. Apoſt.

e Sext. Ruffus, Liuius lib. 98. et ſeq. Florus lib. 3. Plutarc. in Pompeio.

f in 3.

g l. Diuus. 14. ff. ad Senatuſc. ſul. Turpillian.

h Cedrenus.

i l. Caſar. ff. de public. an.

k ut in 8. Nouel la edicto.

DE PRAESIDIBVS THESSALIAE vtriuſque Epiri, & partis ſalutaris Macedoniæ. Cap. CXXXVII.

THESSALIA, inquit Euſtathius,[l] eſt campus maximus, ac vndique mõtibus cinctus, ab Oriente Oſſa & Pelio, ab Occaſu Pindo, vnde Peneus defluens Orientem verſus eam à Macedonia diuidit: ab Aquilone Olimpum; à Meridie Oetam montes habet, omnes coniunctos, & theatri inſtar inflexi, in cauea. LXXV. vrbes claudunt. Plinius auctor eſt XXIV. nobiliſſimos amnes hanc regionem interfluere. Pelaſgia olim eſt dicta, inquit Stephanus, & proprium habebat Pręſidem, Vicario Macedoniæ ſubiectum.

l in Homerum.

Epirus ſecunda Macedoniæ prouincia, Præſidalis olim regnum Pyrrhi, ab Oriente Theſſaliam, & Achelóum fluuium, ab Arcto Macedoniam: ab Occaſu Ionicum: à Meridie Hadriaticum mare habet, cuius metropolis erat Dyrrachium. Hæc eſt prima Epirus vſque ad montem Dagulaſium cognominatum, itinere dierum quattuor protenſa, vt ait Gulielmus Tyri Archiepiſcopus.[m]

m lib. ſacri belli 2. cap. 4.

Alia addita eſt huic Epirus noua dicta, quam vltra Achelóum Locros eſſe arbitror, & Phocenſes Orientem verſus; ſub Valentiniano, & Valente Zoſimus hanc prouinciam Præſes adminiſtrauit,[n] cui Paulinus ſucceſſit.[o] Parebat huic Vicario, & pars Macedoniæ ſalutaris, quam fuiſſe exiſtimo iuxta Epirum, & Dalmatas, vbi eſt Apollonia. Hæc regio ob aquarum ſalubritatem, ſalutaris eſt appellata. Totius Macedoniæ ſalutaris in duas diuiſæ, vnum Præſidem Notitia ponit, qui pro partibus quas regebat, duobus Macedoniæ, & Dacię Vicarijs reſpondebat, & iuſſa exequebatur. Hi ſunt Præſides, qui Vicario Macedoniæ parebant, quorum nulla vt dixi, mentio eſt apud Iuſtinianum.[p] Nunc de Vicario Daciæ eſt dicendum quæ etſi nullibi a [illegible] nominetur, neque aliquod eius [illegible] aut inſignia extant, quod tum à Barbaris ea regio detineretur, à me tamen pro virium tenuitate illuſtratur.

n l. vnic. C. de ſtratorib. l. 2. C. de apparitorib. P.P.

o l. 32. C. T. de epiſc.

p in Nouel. & in Notitia.

DE VICARIO DACIAE, ET REctoribus, qui ſub eo erant. Cap. CXXXVIII.

VETVS Dacia vltra Danubium ab hac, de qua agimus, differt à Septentrione enim à Sarmatis monte Carpato, ab Occaſu Iazigibus, & amne Tibiſſo diuidebatur: à Meridie, & Oriente Danubium habebat. Ea regio nunc Vualachia & Trãſiluania vocatur. eam tres gentes hodie incolunt, ait Aeneas Siluius, (de Europa, ca. 2. in princ.) Teutones, Siculi & Valachi. Hi Flacci prius dicti à Flacco, qui eo coloniam deduxit, poſtea corrupto vocabulo Valachi pro Flaccis nuncupati. Dacos primum vltra Danubiũ per Lêtulũ Auguſtus repulit. Traianus verò Decebalo eorũ Rege deuicto, Daciã prouinciã fecit, & in eam colonias iuris Italici deduxit, ab Vlpiano[q] relatas, apud quê mêdosè legitur Indicia pro in Dacia.[r] Iulius Cæſar[s] ſcribit Daciã Romanis, in tributũ, aurum & argêtũ ſoluiſſe, quod fodinis abundaret, etſi nondum in prouinciæ formam redacta eſſet: In circuitu habebat decies centena millia paſſuum;[t] ſub

q in l. 1. §. vlt. ff. de cenſibus.

r Auctores Diuo Sext. Ruffus, Eutropius, & Oroſius.

s in 5. de bello et uris.

t Sext. Ruffus.

ſub Gallieno Principe amiſſa, per Aurelianum eſt recepta, ſed deſtituta, tranſlatiſque inde in medium Mœſiam illius incolis, & Romanorum colonis, eam regionem Daciam appellauit, quę duas Mœſias diuidit, & eſt in dextra Danubio, mare influenti, cum antea fuerit in læua, inquit Paulus Diaconus. Idem affirmat Sext. Ruffus, loquens de Dacia ſub Gallieno amiſſa; Per Aurelianum, ait translatis ex inde Romanis, duæ Daciæ in Mœſiæ regionibus Dardaniæ factę ſunt. Vopiſcus quoque,[a] de Aureliano loquens cum vaſtatam, inquit, Illyricum, & Mœſiam deperditam videret, prouinciam trans Danubium Dacicum à Traiano conſtitutum ſublato exercitu, ac prouincialibus reliquit, deſperās eā poſſe retineri, abductoſq; ex ea populos in Mœſia collocauit, appellauitque ſuam Daciam, quæ nūc duas Mœſias diuidit. Hactenus ille. De hac Dacia intelligit Notitia: prior enim nunquam amplius eſt recepta, vt etiā Oroſius teſtatur[b] vniuerſæ huic diœceſi P. P. Illyrici Vicarius præerat, cuius officium, vel inſignia non apparent, nec Iuſtinianus in Orientalium Præſidum catalogo eius meminit, quod tum ab hoſtibus hæc regio teneretur. Attila enim Hunnorum Rex, cum fratre Bleda, Martiano & Valentiniano imperantibus totam eam regionem deuaſtauerat,[c] Leonis tamen tempore in Imperii Romani poteſtatem rediſſe videtur, nam de eius Ducis officio diſponit.[d] Demum Iuſtinianus populis omnibus cis Danubium Romano adiectis Imperio, priſtinos magiſtratus renouauit.

a in Aureliano.
b lib.7.c.22.
c Paulus Diaconus lib. 15.
d in l. Vlt. ad fin. C. de diuerſ. offi.

Daciæ itaque poſterioris diœceſis, in V. prouincias diuidebatur, Duas Dacias, Mediterraneam & Ripenſem, Mœſiam primam, Dardaniam, Pręualitanam, & partem Macedonię ſalutaris. Sola Dacia mediterrānea erat Conſularis, reliquę Pręſidum: Hęc Dacia dicta inferior, Hęmomontii adiacebat, celebriſque auraiis erat, in quas mittebantur procuratores, aurariarum uocati, non Proconſules, vt aliqui interpretantur. Hi a Decurionibus creabantur, nec prius in patria dignitatem aſſequi poterant, quam hoc munus impleuiſſent.[e] Dacia Ripenſis ad Danubii ripas ſita à Pręſide regebatur, idque etiam Conſtantino imperante fuit, qui ad Claudium prouincię Dacię Pręſidem ſcribit.[f] Hunc imperii nouum limitem factum, Duxſ X. cuneis Equitum, & aliquot legionibus tuebatur.[g]

e l.4.C.de metallariis.
f in l. 28. C. de inoff. teſtamen.
g l.13. C. Th. de ſpecieb public.

Myſia, vel, vt alii ſcribunt, Mœſia ſuperior, ſeu prima, inter Danubium, & montes claudebatur, ideſt ab Occidente, monte Sardonio à Dalmatia diuidebatur: Meridie, monte Orbelo à Macedonia, ab ortu verò Thraciam, & Hęmum montem habebat: Hic pręter Præſidem degebat Dux cum octo cuneis equitum, & aliquot legionibus; nunc paret Turcę, Boſina dicta; Pontanus vult eſſe partem Hungarię. Hęc etiam metallorum ferax erat: Mœſia uero inferior ſeu ſecunda ſub Pręſide, Thraciis erat adiecta.[h]

Dardania alia prouincia Mœſię ſuperiori contigua eſt,[i] ad Menthem inter Sardonium & Orbelum montes velut hemicyclo incluſa, nunc Raſſia, & Seruia, ſeu Segoria dicitur, & ipſa hodie Turcę ſubiecta, quæ proprium habebat Pręſidem & ipſa metallis fertilis.[k] Erat & ſub eodem Vicario Dacię Pręualitanę Pręſes, cuius metropolis facta eſt Iuſtiniana patria Iuſtiniani,[l] de qua ſupra latius dictu n fuit.[m] Hi Triballi appellantur, quos Raphael Volaterranus Bulgaros eſſe exiſtimat & in extrema Mœſia ſuperiore, inter Danubium, & montem Hęmum ſitos; Ego populos illis vicinos eſſe puto.

h l.1.C.de poſtlim.reuerſ.l.1.§. interdum ff.ad S.C.Tertullia. l. apud hoſt. 19.ff.de captiuis et poſtlim reuer.
i l.4.C.de metallar.
K d.l.4.
l Nou. 11.& 131. §.1 in Græco textu.
m c.23 de præf. præto.Illyrici.

Pars quoque Macedonię ſalutaris Vicario Dacię parebat: Ea Scardo monte, prope Dardaniam, verſus Septentrionem claudebatur. Vnus, totius Macedonię ſalutaris in duas diuiſę, Rectos in indice Notitię inter Pręſides nominatur, cum tamen eius prouincię pars, Vicario Macedonię, pars Vicario Dacię ſubeſſet, vnde idem Pręſes pro vna parte uni, pro alia alii paruiſſe videtur. Hi ſunt ſub Dacię Vicario Pręſides, qui officium, & eius inſignia, vt alii ſupra memorati, habebant, etſi eorum aut Vicarii aliud veſtigium non extet: Explicitis igitur quę ad Orientis prouinciarum magiſtratus pertinent: Nunc ad alios ſpectabiles, ideſt rei militaris Comites, & Duces limitaneos eſt ueniendum, qui ut facilius intelligantur, limitum origo altius eſt repetenda.

DE LIMITANEIS COMITIBVS, & Ducibus. Cap. CXXXIX.

AVGVSTVS rerum potitus, cum prouincias inter ſe, & populum Romanum diuideret, illi pacatas tradidit. Barbaras vero gentes & quę pręſidio, militariq; cura indigebāt, ſibi retinuit: Itaq; militibus in finibus Rom. Imperii locatis, nouem limites à legionibus defendendos conſtituit.[n] Vnum, in Hiſpania cum tribus legionibus. Secundum, in Germania inferiore ſuper Rhenum cum quattuor. Tertium in ſuperiore ſuper Danubium, cum aliis quattuor. Quartum in Dalmatia cum duabus. Quintū in Pannonia cum tribus. Sextum in Syria cum quattuor. Septimum in Aegypto cum duabus. Octauum in Africa cum vna. Nonum in Mœſia ſuper Danubium cum duabus, quę omnes erant legiones 25.

C. de Comitibus rei militaris.
C de off. militarium iudicum.
n Dion lib 55.

Decimum limitem Claudius in Britannia, cum legionibus tribus, addidit. Vndecimum Veſpaſianus in Cappadocia, cum legionibus duabus. Duodecimum Traianus in Dacia cum duabus, & decimum tertium in Armenia, & Meſopotamia ſuper Tygrim cum legionibus item duabus. Decimumquartum in Arabia cum legione vna: quę omnes fuere legiones 35. Ceterum nouis hoſtibus quotidie, in orbem Romanum ingruentibus, antiquis limitibus alii quādoque addit quādoq; veteres minuti fuerē: Diō enim[o] tredecim limites Alexandro imperante nominat: Notitia, in ſolo Oriente 25. videlicet in Aegypto, & Iſauria, vbi duo Comites degebant: Item in Libya, Thebaide, Phęnicia, Euphratenſi, Palęſtina, Oſrhoena, Meſopotamia, Arabia, Armenia, Mœſia ſecunda, Scythia, Dacia Ripenſi, Mœſia prima, quas XIII. Duces cum legionibus quadragintaocto, cuneis equitum 102. alis equorum 105. cohortibus peditum 53. auxiliis militum 32. claſſibus, fluuialibus VI. & una in Ponto Euxino, tuebantur; Alię quattuor maritimę claſſes ſpecies, & annonas tranſuehebant. Zoſimus[p] auctor eſt Diocletianum extremis in limitibus vbique Imperium Romanum, oppidis, caſtellis, & burgis muniuiſſe; omneſque copias militares in his domicilium habuiſſe, ne barbari eos tranſire poſſent. Conſtantinum verò amotis pręſidiorum munitionibus, maiorem militum partem a limitibus abſtractam, in oppidis pręſidio minime egentibus collocaſſe, qui Theatris & voluptatibus emolliti, vrbes onerabant, quę deſertę manſerunt, vnde hoſtes fines denudatos irrupiſſe. Ceterum poſt huius Notitię tempus, euerſo Occidentis Imperio, Leo tres Orienti, cum totidem Comitibus, limites addidit, nempe Pamphilię, Lycaonię, & Piſidię, quibus & Pannonię Occidentali Ducem adiecit: Itaque tum quinque Orientis Comites ſunt facti, & aliis intactis manentibus pro duobus vnus Palęſtinę, & Meſopotamię Dux creatus.[q] In iis limitibus munitiones extruebant, quę caſtella, aut cliſuræ, ſeu clauſuræ appellabantur. Paulus Oroſius,[r] Crebra, inquit, habitacula, per limitem conſtituta, burgos vulgo vocant, quorum ſitus, formas, & militum numeros, Magiſter officiorum, illi curæ præfectus, quotannis

o lib 55.
p lib.8.
q l. vlt. in fi. C. de diuerſ off.
r lib.vlt.ca.33.

a in l. 4. C. de officio mag. offic.

Principi inſinuare tenebatur. Theodoſius A. ad Nomum Magiſtrum officiorum: [a] Quemadmodum, ait, ſe militum numerus habeat, caſtrorumque, ac clauſurarum cura procedat, quotannis ſignificare nobis propria ſuggeſtione procures.

b in l. fi. C. de offic. milit. iud.
c in l. 2. C de offic. P. P. Afr.

Idem in alio reſcripto, eodem die, ad eundem miſſo, fieri iubet. [b] Iuſtinianus quoque Duci Sardiniæ mandat, ut clauſuras, & caſtra bene muniat. [c] Qui librum de rebus bellicis, poſt Notitiam locauit, de limitum munitionibus, ita diſſerit; Eſt inter commoda Reipublicæ, utilis limitum cura ambientiũ vbiq; latus Imperij, quorum tutelæ, aſſidua caſtella melius proſpicient, ita ut millenis interiectis paſſibus ſtabili muro, & firmiſſimis turribus erigantur, quas quidem munitiones poſſeſſorum diſtributa ſollicitudo, ſine publico ſumptu conſtituat, vigiliis in his & agrariis exercendis: Hæc ille. Vult igitur vt caſtella per circuitum mille paſſibus diſtantia, ruſticorum opera erigantur. Maiores munitiones caſtra a caſtris militum: Minores caſtella nuncupabantur, [d] aut burgi. [e] Vegetius; [f] Caſtellum, inquit, paruum, quod burgum vocant, inter ciuitatem & pontem conuenit fabricari. Inſtar caſtrorum militum, caſtra & caſtella appellata eſſe [g] Vergilius ſignificat.

d l. 2. C. de fundis limitotrophis.
e d. l. 2. § in Sardinia C. de offic. P. P. Africa. l. pen. C. de fundis rei priuatæ.
f lib. 4. cap. 10.
g in 7. Aeneid.

Ipſe humili deſignat mœnia foſſa
Caſtrorum in morem pinnis atque aggere cingit.

Hinc hodie plures in Italia pagi burgorũ, caſtrorum & caſtellorum nomen retinuere, in quibus olim pro Ducibus caſtrorum Præpoſiti excubabant, cuiuſmodi eſt caſtellum Bononienſe, & S. Petri in agro Bononienſi, caſtellum uetus Rangonum in Mutinenſi agro. Caſtellum nouum in Regienſi, & aliis in locis. Burgus nouus in Placentino S. Donnini, Vallis Tari. Burgus fortis in Mantuano, & plures alii ſimili nomine appellati. Clauſuræ dicebantur ipſæ munitiones, quæ foſſis, muriſque & aggeribus alte extructis cingebantur. [h]

h d. l. 4. C de offic. mag. offic. d. l. 2. § in Sardinia. C. de offic. P. P. Africa.
i in l. ult. C. de offic. milit. iud.
k ad Fauſtum.
l in quarta de ædificijs Iuſtiniani oratione.

Aliqui has luſtrationes appellari crediderunt, ita interpretantes Theodoſii reſcriptum, [i] quod iubet, Duces militum caſtrorum, refectionis, luſtrationiſq; curam habere; Sed ego iis committi puto, ut luſtrent, idest caſtra circumeant. Caſſiodorus quoque [k] & Suidas ἀκρωρείας, limitum munitiones uocant. Qualia uero eſſent hæc caſtella, aut clauſuræ Procopius [l] explicat; Romani, inquit, olim Imperatores, ut Barbaris vltra fluuium Iſtrum habitantibus, tranſitum præcluderent, uniuerſam ripam huius fluminis propugnaculis uallarunt, non ea quidem ratione extructis, ut ab irruentibus expugnari nequirent, & forent inacceſſa: Sed vt ripa huiuſmodi, virorum cuſtodia non uacaret, quod tum ſatis erat ad deterrendos Barbaros, ut cauerent ab incurſu in Romanos. Poſteriore ſęculo Attila cum ingenti exercitu ingreſſus, nullo ferme labore propugnacula euertit, quæ deinde Iuſtinianus reparauit; non quidem qualia prius erant, ſed ualidiſſima: Hæc ille. Hæc caſtra fluminum ripis plerumque imponebantur. Herodianus. Romanorum caſtra, inquit, impoſita fluminum ripis, Imperii limites tuentur.

In Oriente ultra 300 præſidia fuere: ſed quę fuerant in Iſauria & Lybia Notitia prætermittit, quod fortè ea loca tum ab hoſtibus eſſent occupata. Verum in his non minus quindenis pręſidiis credendum eſt fuiſſe. Nulla enim prouincia ferè pauciora habuit.

HAEC AVTEM IN TOTO ORIENTE
Præſidia fuere.

In Aegypto.	31	*Equit.*	1700	*Pedit.*	6500
Iſauria.	8			*Pedit.*	2000
Lybia.					
Thebaide.	40	*Equit.*	2500	*Pedit.*	13500
Palæſtina.	30	*Equit.*	1700	*Pedit.*	6000
Arabia.	21	*Equit.*	1400	*Pedit.*	4000
Phœnicia.	26	*Equit.*	2000	*Pedit.*	4000
Syria & Euphratenſi.	18	*Equit.*	1200	*Pedit.*	4000
Oſrhoena.	18	*Equit.*	1500	*Pedit.*	2000
Meſopotamia.	15	*Equit.*	1000	*Pedit.*	3000
Armenia.	25	*Equit.*	1200	*Pedit.*	8000
Scythia.	22	*Equit.*	700	*Pedit.*	9000
Mæſia ſecunda.	22	*Equit.*	700	*Pedit.*	8000 *Claſſis 1.*
Mœſia prima.	15	*Equites.*	800	*Pedit.*	7000 *Claſſes 2.*
Dacia Ripenſi.	23	*Equit.*	900	*Pedit.*	10000
Quæ omnia ſunt	314	*Equit.*	16600	*Pedit.*	78500

m ut in l. in bello. § manumiſſi de ſi de captiuis & poſtlim. reuerſis. l. non omnes. § a quo captus, ff. de re milit.
n de locis Hebraicis.

HÆC ſunt, quæ præſidia in iure appellantur, [m] in quorum interpretatione Gloſſa errat. ita etiã D. Hieronymus uocat. [n] Ptolemæus præfecturas, ubi plerumq; legiones ſtatuit. Singuli Comites, aut Duces diuerſos prouinciarum limites tuebantur. Singulis uero oppidis vnus præficiebatur, Præpoſitus appellatus. Valentinianus ad Seuerum Magiſtrum militum, [o] Si P. P. inquit, ſignificauerit ratiocinijs publicis obnoxium, ad præpoſituram caſtri, aut limitũ; (ita lego pro militum) ita tranſiſſe retractus adſignet officio ratiocinii. Et Leo A. ad Ioannem Magiſtrum officiorum: [p] ait limitaneos, caſtrorumque pręppoſitos tantummodo ex ſublimis tui iudicii ſententia conueniri, nec aliis ſubiacere iudicibus præcipimus. Theodoſius ad Saluſtium Quęſtorem, [q] Minores, inquit,

o in l. 1. C. de diuerſ. offic.
p in l. 8. C. eo.
q in l. 1. C. de offic. quæſtor.

inquit, Laterculi curam ſcias ad ſuæ ſublimitatis ſollicitudinè pertinere.i. præfecturę tribunatus, & præpoſiturę caſtrorum. Quare emendandum eſt Diocletiani reſcriptum ad Pompeianum P.P.[a] vbi pro propoſito legendum eſt Præpoſitum. Is Viator vocabatur, cuius vxor nomine Miteria adulterij accuſata, vt ei præſentia in tempore ferendæ ſententię pollulabat. Non putauimus, inquit Diocletianus, prępoſitum ab excubijs limitis reuocandum. De his Præpoſitis intelligit Modeſtinus,[b] qui, inquit, Præpoſitum ſuum protegere noluerunt, vel deſeruerunt: occiſo eo, capite puniuntur. Idem & Arrius Menander dicit.[c] Hinc caſtrorum præpoſituræ apud Theodoſium,[d] & Valentinianum,[e] quæ à minore laterculo ex ſcrinio memoriæ prodibant. Quare Præpoſiti, & Tribuni Codicillos ſuę dignitatis inde accipiebant.[f] Horũ, & Tribunorum munus erat milites in officio continere, vt ſupra ex Æmilio Macro retuli.[g] Theodoſius[h] quoque & Iuſtinianus[i] magiſtratibus militaribus mandat vt milites nominatim vocent, inquirant, de ipſorum annonis diſpiciant, ſi quid iniuſtè egerint, ſupplicio afficiant. Horum exemplo, qui in aliqua eccleſia clericis præſunt Præpoſiti ſunt nominati.[k] Singuli verò Duces vnius prouinciæ limites tuebantur, quo nomine appellabantur olim vniuerſo exercitui Præfecti. Vlpianus.[l] Publica, inquit, conuentio eſt, quę fit per pacem, quoties inter ſe Duces belli quędam paciſcuntur. Idem ait,[m] ſi Dux cùm exercitui pręeſt, dimiſſus erit, notatur. Modeſtinus,[n] Deſertorem inquit, auditum, ad ſuum Ducem cum elogio præſes mittet. Poſtmodum hoc nomen ad limitum pręfectos tranſijt. Duces enim appellati ſunt Myſiæ, vel Galliarum ubi copijs militum pręerant, quod etiam Vitellio imperante fuiſſe inuenio. Tacitus,[o] petuntur, ait, ad ſupplicium Aſiaticus, Flauius, & Ruffinus Duces Galliarum, quod pro vindice bellaſſent. De Ducibus verò limitum ita Lampridius, in Alexandro. Quę de hoſtibus capta ſunt, limitanes Ducibus, & militibus donauit. Item Tribunis, & Ducibus niſi milites antene voluit, iuſſitque, vt ante Tribunum quattuor milites ambularent, antè Ducẽ ſex. Vopiſcus,[p] Aſſidentibus, inquit, Aemilio Saturnino Scythici limitis Duce, Murentio ad Aegyptum deſtinato, Iulio Triphone Orientalis limitis Duce, Vlpio Crinito Duce Illyriciani limitis, & Thracij, & Fuluio Boio Duce Rhetici limitis. Hactenus ille. Hæ præfecturę Ducatus appellabantur. Spartianus[q] Commodi Imp. epiſtolam his verbis recitat. Peſcennium fortem virum noui, ei etiam tribunatus duos dedi, Ducatum mox dabo. Capitolinus.[r] Quid, inquit, tantum laboras, cum eius loci iam ſis, ut Ducatum poſſis accipere. Loquitur autem de Maximino, qui Tribunus legionis ab Alexandro factus fuerat. Hos fuiſſe etiam Nerone imperãte Tranquillus inſinuat. Priuignum, inquit, Ruffum Criſpinum Poppęa natum, impuberem adhuc, quia ferebatur, ducatus, & imperia ludere, mergendum mari, dum piſcaretur, ſeruis ipſius demandauit. Vopiſcus in Aureliano. Habuit, ait, multos ducatus, multos tribunatus. Hinc Ducianum iudicium, ipſius Ducis ſententia vocatur.[s] Itaque Ducum limitaneorum origo vetuſta, ab antiquioribus Principibus initium trahit. Hi verò limitum Ducatus à Ptolemæo pręfecturę appellabantur, de quibus intelligit cum prouinciarum pręfecturas nominat, vt in Cappadocia, Armenia, & alijs: & ita etiam in iure vocantur.[t]

Comitis verò titulo aliqui Duces à Conſtantino Magno honeſtati fuere. Nam vt Euſebius[u] ſcribit. Comitum, alios in primo ordine collocauit, alios in ſecundo, alios item in tertio. Atque illa ratione alij prope innumeri clariſſimos honores ſunt adepti. Nã vt plurimos honoribus afficeret, diuerſos dignitatum gradus excogitauit. Quos igitur ex limitaneis Ducibus, Comites ordinis primi creauit,[x] Comites per prouincias appellat.[y] Erátque hic gradus, ait Caſſiodorus,[z] aliquando altior ſpectabili, ſed inferior illuſtri: & ideo ij vt Ducibus digniores, ante ipſos collocabantur, qui nunc propter temporum abuſum poſtponuntur.

Comites verò à Principis Comitatu, à quo prodeunt, ſunt nominati, quod ipſum ſuleant comitari. Lampridius,[a] purgauit & palatium ſuum, Comitatumque omnem, abiectis ex aulico miniſterio cũctis obſcœnis, & infamibus, & inſuper dicebat grauem eſſe prouincialibus Principis Comitatum. Marcellinus,[b] hortatur, ut ad Comitatum dignitate auctẽdus properaret; item, & ad Comitatum reuerſus irati Principis ſacramento exutus abijt ad lares; & iterum, ad Comitatum miſere legatos. Symmachus ad Theodoſium A. Comitatum, inquit, ſacrum veſtri numinis adire iuſſus eſt: Diocletianus Aurelio Archiano,[c] cùm te ob medendi curam à Comitatu noſtro diſcedere non poſſe palàm ſit, Pręſ. Pręt. noſter inter eos cognoſcet, & ſępè alibi, quorum exemplo Legati à latere nunc Summi Pontificis vocantur, ſic olim aſſeſſores, Præſidum Comites dicebantur.[d] Huius Notitię tempore in Oriente, duo tantùm rei militaris Comites fuere; Ægypti, & Iſauriæ. Reliqui Duces ſunt dicti, qui erant XIII. Vtrique cauſas militum cognoſcebant, & decidebant,[e] idemque in peritum, eandemque per totum prouincię limitem, ditionem, quam & Tribuni legionum in milites ſibi commiſſos habebant. Qui ſi Comitis titulo honeſtabantur,[f] vice Magiſtri militũ in eos animaduertebant, vt Vegetius[g] de legionis Præfecto loquens tradit à Ducum ſententijs ad Magiſtrum officiorum, & Quęſtorem palatij appellabatur.[h] Notitię tempore Duces ſuos milites legebant, quos poſtea Zeno ſolius Principis auctoritate creari voluit,[i] Neminem, inquit, in vllo numero Equitum, vel peditum, vel in quolibet limite, ſine noſtri numinis ſacra probatoria in poſterum ſociari concedimus, conſuetudine, quę hactenus tenuit, antiquata, quæ magiſteriæ poteſtati, vel Ducibus probatorias militum facere, vel militibus adiungere licentiam tribuebat. vt hi tantùm in numeris, vel limitibus militent, qui à noſtra diuinitate probatorias conſequuntur. Hactenus ille.

Ducibus & limitaneis militibus, vt alacrius pugnarent, & quę tuebantur loca, libẽtius amarent, captos ex hoſtibus agros, vnde aleientur, primus Alexander Imperator aſſignauit. Lampridius, quę de hoſtibus, inquit, capta ſunt, limitaneis Ducibus & militibus donauit, ita vt eorum eſſent, ſi heredes eorum militaſſent, ne vnquam ad priuatos pertinerent, dicens attentius eos militaturos, ſi etiã ſua rura defenderent. Addidit his, & animalia, & ſeruos, vt poſſent colere, quod acceperant, ne per inopiam hominum, vel ſenectutem poſſidentium deſererentur rura vicina Barbarię, quod turpiſſimum eſſe dicebat. Hæc Lampridius. Hoc inſtitutum Theodoſius[k] ſecutus, cauit, ne hi agri à priuatis teneri, neve pręſtari poſſint, vel vllo tributo onerari, qualia ſunt hodie feuda. Idem Gratianus, & Theodoſius iunior,[l] in fundis per Meſopotamiam, & Oſrhoenam, & tractum Orientis, limitaneis militibus aſſignatis ſtatuere. Itaque hi fundi Limitotrophi ab alendis militibus ſunt appellati, aliquãdo limitanei, tanquam in limitibus, & finibus Imperij ſiti.[m] Antè Alexandrum verò agri ex hoſtibus capti ſępe publicabantur, inquit Pomponius,[n] & diſtrahebantur, quandoque etiam in pręmium veteranis adſignabantur, vt in prędiis in Germania trans Rhenum captis factum fuiſſe, Paulus Iureconſultus ſcribit,[o] in quibus quia certi limites ſtatuebantur, limitati agri appellabantur.[p] Ideo autem ager manucaptus, inquit Florentinus,[q] limitatus fuit, vt ſciretur, quid cuique datum eſſet, quantum veniſſet, quid in publico relictum.[r] Hi Duces non, vt alij magiſtratus ad tempus, ſed in perpetuum creabantur: Procopius,[s] locum, inquit, nomine Artales muro muniti ſſimo cingens, pręſidium inexpugnabile ibi ordinauit, militareſque conſtituit cohortes, quibus Principem perpetuò futurum definiuit, quẽ Romani, Ducem Latina voce appellant. Sed & prę_dia illis in limitibus in perpetuum colenda tradita,

cos

a in l quamuis. 19 C. ad l. Iul. de adult.
b in l. 3. § ſi pra ſidis, & § vlt ff. de re milit.
c in l omne deli ctum. 6 ff. eod.
d in l. 1. C. de off. Quaſtor.
e in l. 1. C. de diuerſ. offic.
f in l 1. C. de off. Quaſtor.
g in l. officium. 12. § vlt. ff. de re militari.
h in l vlt. C. de offic. milit. iud.
i in l. 2. § hac autem. C. de off. P. P. Afri. & Nouel. 31. § pen.
k c. quamuis 9. de verb. ſignif. c. innouamus 60. diſtin.
l in l. 5 ff. de pactis.
m in l 2 in prin cip. de his, qui not. infam.
n in l. 3 in prin. ff de re milit.
o lib. 18.
p Aureliano.
q in Peſcennio.
r in Maximino.
s in l. pen. C. de appel.
t in d l. 1. C. de off. Quaſt.
u lib. 4 c 1. de vita Conſtantini.
x l. vnic. C. ne rei milit. l. 1. & 2. C. de Comitibus rei milit.
y in l. 3 C. de off. rector. prouin.
z in 6. variarũ.

a in Alexandro.
b lib. 17.
& lib 28.
c in l 2. C. quib. non obijc. long. temp praſcr.
d l. 4. ff. de off. aſſeſſ. & alibi.
e d. l. pen. C. de appell.
f l. 1. de off Vicar. l. nemo, C. de aſſeſſor. & tit C. de comit. rei militar.
g lib. 2 cap 9.
h l pen C. de appellat.
i l. pen. C. de re milit.
C. de fundis limitotrophis.
k in l fin. C. de fund. limitotro. l in l omnes. & l nulli. C. de fun. patrimo.
m l. fi. C. de fun. limitroph. l. 2. &. pro limitaneis, C de off P. P. Af.
n in l. ſi captiuus ff de capti. & poſtli. reuerſ.
o in l Lucius ff. de euict.
p in l. agris ff de acq. rer. domi. l. 1. § 3. & 4 ff de flumin.
q in d. l in agris. e Aggenius Vrbicus & Frontinus de limitibus Alcia. lib. 1 parer. c. 18. lib. pratermiſſ. in ver. limitati.
s lib 3. de adif. Iuſtin.

eos perpetuos fuiſſe arguunt. Ruſas tunicas, & alia ornamenta a Vopiſco [a] deſcripta geſtabant: Cape, ait, tunicas Ducales ruſas quattuor, item balteum argenteum, aut inauratum, annulum bigemmem, brachialem torquem, caſſidem inauratam, ſcutum auro illitum, fibulam auream, latum clauum, tunicam purpuream. [b]

a in Aureliano.

b & Pollio in Claudio.

Illis diſcumbentibus tetro conſiſtere Equites mos erat, inquit Procopius, [c] nec vllis quam Ducibus ſecum armatos ducere fas erat. Amplæ iiſdem annonæ dabantur, quæ in epiſtola Valeriani a Pollione in Claudio referuntur, cui Valerianus iubet tantum dari quantum Ducibus: Huic, inquit, ſalarium de noſtro priuato ærario dabis.

c lib. 2. de bello Vandal. ad fin.

Frumenti annuos modios	3000.
Laridi libras	200
Vini veteris ſextarios	36‹›0.
Olei boni ſextarios	150.
Olei ſecundi ſextarios	600.
Salis modios.	20.
Ceræ pondo	150.
Argenti in opere annua pondo	50.
Philippeos annuos	150.
In ſtrenis	47.
Trientes	160.
Tunicas ruſas militares annuas	2.
Sagochlamydes annuas	2.
Fibulas argenteas inauratas.	10.
Fibulam Cypriam auream.	1.
Baltheum argenteum inauratum.	1.
Caſſidem inauratam	1.
Scuta chryſographata	2.
Loricam quam refundat	1.
Albam ſubſericam cum purpura ſuccubitana	1.
Subarmalem cum purpura maura	1.
Ligni quotidiani pondo	100.
Accubitalium Cypriorum paria	2.
Pellium tentoriorum decurias	30.
Mulos annuos	8.
Equos annuos	3.
Camelos annuos	10.
Mulas annuas	9.
Vaſtes, ſeruos & alia quæ non recenſeo.	
Fœni, paleæ aceti, herbarum, quantum ſatis eſt.	

BALTHEO præcipuè ſiue cingulo Duces conſpicui erant, id enim eorum erat, & militum inſigne: D. Ambroſius [d] Duces, inquit, & Principes omnes etiam militantes accurare ſericis veſtibus accincti, operoſis cingulis, auro fulgente precioſis ambiunt ſolito nitidius in conſpectu Regis incedere. Hæc ille. Demum Iulianus apoſtata his quinquaginta libras argenti, ſeu quaternos aureos pro ſingula libra addidit; [e] quæ ſumma 200 ſolidos colligebat. Sed his Duces non cõtenti, etiam militum annonas vſurpabant. Quare Theodoſius iunior earum duodecimam inter ipſos, & præpoſitos caſtrorum diuidendã cum abuſum tollere non poſſet illis coactus eſt relinquere. [f] Cæterum Ducibus pro præfatis annonis annua pecunia eſt conſtituta. [g]

d Sermone 14.

e l. ſecundum, l. & ſingulis C. T. de cohortal.

f l. vl. C. de offi. milit. iud.

g l. 1. C. de annonis & capitatio.

In prouinciam ſibi decretam proficiſcentes Duces veredis curſus publici uti poterant. [h] poſtea cum iter faciebant, ſuis iumentis vtebantur. Iuſtinianus 190. annonas, & 158. capitationes, id eſt impenſas pro 158. equis, vt Marcellinus interpretatur, ſingulis quinque Ducibus Africæ aſſignauit, ac ſolidos quinque pro ſingula annona, & quattuor pro capitatione taxauit. [i] colligebat ea sũma ſolidos 1582. monetæ eius temporis, noſtræ eſſent plus minus aurei 2200. pro codicillis magiſtratus Duces in Laterculo maiore primicerio notariorum ſoluebant ſolidos VI. Magiſtro militum pro inſinuandis literis magiſtratus ſolidos XII. officio P. P. Africæ ob eandem cauſam ſolidos XII. [k] eodem Iuſtiniano imperante, duces quondam vexillum geſtabant, quo ab aliis dignoſcerentur, Procopius [l] Aigan inquit, omnium animoſiſſimus inter ordines Ducis ferre ſignum conſueuit, quem bandophorum Romani vocant.

h l. nemo. C. de curſu publ.

i l. 2. §. et hac No ſtra C. de offic. P. P. Afr.

k l. 2. C. de offic. P. P. Afr. in No ſtra.

l lib. 2. de bello Vandali.

Duces ſpectabiles erant, [m] & licet Iuſtinianus quandoque eos clariſſimos vocet, [n] ipſos dignitate Senatoria cumulat, quo & ſi inferiore titulo magis honeſtabantur: Comites quoque Spectabiles dicebantur, [o] & ſi aliquanto Ducibus digniores.

m l pen. C. de appella l. miros, C. de diu. offic. l. 2. § ea vero, C. de off. P. P. Afri.

n in d. l. 2. C. de off. P. P. Afri.

o l. 1. C. de primic. lig. ſchol. l. fina. C. de ſilentiar. l. 3. C. de off. mag. offic.

Hi eorumque officia, & caſtrorum Præpoſiti, non à Magiſtris militum, ſed officiorum iudicabantur, [p] niſi conſuetudo aliter ſe habuiſſet, vt in Orientis, Illyrici, Thraciarumque limitibus, vbi ſub Magiſtris militum conueniebantur. [q] At in Occidente Limitaner Duces, Comitesque Magiſtro militum Præſentali paruerunt, quod & in Italia poſt euerſum Occidentis Romanum Imperium à Iuſtiniano recepto, vſq; ad Longinum Iuſtini ſecundi Præfectum eſt obſeruatum. Is Exarchatus ſede Rauennæ poſita, non prouinciis, vt antea, ſed ſingulis oppidis Duces præfecit, quod per multos annos obtinuit, inquit Blondus, [r] Vnde Narnienſis, Spoletanus, atque adeo Romanus, dicti ſunt Ducatus. Huius exemplo Longobardi Clephis Regis tyrannidem exoſi, eo extincto, triginta Duces crearunt, qui in ſingulis vrbibus imperabant. Sed & Germani Principes oppidorum, quæ in feudum concedebant, Comites dixerũt: In limitibus verò conſtitutos Marchiones. Hæc vox eorum lingua limitum Præfectos ſignificat: mareb enim ipſi limitem vocant: quibus verò XII. Comitatus ſubiiciebant, Duces appellarunt, vt ex Gregorio Turonenſi, & Aimone colligit. Itaq; minores Ducibus facti ſunt Comites, q prius præcellebãt, Hinc hodierni Duces, & Comites deſcẽdunt. At plerique in locis hodie ſingulæ ciuitates ſuos Duces habuere.

p l. l vires, C. de diuerſ. offi.

q l. iura. & l. vl. C. de off. Magiſt. officio.

r lib. 8. 1. decad.

Ad Ducem ita Princeps ſcribebat, EXPERIENTIA TVA, aut LAVDABILITAS. Sic Arcadius & Honorius Ariſtheum Arabiæ Ducem appellant. [s] vel GRAVITAS VESTRA [t] Innocentius III. Duci Carinthiæ ſcribens ait. NOBILITAS TVA [u] Officiales Comitum & Ducum iudicio Principis creabantur, officii enim codicillos ex ſcrinio libellorum accipiebant. Hæc exemplaria, & probatoriæ appellabantur, quoniam primo à Principe, deinde Comite aut Duce, cui inſeruiebant, ſubſcribebantur, & in officio conſeruabantur. [x] Nos de his dicturi Notitiæ ordine obſeruato, prius de Comitibus, deinde de Ducibus dicemus, in quibus etiã loca præſidiorum quamquam plurimum obſcura, pro viribus explicare conabimur. A Comite igitur Aegypti auſpicabimur.

s in l. 57. C. Th. de curſ publ.

t l. 4. C. Th. de cohortalib.

u c. venerabilē de electio.

x d. l. ult. §. ſi C. de diuerſ. offi.

DE COMITE LIMITIS Aegypti. Cap. CXL.

NONDVM inuentis Comitibus in limitibus Aegypti, prius Dux fuit, Vopiſcus enim Mitentium, ad limitem Aegyptium Ducem a Valeriano deſtinatum fuiſſe [y] memorat; nec inter multos Duces quorum meminit, vnquam Comitem nominat. Spartianus quoq; ſub Galieno Aemilianum Aegypti Ducẽ fuiſſe ſcribit. [z] Pollio Probatum ſub Claudio, [a] & Ammianus imperante Conſtantio Artemium Ducem Aegypti extitiſſe dicit [b] item Valentinianus Victori Duci Aegypti ſcribit, [c] cui eodem titulo Puſeus præfuit, ut auctor eſt Marcellin. [d] Verum hic Dux Comitis quidem dignitate eſt auctus, ſed poteſtate diminutus. Cùm enim vniuerſis Aegypti militibus præeſſet, aliis duobus Libyæ & Thebaidis Ducibus factis earum ditiones amiſit. Id Gratiano imperante factum fuiſſe videtur, ſub quo Romanus Comes Aegypti fuiſſe inuenitur, [e] & poſt eum ſub Ar-

y in Aureliano.

z in Aemiliano.

a in Claudio.

b lib. 22.

c in l. 5. C. Th. de legat.

d lib. 24.

e in l. 41. C. Th. de pagan.

a l. 3. C. de pa-ſtrat. vico.

b in l. vlt. ad ſi. C. de diuer. offic.

c lib. 17.

cadio Heraclion. [a] Duo verò tantùm in Oriente Comites rei militaris fuere: alter Aegypti, alter Iſauriæ, quod vſque ad Notitiæ tempus permanſit. Poſtmodum Leo Imp. tres alios Comites addidit, [b] Pamphyliæ, Lycaoniæ, & Piſidiæ. Cum iam Occidentis Imperium cecidiſſet. Limitis Aegypti Comes ſupra Libyam, vbi eſt Memphis, & Oaſis minor, militum copijs imperabat. Auguſtus tres legiones ibi, quaſque ſuis locis collocauit: Strabo enim qui tum ſcripſit, [c] loquens de Aegypto. Sunt, inquit, tres militum legiones, quarum vna circa vrbem Alexandriæ ſedet, aliæ in reliqua ſunt regione. Præter has nouem cohortes Romanorum, tres in eadem vrbe, tres in finibus Aethiopiæ præſidio circa Sienem, reliquæ in cætera regione ſunt collocatæ.

Erant, & tres equitum turmæ, per loca opportuna eodem modo diſpoſitæ. Sed tempore huius Notitiæ quattuor legiones, alæ Equitum XVI. Cunei II. cohortes peditum IX. Aegyptum tuebantur, de quibus infra dicetur.

NOTITIA
COMES LIMITIS
ÆGYPTI CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis rei Militaris per Aegyptum.

Legio quinta Macedonica Memphi.
Legio tertiadecima gemina Babylonia.
Equites Stableſiani Peluſio.
Equites Saraceni Thamudeni Scenis veteranorum.
Legio tertia Diocletiana Thebaidos Audro.
Legio ſecunda Traiana Parembole.
Ala Theodoſiana nuper conſtituta.
Ala Arcadiana nuper conſtituta.
Ala ſecunda Armeniorum Oaſi minore.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala tertia Arabum Thenenuti.
Ala octaua Vandilorum Nea.
Ala Septima Sarmatarum, Scenis Mandrorũ.
Ala prima Aegyptiorum Selle.
Ala veterana raſa Gallorum Rinocorurae.
Ala prima Herculia Icenis extrage raſa.
Ala quinta Retorum ſcenis veteranorum.
Ala prima Tingitana Thmunepſi.
Ala Apriana Hipponę.
Ala ſecunda Aſſyriorum S[illegible]cos.
Ala quinta prælectorum Dionyſiade.
Cohors tertia Galatarum [illegible].
Cohors ſecunda Aſturum B[illegible].

Prouinciæ Auguſtanicæ.

Ala ſecunda Vlpia Afro[illegible] T[illegible]ubaſtcos.
Ala ſecunda Aegyptior[illegible].
Cohors prima Sagittarior[illegible] N[illegible]thu.
Cohors prima Auguſta Pa[illegible]morum Tohu.
Cohors prima Epireorum Caſtris Iudæorum.
Cohors [illegible]uarta Iuthungorum Aphrodito.
Cohors ſecunda Ituræorum Aiy.
Cohors [illegible]cunda Thracum Muſon.
Cohors quarta Numidarum Narmunthi.

Officium autem habet ita.
Principem de ſchola Agentum in rebus ducenarium, qui adorata clementia principali cũ inſignibus exit.
Numerarios.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis, ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cęteros Officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habebat abacum rubro tapeto, & ſurrecto inſtratum, quo liber nitebatur; in cuius viridi tegumento, ſequentes notæ ſcriptæ erant, F. L. I. N. T. ALL. CO. M. ORD. P R. quas ita interpretor: Fœlix liber iniunctus notarijs Tribunis a Laterculo continens mandata ordine Primicerij. Hæ notæ in tergo mandatorum aliorũ Comitũ, & Ducum cernuntur. In manuſcriptis, libro auro tecto, apud hunc Comitem, & ſequentes limitaneos Duces inhærent codicilli, qui in impreſſo hic, vt puto, per errorem deſunt. Huius Comitis & ſequentis purpureum eſt tapetum, qui color Comitũ dignitati tribuitur. Duces Orientis, librum ſine abaco, & tapeto præferunt, & in hoc à Comitibus differunt.

Nouem huius Comitis munitiones oſtenduntur, cum duabus piramidibus, quæ à Numeris a Maiore Laterculo prodeuntibus defendebantur, eas interfluit N[illegible]ima parte ambulat Pardus, aut Panthera, [illegible] ea [illegible]gione frequens. Alia XXII. oppida ex minore Laterculo em[illegible] copiæ tuebantur, quorum nulla apparent veſtigia, vel imago, quod forte breui charta nequiuerunt compre[illegible]. Vniuerſa hæc defendebant Equitum turmæ duæ, alæ XVI. legiones II. cohortes IX. poterant omnes eſſe Equites circiter 1700. pedites 6500. Nam, vt ait Conſtantinus Porphirogenneta, agmina in prefecturas diuidebantur, quarum aliæ mille, aliæ quingentis capitibus cõſta[illegible]. Officium hic Comes habebat Principem de [illegible]a agentium in rebus Ducenarium, qui adorata c[illegible]ementia pri[illegible]pali cum inſignibus exibat: interpretor tranſacto biennio, tunc hæc verba addenda cenſeo, ex officio Proconſulis Achaiæ, & Vicarij Ponticæ. Huius offi[illegible] Principis inſigne erat cingulum, quod etiam apparitoribus Magiſtrorum militum tanquam militibus & quibuſdam alijs dabatur. [a] Hic cauſas mil[illegible]m ad C[illegible]on[illegible]m introducebat & ut alij Principes officiorum exequebatur.

Habebat præ[illegible] Aeg[illegible] Comes. Numerarios, Commentari[illegible] Ad[illegible]orem, A libellis, ſeu Subſcribẽdariũ, [illegible], & cęteros officiales, quemadmodum M[illegible]ilitum, quos apud eos [illegible] [illegible] vel moneimus numerarios Comitum actuarios à Gratiano appellari, [b] Scribis ab actis carebat, quibus nullius militum [illegible]: Qui enim inſtrumentis, aut alijs a[illegible] [illegible]te [illegible] addere vo[illegible]bant, prouinciarum R[illegible]ores non militares iudices adibant. Prędicti apparitores co[illegible] [illegible] Libellenſibus Principis ſcriptis, & ab eo, Comiteq; ſubſcriptis probabantur.[c]

Legiones, Cohortesque, & Equitum, quas hic Comes regebat, alæ er[illegible] ſequentes.

LEGIO QVINTA MACEDONICA Memphi locata, quã olim in Macedonia ab Auguſto conſtitutam fuiſſe Dion [d] teſtatur. Hæc poſtea fuit una ex IX. Legionibus Comitatenſibus Mag[illegible] militũ per Orientem. Vnde cnoſtat Comites, & Duces limitõ, militibus Magiſtrorum vſos, ſed & alios ex minore Laterculo Magiſtris minime ſubditos habuere. Hæc legio per plura o[illegible]a diſperſa fuit: Pars.n. Comiti Aegypti, pars Duci Daciæ Ripenſis obtemperabat, & quinque in locis excubabat, ut infra dicetur.

Memp[illegible]s Regum Aegypti regia fuerat, vbi nunc creditur eſſe Cairum, Moph, & Migdol Hebræis dicitur caput, eſt Heptapolis Arcadię. Quadraginta ſtadijs ab [illegible]ac urbe eſt collis, in quo multæ pyramides, & [illegible]rum ſepulturę erant: Earum tres eximię magnitudinis, ſed duę pręcipue inter orbis ſpectacula numerabantur, ſ[illegible]gul[illegible] altitudine ſtadij, figura quadrata, & latitudine paulominore: In ſummo

Præſidia XXXI. Equites 1700. Pedites 6500.

a [illegible] ppr[illegible] Milit

b in l. [illegible] fin. C. de [illegible]

c [illegible] C de diuerſ. offic.

d lib. 55.

erat

erat inſignis & turbinatus lapis: vnde per cochleares ſcalas ad regis ſepulchrum ibatur, quemadmodum Strabo, Diodorus, & alij tradunt: Hę ſunt duæ pyramides, quę in Comitis inſignibus, ſub Memphi deſcribuntur. Ipſum oppidum ſupra tectum purpureã ſtatuam dextra haſtam tenentem, & læuam lateri admotam habet: Quem Principem Martis habitu eſſe credo. In codice Vrſini, in ſummo haſtę, pręfixa tabella, uiri imaginem continet.

LEGIO XIII. GEMINA BABYLONIÆ inſidet; hanc olim in Dacia fuiſſe Dion ſcribit, quę inter hunc Comitem, & Ducem Dacię Ripenſis diuiſa, partim in Aegypto, partim in Dacia militabat. Babylonia autem oppidum erat Aegypti, quod Cambyſes in Aegyptum proficiſcens condidit: alij Babylum uocat, vbi legio degebat. Ioſephus Letulpolim antea dictum affirmat; [a] ſupra huius turrim ab alto ſtipite, pro inſigni crux cordi infixa ea ibat: ſignificabat, eam cordi militibus, & Principi inhęrere. In manuſcripto Vrſini, loco cordis pila videtur, orbis typus, & portendit, eiucem orbi dominari.

a l.2. antiq. c.13.

EQVITES STABLASIANI Peluſij degebant, erat hoc vnum ex ſeptem oſtijs Nili, cum oppido munitiſſimo, vbi nunc eſt Damiata, clauem Aegypti uocat Suidas. D. Hieronymus; [b] Robur, inquit, appellatur Aegypti Peluſium, quia portũ habet munitiſſimum, negotiationes maris maximè ibi exercebantur: & ſubdit Vergilium [c] dixiſſe.

b in 30. Ezech.

c in 1. Georgicorum.

Nec Peluſiacæ curam aſpernabere lentis.

Non quod ibi pręcipua lens naſceretur; ſed quia ex Thebaide & alijs locis Aegypti per Nilũ eò plurima deferebatur. Septuaginta uerò interpretes, eo in loco Dioſpolim, & Memphim pro Peluſio poſuiſſe: Hęc D. Hieronymus. Olim Aeſiopolim ab Aeſio Principe, qui eam triplici muro circundedit, dictam putat Sabellicus; Hanc urbem in Auguſtanica Marcellinus [d] locat: In Auguſtanica, ait Peluſium oppidum eſt nobile, quod Pelleus Achillis pater dicitur condidiſſe, luſtrari Deorũ monitu iuſſus, in lacu, qui eiuſdem ciuitatis alluit mœnia, cum poſt interfectũ fratrem, nomine Phocum, horrendis furiarum imaginibus raptaretur; & Caſſium, vbi ſepulchrũ Pompei eſt magni, & Oſtracinę, & Rhinocorura: Hæc ille. In hoc oppido pro inſigni ſtat longo ſtipite pręfixũ caput albę aquilę, cum pectore impluni ſine alis: per eam forte Nilus ſignificatur, qui etiam uocatur aquila, vt tradit Pierius. [e] In manuſcriptis aquila eſt cœrulei coloris, qui aquæ conuenit, ſine alis eſt & implumis, ne Imperij aquila crederetur, vel ad denotandam Aegypti antiquitatem: Aquila enim cum ualde ſenuerit, plumas ac pennas toto corpore amittit, ut aiunt D. Ambroſius, [f] & D. Gregorius. [g] Aegyptij vero, ſe omnium populorum vetuſtiores, aſſerebant, ut refert ex Trogo Iuſtinus, & in primis Peluſium omnium ſe prætendebat antiquiſſimum. Poſſumus etiam interpretari Imperium à Barbaris deuaſtatum, eſſe renouandum. Legitur enim in Pſalmo renouabitur vt aquila iuuentus tua. D. Hieronymus ait, aquilam ſenio confectam, pennis valde grauari, quas aqua aſperſas rettrahi, tum calore intra ſe collecta, primum oculos ſanari, inde iuuentam redire. Eucherius quid ſimile narrat. STABLASIANI à loco unde orti, ſunt dicti; fortè legendum STABALIANI, qui fuere Gallię populi. Hi erant ex X. Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem.

d lib.22.

e li.19. Hieroglyphicorum.

f ſermo.54.

g Homel. 18. in Ezechiel.

EQVITES SARACENI Tdamudęni Scenis veteranorum motabantur. Hi equites ſunt ex Arabia Fęlici: vnde ortus eſt impius Mahumetes. Ab Iſmaele & Agar deſcendunt, & ideo proprie Agareni uocantur: Sed à Sara ſe Saracenos uocant, à qua uoluntę videri venire, ut ait D. Hieronymus. [h] Thamudæni, a Thamuda Nabatheorum ſunt dicti, quã Arabiæ proximam fuiſſe Stephanus ſcribit: inter eos Saraceni habitabant, vnde hi equites ſuot delecti, ſub Duce Paleſtinæ alij equites Themudeni militabant Scena verò eſt oppidũ Arabię Ptolemæo, inter Peluſiũ & Memphim, auctore Itinerario: à quo uocata eſt Scenitis regio cuius incolę erant Saraceni. Marcellinus [i] ſcribit Scenitas Arabes, Saracenos à poſteritate appellatos. Scenę autem Latinè ſunt tẽtoria, inquit D. Hieronymus. [k] Et Scenitas Arabes ab uſu tentoriorum dictos Zoſimus [l] memorat. Veteranis autem ibi degentibus, hoc oppidum veteranorum eſt nuncupatum, qui fortè à uetera oppido apud Rhenum, [m] ſunt appellati. Erant, & caſtra, quibus Veterum nomen erat, vt Tacitus refert, [n] à quibus veterani nominari potuerunt. Thamuda eſt locus, in quo Iacob regreſſus de Meſopotamia, habitauit, & lingua Hebraica appellatur Sichot. Hic etiam ala equitũ quinta Retorum dicta degebat, vt infra dicetur. Supra hoc oppidum pro inſigni erat aurea aquila, haſtę altę præfixa, & tabulæ incluſa, alas expandens: Hoc legionis ſignum Imperium Romanũ referebat. In manuſcripto, viridis aquila tabulæ inſidet: Hi equites ſub aliquo Magiſtro militum non leguntur.

h in 25. Ezech.

i lib.22.

K de locis Hebraeis.

l lib.1.

m Tacitus lib.1. annal.

n lib.20.

LEGIO TERTIA DIOCLETIANA THEBAIDOS in Andro oppido commorabatur, quod eſt in ea Aegypti parte, quę Delta uocatur, & dicitur Andron, quaſi virorum ciuitas, ut Ptolemæi interpres autumat. Huius loci & Itinerarium meminit, in quo erat manſio. Supra ſupercilium templi pro inſigni huius loci ſtat ſtatua, dextra haſtam tenens, quemadmodum erat & Memphi. Hæc vero eſt una ex legionibus XXI. Magiſtri militum per Thracias quæ Tertia Diocletiana Thebęorum uocatur, ſeu Thebaidis vnde à Diocletiano eſt conſcripta. Hanc legionem diuiſam fuiſſe oportet, quia etiam ſub Duce Thebaidis reperitur.

LEGIO SECVNDA PAREMBOLAE inſidebat. huius meminit etiam Itinerarium, Latinè dicitur caſtrametatio, aut caſtra ſeu tẽtoria. eſt forte locus Aendor, vbi D. Hieronymus [o] ait, filios Iſrahel ſe ad prælium præparantes caſtra poſuiſſe, Eſt hodie, inquit, grandis uicus Aendor iuxta montem Tabor, ad Meridiẽ in quarto milliario. Ioſephus in Galaditide ponit. Supra huius munitionis pinnaculum, ſtant duo uiri, ſeſe inuicem complectentes; Hi ſunt vtriuſque Romani Imperij Principes inter ſe concordes. In Vrſini codice, capita tollunt extra tabulam, cui ſunt infixi. Hanc legionem ſecundam Traianam eſſe puto, à Traiano inſtitutam, quam in Aegypto collocatam Dion [p] ſcribit. Hæc etiam ſub Duce Thebaidis reperitur: vnde eam diuiſam neceſſe eſt fuiſſe, & raro hic legiones integræ reperiuntur. Plures ſecundę legiones ſub Magiſtro militum per Orientem ſine cognomine merebant, ſed non apparet, quæ fuerint.

o de locis Hebr.

p lib.55.

ALA THEODOSIANA, nuper conſtituta, vna ex quattuor vexillationibus Comitatẽſibus Magiſtri militum per Thracias, cui tanquam nouę loricę certus locus nondum erat aſſignatus; Theodoſiana, à Theodoſio iuniore eius auctore eſt denominata. Vnde arguitur hanc Notitiam eo imperante ſcriptam fuiſſe, quia alæ nuper ab ipſo conſtitutę meminit: ſequens quoque Arcadiana nuper conſtituta fuiſſe dicitur, non ab Arcadio, ſed in Arcadia contracta, aut in memoriam Arcadij denominata. Hic in alia colũna pro inſigni eſt, vir dextra haſtã tenens, & ipſum Theodoſium Principem referri puto. In Vrſini codice vir extra tabulam cui inhæret, caput emittit. In Madruciano dextra clypeum tenet, læua haſta nititur.

ALA ARCADIANA nuper conſtituta, vna vexillationum Comitatẽſium Magiſtri militum per Oriẽtẽ. Arcadiana dicta eſt, ab Arcadia Aegypti oppido, quod tuebatur. Eſt autem Arcadia, inquit Stephanus ciuitas Aegypti, vna ex tribus, quę ſuot in Amorgo inſula, quæ olim erát Melania, Minoe, Arſenice. Hac oportet fuiſſe Nili inſulam, non eam, quæ eſt vna huius nominis ex Sporadibus. Supra oppidum vbi

hæc

hæc ala morabatur eſt inſcriptum, ARCADIANI. In vertice tecti purpurei eſt, vir indicem ſiniſtræ manus attollens, qui eſt Princeps Orientalis hoſtibus minitans, prout etiam alibi reperitur.

ALA SECVNDA ARMENIORVM, in Oaſi minore degebat non longe à Mareotide palude, Marmaricā verſus; Auaſim Stephanus appellat ſimilem eſſe dicens Pardi pelli, maculoſam enim videri ob raras ędes in deſerto & aquoſo ſitas; ita huiuſmodi loca Aegyptij Auaſes uocāt. Duæ vero vrbes Oaſes uocantur, quarum altera magna Oaſis dicitur, non longe ab Abydo, in quam deportabantur delinquentes. [a] Huc in exilium à Conſtantio miſſus eſt magnus Athanaſius, & à Theodoſio Neſtorius, & ab Arcadio Timaſius magiſter militum, Zoſimus. [b] Timaſius, inquit, relegatus in Oaſim cum publico ſatellitio deducebatur. Is erat locus inſigniter ſterilis, è quo nemo poſſet euadere, qui eo deportaretur: Nam terra in medio arenoſa vaſta prorſus & inhabitata, notitiam tendentibus huc omnem adimit, partim quod venti arena veſtigia compleant, & aboleāt partim quod nec arbor vlla, nec domicilium ſit, quæ indicium aliquod iter facientibus ad cōiecturam relinquere poſſint. Hæc ille. Zonaras quoque [c] hoc oppidum à uentis agitari ſcribit. Alij à culicibus & muſcis nimium infeſtari. Quare olim prohibitum fuit, [d] nequis, præter Præfectum Auguſtalem, vel Ducem Aegypti reos in Gypſum, vel Oaſim deportaret, nec vltra ſex menſes vel annum ibi eſſe poſſent deportati. Hoc oppidum cum pręſidio munitum fuit. Alia Oaſis minor à Ptolemęo uocatur, de qua hic intelligitur, [e] ſuper cuius ſupercilio ſedet Aquila ſignum Imperij, alas in Vrſini codice ſupra tabulam extendit; Hæc ala eſt vna Vexillationum palatinarū Magiſtri militum præſentalis, qui comites ſagittarij Armeni vocabantur. Omnes autem ſupradictę, tam equitum, quam peditum copiæ, ex maiore laterculo prodeuntes Magiſtris militum parebant, & in pręſcriptis nouem oppidis excubabant; Sequentes vero, quę de minore Laterculo prouenìebant, eorum Imperio non ſuberant. Oppida, in quibus degebant neque ſub hoc, neque alijs Ducibus exceptis paucis Meſopotamiæ, depicta apparent. Quæ vel ad euitandum laborem tot munitiones deſcribēdi, pręter miſſa fuere, vel quod plura oppida ſimul una charta non poſſent comprehendi, latiſque viſum fuit ad præſidiorum cognitionem, eorum partem oſtendiſſe.

a l. relegatorum §. et quoddam. ff. de interd. et releg. l. fina. C. de pæn. l. 1. C. T. de Nili. agger. non rump.
b in quinto.
c in Theodoſio.
d in d. l. fi. Gra. cè ſcripta. C. de pœnis.
e Niceph. l. 14. ca. 35. 36. & li. 9. c. 29.

DE ALIS, QVAE DE MINORE Laterculo emittuntur.

DVPLEX fuiſſe laterculum, ſupra diximus; maius & minus; illud omnes magiſtratus ciuiles & militares cum eorum copijs, pręter limitaneos continebat, hoc vero præfectos, Tribunos, & Prępoſitos caſtrorum limitum, [f] a Notarijſq; in ſcrinio memorię ſub Quæ ſtoris diſpoſitione tractabatur. [g] qui laterculenſes uocabantur, [h] is gradus antiquioribus illius ſcrinij tantum dabatur; Itaq; non uexillationes, aut cunei equitum, uel legiones, aut auxilia, ſed alæ tantum equitum, & cohortes ad limites Imperii deſtinatę, ex illo prodibant, nec à magiſtris militum, ſed à Principe probabantur, ſolumque Magiſtrum officiorum iudicem habebant. [i] In Occidente verò omnes hæ alæ, & cohortes ex maiore laterculo emittūtur. Dictę autem ſunt alę, quia inſtar autum alatum pedites legiones tegebant, continebantque equites 616. ſecundum alios 732. [k] Itaq; ſuis legionibus, cū opus erat, adiungebantur. vnde Itinerarium in Germania ſecunda alas legionum VI. VII. VIII. IX. & X. locatas fuiſſe ſcribit. Cunei vero equites abſque legione intelliguntur. In minore ergo laterculo alę quę ſuas cohortes tuebantur, ſingulæ erant equitum numero 56. aut ſummum 66. vt Vegetius tradit. [l] Harum Duces præfecti vocabantur, ad quod munus Auguſtus adoleſcentes Senatorum filios eligebat. Tranquillus, [m] liberis; inquit, Senatorum, quo celerius Reipub. aſſueſcerent, protinus virilem togam, latum clauum induere, & curiæ intereſſe permiſit; militiamque auſpicantibus, non tribunatum modo legionum, ſed, & præfecturas alarum dedit. At nequis expers caſtrorum eſſet, binos plerumque laticlauios prępoſuit ſingulis alis. ex his verbis conſtat pluris fuiſſe alæ quam legioni tribunum pręfici.

f l. 1. C. de offic. Quæſtor.
g toto tit. C. de offic. Quæſto. l. 3. in fin. C. de agen. in reb.
h l. 5. in fin. C. de milit. poſt l. comperimus, l. vl. C. de proxim. ſacr. ſcrin.
i l. vtros C. de diuerſ. offic.
k Veget. li. 2. c. 6.
l lib. 2. cap. 8.
m in Auguſto c. 38.

In totius verò Oriētis minore laterculo, ſūmatim continebantur alę 66. cohortes 59. hoc modo.

In Aegypto	alæ	13.
Thebaide	alæ	15.
Paleſtina	alę	6.
Arabia	alæ	6.
Phœnicia	alæ	7.
Syria	alæ	2.
Oſrhoena	alę	6.
Meſopotamia	alę	3.
Armenia.	alæ	8.
Omne alæ		66.
Cohortes Aegypti.		9.
Cohortes Thebaidis.		10.
Cohortes Paleſtinæ.		11.
Cohortes Arabiæ		5.
Cohortes Phœniciæ.		5.
Cohortes Syriæ.		4.
Cohortes Oſrhoenæ		2.
Cohortes Meſopotamiæ		3.
Cohortes Armeniæ		10.
Cohortes		59.

Alæ Comitis Aegypti, quæ de minore laterculo emittebantur, erant ſequentes

1 ALA TERTIA ARABVM degebat Thenenuthi.

2 ALA OCTAVA VANDALORVM, habitabat Neę. Hæc vrbs eſt Aegypti in Thebaide prope Chemnim oppidum, ait Herodotus. [n] Iornandes Dexippi hiſtoriographi auctoritate ſcribit. Vandalos ab Oceano ad limites Danubii uix anni ſpacio perueniſſe; præ nimia terrarum immenſitate: Eos verò Geberichus Rex Gothorum profligauit; Quare reliqui pauci Vandali ſuperſtites Pannoniam à Cōſtantino Imp. obtinuerunt, vbi per annos plus minus 40 ut incolæ quieuerunt. longo verò poſt tēpore à Stilicone inuitati, Gallias, mox Hiſpaniam, ac demum Africam occuparunt. Ex his hęc ala eſt collecta.

3 ALA SEPTIMA SARMATARVM, morabatur Scenis Mandrorum, Scenas Mandras appellat Itinerarium, Latinè tentorium eſt; [o] Id oppidum eſt Aegypti inter Babylonem & Aphroditopolim. Mons etiam fuit Antiochiæ Syrię à ciuitate 30. ſtadijs diſtans; in cuius ſummo Simeon Stilites templum in crucis formam ædificauit. Mandra ſignificat ſpeluncam. Sarmatę a Veſpaſiano contra Vitellium fuerunt acciti. Tacitus, [p] At, ne inquit, inermes prouincię Barbaris nationibus exponerentur, Principes Sarmatarum Iazigum, penes quos ciuitates regimen, in comilitium acciti.

4 ALA ÆGYPTIORVM excubabat: Sellę, fortaſſe legendum Syllæ, quæ diſtat Peluſio millibus paſſuum 24.

5 ALA VETERANA RASA. Gallorum Rinocorure Itinerarium, Ioſephus, Epiphanius. [q] Martirologium, [r] Rinocorulam appellant; olim Neclactam dictam fuiſſe teſtatur Epiphanius a Sortibus, quibus

n in Euterpe.
o D. Hieronymus de locis Hebraicis.
p in 19.
q in Panaret. hæret. 66. contra Manichæos.
r 17 Kal. Febr.

quibus Noe terram in tres filios diuiſit. Marcellinus,[a] eam cum Peluſio in Auguſtanica locat. Alia eſt eiuſdem nominis, in Syria, de qua Strabo,[b] & Ioſephus.[c] Hæc eſt vltra montem Caſſium ab Oſtracina diſtans millibus paſſuum XXIIII. olim ab equitibus Aegypti condita, quos Rex naribus truncauerat, vnde nomen vrbi inditum; Pῖνας enim Græci nares vocant, Κολούειν truncationem. Diodorus,[d] Actiſaous inquit, Aethiopum Rex, occupata Aegypto, latrocinia nouo more compeſcuit, ſontes neque morte plectens, neque linquens impunitos, eorumque iudicio conſtituto, conuictos omnes in vnum coactos miti ſupplicio affecit; Amputatis enim naribus in vltima deſerti ire compulit, ibique ciuitatem condidit, ab exciſis naribus Rhinocoruram appellatam: ea in Aegypti, Arabiæque finibus haud procul à mari ſita, omnibus vitæ commodis caret; Nam omnis vicina regio ſalſa eſt, & intra mœnia vnicus puteus, atq; is inutilis, vtpote aqua guſtu amara. Hæc Diodorus. Stephanus verò ait, quod eius loci homines ſummas nares ſibi amputare conſueuiſſent. D. Hieronymus,[e] Rhinocorura, inquit, ciuitas eſt Aegypti, cuius meminit Eſaias.[f] Sciendum autem, quod hoc vocabulum in libris hebraicis non habetur, ſed à ſeptuaginta interpretibus propter notitiam loci additum eſt. Hæc ille. Madrucianus codex habet Rhinocorina mendoſe. Veterana hæc ala eſt appellata à veterum caſtris de quibus ſupra in equitibus Saracenis. Aliam in Gallia Belgica Tacitus[g] ponit, Raſa verò in Meſopotamia eſt oppidum, vnde hæc ala poſſet eſſe deducta, vel à loco, vbi diu ſteterat, eſt appellata, ſed in manuſcriptis deeſt Raſa, vt puto recte, quia hinc longe diſtat; vnde per errorem hic tranſpoſitam fuiſſe ſuſpicor, & hanc dictionem adiungendam ſyllabæ, Ge, loci ſequentis; vbi legendum, Geraſa.

a lib.22.
b lib.16.
c lib.antiq. Iud. 13.cap.21.
d lib.2.
e de locis hebraicis.
f 19.
g lib. 50.

6 ALA PRIMA HERCVLEA habitabat Scenis extra Ge. Prima tantum huius vocis dictio apparet in Codice impreſſo, ſed manuſcriptus Vrſini habet GERASA, Madrucianus, EXTRA GERASA, alter vetuſtus, SEXTA GERASA, quæ ciuitas eſt Syriæ curuæ Ptolemæo; Ioſephus Geſaram vocat Plinius Gelaſam. Stephanus, Geraſa, inquit, Syriæ Cœles ciuitas, vna ex 14. vnde Ariſton Rhetor, & Ceticus Sophiſta, & Platonomicus Rhetor. D. Hieronymus.[h] Geraſa, ait, vrbs inſignis Arabiæ: Quidam ipſam eſſe Gadaram exiſtimant. aliqui codices habent, Scenis ſexta Geraſa. vt ſcribit Ortelius. Epiphanius,[i] memorat in Geraſa Arabiæ aquæ fontem in vinum verſum ea hora, qua Dominus in Cana Gallilææ aquam in vinum vertit: ſed & Plinium,[k] in Andro inſula fontem Nonis Ianuarijs ſemper vini ſapore fluere ex Muriano. ter Coſ. tradit, is vno die aberrat, quo Dominus id miraculum edidit. Geraſæ Dominus à dęmonio retentum curauit. eam D. Lucas[l] eſſe contra Gallilæam ſcribit, D. Marcus[m], dicit eſſe trans mare in Decapoli; vnde aut hæc Geraſa eſt diuerſa à noſtra, aut hic Comes longiorem tractum habuit.

h de locis Hebr.
i hæreſ.51.
K lib.2.c.106.
l cap.8.
m cap.5.

7 ALA QVINTA RHETORVM Scenis veteranorum, hęc ex Rhetiis erat contracta; vnde lego Rhetiorum; Inter Peluſinum & Memphim, Scenas Veteranorum Itinerarium ponit, de quo ſupra.

8 ALA PRIMA; TINGITANA in Thionnepſi oppido Aegypti morabatur. Thimonepſi legit Itinerarium.

9 ALA APRIANA ex Apris colonia Thraciæ degebat Hippone, huius nominis oppidum in Cœleſyria Plinius & Ptolemæus locant. Itinerarium verò in Marmarica.

10 ALA SECVNDA ASSYRIORVM SOSTEOS præſidio erat. ſi legamus Soſtheos, ſaluum à Deo ſignificat.

11 ALA V. PRÆLECTORVM, ideſt ante lectorum, vel præ cęteris electorum: Lecti enim milites vocabantur, qui velut præſtantes eligebantur. Marcellinus,[n] Triginta, inquit, millia lectorum militum commiſit Procopio, Dionyſiade morabantur. Hic locus eſt inter Mœridem Paludem, & Oaſim Ptolemæo à Dionyſio, ideſt Baccho dictus. Duo cohortes ſequuntur, alijs pro locorum diuerſitate intermixtæ.

n lib.25.

1 COHORS AERTIA GALATARVM, quæ ex Galatia contracta erat, Ceſro degebat, quod erat Aegypti oppidum. Cephro Euſebio eſt regionis nomen.

2 COHORS SECVNDA ASTARVM, Itinerario Haſta eſt Tudertanorum vrbs in Hiſpania, alia eſt in Liguria, unde forte hæc cohors eſt collecta, degebat Buſiri: Hic locus non longè eſt à Dioſpoli; In media Aegypto, ideſt in Delta Buſirin conditam eſſe Stephanus ait, Oſirimque ab Iſide in ligneo boue ſepultum Buſiri nomen dediſſe, quaſi bouis Oſiri. Alij à Buſiri loci præfecto denominatam uolunt.

De alijs numeris Prouinciæ Auguſtanicæ.

AVGVSTANICAM illam regionem dici, quæ eſt ultra Peluſiũ uſq; ad Arabiam, ſupra in eius Prętide ex Ammiano eſt dictũ, qui Peluſium, Caſſium, Oſtracinam & Rhinocorarũ in ca locat.[o] Sed Notitia aliam diuiſionem facit. Hanc Auguſtaneam Gratianus uocat.[p], in qua erant infraſcripti numeri.

o lib.22.
p l.9.C.de veſtigalibus.

12 ALA II. VLPIA AFRORVM, in Thaubaſteos oppido degebat Ptolemæo Thaube eſt oppidum Arabiæ deſertæ. Thebeſte publicata eſt quędã lex à Conſtantino[q] quòd forte idem eſt oppidum. Thaubaſium legit Itinerarium. Ala uerò Vlpia ab Vlpio Traiano eſt dicta.

q l.1.C. vt lite pendente, & l. 13. C.de appell.

13 ALA II. ÆGYPTIORVM TACASYRI excubabat. Tacaſſum Ptolemæo ciuitas eſt Aſſyriæ, nunc Reſſa dicta. Itinerario Tacaua urbs eſt Aegypti inter Memphim & Peluſium. Hæ ſunt alæ XIII. Laterculi minoris cohortes reliquæ ſequuntur.

3 COHORS PRIMA SAGITTARIORVM, in Naithu Aegypti ciuitate reſidebat. Cohortis Sagittariorum meminit Marcellinus.[r]

r lib.21.

4 COHORS I. AVGVSTA Pannoniorum Thou inhabitabat, eſt locus propè Heliopolitas, quem inter Peluſium & Memphim Itinerarium collocat.

5 COHORS I. EPIREORVM caſtris Iudæorũ immorabatur: uicum Iudæorum legit Itinerarium: locus eſt Rameſſę, ubi primo fugientes ex Aegypto Iudæi caſtrametati ſunt, inde caſtra Iudęorum ſunt uocata. hoc oppidum Sucho, ideſt Caſtra Ioſephus[s] appellat, ubi poſtea Babylis conſtructa eſt à Cambyſe, dum Aegyptum inuaderet. D. Hieronymus.[t] Aelim caſtra Iudæorum interpretatur, qui, inquit, locus eſt in deſerto, in quo XII. fontes, & LXX. palmarum arbores Moyſes de mari Rubro exiens reperit.[u] Aliqui Bubaſtum appellant. Ex Epiro hi equites erant contracti, cuius equos[x] Virgilius celebrat. Epiroticos pro Epireis Cicero,[y] & Varro[z] appellant.

s lib.14.antiq.
t de locis.
u Exod.15.Nu.33.
x in 3.Georgico.
y in 12. ad Atticum.
z lib.2.cap.5.de re ruſtica.

6 COHORS IIII. IVTHVNGORVM Aphrodito inſidebat, quod oppidum nominat etiam Plinius & Itinerarium. Iuxta Aethiopiam Stephanus locat. A Venere deriuatur. Aphroditopolim Strabo appellat. Aphrodite eſt etiam inſula maris Rubri. Iuthungos Marcellinus[a] Alemanorum partem vocat, ex quibus infra ſub Duce Syriæ ala meret.

a lib.16.

7 COHORS II. ITVREORVM degebat Aiy, Ai ri in Itinerario legitur. D. Hieronymus[b] uocat Ai uel Ain. Alij Agai, cuius, inquit, uix paruę ruinæ reſidēt. Strabo, montanos Arabes eſſe Itureos dicit. Plinius Aſſyrios. Seruius Parthos, ſic interpretatus illud:[c] Ityreos taxi curuantur in arcus.

b de locis Hebr.
c in 2.Georg.

D. Lucas Philippum fratrem Herodis Antipæ tetrarcham Itureæ, & Trachonitidis fuiſſe ſcribit. continuebat Auranitidem, quam D. Lucas, & Dion[d]

d lib.49.

Iturcám

Ituream vocat. Erant hi milites ſagittarii: Vopiſcus, enim ſcribit Valerianum CCC. ſagittarios Ituteos Aureliano obtuliſſe.

8 COHORS II. THRACVM MVSON, incolebat, Muſæ eſt apud Itinerarium, hæc forrè eſt, quam Conſtantius ad Martianum Vicarium Africæ ſcribens, Murſam appellat. [a]

a l.46. C.Th.de decur.

9 COHORS QVARTA NARMVNTHI excubabat: Legendum eſt COHORS QVARTA NVMIDARVM NARMVNTHI, ut in manuſcriptis: Hæc de Comite Aegypti, ſequitur alius Iſauriæ Comes.

De Comite Iſauriæ, & Præſide. Cap. CXLI.

ISAVRIA inter Lycaoniam & Ciliciã ad radices Tauri montis ſita longe ab Aegypto diſtat: Sed ne Comites ſeparẽtur, hoc loco is Comes ſtatuitur, qui etiam Iſauriæ, ut ſupra expoſui, populis ius dicebat, & duabus legionib. i. 2. & 3. Iſauriæ, à loco, ubi degebant, appellatæ, præerat. Itaque Comes rei militaris per Iſauriã etiam Preſes erat. Poſtmodum Iuſtinianus, [b] antiquato nomine Præſidis, illum tantùm Comitem dici uoluit.

b Nouell. 27. de Comite Iſauria.

N O T I T I A.

C O M E S I S A V R I A E

C V M I N S I G N I B V S.

BIBLIOTECA ROMANA VITTORIO EMANUELE

NOTITIA

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitis militaris per Iſauriam. Et præſidis.

LEGIO ſecunda Iſauria.
Legio tertia Iſauria.
Officium antē habet ita.
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Numerarios.
Adiutorem.
Ab actis.
A libellis.
Exceptores, & cęteros officiales.

Dux Iſauriæ, Lybiæ.

Numerarios & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & ceteros officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habebat, librum viridi corio tectum, & ſuper abaco purpureo tapeto inſtrato erectum, vt alij Comites, & oppidū ad mare Cilicium, cui inſcriptum eſt, THARSVS MARE. Hæc eſt metropolis Ciliciæ maritima à Sardanapalo condita, prout eius monumento literis Aſſyriis inſcriptum epitaphium ſequens indicat. Sardanapalus Anacyndaraxis filius Anchialem & Tharſum una die condidit, & tu hoſpes uale, ede, bibe, lude. Hæc Strabo.[a] Dignum, Cicero inquit, epitaphium, quod non in hominis ſed in bouis ſepulchro inſcriberetur. Hanc vrbem præ ceteris D. Pauli natales nobilitarunt.

a lib.14.

In Vrſini exemplari inſcriptum eſt, THARSVM MARE: vt non ciuitas, ſed mare ab ea denominatū ſignificetur. Tarſos ſine aſpiratione Stephanus legit. Ad radices montis Tauri fermè VIII. oppida uel caſtra uiſuntur, & ceruus herbam depaſcens, quo animali fortè ea regio abundat, ſupra ſcriptum eſt, MONS TAVRVS. In Tharſi metropoli proximè Iſauriam, præſidium tenebat Comes cum duabus legionibus ſine equitatu, qui in mōtibus nō erat vſui, poterant eſſe duo millia peditū, tribuendo hoc tempore mille pedites legioni ſecundum Cōſtantinum Porphyrogennetam. Officiū habebat Principem de eodē officio, non ex ſchola agentium in rebus, ut alius Comes, quia hic Pręſidis vice fungebatur; item Cornicularium, Commentarienſem, Numerarios, Adiutorem, Ab actis, a libellis, Exceptores, & cæteros officiales, quos codicillis, a ſcriniariis libellorum ſcriptis, & a Principe, ac demum Comite ſubſcriptis probari oportebat, ut tradit Leo A.[b] qui huius Comitis, eiusq; officii mentionem facit. Scribas verò ab actis habebat, quibus alii Comites & Duces rei militaris carebant, quia etiam Præſidis officio fungebatur, apud quem robur contractibus, & negociis dabatur, quod in militarium tribunalibus nō fiebat.

Præſidia 8.

Peditum. 2000.

b in l. ult. C. de diuerſ. offic.

Sequitur in Notitia Dux Iſaurię Libyæ mendosè, cui ſubnectitur officium, quod poſſet illud eſſe, quo Comes Iſauriæ vtebatur, quemadmodum duplex officium Dux & Præſes Arabiæ habebat: ſed quia errore librarii totus hic contextus eſt confuſus, hoc potius ad ſequentem Ducem Libyæ pertinere putauimus, & ideo in eo interpretandum reſeruauimus.

De Duce Libyæ. Cap. CXLII.

IN Notitia pro Duce Libyæ mendosè ſcriptum eſt, Dux Iſauriæ, qui nullus per eam prouinciam fuit, ſed tantum Comes: Nam eo tempore in Oriente duo duntaxat Aegypti & Iſauriæ Comites fuerunt: Duo item per Aegyptum Duces, unus Libyæ, alter Thebaidis, in Notitiæ indice recenſentur:[c] unde neceſſe eſt Ducem Libyæ ſcribi: In codice manuſcripto eſt idem error, ſed in fine notatum eſt, Dux Libyarum iii. ideſt tertius numero Præfectus rei militaris, & hæc uerba literis rubeis in ſuo codice ſcripta eſſe Benedictus Maphęus vir nunquam ſatis laudatus, mihi pro ſua ſingulari humanitate ſignificauit. Huius uerò Ducis vix nomen apparet, quòd ſub hæc tempora, Theodoſio iuniore, & Valentiniano imperantibus, à Genſerico Vandalorum, Alanorumq; Rege, Africa occuparetur,[d] vbi nullus amplius Libyæ Dux eſſe poterat: Itaque in primo Indice, & hoc loco in manuſcriptis ſolum eius nomen ſcriptum reperitur: Nulla uero eius inſignia, aut præſidia, numerivè militum apparent.

c & in l. ult. C. de diuerſ. offic.

d Paulus Diaconus lib. 14. D. Proſper in chronicis.

Olim unum in vniuerſa Aegypto & Libya Ducē fuiſſe[e] dixi, quo poſtea Comite facto,[f] duo Duces, alter Libyæ, alter Thebaidis ſunt creati: Spartianus in Celſo tyranno ſcribit Fabium Pompeianum ſub Gallieno Ducem limitis Libyci fuiſſe. Hic Dux Libyæ ad Paratonium, & adiacentia oppida ſtatiua habebat.[g] Vocatur hęc regio Libya Marmarica, incipiens à Catabathmo vſq; ad Cyrenem urbem, quod iter eſſe ſtadiorum 900. ait Strabo.[h] Huic Mareota, & Menelaita vrbes à Iuſtiniano ſunt adiectæ. Duci Libyæ à Iuſtiniano conſtituti ſunt aurei MV. & quadrans pro XC. annonis, & CXX. capitationibus, quæ illi anteà in ſpeciebus dabantur. Pro annonis verò L. quæ in auro debebantur, & capitationibus L. aurei CCCC. Item eius cohorti aurei illius tēporis 187.[i] Taxati uidètur circiter aurei 7. pro annona, & 6. pro capite. Hic Dux regionis ſibi cōmiſſę tributa exigere, & ad Palatinum exigendis uectigalibus præfectū Alexandriam mittere tenebatur. Nulla huius Ducis inſignia, aut militum ordines ſpectantur, nullumque oſtenditur officium, ſolum ſcriptum reperitur: Numerarios, & Adiutores eorum: Commentarienſem, adiutorem, a libellis, ſiue ſubſcribendarium: In manuſcripto legitur Reſcribendarium: Exceptores & cæteros officiales, ſubaudiēdum eſt habet. Qui erat a libellis alio nomine uocatur ſubſcribēdarius, quia reſcriptis ad libellos ſubſcribebat, uel ſi legimus Reſcribendarium, intelligemus, qui reſcribit iuſſu Ducis, ſed legendum eſt ſubſcribendarium, ut in aliis ſequentibus.

e l. S. C. Th. de legat.

f l. ult. C. de diuerſ. offic.

g Edicto 13. ca. 18. & ſeq. poſt Nou. Iuſtin. De Paretonio, Ptolomaus & Plinius lib. 5. ca. 6. Ammian. lib. 22.

h lib. 17.

i d. Edicto 13. cap. 18.

Hic Dux, ut alii, ſpectabilis fuit.[k] Ab eo ad Magiſtrū officiorum & Quęſtorē palatii appellabatur.[l] Ducibus enim in Oriente magiſter officiorum præerat.[m] Leone, & Anthemio imperantibus Pręfectus Auguſtalis, Dux etiam Aegypti fuit,[n] quòd nō diu permanſit; Libyæ enim & Thebaidi ſui Duces non multò poſt ſunt reſtituti.[o]

Hic inſignia, ut alii Duces habet, etſi non appareant. Generale uerò eſt omnium Ducum, & Comitum, ut eaſdem notas dorſo codicis inſcriptas gerant, quibus ſignificatur illum eſſe librum mandatorum Principis.

k l. pen. C. de appell. C. de diuer. offic. & ita Leo hunc appellat in l. ult. C. de diuer. offi.

l d. l. pen. C. de appell.

m l. pen. C. de off. mag. offic.

n ut in l. 13. C. de aduoc. diuer. iudic. l. uni. C. de offi. iurid. Alex.

o d. l. fi. C. de diuerſ. offic.

Digitized by Google

De Duce Thebaidis & eius militibus.
Cap. CXLIII.

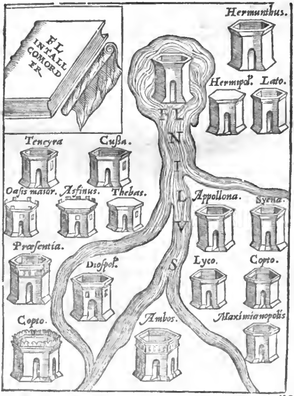
Præſidia 40. THEBAIDEM tertiam partem Aegypti fuiſſe in eiua Præſidc diai, quæ à Thebis vſq; ad Syenem porrigitur, in qua 40. præſidia erant, quæ Dux cum equitum Cuneis 9. & aliis equorũ 19. legionibus 7. & cohortibua 11. tuebatur, poterant hi eſſe fermè equites 2500. pedites 13500. Hæc de Syenę D. Hierony.[a] Turria Syenis vſq; hodie permanet, caſtrum ditioni Romanæ ſubditum, ubi ſunt Nili Cataractæ, & vſque ad quem locum de mari noſtro Nilus eſt nauigabilis. Eiuſdem meminit & in Eaechielẽ.[b] Eſt, ait, in eatremia finibua Aegypri, Aethiopiæ & Blemniarum, ubi Nilua innauigabilia, & Cataractarum fragor, & omnia innia, plenaque ſerpentum, & uenenatorũ animantium. Eſt autem Cataracta petroſum quoddam ſupercilium in medio fluminis, ſuperiore parte planũ, vt recipere flumen poſſit, deſinitque in præceps, ex eo flumen cadit in inferiorem alueũ, quo facile nauigari poteſt: Itaque Scapharij ſpectaculum exhibere Principibus uolentes, huc adnauigabant, & defluunt in Cataractam, in præcipitiumque detruduntur ſcaphis & illis illęſis: Hæc ille. Duplea imperante Iuſtiniano erat Thebaia, à Nilo diuiſa, cui ipſe vnum præfecit Ducem, qui eandem quam Præfectua Aegypti poteſtatem haberet, & prouinciarum magiſtratibus imperaret. Ipſe verò P. P. Orientis parebat. Eius præcipua cura erat, ut limites Imperij tueretur, & 800. myriades artabarum, ſeu medimnorum Atticorum tritici antè nonam diem Auguſti ratibus imponi, & Conſtantinopolim deuehi curaret: antè decimum uerò Septembris Alexandriam ad Pręfectum Auguſtalem perueniret; aliud quoque ad aleodoa Alexandrinoa deſtinatum, intra Idua Octobris tranſmittere tenebatur, quod niſi effeciſſet, in ternaa artabas tritici non deuecti ſingulos aureos pendebat.[c] Eſt autem artaba medimnus Attica, ait Suidas.[d]

Equites 2500.
Pedites 13500.
a in 19. Ezech.
b in cap. 30. D. Hieronymus.
c ut in edicto 13. Iuſtiniani c. 22.
d in verb. ἀρτάβη.

N O T I T I A.

D V X T H E B A I D O S

C V M I N S I G N I B V S.

Digitized by Google

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Ducis Thebaidos.

Cvneus Equitum Maurorum ſcutariorum. Lyco.
Cuneus Equitum Scutariorum Hermopoli.
Equites Sagittarij indigenæ Tentyræ.
Equites Sagittarij indigenæ Copto.
Equites Sagittarij indigenæ Dioſpoli.
Equites Sagittarij indigenæ Lato.
Equites Sagittarij indigenæ Maximianopoli.
Equites Promoti indigenæ Legiones tertiæ Diocletianæ Ambo.
Legio ſecunda Flauia Cõſtantia Thebæorum Cuſſæ.
Legio tertia Diocletiana Præſentia.
Legio ſecunda Traiana, Apollonos ſuperioris.
Milites miliarenſes Syenæ.
Legio prima Valentiniana Copto.
Legio prima Maximiana Filis.
Legio tertia Diocletiana Thebis.
Legio ſecunda Valentiniana Hermunthi.
Equites Felices Honoriani Aſphynis.
Ala prima Abaſgorum Hibe Oaſeos maioris.
Et quæ de minore Laterculo emittuntur.
Ala ſecunda Hiſpanorum Poſartemidos.
Ala Germanorum Peſcla.
Ala quarta Britonum Iſui.
Ala prima Hiberorum Thmoi.
Ala Neptunia Chenoboſcio.
Ala tertia Dromedariorum Maximianopoli.
Ala octaua Palmyrenorum Phœnicone.
Ala ſeptima Herculia voluntaria contra Lato.
Ala prima Franeorum Apollonos.
Ala prima Iouia catafracta Ripampane.
Ala octaua Abydum Abocedo.
Ala ſecunda Herculia Dromedariorum Pſinaula.
Ala prima Abaſgorum Oaſi maiore.
Ala prima Quadrorum Oaſi minore Trinytheos.
Ala prima Valeria Dromedariorũ Precteos.
Cohors prima Luſitanorum Theraeo.
Cohors ſcutata ciuium Romanorũ Mutheos.
Cohors prima Apamenorum Silili.
Cohors vndecima Chamauorum Peamu.
Cohors nona Thanorum Nitriæ.
Cohors nona Alamannorum Borgoſeueri.
Cohors prima Fœlix Theodoſiana apud Elefantinen.
Cohors quinta Suentium Suene.
Cohors ſexta ſaginarum in Caſtris Lapidariorum.
Cohors ſeptima Francorum Dioſpoli.

Officium autem uiri Spectabilis ducis Thebaidæ habet ita.
Principem de Schola Agentum in rebus.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Adiutorem.
Commentarienſem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & ceteros Officiales.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA habebat hic Dux librum purpureo tegumento inſcriptum, quemadmodum Comes limitis Aegypti. In manuſcriptis, eſt coloris aurei. Prope librum eſt charta ennuoluta, qui ſunt dignitatis codicilli; quãdoque chartæ appellati. [a] Habet & Nili imaginem depictam: in cuius ſuperioris partis medio eſt inſula munita, cui in manuſcriptis inſcriptum eſt FILARI. flumen paululùm infra ſiniſtrorſum ramum emittit, mox in duos diuiditur, ex quibus dexter inſulam efficit, vbi eſt Dioſpolis: In medio currentis fluuij inſcriptum eſt FL. NILVS. Præterea XVIII. caſtra repræſentantur, quorum vnum idest FILARI, eſt in ipſo flumine, aliud in inſula Dioſpolis: In his excubabant à maiore Laterculo prodeuntes milites: Quę verò de minore Laterculo copiæ emittebantur, in quędam ex his & XX. alia pręſidia [b] diuidebantur, quæ à Notitia ſicut & in alijs non repręſentantur.

a l. 1. §. hoc etiam præſenti. l. 2. §. pen. & ult. C. de offic. P. P. Afr.

b Præſidia XI.

Officium hoc modo habebat, Principem de ſchola agentium in rebus. Numerarios, & adiutores eorum, Adiutorem, Commentariẽſem, quę verba forte ſunt transferenda, & poſt Commentarienſem ponendus adiutor, ut fere in omnibus ſequentibus. Habet, quoque a libellis, ſiue ſubſcribendarium, Exceptores, & ceteros Officiales, qui à Principe, ut de aliis dictum eſt, erant probandi. [c] Huic Duci ſequentes ordines militum parebant.

c l. vl. C. de diu. offic.

CVNEVS EQVITVM MAVRORVM SCVTARIORVM in oppido Lyco degens; quod Caſſianus [d] in extrema Thebaide eſſe ſcribit, vbi Ioãnnes Abbas cõmorabatur, quẽ Theodoſius Magnus contra Eugenium tyrannum pugnaturus, de victoria conſuluit, & eam uir ſpiritu diuino afflatus prædixit, quod & Paulus Diaconus recitat. Hic manſionẽ Itinerarium ponit. Duas vrbes huius nominis in Nomis Aegypti fuiſſe Strabo & Stephanus memorant; quarum altera erat maritima; altera in nomolycopolitano, de qua hic arbitror intelligi, cum animalia bruta Aegyptii pro dijs colerent; ab eorum etiã nominibus vrbes aliquot nominarunt, inter quas à lupo lyco ſeu Lycopolim dixerunt. Magiſtris hos equites paruiſſe non apparet.

d lib. 4. de inſtitutis renunciantium.

2 CVNEVS EQVITVM SCVTARIORVM Hermopoli ſtatiua habebat. Hęc latinè ciuitas Mercurij dicitur; in qua Hermes maior, Mercurii Triſmegiſti auus eſt ſepultus. D. Auguſtinus. [e] Hic inquit, Hermes maior ideſt Mercurius, quem dicit auum ſuum fuiſſe in Hermopoli, hoc eſt ſui nominis ciuitate perhibetur eſſe ſepultus. Hactenus D. Auguſtinus. Hermopolis magna eſt in Aegypto ciuitas, & nomus Hermopolitana, inquit Ptolemęus, ab occaſu fluuij mediterranea euntibus ad mare noſtrum ſuperior eſt Crocodilopoli, in ſeptimo parallelo climatis tertii. Perſicam arborem hic fuiſſe Sozomenes & Cedrenus ſcribunt, cuius folium vel cortex cuiuis morbo medebatur: Eam ferunt fugiente in Aegyptũ Chriſto, ſeſe inclinaſſe, & ipſum adoraſſe, atq; umbram præbuiſſe. Iulianus Apoſtata ad inuidiam nominis Chriſtiani hanc arborem excidit; Iura Perſeum uocant, quam cædi, aut uendi prohibent. [f] De Hermopoli & aliquot ſequentib. ita

e lib. 8. c. 26. de ciuita. Dei.

f l. 1. C. de cupreſſ. ex luco Daphnenſi vel Perſeis per Aegypt. nõ excidend. vel uendend.

M 2 Marcel-

a Lib. 22.

Marcellinus.[a] Thebais multas inter vrbes clariores aliis, Hermopolim habet & Copton, & Antinoon. Septem Hermopoles Stephanus enumerat, quarum tres ſtatuit in Aegypto, Magnam, Paruam, & Tertiā dictam. De Hermopoli Ptolomęus & Strabo. Scutarii erant ex ſex Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum Præſentalis.

1 EQVITES SAGITTARII INDIGENÆ. i. nati in Thebaide, Tentyræ reſidebant: ita etiā Strabo, Ptolemęus, & Itinerarium appellant. Eſt contra Vacuam ex parte Africę diſtans Dioſpoli 27. millibus paſſuum. Hic trucidant Crocodilos, nihil eos timentes. Stephanus Tentyrin, & Tentyrum appellat. Diuerſi equites Sagittarij ſub pluribus Magiſtris merebant, cum quo uerò hi aut ſequentes fuerint, non apparet.

b Lib. 22. Thebaidos.

2 EQVITES SAGITTARII Indignę Copto inſidebāt. Copton vocat Itinerariū, quod & ſequentiū meminit. Nunc Aegyptii inſignis ciuitas fuit, quam Strabo, Plutarchus, Ptolemęus, Statius,[b] & Marcellinus inter clariſſimas Thebaidis vrbes recēſent.

c in ver. Dioſpolis.

3 EQVITES SAGITTARII indigenę ſtatiua habebant Dioſpoli; non eſt hæc Dioſpolis olim Thebę dicta, de qua infra dicetur; ſed illa, quam diuiſus, & poſtea vnitus Nilus inſulam facit. Iouis ciuitatē Latinè Plinius uocat. Duas Paruā, & Magnam Dioſpoles Aegypti ſuperioris vrbes Ptolemęus, Strabo, & Stephanus, Aliam in Buſiride Strabo & Suidas[c] collocant.

4 EQVITES SAGITTARII Indigenę Lato immorabātur, alias Latopolis, vel Latonæ ciuitas, iuxta Androna uocatur. A Latonę tēplo propè ędificato Lato dictam eſſe Stephanus teſtatur, Sed à Lato piſce in Nilo copioſiſſimo deriuari puto; cum enim bruta Aegyptii colerent, ab iis vrbes aliquot nominarunt, ut Leontopolim, Crocodilopolim, lycopolim; & ſimiles; Hunc autem piſcem ad CC. librarum & plurium pondus in Nilo naſci Athenæus.[d] memorat, quem dicit eſſe candidiſſimum, optimumque & ſuauiſſimum, quacunque ratione condiatur. Latopolis eſt Ptolemęo, & Straboni. Latum Itinerario.

d. lib. 9. c. 29.

5 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Maximianopolim incolebāt, quę à Maximiano nomē habuit.

6 EQVITES PROMOTI Indignę Legionis tertię Diocletianę, tuebantur Ambos. Hoc oppidū eſt inſula inter duo brachia Nili, cuius Itinerarium meminit. Ombos legit Ptolemæi interpres: Ombitem Nomum vocat Plinius, vnde Ombitæ populi ſunt apud Aelianum.[e] Ex diuerſis vexillationibus ſub Magiſtris militum Promoti merebant. Hi ſunt ex corpore legionis tertiæ Diocletianę, quę ſtatiua Thebis habebat, vt infra dicetur.

e lib. 10. animal. cap. 21. & 26.

LEGIO II. FLAVIA CONSTANTIA Thebeorum reſidebat Cuſę, qui eſt locus Aegypti, apud D. Athanaſium.[f] Alii Thebęi, ideſt ex Thebis lecti, aut qui Thebis excubabant, ſub Diocletiano & Maximiano apud Agaunū martyrio ſunt coronati, quorum Primicerius magnus fuit D. Mauritius, ut refert Gulielmus Tyri Epiſcopus,[g] pro Agunium verò, lego Ingaunium, aut Ingaunos, qui ſunt ſubalpini, apud quos ſunt occiſi. Hæc legio vna eſt ex IX. Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem.

f tom. 2.

g lib ſacri belli. 19. cap. 24.

LEGIO III. DIOCLETIANA morabatur Præſentię: Hęc vna eſt ex Comitatenſibus Magiſtri militum per Thracias, quæ ſub Comite Aegypti militabat; & ſub hoc quoque Duce ter recenſetur, vnde in partes diuiſa fuit. Pręſentia locus eſt Thebaidis.

LEGIO II. TRAIANA erat in loco Apollinis Superioris; Apollino ſuperiore legit Itinerarium: Duplex enim in Aegypto erat Apollinis, ciuitas Ptolemęo, Magna, quę & ſuperior, & Parua, quę inferior dicebatur. Hęc non procul à Copto ſita, Hydręum Apollinis à Plinio nuncupatur ob ciſternas aquarum in itinere ad eam factas, de qua etiam Strabo. Itinerarium Apollinos minores appellat. Hic de Magna prope Latopolim, ſuperiore vocata intelligitur; Stephanus tres Apollinis ciuitates ponit; Paruam Libyam verſus; Magnam in Aegypto; Tertiam in Aethiopia ſecundū mare Rubrum. Hanc quoque legionem puto diuiſam fuiſſe: nam & ſub Comite Aegypti militabat.

MILITES MILIARENSES Syenę degebāt: Hoc oppidum eſt ſub æquinoctiali, vbi in puteum ſol radios meridie immittens vmbram non facit: vt inter alios auctor eſt Strabo,[h] qui tres cohortes hic præſidii cauſa à Romanis locatas fuiſſe ſcribit. ciuitas eſt, inquit Stephanus, Aegypti, & Aethiopiæ ad Nilum ſita, à Syeno Daeti filio uocata; Euſtathius Stenim ab Aethiopibus nominati dicit, & hodie funditus euerſam. Miliarenſes fortè à Miliaria aue ſunt dicti, quod eius inſtar galeas geſtarent: ſicut Alaudam legionem eodem modo Cæſar vocauit; vel fortè a Miliarenſi loco in hortis Saluſtij. Vopiſcus,[i] Miliarenſem, inquit, porticum in hortis Saluſtij ornauit, in qua quotidie, & equos, & ſe fatigabat. Miliare etiam flumen Daciæ fuiſſe Iornandes ſcribit, Gepidæ, ait, ſedent iuxta flumina Mariſia & Miliare; à quo hi poſſent deriuari. Mihi non diſplicet dici Miliarenſes, quod à prima alicuius legionis cohorte ſint contracti, illa uerò miliaria vocabatur, quia ex MCV. peditibus conſtabat.[k]

h lib. 17.

i in Aureliano.

k Vegeti. lib. 2. cap 6. glo. in l. 2. in prin. in ver. cohortis. ff. de his qui not. infam.

l lib. 22.

LEGIO I. VALENTINIANA reſidebat Copto: de hoc ſupra. Ammianus.[l] Thebais, inquit: multas inter vrbes clariores aliis Hermopolim habet, & Copton. Hæc legio ſub Magiſtris militum non reperitur.

LEGIO I. MAXIMIANA, Filis ſtatiua habebat. Philas vocat Ptolemæus. Inſula eſt Aegypti, inquit Stephanus, in magno flumine Tritone, quod in magnam Tritonidem paludem finit. Alia Filia eſt in Macedonia: intelligit Filarim inſulam Aegypti, de qua ſupra in huius Ducis inſignibus. Hæc una eſt ex XXI. Legionibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Thracias, prima Maximiana Thebæorum nuncupata, quod in Thebaide à Maximiano eſſet inſtituta.

TERTIA LEGIO DIOCLETIANA Thebis manebat: Nouem huius nominis vrbes recenſet Stephanus, vna eſt in Aegypto, propè ſpeluncam omnibus diebus uento plenā, præterquam tricenō quo nunquam ſpirat. Hic puto intelligi magnam Thebaidis ciuitatem, ab Oſiride & Iſide conditam, centum portis nobilem, quam Stephanus ſcribit tredecim millia uillarum, & triginta habuiſſe: hominum uerò myriades ſeptem, ſeu ſepties decies centena millia; & in longum per 400. ſtadia porrectam fuiſſe. Hęc etiam Dioſpolis eſt vocata. D. Hieronymus[m] ſuo tempore Thebiſtim appellatam ſcribit. Tertia legio Thebęorum inter Comitatenſes Magiſtri militum per Thracias nominatur; quia Thebis ſtatiua habere conſueuerat, cuius partes inde extractæ ſunt, vt aliis in locis ſeruirent.

m in epiſtol. ad Galatas.

LEGIO II. VALENTINIANA Hermunthi morabatur quæ, inquit Stephanus, eſt urbs Aegypti. Hæc legio vna eſt ex nouem Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, quę ſecunda Fœlix Valentis Thebęorum uocabatur, quia Thebis antea erat collocata.

7 EQVITES FELICES HONORIANI Aphyonis ſtatiua habebant, vna eſt ex Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem.

ALA I. ABASGORVM Hibe Oaſeos maioris in pręſidio erat. Codex Veſini legit Hipus Oaſeos maioris, de qua in Comite Aegypti, nomen eſt oppidi propè Oaſim maiorem. Abaſgiam propè Iberiam & Tzanos ſupra Pontum Iuſtinianus[n] & Cedrenus[o] locant, inde hæc ala extracta. Hi de mare Laterculo emiſſi XVIII. oppida hic repræſentata incolebant.

n Nouella 28. §. 1.

o in Baſilio.

DE

DE MINORE VERO LATERCVLO omittebantur ſequentes, qui XXV. oppida tuebantur.

1 ALA II. Hiſpanorum Poiſartemidos oppidum incolebat: credo legendum Polis Artemidos, ideſt ciuitas Dianæ. Penſatemidos mendosè habet Itinerarium.

2 ALA GERMANORVM PESCLÆ manebat. Paſſalum vocat Ptolomæus. Peſſa Itenerarium.

3 ALA IIII. BRITONVM Iſui morabatur. Iſin eſt apud Itinerariũ, Stephanum, & Madrucianũ: Alij habent vſui: ſed legendum Iſiu: quod oppidum eſſe Aegypti, ait Stephanus, ab Iſide dictũ, in quo degũt mercatores, qui ab artificibus neceſſaria emunt, & populis vicinis vendunt.

4 ALA I. HIBERORVM Thmoi degebat. Thmuim appellãt Ptolomæus Itinerarium, Stephanus, & Ammianus, ciuitatem Aegypti, & inter maximas eius vrbes, Marcellinus recenſet, [a] Aegyptus, inquit, Athrobi, & Oxyriocho, & Thmui, & Memphi, maximis vrbibus nitet.

a lib. 22.

5 ALA NEPTVNIA Chenoboſcio inſidebat, Ptolomæusq; Chennboſciam vocat. Itinerarium Cenoboſio, Chenobaſciam legit Stephanus; Latinè ſonat anſerum paſcuum, quod ad loci deriuationem non attinet, cum nulla ibi ſint anſerum paſcua, ſed incolæ ſolis ſtudeant necandis crocodilis, inquit, Stephanus. Ala eſt ex Neptunio oppido Italię, olim Antium dicto.

6 ALA III. DROMEDARIORVM Maximianopoli ſtatiua habebat, de hac ala ſupra. a Camelis eſt vocat, quos Dromedarios uocãt, à δρόμῳ quod eſt curro. Hi enim curſu Dromedarijs erant ſimiles, D. Hieronymus, [b] Vidimus, inquit, Camelos, quos ob nimiam velocitatem Dromedarios vocant, qui preteritos cibos in ore voluere, & in aluum miſſos iterum retrahere conſueuerunt.

b de vita Malchi ad finem.

7 ALA VIII. PALMYRENORVM Phœnicone excubabat. Palmyrena eſt regio expoſita ad Euphratem, cuius caput eſt Palmyra vrbis maxima, fatalis Rom. Imperij, & finis, vbi eius erat præſidium. Phœnicon, verò vna eſt ex ciuitatibus Syriæ, inquit Stephanus. Phœnicon; Niconon eſt apud Itineratium corruptè, vt puto. Vetus codex habet, Fenitionis.

8 ALA VII. HERCVLIA voluntaria, quæ ſponte ſe militię obtulit; ita voluntarios milites appellat Cæſar. [c] Statiua habebat, contra oppidum Lato de quo ſupra. Herculeam ab Hercule Maximianus appellauit, vt alibi dictum.

c lib. 5. de bello Gallico.

9 ALA I. FRANCORVM, Apollonos incolebat. Hoc alterum eſt ex duobus Apollinis oppidis, de quibus ſupra. Codices manuſcripti habent, contra Apollonos. Franci prius Sicambri vocabantur: ſed cum Valentinianus edicto immunes eos per decennium feciſſet, qui Alanos fregiſſent: Sicambri illis profligatis, immunitatem tributorũ adepti Franci ſunt appellati, qui poſtea Gallias occuparunt, & à ſe Franciam denominãrunt. [d] vt infra in Duce Phœnices latius dicetur.

d Zoſimus li. 3. Iornãdes de reb. Gothicis. Sabellicus. l. 13. Aenne. 10

10 ALA I. IOVIA CATAPHRACTA, Ripampanę morabatur: Manuſcripti legunt Pampanæ, vt apud Ptolomæum, quam lectionem probo.

11 ALA VIII. ABYDVM, Abocedo incolebat, fortè Abocenæ, quę eſt ciuitas Aethiopiæ; Ptolomæus Abuncim, Plinius Aboccim vocat. Abydus vero eſt oppidum ad Helleſpõtum, nunc ſtrictum Gallipolis dicitur. Sed hic credo, aliud Abydum Aegypti oppidum intelligi, de quo, apud Ptolomæum, Plinium, & Strabonem: vnde hæc ala videtur contracta.

12 ALA II. HERCVLIA DROMEDARIORVM reſidebat Pſinaulæ, forte Pſinaphę, quam paruã Aegypti ciuitatem fuiſſe Stephanus aſſerit. Pſinablam D. Athanaſius appellat.

13 ALA I. ABASGORVM, ſtatiua habebat in Oaſi maiori de quibus ſupra.

14 ALA I. QVADORVM, in Oaſi minori Trinytheos morabatur. Trinytheos interpretatur trinus Deus nomen à Chriſtianis impoſitum, locus propè Oaſim minorem; quem hæc ala incolebat. Quadi ſũt Germaniæ populi.

15 ALA I. VALERIA DROMEDARIORVM Præcteos cuſtodiebat. Eſt ex Valeria prope Pannoniam. Hæ ſunt alæ ſequuntur cohortes.

1 COHORS I. LVSITANORVM Theraco excubabat, interpretatur locus ferarum. In iure legitur Terico, vnde Valentinianus ad Senecam defenſorem patriæ ſuę ſcribit. [e]

e l. 1. C. de defenſorib. ciuitat.

2 COHORS SCVTATA ciuium Romanorum Mutheos morabatur. Muthi legit Itinerarium.

3 COHORS I. APAMENORVM Silili degebat Selinum vocat Itinerarium. Apameni dicti ſunt ab Apamea vrbe Syriæ, à Seleuco in Apameæ vxoris honorem condita.

4 COHORS XI. CHAMAVORVM vetuſtus, cod. chamanorum gentilium; ita vocantur Chriſtianæ religionis expertes, & extra Romanũ Imperium ſiti. [f] Hęc Peamu inhabitabat. Sunt qui Panopolim hanc eſſe putant, Pano vocatur ab Itineratio.

f l. vl. C. de offic. milit. iudic. l. 8. C. de vectigal. l. 5. C. de tẽporib. appellat.

5 COHORS IX. THANORVM, ſunt populi Aegypti. Tanicum enim ſine aſpiratione vnum eſt ex oſtijs Nili. Ezechiel, [g] Dabo ignem ſuper Tanim quam Taphim D. Hieronymus interpretatur, vrbem Aegypti. vetus codex legit Rannorum, de quibus ſupra. Hęc cohors ſtatiua habebat Nitriæ, Nitræas uocat Stephanus, Locus eſt, inquit Aegypti. Strabo, [h] Nicephorus, Caliſtus, [i] & Socrates ita montem in Aegypto circa Scetim fortè à Nitro nominant: Plinius Nitrarias prope eum collocat. vetuſtus codex habet Nitriu.

g cap. 30.

h lib. 17.

i lib. 11. cap. 30.

6 COHORS IX. ALAMANNORVM, morabatur in Burgoſeuers, ideſt in vico Seueri, qui ab eo Principe nomen habuit.

7 COHORS I. FOELIX THEODOSIANA apud Elephantinen cuſtodiebat, vel Elephantinem, vt legit antiquus codex. Inſula eſt Nili, propè Syenem vbi olim præſidij cauſa locatæ erant tres Romanorũ cohortes, de hac Herodotus, & alij.

8 COHORS V. SVENTIVM Suenæ excubabat, vnde nomen hęc cohors ſumpſit; huius & Itinerarium meminit.

COHORS VI. Saginarum in caſtris Lapidariorum ſtatiua habebat, forte legendum Saganeorum, à Saganeo oppido Achaiæ, vel ſagittariorum; Hi caſtra metabantur in loco, vbi lapides cædebantur. cohortis VI. Plinius ad Traianum [k] meminit, cuius tum P. Auius Aquila centurio fuit.

k epiſt. 72.

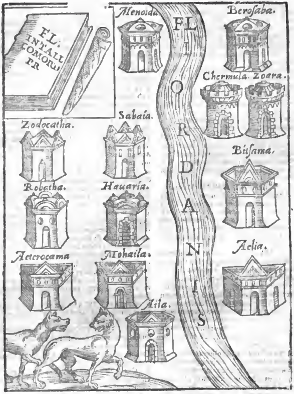
COHORS VII. FRANCORVM Dioſpoli, de qua ſupra. Hę ſunt decem cohortes Thebaidis, cuius Dux eſt ſpectabilis. [l] vt alij.

l l. 3. C. vt omnes iud. tã ciuil. quã militar.

NOTITIA

DVX PALESTINÆ

CVM INSIGNIBVS

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Paleſtinæ.

EQuites Dalmatæ Illyriciani Beroſabę.
Equites Promoti Illyriciani Menoide.
Equites Scutarij Illyriciani Chermulę.
Equites Mauri Illyriciani Aelię.
Equites Thamudeni Illyriciani Bitſamę.
Equites Promoti indigenę Sabaię.
Equites Promoti indigenæ Zodochatę.
Equites Sagittarij indigenę Hauanæ.
Equites Sagittarij indigenę Zoaræ.
Equites primi Fœlices ſagittarij indigenę Paleſtinę Saburę ſiue Veterocarię.
Equites Sagittarij indigenę Mohailę.
Pręfectus Legionis decimę Frętenſis Ailę.

Et quę de minore Laterculo emittuntur.

Ala prima miliaria Sebaſtena Aſuadæ.
Ala Antana Dromedariorum Admathę.

Ala

Ala Conſtantiana Tolohæ.
Ala ſecunda Felix Valentiana apud Præſidiũ.
Ala prima miliaria Haſtæ.
Ala Idiota Conſtitutæ.
Cohors duodecima Valeria Afro.
Cohors decima Carthaginenſis Carthæ.
Cohors prima Centenaria Tarbæ.
Cohors quarta Phrygum Præſidio.
Cohors ſecunda Gratiana Iehybo.
Cohors prima equitata Calamonæ.
Cohors ſecunda Galatarum Arieldelæ.
Cohors prima Flauia Moleahæ.
Cohors ſecunda Cretenſis iuxta Iordanem Fluuium
Cohors prima Salutaria inter Aeliam, & Hierichunta.
Officium autem habet ita.
Principem de ſchola agentum in rebus.
Numerarioa & adiutorer eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis, ſiue ſubſcribendsrium.
Exceptores, & cęteros Officiales.

COMMENTARIVM.

PRÆTER duos per Aegyptum, alij ſex Duces Oriẽtem tuebantur, ſcilicet Paleſtinæ, Arabiæ, Phœniciæ, Syriæ Enphratenſis, Oſrhoenæ, & Meſopotamiæ. Hic non ſeruatur ordo indicis, vbi Dua Phœnices alijs Orientis præponitur. Paleſtina eadem Iudæa, & cœloſyria dicebatur, cuius Dua eadem gerebat inſignia, quæ Dux Thebaidis, videlicet librũ clauſum, & viridi corio tectum; Sed in manuſcriptis omnes Duces codices auro tectos habent. Aſtat & Chartæ uo lumen, & Iordanis fluens inter 13. munitiones, quibus præſidio erant milites a maiore laterculo prodeuntes: inter has Robathæ nulli milites adſcribuntur, vbi tamen conſtat præſidium fuiſſe. Alterius uerò laterculi copię, alia XVII. oppida hic non deſcripta tuebantur; Vnde omnia Paleſtinę præſidia erant XXX. Iordanis nomen in ipſo flumine eſt ſcriptum, D. Hieronymus [a] Iordanis, inquit, fluuius diuidens Iudæam, Arabiam, & Aulonem, & vſque ad mare mortuum fluens poſt multos circuitus circum id iuxta Hierico mortuo commixtus mari nomen amittit. Hæc ille. Infra uidẽtur eſſe duo Onagri. Præfatas munitiones equitum turmę XI. alę VI. Legio I. Cohortes XI. tuebantur, quæ eſſe poterant equitum circiter 1700. & peditum 6000. Hic Dux eodem modo habebat officium, quo Dua Thebaidis, quod à Principe probabatur. [b] Vrſini codex eum, qui erat a libellis, Reſcribendarium pro ſubſcribendario uocat: Milites ſub eius cura ex maiore laterculo ſequentes emittebantur.

a de loc. Hebr.

Præſidia 30.
Equites 1700.
Pedites 6000.

b l. ult. C. de diuerſ. offic.

EQVITES DALMATÆ ILLYRICIANI Berosabę morabantur. Berſabea ab alijs dicta a matre Salomonis, alias Bezamã. In Madruciano legitur Benoſabe, credo legendum Berſabeę, quę, vt ait D. Hieronymus, [c] erat in Tribu Iuda, ſiue Simeonis, eſt vſq; hodie uicus grãdis in viceſimo a Chebron milliario, vergẽs ad Auſtrum, in quo & Romanorum militum prę ſidium poſitum eſt, a quo loco termini Iudęę incipientes, extendebantur uſque ad Dan, quæ iuxta Paneadem cernitur. Interpretatur uerò Berſabeę puteus iuramenti, eo quod ibi Abraham & Iſaach fœdus cum Abimelech ſociauerunt iuramento: Hęc D. Hieronymus.

c de loc. Hebr.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani degebant Menoidæ. Manuſcripti Menochię, & malè. D. Hieronymus, [d] Medemana, ait, in Tribu Iudæ, cuius meminit Eſaias, nunc eſt Menois oppidum iuxta ciuitatem Gazam.

d de loc. Hebr.

3 EQVITES SCVTARII Illyriciani, Chermulę ſeu Carmelo reſidebant, quem aſperum montem eſſe Stephanus teſtatur D. Hieron. [e] Carmelus inquit, vbi quondam Nabal Carmelius fuit, & nunc villa eſt Carmelia nomine, decimo lapide oppidi Chebron vergens ad Orientalem plagam, vbi & Romanorum præſidium eſt poſitum: & ad finem ſubdit Chermula, ait in ſcripturis ſanctis Carmelus uocat: vicus hodie Iudęorum, unde fuit Nabal Carmelius.

e loco citato.

4 EQVITES MAVRI Illyriciani Ælię excubabant, Hæc eſt Hieruſalem, quam dirutam Aelius Hadrianus reſtaurauit, & à ſe Aeliam Capitolinam appellauit, quia Ioui ibi ſacra fieri uoluit: ob quã rem Iudęi à Cęſare deficientes, bello, & fame conſumpti ſunt ultra hominum 500. millia. [f] D. Hieronymus, [g] Hieruſalem, inquit metropolis quondam totius Iudęę, quę nunc ab Aelio Hadriano Cęſare, quod eam a Tito deſtructam latiore ſitu inſtaurauerit, Aelia cognominata eſt, cuius ope factum eſt, ut loca ſancta, id eſt Dominicę paſſionis, & reſurrectionis, ſed & inuentionis S. Crucis quondam extra urbem iacentia, nunc eiuſdem urbis muro Septentrionali circundẽtur. idem ad Paulinum de inſtitutione monachi, Ab Hadriani, ait temporibus vſque ad Imperium Conſtantini per annos circiter CLXXX. in loco reſurrectionis ſimulacrum Iouis, in crucis rupe ſtatua ex marmore Veneris a gentibus poſita colebatur, eaſtimantibus perſecutionis auctoribus quod tollerent nobis fidem reſurrectionis & crucis, ſi loca ſancta polluiſſent.

f Dion & Stephan.
g in Act. Apoſt.

5 EQVITES THAMVDENI Illyriciani Bitſamę reſidebat. Thamydeni ſunt Arabes, ut ait Ptolemęus à Thamuda Nabatheorum oppido nuncupati, qui in Illyrico diu permanſere, & inde nomen traxerunt: ſub Comite Aegypti alij Saraceni Thamudeni merebant. Bethſamis autẽ, inquit D. Hieronymus, [h] eſt ciuitas ſacerdotalis in Tribu Beniamin, quę vſq; hodie demonſtratur de Eleutheropoli pergentibus Nicopolim, in decimo milliario contra Orientalem plagam. Huius fit mentio primo Regum. Ibant, inquit vaccæ per viam, quę ducit Bethſamis, loquitur de arca Domini reportata ad Iſrahelitas. Bethſamis altera eſt, in Tribu Nephtalim, in qua etiam priſtini cultores permanſerunt.

h de loc. Hebr.

6 EQVITES PROMOTI Indigenę Salaię morabantur, forte legendum Sabaię, quod eſt oppidum propè Apameam. Stephanus Sabaiam magnam, maris Rubri præſidium eſſe dicit.

7 EQVITES PROMOTI Indigenę ſtatiua Zodocathę habebant: Hi erant ſub Magiſtro militum Pręſentali.

8 EQVITES SAGITTARII Indigenæ degebant Hauanæ, vna eſt ex quatuor Vexillationibus Comitatenſibus ſub Magiſtro militum per Thracias: alij erant Comites Sagittarij Iuniores ſub Magiſtro militum præſentali.

9 EQVITES SAGITTARII Indigenæ manebant Zoaræ quod eſt oppidum Arabiæ, Ptolemæo: ſed Stephanus Magna villa eſt, inquit, Zoara in Paleſtina apud mare Aſphaltiten, ubi ſeruatus eſt Lot fugiens ignem Sodomiticum, uox eſt Hebraica paruũ ſignificans: Hæc Stephanus. D. Hieronymus uerò, [i] de hoc ita ſcribit. Bala eſt Segor, nunc Zoara nuncupatur; ſola de quinque Sodomorum urbibus Lot precibus reſeruata; Imminet autem mari mortuo, & pręſidium in ea poſitum, eſt militum Romanorum: habitatoribus quoque proprijs frequentatur, & apud eam gignitur balſamum, & poma palmarũ, antiquæ ubertatis indicia: Nullum autem moueat, quod Segor eadem Zoara dicitur, cum idem ſit nomen paruulæ, uel minoris: ſed Segor Hebraice, Zoara Syriace nuncupatur: Hęc D. Hieron. [k]

i de loc. Hebr.

K De eadem Ioſephus lib 5 belli Iudai. cap. 5. Aegeſippus 4.

10 EQVITES I. FOELICES Sagittarij Indigenæ, Palęſtinæ, Saburæ ſiue Veterocanæ morabantur: forte legendum Sabarię; vnde a Conſtantio, & Valentiniano Valenteq; aliquot Iura ſcripta fuere.[a] Pręſidium in impreſſo pro Veterocamę, inſcriptum habet Aeterocamę, ſed legẽdũ Veterocanæ, ut in manuſcriptis, qui habent Sagittarij indigenę Paleſtini.

a vel l. 6. C.T. de peti. & ul. dat. l. 15. C.T. de ſuſcepto. & arcar. l. 3. C.T. de aur. cæruo.

11 EQVITES SAGITTARII indigenæ tuebantur Moharlam: Aila eſt oppidum maris Rubri, de quo in ſequẽtibus, cui addita ſyllaba, Mo, efficitur Moaila, ſine aſpiratione. Vetuſtus codex legit Mohalulę.

12 PRAEFECTVS LEGIONIS X. Fretenſis, Ailę reſidebat, hęc ſub Magiſtris militum non reperitur; forte a freto aliqua unde extracta eſt, Fretẽſis dicitur: Fretanam etiam legionem eſſe Apulię Plinius ſcribit, unde forte Fretenſes. Vna eſt ex tribus ab Auguſto in Hiſpania conſtitutis; Alia eſt legio Fortenſis dicta, à Fortenſi oppido Mauritanię, de quo Marcellinus. Ailam in littore maris Rubri poſitam fuiſſe D. Hieron.[b] ita ſcribit: lingua, maris Rubri in cuius littore Aila poſita eſt, ubi nunc moratur legio, & Pręſidium Romanorum. Idem.[c] Ailat, inquit, in extremis finibus Palęſtinę, iuncta Meridianę ſolitudini, & mari Rubro, vnde ex Aegypto in Indiam, & inde ad Ægyptum nauigatur: ſed & ibi legio Romana, cognomento Decima; & olim quidem Ailatã ueteribus dicebatur, nũc uerò appellatur Aila, quę uerba Notitię conueniunt.[d] legionem VI. Ferream nominatam olim in Iudęa collocatam, Dion[e] ſcribit, cui poſtmodum decima ſucceſſit. Hi de maiore Laterculo emiſſi Numeri in XII. oppidis ſupraſcriptis morabantur: Robathum etiam oppidum XIII. depictum oſtenditur, ſed qui illud incolerent, non apparet. conſtat tamen ibi pręſidium fuiſſe. Rohoboth D. Hieronymus appellat[f] vrbs inquit iuxta Fluuium, ubi erat Rex Edom, & vſque hodie eſt pręſidium in regione Gabalena.

b in 47. Ezech.
c de loc. Hebr.
d de hac habetur Ioſue 21.
e lib. 55.
f de loc. Hebr.

QVAE VERO DE MINORE *laterculo emittuntur, ſunt ſequentes Alæ & Cohortes.*

1 ALA I. MILIARIA SEBASTENA, Aſuadæ manebat, Sebaſtena Latinè eſt Auguſtana ſeu Cęſarea forte ex Cæſarea Iudęæ delecta: Milliaria dicta eſt, quia forte ex mille equitibus conſtabat ſicut prima legionis cohors uocata eſt Milliaria, quia mille viros continebat, ut ait Vegetius[g] aut quia XXXII. equites loricatos cõtinebat prædicta cohors, ex quibus hæc ala contrahi potuit, & inde miliaria appellati, uel ab aue miliaria eſt denominata, ut dictum eſt de militibus Miliarenſibus, & Alauda. Sed mihi placet à mille equitibus quos continebat, milliariam dictam. Nam & Tranquillus triplices porticus ueſtibuli domus Neronis milliarias à longitudine mille paſſuum appellat.

g lib. 2. c. 5.

2 ALA ANTANA Dromedariorum, ea Anthana Achaiæ oppido Plinio, erat ex corpore Dromedariorum, de quibus ſupra: Admarhæ excubabat. Ammarã uocat D. Hieron.[h] quæ erat in Tribu Iuda.

h de loc. Hebr.

3 ALA CONSTANTIANA, a Conſtantio eius auctore, ſtatiua Toloha habebat.

4 ALA II. FOELIX VALENTINIANA, apud præſidium, credo præſidium in regione Gabalena intelligi, hoc nomine appellatum a D. Hieronymo.[i] Hodie, inquit, eſt pręſidium in regione Gabalena, & Vicus grandis, qui hoc nomine nũcupatur. Aliud eſt in Thracia Ptolemæo Pręſidium oppidũ. Eſt & Præſidiũ Iuliũ in Hiſpania, quę ad hũc locũ nõ pertinẽt.

i de loc. Hebr.

5 ALA I. MILIARIA Haſtæ degebat, Aſtaol à D. Hieronymo[k] appellatur. Aſtaol, ait, in Tribu Iuda, & uſq; hodie villula uocabulo Aſtæ inter Azotum, & Aſtalonem permanet.

k dicto loco.

6 ALA IDIOTA Conſtitutæ, Conſtituta legitur in manuſcriptis, ut Idiota ſit nomen loci: forte legendum Ideæ conſtituta, quod eſt oppidum Tyri, inquit Plinius: infra in Duce Oſrhoenę, & alijs conſtituta pro locata accipitur. Poſſet etiam legi Conſtantiæ, quam ciuitatem in Paleſtina à Conſtantino Magno conditam, & à nomine Conſtantiæ Sororis dictam, Socrates ſcribit.[l] Cohortes ſequuntur.

l lib. 1. c. 14.

1 COHORS XII. VALERIA reſidebat Afro, Effrem uocat D. Hieron.[m] Eſt, inquit, in Tribu Beniamin, & hodie vicus Effrem, in quinto milliario Bethelis ad Orientẽ reſpiciens. A Valeria filia Diocletiani hæc cohors eſt denominata, vel à Valeria prouincia, quę ab eadẽ nomẽ habuit, ut Marcellinus tradit.

m ſupra citato loco.

2 COHORS X. Carthaginenſis, Carthe ſtatiua habebat. Locus eſt inter Tyrum & Berythum, inquit Seruius;[n] de quo Ioſue,[o] unde ita legendum, non Catrę, ut aliqui putant, qui locus nobilis eſt morte Craſſi, & hoſpitio Abrahami, & morte eius patris, inquit D. Hieron. Ciuitas eſt ad mare Rubrum ut Stephanus eſt auctor.

n in 4. Aeneid.
o 21.

3 COHORS I. CENTENARIA, quia ex centũ militibus conſtabat, ſicut milliaria ex mille, Aarbæ morabatur; Id oppidum eſt Cretæ, ſed aliud omonymon fuit in finibus Arabię, & Paleſtinæ. Hoc præſidium & cohors deeſt in manuſcripto Vrſini.

4 COHORS IIII. Phrygum, Præſidio præerat, de quo ſupra.

5 COHORS II. GRATIANA excubabat Iehybo forte eſt, quæ Ieba a Plinio dicitur. D. Hieron.[p] Thabim appellat, Ciuitas eſt, inquit, trans Iordanem, nunc villa prægrandis à ciuitate Pella ſex millibus diſtans pergentibus Geraſam.

p de loc. Hebr.

6 COHORS I. EQVITATA Calamonæ degebat. Calamintham Phœnicię ciuitatẽ fuiſſe Stephanus tradit. Equitata hęc cohors, à loco, ut puto, eſt denominata. Similis denominationis Equeſtrem coloniam in Heluetijs, Plinius ponit.

7 COHORS II. GALATARVM manebat Arieldelæ. Arindelam in tertia Palęſtina Stephanus locat Glaucus, inquit, eam villam appellat. Vnde credo legendum Arindelæ.

8 COHORS I. FLAVIA habitabat Moleahæ, locus eſt Paleſtinæ. Vetuſtus codex legit, Moleathiæ. FLAVIA cohors a Flauio Conſtantino dicta.

9 COHORS IIII. Paleſtinorum, ſtatiua habebat Thamanæ. Thamna eſt Ptolemæo, Stephano, & Ioſepho,[q] D. Hieronymus,[r] Thamna, inquit villa Themniticæ regionis nomẽ dedit in finibus Dioſpoleos, locus eſt ubi oues ſuas totõdit Iudas. Ala Thāna eſt ciuitas principium Edom forte à Thamna concubina Elipham filij Eſau dicta. Sed legendum Themana, quia ibi in Paleſtina erat pręſidiũ. D. Hieron.[s] Themana, ait, eſt uilla diſtans a Petra quinque millibus paſſuum ubi & Romanorum præſidium ſedet. Hæc ille. Vrſini codex habet cohors tertia.

q in 5. Iudaic. hiſtor.
r de loc. Hebr.
s de loc. Hebr.

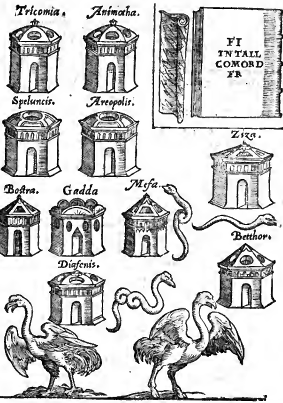
10 COHORS II. CRETENSIS degebat iuxta Iordanem fluuium.

11 COHORS I. SALVTARIA reſidebat inter Aeliam & Hierichunta; caſtellũ intelligit, ubi erant milites, qui uiatoribus contra Latrocinantes auxiliũ ferebant D. Hieron.[t] Abdomin, ait quondam uillula, nunc ruina in forte Tribus Iudæ, qui locus uſque hodie vocatur Maledomin, & Gręcè dicitur ἀνάβασις πυῤῥῶν Latine appellari poteſt, aſcenſus ruſſorũ ſeu rubentium propter ſanguinem, qui illic crebrò a latronibus funditur. Eſt aũt cõfinium Tribus Iudę, & Beniamin deſcendentibus ab Aelia Hierichũ, ubi & caſtellum militum ſitum eſt, ob auxilia viatorũ. Huius ſanguinarij, & cruenti loci Dominus quoq; in parabola deſcendentis Hierichum de Hieroſolyma recordatur.[u] Hęc D. Hieron. Hiericon uallis celebrata eſt a Ioſepho ubi balſamum naſcebatur, & eſt inter Hieroſolymam & Iordanem. D. Hieronymus.[x] aliũ locum in Paleſtina ponit trans Iordanem Mephaat, vbi erat pręſidium Romanorum militum propter vicinam ſolitudinem, cuius Notitia non meminit. Salutaria oppidum ſub Duce Syriæ nominatur, unde hæc cohors contracta ſalutaria eſt dicta, & ala ſalutaria ſub Duce Oſrhoenæ.

t de loc. Hebr.
u Luca 10.
x de loc. Hebr.

NOTI-

NOTITIA
DVX ARABIAE
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Ducis Arabiæ.

Equites Scutarij Illyrici Animothæ.
Equites promoti Illyriciani Tricomię.
Equites Dalmatæ Illyriciani Ziza.
Equites Mauri Illyriciani Areopoli.
Equites promoti indigenę Speluncis.
Equites promoti indigenę Mœſię.
Equites Sagittarij indigenæ Gaddæ.
Præfectus Legionis tertiæ Cyrenaicę Boſtrę.
Pręfecturę Legionis quartę Martię Betthorę.
Equites Sagittarij indigenę Diaphenis.

Et quę de minore Laterculo emittũtur.

Ala nona miliaria Auathæ.
Ala ſexta Hiſpanorum Gomohæ.
Ala Conſtantiana Libonæ.
Ala ſecunda miliarenſis Naatſafari.
Ala prima Valentiniana Thamathæ.
Ala ſecundafœlix Valẽtiniana apud Adittha.

Cohors

Cohors prima miliaria Thracum ad Titha.
Cohors prima Thracum Aſabaiæ.
Cohors octaua uoluntaria Valthæ.
Çohors tertia Fœlix Arabum in Ripa vadi Apharis fluuij in caſtris Arnonenſibus.
Cohors tertia Alpinorum apud Arnona.
Officium autem uiri ſpectabilis, Ducis Arabię & Præſidis ita habet.
Principem de ſchola Agentum in rebus. Numerarios,& adiutorea eorum. Commentarienſem. Adiutorē. A libellis, ſiue ſubſcribēdarium. Exceptores, & cæteros Officiales.
Item Officium præſidis eiuſdem prouincię.
Principem de eodem officio. Cornicularium. Ordinarios. Commentarienſem. Numerarios & adiutores eorum. Adiutorem. A libellis ſiue Regerendarium. Exceptores, & cæteros officiales.

COMMEMTARIVM.

DE DVCE ARABIAE. Cap. CXLV.

ARABIA Ducem, eundemque Pręſidē, vt clarius manuſcripti Codices indicant, habuit,& ſi eorū officia Notitia impreſſa diſtinguat. Idē enim duplex officium, alterū vt Dux, alterum vt Pręſes tenuit. De hoc intelligit Theodoſius, diſponens à Duce, ſi idē ſit præſes, ad P.P. prouocari (in l. præcipimus. §. quod ſi, C. de appellatio.) Eadē geſtabat inſignia, quæ & ſuperiores Duces; nempe librū eodem modo inſcriptum, cū codicillis magiſtratus, & X. munitiones, in quibus ex maiore Laterculo emiſſi milites excubabāt, & alias XI. à copijs minoris Laterculi defenſas, quę hic non apparent, & raro in alijs viſuntur. Igitur [a] XXI. præſidia erant in hac prouincia Equitum turmę VIII. ALÆ VI. Legiones II. cohortes V. quæ poterāt eſſe equitū circiter MCCC. [b] peditū quatuor millia. [c] Infra ſpectantur duæ aues, quæ ſunt Ibis, & Struthio camelus, & tres ſerpētes, quibus abundat Arabia, & ab his auibus occiduntur. Officiumque eodem fermè modo habebat, quo ſupradicti Duces, videlicet Principem de ſchola agentium in rebus, numerarios & adiutores eorum, Commentarienſem, adiutorem, à libellis ſiue ſcribendarium, Exceptores, & ceteros officialis, qui probabantur codicillis a libellenſibus palatij ſcriptis, & à Principe ac Duce ſubſcriptis. [d] Aliud officium, quod tāquam Præſes tenebat, erat quemadmodū & aliorum Præſidum. Poſt Notitiā ſuus Pręſes Arabiæ eſt reſtitutus; ſed cum armis Ducis opprimeretur, commode ciuilia adminiſtrare non poterat. Quare Iuſtinianus vtroq; abolito, vnum Arabiæ Moderatorem, virum ſpectabilem, etiam militibus imperantem inſtituit, [e] quemadmodum in Præſide Arabiæ dixi. Duci, milites de maiore Laterculo emiſſi parebant infraſcripti.

a Praſidia XXI.
b Equites 1400.
c Pedites 4000.
d l. ult. C. de diuerſ. offic.
e in Nouel. 102.

1 EQVITES SCVTARII Illyrici ſtatiua Animothæ habebat, quod erat oppidum Arabiæ. A grandioribus ſcutis, quibus vtebātur dicti ſunt Scutarii.
2 EQVITES PROMOTI Illyriciani manebant Tricomię, Latinè ſunt tres vici, ſicut Tripolis tres vrbes. Aliqui legunt Triconia, vnde Triconienſis Epiſcopus, apud Guilielmum Tyri Epiſcopum.
3 EQVITES DALMATÆ Illyriciani incolebant Ziza oppidum. Ex Dalmatia contracti habitarunt in Illyrico, vnde Illyriciani ſunt vocati.
4 EQVITES MAVRI Illyriciani morabantur Areopoli, vrbs Martis Latinè dicitur, olim Moab ab vno filiorum Lot, qui ita vocabatur, denominata, vt ait D. Hieronymus, [f] Appellatur autē, inquit, Moab, ex nomine vrbis, vt regio, porro ipſa ciuitas quæ ſi proprium uocabulum poſſidet. Equites ex Mauritania contracti Mauri ſunt dicti, & Illyriciani, quòd diu in Illyrico hyberna habuerint, vel quòd ex varijs que ſint contracti.

f de locis Hebraicis.

5 EQVITES PROMOTI Indigenæ Speluncis excubabant, ſpeculā vocat Ptolemæus, eſt urbs Syriæ, vbi Herculis, Mercurii, & Apollinis Idola erant erecta, ait Stephanus de promotis ſupra eſt dictum.
6 EQVITES PROMOTI Indigenæ, reſidebant Meſę. Hæc quoque eſt vrbs Syriæ, vnde orta eſt Iulia Domna, Seueri Imperatoris uxor, & Meſa eius ſoror, auiaque materna Heliogabali, & Alexandri Imperatorum. Emiſſam ſeu Emeſam, Stephanus uocat, quam dicit in Phœnicia fuiſſe, ita etiam appellat Conſtantius, qui ibi Iura condidit: [g] Maſſam uertūt 70. Interpretes. [h]

g l. 25. C. Th. de decurionib.
h Geneſ. cap. 10.

7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ morabantur Gaddæ. Hanc Plinius [i] inter Eſſenos ponit, qui tertiam ſectam Iudæorum fecerunt, infra hos, inquit Gadda oppidum fuit ſecundū ab Hieroſolymis fertilitate palmarumque nemoribus, nunc alterum buſtum Stephanus, Gadda, ait, eſt locus in Arabia.

i lib. 5. c. 17.

8 PRÆFECTVS LEGIONIS TERTIÆ CYRENAICÆ Boſtræ ſtatiua habebat, hic legionem fuiſſe Ptolemæus ſcribit; Dion; [k] Tertia, inquit, legio tripartita eſt, Gallica in Phœnicia, Cyrenaica in Arabia, Auguſtalis in Numidia. Hæc ſub Magiſtro militū non reperitur, nec ſequens. Qui præerant legionibus præfecti uocabantur, & infra ſæpe Præfecturæ legionem nominantur, & ita Ptolemæus appellat: alias Tribuni dicebantur Boſtra locus eſt Arabiæ, inquit Stephanus, vnde Boſtreni. Marcellinus [l] loquēs de Arabia: Hæc, ait, ciuitates hēt inter oppida quædā ingentes, Boſtrā, & Gerſā, atq; Philadelphiā murorum firmitate cautiſſimas. Boſtram ab Auguſto conditam in Græco codice auctoris incerti inuenī, cum Auguſtus, inquit, vrbes condidiſſet, unā in Pōto, aliam in Arabia, & tertiam in Syria collapſam nomine Salaminam reſtituiſſet, primam Ancyram, ideſt Ancoram appellauit, quod medio ſita loco inter duo maria eſſet, Ponticum, & Aſiaticum. alteram Boſtram, quam ſtructurę pręfecerat, Tertiam in Dioſpolim mutauit. Boſtra Philippi Imperatoris patria vulgo Buſſereth dicitur, quam à ſe Philippum nominauit, ut Zonaras ait, coloniam eo Alexander deduxiſſe videtur ex nūmo Iuliæ Mammeę vbi eſt hæc inſcriptio COL. BOSTRAN. T. R. ALEXANDRIANAE Hanc prouinciam Traianus Imperator fecit.

k lib. 55.
l lib. 14.

PRÆFECTVS LEGIONIS. IIII. MARTIAE habitabat Betthoræ: hanc legionem in Syria fuiſſe Dion memorat. [m] Ob audaciam fuiſſe vocatam MARTIAM Appianus tradit: Impreſſa Notitia legit PRAEFECTVRAE legionis, ſed manuſcripta PRÆFECTVS, vtraque lectio ſtare poteſt. Nam & in iure noſtro quandoque præfecturæ, [n] quandoque præfecti uocantur, uarieque apud Duces Orientis legitur, Ptolemæus quoque, cum in prouinciis prefecturas fuiſſe ſcribit, legionum intelligit, & quandoque loca illa legiones vocat. Hic verò vbi habemus Pręfecturę, ſubaudiemus ſcilicet Tribunus, aut milites. uetuſtus codex legit, præfectus.

m lib. 55.
n ut in l. 3. C. de offic. Quæſtor l. abeſſe, ex quib. cauſ. maior.

EQVITES SAGITTARII Indigenæ morabant Diaphenis; Plinius, [o] Diaphenem ait eſſe flumen in ora Syrię, à quo id oppidum videtur denominatum. Hæc ſunt pręſidia X. oppidorum quæ pro Ducis inſignibus depicta repræſentantur.

o lib. 5. c. 27.

DE MINORE VERO LATERCVLO hi emittebantur.

ALA IV. MILIARIA Auathæ degebat. Ptolemæus, & Stephanus legunt Auaræ, cur hęc ala

Digitized by Google

ãla Miliaria vocetur, dictum eſt ſupra in Duce Palæſtinæ & Thebaidis.

ALA VI. HISPANORVM habitabat Gomohe.

ALA II. CONSTANTIANA ſtatiua habebat Libonæ. Hic decimam ſeptimam manſionem in deſerto Hebræi habuere.[a] D. Hieron. mãſione XVII. legit, Libina profecti, inquit, de Romon Phares Hebræi caſtrametati ſunt in Libna; Decima ſeptima mãſio eſt quã in laterem poſſumus vertere, licet quidam Lebbona transferentes male candorem interpretati ſint. Hæc D. Hieronymus.

ALA II. MILIARENSIS reſidebat Naarſafari. De Miliarenſi ſupra eſt dictum.

ALA I. VALENTINIANA à Valentiniano inſtituta manebat Thamathæ. Themma oppidum Arabię deſertę Ptolomæus vocat. Thamnata vertunt 70. interpretes,[b] de qua Ioſephus.[c]

ALA II. FOELIX VALENTINIANA morabatur apud Adittha. Audattha Ptolemæus appellat locum Arabię deſertę, Adaula verò oppidum eſt Palmyrenæ.

COHORS I. MILIARIA Thracum degebat ad Titha.

COHORS I. THRACVM habitabat Aſabaiæ, quod erat oppidum Arabiæ.

COHORS VIII. VOLVNTARIA Valthæ ſtatiua habebat. Volũtarij milites à Cęſare, & Plinio[d] appellantur, qui ſponte ſe offerunt, non a prouincialibus inuitis exhibentur.

COHORS III. FOELIX Arabum, ſtabat in Ripa vadi Aphatis fluuij in caſtris Arnonenſibus. 150. Arabas, & legionem tertiam fœlicem, ex qua fortè hæc cohors fuit, Valerianũ obtuliſſe Aureliano, Vopiſcus ſcribit.[e] Ex Arabia erat extracta hæc legio, nec niſi probatiſſimis Ducibus committi conſueuerat, vt ex epiſtola Valeriani apud eundem Vopiſcũ[f] conſtat. Res geſtæ tuę Probe chariſſime, faciunt, vt & ſenus tibi tradere maiores exercitus videar, & citò tamen tradam; recipe in fidem tuam legionem tertiam Fœlicem, quam ego adhuc nulli, niſi prouecto iam credidi. Mihi autem eo tempore credita eſt, quo & me canoſum, qui credebat, cum gratulatione vidit. Sed ego in te non expecto ætatem, cum & virtutibus fulgeas, & moribus polleas. Notitia in caſtris Arnonentibus hanc cohortem locat, quia nõ in certis oppidis, ſed diuerſis in campis caſtrametabatur. D. Hieronymus,[g] Arnon, inquit, rupes quædam eſt in ſublime porrecta, in finibus Amorrhæorũ, inter Moab, & Amorrhæos: Moab verò Arabiæ Ciuitas eſt, quæ nunc Areopolis nominatur. Oſtendunt regionis illius accolæ locum vallis in prærupta demerſę, ſatis horribilem, & periculoſum, qui a pleriſque vſque nunc Arnonas appellatur, extenditurque ad ſeptentrionẽ Areopoleos, in quo & militum ex omni parte pręſidia diſtributa, plenũ ſanguinis, & formidinis teſtantur ingreſſum. Hic quondam Moabitarum Rex fuit, & poſtea Seon Rex Amorrhæorũ, iure belli eum obtinuit. Sed & terra filiorum Iſrael trãs Iordanem incipiens ab Arnone vſque ad mõtes Hermon, & Libanum extenditur. Ar, locus vel oppidum Arnonis, quod à 70. Interpretibus per extẽſam vocalem Ad dicitur: Hec D. Hieronymus. Arnõ erat etiam fluuius, de quo mox dicetur.

COHORS III. ALPINORVN morabatur apud Arnona. Is eſt fluuius currens eum Iordane in Lacũ Aſphaltitem, Moabitas ab Amorrhæs diſtinguit, vt legitur in ſacris literis,[h] Seuero imperante, cohortis XII. Alpinorum Centurio fuit Valerianus.[i] Pręter memoratas, imperauit hic Dux olim & claſſi, quam in mari rubro a Traiano inſtitutã fuiſſe Sext. Rufus memorat: cuius Notitia non meminit, quòd fortè eo tempore eſſe deſierat. Nunc ad Ducem Phœnicis eſt veniendum.

a Epi. 127. ad Fabiolam.

b Iudic. 14. & Machabeor. 1.

c lib. 13. antiquita.

d de viris illuſtribus.

e in Aureliano.

f in Probo.

g de locis Hebraicis.

h Numer. 21. et Iudic. 11. de hoc & Ioſeph.

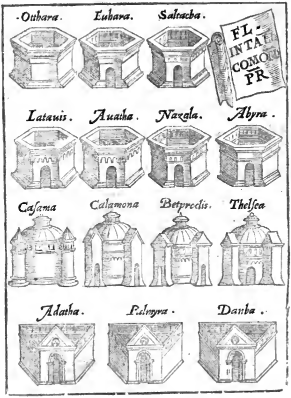
i l. 1. C. de reſt. milit. de quo in l. 3. C. de teſt. milit.

NOTI-

NOTITIA

DVX PHOENICES

CVM INSIGNIBVS

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Phœnices.

Equites Mauri Illyriciani Otthare.
Equites Scutarij Illyriciani Euharę.
Equites promoti indigenę Saltachę.
Equites Dalmatæ Illyriciani Latauı.
Equites promoti indigenæ Auathę.
Equites promoti indigenę Nazalę.
Equites Sagittarij indigenę Abyrę.
Equites Sagittarij indigenę Caſamę.
Equites Sagittarij indigenę Calamonę.
Equites Saraceni indigenę Betproclis.
Equites Saraceni Thalſcę.
Equites Sagittarij indigenę Adathę.
Pręfecturę Legionis primę Illyricorum Palmirę.
Pręfecturę Legionis tertię Gallicę Danabę.

Et quę de minore Laterculo emittuntur.

Ala prima Damaſcena in monte Iouis.
Ala nona Diocletiana Vęriaracę.

Ala

Digitized by Google

Ala prima Francorum Cumæ.
Ala prima Alamannorum Neiæ.
Ala prima Saxonum Veroſabulæ.
Ala prima Phœnicum Renæ.
Ala ſecunda ſalutis Areſæ.
Cohora tertia Herculia Veranecæ.
Cohors quinta pacata Alamannorum Oneuathæ.
Cohora prima Iulia lectorum Valle alba.
Cohors ſecunda Aegyptiorum Valle Diocletiana.
Cohora prima Orientalis Thamæ.
Officium antem habet ita.
Principem de Schola agentum in rebus.
Numerarios & adiutorea eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM. CAP. L

De Spectabili Duce Phœnices. Cap. CXLVI.

PHOENICIÆ Dux in Indice alijs Orientis Ducibus præponitur. Hic verò inter eos medius locat: ſub Cõſtantio Phœniciæ Dux Serenianus fuit [a] poſtea Vadomarius: [b] Hic Dux idem officium, eademque habet inſignia, quæ ſuperiores, cum XIIII. oppidis, in quib. præſidia [c] ex maiore Laterculo emiſſa tenebat. Alia XII. à copijs Laterculi minoris defendebantur. Vniuerſa hæc a XII. equitũ turmis, & VII. alis, Legionibus duabus, & cohortibus V. inhabitabantur, quæ ſummam fermè duorum millium equitum, [d] & quatuor millium peditum colligere poterant; conſtituendo turmam, & alam 100 equitum, legionum 4. millium, & cohortem 400 peditũ. Huic prouinciæ poſtmodum nouũ limitem Zeno & Leo impoſuerunt. [e] Phœniciæ Ducis milites ea maiore Laterculò hi emittebantur.

a Marcell. li. 14.
b Marcell. lib. 4.
c Præſidia. 26.
d equites 2000. pedites 4000.
e l. ult. C. de diuerſ. offic.

1 EQVITES MAVRI Illyricani Ottharæ morabantur, fortè Legendum Onanæ, quam Armeniæ Vrbem eſſe Stephanus memorat, propè Cyrũ fluuium.
2 EQVITES SCVTARII Illyriciani Euharæ reſidebant.
3 EQVITES PROMOTI Indigenæ Saltachę degebant; hi erant ea Phœniciæ incolis.
4 EQVITES DALMATAE Illyriciani, Latavi habitabant; Hinc Lataujenſes appellati ſunt milites in Occidente ſub Duce Sequanici.
5 EQVITES PROMOTI Indigenæ Auathæ reſidebant; Auara Ptolemæo & Stephano. Vetuſtus Codex hic & in Duce Arabiæ Anathæ.
6 EQVITES PROMOTI Indigenæ, Nazalę ſtatiua habebant.
7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, Abyrę manebant. fortè Abilę, quam Phęniciæ ciuitatem fuiſſe Stephanus tradit; patriam Diogenis Sophiſtę credo eſſe, quam D. Hieronymus [f] Dabiram uocat; Dabira, inquit ciuitas in tribu Dan, cuius regẽ interfecit Ieſus: Eſt aũt & alia Villula Iudęorũ in monte Tabor regionis ad Diocæſareã pertineutis De Abila Ptolemęus, Polybius, Stephanus, Plinius, & Ioſephus, [g] Lyſaniam Abilinę Tetrarcham fuiſſe D. Lucas [h] ſcribit.
8 EQVITES SAGITARII Indigenę, Caſamæ hoſpitabantur. Hanc in Palmyrena collocat Ptolemęus.

f de locis Hebr.
g antiq. lib. 4. c. 7. & lib. 5. c. 1.
h cap. 3.

9 EQVITES SAGITARII Indigenæ Calamonę ſedem habebant: Calaminthам Phœniciæ ciuitatem Stephanus ponit, Calamę verò Peloponeſſi.
10 EQVITES SARACENI Indigenę, in Phœnicia nati, ſed ea Saracenis parentibus orti, in Betprocli pręſidio erant. His caret Madrucianus codex.
11 EQVITES SARACENI, Thalſeę oppidum incolebant; Saracenos CC. Aureliano obtuliſſe Valerianum Vopiſcus ſcribit.
12 EQVITES SAGITTARII Indigenę Adathę locati erant, fortè Adanę, quę ciuitas eſt ad Euphratem. Alia eſt in Arabia Fœlici, inquit Stephanus, de qua ſupra.
1 PRAEFECTVRAE LEGIONIS I. Illyriciorum ſedes erat Palmyrę, in manuſcriptis hic, & in ſequenti legitur Præfectus, non Pręfecturę. A Solomone condita eſt Palmyra, poſtea Hadrianopolis, Thamor Hebraice dicta: D. Hieronymus, [i] vrbs, inquit, in ſolitudine eſt, quam & Salomon miris operibus extruxit, & hodie Palmyra nuncupatur, quòd ibi palmeta ſint plurima. Idem alibi repetit. [k] Reſtituta ab Hadriano ea urbe, ciues Hadrianopolitæ ſunt dicti, ait Stephanus. Plures huius legionis, & ſequentis Pręfecti fuiſſe videntur. Vnde apparet has legiones in plures diuiſas fuiſſe. Neque hęc, neque ſequens ſub Magiſtris militum fuit.

i in 57. Ezech.
k in 8. Ezech.

2 PRAEFECTVRAE LEGIONIS III Gallicę conſtitutę Danabę Hanc urbem non longe à Palmyra collocat Ptolemæus. Aliam ponit in Meſopotamia, De hac legione ita Dion. [l] Tertia legio tripartita eſt, Gallica in Phœnicia, Cyrenaica in Arabia, Auguſtalis in Numidia. Hi ſunt numeri ea maiore Laterculó profecti, qui in XIIII. oppidis Ducis Phœnices hybernabant. Alias munitiones minoris Laterculi ſequentes copię tuebantur.

l lib. 55.

QVI VERO DE MINORE Laterculo emittebantur.

1 ALA I. DAMASCENA, ex Damaſcenis conflata, in monte Iouis degebat. Damaſcum à Damaſco ſeruo Abrahæ conditam, & olim Aram dictam D. Hieronymus teſtatur, [m] ibique primus parens Adam creatus dicitur.

m 17. Eſaia & 2. Sophon.

2 ALA IX. DIOCLETIANA Veriataçæ oppidũ tuebatur. Vrſini codex habet Iouarca: Madrucianus Noua Diocletiana; pro Nona.
3 ALA I. FRANCORVM, morabatur Cumæ. Cuniam vocat Ptolemæus, Cyne dicitur a Plinio, Mela, & Tacito. Franci à Troianis deſcendere feruntur, qui deleto Ilio, duce Priamo Priami Regis ſororis filio per pontum Euxinum in Mœotidem paludem, & Scythiam venerunt, [n] demum Romano Imperio ſubiecti, ipſi tributa vſque ad Valentinianum penderunt. Eo imperante, cùm Alani limites Romani Imperij turbarent, immunitas per decennium edicto eſt illis promiſſa, qui Alanos fudiſſent. Eo præmio allecti Sicambri, qui tũ ita vocabantur, ſumptis armis prælio Alanos deleuerunt. Quare immunitate in decennium accepta, mutato nomine Franci, ideſt immunes ſunt appellati. Exacto decennio cùm Imperator ſolita tributa repeteret, Franci libertate effrenes facti parere detrectarunt. Commiſſo ob id prælio Franci profligati in Germaniam ſe receperũt, ac prope Turingiam conſederunt. Sed hoc vanum eſſe non dubito, nam Gallieno & Probo imperantibus, vt in illis auctor eſt Pollio, Franci vocabantur. Nazarius quoque in Conſtantini Panegyrico ita eos appellat, vnde ſub Valentiniano hoc nomen accipere non potuerunt. His addendum Sicambros nunquam Valentiniano paruiſſe, vt eos immunes facere debuerit. Quare Francos ipſorum lingua velut libere agentes dictos fuiſſe exiſtimo. Franci Feramundo Rege creato, & trãſmiſſo Rheno, tandem Galliã occuparunt, & a ſe Franciam nominarunt. Ex his tum Germaniam incolentibus, hæc ala erat contracta.

n Aeneas Sylu. de Europa. c. 38. ex Sabellius lib. 3. Aennead. 10.

4 ALA

4 ALA I. ALAMANNORVM, Neię reſidebat; Neam Plinius vocat, & Herodotus, [a] qui in Thebaide cam collocat. legendum Alemanorum, forte ab Alemano Fluuio.

[a] In Euterpe.

5 ALA I. SAXONVM manebat Verofabulæ, locus à vero, falſo commixto eſt appellatus. Aliqui legunt, Veſtfalia. [b] Saxonia, vnde hęc ala eſt collecta, regio Germaniæ eſt notiſſima.

[b] Verus codex.

6 ALA I. PHOENICVM Renæ habitabat: De hac in ſacris [c] literis.

[c] Iudicum 13.

7 ALA II. SALVTIS, Areſæ ſtatiua habebat: Arphas Ioſephus & Iſidorus. Ex oppido Salutis Hiſpaniæ hæc ala eſt extracta. Cohors Salutaria ſuprà ſub Duce Palæſtinæ, forte & ipſa hinc nomen habet; & ala Salutaria, infrà ſub Duce Syriæ.

1 COHORS III. HERCVLIA, Veraoocæ morabatur. forte Beronicę, quæ ſex fuere, una quarum eſt in Syria, ait Stephanus.

2 COHORS V. PACATA Alamanorum Oneuathæ degebat. Ooiabatē ciuitatem fuiſſe Aegypti, Stephanus ſcribit, de qua fortè hic intelligit, cum prope Phœniciam eſſet.

3 COHORS I. IVLIA Lectorum, Vallem albam tenebat. Alba, inquit Stephanus, ciuitas eſt Phœniciæ, de qua hic fortè ſcotit. Lectum verò eſt promontorium Phrygię, vnde hęc Cohors lectorum potuit extrahi; vel ita uocatur, tanquam cæteris præſtaotior ſelecta, quemadmodum dictum eſt ſupra de V. ala prælectorum ſub Comite Aegypti.

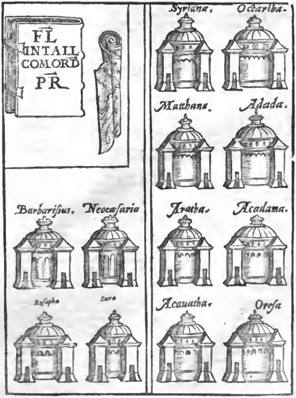
4 COHORS II. ÆGYPTIORVM, Vallem Diocletiaoam tuebatur.

5 COHORS I. ORIENTALIS, manebat Thamæ. Eam Arabiæ ciuitatem fuiſſe, Stephaous tradit, de qua ſub Duce Paleſtinæ eſt dictum. Hi ſunt numeri Ducis Phœniciæ; Nuoc ad Ducem Syriæ & Euphratenſis eſt tranſeunndum.

N O T I T I A

D V X S Y R I AE

C V M I N S I G N I B V S.

NOTI-

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Syriæ, & Eufratenſis.

EQuites Sagittarij Illyrici Syrianę.
Equites promoti Illyriciani Octaribę.
Equites Sagittarij indigenæ Matthanæ.
Equites promoti indigenæ Adadę.
Equites Sagittarij indigenę Arathę.
Equites Sagittarij Acadamæ.
Equites Sagittarij Acauathæ.
Præfectura Legionis quartæ Scythicæ Oreſæ.

In Auguſto Eufratenſi.

Equites Dalmatæ Illyriciani Barbariſſo.
Equites Mauri Illyriciani Neocęſareæ.
Equites promoti indigenæ Roſaphę.
Præfecturę Legionis ſextædecunę Flauię, Firmæ, Suræ.
Et quæ de minore Laterculo emittuntur.
Ala prima noua Herculia Amudæ.
Ala prima Iuthungorum Salutariæ.
Cohors prima Gotthorum Helclæ.
Cohors prima Vlpia Dacorum Claudianę.
Cohors tertia Valeria Marmarę.
Cohors prima Victorum Ammaithę.
Officium autem habet ita.
Principem vnum.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis, ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cæteros Officiales.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI DVCE SYRIAE, & Eufratenſi, ſeu Auguſteufratenſi. Cap. CXLVII.

PLVRES Syriæ fuere, Comagena in Eufratem extenta, Eufratenſis, Palmyrena, ſeu Emeſena dicta, Auguſteufratenſis: & Cœle. Quarum Dux eadem habebat inſignia, & officium, quę & alij Duces. [a] Duodecim depicta tenet oppida, à militibus maioris laterculi inhabitata: Alia ex à minoris laterculi copijs defendebantur. Omnes erant equitum turmæ X. alæ I I. legionis I I. cohortes I I I I. quæ poterãt efficere equites circiter 1200. peditum quattuor millia. Numeri maioris laterculi Syriæ erant ſequentes.

a l. vlt. C. de diuerſ.
Præſidia 18.
Equites 1200.
Pedites 400.

1 EQVITES SCVTARII ILLYRICI, Syrianæ degebant, Syrienos nominat Plinius inter Indos, de quibus hic non intelligitur.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani, Octaribę ſtatiua habebant: Madrucianus Occanba legit, & uetuſtus codex.

3 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Matthanã inhabitabant: Manthanam vertũt 70. Interpretes. [b]

b Numeri 21.

4 EQVITES PROMOTI Indigenæ, Adadæ morabantur, fortè Adanæ, quam ad Eufratem locat Stephanus; apud Ptolemæũ Adada eſt Palmyrenæ oppidum.

5 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, Arathę reſidebant. D. Hieronymus, [c] Arath, inquit, vbi ſedit Dauid, eſt villa Arath nomine, ad Occidentẽ Aelię.

c de locis Hebraicis.

6 EQVITES SAGITTARII Acadamę manebãt.

7 EQVITES SAGITTARII, ſtatiuã habebant Acauathæ.

1 PRÆFECTVRÆ LEGIONIS IIII. SCYTHICÆ, Oreſæ excubabãt: De hac legione ita Dion [d] ſcribit: Quarta, legio Scythica in Syria ſupra ſub Magiſtro ſecundo Præſentali recenſetur, vna ex ſex Legionibus palatinis Scythæ dicta.

d lib. 55.

AVGVSTO EVFRATENSIS copiæ.

A CILICIA, & Amano monte, incipit Syria Comagena, & vſque ad Eufratem extenditur, a quo Eufratenſis uocatur; [e] Auguſteufratenſis à Leone A: & alijs dicta. [f] Euphratiſiam appellat Procopius. [g] Conſtat quatuor præclaris vrbibus, quas Seleucus Nicanor condidit, Primã nomine patris Antiochiã dixit: Secundam a ſe Seleuciam; Tertiã ab vxore Apameam; Quartã a matre Leodiceam. Aurelius Victor. [h] Comagenam, inquit, hodie Auguſtratenſem uocant: In hac regione ſub Duce Syriæ erant hi Numeri.

e l. 18 C de ædific. priuatis.
f l. vlt. C. de diuerſ. offic.
g in primo de bello Parthico.
h in Veſpaſiano.

8 EQVITES DALMATÆ Illyriciani in oppido Barbariſſo morabantur: Barbariſſam Ptolemæus appellat oppidum apud Eufratem. Barbaliſſon Stephanus; præſidium eſt, inquit, in Oriente muro munitum.

9 EQVITES MAVRI ILLYRICIANI Neocęſareę manebant: Ita etiam Plinius, Solinus, & Ptolemæus nominant vrbem Cappadociæ in Ponto; quam poſtea Hadrianopolim uocatam, Suidas, & Stephanus.

10 EQVITES PROMOTI Indigenę, Roſaphę reſidebant, cis Eufratem vetuſtus codex legit, Roſafa.

1 PRÆFECTVRÆ LEGIONIS XVI. Flauiæ Firmæ, Suræ hybernabãt; penes Eufratem, Surã collocat Ptolemęus, Stephanus in Phœnicia, quã etiã Soram appellat. Sur legitur in ſacris literis. [i] Hæc legio non recenſetur ſub Magiſtris militum. XVI. Legio ab Auguſto in Germania ſuperiore fuerat inſtituta, quę nõ eſt hęc. Alia ſextadecima à Veſpaſiano fuerat Flauia fidelis cognominata, de qua hic arbitror intelligi. Alia ciuitas Firma uocata eſt, à Firma metropoli in Illyrico, in qua reſidebat P. P. Sed ea regione à Barbaris deuaſtata, coactus eſt ſedẽ Theſſalonicam transferre: [k] Vrſini codex pro XVI. legione, XVII. legit.

i Geneſ. 25. 26.
K Nouella 11.

HAE VERO DE MINORE LAterculo emittebantur.

1 ALA I. noua Herculia, ſtatiua habebat Amudę: infra ſub Duce Meſopotamię legitur Amidæ, quam ab hac diuerſam eſſe opinor. Amudi munitionis, Ammianus meminit. [l] Hæc ala inſtituta fuit a Maximiano, qui ſe Herculẽ uocabat, atque illum præ cęteris Dijs colebat, vt aliàs eſt dictum.

l lib. 18.

1 ALA I. IVTHVNGORVM, manebat Salutariæ, vnde cohors prima ſub Duce Paleſtinę, & ala ſecunda ſub Duce Phœnices, Salutariæ ſunt dictæ. Manuſcriptus Vrſini legit Viturgorum, ſed prior lectio eſt verior. Erant Iuthungi Germaniæ populi, quos Iſtrum traieciſſe, Suidas ſcribit. Marcellinus, [a] Iuthungos Alemânorum partem uocat Italicis conterminantem tractibus, & Iuthiuntugos appellat. Aliqui in Tyrolenſi Comitatu eos locant: Horum cohors quarta merebat ſub Comite Aegypti.

a lib. 17.

1 COHORS I. COTTHORVM, Helelæ morabatur.

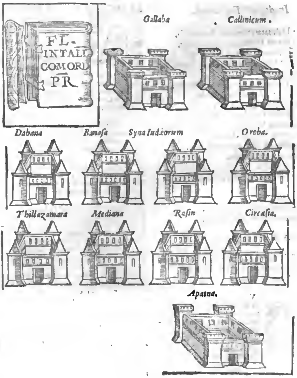
2 COHORS I. VLPIA Dacorum, ab Vlpio Traiano, qui Dacos ſubegit inſtituta, vel potius ab Vlpio oppido Daciæ, ab ipſo condito extracta Claudianæ reſidebat.

3 COHORS III. Valeria, à Valeria prouincia, à Valeria Diocletiani filia dicta, Marmatæ degebat. Marmem vrbem Phœniciæ, Stephanus ponit. Manuſcripti habent Marmatarum.

4 COHORS I. Victorum, reſidebat Arnmathę: D. Hieronymus. [b] Aemath, inquit, vrbs eſt, quę cecidit in ſorte Ruben; ſed & nunc Amathus uilla dr, trans Iordanem, in uiceſimo primo milliario, Pellę ad Meridiem: eſt & alia uilla in vicinia Gadaræ, nomine Amatha, vbi calidæ aquæ erumpunt. In regnorum quoque libris ſcribitur: ab introitu Emath vſque ad mare Araba; ideſt deſerti, quod eſt mare mortuum. Hęc ille. Ego autē intelligo Emath vrbē Cœles Syriæ appellari, quæ nunc Græco ſermone Epiphania dicitur. Hęc quoad Ducem Syrię: Nunc de Duce Oſrhoenæ eſt videndum.

b de locis Hebr.

NOTITIA
DVX OSRHOENAE
CVM INSIGNIBVS.

BIBLIOTECA ... VITTORIO EMANUELE

NOTI-

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Oſrhoenæ.

EQVITES Dalmatæ Illyricani Gallabæ.
Equites Promoti Illyricani Gallinico.
Equites Mauri Illyricani Dabanæ, aliàs Danabę.
Equites Promoti indigenæ Banaſę.
Equites Promoti indigenæ Synæ Iudæorum.
Equites Sagitt. indigenæ Orabę, aliàs Arabæ.
Equites Sagittarij indigenæ Thillazamarę.
Equites Sagittarij indigenæ Medianenſes, Medianæ.
Equites Sagittarij indigenę primi Oſrhoeni Raſin.
Præfecturę Legionis quartę Parthicę Circeſio.

Et quę de minore Laterculo emittuntur.

Ala ſeptima Valeria prælectorū Thillacamæ.
Ala prima Victoriatorum contra Bintha.
Ala ſecunda Paphlagonum Thilaſicæ.
Ala prima Parthorum Reſaiæ.
Ala prima noua Diocletiana inter Thannurin & Orobam.
Cohors prima Getulorum Thillamanæ.
Cohors prima Eufratenſis Marathæ.
Ala prima Salutaria duodecimo conſtituta.
Officium autem habet ita.
Principem de Schola Agentum in rebus.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cęteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI DVCE Oſrhoenæ. Cap. CLXVIII.

OSRHOENAM eſſe Meſopotamiæ partem inter Tigrim & Euphratē ab Oſrhoena Vrbe nominatam ex Suida ſupra retuli; Oſdroenam appellat Honorius,[a] Oſdruenam Marcellinus.[b] Vltimus, inquit, omnium Oſdruenæ Dux Secundinus. Eius Ducis,[c] eadem ſunt inſignia, quæ & aliorum, & idem officium eodem modo probatum.[d] decem munitiones oſtenduntur, in quibus ex maiore Laterculo emiſſi milites excubabant. Aliæ octo à Numeris minoris Laterculi cuſtodiebantur: Omnes erant turmæ equitum IX. Alæ VI. Legio I. Cohortes II. quæ poterant efficere equitum circiter 1500. peditum 2000. & ſunt ſequentes.

a in l. ſ provinciar. 10. C. de ædific. prima.
b lib. 24.
c l. 5. C. T. de pagan.
d l. ult. C. de diuer. reſcrip.
Præſidia 10.
Equites 1500.
Pedites 2000.

1 EQVITES DALMATAE Illyricani excubabāt Gallabæ. Gallabam oppidum Arabiæ Stephanus ponit, fortè legendum, Gabalæ, quæ vrbs eſt Syriæ Vetuſtus codex habet Ganaba. Sub Magiſtris militum reperiuntur Tertiodalmatæ, Quintodalmatæ, Sextodalmatæ, Nonodalmatæ equites, ex quorum numero hi eſſe poſſunt, in tot ſcholas diuiſi, ita ſunt appellati, vt alias eſt dictum.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani, inſidebāt Callinico, Latine ſonat pulchra victoria, olim Hieropolis dicta, nūc Nepo. Erat in finib. Imperij Rom. prope Perſas, quod Iuſtinianus, dirutis vetuſtis muris, inexpugnabile fecit, vt ait Procopius.[e] Inter Callinicū & Carras, Galerium Maximinū à Narſęo prælio fuſum Eutropius ſcribit: Vltra hanc ciuitate Gratianus prohibuit cum Perſis cōtrahi.[f] auctor eſt Procopius,[g] Iuſtinianum, ingruente bello Callinicum, tanquam victorē ſolum cognominari. Hoc oppidū Callinicum Marcellinus appellat,[h] ventum eſt, inquit, ad Callinicum munimentum robuſtum, commercandi opimitate gratiſſimum.

e lib. 2. de ædif. Iuſtinia.
f l. 4. C. de commerc. et mercat.
g lib. 1. & 2. de bello Perſico.
h lib. 23.

3 EQVITES MAVRI Illyriciani Dabanę degebant: Rectius in Vrſini Codice legitur Danabæ, quæ Ptolomęo eſt in Meſopotamia, ita ēt, Zoſimus[i] appellat: Inter Danaban, inquit, & Synā Perſæ multos interemerunt. Alia eſt in Syria; Dauanam Marcellinus,[k] appellat: Dauanam, inquit, venit, caſtra præſidiaria, vnde ortus Belias fluuius funditur in Euphratem: Dabanæ, etiam Suidas meminit.[l]

i lib. 3.
k lib. 23.
l in voce Timogenes.

4 EQVITES PROMOTI indigenæ Banaſæ ſtatiua habebant.

5 EQVITES PROMOTI Indigenę Synę Iudęorum reſidebant. Zoſimus.[m] Synea vocat prope Danabā. Syna eſt mons non longe à fonte Euphratis, & diuerſus à monte Syna, vbi data fuit lex Moyſi, ppè caſium, & vbi ſepultus eſt Pōpeius Magnus: Sin, eſt deſertum inter Elim & Syna, quod cades vocatur.[n]

m in 3.
n Exod. 16. Numer. 33. Ezech. 30. Sars vertūt, 70. interpret.

6 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, Orabæ manebant: Vrſini codex legit Arabæ, quę eſt ciuitas Arabiæ Fęlicis, apud Ptolomęum Orobe vero eſt oppidum Aſſyriæ.

7 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, i. Oſrhoeni Thillazamaræ morabantur. Hos Alexander Imp. aduerſus Perſas profectus transfugas ſuos milites fecit. Herodianus[o] Alexander, inquit, cum ingentem Sagittariorum, quos ſecum ex Oriente adduxerat, partim ex agro Oſrhoenorū, partim è Parthia tranſfugas, pecunia illectos aduerſus Germanos inſtruebat, eos ob amorem in Alexādrum à Maximino defeciſſe Capitolinus ſcribit.[p]

o in 6.
p in Maximinis.

8 EQVITES SAGITTARII Indigenæ Medianenſes, Medianæ locati erant, unde nomen habent. Medenem Ptolomæus uocat: Ruffus iuxta Euphratem in Meſopotamia ſtatuit: Suburbium eſt Niſſi urbis, tertio lapide ab ea diſtans, ait Marcellinus.

9 EQVITES SAGITTARII Indigenæ, primi Oſrhoeni Raſin tuebantur. Raſam uocat Ptolomæus, quā in Meſopotamia collocat: Olim Rages in ſacris literis dicta, ubi Tobias decē talenta argenti Gabaelo mutuo dedit, & Tobiā filium eò ad recipiendam pecuniam miſit:[q] & ſi dicatur eſſe in Media.

q Tobi. 3. & 9.

1 PRÆFECTVRÆ Legionis IIII Parthicæ Tribunus Circeſio inſidebat. Caſtelli nomen eſt, inquit Zoſimus,[r] quod Abora fluuius & Euphrates circunfluunt, ubi erat pręſidiū Romanorū prope flumē Euphratem in extremis Meſopotamiæ, quod Diocletianus ædificauit, & tēporis iniuria labefactū Iuſtinianus muniuit, inſignemq; ciuitatē fecit. Procopius.[s] Eſt, inquit, in altera fluminis ripa Romanorū oppidum munitum, quod Circeſium uocatur, præruptū ea magna parte, ubi Abora fluuius ingens hic oſtia emittens Euphrati miſcetur. Cingulum iuxta oppidum facit, ac murus extra caſtellum in longum regionem utriuſque fluminis mediam complectens, triangularem efficit loci formam. Ammianus,[t] Cercuſium appellat; Tendens, inquit, Imperator Iulianus agili gradu Cercuſium ingreſſus munimentum tutiſſimum, & fabre politum, cuius mœnia Abora & Euphrates ambiunt flumina, uelut ſpacium inſulæ fingētes, quod Diocletianus exiguum ante hac, & ſuſpectum, muris, turribusq; circundedit celſis, cum ipſis Barbarorum confiniis, interiores limites ordinaret, ne uagarentur per Syriam Perſæ. Hactenus Marcellinus. Auctor eſt Capitolinus ibi eſſe tumulū Gordiani Imp. quod Circeſiū appellat: poſtea

r in 3.
s lib. 2. de ædif. Iuſtin. ... de bello Perſ. ...
t lib. 23.

N Con-

Conſtantina Circeſium eſt nuncupata, quòd à Conſtantino ſit inſtaurata. Circeſium Conſtantius vocat, ad eius oppidi ordinẽ ſcribens. [a] Hęc legio ſub Magiſtris non legitur, ſed tantum ſexta Parthica ſub Magiſtro militum per Orientem. Parthos diximus ab Alexandro Imp. in Rom. militiam traductos.

a lib. 29. C. Th. de decurio.

QVAE VERO DE MINORE Laterculo emittebantur, ſunt hæc.

1 ALA VII. VALERIA præſectorum Thillacamæ morabatur. Thillacame, Thillamanæ, & Thillazamene, atque Thillaſece, oppida erant Euphrati imminentia. A Valeria filia Diocletiani hæc ala nomen habuit, ſicut cohors tertia Valeria ſub Duce Syriæ; vel à Valeria prouincia in Pannonia, quæ ab eadem filia eſt denominata.

2 ALA I. VICTORIATORVM, contra Bintha ſtatiua habebat: forte illa, quam Birtham Ptolomæus in Meſopotamia ſtatuit. Hæc ala à Victoria Mauritaniæ Cæſarienſis, vel Hiſpaniæ dicta, vnde eſt deſumpta.

3 ALA II. Paphlagonum Thillaſicæ degebat. Euphrati hoc oppidum imminebat, vt ſupra eſt dictũ.

4 ALA I. Parthorum Reſaïnæ morabatur. Reſainam Marcellinus [b] vocat, vbi Gordianus, ait, Regẽ Perſarum profligauit; verum ipſe inſidiis Philippi P.P. occubuit, ibique eſt ſepultus, ſed ab eo alij diſſentire videntur. [c]

5 ALA I. noua Diocletiana, inter Thannurin & Orobam Aſſyriæ montes ſedem habebat. Hos prope Ninum ſeu Niniuẽ Ptolomæus ponit in Aſſyria.

2 COHORS I. Euphrateſis Marathæ [d] morabatur.

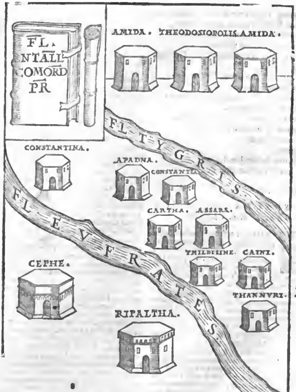
6 ALA I. SALVTARIA Duodecimo conſtituta. Duodecimum loci nomen eſſe puto, poſſet intelligi poſt alias XI. alas, hanc duodecimo loco inſtitutam niſi ipſa prima nuncuparetur, & nomen oppidi, vbi degebat, non deeſſet. Salutariam vrbem eſſe in Syria ſupra vidimus. Demonſtratur in Notitia ſub hoc Duce ſine ala aut cohorte locus præſidij Apatna nuncupatus, ſed ſub ſequenti quoque Duce eſt Apadna; cum militum præſidio hoc ponendo, quod errore librariorum tranſpoſitum puto. Hæc forte eſt Aphadoma Ptolomæi.

b lib. 23.

c Vt Eutropi. Sex. Ruffus & Capitolinus.

d De hoc loco Metaphra. in 5. Daniele Stylite.

DVX MESOPOTAMIAE
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis, Ducis Meſopotamiæ.

EQuites Scutarij Illyriciani Amidæ.
Equites Promoti Illyriciani Reſaui, Theodoſiopoli.
Equites Ducatores Illyriciani primi Ducatores Amidę.
Equites Felices Honoriani Illyriciani Conſtantinę.
Equites Sagittarij indigenæ Arabaneoſes Chartę.
Equites Scutarij indigenę Paſenſes Aſſarę.
Equites Sagittarij indigenæ Thilbithēſes Thilbiſinę.
Equites Sagittarij indigenæ Thannuri.
Pręfecturę Legionis primę Parthicę, Niſibenę Conſtaotinæ.
Præfecturæ Legionis ſecūdę Parthicę Cephę.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala ſecunda noua Aegyptiorum Chartæ.
Ala Octaua Flauia Francorum Ripaltę.
Ala quintadecima Flauia Carduenorum Caini.
Cohors quinquagenaria Arabum Bethallahæ.
Cohors quartadecima Valeriæ Zabdenorum Maiocariri.
Officium autem habet ita.
Principem de Schola agentum in rebus.
Numerarios & adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue ſubſcribendarium.
Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE DVCE MESOPOTAMIAE viro Spectabili. Cap. CXLIX.

MESOPOTAMIAM inter Tigrim & Euphratem iacere notiſſimū eſt, vnde nomen obtinuit; olim Adiabene dicta, vt ait Stephanus. Conſtantino imperante Aurelius Dux Meſopotamię fuit, [a] mox Caſſianus, [b] deinde Vibitius: [c] Sub Gratiano Tonobandus, [d] Hic Dux librum, & codicillos, vt alij pro inſignibus geſtabat. Idemq; habebat officium, quod à Principe & Duce, vt aliorum Ducum, in ſcrinio libellorum probabatur. [e] ſed propria eius inſignia ſunt, regio inter Tigrim, & Euphratem flumina iacens, & XIII. oppidorum imagines, quorum octo intra Meſopotamiam clauduntur, tria vltra Tigrim, & duo citra Euphratem viſuntur: alia duo forte ob breuitatem prætermittuntur. Itaq; XV. erant huius Ducis præſidia, quæ VIII. equitum turmis conſtabant alijs III. Legionibus II. cohortibus item II. quæ efficere poterant circiter mille equites, & peditum 3000. Militum vero copiæ ex maiore Laterculo per illa diſpoſitæ ſunt iſtæ.

a l. 1. C. de eunuchis.
b Marcellin. lib. 16. 18. 25.
c Marcellin. lib. 30.
d l. 2. C. quæ res vendi non poſſ.
e d. l. vlt. C. de diuer. offic.

Præſidia 15.
Equites 1000.
Pedites 3000.

1 EQVITES SCVTARII Illyriciani Amidæ degebant, vltra Tygrim. Amidam à Iuſtiniano nouo muro munitam fuiſſe Procopius [f] ſcribit. De hac, ita Ammianus Marcellinus [g] in ipſo Amidæ meditullio ſub arce Fons diues exudat, potabilis quidem, ſed vaporatis æſtibus nonunquā fœtens, cuius oppidi pręſidio erat ſemper quinta Parthica legio deſtinata cum indigenarum turma non contemnenda; eius & Procopius [h] alibi meminit. Supra ſub Duce Syriæ legitur Amidę, quam dirutam Conſtantinus ampliauit, ac Conſtantiam uocauit, eam etiam Emetam nuncupari Zonaras ſcribit. [i]

f lib. 2. de ædif. Iuſtin.
g lib. 18. & 19.
h lib. 1. belli Perſici.
i in Baſilio Porphyrogenneta.

2 EQVITES PROMOTI Illyriciani Reſaui Theodoſiopoli excubabāt; Reſſu ciuitatem Medię ponit Ptolemæus, quæ poſtea à Theodoſio, qui eam inſtaurauit, nomen habuit. Hanc prope flumen Aborram vltra Tygrim à Theodoſio extructam, & Anaſtaſio inſtauratam fuiſſe Procopius [k] ait; & ſemidirutam à Iuſtiniano reſtitutam, ipſe in Armenia collocat. [l] Reſam legit uetuſtus codex.

k lib. 2. de ædif. Iuſtin.
l Nouel. 31. §. 1.

3 EQVITES DVCATORES Illyriciani primi, Ducatores dicti, à Ducatu, ſub quo forte erant educati, aut illi diu ſeruierant. Ducatus enim eſt ipſius Ducis dignitas: Tranquillus, [m] Priuignum, inquit, Ruffum Criſpinum Poppea natum, impuberem adhuc, quia ferebatur Ducatus, & imperia ludere, mergendum mari, dum piſcaretur, ſeruis ipſius demandauit. Vopiſcus in Aureliano, Habuit multos Ducatus, multos Tribunatus: & Lampridius Heliogabalum prępoſituras, ducatus, officiaque palatina vendidiſſe ſcribit. Sed generaliter pro qualibet militum pręfectura ponitur, & pręfecti Ductores uocantur. Hi primi ſunt vocati, quia ante alios, & ipſos Ducatores appellatos ſunt inſtituti. Amidæ excubabant, quam à ſuperiore diuerſam Notitia repręſentat; duplicem in Meſopotamia Amidam ſtatuens.

m in Nerone.

4 EQVITES FOELICES Honoriani Illyriciani degebant Conſtantinę à Conſtantino dictæ, quæ in ipſa eſt Meſopotamia. Ammianus [n] Conſtantiam appellat; quam, inquit olim per quam breuem Cæſar etiam tum Conſtātinus turribus circundedit, amplis & mœnibus, locatoque ibi conditorio muralium tormentorum fecit hoſtibus formidatam, ſuoque nomine voluit appellari. Meſopotamię plana deſpectat, Nymphæo amni vicina. Hęc ille. Procopius [o] corrupte Conſtantianam pro Conſtantina legit. Alia eſt Conſtantina à Conſtantino condita, vbi Conſtantius, [p] & Valentinianus, [q] ac Gratianus, [r] iura condiderunt. Hanc etiam Iuſtinianus muro, turribuſque muniuit, & aquis inſtruxit. [s] Aliæ fuere Conſtantinæ, vna Circenſium appellata, ad quorum ordinem ſeu curiam Conſtantius A. ſcribit, [t] ita ſub pręcedenti Duce Circeſium vocatur; alia Niſibena nuncupatur, de qua infra: Alia in Phęnicia, quam Chriſtianam pietatem ſecutam à ſe Cōſtantinam Conſtantinus denominauit. [u]

n lib. 18.
o lib. 1. de bello Perſico.
p in l. 1. C. Theo. ſi quis pecun. cōflau.
q in l. 9. C. Theo. de ſuſcep. & arcar.
r in l. 15. C. Theo. de naucul.
s Procop. lib. 2. de ædific. Iuſtin.
t in l. 29. C. Theo. de decurio.
u Sozome. lib. 2. c. 4. ad fi.

5 EQVITES SAGITTARII Indigenę Arabanenſes populi Arabię fœlicis, qui Ptolemæo ſunt Arabanitæ, Chartę reſidebant: ita etiam appellat Marcellinus, [x] Egreſſi, inquit, ... proxima nocte Chartam occupauimus, Zoſimus Carras nominat, quod oppidum, ait, Romanos ab Aſſyrijs diſterminare, vrbs eſt, in quam ſacræ literæ narrant Tharam cum Abraam filio ex Chaldæa profectum, & inde à Dño iuſſum Abraam exire; [y] D. Hieronymus, [z] ciuitas eſt, inquit, Meſopotamiæ trans Edeſsā

x lib. 25.
y Geneſ. 11. & 12.
z de locis Hebr.

Digitized by Google

quę vſque hodie Charra dicitur, vbi Romanus cæſus eſt exercitus,& Craſſus Dux captus,id ſentit, & Lucanus, [a] illo carmine, *Aſſyrius Latio maculauit ſanguine Charras.* Vnde falſum eſt, quod Cedrenus a Caro Imperatore eam conditam,& ab ipſo appellatam fuiſſe ſcribit. Stephanus refert Charras vrbem Meſopotamiæ, à Charra fluuio Syrię vocari, Eius etiam meminit Marcellinuus. [b] Hoc oppidum Iuſtinianus muniuit, vt ait Procopius, [c] Auctor eſt Eutropius, Galerium Maximianum à Narſęo inter Callinicum & Carrhas prælio ſuſum. In Manoſcriptis eſt Mephana Cartha. Mepha eſt metropolis in Arabia fœlici.

a in Craſſo.
b lib. 18.
c lib. 3. de ædif. Iuſtin.

6 EQVITES SCVTARII Indigenę Paphenſes à Papho Cypri oppido, vbi diu morati fuerant: ſed ſcribendum eſſet, Paphienſes. Aſſarę ſtatiua habebant. Stephanus Aſſeram vrbem Chalcidęorum eſſe ſcribit.

7 EQVITES SAGITTARII Indigenę Thilbithēſes, Thilbiſinę habitabant Thilbin in Albania collocat Ptolemęus: ſed hi à loco Meſopotamię vbi morabantur, ſunt nominati.

8 EQVITES SAGITTARII Indigenę Thannuri manebant. ea fortè eſt, quam Zoſimus [d] Tumaram appellat. Hęc omnia ſunt Meſopotamiæ loca, quorum plura à Poſterioribus Principibus ſunt ædificata.

d lib. 3.

1 PRÆFECTVS LEGIONIS PRIMAE PARTHICÆ, incolebat Niſibenam Cōſtantinam, prope Niſibin, quę in ſacris literis Niniue appellatur, eſt vltra Tygrim, ait Stephanus, ſignificat lingua Phœnicia lapides congeſtos, ſecundum alios colūnas. D. Hieronymus [e] dicit hanc fuiſſe vrbem regni Nemrod in Babylone, Achad dictam, poſtea Niſibi vocatam, & à Lucullo quondam Romano Conſule obſeſſam, captamque, & ante paucos, inquit, annos, à Iouiano Imperatore Perſis traditam. Eius meminit Honorius A. [f] dum vltra Niſibim merces ad Barbaros portari prohiberet. Hæc Conſtantina non longe a ſuperiore ponitur: In aliis codicibus legitur Conſtantię, & ita oppidi imagini inſcriptum habent omnes codices. Conſtantinus portum Gazæ in Palæſtina ob deſertam ſuperſtitionē,& pietatem Chriſtianam apprehenſam a Cōſtantino filio Conſtantiam vocauit: [g] idem fortè huic euenit. Legio prima Parthica,& ſequens, ſub Magiſtris militū non reperiuntur; Inuentas à Seuero Dion [h] ſcribit, & primam ac tertiam Parthicam,& in Meſopotamia conſtitutas; Marcellinus lib. 20. primam Parthicam, & primam Flauiam in Meſopotamia fuiſſe ſcribit.

e de locis Hebraicis.
f in l. 4. C. de cōmer. & mercat.
g Sozome. lib. 2. c. 4 ad fin.
h lib. 55.

2 PRÆFECTVS LEGIONIS SECVNDÆ Parthicę excubabat Cephę, qui locus eſt cis Euphratem. Hanc legionem cum duabus alijs ad Bezabdem munimentum locatas fuiſſe Marcellinus [i] ſcribit: ad cuius, inquit, tutelam tres legiones ſunt deputatæ, ſecunda Flauia, ſecunda Armeniaca, & Parthica item ſecunda, cum ſagittarijs multis Zabdicenis, in quorum ſolo, tunc nobis obtemperantibus, hoc municipium eſt poſitum.

i lib. 20.

QVI VERO DE MINORE Laterculo emittebantur, ita diſpoſita erant.

1 ALA SECVNDA noua Aegyptiorum manebat Carthæ, de qua ſupra.

4 ALA VIII. FLAVIA Francorum, morabatur Ripalię cis Euphratem. De Francis ſupra dictum fuit.

3 ALA XV. FLAVIA Carduenorum, populi ſunt Meſopotamiæ, quos cum aliis tribus,& quindecim caſtellis à Iouiano Perſis turpiter traditos Zoſimus, [k] ſcribit, ex quibus hæc ala eſt deſumpta. Alii ſunt Cardueni Thraciæ populi in Cherſoneſſo. Hæc ala degebat Caini in ipſa Meſopotamia.

k lib. 3.

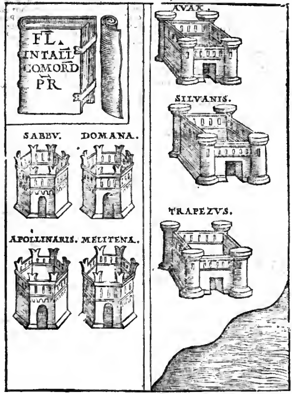
2 COHORS XIIII. Valerię Zebdenorum, Maiocariti reſidebat Marcellinus Meiocarire libro 18. ad fin. uocat. Zabidam in Arabia fœlici Stephanus ponit, vnde hi ſunt contracti, quare legendum eſſet Zabidonorum. Marcellinus, [l] Zabdicenos quoſdam milites ſagittarios appellat ex Zabdicenis populis contractos, quos & ipſos Zoſimus [m] à Iouiano, Regi Perſarum pace turpiter facta, traditos memorat. Neque hoc, neque proximè præcedens oppidum eſt depictum, cetera verò repreſentantur: inter quæ Apadna, nullum militem habet, quod ſub Ducis ſuperioris tutela eſſet, vt ſupra eſt viſum. Hi ſunt VI. Duces Orientis, nunc ſequitur Dux Armeniæ.

l lib. 20.
m in 3.

NOTI-

NOTITIA.

DVX ARMENIÆ CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Armeniæ.

EQVITES Sagittarij Sabu.
Equites Sagittarij Domanæ.
Præfecturæ Legionis quintædecimæ Apollinaris, Satalæ.
Præfecturæ Legionis duodecimæ Fulmineæ, Melitenæ.

In Ponto.

Præfecturæ Legionis primæ Ponticæ, Trapezunte.
Ala Rizena, Dalearizæ.
Ala Theodoſiana apud Auaxam.
Ala Felix Theodoſiana, Syluanis.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

Ala prima Auguſta Colonorum, Chiacæ.
Ala Auriana, Daſcuſę.

a Nouel. 28.

Ioſtioiano [a] recenſitas omittitur. In manuſcriptis, quos mẽdoſos puto, pro una, duæ alæ ponuotur, ui delicet ala Rizena, & ala Daleariza. uetuſtus codex legit, Alcadeariza.

2 ALA THEODOSIANA, Aoaxam tuebatur.

3 ALA FOELIX THEODOSIANA, Syluanis reſidebat. In recenſendis Pooti ciuitatibus, hæ à Iuſtiniano prætermittuntur, vel tanquam caſtra ignobilia, vel quia ruoe erant deleta.

QVÆ DE MINORE VERO LATERCVLO EMITTEBANTVR ALÆ, ET COHORTES SEQVVNTVR. Hæ tam in ponto quam Armenia reſidebant.

ALA I. AVGVSTA Colonorum Chiacæ ſtatiua habebat; Huius meminit Itinerarium, & ſequentiũ. Aliud huius nominis oppidum, eſt in Sicilia Ptolemæo. Hæc ala ex oppido Colonia eſt deſumpta, qđ io prima Armenia fuiſſe, Iuſtinianus memorat. [b]

b in d. Nouel. 13.

4 ALA AVRIANA, Auria oppidum eſt Hiſpaniæ, undè hæc ala eſt collecta, Daſcuſæ morabatur; Daſcutam Ptolemæus uocat, in Armenia minore. Oroſius [c] non longè à fonte Euphratis in finibus Cappadociæ & Armeniæ ponit.

c lib. primo.

5 ALA I. VLPIA Dacorum ex Dacis ab Vlpio oppido contracta, Suiſſæ excubabat; Suiſſam Itinerarium appellat.

6 ALA II. Gallorum, Aelianæ habitabat.

7 ALA Caſtello Tablarienſi conſtituta; Hæc ala nomine caret, niſi Tablarienſis uocetur.

8 ALA I. PRÆTORICA nuper conſtituta; fortè legendum Prætoria, ab Auguſta Prætoria, Huic oppidi nomen deeſt, quòd nuper conſtituta nondum ad certum locum eſſet deſtinata; uel Prætoria locus præſidij uocatur.

1 COHORS III. VLPIA. Milliaria Prætorum, ſtatiua habebat Metiræ. Petræorũ ciuitas fuit Lazicæ regionis, propè Polemoniacum Pontum, poſteà à Iuſtiniano vrbs facta, & ab eo Iuſtinianea appellata, quã ipſe in Ponto ponit. [d] Ptolemæus in Armenia minore, ſub Lauinſeoſi pręfectura locat, quę diuerſitas, ex uariis prouinciarum diuiſionibus per tempora factis prouenit. cur Miliaria cohors uocetur, ſupra eſt dictum. Vetuſtus codex hic & infra legit Militaria.

d Nouella 28. §.1.

2 COHORS IIII. RETORVM morabatur Analibæ; Analiblam uocat Ptolomæus, eſt & ipſa in Armenia minore. Ex Retijs ſumpta eſt hæc cohors.

3 COHORS MILIARIA Boſporiana; lego Boſphorana, ex populis Boſphoranis, ſuprà Boſphorum Cimerium lecta; excubabat Arauracæ, in Armenia minore. Præfecturas limitum Arauenę, ſeu iuxta Euphratem, Ptolemæus recenſet, quæ fortè ſunt iſtæ; ſed mutata ſunt nomina.

4 COHORS MILIARIA Germanorum, reſidebat Siſilę: Siſiliſas vocat Procopius. [e]

e lib. 3. de ædific. Iuſtin.

9 ALA I. Iouia Fœlix Chalzaoicæ morabatur.

10 ALA I. Fœlix Theodoſiana, degebat Pithiæ. Pitium Iuſtinianus Polemoniaci Ponti caſtrum nõ ciuitatem fuiſſe dicit. [f] In Catia ponit Stephanus Pitium.

f in Nouel. 28.

5 COHORS I. Theodoſiana, manebat Valentię, à Valente dictæ, qui eam ædificauit.

6 COHORS Apuleia Ciuium Romanorum, Yſiporto morabatur: Hanc cohortem ex Apulo Daciæ oppido contractam puto, quæ Colonia ciuium Romanorum fuit à Traiano deducta: [g] & ideo ciues Romanos ſe uocant: In manuſcriptis eſt Apoleta.

g l. 1. ad fin. ff. de cenſib.

7 COHORS I. Lepidiana, incolebat locum Cœnæ Parembolæ dictum: fortè à Regio Lepidi extracta. Cœna Parembola eſt communis tentoriorum ordo conſertus, & continuata ſeries, ex metatione caſtrenſi conſtans, de quo Suidas; κοινὴν eam Græci communem uocant.

8 COHORS I. Claudia Equitata, habitabat Sebaſtopoli, idem eſt quod Auguſta ciuitas. Polemoniaci Ponti caſtrum quondam fuiſſe Iuſtinianus refert. [h] Poſtea mutata prouinciarum forma Armeniæ ſecundæ vrbem fuiſſe memorat: [i] Stephanus olim Dioſcuriam appellatam eſſe ſcribit, à Caſtore & Polluce, qui Dioſcuri ideſt Iouis filii dicebantur, & ſimul cum Iaſone Pontum ſunt ingreſſi, teſte Trogo. [k] Nunc, inquit, Sebaſtiam appellari in Armenia oppidum. Procopius, [l] antea caſtellum cum præſidio fuiſſe dicit, quod Iuſtinianus muro circundatum inexpugnabile, & ędificiis exornatum urbē pulchritudine & magnitudine fecit.

h Nouel 28.
i Nouel. 31.
k lib. 1.
l lib. 3. de ædif. Iuſtin.

9 COHORS II. Valentiniana, Ziganæ excubabat, Ziganæ, per ſimplex n, Itinerarium ſcribit; in Ponto eſt ſita.

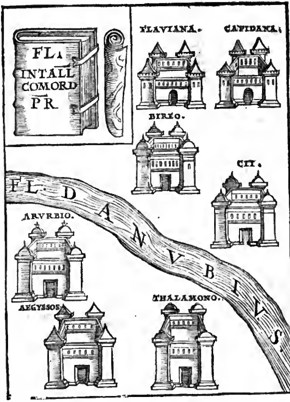
10 COHORS Mochoræ ſtatiua habebat, qui locus eſt Armeniæ. Mochuram Arabię Felicis urbem eſſe Ptolomęus ſcribit, unde Mochuritæ. Cohortis nomen deeſt. Hæc loca & plura ex ſuperioribus, Iuſtinianus in recenſcendis Armenię urbibus prætermittit; unde aut ignobilia caſtra erant, aut tunc diruta. Hęc de Duce Ponti, Nunc duo Thraciarum ſequuntur.

Digitized by Google

NOTITIA

DVX SCYTHIÆ

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Scythiæ.

CVNEVS equitum Scutariorũ Sacidauæ.
Cuneus equitum Solẽſium Capidauę.
Cuneus equitum Stableſianorum Cij.
Cuneus equitum Stableſianorum Bireo.
Cuneus equitum Catafractariorum Arubio.
Cuneus equitum Armigerorum Ægyſſo.
Cuneus equitum Arcadum Talamodio.

Auxiliares.

Milites Nauclarij Flauianæ.
Milites Superuentores Axiupoli.
Milites Scythici Carſo.
Milites secundi Conſtantini Troſmis.
Milites Scythici Dirigothia.
Militer primi Conſtantini Nouioduno.
Milites quinti Conſtantini Salſouia.
Milites primi Gratianenſes Gratiana.

Item Legiones Ripirienſes.

Præfecturę Legionis ſecundę Herculianę Truſimis.

Pręfe-

Digitized by Google

Præfecturæ Ripæ Legionis ſecundæ Herculiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Axiupoli.

Præfecturę Legionis Herculię, Cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Troſmis.

Præfecturæ Legionis primę Iouiæ Nouioduno.

Pręfecturæ Ripæ Legioois primę Iouię; Cohortis quiotę Pedaturæ ſuperioris Nouioduno.

Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Iouiæ, Cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Aeciſſo.

Pręfecturæ Ripæ Legionis primæ Iouię, Cohortis ſecundæ Herculiæ, Muſculorũ Scythicorum & Claſſis in Platypegijs.

Officium autem hab et ita.

Principem de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorem.

Numerarios & adiutores eorum.

Commentarienſem.

Adiutorem.

A libellis, ſiue ſubſcribendarium.

Exceptores, & ceteros Officiales.

COMMENTARIVM.

DE SPECTABILI DVCE SCYthiæ. Cap. CLI.

SCYTHIA ab ortu habet Seres, & Sarmatiam Aſiaticã: ab Occaſu alios Sarmatas Europęos: à Meridie Sacos, & Sogdianos: à Septentrione, terram incognitam, vulgò Tartariam vocatam. Secatur per medium, ab Imauo mõte, & Tanai fluuio: Sed hic Scythia accipitur, quæ eſt ultra Danubiũ, ſupra Myſiam inferiorẽ, & extenditur per oram maris Euxini, circa paludem Mentidem, qua Danubius Pontum Euxinum ingreditur, vt dictum eſt in Vicario Thracię. Imperante Valeriano Vopiſcus [a] Amulium Saturninum Scythici limitis Ducem fuiſſe ſcribit. Is eadem, quæ alij Duces, habent inſignia; Librum ſcilicet, & codicillos cõuolutos, cum ſeptẽ munitionibus, ſuæ prouinciæ, omoibus quadratis, & turribus in angulis, itẽ quadratis, quas Danubius interfluit. Præter hæc alia quindecim erant oppida, quorum imago non cernitur: Itaque fuere huius limitis XXII. præſidia, à ſeptem equitum cuneis, & VIII. numeris militum, & VIII. leginnibus, aut partibus legionum defenſa: omnes ſimul ad 700. equites, & nouem millia peditum efficere poterant.

a in Aureliano.
Præſidia 22.
Equites 700.
Pedites 9000.

Officium habet ita; Principem de eodem officio, qui completa militia adorabat, id eſt ſalutabat Protectorem, ſed fortè legendum Principem, vel, Purpuram inter Protectores, quia ſolus Princeps non alij adorabantur. [b] Præterea cum plures eſſent protectores, non diceret Protectorem in ſingulari, quia de quo loqueretur, non conſtaret. Simile priuilegium datur Apparitoribus P. Vrb. vt ſingulis anois adorent ſacram purpuram, [c] & cornicularijs P. Prætorio, non alijs. [d] Habet Dux Scythiæ & Numerarios ac adiutores eorum, Commentarienſem, adiutorem, à libellis, ſiue ſubſcribendarium, Exceptores, & cæteros officiales, quemadmodum & alij Duces, qui omnes ſunt probandi codicillis à ſcriniarijs libellorum conſcriptis, & à Priocipe, mox Duce ſubſcriptis. [e] Ad hos inter cætera ſpectabat nous exornandæ claſſis Iſtricæ, nauium 125. vt quotannis pro ſeptima parte renouaretur. [f] Quod etiam Magiſtri militum per Thracias, qui hanc regionem tuebatur, munus erat. Hę Ducis Scythię copiæ, in prędictis caſtris excubabant.

b l. 1. C. de fabricenſ. l. 1. C. de ſilentiar. l. 1. C. de Comitib. & tribun. ſcholar.
c l. 1. C. de apparito. præf. vrb.
d d. l. 1.
e d. l. ult. C. de diuerſ. offic.
f l. 1. C. Theod. de inferijs Danubij.

1 CVNEVS EQVITVM Scutariorum, ſtatiua habebat Sacidauę, quam citra ripam Danubij, in Myſia inferiore Ptolemęus collocat. Huius & ſequentium, Itinerarium meminit. Hoc oppidũ depictum non reperitur, ſubſequente enim Duce Mœſiæ ſecundę in alio cuneo equitum rectius repręſentatur.

2 CVNEVS EQVITVM Solenſium, Capidauæ morabatur: Myſiæ inferioris vrbs eſt Itinerario. Solenſes a Sole Ciliciæ oppido dicti, quod Soloo, inquit Suidas, ædificauit: poſtea Pompeiopolis eſt uocatum, quia Pompeius Piratas, quos ſeruauerat, eò tranſtulit: Alius Cuneus equitum Solenſium militabat cum Duce Mœſiæ ſecundę. Hi ſub nullo Magiſtro reperiuntur.

3 CVNEVS EQVITVM Stableſianorum, degebat Cij: in Myſia inferiore; ad Danubium hoc oppidum ponit Itinerarium. Hic Cuneus eſt unus ex X. Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militũ per Orientem, qui Equites ſecundi Stableſiani dicebantur, quorum pars Comiti Ægypti inſeruiebat, & duo Cunei huic Duci: vnde Vexillationes in Cuneos diuiſas fuiſſe apparet.

4 CVNEVS EQVITVM Stableſianorum præerat Bireo. Hæc omnia ſunt loca ultra Danubium; Bireè legitur in Itinerario, apud quod hæc oppida nominantur.

5 CVNEVS EQVITVM Cataphractariorũ, Arubio inſidebat, citra Danubium: Arubio, ſcribit Itinerarium. Hic, & ſequentes erant ex X. Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, aut ex V. palatinis Magiſtri Pręſentalis: quorum Cunei etiam Duci Mœſię inſeruiebant.

6 CVNEVS EQVITVM Armigerorum, habitabat in Aegyſſo: Aegyſo apud Itinerarium.

7 CVNEVS EQVITVM Arcadum, manebat in Talamonio, qui locus eſt citra Danubium. Telamonem urbem, in Tyrrhenia fuiſſe Stephanus ſcribit: Hic etiam erat pars unius ex V. Vexillationibus palatinis Magiſtri militum Pręſentalis.

Auxiliares verò hi erant.

1 MILITES Nauclarii, degebant Flauianæ trans Danubium, forte, quòd naues 125. Claſſis Danubij ſequerentur, & tuerentur, nauclarii ſunt uocati: Erant & milites tertii Nauclarii, ſubſequenti Duce Mœſiæ ſecundę.

2 MILITES Superuentores, habitabant Axiupoli, vrbs in Troglodytis ſecundum Danubium, citra Axium Macedoniæ fluuium, in ſinum Thermaicum erumpentem, inquit Ptolemæus; unde Axiupolis. i. Axii ciuitas. Axium olim Bardanũ dictũ vult Zonaras in Baſilio Porphyrogenneta. Repentinum verò hoſtis aduentum, uocat ſuperuentum Vegetius; [g] & ſubiungit. Globus autem dicitur, qui à ſua acie ſeparatus uagos ſuperueniens incurſat hoſtes Hi ergò ab alijs ſeparati, q repentina incurſione hoſtes inuaderent, Superuentores potuerunt appellari, ſicut & Pręuentores, quorum infra fiet mentio, qui hoſtes pręueoiebant, & eos turbabant, vel ante ipſos locum caſtris opportunum pręoccupabant. Horũ meminit Marcellinus, [g] Tricesimaoi, inquit, Decimique Fortenſes, Superuentores, & Pręuentores, cum Aemiliano iam Comite, quos Tyrones, tũm etiam Nouellos, hortante adhuc memorato protectore erupiſſe Singara, Perſaſque fuſos io Samnium retulimus trucidaſſe quam plures. Manuſcriptus legit, Milites ſuperuentorum, auxiliares erant, nec cohortis, vel legioois formam habentes, quorum numerus ſciri nequit.

g lib. 19.

3 MILITES Scythici in Carſo morabantur, Carſum uocat Itinerariũ, Ptolemęus citrà Danubium

ad

ad ripam ponit. Horum auxiliarium meminit Marcellinus [a] loquens de Conſtantio, Auxilia, inquit, Scytarum poſcebat mercede uel gratia.

a lib. 10.

4 MILITES Secundi Coſtantini ſtatiua habebãt Troſmis; Triſmas habet Ptolemæus, citra Danubiũ ad eius ripam. Legionem primam Iouianam Scythicam Itinerarium hic collocat, quæ legio Antoninis imperantibus nondum erat. quare aut Itinerariũ non eſt Antonini aut pluta illi uolumini à poſterioribus addita fuere. Videndum, an pro Troſmis legẽdum ſit Tomis, De qua ita Sozomen. [b] Scythia multas quidem vrbes, pagos, & caſtella, ſed principatũ obtinet Tomis, quæ eſt vrbs magna & opulenta prope mare ſita ad læuam, cum quis ad pontum Euxinum nauigat. Vetus conſuetudo eſt, quę ibi etiam num ſeruatur, vt unus Epiſcopus totius illius gentis eccleſiis præſit.

b lib. 6. cap. 21.

5 MILITES Scythici incolebant Dirigothiam, Dimiguthia eſt apud Itinerariũ, Dinogetia apud Ptolemæum.

6 MILITES Primi Conſtãtiani, inſidebãt Nouioduno; id ponit Ptolemæus citrà Danubium, ſecundum eius ripam. Nouiodunum etiam eſt in Pannonia in Occidente, quod ab hoc diuerſum eſſe videtur niſi utriuſque Imperii Duces, ad hoc oppidum caſtra coniunxiſſent: propè enim eius fines erant. Dunũ eſt Mœſiæ ſecundæ ciuitas hoc uero Nouiodunum; alibi Nebiodunum vocatur, [c] ſed Nouiodunum Marcellus appellat. [d] Per Nouiodunum, ait, nauibus ad tranſmittendum amnem conneais, Greutungos bellicoſam gentem aggreſſus eſt: Ibi Valens aliqua iura condidit. [e] Itinerarium Nouioduni legionem II. Herculeam locat. eſt & aliud Nouiodunum in Heluetiis, quod ab ipſis in Iulij Cæſaris inuidiam incenſum fuiſſe Dion memorat. [f]

c l. 1 C. de neſtibus holober.
d lib 27.
e l. 4. C. de conueniend. fiſci debitorib.
f lib. 40.

7 MILITES Quinti Conſtantiani, Salſouiæ manebant, cuius Itinerarium meminit: Erant ex XVIII. Auxilijs palatinis Magiſtri militum in præſenti.

8 MILITES primi Gratianenſes, Gratianam tenebant, unde ſunt appellati: Vrbs eſt in Illyricorum finibus, ait Procopius. [g] Aliqui putant eſſe Gradiſcã.

g lib. 1. de bello goth.

ITEM LEGIONES RIPARIENSES.

RIparienſes dicti ſunt, qui ad fluminum ripas caſtra habebant, quòd ut plurimum in limitibus Imperij eueniebat. Gratianus A. [h] Cum ſupra uirentes fluminum ripas ait omnis legionum multitudo conſiſtit: nullus omninò immundo fimo ſordidatis fluentis commune poculum polluat. Herodianus in 6. Romanorum caſtra, inquit, impoſita fluminum ripis Imperii limites tuentur. Hinc caſtra Riparenſia Caſtreoſiana, ab Arcadio ſunt dicta. [i] Inde etiam Pannonia ſecunda & Dacia riparienſes ſunt dictę à ripis fluminum, ubi milites caſtrametabantur; ſic Caſtrenſiani milites dicti, qui in caſtris Riparienſibus perpetuo excubabãt. Quæ hac in regione Danubij ripam tuebantur, legiones erant numero ſeptem.

h in locum ſupra 1 2. C. de re milit.
i in l. contra 14. C. eod. tit.

1 PRÆFECTVRAE Legionis ſecundæ Herculianę, habitantis Troſmis, ſeu Triſmis, de quibus ſupra: Eundem enim locum auxilia ſecunda Conſtãtiana incolebant. Hic tota legio non manſit, ut ex ſequentibus conſtat, unde fortè cohortis numerus, aut nomẽn hic deeſt, vel pars legionis pro tota nominatur. Nulla legio huius Ducis, ſub Magiſtris militum reperitur: in vetuſto codice, hic & in ſequentibus legitur, præfectus.

2 PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis ſecundæ Herculiæ, cohortis quintę pedaturæ inferioris, manentis Axiupoli: de qua ſuprà. Pedaturam uocat pedationem ſeu muoitionem ea aggeribus, & pedamentis factam ad ripã. Pedationem enim Columella [k] pro fulcimento, quo pedamentis vinea ſuſtinetur, accipit: Pedaturam ergo inferiorem intelligit, ubi ſtabat quinta cohors ſecundę legionis Herculiæ, non tota legio, cuius pars erat etiam Troſmis, ut in ſequenti.

k lib. 4. c. 12.

3 PRAEFECTVRE Legionis Herculiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Troſmis commoranti, de qua in proxime præcedenti.

4 PRAEFECTVRA Legionis primæ Iouiæ Nouioduno inſidebat, de quo ſupra; & hic puto deficere cohortis numerum, quia tota hæc legio hic non reſidebat, ſed per plura oppida ſequentia erant diuiſa, & forte prima cohors, vel alia huius legionis hic ſtatiua habuit.

5 PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis primæ Iouiæ cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouioduno caſtra habentis. Hanc præfecturam uitio ſcriptoris duplicatam, & pręcedentem, apud quam cohors deeſt, ea hac ſupplendam eſſe puto.

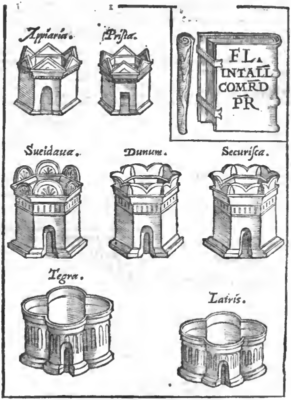
6 PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis primę Iouiæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Acciſſo. oportuit hác quintam cohortem legionis primę Iouiæ diuiſam fuiſſe, quia duobus in locis ſtatuitur, aut alter numerus pro quinta ſubſtituendus.

7 PRAEFECTVRAE Ripæ Legionis primæ Iouiæ, Cohortis ſecundæ Herculiæ Muſculorum Scithicorum & claſſis in Platipegijs; quæ uox latine ſonat, latam plagam. Huius legionis cohors ſecunda Herculia eſt dicta, cum legio Iouia cognominaretur, & præerat Muſculis, ideſt minoribus machinis, quibus tecti milites foſſas complanabãt: Horũ meminit Cæſar, [l] Claſſis quoque ſtationem habebat Platyplagiis, qui locus erat ad Pontũ Euxinũ, vbi ſtabat Claſſis 125. nauium, quæ hoc ordine cura Ducis, & eius officii reparabatur XVII. quotannis nouæ fabricabantur, ita vt per ſeptennium compleretur numerus nauiũ CXIX. ex illis XVII. quinque Iudiciariæ, decem Agrarienſes appellabantur, forte, quod Iudices & Domini pro numero agrorũ ad eas conſtruendas ſtipem conferrent. Luſoriæ hę naues, ſeu rates vocabantur, [m] ita etiam appellat Marcellinus, & Vegetius, [n] Claſſium, inquit, duo ſunt genera, vnum liburnarum, aliud Luſoriarum; Claſſibus enim maria vel flumina; peditibus colles, urbes, plana, & arbuſta ſeruantur; & in fine operis eas, per Danubium excurriſſe dicit: Itaque naues illæ annis ſeptem durabant, & quotannis pars renouata, Claſſem perpetuò integram conſeruabat. In Vrſini Codice mendosè legitur, Xyplatypegijs.

l lib. 7 belli Gal. loco, & 8 belli ciuilis.
m l. 1 C. T. de lu. ſor. Danub.
n lib. 2. c. 1.

Digitized by Google

NOTITIA
DVX MOESIAE SECVNDAE
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Moeſiæ ſecundæ.

CVNEVS Equitum Scutariorum. Securiſcæ.
Cuncus Equitum Solenſium, Duno.
Cuncus Equitum Scutariorum, Latris.
Cuncus Equitum Armigerorum Sexagintapriſtæ.
Cuncus Equitum ſecundorũ Armigerorum Tegræ.
Cuncus Equitum Scutariorum Appiariæ.
Cuncus Equitum Stableſianorum Sucidauæ.

Auxiliares.

Milites Præuentores, Anſamo.
Milites Conſtantini, Trimammio.
Milites Daciſci, Mediolano.
Milites tertij Nauclarij, Appiariæ.
Milites Nouenſes, Tranſmariſcæ.
Milites primi Moeſiaci, Candidianæ.
Milites Moeſiaci, Teglicio.
Milites quarti Conſtantiani, Duroſtoro:

Milites

Milites Cimbriani, Cimbrianis.
Milites Nauclarij Altinenſes, Altino.

Item Legiones Ripar ienſes.

Præfecturæ Legionis primæ Italicæ Nouis.
Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouis.
Præfecturæ Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ inferioris Sexagintapriſtæ.
Pręfecturæ Legionis vndecimæ Claudię Duroſtoro.
Præfecturæ Legionis vndecimæ Claudię, cohortis quintę Pedaturę ſuperioris Tranſmariſcę.
Pręfecturę Ripę Legionis vndecimę Claudię, cohortis quintę Pedaturę inferioris Tranſmariſcę.
Præfecturæ nauium Amnicarum & militum ibidem deputatorum.
Officium autem habet ita.
Principem de eodem officio qui completa militia adorat protectorem.
Numerarios, & Adiutores eorum.
Commentarienſem.
Adiutorem.
A libellis ſiue Subſcribendarium.
Exceptores, & cęteros officiales.

Et quæ de minore Laterculo emittuntur.

In prouincia Rhodopa, Cohors quarta Gallorum Vlucitræ.
In prouincia Thracia Cohors prima Aureliana, ſub radice Viamatæ.
Cohors tertia Valeria Baccarum Draſdeæ.

COMMENTARIVM.

Cap. CLII.

DVÆ ſunt inter Aemum montẽ, & Danubium Mœſiæ, ſeu Myſiæ. Prima quæ ſuperior, & ſecunda, quæ inferior vocatur, vt appellant codices manuſcripti, & Iureconſulti, [a] Quælibet proprium Ducem habebat, & vtrique eadem erant inſigna, & officium, videlicet liber, & codicilli magiſtratus, prout in alijs Ducibus eſt viſum. Vrſini codex, etſi turbata oſtendit eorum inſignia, Ducem tamen Mœſiæ primæ, Duci Mœſiæ ſecundæ, vt puto rectiùs præmittit. Ego verò impreſſi ordinem ſequor: Prius vniuerſæ Illyrico, ideſt Mœſijs, & Daciæ, Thracijſque vnus Dux prǽerat: ſub Valeriano enim Vlpius Crinitus Illyricũ protexit; auctor eſt Spartianus Regillianum ſub Gallieno Illyrici Ducem fuiſſe, & Marcellinus [b] Valentinianũ ſub Conſtantio ex primicerio protectorũ tribunum ducis in Illyrico egiſſe: Poſtea verò ſeparatim his prouincijs proprius dux datus fuit: Theodoſium enim, qui deinde imperauit, prima lanugine iuuenem, ducem Mœſiæ fuiſſe, idem Marcellinus [c] ſcribit, ſed de qua Mœſia loquatur, non aperit. Mœſia ſecunda ſeu inferior ad Pontum Euxinum tendens, Bulgaria, ſeu Segiria nuncupatur. Eius Dux habebat imagines ſeptem munitionum, quarum duæ contigua rotundaque habebant propugnacula, ſcilicet Tegra, & Latris Auxiliares in alijs XV. oppidis degebant, cum Legionibus & cohortibus; Itaque omnia erant XXII. quæ à ſeptem cuneis equitum, decem auxiliarium peditum numeris, & cohortibus tribus, alijque ſex legionibus defendebantur. Septima cohors erat Claſſica; Omnes poterant eſſe equites 700. peditum circiter 8000. Hic Dux officium eodem modo habebat, quo dux Scythiæ, [d] reparandæque claſſis Myſiacæ centum nauium, quæ luſoriæ vocabantur, [e] curam habebat. Huius Ducis de maiore laterculo hæ copię emittebantur.

a in l. apud hoſtes. ff. de captiu.
b lib. 18.
c lib. 29. ad fin.
Præſidia 22.
Claſſis 1.
Equites 700.
Pedites 8000.
d d. l. 2. C. T. de inſor. Danub.
e d. l. 1. C. Th. de inſor. Danub.

1 CVNEVS Equitum Scutariorum, manebat Securiſcę; quam vetuſtate collapſam Iuſtinianus reſtituit. Procopius [f] Poſt regionem, inquit, quam Burgum vocant, Securiſcam caſtellum ædificauit Iuſtinianus, idque nouum fecit. Erant Scutarij ex VII. Vexillationibus Comitatenſibus primi Magiſtri militum Præſentalis, & ex VI. alterius; Idem tenebat Comitis Aegyptij Peluſij.

f lib. 4. de ædiſ. Iuſtin.

2 CVNEVS equitum Soleuſium, Duno degebat, Alius Solenſium Cuneus cum Duce Scythię merebat. Duno autem ſignificabat collem, vt ait Goropius libro primo Gallicorum, & multa oppida in hanc vocem deſinunt, vt Singidunum infra ſub ſequenti Duce Mœſiæ primæ, & Segedunum ſub Duce Britanniarum.

3 CVNEVS Equitum Scutariorum Latris ſtatiua habebat; hi & ſequentes ſunt ex VII. Vexillationibus Comitatẽſib. primi Magiſtri militũ Pręſentalis, aut ex X. Magiſtri militum per Orientẽ; quorũ duo Cunei, alter cum Duce Scythię, alter cum Duce Aegypti militabat. Manuſcripti pro Latris, mendoſe habet, latius. Latrum. n. Mœſiæ flumen fuiſſe Iornandes [g] ſcribit: Eniua, inquit, Nicopolim accedit, quæ iuxta Latrũ fluuium eſt ciuitas notiſſima: Hinc denominatum eſt oppidum Latris, vbi hic Cuneus reſidebat, & ſecũdum fluuium Latrum caſtrametabatur.

g de reb. Getic.

4 CVNEVS equitum Armigerorum Sexagintapriſtæ morabatur. Hic eſt ex ſepte Vexillationibus Comitatenſib. Magiſtri militum per Orientem, quorum Cuneus militabat ſub duce Scythiæ: Itinerarium pro Sexagintapriſtæ legit, Sex tanta Piſtris Socrates [h] Τιξανταπριστ, ideſt Texaotapriſtæ Vrſini codex habet Sexaginta, ſine alia dictione: Vt intelligãtur hi equites LX. fuiſſe: Sed eſt nomen loci, qui vel Sextantapriſta, vel Sexagintapriſtæ vocabatur: vtrunque enim reperitur, intra in legione, quæ ibidem habitabat. Triſta Ptolomæo eſt vrbs Myſię inferioris; Briſta à Cedreno vocata.

h in Hiſtoria Eccleſiaſtica.

5 CVNEVS equitum ſecundorum Armigerorum Tegræ reſidebat; Tigram Itinerarium vocat.

6 CVNEVS Equitum Scutariorum, manebat Appiariæ: Itinerarium huius meminit, & ſequentis. Hic degebant & Tertij Nauclarij pedites, de quibus infra.

7 CVNES Equitum Stableſianorum, hoſpitabatur Sucidauæ. Etiam præcedens Dux, Sucidauæ pręerat, quæ ab hac videtur diuerſa fuiſſe, quia, duo Duces in diuerſis prouincijs eidem oppido non præſidebant, niſi dixerimus vtrumque prope hoc oppidũ caſtrametatum fuiſſe. Hic Cuneus erat ex X. Vexillationibus Magiſtri militum per Orientem; Alter eiuſdem nominis ſub Comite Aegypti militabat.

AVXILIARES VERO COPIAE erant iſtæ.

1 MILITES Præuentores Anſamo præſidebant; hi, quod cęteros in pugna præuenirent. Præuentores ſunt appellati; Superuentores verò, qui prælio ſuperuenirent, de quibus ſupra.

MILITES

2 MILITES Cõſtantini, ſtatiua habebant Trimãmio. Triomammium appellat Itinerarium. Trimarium Ptolemæus.

3 MILITES Daciſci, ea Daci proxima regione, in Mediolani oppido excubabant. Aliud eſt Mediolanum Inſubriũ, vbi multa iura ſunt condita.[a] multa ſunt huius nominis oppida, vt apud Inſubres in Gallijs & Germania; ſignificat hæc vox ſecundum Gompiũ [b] lingua Cimbrica regionem ſuppeditantem magnam copiam merodorum.

a l. 2. C. de bonis vacantib. l. 6. C. de anno. et tributis. l. 6. & 7. C. de exactorib. tribut. l. unic. C. de ſuperindicto. l. fi. C. ne de ſtatu defun. l. 6. C. qui test. fac. poſſ. l. pe. C. de excuſ. tut. eũ multis alijs.
b lib. 2. Gallicorum, in fi.

4 MILITES tertij Nauclarij, habitabãt Appiariæ, ubi etiam Cuneus equitum Scutariorum: Hi claſſem, vt puto, ſequebantur, de quibus ſupra, in præcedente Duce Scythiæ. Appiaria, & ſequentia oppida, ponuntur etiam in Itinerario.

5 MILITES Nouenſes, Tranſmariſcæ morabantur, ex Nouæ oppido, ad ripam Danubii ubi excubabant, Nouenſes ſunt appellati. Tromariſcam Ptolemæus uocat, quam ſecundum ripam Danubii, Pontum Euxinum uerſus ponit; ubi, inquit, erat legio ſcilicet XI. Claudia, de qua infra. Hic quandoque iura Diocletianus condidit, [c] in quibus mendosè legitur trans mare pro Tranſmariſcæ.

c l. 28. C. de fideicom.

6 MILITES primi Mœſiaci, Candidianæ ſtatiua habebant, ita etiam Itinerarium appellat.

7 MILITES Mœſiaci, in Teglicio oppido reſidebant, ad ripam Danubii. Teglicio legit Itinerarium; fortè hi milites ſecundi. Mœſiaci appellandi, ad differentiam præcedentium.

8 MILITES quarti Conſtantiani Duroſtoro; Dorosdoro in Itinerario, ubi, inquit, legio XXI. Claudia. Duroſtro verò apud Marcellinum [d] Myſia, ait, ubi Marcionopolis, à ſorore Traiani Principis ita cognominata, & Duroſtorus, & Nicopolis, & Odyſſus. Ptolemæus Duroſtorum appellat, ubi, inquit, eſt legio prima Italica. Duroſtolam alii legunt, quæ & Driſtra uocatur à Zonara, vbi ſemper fuit præſidiũ Rom. etſi numeri militum mutati.[e]

d lib 27.
e in Ioanne Zimiſca.

9 MILITES Cimbriani, Cimbrianis excubabant, unde nomen habuere. Ciambrum fluuium in Mœſia prima Ptolemæus ponit; unde fortè hi, paucis mutatis literis, ſunt denominati. Cimbrianam appellat Itinerarium.

10 MILITES Nauclerii Altinenſes, Altino præſidebant, vnde denominantur. Hæ ſunt copiæ mediterraneæ. Nunc ad Riparenſes eſt tranſeundum.

ITEM LEGIONES Riparenſes.

Apud Notitiam, & Ptolemæum, Præfecturæ propriè ſunt legionum, quæ hic Riparenſes uocantur, quia ripam Danubii tuebantur: Hæ erant duæ; prima Italica, & XI. Claudia, neque hę integræ, quia earum pars etiam alibi militabat, ut infra dicetur. ita verò erant diſpoſitæ.

a PRÆFECTVRAE Legionis primæ Italicæ Nouis: Nouæ aliſæ, vel Theodoſiopolis, meminit Chalcedonenſe Concilium. Iornandes Euſteſium alio nomine dictum affirmat, Cniua, inquit, nonnullos ad vaſtandam Mœſiam dirigit, ipſe cum ſeptuaginta millibus ad Euſteſium, ideſt, Nouas conſcendit. Hanc legionem Duroſtori collocatam fuiſſe Ptolemæus ſcribit, quæ poſtea diuiſa, huc tranſlata fuit. Eſt vna ex V. Legionibus Pſeudocomitatenſibus Magiſtri militum per Orientem, quæ à Nerone inſtituta, & à Veſpaſiano victa, per Illyricum diſperſa fuit, poſtmodum à poſterioribus Principibus eſt reſtituta. In manuſcripto Vrſini legitur. Præfect. Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturæ ſuperioris Nouas; quod eſt idem cum ſequenti: Vnde per errorem in eo codice hanc præfecturam repetitam exiſtimo. Vetus codex pro præfecturę, ubique legit, præfectus.

2 PRAEFECTVRÆ Ripæ Legionis primæ Italicæ, cohortis quintæ Pedaturę ſuperioris, degebat Nouis. Hic erat tantum pars cohortis quintę ipſius legionis, quia eadem infra reperitur: Additur Ripę, quia ſecundum ripas Danubii excubabat hęc legio: nam & Riparenſes uocantur hę legiones.

3 PRAEFECTVRAE Ripę Legionis primę Italicę, cohortis quintę Pedaturę inferioris, ſeu ualli, morabatur Sexaginta priſię, de qua ſupra. longa erãt hęc caſtra, quæ plures capiebant.

4 PRAEFECTVRAE Legionis XI. Claudię, Duroſtoro inhabitantis, vbi etiam Itinerarium hanc legionem ſtatuit; ſed hic, primam Italicam fuiſſe, Ptolemęus ſcribit, quę Nouos eſt tranſlata, & loco eius, Claudia XI. poſita, quę tamen nõ tota hic degebat, cum pars eſſet Tranſmariſce. Dion [f] refert, Vndecimam Claudianam Legionẽ in Myſia inferiore fuiſſe, quam a ſe Claudius cognominauit: Furium enim Camillum Scribonianum Dalmatię legatum, Imperatorem appellatum, cum neque aquilę conuelli, ſignave moueri potuiſſent, miraculo moti milites occiderunt, & ad Claudii fidem reuerterunt.[g] Quintam quoque legionem, quę cum Camillo conſpirauerat, ad ſacramentum reuocatam, Claudiam, Claudius nominauit.[h]

f lib 55.
g Oroſius & Tranquill.
h Dion. lib. 55.

5 PRAEFECTVRAE Legionis XI. Claudię, cohortis quintę Pedaturę ſuperioris, degebat Tranſmariſcę: de qua ſupra. Et hęc cohors diuiſa, duobus tribusve in locis excubabat, ut ex ſequentibus liquet. Pars etiam in Occidente, ſub Comite Hiſpaniarum merebat: Legiones enim Valentinianus cum Valente diuiſit, ut auctor eſt Marcellinus.[i] & ſępe dixi.

i lib. 26.

6 PRAEFECTVRÆ Ripę Legionis XI. Claudię, cohortis quintę Pedaturę inferioris, Tranſmariſcę manebat. Hęc cohors ſuperiorem & inferiorem Ripam tuebatur Tranſmariſcę: aut per errorem, quòd ſuſpicor, eſt duplicata. Sub Magiſtris militum hęc legio fuiſſe non legitur, niſi ſunt Vndecimani VI. Legionis palatinę ſub Magiſtro militum in præſenti.

PRÆFECTVRÆ nauium Amnicarum, & militum ibidem deputatorum. Intelligit autem amnem Danubiũ & quattuor valida eius oſtia à Ptolomęo deſcripta, & Hieraſum Fluuium, in quibus nauigabatur.

Claſſis.

QVAE DE MINORE LATERCVLO emittuntur, ſunt ſequentes.

Prouincia RHODOPA, à mõte Rhodope dicta, in mare Aegeum porrigitur, & ab Oriente Nigrum, ab Occidente Neſſum flumina habet; vt in eius Pręſide eſt dictum: In hac prouincia erat COHORS IIII. Gallorum, quæ Vlucitrę excubabat.

In prouincia verò THRACIA, quæ à Septẽtrione Aemo monte; ab Oriente Propontide; à Meridie Aegeo mari; ab Occidente Neſſo flumine cingitur, vt Ruffus, & Ammianus [k] referunt; erãt duę ſequentes cohortes.

k lib. 27.

COHORS prima Aureliana ſub radice Viamarę montis. Ab Aureliano Imperatore eius auctore hęc cohors eſt appellata. Vetuſtus codex habet Mamarę.

COHORS III. Valeria Baccarum Draſdeæ: In Pannonia inferiore Ptolemęus Bachiam ponit, ubi erat pars Valeriæ: inter Drauum, & Danubium; alii dicunt Sauum; vnde delecti erant huius cohortis milites. Hactenus de ducibus Thracias tuentibus: Nunc de duobus alijs Illyrici eſt dicendum.

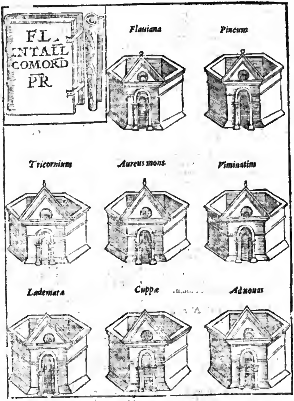
NOTI-

Digitized by Google

N O T I T I A

DVX MOESIÆ PRIMÆ

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Ducis Mœſiæ primæ.

Cuneus equitum Conſtantiacorum Pinco.
Cuneus equitum Promotorum Flauiana.
Cuneus equitum Promotorum Flauiana.
Cuneus equitum ſagittariorum Tricornio.
Cuneus equitum Dalmatarum Auremonte.
Cuneus equitum Promotorum Viminacio.
Cuneus equitum ſagittariorum Lædenatæ.
Cuneus equitum Dalmatarum Pinco.
Cuneus equitum Dalmatarum Cuppis.

Auxiliares.

Auxiliarenſes Reginenſes contra Reginam.
Auxiliares Tricornienſes Tricornio.
Auxiliares Nouenſes ad Nouas.
Auxilium Margenſæ Margo.
Auxilium Cuppenſe, Cuppis.
Auxilium Gratianenſe, Gratiana.
Auxilium Taliatenſe, Taliata.

Auxi-

Auxilium Aureomontanum Tricornio.

Item Legiones.

Præfecturæ Legionis quartæ Flauiæ Singiduno.

Præfecturæ Legionis Septimæ Claudiæ Viminacio.

Præfecturę Legionis ſeptimæ Claudiæ Cuppis.

Præfecturę Militum contra Margum in caſtris Auguſtoflauianenſibus.

Pręfecturæ Militum exploratorum Nouis.

Pręfecturæ Militum exploratorum Taliatę.

Præfecturę Militum Vincentienſium Laedenatæ.

Pręfecturę Militum exploratorem Zmirnæ.

Pręfecturę Claſſis Hiſtrię Viminacio.

Pręfecturę Claſſis Stradenſis, & Germenſis Margo.

Officium autem habet ita.

Principem de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorem.

Numerarios,& Adiutores eorum.

Commentarienſem.

Adiutorem.

A libellis ſiue ſubſcribendarium.

Exceptores,& ceteros officiales.

COMMEMTARIVM.

DE DVCE MOESIAE PRIMAE. Cap. CLIII.

ETSI prima in primis ſunt pręmittenda, vt ait Ariſtoteles,[a] & hic debuiſſet ſecundæ Mœſiæ Duci anteponi, quem ordinem etiam in prouincijs Ptolemæus obſeruat: Notitia tamen impreſſa primum ſecundo poſtponit, cuius ordinem ſequutus hic, de primæ Mœſiæ Duce tractabo, quæ in codicibus manuſcriptis prima & ſuperior Mœſia vocabatur, cui Dardaniam Ptolemæus addit; eas etiam Gratianus A. ad Euſinium P. P. ſcribens coniungit:[b] & hanc prouinciam iam tum a Barbaris vexatam fuiſſe ſignificat. XV. loca hic Dux, octo cuneis equitum, nouem auxilijs,& ſub octo Præfectis, ſex legionibus, & duobus claſsibus tuebatur: poterant eſſe equites 800. peditum ſeptem millia, tribuendo mille pedites legioni, ſecundum Conſtantinum Porphyrogennetam. Is eadem habet inſignia, cum octo typis munitionum; & idem officium, quod Dux Mœſię ſecundæ: octo tantum oppida hic repręſentantur, ſed alia ſeptem deſiderantur. ſequentes Cunei Equitum illi parent.

a in 1. Rhetor.

b in l. 4. C. de metallar.

Præſidia 15.
Claſſes 2.
Equites 800.
Pedites 7000.

2 CVNEVS Equitum Conſtantiacorum, excubabat Pinco, à quo Piacenſios Ptolemæus vocat. Hic alius cuneus Dalmatarum ſub hoc Duce reſidebat. Alij Conſtantiani Equites limites Dacię Ripenſis ſub eorum Duce tuebantur.

2 CVNEVS Equitum Promotorum Flauianę degebat, Sabellicus vult eſſe Viennam. Hic cuneus erat vnus ex quinque vexillationibus palatinis Magiſtri militum Preſentalis.

3 CVNEVS Equitum Sagittariorum manebat Tricornio; vnde Tricorneſios deducit Ptolemęus: Oppidum eſt ad ripam Danubij prope Singidunum. Hi ſub Magiſtris militum per Thracias conſtituti, plures limites ſub diuerſis Ducibus tuebantur. Hoc in loco erant etiam auxiliares Tricornienſes nuncupati.

4 CVNEVS Equitum Dalmatarum degebat in oppido Aureomonte: Huius meminit Itinerarium, & ſequentis. Aureum montem Aurelius Victor à Probo vineis conſitum fuiſſe memorat.

5 CVNEVS Equitum Promotorum habitabat in oppido Viminacio: eſt ſecundum Danubium, ubi legionem fuiſſe Ptolemæus ſcribit: Hanc vrbem vetuſtate dirutam, Iuſtinianus reędificans nouã effecit, inquit Procopius.[c] Ibidem a Seuero Antoninum Caracallam filium Cęſarem dictum auctor eſt Spartianus, circiter annum 194. Diocletianum Viminacii diu degiſſe, plura ab eo condita iura oſtenduntur,[d] ſed,& alia ibi à Conſtantio ſcripta fuere.

c lib. 4. de ædif. Iuſtin.

d l. 4. C. de his qui vel met. cau. l. 21. C. de nego. geſt. l. vl. C. de errore aduoc. l. 3. C. de iure deliõ. l. 20. et ſeq. C. de don. inter vir. et vxo. l. vnic. C. de alien. iud. mut. cau. facta. & alia.

6 CVNEVS Equitum Sagittariorum, Laedenatæ reſidebat; vbi erant & milites Vincentienſes, de quibus infra ſub hoc Duce.

7 CVNEVS Equitum Dalmatarum, Pinco pręſidebat; vbi etiam erant Conſtantiaci ſupradicti. Hic cuneus in manuſcripto Vrſini deeſt.

8 CVNEVS Equitum Dalmatarum, Cuppis morabatur: vbi quoque auxilium Cuppenſe, & pars legionis 7. Claudiæ reſidebat. Ex diuerſis Vexillationibus Magiſtrorum militum in pręſenti, & per Thracias ſub pluribus Ducibus limitum earundem vexillationum cunei merebant.

AVXILIARES.

1 AVXILIARES Regionenſes, ſtatiua contra Reginam habebant. Regionem Ptolemęus nominat, ſecundum Danubium in Mœſia inferiore: forte illud eſt, quod Procopius[f] Regium appellat.

f lib. 4. de ædif. Iuſtiniani.

2 AVXILIARES Tricornienſes, in oppido Tricornio habitabant; vbi etiam Equites Sagittarij ſupradicti ſub hoc Duce degebant.

3 AVXILIARES Nouenſes morabantur ad Nouas. Hę forte erant diuerſę à Nouis, quę ſupra ſub Ducũ Mœſię ſecundę ſunt poſitę, ne iura duorum Duco, in eodem loco confunderentur, ſed forte caſtra vtriuſque ad Nouas coniuncta fuere. Hi milites, & ſequentes, à loco vbi reſidebant ſunt denominati.

4 AVXILIVM Margenſe, à Margo loco vbi excubabat nomen habuit. Meargum legit Eutropius, Mœſię oppidum inter Viminacium & Aureum montem, vbi Carinus occubuit.[g] Marcellinus Comes, Margum planum appellat, inter Danubium & Martianum flumina.

g Auctores Caſſiodor. Iornand. & Eutropius.

5 AVXILIVM Cuppenſe, Cuppis ſtatiua habebat.

6 AVXILIVM Gratianenſe, Gratianę à Gratiano nuncupatæ degebat.

7 AVXILIVM Taliatenſe, Taliata morabatur. Taliam Itinerarium vocat. Hic erant & milites exploratores.

8 AVXILIVM Aureomontanum pręſidebat Tricornio. Hi ex Aureomonte erant contracti.

ITEM LEGIONES SEQVENTES.

Limitaneis Mœſię primę equitibus, & auxilijs pręmiſſis, nunc pręfecturæ, quæ proprie legionum erant ſubijciuntur: & ideo omnes ſequentes milites legionum fuere, quod etiam inſcriptio oſtendit, & minimum quatuor legiones fuiſſe videtur. Quarta Flauia; ſeptima Claudia; alia Exploratorum; Vltima

tima Vincentienſium, quæ per varia caſtra, & claſſes duas hoc ordine erant diſpoſitæ.

PRÆFECTVRÆ Legio iis quartæ Flauiæ, Singiduno tribunus præerat: Singidocium appellat Ptolemæus, alij [a] Singidonium. Singidunum vocat Conſtantius, vbi aliquot iura condidit. [b] Eſt ſecundum Danubium in initio Myſię. Hanc legionem à Flau. Veſpaſiano inſtitutam Dion [c] ſcribit, & ab eo Flauiam nuncupatam, in Syriaque locatam, quę poſtea in Mœſiam primam traducta fuit; Hęc, & ſequentes ſub Magiſtris militum reperiuntur.

PRAEFECTVRAE Legionis VII. Claudię, Viminacio prçſidebat, vbi etiam erat cuneus Equitum Promotorum. Ptolomæus de hac legione intelligit, cum Viminacii legionem fuiſſe ſcribit. Dion quoque [d] dicit eam in Mœſia ſuperiore ab Auguſto locatam, cui Claudianæ poſtea nomē fuit, ob cauſam in XI. Claudia, ſub præcedente Duce adductam. Tota vno in loco non erat hæc legio, ſed per plura diſperſa, vt patet ex ſequentibus.

PRAEFECTVRAE legionis VII. Claudię, ſtatiua habebat Cuppis; vbi quoque cuneus Equitum Dalmatarum, & Auxilium Cuppenſe erat. Diuiſa hæc legio duobus in locis reſidebat.

PRAEFECTVRAE militum contra Margum, in caſtris Auguſto flauianenſibus; ita à Fla. Veſpaſiano hęc caſtra ſunt appellata, qui etiam Flauiam legionem inſtituit. Horum militum nomen decit. forte Exploratores, vt ſequentes vocabantur, & in quattuor præfecturas diuidebantur: pręfecturæ enim omnes legionum fuere.

PRAEFECTVRAE militum Exploratorum, Nouis vbi etiam degebant auxiliares Nouenſes. Exploratores ſunt milites in exercitu, qui cōſilia, & actiones hoſtium inueſtigant, quod munus his iniunctum fuiſſe videtur, Herodianus Octo ſpeculatores, inquit, atque exploratores exercitus narrant Maximino vacua relicta vrbe, aufugiſſe omnes incolas. Et paulo poſt, nunciant exploratores maximam Italiæ vrbē Aquileiam portas occluſiſſe. Iulius [e] loquēs de corticе fagi, & quarundam arborum ita ſcribit: In recenti cortice, ad Duces Exploratores incidunt litteras a ſucco. Hos ex publico nutritos fuiſſe Procopius. [f] refert, Exploratores, inquit, antiquitus, tam apud Rumanos, quam Perſas, lex eſt publice ali, qui clam aduerſus hoſtes ire conſueuerunt, ut illorum facta diligenter veſtigata, Ducibus renuncient. Conſtantinus Porphyrogenneta. [g] exploratores, inquit, ſunt, qui ea quæ de hoſtibus intellexerint, renunciant.

PRAEFECTVRAE militum Exploratorum degentium Taliatæ; vbi quoque erat auxilium Taliatenſe.

PRAEFECTVRAE militum Vincentienſium, excubantium Laedenatę; vbi etiam degebat cuneus Equitum ſagittariorum, de quibus ſupra ſub hoc Duce, forte à Vincentia vrbe Valeriæ Vincentienſes ſunt denominati; alia eſt Vincentia Venetorum ciuitas clariſſima.

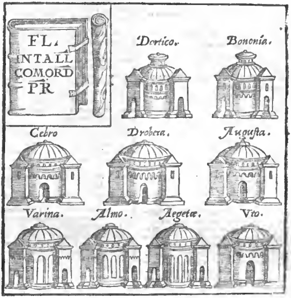
PRAEFECTVRAE militum Exploratorum Zmirnæ commorantium; ſunt qui Syrnam ſcribendum putant.

Claſſis. PRAEFECTVRAE Claſſis Hiſtriæ, ab Hiſtro, per quem vehebatur, dictæ; Viminacio ſtationem habebat.

Claſſis. PRAEFECTVRAE Claſſis Stradenſis, & Germenſis, in Margo oppido ſtationem habebat: Marco legit Itinerarium; ſed credo legendum Margo à Marge, quem Mœſię clarum fluuium fuiſſe Plinius ſcribit, per quem hæc claſſis nauigabat. Stradenſis, verò & Germenſis, claſſes, a locis, ad quę applicabant, nomen habuere. In Mœſiaco limite centum naues luſoriæ appellatæ fluuios permeabant; quemadmodum Honorius, & Theodoſius ſcribunt. [h] & ſupra in Duce Scythiæ eſt dictum. Tempore verò Notitię in hac Mœſia prima duæ fuere claſſes Stradenſis & Germenſis, quæ per Danubium, aut Margum flumen excurrebant aduerſus hoſtes, & ſpecies, armaue militum, vel res Principis tranſuehebant. Hactenus de Duce Mœſiæ primæ.

a vt Iornandes, Tripartit. Aurelius Victor in Ioniano.
b l. 28. C. Theo. de appell.
c lib. 55.
d d. lib. 55.
e lib. 16. c. 9.
f in l. de bello Perſico.
g de thematibus adſin.
h in l. 1. C. Theo. de luſor. Danu.

NOTITIA
DVX DACIAE RIPARENSIS
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Daciæ Ripenſis.

CVnens Equitum Dalmatarum Forenſium Bononiæ.
Cuneus Equitum Dalmatarum Diuitēſium Dortico.
Cuneus Equitum Scutariorum Cebro.
Cuneus Equitum Dalmatarum Diuitenſium Auguſtę.
Cuneus Equitum Dalmatarum Auguſtæ.
Cuneus Eqnitum Dalmatarum Varinę.
Cuneus Equitum Stableſianorum Almo.
Cuneus Equitum Seutariorum Aegetæ.
Cuneus Equitum Conſtantinianorum Vto.

Auxiliares.

Auxilium Miliarennum Tranſalba Dacię.
Auxilium primorum Daciſeorum Drobetæ.
Auxilium Criſpitienſe Criſpitię.
Auxilium Marienſium Oeſço.
Auxilium Clauſtrinorum Translueo.
Auxilium Secundorum Daciſcorum Burgo Zono.
Pręfecturæ militum exploratorum Tranſdiernis.

Item Legiones.

Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Varinianæ.
Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Cebro.
Præfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Oeſco.
Præfecturæ Legionis decimætertiæ Geminiæ Aegetę.

O Præ-

Præfecturæ Legionis tertiædecimæ Geminiæ Tranſdrobeta.

Præfecturæ Legionis tertiædecimæ Geminiæ Burgonouo.

Præfecturæ Legionis tertiędecimæ Geminiæ Zernis.

Præfecturæ Legionis tertiędecimæ Geminiæ Ratiariæ.

Pręfecturæ Legionis quintæ Macedonicæ Sucidanæ.

Tribunus Cohortis ſecundorum reducum Sioſtæ.

Tribunus Cohortis nonæ, Soſtiacæ.

Præfecturę Claſſis Hiſtricæ Agetæ.

Pręfecturę Claſſis Ratiarienſis.

Officium autem habet ita.

Principem de eodem Officio, qui completa militia adorat Protectorem.

Numerarios, & Adiutores eorum.

Commentarienſem.

Adiutorem.

A libellis ſiue Subſcribendarium.

Exceptores, & cæteros officiales.

COMMENTARIVM.

DE DVCE DACIAE RIPENSIS. Cap. CLIIII.

OLIM Dacia vltra Danubiũ vſque ad Sarmatas ad Septẽtrionem per ambitũ mille milliariorum extẽdebatur; a Traiano in Prouinciæ formam eſt redacta, deinde ſub Gallieno amiſſa, cũ in ea Ceronius, vel vt alij, Cecropius Dux eſſet; [a] iterũ cum illã ægrè Aurelianus recuperaſſet, ipſius populos trans Iſtrum duxit; limitibuſque ad flumen tranſpoſitis, Daciam Ripenſem citra Danubium vſque ad Sauum appellauit, & ita Valentinianus Vocat Tauromedi Daciæ Ripenſis Duci ſcribens. [b] Interiorem verò Daciam mediterraneam, dixit. [c] Auctor eſt Iornandes, [d] Dacos, inquit, ſub Imperio ſuo Traianus, Decebalo eorum Rege deuicto adiecit, ac terras vltra Danubium, quæ habent mille millia paſſuum, in Prouinciam redegit. Sed Gallienus eos, dum regnaret, amiſit. Aurelianusq; Imperator euocatis inde legionibus in Mœſia collocauit, ibique aliquam partem Daciam mediterraneam, Daciamque Ripenſem conſtituit, & Dardaniam iunxit. Hæc illę. Eadem habebat inſignia hic Dux, idemq; officium, quæ ſuperiores Duces. & nouem oppidorum imagines, pręter alia XIIII hic non repræſentata. Itaque omnia erant præſidia XXIII. defenſa cuneis equitũ 9. Auxilijs 6. Legionibus 10. & alijs numeris, ideſt cohortibus 2. & Claſſibus 2. poterãt eſſe equites 900. peditum 10000. Verum tempore Notitię, Dacia, ab Attila Hunnorum Rege, Martiano, & Valentiniano imperantibus, deuaſtata fuit, inquiunt Paulus Diaconus, & Iuſtinianus. [e] Sed à Leone recepta fuiſſe videtur, cum de eius Ducis, & vtriuſque Mœſiæ, ac Scythiæ officijs diſponat. [f] Iuſtinianus certè omnibus cis Danubium Romano Imperio adiectis priſtinos limites reſtituit. [g] Ducis Daciæ Numeri ſequuntur.

a Pollio in Galieno.

b in l.13.C.Theo. de opt.publi
c l 4 C. de metal'ar. Nouel.11.
d de regnor. & temp ſucc.

Præſidia 53.

Equites 900. Pedites 10000. Claſſes 2.

e Nouel.11.

f in l vlt. ad fin. C.de diuer offic.
g d.Nouell.11.

1 CVNEVS Equitum Dalmatarum Forenſium, excubabat Bononiæ: eſt inter Drauum, & Sauum fluuios in Pannonia ſuperiore. Marcellinus lib. 31. ad Ripam Danubij locat; Gratianus, inquit, permeato Danubio delatus Bononiam, Sirmium introijt, & quatriduum ibi moratus, per idem flumen ad Martis caſtra deſcendit. Huius, & ſequentium, itinerarium meminit; vbi Conſtantinus iura condidit. [h] Forenſes autem à loco Forum dicto ſunt nuncupati; niſi legamus Fortenſium. Hos, & ſequentes cuneos Dalmatarum, ex Vexillationibus Comitatenſibus Magiſtrorum militum Pręſentalium, & Magiſtri per Orientem eſſe puto.

h l.1.C.de priui leg.dom.Augu.

2 CVNEVS Equitum Dalmatarum Diuitenſium, Dortico præſidebat, de quo Itinerarium, & Ptolomæus; ſunt ex oppido ad Rhenum ſito e regione Agrippinæ, quod munimentum Diuitenſe, & vulgo Deutſch, appellatur. Diuitenſium meminit, & Marcellinus. [i]

i lib. 26. & 27.

3 CVNEVS Equitum Scutariorum, Cebro pręerat: à Ciambro Dacię fluuio, aliqui hunc locum deriuant. Hic etiam erat pars legionis primæ Macedonicæ ſub hoc Duce.

4 CVNEVS Equitum Dalmatarum Diuitenſium, Auguſtæ degebat. Prętoriam Auguſtam, Ptolemæus vocat in Dacia. Itinerarium legit Auguſtis.

5 CVNEVS Equitum Dalmatarum, & ipſe Auguſtæ morabatur: niſi fortè vitio librarij, bis idem pręſidium ſit repetitum: vel Auguſtiam oppidum intelligit, de quo Ptolomæus.

6 CVNEVS Equitum Dalmatarum habitabat Varinæ. Varianæ Itinerarium, quod & ſequentium præſidiorum meminit. Credo legendum Varinianæ, de qua infra, vbi pars legionis V. Macedonicæ, ſub hoc Duce excubabat.

6 CVNEVS Equitum Stableſianorum, præſidebat Almo. Mons eſt Pannoniæ, quem Probus allatis ex Italia viribus conſeuit. [k] Hi erant ex X. Vexillationibus Magiſtri militum per Orientem, per plura loca diſpertiti.

K Aurel.victor.

8 CVNEVS Equitum Scutariorum, manebat Ægetæ legit Itinerarium. Hic morabatur & pars legionis XIII. Geminæ, ſub hoc Duce, & Claſſis Hiſtrica appellata. Scutarij erant ex Vexillationibus vtriuſq; Magiſtri militum Præſentalis in Oriente.

9 CVNEVS Equitum Conſtantinianorum, in Vto oppido degebat: Vrſini codex habet, Lito: ſed prior lectio placet, ab Vto enim fluuio Daciæ Ripenſis, [l] dictum puto, quem Plinius, ex monte Hæmo in Mœſia manare tradit. Alter horum cuneus fines Mœſiæ defendebat. Hi erant equites, qui Daciam tuebãtur: ſequuntur pedites, & primo.

l vt ponit Comes Marcellin.

AVXILIARES.

1 AVXILIVM Miliarenſium Tranſalbam Daciæ incolebat. Dicit Dacię, quia alia oppida Tranſalbæ extra Daciam reperiebantur. Miliarenſis, locus eſt Romæ in hortis Saluſtianis, vnde fortè hi nomen habuere, Vopiſcus. [m] Miliarenſem, inquit, porticum in hortis Saluſtij ornauit, in qua quotidie & ſe, & equos fatigabat.

m in Aureliano.

2 AVXILIVM primorum Daciſcorum, Drobetę præſidebat. Ex Dacia primi erant lecti, & ad differentiam ſecundorum, de quibus infra, primi appellati; ſed legendum, Dacicorum.

3 AVXILIVM Criſpitienſe, Criſpitię excubabat, à loco nomen traxit.

4 AVXILIVM Marienſium, Oeſco inſidebat. Oeſcum Triballorum propè Danubium Ptolomęus collocat; vbi etiam erat pars legionis quintę Macedonicę, ſub hoc Duce. ab Oeſco fluuio, quem ex Rhodope manare Plinius ſcribit, eſt dictum. Apud Itinerarium legitur, OESCO LEG. MAC. ideſt legio Macedonica, quam hic reſediſſe ſignificat. Maria eſt oppidum Peloponeſſi Ptolomęo, vnde hoc auxilium extrahi potuit; fortè legendum, Marenſium.

5 AVXILIVM Clauſtrinorum, Transluco pręerat, ideſt vltra Lucum oppidum, ſic infra Transdiernis, & Tranſdrobeta, nomen tamen eſt loci ita

dicti

dicti Clauſtra oppidum eſt in Latio Italiæ: ſed à loco apud Barbaros Clauſtra nominato, aut a clauſtris, quæ ſunt limitum munitiones, [a] hos Clauſtrinos vocatus puto.

a l. cura. 4. C. de off. mag. offic.

6 AVXILIVM Secundorum Daciſcorum, ex Dacia ſecundo lectorum, manebat in Burgo Zono.

LEGIONES.

1 PRAEFECTVRAE militum exploratorum Tranſdiernis habitantium. Diernam oppidum Ptolemæus ſtatuit in Dacia propè Tybiſcum. Hæc verò præfectura, erat Tranſdiernis, oppido ita uocato, quę per errorem auxilijs eſt adiuncta, cum ſub legionibus ſequentibus, inter præfecturas legionum eſſet collocanda. Exploratores Legionarij milites ſunt quoque ſub Duce Męſiæ primæ.

ITEM LEGIONES.

2 PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ, Variniana, pars Legionis, habitauit. Quintam Legionem Macedonicam, ſub Auguſto, in Dacia manſiſſe, Dion [b] me docet, quæ hic in quattuor præſidia diuidebatur. Alia pars ſub Comite Aegypti merebat: Reliquū, apud Magiſtrum militum per Orientem reſidebat: unaq; erat ex nouē Legionib. Comitatenſib. ipſius in plures diuiſa præfecturas, quarum aliæ mille peditibus, aliquę 500 cōſtabāt, ut auctor eſt Conſtantinus Porphyrogenneta in themate.

b lib. 55.

3 PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ, Cebro, vbi etiam erat Cuneus equitum Scutariorum, ſub hoc Duce: Huius loci meminit & Itinerarium.

4 PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ, præſidebat Oeſco, ſcilicet pars Legionis. Hic quoque erat auxilium Marienſium, huius Ducis.

5 PRAEFECTVRAE Legionis decimętertię Geminæ, morabatur Aegetæ: ubi etiam erat cuneus equitum Scutariorum, ſub hoc Duce. Legendum, Geminæ, Dion, [c] enim ait, Decimamtertiam Legionem duplicatam ſiue geminā in Dacia ab Auguſto locatam; Euiuſdē pars militabat ſub Comite Aegypti: alia hic in Dacia. Reliquæ quattuor in ſequentibus locis excubabant: unde in ſex præſidia diſpertita reperiebatur: et ſi ſex millium tota legio fuiſſet, quodlibet præſidium mille pedites habuiſſet.

c d. lib. 55.

6 PRAEFECTVRAE Legionis decimętertiæ Geminæ Tranſdrobeta in oppido, ita nuncupato ultra Drobetam; de qua ſupra.

7 PRAEFECTVRAE Legionis decimætertiæ Geminæ inſidebat Burgonouo; Burgos uocabant crebra habitacula per limites conſtituta, inquit Oroſius; [d] quo nomine appellatur caſtrum in agro Placentino, & alia in Italia, ubi fuere præſidia.

d lib. ult. c. 33. l. ult. §. in Sardinia C. de offic. P.P. Africa.

8 PRAEFECTVRAE Legionis decimætertiæ Geminæ Tribunus morabatur Zernis, quo iuris Italici Coloniam Traianus deduxit. [e] In quodam marmore citato à D. Cuiacio viro eruditiſſimo, de hac Colonia id legitur. I.O.M. Romulo parenti, Marti auxiliatori, fœlicibus auſpicijs Cæſaris D. Neruæ Traiani Auguſt. condita Colonia Dacia Zernis per M. Scautianum Proprætorem. Hęc oppida, & ſi in antiqua Dacia, cum prope Danubium eſſent, in Romanorum poteſtate permanſerunt. alia ſemel amiſſa, nunquam in eorum ditionem redicre.

e l. 1. § in Dacia quoque. ff. de cenſibus.

9 PRAEFECTVRAE Legionis decimætertiæ Geminę Ratiarię, in Itinerario legitur Retiariæ, vbi quandoque Diocletianus iura condidit. [f] Hæc erat una ex fabricis Illyrici. Ratiaria eſt apud Ptolemæum, Myſiæ ſuperioris oppidum; & RATIARIA Legio decimaquarta GG. ideſt, Gemina in Itinerario fuiſſe legitur, pro decimatertia.

f l. 8. C. communia, de ſucceſſ.

10 PRAEFECTVRAE Legionis quintæ Macedonicæ, Sucidauę excubabat. Hoc oppidum erat in Męſia ſecunda ſub eius Duce, ubi cuneus equitum Stableſianorum reſidebat; Vnde aut hoc aliud oppidum eiuſdem nominis in Dacia Ripenſi fuit, aut uterque caſtra ibi coniuncta habebat. Hęc enim præfectura ſub duobus Ducibus eſſe non potuit.

a TRIBVNVS cohortis ſecundorum reducum, reſidebat Sioſtę. Tribuni ſunt cohortium, vexillationum, numerorum, & ſcholarum. [g] Hi forte reduces ſunt dicti, quod ab hoſtibus capti reduces fuiſſent.

g l. 8. C. de erog. milit annon.

a TRIBVNVS cohortis decimęnonę ſoſtiacæ ſtatiua habebat. Vetuſtus codex habet cohortis nouę.

11 PRAEFECTVRAE claſſis Hiſtricæ, Agetæ, ubi erat & cuneus equitum Scutariorum, & pars Legionis XIII. Geminæ.

12 PRAEFECTVRAE claſſis Ratiarenſis, à Ratiaria oppido, ubi manebat, nomen habuit; Hic, & pars Legionis XIII. Geminę ſub hoc duce, locata fuerat Pręter pręſidia in Notitia recitata Zoſimus [h] ſcribit aliud Conſtantinopoli fuiſſe, quod duobus militum numeris conſtabat, cuius nulla in hoc libro fit mentio.

h li. 4. poſt prin.

Hęc ſunt Orientalis Imperij pręſidia, ſeu comites, alæ, & Cunei, auxilia, Legiones, & Cohortes, quæ limites illius Imperij, & uniuerſam eius ditionem tuebantur, cum quibus & Spectabiles dignitates ſunt explicitæ. Nunc de Clariſſimorum inſignibus, & officijs, eſt uidendum.

DE PALAESTINAE, ET ALIARVM Prouinciarum Conſularibus, eorumque inſignibus, & officijs.

Cap. CLV.

ILLVSTRIVM, & Spectabilium officijs, inſignibusque explicatis; Notitia ad Clariſſimos prouincias adminiſtrantes tranſit qui erant, Conſulares, Correctores, & Pręſides, fere omnes clariſſimi, pro quorum exemplaribus Conſularem Palæſtinæ, & Thebaidis Pręſidem proponit, ut quemadmodum ex Polycleti ſimulacro, ſtatuarij olim artis delineamenta accipiebant: ſic illi cæterorum Conſularium, & pręſidum imago atque exemplar eſſent: itaque cuiuſque prouinciæ Pręſides cum eorum ornamentis, aut officiis à Notitia ſigillatim non referuntur, quia hinc accipiuntur, illoſque ſub Comite Orientis, Pręfecto Auguſtali, & Vicariis, cum prouinciarum imaginibus ſatis eſt demonſtraſſe: Pręterea, cum eadem omnium ſint inſignia, & officia, idē ſępius repetere non modo ſuperfluum, ſed etiam tędium legentibus erat allaturum.

Primi ergo inter Clariſſimos erant Conſulares prouinciarum rectores, qui non intelliguntur Conſulari dignitate functi, ſed inſulis Conſularibus ornati, quos primū ab Auguſto inuentos fuiſſe puto: Cum enim prouincias cum populo diuideret, huius Proconſulares fecit; ſuas vero Propętorias: Sed in Italia, inquit Dion, [i] Pętoris, & Conſulis nomē ſeruauit, prouinciis verò Pręfectis nomina dedit, quæ illorum loco eſſe ſignificant, ideſt proconſules, & proprætores appellauit: pars ergo eorum, qui in Italia ius dicebant, Conſulares ſunt vocati, quod nomen primo in Italia introductum, poſtea in prouincias eſt extenſum: De hoc Tranquillum ſentire exiſtimo, qui Auguſtum Legato Conſulari, ſucceſſorem ut rudi & indócto dediſſe ſcribit, [k] cuius manu IXI. pro ipſi, ſcriptum animaduertit. Idem ait [l] Tiberium in Capream inſulam regieſſum, prouinciarum Pręſides non mutaſſe; & Hiſpaniam, Syriamq; per aliquot annos ſine cōſularibus legatis fuiſſe. ſub Claudio Aulus Plautius Conſularis legatus Britanniam adminiſtrauit. (Tranquill. in Veſpaſiano c. 4. Martyrologium quoque Aurelianum Conſularem circa Neronis tempora in Italia ius dixiſſe narrat. Et Tacitus [m] eodem imperante Britānia, inquit Con-

i lib. 53.

k c. 88. in Auguſto.

l in Tiberio ca. 42.

m in Agricola.

O 2 ſularem,

Digitized by Google

ſulatem, Petilium Cerealem accepit. & ſub Vitellio nullum in Hiſpanijs Conſularem fuiſſe lib. 18. ſcribit. Itaque hic honor paulatim pluribus prouincijs eſt conceſſus. Nam præter Hiſpaniam, & Syria Conſularem habuit. Tranquillus, [a] Iudæi, ait, rebellarunt, cæſoque Præpoſito, Legatum inſuper Syriæ Conſularem ſuppetias ferentem rapta Aquila fugarunt, ſed & Veſpaſianus Cappadociam Conſularem fecit. Tranquillus (in eo c. 8.) Cappadociæ, inquit propter aſſiduos Barbarorum incurſus, legiones addidit, Conſularemq; Rectorem impoſuit pro equite Romano: Hæc Tranquillus Sub Domitiano Memmius Rufus Campaniæ, Atilius Rufus Syriæ Conſulares fuiſſe leguntur, ut Tacitus [b] refert. Sed & Plinius Ponto cum poteſtate Cõſulari a Traiano eſt præfectus, ut in marmore Mediolani in tẽplo D. Ambroſij legitur. C. PLINIVS L. F. O. V. F. CAECILIVS AVGVR. LEGAT. PROC. PRO PROVINCIAE PON CONSVLARI POTESTATE IN EAM PROVINCIAM ET IMP. CAES. NERVA TRAIANO AVGV. GERMAN. CVRATOR ALVEI TIBERIS ET RIPARVM. Poſtea Hadrianus nouam magiſtratuum formam inuenit, ut ait Sext. Aurelius victor, officia, inquit, publica & palatina, necnon militiæ in eam formã ſtatuit, quæ paucis per Conſtantinum immutatis, hodie perſeuerat: Inter alia, quatuor per Italiã Cõſulares inſtituit, ut auctor eſt Spartianus, inter quos Antoninum Pium, ad eam Italiæ partem regendam elegit, in qua plurimum poſſidebat: Sed & Liciniũ ſub eo, in Italia Conſularem fuiſſe, apud Martyrologium legitur. [c] Antoninus quoque Pius Præfectos ſuos locupletauit, & ornamentis Conſularibus donauit. Marcus item Antoninus, inquit Capitolinus, [d] prouincias ex Proconſularibus, Conſulares aut ex Conſularibus Proconſulares, aut Prætorias pro belli neceſſitate fecit. Sub Antonino etiam Caracalla, Rutilianus Ciliciæ Conſularis præfuit. [e] Capitolinus quoque Pertinacẽ in prouincijs, quas Conſularis geſſit, ſordide ſe geſſiſſe ſcribit. Itaque Conſulares Magiſtratus prouincijs Conſularibus ius dixerunt, de quibus forte intelligit Vlpianus, [f] cum ait: Si mulier, & maritus diu ſeorſum quidem habitauerint, ſed honorem inuicem matrimonij habeant (quod ſcimus interdum, & inter Conſulares perſonas ſubſecutum) puto donationes non valere, quaſi durauerint nuptiæ. Conſulares appellare poteſt prouincijs Conſularibus pręfectos, qui domi uxores ex conſilio eiuſdem Vlpiani relinquebant. [g] Hi, quod Conſularibus ornamentis uterentur, Conſulares ſunt vocati; Sic Socrates D. Ambroſium Ligurię, Aemiliæque præſidem Conſulari dignitate honeſtatum fuiſſe ſcribit, & earum prouinciarum Conſularem dictum. Paulinus quoque in eius vita, ipſum Conſularitatis inſignia ſuſcepiſſe refert, ut Liguriam, Aemiliamque regeret. Sed & exercituum præfecti Conſulares vocabantur; Tacitus, [h] inferioris, inquit, Germaniæ legiones diutius ſine Conſulari fuere, donec miſſo Galbæ Vitellius aderat. & infra [i] de eodem loquens. Nec Conſularis, ait, legati menſura, ſed in maius omnia accipiebantur: ad Imperium enim aſpirabat: & iterũ, [k] ipſo Kal. Ianuarij die dirumpunt imagines Galbæ. Spectator flagitij Hordeonius Flaccus Conſularis legatus aderat. Hæc ille. Ita autem eſt nuncupatus, quia ex Conſularibus creabatur, ut vult Vegetius. [l] Sed Vlpianus quia Conſularibus inſignibus utebatur, [m] qui, inquit, exercitui præeſt licet Conſularibus inſignibus utatur, ignominiæ cauſa ab Imperatore miſſus nota laborat. Huic concinit quod Tacitus [n] ſcribit legati, ait legionum Conſularibus ornamentis donantur; ſic maiores prouincias adminiſtrantes, tanquam Conſularium inſignibus honeſtati, Conſulares ſunt appellati.

Erant inſignia Conſularium ſecures, faſces quos Proconſulum exemplo [o] ſex fuiſſe puto, ſella curulis, & vultus Principum pręmiſſi. Eodem modo Conſularis Byzacij appellatus eſt Honoratus, primus Conſtantinopolis vrbi Pręfectus, [p] & Conſularis aquarum ſub præfecto vrbi Romæ, [q] quem Conſulari veſte inſignitum fuiſſe cenſeo, ut illi Magiſtratui maieſtas adderetur.

a in Veſpaſiano cap. 4.

b in Agricola. Martyrolog. 7. et 12. Maij.

c 16. Kal. Martij. item 17. Iulij.

d in Marco Antonino.

e l. 1. C. de general. abolitio.

f in l. cũ hic ſtatus, § ſi mulier. ff de don. inter vir. & vxor.

g in l. obſeruare. 4. § proficiſci ff. de off. proconſ.

h lib. 17.

i eo. lib.

k eo. lib.

l lib. 2. cap. 9.

m in l. 2. § 1. de his qui notan. infam.

n lib. 17.

o l. antep. ff. de off. c. deleg.

p l. 1. C. de offic. comit. rer. priu.

q l. 1. C. de aquæduc.

NOTI

NOTITIA CONSVLARIS PALAESTINAE, CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione Clariſſimi Conſularis Palæſtinæ.

PRouincia Palęſtina.
Officium autem habet ita:
Principem de eodem Officio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Numerarium.
Ab actis.
A libellis.
Exceptores, & cæteros Cohortalinos, quibus nõ licet ad aliam tranſire militiam, ſine annotatione Clementiæ Principalis.
Ceteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem Conſularis Palęſtinę officium habent.

COMMENTARIVM.

CONSVLARES maiores Præſidibus, minores, verò Proconſulibus erant: medias enim prouincias regebant. [a] Præter inſignia prędicta in alijs etiam differebant: Conſulares enim mulieris imaginem habebant, quæ ipſis creditam prouinciam referebat. Item librum mandatorum nullis notis inſcriptum, quę in Correctorum, & Præſidum codicibus inciſę inueniuntur, quemadmodum in Oriente in Conſulari Palæſtinæ, & in Occidente in Conſulari Campaniæ cernitur. PALESTINÆ Cōſularis, vir, barba, & capillis demiſſis, pinnis aureis caput ornatus, ſedensque repræſentatur, librumq; mandatorũ viridi corio tectum, ac purpureo ſurrectoque tapeto, abaco inſtrato ſuffultum, tenet; item aureos Principes ſeſe amplectentes, aureæ pilæ præfixos, ipſe cingulo aureis bullis diſtincto, & ab humero dextro in ſiniſtrum latus demiſſo, enſem annectit, quem argenteo capulo promioente, aurata claudit vagina: Viridi verò pallio, dextro humero iniecto, ac genibus circumuoluto, dextra cornucopię aureis plenum premit, læua haſtam tenet, cui tabula altè eſt pręfixa, in qua ſcriptum eſt, PROVINCIA PALESTINA: pedes verò ac ſuras, purpureis ocreis infra genua eſt indutus, quas aurea virga à ſummo ad imum intercurrit. In miniuſcriptis purpureum palliũ geſtat: propè latomias, ſeu carceres, præruptis ſaxis munitos habere videtur. Hic Cōſularis, fortè in honorem Domini, in Palæſtina nati, cęterorum Conſularium exemplar, à Notitia poſitus eſt. In Occidente, pro viro Conſulari, imago fœminę prouinciam ſimulantis, cernitur, qualis in Conſulari Campanię ſpectatur, & quomodo vbique prouinciarum imagines in Notitia repræſentantur: Correctores verò, & Pręſides, pro mulieris imagine, effigiem oppidi tenebāt, quòd & ipſum prouinciam ab illis adminiſtratam referebat, vt in Thebaidis, & Dalmatię, Pręſidibus viſitur; Omnes tamen clariſſimi, præter paucos Præſides, perfectiſſimos nuncupatos, vocabantur: Nam & Theodoſius A. [b] Conſularem dignitatē clariſſimatum interpretatur. Hi appellatione GRAVITATIS, [c] aut ſynceritatis [d] honorabantur, etiam ab Imperatore cum ad eos ſcribebat, iidem iuſtiſſimi, & vigilantiſſimi dicebantur. [e]

a l. 1. C. vt omnes iudic. tam ciuiles quàm militares, ex prin.

b in l. 3. C. de domeſtic. & protector.
c l. 1. C. de offic. Cō. rer. priuat.
l. 3. C. de pedan. iudicib.
d l. 1. C. vbi cauſa fiſcales.
e l. 3. C. de offic. rector. prouinc.
f in Nouell. 8. §. hæc omnia.

Erant in Oriente Conſulares XV. In Occidente XXII. qui vſque ad Iuſtinianum permanſere, nam & ipſe Conſularium prouinciarum meminit, [f] quarum Cōſulares pro codicillis magiſtratus ſoluebant tribus chartularijs cubiculi aureos 9. Primicerio notariorum 24. eius adiutori 3. officio P.P. 40.

Officium habebant Conſulares, vt Pręſides, & alij clariſſimi: & olim binos Numerarios, vt pręfecti, quorum alter vectigalium, tributorum, & aliorum quæ ad largitionum curam pertinebant rationes tractabat, & ſummas pecuniarum, ad Procōſulem, vel theſaurorum Pręfectum delatas diligenter notabat. Alter verò, ea, quę ad Comitem rerum priuatarum ſpectabant, in codices referebat, vt bonorum in prouincia publicatorum, vel, quę alio modo ad fiſcum deuoluebantur, & quorundam vectigalium iura illi rationi aſſignatorum. Gratianus A. [g] In prouinciis ſingulis, inquit, duo numerarii, qui & tabularii, collocentur: quo ad vnum fiſcalis arcæ ratiocinium, ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur: Hactenus ille. Verum tempore huius Notitię ſingulos tantum Numerarios Pręſides, aliique clariſſimi habuere. Hi etiam tabularii vocati Præſidibus tributa non ſoluentium nomina ſuggerebant, Valētinianus A. [h] Qui numerarii, ait, appellari conſueuerant, Cōſularium atq; Pręſidum, duntaxat tabularii poſt hanc noſtram ſanctionem, vocabantur: ſcientes ſe tormentis eſſe ſubiectos, niſi iudicibus, vel exactoribus debitorum, aut reliquorum modum frequenter ingeſſerint, ſub actorum teſtificatione. Item Arcadius Imp. [i] Tabularios, inquit oporteret fideliter prouidere nomina debitorum: Hęc ille. Conſularibus verò Correctoribus, ac Pręſidibus Orientis, vnus ſufficiebat numerarius, qui vtroq; officio fungebatur. In Occidente, vbiq; apud omnes Pręſides, duo pro numerariis erant tabularii dicti, quēadmodum Valentinianus conſtituit, qui triennii tantum ſpacio, officio numerarii fungi poterant. [k] Cætera, quę de aliis Præfectorum officialibus diximus, hic repetita eſſe cenſeantur.

g in l. 4. C. de numerarijs.

h in l. 3. C. de numerar.

i in l. meſſis 7. C. de exactoribus.

K d. l. 2. in fi. C. de numerar.

De Correctoribus eorumque inſignibus. Cap. CLVI.

CORRECTORES medium inter Cōſulares, & Pręſides locum tenuiſſe, illiſque inferiores, his verò aliquanto digniores fuiſſe, ex ordine à Notitia obſeruato liquet. Hi antiquiſſimi fuiſſe videntur, ſi quidem Marmor ſupra portam Arimini, imperante Auguſto Correctores in Italia fuiſſe, ſignificat, id eſt ſequens.

IMP. CAESAR DIVI IVL. FI. AVGVSTVS PONT. MAX. COS. XXIII. TRIB. POT. XII. P.P. MVRVM DEDIT CVRANTE L. TVRNO SECVNDO APRONIANI PRÆF. VRBIS FL. ACTEIO V. C. CORRECTORE FLAM. ET PICENI. Sed hæc inſcriptio vitiata eſt, quia nullus Auguſto imperante Apronianus urbi pfuit, ſed Statilius Taurus & L. Piſo; vt Tacitus ſcribit. Quare intelligit Rufium Turcium Aproni anum, quem Marcellinus ſub Valentiniano vrbi præfuiſſe ſcribit. [l] Et pro Turno legendum Turcio, reponendumq; nomen Valentiniani pro Auguſto, puto vetuſtate corruptum marmor ab aliquo qui non intellexit, malè reſtauratum, certe ſub Seuero & Antonino Caracalla Correctores fuerunt: Eorum enim Hermogenianus, [m] & Papinianus [n] meminerunt. Poſt ipſos vnus totius Italię Corrector fuit: Spartianus enim ſcribit Tetricũ Tyrannum, ab Aureliano totius Italię Correctorem factum, id eſt Campanię, Samnii, Lucaniæ, Bruttiorum, Apulię, Calabrię, Hetrurię, Vmbriæ, Piceni, Flaminiæ, omniſque annonariæ regionis. Hic Magiſtratus per multa tempora continuauit: Nam Diocletianus Iulianæ ſcribens, [o] Si poſt diuiſionē, inquit, factam, teſtamenti virium emerſerit, oſtende hoc apud Correctorem virum clariſſimum amicum noſtrum; quem, Numidium tum Italię Correctorē ſignificari puto. [p] Ceionius etiam Ruffus Voluſianus ſub Cōſtantino, totius Italiæ annis octo Corrector exiſtit: [q] Sed diuiſa ab eo in regiones 17. Italia, duo in ea correctores ſunt relicti, vnus Lucanię, & Bruttiorum; [r] alter Apulię, & Calabriæ. Extra Italiam prouincię diu Conſulares tātum, aut Pręſides habuerunt, non Correctores. Vnde Accurſius non male eos pro Italiæ præſidibus interpretatur. [s] Tandem & prouinciis Correctores ſunt dati, id eſt Auguſtanicæ & Paphlagoniæ in Oriente, Et Sauię in Occidente. [t] Hi clariſſimi erant vt Pręſides; [u] ſed militibus Pręfecti, quos cum ſcientia Magiſtrorum puniebant.

l lib. 26.

m in l. ex omnibus. 10. ff de off. praeſ.
n in l. pen. ff. eo. tit.

o in l. 4. C. de rei. & fact. ignor.

p l. 3. C. quib. nō obijcit. long. tēp. praſcrip.
q ex marmore.
r l. 21. C. ad leg. Corn. de falſ. & l. 15. C. de decurionibus.
s in l. ex omnib. 10. ff de off. praeſid.
t l. 1. C. ut oēs iudic. tam ciuil. quam militares, et in d. §. hac omnia. Nouella 8.
u d. l. 1. C. ut oēs iudic. tam ciui. quā milit. et d. l. ſi poſt diuiſionem. 4. C. de iur. & facti ignor.

Chlamyde purpurea induti, vultus Principũ pręmittebāt, quemadmodũ in Correctore Calabriæ, & Apulię, Notitia oſtendit: Caſſiodorus in formula Rectoris, quem correctorem fuiſſe inſinuat. Te, ille inquit, prouincię Rectorem noſtra mittit electio, vt re vera corrigere nitaris, quos tibi commiſſos cognoſcis, chlamydis tuæ inter alia clauos intende, vt ſcias non inaniter poſitos; Hinc fit, vt cum publicum agentes purpuram cernerent, de vigore ſemper Principis admonerent; Tibi fiſcalium tributorũ credita monſtratur exactio, conſtat tuę fidei eſſe commiſſum Principi renunciare, quod in prouincijs

probatur

Digitized by Google

probatur emergere, Tu etiam Senatorem ibidem reſidentem iuberis audire, Tuum in præfecti militē, cum illius tantum conſcientia uindicare: Tuum nomen in ſubſcriptionibus inſſerunt honoratis prouincialibus anteferri: additur, quod à Principe frater uocaris: Hæc ille.

Alias Inſignibus à Conſularibus Correctores differebant, quorum ornamentis omnibus non utebantur, neque ut illi, mulieris imaginem, prouinciam ab ipſis adminiſtratam referentem, ſed oppidi idem ſignificantis effigiem præferebant, quemadmodum in Correctore Apuliæ, & Calabriç. in Occidente ſpectatur: in Oriente enim nulla Correctorum apparent inſignia. Notas etiam libris mandatorum inſcriptas, diuerſas à Præſidibus habebant; quibus Cõſulares carebant: Pro codicillis tamen magiſtratus ſoluebant quantum Conſulares.[a] Correctores à corrigenda prouincia dictos Caſſiodor. autumat:[b] Sunt, qui eoſdem Moderatores prouinciarum eſſe putant, qui & ipſi erant Clariſſimi:[c] ſed illud generale Rectorum nomen tẽpore huius Notitiç erat.[d] Verum Iuſtinianus nouos Moderatores, ſpectabiles factos, inuenit: ut Hellenoponti,[e] quos vult antiquo nomine à Græcis ἁρμοστὰς dictos. Idem habent officiũ Correctores, quod Conſulares & Præſides.

a d. Nouel. 8. ad fin.
b in formula Rectoris prouincia.
c l. unic. C. de off. cuſtod. Alex.
d ut in l. unic. C. de off. Comit. Orientis. l. 10. C. de aſſeſſorib.
e Nouel. 28. Arabia, Nou. 102.

DE THEBAIDIS, ALIISQVE Præſidibus, tum Clariſſimis quam perfectiſſimis, eorumq; inſignibus. Cap. CLVII.

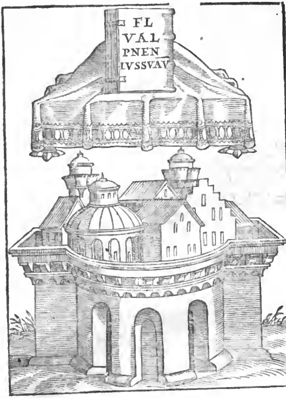
PLVRES prouincias prætorias, à Proprætoribus iuſſu Auguſti, adminiſtratas fuiſſe diximus; Alexander verò Imperator plurimas ex his in præſidales mutauit. Lampridius, Prętorias, inquit, pręſidales prouincias plurimas fecit. Denique prætoribus ſublatis, quæ ab illis regebantur, factæ ſunt præſidales, donec à Iuſtiniano renouati ſunt prętores. Itaque tempore huius Notitiæ prouinciæ omnes, aut Proconſulares, aut Conſulares, aut Correctoriç, aut Præſidales fuere.

C. de offic. præſid.

Pręſides & alij Clariſſimi, ut dictum eſt, ordinarij appellantur, quo nomine à ſpectabilibus diſtinguebantur. Valentinianus A.[f] In ſacris, ait, ſcriniis noſtris militātes in prouinciis a ſalutatione ordinarii, vel ſpectabiles iudices non arceant. Ita etiã intelligitur Theodoſii reſcriptum ad Rufinũ P.P.[g] prefectus, inquit, prætorio, Auguſtalis, ordinariorum ſub ſe iudicum examinandi flagitia, & ſuper his referendi, non amouendi, vel puniendi habeat poteſtatem; de præſidibus intelligit. Ægyptius enim Conſularem, aut maiorem Magiſtratum non habebat. Sic etiam ordinarias clariſſimorum Rectorum prouincias Iuſtinianus appellat,[h] quæ non à Comite aut Proconſule, ſed Præſidibus regebantur: Et ordinariam ſedem Præſidum Conſtantinus.[i] Nemo, inquit, poſt litem conteſtatam ordinariæ ſedis declinet examen: nec prius præfecti prętorio, aut Comitis Orientis, vel alterius ſpectabilis iudicis imploret auxilium quæ coram pręſide egerit. Item Valentinianus A.[k] Ordinariorum, ait, iudicum apparitores, nullo annorum numero, nulla ſtipendiorum contemplatione laxentur. Itaque a ſpectabilibus ordinarij ſeparantur, ſub quibus pręſides, & alii prouinciarum Rectores Clariſſimi titulo honeſtati continentur. Propriç tamen pręſides minoribus prouinciis imperabant,[l] qui & ipſi clariſſimi uocabantur,[m] paucis exceptis, qui erant perfectiſſimi, ut ſub Comite Orientis Arabiæ pręſes,[n] & ut puto, Iſauriç, quç minimç prouinciç habebantur, & a Ducibus, qui vicem pręſidum agebant, regebantur: pręſes frater à Principe appellabatur, Caſſiodorus.[o] A Principe, inquit frater vocaris. Iuſtiſſimi etiam ac vigilantiſſimi titulo honeſtabantur,[p] eos etiam ἀριστέας, ideſt optimos, aut pręliantiſſimos appellabant; ita apud acta Apoſtolorum,[q] Claudius Lyſias Felicem, & D. Paulus Feſtum vocant,[r] unde dicti optimates vrbium videntur, tanquam omnium pręſtantiſſimi.[s] A pręſide ad P.P. appellabatur.[t]

f in l. 5. C. de proxim. ſacr. ſcrin.
g in l. 2. C. de off. Præf. Aug.
h Nouel. 31. § cõſtituimus autē. ubi ſecunda vero & quarta ordinary.
i in l. 4. C. de in reſtit. omn. iud.
K in l. 4. C. de cohortal.
l l. 1. § Deo nobis. C. de off P. P. Afr. & l. 1. in prin. C. ut oẽs iudi. tã ciuil. quã milit. § illud, in Auth. de appel.
m l. 5. C. de pign. d. l. 1. in prin. C. ut omnes iud. tã ciuil. l. 2. C. de ordin. iud.
n l. ſũ reus 18. C. de pœnis.
o in formula Rectoris prouincia.
p l. 3. C. de offic. Rect. prou.
q c. 24.
r cap. 26.
s inc. fundamenta. § ne autem, electio. in 6.
t l. præcipimus. 32. § 1. C de appellat. § illud in auth. eod. tit.

NOTITIA
PRAESES THEBAIDOS
CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Clariſſimi Præſidis Thebaidos.

PROVINCIA Thebais.
Officium autem habet ita.
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Numerarium.
Ab actis.
Exceptores, & ceteros Cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clementiæ principalis.
Ceteri omnes præſides ad ſimilitudinem præſidis Thebaidę, Officium habent.

COM-

Digitized by Google

COMMENTARIVM.

a Dion. lib. 53.

QVINQVE faſces præmittebat,[a] cum libro mandatorum quibuſdam notis inſcripto, & viridi tegumento inuoluto, quem in auditorio penes ſe iudicans tenebat, quemadmodum in Thebaidis, & Dalmatię Præſidibus Notitia oſtendit. Præſides in Oriente imaginibus Principum carent, quas in Occidente præferunt: oppidique effigiem prouinciam à ſe rectam referentem, vt Correctores habebant. Præterea codicem mandatorum dorſo his notis inſcriptum, quibus Conſulares carent FL. VAL. PNEN. IVSSV AV. eas ita ſum interpretatus: Fœlix liber veniens a Laterculo primicerii Notariorum, & ornatijs iuſſu Auguſtali. Exemplo Præſidis Thebaidis ceteri Præſides eadē inſignia, & officium habent. Is fortè vt dignior pro aliorum exemplari eſt poſitus. Inſignia Præſidibus prælata fuiſſe ſupra diximus, & hoc etiam Martyrologium ſignificat, quod hæc uexilla appellat. Beatum enim Fabium martyrem cum ferre vexilla præſidialia recuſaret, primo in carcerem truſum, mox capite punitum fuiſſe ſcribit.[b] noluit forte vultus Principum conſecratos, qui adorabantur, uel alias idolorum imagines ferre. Per annum tantum prouincijs Præſides præficiebantur; ſed tempus arbitrio Principis prorogabatur, inquit Caſſiodorus.

b pridie Kal. Aug.

Hi ſunt tres Magiſtratuum prouinciarum ordines clariſſimi: ſuperſunt Perfectiſſimorum oſtendenda inſignia, quę nulla in Oriente à Notitia repręſentantur, ubi tamen conſtat Arabiæ, atque adeo Iſauriæ Pręſides hoc titulo honeſtatos.[c] Verum in Occidente in Dalmatiæ Præſide, perfectiſſimorum inſignia & officium demonſtrantur, quę fermè eadem erant, ſicut correctorum, & aliorum præſidum, nempè duorum Principum in unum virū deſinens imago, auratæ columellæ pręfixa, qua tamen Orientis præſides carent, item liber mandatorum viridi tegumento tectus, & abaco purpureo, ſurrectoque tapeto ſubſtrato impoſitus. Infra eſt oppidi effigies prouinciam à Rectore perfectiſſimo adminiſtratam referens, cuius nomen ſupra eſt inſcriptum. Notas tergo codicis mandatorum nullas inciſas habent. Horum officia, in nullo a Correctorum, aut Conſularium officiis diſcrepant: cum verò in quibuſdam à ſpectabilium & illuſtrium cohortalibus differrēt, pauca de his ſunt dicenda.

c in d. l. 18. C. de pœnis.

DE DIFFERENTIIS INTER *officia magiſtratuum.* Cap. CLVIII.

IDEM fermè erat Conſulariū, ac Correctorum Præſidumq; officium, quod & Pręfectorum, exceptis Singularis, qui inter clariſſimorum cohortales non nominantur, niſi ſub cæterorum apparitorum claſſe comprehēdantur, quemadmodum in Vicarijs Orientis, ſub hoc nomine videntur contineri. In Occidente verò in Vicariorum officiis ſingularij reperiuntur. In quibuſdam etiam illuſtrium & clariſſimorum officia differebant, nam horum apparitores conditionales cenſebantur, i. conditioni ſuæ obnoxij,[d] ut ſemel facti apparitores, ab officio, niſi primipili munere completo, liberari non poſſent: & ideo à Paulo Iurecon. perpetui appellantur.[e] pręſidis prouincię, inquit, officiales, quia perpetui ſunt, mutuam pecuniam dare, & fœnebrem exercere poſſunt. Quare Notitia ſubiicit, his non licere ad aliam militiam ſeu officium tranſire, ſine annotatione ſeu indulgentia clementiæ principalis. Idem affirmat Valentinianus.[f] Ordinariorum, inquit, iudicum apparitores, qui uel ſpeculatorum, uel ordinariorum attigerint gradum, nullo annorum numero, nulla ſtipendiorum contemplatione laxentur, prius quam primipili paſtū digeſta ratione compleuerint. Ipſorum quoque liberi patris fortunam ſecuti, eodem modo cohortales eſſe cogèbantur,[g] quod & in legionarijs militibus obſeruabatur, ut patris militis in bello defuncti, filius locum ſubiret.[h] Sic & tabularij Reipublicæ ſerui conditionales uocantur,[i] cęterum qui primipili munere functus erat, etſi ab officij onere liberabatur, curię tamen patriæ cōpellebatur ſeruire.[k] Illuſtrium vero aut ſpectabilium apparitores liberi nulla officii neceſſitate obſtringebantur.[l]

d l. 8. l. 17. C. de aduoc. diuerſ. iudiciorum, l. 1. & 2. C. ubi quis decur. vel cohort. alia. condit. conueniat.

e in l. præſidis, 34. ſi cert. pet.

f in l. 7. pen. & ult. C. de cohortalib.

g l. 12. C. de cohortalib. l. 1. & ſeq. C. de filijs offic.

h l. ſi C. eod.

i l. ſcripturas, 11. C. qui potiores in pign. hab. l. 7. C. de iure fiſci. l. 3. §. 7 & 8. C. Theo. de numerar. actuar.

K d. l. pen. & ul. C. de cohort.

l d. l. 7. C. de cohort. l. 1. & ult. C. de apparit. P. P.

2 Vt igitur clariſſimorum Magiſtratuum apparitores, ab alijs dignoſcerētur, diſcoloribus penulis, ſeu pallijs tegebantur, qualibus hodie Nuncij Taurinēſes utuntur: ſubtus verò pro cingulo, loro, aut faſcia lanea à dextro humero in ſiniſtrum latus deſcendēte cingebātur. Qui mos eſt antiquiſſimus, Gellius,[m] Tyro, inquit, Tullius M. Ciceronis libertus lictorē, vel à Lino, vel a Licio dictum ſcripſit, Licio enim tranſuerſo, quod Linium appellatur, qui magiſtratibus præminiſtrabant, cincti erant. Gratianus A.[n] Officiales, inquit, per quos ſtatuta cōplentur, ac neceſſaria peraguntur, uti quidem penulis iubemus, verum interiorem veſtem ad modum cinguli obſeruare, ita tamen ut diſcoloribus quoque pallijs pectora contegentes conditionis ſuæ neceſſitatem ex huiuſmodi agnitione teſtentur. Quæ verba de Clariſſimorum apparitoribus conditioni obnoxijs, non alijs intelliguntur.

m lib. 12. cap. 3.

n in l. 1. C. T. de habi. quo uti. deb. uti oport.

3 Eoſdem in albo cohortalium, ſeu matriculis ſatis erat ſcribi,[o] Spectabilium verò & illuſtrium apparitores Principis litteris probatorijs vocatus cōprobari oportebat.[p] In officio quoque Pręſidum nullus à libellis inuenitur, qui apud alios maiores prouinciarum magiſtratus frequentabantur, quia Pręſides ipſi per ſe precibus ſubſcribere tenebantur.[q] Tot etiam ex ſuo officio quotannis prouinciarum Rectores ad manſiones mittebāt, quot in ea prouincia curſus publici loca reperiebantur,[r] qui equis pabula exuberi curarent, & euectiones inſpicerēt, Præſidiq; ſubſcribendas offerrent, nè in illis abuſus committeretur.

o l. 10. C. de cohort. l. 16. C. de teſtam. milit.

p l. ult. ad ſi C. de diuer. offic.

q l. 2. C. de aſſeſſ.

r l. 34. 46. C. T. de curſu publ.

In cæteris omnium officia conueniebant eoſdemq; primates habebant, ut Principem, Corniculàrium, Commentarienſem, Adiutorem, Ab actis, Numerarium, Exceptores, & ceteros apparitores, quemadmodū Notitia in Præſide Thebaidis oſtendit. Omnium denique apparitores de ſuo officio Cancellarium eligebant.[s] Is eſt, quem vulgo ſecretarium, iura verò domeſticum vocāt.[t] Hæ ſunt illuſtrium, ſpectabilium, clariſſimorum, ac perfectiſſimorum ex laterculo maiore emiſſæ dignitates ſecundum Notitiæ ordinem explicatæ.

s l. nullus. 8. C. de aſſeſſor.

t l. 4. 3. 5. 6. 8. C. de aſſeſſor.

Alij quidam ſpectabiles reperiebantur, ut Tribuni Notarii[u] Magiſter cenſus.[x] Item alii clariſſimi, ut ſilentiarii.[y] Primicerii Scholarum, ſeu Comites ordinis ſecundi.[z] & Tribuni Prætoriani, notariique.[a] Inter perfectiſſimos quoque præter quoſdā prouinciarum magiſtratus, alij plures inueniuntur inter quos primicerius ſub Comite largitionū eminebant.[b] Sed Notitia de maioribus tantum, qui a laterculis prodibant, non alijs tractat. Cęterū quia inter utriuſque Orientis; Occidentiſque dignitates duo armaria libris referta reperiuntur, ne quid in hoc uolumine intractum relinquatur, & ipſa pro virium mearum tenuitate explicare conabor.

u l. 2. C. de primicer. & ſecund.

x l. orphanotrophos. 32. C. de epiſcop. & cler.

y l. ult. C. de ſilentiar.

z l. 2. C. de priuileg. ſcholar.

a l. 6. C. de aduo. diuer. iudic.

b l. 7. C. de palat. ſacr. larg.

Digitized by Google

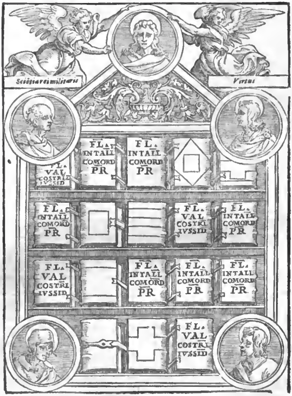
IN NOTITIAM IMP. ORIENT.

NOTITIA.

IMAGINES

ARMARIORVM.

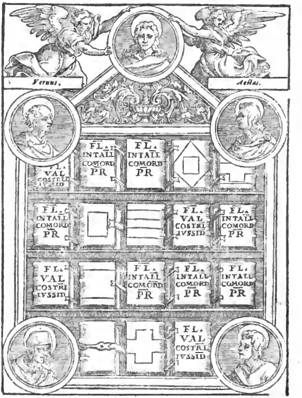
DIVINA PROVIDENTIA.

Auctoritas *Felicitas*

NOTI-.

DIVINA ELECTIO.

Autumnus. *Hyems.*

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

COMMENTARIVM.

De Armarijs librorum hic à notitia repræſentatis. Cap. CLIX.

ARMARIA inter vtriuſque Imperij dignitates inſerta in Thebaidis Præſidis atrio depicta fuiſſe Pierius [a] ſcribit: cuius verba ita ſe habent. In Theodoſij & aliorum qui eo ſeculo fuerunt Imperatorum inſignibus, in atrio Præſidis Thebaidos nuncupati, argumentum hoc pictum ſpectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum, officiorumque canone deſcriptum Romæ apud Maffeos inſpexi: Tabula eſt libris quodam ordine diſpoſitis onuſta, quorum nonnulli Syllabarij, quibuſdam notis inſcripti ſunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur, alij nihil præſcriptum habent. Supta tabulam faſtigium attollitur; in media cuius facie, genij duo, latum ſuſtentant orbem, in quo caput inſtar humani, cuius ita inſcriptio eſt DIVINA PROVIDENTIA: In angulis uerò tabulæ, quæ deſcriptos, vt diximus, libros continet, ſingulis capita ſingula ſunt appoſita, quorum ſuperius à dextra inſcriptionem circumductam oſtēdit VIRTVS, alterum à læua SCIENTIA, interius à dextra AVCTORITAS. Quartum à læua FOELICITAS. Quod quidem, ut puto innuit rerum omnium gerendarum ſummam à Deo primum emanare, eumque conciliandum in primis vt noſtra omnia fortunentur: Mox neceſſariam eſſe virtutem, quippè animoſum, aptum, & idoneum debere eſſe hominem, qui præclara ſit facinora aggreſſurus: Verùm virtutem ſolam parum prodeſſe, niſi acceſſerit diſciplina, cuius ſcientia eruditi, & tempora, & occaſiones internoſcamus: ſed enim & hæc, & illa vix ſufficient, niſi & auctoritas adiuncta fuerit, qua milites

[a] *lib. Hieroglyphicor. 32.*

tes

Digitized by Google

tes populique ſub Imperio contineantur, iuſſaque non cunctanter exequantur. Vnde legas de Veſpaſiano, cũ eſſet iam à militibus ſalutatus Imperator, auctoritatẽ,& quaſi maieſtatem quãdam inopinato ſcilicet, & adhuc nouo Principi defuiſſe, quæ non priùs acceſſerit, quam è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure ſedentem pro tribunali pariter adijſſent orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonſtratam à Serapide per quietem reſtituturum, oculos ſi inſpuiſſet, cõfirmaturum crus ſi dignaretur calce contingere: cumque vix fides eſſet, rem ullo modo ſucceſſuram, ideoque ne experiri quidem auderet. Extremò hortantibus amicis palàm pro concione vtrumque tentauit, nec euentus defuit, atque ita, quod primum deſiderabatur, auctoritatem indeptus eſt. Sed & quarta neceſſaria eſt, fęlicitas, quippè licet enim animis ualeas, experientia ſis eruditus, auctoritate præſtans, niſi tibi res fœliciter ſuccedat, ruere plerumque omnia, & elabi tu irritum experieris.

Addita huic & altera tabula, cum iiſdem libris, & librorum notis, & genijs in faſtigio orbem caput referentem ſuſtollentibus, ſed angulares circuli aſſiat adſcripta habent nomina ſingula, ſingulis. VER, AESTAS, AVTVMNVS, HYEMS, vt ſcilicet, admoneamur diligenter nos animaduertere debere, vt ſuo quæque tempore agantur, procurenturvè. Hæc Pierius, qui pauca ex multis explicat. Sed ego hæc aliter interpretor: Hic enim Primicerij notariorum, qui magiſtratuum inſignia in manu habebat, atque mandatorũ codices ſcribi curabat, & edebat, totamque ferè hanc Notitiam tractabat, officium & diligentiam repræſentari exiſtimo. Itaque libros Magiſtratibus tradendos in armario diſpoſitos oſtendit, qui ex notis, quibus ſunt inſcripti non rationum codices, vt opinatus eſt Pierius, ſed mandatorum, Magiſtratibus tradendi, eſſe dignoſcuntur. In manuſcriptis plures etiam dignitatum codicilli ſpectãtur, qui à maiore laterculo, & eodem Primicerio prodibant, ad quem omnium ferè dignitatum cura ſpectabat. Armaria quoque illa eſſe in quibus hi codices reponebantur, quattuor cõtignationes arguunt. Hic ergò præcipua magiſtratuum inſignia ideſt Principis mandata, a ſe accipienda Primicerius notariorum oſtendit. Hæc ab Auguſto inuenta fuiſſe Dion [a] ſcribit, quæ procuratoribus ſuis, Proconſulibus, & Proprætoribus ſeu Legatis dabat, & illorum particulæ ab Vlpiano, [b] & alijs recitantur. Illa diu intermiſſa Iuſtinianus renouauit, quæ mittenda prouinciarũ Præſidibus XVII. capitibus explicuit; [c] & laterculo maiore, ac legibus inſeri præcepit. Hæc, cùm primum in prouincias ueniſſent Præſides, clero, cum Epiſcopo, & populo metropolis conuocato, palàm legi & actis inſeri iuſſit, eorumq; exemplum publicè in omnibus prouinciæ ciuitatibus legendum proponi, ut omnes an mandata ſeruarentur, ſcire poſſent. [d]

a lib. 53.

b in l. ſolent. 6. §. ult. ff. de offic. proconſ.

c Nouella 17.

d §. pen. d. Nou. 17. & l. ult. C. eod. ſcilicet de mand. Princip.

Duplex autem armarium, duplicis prouinciarum Imperij Orientis, & Occidentis typum refert, ad quorum concordiam ſignificandam, vtrorumque codicum tegumenta, coloribus & notis ſibi reſpondentia cernuntur. In his colores quattuor exprimuntur, viridis, luteus ſeu aureus, purpureus, & ferrugineus huius loco manuſcripti codices, album ponunt: librorum tegumenta, pro magiſtratuum dignitatibus, varia reperiuntur: qui Illuſtribus tradebãtur, in vmbilico vultum Principis aureum, aut eius loco notas quaſdam habebant, quibus alij carebant: Codices manuſcripti albos ſiue argenteos, & aureis faſcijs in capitibus, & medio, cinctos, tam in Oriente, quàm Occidente, illuſtrium libros repręſentant. In meo codice, pro albo, purpureus color ſpectatur. Vicarii duo, & ipſe Primicerius Notariorum, omneſque rei militaris Comites, Duceſque notas ſuis libris inſcriptas habebant, quarum aliæ ſunt. FL. IN. TALL. COM. ORD. PR. quas ita ſum interpretatus, Fęlix liber iniunctus notarijs laterculi continens mãdata ordine primicerii. Aliæ ſunt, FL. VAL. COS. TRIIVSSI. D. quas ita expoſui Fœlix liber venit à laterculo continens ſacros titulos rerum largitionalium iuſſione diuina. Sic in iure debita fiſcalia vulgo tituli largitionales uocantur. [e] Verba quoq; diuinæ iuſſionis reperiuntur, & apud Iuſtinianum. [f] Alię notæ codicibus horum armariorum inſcriptæ in impreſſa Notitia non reperiuntur: at in manuſcritis hæ viſuntur. FL. VALL. P. N. EVS. IVSSV. DD. quas interpretor. Fœlix liber venit à laterculo primicerii Notariorum eius, iuſſu diuino. Cõſtat enim apud Petrum Diaconum has notas, EVS. ſignificare eius. Hæc inſcriptio in tergo Codicis mandatorum Præſidis Thebaidis inuenitur, qui in Notitia impreſſa loco EVS. habet E. N. IVSSV. AV. ideſt & Notariorum iuſſu Auguſtali. In eadem Notitia manuſcripta, in unius Codicis dorſo hæ notæ reperiuntur. FL. VALE. MAG. MEM. IVSSI. D. quæ ſunt pro inſignibus Magiſtri ſcriniorum Occidentis, & ſignificant. Fœlix liber uenit a laterculo edendus Magiſtro memoriæ iuſſione diuina: alias verò notas VALE. credo eſſe ſcribendas VALL. vt alię ſimiles ſunt in eodem armario FL. VALL. PNV. IVSS. DD. Difficile eſt has notas exponere, quas Iuſtinianus [g] ſigna, & compendioſa ęnigmata appellat: ſed quantum coniectura aſſequi potui, pro virium tenuitate explicare ſum conatus, ſi ſcopum non attigero, ſatis erit propius acceſſiſſe, aut ſaltem alijs acutioris ingenii verius interpretandi viam aperuiſſe.

e l. 2. C. de Canone, larg. tit.

f Nouel. 114.

g in l. 1. § ult. C. de vet. iure enucleando.

Armaria in ſummo faſtigata, binos vtrinque habent genios, purpureis ſtolis amictos, qui muliebre caput circulo incluſum, flexis genibus ſuſtinent, ſupra Orientale ſcriptum eſt DIVINA PROVIDENTIA; ſuper Occidentale, DIVINA ELECTIO: ſed in Vrſini codice primum eſt viri caput purpureo pallio humeris iniecto. Pierius ad Deum hęc refert, prout omnia ſunt referenda: ſed uereor itè humani Principis prouidentia ſignificetur, velut a Deo miniſtrantibus angelis ipſi inſpirata, quam ſub fœminæ effigie repræſentat; Inſinuat autem Principis diuina prouidentia afflati, orbem Romanum gubernari, qui libris mandatorum traditis magiſtratus ad illum recte adminiſtrandum inſtruit; ſimiliter diuina eius electio eſſe intelligitur, cum inſpirante Deo, viros ad hoc munus idoneos, & ſcientia, ac rerum vſu expertos legit. Actiones verò, & res Principis paſſim in iure diuinæ appellantur, ut diuina indulgentia, [h] diuina delegatio, [i] ſanctio, [k] domus, [l] & alia huiuſmodi. Eodem modo diuina eiuſdem prouidentia, & electio eſt appellata.

h l. 3. ff. de conſtit. Princip.

i l. pen. C. de appellat.

K l. 4. C. de tempor. appell.

l l. 7. C de ſacroſ. eccl. l. 8. C. de exactorib. tribu. l. 15. C. de re milit.

In ſingulis præterea vtriuſque armarii angulis, ſingula humana capita circulis incluſa ſpectantur, quę eodem oris & veſtium habitu ſibi reſpondent, primum enim ideſt Orientale armarium in ſummo a lęua habet hominis effigiem tonſo capite, tunica purpurea, & ſupra eam toga praſſina induti, cuius inſcriptio eſt, SCIENTIA REI MILITARIS; ſed in manuſcriptis eſt VIRTVS, vtrumque pro eodem Veteres habuere. Alterum quoque armarium ideſt Occidentale, in ſummo & ipſum à lęua eiuſdẽ oris, & habitus caput habet, cui inſcriptũ eſt VERNVS, hoc eſt primum tempus anni, adoleſcentię comparatum, qua ſcientiam rei militaris apprehendendam eſſe ſignificatur. Hæc enim ætas apta eſt ad diſcẽdũ, [m] & ob id ſcientiæ militari Ver reſpondet. Togam viridem geſtant, quòd hic color uerno tempori, quo omnia uirent in primis conueniat. Caſſiodorus [n] loquens de coloribus quattuor factionum aurigarum, quarum una praſſini coloris ver imitabatur. Praſſinus, inquit, uirenti uerno eſt dicatus, unde ſolet eſſe argumentum ſpei, quæ ex rei militaris ſcientia concipitur. Toga uerò propria eſt Romanorum ueſtis, [o] indicat in ea ipſos excelluiſſe. Rubeus color in tunica ſignificat partem caloris æſtiui ineſſe veri. In manuſcriptis, capita muliebria capillos in humeros ſpargunt.

m l. 37 ff. de adilitio edicto.

n lib. 3. variar. ad Fauſtum.

o l. 32 ff. de iure fiſci.

A dextera ſummi anguli armarij Orĩetalis eſt imago capitis muliebris cauo orbi incluſa, quæ ſupra

viridem

uitidem tunicam, togam geſtat roſeam, cui inſcriptũ eſt VIRTVS, ſed manuſcripti habent SCIENTIA REI MILITARIS. In eodem angulo alterius armarij, ſimile omnino caput huic reſpondet, cui inſcriptum eſt, AESTAS, quæ eum propter ardorẽ ignem immittut, roſeam togam induit: Caſſiodorus[a] Roſeus, inquit, æſtati flammeæ dicatus eſt: Hæc virilem ætatem, robore ſit maiam refert, cui æſtiui labores conueniunt. Robur enim pro virtute Veteres accipiebant, vt indicat Gordiani nummus, in quo ſpectatur Hercules nudus, cum claua, & inſcriptione VIRTVS AVGVSTI. ſignificant ergo hæ imagines, ea ſcientia rei militaris, virtutem & robur æſtati reſpondens oriri. Praſſinus color in tunica, forte denotat virtutem uirentem, rei militaris ſcientia produci, quemadmodum æſtas veri ſuccedens, eius viriditatem retinet: At manuſcripti togã æſtatis auream, tunicam verò rubram oſtendunt. Toga, Romanos, & eorum Imperium indicat quod virtute excelluit; ſicut & Virgilius[b] ſignificat.

a in loco ſup. cit.

b in 7. Aeneid.

Hinc progeniem virtute futuram
Egregiam, & totum quæ viribus occupet orbem.

A læua Orientalis armarij in imo eſt aliud caput humanum, duplici luteo circulo incluſum, ſubſcriptum eſt, AVCTORITAS. Caput purpureo pileo tegitur, tunica viridis ab humeris circa collum rubeo limbo ornata pendet; Ante pectus rubeum pallium à ſiniſtro humero deſcendit.

In imo læuæ Occidentalis armarij, eſt omnino huic ſimile caput, cui ſubſcriptum eſt, AVTVMNVS: Praſſina tunica, indicat verni aeris temperiem, & plenum virentibus fructibus autumnum redire, pallium rubens ante pectus eo tẽpore adhuc æſtatem caleſcere oſtendit; fœcunditas verò fructuum in primis adſcribitur autumno, quod & Vergilius[c] hoc carmine cecinit.

c in 2. Georgic.

Et varios fœtus ponit autumnus, & alte
Mitis in apricis coquitur vindemia ſaxis.

Ob id eum Græci [illegible] vocant: ſignificatur autem ex ſcientia rei militaris, & virtute auctoritatẽ, ac imperium, eum utilitate, & commodo acquiri. quod in primis Romano contigit Imperio. Pileus purpureus caput tegens, ſapientiæ ſignum eſt, ut Heſychius & Pierius volunt, propterea quod in capite cerebrum ſapientiæ eſt organum: Purpura Principis propria, eius prudentiam, & imperium inſinuat: autumnus & ipſe capite tecto pingitur, ob ventos & aeris frigiditatem, quibus vexatur, vnde noxius ab Hipocrate prædicatur: ſed in manuſcriptis hæc duo capita ſunt mulierum, ſparſis in colla capillis cum croceis pallijs humeris iniectis.

In imo dexteræ Orientalis armarij, vltimum eſt caput hominis, duplici & ipſum orbi cauo, luteoque incluſum, cuius humeris rubens tunica pendet, praſſinum pallium ante pectus tegit, ſubſcriptum eſt, FELICITAS, cui in occidentalis armarij parte dextra, ſimile caput reſpondet; infra ſcriptum eſt HYEMS, quæ ex praſſino pallio ſuperiore, Veri ſe obuiam ire oſtendit; rubens tunica æſtatem mox reuerſuram indicat: Id tempus autem, quo fructibus fruimur, felicitati aptum eſſe conſtat, & genio opportunum, quod & Virgilius[d] ſignificat.

d in 1. Georgic.

Frigoribus parto agricolæ plerumque fruuntur,
Et mutua inter ſe læti conuiuia curant.
Inuitat genialis hyems, curaſque reſoluit.

Itaque ea ſcientia rei militaris uirtus, ex virtute auctoritas, ex auctoritate fœlicitas prouenit, quæ omnia Imperio Romano contigere. In manuſcriptis pro hyeme eſt mulier, pallio purpureo caput, tergumque, & pectus tecta. Hanc ante duæ albæ corniculæ, quæ auerſæ conſpiciuntur, ſunt Hyemis ſymbolum, inquit Pierius.[e] albæ propter niuem hyemalem oſtenduntur. Ego eas hic concordiæ typum eſſe puto, ob cariam fidem, quam inter ſe ſeruant. Principum enim cõcordia, & mutui amoris candor, per albas aues inſinuatur. Summatim verò plurimi codices ordine diſpoſiti, rectam Imperij Romani Magiſtratũ adminiſtrationem repræſentãt, quæ ea libris mandatorum ipſis traditis, indicatur. Explicitis Romani Orientalis Imperij dignitatibus, ad Occidentales Notitia tranſit, quas pro viribus interpretari conabimur.

e auctoritate Heſiodi & aliorũ.

Finis Primi Libri, Et dignitatum Rom. Imperij Orientalis.

GVIDI PANCIROLI
Commentariorum,
IN NOTITIAM VTRANQVE IMPERII ROMANI,
Liber Secundus.

IN QVO DIGNITATES ET ADMINISTRATIONES, tàm Ciuiles, quàm Militares in partibus Occidentis exactè declarantur.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Cui adiectus etiam eſt eiuſdem Auctoris Libellus de Magiſtratibus Municipalibus.

VENETIIS.

Apud Ioan. Antonium, & Iacobum de Franciſcis.
M D C I I.

Digitized by Google

DE OCCIDENTALIS IMPERII:

Dignitatibus tàm Ciuilibus, quàm Militaribus.

LIBER SECVNDVS.

NOTITIA.

NOTITIA DIGNITATVM OMNIVM tàm Ciuilium, quàm Militarium, in partibus Occidentis.

De initio, terminis, diuiſione, ac dignitatibus Imperij Occidentalis.

CAPVT I.

COMMENTARIVM.

IMPERIVM Roma. ab Auguſto penes vnũ Principem vſq; ad M. Antoninum, & Verum continuauit: Hi ſimul primi imperare cœperunt; deinde Seuerus cum Antonino filio, & alij; ſed hi nullam prouinciarum diuiſionem fecerunt; cum ſemper apud maiorem tota auctoritas permaneret. Probus & Florianus primi [a] in diuerſis partibus, ſed paucis menſibus regnarunt. Cum verò Diocletianus, & Maximianus principatu ſe abdicaſſent, Orientem cum Illyrico, Gallerio Maximino; Conſtanti verò Chloro Conſtantini Magni patri, cum Africa Occidentis partes aſſignarunt. [b] Sed is; Italia tum à Maxentio occupata, ultra alpes Cottias tantum regnauit. Poſt hos Magni Conſtantini filij aliter Imperium diuiſerunt; quod fratribus extinctis, primo in Conſtantium, mox in Iulianum apoſtatam in ſolidũ peruenit, donec Valentinianus illud denuo cum fratre eſt partitus; Orienteque Valenti tradito, Occidentem ſibi retinuit; quorum deficientibus ſucceſſoribus, ſolus Theodoſius Magnus rerum potitus, Arcadio Orientem, Honorio Occidentẽ, id eſt Italiam, Gallias, Hiſpaniam, Britanniamque, & Africam dedit, [c] ad fines Meridiem verſus ad Berenicen ultimam ciuitatem Cyrenaicæ ſeu Libyæ ſuperioris, quæ Pentapolis, à numero quinque vrbium dicebatur, ſunt poſiti; inde Africa minor ſeu Tripolitana a Syrtibus, & a Boreo promõtorio Occidentalis Imperii initium fuit. Ad Septentrionem verò Princeps Orientis Macedoniam, cum Myſia prima & ſecunda, vſque ad Scardum montem, ſeu Drilonem fluuium, & Danubium tenuit. Vltra Pannoniã & Dalmatiam, omnia ad Occidentale Imperium ſpectabant, quemadmodum ex Notitia, & Procopio [d] deprehenditur, qui Honorio imperante Occidentale Imperium à Gadibus meridiem verſus vſq; ad fines Africanæ Tripoleos itineris dierum XC. fuiſſe ſcribit, ab altera Herculis columna ſecundum Europæ littus vſque ad Sinum Ionium dierum LXXV. Orientis verò Imperium à finibus Cyrenes vſq; ad Epidamnum ſeu Dyrrachium nauiganti iter CXXII. dierum fuiſſe, & Byzantio ad Iſtri oſtia dierum XXII. E Chalcedone in Phaſim fluuium dierum XL. addito itinere Dyrrachio Conſtantinopolim vſque totum Orientale Imperium ambitum dierum 347. habuiſſe memorat. Notitiæ tempore hęc Imperii Romani diuiſio fuit, quæ in pluribus militum inſignibus decuſſatis repræſentatur, in quibus Orientis, Africæ, Illyrici, & Occidentis partitio duobus typis indicatur, Orbe ſcilicet hoc O linea una per medium ducta diuiſo, aut cruce obliqua inſtar literæ X, diſtincto. Relictæ autem ſunt Orienti prouinciæ L X. videlicet ſub P. P. Orientis L. ſub P. P. Illyrici X. Occidenti LVIII. ex quibus XXIX. P. P. Italiæ parebant, totidem Præfecto Galliarum. Communi tamen conſenſu, vterque Princeps res Imperii ſemper adminiſtrauit, leges coniunctim promulgauit, arma coniunxit, ac ſimul Conſules creauit; quorum alter Romæ, alter Conſtantinopoli reſidebat, ut duo dimidia coniuncta viderentur Imperia. Ob duplicem verò adminiſtrationem, dignitates, & magiſtratus geminari oportuit, qui ſimiles, ac ferme iidem vtrobique creabantur, & ſi ob regionum, & rerum diuerſitatem, in quibuſdam differebant. Poſt operis inſcriptionem ſequitur in Notitia index dignitatum Imperii Rom. Occidentalis: Quarum nomina & ſeriem prius nolui hac in Tabella proponere Lectori.

[a] ... auctore Zona... ra.

[b] vt Aurelius Victor de Caſa... ribus & aliȷ ro... ferunt, vt Oroſ... lib. 7. ca. 25. qui hanc primã Im... perij diuiſionẽ fuiſſe dicunt.

[c] Zoſimus, in ... .4.

[d] in 1. de bell. Vandalic. in princ.

P 2 Dignita-

Annonarij Tuſciæ, & Vmbriæ.
Piceni ſuburbicarij.
Campaniæ.
Siciliæ.
PER Africam duo.
Byzantij, alia Byzatij.
Numidiæ.
PER Hiſpanias tres.
Beticæ.
Luſitaniæ.
Galleciæ.
PER Gallias ſex.
Viennenſis.
Lugdunenſis primæ.
Germaniæ primæ.
Germaniæ ſecundæ.
Belgicæ primæ.
Belgicæ ſecundæ.
PER Britannias duo.
Maximæ Cæſarienſis.
Valentiæ.

Correctores tres.

PER Italiam duo.
Apuliæ, & Calabriæ.
Lucaniæ, & Brutiorum.
PER Pannoniam vnus, Sauiæ.

Præſides triginta vnus.

PER Illyricum quattuor.
Dalmatiarum.
Pannoniæ primæ.
Norici Mediterranei.
Norici Ripenſis.
PER Italiam ſeptem.
Alpium Cottiarum.
Rhetiæ primæ.
Rhetię ſecundę.
Samnij.
Valeriæ.
Sardiniæ.
Corſicę.
PER Africam duo.
Mauritaniæ Sitifenſis.
Tripolitanæ.
PER Hiſpanias quattuor.
Tarraconenſis.
Carthaginenſis.
Tingitaniæ.
Inſularum Balearium.
PER Gallias vndecim.
Alpium maritimarum.
Alpium Pœninarum & Graiarum.
Maximę Sequanorum.
Aquitanicæ primæ.
Aquitanicæ ſecundæ.
Nouem populanæ.
Narbonenſis primæ.
Narbonenſis ſecundæ.
Lugdunenſis ſecundæ.
Lugdunenſis tertiæ.
Lugdunenſis Senonicæ.
PER Britannias tres.
Britanniæ primę.
Britannię ſecundę.
Flauię Cęſarienſis.

COMMENTARIVM.

NOTITIA, & Orientis dignitatib. explicatis, Occidentales eodem ordine repræſentat; primo Illuſtres, deinde Spectabiles, poſtremo Clariſſimos, Perfectiſſimosq; recenſet. Inter Illuſtres, quẽadmodum in Oriente fecerat, duos Præfectos Prætorio, Italiæ, & Galliarum, Præfectumq; Vrbi præmittit. Sed Gallijs hoc tempore a Barbaris magna ex parte occupatis, eius Præfecti inſignia omittuntur. In numero tãtum magiſtratuum Orientale Imperium ab Occidentali diſcrepaſſe videtur. Inter Illuſtres enim pro quinque magiſtris Orientis hic tres tantum recitantur, duo in præſenti, alter peditum, equitum alter: Tertius & ipſe equitum per Gallias, prout Conſtantinus diſtinxerat, qui peditũ magiſtros, ab equitum præfectis diuiſerat. In Oriente quinque magiſtri mixtim equitibus, peditibusque imperabant.

Inter Spectabiles quoq; Proconſules numero diſferebant, qui in Oriẽte duo reperiebantur, Aſiæ & Achaiæ; Hic unus tãtum Africæ. Vicarij etiam quattuor totidem Diœceſes Orientis gubernabant, ſex in Occidente. Hic aũt animaduertendam eſt, dum legitur Proconſul Africæ, cuius Vicarij ſex; intelligendum eſt, cuius ſcilicet Africæ, nõ Proconſulis, quia ſoli Præfecti Vicarios habebant, non Procõſules: inter hos eſt Vicarius VII. prouinciarum, ita tũ Galliæ videntur appellatæ, etſi re vera XVII. prouincias continerent, quia ad VII. redigebantur, ut infra ſuo loco explicabitur, Vetuſtus tamen codex legit, Proconſul Africæ unus. Comites etiam Orientales ab Occidentalibus numero diſcrebant: nam in Oriente duo tantum erant, ſex in Occidẽte. Similiter Duces Orientis XIII. numerantur, Occidentis XII. Clariſſimorum quoque numerus diſſidebat; Siquidem in Oriente XV. Conſulares reperiebantur, in Occidente XXII in quibus Codex impreſſus deficit. Nam XX ſolum numerat, quibus duo in fine addendi, ſcilicet per Britannias duo, Maximæ Cæſarienſis, & Valentiæ, qui numerum XXII. complent. Correctores etiam duo erant Orientis, tres Occidẽtis. Item illius Præſides XL. huius XXXI. quibus Mauritaniæ Cæſarienſis Præſes deeſſe videtur; ſed quia eius prouinciæ Dux etiam præſidis officio fungebatur, non Præſidibus, ſed Ducibus adſcribitur. Vere tamen XXXII. erant præſidales prouinciæ, inter quos perfectiſſimus nullus in hoc indice nominatur, qualis in calce operis præſes Dalmatiæ cum ſuis inſignibus repræſentatur. Nullus verò in Oriente perfectiſſimus apparet, ubi tamen duos fuiſſe dixi. quia in hac dignitate explicanda non multum Notitia laborauit. ſinguli igitur magiſtratus ſuis locis quo ordine, in Oriente cuiuſque inſignia & officia ſunt oſtenſa infra exponentur: & a P.P. Italiæ, tanquam digniori auſpicabimur.

DE PRAEFECTO PRAETORIO Italiæ. Cap. II.

ANTE Valerianum duo tantum in ſolidum erant P. P. poſtea diuiſas regiones habere cęperunt. Ragonius enim, ut auctor eſt Spartianus in Balliſta Tyranno ſub Valeriano Illirico, & Gallijs præfuit: primus verò Cõſtantinus quattuor

 inſtituit,

inſtituit, inquit Zoſimus.[a] vnum Orienti, ſecundũ Illirico, tertium Italiæ, Africæque præfecit, quartũ Gallijs, Hiſpanijs, & Britanniæ, idq; obſeruatũ eſt, & ſub Conſtantio, qui ad Taurum P.P. ſcribit,[b] quem Italiam rexiſſe Ammianus[c] affirmat. Sed idem ſcribit.[d] Mamertinum Iuliano Apoſtata imperante, Italiæ, Illyrici, & Africæ præfectum prętorio fuiſſe. itaque Illyricum non ſemper ſuum præfectum habuit. Verum diuiſo inter Valentinianum, & Valentem Imperio, quemadmodum auctor eſt Marcellinus, Præfectus Italiæ ſolum Illyricum Occidentale obtinuit, quod prius totum ſuo parebat Pręfecto. Valentinianus enim Puleinio,[e] item Fabiano[f] P.P. Italiæ & Illyrici ſcribit: Galliæ Præfectus ut prius erat, permanſit. Sed præfectus Italiæ in Principis Comitatu degebat, ſicut & præfectus Orientis Cõſtantinopoli, qui præfecti prætorio Comitatus uocabatur.[g] Italiæ ergo præfecto tres nobiles, amplęque traditæ ſunt Diœceſes. Italia, Illyricum, & Africa.[h] Quare idem P.P. Illyrici, Italięq; appellatur: Ad quem à præſidibus prouinciarum[i] ipſi commiſſarum appellabatur.[k] Conſtantius,[l] ad Taurum P.P. Italiæ, De Sardinia, inquit, Sicilia, Campania, Calabria, Brutijs, & Piceno, Aemilia, & Venetia & ceteris, interpoſitas appellationes laudabilis ſublimitas tua more ſolenni debebit audire. A Spectabilibus quoque ad eundem, & Queſtorem palatij prouocabatur, officio tamen præfecti litigantium acta excepiente, & iudicata exequente.[m] In Iuſtiniani Codice nulla Pręfectorum Italię, aut Galliarum fit mentio; ſed tantum Orientis, & Illyrici, ſcilicet Orientalis, quia eo tempore extinctum erat Occidentis Imperium. Ipſe verò Africà denuo recepta, illi proprium Præfectum adiecta Sardinia tradidit. Italiæ ſerius recuperatæ ſuus Pręfectus redditus non inuenitur. Eam quidem a Narſete Eunucho rectam fuiſſe conſtat; ſed eius magiſtratus titulus in iure non apparet. Qui poſt eum fuerunt Exarchi, ideſt præcipui Pręſides ſunt uocati. Præfecti verò Eparchi dicebantur.

a lib. 2.
b l. 49. C. Theo. de Decur.
c lib. 21.
d lib. 26.
e l. 26. C. Theo. de oper. pub.
f l. pen. C. de con trah. empt.
g l. præcipimus. 32. C. de appel.
h l. 21. C. Th. de nauicul.
i l. 15. C. Theo. de appel.
k d. l. præcipimus. 32. C. de app. §. illud, & §. illo in auth. eo. tit.
l in l. 27. C. Theo. eod. tit.
m §. 1. in Auth. de adminiſt. offi. in ſacr. app.

NOTITIA

INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS, PRÆFECTI

Prætorio per Italias.

Digitized by Google

ITALIA ILLYRICVM AFRICA.

BIBLIOTECA ... ROMA

COMMENTARIVM.

OMNIA Orientis Pręfectorum inſignia, & ornamenta officiumque, Præfectus Italiæ tenuit, ſcilicet auratum Carpentum quattuor albis equis tractum, & vultus Principium: præterea abacum albo tapete inſtratum, qui librum erectum, purpuraque tectum binis hinc inde Cereis accenſis ſuſtinet: In cuius medio aureum Principis caput ſpectabatur. In manuſcriptis argenteum tergum, aureæ faſciæ in capitibus, & medio cingunt. Præferebat quoque effigies trium mulierum, vaſa aureis plena geſtantium; quæ capita aureis pinnis ornatæ, purpurea pallia auro circum texta, & in humeros, demiſſa velantur. Talaribus, albiſque tunicis indutæ, nudis pedibus incedunt: Primæ inſcriptum eſt ITALIA. Secundę ILLYRICVM. Tertiæ AFRICA. In Vrſini codice rubris Cothurnis euinctæ, pallijs humeros tegunt. Italiæ XVII. fuere prouinciæ, Illyrici VI. Africæ VII. Harum trium Dioeceſeon hic P. P. totidem Vicarios habuit, videlicet Romæ, Italiæ, & Africæ: Illyrici verò tum deuaſtati, nullum Notitia Vicarium ponit, eius tantum Dioeceſim in indice nominat; antea tamen fuiſſe, quem infra ſuo loco poſt alios reſtituere conabor. idem omnino officium hic Præfectus habet, quod alij Orientis, & latè ſupra eſt explicatum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Præfecti Prętorio Italię Diœceſes infraſcriptę.

Italia, Illyricum, Africa.

Prouincię Italiæ decem & ſeptem.

VENETIAE.
Aemiliæ.
Ligurię.
Flaminiæ, & Piceni Annonarij.
Tuſciæ, & Vmbrię.
Piceni Suburbicarij.
Campanię.
Siciliæ.
Apulię, & Calabriæ.
Lucanię, & Brutiorum.
Alpium Cottiarum.
Retiæ primę.
Retię ſecundæ.
Samnij.
Valerię.

Sardiniæ.
Corſicæ.

Illyrici Sex.

Pannoniæ Secundæ.
Sauiæ.
Dalmatiarum.
Pannoniæ primæ.
Norici Mediterranei.
Norici Ripenſis.

Africæ Septem.

Byzacium.
Numidia.
Mauritana Sitifenſis.
Mauritania Cæſarienſis.
Tripolis.
Præfectus Annonæ Africæ.
Præfectus fundorum patrimonialium.
Officium viri illuſtris Pręfecti prætorio Italiæ.
Princeps.
Cornicularius.
Adiutor.
Commentarienſis.
Ab actis.
Numerarij.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores Singularij.

COMMENTARIVM.

QVEMADMODVM in numero magiſtratuum Orientale Imperium ab Occidentali differebat, ita in Dięceſibus Vicariorũ diſcrepabat. Præfectus enim Orientis quinque Diœceſibus præerat. Præfectus Italiæ tribus tantum, Italiæ, Illyrici, & Africæ. Italiæ prouinciæ erant XVII. Illyrici VI. Africæ VII. Vt apud Notitiam ſcriptum extat, ſed verè non erant niſi V I. computata in his etiam Mauritania Cęſarienſi à Duce adminiſtrata, & ſupra in indice omiſſa, quoniam à Duce regebatur, & Africa, à Proconſule recta, ideoque omiſſa, quia inter Conſulares, aut Pręſidales non numeratur. Verum numerus augetur, quoniam inter prædictas V I I. Africæ prouincias Notitia Præfectum annonæ Africæ, & Præfectum fundorum patrimonialium recenſet, quem eum eſſe puto, qui Gildonis patrimonium procurabat, & officium quemadmodum Comes rerum priuatarum habebat, & fere illi ęquabatur, vt in eo dicetur. Hi tamen prouinciarum rectores non erant, ſed quia amplam habebant adminiſtrationem, Præſidibus comparabantur, & pars diœceſis Africanæ habebantur, de quibus infra ſuo loco dicetur. His ergo duobus præfectis ademptis, prouinciæ Africæ VI. remanebant, duæ Conſulares, Byzatium & Numidia, tres Præſidales, & ſi Notitia in indice duas tantum ponat, ſcilicet Mauritaniæ duæ, Sitifenſis, & Cæſarienſis. & Tripolis His addenda eſt Africa cum Proconſule. itaque ſunt V I. prouinciæ.

Idem omnino officium hic Præfectus, quod alij P.P. Orientis habent; Quare quæ ibi dicta ſunt, hic repetenda non putaui. Vt autem apertius huius Pręfecti pateat imperium, eorum, quibus præerat, breuiarium appoſui. Poſt hunc ad alium P.P qui ſecundum inter illuſtres gradum tenet, erit tranſeundum.

PRAEFE-

Digitized by Google

Præfectus P. — Quibus imperaret.

P. P. Italiæ parebant prouinciæ XXIX. Vicarij III.

- *Proconſul Africę I.* — *Africa.*
- *Vicarius Romæ, cui prouincia X.*
  - *Conſulares IIII.*
    - *Campania*
    - *Tuſcia*
    - *Picenum Suburbicarium*
    - *Sicilia.*
  - *Correctores II.*
    - *Apulia Calabriaque*
    - *Brutij*
  - *Pręſides IIII.*
    - *Samnium*
    - *Sardinia*
    - *Corſica*
    - *Valeria.*
- *Vicarius Italię VII.*
  - *Conſulares IIII.*
    - *Venetia & Hiſtria*
    - *Aemilia*
    - *Liguriæ*
    - *Flamminia & Piceni annonarij.*
  - *Pręſides III.*
    - *Alpes Cottiæ*
    - *Rhetia prima*
    - *Rhetia ſecunda.*
- *Vicarius Africæ V.*
  - *Conſulares II.*
    - *Byſantium*
    - *Numidia.*
  - *Præſidum III.*
    - *Tripolitana*
    - *Mauritiana Sitifenſis*
    - *Mauritiana Cæſarea*
- *Vicarius Illyrici VI.*
  - *Conſularis I.* — *Pannonia ſecunda.*
  - *Corrector I.* — *Sauia.*
  - *Præſides IIII.*
    - *Pannonia prima*
    - *Noricum Mediterraneum*
    - *Noricum Ripenſe*
    - *Dalmatia.*

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Præfecti Prętorio Galliarum Diœceſes infraſcriptæ.

Hiſpaniæ ſeptem Prouinciæ. Britanniæ.

Prouincię Hiſpaniæ ſeptem.

BAETICA.
Luſitania.
Callecia.
Tarraconenſis.
Carthaginenſis.
Tingitania.
Baleares.

Prouincię Galliarum decem ſeptem.

VIENNENSIS.
Lugdunenſis prima.
Germania prima.
Germania ſecunda.
Belgica prima.
Belgica ſecunda.
Alpes Maritimæ.
Alpes Penninæ, & Graiæ.
Maxima Sequanorum.
Aquitania prima.
Aquitania ſecunda.
Nouem populi.
Narbonenſis prima.

Narbo-

Narbonenſis ſecunda.
Lugdunenſis ſecunda.
Lugdunenſis tertia.
Lugdunenſis Senonia.

Britanniarum quinque.

MAXIMA Cęſarienſis.
Valentia.
Britannia prima.
Britannia ſecunda.
Flauia Cæſarienſis.
Officium viri Illuſtris Præfecti Prætorio Galliarum.
Princeps.
Cornicularius.
Adiutor.
Commentarienſis.
Ab actis.
Numerarij.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores ſingularij.

COMMEMTARIVM.

DE PRAEFECTO PRAETORIO Galliarum. Cap. III.

CONSTANTINVS quarto Præfecto Prætorio, inquit Zoſimus, [a] trans Celtas & Hiſpanos cum inſula Britanniæ commiſit; Sed & ſi pluribus regionibus pręeſſet, à Gallijs Italiæ proximioribus, & opulentioribus, P.P. Galliarũ eſt appellatus. Ita Valentinianus Viuentium,[b] Florentium,[c] & Antonium.[d] Arcadius Vincentium,[e] Honorius Dardanum [f] appellant. Itaque XXIX. prouincijs imperabat, VII. in Hiſpania; XVII. in Gallijs; & V. in Britannia. His omnibus in tres Diœceſes diuiſis, totidem Vicarios præfecit. Verùm Britannia, & Hiſpania, Gallijſque a Barbaris captis, [g] hic P.P. eſſe deſijt, vnde nulla eius hic repræſentantur inſignia, tantùm recitantur Dięceſes, & officium, quod idem eſt cum Præfecto Prætorio Italię: vel fortè quia eadem, quę & P.P. Italię geſtabat inſignia, fruſtrà viſum eſt ea repeti. Elenchus, in quo hæ Diœceſes recitantur, eſt mendoſus. Tres enim recenſentur. Prima Hiſpaniæ. Secunda ſeptem prouinciarum, legendum eſt XVII quæ prouinciarum, quæ erant in Gallijs. Tertia Britannię in quinque prouincias diuiſa. Hiſpania verò VII habebat. Nullam verò Iuſtinianus in ſuo catalogo Præſidum [h] harum prouinciarum tum Romanum Imperium non agnoſcentium, mentionem facit. His ſummatim de Præfectis Prætorij Occidentis degustatis ad tertium, Occidentis illuſtrem, id eſt Præfectum Vrbi progrediamur.

a lib. 2.
b in l. 2. C. de relatio. l. vnic. C. ne opera a collato. exig.
c l. 3. C. Theo. de conſ. ſiue adſer.
d l. decursiones. 16. C. de quæſtio.
e l. 1. 2. & 3. C. C. de his qui conditio pr. pr. reliq.
f l. 171. C. Th. de decurio.
g Nicepho. l. 14. c. 56. Pa. Diacon.
h in Nouel. 8. ad fin.

DE PRAEFECTO VRBI ROMAE. Cap. IIII.

PRÆFECTVS Vrbi Romæ ab Auguſto potius reſtitutus, quàm inuentus videtur. Nam vt Tacitus [i] ſcribit. Antea profectis domo Regibus, mox Magiſtratus, ne vrbs ſine Imperio foret, vnus in tempus deligebatur, qui illis abſentibus ius diceret, ac ſubditos moderaretur, feruntque a Romulo Dentrem Romulium, poſt à Tullo Hoſtilio, Numam Martium, & à Tarquinio ſuperbo SP. Lucretium vrbi impoſitos. Ceterũ Auguſtus bellis ciuilibus implicitus, Cilnicum Mœcenatem, equeſtris ordinis virum Romæ atque Italiæ præpoſuit. Mox rerum potitus, ob magnitudinem populi, ac tarda legum auxilia, ſumpſit è Conſularib. qui coercerent ſeruitia, quod ciuium audacia turbidum, niſi vim metuat. Primuſque Meſſala Coruinus eam poteſtatem, ſed paucos intra dies finem accepit, quaſi neſcius exercendi. Tum Taurus Statilius, quanquam prouecta ætate egregie tolerauit. Dein L. Piſo per XX. annos pariter probatus, publico funere ex decreto Senatus celebratus eſt. Hæc Tacitus. Fuit hic vnus ex his, ad quos Horatius poeticam ſcripſit, & anno à Chriſto nato XXXIII. & Imperij Tiberij XVII. deceſſit. Piſoni Aelius Lamia ſuccesſit, qui non amplius biennio ſuperſtes in magiſtratu obijt. Cęterum Euſebius Cæſarienſis ait Meſſalam Coruinum, qui primus vrbi ab Auguſto eſt pręfectus, intra ſex dies ſe abdicare. Inciuilem eum Magiſtratum eſſe conteſtatus, cui omnem Imperij poteſtatem Auguſtus conceſſerat, non tantum in vrbe, ſed & extra, intra centeſimum lapidem, id eſt centum millia paſſuum [k] Vnde rectè Paulus refert quendam municipem Gabiorum, quæ ciuitas eſt Volſcorum, Roma LXX millibus paſſuũ diſtans, a Pręfecto vrbi legatum fuiſſe. [l] Dion [m] ſcribit ex ſententia Mœcenatis vrbi Præfectum ab Auguſto creatum fuiſſe, qui omnes ciuiles, & criminales cauſas in vrbe, & extra intra 750. ſtadia iudicaret, & ad eum ex prouincijs appellaret, quod poſtea emendatum fuit, & actum, vt tantum ex regionibus huic Præfecto ſubiectis ad ipſum prouocaretur. Vopiſcus. [n] Omnis prouincia, inquit, Præfectis vrbis erat, quæ tamen a Proconſulibus, & ab ordinariis iudicibus emerſerat: & pauló poſt, Pręfecturæ Vrbanę appellatio vniuerſa decreta eſt, quod poſtea ad ſuburbanas prouincias eſt reſtrictum, vt ab earum Rectoribus tantum ad Præfectum vrbi prouocaretur. Valens A.[o] Referant, ait, de ſuburbanis prouinciis iudices ad Præfecturam ſedis Vrbanæ, de cæteris ad Præfecturam Prætorio Hæc ille. Suburbanæ autem vocabantur Italiæ prouincię quas ſuburbia Romę pertingebant. Ceterum Valentinianus placidè diuiſis cum Genſerico Vandalorum Rege Africę prouinciis, ab illis quas ſibi retinuit, nempe Numidia & vtraque Mauritania, & Tripolitana, cum Vicarius ibi eſſe deſiiſſet, ad P.V. appellari conceſſit. [p] A Prętoribus etiam, qui imperante Cõſtantino duo tantum Romę erant, ad Pręf. vrbi prouocabatur, [q] Alexander verò Imperator intra vrbem Pręfecti autem diminuit, quem cum viribus Conſularib. iudicare iuſſit. Lampridius, [r] fecit, inquit, Romę & curatores vrbis XIIII. Sed ex Conſularibus viris, quos audire vrbana negocia cum Pręfecto iuſſit. De capite quoque Senatoris, adiunctis ſibi quinque patritiis Senatoribus, vel ſorte eductis, & magiſtratu functis cognoſcere cœpit. Valens A.[s] Pręfecto, ait, vrbis cognoſcente de capite Senatorum ſpectatorum maximè virorum iudicium quinqueuirale ſociabitur, & de preſentibus, & adminiſtratorum honore functis licebit adiungere ſorte ductos, non ſponte delectos. Hoc eſt quinqueuirale iudicium, cuius memi-

i in quinto.
C. de off. Præfec. vrbi.
k l. 1. §. initio ff. de offi. Præfect. vrb.
l in l. de pollicitationibus, de pollicitatio.
m lib. 25.
n in Floriano.
o in l. 13. C. Th. de accuſat.
p Nouell. Valentiniani prima to tu. 22.
q l. ſi apud. C. de appellat.
r in eodem Alexandro.
s in d. l. 13.

meminit Honorius [a] Quare Baſilio & Prætextato Senatoribus, coram Argolieo P.V. artis magicæ accuſatis Theodoricus [b] quinque patritios adiunxit: ciuiles verò cauſas, cum Senatores conueniebantur, ſolus audiebat. [c] Ab vrbi Præfecto appellabatur. [d] quod & Conſtantius A. cõfirmauit, [e] qua in re P.P. inferior inueniebatur, à cuius ſentẽtia appellare nõ licebat. [f] Vtrique conceſſum eſt, ut deportare poſſent, quod Preſidibus nõ licebat. Vlpianus. [g] A præfecto prætorio, inquit, & eo qui uice Pręfecti ex mandatis Principis cognoſcet, item à pręfecto vrbi deportatos, quia ei quoque ex epiſtola P. Seueri, & Imperatoris noſtri ius deportandi datum eſt, amittere ciuitatem conſtat. Hæc ille. Pręfectus urbi quoſdã milites in urbis ſtationibus diſpoſitos habebat, ad tumultus, ſiqui orti eſſent, ſedandos. [h] Ad eundẽ diſciplina ſpectaculorum, cura carnis, ut iuſto precio venderetur, & fori animalium, & totius annonę ſtudium pertinebat. [i] Omnes denique artes ſub eius imperio exercebantur. [k] Quarũ tamen moderatio minoribus magiſtratibus à Principe eligendis demandabatur. Symmachus, [l] eum ad præfecturam, inquit, vrbanam ciuium rerum cura pertineat, minoribus officiis certa quędam membra creduntur, quibus agendis induſtrios, & priuatos oportebat adhiberi. Tales nunc de iudicio numinis tui publicus vſus expectat. ſcribit autem ad Theodoſium Imp.

Huius Pręfecti curam Caſſiodorus [m] paucis cõplectitur, Carpento, ait, veheris per nobilem plebẽ, publicare uota comitantur: habes copioſè vnde tibi gratiam tantæ ciuitatis acquires, ſi merces diuerſæ nulla uenalitate uendãtur, ſi exhibitio ſalubriter ac cenſa, thermarum rapidarum arboribus non tepeſcat; ſi ſpectaculum, quod prębetur voluptati ſit cauſa litigijs. Hęc ille. Itaque agitatores, ſcenicique, & omnia ad ludos pertinẽtia à præfecto urbi diſponebantur. [n] In primis verò urbem à ciuibus & artificibus cuſtodiri iubebat, Theodoſius [o] nullus, inquit, de ciuib. Romanis, nullus de corporatis ad militiã cogendus eſt, ſed tantum ad murorum, portarumq; cuſtodiam, quoties uſus exegerit, t. V. P. V. diſpoſitionib. ab omnibus obſequendum. Cuius ordinatio etiam in muris, turribus, & portis, quæ ſunt labefactata reſtituat, ita ut reparatione murorum, vel omnium, quæ ſupra dicta ſunt, nullus penitus excuſetur. Hæc ille. Ob id hic pręfectus curabat, ut calx pro reparandis formis aquæductuum fieret, cuius coctoribus primo pro tribus vehis calcis ſingulas vini amphoras dabat, & ſingulas vectoribus pro binis millibus, & nongentis pondo calcis, quam Romam vehebant. [p] poſtea inductum eſt, vt vectorib. pro ſingulis uehis ſinguli ſolidi preſtarentur, quorum tres partes poſſeſſores prędiorum, quartam pręfectus urbi in vino pendebat. Quorãnis enim terna millia minorum uehum calcis Vmbri, Piceni, & Cãpani Romę pręſtabant, Tuſci 900. [q] Ex his 1500. onera aut vehę pro reparandis formis aquęductuũ, reliquum in ſarcienda tecta publica urbis inſumebatur, quorum cura ad vrbis pręfectum ſpectabat. [r] Denique obſeruare tenebatur, ne quis piſtorum corpori annexus aufugeret. [s] Hic Pręfectus urbi vocatur, nulla Romę facta mentione; quia quemadmodum Athenas tanquam cęteris ciuitatibus præſtantes peculiari uerbo ἄϛυ appellabant, inquit, Stephanus, ſic Romam per Antonomaſiam urbem uocauere. [t] Primus in Senatu ſententiam P.V. dicebat, ut auctor eſt Caſſiodorus, [u] & ſupra Conſulares ſedebat. in actis D. Sebaſtiani & aliorum martyrum Fabianus V.P. Illuſtriſſimus a S. Tiburtio appellatur, Diocletiano imperante, anno ſalut. 286. [x]

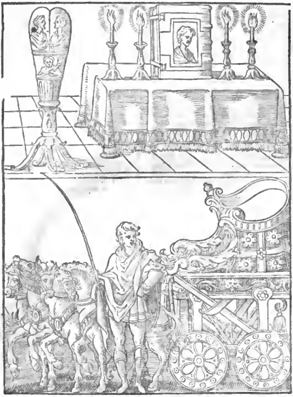
a in l. ult. C. T. de iuriſdic.
b apud Caſſiodorum lib. 4. Variar.
c l. 4. C. Th. de iuriſdic.
d l. Aemilius. 38. de mino.
e l. 23. C. Th. de appell. l. fin. C. de his qui per met. iud. non appellar.
f l. unic. ff. de off. Præf. Prætorio l. præfecti 17. ff. de minor. l. unic. C. de ſent. præf. prætor. l. 19. l. 30. l. 35. C. de appel. l. 8. C. de epiſco. audien. l. 16. C. Th. de appellat. Nouel. 119. c. 5.
g in l. 1. §. 2. de leg. 3. l. 1. §. 1. de off. Præf. vrb.
h l. 1. §. quieos. ff. de offi. Præf. vrb. & Dion.
i d. l. 1. §. cura carnis l. vlt. in fin. ff. ad l. Iul. de anno.
k l. 4. C. de off. Præf. vrb.
l epiſtola 16.
m lib. 6. variar. in formula præfectura vrbana.
n l. 14. & ſeq. C. Th. de ſcenic. l. vl. C. T. de leno. l. 1. C. Th. de vſu ſtellar.
o in Nou. tt. 41. de pantapolis.
p l. 1. C. Th. de cal. coct.
q l. 3. C. Th. de cal. coct.
r d. l. 3.
s l. 8. C. Theo. de piſtorib.
t Quintilianus. lib. 8. cap. 2.
u li. 6. in formula præfectura urbana.
x Cæſar Baron. Card. in annal.

NOTI.

Digitized by Google

NOTITIA

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS, PRÆFECTI Vrbis Romæ.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Pręfecti Vrbis habentur adminiſtrationes infraſcriptę.

PRÆFECTVS Annonę.
Præfectus Vigilum.
Comes Formarum.
Comes riparum,& aluei.
Tiberis, & cloacarum.
Comes portus.
Magiſter cenſus.
Rationalis Vinorum.
Tribunus Foriſuarij.
Conſularis aquarum.
Curator operum maximorum.
Curator operum publicorum.
Curator ſtatuarum.
Curator Horreorum Galbanorum.
Centenarius portus.
Tribunus rerum nitentium.
Officium uiri illuſtris præfecti vrbis eſt ita.
Princeps.
Cornicularius
Adiutor.

Com-

Digitized by Google

Commentarienſis.
Ab actis.
Primiſcrinius, ſiue Numerarius.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores.
Cenſuales.
Nomenculatores.
Singularij.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA P.V. habet, vt P.P. Orientis, & Italię. In Viſini Codice auriga pedes ſupra rubram tunicā, album colobium indutus vtrinque brachia exerit, peroneſque cœruleos ſupra rubras caligas calceatus, læua virgam tenet, dextra habenas, à capite quadrigę vltimi equi pendentes regit, ceteri tres equi infręnes videntur. In Madruciano, auriga viridi colobio ſupra ſagum praſſinum iniectio, cœruleos cothurnos altè ad genua induit, proximique equi habenas dextra tenet, lęua uirgam geſtat. Currus ab equis albis auratus trahitur, quem carruchā vocabant. [a] Gratianus ad Nebridium Præfect. vrbi, [b] omnes, inquit, honorati ſeu ciuilium, ſeu militarium, vehiculis dignitatis ſuę, idest carruchis intra vrbem ſacratiſſimi nominis ſemper vtantur, ſupra abacus cœruleo tapeto inſtratus, & ſurrectus librum mandatorum argenteo corio tectum ſuſtinet; eum in medio & capitibus aureæ faſciæ cingũt, vt in omnium Illuſtrium inſignibus cernitur. Aurea item Principis imago medio libri tergo includitur. Illo monebatur, vt totius vrbis curam haberet, ac eius vectigalia exigeret.

a l.1. C. de bono. vrbis.
b in d. l.1.

Eius officium idem erat, quod Proconſulum. Hic amplius ceteris magiſtratibus, cenſuales, & Nomenclatores habebat, qui in aliorum officijs non repetiuntur, quia in priuatis ciuitatibus cēſum decurionibus præſentibus Cenſuales agebant: [c] vnde hoc ad officia Præſidum non ſpectabat. At Romæ, vbi pro curia erat Senatus, qui hęc non curabat, agendi cenſus ſollicitudo in urbi Pręfectum reiectatur, qui ob id cenſuales habuit, alijs magiſtratibus minimè neceſſarios. Hic cenſum expediebant, ideſt, cuiuſq; nomen, prædia eum numero iugerum ſcribebant, ac teſtamenta infirmabant. Nomenclatores verò olim erant, qui candidatis nomina ciuium ſuggerebant. [d] Spartianus. [e] Nomina, ait plurimis ſine Nomenclatore reddidit, quę ſemel & ſimul congeſta audierat. Hęc ille Fartores Nomenclatores Feſtus appellat, qui clam velut infarcirent nomina ſalutandorũ in aurem candidati. Sed hic Nomenclatores eſſe puto, qui ciues ſe aut bona ſua non profitentes nominabant, vt cenſui adſcribi cogerentur, à nominando enim vel citandis ciuium nominibus, ſunt appellati. Hi in aliorum magiſtratuum officiis minimè neceſſarij fuere, in alijs enim vrbibus tabularij ciuitatum coram defenſoribus municipalium nomina cum eorum ſubſtantia notabant. [f] Iidem apud Prefectũ tutores nominabant, qui idonei pupillis darentur, [g] & ideo nominatores vocabantur. [h] Alios etiam publica muneta ſubituros ſuggerebant, & nominabāt pro quibus tenebantur, ſiquid illi in demandato munere deliquiſſent. [i] In eodem officio Numerarius fuit, Primiſcrinius cognominatus, cuius officium erat, calcis Romam vectæ, impenſarumque in ędificia factarum, tritici Romam vecti, & inter populum diſtribuendi, & aliorum huiuſmodi rationes ſcribere. Millenos quoque denarios, quos pro larido debito populo Romano, Lucani, Brutij, & Campani pendebant in Codices referebant. [k] Erat & huius prætorianę ſedis adiutor Primicerius uocatus, [l] qui delinquentes ligandi, & carceribus mancipandi per biennium curam habebat. Quotannis Præfecti vrbi apparitores ſacram purpuram adorabant, ideſt, purpuream veſtem exoſculantes, Principem reuerenter ſalutabant, quod alijs apparitoribus, præterquam prætorianis, non licebat. [m] Ceteri huius officij homines in P.P. ſunt declarati.

C. de apparitorib. Praſec. urb.
c l. ſuſceptores. 10. C. de ſuſcep. & arcar.
d Feſtus in ver. Fartores.
e in Hadriano.
f d. l. ſuſceptores. 10.
g § ſed hoc iure, Inſtit. de Attil. tutor.
h rubr. ff. de fideiuſſ. & nominatorib.
i l.2. § 1. ff ad municip. l.1. & toto tit. C. de filijs fam. et quemad. pater pro his teneatur.
k l. fi. C. Theo. de ſuarijs.
l in l. vlt. C. eod.
m in l.1. C. de apparitor. Praſ. vrb.

Præter officium imperabat Præfectus vrbi X V. magiſtratibus ſeu curatoribus, ideſt Prefectis duobus, videlicet Annonæ, & Vigilum, tribus Comitibus, ſcilicet formarum, item riparum, alueique Tiberis, cloacarumque, & portus. Item Magiſtro cenſus, Rationali uinorum, Tribuno fori ſuarij. Conſulari aquarum, quattuor curatoribus operum maximorũ, operum publicorum, ſtatuarum, horreorum Galbanorum, Centurioni portus & Tribuno rerum nitentium, quorum officia à Prefecto annonę exorſi ordine explicabimus.

DE PRAEFECTO ANNONAE. Cap. V.

PRAECIPVA Romanorum cura fuit, ne plebs fame laboraret, cui etiā ad eam ſibi cōciliandum frumentum, quandoque vilius dederunt, atque ēt donarunt. Manium Marcium Aedilem plebis primum frumentum populo aſſibus in modios elargitũ fuiſſe Plinius ſcribit. [n] Idē, & alij quandoq; fecerunt. C. verò Gracchus Tribun. plebis, legem tulit, vt ſemiſſe, & triente frumētum populo daretur. [o] Poſt eum M. Cato, ad diminuendam C. Iulij Cæſaris potentiam 1250. talenta, ad diuidendum plebi menſtruum frumentum quotannis impendi ſuaſit. [p] Demum P. Clodius Tribun. plebis. [q] Legem annonariam tulit, ut frumentum populo, quod ante ſemiſſe æris, ac triente, in ſingulos modios vendebatur, gratis daretur. Fuerunt uiginti & trecenta millia hominum qui hoc frumentum acceperunt, quem numerum C. Iulius Cæſar ad centum quinquaginta millia retraxit. [r] poſtmodum capta Africa iuſſit viginti myriades medimnorum Atticorum frumenti, ideſt C C. millia ad alendum populum Romam aduehi, & olei librarum myriades, CCC. ideſt tricies centena millia, vt auctor eſt Plutarchus, duoſque prętores, & totidem Aediles Cereales, à Cerere nuncupatos inſtituit, qui hoc frumentum, Romam aduehendi & populo diſtribuendi curam haberent. [s]

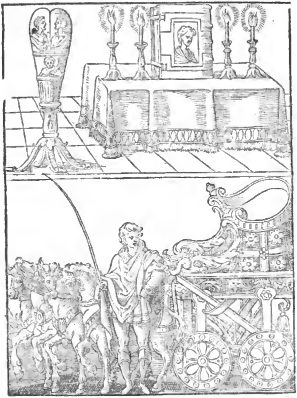
n lib. 18.
o ut auctor eſt Florus.
p Plutar. in C. Caſare.
q auctore Aſconio.
r Trāquil. c. 41. Dion. lib. 43.

Auguſtus verò, & ipſe rerum potitus, vnum ex ordine equeſtri annonæ Prefectum elegit, cum enim rei frumentarię penuria plebs premeretur. Anno ab vrbe cōdita DCCXXXII. illi cum faſcibus XXIIII. occurrens dictaturam, annonæque prefecturam obtulit, qui illa reiecta hanc accepit. Ex Aegyptoque ducenties centena millia modiorum frumenti Romam aduehi curauit, [t] eſſe poſſunt fermè decies ducenta quinquaginta millia ſaccorum frumenti. Eſt enim modius, quantum octo diebus ad vnius hominis victum ſufficit, & pendit libras XVIII. alij dicũt XX. Medimnus eſt lib. 120. ſecundum alios 108. [u] Duos etiam viros prætorios creauit, qui prout vſus exigebat, hoc frumentum inter plebem gratuito, aut admodum vili pretio diſtribuerent. Tranquillus; [x] Frumentum, inquit; in annonę difficultatibus ſępè leuiſſimo, interdum nullo pretio uiritim admenſus eſt, ac ne plebs frumentationum cauſa à negocijs auocaretur, ter in annum quaternorum menſium teſſeras dare deſtinauit. Hęc ille. Erat autem teſſera ſignum

s l.2. § capta deinde Sardinia. ff. de orig. iur.
t ut refert Sex. Aurel.
u Suid. in ver. μέδιμνος. Rhe. fann. Palamon. de pōderib. Bud. 5. de aſſe.
x in Auguſto. c. 40. & 41.

N O T I T I A

I N S I G N I A V I R I ILLVSTRIS, PRÆFECTI Vrbis Romæ.

N O T I T I A.

Sub diſpoſitione viri Illuſtris Præfecti Vrbis habentur administrationes infraſcriptę.

PRÆFECTVS Annonę.
Præfectus Vigilum.
Comes Formarum.
Comes riparum, & aluei.
Tiberis, & cloacarum.
Comes portus.
Magiſter cenſus.
Rationalis Vinorum.
Tribunus Foriſuarij.
Conſularis aquarum.
Curator operum maximorum.
Curator operum publicorum.
Curator ſtatuarum.
Curator Horreorum Galbanorum.
Centcoarius portus.
Tribunus rerum nitentium.
Officium uiri illuſtris præfecti vrbis eſt ita.
Princeps.
Cornicularius
Adiutor.

Com-

Digitized by Google

Commentarienſis.
Ab actis.
Primiſcrinius, ſiue Numerarius.
Subadiuuæ.
Cura Epiſtolarum.
Regerendarius.
Exceptores.
Adiutores.
Cenſuales.
Nomenclatores.
Singularij.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA P.V. habet, vt P.P. Orientis, & Italię. In Vrſini Codice auriga pedes ſupra rubram tunicã, album colobium indutus vtrinque brachia exerit, peroneſque cœruleos ſupra rubras caligas calceatus, læua virgam tenet, dextra habenas, à capite quadrigę vltimi equi pendentes regit, ceteri tres equi infrænes videntur. In Madruciano, auriga viridi colobio ſupra ſagum praſſinum inſectio, cœruleos cothurnos altè ad genua induit, proximique equi habenas dextra tenet, læua uirgam geſtat. Currus ab equis albis auratus trahitur, quem carruchã vocabant. [a] Gratianus ad Nebridium Præfect. vrbi, [b] omnes, inquit, honorati ſeu ciuilium, ſeu militarium, vehiculis dignitatis ſuę, ideſt carruchis intra vrbem ſacratiſſimi nominis ſemper vtantur, ſupra abacus cœruleo tapeto inſtratus, & ſurrectus librum mandatorum argenteo corio tectum ſuſtinet; eum in medio & capitibus aureæ faſciæ cingũt, vt in omnium Illuſtrium inſignibus cernitur. Aurea item Principis imago medio libri tergo includitur. Illo monebatur, vt totius vrbis curam haberet, ac eius vectigalia exigeret.

a l.3.C.de hono. vehic.
b in d.l.1.

Eius officium idem erat, quod Proconſulum. Hic amplius ceteris magiſtratibus, cenſuales, & Nomenclatores habebat, qui in aliorum officijs non reperiuntur, quia in priuatis ciuitatibus cẽſum decurionibus præſentibus Cenſuales agebant: [c] vnde hoc ad officia Præſidum non ſpectabat. At Romæ, vbi pro curia erat Senatus, qui hęc non curabat, agendi cenſus ſollicitudo in vrbi Præfectum reiectabatur, qui ob id cenſuales habuit, alijs magiſtratibus minimè neceſſarios. Hic cenſum expediebant, ideſt, cuiuſq; nomen, prædia cum numero iugerum ſcribebant, ac teſtamenta inſinuabant. Nomenclatores verò olim erant, qui candidatis nomina ciuium ſuggerebant. [d] Spartianus. [e] Nomina, ait plurimis ſine Nomenclatore reddidit, quę ſemel & ſimul congeſta audierat. Hęc ille. Fartores Nomenclatores Feſtus appellat, qui clam velut infarcirent nomina ſalutandorũ in aurem candidati. Sed hic Nomenclatores eſſe puto, qui ciues ſe aut bona ſua non profitentes nominabant, vt cenſui adſcribi cogerentur, à nominando enim vel citandis ciuium nominibus, ſunt appellati. Hi in aliorum magiſtratuum officijs minimè neceſſarij fuere, in alijs enim vrbibus tabularij ciuitatum coram defenſoribus municipalium nomina cum eorum ſubſtantia notabant. [f] Iidem apud Præfectũ tutores nominabant, qui idonei pupillis darentur, [g] & ideo nominatores vocabantur. [h] Alios etiam publica munera ſubituros ſuggerebant, & nominabãt pro quibus tenebantur, ſiquid illi in demandato munere deliquiſſent. [i] In eodem officio Numerarius fuit, Primiſcrinius cognominatus, cuius officium erat, calcis Romam vectæ, impenſarumque in ędificia factarum, tritici Romam vecti, & inter populum

C. de apparitorib. Præfec. vrb.
c l. ſuſceptores. 10. C. de ſuſcep. & arcar.
d Feſtus in ver. Fartores.
e in Hadriano.
f d. l. ſuſceptores. 10.
g §. ſed hos iure, Inſtit. de Attil. tutor.
h rubr. ff. de fideiuſſ. & nominatorib.
i l. 2. § 1 ff ad municip. l. 1. & totum tit. C. de filijs fam. et quemad. pater pro his tenatur.

diſtributi, & aliorum huiuſmodi rationes ſcribere. Millenos quoque denarios, quos pro larido debito populo Romano, Lucani, Brutij, & Campani pendebant in Codices referebant. [k] Erat & huius prætorianę ſedis adiutor Primicerius uocatus, [l] qui delinquentes ligandi, & carceribus mancipandi per biennium curam habebat. Quotannis Præfecti vrbi apparitores ſacram purpuram adorabant, ideſt, purpuream veſtem exoſculantes, Principem reuerenter ſalutabant, quod alijs apparitoribus, præterquam prætorianis, non licebat. [m] Ceteri huius officij homines in P. P. ſunt declarati.

k l. fi. C. Theo. de ſuarijs.
l in l. vlt. C. eod.
m in l. 1. C. de apparitor. Præf. vrb.

Præter officium imperabat Præfectus vrbi XV. magiſtratibus ſeu curatoribus, ideſt Pręfectis duobus, videlicet Annonæ, & Vigilum, tribus Comitibus, ſcilicet formarum, item riparum, alueique Tiberis, cloacarumque, & portus. Item Magiſtro cenſus, Rationali uinorum, Tribuno fori ſuarij. Conſulari aquarum, quattuor curatoribus operum maximorũ, operum publicorum, ſtatuarum, horreorum Galbanorum, Centurioni portus & Tribuno rerum nitentium, quorum officia a Pręfecto annonę exorſi ordine explicabimus.

DE PRAEFECTO ANNONAE.
Cap. V.

PRAECIPVA Romanorum cura fuit, ne plebs fame laboraret, cui etiã ad eam ſibi cõciliandum frumentum, quandoque vilius dederunt, atque ẽt donarunt. Manium Marcium Aedilem plebis primum frumentum populo aſſibus in modios elargitũ fuiſſe Plinius ſcribit. [n] Idẽ, & alij quandoq; fecerunt. C. verò Gracchus Tribun. plebis, legem tulit, vt ſemiſſe, & triente frumẽtum populo daretur. [o] Poſt eum M. Cato, ad diminuendam C. Iulij Cæſaris potentiam 12 50. talenta, ad diuidendum plebi menſtruum frumentum quotannis impendi ſuaſit. [p] Demum P. Clodius Tribun. plebis. [q] Legem annonariam tulit, ut frumentum populo, quod ante ſemiſſe æris, ac triente; in ſingulos modios vendebatur, gratis daretur. Fuerunt uiginti & trecenta millia hominum qui hoc frumentum acceperunt, quem numerum C. Iulius Cæſar ad centum quinquaginta millia retraxit. [r] poſtmodum capta Africa iuſſit viginti myriades medimnorum Africorum frumenti, ideſt C C. millia ad alendum populum Romam aduehi, & olei librarum myriades, CCC. ideſt tricies centena millia, vt auctor eſt Plutarchus, duoſque pretores, & totidem Aediles Cereales, à Cerere nuncupatos inſtituit, qui hoc frumentum, Romam aduehendi & populo diſtribuendi curam haberent. [s]

n lib. 18.
o ut auctor eſt Florus.
p Plutar. in C. Caſare.
q auctore Aſconio.
r Trãquil. c. 41. Dion. lib. 43.

Auguſtus verò, & ipſe rerum potitus, vnum ex ordine equeſtri annonæ Præfectum elegit, cum enim rei frumentarię penuria plebs premeretur. Anno ab vrbe cõdita DCCXXXII. illi cum faſcibus XXIIII. occurrens dictaturam, annonæque præfecturam obtulit, qui illa reiecta hanc accepit. Ex Aegyptoque ducenties centena millia modiorum frumenti Romam aduehi curauit, [t] eſſe poſſunt fermè decies ducenta quinquaginta millia ſaccorum frumenti. Eſt enim modius, quantum octo diebus ad vnius hominis victum ſufficit, & pendit libras XVIII. alij dicũt XX. Medimnus eſt lib. 120. ſecundum alios 108. [u] Duos etiam viros prætorios creauit, qui prout vſus exigebat, hoc frumentum inter plebem gratuito, aut admodum vili pretio diſtribuerent. Tranquillus; [x] Frumentum, inquit, in annonę difficultatibus ſępe leuiſſimo, interdum nullo pretio uiritim admenſus eſt, ac ne plebs frumentationum cauſa a negocijs auocaretur, ter in annum quaternorum menſium teſſeras dare deſtinauit. Hęc ille. Erat autem teſſera

s l. 2. §. capta deinde Sardinia. ff. de orig. iur.
t ut refert Sex. Aurel.
u Suid. in uer. μέδιμνος, Rhe. fann. Palæmon. de põderib. Bud. 5. de aſſe.
x in Auguſto. c. 40. & 41.

ſignum

ſignum æneum, in quo nomen accipientis, & grani accipiendi quantitas continebatur. Iſidorus.[a] Teſſeræ, ait, ſunt, quibus frumentorum numerus deſignatur. Hę vendi poterant, & legari. Vlpianus.[b] Si libertis ſuis, inquit, teſſeras frumentarias emi voluerit, quamuis maior pars hæreditatis in prouincia ſit: tamen Romę debere fideicommiſſum ſolui, dicendũ eſt; cum appareat id teſtatorem ſenſiſſe ex genere cõparationis; quia hę teſſeræ tantum Romæ emi poterant. Paulus.[c] Si Titio, ait, frumentaria teſſera legata ſit, & is deceſſerit, quidam putãt extingui legatũ, ſed hoc non eſt verum; nam cui teſſera legatur, æſtimatio uidetur legata. Idem:[d] Titia, inquit, Seio teſſeram frumentariam comparari voluit, poſt diem trigeſimum à morte ipſius, quęro; cum Seius, viua teſtatrice teſſeram frumentariam ex cauſa lucratiua habere cœpit: nec poſſit id, quod habet, petere: an ei actio competat. Paulus reſpondit, ei, de quo quæritur, pretium teſſerę præſtandum, quoniam tale fideicommiſſum magis in quantitate, quam in corpore conſiſtit. Hæc Paulus. Sed cùm hoc frumentum præſtari deſijſſet. Nerua ferme quingentis millibus aureorum agrum emit, vnde pauperes alerentur, vt auctor eſt Dion. Mox, Traianus quinque millia impuberum ex publico aluit,[e] quem numerum Adrianus, & Antoninus auxerunt, ut Capitolinus memorat, & alimenta uſque ad XVIII. annos pueris dederunt,[f] quod & ipſum primum à Commodo per annos IX intermiſſum, è Pertinace ſublatum fuit. Capitolinus,[g] Alimentaria, inquit, compendia, quæ nouem annorum ex inſtituto Traiani debebantur, obdurata verecundia ſuſtulit. Sed enim Seuerus Imp. vt in Heliogabalo auctor eſt Lamprid. moriens VII. an. canonẽ Romę reliquit, ita vt quotidiana LXXV. millia modiorum expendi poſſent. Itaque dederunt poſtea operam poſteriores Principes, vt frumentum pecunia publica comparatum in vrbe abundaret. panes & ipſi inter plebem diuiſerunt, quibus Aurelianus, inquit Vopiſcus, vnicam addidit, frumẽtũ enim ex Africa vehebatur,[h] ac ducenta millia modiorum purgati tritici leuiore pretio piſtoribus venundabantur, vt plebs vilius emeret,[i] ſed cum panis ſordidus, duarum unciarum, & ſemis, pondus non excederet, eum mundum, & ſex unciarum Valentinianus, & Valens, fieri præceperunt, & nullo pretio inter pauperes diſtribui, quorum nomina æneo titulo, ſeu tabulæ, cum modo panis, quem accipiebant inſcribebantur. Valentinianus A.[k] Gradilis, inquit, titulus figendus eſt æneus, in quem & panis modus, & percipientia nomen debebit incidi. Hunc titulum quandoque æream tabulam appellat.[l] Panis uerò uocabatur ciuilis, quia inter ciues diuidebatur: & gradilis, quoniam à Præfecto annonæ in alto tribunali, ad quod per gradus aſcendebatur diſtribui conſueuerat; neque enim ex piſtrino, aut aliundè ſumi poterat.[m] Hunc credo eſſe panem, qui vno nummo ideſt ſextertio Arcadio imperante veniebat.[n] Porrò Romæ pecunia à diuitibus ad emendum triticum conferebatur, quemadmodum & Cõſtantinopoli,[o] vbi ducenta millia modiorum empta, piſtoribus leuiore pretio vendebantur, vt & ipſi vilius plebi panem diſtraherent,[p] ex pretioque venditi frumenti, pecunia in aliud cõparandum conuertebatur.[q] Hæc omnia & panem gradilem inter plebem diuidi, annonæ Præfectus curabat.[r] Caſſiodorus.[s] Tui, inquit, ſtudii eſt, ut ſacratiſſimæ urbi præparetur annona, ubique redundet panis copia, & tam magnus populus, tanquam una menſa ſatietur. Per officinas piſtorum, ciboſque diſcurris, penſum, & munditiem panis exigis, nec uile iudicas eſſe, vnde te Roma poſſit laudare: & addit. Carpentum Præfecti vrbis miata glorificatione conſcendis. Tu illi in ſpectaculis coniunctiſſimus inueniris, ut plebs, quam induſtria tua ſatiat, in ſuã reuerentiam te honoratum eſſe cognoſcat. Nam ſi querela panis, vt aſſolet, concitetur, tu promiſſor ubertatis ſeditiones ciuicas momentanea ſatisfactione diſſoluis: & ſubdit. Agentes res piſtorum per diuerſas mundi partes annonę Præfecto ſubiectas eſſe, vt ſuarias. & mox. Tribunal, ait, tuum non eſt inter minimas dignitates, quando & Romana gratia frueris, & prouinciis iura tranſmittis. Triticeas quidem copias præfectura prętoriana procurat, ſed non minor laus eſt diſpenſationem probabilem facere, quam frumenta colligere: ſic Ceres frumenta dicitur inueniſſe, Pan primus conſperſas fruges coxiſſe perhibetur, vnde & nomine eius panis eſt appellatus. Ita & illa prædicata eſt, quę reperijt, & iſte laudatus, qui decenter edenda humanis vſibus applicauit, panis pondera æquus examinator intende. Hęc ille. Cum verò Romæ conficiendo coquendoque pane piſtores non ſufficerent, ſingulo quinquennio ex Africa noui piſtores Romam mittebantur, qui hoc officium ibi exercerent.[t] ſcholis, & militibus ipſe P. V. officialium manu panem diſtribuebat.[u]

a lib. orig. vlt. cap. 14.
b in l. ſed etſi, 52. §. 1. ff. de iud.
c in l. mortuo. 49. §. 1. de leg. 2.
d in l. Titia Seio 87 in prin. eo. tit. ſeſtacot, de leg. 2.
e Plinius in Panegyrico.
f l. Mela. 14. §. 1. ff. de alimen. & cibar. legat.
g in Pertinace.
h l. 3. C. Thę. de can. frumen. vrb. Rom.
i l. 1. C. T. d. tit.
k in l. ciues, C. T. de anno. ciuil. & pan. gradil.
l d. l. ciues, C. Th. eod. tit.
m l. 2. C. T. eo. & ll. ſeq. ibid.
n l. 1. C. Thę. de pretio panis oſtienſis.
o l. 1. C. Thę. de frum. vrb. Cõſt.
p l. 1. C. T. de cã. frum. vrb. Rom.
q l. ult. §. ĩjdem reſcripſerunt, 5. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertinent. l. 18. §. 5. & §. qui annonam. 8. ff. de muneri. & hono. l. 2. §. ad frumenti. de admin. rer. ad ciuit.
r l. 3. & 6. C. Th. de annon. ciuil.
s in 6. in formula præfecti annonæ.
t l. ſecundum. C. Th. de piſtorib.
u l. 8. & ſeqq. C. Thę. de anno. ciuil. & pane gradili.

Oleum etiam ex Africa aduehebatur, quod & ipſum eo modo plebi ab hoc Pręfecto vendebatur,[x] & ex pretio aliud emebatur,[y] vel publico reſtituebatur.[z] Miniſtri verò Præfecti, qui populo oleum diuidebant, capulatores vocabantur, nam capulis, quæ erant vaſa vtrinque anſata, illud diſtribuebant; Cato de re ruſtica.[a] Cum pręmiſiſſet cuſtodis olei, & capulatoria officia, ſubiungit, cuſtos oleum frequenter capulet, id eſt transfundat, & infrà,[b] capulator, inquit, concha oleum quàm diligentiſſimè poterit tollat. ita etiam appellat Columella,[c] quod primum, ait, oleum defluxerit, in rotundum labrum protinus capulator depleat, & in fictilia vaſa huic vſui parata defundat. Hęc ille. Conueniebant autem quotidie capulatores cum Quęſtoribus in locum, vbi erat oleum populo dãdum, vt hi rationes, id eſt, olei quantitatem ſingulis datam, & accipientium nomina ſcriberent, illi diuiderent: vnde in tertia vrbis regione apud Sex. Ruſum, & P. Victorem, & in alia deſcriptione quę eſt ante hanc Notitiam, ſchola Quæſtorum & capulatorũ fuiſſe legitur. Primus oleũ populo Seuerus dediſſe videtur, cuius tãtã copiam Romam vehi iuſſit, ait Spartianus,[d] vt per quinquennium non ſolum vrbis vſibus, ſed & totius Italię, quę oleo egeret, ſufficeret. Id partim ab Heliogabalo populo ſubtractum Alexãder Imp. reſtituit, Lampridius[e] oleum, inquit, quod Seuerus populo dederat, quodq; Heliogabalus imminuerat, turpiſſimis hominibus pręfecturam annonę tribuendo, integrum reſtituit. Conſtantinus ad Cerealem Præf. annonę illud vicenis follibus in libras venire pręcepit.[f] Eſt autem follis duodecima pars oboli, vt vult Hermanopulus, & eſt ut nollet quadrans.

Vini pręterea, carnis, & ſalis curam Præfectus annonæ habebat, & ne immodico pretio obſonia venderentur, inter quę ne primę qualitatis piſces plus aureo in libras vicenas venirent, proſpiciebat.[g] Poſteriores Principes, oleum & carnes ſuillas gratuito plebi dederunt, quæ à Præfecto diſtribuebantur. Vopiſcus[h] ſtatuerat, inquit, vinum gratuitum Aurelianus populo Romano dare, vt quęmadmodũ oleum, panis, & porcina gratuita pręberentur, ſic etiam vinum daretur, quod à Pręfecto Pretorio prohibitus, non fecit, dicebat enim, ſi vinum populo Romano damus, ſupereſt vt & pullos & anſeres demus. Hęc ille. & infra ſubiungit Alexandrum carnem populo addidiſſe. Vendebatur caro ſuilla & bubula octo minutis, quæ eſt quarta pars oboli, vt ait Suidas. Sed Alexander efflagitãte populo Romano, carnes, fœminas animantes vetuit occidi? Quare intra biennio tanta carniũ fuit copia, vt duobus aut vno minutis vẽderentur. Lampridius,[i] cum ędulitatem inquit, populus Roma. ab eo peteret, interrogauit per curionem, quam ſpeciem caram putarent, illi continuo exclamarunt carnem bubulam atque porcinam. Tunc ille, non quidem ędulitatem propoſuit, ſed iuſſit, ne quis ſuminatam occideret, ne quis lactãtem, ne quis vaccam, ne quis damalionem,

tan-

x l. 1. C. Thę. de menſ. olear.
y d. l. ult. §. ĩjdem reſcripſerũt, de admin. rer. ad ciuit. pertin. l. 2. §. ad frumẽti. ff. eo.
z d. l. 2. §. ad frumenti.
a cap. 66.
b cap. 67.
c lib. 12. c. 50.
d in Seuero.
e in Alexandro.
f l. 1. C. T. eo. tit. de menſ. olear.
g l. 1. C. T. de pretio piſcium.
h in Aureliano.
i in Alexandro.

tantumque intra biennium, vel prope anoum porcinæ carnia fuit & bubulę, vt cum fuiſſet octiminutalis libra, ad duos, vnumque vtriuſque carnis libra redigeretur. Hæc ille. carnem porcinam, quæ præſtari deſierat, populo Roma. Aurelianus exhibuit, vt Sex. Aurelius Victor refert. Honorius quattuor millia pondo carnium diurna populo Ro. dabat. Pręter carnes, quas alij Priocipes plebi elargiri conſueuerant. Erat & vniuerſo populo de obſonijs proſpectum, & ob id corpus ſuariorum Romæ fuerat inſtitutum, [a] qui huic arti cum bonis obnoxij, eam & poſteris exercere tenebantur. His permiati erant pecuatij, qui vnum cum ipſis corpus faciebant, [b] eorum tres pręcipui Comitis tertij ordinis honore fruebantur, primus etiam milię cingulum gerebat, vt tâquam miles maioris auctoritate animalia io vrbem tranſmitteret. [c] Tenebantur enim Campaoi, Samnites, Lucani, Brutij, & Tuſci, aliqui vnam & ſemis. alii duas decimas pecorum quas alebant, populo Romano exhibere. Tota hæc ſumma aſcendiſſe videtur ad tricies ſeaies centena viginti millia, ideſt triginta ſex milliones, & viginti octo millia pondo carnis, [d] quam aut in ſpecie animalium, aut pecunia numerata pro ſuo arbitrio ſoluebant. [e] Aeſtimabantur autem pecora pro anni fertilitate, & vſu temporum, [f] modo ſenos ſolles, ideſt dimidium obolum precium in ſingulas carnis libras non excederet. [g] Demum ad remouendas difficultates, quę oriebantur, eſt actum, vt Lucani nomine ſuum, quos pręſtabant ſolidorum 6400. Campani 1950. pendeſent. Alii pro pecore 950. ſoltdos ſoluebant. Hanc pecuniam Pręfectus Pręrorio à populis exactam ſuariis dediſſe videtur, qua emptas carnes C L. anoi diebus certo precio populo vendere tenebantur, exemptis enim ieiunij & abſtinentię diebus, paulò pluribus eas comedere licebat. Suarii à perſonalibus muneribus erant immunes, in quos. [h] Pręfectus annonę animaduertere poterat, exceptis tribus primis patronis corporis dictia, quos captis pœna ei plectere non licebat. [i] Hoc enim Pręf. vrbi ius erat, ciuiles verò cauſas inter eos cognoſcebat, ac pecorum, carniumque, & aliorum ad victum ciuium ſpectantium arbiter erat. Suillas etiam carnes, quas plebi Princeps elargiebatur, ipſe fortè diſtribuebat. Zoſimus, [k] Maxentius, inquit, adminiſtris Marcelliano & Marcellino tribunis militum, & Luciano Suillæ carnis pręsbitore, quam fiſcus populo Romano largiebatur, & aulicis pręterea militibus, quos prætorianos vocant, in ſolium ab his eſt collocatus. Hæc ille Valentinianus A. pretium Laridi in 80. libras militibus aureos taxauit, tantundem in 80. libras olei, & duodenos modios ſalis, [l] quod pretium fortè in gratiam militum vilius eſt conſtitutum. Multis curis hic Pręf. diſtrictus a tutela, & curationibus excuſabatur. [m] Olim magiſtratus non fuit. [n] Sed poſtea aucta eius auctoritate inter piſtores, [o] nautas, [p] menſores, [q] & negociatores frumenti iudicauit, [r] propriumque officium, & apparitores, [s] ab officio Præfecti vrbi ſeparatos habuit. [t] quibus Centurio pręerat Scęuola, [u] Centurio, ait, ex officio annonę miſſus ſuſtulit culleos ex horreo Seii ad annonam. Hęc ille. Ob publicam enim vtilitatem res priuatorum accipi poterant: præcones etiam & forte lictores, aliosque miniſtros hic Pręfectus habuit, vt Sen. conſulti a Frontino recitati verba ſignificant, quod pręfectis aquarum binos lictores, ſeruos publicos ternos, ſcribas, & librarios, accenſos, pręconeſque totidem decernit, quot habent ij, per quos frumentum plebi datur. Multabat etiam aut modicè caſtigabat eos, qui in annonam deliquiſſent [x] In municipiis, eius loco creabantur curator annonę. Huic ſucceſſit, quem vulgò in Italia Iudicem victualium vocant, Antiquius hoc munus fuit Aedilium, qui multis in locis eſſe deſiere. Anno ſalut. CCXXIII. Vlpianus Iu reconſ. pręfectus annonæ fuit, [y] quo Alexander imperare cœpit.

a l.1.C.Theo.de ſuar.
b l.ult.C.T.eod. de ſuar.
c Nou.Valētin. 37.de ſuar.
d d.Nouella Valentin.
e l.2.C.The. de ſuar.
f d.l.2.
g l.3.C.Th.eod.
h d.Nouel.Valentiniani.
i l.pen.C.Th.eo. Nou. Valentin. 36.de ſuar. boarijs & pecuarijs.
K lib.2.
l l.17.C.The.de cohortalib.
m l.adminiſtrantes, §.1.de excuſ. tut.
n l.2. §. & hec omnia ff.de origin.iur.
o l.12.C.The.de piſtor.
p l.1.C.T.de his, qui non ex.imp
q l.menſores ff. de excuſ. tutor.
r l.ſi ff. quod cū eo, qui in alien. pote.l.1.§. eſt autem, de exercit.
s l.3.C.T.de anno.l.4.C.The. de cano fru.ur.Ro. l.ult. C.T. de piſtor.
t l.1.C.de apparito praf. anno.
u l fin.§.Titius, ff.de praf.anno.
x l.ult.§. vlt.ad l.Iul. de anno. l. mulierem. de ac cuſa.
y l.4. C.de contrah.et commit. ſtipul.

DE PRAEFECTO VIGILVM.
Cap. VI.

OLIM Triumuiri [z] ad extinguēda incendia inuēti, ea cum Aedilibus, ac Tribunis plebis arcebant. Sed orto ſemel magno in vrbe incendio, Auguſtus binas vrbis regiones ſeptem cohortibus ab igne defendendas commiſit, ſingulis Tribunos, & omnibus Præfectum vigilum ex ordine equeſtri electū pręficiens, [a] Paulus, [b] Auguſtus, pluribus vno die exortis incēdiis, ſeptem cohortes opportunis locis conſtituit, vt binas regioues vrbis vnaquęq; cohors tueatur, prępoſitis eis Tribunis, & ſuper omnes Spectabili viro, qui Pręfectus vigilum appellatur. Hęc ille. Id & Tranquillus affirmat. [c] Aduerſus incendia, inquit, excubias nocturnas, vigilemque commentus eſt. Sed etſi vna cohors duas vrbis regiones tuebatur, non eodem tamen in loco degebat, ſed diuiſa in binis caſtris habitabat, ita ut vnaquæque regio a dimidia cohorte cuſtodiretur. Nam P. Victor & vrbis deſcriptio huic Notitiæ annexa V I I. cohortium vigilum, XIIII. excubitoria ponit. Opinor autem has cohortes millenos homines habuiſſe, quot etiā prætorianas fuiſſe Dion ſcribit. [d] Sed & quattuor ad vrbis præſidium collocatæ mille quingentos continebant. Hic Pręfectus etiam vrbis tranquillitati ſtudebat, proſpiciens, ne tumultus nocte exorirentur. [e] Incendiarios quoque fures, latrones exceptatores, & effractores puniebat, modo in eorum caput non animaduerteret. [f] Tota nocte vigilabat, & more militum calcearus cum hamis, & dolabris obambulabat, ædium inquilinos, vt ab incendio cauerent, admoneos, [g] Ob hos labores à tutela, & cura excuſabatur. [h]

A Paulo ſpectabilis appellatur, [i] quod nomen à compilatoribus Pandectarum additum puto nullibi enim aliis apud Iureconſultos hic titulus legitur, nec ibi dignitatis gradus eſſe poteſt, quia Præfectus Vigilum pluris quam præſes, & Proconſul fuiſſet, qui tum erant clariſſimi. [k] Hic Pręfectus diu in exiſtimatione fuit: Demum poſt Notitiæ tempus, conſpiratoribus cum eo furibus, ferè pro infami eſt habitus. Quare eo antiquato, Iuſtinianus loco illius Prætorem plebis creauit, cui etiam in eos, qui nocte deliquiſſent, vt fures, & mœchos, ius gladij tradidit. [l] Id Conſtantinopoli fuit.

Ad vrbis quoque tutelam Auguſtus ſex millia militum collocauerat, vt auctor, eſt Dion, [m] quos in partes quattuor ſeu cohortes, ſub totidem Tribunis diuiſit, ita ut ſingula cohors 1500. haberet, & hæ ſunt cohortes vrbanæ quattuor, à P. Victore in vrbis epilogo deſcriptæ, quæ in urbe ſ caſtra habebant, vrbana vocata. Vlpianus [n] ſi quis, inquit, præſens ſit, vice tamē abſentis habeatur, vt puta qui in vigilibus, vel vrbanis caſtris militat. dicendum eſt deferri hūc poſſe. Et ipſi milites à Paulo urbaniciani appellantur. [o] in vrbanicianis, ait, militibus idem D. Pius conſtituit, vt Reip. cauſa abeſſe videantur.

Præter uigiles erant & Lecticarii, qui mortuos lectis impoſitos efferebant, vnde & nomen habuerūt, qui à Conſtantino fuere Conſtantinopoli inſtituti, ut gratuitam hanc defunctis operam præſtarent: [p] ob id 950. ergaſteria maiori illius vrbis eccleſiæ donauit, vnde alerentur. Alia C L. Anaſtaſius addidit. Eorum exemplo & Romæ Lecticarii ſunt introducti, quos Conſtantinopolitanis pauciores non fuiſſe credendum eſt, qui primo 950. deinde MC. fuerunt, cum igitur magnus illorum eſſet numerus, vt facile & in promptu poſſent inueniri, vnis in caſtris degebant, quæ caſtra Lecticariorum. vocata in XIIII. vrbis regione à P. Victore, & aliis erant locata.

z l.1.ff.de offi praf.vigil.
a Dion lib.55.
b in l.1. in ſi 2. & 3.de offi.praf. vigil.
c in Auguſto c. 30.
d lib.55.
e Dion.Tranqu. & Strabo in 5.
f l.3.§.1.& l.vl. ff.eo. & l.1.C. eod.
g d.l.3.§.penul.
h l.adminiſtrantes.§.1.de excuſ. tutor.
i in d.l.3.
K l.3.et l.5.C.in quib. cauſ. infa. irrogat. l.1.C.ſi ex falſ.inſtrum.
l in Nouel.13.
m lib.55.
n in l ſi maritus 15.§.1.ad l.Iul. de adulter.
o in l.qui mittū tur,§.1.ex quib. cauſ.maior.
p Nouell.43.& 59.

Nunc

Nunc ad Comites P.V. parentes eſt ueniendum, inter quos primus erat Formarum Comes nuncupatus.

DE COMITE FORMARVM. Cap. VII.

FORMARVM Comes reparandis aquęductuum formis ſtudebat, quæ erant ex firmis lateribus conſtructi canales. Tribus enim modis aqua in vrbem ducebatur, fiſtulis plumbeis, aut tubulis fictilibus, vel ſtructilibus canalibus, quæ formæ appellantur, vt tradit Vitruuius.[a] Addit Palladius[b] Canales ligneos. Forma igitur erat meatus ſtructilis, ſeu ex laterìcio opere fabricatus, per quem aqua ducebatur.[c] Hæc olim prealtis fornicibus formam ſuſtinentibus vtrinque muro incluſa per colles Romanos diſcurrebat, cuius etiam nunc veteres extant reliquiæ. Palladius quam formam ſtructilem dixerat, poſtea ſimpliciter formam uocat, itaque lapide ſtrato continebatur,[d] vt Pomponius his uerbis inſinuat.[e] Si prope tuum fundum ius eſt mihi aquam riuo ducere: tacita hæc iura ſequuntur, vt reficere mihi tuum liceat vt adire, qua proxime poſſim ad reficiendum eum ego, fabrique mei, item ut ſpatium relinquat mihi dominus fundi, quo dextra & ſiniſtra ad riuum adeam, & quo terram, limum, lapidem, arenã, calcem iacere poſſim. Aliæ verò priuatorum aquę, inquit Paulus,[f] non eſt conſuetudinis, vt per lapidem ſtratum ducantur, ſed per fiſtulas, niſi aliud inter contrahentes actum fuiſſet. Viginti verò quatuor aquę Romam deductæ à P. Victore nominantur, ſed ob hoſtium incurſiones & bella, aliquarum meatibus interclusis, XIX. tantum in deſcriptione vrbis ante Notitiam reperiuntur. Itaq; magna aquarum copia Romam per aquæductus deriuata, deinde in lacus, thermas, & priuatorum ædes diuiſa,[g] magiſtratũ creari oportuit, qui fartas, integraſque formas eſſe curaret; ne aqua exiret, ſed pura, ſalubriſque curreret, & adnatas formis arbores ædificia corrumpentes exſcindi iuberet. Dextra enim læuaque per xv. pedes prope aquæductus arbores eſſe non licebat:[h] quod Augusto imperante, anno ab V.C. 742. Senat. conſulto a Frontino recitato eſt prohibitum. Quod inquit, Q. Ælius Tubero, P. Fabius Max. Coſ. V. F.[i] aquarum, quæ in vrbem venirent, itinera occupari monumentis, & ædificijs, & arboribus.[k] Q.F.P.D.E.R.I.C. cũ ad reficiendos riuos, ſpecuſque, per quæ & opera publica corrumpuntur, placere circa fontes, & fornices, & muros utraque ex parte vacuos relinqui circa quinos denos pedes patere. & circa riuos, qui ſub terra eſſent, & ſpecus intra vrbẽ, & extra vrbem continentia ædificia utraque ex parte quinos pedes vacuos relinqui, ita vt neque conſerere arbores liceret, ſi quæ nunc eſſent arbores intra id ſpacium exſcindentur, prærerquàm ſi quæ ex villa continentes, & incluſę ędificijs eſſent, ſiquis aduerſus ea commiſerit, in ſingulas res in dena millia damnas eſſet, ex quibus pars dimidia præmium accuſatori daretur, cuius opera maxime conuictus eſſet, qui aduerſus hoc Sen. conſ. commiſiſſet, pars autẽ dimidia in ærarium redigeretur, deque ea re iudicarent cognoſcerentque curatores aquarum. De formis verò ita Caſſiodorus[l] ad Comitem formarum. Formis, ait, Romanis, vtrumq; præcipuum eſt, vt fabrica ſit mirabilis, & aquarum ſalubritas ſingularis. Quod enim illuc flumina quaſi conſtructis montibus perducuntur, naturales credas alueos, ſoliditates ſaxorum, quando tot impetus fluminis, tot ſeculis potuit firmiter ſuſtinere: & paulò poſt. Currit aqua virgo ſub delectatione puriſſima, quæ ideo ſic appellata creditur, quod nullis ſordibus polluatur. Nam cum aliæ pluuiarum nimietate terrena commixtione violentur, hæc aerem perpetuo ſerenum puriſſime labens vnda mentitur. Quis poſſit talia ſermonibus idoneis explicare; Claudiam per tãtam faſtigij molem ſic ad Auentini caput eſſe perductã, vt cum ibi ex alto lapſa ceciderit, cacumen illud excelſum, quaſi imam uallem irrigare uidetur. Quanto pulchrius eſt Claudiam Romanam per tot montium ſiccas ſummitates lauacris, ac domibus liquores puriſſimos fiſtularum uberibus emiſiſſe, & ita æqualiter fluere, vt nunquã ſe poſſit deſiderata ſubducere. In primis noxias arbores, quæ inferunt fabricarum ruinam, dum ſunt quidam mœnium importabiles arietes, cenſemus radicitus amputari: ſiquid autem conficiente ſenio fuerit demolitum, peruigili celeritate reparetur, ne creſcente defectu, augeatur nobis cauſa diſpendij, & in fine. Agat ergo peritia fideſque tua, vt & conſtructio fabricæ illibata permaneat, & aquæ diſtributio nulla ſe cuſtodum venalitate ſubducat. Hęc ille.

Comitis ergo formarum erat officium, vt eas reficeret, & ęqualiter aquas diſtribueret. Vehebantur autẽ, vt ſupra diximus, quotannis tria millia vehum calcis Romani, quorum 1500. erãt pro formis aquæductuum reſtituendis, aliæ pro fartis tectis habẽdis. Valentinianus A. ad Voluſianum vrbis Vicarium.[m] De calce locutus. Non amplius, inquit, quam terna millia calcis minoris vehæ annuæ poſtulentur. Huius autem vehationis, ita ratio ſit partita, vt mille quingẽta onera formis, alia fartis tectis annua deputentur. Hæc ille, qui onus minorem veham appellat, eratque certum librarum pondus, veluti quod pluribus in locis apud Italos XXV. libris cõſtat. Hęc ad curam Comitis formarum pertinebant. Idem obſeruabatur Conſtantinopoli.[n] Nunc ad alium Comitem Riparum ſub P.V. eſt tranſeundum.

DE COMITE RIPARVM ET ALVEI Tiberis, & Cloacarum. Cap. VIII.

AB Auguſto inuẽtus eſt curator aluei, & riparum Tiberis. Tranquillus.[o] Quo plures, inqt partẽ adminiſtrandę Reipub. caperent, noua officia excogitauit, curã operũ publicorum, viarũ, & aquarũ, aluei Tiberis, frumẽti populo diuidẽdi Præfecturã vrbis. Hæc ille. Vtile autem hoc officium fuit, quia ripas fluminum publicorum reficere, munireq; expedit,[p] dandaque eſt opera, ne in illis aliquid fiat, per quod nauigatio, aut vſus publicus impediatur; ſic & alueum Tiberis purgare, vt aqua facilius curreret, Reipub. intereſt. Hic curator, vt nobiliore titulo ſplenderet, poſt modum Comes riparum, atque aluei Tiberis eſt appellatus. Inter alias inſcriptiones antiqui curatoris, vna eſt Ti. Iulij Ferocis, Traiano imperante huiuſmodi. TI. IVLIVS FEROX CVRATOR ALVEI ET RIPARVM TIBERIS ET CLOACARVM VRBIS TERMINAVIT RIPAM P. R. PROXIMO CIPPO P. CCCLXXX. C. S. Alia ſimilis eſt inſcriptio Meſſij Ruſtici ſub Hadriano, quę omittitur.

Cloacas quoque mundare ad ſalubritatem, & tutelam ciuitatis pertinet. Nam cœlum peſtilens, & ruinas inquit Vlpianus.[q] minantur immunditiæ cloacarum, niſi mundentur. Eſt autem cloaca locus concauus, per quem colluuies quędam fluit.[r] Cloacæ appellatione, & tubus, & fiſtula continentur.[s] Eas Tarquinius Priſcus primus Romæ inuenit, vt aquas ex collibus in conualles, & plana deſcendentes eueheret, quod plebis manibus fecit, cloacis è faſtigio in Tiberim ductis.[t] Illarum amplitudinem, inquit Plinius.[u] eam feciſſe proditur, vt vehẽ fœni largè onuſtam tranſmitteret, vnde eas opus omnium dictu maximum appellat, per quas poſtea exceptum eſt nauigari ſuffoſſis, inquit, montibus, atque vrbe penſili, ſubterque nauigata id M. Agrippa

jecit

[a] lib. 8. c. 7.
[b] lib. 9. c. 11.
[c] l. 1. C. de aquæductu.
[d] l. ſi prius. 17. §. 2. ff. de aqua & aqua plu. arcen.
[e] in l. refectionis, 11. §. ſi ff. cõmunia prædior. tam vrban.
[f] in d. l. 17. de aqua & aqua plu. arcen.
[g] l. ſi uenditor, in ſi ff. de act. empt.
[h] l. 1. C. de aquaductu.
[i] verba ſ. cerũt.
[k] quid fieri placeret de ea re, ita conſuerunt.
[l] lib. 7. variar. in for. comitiua.
[m] in l. 3. C. T. de calcis coctorib.
[n] tit. C. de calcis coctorib. vrb. Romæ, vel Conſtantinopol.
[o] cap. 43.
[p] l. 1. §. 1. ff. de ripa munien.
[q] l. 1. §. 1. ff. de cloac.
[r] d. l. 1. § cloaca.
[s] d. l. 1. § cloaca.
[t] Liuius in 1.
[u] lib. 36. c. 15.

fecit in Aedilitate per meatus, corriuatis ſeptẽ amnibus, curſu præcipiti torrentium modo rapere, atque auferre omnia coactus. Hæc Plinius. Dion [a] & ipſe ſcribit M. Agrippam cloacas purgaſſe, & per ipſas in Tiberim nauigaſſe. Caſſiodorus quoque, [b] ad Argolicum P.V. cloacæ, ait, Romæ tantũ viſentibus conferunt ſtuporem, vt aliarum ciuitatum poſſint miracula ſuperare. Videas illic fluuios quaſi mõtibus concauis clauſos per ingentia ſtagna decurrere, videas ſtructis nauibus per aquas rapidas non minima ſollicitudine nauigari, ne præcipitato torrẽti marina poſſint naufragia ſuſtineri. Auctor eſt Dionyſius Halicarnas.[c] cloacas cum aquas nõ tranſmitterent à cenſoribus mille talentis purgandas locatas fuiſſe: efficit hæc ſumma aureorum ſexcenta millia. Has cloacas præter Tiberis alueum, & ripas, hic curator purgari curabat. Hanc curam & ſequentes procurationem Vrbicam Vlpianus [d] appellat, Saluianus inquit, beneficio Principis Vrbicam procurationem erat adeptus, curam riparum Tiberis, vel ſimilem intelligens.

a lib. 49. prope finem.
b lib. 5. epiſt. 30.
c lib. 3.
d in l. verum. §. ex facto. ff. de minor.

DE COMITE PORTVS
Cap. IX.

ALIVS, & tertius Comes portus dictus P.V. parebat. Huc in Hetruria prope Hoſtiam ad læuam Tiberis Claudius fabricauit. [e] Per id tempus, inquit, ingens fames fuit, qua in re tanta fuit Claudij prudentia, vt ea nõ ſolùm ijs, qui tum erant, ſed &ẽ poſteris vilem annonam fecerit. Nam cum ferè frumentum omne aliundè ad populum Romanum adueheretur, neque regio, quę erat ad Tiberis oſtia, tutas ſtationes, & portus commodos haberet, foretq; propterea inutile maris imperium; cumque præter id, quod aduectum fuerat opportunis temporibus, & in horreum repoſitum, hyeme nihil importaretur, atque ei, qui in hac re vellet periculum ſuſcipere, malè ſuccederet: Claudius his cognitis rebus, portum ædificare inſtituit. Nec eum deterruit, quod præfecti fabrum, cum interrogarentur, quantos ſumptus ea res poſtularet, reſponderunt tam magnos, vt nollet eum portum facere, ſperabant enim eum cognita ſumptus magnitudine, ſi pręd ixiſſent, à propoſito deterreri. Sed is nihilominus ſibi faciendum putauit, induxitque in animum rem dignam gloria, atque magnificentia populi Romani, primum, quod loco non paruo perfoſſo incontinenti, iactiſque circum undique fundamentis, eo mare intromiſit. Deinde in ipſo mari factis vtrinque magnis aggeribus, ac multo mari concluſo, in eo inſulam fecit, atque in ea turrim ædificauit, ex qua lumẽ nauigantibus nocturno tempore præberetur. Is locus, vt eſt, patria lingua portus appellatur. Hactenus Dion, quod & Tranquillus, [f] his verbis recitat. Perfecit portum Oſtiẽſem a Diuo Iulio ſępius deſtinatum, ac propter difficultatem omiſſum, & paulo infrà. Portum Oſtiæ extruxit, circũducto dextra ſiniſtraque brachio, & ad introitum profunda iam ſolo mole obiecta, quam quo ſtabilius fundaret, nauem antę demerſit, qua magnus obeliſcus ex Aegypto fuerat aduectus, congeſtiſque pilis, ſuperpoſuit altiſſimam turrim in exemplum Alexandrinę Phari, vt ad nocturnos ignes curſum nauigia dirigerent. Eius meminit, & Plinius. [g] Diuus, inquit, Claudius, aliquot per annos aſſeruatam eam nauem, quã Caius Cæſar importauerat, omnibus, quæ vnquam in mari viſæ ſunt, mirabiliorem, turribus, puteolis ex puluere ædificatis, perductam Oſtiam portus gratia merſit, alia ex hoc cura nauium, quæ Tiberi ſubuehebant. Quo experimento palam fuit non minus aquarum huic amni eſſe quam Nilo. Hæc ille. Ibidem Aurelianus, inquit Vopiſcus, [h] forum nominis ſui ad mare fundare cœpit, in quo poſtea forum publicum eſt conſtitutum. Ad reparandum verò hunc portum, & Pharum Tarracinenſes quotannis calcem eo vehere tenebantur, [i] quorum omnium curam hic Comes habuit. Portus autem generaliter eſt concluſus locus, quo importantur merces, & inde exportantur. Alias vocatur ſtatio concluſa, atque munita, inde angiportum dictum ait Vlpianus. [k] Sed eum alio non addito, portus nominatur, hic intelligitur, qui eſt apud Hoſtiam, quo tranſmittendæ Romam merces inuehebantur, diſtatque Roma XII. milliarijs. Eo deſtinabatur hic Comes, qui etiam curam mercium Romam uehendarum haberet, proſpiceretque, ne cui in portu iniuria inferreretur. Is aliquod munus à negociatoribus, quod ipſis placuiſſet, accipere poterat. Caſſiodorus, [l] Delicioſa, inquit, magis quam laborioſa militia eſt in portu Romano Comitiuæ gerere dignitatem, unuſquiſque per ſolennitatem commonitus offerat uoluntarium munus, Xenia enim ſunt iſta non debita: ſit ergo tibi cura pręcipua non ſolum abſtinere, uerum etiam cohibere pręſumentiũ manus. Hęc ille. Curam tamen mercium portus eius Comiti in primis demandata fuiſſe Caſſiodorus, [m] ſcribit, dabatque operam, ne quis aduenienS grauaretur; curabat & horrea portus, in quæ aduectum frumentum condebatur, [n] & ut ſaccarij (ita baiulos appellabat) ſoli merces in portum uectas iuſto pretio comportarent. [o] Mittebat, & ex officio apparitores ad portum Pręfectus Vrbi, ſi quid noui ibi agẽdum emerſiſſet, ut ex epiſtola D. Ambroſij, [p] colligitur. Apparitor, inquit, Præfecturæ, qui propter operas Portuenſes offenſam contraxerat, iam in portu nauigat; nam ſimul ut accepi literas tuas, uidi præfectum, rogaui pro eo, ignouit illicò, iuſſit terrari epiſtolam, quam de facultatibus eius publicãdis dictauerat. Hæc ille. Generaliter uerò portubus præerant, qui à Græcis Liminarchæ uocantur, quorum erat ſolicitudo, ne latrones, aut delinquentes fugerent. [q] Ariſtoteles. [r] [illegible] idest portuum cuſtodes uocat. Ij in mediterraneis Irenarchę dicebantur. [s] Sed illi militum officio functi, ab hoc Comite differebant. His credo pręfuiſſe Centenarium portus dictum, de quo infra agetur. In hoc portu Pammachius & Fabiola opulentum Xenodochium ędificarunt. [t]

e Xiphili. in Claudio.
f in Claudio cap. 10.
g lib. 36. c. 9. & c. 15. ad fin.

h ad finem.
i l. 5. C. T. de coctis coctorib.
K in l portus 59 ff. de verb. ſign.
l lib. 7. in form. Comit. portus.
m lib 7. formul. 23.
n l. 1. C. T. de patron horreo por.
o l. 1. C. T. de ſaccar port. Roma.
p 35.
q l. 4. ff. de ſeru. fugit.
r in ſ. V I. Polit cor.
s l. 18. § hi quoque ff de munc. & honor.
t D. Hieronym. in vita Fabiola ad Oceanum.

DE MAGISTRO CENSVS
Cap. X.

CENSVM primus Romę Ser. Tullus [u] inuenit, ut pro modo prędiorum quiſque tributa penderet: mox Auguſtus per orbem ampliauit inquit Caſſiodorus, [x] Cenſum uerò definit Theophilus [y] tabulam, ſeu chartam, in qua Romani ſuas facultates ſcribebant, ut tempore belli quiſque ſecundum ſubſtantię ſuę modum conferret. Itaque in prouincijs, ubi tributa ſoluebantur, cuiuſque nomina cum facultatibus, ideſt prędijs, eorumq; finibus, & qualitatibus, quę intra X. annos arua prataue eſſent, uineę, oliueta cum numero uitium & oliuarum deſcribebantur. [z] Hunc uulgo cęnſum vocant. Olim in Italia immunis facta, [a] hęc deſcriptio non admodum frequentabatur. Dion enim [b] ſcribit Metellum Nepotem Prętorem rogata lege, tributis Italiã liberaſſe, unde prędia, ut prouincię, tributaria non habuit. [c] Sed hęc immunitas non ſemper manſit, ingruentib. enim bellis, primum moderate, mox grauiter & ipſa eſt onerata. Id accidit, facta inter Galeriũ,

u Dionyſ. Halicar li. 4. Linc. in primo.
x lib. 3. varia. epiſto. pen.
y in 6 vlt. Inſtit. de libert.
z l. forma 4. in prin. ff de cenſ.
a l. 1. vic. C. de pre uileg vrb. Conſtan. tinopolit.
b lib 32.
c §. 1. Inſt. de v ſucapio.

Q Maxi-

Maximianum, & Conſtantium orbis Romani diuiſione. Aurelius Victor. Huius, inquit, parti Italiæ inuectum tributorum ingens malum. Nam cum omnis eadem functione moderataque ageret, quo exercitus, atque Imperator, qui ſemper, aut maxima parte aderant, ali poſſent, penſionibus inducta lex noua. Hæc ille. Quare ſub eius Præfecto Italiæ effigies & ipſa vas aureis plenum, quod poſitandi tributi indicium eſt, quemadmodum & aliæ prouinciæ geſtat. Roma tamen tũm ab hoc onere illæſa permanſit, aut certè liberata fuit.[a] Vtile igitur fuit bona ciuium Romanorum deſcribi, vt cuiuſque facultates ſciri poſſent; cum pro rata bonorum ad ciuium vſus neceſſarios, & prout temporum conditio ferebat, pecuniam conferre oporteret. Neceſſe præterea fuit, apud cenſuales ſcribas teſtamenta aperiri, publicari, ſeu actis inſeri, quod gratuito fiebat, ſi hæreditas centum aureos non excedebat.[b] Sed id munus poſtea Quæſtori eſt delatum.[c] Donationes quoque quæ aureos quingentos non excedebant, apud Magiſtrũ cenſus inſinuabantur.[d] & acta, decretaq; Senatus ſcribebantur[e] pręcipua à Cõſulibus, aut Prætoribus in Curia certantibus proponenda, & pecunia in ſpectacula impendenda apud cenſuales deponebatur. Symmachus,[f] cum argenti, inquit, publici ratio quęreretur, quod cenſualibus editores munerum contulerunt, repertum eſt quoſdam debitum Reipub. non dediſſe. Hactenus ille. His præerat cenſus Magiſter, à Leone perfectiſſimus appellatus.[g] Sed Anaſtaſius Clariſſimum nominauit.[h] Qui Romam diſcendi cauſa veniebant, huic magiſtro litteras ſuorum Præſidum oſtendere tenebantur, quibus eorum oppida, natales, & merita exprimebantur, & ipſi profiteri debebãt, quibus ſtudijs operam eſſent daturi, & officialibus cenſus ſua hoſpitia indicare, & poſt annum ætatis XXI. Roma excedere,[i] ijdem cenſuales ſingulis menſibus peregrinos, qui, vndeve eſſent, & quid agerent, inquirebant, & otioſos in patriam remittebant.

a l. 1. C. de priuil. leg. vrb. Conſtantinop. quæ eſt part. l. o. C. de ſacroſan. eccl.
b l. 18. & l. coſul ta. 23. C. de teſta. & l. repertæ, 4. C. de epiſc. & cler. quæ eſt eius pars.
c Nouella Leonis 44.
d l. in... ac 30. & l. ſecundum 32. C. de donatio.
e l. b nu 4 2. C. de præp. p.-gót. in reb.
f Epiſtola ad Th. A. 21.
g in l. orphanotrophos. 32. C. de epiſc. & cle.
h d. l. ſecundum 32. C. de donat.
i l. 1. C. Theo. de ſtudijs libera. vrb. Rom.

DE RATIONALI VINORVM. Cap. XI.

QVemadmodum ex Tuſcia, Campania, & Piceno carnes præſertim ſuillæ, fructus, & alia ad annonam ſpectantia Romam perferebantur, ita & vinũ ad vſum populi vehebatur. Itaque Alexãder Imperator[k] prout omnium artiũ, ità & vinariorum corpus ſeu collegium inſtituit, qui hanc negociationem vini in vrbem vehendi exercerent. Id in proprio foro venibat, quod vinarium vocabatur, & illi Tribunus pręerat, Symmachus.[l] De tribunatu vinarij fori orta contentio. Sed hoc forũ in deſcriptione vrbis omittitur. Hunc tribunum eſſe puto, qui à Notitia Rationalis appellatur, & inuecti Romã vini quãtitatẽ, & ea eius vectigali, quod ingens erat, exactam pecuniã ſcribebat.[m] Rationalis n. dicitur, qui alicuius rei rationes tractat, ſic procurator rei priuatæ Principis. Rationalis appellatur.[n] Notabat & rationes vinorum, quæ vectoribus calcis, pro formis aquæductuum Romæ reparandis, & ſartis templorum tectis habendis,[o] data fuiſſe diximus. Non tamen negociatoribus prohibere poterat, ne quibus menſuris, quove precio vellent, vina venderent. Papirius Iuſtus[p] Quibus, inquit, menſuris, aut precijs negociatores vina compararent, in contrahentium eſt poteſtate. Pręter hunc Rationalem, erat & qui in Iure ſuſceptor vini appellabatur, is vinũ vectoribus calcis aut[q] alijs ex publico dandũ cuſto fiebat. A Græcis caupones ſunt dicti κάπηλοι. Ad Vrbanem Rationalem vrbis Romæ Conſtantinus ſcribit,[r] quem res fiſcales ibi tractaſſe dicit, & ab hoc diuerſum fuiſſe puto.

k auctore Lampridio.
l epiſt. 51.
m l. 4. C. Th. de ſuar. et pecuar.
n in l. fin. C. de aduo. fiſc. l. vniuerſ. 4. C. de fũdis rei priua. l. 1. C. de modo mulcta. l. 1. Cum vxor pro marito. l. 4. C. de epiſcop. & cler.
o l. 1. C. Theo. de calc. coct.
p in l. imperatores. C. de contra. empt.
q vlt. Cod. de ſuarijs, & ſuſceptorib. vini, & cæteris corporatis.
r in l. 14. C. T. de appel. l. 18. C. eo.

DE TRIBVNO FORI SVARII. Cap. XII.

INTER XI. Romæ fora, duo animalibus vendendis erãt deſtinata; quorum alterum boariũ alterum forum ſuarium vocabatur, vbi tantum ſues venibant. Id erat in VII. vrbis regione, quæ uia lata nuncupabatur, ut auctor eſt P. Victor, & qui Vrbe ante Notitiam deſcripta conſpicitur. ualde neceſſarium eſt hoc animal ad cibos condiendos, quòd & ipſum carnis copiam exhibet, unde magna eius educandi cura ueteribus fuit. Plinius.[s] Neque ex alio inquit animali numeroſior materia ganeæ, quinquaginta ferè ſapores, cum cęteris ſinguli. Hinc cenſoriarum legum paginæ, interdictaque cœnis abdomina, glandia, teſticuli, uuluæ, ſincipita uerrina, ut tamen Publij Mimorum poetæ cęna, poſtquam ſeruitutem exuerat, nulla memoretur ſine abdomine etiã uocabulo ſuminis ab eo impoſito. Placuere, & feri ſues. Catonis cenſoris orationes aprinum exprobrant callum. In tres tamen partes diuiſo apro media ponebant, lumbos aprinos appellata. Solidum aprum Romanorum primus in epulis appoſuit P. Seruilius Rullus, pater eius Rulli, q. Cicero in Cõſulatu legem Agrariam promulgauit. Tam propinqua origo; nunc quotidianæ rei eſt. Et hoc annales notarunt, horum ſcilicet ad emendationem morũ, quibus notara eſſe quidem cœnas ſed in principio bini terniqùe pariter mandebantur apri. Hæc Plinius. Quare creatus eſt Tribunus fori ſuarij, qui curam habebat, ut iuſto pretio, & ſine fraude, ac morbo, ſues uenderentur, forum etiam ipſum curabat. Huius Romæ eſt inſcriptio huiuſmodi. DOMINO NOSTRO FL. CLAVDIO CONSTANTINO FORTISSIMO CAESARI FL. VRSACIVS V. P.[t] TRIBVNVS COHORTIVM VRBANORVM X. XI. ET XII. ET FORI SVARII. Hæ uerò erant tres ex VII. Cohortibus Præfecti uigilum, quibus Tribunus Vrſacius præfuit, & uir perfectiſſimus appellabatur, quemadmodum & magiſter cenſus. Hic eſt ille Vrſacius qui mox Præfectus cohortis Prætorianæ, & Magiſter officiorum fuit, ut auctor eſt Marcellinus[u] Romæ corpus ſeu collegium erat ſuariorum, qui ea Tuſcia, Campania, & Piceno debitos populo Romano ſues, & aliunde adduci procurabant, & P. V. iudicem habebant;[x] a ſordidiſque mũneribus immunes erant.[y]

s lib. 8. cap. 51.
t vir perfectiſſimus.
u lib. 26.
x l. vlt. C. de ſuarijs, & ſuſceptorib. vini.
y l. 1. C. eod. tit.

DE CONSVLARI AQVARVM. Cap. VIII.

AB Auguſto curatorem aquarum primum inuentũ fuiſſe, ex Tranquillo ſupra diximus, q. poſtea Conſularis eſt appellatus. Is curam habebat aquarũ, quas XIX. Romam ueniſſe, in urbis deſcriptione, ante Notitiam traditur. Sed P. Victor XXIIII. recenſet, Appiam, Martiam, Virginem, Claudiam, Herculeam alias Herculeanam, Tepulã, Damnatam, Traianã, Amniam, alias Annam, Alſiam, ſeu Halſietinam, aut Halſientinam, quæ & Auguſta dicitur, Cœruleam, Iuliam, Algennanã, Ciminam, Sabatinam, Aureliã, Septimianã, Seuerianam, Antonianã, Alexandrinã, Aoienem nouam, Auienem ueterem, Albudinam, Crabiam. Quæ ferè omnes ab earum auctoribus, & ductoribus nomen habent. Sed in XIIII. urbis regionibus ante Notitiam deſcriptis, Auguſtea ab Alſia diuiditur, quas P. Victor, pro ijſdem ponit. Iuſtiniano uerò imperante, XIIII. aquæductus urbem ingrediebãtur. Procopius,[z] Romæ, inquit, aquæductus

z in primo de bello Gotth.

ctus

ctus decem & quatuor numero ſunt, cocto ex latere per priſcos homines illos ædificati, & latitudine ac ſimul profunditate, vt equeſter vir aliquis ipſo cum equo per eos ſupernè euadere liberius queat. Hactenus Procopius. His in vrbē deriuandis, & diuidēdis vnus præpoſitus eſt, qui aquarum curator à Iulio Frontino appellatur, quo officio & ipſe Nerua Imp. demandante, functus eſt; is poſtea Conſularis eſt dictus, ex eo arbitror, quòd Conſularibus ornamentis eſſet honeſtatus: ita imperante Conſtantino appellatus eſt Verſennius Fortunatus circa annum ſalutis, 316.[a] cui ſucceſſit Maximilianus quem Conſularem aquarum idem Cōſtantinus vocat,[b] apud quem ita legendum eſt, non Cōſulem, vt vulgò habetur, & dictio aquarum, à qua Reſcriptū incipit, referēda eſt ad Conſularem, & hoc modo ſcribendum, Imp. Cōſtantinus Auguſt. ad Maximilianū Conſularē aquarum, deinde incipit lex, poſſeſſores. Iulius Frōtinus[c] recitat quoddam Senatuſconſultum, quo cautū eſt, vt aquarum præfectus extra vrbem lictores binos, ſeruos publicos ternos, architectos ſingulos, ſcribas, librarios, accenſos, & præcones totidem haberet, quot habent hi, per quos frumentū plebi datur Hoc erat eius officium.[d] Duæ præterea familiæ illi præſto erant, altera publica, altera Cæſaris nuncupata, publica antiquior CCLX. hominum fuit, ab Agrippa inſtituta, quam moriēs Auguſto commiſit, & ille publicauit, vt ex publico aleretur. Cæſaris familia CCCCLX. continebat, quā Claudius Imp. cum aquas in vrbem perduceret, conſtituit. vtraq; familia in aliquot miniſteriorum ſpecies deducitur, villicos, caſtellanos, curatores, ſilicarios, tectores, alioſque opifices: ex his aliquot extra vrbem eſſe oportet ad ea, quæ non ſunt magnæ molitionis, maturum tamen auxilium videntur exigere in vrbe circa caſtellorum & munerum ſtationes & opera, quæ vrgebāt, in primis ad ſubitos caſus. Hæc Frontinus, qui curator aquarum à Nerua Imp. creatus, de ſe hæc ſubijcit; Publica miniſteria ita inſtituimus, ut pridie quid eſſet agendum, dictaremus, & quid quaque die egiſſet, actis comprehenderetur. Publicę familiæ ex ærario impenſæ dantur, quod impendium exoneratur vectigalium reditu ad ius aquarum pertinētium. Ea conſtat ex oliuetis, quæ ſunt circa ductus aut caſtella, aut munera, aut lacus, quem reditū prope ſeſtertium CC. millium. i. duorum millium aureorū proximis temporibus in Domitiani loculos verſum induſtria D. Neruæ populo reſtituit, noſtra ſedulitas ad certam regulam redegit, vt conſtarent, quæ eſſent ad hoc vectigal pertinentia loca. Cæſaris familia ex fiſco accipit commoda, vnde & omne plumbum & omnes impenſæ ad ductus, & caſtella, & lacus pertinentes erogabantur. Hæc Frontinus, qui XVI. recenſet ante ſe aquis præfectos, inter quos fuere Atreius Capito, & Coccius Nerua, Iureconſulti. Mox officiū curatoris ſubijcit, obſeruare, inquit, debebit, ne quis ſine litteris Cæſaris. i. ne quis aquam publicam non impetratam, & ne quis amplius quam impetratum fuerit, ducat. Deinde ductus extra vrbem ſunt circumeundi ad recognoſcenda veneficia, idem in caſtellis ſalientibus publicis faciendum, vt ſine intermiſſione diebus aqua fluat, quæ Senat. conſulto curator facere iubetur, ſcilicet vt inſpiciat aquas publicas, ineatque numerum ſalientium publicorum, & vt ſalientes publici quam aſſiduiſſimè, interdum & noctu aquam in vſum populi funderent, & addit. Qui aquam in vſus priuatos ducere volet, impetrare eam debet, & a Principe epiſtolam ad curatorem afferre, curator deinde beneficio Cæſaris, præſtare maturitatem, ad procuratorem eiuſdem officij libertum Cęſaris protinus ſcribere. Procuratorem autem primus T. Claudius videtur admouiſſe, poſtquam Anienem nouum & Claudias induxit, is ſignabat calices modulorum: & infra ſubijcit: ius impetratæ aquæ neque hæredem, neque emptorem, neq; vllum nouum dominum prædiorum ſequitur. Balneis, quæ publicè lauarent priuilegium antiquitus cōcedebatur, vt ſemel data aqua perpetuo maneret. Quia verò arborum radicibus formarum concamerationes, & latera ſoluebātur, eas ab utraque parte xv. pedes vacuas eſſe Sen. con. iuſſit,[e] & qui intra id ſpacium arbores ſeuerit, vel ędificauerit, vel formas lęſerit, in dena millia. i. cētū aureos in ſingulas res damnas erit, ex quibus pars dimidia premiū erit accuſatori, dimidia in ęrariū redigetur: de ea re iudicabunt, cognoſcentque curatores. Hæc Frontinus. illi ex hoc aliquam iuriſdictionem & officium, ſeu apparitores[f] habuiſſe probatur, ſupradictæ enim familiæ cum lictoribus, & alijs ſupra nominatis in illius erāt officio Inter Cōſularem aquarum, & Comitem formarum, illud etiam interfuit, quòd hic tātum formas tuebatur, id eſt ſtructiles canales aquam ferentes ſarciebat. Conſularis verò operam dabat, vt ea debito modo in priuatas ædes deriuaretur, & publico, ac thermis, alijſque vſibus ſeruiret. item ne a priuatis vſurparetur, & epiſtomia, fiſtulę, ſalienteſque integri eſſent, & caſtellū repararetur. Id Vlpia. receptaculum interpretatur, quod aquam publicam ſuſcipit[g] Hoc officium honorificum multorum beneuolentiam cōciliabat, cum tantum totius populi commodum in manu baberet. Quantum verò id eſſet, Plinius[h] docet. Quod ſi quis, inquit, diligentius ęſtimauerit aquarum abundantiam in publico, balneis, piſcinis, domibus, euripis, hortis ſuburbanis, villis, ſpacioque aduenientem, extructos arcus, mōtes perfoſſos, conualles æquatas, fatebitur nihil magis mirādum fuiſſe in toto orbe terrarum. De Appia verò, Martia, & virgine aqua ita ſcribit. Sed dicantur vera æſtimatione inuicta miracula, quæ Q. Martius Rex fecit, is iuſſus a Senatu aquarum Appiæ & Anienſis tegula ductus reficere, nouam à nomine ſuo appellatam, cuniculis per montes actis, intra Præturæ ſuæ tempus adduxit. Agrippa vero in Aedilitate ſua, adiecta Virgine aqua, cæteriſque corriuatis atque emendatis, Lacus DCC. fecit; præterea fontes CV caſtella CXXX. complura etiam cultu magnifica, & operibus. Idem[i] clariſſima ait aquarum omnium in toto orbe frigoris ſalubritatiſque palma præconio vrbis Martia eſt, inter reliqua Deum munera vrbi tributa. Primus in vrbem ducere auſpicatus, Ancus Martius vnus è Regibus, poſtea Q. Martius Rex in Prætura, rurſuſque reſtituit Magnus Agrippa. Idē & Virginē adduxit, ab octaui lápidis diuerticulo duo millia paſſuum Prenęſtina via, iuxta eſt Herculaneus riuus, quem refugiens, Virginis nomen obtinuit. Hæc ille. Alij Virginem appellatam volunt, quod puriſſima nulliſq; ſordibus polluta currat.[k] De Claudia aqua, à Claudio Cęſare deriuata, idem Plinius,[l] ita ſcribit: Vicit antecedētes aquarum ductus nouiſſimum impendium operis inchoati a C. Cęſare, & peracti à Claudio, quippè a lapide XL. ad eam excelſitatem, vt in omnes vrbis montes leuarentur, influxere Curtius atq; Cęruleus fontes, erogata in id opus ſeſtertia DLV. millia. De eadem Claudia Tranquillus,[m] opera, inquit, magna, potiusq; neceſſaria, per multa fecit, ſed vel pręcipue aquęductum a Caio inchoatum, & poſtea, Claudię aquę gelidos, & vberes fontes, quorum alteri Cęruleo, alteri Curtio, & Albudino, nomē eſt, ſimulque riuum Anienſis nouo lapideo opere in vrbem perduxit, diuiſitque in plurimos, & ornatiſſimos lacus. De eadē aqua Tacitus[n]. Itē Frōtinus; Claudia, ait, aqua concipitur via Sublacenſi diuerticulo ſiniſtrorſus ex fontibus ampliſſimis, Ceruleo, qui à ſimilitudine appellatus eſt, & Curtio. Itē duorum aquęductuum, quos Claudius conſummauit. Alteri Claudię nomen datum eſt; alter Anio nouus appellari cœpit. Hęc ille. Aurelia verò à M. Aurelio: Septimiana, & Seuerina, à Septimio Seuero Imperatore. Antoniniana ab Antonino ſunt deriuatę, Alexandrina ab Alexādro. Per ſtructiles formas in vrbem, mox in caſtellum deducebantur. Id erat amplum aquæ receptaculum inſtar lati cubiculi in fornicem verſum. Vitruuius.[o] Cum aqua, inquit, venerit ad mœnia, efficiatur caſtellū, & caſtello coniunctū

a l. 1. C. T. de diuerſ. off.
b in l. 1. C. de aquæduc.
c idem Cœlius Rhodiginus lib. 18. c. 40. lection. antiqua.
d l. 1. C. de aquaduct. lib. 10.
e l. 1. C. de aquaduct.
f d. l. 1. C. de aquaduct.
g l. 1. § interdū autem neceſſario, ff. de aqua quot. & æſtiu.
h lib. 36. c. 15. ad fin.
i lib. 31. c. 3.
k Caſſiodor. lib. 7. Variar. in formula Comitiua formarum.
l lib. 36. c. 15.
m in Claudio c. 20.
n an. 12.
o lib. 8. c. 7.

Digitized by Google

ad recipiendam aquam triplex emiſſarium, collocenturque in caſtello tres fiſtulæ æqualiter diuiſæ, intra receptacula coniunctæ, vnde aqua publica in tres partes deriuabatur; vna, in lacus emittebatur, in quibus plebs Romana lintea abluebat, animalia potabat, & ad fullonum, coriariorumq; atq; alias neceſſitates inſeruiebat: altera in balneas emittebatur, ob quam vectigal quotánis populo præſtabant, qui ea vtebãtur. Hactenus Vitruuius. Hæc eſt penſitatio quam pro aquæductu præſtari, auctor eſt Papinianus.[a] In venditione, ſuper annua penſitatione pro aquæductu infra domum Romæ conſtitutam, nihil commemoratum eſt, deceptus ob eam rẽ, ex empto actionem habebit. Idem credo ſentire Paulũ,[b] dum ait, Fiſcus vſuras accipit de fornicarijs, qui tardius pecuniam inferũt. Sunt enim fornicarij, qui fornaces in balneis curant.[c] Hanc etiam quandoque priuati excipiebant, cum in humum cadebat. Frontinus enim ſcribit apud antiquos omnem aquam in publicos vſus erogari ſolitam, legeque cautum, ne priuati aliam ducerent, quam quæ ex receptaculo publico ſeu caſtello in humum recidiſſet, quã caducam vocabãt, & hanc ipſam nõ in aliũ vſum, quam balneatum, & fullonicorum, vectigalemque eſſe ſtatuta mercede, quæ in publicum penderetur: aliquid & in domos Principum dabatur ſed creſcente aquarum copia. Tertiam aquam Principes in domos priuatas ex caſtello deduci permiſit, inquiũt Vitruuius & Vlpianus.[d] Hæc in plumbeum caſtellum deriuata per fiſtulas ſub terram miſſas, non modo in ędes, ſed & aena lateribus circumſtructa deducebatur, cuiuſmodi inſigne exẽplum apud Celſum reperitur.[e] Firmus, inquit, a Proculo quæſijt, ſi de plumbeo caſtello fiſtulę ſub terram miſſæ aquam ducerent in aenum lateribus circumſtructum, an hę ędium eſſent, & eſſe exiſtimant. Aeno verò quę calefiebat ad bibendum.[f] vel vaſa oletave lauanda.[g] Quandoque etiam ad irrigãdos hortos, vel prædia priuatis, aqua permittebatur,[h] & ob id Prætor edicto promittit ſe facturum, ne vis fiat ei, qui aquam obtinuit á Principe, quo minus eã ducat,[i] Ex flumine verò publico aqua iure deriuabatur. Pomponius.[k] Quo minus, inquit, ex flumine publico ducatur aqua, nihil impedit, ſi modo ea aqua in vſu publico non erit, i. ciuitatis vrbibus, vt ſupra dictum eſt, non deſeruiat. Conſularis ergo aquarũ illas ad deſtinatos vſus curabat deriuari, & debitum vectigal pro ea ſolui. In prouincijs aquęductus ex reditibus Ciuitatum fiebant,[l] & ideo eorum cura ad Decuriones ſpectabat. Nunc ad Curatores P.V. imperio parentes eſt tranſeundum.

a in l. 41. ff. de actionib.
b in l. cum quidam. 17 § fiſcus, ff de vſuris.
c l. 14. ff. de inſtruc. & inſtru. legat.
d in l 1 § permittitur, ff de aqua quotid. & aſtiu.
e in l. ſi venditor in l fin. de actio. empt.
f l. cum de lanionis. §. 1. de fund. inſtruct.
g l ſed addes. §. 2 ff locati.
h in l vſum. 4. C. de aquaducto.
i d. l. 1. §. ait prætor de aq. quoti.
k in l. 2. ff. de flumin.
l l. vnica. C. de vectigal. ope. publ.

DE CVRATORE OPERVM MAXIMORVM. Cap. XIIII.

OPERA appellantur magnifica ædificia, aut fabricæ, vt indicant tractatus in Pãdectis & Codice Iuſtinianęo de operibus publicis, & de ratiocinijs operum publicorum. Vergilius.[m]

Adde tot egregias vrbes, operumque laborem.

Maxima verò opera in vrbe erat Circus Maximus in XI. regione vrbis, qui loca trecenta octoginta millia capiebat, ſed in deſcriptione vrbis ante Notitiam legitur. 485000 cõtinebat, & VII. metas, quas aurigæ circumibant, & XII. portas, per quas currebant.[n] Mœnia quoque, Amphitheatrum caſtrenſe.[o] Campum Viminalem ſub aggere in V. regione inter maxima opera pono. Campum Martium in IX. regione. Erant & opera magna vocata, quæ fortè huic Curatori commiſſa non erant, vt Forum Romanum magnum in VIII. regione, & Macellum magnum in II. Circus Flaminius capiens ſtabula 4. factionum, multas porticus, & ſimilia in eadem regione P. Victor Ludum magnum ſtatuit. Erat hęc domus, in qua olim gladiatores exercebantur, tyrones quoque & laniſtæ. Iſidorus dum inde dictum ſcribit, quòd in eo iuuenes vſum armorum condiſcant. Tranquillus in C. Iulio Cęſare:[p] tyrones, inquit, neque in ludo, neque per Laniſtas, ſed in domibus per equites Roma. ac etiam per Senatores armorum peritus erudiebat. Superioribus operibus, quę precipua diligentia egebant, datus fuit Curator, maximorum operum dictus, qui illa munda, integraque ſeruari curaret. Hanc & ſequentes curas, Procurationes vrbicas Vlpianus appellat.[q]

m in 2. Georgicor.
n Caſſiodorus.
o l. 3. ff. de oper. publ. & l. pen. in V. vrbis regione.
p cap. 26.
q in l. verum ꝗ. §. ex facto. ff. de minor.

DE CVRATORE OPERVM publicorum. Cap. XV.

HOC quoque officium ab Auguſto primum inuentum fuit. Trãquillus.[r] Quo plures, inquit, partem adminiſtrandæ Reipub. caperent, noua officia excogitauit, curam operum publicorũ, viarum, & aquarum. Inter opera verò publica Conſtantius A. ad Ecdicium Præfectum Aegypti,[s] Prætoria, id eſt ædes, in quibus Pręſides degebant, & ius reddebant, & alias domus publicas receſer. Item portus, aquæductus,[t] thermas,[u] horrea, & ſtabula ad equos curſus publici deſtinata,[x] & alia plura.[y] Opera publica vocantur & illa, quę pro admirandis Plinius[z] recitat, qualia ab Auguſto, Tiberio, & alijs Principibus condita Tranquillus narrat. Inter hęc erat Amphiteatrũ in III regione, capiens loca octoginta ſeptem millia, & Theatra IIII. in IX. regione, videlicet Balbi loca triginta millia, octoginta quinque continens; id Claud. Cæſar dedicauit, ſed Balbi eſt appellatum, quod prope eius Cryptam eſſet.[a] item Theatrum Marcelli loca triginta millia capiẽs, in quo erat templum Iani, & alia duo minora theatra: Inter opera publica Iuſtinianus[b] muros, pontes, vias, & aquæductus recenſet. P. Victor, & deſcriptio vrbis Romæ ante Notitiam huiuſmodi plura nominat, vt thermas XI. Victor XVI. Baſilicas X. Victor XVIIII. pontes VII. obeliſcos V. Victorias magnas VI paruas XLII. Bibliothecas XXIX. inter quas præcipuæ erant Vlpia & Palatina. Lucos XIIII. Capitolia II. totidem Amphiteatra, columnas Cochlides II. macella II. Ludos VI. naumachias V. ſtadia II. nymphea ſeu lauacra XII. tabulas & ſigna ſine numero: Arcus marmoreos XXXVI. Lupanaria XLVI. piſtrina CCLIIII. fora XVI. campos VIII. Senacula III. & alia, quibus hic Curator præerat, exceptis maximis operibus, item aquęductibus & fornis, quæ tempore Notitię proprios Curatores habebãt; ſed olim hęc diſtinctio nõ fiebat; Vnus enim operum publicorum Curator vocabatur.[c] Hic opera publica, integra conſeruari curabat, & collapſa reſtituebat, noua redemptoribus facienda locabat.[d] Nullius verò nomen operi inſcribere licebat, quam Principis, vel eius, cuius pecunia opus fiebat.[e] In prouincijs autem tertia pars redituum ciuitatis mœnibus, & balneis reſtituendis deſtinabatur.[f] Hęc cura ad Præſides pertinebat, Vlpianus,[g] ędes ſacras, inquit, & opera publica circumire inſpiciendi cauſa, an ſarta tectaque ſint, an aliqua refectione indigeant, Proconſul debet, Curatoresque operum diligentes ſolenniter pręponere.

r in Auguſto.
s in l. 4. C. de ope. publ.
t in l. ad portus. 7. C. ee.
u l. ne ſplendidiſſima. 9. C. ee. l. 2. §. 1 ff. de ope. publ.
x l. nemo. 53. C. eed.
y l. ædificia. 14. cũ ll ſeq. C. eod. tit. l. 3. & l. 5. ibidem.
z lib. 36. c. 15.
a de quo in 5. regione.
b Nouell. 25. §. oportet.
c l. 1. ff. de oper. publ.
d l. 2. §. vlt ff de ope. publ.
e l. 2. in princ. l. 3 in fin l. vlt. ff de op. pub. l. 4. in fi. ff de admini. re. ad ciuit. pertin.
f d. l. ne ſplendidiſſima. 11. C. eodem tit.
g in l ſi in aliam §. 1 ff de offi proconſul.

DE CVRATORE STATVARVM Cap. XVI.

STATVAE plurimę Romę fuerunt, inter alias nominat P. Victor ſtatuam Mercurij plumbeam, Quirini, & Fortunæ publicę in colle VI. regionis, ſignũ Iouis Imperatoris in IX. Erat pterea Coloſſi ęnei XXXVII marmorei LI, equi magni ęnei XXIII. inaurati LXXXIIII.

eburnei

Digitized by Google

eburnei CXXIIII. qoibus præfectus hic curator, proſpiciebat vt niteſcerent, ne deuaſtarentur, aut forte tollereotur. Officium ſeu appatitores habebat, qui nocte vigilabant, & obſeruabant ne ſtatuæ aut auferrentur, aut læderentur, earumque fures, & effractores, punicbat, Hunc curatorem Caſſiodorus, [a] Comitem Romæ appellat, Si clauſis, inquit, domibus, ac munitis inſidiari ſolet nequiſſimum votum, quanto magis in Romana ciuitate videtur illici, qui in plateis pretioſum reperit, quod poſſit auferri? Nam quidam populus copioſiſſimus ſtatuarum, greges etiam abundantiſſimi equorum, tali ſunt cautela ſeruandi, quali, & cura videntur affixi, & paulo poſt. Quid dicamus, marmora metallis & arte pretioſa, quę ſi vacet eripere, rara manus eſt, quę poſſit à talibus abſtinere. Ibi ſunt expoſita, quæ facere potuerunt, diuitiæ generales, & labor mundi: Qua de re comitiuæ Romanę cum priuilegijs, & iuſtis commodis ſuis tibi concedimus dignitatem, vt fidelis ſtudio, magnoque nixu, quęras improbas manus, & inſidiantes aut priuatorum fortunis, aut mœnibus ad tuum facias venire iudicium, & rei veritate diſcuſſa, congruam ſubeant de legibus vltionem. Officium tuum & milites conſuetos nocti bus potius inuigilare compelle. In die autem ciuitas ſe ipſa cuſtodit. Statuæ nec in foro mutæ ſunt, quãdo a furibus percuſſę cuſtodem videntur tinnitibus admonere. Proinde, prudẽtiam tuam deuotione laudabili ſentiamus, vt cui nunc laborioſos faſces iniungimus, ſecuros honores poſtea conferamus. Hęc ille. Ingentem vero Romę ſtatuarũ multitudinem, populum appellat, & greges equorum: Non tantum enim Principium, ſed & aliorum, omnis generis ſtatuę, Romæ reperiebantur,

a lib. 7. vari. epiſto. 14.

DE CVRATORE HORREORVM Galbanorum. Cap. XVII.

HORREA Galbę, vt pręcipua inter plura alia nominantur, tam in deſcriptione urbis ante Notitiam, quam a P. Victore in III. regione. Sed ipſe legit Horrea Galbiana, quemadmodum, & in hoc monumẽto antiquo ſcriptum reperitur.

NVM. DOM. AVG. SACRVM FORTVNAE CONSERVATRICI HORREORVM GALBIANORVM M. LORINVS FORTVNATVS MAGISTER S. P. DD. id eſt, ſua pecunia dedicauit.

Dominis Auguſtis Theodoſio iuniori & Valentiniano III. vel, vt habet inſcriptio, Numini Dominorum Auguſtorum dicatum eſt hoc ſimulachrum Fortunæ conſeruatricis, quam horrea conſeruare opinabantur. Galbio vnus fuit ex Ducibus Valentiniaci contra Bonifacium Africæ tyrannum miſſus, circa annũ 429. [b] a quo Galbiana horrea, quæ fortè ille annona impleuerat, aut ad hunc vſum Reipubl. tradiderat, ſunt appellata, & ita puto legendum, vt eſt apud Victorem. Galbana vero à Galba Principe, vel alio ex ea familia deriuantur, ſed aliqua anterioribus temporibus eorum mentio fieret. Magiſter autem de quo in ſupradicto Epigrammate, fuit regionis XIII. Cum enim Auguſtus in regiones, vicoſque vrbem diuiſiſſet, his ex plebe viros præfecit, quos Magiſtros appellauit, vt ait Tranquillus. [c] Plura Romæ erant horrea, in quibus non tantum frumentum, ſed gemmæ, aurum, & argentum, aliaque pretioſiſſima homines reponebant, præſertim qui hæc apud ſe tuta non eſſe timebant. [d] Ego tamen hic horrea Galbiana interpretor, in quibus frumentum populo dandum condebatur, quorum vt ſarta tecta eſſent, hic curator proſpiciebat: nam de operum & ædificiorũ curatoribus hic agitur. Alius vero huic, & omnibus horreis frumẽtarijs, Comes horreorum dictus, [e] præerat, qui grana illæſa conſeruari, panemque plebi, & militibus diſtribuendum confici prouidebat. Vetuſtus codex legit. Horreorum Gallorum, ſed non recte.

b vt auctor eſt D. Proſper.

c in Auguſto. c. 20.

d l. 3. §. effractura ff. de off. Præf. vigil. l. pignus 9. C. de pigneratit. actione.

e l. vnic. C. de piſtorib.

DE CENTENARIO PORTVS. Cap. XVIII.

CENTENARII centum militibus pręerant. Vegetius, [f] Erant, inquit, Centuriones, qui ſingulas centurias gubernabãt, qui centenarij nominantur. Idẽ Modeſtus, [g] tradit. cẽtenarium ergo portus eum fuiſſe exiſtimo, qui cum centum, aut plus minus militibus, portum tuebatur. Nam & centenarij in officijs palatinorum, viris ſexaginta, aut paucioribus pręerant. Hunc eſſe credo, quem Caſſiodorus [h] Vicarium portus appellat: cuius cura erat præcipua, ne peregrini cum ciuibus rixarentur, ut latrones ac delinquentes detinerẽtur. A Iurecõſulto limenarchæ appellantur, ideſt portus principes. Paulus, [i] Limenarchæ, inquit, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos rectè in cuſtodia retinent. Inuenti ſunt & ab Auguſto, qui agros viaſque publicas cuſtodirent, ne cui iniuria fieret. Tranquillus. [k] Graſſatorum, inquit, plurimi ſe ferebant ſuccincti ferro quaſi tuendi ſui cauſa, & rapti per agros viatores ſine diſcrimine liberi, ſeruique ergaſtulis poſſeſſorum, ſupprimebantur. Igitur graſſatores diſpoſitis per opportuna loca ſtationibus inhibuit. Has poſtea Tiberius crebriores fecit. Idem Tranquillus, [l] tuendę pacis, ait, a graſſaturis ac latrocinijs, ſeditionumque licentia curam habuit, ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Sed quod ad hunc Comitẽ pertinet, Caſſiodorus [m] in comitiua portus Rauennatis eius Comitem naues priuatorum ob tranſuehendas ſpecies, vel res Principis, vel publicas retinuiſſe ſcribit, quod & hic forte procurabat.

f lib. 2. c. 8.

g in libello de vocabulis caſtrẽſibus.

h lib. 7. variar.

i in l. penult ff. de fugit.

K in Auguſto c. 32.

l in Tiberio c. 36.

m eod lib in formula comitiua Rauennate.

DE TRIBVNO RERVM NITENTIVM. Cap. XIX.

VLTIMVS ſub Præfecto vrbi erat Tribunus rerum nitẽtium, cuius erat ſolicitudo, vt ædes ſacræ, baſilicæ, fora, balnea, circi, theatra, amphiteatra, viæ, bibliothecæ, campi, & omnia denique loca publica nullis ſordibus vitiarentur, ſed niteſcerent, tantum erat veteribus mundiciei, nitoriſque ſtudiũ: Tribunus verò hic Præfectum ſignificat, ſicut Tribuni militum, & Aerarij, alijque pro Præfectis accipiuntur. Hoc munus olim Aedilium Curulium fuit. De duobus Pręţoribus, qui imperante Conſtantino Magno duo tantum Romæ erant, [n] nihil Notitia tractat, quod forte præter inſigniũ magiſtratus ſplẽdorem nullum fere tenebat Imperiũ, Tantum enim liberales cauſas cognoſcebat, Minoribus aliẽnãtibus decreta interponebat, eos in integrũ reſtituebat, vindicta manumittebat, & emancipantibus liberos auctoritatem præſtabat. [o] Hęc de Præfecto vrbi, eiuſque magiſtratibus dicta ſufficiant: Nunc ad alios illuſtres, ideſt Magiſtros militum, eſt tranſeundum, quorum copiarum breuiarium præmittemus.

n l ſi apud. C. de appellat.

o l. 1. C. de offi. Prætoris.

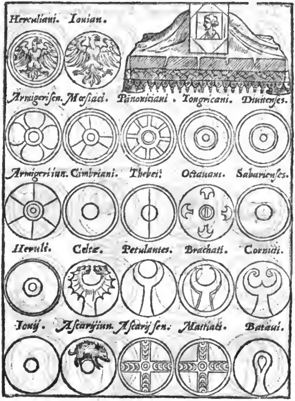
Magiſter Peditum. Quibus imperat.

- *Magiſter peditum in præſenti Occidentis imperat*
  - *Comitibus VIII. limitum.*
    - *Jllyrici, praeſt*
      - *Præfectis XXIIII.*
        - *Auxiliorum palatinorum peditum XVI.*
        - *Legionum Comitatenſium V.*
        - *Legionũ pſeudo Comitatẽſiũ III.*
    - *Jtaliæ per Alpes*
      - *Peditũ numeris XXXVI.*
      - *Equitũ vexillationib: VII.*
        - *Legionibus XIII. Auxilijs XXI.*
    - *Africæ, qui preæſt*
      - *Præpoſitis limitum XVI.*
        - *Peditum numeris XII.*
        - *Vexillationibus equitum XIX.*
    - *Tingitanæ, qui præeſt*
      - *Tribunis cobortium VI.*
      - *Præpoſitis equitum.*
        - *Vexillationibus equitum III.*
        - *Alæ equitum I.*
    - *Hiſpaniarum*
      - *Præfectis XVI.*
        - *Auxiliorum XI.*
        - *Legionum V.*
    - *Britanniarum*
      - *Numeris peditum III.*
      - *Vexillationib. equitũ VI.*
    - *Littoris Saxonici per Britanniam.*
      - *Præpoſitis VIII.*
      - *Tribuno cobortis I.*
        - *Numerorum peditum V.*
        - *Vexillationum equitum. II.*
        - *Legionis I.*
    - *Argentoratenſis.*
    - *Mauritaniæ Cæſarienſis.*
      - *Præpoſitis limitum VIII.*
  - *Ducibus XII. limitum.*
    - *Tripolitanæ*
      - *Præpoſitis limitum XII.*
      - *Numeris mili. um II.*
    - *Pannoniæ II.*
      - *Præfectis XXXI.*
        - *Cuneorum equitum VI.*
        - *Numerorũ aliorum equitũ XI.*
        - *Legionum V.*
        - *Numerorum militium V.*
        - *Claſſium. IIII.*
      - *Tribunis III.*
        - *Cobortium III.*
    - *Valeriæ Riparenſis.*
      - *Præpoſitis XXVII.*
        - *Cuneorum equitum V.*
        - *Numerorum equitum XVII.*
        - *Auxiliorum peditum V.*
      - *Præfectis IX.*
        - *Legionum VIII.*
        - *Claſſis I.*
      - *Tribunis VI.*
        - *Cobortium VI.*
    - *Pannoniæ primæ & Norici Riparenſis.*
      - *Præfectis XXVII.*
        - *Cuneis equitum II.*
        - *Numerorum aliorum equitum IIII.*
        - *Legionum VIII.*
        - *Claſſium III.*
      - *Tribunis V.*
        - *Cobortium V.*
    - *Rhetiæ primæ.*
      - *Præfectis XIII.*
      - *Tribunis cobortiũ VIII.*
        - *Numerorum equitum III.*
        - *Alarum equitum III.*
        - *Legionum VII.*
    - *Prouinciæ Sequanici.*
      - *Militibus Latauienſibus.*
        - *Cobortium VI.*
    - *Tractus Armonicani.*
      - *Præfectis IX.*
        - *Numerorum peditum IX.*
      - *Tribuno I.*
        - *Cobortis I.*
    - *Belgicæ II.*
      - *Præfectis II.*
      - *Tribuno I.*
        - *Numerorum equitum II.*
    - *Germaniæ primæ.*
    - *Britanniarum.*
    - *Moguntiacenſis.*
      - *Præfectis XI.*
        - *Numerorum XI.*
  - *Legionib. palatinis XII.*
  - *Auxilijs palatinis LXV.*
  - *Legionibus Comitatenſibus XXII.*
  - *Legionibus Pſeudo Comitatenſibus XVIII.*
  - *Claſſibus XVII.*
  - *Tribunis cobortium. XXIII.*

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI

Peditum.

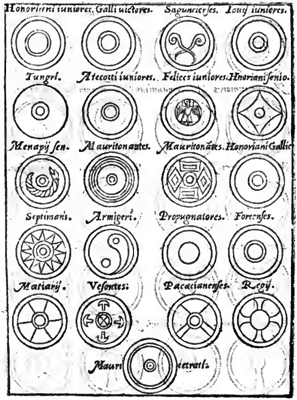

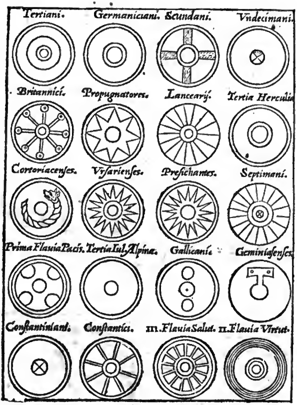
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

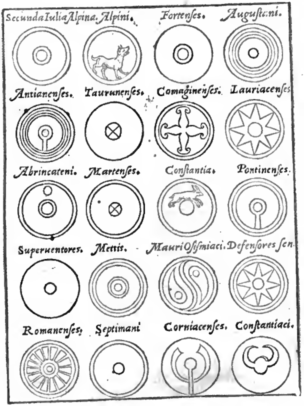

Digitized by Google

Honoriceni iuniores.
Galli uictores.
Saguncierſes.
Iouij iuniores.
Tungri.
Atecotti iuniores.
Felices iuniores.
Hnoriani ſenio.
Menapij ſen.
Mauritonantes.
Mauritonãtes.
Honoriani Gallic
Septimani.
Armigeri.
Propugnatores.
Forenſes.
Matiarij.
Veſontes:
Pacacianenſes.
Regij.
Mauri
cetrati.

Tertiani.
Germaniciani.
Scundani.
Vndecimani.
Britannici.
Propugnatores.
Lanceariĳ.
Tertia Herculia
Cortoriacenſes.
Vrſarienſes.
Preſichantes.
Septimani.
Prima Flauia Pacis.
Tertia Iul. Alpinæ.
Gallicani.
Geminiaſenſes.
Conſtantiniani.
Conſtantici.
III. Flauia Salut.
II. Flauia Virtut.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri peditum Præſentialis, Comites Militum infraſcriptorum.

ITALIAE.
Africę.
Tingitaniæ.
Tractus Argentoratenſis.
Britanniarum.
Littoris Saxonici per Britannias.

Duces Limitum infraſcriptorum decem.

Mauritaniæ Cæſarienſis.
Tripolitani.
Pannoniæ ſecundę.
Valeriæ Ripenſis.
Pannonię primę, & Norici Ripenſis.
Retiæ primæ, & ſecundæ.
Sequanici Armoricani.
Belgicę ſecundæ.
Germaniæ primæ.
Britanniarum.
Mogonciacenſis.

Legiones Palatinæ duodecim.

Iouiani ſeniores.
Herculiani ſeniores.
Diuitenſes ſeniores.
Tongricani ſeniores.
Pannoniciani ſeniores.
Mœſiſiaci ſeniores.
Armigeri propugnatores ſeniores.
Lancearij Sabarienſes.
Octauani.
Thebæi.
Cimbriani.
Armigeri propugnatores iuniores.

Auxilia

Auxilia Palatina ſexaginta quinque.

Cornuti ſeniores.
Brachati ſeniores.
Petulantes ſeniores.
Celtæ ſeniores.
Heruli ſeniores.
Bataui ſeniores.
Mattiaci ſeniores.
Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Iouij ſeniores.
Cornuti iuniores.
Sagittarij Neruij.
Leones ſeniores.
Leones iuniores.
Exculcatores ſeniores.
Sagittarij Tungri.
Exculcatores iuniores.
Tubantes.
Salij.
Grati.
Felices ſeni ores.
Felices iuniores.
Gratianenſes ſeniores.
Inuicti ſeniores.
Auguſtei.
Iouij iuniores.
Victores iuniores.
Bataui iuniores.
Bructeri.
Ampſinarij.
Gratianenſes iniores.
Valentinianenſes iuniores.
Rheti.
Seqnani.
Sagittarij Venatores.
Latini.
Sabini.
Brachati iuniores.
Honoriani Atecotti ſeniores.
Honoriani Marcomanni ſeniores.
Honoriani Marcomanni iuniores.
Honoriani Atecotti iuniores.
Briſigaui ſeniores.
Briſigaui iuniores.
Honoriani Mauri ſeniores.
Honoriani Mauri iuniores.
Celtæ iniores.
Inuicti iun. Britanniciani.
Bataui.
Exculcatores iun. Britanniciani.
Felices Valentinianenſes.
Mattiaci iuniores Gallicani.
Salij Gallicani.
Sagittarij Neruij Gallicani.
Ionij iuniores Gallicani.
Seguntienſes.
Galli Victores.
Honoriani Victores iuniores.
Honoriani Aſcarij ſeniores.
Felices iuniores Gallicani.
Atecotti iuniores.
Tungri.
Honoriani Gallicani.
Mauritonantes iuniores.
Mauritonantes ſeniores.

Legiones Comitatenſes trigintaduæ.

Menapij ſeniores.
Fortenſes.
Propugnatores ſeniores.
Armigeri defenſores ſeniores.
Septimani ſeniores.
Regij.
Pacatianenſes.
Veſontes.
Mattiarij iuniores.
Mauri cetrati.
Vndecimani.
Secundani Italiciani.
Germaniciani iuniores.
Tertiani ſiue tertia Italica.
Tertia Herculea.
Lancearij Gallicani Honoriani.
Propugnatores iuniores.
Legio ſecunda Britannica, ſiue Secundani.
Septimani iuniores.
Præſichantes, aliàs Præſidiantes.
Vrſarienſes.
Cortoriacenſes.
Geminiacenſes.
Honoriani Felices Gallicani.
Tertia Iulia Alpina.
Prima Flauia Pacis.
Secunda Flauia Virtutis.
Tertia Flauia Salutis.
Flauiæ Victrices Conſtantinæ, id eſt, Conſtantici.
Secundæ Conſtantiniani tertio.
Auguſtani.
Fortenſes.

Pſeudocomitatenſes decem, & octo.

Legio prima Alpina.
Legio ſecunda Iulia Alpina.
Lancearij Lauriacenſes.
Lancearij Comagenenſes.
Taurunenſes.
Antianenſes.
Pontinenſes.
Prima Flauia Gallicana Conſtantia.
Martenſes.
Abrim Cateni.
Defenſores ſeniores.
Mauroſiſmiaci.
Prima Flauia Metis.
Superuentores iuniores.
Conſtantiaci.
Corniacenſes.
Septimani.

Roma-

Romanenſes.
Officium ſupraſcripti Magiſtri peditum Præſentalis.
Princeps.
Numerarius.
Commentarienſis.
Adiutor.
Regerendarius.
Exceptores & reliqui apparitores.

COMMENTARIVM.

DE MAGISTRO PEDITVM IN præſenti Occidentis Cap. XX.

SCISSO inter Valentinianũ & Valentem fratres Imperio in Thracijs in Neſſi ſuburbio Mediana appellato, etiam exercitus, ac numerorũ Comites, Magiſtroſque militũ inter ſe ſunt partiti, ait Marcellinus.[a] Quare legiones & Auxilia plura eiuſdẽ nominis, tam in Oriente quã Occidente reperiebantur, quę priſtinum nomen retinuerunt. Itaque non modo legiones palatina, Comitatenſes, & pſeudocomitatẽſes, auxiliaque palatina vtrobique recitantur; ſed plerumque ijdem numeri & cohortes eodem nomine repeiuntur, aliquibus exceptis, quę vno tantum in loco inueniuntur. Idem vexillationibus euenit, quę ſub vtriuſque imperij Comitibus & Ducibus in Cuneos, & equitum numeros duplicatæ leguntur. Sed Occidentis Magiſtri præſentales in quibuſdam ab Oriẽtalibus variarunt; Hi.n. mixtim peditibus equitibusque pręfuere. At in Occidente alter equitibus, peditibus alter imperauit. quemadmodum olim a Conſtantino etiam in Oriẽte inſtitutũ fuiſſe auctor eſt *Zoſimus*: Item ibi præter duos præſentales, tres alij magiſtri inſtituti fuere; hic poſt pręſentales vnus tantum per Gallias magiſter equitum dictus fuit. In Occidente quoque magiſtri tam limitaneis Comitibus, & Ducibus, quã alijs Tribunis Pręfectiſq; præerant, quod in Oriente non obſeruabatur, cuius limites a Quęſtore ordinabantur:[b] Sed & Magiſter equitum in Gallijs, pluribus peditum equitumque ab vtroque præſentali copijs acceptis, Gallias ſibi commiſſas tuebatur. Itaque pręter vnam vexillationem, & decem numeros, quos proprios habebat, cæteros milites ſibi à præſentalibus miſſos mutuabatur. Præcipuos etiam cohortales ex illorũ officijs accipiebat, quibus, illis ſubeſſe arguebatur. item Comites & Duces, etſi a Magiſtro & ipſi equites accipiebant, proprias tamen alas, cohortes, & numeros regebãt, qui apud Magiſtros fuiſſe non inueniuntur. Hic Magiſter etiam Comes vocabatur.[c] Sed prior titulus plus auctoritatis habebat. Marcellinus,[d] Equitius, inquit, Illyriciano præponitur exercitui, nondum Magiſter, ſed Comes, id eſt, nondum erat illuſtris, ſed ſpectabilis, aut paulo maior. Præter duos Præſentales, alterum Peditum, alterum Equitum in Italia, & tertium Equitum in Gallijs, nullus in Occidente Magiſter militum reperiebatur, ſed in Hiſpania vnus Comes, & alter in Britannia loco Magiſtrorum[e] numeris imperabant, quod a Conſtantino vſque ad Honorium Imper. obſeruatum fuit, donec illæ prouinciæ ſunt amiſſę. Demum extincto pene Occidentali imperio, Leo Imperator, Dalmatia recepta, proprium Magiſtrum in ea conſtituit.[f] Officium Magiſtri peditum in præſenti Occidẽtis, continebat Principem, Numerarium, Commentarienſem, Adiutorem, Regerendarium, Exceptores, ac reliquos apparitores, vt alij Orientis magiſtri habebat. Hic adiutor vocatus apud Magiſtros militũ Orientis dicitur Primiſcrinius, qui deinde Numerarius fiebat. Is forte ſententias Magiſtri ſcribebat, & eius tribunali præerat, cuius ſententias capitales executioni mandari curabat velut Cornicularius apud ciuiles Magiſtratus, quo hic Magiſter carebat. Aliquando ſedis adiutor dicitur,[g] quandoq; primiſcrinius,[h] quandoque ſubadiuua,[i] in ſequente tamen Magiſtro equitum adiutor diuerſus a primiſcrinio ponitur, quo hic Magiſter caruiſſe videtur niſi codex eſt mendoſus. Regerendarius verò apud eoſdem Magiſtros Oriẽtis ſcriniarius nuncupatur, qui & epiſtolaris & libellenſis vocatur.[k] Ab actis Magiſtri militum carebãt, vt Orientales, quod ipſo tum tribunalia nullam inſtrumentis, aut alijs actibus auctoritatem tribuerent, quemadmodũ apud ciuiles iudices fiebat. Ex hoc officio circiter XXX. ſingulis annis accipiebantur, qui in Comitum, & Ducum officijs, principes, Commentarienſes, & Numerarij eſſent. Idem fiebat in officio Magiſtri equitum, vt infra videbitur.

a lib 16.

b l.1. & 2. C. de offic. Quæſtor.

c l.1. C. de offic. magiſtr. milit.

d lib 26.

e l.4. C. Th. de Decuria.

f l.4. C. de ben. qua liber.

g l. vlt. C. de off. præf. vrb.

h l.1. C. de Sportul.

i l.1. §. in ſcrinio primiſcrinij. C. de off. P. P. Afr. l. fin. C. de agen. in reb.

k l. præcipimus. §.1. & §pe. C. de appellat.

Inſignia eadem, quę Magiſtri Orientales, hic geſtabat. In meo codice liber mãdatorũ auro tectus, aureum item caput Principis in tergo continet: In manuſcriptis eodem modo ſe habent, quemadmodum in Magiſtris Orientis. Imperabat hic Magiſter legionibus palatinis XII. Auxilijs LXV. Legionibus Comitatenſibus XXXII. Pſeudocomitatenſibus XVIII. Itaque ponendo 1000. in ſingulis legionibus, quot ſingulas Præfecturas hoc tempore continuiſſe Conſtantinus Porphirogenneta ſcribit, efficiunt ſexaginta duo millia virorum. Auxilia quot continerent, ſciri non poteſt, ſed vix pauciores 100. ſingula habuiſſe credẽdum eſt, quæ fuiſſent ſex millia quingẽti, ſimul iuncti, efficiunt peditum 68. millia 500. His accedunt XXXVI. præfecturæ, & VII. tribunatus in Italię, Galliarum, & Hiſpanię limitibus poſiti, quibus hic Magiſter imperabat, quæ efficiunt circiter triginta nouem millia 500. pedites ſimul iuncti CVIII. millia militum conſtituerent, imperabat & VI. claſſibus, de quibus in fine operis dicetur. Appianus,[l] ſcribit Hadrianum, cuius tempore ipſe vixit, ducẽta millia peditum quadraginta millia equitum, trecẽtos elephantes bellicoſos, curruum ad prælia inſtructorum duo millia, & armorum in ſupplementũ trecenta millia habuiſſe. Claſſem verò nauium minorum duorum millium. Triremium à ſeſclupis in quinquiremes mille quingẽtarum. Inſtrumentorum naualium numerum bis totidem, & naues octoginta partim auro proris, partim puppibus exornatas, quibus Imperatores vehi conſueuerant. Et hæc erat pacis tempore Rom. Imperij cuſtodia. Verum ingruentibus in Valentinianum, ſub quo hæc Notitia ſcripta eſt, hoſtibus, militiam augeri oportuit, ſed & ſi plores exiſtiment, Appianum loqui de Romano Imperio, verendum eſt, ne loquatur de regibus Aegypti: nullibi enim conſtat Rom. Principes elephantes aluiſſe, aut curribus ante Hadrianum pugnaſſe. Priuſquam verò copiæ militum recenſeãtur, ſex Comitũ, & duodecim Ducum Occidentis iterum catalogus a Notitia præmittitur, qui ẽt indici inſertus fuerat, ſed vterq; eſt mendoſus: In hoc enim Sequanici & Armoricani Duces ante Belgicam ſecundam collocandi deſiderantur, & Dux Germaniæ primę antepenultimũ in indice locum tenet. cuius nulla infra fit mentio: ideo autem horum elenchus texitur, quia tanquã Magiſtro peditũ parentes, etiã ſub eius ſunt diſpoſitione, erant nominãdi. His militũ numeri annectuntur, quorum primi ſunt XII palatinæ legiones. In Oriente verò cum Magiſtris Duces non ſubeſſent, ſemel in Indice recenſentur.

CVIII. pedites in Occidente.

l in Libyc. hiſt. poſt princ ſi non eſt mendoſus.

Duo-

Digitized by Google

XII. PALATINAE LEGIONES Magiſtri Militum Præſentalis Occidentis.
CAP. XXI.

Ex XII. palatinis legionibus, VIII. magiſter peditum præſentalis in Italia ipſe retinebat, vnam Magiſtro equitum per Gallias concedebat, Comiti Africæ tres; ſunt autem ſequentes.

1 IOVIANI SENIORES. Hæc legio in Oriente non reperitur: In Italia ſub eius Comite, ſicut & quinque legiones ſequentes, militabat. Purpuream geſtabat aquilam in parma cœrulea, duoque erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus, prout Pierius [a] deſcribit; eodẽ modo ſe habent manuſcripti codices: ſed in meo exemplari parma eſt alba, nullusq; in extremitate apparet circulus. Iouiani iuniores una ex ſex palatinis legionibus ſub Magiſtro Præſentali Orientis, eodem modo aquilam, ſed diuerſi coloris habebãt, quorum clypei marginem tres circuli ambibant, cuius argumentum ibi expreſſimus. Sozomenus [b] ſcribit Iouianos, & Herculeanos duas fuiſſe cohortes ex primarijs militibus conſtitutas, quę Imperatorem proximè a tergo præſidij cauſa ſequebantur. Apud Comitem Italiæ fuiſſe pro Iouianis infra Iouij ſeniores ſunt ſcripti.

a in ſi. lib. 19.

b lib. 6.

2 HERCVLIANI ſeniores & ipſi Aquilam ſed cęruleam, alis ſparſis in rubra parma geſtant, latus circulus lutei coloris marginem cingit, quem nigra linea circundata in partes duas æquè diſtãtes diſſecabat, ita Pierius. [c] Aquila Imperium Romanum refert, quod vnum eſſe per circulum ſignificatur, etſi diuiſum, vt linea nigra inſinuat: interpretor enim circulos etiam eum extrema clypei cingunt, vnitatè & perpetuitatè denotare. In meo codice aquila eſt lutea in alba parma, & rubeus albusque circuli marginem ambiunt, vt in manuſcriptis, qui vtriuſq; Romani imperij coniunctionem, vnitatemque portendũt. Herculiani iuniores vna ex ſex palatinis legionibus Magiſtri militum præſentalis Orientis idem aquilæ inſigne habebant.

c eod. lib. 19. ad fin.

3 DIVITENSES ſeniores a Diueto Siciliæ oppido dicti. In rubeæ parmæ vmbone globum luteum rubro luteoq; circulo clauſum præferunt. Marginẽ alius luteus ambit: Orbem Romanũ duplici coniunctoq; imperio regi ſignificat. Exterior circulus, vt ſępe vmbilico concolor maiorem indicat cõcordiam. Pierius [d] hanc legionem in Gallijs manſiſſe ſcribit, & inſigne cęrulei accipitris, colore tamè dilutiore, cũ tauro geſtaſſe. Accipiter volatu cęteras aues antecellens, gloriam victoriamq; inſinuat, & cęruleus color, altitudinem: taurus vero laborem, per quem ad gloriam, & victoriã peruenitur. Duo hæc animalia pro duobus Principibus imperij, ad gloriam laborantibus, ponuntur. Diuitenſes Gallicani inter XXI. Legiones Magiſtri militũ per Thracias reperiuntur: & Dalmatæ Diuitenſes ſub Duce Daciæ Ripenſis.

d lib. 21.

4 TONGRICANI ſeniores ex Tongris, Germaniæ ſecundæ populis lecti, idẽ ferè gerunt inſigne, quod Diuitenſes, niſi quod horum clypei marginẽ, duo, luteus, & viridis, circuli cingũt: Manuſcripti in coloribus variant. Duplicis Romani imperij connexitas, perpetuitasq; indicatur Hi non ſunt in Oriente: Tungri Diuitenſibus à Marcellino [e] coniunguntur: Diuitenſes, inquit, Tungricanoſq; iuniores ad procinctũ vrgentem per Thracias inter alios celerare diſpoſuit. Item, [f] Seuerianus, ait, Comes apud Calidona Diuitenſibus præſidebat, & Tungricanis.

e lib. 26.

f lib. 27.

5 PANNONICIANI ſeniores, geſtant idem inſigne, quod Gratianẽſes, aut ſecunda Flauia Gemina legio in Oriente, ſub Magiſtro militũ per Thracias; niſi quòd hic octo trabeę, duplicem orbem firmant, ibi ſeptem. Manuſcripti coloribus varij ſunt. Vrſinianus coniunctos aggeres orbem munientes habet. Pãnoniciani vero iuniores, vna ex XXI. legionibus Comitatenſibus Magiſtri militũ per Thracias in Oriẽte reperiuntur. Hi numeri vtrobique duplicati, ſępe hic ſeniores, ibi iuniores, ideſt poſteriores nominantur.

6 MOESIACI ſeniores, ex Męſia deducti: Mœſicos Marcellinus & Tacitus appellant, [g] Fremebant, inquit, ventre Mœſicas legiones, maximam exercitus partem Bebriaci remanſiſſe, qui pro Othone cõtra Vitellium ſtabant. Marcellinus; [h] Moto, inquit, velitari auxilio, Herculeis ſcilicet, & Batauis, Numeriſque Mœſicorum pluribus, Conſtantius Bononiam venit. Hanc legionem alibi commendat, [i] & cum Pannonica præcedente coniungit. Obuiã, ait, motæ ſunt legiones duę, Pannonicia & Męſiaca, valida prælijs manus.

g lib. 18.

h lib. 30.

i lib. 19.

Geſtabant in clypeo rubro aureũ orbem, alio cęruleo incluſum, quem a tribus lateribus, tres lutei cippi æqualiter diſtantes fulcire videntur: id tres orbis partes aduerſus hoſtè vndiq; muniri ſignificat. Cippi enim firmitatem inſinuant. Manuſcripti, cippos albos oſtendunt; Madrucianus, globum interiorem decuſſatum, quod Imperij diuiſionem, vtriuſque Principis volõte firmatam portendit Id genus ſymboli, apud alios etiam inuenitur, vt in Armigeris ſenioribus & iunioribus: Quid ſimile habent & Octauani, & Pannoniciani proxime explicati. Hi non ſunt in Oriente. Morſiciani, vitio typographi infra inter XII. legiones palatinas appellantur.

7 ARMIGERI propugnatores, ſeniores pro inſigni, in parma viridi, quatuor orbes luteos præferunt, qui globum aureum rubro & luteo circulo cinctum fulciunt: a quatuor partibus mundum munitum eſſe, & duo imperia, in vnum orbem Romanũ coire portẽdunt. Exterior circulus interiori globo, vt ſępe concolor, idem eſſe imperium innuit. In Madruciano tres cœrulei aggeres orbes coloribus varios muniunt. Vrſinianus albam crucem duos orbes ideſt duo imperia ſuſtinentem oſtendere videtur. Hi Comiti Africæ parebant: in Oriente non leguntur.

8 SABARIENSES Lancearij, à Sabara Arabię Felicis regione delecti, orbem rubrum in alba, vel, vt in Madruciano, in punicea parma gerunt. Marginẽ luteus ambit circulus, quod vnum & perpetuum eſſe orbis Rom. imperium denotat. Vrſinianus orbem cœruleum rubro circulo cinctum tenet. Idem inſigne habent & Secundi, Germaniciani ſeniores, Lancearij iuniores, & Mineruij in Oriente. In Gallijs ſub Magiſtro equitum merebant; in Oriente nõ ſunt.

9 OCTAVANI, ab octaua legione deriuantur, quæ ab Auguſto in Pãnonia locata, Auguſta cognominabatur, inde a Claudio in Mœſiam abducta, poſtea in Italiam pro Vitellio venit: Demũ ſuis ſedibꝰ eſt reſtituta. [k] In vmbone luteæ parmæ orbem aureum rubra Zona in medio diuiſum, & rubro circulo cinctum, geſtant. Huoc quatuor rubræ peltæ crucis inſtar, à quatuor partib. æqualiter inter ſe diſtãtes circumſtant: Id vnum eſſe Romanum imperiũ, etſi in Orientem, Occidentemq; diuiſum, & a quatuor mundi partibus defendi indicat: Pelta enim ſignũ eſt propugnantis, Ruber color imperij, Luteus fęlicis ſeculi ſunt indices. Hi apud ipſum Magiſtrũ peditum permanſerunt. In Oriente non leguntur.

k Dion. lib. 55

10 THEBAEI diuiſum coloribus clypeũ, ad extra luteum, à ſiniſtra rubrum geſtant. Orbis vero in vmbone conuerſis coloribus a dextra eſt rubeus, a læua luteus; Marginem rubeus circulus cingit: Madrucianus puniceũ pro rubro habet: Id quoque vnũ eſſe Rom. orbis imperium ſignificat, & ſi ob duos imperantes ſciſſum videatur, qui mutuum ſibi auxilium præſtant. Hi ſub Comite Italiæ merebant: Plures in Oriente Thebæorum legiones viſuntur, omnes à Thebaide collectæ.

11 CIMBRIANI a Cimbris Germaniæ populis, qui Cimbricam Cherſoneſum incolebant, lecti: Horum, & Sabarienſium idem fere eſt inſigne: parma

ma enim tubea, luteum orbem, Sabarienſes in alba rubium tenent. Madrucianus puniceã parmam oſtẽdit. Hi & ſequentes ſub Comite Africæ militabant.
12 ARMIGERI propugnatores iuniores, idem ſere & ipſi inſigne habent, quod Mœſiaci, niſi quod in illorum cœrulea parma orbis aureus, luteo, rubroque circulo clauditur; ſed nullo margo parmæ cingitur. In Oriente non reperiuntur. Et hęc de duodecim legionibus palatinis: Nũc ad ſexaginta quinque auxilia item palatina eſt veniendum.

DE AVXILIIS PALATINIS LXV. Magiſtri peditum Præſentalis per Occidentem. Cap. XXI.

AVXILIA LXV ſub hoc Magiſtro infra in catalogo numerorũ recenſentur, ſymbola vero tantum LXI. repræſentantur, quare aliquot inſignia deeſſe oportet; quatuor. n. ſcilicet Exculcatores ſeniores, Sagittarij, Tũgri, Exculcatores iuniores in catalogo poſt viginti quatuor auxilia locati, & Brachati iuniores, triceſimũ octauũ locũ tenentes, ſuis ſymbolis deſtituũtur. Auxilia LXV ſequuntur.
1 CORNVTI ſeniores in parma lutea geſtabant rubium cippum, duo eiuſdem coloris cornua emittentem, quæ in ſummo inſtar lunæ flectuntur: Duos Imperatores coniunctos portendunt. Sed Pierius.[a] aliud Cornutorum inſigne deſcribit, nempe parmã totam luteam, ſed nigro circulo aliquanto interius circumducto, in cuius medio angues rubri duo, non e baculo, ſed velut e cippo quodam identidẽ rubro emiſſi ad oſculum incuruabatur. In cippi medio ancile paruum erat colore depictum luteo, duabus in medio nigris lineis, à dextra ad læuam in paralellum diſſecantibus. In ſuperiore cuius parte T. Centurionis ſignum notatum erat: Hæc Pierius. Id eſt duplicis Principis vnicum imperium, quod ex duobus ſerpentibus ab eodem cippo prodeuntibus inſinuatur. Duæ paralellæ lineæ diuiſum orbis imperium, vnum permanſiſſe indicant. T. vero non Centurionis, ſed crucis ſignum eſſe arbitror, quod Principes tuetur: eſt enim ſalutis ſignum.[b] Ancile orbẽ Romanum a Principibus defendi ſignificat. Idem ſere eſt inſigne aliorum Cornutorum ex XVIII. auxilijs ſecundi Magiſtri militum pręſentalis in Oriẽte. A cornuto oppido cornutos vocatos fuiſſe diximus. Hi cum quinque ſequentibus in Italia manebant
2 BRACHATI ſeniores, a Bracha, vrbe Hiſpaniæ nominati Vetuſtus codex pro his vbique legit Brachiatos. In parma cœrulea, bina cornua lutea, vt ſuperiores, ſed duplicata ex eodem cippo luteo prodeuntia habebant; quæ ſunt duplicis imperij typus. Rubeus circulus marginem cõplectitur. Similis eſt clypeus Valentinianenſium ſub Magiſtro militum per Thracias. Apud Magiſtrum peditum reſident. Brachati iuniores in Oriente ſunt ex XVIII. auxilijs palatinis Magiſtri militum præſentalis.
3 PETVLANTES ſeniores; In parma lutea idem ferme inſigne habent, cornua ex luteo cippo prodeuntia, & orbem item luteum alte complectentia. Hoc ſolo differunt quod horũ cippus eſt albus, cornua item alba, ſed in manuſcriptis cœrulea, & quẽadmodum in Brachatis duplicia. Is duplicis imperij vnum orbem complectentis eſt typus. Petulantes iuniores, ſub Magiſtro militum Illyrici, inter ſex auxilia palatina in Oriente reperiuntur, in Occidente ſuũ Magiſtrum pedituum ſequutur. Hos, & ſequentes, ſępe Marcellinus cõiungit, vt mox dicetur.
4 CELTAE ſeniores, eodem modo in rubro clypeo, duos luteos Dracones ex eodem cippo exeuntes, & capita in ſummo ſibi admouentes tenebant. Idem inſigne geſtabant Cornuti, ſub Magiſtro militũ præſentali in Oriente, De Celtis, & ſequẽtibus, ità Marcellinus;[c] Miſit auxiliares Herulos, & Batauos, cumque Petulantibus Celtas. Et alibi.[d] Aliquis palatij decurio ſigna Petulantium ingreſſus, atque Celtarum. Sunt Galli, quos Celticos Sozomenus[e] appellat: Cæſar, Celtas.
5 HERVLI ſeniores, in vmbone lutei clypei, vel vt in manuſcriptis albi, argenteum vmbilicũ rubro circulo incluſum habebant. Alius circulus rubeus marginem circumibat: Id vno imperio orbem Romanum contineri denotabat, quod ſub diuerſis typis ſæpiſſime ſignificatur. Herulos feriſſimam gentem in Sarmatia ſupra Iſtrum flumen habitaſſe Procopius[f] ſcribit, Cum Turingis ſub Odoacre Rege, Italiã aliquot annis tenuere. Herulos, & Batauos, velitare auxilium Ammianus appellat[g] Herulorũ, inquit, Batauorumque vexillum direptum: ſimul enim militabant. item[h] moto ergo velitari auxilio Herulis, ſcilicet & Batauis, numeriſq; Mœſicorum Dux Bononiam venit.
6 BATAVI ſeniores, in rubra parma album geſtabant cippum, qui orbem rubrum, in imo turbinatum ſuſtinebat; Vrſini codex, duplicem cuſpidem, alteram alteri inſitam oſtendit. acutus turbo, Barbaros, pungendos ab orbe Romano inſinuat Hi Comiti Italiæ obſequebantur. In Oriente quoque inter XVIII. auxilia palatina primi Magiſtri militum pręſentalis militabant, ſicut & ſequentes.
7 MATTIACI ſeniores: his quatuor catenę ex luteis orbiculis compoſitæ, in albo clypeo crucẽ formabant: Luteus item orbiculus in medio vmbilicũ luteum continebat. Nobile inuentum, quo per crucem vtrinque connecti Romanum imperium, & in omnibus eius partibus charitate coniungi ſignificatur, ſicut ex connexis orbiculis catena colligitur. Totum ſymbolum eſt concolor, ad eandem vtriuſque Principis oſtendendam voluntatem. Luteus color ſeculi felicitatem inſinuat. Hæc VII. auxilia, cũ pluribus ex ſequentibus ſub Comite Italiæ merebant. Reperiuntur & in Oriente Mattiaci ſub primo Magiſtro militum præſentali.
8 ASCARII ſeniores, ſeu ASCERII, ab Aſcera vrbe Hiſpaniæ profecti, idem omnino inſigne cum præcedentibus gerebant. Hi & ſequentes cum Comite Hiſpaniarum militabãt, ex copijs Magiſtri militum Orientalis Illyrici, inter ſex auxilia palatina cenſebantur.
9 ASCARII iuniores, purpureum aprum horrentibus ſetis ſupra pilam auream, in cœrulea parma præferebant: Id bellicam ferocitatem Principis orbem tuentis indicat. Ea eſt enim apri natura, vt prouocatus non fugiat, ſed pugnam ferox ineat; vnde bellicæ ferocitatis eſt ſymbolum.[i] Purpureus pingitur, quia hic color eſt Principis proprius. Idem ſere inſigne infra tenent Bataui iuniores. In Vrſini exẽplari, pro apro canis rubeus hoſtibus allatrat.
10 IOVII ſeniores, in cœruleo clypeo aureum orbem geſtabant, de quo, & horum nomine, ſupra dixi. Simile ſymbolum præferebant Sabarienſes ſub hoc Magiſtro: Hi, & ſequentes, ſub Comite Italiæ merebant. In Oriente non reperiuntur. De Iouijs Marcellinus,[k] Agmina, inquit, duo præcedere iuſſit, quibus nomina ſunt Iouij, atque Victores.
11 CORNVTI iuniores, hominem viridem, & alatum, quæ victoria eſt, in alba parma præferebant, quemadmodum infra Bructeri. Triplici circulo, duobus rubris, & medio luteo margo circundatur: Id perpetuum eſt virentis victoriæ Principum ſymbolum. Duo rubei circuli, medium luteum tenentes, duorum Principum arctam, in vnum & idem imperium perpetuamq; coniunctionem inſinuãt: medius circulus imperij diuiſionem demonſtrat. Verũ Pierius,[l] hos milites Aſionem praſini coloris, quod eſt noctuæ genus, in orbiculo luteo habuiſſe ſcribit, quem cęruleus ambitus late complectebatur, à quo mox arctior, & ipſe luteus, & alius circa marginem extremus ruber cingebatur Hæc ales Mineruę ſacra, victoriam, prudentiamq; ſignificat. Cornuti Com-

[a] lib. 15.
[b] Eccle. 10.
[c] lib. 20. loquens de Conſtantio.
[d] eod. lib.
[e] lib. 3.
[f] de bello Gothico.
[g] lib. 20 paulò poſt prin. & lib. 27.
[h] libro 20. poſt prin.
[i] Pierius lib 9.
[k] lib. 26.
[l] lib. 15.

rem

Digitized by Google

tem Italiæ ſequuntur, à Cornuto Illyrici oppido dicti, vbi Cornutenſis ſcutaria fabrica exercebatur.

12 SAGITTARII NERVII; Horum parma coloris eſt praſſini, rubro circumducta limbo, medium occupat orbis luteus, in quo angues purpurei, rubro coaliti, fulcimento ad oſculum in circuli formam ſe incuruabant, prout deſcribit Pierius.[a] Hoc ipſe habet pro dimidio caduceo pacem præ ſe ferente Verum purpurei angues, ſunt Romani Imperij duo concordes Principes referentes. Luteus in orbe color, vt ſæpe dictum ſeculi fęlicitatē, & Imperij vigorem demonſtrat. Purpureus verò eſt Imperatoris proprius. Hi Comiti Hiſpaniarum inſeruiebant. In Oriente non viſuntur. Neruij erant Belgicæ Galliæ populi, de quibus hæc Marcellinus;[b] Inter hos, Neruij mediterranea incolunt loca, vicini verticibus celſis, quos præruptos, geluque torpentes Aquilones aſtringunt.

a lib. 15. Hieroglyp.

b lib. 31.

13 LEONES ſeniores, à ferocitate, vel à Leono Marmaricæ oppido vocati, idem fere habent inſigne, quod legio prima Flauia Conſtantia ſub Magiſtro militum per Orientem, ſolum coloribus differunt: Hi enim in parma viridi orbem item viridē, rubro circulo incluſum, vnionis vtriuſque Romani Imperij typum geſtant. In cæteris conueniunt. In Gallijs cum Magiſtro Equitum merebant, in Oriente non leguntur.

14 LEONES iuniores, in cœruleo clypeo duplicem purpureum orbem, duplici cippo eiuſdem coloris præfixum tenent; ſupra eſt luteum hominis caput, quod Principis, vel diuinam prouidentiam in vtrumque orbis Imperium demonſtrat. Caput enim pro Deo poni Pierius tradit, & ſupra in armarijs in medio vtriuſque Imperij repræſentatis id exprimitur: Hi & ſequentes, cum Comite Italiæ merebant. In Oriente non ſunt.

15 EXCVLCATORES ſeniores, ſagittarij Tungri, & Exculcatores iuniores infra in catalogo auxiliorum bis recenſiti, hic in albo ſymbolorum omittuntur, nullumque inſigne tenent: Infra verò alij Exculcatores iuniores Britanniciani poſt Batauos iuniores ſua quidem ſymbola geſtant, ſed ab his differunt. Exculcatores autem dicti, quaſi calcantes & atterentes hoſtes, aut quaſi exculcantes puluerem hoſtibus, vt apud Plautum, in Captiuis paraſitus minitans piſtoribus, ait: meis pugnis exculcabo furfures. Hi ſaxa fundis in hoſtes iaculabantur, enſe ac telis tantum inſtructi. Vegetius[c] qui Exultatores uocat; Poſt hos, inquit, erant ferentarij, & leuis armaturæ, quos nunc Exultatores, & Armaturas dicimus, quaſi exultantes, aut hoſtibus inſultantes.

c lib. 2. c. 15.

16 SAGITTARII Tungri in Germania ſecūda poſt Tabudam, ſeu Scaldam fluuium, nunc Brabanti dicti, contra Othonem, pro Vitellio ſteterunt. Tacitus,[d] aderant, inquit, legati coloniarum auxilium orantes; Duas Tungrorum cohortes miſit. Hi in Oriente non erant. Alij eiuſdem nominis infra ſuum ſymbolum tenent.

d lib. 18.

17 EXCVLCATORES iuniores, & hi ſymbolo carēt, ſed alij eiuſdem nominis infra cum ſuo inſigni referuntur poſt Batauos iuniores, vt ſupra dixi.

18 TVBANTES, idem ferè inſigne, quod Leones iuniores, ferebant, in alba parma geminatum albumque orbem rubro circulo cinctum, qui cippo item rubro eſt præfixus, ſupra eſt luteum caput humanum, pro barba, & capillis iubas Leonis emittens, quod perpetuam Principis, vel Dei, in duplex Imperium prouidentiam indicat. Leonis iubæ fortitudinem denotant, clypeum ruber circulus ambit. Hi ſub Comite Hiſpaniarum merebant, ſicut & ſequentes. Alij Tubantes in Oriente inter decem ſeptem auxilia Palatina primi Magiſtri Præſentalis militabant, de quorum nomine ibi dictum.

19 SALII ſunt populi Sarmatarum, Alij ſunt in Germania pars Francorum. Marcellinus loquens de Iuliano Pariſijs egreſſo, petit, ait, omnium primos Francos, eos videlicet, quos conſuetudo ſalios appellauit, auſos olim in Romano ſolo apud Toxandriā locum, habitacula ſibi figere prælicēter. Hæc ille. A ſalijs Germanis hæc auxilia contracta puto. In cœruleo ſcuto geminum orbem, alterum cœruleum, alterum album, albo item loro, vel, vt in Vrſini exemplari, fune circundatos, & infra arcto nodo conſtrictos præferunt, cuius capita vtrinque pendent, rubeus circulus marginem claudit. In manuſcriptis hoc ſymbolum clarius repręſentatur; Ingenioſum eſt commentum, vtriuſque Romani Imperij arctā in orbem Roman. coniunctionem indicans; qui vnico loro aut fune, id eſt Imperio conſtringuntur. funis enim pluribus contortis cordulis connectitur, Eodem modo duo ſe Imperatores complectuntur. In Gallijs Magiſtrum Equitum ſequuntur. In Oriente quoque inter XVIII. auxilia, & ipſa palatina primi Magiſtri præſentalis recenſentur.

20 GRATI, dimidios canes erectos, pedibuſque colludentes, in cœruleo clypeo geſtabant. Hoc enim animal nunqua beneficij eſt immemor, quod & Grati nomine milites ſe obſeruaturos hoc ſymbolo promittere dici poſſet: Sed ego, duos referri Principes puto, duo dimidia Imperia tenentes, qui ſe complectentes amorem mutuum oſtendunt. Clypei marginem albus circulus cingit. Hi & ſequentes ſub Comite Italiæ merebant. Nō ſunt in Oriente.

21 FOELICES ſeniores, inſigne præferunt, dimidium cattum rubri coloris in parma punicea, dilutiore colore, qui à margine rubro ſurrectus pedibus ad luſum cōpoſitis adblandiri videtur, prout Pierius[e] deſcribit. Per dimidium hoc animal, dimidium Occidentalis Principis Imperium intelligitur, qui ex ſe, vt fęlis mures, ita ipſe abſque alterius auxilio ſua dexteritate hoſtes capiet. Aliqui credunt, id animal ad vices lunæ, oculos maiores, aut minores habere, ſignificarique idem Imperio Romano euenire, quod Lunæ exemplo plenū eſt, licet ob diuiſionem minus videatur; ſed longe hæc interpretatio petita uidetur. In meo codice viridis eſt parma, & cattus ferrugineus. In Madruciano eſt canis albus hoſtibus allatrans, qui dimidius apparet. Marginem rubeus circulus ambit. A Comite Hiſpaniarum hi regebantur. Alij in Oriente Fęlices ferè omnes iuniores inter auxilia Palatina inueniuntur.

e lib. 13.

22 FOELICES iuniores, in cœrulea parma album cippum iunctis in ſpinam piſcis faſcijs tectum geſtant, cui luteum humanum caput cum iubis leoninis eſt præfixum; quod firmam pro orbe Romano vigilantiam, prudentiamque Principis demonſtrat. Leoninæ iubę robur Imperij inſinuāt. Iunctę faſcię, quæ Regium diadema referunt, cippo additæ, hmā ac mutuam Principum coniunctionem inſinuant. Cippus enim ſoliditatis eſt typus. Madrucianus idē alio ſymbolo ſignificat: Sol enim luteam catenam ex orbiculis compoſitam, ab imò ſurſum erectam irradiat, diuinum numen Principium concordiæ, in orbem Romanum aſpirare inuenit: Extrema rubens circulus claudit. Simile inſigne eſt Victoribus, & Inuictis alijs ſub hoc Magiſtro auxilijs. His Fęlicibus Comes Italiæ imperabat, & ſequentibus.

23 GRATIANENSES ſeniores, a Gratiano, vel Gratiana Mœſiæ primæ oppido appellati in clypeo albo humanam faciem lutei coloris cęruleis faſcijs circumuolutis cinctam geſtabant, rubeus circulus marginem claudit; quod & ipſum magnam principum in orbem Romanum prouidentiam indicat. Faſciæ uero circūligatæ, diademata & vires vtriuſque Imperij coniunctas inſinuant. In manuſcriptis a faſcijs iubæ pendent, quæ ſunt roboris typus. In Madruciano nigra linea circularis capiti appoſita orbē refert, in quem inuigilatur. Hi ſub Comite Italię militabant. In Oriente non viſuntur.

54 INVICTI ſeniores, & ipſi io rubra parma album cippum præferunt, cui humanũ caput praſſini coloris, iubis leoninis, ut ſupra, circundatum præfigitur, tribusque circulis, albo, luteo, & rubro, margo eſt circumductus: Id quoque ope diuina, firmam perpetuamque in orbem Principis prudentiam portendit. Simile eſt inſigne Fęlicium iuniorum, & infra, Victorum. Comiti Hiſpaniarum parebant. In Oriente ſunt Iouicti iuniores, inter VI. auxilia palatina Illyrici.

25 AVGVSTEIS ab Auguſto cognominatis, erat Catus praſſini coloris in alba parma, quem ruber circulus ambibat, latè marginem circumflexus. Geſtus felis eſt, vt currentis, reflexo in dorſum capite, quemadmodum deſcribit Pierius. [a] Viridis color, vigentem dexteritatem Principis, ad inuadendos hoſtes denotat, quòd ſupra felis proprium eſſe oſtendimus: ſuum Magiſtrum peditum ſequuntur. His Oriens caret. legionem Auguſtam cognominatam hoc numine appellari Agrippa uetuit, quod malè contra Hiſpanos pugnaſſet, vt libro 54. auctor eſt Dion. Hęc vero fuere auxilia Auguſtea dicta.

a lib. Hieroglyph. 13. ad fin.

26 IOVII iuniores, ſuem vel aprum coloris ruffi habitu quodam reſidentis in clunibus, ac reliquo corpore erecto in cœruleo clypeo habebant, cuius marginem, ruber circulus ambibat; ita Pierius.[b] Setæ in dorſo horreſcunt: Hæc eſt Principis purpureo colore nitentis bellica ferocitas per aprum indicata, ſedensque hoſtibus minatur, quaſi eos etiam quieſcens ſit ſuperaturus. Hi ſub Comite Illyrici merent. In Oriente noo ſunt.

b lib. 3. Hieroglyphic.

27 VICTORES, in viridi clypeo humanum caput rufum, cippo item rufo præfixum, vt ferè Inuicti ſeniores ſub hoc Magiſtro geſtant. Italiam ſub Comite tuebantur cum ſequentib. qui inter XVIII. auxilia palatina primi Magiſtri militum Præſentalis etiam in Oriente reperiuntur. Zoſimus,[c] ſub Iuliano apoſtata Victorum hanc cohortem fuiſſe ſcribit.

c lib. 8.

28 BATAVI ſeniores, in parma tota rubra cæruleos tenent angues, in caducei morem flexos. Anguium verò album eſt pedamentum, veluti ſquamis acutis, quatuor altera ſuper alteram ſcandentibus, quarum apices fermè ſubmittebantur, prout deſcribit Pierius. [d] Similis cippus eſt ſupra in Fœlicibus iunioribus, id non tam caduceum, quàm firmam duorum Principium in eodem Imperio cõcordiam denotare arbitror: Squammæ verò implicitæ, vel faſcię in ſpinam piſcis conuerſæ, arctam eorum coniunctionem indicant. Et per duos angues, duo Priocipes inſinuantur. Impreſſus codex ſquammis caret, quæ ſunt in Vrſiniano. Madrucianus tranſuerſas lineas cippum cingentes pro ſquammis habet.

d lib. 15. Hieroglyph.

59 BRVCTERI ſunt Germanię populi, ex quibus hi milites conſtant. Tacitus,[e] Exciuit ea ſedes Bructeros, Tubantes, Vſipetes idem,[f] illi, inquit, Bructeros, Teucteros, vlteriores etiam nationes ſocialſque bello vocabant. Item,[g] Iunguntur Bructeri, Teucterique & exciti ouncijs Germania ad prædam famamque Bructeros ad Rhenum à parte Septẽtrionali Germanię habitare Ptolemęus ſcribit, eos eſſe Aeneas Syluius io Europæ hiſtoria putat, qui Pruteni appellãtur. In parma lutea iuuenem purpureum alatum, triplici latiore circulo, medio cœruleo, alijs rubeis circumſcriptum geſtant: Id victoriam Principum Roman. alatam, alteque volantem refert. Purpura Imperij Rom. Principum propria eſt. In Gallijs cum Magiſtro Equitum militabant. In Oriente non repetiuntur.

e lib. 1.
f lib. 13.
g lib. 20.

30 AMPSIVARII, fortè legendum Angriuarij, ut aliqui codices legunt, de quibus ſępè Tacitus, aut Anſibarij, quos Friſiorum agros occupaſſe Nerone imperante, idem lib. 13. ſcribit. Anſuarios Marcellinus vocat, lib. 20. Rheno, inquit, tranſmiſſo regionem peruaſit Francorũ, quos Anſuarios vocant. ex his collecti ſunt hi milites. In alba parma, purpureum orbem cippo item purpureo pręfixum, & albo limbo cinctum habent. alius purpureus limbus, clypei marginem circundat, quod & ipſum firmi vnitique in orbem Rom. Imperij eſt typus. Magiſtrum Equitum iñ Gallijs ſequuntur. Si pro Ampſiuarijs angleuarios ſubſtituamus, ijdem erunt qui in Oriente leguntur ſub primo Magiſtro militum Præſentali.

31 32 GRATIANENSES iuniores, & VALENTINIANENSES iuniores, ab eius nominis Prĩcipibus vel eius nominis oppidis cognominati.

33 RETIQVE ex Retijs collecti, oẽs idẽ ferè gerũt inſigne, nempe humanũ caput pedamento pręfixum, quod vigilantiam, prouidentiamque Principis in ſubiectos oſtendit. Sed ut in aliquo differant, primi cœruleam parmam, cum cippo rubro: ſecundi albam cum cippo cœruleo: tertij, cœruleam cum cippo albo tenent. Comitem Italiæ ſequebantur. In Oriente non ſunt.

34 SEQVANI ex Galliarum populis deſumpti, orbem aureum rubro circulo incluſum, in viridi clypeo geſtaot, cuius ſenſum ſupra in Sabarienſibus Cimbrianis, & Leonibus ſenioribus, ſub hoc Magiſtro expoſui. Cum Comite Illyrici militant. In Oriente non ſunt.

35 SAGITTARII Venatores, accipitrẽ luteum in parma item lutea tenent; ita Pierius.[h] Sed meum exemplar accipitrem ferrugineum habet. Is volatu alias aues ſuperare fertur: ſic & Romanus Princeps alias gentes & hoſtes vincit. Sed fortè ſymbolum ad ipſos milites aucupes, aut venatores, eſt referendum, qui hac aue uenabantur. Vnde falſa eſſet Bloodi opinio, qui Fridericum Aenobarbum, dum Parmam obſideret, primum accipitre ad aucupandum vſum fuiſſe autumat. Sub Comite Italiæ militabãt, ſicut ſequentes. Nulli horum ſunt in Oriente.

h lib. 21. Hieroglyphic.

36 LATINI ex Latiois delecti, eodem modo io parma lutea accipitrem habebant, ſed hoc diſcrimine, quòd Sagittariorum accipiter in alam læuam ſpectabat, Latinorum in dextram. Pierius,[i] hos Launos, pro Latinis appellat; ſed arbitror corruptum eius codicem fuiſſe: Nam hos ſequuntur Sabini milites, natione Latinis proximi, nec Launi populi facile inueniuntur, niſi legamus Lauinij, qui & ipſi ſunt Latinorum populi.

i in loco proximè ſupra citato.

37 SABINI, in parma viridi, orbem album luteo, rubroque circulis cinctum tenent: Marginem alius luteus ambit: Et hoc duplicis Romani Imperij arctam coniunctionem denotat. Duo enim circuli, duplex imperium coniunctum, vnum orbem Romanum amplecti inſinuant. Comiti Italiæ ſuberant. Neque hi ſunt in Oriente.

38 BRACHATI iuniores, nullum hic inſigne oſtendunt, nec in toto albo ſymbolorum nominantur; fortè per errorem ſunt omiſſi. Hi & ſequentes Cum Magiſtro Equitum Gallias tuentur, Inter auxilia quoque XVIII. Palatina Orientalis Illyrici inueniuntur.

39 HONORIANI ATECOTTI ſeniores, ex gente Atecottorum Germanię ab Honorio cognominati, luteum orbem, in cœrulei clypei umbone geſtabant, quemadmodum Sabarienſes, & Cimbriani.

40 41 HONORIANI MARCOMANNI ſeniores & HONORIANI MARCOMANNI iuniores, ex illis Germaniæ populis ſunt contracti, qui nũc Moraui uocantur: Illi in alba parma praſſinas habent caducei colubres, quas luteus ambit circulus, rubra verò ſedes erat pro fulcro ſuppoſita, cui applicitι erãt colubri. Hi vero in rubro clypeo albos præferebant angues, cuius marginem albus circũplectebatur circulus: album quoq; erat pedamentũ vſq; ad angues. ſic Pierius.[k] Sed in meo codice illorũ duplex eſt pedamentũ, & duplicati angues cœrulei; horũ eſt ſimplex cippus, luteiq. & ſine circulo ſunt angues. In Madruciano pilã rubeã. i. orbẽ in medio angues tueri videntur. Hi vt ſępe dixi nõ caduceum, ſed duo-

k lib. 15.

rum

Digitized by Google

rum Principum vnitatem præferebant & referebãt. Albus color ſinceritatem, rubeus imperium indicat, praſſinus autem vigorem roburque, Luteus florens ac fœlix imperium. Marcomanni neq; in Oriente leguntur: neque in Occidente, cum aliquo Comite, aut Duce merent: ſed reſident apud Magiſtrum.

42 ATECOTTI HONORIANI iuniores, ita in Comite Italiæ cui parebant, legitur. Erãt & in VI. auxilijs palatinis per Illyricum Orientis. angueſque luteos tenebant, ex caduceo cum rubro pedamento in parma cœrulea dilutiore, quam margo ruber ambibat: Intra ambitum anguium, figura cordis erat coloris purpurei; Hæc Pierius: Quod ardentem Principum inter ſe amorem exprimebat, vel prudentiam. In impreſſo duo dimidiati angues in ſummo cippi coniuncti ſurſum ſpectant, inter quos eſt lutei coloris geminus orbis ouali forma oblongus: Hic quoque duorum Principum coniunctorum, ad duplex orbis imperium defendendum, diuinamque opem implorantium, eſt typus: oblũga forma geminatum orientis, occidentiſq; orbem, vt & alibi, inſinuat. Hi Magiſtrum equitum per Gallias ſequuntur.

43 BRISIGAVI ſeniores, in parma alba, luteam pilam cœruleo circulo cinctam præferunt: duplex circulus luteus, & rubeus, clypei marginem cõplectitur. Idem inſigne ſub hoc Magiſtro Sequani habent, & Inuicti iuniores ſub Magiſtro militum per Illyricum Orientis, qui Comitem Illyrici ſequebantur. Briſigaui ſunt Germaniæ populi, inter Heluetios & Sueuos, quorum metropolis eſt Friburgum, vbi celebris Academia. Hi cũ Comite Hiſpaniarum erant.

44 BRISIGAVI iuniores, humanum caput cœruleum, in alba parma geſtabant, cuius capilli quaſi in duo cornua flectuntur: barba item eſt tripertita, ad aures quoque villi erecti, quaſi cornua efficiunt. Margo clypei duobus circulis, luteo & albo cingitur, qui & ipſi vnam duplicis imperij coniunctionem, & in illud prouidentiam ſignificãt. Caput humanum prudentiam, qua orbis regitur, inſinuare diximus. In manuſcriptis rubens caput, circum iubas emittit. Cornua duorum Principum poteſtatem ſignificare poſſunt. Hi in Italia manebant. In Oriente non reperiuntur.

45 46 HONORIANI Mauri ſeniores. HONORIANIQVE Mauri iuniores, idem ferè inſigne ferunt: Illi in parma rubra; hi in alba, à duabus lineis nigris ſe interſecantibus decuſſatum orbem, cuius duæ partes albę, duæ ſunt cœruleæ; illum cœruleus item circulus ambit Margo vero clypei Seniorum duplici luteo circulo, Iuniorum ſimplici rubro cingebatur: ſignificat orbem diuiſum, ſincero tamen ardentique amore duorum Principum vnitum manere. In Madruciano, Mauri iuniores idem ferunt inſigne, quod Tubantes. Hi à Comite Illyrici regebantur. Non ſunt in Oriente.

a in prin. 8.

Mauros iaculatores fuiſſe Herodianus ſcribit.[a] Mauri, inquit, longius iacula torquent, ſuntq; faciles ad incurſus recurſuſque, vtpote leues atque expediti, & ſagittarij.

47 CELTAE iuniores, in alba parma orbem album rubro, & cœruleo circulis cinctum præferunt. Extremitatem clypei rubeus circulus cingit. quod & ipſum duplici imperio connexo Romanum orbem regi inſinuat. His Comes Africæ præerat.

48 INVICTI iuniores Britanniciani, in parma cęrulea orbem luteum decuſſatim diuiſum geſtant, ſicut & Mauri iuniores ſub hoc Magiſtro. Manuſcripti, duas globi partes albas, reliquas rubras oſtẽdunt. Marginem latior rubeus limbus circuit. Erant cum Comite Hiſpaniarum in Occidente, & inter ſex auxilia palatina Illyrici Orientalis.

49 BATAVORVM iuniorum inſigne eſt in cœrulea parma ſetis horreſcens aper purpureus, qui anterioribus, poſterioribuſque pedibus, luteum orbem, modo quo ſupra tranſuerſis lineis decuſſatum arctè complectitur. Marginem rubeus circulus circundat: bellica eſt Principum ferocitas, vnum orbis imperium, quod diuiſum videtur, tenens. Sub Magiſtro equitum Galliarum militabant.

50 EXCVLCATORES iuniores Britanniciani, duos inſtar caducei luteos angues auritos tenent, quorum terga criſtis acutioribus inhorreſcũt: alba eſt parma, quam margo ruber complectitur: ſic Pierius,[b] qui pro Exculcatoribus, Exultatores ſcribit: Vegetius Exultatores. ſic dicti, quòd exculcent hoſtes. ſunt, qui legunt ſcultatores, pro auſcultatores, quos pro exploratoribus Conſtantinus Porphyrogenneta ponit. Forte legendum excurſatores, quos ita nominat Marcellinus lib. 24. poſt prin. & lib. 25. poſt prin. Simile inſigne habebant Celtæ. Meum exemplar, cœruleam habet parmam: & hic duorum Principum ſincerus amor, & concordia indicatur. Comiti Hiſpaniarum parebant. Neque hi, & ſequentes ſunt in Oriente. In catalogo auxiliariorum ter recenſentur; ſed hi ab illis diuerſi in tabula inſignium ſemel tantum cum ſymbolo reperiuntur.

b li. 9 Hieroglyphic.

51 FOBLICES Valentinianenſes, in luteo clypeo ipſum Principem Valentinianum, corona regia caput redimitum oſtendunt; qui ſiniſtra haſtam tenet, dextra indice eleuato hoſtibus minari videtur ſe haſta ipſos confoſſurum. Purpuream tunicam ante clauſam, & ad media crura demiſſam, cum latioribus manicis induitur, qui habitus eius temporis Principum eſt notandus. Purpureus clypei circulus marginem cingit. In Vrſiniano auream tunicam reticulato opere elaboratam, ac dextra clauam, ſiniſtra orbem tenet. In Madruciano totus purpureus, & lorica munitus, haſtam dextra, læua orbem gerit. Cum verò vltra Arcadij & Honorij tempora, hæc Notitia ſit ſcripta, Valentinianus hic III. eſſe credendus eſt. Secundus enim ante Arcadium deceſſerat. Hi milites Comiti Illyrici parent.

52 MATTIACI iuniores Gallicani, in rubra parma cœruleum orbem eiuſdem coloris cippo coniunctum geſtabant, quem circulus albus cingit. Id orbem Romanum vnico ſtabilique imperio contineri denotat, vt ſæpe eſt dictum. Comitem Illyrici ſequuntur. Mattiaci ſeniores inter XVIII. auxilia palatina, Magiſtri militum præſentalis in Oriente merebant, vbi eorum origo eſt explicata. Iuniores in Oriente non inueniuntur.

53 SALII Gallicani iuniores, & ipſi in albo clypeo album orbem rubro circulo incluſum præferunt. Extrema rubeus circulus cingit. Idem inſigne habebat, Conſtãtia Flauia Thebęorum ſub Magiſtro militum per Orientem, & Leones ſeniores, & alij Salij, ſub hoc Magiſtro. Erant cum Comite Hiſpaniarum, ſicut & ſequentes. Salij inter XVIII. auxilia palatina Magiſtri militum præſentalis in Oriente connumerabantur. Hos à Francis profectos Zoſimus[c] ſcribit, Batauiamque occupaſſe, & inde eiecto Iuliano apoſtata, poſtea legionibus Romanis adſcriptos.

c lib. 3.

54 SAGITARII NERVII Gallicani, in albo clypeo purpureum globum, cippo item purpureo præfixum ferunt, ſupra eſt humanum caput, purpurea corona ex faſcijs cœruleis contorta, inſtar funis redimitum, vt habent Gratianenſes ſeniores ſub hoc Magiſtro: Circum extremitatem ſunt duo circuli, luteus interior, & alter purpureus: Rom. orbis imperij ſtabilitatem indicat, quod prudentia, arctaque concordia Principum, inſtar funis, aut faſciarum complicatarum, regitur: Faſciæ enim funis inſtar contortæ, diademata regia referentes, vtriuſque Principis connexitatem ſignificant. Madrucianus, album globum duabus nigris lineis decuſſatum oſtendit,

quem circulus cœruleus claudit: Cum Magiſtro equitum Gallias tuentur. Noo ſunt in Oriente; niſi hos Sagittarios ſeniores, aut iuniores Gallicanos intelligamus, qui ſub primo Magiſtro militum præſentali merebant.

55 IOVII ioniores Gallicani, idem inſigne gerebant, quod Salij Gallicani ſub hoc Magiſtro, nempe in cœrulea parma rubeum orbem cippo eiuſdem coloris præfixum, & circulo luteo cinctum; purpureus circulus laté marginem circumplectitur. Cum Comite Illyrici militabant, ſicut ſequẽtes. In Oriente non leguntur.

56 SAGVNTIENTES à Sagunto Hiſpaniæ vrbe nota famis tolerantia, dicti; in cœruleo clypeo, duo purpurea nauium gubernacula, tranſuerſe coniuncta, præferunt: marginem circulus purpureus ambit: à duobus Principibus orbem coniunctim regi inſinuat. In Vrſiniano, videntur duo angues purpurei, implicitis caudis coniuncti. Comiti Illyrici parebant. Neque hi, nec ſequentes ſunt in Oriente.

57 GALLIS VICTORIBVS in alba parma eſt orbis albus luteo circulo incluſus, quemadmodum Briſigauis ſenioribus: Manuſcripti viridem clypeum oſtendunt: Extrema rubeus circulus laté cingit. Sub Comitæ Italiæ merebant. In Oriente non leguntur.

58 HONORIANORVM Victorum iuniorum idẽ ferè inſigne erat, in lutea parma, luteus orbis, cœruleo circulo contentus, circulus rubeus marginem laté circumplectitur. Comitem Illyrici ſequuntur. In Oriente inter XVIII. auxilia palatina Magiſtri militum Præſentalis primi recenſentur.

59 HONORIANI ASCARII ſeniores, in luteo clypeo purpureum globum, ferrugineo quadrangulo, lateribus introrſus curuatis, & in acutam cuſpidem deſinentibus, incluſum ferebant, qui externum purpureum circulum pertingunt: Romã. imperij firmum robur hoſtes conſoſſurum iodicat. Quadratum enim ſtabilitatis apud Pierium eſt typus. In Vrſiniano videntur quatuor ſtipites orbem firmantes. Comiti Hiſpaniarum parent. Aſcarij iuniores; inter ſex auxilia palatina Magiſtri militum per Illyricum in Oriente merebant.

60 FOELICES iuniores Gallicani, in cœruleo clypeo purpureum iuuenem alatum, luteo globo incluſum pro orbis victoria gerebant. Marginem rubeus ambit circulus. Simile ſcutum habebant ſub eodem Magiſtro peditum Cornuti. His, & ſequentibus, Comes Italiæ præerat In Oriente Fęlices Honoriani iuniores inter XVIII. auxilia palatina, primi Magiſtri militum Præſentalis inueniuntur: ſed non Gallicani.

61 62 ATECOTTI iuniores, & TVNGRI: illi in parma cœrulea, purpureum orbem, albo circulo incluſum; hi in rubra, album globum luteo incluſum circulo habebant. Marginem circulus rubeus ambit. Idem ferè eſt inſigne Honorianis Gallicanis ſub hoc Magiſtro. In Madruciano, Tungris, in vmbone praſſinę parmæ luteus anguis globum album, luteo circulo cinctum, circundat Prudentiam Principum, vno imperio orbem regentium indicat. Sed librarius hoc inſigne cum Menapijs ſenioribus, qui primi inter legiones Comitatenſes proxime ſequentes connumerantur, permutauit. Tungri ſunt cum Comite Illyrici. In Oriente nõ reperiuntur: bis ſcribuntur in catalogo auxiliariorum: ſed hos à ſuperioribus differre puto, quorum ſemel tantum ſymbolum exprimitur. Atecotti inter ſex auxilia palatina Magiſtri militum per Illyricum militabant.

63 HONORIANI Gallicani, idem inſignẽ geſtant, quod Sequani, aut Salij, id eſt, orbem cœruleum purpureo circulo incluſum. In Oriente non inueniuntur.

64 MAVRITONANTES iuniores, in cœruleo clypeo album globum circulo luteo incluſum ferunt: ſupra & infra ſingulæ quadrangulares, & albæ tabulæ duplo longiores quam latæ, & vtrinque aliæ duæ rhumbi formam habentes, omnes purpureis limbis cinctæ circunſtant: Margo clypei purpureo circulo cingitur: Oſtendunt leges quatuor vtriuſque orbis partibus à principibus cõiunctim dari: Rubeus enim limbus album cingens duorũ conſenſum inſinuat. Madrucianus, tabellas puniceas oſtendit. Globus verò circulo cinctus, orbem vnico imperio contineri iudicat. Hi & ſequentes, erant cũ Comite Tingitanæ. In Oriente non ſunt. In manuſcriptis legitur Mauritoantes, forte legendum Mauritonenſes à Mauritania. Mauritonantes vero ſunt Mauri hoſtibus intonantes.

65 MAVRITONANTES ſeniores, aureum orbem luteo circulo cinctum in alba parma ferebant; Marginem quatuor circuli, alternatim lutei & rubri cingunt; Orbem Romanum connexo vnicoque imperio contineri inſinuant. In Madruciano aureus vmbilicus duplici circulo luteo, & alio lato purpureo cingitur: Duplicis, ſed connexi imperij orbis Romani typum oſtendit. Quatuor marginem ambientes circuli; quatuor annexa imperia eſſe indicant, id eſt quæ diſſolui nequeunt. Ex prædictis auxilijs hic magiſter XVII. magiſtro equitum per Gallias impertiebatur, Comiti Hiſpaniarum XI. Comiti Illyrici XIIII. Comiti Africę, id eſt Comiti Tingitanę II. Comiti Britanniæ, I. ipſe in Italia XXIII. retinebat. Quare aliquot abundare videntur, quod inde prouenit, quia aliqua auxilia diuidebat, quorum partem alijs dabat, partem ſibi reſeruabat, aut error ſcribendo interuenit. Hęc de palatinis auxilijs, ſequuntur legiones Comitatenſes XXXII.

LEGIONES COMITATENSES XXXII. Magiſtri peditum per Occidentem. Cap. XXIII.

1 MENAPII ſeniores, anguem luteum pro inſigni habent in parma viridi, cuius marginem ruber ambit limbus Vmbilicus eſt argenteus luteo cõiunctus, hunc circa ſerpens inferne terga habebat, caput & caudam ſurſum inflectens; Hęc Pierios, [a] qui Menapes appellat. Anguis in meo exemplari in alba parma eſt in funem effictus, qui circum album globum luteo circulo clauſum inflectitur: Hi ſunt duo Principes, qui funium inſtar ex pluribus funiculis complicatorum conſtricti, & ſe inuicem arctè complexi, vnum corpus efficiont, & orbem eodem imperio prudenter adminiſtrant. Serpens enim prudentię, funis non ſolum connexionis, ſed & fortitudinis eſt typus, & globus circulo cinctus, orbem vno rectum imperio refert; ingenioſum eſt inſigne, cui ſimile pręferunt Cortorianenſes infra ſub hoc Magiſtro. Menapij verò ſunt Belgarum populi, ex quibus conſtat hęc legio, quę in Gallijs cum Magiſtro equitum Galliarum militabat. Eſt inter legiones Comitatenſes XXI. per Thracias in Oriente, de quorum nomine ibi dictum.

[a] *lib. 25. Hieroglyphic.*

2 FORTENSES, inſigne gerebant vt Atecotti iuniores ſub hoc Magiſtro. Hęc legio, & ſequens parebant Comiti Hiſpaniarum. Fortenſis in Oriente vna eſt ex VI. palatinis ſub Magiſtro militum Pręſentali primo.

3 PROPVGNATORES ſeniores, in alba parma luteum orbem pręferebant, quemadmodum Atecotti ſeniores. Rubeus circulus marginem circuodat. Merebant & ipſi cum Comite Hiſpaniarum. Non ſunt in Oriente, à propugnando & defendendo nomen habuerunt.

ARMI-

4 ARMIGERI Defenſores ſeniores, in imo cęruleę parmæ argenteum orbem geſtabant: ad dextram ſupra eum emicat album nauis gubernaculum: Extrema rubeus circulus laté circumplectitur: à Principibus Rom. orbem regi denotat, quemadmodum nauis à temone gubernatur. Id fuit Auguſti inuentum, vt ex eius nummiſmatis apparet. Manuſcripti, coloribus tantum variant. In Gallijs ſub Magiſtro equitum pugnabant. Non ſunt in Oriente.

5 SEPTIMANI ſeniores, in cœrulea parma aureum orbem duobus luteis circulis clauſum pręferebant: inde circum circa XII. acutæ cuſpides exeunt: Orbis Romanus eſt ex duobus connexis Imperijs in vnum conſtrictus, qui acutis mucronibus munitus, cladem hoſtibus minatur. Septimani à VII. legione ſunt dicti. Duæ vero ſeptimę legiones fuerũt, altera Gemina, Pia, Fęlix, ab Auguſto in Dalmatia locata: deinde a Nerone in Syriam traducta, vt ait Tacitus. altera ab eodem Auguſto in Mœſia poſita, poſtea a Claudio Imperatore Claudiana, Pia, Fœlix, Fidelis, cognominata, quę a Veſpaſiani Ducibus contra Vitellium in Italiam vocata, demum in ſua ſtatiua diſceſſit. Septimani ſeniores, ad iuniorum & poſteriorum differentiam vocantur. In Gallijs cum Magiſtro equitum Galliarum militabant. Septima Gemina vna eſt ex IX. Comitatenſibus per Orientem, quę ex duabus dimidijs conflata, nomen habuit.

6 REGIIS eſt in cœrulea parma globus purpureus, quem quattuor ſemiorbes albi, velut propugnacula circumſtant: Marginem latus rubeus circulus ambit: Munitum aduerſus Barbaros orbem Romanũ inſinuat. Idem ferè inſigne habent Armigeri propugnatores ſeniores ſub eodem Magiſtro militum. Vrſinianus habet album globum circulo rubro incluſum: Madrucianus, decuſſatum, & quattuor albis triangulis, hisque geminatis munitum. alijs videtur crux cœrulea purpureum globum in medio tenens, quæ orbem Chriſti Domini ſanguine tinctum tuetur. Regij, Ptolemęo ſunt Sarmatę, Gręcè Baſilici dicti, qui Regij Germaniciani vocati ſub Comite Italię merebant. His Oriens caret.

7 PACATIANENSES idem ferè geſtabant inſigne, quod Mœſiaci, qui ſunt vna ex XII. legionibus palatinis ſub hoc Magiſtro: Horum ſtipites aliquanto craſſiores ſunt, quam illorum, & rubri, orbemque aureum in vmbone cœrulę parmę circulus albus continet, rubeus verò circulus marginem laté circundat: Manuſcripti coloribus variant. Pacatianẽſes à Phrygia Pacatiana, vel potius à Paccatiana Mauritanię Tingitanę Ciuitate, vnde venerũt, ſunt appellati. Regebantur à Comite Illyrici. In Oriente non inueniuntur.

8 VESONTES à Viſuntio Heduorum oppido, nunc Biſuntiono appellati, albam parmam habent, quattuor cœruleis peltis inſignitam, quę ęqualiter inter ſe diſtantes, orbem rubro globo incluſum circumſtant; is nigris lineis decuſſatus in quattuor partes diuiditur quarum duę albę & duę rubeę permanent. Parmę marginem limbus cœruleus cingit. Ita Pierius: [a] Vnicum Roman. Imperium etſi diuiſum, undiq; à quattuor orbis partibus defendi, circum diſpoſitæ pelię indicent. Idem ferè inſigne geſtant Octauani ſub hoc Magiſtro. Hi apud ſuum Magiſtrum manebant. Non ſunt in Oriente. [a lib. Hieroglyph. 40.]

9 MATTIARII iuniores, ita etiam eos Zoſimus [b] appellat a Mattio Germanię oppido dicti ſub Magiſtro equitum Galliarum merebant: eiuſmodi ferè inſigne habent, ſicut Armigeri iuniores ſupra, & Pacatianenſes ſub hoc Magiſtro, niſi quod hi decuſſatum obliquis nigriſque lineis orbem tenent, vt Veſontes: Id vnum permanere Imperium, quanquam diuiſum, indicat, vt ſępè dixi. Alij Mattiaci iuniores Gallicani nuncupati, ſub eodẽ Magiſtro Galliarum militabant, alij ſub Comite Illyrici: ſeniores Mattiaci ſub Comitę Italię: diuiſę enim erant hę legiones. [b lib. 7.]

10 MAVRI Cetrati, qui cetra vtuntur: eſt hoc breue loreum ſcutum, quo Afri Hiſpanique pugnabant. Hirtius, [c] Scutatæ, inquit, citerioris prouinciæ, & Cetratę vlterioris Hiſpaniæ cohortes Horum ſæpius Liuius meminit. In alba cetra purpureũ vmbilicum luteo circulo clauſum gerebant. Marginem clypei, duplex latimque ambit circulus, luteus interior, alter cęruleus. Manuſcripti, coloribus variant, & tres in margine circulos ponunt. Idem inſigne ferunt Briſigaui, Fortenſes, Honoriani Gallicani, & alij ſub hoc Magiſtro: Hoc quoque coniunctum, & perpetuum duorum Principum in Rom. orbem imperium denotat. Sub Comite Illyrici militabant. Non ſunt in Oriente. [c in 1. de bello Ciui.]

11 VNDECIMANI, in parma cœrulea album globum obliquis lineis decuſſatum præferebant, purpureus limbus marginem late circumplectitur. Simile habent Britanniciani, Mauri ſeniores, & iuniores, ſub hoc Magiſtro peditum. Madrucianus his adſcribit inſigne Lanceariorum, de quo infra. Comiti Hiſpaniarum parebant. Vndecimani ab XI. legione ſunt dicti: quæ ab Auguſto in Mœſia locata, poſtmodum Claudiana, Pia, Fidelis, à Claudio cognominata, quoniam Camillum Scribonianum noua molientem, cum ſeptima legione deſeruit; [d] pro Othone cõtra Vitellium in Italiam venit, & ad ſua hyberna rediji, donec in Hiſpaniam eſt traducta. Vna eſt ex VI. palatinis Magiſtri Præſentalis in Oriente. [d Dion. lib. 55.]

12 SECVNDANI Italiciani, ideſt ſecundæ Italicæ legionis milites, luteam, & ſanguine aſperſam crucem geſtabant, clypei extremitatem pertingentem, in cuius medio eſt orbis albus circulo rubro cinctus: Id crucem Chriſti ſanguine tinctam, orbem Roman. qui vno imperio continetur, tueri ſignificat. Marginem latus limbos purpureuſque cingit. His Comes Africæ præerat. Non reperiuntur in Oriente.

13 GERMANICIANI iuniores, in albo clypeo argenteum globum circulo luteo incluſum ferunt: rubeus circulus marginem ambit. Manuſcripti coloribus variant: Multis hoc inſigne ſub eodem Magiſtro eſt commune, vt Gallis Victoribus, Iouianis iunioribus, Honorianis Gallicanis, & alijs. Coloribus tantum differunt. Germaniciani ſeniores vna eſt ex octo Comitatenſibus legionibus Illyrici in Oriente. Germaniccoſes vocantur ſub Magiſtro equitum per Gallias: ſub Comite verò Italiæ Germaniciani, forte à Germanicia Syriæ Ciuitate. Vel à Germanico, quo defuncto, equeſter ordo, inquit Tacitus lib. 2. Cuneum Germanici appellauit, qui iuniorum dicebatur. idem & ordini peditum euenire potuit.

14 TERTIANI, ſiue tertia Italica legio, in alba parma vmbilicum argenteum albo circulo, & alio latiore rubro incluſum geſtant: Romanum orbem duplici Imperio contentum in vnum & magnũ exire latus, vltimuſque circulus inſinuat. Clypei marginem purpureus circulus ambit. Manuſcripti, orbẽ praſinum luteo limbo cinctum oſtendunt. Hæ & ſequens ſub Comite Illyrici, & Africæ merebant. Tertia Auguſta legio in Africa ab Auguſto locata fuerat. Hi in Oriente non reperiuntur.

15 TERTIA HERCVLEA, a Maximiano inſtituta, idem habebat ſymbolum, quod Germaniciani ſub hoc Magiſtro, niſi quod huius lutea eſt parma, & purpureus circulus luteum orbem includit. In Vrſiniano, rubeus globus luteo circulo cinctus, vndique duplicibus ſtipitibus, ideſt duplicis Imperij viribus munitur. Madrucianus, album globum nigris lineis in crucẽ diſpoſitis diuiſum oſtendit. Herculiani in Oriente ſunt vna ex VI. legionibus Præſentalis.

16 LANCEARIIS Gallicanis Honorianis, in lutea parma orbem argenteum luteo limbo clauſum octo albi ſtipites fulciunt: quem aduerſus hoſtes munitum eſſe ſignificant, prout in Lancearijs

ſenioribus, iunioribusque Magiſtri militum Præſentalis Orientis retuli, qui ſimili vtuntur inſigni. Madrucianus, ſtipites rubeos, & duplicatos habet. Hi in Gallijs ſub Magiſtro equitum morabantur. In Oriente non apparent, vbi alij Lanceârij fuiſſe leguntur.

17 PROPVGNATORES iuniores, ſub Comite Africę merebant, in parmaque cœrulea argenteum globum octo acutis, purpureiſque cuſpidibus prominentibus munitum gerebãt: Romanum Imperiũ aduerſus hoſtes mucronibus iugulandos armatum eſſe portendit: purpura verò imperiũ inſinuat. Manuſcripti, in globi colore variant. Funditores Orientis, & Martij in Illyrico ſimile ſcutum habebant. Non ſunt in Oriente.

18 BRITANNICI ſiue LEGIO SECVNDA BRITANNICA, aut SECVNDANI, in luteo clypeo album orbem rubro circulo incluſum præferebant, octo rubris trabibus fultum, in quorum ſummo ſinguli prominent orbiculi clauis confixi, quos rubeus circulus complectitur. Id orbem Romanum vndique aduerſus hoſtes munitum & firmatum eſſe portendit, quod orbiculi in ſummo clauis confixi rotunda propugnacula imitantes indicant. In Viſiniano globum album limbo rubro cinctum, albi ſtipites circumfulciunt. In Gallijs ſub Magiſtro equitum degebant, ſicut ſequentes Inueniuntur ſub Comite Africæ. Non ſunt in Oriente.

19 SEPTIMANI iuniores, eandem, quam Lanceârij ſub hoc Magiſtro parmam, ferebant: hoc tantum differunt, quòd illa luteos octo cippos habet: hæc, purpureos nouem, & album orbem lineis obliquis decuſſatum, duobusq; circulis albis clauſum: Quod Romanum orbem, etſi diuiſum, à duobus coniunctis Principibus munitum eſſe denotat. Quattuor partes ea decuſſatione factæ, Orientem, Africam, Illyricum, & Occidentem, inter diuiſos Imperatores inſinuant. Magiſtrum equitum per Gallias ſequuntur. In Oriente non ſunt.

20 PRÆSICHANTIVM purpurea parma globũ album habet XI. cęruleis cuſpidibus armatũ. Marginem cęruleus ambit circulus: Hoſtibus Romanum orbem impetentibus cladem minatur: vt in Septimanis, & Propugnatoribus ſub hoc Magiſtro eſt dictum. Horum nominis rationem non inuenio: ſed Barbaros populos fuiſſe oportet. Ego eos eſſe puto, qui alibi à Notitia Præſidiantes vocantur, à Præſidio Thraciæ oppido, aut alijs, quæ Præſidia vocantur: & ita Vrſini codex appellat. Præſidienſes ſub Magiſtro equitum in Gallijs appellantur. Præſidiarios Zoſimus[a] vocat, qui extremum exercitus agmẽ tuebãtur: Perſæ, inquit, cum agminis extremi Præſidiarijs congreſſi, multos interfecerunt. & paulo infra. Turmæ Perſarum extremi agminis Præſidio relictos adortæ.

a in 3.

21 VRSARIENSES ferè Præſichantium inſigne tenent; ſed horum luteus orbis duobus circulis, rubro & luteo includitur. Marginem alius luteus ambit. Hi, & ſequentes, cum Magiſtro equitum in Gallijs merebant: Sed neque ipſi, neque ſuperiores, in Oriente inueniuntur. Ab Vrſo ciuitate Hiſpaniæ, Vrſarienſes, ſunt dicti.

22 CORTORIACENSES vel Cortonẽſes ex Cortonenſibus Hetruriæ populis delecti, idem fere inſigne habent, quod Menapij ſeniores. Hi enim in rubra parma Draconem album ferebant, cuius vmbilicus erat argenteus. In margine erant duo circuli, interior praſinus, albus exterior. ita Pierius,[b] qui legit Cortonacenſes, pro Cortoniacenſibus, & rectius. Meum exemplar interiorem circulum album, exteriorem luteum habet. Draconi pars caudæ abſciſſa; dimidiata Imperia inſinuat, quæ tamen vnũ implent. Magiſtro equitum in Gallijs ſeruiebant. In Oriente non reperiuntur.

b lib 15 Hieroglyphic.

23 GEMINIACENSES in rubra parma orbẽ aureum gerebant, cui infixa aurata columella, auream item tabellam in ſummo præfixam ſuſtinet, eius lõgitudo triplo maior eſt, quam latitudo, & vtrinque in capitibus duobus clauis configitur: Hęc eſt lex communi conſenſu à duobus Principibus orbi data, qui per duos clauos eam configentes inſinuantur; & hæc ſummum in orbem indicat imperium. Vel forte duo orbiculi duo Romani Imperij orbes pari concordia coniunctos eſſe denotantur. Madrucianus, hoc inſigne ſequentibus attribuit, in quo & tabula alba, cum globo, & columna, velut duos codices rubros includit. A Gemina legione deduci Geminiacenſes videntur: ſed forte Germaniciacenſes à Germanicia oppido ſunt nominandi, vt legitur ſub Magiſtro equitum in Gallijs vbi merebant. Alij volunt à Germaniaco in Belgis oppido denominatos fuiſſe, vt apud Itinerarium Antonini. In Oriente non reperiuntur.

24 HONORIANI FOELICES Gallicani, in albo clypeo tres aureos orbes gerebant, quorum medius, magnitudine ceteros ſuperat, purpureus circulus marginem clypei circũdat; quod Imperij Romani vnionem ſignificat: Duo minores orbes, duo Orientis, Occidentiſq; Imperia portendunt, quæ diuiſa velut diminuta oſtenduntur, ſed coniuncta, in vnum magnum conflantur, quod medius magnus globus inſinuat. Manuſcripti, medium orbem praſinum, reliquos albos, demonſtrant. Hi in Oriente non viſuntur: Cum Magiſtro equitum in Gallijs militabant.

25 TERTIA Iulia Alpina, argenteum orbem in cœrulea parma tenet, purpureo circulo in margine clauſam, quemadmodum Atecotti ſeniores, oppugnatores, & alij. Sub Comite Italiæ circa Alpes excubabant, & ideo Alpina hæc legio eſt vocata. Iulia verò, ab Auguſto eius auctore, qui plures Tertias legiones inſtituit, Auguſtam in Africa; aliam Tertiam Cyrenaicam in Aegypto; aliam Gallicam dictã. Hęc legio in Italia retinebatur, quæ nec ipſa, neque ſequentes in Oriente reperiuntur.

26 PRIMA Flauia Pacis, in huius purpurea parma, crux cęrulea, purpureum orbem medio infixum tueri videtur. Duo circuli, rubeus, albuſque marginem ambiunt: color crucis aereus crucem cœleſtem Dominum & Deum ſuſtinuiſſe inſinuat. Orbis, ob ſanguinem Chriſti pro eo effuſum, purpureus depingitur. In Vrſini exemplari ſimile eſt inſigne Regiorum, & armigerorum propugnatorum ſub hoc Magiſtro peditum Madrucianus orbe caret. Tacitus,[c] Flauium Veſpaſianum ſecundam legionem inſtituiſſe ſcribit, quę Flauia creditur vocata: & Vegetius[d] Flauiales à Veſpaſiano legionib. additos memorat. Sed forte hæc, & ſequentes à Flauio Conſtantino Flauię ſunt dictæ. Hæc pacis eſt appellata, à Pace Iulia, oppido Hiſpaniæ, vnde eſt contracta. Sub Magiſtro equitum in Gallijs degebat.

c lib. 20.

d lib.2.c.7.

27 SECVNDA Flauia Virtutis, in viridi parma argenteum globum, circulis rubro & albo cinctum pręfert. alij quattuor, duo lutei, & totidem rubri, parmæ marginem circumſcribunt, qui coniunctum in quattuor orbis partibus vnum Roma. Principum Imperium ſignificãt. Medius vmbilicus duplici limbo circundatus, orbis Romani duplici Imperio recti eſt typus. Simile ſymbolum eſt Sabinis, & Celtis iunioribus ſub hoc Magiſtro. A Virtute Hiſpaniæ oppido hæc legio nomen habet: quæ, & ſequentes apud ſuum Magiſtrum peditum degebant. Eſt & Virtutis oppidum in Gallijs.

28 TERTIA Flauia Salutis, à Salute Iulia, alio Hiſpaniæ oppido dicta, idem ferè geſtabat inſigne, quod Solenſes Gallicani, & Gratianenſes ſub Magiſtro militum per Thracias Orientis, nempe in lutea parma XIII. cœruleos aggeres, argenteum orbem in vmbone circulo rubro incluſum fulcientes. Extrema clypei, alij duo, luteus rubeuſque circundant.

29 FLAVIAE Victrices Conſtantinæ, ideſt Conſtantici: In parma rubra cœruleam crucem geſtare videntur, quæ globum albũ limbo luteo circunſcri

pium

prum in medio ſuſtinet: Crux vtrinque luteis limbis ornatur, qui duorum Principum ſpem in cruce ſitam portendunt. Madrucianus, quatuor cipos orbem fulcientes habere videtur. In Vrſini exemplari alba eſt crux, luteusque limbus marginem ambit. legendum eſt Conſtantiaca, vel Conſtantiani à Conſtantio inſtituti.

30 SECVNDA Flauia Conſtantiniani; idem inſigne habent, quod Vndecimani; & Secunda Flauia Thebæorum in Oriente. Hæc eſt vna eſt IX. Comitatenſibus per Orientem.

31 TERTIO AVGVSTANI. in rubra parma album globum tenens. Marginem quatuor, vnus albus, duo lutei, rubeusque circuli cingunt; Coniunctum, vnumque in quattuor orbis partibus imperiũ ſignificant. Manuſcripti tribus tantum circulis marginem claudunt. Erant ſub Comite Africæ Auguſtani. Tertio ad priorum differentiam dicti: Vel potius, quòd tres eſſent eorum ſcholæ, quemadmodũ equites ſecundi ſcutarij iuniores inter vexillationes XXXII. Comitatenſes apud Comitem Africę ſecundæ ſcholæ appellantur. In manuſcriptis legitur Tertio Auguſtani, in impreſſo exemplari, dictio, tertio, præcedentibus Conſtantinianis coniungitur, minus rectè, vt puto. Hæc vna eſt ex XXI. legionibus Comitatenſibus per Thracias in Oriente, qui vocantur Auguſtenſes. Nero ad V. millia equitum conſcripſit, quos Auguſtanos vocauit, & eos ſe plauſib. ſequi voluit. Tacit. [a] Tunc primum, inquit, conſcripti ſunt equites Romani cognomento Auguſtanorum, ætate ac robore conſpicui. Hi dies ac noctes plauſibus perſonare formam principis vocemque Deum vocabulis appellantes quaſi per virtutem clari honoratique agere. idem Tranquillus (cap. 26.) ſequentibus currum, ait ouantium ritu plauſoribus Auguſtanosque ſe milites triumphi eius clamantibus. Dion αὐγουστιανοὺς vocat quos quinque millia fuiſſe ſcribit. interpres Auguſtales vertit. Hi pedites ab illis equitibus nomen accepiſſe videntur. *a lib. 11.*

32 FORTENSES, in parma lutea argenteum orbem praſſino circulo incluſum geſtabãt: Principum vnum in orbe Rom. imperium tenentium eſt typus. Comiti Hiſpaniarũ parebant. Alij Forteſes in Oriẽte ſub Comitę Africæ merebant. A b oppido Sarmatiæ Fortia Mœnia dicto, Fortenſes appellatos puto. In Oriente vna eſt ex VI. legionibus palatinis Magiſtri præſentalis. vetuſtus codex legit Fontenſes. Hęc de legionibus Comitatenſibus XXXII. quarum XI. hic magiſter, alij magiſtro equitum per Gallias concedebat, Comitis Hiſpaniarum quinq;, Comiti Illyrici quinq;, Comiti Africæ VII. Tingitanæ II. In Italia ſibi III. retinebat. Hic etiam duæ legiones vltra numerum XXXII. abundare videntur; quia propugnatores iuniores inter Comites Illyrici, & Africæ diuiſi infra in Notitia reperiuntur; item Secundani partim apud Magiſtrum per Gallias, partim penes Comitem Africæ merebant. Nunc ad XVIII. Pſeudo Comitatenſes legiones eſt veniendum.

DE XVIII. LEGIONIBVS PSEVDO Comitatenſibus Magiſtri peditum Occidentis. CAP. XXIIII.

1 PRIMA Alpina ſeu Alpini, ab Alpibus Italiæ, quos tuebatur, dicta, ſub Comite Italiæ merebat, apud quem Iulia vocatur, ſed hic & ibi legendũ Iulia Alpina, quæ ab Auguſto eſt inſtituta, vt & ſequens. In parma viridi cattum coloris punicei diluti recta facie progrediente oſtẽdunt. Marginem albus circulus ambibat. Sic Pierius. [b] Id ſymbolum in Auguſteis auxiliarib. ſub hoc Magiſtro eſt expoſitum. Hęc legio, & ſequẽtes in Oriente, niſi admodũ paucæ nõ inueniuntur. *b lib. 13. Hieroglyph.*

2 SECVNDA Iulia Alpina idẽ inſigne habebat, quod Iouij iuniores, Germaniciani, Tertia Herculea & Fortenſes ſub hoc Magiſtro, ſ. in viridi parma bem argenteum limbo puniceo cinctum. albus circulus extrema cingit. ſub Comite Illyrici eius alpes tuebatur. Ab Auguſto eius actore Iulia hæc legio eſt dicta. Erat & XII. Alpinorum cohors, cuius ſub Seuerio Valerianus Centurio fuit. [c] *c l. 1. c. de re ſ milit.*

3 LANCEARII Lauriacenſes, vel Laurinenſes à Lauriaco Illyrici oppido, vbi Fabricam fuiſſe Noritia infra memorat: aureum globũ octo ferreis cuſpidib. munitũ in rubro clypeo gerũt, quemadmodum Propugnatores ſub hoc Magiſtro. Marginẽ alb⁹ limb. circũdat. Hi & ſequẽtes à Comite Illyrici regebant.

4 LANCEARII Comagenenſes, a Syria Comagena nominati, crucem viridem in viridi clypeo ferũt, quem rubeus limbus circundat: In hoc venerabili ſigno ſalutem Rom. imperij ſitam eſſe inſinuat. Viridis color ſpei eſt index: Purpureum, imperij typum eſſe, ſæpe diximus. Manuſcripti, coloribus variant.

5 TAVRVNENSES, à Tauruno Pannoniæ inferioris oppido profecti, vulgo Belgradum nominant: In rubro clypeo orbem duabus lineis decuſſatum, quemadmodum Vndecimani, & Conſtantiani ſub hoc Magiſtro geſtabant: pars ſuperior, inferiorque eſt alba, alię virides. Hi ſuum Magiſtrum ſequebantur, ſicut & infraſcripti.

6 ANTIANENSES, ab Antio Thracio oppido poſtea Apollonia dicto, cognominati, in punicea parma argenteum globum albo cippo prefixum, & limbo item albo circumſcriptum tenent. Quattuor circuli, luteus, & albus, & duo rubri exteriores extrema parmę occupant: Vnum, & firmum Rom. imperij orbem eſſe inſinuantes. Manuſcripti, cippum cum exteriore limbo rubrum habens. Vbi nam hi degerent, non apparet.

7 PONTINENSES, à Pontina palude Cãpanię, dicti, in qua XIII. vrbes fuiſſe Plinius memorat, Idem inſigne ferebant, niſi quòd duo tantum circuli, interior luteus, & albus exterior, praſſini clypei marginem ambiunt, & cippum album tenent. A Comite Italię regebantur.

8 PRIMA FLAVIA Gallicana Conſtantia, à Cõſtantio eius auctore, & à Gallijs vbi degebat, denominata: Huic rurſus in cęrulea parma equus, in medio viridis orbis conſiſtebat, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur, vt Pierius [d] deſcribit: Principem totum orbem victoria ſuperaſſe indicat; ſiquidem equus victoriam denotat. Sed in meo codice, & Vrſinian., videtur lepus currens, qui Vigilantiæ, & velocitatis eſt ſymbolum. Madrucianus aprum habere videtur. Sub Magiſtro equitum in Gallijs degebat, ſicut & ſequentes. *d lib. 4.*

9 MARTENSES, ſeu Marteni, erant populi iuxta Babyloniã, vnde hi ſunt extracti. In parma cœrulea orbem tranſuerſis lineis decuſſatum ferunt, quẽadmodũ Taurunenſes ſub hoc Magiſtro: Marginẽ rubeus limb. ambit. Magiſtro eqrũ p Gallias parebãt.

10. ABRINCATENI, Abrincatui ſunt Celtogallię gentes, vnde hi nomen traxerunt Abrincates ſub duce tractus Armoricani & Neruicani infra Notitia ponit inter copias, quę recenſentur intra Gallias p Abrincatenis, Abrincateni ponuntur In alba parma argenteũ orbem circulo luteo incluſum geſtabant, ſupra quem alius minor orbis purpureus pendet; parmę extremum rubeus limbus circundat: Ob ſeparationem diminutum videri, ſed integrum permanere imperium portendit. Manuſcripti coloribus variabant. Cum ſuo merebant Magiſtro.

11 DEFENSORES Seniores, in albo clypeo argẽteum globum octo acutas cuſpides emittentem, geſtant. Marginẽ clypei duplex albus ambit circulus. Simile habent ſub hoc Magiſtro Lauriacenſes. Merebant ſub Magiſtro equitum in Gallijs.

12 MAVRI Oſiſmiaci, apud Oſiſmios Celtogallię Lugdunenſis populos morabantur, in viridi parma duo preferebant gubernacula inuicem inuerſa, luteum, & praſſinum. Viridis item limbus marginem ambit. Vnum orbem à duobus Principibus vno conſenſu regi ſignificãt. Hi quoq; & ſequentes cũ Ma-

giſtro equitum in Gallijs militabant, apud quem legitur Siſmiaci, pro Oſiſmiaci.

23 PRIMA Flauia Metis, hoc eſt Belgiæ oppidũ, vulgo Metz dictum, vbi hæc legio excubabat: In rubro clypeo argenteum orbem duobus circulis, albo, & luteo cinctum geſtant; quod duplex in vnum orbem duorum Principum imperium inſinuat: Id duo limbi, luteos interior, & viridis, marginem clypei ambientes, confirmant. Duo enim circuli, duorum Imperatorum coniunctionem denotant: In Madruciano, duo lutei circuli purpureum globum cingunt. Secunda Flauia Virtutis ſub hoc Magiſtro ſimile habet ſymbolum.

24 SVPERVENTORES iuniores, de quib. ſupra, Conſtantio Imperante, cum Præuentoribus erant

a lib.18. inſtituti, Marcellinus.[a] Vbi, inquit, Superuentores, atque præuentores, cum Aeliano iam Comite, quos tyrones tũ etiam nouellos erupiſſe retulimus. Erat tum annus ſalutis ferme CCCLXI. & XXI. imperij Conſtantij, cum hæc ſcripſit. Aureum orbem in medio rubræ parmæ gerunt, fere vt Tertia Iulia Alpina, & aliæ. In Vrſini exemplari, idem eſt inſigne cũ Taurunenſibus ſub eodem Magiſtro. Madrucianus, purpuream pilam in viridi clypeo oſtendit. Cum equitum Magiſtro in Gallija degebant.

25 CONSTANTIACI, in rubra parma duplicem orbem luteum oſtẽdunt, ex quo duo item lutea cornua à lateribus prodeuntia, & ſurſum flexa ſibi occurrere videntur: ii ſunt duo eiuſdem orbis Principes in vnum concordes. Comiti Africæ parebant. A Conſtantio, vel Conſtantia, quæ vrbs eſt Meſopota-

b lib.18. miæ, apud Marcellinum,[b] ſunt appellati. Vel ab a-

c Euſeb in vita Conſtantini lib. 4. cap 36.37. ſozom. lib. 2. ca. 4. lib 5. c. 3. Nicet. lib. 1. c. 4. lib. 8. c. 31. lijs Conſtantijs, quæ erant in Paleſtina,[c] Armoricanis, & alibi. Duas Conſtantiacas in Gallias à Iuliano

d lib.21. miſſas Marcellinus[d] ſcribit.

26 CORNIACENSES, a Cornaco Pannoniæ inferioris oppido denominati, in rubro clypeo argenteum orbem albæ columellæ præfixum geſtant, à cuius medio vtrinque album exit cornu, caprino ſimile, quod ſupra orbem inflectitur: capram autem iuſtitiæ ſymbolum eſſe Pierius tradit. Id eandem habet interpretationẽ. Hæc legio forte ab inſigni cornuũ nomen ſumpſit. Apud Magiſtrum equitum Galliarum, cum quo erant, legitur Comacenſes.

27 SEPTIMANI, in vmbone albæ parmæ purpureum orbem habẽt, quemadmodum tertia Iulia Alpina, aut Superuentores ſub hoc Magiſtro. Marginẽ purpureus limbus cingit. Madrucianus globum decuſſatum in rubro clypeo oſtendit; Cum Comite Hiſpaniarum merebant. Septimani vero iuniores, vna ex XXXII. legionibus Comitatenſibus, ſub Magiſtro equitum in Gallijs militabãt. Septima Gemina legio inter nouem Comitatenſes Magiſtri militum per Orientem inuenitur.

28 ROMANENSES, peditum poſtremi, & ex vrbe contracti, idem ferè habent inſigne, quod Britones ſeniores in Oriẽte, aut Tertia Flauia ſalutis ſub hoc Magiſtro; coloribus tantum differunt. Hi enim in cœruleo clypeo circa orbem album, lato circulo purpureo cinctum, XV. purpureos cippos præferunt, quos purpureus limbus circumplectitur. Vrſini exemplar rubeum clypeum, & trabes cœruleas, Madrucianus album, & trabes geminatas hinc rubras inde cœruleas oſtẽdit. Hęc legio ſub Magiſtro equitum Gallias tuebatur: ex his enim legionibus illis IX. Magiſter peditum tradiderat, Comiti Illyrici; III. Comiti Africæ I. In Italia quinque apud ſe retinebat, vt infra Notitia oſtendit. Hæc ſunt inſignia militum ſub Magiſtro peditum in præſenti Occidentis, à me pro virium tenuitate explicata. Nunc alterius Magiſtri equitum præſentalis copiæ ſunt exponendæ.

DE COMITE ET MAGISTRO equitum Præſentali Occidentis, eiuſque militibus, & eorum inſignibus.

CAP. XXV.

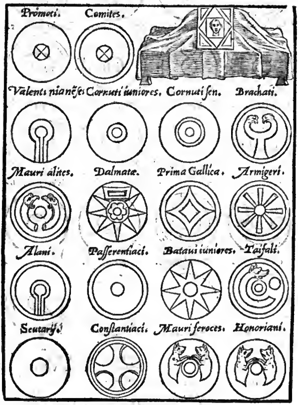
COMMENTARIVM.

EQVITVM Magiſter vexillationibus XLI. imperabat, quarũ magnam & ipſe partem Comitibus limitaneis & Ducibus cõmittebat: Ex nouem enim palatinis Vexillationibus, quas habebat, VI. Comiti Italiæ, III. Magiſtro equitum per Gallias aſſignabat. Ex Comitatenſibus XXXI. VI. Comiti Italiæ, XIX. Africæ I, V. Britanniæ, III. Tingitanæ, VIII. Magiſtro equitum, per Gallias, quæ excedunt numerum XXXII. Sed aliquæ ex his diſpertitæ varijs Comitibus conceſſę, eas plures eſſe videri faciunt: non enim ſemper integras vexillationes, ſed ſępè cuneos, vel alas ipſis credebat. Præter has alias alas, & cuneos equitum, cohorteſque & auxilia peditum in limitibus Comites & Duces apud ſe tenebant, quæ ſub Magiſtro non reperiuntur. Magiſter quoque per Gallias præter prędictos Brachatos iuniores & primos Gallicanos proprios milites habebat. Hic Magiſter XLI. Vexillationes regebat, quarum IX. palatinæ, & XXXII. Comitatenſes dicebantur, vt ex ſequente ſummario clarius apparebit. Is Comes & Magiſter vocabatur, quas diuerſas dignitates fuiſſe ſupra oſtendimus. Officium habet, vt pręcedens magiſter peditum, excepto primiſcrinio, quo ille caret. Hæc nomina in officio Magiſtri militum pręſentalis in Oriente ſunt explicata: Inſignia quoque eadem habet, vt ſuperior Magiſter, exceptis numerorum ſymbolis, in quibus differunt.

NOTI-

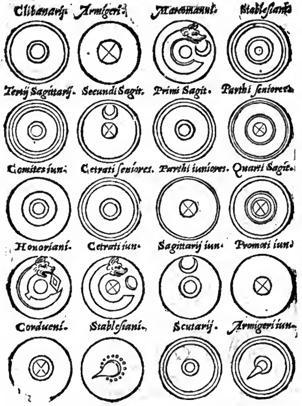
NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS MAGISTRI Equitum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Comitis & Magiſtri equitum præſentalis.

Vexillariones Palatinæ. IX.

COMITES Seniores.
Equites Promoti Seniores.
Equites Brachati Seniores.
Equites Bataui Seniores.
Equites Cornuti Seniores.
Equites Cornuti Iuniores.
Comites Alani.
Equites Bataui Iuniores.
Equites Conſtantes Valentinianenſes Seniores.

Vexillationes Comitatenſes. XXXII.

Equites Armigeri.
Equites Prima Gallica.
Equites octauo Dalmatæ.
Equites Dalmatæ Paſſerentiaci.
Equites Mauri alites.
Taifali Iuniores.
Equites Honoriani Seniores.
Equites Mauri feroces.
Equites Conſtantiaci feroces.
Equites Scutarij.
Equites Stableſiani Africani.
Equites Marcomanni.

Equites

Equites Armigeri Seniores.
Equites Sagittarij Clybanarij.
Equites Sagittarij Parthi Seniores.
Equites primi Sagittarij.
Equites ſecundi Sagittarij.
Equites tertij Sagittarij.
Equites quarti Sagittarij.
Equites Sagittarij Parthi Iuniores.
Equites Cetrati Seniores.
Comites Iuniores.
Equites Promoti Iuniores.
Sagittarij Iuniores.
Equites Cetrati Iuniores.
Honoriani Iuniores.
Armigeri Iuniores.
Equites ſecundi Scutarij Iuniores.
Equites Stableſiani Italiciani.
Equites Sagittarij Cordueni.
Equites Sagittarij Seniores.
Cuneus equitum Promotorum.
Officium ſupraſcriptæ Magiſteriæ poteſtatis.
Princeps.
Numerarius.
Primiſcrinius.
Commentarienſis.
Adiutor.
Regerendarius.
Exceptores,& reliqui apparitores.

VERVM PRIVS A NOBIS IN TABELLAM IIS relatis,quibus Magiſter Equitum Præſentalis in Occidente,imperabat, ad ſingula mox pro more noſtro explicanda accedemus.

Magiſter equitum præſentalis, in Occidente regebat.
- *Vexillationes XLI.*
  - *Palatinas IX. quarum habebat.*
    - *Comes Italiæ VI.*
    - *Magiſter equitum in Gallijs. ——— III.*
  - *Comitatenſes XXXII.diſpertitas. Alias, præter has, erant cum Comitibus, & Ducibus. Ex prædictis habet.*
    - *Comes Italiæ VI.*
    - *Magiſter equitum per Gallias VIII.*
    - *Comes Africæ XIX.*
    - *Comes Britanniarum.VI.*
    - *Comes Tingitanæ III.*
- *Cuneum equitum promotorum.*
  - *Sub Duce Pannoniæ Ripărienſis.*

DE IX. VEXILLATIONIBVS Palatinis Magiſtri equitum Præſentalis Occidentis. Cap. XXVI.

1 COMITES Seniores,in parma cœrulea album orbem decuſſatum gerunt: vt Martenſes, ſub Magiſtro peditum Occidentis. Rubeus limbus marginem Clypei, circúplectitur. Merebant,&ſub Magiſtro militum ſecundo Præſentali in Oriente. Hi cum duobus numeris ſequentibus intra Italiam continebantur.

2 EQVITES Promoti Seniores,idem habent inſigne quod Taurunenſes ſub Magiſtro peditum, niſi quod duæ partes orbis decuſſati à dextra,& ſiniſtra ſunt cœruleæ.Sub Magiſtro militum Præſentali primo in Oriente reperiuntur.

3 BRACHATI Seniores, in parma praſſina albas præferunt colubros,cum pedamento itidem albo, inſtar caducei.Marginem ruber ambit limbus. Ita recitat Pierius, [a] Brachiatos pro Brachatis appellans,à Bracha enim Hiſpaniæ oppido deriuantur. Idem ſymbolum geſtant Marcomanni, & Atecotti Iuniores ſub Magiſtro peditum.Refert firmam duorum Principum in orbem Romanum ſyncera fide, ardentique amore coniunctionem, quod per album rubrumque colorem innuitur.

[a] li.Hieroglyph.

4 EQVITES Batauı Seniores,quorum nullum in impreſſo Codice inſigne reperitur, obliuione, vt reor prætermiſſum. In manuſcriptis ſymbolum habent ferè vt Tertiani,Mauri Honoriani,Mauri Cetrati ſub Magiſtro peditum:nempe in rubra parma globum album,tribus circulis,albo,cęruleoque largioribus,& luteo arctiore cinctum, ſunt duo Imperia in vnum coeuntia,quæ totum Rom. orbem ſeu tres eius partes complectuntur: cum Magiſtro equitum per Gallias merebant.

5 CORNVTI Seniores equites in albo Clypeo orbem argenteum, cęruleo & luteo circulis incluſum tenent fermè vt habent Celtæ Iuniores, & Sabini ſub Magiſtro peditum. In manuſcriptis hoc ſymbolum ſequentibus vitio librariorum adſcribitur. Italiam tuebantur.

6 EQVITES CORNVTI iuniores idem ferè inſigne habent vt Forenſes ſub Magiſtro peditum. In alba

alba parma argenteum orbem lato circulo cœruleo circundatum. Magiſtrum equitum per Gallias ſequebantur, apud quem per errorem legitur Seniores pro Iunioribus.

7 COMITES ALANI, & ſequentes Batavi cum ſuis inſignibus in impreſſo per errorem infra inter ſequentes Comitatenſes ſunt tranſlati, quos manu ſcripti hic ponunt. Eadem horum erant ſymbola, quę & ſequentium Conſtantium, Valentinianenſium; exceptis coloribus, ſcilicet columellæ rubræ præfixus globus cœruleus, quem limbus albus veſtit. Marginem albus item circulus complectitur. Duplicis Imperij coniunctio inſinuatur. Alani intra Italiam militabant, Bataui cum Magiſtro equitum per Gallias.

8 BATAVI Iuniores, & hi ipſorumque inſignia, vt dixi, per errorem inter ſymbola Comitatenſium equitum tranſlata inueniuntur: in Palatinorum verò catalogo ſcripti legũtur. In manuſcriptis autem hic ſuo loco cum ſymbolis repræſentantur. Horum inſigne eſt in cœrulea parma pila argentea, vel vt in Madruciano, aurea, acutos mucrones emittens, vt apud Defenſores, Propugnatores, & Lauriacenſes ſub Magiſtro peditum Bataui Iuniores, ſub ſecundo Magiſtro militum in præſenti in Oriente merebant. aut horum pars, vel eiuſdem nominis alij.

9 EQVITES Conſtantes, Valentinianenſes Seniores in rubra parma argenteum orbem columellæ præfixum præferebant. Hanc cum globo cœruleus limbus veſtit. Id ſupra expoſitum fuit. Hi in Italia manebant. Hæ ſunt IX Vexillationes Palatinę, quarum tres hic Magiſter alij Magiſtro equitum per Gallias tradebat, ſibi in Italia VI. retinens, vt infra Notitia explicat. ſequuntur Comitatenſes.

VEXILLATIONES COMITATENſes XXXII. Cap. XXVII.

1 ARMIGERI equites in parma lutea octo rubeos cippos albo orbi inhærentes gestant. Simile Pannoniciani & Septimani habent ſub precedente Magiſtro peditum. Hi cum duobus numeris ſequentibus erant cum Magiſtro equitum per Gallias.

2 PRIMA GALLICA in viridi Clypeo quadrangulum habet coloris lutei, aliud intra ſe album continens, acutoſque mucrones emittit, quemadmodum in Honorianis Senioribus ſub Magiſtro peditum eſt viſum. Purpureus limbus marginem complectitur. Duplicis Imperij firmum robur oſtendit. Cladem hoſtibus acutæ cuſpides minantur.

3 OCTAVO Dalmatæ, equites octauo loco ex Dalmatia electi: vel potius in octaua eorum ſchola deſcripti, in tot enim diuidebantur, quemadmodum ſecundi Scutati, iuniores equites apud Comitem Africæ, ſecundæ ſcholæ appellantur: præferunt in alba parma duplicem argenteum globum, quorum primum minorem ſex virides munitiones circumſtant: alter ſeptem acutas cuſpides emittit. Supra eſt quadrata tabella, quæ vnam legem duplici orbi Romano dari inſinuat: prominentes mucrones cædem hoſtibus nunciant. Tertio Dalmatæ. Quinto Dalmatę, Sexto & Nono Dalmatæ, equites in Oriēte inueniuntur. In catalogo ſequuntur equites Dalmatæ Paſſerentiaci, qui poſt tres ſequentes in tabula inſignium inferius ponuntur.

4 MAVRI ALITES, à velocitate cognominati, in parma viridi duos dimidios angues albi coloris ſe inuicem inſpectantes gerunt, quos margo ruber ambit. Vmbilicus parmæ tranſuerſis lineis eſt decuſſatus, cuius duæ oppoſitæ partes albæ aduerſæ ſunt cœruleę, ita Pierius.[a] Sed meus codex in alba parma argenteum orbem non decuſſatum habet, quem duo lutei & dimidij angues capita ſibi admouentes circumſtant. Sunt duo Principes dimidijs Imperijs vnum orbem Romanum tuẽtes, quem decuſſatum, inter ſeque diuiſum tenent. Vrſini exemplar coloribus differt, & his Paſſerentiacos ſubiungit, qui ſecundum catalogi ordinem erant præmittendi. Madrucianus album orbem inter duas tabellas ponit: leges ab vtroque Principe vni orbi dari ſignificans.

HONORIANOS in Vexillatione Comitatenſium catalogo impreſſus Codex per errorem Mauris Alitibus adiungit: Sed hic in inſignibus repræſentandis rectè prætermittit: & ideo nullum eorum hoc in loco ſymbolum apparet, nam infra repetuntur, quatuor ſequentibus poſtpoſiti.

5 TAIFALI Iuniores in alba parma cœruleum anguem geſtabant, terga lęuam verſus porrigẽtem, in dextram verò caput, & caudam abſciſſum incuruantẽ, qui geſtus in Cortonacenſibus diuerſus erat. Vmbilicus, ſiue orbis, circa quem anguis vertitur, eſt argenteus, rubro circumductus circulo. Inter caput & caudã colubri alius eſt orbiculus violaceus. Hæc Pierius.[b] Hos equites Taipialos appellans, credit tamen legendum Theſſalos. Sed errat, vt ſupra in Magiſtro militum Præſentali Orientis oſtendi. Inſinuat Occidentis Imperatorem, etſi dimidius videtur, inſtar dimidij ſerpentis hic depicti, ſuum tamen orbem, qui Orientali coniunctus integer manet, tueri. Globus lymbo cinctus vnũ Romani orbis Imperium eſſe indicat. Meus Codex variat coloribus, in quo albus circulus marginem circumplectitur. Hi Comiti Britanniæ erant adiuncti, vt infra videbitur. Sunt & in Oriente equites Taifali ſub Magiſtro militum Præſentali.

BATAVI Iuniores hic per errorem in exemplari impreſſo ſunt inſerti, qui ſupra inter Vexillationes Palatinas cum ſuo inſigni erant collocandi.

6 PASSERENTIACI fortè a Paſſera Syriæ vrbe dicti, aureum orbem in cœrulea parma quemadmodum Septimani ſub precedente Magiſtro peditum, & quidam alij gerebant. Purpureus limbus marginem cingit. Vrſini Codex ſupra album globum, duplicem tabellam, leges orbi duorum Principum conſenſu datas inſinuantem oſtendit. Madrucianus, duos angues cœruleos ex albo pedamento producentes habet, qui erecti ad oſculum pene coeunt, orbemque album in medio decuſſatum tenent. Duo ſunt Romani Principes orbem inter ſe diuiſum adminiſtrantes. In exemplari impreſſo ALANI per errorem his ſunt adiuncti, qui inter Vexillationes Palatinas cum ſuo ſymbolo erant ponendi. Hi cum ſequentibus vexillationibus magiſtrum equitum per Gallias ſequebantur.

7 HONORIANI Seniores equites, album ferebant clypeum, in quo aureus vmbilicus a luteo circulo circumſcribitur. Orbiculo nituntur duo porci dimidiati praſſini coloris, pedibus anterioribus illi impoſitis, alter alterum ſpectantes, ita Pierius.[c] Sed in meo Codice in rubra parma, ſine circulo ſolus aureus viſitur orbis, quem non duo ſues, ſed dimidiati vrſi complecti videntur, facile error impreſſoris eſſe potuit. Hi vim bellicam duorum Principum referunt, qui ob diuiſum Rom. orbis Imperium, dimidij ambo viſi, illum totum vlnis amplectuntur. Praſſinus color ipſorum vigorem: aureus, aureum ſub ipſis ſeculum portendit. Hi etiam ſub Magiſtro militum per Orientem militabant.

8 MAVRORVM Ferocium ſimile ſequitur inſigne, ſcilicet in alba parma duo rutili coloris dimidij equi ſeſe quodammodo laceſſentes, orbi viridi impoſiti, cuius luteus eſt vmbilicus, vti Pierius,[d] deſcribit. Sed in meo Codice luteo vmbilico quem albus circulus includit, pedes anteriores equi imponunt. Hoc animal Imperij, victorięque, & pugnacitatis eſt ſymbolum. Sunt ergo ij duo Imperatores, qui orbem Romanum quiſque ſuam partem dimidiam pugnando fœlici victoria conſeruant, quod & viridis, luteuſque color inſinuant. Mauri verò

equo

[a] li. Hieroglyph. 15.

[b] lib. 15.

[c] lib. 9. Hieroglyphic.

[d] in 4. Hieroglyphic.

Digitized by Google

equo præcipuè bellabantur, & ideo pro ſymbolo Mauritaniæ ponitur, vt vult Pierius. Impreſſum exemplar vrſos, non equos oſtendit. Vbique globus circulo incluſus, vnum duorum Principum in orbem imperium denotat: id enim vnicus circulus globum amplexus ſignificat. Madrucianus rubeum clypeum oſtendit. Hi Italiam tuebantur, vt infra Notitia oſtendit.

9 CONSTANTIACI Feroces in parma alba, duplicem, & purpuream, ideſt, Chriſti ſanguine tinctã crucem gerunt, vt prima Flauia Pacis, & Regij. In hac vterque Princeps ſpem ſe poſuiſſe teſtatur. Duplex limbus, interior cœruleus, & alter albus marginem cingunt. Manuſcripti velo tegere crucem videtur Barbaris ignotam, cuius vim experiētur. Hi apud magiſtrum equitum, per Gallias militabant.

10 SCVTARII equites aureum orbem in vmbone rubræ parmæ tenent. Vnum orbis imperium Romanum eſſe ſignificantes. Idem planè inſigne eſt Superuentorum ſub Magiſtro peditum. Apud Comitem Africæ cum XI ſequentibus merebant.

11 STABLESIANI Africani, idem ſymbolum habent quod Prima Flauia Metis ſub Magiſtro peditum, nempè in rubra parma, orbem aureum, duob. luteis circulis cinctum, duo limbi, luteus interior, albuſque parmæ marginem circundant. Orientis, Occidentiſque vnum eſſe Romani orbis imperium ſignificant, vt ſæpè eſt dictum. EQVITES ſecundi & tertij Stableſiani reperiuntur in Oriente, ſub Magiſtro militum per Orientem.

12 MARCOMANNI dimidium ſerpentem coloris lutei præferunt in alba parma, cuius aureus eſt vmbilicus. Inter ſegmentum ſerpentis, & caput, eſt lutea lunula dimidia; ſic Pierius.[a] Inſigne Taifalorum huic ſimile pro luna globum habet. Hic etiam ſerpens duplicatus videtur, qui duos dimidios refert Principes orbem Romanum tuentes. Hæc enim omnia ſigna ſunt duplicis dimidij imperij, quod à duobus velut dimidijs Principibus defenditur. Dimidia verò Luna aptius ſymbolum pingi non potuit, quæ in orbem completur; ſic imperium Romanum, quod dimidium videtur plenum manet. Idem color luteus, in luna & ſerpente vtrobique ſeculi fęlicitatem promittit.

a lib. 15.

13 ARMIGERI Seniores equites in cęruleo Clypeo duabus tranſuerſis lineis decuſſatum orbem habēt quemadmodum Promoti, & Comites Seniores ſub hoc Magiſtro, ſuperior, inferiorque globi partes ſunt albæ, reliquæ rubræ. Hi equites ſunt in Oriente ſub primo Magiſtro militum Præſentali.

14 SAGITTARII Clybanarij idem ferebant inſigne, quod Secunda Iulia Alpina ſub præcedente Magiſtro peditum, ſcilicet in lutea parma orbem luteum albo circulo cinctum. Marginem clypei viridis limbus ambit. In Vrſini exemplari duo circuli globum cingunt, quod indicat duos vnum orbem Romanum tueri principatus.

15 SAGITTARII Parthi Seniores equites, ſimili vtebantur ſymbolo, quo Tungricani, aut Diuitenſes, ſub præcedēte Magiſtro peditum, ſcilicet in parma viridi, globum luteum vbiquis lineis decuſſatum, & duobus vno lato rubroque, & alio arcto luteo circulis cinctum, quod & ipſum duplicis imperij, vt ſæpè dictum eſt, vnionem inſinuat. Circuli duo lutei marginem Clypei circundant: & ipſi duorum Principum coniunctionis indices. His militibus Commodum Imp. vſum Herodianus ſcribit.[b] Erāt, inquit, cum eo aſſiduè Parthorum lectiſſimi Sagittarij, & Numidæ iaculatores, quos ille tamen omnes longè artificio ſuperabat.

b lib. 1.

16 PRIMI Sagittarij equites idem ferebant inſigne quod Sagittarij Clybanarij, niſi quod horum parmæ marginem duplex ambit limbus luteus interior, & alius rubeus. In manuſcriptis legitur. PRIMO Sagittarij, & in ſequentibus, ſecundo, tertio, & quarto loco lecti. Sed puto primo Sagittarios dictos, non quod prius lecti fuerint, ſed quia in quatuor ſcholas erāt diuiſi, nam & Secundi Scutarij Iuniores vna ex vexillationibus Comitatenſibus apud Comitem Africæ ſecundæ ſcholæ appellantur. Hi etiam ſub Magiſtro militum per Orientem merebant.

17 SECVNDI Sagittarij equites, in albo Clypeo orbem decuſſatim diuiſum ferunt, pars ſuperior inferiorque globi alba, reliquæ ſunt rubræ: ſupra orbem luna cœlum cornibus ſurſum verſis ſpectat, ſimplici luteo limbo margo clypei circundatur. Id quoque vnum duorum Principum imperium indicat, etſi diuiſum cernitur. Idem & dimidia luna portendit, quæ etſi tota non appareat, ſemper tamen ſolida integraque manet.

18 TERTII Sagittarij equites, eodem vtebantur inſigni, quo primi Sagittarij, niſi quod horum parmam triplex circumplectitur circulus, duo lutei, & medius rubeus: In vmbone purpureus globus luteo circulo includitur. Vna ex vexillationibus Sagittariorum a Cereali Magiſtro militum Honorij ad pedites tranſlata fuit. Sineſius.[c] Adſunt, inquit, mihi milites ordinis Balagritatum. Hi, priuſquam Cerealis principatum obtineret, erant equites Sagittarij. Hoc autem Magiſtro conſtituto diuenditis equis facti ſunt ſolum Sagittarij. Mihi ſufficiunt etiam ſine equis.

c epiſtola 132.

19 QVARTI Sagittarij equites, eodem & ipſi erant ſymbolo inſigniti quo Parthi Seniores, hoc excepto, quod horum clypeum ſimplex ambit luteus limbus: illorum verò duplex quorum eſt, & alba parma: horum viridis. Manuſcripti coloribus variant.

20 SAGITTARII Parthi Iuniores equites, ferè idem ferebant inſigne, quod Promoti, aut Comites Seniores ſub hoc Magiſtro; niſi quod horum rubea eſt parma: illorum cœrulea, quam luteus limbus cingit.

21 CERTATI Seniores equites, idem ferè gerebant inſigne, quod Briſigaui, Seniores ſub præcedēte Magiſtro peditum, exceptis coloribus, quos hi in globo & circulis luteos habent. Madrucianus in parma lutea album vmbilicum nigra linea per mediū diuiſum, & lato cœruleo circulo incluſum habet.

22 COMITES Iuniores ſimile Stableſianorum ſymbolo inſigne tenent: videlicet in alba parma argenteum globum, duobus luteo & albo latiore circulis circumſcriptum. Manuſcripti globum plurib. lineis diuiſum tenent, & coloribus variant. Vbi hi degerent, non apparet.

23 PROMOTI Iuniores equites, idem geſtabant inſigne, quod Parthi Iuniores, niſi quod horum ſine limbo & cœruleus eſt Clypeus. Hi & tres ſequentes cum Comite Africæ merebant.

24 SAGITTARII Iuniores, argenteum globum albo circulo incluſum in parma rubea ferunt, ſupra quem dimidia Luna cornua ſurſum erigit: & id vtrumque imperium coniunctum inſinuat, quod etſi dimidium videtur, inſtar lunæ in orbem impletur.

25 CETRATI Iuniores equites, in nigra parma luteum ferunt ſerpentem, cauda truncum, orbi cœruleo circumuolutum, qui ad angulos rectos eſt decuſſatus, tranſuerſis lineis: partes duæ aduerſis angulis oppoſitæ ſunt albæ. Alius orbiculus cœruleus, inter caput, & caudæ ſerpentis inciſionem collocatus eſt. Hæc Pierius,[d] qui hos equites Curatios appellat. Sed mendoſum habuit Codicem, legendum eſt enim Cetrati Iuniores, ad differentiam Seniorū, de quibus paulò ante. Non multum ab hoc diſtans inſigne ferebant Taifali, ſub hoc Magiſtro. In meo Codice & manuſcriptis viridis eſt parma, & orbiculus geminatus, alius maior eſt decuſſatus, totuſque albus; id quoque ſignificat imperium Romanum, quod diuiſum, & dimidium videtur, vnum eſſe, & Principum vigilantia, cuius typus eſt ſerpens, tutum conſeruari. Geminatus orbiculus duplex eſt Orientis Occidentiſque principatus, qui in vnum

d lib 15. Hieroglyph.

magnum

magnum coit, per maiorem orbem ſignificatus.

26 HONORIANI Iuniores, mutilati ſerpentis lutei fultum eodem modo ferebant, totam fere parmam circumplexi. Inter caput & ſegmentum ſtat quadra & ipſa lutea angulis in os & cæſuram verſis, in qua inſpicitur teſſela purpurei coloris. Intra anguem parma tota eſt rubra, extra tergum circulus albus ducitur, & vmbilicus ſeu orbis in vmbone poſitus, eſt argenteus, vt Pierius,[a] deſcribit. Meũ exemplar habet parmam puniceam, & cœruleum vmbilicum, quem duo dimidij luteique ſerpentes amplectuntur, in medio vtero ſemicæſi, lutea tabella aliam puniceam inter capita & ſegmenta ſerpentum includit. Hi ſunt duo dimidiatorum principatuum Imperatores, qui vnum orbem Romanum magna vigilantia tuentur. In vtero ſemicæſi, in tergo tamen integri manent; ſic eorum imperium licet videatur cæſum, integrum relinquitur. Principum verò vigilantiæ typum eſſe ſerpentem ſupra dixi. In manuſcriptis orbis magnus paruum continet, Teſſela legem orbi datam ſignificat, quæ in tabula ſcribebatur. Duplex oſtenditur, quia a duobus Principibus, vna vtrique orbi Romano datur. Luteus verò tabellæ & ſerpentum color eandem in his imperij vim indicat.

[a] lib 15 Hieroglyphic.

27 ARMIGERI Iuniores gerebant in vmbone albæ parmæ luteum globum, luteo item circulo incluſum, qui longum, & acutum mucronem emittit, quod armatum eſſe ad feriendos hoſtes orbem Romanum minatur. Similis mucro viſitur in inſignibus magiſtri Officiorum Orientis in Fabricis: Manuſcripti Clypeum rubro depingunt. Hi erant cum Comite Africæ.

28 SECVNDI Scutarij Iuniores, idem planè ſymbolum habent, quod primi Sagittarij, exceptis coloribus. Album enim globum rubro circulo circumſcriptum, in lutea parma geſtant, & cœruleus interior, aliuſque rubeus circulus marginem circumplectitur. Scutati, auctore Vegetio,[b] ſunt qui plumbatis, vel gladijs, miſſilibusve armantur. Merebant ſub Comite Africæ, apud quem appellantur Scutati ſecundæ ſcholæ: erant enim in duas ſcholas diuiſi. In Oriente militant ſecundi Scutati ſub ſecundo Magiſtro militum præſentali. Hæc vna eſt ex VI. eius vexillationibus Comitatenſibus.

[b] lib.2.c.15.

29 STABLESIANI Italiciani, equites, in vmbone rubri clypei geminatum orbem, imum rubeum, ſuperiorem cœruleum in acutam cuſpidem deſinentem præferunt. Idem portendit, quod inſigne Armigerorum iuniorum ſub hoc Magiſtro: orbem circumſtant XIIII. globuli, qui propugnacula referre poſſunt, quibus vndique Roman. imperium munitum eſſe indicatur. Forte plumbata ſeu martiobarbulos referunt, quibus hi equites hoſtes feriebant, quemadmodum in Scythis ſub altero Magiſtro peditum præſentali eſt dictum: & hi ſub Comite Africæ militabant, vt infra patebit.

30 SAGITTARII, Cordueni equites, vel potius Cordubeni, à Corduba Hiſpaniæ oppido, in alba parma globum duabus lineis decuſſatum, & luteo circulo clauſum geſtabant, vt Parthi Seniores, & Promoti ſub hoc Magiſtro, & alij. ſuperior inferiorque globi partes ſunt albæ, reliquæ rubræ. Cum Comite Tingitanæ merebant, vt & ſequentes.

31 EQVITES Sagittarij Seniores in vexillationũ catalogo prædictis ſubnectuntur, quorum hic nullum apparet inſigne: Militabant, & ſub Magiſtro militum per Illyricum in Oriente.

32 CVNEVS equitum Promotorũ vltimo loco & ipſe in eodem catalogo inter inſignia omiſſus recẽſetur. Hæ ſunt vexillationes palatinæ IX. Comitatẽſes XXXII. Ex quibus VIII. Magiſtro equitum per Gallias cõcedebantur, Comiti Africę. XIX. Tingitanę III. Comiti Britanniæ II. Ex his Stableſianorum dimidia magiſter ſibi retinebat, alia dimidia Comiti Africæ ſeruiebat. Omnia vero Occidentis militũ inſignia ſunt CLXII. Orientis CIIII. ſimul iuncta ſunt CCLXVI. præter bina Comitis domeſticorum peditum, equitumque tam Orientis, quam Occidentis, quæ efficiunt CCLXX. ſymbola. Huculque copiæ vtriuſque Magiſtri Præſentalis in Occidente ſunt expoſitæ: nunc prouinciæ, in quibus ſtatiua habebant, ſunt declarandæ.

N O T I T I A.

Qui numeri ex prædictis, per infraſcriptas prouincias habentur.

Intra Italiam.

IOVIANI Seniores.
Herculeani Seniores.
Diuitenſes Sen.
Tungrigani Seniores.
Pannoniciani Sen.
Mœſiaci Seniores.
Cornuti Sen.
Brachati Sen.
Petulantes Seniores.
Celtæ Seniores.
Heruli Seniores.
Batauí Seniores.
Mattiaci Seniores.
Iouij Seniores.
Victores Seniores.
Cornuti Iuniores.
Leones Iuniores.
Exculcatores Seniores.
Grati.
Sabini.
Felices Iuniores.
Atecotti Honoriani Iun.
Briſigaui Iuniores.
Mauri Honoriani Iuniores.
Galli Victores.
Octauani.
Thebaei.
Mattiaci Iuniores.
Septimani Iuniores.
Regij.
Germaniciani.
Prima Iulia.
Tertia Iulia.
Placidi Valentiniaci felices.
Gratianenſes Iuniores.
Marcomanni.
Pontenenſes.

Intra Illyricum cum viro Spectabili Comite Illyrici.

Sagittarij Tungri.
Iouij Iuniores.
Sequani.
Retij.
Sagittarij Venatores.

Ll.

Latini.
Valentinianenſes fęlices.
Honoriani Victores.
Seguntienſes.
Tungri.
Mauri Honoriani ſeniores.
Mattiaci.
Honoriani Gallicani.
Tertiani.
Tertia Herculea.
Pacatianenſes.
Mauri Cetrati.
Propugnatores iuniores.
Lancearij Lauriacenſes.
Lancearij Comagenenſes.
Secunda Iulia.
Valentinianenſes.
Catarianenſes.

Intra Gallias cum uiro illuſtri Magiſtro Equitum Galliarum.

Mattiaci iuniores.
Leones ſeniores.
Brachati iuniores.
Salij ſeniores.
Gratianenſes.
Bructerij.
Ampſiuarij.
Valentinianenſes.
Bataui.
Bataui iuniores
Britones.
Atecotti Honoriani ſeniores.
Sagittarij Neruij Gallicani.
Iouij iuniores Gallicani.
Mattiaci iuniores Gallicani.
Atecotti iuniores Gallicani.
Aſcarij Honoriani ſeniores.
Armigeri defenſores ſeniores.
Lancearij Honoriani Gallicani.
Lancearij Sabarienſes.
Menapij ſeniores.
Secundani.
Britones.
Vrſarienſes.
Præſidienſes.
Germaniacenſes.
Cortoriacenſes.
Honoriani fęlices Gallicani.
Prima Flauia, Gallicani.
Marienſes.
Abricanteni.
Defenſores ſeniores.
Mauri Siſmiaci.
Prima Flauia.
Superuentores iuniores.
Baliſtarij.
Defenſores iuniores.
Garronenſes.
Andereniciani.
Acincenſes.
Cornacenſes.
Septimani iuniores.
Curſarienſes iuniores.
Muſmagenſes.
Romanenſes.
Inſidiatores.
Tricesimani.
Abulci.
Exploratores.
Officium viri illuſtris Magiſtri Equitum per Gallias.
Princeps ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium vno anno à parte peditum, alio à parte Equitum.
Commentarienſis.
Numerarij ea viris,& officijs ſingulares.
Adiutor.
Regerendarius.
Exceptores,& reliqui apparitores.

Intra Hiſpanias cum ſpectabili Comite.

Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Sagittarij Neruij.
Exculcatores iuniores.
Fęlices ſeniores.
Inuicti ſeniores.
Victores iuniores.
Inuicti iuniores Britones.
Briſigaui ſeniores.
Salij iuniores Gallicani.
Fortenſes.
Propugnatores ſeniores.
Septimani ſeniores.
Veſontes.
Vndecimani.

Intra Tingitanam cum viro ſpectabili Comite.

Mauritonantes ſeniores.
Mauritonantes iuniores.
Conſtantiniani.
Septimani iuniores.

Intra Africam cum viro ſpectabili Comite Africę.

Celtæ iuniores.
Armigeri Propugnatores ſeniores.
Armigeri Propugnatores iuniores.
Secundani Italiciani.
Cimbriani.
Primani.
Secundani.
Tertiani.
Conſtantiniani.
Conſtantiaci.
Tertio Auguſtani.
Fortenſes.

Com

Cum viro ſpectabili Comite Britanniarum.

Victores iuniores Britanniciani.
Primani iuniores.
Secundani iuniores.

Item vexillationes intra Italiam.

Comites ſeniores.
Equites Promoti ſeniores.
Equites Brachati ſeniores.
Equites Cornuti ſeniores.
Comites Alani.
Equites Mauri Feroces.
Equites Conſtantes Valentinianenſes iun.

Intra Gallias cum viro illuſtri Comite & Magiſtro Equitum Galliarum.

Equites Bataui ſeniores.
Equites Cornuti ſeniores.
Equites Batavi iuniores.
Equites Brachati iuniores.
Equites Honoriani ſen.
Equites Honoriani iun.
Equites Armigeri ſeniores.
Equites octauo Dalmatæ.
Equites Dalmatæ Paſſerentiacenſes.
Equites Primi Gallicani.
Equites Mauri alites.
Equites Conſtantiaci feroces.

Intra Africam cum viro ſpectabili Comite Africæ.

Equites Stableſiani Italiciani.
Equites Scutarij ſeniores.
Equites Stableſiani ſeniores.
Equites Marcomanni.
Equites Armigeri ſeniores.
Equites Clibanarij.
Equites Parthi ſagittarij ſeniores.
Equites Cetrati ſeniores.
Equites primi ſagittarij.
Equites ſecundi ſagit.
Equites tertij ſagittarij.
Equites quarti ſag tt.
Equites Parthi ſagittarij iun.
Equites Cetrati iuniores.
Equites Promoti iun.
Equites ſcutarij iuniores Comitatenſes.
Equites Honoriani iun.
Equites ſcutarij iuniores ſcholę ſecundę.
Equites Armigeri iuniores.

Intra Britannias cum viro ſpectabili Comite Britanniarum.

Equites Catafractarij iuniores.
Equites ſcutarij Aureliaci.
Equites Honoriani ſen.
Equites Stableſiani.
Equites Syri.
Equites Taifali.

Intra Tingitanam cum viro ſpectabili, Comite Tingitanæ.

Equites ſcutarij ſeniores Comitatenſes.
Equites ſagittarij ſeniores Comitatenſes.
Equites Cardueni Comitatenſes.

COMMENTARIVM.

ENVMERATIS vtriuſque Magiſtri militum Præſentalis copijs, quia per diuerſas prouincias diſpoſitæ erant, quæ ex his in quibuſque regionibus eſſent, explicatur: ac primo de peditibus enunciatur, qui per ſeptē prouincias diſpoſiti reperiebantur. Italiam, Illyricum, Gallias, Hiſpanias, Tingitanam, Africam, & Britannias; Equites per quinque, Italiam, Gallias, Africam, Britannias, & Tingitanam. In Hiſpanijs enim & Illyrico non reperiebantur. In his erant & Numeri, quos Magiſter per Gallias habebat, a nullo prædictorum Magiſtrorum acceptos, ideo de eo & ipſius copijs aliquid eſt dicendum.

DE MAGISTRO EQVITVM PER Gallias. Cap. XXVIII.

TERTIVS in Occidente Magiſter, fuit Equitū per Gallias, cuius nulla extant inſignia, ob occupatam hoc tempore à Barbaris eam prouinciam. Tantum eius officium, & copię militum recenſentur, quæ non ſolum ex Equitibus, ſed & ex pluribus peditibus conſtabant, quorum paucos ipſe ex ſe habebat, plurimos verò à Magiſtris peditum, Equitumque Pręſentalibus accipiebat Equitum tamen Magiſter dicebatur, fortè quòd in his pręcipuum ipſius robur conſiſteret. In Hiſpanijs, vt dixi, aut Britannijs nullus Magiſter reperiebatur, ſed duo in illis prouincijs[a] Magiſtrorum locum Comites implebant. Hic autē Magiſtris Præſentalibus paruiſſe videtur, quia nō modo militum copias, ſed & aliquot cohortales ab eorum officijs aſſumebat, quod illorum imperij in ipſum non leue erat argumentum, officium enim hoc modo habebat Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium uno anno à parte peditum, alio à parte Equitum, Cōmentarienſem, duos Numerarios ex viris, & officijs ſingularis, inquit Notitia, legendū eſt ſingulis, vt in Codice Vrſini, id eſt vnum numerarium ex officio magiſtri peditū, alium ex officio equitum accipiebat: item Adiutorē, Regerendarium, Exceptores, & reliquos officiales, de quibus ſupra eſt dictum. Habet autem tam ex legionarijs, quàm auxiliarijs numeros XLIX. quorum XI. à nemine accepti ab ipſo Galliarū magiſtro pendet, inter eos duas legiones fuiſſe puto ſcilicet defenſores iuniores, & Triceſimanos, cætera erant auxilia. Alias copias à Magiſtro peditum habebat, nempè XXI. Legiones, vnam Palatinam, XI. Comitatenſes, & IX. Pſeudocomitatenſes. Reliqua erant auxilia. XVII. Numeri, quos ſuo iure Magiſter per Gallias habebat, erant ſequentes.

[a] *l. 4. C. T. de decur. & infra in Notitia.*

Legiones magiſtri peditū XXI. Auxilia XVIII.

1 BALISTARII, baliſtis vtentes, de quibus in Oriente eſt dictum.

2 DEFENSORES IVNIORES, hanc legionem fuiſſe puto; nam defenſores Seniores una ſunt ex

XXXII.

Digitized by Google

XXXII. legionibus Palatinis, de eorum nomine tractatum ſuit in Oriente, vbi hi reperiuntur ſub primo Magiſtro Præſentali.

3 GARRONENSES, fortè legendum Garumnenſes, a Garumna magno Galliæ fluuio, apud quē caſtrametabantur.

4 ANDERENICIANI, ab Anderedo Aquitaniç oppido rectius vocarentur Anderediani.

5 ACINCENSES, ab Acinco, vnde ſunt contracti, nomen habent. Acincum verò eſt ciuitas Valeriæ in Illyrico, vbi ſub Magiſtro officiorum in Occidente fabricam fuiſſe Notitia ſcribit, quam Acincenſem Scutariam vocat. ibidem legio ſecunda adiutrix excubabat.

6 CVRSARIENSES IVNIORES, lego Vrſarienſes ab Vrſo Hiſpaniæ oppido; Iuniores autem ſunt appellati ad differentiam aliorum Vrſarienſium inter XXXII. legiones Comitatenſes: ſi legamus, Curſarienſes, a currendo denuabuntur, quod currendo fugientes hoſtes inſequerentur. Conſtantinus Porphyrogennera [a] Curſores nominat.

a de themat. ib. ad fin.

7 NVSMAGENSES, Vtriuſ codex habet Ruſmagenſes, quos ex Barbaris populis fuiſſe arbitror.

8 INSIDIATORES. Hos Conſtantinus Porphyrogenneta [b] ἐνεδρεῖς appellat, qui in locis abſconditis inſidias hoſtibus tendebant.

b de themat. ad fin.

9 TRICESIMANI, à triceſima legione dicti.

10 ABVLCI. ex gentibus ignotis denuati.

11 EXPLORATORES, qui res hoſtium explorabant, & Duci exercitus renunciabant, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta, [c] quos etiā Sculcatores, pro auſcultatores vocant. Hi erant proprii Magiſtri equitum per Gallias numeri. Qui ſequuntur, a Magiſtro peditum Præſentali accipiebantur, & erant,

c de thematib. ad fin.

EX XII. legionibus Palatinis, vna ſcilicet.

LANCEARII SABARIENSES.

Ex XXXII. Comitatenſibus XI. legiones.

ARMIGERI DEFENSORES SENIORES. LANCEARII HONORIANI GALLICANI. MENAPII SENIORES. SEPTIMANI IVNIORES. SECVNDANI. VRSARIENSES. PRÆSIDIANTES, aut Præſidentes. GERMANICIACENSES. CORTORIACENSES. HONORIANI FELICES GALLICANI.

Ex XVIII. Pſeudo Comitatenſibus, IX. Legiones ſequentes.

PRIMA FLAVIA GALLICANA. MARTENSES. ABRINCATENI. DEFENSORES SENIORES. MAVROSISMIACI. PRIMA FLAVIA METIS. SVPERVENTORES IVNIORES. CORNIACENSES. ROMANENSES. quorum nomina ſupra ſunt expoſita. Legiones tempore Notitiæ in præfecturas diuidebantur, quæ ex mille aut quingentis capitibus conſtabant, inquit Conſtantinus Porphyrogenneta. [d] Vnde hæ XXI. legionum præfecturç colligerent minimum decem millia & quingentos pedites.

d de themate Anatolico.

Ex auxilijs verò LXV. ab eodem Magiſtro XVII. accipiebat, quæ ſequuntur.

MATTIACI IVNIORES. LEONES SENIORES. BRACATI IVNIORES, SALII SENIORES. GRATIANENSES. BRVCTERI. AMPSIVARII. VALENTINIANENSES. BATAVI. BATAVI IVNIORES. BRITONES. ATECOTTI. HONORIANI SENIORES. SAGITTARII NERVI GALLICANI. IOVII IVNIORES GALLICANI. MATTIACI IVNIORES GALLICANI. ATECOTTI IVNIORES GALLICANI. ASCARII HONORIANI SENIORES. Statuendo ducentos pedites, pro auxilio, hi eſſent 3400. Alia huius Magiſtri auxilia XI. conſtituerent duo mille ducentos milites, qui ſimul omnes eſſent. 16100. ſed plures fuiſſe exiſtimo, quia plerumque legionis præfectura mille capiebat.

Pedites. 16800.

Vexillationes XII. habebat, duas à ſe, decē a Magiſtro equitum Præſentali, videlicet tres Palatinas, & ſeptē Comitatenſes. Ab ipſo pendebant BRACATI IVNIORES, & PRIMI GALLICANI.

Ex IX. Palatinis vexillationibus accipiebat a Magiſtro equitum tres ſequentes.

BATAVOS SENIORES. CORNVTOS SENIORES. BATAVOS IVNIORES.

Ex XXXIII. Comitatenſibus VII. vexillationes habebat, ſcilicet.

HONORIANOS SENIORES. HONORIANOS IVNIORES. ARMIGEROS SENIORES. OCTAVO DALMATAS DALMATAS PASSERENTIACOS. MAVROSALITES. CONSTANTIACOS FEROCES. Conſtituendo autem vexillationem CC. equitum duo millia & quadringentos equites habuiſſet hoc tempore, quo in auguſta Galliarum parte hic Magiſter claudebatur. Nunc ad alios Illuſtres, id eſt Palatinos eſt veniendum, inter quos primus eſt Præpoſitus ſacri cubiculi, cuius miniſtrorum breuiarium præfixi.

Equites 2400.

ILLVSTRIS PRAEPOSITVS SACRI Cubiculi.

Præpoſito ſacri cubiculi parebat.

- *Primicerius, cui parebant.*
  - *Decani.*
- *Comes Caſtrenſis mēſam & palatium curabat, ſub quo.*
  - *Primicerius menſorum.*
  - *Primicerius cellariorum.*
  - *Peimicerius Pędagogiorum.*
  - *Primicerius Lampadariorum quorum aliqui erant.*
    - *Formæ prima.*
    - *Formæ ſecunda.*
    - *Formæ tertia.*
- *Decuriones III.*
  - *Silentiariorum XXX.*
- *Chartularij ſacri cubiculi III. ſcribebant.*
- *Comes domorum.*

DE ILLVSTRI PRAEPOSITO Sacri cubiculi. Cap. XXIX.

TERTIAM Claſſem Illuſtrium tenent Palatini, quorum præcipuus Præpoſitus ſacri cubiculi cenſetur. Itaque primus inter eos illuſtres in indice Notitię recenſetur: verum nulla amplius eius fit mentio, ſed eodẽ modo ſe habebat, quo Præpoſitus ſacri cubiculi Orientis. Cum enim Valentinianus cum Valente fratre exercituum copias diuiſiſſet, Palatinos quoque cum eo eſt partitus, quorum auctus eſt numerus. Marcellinus. [a] Militares, inquit, partiti ſunt numeri, & cum ambo fratres Sirmium introijſſent, diuiſo palatio Valentinianus Medíolanum, Cõſtantinopolim Valens diſceſſit. Palatium pro Palatinis accipit, vt & alibi. Itaque ipſorum duplicatæ dignitates, vt quæ erant apud Principem Occidentalem, eędem eſſent apud Orientalem, vnde duo facti ſunt cubiculorum Præpoſiti: duo Magiſtri officiorum, totidem Comites Largitionum, & priuatarum, & ſic de alijs. Præpoſitum cubiculi ſequitur Magiſter officiorum, cuius miniſtrorum ſummarium præmittam. [a] *lib. 16.*

Magiſter officiorũ in Occidẽte præeſt.

- *Scholis VI.*
  - *Scutariorum prima.*
  - *Scutariorum ſecunda.*
  - *Armaturarum ſeniorum.*
  - *Gentilium ſeniorum.*
  - *Scutariorum tertia.*
  - *Agentum in rebus, & deputatorum eius ſchola.*
- *Admiſſionalibus.*
- *Cancellarijs.*
- *Fabricis XIX.*
  - *In Illyrico V.*
    - *Sirmienſis ſcutorum baliſtarum, & armorum.*
    - *Acinenſi ſcutaria.*
    - *Cornutenſi ſcutaria.*
    - *Lauriacenſi ſcutaria.*
    - *Salonitanæ armorum.*
  - *In Italia VI.*
    - *Concordienſi ſagittaria.*
    - *Veronenſi ſcutorum & armorũ.*
    - *Mantuanæ loricaria.*
    - *Cremonenſi ſcutaria.*
    - *Ticinenſi arcuaria.*
    - *Lucenſi ſpataria.*
  - *In Gallijs VIII.*
    - *Argentoratenſi armorum omniũ.*
    - *Matiſconenſi ſagittaria.*
    - *Auguſtodunenſi loricaria.*
    - *Sueſſionenſi ſcutaria baliſtaria & clibanaria.*
    - *Remenſi ſpataria.*
    - *Triberorum ſcutaria.*
    - *Triberorum baliſtaria.*
    - *Ambianenſi ſpatarię & ſcutarię.*
- *Scrinijs IIII.*
  - *Memoriæ.*
  - *Diſpoſitionum.*
  - *Epiſtolarum.*
  - *Libellorum.*

NOTI-

NOTITIA
INSIGNIA VIRI
ILLVSTRIS MAGISTRI
Officiorum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Magiſtri Officiorum.

SCHOLA Scutariorum prima.
Schola Scutariorum ſecunda.
Schola Armaturarum Seniorum.
Schola Gentilium Seniorum.
Schola Scutariorum tertia.
Schola Agentum in rebus, & deputati eiuſdem ſcholæ.
Scrinium memoriæ.
Scrinium diſpoſitionum.
Scrinium Epiſtolarum.
Scrinium libellorum.
Admiſſiones.
Cancellarij.

Fabricæ infraſcriptæ in Illyrico.

Sirmienſis Scutorum, Baliſtarum, & Armorum.
Acinçenſis Scutaria.

Cornutenſis Scutaria.
Lauriaceſis Scutaria.
Salonitana Armorum.

Italiæ.

Concordienſis Sagittaria.
Veronenſis Scutorum, & Armorum.
Mantuana Loricaria.
Cremonenſis Scutaria.
Ticinenſis Arcuaria.
Lucenſis Spataria.

In Gallijs.

Argentoratenſis Armorum omnium.
Matiſconenſis Sagittaria.
Auguſtodunenſis Loricaria.
Sueſſionenſis Scutaria, Baliſtaria, & Clibanaria.
Remenſis Spataria.
Triberorum Scutaria.
Triberorum Baliſtaria.
Ambianenſis Spataria & Scutaria.
Officium autem infraſcripti viriilluſtris Magiſtri officiorum de Schola Argentum in rebus habetur hoc modo.
Adiutor.
Subadiuua Adiutoris.
Subadiuuę Fabricarum diuerſarum.
Curioſus curſus publici in præſenti.
Curioſi omnium prouinciarum.
Interpretes omnium gentium.

DE MAGISTRO OFFICIORVM Occidentis. Cap. XXX.

COMMENTARIVM.

MAGISTRI Officiorum Occidentis officium eſt idem, quod alterius in Oriente, & eadem ferme inſignia, videlicet liber eodem modo erectus, niſi quod hic vnius habet Principis vultũ libri dorſo inſculptum, ille duorum, infra verò tres thoraces cum brachiali vi...ntur, quorum duo aureos habent limbos, bullis aureis diſtinctos, item ſcuta duo, quorũ alterum inflexum, aureum orbem in vmbone oſtendit aureis quernis frondibus circundatum, cuius marginem limbus aureus, aureis item bullis diſtinctus ambit. Alterum oblongum, & ipſum aureum oualem globum tenet, nigris lineis diuiſum, & luteo limbo circundatum, à quo vndique acuta ſpicula exeunt: quernæ vero frondes id circundant, illa ferendorũ Rom. Imperij hoſtium, hę conſeruandorum ciuium ſunt indices. Tertius eſt clypeus aureum orbem circulo luteo cinctum in medio continens, quẽ XIIII. columnelæ ſiue balauſtij fulciunt. Subtus aquas ſimulantes nigræ apparent lineæ. Triplex circulus luteus marginem cingit. Vtriuſque connexi Romani Imperij terra, marique firmitatem, & robur inſinuant. Eſt & cœrulea buccula, cui quadrupes ſerpens pro criſta inſidet, duo acinaces, totidem enſes, ſpicula, haſtis præfixæ ſecures, fuſcina ferrea ferreis thoracibus immiſſa, tuba, cuſpis, & alia armorum genera, quæ internoſci nequeunt, & pro vſum ilicum fabricabantur. Hæc omnia inſinuant fabricis, id eſt fabricandis armis hunc Magiſtrum præfuiſſe, quæ præcipua eius cura erat. Manuſcripti clypeos ferme eoſdem oſtendunt, qui in Magiſtro officiorum Orientis impreſſi repetiuntur, aut parum differentes, in quo ibi dicta ſufficiant. Hic Magiſter ijſdem, quibus magiſter Orientis præerat. In primis ſcholaribus palatium cuſtodientibus imperabat, ſicut & ille. Sed huius tantum quinque erant ſcholæ, illius ſeptem, quarum etiam nomina ſunt mutata. Hic enim ſcholam armaturarum ſeniorum, & ſcutariorum tertiam habebat, quæ apud illum non inueniuntur. Item hic adduntur cancellarij in Oriente omiſſi, vbi quæ de illis dicta ſunt, hic non repetuntur.

DE FABRICIS OCCIDENTIS. Cap. XXXI.

FABRICIS quinque hic Magiſter in Illyrico imperabat, ſex in Italia, octo in Gallijs, eruntque omnes numero XIX. cum fabricæ Orientis eſſent tantum XV. Sirmij in Illyrico fabrica ſcutorũ, baliſtarum, & armorũ exercebatur. Sirmienſis nuncupata. Eſt hoc oppidum in Pannonia inferiore, inter Sauum & Danubium, propè Myſiam ſuperiorem, nunc Simade vocatum, vbi etiam procurator Gynæcij degebat, & Præfectus Prætorio Illyrici, cuius erat metropolis, vt ex Synodo Aquileienſi, Gratiano imperante, celebrata conſtat. Eam vrbem maximam omnium eius regis Herodianus,[a] appellat. Sed ea prouincia ab Attila Hunnorũ rege deuaſtata, & capta, eius metropolis facta eſt Theſſalonica, demũ prima Iuſtiniana. Valentinianum Sirmij Palatinos, cum fratre Valente partitum fuiſſe Ammianus[b] ſcribit. Hic etiam multa iura à Diocletiano, Conſtantinoque, & Gratiano condita fuere.[c] Non omittam, quod Io. Baptiſta Fulgoſius[d] ſcribit Sirmij in vitibus interdum capreolos vere aureos inuentos fuiſſe, ex quibus aurea moneta eſt percuſſa, quæ eius rẽ portibus circumferebatur. In manuſcriptis pro Sirmienſis ſcutorum baliſtarum, eſt fabrica ſcutorum, ſcordiſcorum, qui ſunt Pannonię populi, apud quos arma fabricata fuiſſe innuitur. Itaque ſecundũ hanc lectionem VI. in Illyrico fabricę fuiſſent, ſed non diſcedo ab impreſſo exemplari. Erat & in eadem regione Acinenſis ſcutaria id eſt ſcuta fabricabantur Acinci, quod eſt oppidum Illyrici, vbi etiam excubabat legio ſecunda adiutrix ſub duce Valerię. Hinc veniunt Acincenſes milites, qui in Gallijs ſub Magiſtro equitum merebant.

Tertia erat fabrica Cornutenſis ſcutaria: legitur oppidum Cornutum ſub Duce Pannonię primę, vnde milites cornuti.

Quarta Lauriacenſis ſcutaria erat Lauriaci, vbi ſcuta fabricabantur, & inde veniunt milites Lauriacenſes, vna ex XVIII. legionibus Pſeudocomitatenſibus. Ibidem Conſtantius aliquot condidit iura.[e] eſt in Pannonia ad oſtia Anaſi, fluminis cuius & Itinerarium meminit.

Quinta Salonitana armorum. Ptolomęus Salonianam appellat inter flumen Briuum, & montem Sardoniũ. Notitia infra in Comite Largitionũ hanc ciuitatem Dalmatię fuiſſe ſignificat, vbi Prępoſitũ theſaurorum locat Præpoſitus, inquit. theſaurorum Salonitarum Dalmatię, ibidem purpura tingebatur. Nam ſub eodem Comite procurator Baphij Salonitani Dalmatię ponitur. In ea vrbe Iulianus Apoſtata quandoque iura condidit.[f] Hanc Iuſtiniani patriã fuiſſe multi autumant,[g] de qua ſupra in P P. Illyrici. Armorum autem nomine hic non gladij vt alias continentur,[h] ſed caſſides, cataphractę pectus tegentes, ocreę, manicę ferreę, & fibula.

a in 7.

b lib. 26.

c l. 1. C ſi contra ius vel vtil pub. l. 9 l. 22. l. 23. cũ ſeqq. C. de paſt. l. 3. C. de palatin. ſacr. larg. l. 7 C. de iur. fiſ. l. 3. C. de vi. bo. rapto. l. 7. C. de inter. l. 21. C. de quæſtio. cũ infinitis alijs præſertim ſub titulis reſtitutionũ in C. poſitos.

d lib. 1. c 6 de dictis, & fact. memorabil.

e l. 1. C. de tabular. quæ eſt l. 1. C. T. eod.

f l 2. C de pondo rator. & aur. illat.

g gl. inc ſcripſit, in ver. prima, 7. q. 1.

h l. armorum de verb. ſign.

FABRICAE IN ITALIA VI. Cap. XXXII.

IN Italia verò hæ fabricæ exercebantur. Concordienſis Sagittaria. Concordia erat opulentū Venetiæ oppidum, vbi Valentinianus,[a] & Theodoſius[b] aliquot iura ſcripſerunt. Id poſtea ab Attila Hunnorum Rege circa annū ſalutis 453. ſolo æquatum. De eo loquens Paulus Diaconus.[c] Plura, præterea, inquit, eiuſdē regionis caſtella, immanis hoſtis, vel captiuatis ciuibus ſuccēſit, ac diruit Concordiā, Altinum, & Patauium vicinas Aquileiæ ciuitates, fulminis inſtar demolitionis ſolo æquauit: vnde patet hanc Notitiā ante prędictū tēpus ſcriptā fuiſſe.

a l. 11. C. T. de fid. teſt. & inſtr. b l. 3. C. de apoſtat. c lib. 15.

Secunda Italię fabrica erat Veronenſis ſcutorum & armorum. Verona opulentiſſima Cęnomannorū ciuitas fuit, vbi ſcuta, & arma fabricabantur. Eam, & Ticinum, ab igne & ferro abſtinens Attila diripuit, inquit Paulus Diaconus. Hic à Cōſtantino, & alijs Principibus plurima cōdita repeniuntur iura:[d] ibidem erat præſidium Sarmatarum gentilium, de quo infra poſt Duces. Hic arma à Scuta ſeparantur, & ſunt Caſſides ac cataphractæ, vt ſupra.

d l. C. fini. regun. l. 2. C. cōmunia de ſucceſſ. l. l. 3. C. ad l. Iul. de vi pub. & alia quā plura.

Tertia fuit fabrica Mantuana Loricaria, inſignis eſt Italiæ ciuitas, & nobilis natalibus Virgilij.

Quarta Cremonenſis ſcutaria, cuius meminit Ammianus.[e] Ad Tribunum, inquit, miſerat fabricæ Cremonenſis nomine Syluani. Hic etiam ſtabat pręſidium Sarmatarum gentilium.

e lib. 15.

Quinta Ticinenſis arcuaria. Ticini quandoq; Valentinianus iura condidit.[f]

f l. 11, C. T. de legat.

Sexta Lucenſis ſpataria, vbi ſpatæ ſeu enſes fabricabantur. Sunt omnes inſignes Galliæ Ciſalpinæ ciuitates, & notiſſimæ.

IN GALLIIS FABRICAE VIII. Cap. XXXIII.

IN Gallija quoque erat Argentoratenſis armorum omnium, nunc Argentinam vocant. Vrbs eſt ſecundum Rhenum clariſſima, in Germania prima. Hic armorum nomine non tantum Caſſides cataphractaſq; contineri puto, ſed & enſes, haſtaſq; & ſcuta,[g] quia dicit omnium.

g l. armorum, de ver. ſig.

Secunda Matiſconenſis Sagittaria. Matiſcona Cęſari Hæduorum ciuitas ad Ararim. Matiſconenſe caſtrum vocatur in itinerario, vbi legio X. vulgo Maſcon dicitur.

Tertia Auguſtodunenſis Loricaria: Auguſtodunum eſt oppidum Hædnorum celeberrimum, olim Hædua dictum in Cemenis ſitum montibus in prouincia Lugdunenſi, nunc Auguſtunch dictum. Marcellinus[h] magni ambitus ciuitatem olim fuiſſe ſcribit, loquens enim de Conſtantio Imperatore, comperit, inquit, Auguſtoduni ciuitatis antiquæ muros, ſpacio ſi quidem ambitus, ſed carie vetuſtatis inualidos. Hæc ille. Reſidebat hac in vrbe etiam procurator Gynæciorum.

h lib. 16.

Quarta Sueſſionenſis Scutaria, Baliſtaria & Clibanaria. Sueſſi ſunt Heluetiorum populi, Cęſari: Auguſta eſt Veſſonum Ptolomæo, vbi legio XXV. apud Itinerarium; nunc Suiſſerij dicuntur.

Quinta Remenſis Spataria. Remi vel Remenſes ſunt iuxta Sequanam fluuium in Belgica ſecunda. vbi Remus metropolis, ait itinerarium. Ibidem iura quædam a Valentiniano A. condita ſunt.[i] Degebat ibi Præpoſitus argentariorum, qui auro argentoque arma ornabat.

i l. 2. C. de can. frum. vrb. Ro. l. 5. C. T. de poſtlim.

Sexta erat Triberorum ſcutaria. Vrbem Triueris Tranſalpinarum gentium maximam Zoſimus[k] appellat. Hic etiam degebant Præpoſiti Theſaurorū, & Brambaricanorum, ſeu argentariorum, & procuratores Gynæciorum, ac monetarum, quæ ibi cudebantur. Hic quoque multa condita ſunt iura.[l]

K in 3.

Septima Triberorum Baliſtaria Itaque duæ erant Triberis fabricæ, altera ſcutorum, altera baliſtarum.

l l. 5. C. de fid. & iur. haſt. fiſca. l. 1. C. de his, qui ex pub. ration. mut. pec. accep. l. 9. C. de excuſ. mun. l. 9. C. de profeſſ. & medic. l. 20. C. de admin. tutel. l. vnic. C. quā do ciuil. act. criminal. praeiud. l. 1. C. T. de priuil. leg. aur. qui in ſacr. palat. milit. l. 7. C. Th. de re milit. cu multis alijs ll.

Octaua Ambianenſis ſpataria, & ſcutaria, Ambiani & ipſi ſunt in Belgica Cęſari, & Ptolomæo, vbi legio XXIII. Itinerario, vulgo Amens dicitur. Inde Valentinianus ad Prætextatum P. V. ſcripſit.[m] Hæ ſunt Occidentis fabricæ, ſub Magiſtri Officiorum cura.

m l. 1. C. Th. de inge. lib.

DE QVAESTORE. Cap. XXXIIII.

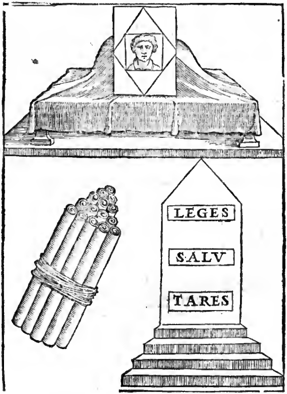
SEQVITVR Quæſtor, qui & ipſe eadem habet inſignia, quæ in Oriente ſunt expreſſa, exceptis quibuſdam chartis conuolutis, quas hic addunt manuſcripti. Iiſdem etiam vtitur adiutoribus, quibus Quæſtor Orientis, de quibus cum ibi ſatis dictum ſit, non repetentur.

Digitized by Google

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI

ILLVSTRIS QVÆSTORIS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Quæſtoris.

Leges dictandæ. Preces.

H.bet Subadiuuantes. Adiutores, memoriales de ſcrinijs diuerſis.

Vetus codex pro Subadiuuantes, legit, ſub[illegible]ientes.

ILLVSTRIS Comitis ſacrarum Largitionum, prius quam narrationem ineamus, explicare breui tabella placuit, quibus ille imperaret, ſingula deinde etiam de noſtro more proſequemur.

Cenſus

Comes largitionum Occidentis imperabat.

- *Comitibus VI.*
  - *Comiti largitionum per Illyricum.*
  - *Comiti veſtiarij.*
  - *Comiti auri.*
  - *Comiti largitionum Italicianarum.*
  - *Comiti titulorum largitionalium per Africam.*
  - *Comiti commerciorum per Illyricum.*
- *Rationalibus XI.*
  - *Summarum Pannoniæ ſecundæ Dalmatiæ, & Saviæ.*
  - *Summarum Pannoniæ primæ Valeriæ, & Norici.*
  - *Summarum Italiæ.*
  - *Summarũ Vrbis Romæ.*
  - *Summarum trium prouinciarum, Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ.*
  - *Summarum Africæ.*
  - *Summarum Numidiæ.*
  - *Summarum Hiſpaniæ.*
  - *Summarum quinq; prouinciarum.*
  - *Summarum Galliarum.*
  - *Summarũ Britanniarũ.*
- *Præpoſitis Theſaurorum XII.*
  - *Theſaurorum Salonitarum Dalmatiæ.*
  - *Theſa. Sciſianorũ Saviæ*
  - *Theſaur. Sabarienſium Pannoniæ primæ.*
  - *Theſaur. per Italiam Aquileiæ.*
  - *Theſau. Mediolanenſiũ Liguriæ.*
  - *Theſau. Vrbis Romæ.*
  - *Theſau. Auguſtę Vindelicẽſis Retiæ ſecundæ.*
  - *Theſau. per Gallias Lugdunenſes.*
  - *Theſau. Arelatenſium.*
  - *Theſau. Hommaſenſiũ.*
  - *Theſau. Triberiorum.*
  - *Theſau. Auguſtenſium in Britannis.*
- *Præpoſitis brambaricariorum ſiue argentariorum. III.*
  - *Argentariorum Arelatenſium.*
  - *Argẽtariorũ Rhemẽſiũ.*
  - *Argẽtariorũ Triberorũ*
- *Præpoſitis Baſtagarum. V.*
  - *Baſtagæ primæ Orientalis, & quartæ.*
  - *Baſtagæ tertiæ.*
  - *Baſtagæ tertię Oriẽtalis.*
  - *Baſtagę quartę Oriẽtalis*
  - *Baſtagæ primæ Gallicanorum, & quartæ.*

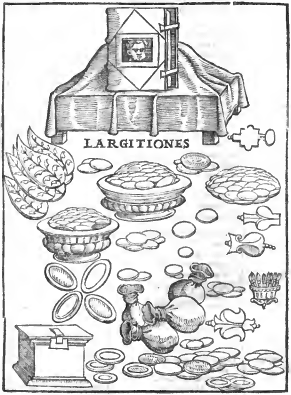
Comes largitionum Occidentis imperabat etiã.

- *Procuratoribus monetarum. VI.*
  - *Monetæ Sciſſianæ.*
  - *Moneta Aquileienſis.*
  - *Moneta vrbis Romæ.*
  - *Monetæ Lugdunenſis.*
  - *Monetæ Arelatenſis.*
  - *Moneta Triberorum.*
- *Procuratoribus Gynecij. XV.*
  - *Gynecij Baſſianẽſis Pannoniæ ſecundæ.*
  - *Gynecij Sirmienſis Pannoniæ ſecundæ.*
  - *Gynecij Iouienſis Dalmatiæ à Spalato.*
  - *Gynecij Aquileienſis Venetiæ inferioris.*
  - *Gynecij Mediolanenſis Liguriæ.*
  - *Gynecij vrbis Romæ.*
  - *Gynecij Canuſini, & Venuſini in Apulia.*
  - *Gynecij Carthaginenſis Africæ.*
  - *Gynecij Arelatenſis prouinciæ Viennenſis.*
  - *Gynecij Lugdunenſis.*
  - *Gynecij Rhemẽſis Belgicæ ſecundæ.*
  - *Gynecij Tornacenſis Belgicæ ſecundæ.*
  - *Gynecij Triberorum Belgicæ primæ.*
  - *Gynecij Auguſtoduni.*
  - *Gynecij in Britannis Bentenſis.*
- *Procuratoribus Linificij. II.*
  - *Linificij Biennenſis Galliarum.*
  - *Linificij Rauennatium. Italiæ.*
- *Procuratoribus Baphiorum.*
  - *Baphij Tarentini Calabriæ.*
  - *Baphij Salonitani Dalmatiæ.*
  - *Baphij Ciſſenſis Venetię, & Hiſtriæ.*
  - *Baphij Siracuſani Siciliæ.*
  - *Baphiorum omnium per Africam.*
  - *Baphij Girbitani prouinciæ Tripolitanę.*
  - *Baphij inſularum Balearium in Hiſpania.*
  - *Baphij Telonenſis Galliarum.*
  - *Baphij Narbonenſis.*

NOTITIA.

INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS COMITIS

ſacrarum largitionum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Comitis Sacrarum largitionum.

COMES Largitionum per Illyricum.
Comes Veſtiarij.
Comes Auri.
Comes Largitionum Italicianorum.
Comes Titulorum Largitionalium per Africam.

Rationales.

Rationales ſummarum Pannoniæ ſecundæ Dalmatiæ,& Sauię.
Rationalis ſummarum Pannoniæ primæ,Valeriæ,Norici Mediterranei & Ripenſis.
Rationalis ſummarum Italiæ.
Rationalis ſummarum vrbis Romæ.
Rationalis ſummarum trium Prouinciarum, ideſt Sicilię,Sardinię,& Corſicę.
Rationalis ſummarum Africæ.
Rationalis ſummarum Numidię.

Ratio-

Digitized by Google

Rationslis ſummarum Hiſpaniæ.
Rationalis ſummarum quinque prouinciarũ.
Rationalis ſummarum Galliarum.
Rationalis ſummarum Britauniarum.
Præpoſitus Theſaurorum Salooitarum Dalmatiæ.
Præpoſitus Theſaurorum Siſcianorum Sauiæ.
Præpoſitus Theſaurorum Sabarienſium Pannoniæ primæ.
Præpoſitus Theſaurorum per Italiam Aquileiæ.
Præpoſitus Theſaurorum Mediolanenſium Liguriæ.
Præpoſitus Theſaurorum Vrbis Romæ.
Præpoſitus Theſaurorum Auguſtæ Viodelicenſis, Retiæ ſecundæ.
Præpoſitus Theſaurorum per Gallias Lugduoenſes.
Præpoſitus Theſaurorum Arelatenſium.
Præpoſitos Theſaurorum Nemautenſium.
Præpoſitus Theſaurorum Triberorum.
Præpoſitus Theſaurorum Auguſtenſium in Britanoia.

Procuratores Monetæ.

Procurator Monetæ Sciſſianæ.
Procurator monetæ Aquileienſis.
Procurator monetæ Vrbis Romæ.
Proeurator monetæ Lugdunenſis.
Procurator monetæ Arclateuſis.
Procurator monetæ Triberorum.

Procuratores Gyneciorum.

Procurator Gynecij Baſſianenſis Pannoniæ ſecundæ tranſlati Salonis.
Procurator Gynecij Sirmienſis Pannoniæ ſecundæ.
Procurator Gynecij Iouienſis Dalmatiæ à Spalato.
Procurator Gynecij Aquileienſis Venetiæ inferioris.
Procurator Gyoecij Mediolanenſis Liguriæ
Proeurator Gynecij Vrbis Romæ.
Procurator Gynecij Canuſini & Venuſioi in Apulia.
Procurator Gynecij Carthaginenſis Africæ.
Procurator Gynecij Arelatenſis *Prouinciæ* Viennenſis.
Procator Gynecij Lugdunenſis.
Procurator Gynecij Remenſis Belgicæ ſecundæ.
Procurator Gynecij Tornacenſis Belgicæ ſecundæ.
Procurat. Gynecij Triberorũ Belgicę primæ.
Procur. Gynecij Auguſtoduni trãſlati Metis.
Procurator Gynecij in Britannis Bienenſis.

Procuratores Linificij.

Procuratores Linificij Biẽnenſis Galliarum.
Procurator Rauennatium Italiæ.

Procuratores Baphiorum.

Procurator Baphij Tarentini Calabriæ.
Procurator Baphij Salonitani Dalmariæ.
Procurator Baphij Ciſſcoſis Veoctiæ & Hiſtriæ.
Procurator Baphij Siracuſani Siciliæ.
Proeurator Baphiorum omnium per Africam.
Procurator Baphij Girbitani Prouinciæ Tripolitanæ.
Procurator Baphij inſularum Balearium in Hiſpania.
Procurator Baphij Telonenſis Galliarum.
Procurator Baphij Narbonenſis.

Præpoſiti Brambaricariorum ſiue Argentariorum.

Præpoſitus Brambaricariorum ſiue Argentariorum Arelatenſium.
Præpoſitus Brambieariorum ſiue Argentariorum Remenſium.
Præpoſitus Brambaricarior. ſiue Argentariorum Triberorum.

Præpoſiti Baſtagarum.

Præpoſitus Baſtagę primæ Orientalis & quartæ.
Præpoſitus Baſtagæ ſecundæ Orientialis & tertiæ.
Præpoſitus Baſtagæ tertiæ Orientalis.
Præpoſitus Baſtagæ quartæ Orientalis.
Præpoſitus Baſtagæ primæ Gallicanorum & quartæ.
Comes Commerciorum per Illyricum.
Officium autem viri illuſtris ſupraſcripti Comitis ſacrarum Largitionum habet.
Primicerium totius Officij.
Primicerium Scriniorum Canonum.
Primieerium Seriniorum Tabulariorum.
Primicerium Scriniorum Numerariorum.
Primicerium Scriniorum Aureæ Maſſæ.
Primieerium Seriniorum Auri ad reſpõſum.
Primieerium Serinij Veſtiarij Sacri.
Primiceri.im Serinij ab Argento.
Primicerium Serinij a Miliarenſibus.
Primicerium Scrinij a pecunijs, & cæteros Scriniarios.
Secundiceriũ officij, qui *Primicerius* eſt exceptorum.
Tertiocerium Officij, qui tractat Baſtagas.

DE

DE ILLVSTRI COMITE SACRArum Largitionum. *CAP. XXXV.*

COMMENTARIVM.

COMES Largitionum Occidentis fere eodem modo ſe habet, quo Orietis, exceptis miniſtris quibus hic quandoque pluribus vtitur. & hic in Notitia latius clariuſque diſtinguuntur, ſigillatim enim inferiores Comites largitionum, Rationales, Procuratores diuerſorum negociorum, Præpoſitoſque recenſet, quod in Oriente non eſt obſeruatum.

Comites Largitionum inferiores in Oriente ſex erant, quot & diœceſes; hic verò quinque tantùm, ex quibus tres in totidē diœceſibus pluribus ſtipendia ſoluendo largitionum officium exercebant, videlicet in Illyrico, Italia, & Africa. In Gallijs, & Hiſpania nullus largitiones procuraſſe inuenitur, quia, vt puto, hoc tempore hæ diœceſes à Barbaris vexarentur aut detinerentur; quidam tamen in his Præfecti & Procuratores, qui ante ibi eſſe conſueuerant, infra referuntur. Itaque duobus largitionum Comitibus, qui in Hiſpanijs, & Gallijs eſſe ſolebant, prætermiſſis, alios referemus. Primus per Illyricum largitiones tractabat, eiuſque diœceſeos tributa, ac vectigalia exigi, ac militibus ibi degentibus, magiſtratibus, alijſque ſtipendia perſolui procurabat. Secundus Comes Largitionum erat in Italia. Sed inter hunc & præcedentem à Notitia duo Comites interſeruntur, ſcilicet veſtiarij & auri, ille veſtes Principis, linteа, ſtragulas, mantilia, aulæa, & huiuſmodi alia cuſtodiebat. In Oriente pro hoc Magiſter lineæ veſtis, & priuatæ ponitur, vnde vtriuſque officio hic fungebatur. Ne verò vlla harum veſtium ſubtrahi, vel perire poſſet, in officio Comitis Largitionum ſcrinium ſacri veſtiarij erat, in quo numerus omnium veſtium ſub Primicerio erat deſcriptus.[a]

a l. 2. C de milita. veſte.

Alter Comes auri dicebatur, forſan qui argentum auro permutari, & in maſſam conflari curabat, vnde in officio largitionum erat ſcrinium, aureæ maſſæ, in quo huius negocij rationes ſcribebātur. Fortè intelligitur, qui auri ſodinis, & metallis præerat, aut qui tractabat aurum ad reſponſum, cuius ſcrinij ſcribas Gratianus Perfectiſſimorum titulo honeſtat.[b] Quia verò veſtiarij Comiti hic coniungitur, fortè is intelligitur, qui annulos aureos, coronas, torques, & alia principis ornamenta cuſtodiebat. In Oriente hic non legitur. Sed fortè eius officio Præfectus theſaurorum, aut Comes metallorum fungebatur in Occidente omiſſi, quorum vices hic auri Comes implere poterat.

b in l. ſcriniis, C. de palatin. ſacr. largit.

Secundus Comes Largitionum Italicianarum, ſed quartus in numero Comitum, largitionibus in Italia faciēdis præerat, vbi ſtipendia militibus, alijſque perſolui curabat.

Vltimus ſequitur Comes titulorum largitionalium, per Africam, qui dona & ſalaria in ea prouincia facienda tractabat. Hi omnes locum Comitis primi largitionum tenebant, eiuſque mandata exequebantur.

Rationales quoque vndecim in diuerſis prouincijs canones arcæ largitionum debitos, & tributa, vectigaliaque exacta, & exigenda ſcribebāt, eorumque rationes quiſque in ſua prouincia notabat, qui Rationales ſummarum, ideſt pecuniæ vocabantur. Id enim hic ſumma ſignificat, vt ſæpe in iure accipitur.[c] Quandoque Rationales, aut procuratores ſummæ rei appellantur,[d] ſic Iulianus Apoſtata verecundum Rationalem ſummarum nominat,[e] ideſt, pecuniarū Principis, officiū ſeu cohortales habebāt, qui bona non ſoluentiū tributa ſub haſta vendebāt. Cōſtantinus Fauſtino Præſidi Beticæ,[f] ſiquis, inquit, fundum, aliamvè rem ob ceſſationem tributorum, vel veſtium, auri, argentique debitum, quæ annua exactione ſoluuntur, ſub haſta diſtracta comparauerit, perpetuam emptionis obtineat firmitatem, nihil intereſt, vtrum officium ſummæ rei procuratoris, an rectoris prouinciæ, id quod debitum fuerit, propoſuerit. Hæc ille. Hi etiam officiales Rationales vocantur,[g] quod etiam de omnibus rationes tractantibus, poteſt intelligi. Iidem procuratores, appellabantur, Lampridius,[h] vbi aliquis, inquit, voluiſſet, procuratores, ideſt Rationales ordinare, nomina eorum proponebat, etſi quandoque pro diuerſis ponuntur, prædicti verò Rationales erant ſequentes, viri perfectiſſimi nūcupati,[i] ita enim Symmachus[k] ad Theodoſiū ſcribens Baſſianū Rationalem appellat. Hoc nomine eos, & Imperator ita honeſtabat.[l] GRAVITAS TVA.

c l. ſcire debemus 29 ff de ver. obl.
d l. 7. vbi cauſ. fiſcal.
e in l. 7. C. T. de aur. fiſc.
f in l. vlt. C. ſi propr. publ. poſſ.
g l. Officiales rationales, C. de epiſc. & cler.
h in Alexandro.
i l. 2. C. de bon. vacan.
K lib. 1. epiſtola.
l l. 1. C. de bis, qui ſe defer.

RATIONALIS ſummarum Pannoniæ ſecundæ Dalmatiæ, & Sauiæ.

RATIONALIS ſummarum Pannoniæ primæ, & Valeriæ, Norici mediterranei & Ripenſis.

RATIONALIS ſummarum Italiæ, vrbis Romæ, cuius ſub Conſtantio Rationalis Victor fuit.[m] qui, vt alij Rationales de cauſis fiſcalibus cognoſcebat.[n]

m in l. 14. C. T. de appell.
n d. l. 14.

RATIONALIS trium prouinciarum, ideſt, Siciliæ, Sardiniæ, & Corſicæ, quarum Conſtantino imperante Eufraxius Rationalis fuit.[o] Cui Geruſus ſucceſſit,[p] mox Callepius.[q] Ob vicinitatem his tribus inſulis vnus ſufficiebat Rationalis.

RATIONALIS ſummarum Africæ, quo officio ſub Conſtantino Maximus fungebatur.[r] Huius Rationalis meminit in Gordianis Capitolinus.

RATIONALIS ſummarum Numidiæ, cuius ſub eodem Conſtantino Rationalis erat Iuuenalis.[s]

RATIONALIS ſummarum Hiſpaniæ, qui proprium officium, quemadmodum alij Rationales habebat.[t] Conſtantinus Rationali Hiſpaniarum, is, inquit, cuius tacitè fidei commiſſa eſt hæreditas, officio grauitatis tuæ nunciet.

o l. 2. C de ſuſcept. et arcar. l. 2 C. T. eo.
l. 1. C. de pēd. & auro illat.
p l. bi. C. T. commod.
q l. 5. C. T. de pet. vlter dat.
r l. 1. C. T. de metal. & metalla.
s l. 4. C. T. bon. de bon. vacan.
t l. 1. C. de bis, qui ſe defer.

RATIONALIS ſummarum quinque prouinciarum, videlicet Hiſpaniæ vlterioris, trans Iberum, ſcilicet Carthaginenſis, Luſitaniæ, Galliciæ, Beticæ Transfretanæ ſeu Tingitanæ, vt diuidit Sext. Ruffus.

RATIONALIS ſummarum Galliarum, & RATIONALIS Britanniarum, quæ regiones, etſi eo tempore magna ex parte à Barbaris occupatæ, ſuos tamen retinuere Rationales, qui vbi poterant, officium exercebant. In Oriente vnus nominatur Rationalis, & Comes ſummarum Aegypti. In alijs eius prouincijs Comites Largitionum per omnes diœceſes eorum fungebantur officio. In Occidente verò per XI. regiones erant diſpoſiti, de quorum auctoritate, & officio in Oriente eſt dictum.

DE PRAEPOSITIS THESAVrorum. *Cap. XXXVI.*

EXACTA ex oppidorum vectigalibus pecunia in munitū prouinciæ locum deferebatur, inde ad Comitatum mittenda.[u] Locus ille Theſaurus vocabatur, eius cuſtodes theſaurēſes, & qui præcipuam eorum curam habebāt, Theſaurorū præpoſiti, qui XII. hic recitantur, quot erant Theſauri, ſeu loca, in quibus ſumma pecuniæ ex prouincia exactæ conſeruabatur. Nullus verò Africæ aut Hiſpaniarum Theſaurus nominatur, etſi ſupra earum Rationales ſint deſcripti. Quod occupatis tum his prouincijs à Barbaris, ſola prioris ſtatus veſtigia permanebāt. Præpoſiti igitur in prouincijs Theſaurorum erant ſequētes,

u l. 1. C. de can. largit. tit.

PRÆ-

Digitized by Google

1 PRAEPOSITVS Theſaurorum Salonitatum Dalmatiæ. Hic degeb it Salonæ, quæ eſt vrbs ad mare Hadriaticum Ab Aſinio Pollione, Imperante Auguſto expugnata, vbi depoſito Imperio Diocletianus in hortis à ſe conſitis conſenuit, vt Euſebius Victor & Eutropius tra∣ſunt. Hic erat etiam fabrica armorum, & purpuræ baphium, & aliquot iura ibi ſunt condita.[a]

a l. 2. C. de pôderat. et aur. illat.

2 PRAEPOSITVS Theſaurorum Siſcianorum Sauiæ, hic morabatur Siſcis. Alij ſcribunt Sciſciæ vbi etiam moneta cudebatur, & eſt propè Albanum montem, citra Sauum in regione Pannoniæ ſuperioris, quam Notitia Sauiam vocat.

3 PRAEPOSITVS Theſaurorum Sabarienſium Pannoniæ primæ, pro Sabaria alij ſcribunt Sauarias eſt oppidum inter Danubium, & Sauarium flumen, vbi erat alius theſaurus. Ibi Conſtantius & Valentinianus aliquot iura ſcripſerunt.[b]

4 PRAEPOSITVS Theſaurorum per Italiam Aquileiæ. Hæc fuit prima vrbs poſt Romam in Italia, vbi Maximinus Cæſar eſt occiſus: Eam Attila anno ſalutis 453. euertit.[c] Hic etiam plura iura condita fuere.[d] ſecunda Roma eſt appellata,[e] Alij Romanam ſeu Romantianam[f] vocant.

b li. 6. C. The. de pet. & vltr. dat. l. 15. C. The. de ſuſcep. & arcar. l. 3. C. Th. de auro coro.
c Paulus Diac. Caſſiod. D. Preſper.
d l. 7. C. de anno. & tribut. l. 25. C. de decurio. l. 4. C. de maleficis. l. 7. & 9. C. de sacrileg. l. pe. C. de dilat. l. 11. C. qui dar. tut. poſſ.
e Leandri Coſmographus.
f Martyrologiũ, 22. Ianu.

5 PRÆPOSITVS Theſaurorum Mediolanẽſium Liguriæ. Mediolanum inter vrbes Galliæ Ciſalpinæ Inſubrum opulentiſſimum, olim in Liguria fuit, nunc caput Longobardiæ, vbi plura iura fuere ſcripta.[g]

6 PRAEPOSITVS Theſaurorum vrbis Romæ.

7 PRAEPOSITVS Theſaurum Auguſtæ Vindelicienſis Rhetiæ ſecũdę Auguſta Vindelicorum vocatur prope Lycum amnem in Vindelicia poſita.

8 PRAEPOSITVS Theſaurorum per Gallias Lugdunenſes.

9 PRAEPOSITVS Theſaurorum Arelatenſium, Arles nunc dicitur, vrbs opulentiſſima in prouincia ad Ripam Rhodani ſita. Hic cudebatur moneta, argentum armis inducebatur, & Procurator Gynęciorum degebat. Aliquot etiam iura ibi condita reperiuntur,[h] eius & Iureconſulti meminerunt.[i]

10 PRAEPOSITVS Theſaurorum Nemautenſium. Nimautium, nunc Nimes vocatur, eſt in Narbonenſi inter Ararim & Monobium flumina. Nemaſia a Valentiniano appellatur,[k] ſed mendoſè, vt puto.

11 PRAEPOSITVS Theſaurorum Tribcrorum; ſunt in Gallia Belgica, ut in fabricis Galliarum eſt dictum. Hic etiam moneta cudebatur, fabrica exercebatur, argento arma ornabantur, & Gynęciorum procurator degebat, pluraque iura ibi condita fuere.[l]

12 PRAEPOSITVS Theſaurorum Auguſtẽſium in Britannia. Hi Præpoſiti cum miniſtris a Valentiniano A appellantur Theſaurenſes,[m] qui nauibus neceſſarias ad Largitiones ſpecies tranſuexiſſe creduntur, quia Theſaurienſium claſſis a Leone appellatur.[n] Sed ego vereor, nè ibi Theſaurienſium numerus ob multitudinem hominum claſſis vocetur, qui ſine probatoria Principis, quæ ex ſcrinio epiſtolarum emanabat, creari non poterant. Nunc ad alios largitionum miniſtros, ideſt, Procuratores eſt tranſeundum.[o]

g l. 2. C de bon. vacan. l. 3. C de aſſeſſor. l. 7. C. de defenſorib. ciui. l. 1. C. de ſportul. l. 5. C. de tariſſ. cum iad. l. 9. C. de pig. act. l. 1. C. de tate. velcarat. il luſtr. perſon. l. 2. C. quan. mul. tu. offi fung. & alia multa.
h l. 5. & 6. C. Th. de appellat.
i l. 34. de vſur. leg. l. 13. de teſti tor.
K in l. vlt. C. Th. de pond. & aur. illat.
l vt ſupra in fabricis Galliarũ dixi.
m l. 2. C. de Pal. ſacrar. larget.
n in l. vl. §. item ſcriniũ ſacrarum epiſtolarũ. C. de diuer. offic.

DE PROCVRATORIBVS Monetæ. Cap. XXXVII.

TRIGINTA duo procuratores eidem Comiti parebant, nempe VI. monetæ, XV. Gynęciorum, & IX. baphyorum. Monetam non curares, non Præſides, Vicarijve, aut P. P. cudebant, ſed hęc facultas à Principe Magiſtro largitionum demandabatur, vt qui Principis pecuniam tractabat, eam quinque p[...]cutii curaret. In Occidente VI. tantum in locis moneta ſignabatur, quibus totidem procuratores præerant, videlicet,

1 PROCVRATOR monetæ Sciſcianæ. Sciſciam vrbem Sauiæ in Pannonia ſecunda, ſeu inferiore Notitia in eius Duce collocat, vbi degebat Tribunus cohortis III. Alpinorum, & ibidem ſtationem claſſis Aegentenſium habebat.

2 PROCVRATOR monetæ Aquileienſis; Aquileiæ enim tantum moneta in Italia imprimebatur, & Romę. Aquileia, inquit Herodianus,[o] vrbs magna populo abundabat, ac velut Italię quoddam emporium ad mare ſita, quaſique terminus Illyriæ copiam rerum è continente per terram, fluuioſque conuectam nauigantibus ſuggerebat. Ex quo factum, vt ſemper ingentem ciuium numerum, etiam magna vis hoſpitum ac mercatorum eam vrbem frequentaret. Hæc ille. Ad ipſam Flumine aduerſo onerarijs nauibus, per Natiſonem Fluuium plus ſtadijs LX. nauigabatur, vinum, oleum, mancipia, pelles, iumentaque eo ab Illyricis gentibus ſubuehebantur, inquit Strabo in quinto.

o in 8.

3 PROCVRATOR monetę vrbis Romę In ęde Iunonis monetę, quæ eſt in tertia vrbis regione, pecuniam Romę percuſſam fuiſſe auctor eſt Suidas,[p] cum Romani, inquit, pecunia indigerent in bello contra Pyrrhum & Tarentinos, Iunoni ſupplicarunt, quę reſpondit, non defuturam illis pecuniam, ſi armis iuſte vterentur, quod cum illis ex voto ſucceſſiſſet, Iunonem monetam ſunt venerati, & ob cõſilium in eius templo monetam cudi voluerunt. Hęc Suidas, Liuius,[q] & Cicero[r] aliam Iunonis monetę originem tradunt.

p in Ver. moneta.
q lib. 1.
r in 2. diuin.

4 PROCVRATOR monetę Lugdunenſis.

5 PROCVRATOR monetæ Arelatenſis, de qua vrbe ſupra. Imperante Iuſtiniano hic non vultus Principis, vt alibi, monetę imprimebatur, ſed ipſorum Arelatenſium inſigne. Procopius,[s] vt Gallias, inquit, Germani haberent, Iuſtinianus permiſit. ex quo tempore Principes Germanorum Maſſiliam, & cętera circa id mare, loca tenuerunt, vnde & Arelate reſident. Aureum nũmum natiuo è Galliarum metallo hi cudunt, non Romani Imperatoris, vt cęteri ſolent, imagine, ſed ſua impreſſa, qui erat genius forma hominis alati percuſſus. Hęc ille.

s lib. 3. de bello Gotho.

DE PROCVRATORIBVS Cynegiorum, aut Gynæciorum. Cap. XXXVIII.

CYNEGIVM locum eſſe ait Suidas, in quo feræ conficiebantur, vt erat Amphitheatrum vel leporarium à κυνὸς, quod canem ſignificat. Hanc κυνηγίαν Iuſtinianus appellat,[t] ſi ita legamus, venatio intelligeretur, qua ferę capiebantur ad Principis comitatum & menſam tranſmittendę, & alię ad ſpectacula populo in Amphiteatro exhibendę: Verum Cynegij lectionem non probo; nam huic ſtudio non certi procuratores, ſed Duces in limitib. vacabant, qui vrſos, leones, aliaſque feras viuas ad Principem mittebant, nec vltra ſeptem dies in ciuitatibus, per quas meabant, retineri poterant, nè ciues, qui illis cibaria miniſtrabant, nimis onerarentur.[u] Deinde ſtultum, vt puto, fuiſſet, tot procuratores in prouincijs venãdi cauſa aluiſſe, qui nec Comiti largitionum, ſed potius caſtrẽſi obſequi debuiſſent. His accedit, quòd in Oriente nulli Cynegiorum procuratores leguntur. Quare ſcriptorum culpa impreſſum exemplar deprauatum fuiſſe non dubito, & pro CYNEGIO, GYNÆCIVM reponendum, vt habẽt manuſcripti, & Notitia Orientis Poſtremò nulli in occidente Gynęciorum procuratores inuenirẽtur, qui texẽdis tot Principis, militumve

t in Nouel. 105. §. 1. ſeu Auth. de Conſulib.
u in l. 2. C. Theo de venat fera.

veſtis,

veſtis, nauium velis, ſtragulis, linteis, & alijs ad inſtruendas manſiones erant neceſſarij. Quot eſſent in Oriente, non exprimitur: ſed in Occidente XV. diuerſis in prouincijs Gynæcia procurabant; duo in Illyrico, quattuor in Italia, vnus in Africa, duo in Gallijs, quinque in Belgis, & vnus in Britannijs, præter alios duos linificij procuratores. Erant autem ſequentes.

1 PROCVRATOR Gynæcij Baſſianenſis Pannoniæ ſecundæ tranſlati Salonis. Hæc textrina conſueuerat eſſe Salonæ, quam diximus eſſe in Dalmatia, ad littus maris Hadriatici: Inde, vt credo, propter Barbarorum excurſiones Baſſianam eſt tranſlata, quæ vrbs eſt in Pannonia inferiore, ſiue ſecunda, prope Sauum flumen ad radices montis Tarſii, vbi hic procurator telas texi curabat.

2 PROCVRATOR Gynæcij Sirmienſis Pannoniæ item ſecundæ. Sirmium Danubium verſus propius Septentrionem non longe diſtat a Baſſiana, de quo ſupra in Fabricis.

3 PROCVRATOR Gynecii Iouenſis Dalmatię à Spalato. Hic fuit palatium Diocletiani prope Salonam, inquit Volaterranus, & quoniam ſe Iouem, vel Iouium appellabat, præter milites quos Iouianos dixit, etiam hanc regionem Spalato proximiorem a ſe Iouiam nominauit, vbi hoc tempore a Spalato propter vicinos hoſtes remotum Gynæcium exercebatur.

4 PROCVRATOR Gynecii Aquileienſis Venetiæ inferioris: ſuperior enim Venetia eſt vltra Tilauentum flumen, alii dicunt Natiſonem.

5 PROCVRATOR Gynecii Mediolanenſis Liguriæ.

6 PROCVRATOR Gynecii vrbis Romæ, vbi præcipue rerum pretioſarum textrina erat.

7 PROCVRATOR Gynæcii Canuſini, & Venuſini in Apulia; Canuſiũ eſt iuxta Aufidũ amnem propè Cannas, vbi memorabilem cladem ab Annibale Romani acceperunt, non longe abeſt a Venuſia patria Horatii poetæ.

8 PROCVRATOR Gynecii Carthaginenſis Africæ. Hoc ſolum Gynecium erat in Africa.

9 PROCVRATOR Gynęcii Arelatenſis prouinciæ Viennenſis. olim Vienna erat caput Allobrogum, vnde Viennenſis ad Rhodanum vſque extendebatur, ac Arelate continebat. Hic erat etiam locus theſauri, & brambacariorum, vbi & iura Conſtantinus condidit, [a] & moneta cudebatur. Eiuſque meminerunt Iureconſulti. [b]

a l. 6. C. T. de appellat.
b l. 13. de inſti. l. 34. de vſuf. leg.

10 PROCVRATOR Gynęcii Lugdunenſis. Hic etiam erat theſaurus Principis, & moneta percutiebatur.

11 PROCVRATOR Gynęcii Remenſis Belgicę ſecundæ, Remi non longe abſunt Pariſiis vltra Sequanam fluuium in Belgica ſecunda apud itinerarium, ibi quoque erat fabrica ſpataria, præpoſitus brambacariorum, ibidem Valentinianus quandoque iura ſcripſit. [c]

c l. 1. C. de can. frum. vrb. Rom. l. 5. C. de poſtli.

12 PROCVRATOR Gynęcii Tornacenſis Belgicę ſecundæ, vulgo Tornacum itinerarium legit Turnacum.

13 PROCVRATOR Gynęcii Triberorum Belgicę primę. Triberi alias Treuirenſes dicuntur: apud quos & Comes priuatarum ſuum Gynęcium priuatum habebat.

14 PROCVRATOR Gynæcii Auguſtoduni tranſlati. Auguſtodunum eſt in montibus Cemenorum in Burgundia, quo Metis tranſlatum eſt Gynęcium; Metis autem non longe eſt a Triberis.

15 PROCVRATOR Gynęcii in Britannis Dremtenſis.

PRAETER hos erant & Procuratores Linificii ad comparandum linum instituti duobus in locis in quibus magna colligebatur lini copia. Primus erat Bienenſis Galliarum; puto legendum Biernenſis, prope montes Pyreneos in Galliis, vel Viennenſis, quę eſt metropolis Delphinatus in Allobrogibus inter Iſaram & Rhodanum flumina: Galliis, inquit Plinius, loquens de lino, hoc reditu cenſentur: In Aemilia vero Italię Fauentinum linum laudat. Alius erat in Italia Procurator Linificii Rauennatium etiam nunc lini prouentu celebratorum. qui linum ad lintea, mantilia, induſia, aliaſque veſtes ad vſum Principis & aulę excoli, conficique curabat. Rauennam, vt auctor eſt Zoſimus, [d] Imperii ſedem Honorius tranſtulit, vbi plura ipſe iura, & alii ſequentes Principes condiderunt, [e] Rauenna, inquit, eſt metropolis Flaminię, priſca ciuitas, colonia Theſſalorum Rhene dicta, quòd eam aquę ab omni parte circumfluunt, non autem, velut Olympiodorus Thebanus ait, quòd Rhemus Romuli frater huius vrbis conditor fuerit. Hoc enim Quadrato relinquere debuerat, qui de hac vrbe in hiſtoria Marci Principis id commemorauit: Hac Zoſimus. Iornandes [f] eam ad oſtia Eridani amœniſſimum portum habuiſſe ſcribit, CCL. naues tutiſſima ſtatione continentem: is tum Iuſtiniano imperante, in ſpacioſiſſimos, & ſpecioſiſſimos hortos conuerſus erat; Vrbs ipſa Trigemina tribus etiam nominibus appellabatur, prima Rauenna; vltima Claſſis, media Cęſarea inter vrbem & mare plena mollitie, arenaque munita, & vectationibus apta. Hęc Iornandes.

d in 5.
e l. 10. C. de iure fiſc. l. 4. C. de bo. vacã. l. 2. C. ve inor. cert temp. crim. act. l. fi. C. de requir. reis. l. 35. C. de aduit. l. vlt. C. de his qui accu. poſ. l. 9. C. de reuoc. donat. l. fin. C. de poſtlim. reuerſ.
f de reb. Geticis.

DE PROCVRATORIBVS Baphiorum. Cap. XXXIX.

NOVEM alii ſub eodem Comite Largitionũ Occidentis erãt Procuratores Baphiorũ, in quibus totidem in locis purpura ad vſum Principis, lana, & ſericũ tingebantur, [g] quod a priuatis fieri primus Nero prohibuit, vt auctor eſt Tranquillus, [h] poſt quem alii Principes id capitali pœna impoſita diſtrictis vetarunt Gratianus [i] ad Fauſtum Comitem largitionum, fucandę, inquit, aut diſtrahendę purpurę vel in ſerico, vel in lana facultatem nullam habere poſſit priuatus: ſin autem aliquis ſupradicti muricis vellus vendiderit, fortunarum & capitis ſciat ſe ſubiturum diſcrimen: Cum ergo vſus purpurę ad ſolum Principem ſpectaret, pluribus in locis coquebatur, & eius veſtes tingebantur. Baphiorum autem erant hi procuratores.

g l. 1. C. quæ res ven. poſſ. l. 3. & ſeq. C. de veſtib. holob.
h cap. 32.
i in l. 1. C. q̃ res ven. non poſſ.

PROCVRATOR Baphii Tarentini Calabrię; nota eſt ciuitas, vbi purpura excoquebatur.

PROCVRATOR Baphii Salonitani Dalmatię, de quo ſupra.

PROCVRATOR Baphii Ciſſenſis Venetię, & Hiſtrię, pro Ciſſenſis lego Ciſtenſis, genus eſt tincturę; florem ciſti roſaceum vel puniceum imitans, auctore Plinio, & Dioſcoride. Rhodinum illa appellant, [k] colorem ciſſites gemmę intelligit, quę inquit Plinius, [l] in candido collocet. hederę foliis ſimilis. Hoc Baphium per totam ferè Venetiam Hiſtriamque exercebatur: vnde Ciſſenſis loci nomen eſſe nomen poteſt.

K l. 3. C. de veſtibus holober.
l lib. 37. c. 15.

4 PROCVRATOR Baphii Siracuſani Sicilię. Siracuſis in Sicilia tingebatur lana & ſericum.

5 PROCVRATOR Baphiorum omnium per Africam; quę plura erant, ſed eorum loca reticentur.

6 PROCVRATOR Baphii Girbitani prouincię Tripolitanę.

7 PROCVRATOR Baphii inſularum Balearium in Hiſpania, nunc Maiorica & Minorica appellantur.

8 PROCVRATOR Baphii Telonenſis Galliarum: lego Tollonenſis, a Tollona prope Maſſiliam ad littus maris.

9 PROCVRATOR Baphii Narbonenſis in Galliis.

DE PRAEPOSITIS BRAMBA-ricariorum, ſeu Argentariorum. Cap. XL.

ARGENTARIOS à Barbaricarijs, tam Conſtantinus [a] quam Gratianus,[b] de officio Comitis Largitionum agens diſtinguit. Notitia verò ferè pro iiſdem ponit & Brambaricarios vocat. Leo A.[c] Barbarios mendosè, vt puto, pro Barbaricarijs appellat. Hi Argentarij ſunt qui vaſa argentea fabricant, quos Iauolenus,[d] fabros argentarios nominat. Iuſtinianus [e] argenti diſtractores. Barbaricarij verò ſunt, qui, vt ait Poeta,[f] thoracas ahenos, aut leues ocreas lento ducunt argento Donatus,[g] Barbaricarij, inquit, dicuntur, qui ex auro coloratis filis exprimunt hominum formas, animalium, & aliarum ſpecierum imitatam ſubtilitate veritatē. Quod à Barbaris hæc opera emanarint. barbarica ſunt appellata, & Barbaricarij eorum operatores. Valentinianus ad Tacianum Comitem Largitionum ſcribit,[h] Antiochiæ octo caſſides totidemque buculas auro tectis deauratasque ſingulis XXX. diebus ſolitas fabricari. Sub his ergo continebantur tam, qui aurea argenteaq; vaſa quam qui veſtes auratas ſignis conſpicuas & alia huiuſmodi faciebant. Hi in Oriente ſub hoc Comite non inueniuntur, forte quia in fabricis hæc ars ſub Magiſtro Officiorū exercebatur.[i] Tribus verò in locis Occidentis pro Principe vaſa & arma deaurata elaborabant, quibus ſub Comite Largitionum tres ſequentes imperabant.

1 PRÆPOSITVS Brambaricariorum, ſiue Argentariorum Arelatenſium.

2 PRÆPOSITVS Brambaricariorum, ſiue Argentariorum Remenſium.

3 PRÆPOSITVS Brambaricotiorum, ſiue Argentariorum Triberorum, de quibus ſuis locis ſupra dictum fuit.

a l. 1. C. de excuſat. artific.
b in l. ſeruitijs. 7. in fine C. de pal. ſacr. largit.
c in l. 5 C. de agētib. in reb. alias eſt l. 1. C. de præpoſ. agēt. in reb. vt ſequen.
d in l pen. ff. de aur. & arg. leg.
e in l. vlt. C. de pign. l pen. § vlt. C de conſt. pecu.
f in 7 Aeneid.
g in 2. Aen id.
h in l 1. C. T. de fabricenſibus.
i l. 5. C. de agen. in reb.

DE PRAEPOSITIS BASTAGA-rum. Cap. XLI.

BASTAGAM onus eſſe transferendi res Principis, vel arma, commeatumve ad milites in Orientali Imperio diximus: Hæc plauſtris, equis, nauibusq; vehebantur Sed hic fortè de nauticis tantum intelligit, vbi octo nominātur Baſtagę, quarum quattuor diuerſis vicibus in Orientem: aliæ quattuor in Occidentem ibant, ſingulæque à ſuis Præpoſitis ſollicitabantur, qui erant cohortales. Nam Valentinianus apparitoribus Syriæ Baſtagæ curam remittit, quod aliorum cohortalium id onus fuiſſe indicat.[k] Baſtaga ad milites ſpectans à Præfecto Prætorio,[l] ſeu eius officio, vel proximo Præſide indicebatur, vt arma, annona, ſarcinæ & ſimilia transferentur. Militares verò veſtes, vel pecunia transferenda, & alia huiuſmodi, ad Comitem Largitionum pertinebant, Tertiocerius q; eius officij, quemadmodum in Oriente, rerum tranſuectarum tempus, numerum, & qualitates in codices referebat. At Baſtagæ, quibus veſtes Principis & eius argentum, ſupellex, & alia huiuſmodi transferebantur, ad Comitem priuatarum ſpectabant. Vt verò tutius irent, Baſtagis pars legionis III. Italicæ ſub duobus Præfectis comitabatur, qui ſinguli peditibus circiter mille imperabat. Aliæ tres partes huius legionis ſub alijs tribus Præfectis, limitem Reticum cuſtodiebāt, quemadmodum ſub eius Duce videbitur. Præpoſiti autem Baſtagarum erant ſequentes.

k l. 3. C. de cohor.
l. 2. C. de quib. mun. vel præſt. nemini lic. ſe excu.

PRÆPOSITVS Baſtagæ primæ Orientalis, & quartæ. Hæ tranſuectiones erant ſpecierum, quæ ex Oriente quater quolibet anno nauibus aduehebantur, vt lana, ſericum, byſſus, purpura, & fortè frumētum ex Alexandria, ſaccarum, cinnamomum, & cętera, quæ a Marciano recenſentur.[m] Is Præpoſitus primam, & quartam tranſuectionem curabat, ſed verendum ne delendum ſit Quartę: Nam alius legitur infra Quartæ Orientali Baſtagæ præfuiſſe.

m in l. vlt. § ſpecies. ff. de public.

ALIVS Præpoſitus curam habebat ſecundæ & tertiæ Baſtagæ, ſeu tranſuectionis Orientalis, id eſt, rerum ex Oriente aduehendarum. Hic etiam vereor ne ſuperfluum ſit verbum, tertiæ, cui infra alius datur Præfectus.

TERTIVS igitur fuit Præpoſitus Baſtagę tertiæ Orientalis.

PRÆPOSITVS Baſtagæ quartæ Orientalis: Hæc vitio librariorum bis repetitur, ſicut & tertia. Itaque quælibet Baſtaga ſuum habuit Prępoſitum. Hi erant Præpoſiti Orientali Baſtagæ: Sequentes verò Occidentali, quæ tendebant in Occidentem, & Gallicana appellatur.

PRAEPOSITVS Baſtagæ primę Gallicanorum, & quartæ. Hic erat Præfectus tranſuehendis rebus ex Gallijs, aut per Gallias. Sed cum quarta nominetur Baſtaga Gallicana, oportuit eſſe ſecundā & tertiam quæ hic reticentur: vnde mendoſum hunc codicem fuiſſe oportet; & ſecundæ tertiæque Baſtagæ Prępoſitum deſiderari. In Oriente Præpoſiti Baſtagarum generaliter nominantur, nulla primę, aut ſecundæ tertięve facta diſtinctione.

Pręter hos Comes vnus commerciorum per Illyricum in Occidente, & non in alijs prouincijs, ſub generali Comite Largitionum reperiebatur, cum quattuor eſſent in diuerſis Oriētis prouincijs, quorum officium ibi eſt declaratum.

Comes Largitionum Occidentis eadem habebat inſignia, quæ Comes Largitionum Orientis, idemq; planè officium, in quo mendosè ibi ſcriptum eſt, ab anularenſibus, hic rectè, a milliarenſibus, qui ſunt genus monetæ, vt ibi eſt explicatum. Hic etiam primis quinque primicerijs, & cuique plura ſcrinia tribuuntur, in Oriente ſingula ſingulis. Item in codice impreſſo, mendosè legitur Primicerius numerorum pro numerariorum, vt habent manuſcripti. in cęteris conueniunt. Vrſini codex in inſignibus pręter grande ſcrinium clauſtris, ac ferreis laminis firmatū, aliud rotundum armarium oſtendit rotundo hemiſpherio tectum, & tres fibulas ad ſaccos claudendos & transfigendos. Madrucianus quoque duas arcas, luteam & cœruleā clauſtris firmatas habet, & quattuor fiſcos operculo obſeratos, & quintum aureos effundentem. Loculos pręterea & fibulas, aliaque in Orientis largitione oſtenſa, & ibi declarata. Hęc de Largitionibus ſufficiant: nunc ad Comitem rerum priuatarum eſt veniendum, cuius miniſtrorum breuiarium ſubieci.

Digitized by Google

Comes rerum priuatarum Occidentis imperat.

- *Comitibus II.*
  - *Largitionum priuatarum.*
  - *Gildoniaci patrimonij.*
- *Rationalibus XI.*
  - *Rerum priuatarum per Illyricum.*
  - *Priuatarum per Italiam.*
  - *Priuatarum per Italiam.*
  - *Rei priuatæ per vrbem Romanam, & ſuburbicarias regiones cum parte Fauſtinæ.*
  - *Rei priuatæ per Siciliam.*
  - *Rei priuatæ per Africam.*
  - *Rei priuatæ per Hiſpanias.*
  - *Rei priuatæ per Gallias.*
  - *Rei priuatę per V. prouincias.*
  - *Rei priuatæ per Britannias.*
  - *Rei priuatæ fundorum domus dominicę per Africam.*
- *Procuratoribus XI.*
  - *Rei priuatæ per Siciliam.*
  - *Rei priuatæ per Apuliam, & Calabriam, ſiue ſaltus Carminianenſes.*
  - *Rei priuatæ per Sequanicum, & Germaniam primam.*
  - *Rei priuatæ per Dalmatiam.*
  - *Rei priuatæ per Sauiam.*
  - *Rei priuatæ per Italiam.*
  - *Rei priuatæ per vrbem Romam.*
  - *Rei priuatæ per vrbicarias regiones rerum Iuliani.*
  - *Rei priuatæ per Mauritaniam Sitifenſem.*
  - *Rei priuatæ Cynegiorum Triberorum.*
  - *Cynegij Iuuarenſis rei priuatæ Mati tranſlatæ anhelas.*
- *Præpoſitis II.*
  - *Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris.*
  - *Baſtagæ priuatarum Galliarum.*

NOTI-

Digitized by Google

NOTITIA
INSIGNIA VIRI ILLVSTRIS COMITIS
Rerum Priuatarum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri illuſtris Comitis Rerum Priuatarum.

COMES Largitionum priuatarum.
Comes Gildoniaci patrimonij.
Rationalis rerum priuatarum per Illyricum.
Rationalis rerum priuatarum per Italiam.
Rationalis rei priuatæ per Italiam.
Rationalis rei priuatæ per Vrbem Romam, & ſuburbicarias regiones cum parte Faultinæ.
Rationalis rei priuatæ per Siciliam
Rationalis rei priuatæ per Africam
Rationalis rei priuatæ per Hiſpanias.
Rationalis rei priuatæ per Gallias
Rationalis rei priuatæ per quinque prouincias
Rationalis rei priuatæ per Britannias
Rationalis rei priuatæ fundorum domus diuinæ per Africam.
Rationalis alias.

Procurator rei priuatę per Siciliam.
Procurator rei priuatæ per Apuliam, & Calabriam, ſiue ſaltus Carminianenſes.
Præpoſitus rei priuatæ per Sequanicum & Germaniam primam.
Procurator rei priuatæ per Dalmatiam
Procurator rei priuatæ per Sauiam.
Procurator rei priuatæ per Italiam.
Procurator rei priuatæ per vrbem Romam.
Procurator rei priuatæ per Vrbicarias regiones rerum Iuliani.
Procurator rei priuatæ per Mauritaniam Sitifenſem.
Procurator rei priuatæ Cynegiorum Tribecorum.
Procurator Cynegij Iuuarenſis rei priuatæ. Metitranſlatę Anhelas.
Præpoſitus Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris.
Præpoſitus Baſtagę priuatarum Galliarum.
Officium autem ſupraſcripti viri illuſtris Comitis rerum priuatarum habet.
Primicerium totius officij.
Primiſcrinium Beneficiorum.
Primiſcrinium rationum.
Primiſcrinium ſecuritatum.
Primiſcrinium largitionum priuatarum.
Seriniarios etiam reliquos ſupraſcriptorum Seriniorum.
Secundicerium totius officij, qui tractat chartas officij.
Cæteros etiam Palatinos. Sed in manuſcriptis.
Comes Gildoniaci patrimonij habet procuratores, præpoſitos, & rationales per diuerſas prouincias, vt Comes rerum priuatarum, & Secundocerium totius officij, qui tractat chartas officij.

DE ILLVSTRI COMITE RERVM priuatarum. Cap. XLII.

COMMENTARIVM.

COMITIS Lar[illegible] itionū æmu[illegible] Comes re[illegible] ta[illegible] [illegible] & ipſe Comites priuata[illegible] Rationales [illegible] & [illegible] XL at[illegible] ſuos Præpo[illegible] [illegible] Co[illegible] argi[illegible] [illegible]

[illegible]

a Conſtantii ep. piſt, recepta eſt l. vlt. C. ad leg. Iul. de adulter.
b lib. 1 [illegible] imprin. cip.

re proprio cœpit vſurpare. Huius frater Meſcelzer Germani perfidiam perhorreſcens, in Italiam rediit. Gildo duos eius filios, quos pater reliquerat, dolo circumuentos occidit. Ad hunc tam hoſtem inſe[illegible]quendum Meſcelzer frater miſſus eſt. Is iam a Theodoſio [illegible] qu[illegible] vi[illegible] d[illegible]peratiſ. ſimis orato hominis, per fidem [illegible] clementiam Dei impetraret, Capraiam inſulam adijt, inde ſecum ſanctos viros adducens, cum quibus, orationibus, & ieiunijs dies aliquot continuauit, & noctes: ante triduum quoque quam hoſti co[illegible]iguus ſoret, c[illegible] n[illegible] ſta Beatum Ambroſium defunctum, quo Victoriam aperte diem ſibi indicantem, ac locum, & tertio demum d[illegible] poſt noc[illegible] orationibus, hymniſque peruigilem, cum q[illegible] nque ſolum modo mil[illegible] bus, aduerſus octoginta millia hoſtium pergens, eos Dei nutu ſine bello in d[illegible] tionem accepit. Quo vi[illegible] auxiliares Gildonis Barbari [illegible] lico terga dedere, Gildo & ipſe fugam arripiens, aſcenſa naui cum in Africam rediſſet, poſt aliquot dies ſtrangulatus interijt. Hæc Paulus Diaconus. Idem Claudianus Marcellinus Comes, & Zoſimus. Gildo gentilis ſeu paganus Saluinam filiam reliquit Nebridio ex ſorore Placillæ Auguſtæ nato nuptam, quam viro amiſſo D. Hieronymus [c] ad viduitatem hortans ſolatur. Gildonis bona ſunt in Principis ærarium relata: Fuit is annus humanæ ſalutis CCCCI. quo Honorius tum ea bona Peregrino Comiti & Procuratori diuinæ domus per Africam cõmiſit, [d] quibus alia eius Satellitum acceſſere. [e] Tandem cum peramplum hoc eſſet patrimonium, & plures in regiones diſperſum, proprius ei datus eſt Procurator, Gildonis appellatus, qui Rationales, Procuratores, & Præpoſitos illi præfecit, propriumque officium velut ipſe Comes priuatarum habebat. Vnde [illegible] ma nuſcriptus additur hęc clauſula, quę in impreſſis deſideratur. Comes Gildoniaci patrimonij, habet Procuratores, [illegible] poſitos, & Rationales per diuerſas prouincias, [illegible] Comes rerum priuatarum, & Secundocerium totius officij, qui tractat chartas officij. Hunc eſſe arbitror, qui in indice Præfecti Italię Præfectus fundorum patr[illegible]ium a[illegible]llat[illegible].

Rationales [illegible] e XI Comes [illegible] atarum habe b[illegible] [illegible] [illegible] bona [illegible] Principi [illegible] habebant: [illegible] les ſummæ [illegible] appel an tur [illegible] [illegible] pho[illegible] vo[illegible] [illegible] plurimu Rationalis rei priuatæ [illegible] citur, vt Conſtant[illegible] ius Aem[illegible] appellat. [f] Hi erant XI.

c in epiſt.
d l. 16. C. T. de bon. proſcriptor.
e d. l. 16.
f in l. 7. [illegible] ſcal.
g in l. 2. C. de bon. vacantib.

1 Vnus priuatarum per Illyricum, qui bonorum ib[illegible] [illegible] m, & aliorum principis rerum eu[illegible] [illegible] bat.

2 RATIONALIS rerum priuatarum, per Italiam [illegible] rationes ibi Pr[illegible] [illegible] ſenſebat.

3 RATIONALIS [illegible] ætæ per Italiam: quemadmod[illegible] plu[illegible] in Italia rei priuatæ Procur[illegible] [illegible] alius per Apuliam & [illegible] [illegible] per Vr[illegible] as regione [illegible] præter cum [illegible] Romæ cura[illegible] bat [illegible] R[illegible] [illegible] prima [illegible] rano [illegible] [illegible] [illegible] adminiſtra[illegible] & [illegible] tus exige[illegible] bant Ma[illegible] [illegible] Rationa[illegible] [illegible] intra [illegible]

4 RATIONALIS per vrbem Romam, & ſuburbi[illegible] regio [illegible] pro [illegible] [illegible] ornamenta, ait [illegible] A[illegible] parte vel [illegible] ſecum deſe[illegible]. [illegible] [illegible] o Ru[illegible] Fauſtin [illegible] [illegible] L. Aurel[illegible] Gallienam F[illegible] [illegible] [illegible] & ipſa [illegible] hriſtiana [illegible] [illegible] ſuit Vi[illegible] [illegible] na Cõ[illegible] [illegible] Magni Conſtantini vxor Mar[illegible] [illegible] inquit, eodem tempore, [illegible] [illegible] coniugem, [illegible] iſta iam pridem

h lib. 12. epiſt. 30
i lib. 51.

pridem Euſebia,cuius fratres erant Euſebius, & Hypatius viri Conſulares,corporis,morumque pulchritudine plutibus aote ſtãtes. Hæc ille. Vnam de prioribus Fauſtiſis iotelligit, poſtrema enim Romæ habitaſſe oon legitur. Hæc prædia per manus in poſteriores Priocipes tranſieruot, quæ pars Fauſtinæ appellantur. Suburbicariæ autem regiooes Picenum, & Tuſcia ſignificantur. Honorius,& Theodoſius, [a] Picenum,inquiunt,& Tuſciam ſuburbicarias regiones legitimam tributorum iubemus agnoſcere. Valẽtinianus etiam Picenum ſuburbicarium oominat, [b] Rufious quoq; ſuburbicarias eccleſias,vt puto, Tuſciam & Picenum nuncupat. [c] Fortè quod deficientibus vrbicarijs regionibus,de quibus infra, aooonã vbi ſubminiſtrarent.

a in l.12. C.Th. de indulgen. debitor.
b in l.9. C.T. de anno. & tribut.
c lib. hiſtoriar. 1. cap. 1.

5 RATIONALIS rei priuatæ per Siciliam.

6 RATIONALIS rei priuatæ per Africam. Conſtantino imperante Seuerus rationalis Africæ erat, [d] cui Maximus ſucceſſit. [e] Hic eius prouinciæ reditus in Codices referebat. Alius Magiſter rei priuatæ per Africã dictus,prædia Principis adminiſtrabat: qualis fuit Domitius Bracuotius Magiſter rei priuatæ per Africam nuncupatus,[f] qui etiam Procurator vocabatur: ferè enim omoes prouinciæ vbi priuatum erat Principis patrimonium, Rationalem & Procuratorem habebant.

d l.2. C.The. de iure fiſci.
e l.1. C.T. de metallis.
f l.4 C.Theo de iu. fiſci.

7 RATIONALIS rei priuatæ per Hiſpanias. Citeriorem Hiſpaniam intelligit: nam alius erat rationalis quinque prouinciarum ultra Iberum, ad quos Conſtantinus quandoque ſcripſit. [g]

g l.1. C.T. de his qui ſe defer.

8 RATIONALIS rei priuatæ per Gallias.

9 RATIONALIS rei priuatæ per quinq; prouincias in vlteriore Hiſpania, de quibus ſupra.

10 RATIONALIS rei priuatæ per Britannias.

11 RATIONALIS rei priuatæ fundorum domus diuinæ per Africam. Hæc erant prædia Tamiaca nũcupata, [h] ad impenſas in domo Principis faciendas deſtinata, quæ latifundia ob amplitudinem propriũ habuere rationalem, & proprium adminiſtratorem; qui Comes ac Procurator diuinæ domus uocabatur. Fungebatur autem hoc officio Peregrious, Honorio imperante. [i]

h tot. tit. C. de præd. tamiac.
i l.16 C.The. de bon. proſcript.

RATIONALIS rei priuatæ per Siciliam: qui per errorem hic eſt repetitus: aut duo in Sicilia erant rationales, quod non puto. Quare forte pro rationali, legendum eſt Procurator. Alius fuit rationalis trium prouinciarum, ideſt, Siciliç, Sardiniç, & Corſicç, qui publicorum tributorum, & aliorum ad largitiones pertinentium rationes tractabat, nec ad res priuatas ſpectabat. Et quia trium inſularum bona publicata omnia cum rebus Siciliæ computabantur, & forſan in Sicilia tantum, & non in alijs duabus inſulis prędia Princeps poſſidebat, ſolum Siciaoia rei priuatæ rationalem & procuratorem habuit. Qui bona emphyteutica, aliaſq; res Principis curabant, generaliter palatini vocabaotur. [k] Cum verò 10 prouinciis rationales exactæ pecuniç rationes ſcriberent, procuratores verò reditus Principis, & bona adminiſtrateot, hi pari nomero XI. illis ſubnectuntur.

k l.1. C. de offic. com. ſac. patrim.

1 PROCVRATOR rei priuatæ per Siciliam.

2 PROCVRATOR rei priuatæ per Apuliam & Calabriam, ſiue ſaltus Carmioiacenſis: nomen proprium illius nemoris, quod erat in Calabria ſeu Apulia.

PRÆPOSITVS rei priuatæ per Sequanicum, & Germaniam primam, idem eſt qui & Procurator, in Oriẽtali [l] etiam Notitia appellatot, Præpoſitus gregum & ſtabulorum, qui erat procurator ſaltuum.

l l.14. C. Theo. de indulg. debitor.

3 PROCVRATOR rei priuatç per Dalmatiam.

4 PROCVRATOR rei priuatæ per Sauiam.

5 PROCVRATOR rei priuatç per Italiam.

7 PROCVRATOR rei priuatç per vrbem Romã.

7 PROCVRATOR rei priuatæ per vrbicarias regiones rerum Iuliani. Vrbicarias regiones nõ XIIII. Romæ, quæ vrbanç appellãtur, ſignificari puto, ſed alias, quç certam annonam ad vrbem conferebant, & videntur in Africa fuiſſe. Conſtantius, [m] non per Italiam, inquit, tantum, ſed etiam per vrbicarias regiones, & Siciliam patrimonialium fundorum vires ſeruandas eſſe perſpeximus. Item Gratianus. [n] Sinceritas tua idipſum per omnem Italiam, tum etiã per vrbicarias Africanaſque regiones, ac per omne Illyricum pręclara oraculi huius auctoritate firmauit. Ita etiam Arcadius, & Honorius in quodam reſcripto intelligunt. Didium credo Iulianum intelligit, qui creatus Imperator Didię Clarç filiæ emancipatç patrimonium, quod habebat opulentum dedit, & Auguſtam appellauit, ſed ipſo occiſo, & Seuero Imperatore declarato, ei cum nomine Auguſtç patrimonium eſt ademptum, & in fiſcum relatum, vt in eo auctor eſt Spartianus: & quia amplum fuit id patrimonium proprium habuit Procuratorem. Fuit & Iulianus Licinius, ab Opilio Vlpiano in inſulam deportatus, & ab Antonino Caracallo honoribus quidem ordinique reſtitutus, ſed bona nunquam recepit, [o] de quo vix poteſt intelligi, cum non appareat eum tot bona poſſediſſe, vt proprium procuratorem habere meruerint.

m l.9. C.The de extraor. ſeu ſord. mun.
n in l.1. C.Th ſi per obreptio.
o l.1. & 5. C. de ſententi. paſſ.

8 PROCVRATOR rei priuatç per Mauritaniam Sitifenſem, de qua in eius Pręſide.

9 PROCVRATOR rei priuatç Gynęciorum Triberorum, qui ſunt in Belgica prima, in priuatis ſaltibus Principis, in quibus venationes exercebantur, & hoc ſi legamus Cynegiorum, ſed manuſcripti rectius habent Gynęciorum, loca ubi mulieres lanificia exercebant, & ueſtes texebant: neque enim opus fuit Comiti priuatarum Triberis venationi aliquem pręficere. Hic etiam Gynæcium Comes largitionum ad vſum militum & publicum exercebat, & Comes priuatarum aliud ad uſum proprium Principis.

10 PROCVRATOR Cynegij Iuuarenſis rei priuatæ Meti tranſlati Anhelas; & hic legendum Gynęcij. Iuuarenſis autem nomen eſt loci Iuuara dicti, in Belgica propè Anhelas, quo Gynæcium Meti uelut in locum opportuniorem fuerat tranſlatum. Exemplar Vrſini legit Viuatenſis. Iuuenſe oppidũ in Pannonia Notitia infra ſtatuit, de quo non puto hic intelligi. Beatus Rhenanus lib. 1. de Francia, c. 7 Iuuauiam ex itinerario Auguſtano appellat, & vulgo Salteṁburgum.

11 PRÆPOSITVS Baſtagæ rei priuatæ Orientalis inferioris, hæc erat pro tranſuehendis rebus priuatis Priocipis, ut pecunia ex priuato patrimonio exacta, & alijs huiuſmodi, quæ hic Comes ære Principis priuato, in eius & Auguſtæ atque aulicorum vſum emebat. Quemadmodum & alia ad vſum publicum, & militum tranſuehi curabat Comes ſacrarum largitionum. Inferiorem uerò Baſtagam hanc Orientalem fortè appellat, tanquam minorem, ad aliarum differentiam, quas Comes largitionum procurabat, quç erant maiores.

PRAEPOSITVS Baſtagç priuatarum Galliarum, quç ex prędiis Principis inde tranſuehebantur, aut ſpecies priuata eius pecunia emptæ conducebantur.

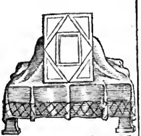
Officium verò Comes rerum priuatarũ Occidentis, & inſignia habet, quemadmodum dictum eſt in Orientali. Hi ſunt duo magiſtratus, ad quos vniuerſa tributa, & quicquid à populis, vel aliunde exigebatur, deferri conſueuerat. Codex Vrſini clauſulam addit huiuſmodi. Habet Comes iſte & Rationales, & Præpoſitos, ac Procuratores, ut ſupra ſcripti, ſcilicet rerum priuatarum per diuerſas prouincias, & vltimo Secundocerium totius officij, qui tractat chartas officij, & ſubdit. Multa deſunt vſque ad hoc ſignum ∘ quod eſt infra ſub Primicerio Notariorum, vnde multa videntur deſiderari. Quæcunque tamen ſunt in impreſſo, in eo reperiuntur.

N O T I T I A

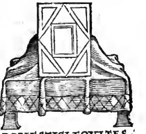
C O M E S DOMESTICORVM PEDITVM. — C O M E S DOMESTICORVM EQVITVM.

COMES DOMESTICORVM PEDITVM.

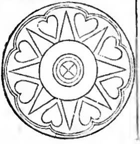
COMES DOMESTICORVM EQVITVM.

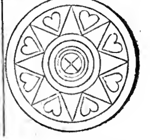

DOMESTICI PEDITES.

DOMESTICI EQVITES.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione virorum Illuſtrium Comitum domeſticorum equitum ſiue peditum.

Domeſtici Equites.
Domeſtici Pedites.
Deputati eorum.
Sub diſpoſitione viri Spectabilis Primicerij ſacri cubiculi.

De Comitibus domeſticorum Peditum, & Equitum. Cap. XLIII.

COMMENTARIVM.

EODEM modo ſe habēt Comites domeſticorum peditum, & equitum Occidentis, quo Orientis. Inſignia uerò hæc habet Comes domeſticorum peditum. In rubra parma vmbilicum decuſſatum, cuius partes ſuperior & inferior albæ ſunt, reliquę purpureæ, & tribus circulis rubro, alboque, & ultimo larore, luteo, cinguntur. Inde octo acutę cuſpides luteæ emanant, inter quas octo lutea corda prominent; Rubeus limbus marginem ambit. Alter Comes Equitum idem fere geſtat inſigne, niſi quod quattuor circuli, duo albi, & alii lutei globum amplectuntur, ad indicandam arctiſſimam vtriuſque Imperii coniunctionem, quod bini duplicatique circuli inſinuant. Luteus item limbus clypeum ambit. Portendit utrumque ſymbolum orbem Rom. qui uidetur diuiſus, eſſe vnum, & ad feriendos atrociter hoſtes munitum. Mucro enim cladem minatur, cor animum ad inuadendum, aut conſilium prudentiamque, ut Pierius docet. Manuſcripti cœruleam parmā habent. In Madruciano equitum corda flammas emittunt, quæ ardentes eſſe ad pugnandum animos militum pro Principe innuunt. Peditum flammæ in duas partes ſcindunt, vt ardentem in duos Principes amorem indicent. In cæteris quæ dicta ſunt de Comitibus domeſticorum Orientis, hic repetita intelliguntur. Huc uſque illuſtres dignitates Occidentis, nunc ſpectabiles ſequuntur.

NOTITIA CASTRENSIS SACRI PALATII.

NOTITIA.

Sub diſputatione viri ſpectabilis Caſtrenſis.

PAEDAGOGIA Miniſteriales Dominici. curæ Palatinorum.
Officium autem viri ſpectabilis Caſtrenſis habet
Tabularium Dominicum.
Tabularium Dominæ Auguſtæ.
Adiutorem.
Cartularium, & Serinium ipſius, & cęteros Palatinos officiorum.

De Primicerio ſacri Cubiculi, & Caſtrenſi palatij Occidentis. Cap. XLIIII.

COMMENTARIVM.

INTER ſpectabiles primus eſt ſacri cubiculi Primicerius, qui in impreſſo exemplari omittitur, in manuſcriptis verò hæc leguntur. SVB DISPOSITIONE PRIMICERII VIRI SPECTABILIS SACRI CVBICVLI, nec aliud ſequitur, unde aliqua neceſſe eſt deſiderari, quemadmodum & in Oriente.

T 2 Secun-

Digitized by Google

Secundum ſpectabiliũ eſt Caſtrenſis ſacri palatij qui menſam Principis, & totum palatium curabat Notitia impreſſa eadem huius refert inſignia, quæ ſunt Caſtrenſis Oriẽtis. Manuſcripti codices altum & cœruleum armarium oſtendunt, in ſummo lagenis plenum, quemadmodum eſt in impreſſis. Duas præterea menſas panibus onuſtas; inſuper verò duo repoſitoria vaſa cibis plena ſuſtinent, ea Madrucianus tecta oſtendit, Vrſini exemplar aperta, & epulis referta. prope aſtat liber mandatorum auro terga tectus, & ſuper abaco cœruleo, ſurrectoque tapeto inſtrato erectus, in cuius dorſo inſcriptæ ſunt notę, quas habent Comites & Duces limitanei. Huic alter iunctus eſt liber, quem rationum de impenſis in familiam factis eſſe puto. Parebant Caſtrenſi palatij pædagogia, miniſteriales dominici, & curę palatij, quemadmodum in Caſtrenſi Orientis eſt dictũ, idemque, quod ille habebat officium.

NOTITIA.

PRIMICERIVS

NOTARIORVM.

BIBLIO. ...

NOTITIA.

Sub cura uiri Spectabilis Primicerij Notariorum.

NOtitia omnium dignitatum, & adminiſtrationum tam ciuilium quam militarium. Officium autem non habet, ſed Adiutores.

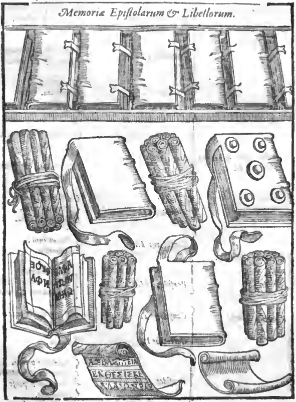
DE PRIMICERIO NOTARIOSVM Occidentis. Cap. XLIII.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Primicerii Notariorum Occidentis in impreſſa Notitia in nullo ab Orientalibus differunt. Manuſcripti eius librum mandatorum viridi corio tectum, iiſdemque notis inſcriptum habent, vt Comites Limitanei & Duces, nempe F. L. IN TALL. COM. OR. PR. Non eſt autem hic codex mandatorum, qui ipſi detur, ſed quem ipſe magiſtratibus tradit, quem ad iudicandum præcipuum ſuum officium pręfert. Sequuntur alii ſpectabiles palatii.

NOTITIA.

MAGISTER SCRINIORVM CVM INSIGNIBVS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

NOTITIA.

Magiſter Memoriæ annotationes omnes dictat, & emittit. Reſpondet tamen & precibus.

Magiſter Epiſtolarum legationes Ciuitatum, & conſultationes, & preces tractat.

Magiſter Libellorum cognitiones & preces tractat.

DE MAGISTRIS SCRNIORVM Occidentis. Cap. XLV.

COMMENTARIVM.

MAGISTRI quoque ſcriniorum Occidentis eodem modo ſe habent, quo & Orientales: Sed hic Magiſter epiſtolarum (Græcarum) deeſt, quod pro more ſuo Romanus Princeps omnia Latinè ſcriberet. Quin olim iure cautum erat, vt Latine tãtum decreta interponerentur, [a] quæ ſicut & ſententias Græci Imperatores Græcè ferri poſſe, poſtmodum ſanxerunt. [b] Impreſſa Notitia eadem in hoc repræſentat inſignia, quæ in Oriente poſuit Manuſcripti verò codices ſex librorum terga, alternatim cœrulea, & lutea ordine diſponunt, alternis item notis inſcripta. cœruleorum hæ notę ſunt, F. L. INTALL. COMOR. PR: Luteorum iſtę F. L. VALE MAG. E. P. IVSSI. D. quas ita interpretor. Fœlix liber veniens à laterculo, Magiſtri epiſtolarum iuſſione diuina. Hę notę in Oriente omittuntur. Sunt verò hi codices exempla librorum mandatorum, qui ipſis Magiſtris Scriniorum, a Primicerio notariorum tradebantur, ſed memoriæ & libellorum libris omiſſis, epiſtolarum tantum pro exemplo demonſtrantur. Infra hos codices alii quattuor cum loris rubro tecti cernuntur, quorum vnus eſt apertus, alii clauſi, quaterni item ſpectantur colligati chartarum faſciculi, qui libellos ſupplices, epiſtolas, probatoriaſque referunt, quemadmodum in ſcriniis Orientis eſt dictum. Hæc de ſpectabilibus Palatinorum dignitatibus: Nunc ſpectabiles prouinciarum magiſtratus ſequuntur, quos ſecundum Notitiæ ordinem explicatum, a Proconſule Africę incipiemus: Sed prius breuiarium magiſtratuum, qui Pręfecto Prætorio parebant, pręmittemus, vt omnes ſimul repręſentati clarius conſpiciantur.

[a] *l. decreta. 48. ff. de re iud.*

[b] *l. iudices. 12. C. de ſent. & interloc. omn. iud.*

Præfectus Prætorio Italiæ prouinciis 29. Vicarius 4. imperat, ſub quo

- *Proconſul.*
  - *Africæ.*
- *Vicarius Romæ habet ſub ſe prouincias X.*
  - *Conſulares IIII.*
    - *Campania.*
    - *Tuſciæ, & Vmbria.*
    - *Picenum ſuburbicarium.*
    - *Sicilia.*
  - *Correctores II.*
    - *Apulia Calabriaque.*
    - *Bruttij & Lucania.*
  - *Præſides IIII.*
    - *Samnium.*
    - *Sardinia.*
    - *Corſica.*
    - *Valeria.*
- *Vicarius Italiæ habet prouincias VII.*
  - *Conſulares IIII.*
    - *Venetiæ & Hiſtria.*
    - *Aemiliæ.*
    - *Liguriæ.*
    - *Flaminia, & Piceni annonarij.*
  - *Præſides III.*
    - *Alpes Cotiæ.*
    - *Rhetia prima.*
    - *Rhetia ſecunda.*
- *Vicarius Africæ V.*
  - *Conſulares II.*
    - *Byzantium.*
    - *Numidia.*
  - *Præſides III.*
    - *Tripolitana.*
    - *Mauritania Sitifenſis.*
    - *Mauritania Cæſarea.*
- *Vicarius Illyrici.*
  - *Conſularis I.*
    - *Pannonia ſecunda.*
  - *Corrector I.*
    - *Sauia.*
  - *Præſides IIII.*
    - *Pannonia prima.*
    - *Noricum Mediterraneum.*
    - *Noricum Ripenſe.*
    - *Dalmatia.*

Claſſis Africana à Commodo inſtituta. Lamprid.

DE

DE PROCONSVLE AFRICAE, & eius inſignibus. Cap. XLVII.

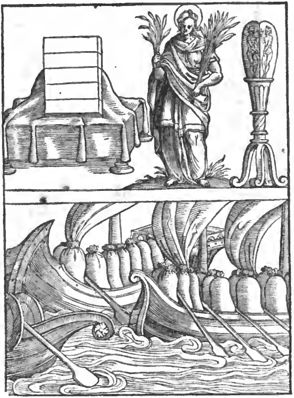
CAPTA à Scipione minore, atque incenſa per xvii. dies Carthagine, Decemuiri eo miſſi, Africam in prouinciæ formam redegerunt, ut Appianus ait. Decretumque eſt ut eo Prætor quotannis mitteretur, qui poſtea Proconſul fuit, [a] ac primo ea prouincia facta eſt proconſularis. auctores Sext. Ruffus, & Iuſtinianus, [b] ſtatutumque vt Proconſulem ſemper haberet. Vnde cum Proconſularis prouincia alio non adiecto, uel Proconſul ſimpliciter nominatur, Africæ intelligitur [c] Primus Marcellus Claudius in Africam miſſus eſt Proconſul. Nam Scipio antea non vt magiſtratus, ſed Dux militum ibi bellum geſſit, [d] Carthaginem poſtea Auguſtus inſtaurauit, ſed ſubmiſſiorem quà antea fuerat, vt Appianus [e] & Tertullianus [f] memorant. Quare hic proconſul Carthagini, & tractui ubi propriè Africa dicitur, imperans, ſub ſe Conſularem habuit, qui præerat regioni ultra Bagradam fluuium, ubi eſt Vticenſis: & ideo in Notitia impreſſe legitur, ſub diſpoſitione ſpectabilis Proconſulis Africæ prouinciæ Conſularis, ſcilicet eſt. In manuſcriptis legitur, prouincia, & Conſularis. Duos hic legatos ducebat propter amplam prouinciam & Auctoritatem illi datam: Sed Sext. Ruffus ſuo tempore totam eam, ſub Conſularibus fuiſſe refert, qui omnes cum Procõſule Præf Præt. Italiæ parebant. olim Proconſul Africæ legionem cum auxilijs regebat, ſed C. Caligula eum timens proprium legioni Legatum præfecit; Tacitus [g] Legio, inquit in Africa auxiliaque tutandis imperij finibus ſub D. Auguſto, Tiberioque Principibus Proconſuli parebant. Mox C. Cæſar turbidus animo, M. Syllanum obtinentem Africam, metuẽs ablatam Procõſuli legionem, miſſo in eam rem Legato tradidit: Aequatus inter duos beneficiorum numerus, & mixtis vtriuſque mandatis, diſcordia quæſita auctaque: prauo certamine Legatorum ius adoleuit diuturnitate officij, vel quia minoribus maior æmulandi cura Proconſulum ſplẽdidiſſimus quiſque ſecuritati magis quam potentiæ conſulebant: Haſtenus Tacitus. Qui pro mandatis libros mandatorum vtriuſque traditos intelligit; quod uero ait æquatum inter eos fuiſſe beneficiorum numerum, legendum eſt beneficiorum, ideſt cohortalium & apparitorum, vt appellant iura. [h] Verum Aureliano imperante Proconſul Africæ etiam Dux limitis Africani fuit. Spartianus in Firmo tyranno eo tempore tres Firmos fuiſſe plerique Græcorum ignorant, vnum Præfectum Aegypti, alterum Ducem limitis Africani, eundemque Proconſulem. Hic P.P. Italiæ tantum parebat, non illius Vicario in Africa, ſicut nec Proconſul Aſiæ vel Achaiæ Orientis Vicarijs. Africa præter Proconſulum quinque Rectores habuit, duos Conſulares, & tres præſidiales. Conſtantinus enim in quinque prouincias Africam diuiſit, Numidiam, Byzacium, quæ Conſulares fuere, Mauritaniam Cæſarienſem, & Tripolim præſidales, ſed Proconſul Carthagini tantum, & illi prouinciæ, quæ ut dixi ſpeciali nomine Africa dicebatur, imperabat, inquit Sext. Ruffus, fœcundiſſima vero hominum eſt Africa ait Herodianus [i] quæ plurimos agrorum cultores habebat.

[a] l. 1. §. Deo itaque, C. de offic. P. P. Africa.
[b] § 2. Nouel. 30. de proconſule Cappadociæ.
[c] vt in l. debitoribus. 31 ff de re iud.
[d] Liuius. lib. 38.
[e] in fine belli Libyci.
[f] de pallio, paulo poſt princ.
[g] lib. 20.
[h] l. 4. C. de epiſc. & cler. l. 17. C. T. de cohortalib.
[i] in ſeptimo.

NOTITIA

PROCONSVL AFRICAE,

CVM INSIGNIBVS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Proconſulis Africæ.

PROVINCIÆ Conſularis (aliàs Prouincia) & Conſularis, & Legati eius duo.
Officium autem habet ita.
Principem de ſchola Agentum in rebus Ducenarium.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Primiſcrinium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares, & reliquum Officium.

COMMEMTARIVM.

MVLIERIS Africam ſimulantis effigies pro inſigni Proconſuli præferebatur, quam de ſpica loquens Pierius, ita deſcribit, [a] Mulier quædam inſpicitur pileo in primis cooperta caput, cœrulea palla hinc inde ab vtraque parte reiecta, eaque ad humum vſque fuſá: Interiore verò tunica rubra,

BIBL. NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

bra, imo limbo ad vnius pedis altitudinem albo, cuius ſuperiorem inferioremque aureæ fibræ duæ circumeunt: Brachia nuda utrinque exporriguntur, binas utraque manu ſpicas ſuſtentantia; ſub pedibus naues duæ frumento onuſtæ depictę ſunt litteræ ſupernę ſunt PROC. AFRICAE. Hęc Pierius, qui aliter veſtes, earumque colores exprimit, atque in meo, & alijs exemplaribus reperiantur. Vbi mulier purpureum pallium ſupra dextrum humerum reiicit: ſubtus praſina, breuioreque tunica, ſupra auream pallam ad nudos pedes demiſſam indura. In Madruciano ſub albo pallio cœruleam, talaremque tunicam geſtat. Vrſini codici Pierii deſcriptio conuenit, ſed quem ipſe imum limbum veſtis eſſe credit, eſt longior palla interior, quę ſub breuiore tunica ad pedes deſcendit. Alia inſignia ſunt à ſiniſtra duo Principes in ſummo auratæ pilæ dextrarum indices ſimul attollentes, quod mutuæ fidei indicium eſt. Ad dextram eſt liber ferrugineo colore tectus, & ſupra abacum albo tapeto inſtratum erectus. Item tres naues frumento onuſtæ velis, remiſq; actæ, curam ſignificant, quam habet Proconſul frumenti ex Africa Romam mittendi: Nam propter hoc potiſſimum Carthago reſtaurata fuit, ad quod alludit Prudentius.[a]

a lib. 2. ad Symmachum.

Reſpice num Libycis deſiſtat ruris arator
Frumentis onerare rates, & ad oſtia Tibris
Mittere triticeos, in paſtum plebis aceruos.

Et titulus eſt in Codice Theodoſiano, de frumento Carthaginenſi. Horatius quoque de Africæ fertilitate ait. Quicquid de Libycis uertitur areis, quod ex Pyndaro deſumptum eſt, qui πυροφόρος Λιβύας in Iſthmiis dixit. Propter magnu commodum, quod ex frumento Africæ percipiebatur, grauius[b] ibi meſſium incenſores quàm alibi plectebantur.

b l. aut facta. §. vlt. ff. de pœnis.

Proconſul Africæ officium habebat, ut Proconſul Aſiæ, & Achaię, apparitorum aliqui nomine tantum differunt: Nam qui vocatur Scriniarius Proconſulis Aſię, & Quęſtor Proconſulis Achaię, Primiſcrinius Proconſulis Africæ dicitur, qui re ſunt iidem, de quo in ſubadiuua præfecti prætorio Orientis eſt dictum. Nunc ad alios ſpectabiles prouinciarum magiſtratus, inter quos Romæ Vicarius primum locum tenet, eſt tranſeundum.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Vicarij vrbis Romæ Prouincię infraſcriptę.

Conſulares.

Campaniæ.
Tuſcię, & Vmbriæ.
Piceni Suburbicarij.
Sicilię.

Correctores.

Apuliæ, & Calabrię.
Brutiorum & Lucaniæ.

Præſides.

Samnij.
Sardinię.
Corſicę.
Valeriæ.

Officium autem ſupradictus uir ſpectabilis Vicarius habet ita.

Principem de ſchola Agentum in rebus Ducenarium, alias ex Ducenarijs.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares & reliquos Officiales.

DE VICARIO VRBIS ROMAE. Cap. XLVIII.

COMMENTARIVM.

SEX in Occidente erant Vicarij, quorum tres P. P. Italię vices agebant. Reliqui P. P. Galliarum: Notitia impreſſa in Indice eſt mendoſa, in qua legitur, Proconſul Africæ, cuius Vicarij ſex: delenda eſt enim dictio, cuius, quæ in codicibus manuſcriptis rectè deeſt: Vicarij enim vices præfectorum gerebant non Proconſulum, qui in Notitia etiá ante illos recenſentur. Tres ergo P. P. Italiæ Vicarii fuere, unus Vrbis, alius Italiæ, tertius Africę. Primus Romæ Vicarius appellabatur, qui cauſas in X. Italiæ prouinciis appellatione ſuſpenſas audiebat, Principiſque iuſſu iudicabat, & ſi præfecti prętorio Vicarius uocabatur, ut ait Caſſiodorus,[c] qui etiam Prætorianos aduocatos coram eo patrocinatos fuiſſe dicit: Cauſas itaque ciuiles & criminales vice ſacra, ideſt, iuſſu Principis iudicabat nó tantú in urbe, ſed ét extra intra quadrageſimum lapidé.[d] Quare cum in marmoribus legitur, vice ſacra iudicans, Vicarius fuiſſe ſignificatur. Idem Senatoria dignitate honeſtatus chlamyde militari induebatur, & carpento vehebatur. Caſſiodorus.[e] uices, inquit, agentiú mos eſt, ſic iudicum voluntatibus obedire, ut ſuas nó habeant dignitates, ſplendent mutuo lumine, nituntur viribus alienis, & quædá imago in illis uidetur eſſe veritatis, qui proprij non habét iura fulgoris. Tu auté Vicarius diceris, & tua priuilegia non relinquis, quando propria eſt iuriſdictio, quæ datur à Principe. Habes enim cum Præfectis aliquá portionem, partes apud te ſub Prętoriana aduocatione confligunt, uice ſacra ſententiá dicis, & quod maximę fidei ſignum eſt, in inſcriptionibus uita tibi committitur hominum, quod inter mortales conſtat eſſe pretioſum. Additur, quod nec ſalutari te ſine chlamyde iura uolueriſt, ſcilicet, ut ſub ueſte militari ſemper uiſus nunquam crederis eſſe priuatus: ſed hæc omnia ad præfecturę gloriam iudicamus eſſe conceſſa, ut qui tantæ ſedis Vicarium dicerent, umbratile nihil uiderent: Ad ſimilitudinem ſummorum carpento veheris; Intra quadrageſimum ſanctiſſimę vrbis iura cuſtodis, Præneſte ludos ædis, in uicem Conſulis in honore poſitus, dignitatemque Senatoris acquiris, & illa ubi pandun tur atria, quę ſummatibus probantur eſſe collata: Hęc ille. Ammianus ſæpè & ipſe Vicarii Romę meminit. Nam[f] Artemius, inquit curans Vicariam præfecturam pro Baſſo quoque agebat, qui recens promotus vrbis Præfectus, fatali deceſſerat ſorte. Et alibi,[g] Maximus regens quondam Romę Vicariam prefecturam Vicarii Romę Claudio iuniore imperante fuiſſe leguntur, ſi quidem in actis martyrum Muſeranus ſub eo Romam Vicarius rexiſſe dicitur,[h] & ſub Diocles. Flauinianus.[i] Sub Conſtantio poſt Voluſianum, Artemius Vicariam urbis prefecturam adminiſtrauit,[k] cui Iuliano imperante Hymetius ſucceſſit,[l] huic Probus ſub Valentiniano:

c in formula Vicarij Vrbis.
d Caſſiod. in for. Præf. urb.
e lib. 6. in form. Vicar. vrb. Rom.
f lib. 17. & 22.
g inutio lib. 28.
h apud Suriũ 24 Februar.
i apud Cæſarem Baro. an. 298. in anna.
k l. 1. C. T. de inceſt. nupt.
l l. 29. C. T. de appellat.

niano: [a] deindè Benignus, [b] mox ſub Valentiniano Z. Oruntius. [c] Sed præter ditionem, quam in vrbe habebat, ex XVII. Italiæ prouincijs, ipſe X. imperabat, nempe quatuor conſularibus, ſcilicet Campaniæ, Tuſciæ, Vmbriæque, Piceno ſuburbicano, ac Siciliç, & duobus Correctoribus, Apuliæ, Calabriæque Bruttiorum, & Lucaniæ; & quatuor Præſidibus, Samnij, Sardiniæ, Corſicæ, & Valeriæ: Reliqua Vicario Italiæ parebant. Eius deſiderantur inſignia neſcio qua ratione omiſſa. Officium habebat ut alij Vicarij Principem de ſchola agentium in rebus, Ducenarium, Cornicularium, numerarios duos, & reliquos, eademque inſignia. Primiſcrinij numerarii vocabantur, [d] ad quorum curam ſpectabat præter alia munera exigere nullenos denarios, a Campanis, Lucanis, Brutijs, pro lardo debito populo Romano pendendos, quod munus pariter ad Primiſcrinium præfecti urbis ſpectabat. [e] Romæ quandoque iudicabat cum præfecto urbi, & quandoq; per ſe cognoſcebat. Credo fuiſſe in arbitrio litigantium, apud quem agere mallent, & locum præuentioni factum. Nunc Italiæ Magiſtratus, qui huic Vicario parebant, ordine recenſebimus, cum de his pauca præmiſerimus.

a l. 77. C. T. de decurion.
b l. 11. C de ſuſcep. & arcar. li. 16. C T. eod lib. 162. C. T. de decurionib.
c l. 6 C. T. ad l. Iul de adult. collatio legum Romana. cum Moyſis legib. tit. 5.
d in offic. praſ. vrb.
e ut l. ult. C. T. de ſuarijs.

DE ITALIAE MAGISTRATIBUS. Cap. XLIX.

OLIM Italia Aeſi fluuio in Senonib. ad Mare ſuperum: Macra vero ad iſerum terminabatur: poſtmodum uictis Gallis Senonibus, uſque ad Rubiconem proceſſit. Demum Triumuiri Reipublicæ conſtituendæ ne ullus proconſul intra Alpes cum exercitu eſſet, totam Galliam Ciſalpinam Italiam fecerunt, & uſque ad Alpes protulerunt, [f] eam Auguſtus, a C. Mœcenate perſuaſus, in X I. regiones diuiſam [g] ad Polam uſque extendit, ſingulisq; prætorem præfecit, quibus uir Conſularis imperabat. Romæ uerò intra ſtadia 570. Præfectus urbi iudicabat. [h] Cæterum Hadrianus noua magiſtratuum forma inuenta, Italiam quatuor Conſularibus regendam commiſit. Spartianus, Quatuor inquit, Conſulares per omnem Italiam Iudices conſtituit. Iulius Capitolinus. [i] Ab Hadriano, ait, inter quatuor Conſulares, quibus Italia committebatur Antoninus Pius electus eſt ad eam partem Italiæ regendam, in qua plurimum poſſidebat. Et alibi, [k] Datis, inquit, Iuridicis Italiæ conſuluit ad exemplum, quo Hadrianus Conſulares uiros reddere iura præceperat, poſtmodum unus totius Italiæ corrector uſque ad Conſtantinum fuit. Tetricus enim ab Aureliano Italię corrector factus eſt, & a Diocletiano Numidius. [l] quẽ Iulianæ ſcribẽs, amicum ſuum nominat. [m] Sed & ſub Conſtantino Rufius Voluſianus, annis octo Italiam Corrector rexit. [n] Demum in decem & ſeptẽ prouincias ab eo Principe diuiſa Italia totidem Rectores accepit, quorum octo conſulares, duo correctores, ſeptem Præſides fuerunt conſulares quatuor Vicario Romę parebant; videlicet, Campanię Tuſcię, & Vmbrię, Piceni ſuburbicarijs, & Sicilię, quę & ipſa pars Italię cenſebatur. [o] Correctores prius tres fuerunt, duo Apulię & Calabrię, Bruttiorum & Lucanię: Tertius Venetiarum, & Hiſtrię quarum Cęcilianus Placidus [p] Corrector fuiſſe legitur. Is eſt qui ſub Conſtantio, etiam vrbi prę fuit: [q] ſed hę prouincię poſtea conſularem habuerunt, unde duo Correctores in Italia permanſerunt: prę ſides vero quattuor Samnij, Sardinię, Corſicę, & Vmbrię: De his igitur ſigillatim, & primo de conſulari Campanię tanquam digniore eſt dicẽdum.

f Dion. lib. 87.
g Strabo lib. 4. Dion. li. 49. Plin. lib. 3. cap 5.
h Dion. lib. 52.
i in Pio.
K in Marco.
l l. 5. C. quib. nõ obijcit. long. tẽp. praſcript.
m in l 4 C. de in. & fact. ignor.
n in marmore Romæ apud Maſſaei.
o l nationẽ. lib. 1. de uerb ſig.
p in marmore Neapoli
q l. 37 C Th. de decurionibus.

DE CONSVLARI CAMPANIAE. Cap. L.

CAMPANIA inter Lirim fluuiũ, nunc Garilianum dictum & Sarnum continetur, ubi eſt Capua eius metropolis, & Neapolis: Nunc terra laboris dicitur a campis laborinis, vel quod ille ager ob fertilitatem ſit elaborandus. De hoc ita Cicero. [r] Campani ſemper ſuperbi bonitate agrorum & magnitudine fructuum, ſalubritate aeris, & pulchritudine regionis. Eam cunctis terris Dionyſius Halicarnaſeus [s] Plinius cum Liuio, Polybius, [t] Virgiliusq; prę ferunt, quod vini, frumenti olcique copia ceteris antecellat, unde Felix eſt cognominata. Omnium, inquit Iornandes, [u] non modo Italiæ, ſed pene toto orbe terrarum pulcherrima Campaniæ plaga eſt, nihil mollius cœlo, bis floribus uernat, nihil uberius ſolo, ideo liberi Cerer isque certamen dicitur. Hęc ille. idem L. Florus, & plura Strabo. Itaque aſſignata cuiq; oppido certa frumenti quantitate pro alimentis reliquum Romanis horreis inferebatur. Symmachus, [x] Puteolanis, ait municipibus D. Conſtantinus C L M. modiorum in alimoniam ciuitatis indulſit, quę ſumma a D. Conſtante regente Rempublicam media parte mutilata eſt: poſt quem Conſtantius annonam Puteolani populi X X V. M. modiorum adiectione cumulauit, atque ita factum eſt, ut C. M. modiorum eiuſdem populi uictus acciperet: ſed Iuliano moderante Rempublicam, cum Lupus Conſulari iure Campaniæ præſidens Terracinenſium contemplaretur anguſtias V. M. & D C C. mod. Puteolanis municipibus detrahens, Terracinenſium uſui deputauit. addit Symmachus, Terracinenſes lauacris publicis Romæ ligna, & calcem reparandis mœnibus ſubminiſtraſſe; magnam quoque ſuum copiam ſonte duas decimas Campani quotannis Romanis debebant [y] pro quibus tandem mille nongentos quinquaginta ſolidos ſoluerunt: [z]. Hanc pecuniam primo Conſularis Campanię poſtea P. P. exigit [a] Nec poterant ludum equorum curulium Campani exercere, niſi prius duo millia modiorum fabę pro ſingulis factionibus ad alendos equos currentes Romę contuliſſent [b] ſub Domitiano Memmius Rufus Conſularis Campanię, in pios ſęuiit. [c] Conſtantino imperante Pompeianus Conſularis Campaniæ fuit; [d] mox Lupus, ut ait Symmachus, deinde Bulephorus [e] huic Felix ſucceſſit, [f] deinde Amphilocius, [g] & alij.

Notitia in Conſulari Cãpanię hęc inſignia oſtendit: Imaginem mulieris pro tribunali ſedentis, à cuius dextro humero cingulum ſuſpenſum ad ſiniſtrum latus obliquè deſcendit, ſiniſtra ſcutum dextra haſtam tenet, in cuius ſummo prę fixa eſt tabella, ubi ſcriptum eſt CAMPANIA. Ipſa in capite titulum cum prominentibus pinnis gerit Nuda pedes, Albaque palla ſuccincta. Viride pallium, a parte ſiniſtra brachio retenta ad genua fluere permittit. Ad dextram abacus albo tapeto, ut in alijs, inſtratus, librum luteo tegmine tectum ſuſtinet, In Codice Vrſini ſopra rubram pallã albo pallio induitur. Madrucianus pro muliere, virum eodem modo indutum, & pro tribunali ſedentẽ oſtendit. Ad dextram liber mandatorum luteo tectus, albo ac ſuricęlo tapeto abaco inſtrato inhęret, Vnde apparemus dicentes propè ſe hunc librum ſemper habuiſſe. Tribunalis, ſeu ut tunc appellabant Secretarij forma hęc viſitur: Locus amplus ſellam in medio continet, cui ius dicens inſidet: ſupra purpureæ cortinæ annulis ſuſpenſæ, & a lateribus conuolutę tribunalis faciem aperiunt, id ita deductum & complicatum, velum leuatum vocabatur: [h] Cum uerò de cauſis decidendis, vel reis torquendis, aut

r de lege Agraria contra Rullum.
s lib. 1.
t lib. 3. cap. 5.
u de regnor. & temp. ſucceſſ.
x lib. 1. epiſt. 39.
y l. 3. cap ult de ſuarijs.
z nouel Valent. de ſuarijs. tit. 37.
a l 3. C. Theo. de ſuarijs.
b d. nouel Valẽ.
c l. ult. C. T. de equis curulib.
d Martyrolog. 7. & 12. Maij.
e l. 4 C ſi contra ius uel utili pub.
f l. 1. C ut armor. uſus ſit interd.
g l 10. C T. de ſi ber. cauſa.
h l 181. C. Th. de decurionib.

con-

condemnan lis conſultabant, illud obducebant. Clemens. [a] Aſpicite inquit mundana iudicia. quorum poteſtati videmus tradi homicidas, adulteros, veneficos, ſepulchrorum perfoſſores, latrones, de quibus cum quæſiuerunt, Præfecti iudicio interrogātreos, an illa ita ſe habeant, quibus affirmantibus non continuo eos ad ſupplicium mittunt, ſed per plures dies quæſtiones exercent, cum multo conſilio & velo interiecto. Hoc idem in actis martyrum apparet. [b] Lyſias, inquiunt, introgreſſus obduxit velum, poſteà exiens ex tabella recitauit ſentētiam. Et in alijs actis S. Euplij, cum eſſet, aiunt, extra velum ſecretarij Euplius, Caluiſianus Conſularis intra velum interius ingrediens, ſententiam dictauit, & foras egreſſus afferens tabellam legit: Euplium Chriſtianum edicta Principum contemnentem, & Deos blaſphemātem, gladio animaduerti iubeo. idem ferme D. Baſilius, [c] Qui rerum, ait in hoc mundo potiuntur, quando facinoroſum hominem morti ſunt adiudicaturi, cortinas obducunt, & experiſſimos quoſque ad cauſæ tranſactionem aduocant: Hæc ille. Securos etiam cum faſcibus, & vultus Principum Conſularis pręmittebat, curruque argentato vehebatur, vt ait Caſſiodorus. [d]

a Conſtit. lib. 2. cap 56.
b apud Suri. 23. Auguſt.
c epiſt. 79.
d in 6 in formula cōſularis.

Clariſſimus eſt, officiumque habet huiuſmodi. Principem de officio P. P. Italiæ, quem ſolum ex eius apparitoribus accipiebat, item cornicularium, Tabularios duos pro Numerario, Adiutorem, Commentarienſem, ab actis, Subadiuuam, Exceptores, & reliquos cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam, ſine annotatione clementiæ principalis. Cæteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem Conſularium Campaniæ officium habebant, inquit Notitia.

Officina Conſularis ac præſidem Orientis in hoc ab Occidentalibus differebant, quod in illis vnus erat Numerarius, in his pro uno Numerario duo erāt tabularij; Valentinianus enim & Valens, eos primis nominibus mutatis inſtituerunt. [e] qui inquiunt, Numerarij appellari conſueuerant, Conſulatium atque præſidum duntaxat tabularij poſt hanc noſtram ſanctionem vocabantur. Mox Gratianus eos duos eſſe voluit, quorū alterum fiſci res, alterum largitiones tractare iuſſit, His verbis. [f] In prouincijs duo numerarij qui & tabularij collocentur, quo ad vnū fiſcalis arcæ ratiocinium, Ad alterum largitionales pertinere tituli iubeantur. Hæc ille. Idem Arcadius confirmauit duobus ſuſceptoribus additis: [g] Duos inquit, tabularios ſeu numerarios, & ſuſceptores totidem per vniuerſas prouincias oportere conſtitui clementia noſtra præcepit. Hæc iura in Occidente recepta, in Oriente nunquam obſeruata fuiſſe videntur. Grauis verò pœna his tabularijs ac ſuſceptoribus imminebat, ſi quis ſuæ arcæ rationes in alterias ſcrinium tranſtuliſſet, [h] M. Antoninus tabularios & ipſe in prouincijs inſtituerat, apud quos nomina natorum ingenuorum ſcriberentur, vt ait Capitolinus qui à prædictis ſunt diuerſi. Ab hoc Conſulari & cæteris Conſularibus, Correctoribus, & Præſidibus Italiæ ad P. P. appellabatur, [i] Caſſiodorus [k] Comitem Neapolis, qui illam Vrbem regebat, Conſulari obſecutum fuiſſe ſcribit. Alij Italiæ Conſulares ſequuntur.

e in l. 2. C. de Numer.
f in l. 4.
g in l. duos. C. de ſuſceptor.
h d. l. 4. & d. l. duos.
i l. 27. C. Th. de appell.
k lib. 6. uariar.

DE CONSVLARE ANNONAria Tuſciæ Vmbriæque. Cap. LI.

HETRVRIA ſeu Tuſcia ab Oriente fluuio Tibri à Latio, ab Occidente Macro flumine à Liguribus ſeparatur. Ad Septentrionem Appennino, ad Meridiem mari Thyrreno clauditur. Vmbria verò à Meridie Hetruſcos, ab Occidente Picenos, ab Oriente Sabinos & Picentes; ac Mare Hadriaticum à Septentrione habet. Trecenta eius oppida fuiſſe Plinius memorat. quorum Metropolis fuit Spoletum. His duabus regionibus vnus præerat Tuſciæ Conſularis. [l] Vnde non ab re hæ duæ prouinciæ à Scæuola connectuntur, ac proximo Piceno aggregantur. [m] Epiſtola, inquit, teſtator ab hæredibus petiit, ut regionem Vmbriæ Tuſciæ in Piceno, cohæredi vxori ſuæ reſtituerent, cum omnibus, quæ ibi eſſent, & mancipijs ruſticis, & vrbanis: quęſitum eſt, cum Eros & Stichus ſerui in diem uitæ teſtatoris in Vmbria, in Piceno actum adminiſtrauerint: Sint autem Damæ, quem teſtator viuus manumiſerat, filij naturales, utrum eidem Romæ ex codicillis præſtandi ſint, & reſpōdit eſſe. Hic Vmbriæ Tuſcia connexa, ob vicinitatem Piceno adiungitur, & vtraque ab eodē Rectore adminiſtrabatur, qui prius corrector fuit. Sub Conſtantino enim Iouius Iulianus Tuſciam, & Vmbriam Corrector rexit; [n] Iuliano Apoſtata imperante, ſolius Tuſciæ Auſonius, [o] ſub Iouiano Terentius, [p] ſub Valentiniano Maximinus, [q] ſed paulo poſt Tuſciæ Conſularis Olybrius fuit: [r] in quo ſtatu pluribus annis permanſit; Valentiniano enim ſecundo, & Theodoſio imperantibus Claudius Tuſciam Conſularis rexit. [s] qua poſtea Vmbriæ iuncta, vtraque ab uno Conſulari eſt adminiſtrata. Tuſcia, adiacenſque regio a copia tritici, vini, caſei, & carnium, quas producit, & Romæ ſuppeditabat, annonaria eſt appellata: Spartianus [t] Aurelianus, inquit, Tetricum, quem triumphauerat, Correctorem totius Italię fecit, id eſt Campaniæ, Samnii, Lucanię, Brutiorum, Apulię, Calabriæ, Hetrurię, atque Vmbrię, Piceni, & Flaminię, omniſque annonarię regionis. Ammianus quoque [u] Hetruriam annonariam appellat: Hoc tempore, inquit, vel paulo ante noua portenti ſpecies per annonariam apparuit Tuſciam. Nec ſolum ad victum neceſſaria, ſed & nongentas vehas calcis ad formas aquęductuum reparandas in vrbem mittebat: [x] Quod & Symmachus prodit. [y] Vmbrię quoque magna fuit fertilitas. Ariſtoteles enim [z] ſcribit in Vmbria ter animalia parere, arbores bis anno fructus, eoſque laudatiſſimos producere, & mulieres plerumque geminos parere. [a] De hac regione ſenſiſſe fertur Poeta, cum dixit,

Bis grauida pecudes, bis pomis vtilis arbor.

l l. 5. C. T. de donunc. & edit. reſcript.
m in l. uxorem. 41. §. codicillis. ff de leg 3.
n ex marmore.
o l. 6. C. T. de numerar.
p l. 61. 65. C. T. de decurion. l. 4. C. T. de iuriſd.
q l. 8. C. T. de accuſat.
r l. 72. C. T. de decur.
s l. 9. C. T. de denunc. uel edit. reſcript.
t in Tetrico tyranno.
u lib 17.
x uel l. 3. C. Th. de calc. coctor.
y epiſt. 39. lib. 1.
z lib. de admirab. auditionibus ſi is liber nō eſt inſititius.
a Idem & Stephanus.

Auctor quoque eſt Plinius [b] Cęſarem Vopiſcum cum apud Cenſores cauſam ageret, dixiſſe, Campos Roſię, qui ſunt in Vmbria, Italię ſumen eſſe, in quibus perticas pridie relictas gramen operiret. Polybius, [c] hanc regionem & Galliam Ciſalpinam in omnia frugum genera fœcundam eſſe ſcribit, vt ſępenumero modius frumenti Siculus nō amplius quattuor obolis venierit; hordei non amplius duobus, dolium vini tantundem, mellis, & farris tantam fuiſſe copiam, ut hominum opinionem ſuperaret: Infinitam verò pecudum multitudinem Italici generis homines aluiſſe, & ad priuatos vſus, & ad neceſſarium exercitibus apparatum abunde alimenta adminiſtraſſe: Hoſpites viatoribus honorificè exceptis, & omnibus ad uictum neceſſarijs abunde ſubminiſtratis, non amplius quam ſiliquam, id eſt, tertiam oboli partem accepiſſe. Quare cum populo Rom. affatim annonam exhiberent, iure annonarię hę regiones ſunt appellatę. In indice verò XXII. Cōſularium, ubi habetur annonarii Tuſcię, & Vmbrię, lego annonarię, Conſularis enim ipſe annonarius non uocabatur, ſed prouincię.

b in 17. cap. 4.
c lib. 2.

DE

Digitized by Google

DE CONSVLARI PICENI SVBurbicarij. Cap. LII.

PICENVM vulgo Marchia Anconitana dictũ Pentapolis prouincia uocatur à Synodo V I. Conſtantinopoli habita ſub Cõſtantino Pogonato.hanc Piceni denominationem Feſtus tradit:Picena, inquit regio,in qua eſt Aſculum,dicta quod Sabini, cum Aſculum proficiſcerentur,in uexillo eorum Picus conſederit.Duplex Picenum fuiſſe Notitia ſignificat, Annonatium,& Suburbicarium, vtrumque à ſuo Conſulari rectum. Valentinianus; [a] Per ſuburbicarias, inquit, regiones vir Clariſſimus Anatolius pabula ad mutationes, manſioneſq; ſingulas animalibus curſui publico deputatis, pro longinquitate itineris ab vnoquoque oppido certo ac denunciato tempore deuehi ordinabit. Anatolio Valentinus Conſularis Piceni ſucceſſit, [b] aliàs Valentinianus,[c] mox Sophernius. [d] Ante hos ſub Conſtantio Patruinus Piceni Conſularis fuerat, vt Ammianus [e] ſcribit. In porta Arimini Actæus V.C. Flaminię & Piceni Corrector, Auguſto imperante fuiſſe legitur quod falſum fuiſſe ſupra redarguimus. Codex Vrſini habet ſuburbicanum,quam lectionem non improbo,quia dicitur ſuburbicanum ſicut ruſticanum:Cicero [f] Tuſculanos, Atinates, Arpinates, alioſque vicinos,municipes Romæ Suburbanos uocat.Quod tẽpore belli Punici cum Annibale Piceni ſenſiſſent, illos uicatim habitare Romani coegerunt,& militię loco tabellariorum, ac viatorum officio fungi, uti Strabo [g] memorat, legemque a C. Flaminio Tribuno pleb.latam fuiſſe de eorum agro viritim diuidendo, Cicero [h] refert. Quia ergo in formam ſuburbiorum redactum eſt Picenum, & mœnibus deſolatum,ſuburbicanum potuit appellari.Alij ita dictum volunt quod ea pars Romę propior eſſet,ac fere vrbis ſuburbijs coniungeretur; Nam Plinius [i] ſcribit Romam per directum efficere paſſuum triginta millia D C C L X V. Ad extrema uerò tectorum cum caſtris prætoriis à milliario,quæ erat columna aurata in foro,ut auctor eſt Plutarchus,per uicos omniũ uiarum menſuram colligere paulo amplius L X X. millium paſſuum.Quod ſi quis altitudinem tectorũ addat, dignam profectò æſtimationem concipiat, fateaturque nullius vrbis magnitudinem in toto orbe potuiſſe ei comparari. Hęc Plinius. Poſtea cum Traianus, deinde Aurelianus vrbis pomerium protuliſſẽt,vt Vopiſcus, Eutropius,& Zoſimus referũt, cõſtat vſque ad Tiberis oſtium ſuburbia perueniſſe, quod & Ariſtides Smymæus [k] affirmat: Deſcendit hęc, inquit,vſque ad mare,vbi commune emporium,communiſque omnium, quæ terra proueniũt, diſpenſatio.Quicquid nunc Italiæ reſtat,complectum uniuerſa mihi uidetur, uuaque futura vrbs perpetua in Ionium mare protenſa.Hæc ille. Itaque tã longe ſe extendentibus ſuburbiis,non mirum,ſi Piceni pars ſuburbicaria dici potuit.His concinit Symmachus [l] tum P. V. Spoletum, inquit, ſuburbanitas noſtra eſt. A ſuburbanis enim prouinciis ad P.V. appellabatur. Valens A. [m] Referant,ait iudices de ſuburbanis prouinciis ad prǽfecturam ſedis urbanæ, de cęteris ad Prǽfecturam Prætoriatiam. His in locis multa prædia Princeps poſſidebat; inter quæ & bona Fauſtinæ, unde Comes erat Rationalis rei priuatæ per vrbem Romam, & ſuburbicarias regiones,cum parte Fauſtinę ſub Comite rerum priuatarum Picenum verò erat, quod inter Aeſim & Aternum fluuium continebatur. Exceptis decurionibus & his maioribus, per Picenum olim nemo uti equo poterat. [n]

[a] in l.9. C.T.de annon. & tribut.

[b] l. 1. C. de exhib reis.l.pen C. T.quib.eque.vſ. conceſſ.

[c] l.17.C.T.de oper publ l.5.C. T.de pact.

[d] l.71. C.Th.de decurion.

[e] lib 15.

[f] pro Cn.Plancio.

[g] in fi. 5. Geographiæ.

[h] in Catone.

[i] lib 3.cap.5.

[k] in Panegyrico verbis.

[l] epiſt.80.lib.1.

[m] in l.13 C.Th. de accuſ.

[n] l 1. & ult. C. Th. quib. equor. vſus conce.

DE CONSVLARIS SICILIAE. Cap. LIII.

INSVLÆ Italię adiacẽtes,eius pars eſſe cenſentur,ſicut & alię prouincię, inquit Vlpianus. [o] Sed & prouinciam idem ait, Siciliam magis inter continentes accipere nos oportet, quę modico freto ab Italia diuiditur. [p] Addunt lurium Interpretes, [q] in alias modo non vltra centum millia paſſuum ab Italia & prouinciis diſtent,earum partes cenſeri.Sicilia itaque modico freto ſeparata ab Italia eius pars ẽrit. Item Corſica quę & ipſa non plus centum millibus paſſuum ab ora Liguſtica diſtat,illius pars cenſetur: Sic & Sardinia, quę anguſto freto quinque millium paſſuum à Corſica diſtinguitur, Italiæ attribuetur,quę nunc Hiſpanię adſcribitur. Sicilia ergo tanquam pars Italię,Conſularem habet Vicario Romę parentem.

Hanc primam Romanorum prouinciam factam Cicero, Sex.Ruffus,& alii uolunt: aliqui Sardiniam fuiſſe malunt, vt Pomponius. [r] Primumque in eam C.Flaminium Prętorem miſſum Solinus memorat. Verum tamen eſt partem Sicilię primo prouinciam factam,totam uerò poſt Sardiniam fuiſſe ſubactam; Tam ſub Repub. quam Principibus diu Prętoria manſit. Inter alios Sext.Biduceus Quęſtore M.Tullio Cicerone ibi Prætor ius dixit, mox C.Sacerdos, deinde C. Verres eam per triennium tenuit, quod Artheius, cui ea prouincia decreta erat, eo non veniſſet. Verri Metellus ſucceſſit: Deinde Proconſulem Sicilia obtinuit:Seuerus enim Imperator,ut auctor eſt Spartianus, Siciliam Proconſularem ſorte meruit.Deinde à poſterioribus Principibus commiſſa eſt Præſidibus,ait Sex.Ruffus:Et nunc,inquit, à Conſularibus adminiſtratur. Eo enim tempore ſub Valentiniano Donnus Siciliæ Conſularis erat. [s] ultimo uerò Iuſtinianus illi prętorem dedit, [t] qui etiã impenſarum,quæ in milites fiebant,curam habebat. eiuſdem decreto deſenſores & partes ciuitatum Siciliæ confirmabantur. [u]

Vigente Repub.duo Quęſtores vnus Lilibetanus, alter Syracuſanus eius inſulę tributa exigebant. [x] ſub poſterioribus Principibus ad Comitẽ priuatarum Italię hoc onus eſt deuolutum. Vnus verò triũ prouinciarum ſcilicet Siciliæ, Corſicæ, & Sardiniæ Rationalis vectigalium rationes ſcribebat. [y] Ab hoc Conſulari ad P.P. Italiæ olim appellabatur. [z] poſtea ad Quæſtorem palatii ab eo eſt prouocatũ. [a] Aratores Sicilię, id eſt, qui ibi agros poſſidebant, decimam frumenti quod colligebant, Romanis penſitabant:rurſuſque alteram decimam ternis H S. in ſingulos modios uendebant. [b] Hæc erat ſumma D C C C. millium modiorum,qui efficiunt plus ſexagintaſex millibus noſtrorum ſaccorum tritici. Cũ Ternos itaque H-S. in modios pro hac decima Reſpublica,ex vectigalibus vel ærario ſolueret, penderetque modius libras 20. efficiebat hæc ſumma circiter libras quattuor ſolidos X I. noſtræ monetę, in ſaccum; Verum quia hoc frumentum populo Romano, aut militibus non ſufficiebat, æqualiter omnibus Siculis tertiadecima imperabatur, datis in modium H S. quattuor, erat fermè ſumma librarum ſex cum dimidia in noſtrum ſaccum. Cicero [c] loquens de hoc frumento à Sicilia preſtando, Frumẽti, inquit, duo genera fuerunt, unum certarum decumarum: alterum quod prӕterea ciuitatibus æqualiter eſſet diſtributum. Illius decumani tantum, quantum ex primis decimis fuiſſet, tritici mod. D C C C millia, pretium autem conſtitutum decumano in modios ſingulos H-S. ternos Imperato H-S. I I I I. ita in frumentum imperatum H S. duo de tricies 10 annos ſingulos Verri decernebantur, quod aratoribus ſolueret

[o] in l. inſula 9. ff de iud.

[p] l.non tantũ. 99. ff.§ 1 ff. de uerb. ſignif.

[q] Paul.Caſtren. & alij in d.l.inſula 9.Bar.de inſula.

[r] in l.2 § captu. ff de orig.iur.

[s] l.29.C.T. de curſ publ.

[t] ut indicat eius Nouel. 104. quæ non extat ſed interit, argumentũ Latinũ conſeriptũ indicat.

[u] Nou. 75. quæ deeſt.

[x] auctores Cice. in Verrem & Aſconius.

[y] l.1.C de ſuſcep. & arcar. l.1. C. Th. commun. diuidun.

[z] l.27. C Th. de appell.

[a] d. Nouel. 104.

[b] Cic. in 3. actione in Verrem & Aſconius in annotatione. Caſſiod. in 6. de Comite qui melius praerat. Plin. in Panegyrico.

[c] in 5. in Verrẽ actione.

Digitized by Google

ret. In alteras decumas ferme ad nonagies, ſic per triennium ad hanc frumenti emptionem Sicilienſē propè centies & tricies erogatum eſt. Ex verbis Ciceronis tres decimæ uidentur à Siculis ſolutæ, prima ſine pretio, altera empta tribus HS. in modium; tertia quattuor. Prætori uerò Siciliæ concedebatur, ut frumentum in cellam, id eſt, in ſuum & familiæ uictum ſumere poſſet, quod æſtimabatur quaternis HS. in modios tritici, binis in hordei, & ex ærario hæc pecunia numerabatur: poſtea uerò non decima ab aratoribus, ſed quinquageſima, aut quadrageſima, ut ab alijs prouincijs exigi cœpit. [a] Naues præterea ſuo ære inſtructas, nautas, & milites, Siculi præſtabant Cicero, [b] Nauem inquit, imperare ex fœdere debuiſſi, remiſiſti in triennium: Militem nullū unquam popoſciſti per tot annos. & alibi. [c] Superiorum prætorum conſuetudo cum hæc fuiſſet, ut naues ciuitatibus, certusque numerus nautarum, militumque imperaretur, maximæ & locupletiſſimæ ciuitati Mamertinæ, nihil horum imperauiſti: & ruꝛſus Sumptū omnem in claſſem frumento, ſtipendio ceterisque rebus ſuo quæque nauarcho ciuitas ſemper dare ſolebat. & paulò poſt. Erat hoc ut dico factitatum ſemper non ſolum in Sicilia, ſed in omnibus prouincijs, etiam in Sociorum, & Latinorum ſtipendio, ac ſumptu, tum cum illorum auxilijs uti ſolebamus; Hæc ille. Septendecim populos Siciliæ fuiſſe idem Cicero [d] ſcribit, cuius metropolis fuere Syracuſæ, ubi Prætor, ſeu Præſes per hyemem degebat, quod ea eſſet maxima pulcherrimaque omnium Græcarum urbium. Cicero, [e] Vrbem, inquit Syracuſas maximam eſſe Græcarum urbium pulcherrimamque omnium ſæpe audiſtis. Eſt Iudices ita, ut dicitur, eaſque quattuor maximis urbibus cōſtituiſſe ſcribit. Hic erat Baphium Syracuſanum Siciliæ appellatum, ubi veſtes Principis purpura tingebantur: Vere autem prætores inſulam circūibāt cuius, inquit Cicero, hic ſitus, atque hæc natura eſſe loci cælique dicitur, & nullus unquam dies, tam magna turbulentaq; tempeſtate fuerit, quin aliquo tempore Solem eius diei homines viderent: Deinde æſtate ſumma, inquit, cæteri prætores obire prouinciam, & circumcurſare conſueuerunt, aut etiam in tanto prædonum metu, & periculo ipſi nauigare: Hæc ille. Siculis ius Latij C. Iulius Cæſar dedit. M. Antonius Conſul ciuitatem. [f] Hi ſunt quattuor Italiæ Conſulares, qui Vicario Romæ ſuberant; Nunc ad duos Correctores, qui eidē parebant veniemus.

a l. medios. 9 C. de ſuſceptoribus & arcarijs.
b in actione 6. in Verrem.
c in 7 actione.
d in 7. actione.
e in 6. actione.
f Cicero in 4. ad Atticum.

DE CORRECTORIBVS APVLIAE & Calabriæ, item Bruttiorem & Lucaniæ. Cap. LIIII.

A Silari flumine vltrà Campaniam vſque ad Laum flumen tennere Lucani, ut Plinius refert, nunc Baſilicatam uocāt: inde uſque ad Leucopetram promontorium ſequūtur Bruttij, à Brutia regione, īquit Iornandes, olim nominati, nunc Calabri dicuntur. Antiquitus hæc regio Oenotria nuncupata, ubi Græci reſederunt, quæ peninſulam efficiens Tarentum vſq; eius Calabria, mox uſque ad Garganum montem Apulia, ſed nunc tota à Lao flumine Tarentum uſq; eſt Calabria, cuius illa ciuitas erat metropolis; ubi purpura veſtes Principis tingebantur. His quattuor regionibus duo dati ſunt Correctores; alter Apuliæ & Calabriæ; alter Lucaniæ & Bruttiorum. Conſtantino imperante Claudius Plotianus harum corrector extitit, [g] mox Mechilius Hilarianus, [h] deinde Octauianus, [i] ſub Valentiniano Symmachus. [k] Correctoris Apuliæ & Calabriæ inſignia in calce operis à Notitia oſtēduntur, ut inde velut in ſimulachro aliorum correctorum inſignia & officium conſpiciantur. Sunt autem in ſummo auratæ columnæ, duo aduerſi, ſed ita connexi Principes, ut in vnū deſinant: Ingenioſum inuentum ad miram duorum Imper. concordiam oſtendendam: Nigra tenuiſque linea utriuſque caput & corpus diuidit, ut fermè ex inuiſibili hac diuiſione ipſorum unitas minime tolli poſſe videatur. Prope eſt abacus albo tapeto inſtratus, qui librum rubro corio tectum ſuſtinet, infra imago eſt oppidi cum hac inſcriptione PROVINCIA APVLIA ET CALABRIA. Vnus enim corrector utrique præerat regioni. In manuſcriptis vultus tantum duorum principum apparent. Liber auro tectus cœruleo ſurrectoque tapeto nititur, in cuius dorſo hæ notæ leguntur, FL. VAL. CORR. IVSS. DD. quas ita interpretor, Fœlix liber uendicandus à laterculo correctori iuſſu dominorum. Impreſſi notis carent. Meus codex tergum libri purpura tectū oſtendit. Officium habebat ut Conſularium, excepto Principe, qui ex eodē officio accipiebatur uidelicet ipſum Principem, Corniculariem, Tabularios duos pro Numerarijs, Commentarienſem, Adiutorem, ab actis, Subadiuuam, Exceptores, & cæteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clemētiæ principalis. Cæteri Correctores ad ſimilitudinem Correctorum Apuliæ & Calabriæ officium habent. Ab his ad P.P. appellabatur Conſtantius ad Taurum P.P. [l] De Sardinia, inquit, Sicilia, Campania, Calabria, Bruttijs, & Piceno, Aemilia, & Venetia, cæterasq; interpoſitas appellationes laudabilis ſublimitas tua more ſolēni debebit audire, competenti appellatione terminandas. Præfectus. n. Vrbi noſtra reſponſione prædictis cognitionibus ſibi temperādum eſſe cognouit. Symmachus vero [m] refert à Correctore Apuliæ, quem Moderatorē appellat, ad Præfectum vrbi prouocari. Lucani Romanis ſues pendebant: unde Lucanica. Bruttij dabant boues, ſicut [n] Strabo ſcribit. Dimidias quoque decimas ſuum & pecorum quæ alebant, & aliquot millia amphorarū vini tradidiſſe videntur. [o] Caſſiodorus, [p] Hinc, inquit, montuoſa Lucania ſues pendet: hinc Bruttij Boū, pecus indigena ubertate praſtant. Fuit nimirum utrunque mirabile, ut prouinciæ tantæ ciuitati ſufficerent, & ampla ciuitas earum beneficijs victualium indigentiam non haberet. & ſubijcit. iuſtum his ſtatutum fuiſſe pretium: Hæc ille. Inde Princeps plebi & prætorianis militibus carnes ſuillas elargiebatur, certo viro ad hoc munus deſtinato. Zoſimus, [q] Maxentius, ait, adminiſtris Marcelliano & Marcello tribunis militum, & Luciano ſuillæ carnis præbitore, quam fiſcus populo Romano largiebatur, & aulicis præterea militibus, quos prætorianos vocant, in regium ab his ſolium collocatus eſt. Vopiſcus. [r] Statuerat, inquit, uinū gratuitum populo Romano dare, quemadmodum oleum & panis & porcina gratuita præberentur, ſic etiam vinum daretur, quod tamen nō fecit. Lucani ad euitādas difficultates, quæ oriebantur, 6400. ſolidorum nomine ſuum permittente principe ſoluerunt. (Nouel. Valentiniani. tit. 37. de ſuarijs) Vicarij Romæ præſides ſequuntur.

g l. 1. C. T. de reuelat. l. 1. C. T. de appellat.
h l. ſi quis Decurio. 21. C. de falſis. l. uniuerſos. 55. C. de Decurionib. l. 1. C. T. ad l. Flamant.
i l. 2. C. T. de epiſco. & cler.
k l. 55. C. T. de curſu publico.
l in l. 27. C. T. de appel.
m epiſt. 37. li. 1.
n in quarto.
o l. 4. C. Theo. de ſuarijs.
p lib. 11. ad Vitalianum Cancellarium, Lucaniæ & Bruttiorum.
q lib. 4.
r in Aureliano.

DE PRAESIDIBVS SAMNII & Valeriæ. Cap. LV.

SAMNITES ab Occidente, Truento, ab Oriēte Aterno fluminibus à meridie Apennino, Campaniſq; clauduntur, à Septentrione mari Hadriatico, nūc Aprutios vocāt. Hos quinquaginta annis, inquit Iornandes, Fabij, ac Papirij patres ac liberi ita domuerunt, atq; urbes diruerūt, ut hodie Sānium in ipſo Sānio requiratur, nec facile appareat materia XXIIII. triumphorum: Hæc ille. Iuxta

hos

hos eſt Valeria regio, à via, & ciuitate Valeria dicta, quæ vt tradit Strabo, a Tiburtinis initium capiens, ad Marſos, & Corfinium Pelignorum Metropolim extenditur, & partem Latij continet. In ea Latij vrbes ſunt, Valeria, Bonifacij IIII. Pontificis Patria, nunc extincta, Arſcoli, & Alba, propè quam, eſt ciuitas Cuculum. In Romæ verò conſpectu ſunt Tibur, Præneſte, & Tuſculum. Valeriæ Metropolis erat Amiternum, hodie Aquila dicta: Harum Præſides Vicario Romæ parebant, ſicut & ſequentes.

DE PRAESIDIBVS Sardiniæ, & Corſica. Cap. LVI.

SARDINIAM à Sardo Herculis filio, qui primus eam occupauit, vocatam ferunt. Prima populi Romani prouincia à M. Pomponio eſt facta anno Vrbis DXXI. & biennio poſt Corſica a C. Papirio, ſed vtraque ab vno Pretore regebatur, primuſque M. Valerius vtranque adminiſtrauit, ſub poſterioribus verò Auguſtis ſunt diuiſę, & ſingulæ ſingulis Pręſidibus commiſſæ: Nunc, inquit Sex. Ruffus à ſuis Præſidibus reguntur; Cõſtantino enim imperante Felus Sardiniæ pręſes fuit, [a] cum Felix eſſet Corſicæ [b] ſub Conſtantino etiam Conſtantini ſucceſſore Bibulenius Reſtitutus ſolam Sardiniam Præſes rexit: [c] ſub Valentiniano, & Valente Laodiceus: [d] ſub Gratiano Matronianus: [e] & id vſque ad Notitiæ tempora permanſit. Poſtremo recepta à Vandalis Africa, Iuſtinianus illius Præfecto Prætorio Sardinam tribuit: itaque non amplius Italię, ſed poſtea Africæ prouincia eſt habita: [f] Nunc verò Hiſpaniæ annectitur. Frumentum & ipſe Romæ pendebat, Hircius de bello Africo, item Liuius, Iulius Cæſar præ decumis octauas frumenti imperauit: [g] Prudentius.

Nec det vela fretis Romana, nec horrea rumpat,
Sardorum, congeſta vehens granaria claſsis.

Symmachus, [h] Benignus, inquit, rei frumentariæ negociũ peruigili animo executus, nihil de Sardinia reportauit, niſi bonam cõſcientiam, & malam valetudinem. Horreis autem tantum frugis inuexit, quantum illi prouincię anni fortuna contulerat. Corſica vero modico freto a Sardinia diſcreta, & aliquanto minor 390. milliaria circuiuit, prius Cirna, a Cirno Herculis filio dicta. Vinum producit, optimum, alumen, & ferrum. Et ipſa ſuum habebat Præſidem, [i] Ab his Rectoribus ad P.P. Italiæ appellabatur, [k] quod Conſtantinus ſtatuit, cum antea ad P.V. prouocaretur.

Horum Præſidum inſignia erant, duorum Principum velut vnius viri effigies, duos vultus, & pectora exprimens, nigra enim linea vtriuſque caput, & totum corpus diuidit: Vnum eſſe ob communem conſenſum duorum Principum Imperium, melius exprimi non poterat. Abacus purpureo tapeto tectus, erectum librum ſoſtinet, infra oppidi effigiem habet, ſupra nomine ſuæ prouinciæ inſcripto, vt apud Notitiam in Pręſide Dalmatię viſitur. Officium habebant vt Correctores. Vnus Rationalis trium prouinciarum tributa exigebat, Siciliæ, Sardinię, & Corſicæ, vti apud iura legitur, [l] & Notitia interpretatur. Hi ſunt Italiæ Magiſtratus, qui Romæ Vicario obtemperabant: Nunc de aliis, qui Vicario Italiæ ſuberant eſt diſſerendum, & ſi à Notitia ſint omiſſi.

a l. 3. C. T. de pœnis.
b l. 2. C. T. de tempor. curſu.
c l. 2. C. de capiẽd. & diſtrah. pignorib. tribut. cauſa.
d l. ante pe C. de his qui accuſ. nõ poſ. l. 12. C. T. de accuſat.
e l. 1. C. ad l. Iul. repetundar. l. 2. C. T. eodem.
f l. 1. §. Deo itaque C. de offic. P. P. Africa.
g lib. 2. ad Symmachum.
h lib. 2. epi. 114.
i l. 2. C. T. de tẽpor. curſ.
k l. 27. C. T. de appell.
l in l. 1. C. de ſuſcep. et arcar. l. 1. C. T. commun. diuidun.

DE VICARIO ITALIAE. Cap. LVII.

PRAETER Vicarium Romę, alium habebat P.P. Italię, cui quatuor parebant Conſulares, vnus Venetię, Iſtriæque, alij Aemilię Liguriæ, & Flaminię, cum Piceno. Tres vero Pręſides, Alpium Cottiarum, Rhetiæ primæ, & Rhetię ſecundę. Vicario enim Romę regiones ad Orientem velut antiquę Italiæ committebantur. Huic aliæ ad Occidentem, quę ante Triumuiros Reipub. cõſtituendę extra Italiam cenſebantur, ſcilicet, Gallię Ciſalpinę, & Liguriæ. à quibus omnibus ad hunc Vicarium prouocabatur. Reperitur Romę quoddam epigramma, quo Cranio Euſebio Vicario Italiæ ob ſingularem eius virtutem addita eſt Aemilia, quę prius Vicarij Romę fuerant. Coſtantino imperante Iulius Verus Italię Vicar. extitit, [m] cui Septimus Baſſus ſucceſſit: [n] huic ſub Valẽtin. Fauentius: [o] mox Cataſronius: [p] deinde Italicus. [q] Hic Vicarius in primo indice Notitiæ recenſetur, nulla poſtea eius inſignium, officii, aut magiſtratuum fit mentio, vel quod aliqua folia ſint deperdita, uel quod tum à Barbaris hæc regio vexabatur: Aemiliam enim & adiacentes prouincias ſed deuaſtatas vidiſſe, & ciuitates ſemidirutas D. Ambroſius deplorat. Hanc cladem prius Alaricus, deinde Attila Hunnorum Reges intulerunt. Verum inſignia & officium, vt alij Vicarii, habebat. Eius verò Magiſtratus ex iuribus collectos explicabimus, a Conſulari Venetię, & Iſtriæ, auſpicati.

m l. 4. C. T. de priuil. eor. qui in ſacr. palat. militt.
n l. 1. C. ſi quis eam cuius tut.
o l. 3. C. de agricol. & cenſit.
p l. 3. C. T. de curſu publico.
q l. xn. C. T. de inſtr. collat.

DE CONSVLARI VENETIAE, & Iſtriæ. Cap. LVIII.

VENETIA à flumine Atheſi vſque ad Timauum extenditur, vulgo Marchiam Triuiſanam vocant, quæ à Longobardis Marchionibus Taruiſij ſedem habentibus nomen habuit, quemadmodum alius in Piceno Anconæ degens, Marchiæ Anconitanę nomen dedit. Venetię Metropolis erat Aquileia, prima poſt Romam Italiæ ciuitas, vbi prouincię theſaurus conſeruabatur, & ſi imperãte Auguſto, extra Venetiæ fines cenſebatur, vt lib. 5. auctor eſt Strabo. A Timauo autem vſque ad Arſiam fluuium non longe a Pola eſt Iſtria, cuius caput eſt Iuſtinopolis. His duabus regionibus vnus Conſularis ſub Vicario Italię, pręerat. Imperante Conſtantino hę prouinciæ Correctorem habuere Cæcilianum Placidum, vt ex marmore Neapoli conſtat, quod eſt ſequens.

M. MÆCIO MEMMIO BALBANO CÆCILIANO PLACIDO C. V. PONTIFICI MAIORI AVGVRI XV. VIRO SACRIS FACIVNDIS CORRECTORI VENETIARVM, ET ISTRIÆ, PRÆFECTO ANNONÆ VRBIS SACRÆ CVM IVRE GLADII, COMITI ORDINIS PRIMI, COMITI ORIENTIS, AEGYPTI, ET MESOPOTAMIAE, IVDICI SACRARVM COGNITIONVM TERTIVM CONSVLI ORDINARIO PATRONO PRAESTANTISSIMO REGIO PALATINA POSVIT.

Poſtea hę prouincię Conſularem habuere, vt ſub Valentiniano Florianum. [r]

In Venetia, & Iſtria erat Ciſſenſe baphium vbi ſericum & lana Principis tingebantur. [s]

r l. 1. C. T. de exact. quæ repetita eſt in l. 10. C. T. de execut. & exact.
s Notitia ſub com. larg.

DE

DE CONSVLARIBVS AEMILIAE, Flaminiæ, & Piceni. Cap. LIX.

GALLIA togata, erat tota ea regio, quę eſt intra Padum, Apenninum, Rubiconem, ac Trebiam vt Plinius, Ptolemæuſque referũt, ita dicta, quod ciuitate donati, toga Romana eius incolę uterentur. Totus hic tractus in duaſ regiones diuiditur, Flaminiam, & Aemiliam. Nam M. Aemilius Lepidus, & C. Flaminius Coſſ. deuictis Liguribus Apuanis, ne in ocio milites tenerent, alter Roma per Thuſciã & Vmbriam Ariminum vſq; uiam à ſe Flaminiam dictã ſtrauit: [a] Alter Placentia ad Ariminum, Aemiliam; Itaque Flaminia eſt appellata, quę Ariminum, ducit cuius metropolis fuit Rauenna. Aemilia verò eſt, quæ inde Placentiam tendit. Nos tamen ita diuidemus, vt quod eſt ab Aeſi ad Aternum fluuium, ſit Picenum, ſeu Marchia Anconitana: ab Aeſi ad Rubiconem Flaminia, quam Romandiolam appellant: Inde Placentiam vſque, aut ad flumen Trebiam Aemilia. M. enim Aemilius Lepidus ibi Proconſul, totam eam prouinciam reformauit; inter alias ciuitates Regium dirutum inſtaurauit; quod etiam oſtendit hęc antiqua inſcriptio, M. LEP. CIV. REG INST. quam Valerius Probus ita interpretatur, M. Lepidus ciuitatem Regij inſtaurauit, ibique forum cauſarum habuit; vnde Regium Lepdi forum appellatur. Hęc regio ab ipſo Aemilia eſt dicta, quę prius Aurelia vocabatur, ſed hodie tota Longobardia Bononiam vſque cenſetur. Flaminiam verò Carolus Magnus Eccleſię tradens, tanquam territorium ad Romam ſpectans Romandiolam appellauit. His duabus regionibus duo prçfuere Conſulares, alter Aemilię; alter Piceni, & Flaminię. Aemilia poſt Diocletianum ſemper Conſularem habuit: Conſtantino enim imperãte, eius Conſularis Rufinus fuit: [b] deinde ſub Conſtantio Dulcitius. [c] Reperitur tamen Aemilia cum Liguria quandoque Cõſulari commiſſa. Conſtantinus enim Vlpio Flauiano utramq; regendam tradidit. [d] Valentinianus ſecundus & Theodoſius Romulo. [e] pro arbitrio namque Principum uarij ſtatuebantur magiſtratus.

a Strabo lib. 5.
b l. 1. C. T. de veſtig. & commiſſ.
c l. 2. C. de agricol. & cen. it.
d l. 2. C. T. de extraor. ſiue ſord. muner.
e l. 4. C. T. de denunc. vel edit. reſcr.

DE CONSVLARI LIGVRIAE. Cap. LXI.

DVBIVM non eſt Ligures nunc eos eſſe, qui ab Apennino inter Macram, & Varum, & mare Tyrrhenum continentur, quorum caput eſt Genua, ſed olim ulterius etiam per Apenninum ad eos Subalpinos, qui vulgò Pedemontani vocantur, & Vercellas protendebantur, Aſtamque Coloniam, Dertonam, Statellamque complexi vſque ad montem Baliſtam in Regienſi agro nunc mõtem Valeſtrum nominatum, ac montem Lętum ſeu Sancti Peregrini perueniebant, & Piſas uſque extenſi fuiſſe videntur. [f] His ergo populis, ut numeroſis, latamque regionem tenentibus proprius datus eſt Conſularis, qui ſub Arcadio Arrianus fuiſſe legitur: [g] Quandoque tamen Æmiliã, & Liguriam unum Conſularem rexiſſe, ſupra diximus: [h] Ligurię caput tum erat Mediolanum, vbi totius prouincię pecunia publica condebatur, cui Prçfectus theſaurorum Mediolanenſium Ligurię uocatus ſub Comite Largitionum reſidebat. Hi ſunt quattuor Conſulares, qui Vicario Italię parebant, nunc de eius Prçſidibus eſt tractandum.

f Liuius lib. 10. de bello Macedonico et Aſiatico ſeu Decad. 4.
g l. 4. C. T. unde vi.
h l. 2. C. T. de extraord. ſiue ſord. muner.

DE PRAESIDIBVS AMPLIVM COttiarum Retiæ I. & II. Cap. LXI.

COTTIÆ alpes ſunt, vbi nunc mõs Cineſius dicitur, a Cottio Rege appellatę, qui XII. ibi ciuitates condidit, uti Plinius [i] memorat. Is Marcellino teſte, [k] Cęſari Auguſto amiciſſimus fuit. ſed eo, & filijs extinctis, hæc regio a Nerone in poteſtatem Imperij Romani redacta, & Latii iure donata, [l] proprium Prçſidem accepit. [m] Incipiunt hę Alpes, ut ait Marcellinus, a Segutione oppido, quod nunc Suſam uocant, vbi Cottij ipſius ſepulchrum memorabile viſebatur, aliaque oppida vſque ad Noualeſſam continebãt. Alpes Gallicum vocabulum, & pro altis mõtibus accipi Seruius ſcribit: Goropius lib. 1. Gallicorum glaciem montium ſignificari ſua lingua affirmat. Retia verò ut Stephanus, & Ptolemæus [n] referunt, etiã ipſa eſt in Alpibus, quę Galliam Ciſalpinam, à Germanis diuidunt, ab Occaſu montẽ Adulam fonteſque Danubij habet, ab Oriẽte Lycum flumen, quod Danubium influit, Retiamque a Vindelicia ſeparat: ad Septentrionem Danubio, ad Meridiem Alpibus clauditur, & hæc Retia prima ſeu ſuperior uocatur. Vltra Lycum vſque ad Oenum fluuium Orientem verſus, & Vindeliciam, Retia ſecunda, ſeu inferior eſt dicta. Hodie hunc tractum Sueuiam nominant: Huius metropolis fuit Auguſta Vindelicorum, vbi pecunia Principis à Procuratore theſaurorum Auguſtę Vindelicienſis Retię ſecundæ nuncupato ſeruabatur. Hæ duę regiones à duobus Prçſidibus adminiſtrabantur, & Italiæ Vicario parebant: Olim utraque regio ab vno Prætore regebatur. Tacitus, [o] Infeſta Retia, cui Pactius Septimius Prçtor erat incorruptę erga Vitellium fidei. P. quoque Aelius Pertinax, qui poſtea imperauit, ſub M. Antonino Prçtor Retias gubernaſſe fertur; ſed idem Tacitus eas quandoque a procuratoribus adminiſtratas fuiſſe ſcribit. [p] Caſſiodorus [q] iſtas munimina Italię, & clauſtra prouinciæ uocat, quę, inquit, non immeritò ſic appellata eſſe iudicamus, quando contra feras, & agreſtiſſimas gentes ſunt uelut quædam plagarum obſtacula, Retia Italiæ eas eſſe ſignificat: Alij a Reto Duce deriuant: In his limiti Rom. Imperij erecto, Dux cum militaribus copiis præerat. Hi ſunt Magiſtratus prouinciarum, qui Vicario Italiæ eiuſq; Præfecto obtemperabant. Præter hos Comes rei militaris cum X V I. fermè præſidiis Italiã cuſtodiebat. Nunc ad Illyrici prouincias eſt ueniendum.

i lib. 3. cap. 15.
k lib. 15.
l Tacit. lib. 3.
m Eutrop. lib. 7. cap. 6 Vopiſcus in Aureliano.
n lib. 2.
o in 20.
p lib. 17.
q lib. 7. uariar in formula Ducatus Retiarum.

DE VICARIO ILLYRICI OCCIDENtali. Cap. LXII.

TERTIVS in Occidente fuit Vicarius Illyricanæ Diœceſeos & ſi a Notitia omiſſus, quod ea regio tum à Barbaris teneretur. Illyricum prius C. Iulio Cæſari cum Gallia Ciſalpina eſt demandatum, [r] deinde ſub poſterioribus Principibus Italiæ annexum. id ol m Claudio iuniore imperante Thracis, Myſos, Dalmatas, Pannonios, & Dacos, continebat, vt Pollio ſcribit, [s] poſtea quicquid eſt circa Danubium vſque ad Pontum Euxinum Illyricum eſt dictum, inquit Zonaras Duplex Arcadio & Honorio imperantibus eſt factum, ut in P. P. Orientalis Illyrici expoſuimus, alterum Orientale, alterum Occidentale. quod Herodianus [t] dicit Italiam à Germania diuidere, ad Prçfectumque Prætorio Italię, pertinebat, cuius ſex prouincias Notitia recenſet.

r Tranquill. in C. Iulio cap. 22.
s in Claudio.
t in Alexandro.

Duas

Duas Pannonias primam, & ſecundam, Noricum Mediterraneum,& Ripenſe, Sauiam, & Dalmatas, ex quibus ſola Pannonia ſecunda Cõſularem habebat. Quare cum ad Elpidium Pannoniç Conſularẽ Conſtantinus ſcribit, [a] de ſecunda eſt intelligendum. Sauia Correctorem, reliquę Pręſides habuere. Huic Illyrico & Africę P.P.Italiæ imperabat. Marcellinus,[b] Valentinianus inquit, Mediolanum, valens Conſtantinopolim diſceſſit,& Orientem quidẽ regebat poteſtate Præfecti Saluſtius, Italiam uerò cũ Africa & Illyrico Mamertinus. Hæc ille. Illyrici regiones ita ſe habebant, vltra Oenum fluuium, à quo Retiam ſecundam terminari diximus, Orientem verſus erat Noricum, quod vſque ad Cecium montẽ perueniebat, à Meridie & Alpibus vſque ad Danubij ripas verſus Septentrionem extendebatur, & ob id huius regionis pars Ripenſe Noricum vocabatur, hodie Bauaria dicitur. Aliud Noricum mediterraneum dicebatur, cuius Pręſes Conſtantino imperante, erat perfectiſſimus, vt apparet ex ſequenti inſcriptione apud Celeiam Stiriæ in pariete templi Franciſcanorum. D. N. FL. CONSTANTINO CLEMENTISSIMO ATQVE VICTORI AVG. MARTINIANVS V. [c] P. PRÆSES PROVINCIAE NORICI MEDITERRANEI.

a l. 6. C. T. de veteran.

b lib. 26.

Noricum.

c vir perfectiſſimus.

Vltra montem Cecium ad Orientem vſque ad fluuium Aenonem inter Alpes Liburniæ,& Danubium eſt Pannonia prima ſeu ſuperior, nunc Auſtria vocata, quæ à Præſide regebatur.

Pannonia I.

Pannonia II.

Vltra Aenonem Draua,& Danubio, Pannonia inferior clauditur, vbi Iſter Draua miſcetur. Nũc Boſſina & Seruia nominatur, cui Conſularis præerat. Inter Sauum verò & Drauam Sauia eſt, nunc Croatia dicta, cui pręerat Corrector. Aliqui exiſtimant, vbi nunc eſt Seruia & Boſſina, Sauiam fuiſſe, quod ego non affirmo. Præſidis Valeriæ, quę nunc Stiria dicitur, iiſdem finibus clauſæ, Notitia non meminit, cum tamen proprium infra illi Ducem aſſignet, fortè à Conſulari Pannoniæ ſecundæ regebatur. Tres ergo diœceſes P.P. Italiæ parebãt, Italia, Illyricum & Africa, cuius ſolius Vicarij inſignia, cum ſuis Conſularibus, correctoribuſque,& Pręſidibus, eorumq; imaginibus Notitia oſtendit, Illyrici verò Conſularem vnum, & Correctorem, quattuorque Pręſides in Indice tantum recẽſet, ſed nullum eius Vicarium nominat, aut Pręſidum inſignia, vel officia repręſentat, quæ tamen quemadmodum Vicarij Africę, & aliorum olim cum ſuis magiſtratibus exercitata fuiſſe conſtat. Sub Valẽtiniano enim III.& Theodoſio, ea regione ab Hunnis deuaſtata, vt auctores ſunt D. Proſper & alij, Rectores mitti deſiere. Paulus Diaconus.[d] Per hæc tempora, inquit, ſcilicet Theodoſij Iunioris Hunnis Thracias,& Illyricum populatione vaſtantibus, exercitus qui Siciliæ morabatur, ad defenſionem Orientalium prouinciarum reuertitur: & alibi, [e] ſub Martiano, & Valentiniano Iuniore, Rex, ait, Hunnorum Attila, dum regnum intra Pannonias, Daciamque gereret, Macedoniam, Myſiam,& Achaiam, vtraſque etiam Thracias, immaniſſima rabie deuaſtabat. Alij [f] volunt Valentinianum Placidiæ Theodoſio ſocero Illyricum ceſſiſſe, vt Eudoxiam eius filiam vxorem haberet. Nullus ergo ibi tum Occidentis Vicarius, aut Præſes. Sed nec vllus Comes aut Dux rei militaris fuit. Antea verò Vicario Illyrici ſex prouinciæ paruerunt, quas, à Conſulari Pannoniæ ſecundæ vt digniore incipiens, pro uiribus reſtituere conabor.

Sauia.

d lib. 14.

e lib. 15.

f Iornandes.

DE CONSVLARI PANNONIAE ſecundæ, & correctore Sauiæ, ac præſide Pannoniæ primæ, & vtriuſque Norici. Cap. LXIII.

PANNONIA intra Sauum fluuium & Danubium clauſa, a Tiberio Cæſare uiuente Auguſto biennio eſt ſubacta. Pœoniam appellari Appianus ſcribit, quã Zonaras,& aliqui diuerſam faciunt, & in Macedonia ad Axiũ flumen conſtituũt. Ptolemæus in duas Pannoniam diuidit, ſuperiorem ſeu primam vbi nunc eſt Auſtria, & inferiorem, ſeu ſecundam, Narbone fluuio a prima ſeparatam, nunc Vngaria dicitur. Prius Proconſularis fuit, ſiquidem Seuerus A. vt ſcribit Spartianus, Pannonias proconſulari Imperio rexit. Mox hæc diu Conſularis fuit. Eius enim Conſtantio imperante, Africanus, [g] mox Elpidius. Conſulares extitere,[h] cui ſub Iuliano Apoſtata Sex. Victor Hiſtoriographus ſucceſſit, qui poſtea etiã vrbi pręfuit, ut Marcellinus [i] ſcribit. Hunc Fortunatus ſub Valẽtiniano in eodem magiſtratu ſequutus eſt. [k]

Pannonia II.

g Marcel. lib. 16.

h l. 6. C. Th. de veteran.

i lib. 21.

k l. 27. C. Th. de curſu pub ico.

Superior verò ſeu Pannonia prima præſidem habebat. Huius metropolis erat Sabaria, vbi prouinciæ theſaurus ſub præpoſitum theſaurorum Sabarienſiũ ſeruabatur. Pannoniæ annis 50. ab Hunnis retentæ, anno ſalutis 429 ſub Valentiniano ſecundo ſunt receptæ, ac rurſus amiſſæ.[l] Oſtrogothi enim, qui Hunnis ſuperatis circa Danubium reſederant, cum Illyricum vaſtare cœpiſſent, eas a Leone primo A. cum Myſia acceperunt, & illi Theodoricum [m] Theodomiris ex Aſilona concubina filium, obſidem dederunt.

Pannonia I.

l auctor Marcellinus Comes.

m Blond. prima Decad. lib. 1.

Sauia citra Sauum, à quo nomen accepit, ſita, vbi eſt Liburnia, Correctorem habuit, cuius ſub Conſtãtio Rectorem fuiſſe Africanum Marcellinus [n] ſcribit, ſed Correctorẽ intelligit. Huius metropolis erat Sciſciana, vbi prouinciæ theſaurus reponebatur, cui præerat præpoſitus theſaurorum Sciſcianorum Sauiæ nuncupatus. Hic etiam Procurator monetæ Sciſcianæ ſub Comite largitionum monetam percuti curabat. Sauiam & Pannoniam ſecundam limites Rom. Imperij vnus Dux cum pluribus numeris tuebatur,& alius Pannoniam primam.

Sauia.

n lib. 15.

Noricum Cecio monte ad Orientem à Pannonia diuidebatur, ab Occidente Oeno fluuio a Vindelicia & vſque ad Danubium Septentrionem verſus extendebatur. Duplex erat Noricum, Ripenſe vltra Narabonem, ſecundum Danubij ripam tendens, & illud quod eſt citra, Mediterraneum vocatum, vtrumque ſuum pręſidem habebat. Prius a Procuratoribus, Galba imperante adminiſtrabatur. Tacitus. [o] Duæ, inquit, Mauritaniæ, Retiæ, Noricum, Thraciæ, & quę aliæ procuratoribus cohibentur. Dalmatię præſes ſequitur.

Noricum.

o lib. 7.

DE PERFECTISSIMO PRAESIDE Dalmatiæ. Cap. LXIIII.

DALMATIA à monte Sardonio verſus Septẽtrionem ad mare Hadriaticum, & Meridiem contra Apuliam protenditur: ab occaſu habet Liburniam, ab Orientẽ Macedoniam, à qua Drilone fluuio diuiſa, antiquum nomen retinet. Quattuor habebat metropoles, Iadram, Salonam, quę alio nomine Spalatum dicitur, vbi erat præpoſitus theſaurorum Salonitarum, Dalmatiæ, ſub Comite largitionum, & Baphium Salonitarum Dalmatiæ vocatum, vbi ſericum, & lanæ Principis purpura tingebantur. Hic

etiam

Digitized by Google

etiam arma fabricabantur. Aliæ metropoles fuere Antibarus,& Raguſa,Latinum habentes idioma,re liquæ Sclauono ſermone,& habitu vtebantur,vt ait Guilielmus Tyri Archiepiſcopus.[a] Dalmatia olim Proconſuli Macedoniç paruiſſe aliquibus videtur, Vlpianus enim ſcribit ſe ab Herennio Modeſtino Proconſuli de Dalmatia conſultum,[b] ſed illa dictio, Proconſule,in Florentina lectione deeſt: Et certum eſt Præſidem imperaſſe, non clariſſimum, vt alij, ſed Perfectiſſimum: neque enim ex Senatoribus, ſed ex inferioribus eligebatur, aut Equitibus, quos dignitate perfectiſſimi anteibant,vt & Conſtantinus ad Verrinum Præfectum vrbi ſignificat.[c] Senatores,inquit, qui veniam ętatis impetrant, apud P.V. officium de ſuis moribus, & honeſtate perdoceant: Perfectiſſimi apud Vicariam Præfecturam: Equites Romani apud Præfectum Vigilum, quæ verba in Codice Iuſtiniani[d] ſunt immutata. Itaq; poſiti ſunt perfectiſſimi ſupra Equites,qui non primum, ſed ſecundum poſt Clariſſimos locum habebant,& in iure à Perfectiſſimis ſeparatis tractatibus diſtinguuntur,[e] & poſt eos locantur.

a lib. belli ſacri 2.cap 17.

b in l.ſi quis vxeri.52.§ſi quis aſinam.ff.de furt.

c in l.1.C.T.de his, qui veniam ata.impetr.

d in l.2.C.de his qui veni.ata.impetra.

e tit.C.de perfectiſſimatus dignitate.

Inſignia Magiſtratus Perfectiſſimi ſunt duo Principes in ſummo auratæ pilę, in vnum vterum deſinentes, vt ſupra in Correctore Apuliæ, & Præſide Cappadociæ expoſui; Item abacus rubro tapeto inſtratus, qui librum viridi corio tectum regit; infra eſt forma oppidi cum hac inſcriptione PROVINCIA DALMATIA; In manuſcriptis dorſo libri inſunt hæ notæ. LELG. P. PRVM. IVSSV DD. quas ita ſum interpretatus. Liber fœlia legendus Pręſidibus prouinciarium iuſſu dominorum. In Madruciano littera G.eſt minuſcula.

Officium habet Principem ex eodem officio,Cornicularium,Tabularios duos, Commentarienſem, adiutorem, Ab actis, Subadiuuam, Exceptores, & cęteros cohortalinos,quibus ad aliam non licet tranſire militiam ſine annotatione clementiæ principalis. Cęteri pręſides, ad ſimilitudinem præſidis Dalmatiæ, officium habent. Hæc ſunt, quæ de Vicario Illyrici & eius Magiſtratibus, ſcribere neceſſaria exiſtimaui. Nunc ad Vicarium Africanæ Diœceſeos, & eius iudices eſt veniendum, quod de nouis Africæ magiſtratib.differendi occaſionem dabit.

DE VICARIO AFRICAE ET EIVS Conſularibus, ac Præſidibus. Cap. LXV.

PRAETER Romæ, Italiæque, atque Illyrici Vicarium; Quartum Africæ P.P.Italię habuit,vt ſub Diocletiano Aurelium Agricolaum,vt ex actis D. Marcelli martyris,conſtat,[f] ſub Conſtantino Eubulidem,[g] Conſtantio Aconium Catulinum,[h] mox Anatolium;[i] deinde Petronium,[k] & Maximianum:[l] ſub Iuliano Apoſtata Vitianum:[m] ſub Valentiniano Draconitiũ,[n] & Creſcentem.[o] Gratiano Comentium.[p] Arcadio Dominatorem.[q] Quinque regebat prouincias, duas Conſulares Byzatium & Numidium, Tres præſidum, Tripolitanam, Mauritaniam Sitifenſem, & Mauritaniã Cæſaream, quam in indice Notitia tanquam à Duce rectam prætermittit: ſed inſignia repræſentando,eam quintam prouinciam Vicarij ponit. Sext. verò Ruffus ſex prouincias, inter quas & Tripolitanam Conſularem facit, & Africam proprie dictam, qui eſt tractus Carthaginenſis, cui proconſul præerat, ſextam prouinciam ponit. Vniuerſam igitur Africam in ſex prouincias ita diuidit. Proconſularem in qua,inquit, eſt Carthago. Numidiam,Byzatium, Tripolitanam Conſulares, ac duas Mauritanias,Cæſarienſem,& Sitifenſem præſidales.

f apud Surium, 30.octobr.

g l.2.C.de lucris aduocator.

h l.24.26.C.T.de decurionib.

i l.28.C.T.eod.de decurionib.

K l.pen.C.de dilationib.

l l.44.C.T.eod.tit.

m l.7.C.de ædific.priuat.

n l.10.11.13.& 26.C.T.de anno.& tribut.l.6.C.eod.tit.l.8.C.de auro fiſci.l.9.C.T.de ſuſceptorib.

o l.17.C.T.de anno.& tribut.

p l.48.C.T.de decurionib.

q l.35.C.T.de hæret.

Aliter Ptolemæus diuidit, ſed nos Notitiam ſequimur. Numidia ab Ampſaca ad ortum tendens, vſque ad Siſſaram fluuium peruenit, cuius caput eſt Cirtha, Antonino Pio imperante, Legatum ſeu præſidem habuit Tuſcium Fuſcianum,[r] ſub Diocletiano Concordium Proconſulem.[s] Poſtea ſub Conſtantino Valentinum Conſularem,[t] ſub Arcadio Ianuarium.[u] In hac prouincia Rationalis ſummarum Numidiæ appellatus,ſub Comite Largitionũ reſidebat.

Numidia.

r l.nam ſecundũ 7.ff.de leg.præſtant.ſ ab. ff.

s l.28.C.Th.de adult.l.ita nobis 28.C.eo.tit.

t l.7.C.Theo.de epiſco.

u l.17.C.The.de luſtra.collat.

In mediterraneis inter Bragadam, & Tritonem fluuios, eſt Byzatij regio Conſularis omnium fertiliſſima. Plinius.[x] E medio,inquit, in Byzatio Africę campo centeni quinquageni modij redduntur. Miſit ex eo loco D. Auguſto Procurator eius ex uno grano,(vix credibile dictu) quadringenta paucis minus germina, extantque de ea re epiſtolæ. Miſit & Neroni ſimiliter CCCLX ſtipulas ex vno grano. Hæc ille.

Byzatium.

x lib.18.c.10.

In Byzatio eſt vrbs Adrametum, quam olim magnam & metropolim Iuſtinianus muro muniuit, & à ſe Iuſtinianam appellauit,[y] Nunc Macomedia dicitur. Adrumetinam coloniam D. Cyprianus appellat,[z] de qua in actis Apoſtolorum,[a] Iuliana Apoſtata imperante, Aginarius Byzacenæ Conſularis fuit,[b] ſub Valentiniano Honoratus.[c] Ad Byzacenos eſt Valentiniani reſcriptum,[d] Byzancenos legit Stephanus.

y Procop. lib 6. de ædific.Iuſtiniani.

z epiſt.45.

a cap 25.

b l.1.C.Theo.de colla.don.vel reuelat.

c l.1.C.de offic.com.rer.priuat.

d l.curiales.25.C.de decur.

Mauritania,quę vltima pars Africæ ad Oceanum vergit, & ab Hiſpanijs freto Herculeo, ſeu Gaditano diuiditur, ab ortu Ampſaco fluuio à Numidia ſecernitur. Eam C.Iulius Cæſar, Iuba Rege victo in prouinciam redegit,vbi Criſpum Saluſtium Proconſulem reliquit,[e] Appianus,[f] Cæſar,inquit,Iubæ regnum Romanis ſub tributo contulit, cui Criſpus Saluſtius Proconſul præfuit. Ac Romanis vſque ad annum humanę ſalutis CCCCXLI. paruit, quo Genſericus Vandalorũ Rex, à Bonifacio magiſtro militum accitus, eam cum tota Africa occupauit:[g] & cum per triennium vario pręliorum euentu pugnatum eſſet, tandem inter eum, & Valentinianum III pax firmata eſt,& certis ſpacijs Africa inter vtrunque diuiſa, vt auctor eſt D.Proſper,[h] ſed quę partes vtrique obuenerint, non aperit. Verum ex eiuſdem Valentiniani conſtitutione ad Albinum[i] P.P.apparet, Numidiam, & utranque Mauritaniam, & Tripolitanam ipſum habuiſſe, & cum eos populos à Barbaris attritos inueniſſet, octaua ſoluti tributi parte contentus, reliquum remiſit, ut ſcilicet Numidę, ſi mendoſa non eſt conſtitutio, ex XXXIII. millibus aureorum & DC. pendi conſuetis, IIII.millia tantum & CC.ſoluerent, & mille ducentos militares annonas, quę antea erant IX. millia & DC.& DC. & CC. capita, id eſt equorum pabula. quę prius MDC. fuerant,ſingulaſque annonas ſolidis quatuor, per annum iuſſit ęſtimari. Iuſtinianus tanti & ipſe capitationem, ſed ſolidis quinis ſingulas annonas adęrari ſeu compenſari[k] mandat. Alia pręterea Nomidę tribuebant, ut ſalem, alumen, linum maceratum, ſiliquas, pro quibus duo millia ſolidorum pendebant,[l] herbam Rubiam, & alia, quę ob corruptum Codicem legi nequeunt, & hęc pro numero hominum, & cuiuſque facultate largitionibus inferri pręcepit. Rubia à Grecis Erythrodanum dicta, ad tingendas lanas maximum uendentibus quæſtum præſtabat, ut Dioſcorides ſcribit. Plinius,[m] in primis,inquit,Rubia ingendis lanis,& corijs neceſſaria. Cum uerò diminuto in hac diœceſi Imperio, nullus amplius ibi Vicarius iudicaret, ſanxit Valentinianus, ut ab illius præſidibus, qui ſub Romanis principibus remanſerant, ad præf. urb. prouocaretur.[n] In hoc ſtatu Africa uſque ad annum CCCCLVII. fit, quo occiſo Valentiniano, Genſericus non modo Numidiam cum Mauritania recepit, ſed Roma etiam omnibus ornamentis ſpoliata, Eudoxiam Valentiniani vxorem cum duabus filiabus abduxit. Occi-

MAVRITANIA.

e Cæſar li.5. de bello ciui.

f lib.2.belli ciuilis.

g Marcellinus, Comes l. 1. in prīno.C.de offic.praf.prat.Africa.

h in chronico.

i Nouell.1.The.de tributis fiſca lib tit.22.& Nouel Valentin.de pradijs paſtorijs.tit.38.

K in l.1.& 2.C.de off.Praf pratorio.Afr.in Notitia.

l Nouell.Theodoſij tit.38.de pradijs opiſte.

m lib.19 c.9.

n d.Nouell 4.

dentaleque occidit imperium. Verum Iuſtinianus poſt annos XCV. quàm à Vandalis occupata fuerat, Africam recepit.

MAVRITANIAE.

Mauritaniam, C. Caligula, inquit Plinius, in duas diuiſit, Mauritaniam Tingitanam, quę alluitur Oceano, & antea Sitifenſis à loco nominabatur, & Cæſarienſem ita à ſe dictam. Ipſas interfluens Malua diuidit. Dion verò [a] id à Claudio factum ſcribit, & vtranque prouinciam à duobus equitibus adminiſtrari iuſſam. Sub Galba à procuratoribus regebantur. Tacitus, [b] duæ, inquit, Mauritaniæ, & quæ aliæ procuratoribus, cohibentur: Tingitana a Tingi ciuitate appellata, nunc regnum Feſſæ, & Marochi nuncupatur, vbi limite Rom. Imperij conſtituto, Comes VIII. oppida cuſtodiebat.

a lib. 58.

b lib. 17.

Mauri Sitifenſes Valentiniano à Genſerico ex pacto relicti, a XL. millibus ſolidorum, quos annui tributi nomine pendere ſolebant, octauam & ipſi, id eſt, quinque millia ſoluerunt, præter annonas & capita, quę ducibus, ac militibus præſtabant. [c] Ad Mauros Sitifenſes eſt Valentiniani epiſtola. [d]

c d Nouel. 1. tit. 22.

d priuilegio. 27. C. de decurion.

Cęſarienſis verò Mauritania eſt regnum Tremiſcenę ſiue Teleſin. Tempore Notitię Mauritanię Cæſarienſis Pręſes, idem & Dux militibus imperabat. Is Iuſtiniano imperante inſignia à cęteris diuerſa gerebat, nempe ſceptrum argenteum, pileum loris, & calceos auro ornatos. Procopius. [e] Lex, inquit, Mauritanis erat, præfectum nullum eſſe oportere, qui Romanis ſit aduerſus, quive nō inſignia prius magiſtratus à Romanorū ferat Imperatore. Sunt autem inſignia hęc, baculus argenteus, ſupraque auratus, pileus argenteus non totum obtegens caput, ſed veluti corona loris argenteis circumpendentibus ornatus, veſtis vilis admodum, & alba, variaque diſtincta. Arbyra (genus id eſt ſoleæ) aurata. Hęc Procopius. A Tritone vſque ad aras Phyleniorum, inter duas ſyrtes eſt Tripolitana, a tribus urbibus nominata, quę ſunt Leptis magna, eadem Neapolis uocatur, ortu Seueri Imperatoris nobilis, teſte Procopio, quā deſertam Iuſtinianus reſtaurauit. Taphra, & Abrotana, ut uult Solinus. Tripolitanam Notitia Præſidialem facit. Hic erat Baphium Girbitanum, à loco appellatum, ubi ſericum Principis, & lanę purpura tingebantur. Proprius quoque Comes XIIII. limites Africæ cum totidem caſtrorum Prępoſitis tuebatur: cum in Numidia, & utraque Mauritania, & Tripolitana Vicarius eſſe deſiſſet ab earum rectoribus ad P. V. appellari Valentinianus conceſſit. [f]

e lib. 1. de bello Vandal.

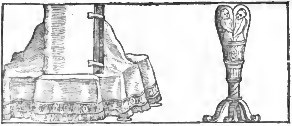
TRIPOLITANA.

f Nouell. Valentinia. 1. tit. 22.

NOTI-

N O T I T I A.

V I C A R I V S A F R I C AE.

Byzacium *Numidia.*

Tripolitana *Mauritania Sitifenſis* *Mauritania Cæſarienſis.*

N O T I T I A.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarij Africæ.

Conſulares.

Byzacii. Numidiæ.

Præſides.

TRipolitanę.
Mauritaniæ Sitifenſis.
Mauritanię Cęſarienſis.
Officium autem habet, idem vir ſpectabilis hoc modo.

Principem de ſchola Agentum in rebus Ducenarium.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

COMMENTARIUM.

INSIGNIA habet hic Vicarius, Librum & imagines Principum, vt alii Vicarii: In manuſcriptis codex aureo tectus notas habet, quę in alijs Vicarijs tam Orientis quam Occidentis repræſentantur: Principum quoque vultus auratæ pilæ præfixos præfert: Infra quinque mulierum effigies vaſa aureis plena geſtant, coronis capita, & colla monilibus circundatæ: Quinque prouincias huic Vicario ſubiectas ſimulant: His ſupra inſcriptum eſt, BYZACIUM, NUMIDIA, TRIPOLITANA, MAURITANIA SITIFENSIS, MAURITANIA CÆSARIENSIS. Tripolitanæ Honorio imperante Simplicius Præſes fuit (l.59 C Theo de appella.) Cęterum Theodoſio iuniore & Valentiniano III. imperantibus, cùm Africam Aetius & Bonifacius Comites tenerent, contra hunc ab illo proditionis accuſatum, aliquot miſſi Duces ſunt profligati: Demum Bonifacius Africã ſe tueri poſſe diffiſus, an. ſalutis CCCCXXXIX. Vandalos uocauit, qui eam per annos 95. occuparunt, [a] donec Iuſtinianus per Beliſarium illis profligatis Africam recepit, [b] cui, Vicario abolito, proprium Præfectum conſtituit. Hic Vicarius officium, vt alij Vicarij habuit, & duobus Præfectis annonę & fundorum patrimonalium imperauit, qui nullam in prouincijs ditionem exercebant; Sed quia in Indice ſub Pręfecto Italię inſtar duorum pręſidum ponuntur, de ipſis aliquid eſt dicendum.

a l.1 in princ. C. de off. P. P. Afri. b d l.1. in princ. Procop. lib. ... c. 10. et lib. ... 12. & Procopius.

DE PRAEFECTIS ANNONAE Africæ, & patrimonialium fundorum. Cap. LXVI.

C. Iulius Cęſar XX. myriades id eſt, CC. millia medimnorum Atticorũ frumenti, & olei librarum myriades CCC. id eſt, ter decies trecentena millia ad alendum populum Romanum aduehi iuſſit, [c] duoſque Prætores, & totidem ędiles inſtituit, qui eius rei curam haberent. [d] Sed & ex Alexandria Romam frumenta vehebantur, quę cum maris tempeſtate quandoque retardarentur, Commodus Imperator, inquit Lampridius, Claſſem Africanam inſtituit, quæ ſubſidio eſſet, ſi forte Alexandriæ frumenta ceſſarent, & hanc claſſem Commodianam Herculeam appellauit, vt ex Africa annonam in Vrbem transferret: cuius rei gratia, præter eum, qui Romę erat, alius in Africa annonæ Præfectus creabatur, qui frumenti illic colligendi, & Romam tranſmittendi curam haberet. Huius miniſter vel adiutor fuit, quem Symmachus [e] Notarium appellat: Oro, inquit, perennitatis veſtrę ſalubre pręſidium, vt indices Africanos, & notarium, cui æternitas veſtra mandauit frumentarios commeatus, ſeueriora ſcripta ſtimulent: Idem curam habebat olei ex Africa Romam mittendi: Symmachus ad eundem: [f] Olei, inquit, ſpecies victum plebis tenuiter inuecta ſollicitet: quare oramus, vt quam primum iudices Africanos ſuper hac ſpecie Romanis horreis inferenda diuinus ſermo ſimulet.

c Plutarchus in C. Iulio Caſare. d l. 2. ℓ. deinde Cornelius Sylla. ff de orig. iur.

e epiſto. 27. lib. 1. ad Theodoſium

f epiſto. 34 li. 2.

Alius ſub eo Pręfectus fundos patrimoniales Principis, quos plurimos habebat, in Africa curabat, olim Africæ Procurator vocatus, ita enim Conſtantinus Proculum appellat. [g] qui res Africę procurans, Pręfectus patrimonalium eſt dictus; Gildonis enim amplum patrimonium, aliaque Principis latifundia adminiſtrabat, & Comitis titulo honeſtatus officium inſtar Comitis rerum priuatarum habebat, vt in eo eſt declaratum: & de hoc in indice ſub P.P. Italię intelligi arbitror, Hic etiam prædia, quę alendis militibus non erant addicta, vendebat, vel locabat, aut in emphyteuſim dabat, [h] & precium Comiti rerum priuatarum repręſentabat. Tanti verò erant hi Pręfecti, vt in Indice Pręfecti Italię pars diœceſeos Africæ habeantur Pręſidibus ęquati: In hac diœceſi reſidebat & Rationalis ſummarum Africę, qui Comiti Largitionum parebat. Hæc Notitię noſtrę tempore ſic ſe habebant. Poſtea verò recepta à Vandalis Africa, eius proprius præfectus prætorio eſt creatus. Hic longe antea a Conſtantino aliquibus inſtitutus fuiſſe videtur, cũ ad Catulinum P.P. Africę ſcribat: [i] ſed ſuſpecta eſt ea lectio: In Codice enim Thedoſiano [k] habetur ad Catulinum P.V. Africæ, quas notas interpretor, prouinciæ Vicarium Africę, quam ipſe Eubul de Vicario illi dato, [l] diœceſim P.P. Italiæ fecit: antea enim nullus Africæ P.P. fuiſſe apparet, ſed ea à Barbaris cum Italia occupata, cum eius Præfectus eſſe deſiiſſet, demum Iuſtinianus circiter annum ſalutis DXXXIII. Africę receptę proprium Pręfectum conſtituit, qui abolito Vicario, & Proconſule, Carthagini ſedem habuit, [m] primoque Archelao ad eũ honorem prouecto, priſtinos magiſtratus renouauit: duabus tantum ex Pręſidalibus in Conſulares mutatis, & una ex Conſulari Præſidali facta. Mauritania enim Tingitana, & Africa, vbi degebat Proconſul, Byzacium, & Tripolitana, Conſulares dictæ, Numidia & Mauritania Cæſarienſis pręſidales; quibus Sardinia [n] & ipſa Pręſidalis eſt addita, quę prius iuris Italici fuerat. Horum ſinguli apparitores quinquaginta habuere: Pro codicilliſque magiſtratus Laterculenſibus ſolidos ſex, ſcrinio P. P. XII. ſoluebant; [o] ſalarium quoque illis pręſtitutum in Notitia quadam ſeu breuibus Iuſtinianus explicat; [p] ſed ob mendas vix aliquis ſenſus inde percipi poteſt: Ego tamen eam Conſtitutionem pro uirium tenuitate reſtituere conatus, alibi ſum interpretatus, quam hic tanquam Notitię minus neceſſariam omiſi.

g in l. 1. C. de col lat fũd. patrim. & emphyteut.

h l. 1. 2. & ſeqq. C. de fund. rei priuata.

i l. 2 C. de colla. fundo. patrimo. K lib 11. tit. 16. lib. 1.

l l. 2. C. de lucris aduocat. l. 26. C. T. de decurio.

m l. 1. §. Deo itaque. C. de offic. P. P. Africa.

n d. §. Deo itaq.

o d. l. § penul.

p d. l. 1. in fi.

Officiũ eiuſdẽ Pręfecti erat virorũ CCCXCVI. [q] ſed forte legendum CCCLXXXVIII. Ipſe laterculenſibus pro expediendis codicillis magiſtratus XII. ſolidos ſeu aureos pendebat: [r] Illi verò libre centum auri, id eſt, vltra decẽ millia & DCCC. noſtri aurei ſunt præſtituti: Cancellario auri libræ ſeptem quę ferme 750. noſtros aureos efficiunt. Nunc ad Pręfecti Prætorio Galliarum Vicarios eſt veniendum, quibus ante ſummarium eorum magiſtratuum pręfixi.

q d. §. Deo itaq.

r l. 2. §. fi. C. ead.

- *Præfectus Prætorio Galliarū provincia XXIX. parent Vicarij III.*
  - *Vicarius Hiſpaniarum cuius provincia VII.*
    - *Conſulares III.*
      - *Betica.*
      - *Luſitania.*
      - *Gallecia.*
    - *Præſidum IIII.*
      - *Tarraconenſis.*
      - *Carthaginenſis.*
      - *Tingitania.*
      - *Inſula Balleares.*
  - *Vicarius XVII. provinciarum, cuius ſunt*
    - *Conſulares VI.*
      - *Viennenſis.*
      - *Lugdunenſis.*
      - *Germania prima.*
      - *Germania ſecunda.*
      - *Belgica prima.*
      - *Belgica ſecunda.*
    - *Præſidum XI.*
      - *Alpes maritimæ.*
      - *Alpes Pannonia & Graia.*
      - *Maxima Sequanorum.*
      - *Aquitanica prima.*
      - *Aquitanica ſecunda.*
      - *Novem populi.*
      - *Narbonenſis prima.*
      - *Narbonenſis ſecunda.*
      - *Lugdunenſis ſecunda.*
      - *Lugdunenſis tertia.*
      - *Lugdunenſis Senonia.*
  - *Vicarius Britanniarum V.*
    - *Conſulares II.*
      - *Maxima Cæſarienſis.*
      - *Valentia.*
    - *Præſidum III.*
      - *Britannia prima.*
      - *Britannia ſecunda.*
      - *Flavia Cæſarienſis.*

DE VICARIO HISPANIARVM *& earum magiſtratibus.* Cap. LXVII.

TRES Præfecturæ Galliarum erant Diœceſes, Hiſpaniarum, Galliarum, & Britanniæ, quibus ſingulis ſinguli præerant Vicarij, præmittitur autem qui Hiſpaniam regebat, vt puto, quia hæc prima continentis populi Rom. facta eſt provincia, vt ait Sext. Ruffus. Nam antea duæ ſolę inſulæ Sicilia, & Sardinia provinciæ factę fuerant. [a] Verum Q. Aelio, & M. Iunio, Coſſ. quemadmodum [b] Livius recitat, Hiſpania in duas provincias eſt diviſa citeriorem cis Iberum, & vlteriorem, & ſi quandoque vltra id flumen multæ vrbes citerioris fuiſſe videntur. Citerior prætorem habuit, Livius. [c] Prętorum ſortes fuere Gn. Fulvij Hiſpania citerior, vlterior autem à Proconſule regebatur, Livius, [d] L. Manlius, inquit, Proconſul ex Hiſpania redierat, Cęſar, [e] litteras, ait, ad Marcellū Lepidum Proconſulem in Hiſpaniam vlteriorem mittit. Auguſtus verò totam Hiſpaniam à ſe ſub iugum miſſam, in tres provincias diviſit, Beticam Luſitaniā. & Tarraconenſem. Beticam populo Romano reliquit, in quam Pręţor mittebatur, in alias Legati. Strabo Betica, inquit, populo Romano attribuitur, ad quam Prętor mittitur, qui legatum habet, & Quæſtorem. Reliqua Hiſpania eſt Cęſaris, qui duos mittit legatos, Prætorium, & Conſularem, Prætorius Legatum habet, qui Luſitanis vicinis ius dicit. Hæc ille. Sed Tiberius Cęſar Beticam cum alijs provincijs in ſe tranſtulit, [f] & illi Proconſulem Vibium Serenum præfecit, quem poſtmodum damnavit. Tacitus, [g] Vibius, inquit, Serenus Proconſul Vlterioris Hiſpanię de vi publica damnatus, in inſulam Amorgum deportatur. Is magiſtratus vſque ad M. Antoninum continuavit, [h] poſtea Hiſpaniam Pręſides rexerunt, & [i] Severo imperante, à ſolo Męcio Probo pręſide eſt adminiſtrata. [k] Cęterum Conſtantinus ſeptem provincias, Hiſpanię fecit; Luſitaniam, Beticam, Galleciam, Carthaginenſem, Tarraconenſem, Tingitanam, & Balearem. Sextus Ruffus in ſex provincias dividit, Tarraconenſem, Carthaginenſem, Luſitaniam, Galleciam, Beticam, Transfretanam Inſulam terre Africę, ſeu Tingitaniam. Notitia addit inſulas Baleares, à Sexto Ruffo omiſſas.

a l. 2. § capta ff. de orig. iur.
b lib. 55.
c lib. 5. deca. 5.
d lib. 9. deca. 4.
e lib. 4. civilis belli.
f Tacitus in 3.
g lib. 4.
h l. 4. § 1 ff de ſi car. l. 2. ff de his, qui ſunt ſui vel alieni iur.
i l. fin. C. ſi propter public. penſitat.
K l. relegatorum 7. § interdicere, ff de interdic. & releg.

omiſſas. Itaque factæ ſunt ſeptem prouinciæ, quarum Betica, Luſitania, & Gallecia erant Conſulares, reliquæ preſidales, inter quas Ruffus etiam Galleciã ponit. Sulpitius verò Seuerus vult eam à Proconſule rectam fuiſſe, qui inquit, ſub Gratiano eſſe deſijt, vltimuſque fuit Voluentus, qui donis corruptus, Gnoſticis hęreticis fauit, poſtmodum ſolum Vicarium, & Pręſides habuit. Hoc illè id ſub Gallieno eueniſſe puto, quo imperâte Franci Hiſpaniam ſunt ingreſſi [a] poſtea verò à Diocletiano Viator [b] Hiſpanijs Vicarius eſt datus. Conſtantious titulo Comitis illi cõceſſo, modo Vicarium, modo Comitem vocat, Octauianum enim Comitem Hiſpaniarum anno ſalutis 318. creauit, [c] mox Tiberianum, quem Comitem, [d] eundemque Vicarium Hiſpaniarum appellat. [e] Huic ab eodem, non Diocletiano, vt male ſcriptum eſt, ſuffectus eſt Seuerus. [f] Sub Valentiniano Valerianus, [g] mox Artemius, [h] deinde Arcadio & Honorio impèrantibus Petronius Vicarij Hiſpaniam rexerunt. [i] Demum irruentibus in eam prouinciam Barbaris, ijdem principes, circa annum humanę ſalutis CCCXCIX. Macrobium Præfectum Pretorio Hiſpaniarum, & Proclianum Vicarium quinque prouinciarum conſtituerunt. [k]

Erant hi loco Magiſtri militū, ibi ad hoſtium vim arcendam collocati.

Betica mari Ibero ad Meridiem cingitur, à Septentrione Ana fluuio à Luſitania ſeparatur, illi Betus fluuius interfluens nomen dedit. Nunc à Cocco, quod ibi plurimum naſcitur, Granata nominatur, Domitiano imperante Bebium Maſſam, [l] mox Cæcilium claſſicum vtrunque repetundarum damnatos, Proconſules habuit. Deinde Calleſtrinum Tironenem, [m] ſub Hadriano Ignatium Taurinum, [n] ſub Pio Aelium Marcianum Iureconſultum, [o] ſub Conſtantino verò Præſidem Egnatium Fauſtinum, [p] & ſub Conſtantio Cęleſtinum. [q] Hæc poſtea Conſularis eſt facta.

Luſitania Ana & Buria fluuiis, Oceanoque clauditur, nunc Portugalliam nominant, cuius caput eſt Vliſſipone, vulgo Lisbona dicta. Hæc quoque conſularis fuit. Vltra Buriam vſque ad Neriam, promontorium, quod nunc eſt caput S. Mariæ finis terræ, tertia eſt prouincia Gallecia, nunc Gallicia vocata. cuius Metropolis eſt Flauium Brigantinum, hodie Compoſtella nuncupatum. Quidam volunt hanc olim vocatam Brachariam Auguſtam. Hæ tres prouinciæ erant Conſulares.

Tarraconenſis verò eſt vlterior, & quarta Hiſpania, cui quinta Carthaginenſis additur, quæ duos Præſides etiam Conſtantino imperante habuere, ſub quo Iulianus præſes Tarraconenſem rexit. [r]

Sexta Hiſpaniæ prouincia à Ruffo Transfretana inſula recenſetur, à Notitia Tingitana dicta. Hæc eſt inſula Gadita, ſub qua Tingus Mauritaniæ pars continebatur.

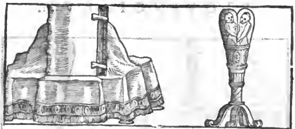
Septima Hiſpaniæ prouincia ſunt inſulæ Baleares nunc Maiorica & Minorica appellatæ, ad quas Prefectum miſſum fuiſſe [s] Liuius ſcribit. Hæ quattuor vltimę prouinciæ præſidales cum aliis tribus Conſularibus Vicario Hiſpaniarum parebant. Sed cum Vandali & Alani Hiſpanias inuaſiſſent, Arcadio Honorioque imperantibus, proprius, vt dixi Hiſpaniarum Pręfectus Macrobius, cũ Procliano Vicario eſt creatus, [t] cui cum quinque tantum prouinciæ eſſent relictæ, quinque prouinciarum Vicarius dicebatur. [u] Oroſius & Marcellinus Comes, Barbari, inquiunt, ad aratra conuerſi, diuiſis ſedibus, reſiduos Romanos, vt ſocios, & amicos fouent. Sed miſſus eo Conſtantius citeriorem Hiſpaniam recepit, vlteriorem inter ſe Barbari diuiſerunt. Vandalis, & Sueuis Gallecia, Alanis Luſitania, Turcilingis Betica, ſub diuerſis Regibus euenit, quod fuit circiter an. ſalutis CCCCXIII. Mox Honorius conſenſit, vt Vandali, & Gothi in Hiſpania habitarent. Caſſiterides inſulas, quarum nulla hic ſit mentio, ab iiſdem occupatas fuiſſe puto. Eas P. Craſſus auiditate metallorum ſubegerat. [x] Viceſimas frumenti pop. Rom. Hiſpanos tributi nomine ſoluiſſe Liuius ſcribit, M. Marcellus tributum ex Celtiberia exegit C. talentorum. [y]

Plin. lib. 33. cap. 4. recitat quoſdam tradidiſſe Aſturiam Galleciam, & Luſitaniam Vicena millia pondo ſingulis annis, ex Aurifodinis pręſtitiſſe. Excederet hęc ſumma duos milliones noſtrorum aureorũ. Strabo. lib. 3. ex Polybio narrat, argentifodinas circa nouam Charthaginem xxv. millia drachmarum per ſingulis dies Pop. Rom. exhibuiſſe. Eſſent mille aurei illius temporis ſingulis diebus. Vnde redditus, quos ex fodinis Romani ex Hiſpania percipiebant poſſunt intelligi.

a Aurelius Victor & Eutropius.
a Martyrol. 23. Octobr.
c l. 1. C. vbi Senator vel clariſſ. l. 4. C Theo. de decurion.
d l. cum ſeruum. C. de ſer. fugit.
e l. 16. ſi a ſponſo. C. de donat. ante nupt.
f l. 14. ſcriptura C. de fid. inſt. ita emendanda hac l. ex C. T. l. 2. et l. 27. data. C. de donat.
g l. 3. C. T. de ſiſi vector. vrouin.
h l. 1. C. de diſcu. l. 2. C. T. de ſabu.
i l. ult. C. quor. bonor.
K l. 3. C. de paga.
BETICA.
l Plin. epiſt. 23. lib. 9. epiſto. vlt. lib. 4.
m Plin. epiſto. 16. lib. 7.
n l. 4. in prin. ff. de ſicar.
o l. 2. ff de his, quæ ſunt ſui vel alienis iur.
LVSITANIA.
p l. vlt. C. ſi propr. pub. penſit. l. 2. C. Theo. de diſtrac. pignor.
GALLECIA.
q l. 3. C. Theo. de bon. proſcripto.
TARRACONENSIS.
CARTHAGINENSIS.
TINGITANA.
r l. 1. C. Theo. de curſu publ.
BALEARES.
s de bello Philippico.
t l. 3. C. de paga. l. 15. C. Th. eo.
u d. l. 3. & 15.
x Strabo lib. 3.
y Strabo lib. 3.

NOTITIA.

VICARIVS HISPANIAE.

Betica *Luſitania* *Gallecia*

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarij Hiſpaniarum.

Conſulares.

BETICÆ. LVSITANIÆ. GALLECIÆ.

Præſides.

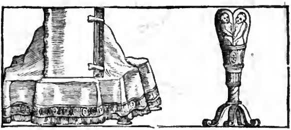
TARRACONENSIS.
Carthaginenſis.
Tingitanę.
Inſularum Balearium.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis hoc modo.
Principem de ſchola Agentum in rebus ex docenarijs.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares, & reliquum officium.

COMMENTARIVM.

INSIGNIA Vicarij Hiſpaniarum ſunt duo Principes inuicem cõplexi. Abacus alba mappa inſtratus, qui libri viridum corio tectum fulſiſſet, vt in aliis Vicariis eſt dictum. Continebat hic codex ad huius Vicarij officium ſpectantia. Trium mulierum imagines infra viſuntur, reticulo & coronis aureis caput ornatę, quod quamlibet earum regnum continere inſinuat, vaſaque aureis plena geſtant. Referunt tres prouincias Conſulares Hiſpaniarum tributum Imperatori pendentium. Inſcriptum eſt, BETICA, LVSITANIA, GALLECIA. Reliquarum quattuor pręſidalium nulla apparet imago, fortè quod tum Imperatori non parerent. In manuſcriptis codicilli magiſtratus libro mãdatorum auro tecto inhęrent, cui inſcriptę ſunt notæ, quę in alijs Vicariorum codicibus cernuntur. F.L.IN TALL.COM.ORD.PR. Mulieres ſupra tunicas pallijs indutę, capillos poſt terga ſpargũt, vt tum moris fortè fuit.

Officium habebat Principem de ſchola agentum in rebus ex Ducenariis, Cornicularium, & reliquos, ut ceteri Vicarii.

NOTITIA VICARII SEPTEM PROVINCIARVM.

Viennenſes Lugdunenſis Germania prima Germania ſecunda Belgica prima

Belgica ſecunda Alpiũ Maritimarũ Alpiũ Pœninarũ Maxima Sequanorũ Aquitanica prima

Aquitanica ſecũda Nouẽ populorum Narbonenſis prima Narbon ſecunda Lugdunen ſecunda

Lugdunenſis Senonia.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Vicarij Septem Prouinciarum.

Conſulares.

VIENENSIS.
Lugduoenſis.
Germaniæ primæ.
Germaniæ ſecundæ.
Belgicæ primæ.
Belgicæ ſecundæ.

Præſides.

Alpium Maritimarum.
Alpium Penninarum & Graiarum.
Maximæ Sequanorum.
Aquitanicæ primæ.
Aquitanicæ ſecundæ.
Nouem Populorum.
Narbonenns primę.
Narbonenſis ſecundę.
Lugdunenſis ſecundæ.
Lugdunenſis tertiæ.
Lugdunenſis Senoniæ.
Officium autem habet idem vir Spectabilis Vicarius hoc modo.
Principem de ſchola Agentum in rebus ex Ducenarijs.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares, & reliquum officium.

DE VICARIO GALLIARVM ſeu XVII. Prouinciarum, earumque Magiſtratib. Cap. LXVIII.

COMMENTARIVM.

SECVNDVS Pręfecti Galliarum Vicarius XVII. prouincias, in quot Gallia ſcindebatur, regebat. Gallia à Pyreneis montibus vſque ad Rhenum fluuium extenditur, & noſtris Alpibus Oceanoque clauditur. Galliam Cæſar in tres partes diuiſit. Aquitaniam, Lugdunenſem, & Belgicam. Auguſtus in quatuor his addita Narbonenſi, quę diu Proconſulem habuit, vt auctor eſt Tacitus, [a] qui T. Iunium Proconſulatu Galliam Narbonenſem ſeuerè, integrè rexiſſe ſcribit, & Capitolinus de maximo Auguſto loquens, ita ſcribit. Inde Proconſulatum Bitiniæ egit, ac deinceps Græciæ, ac tertio Narbonæ: Conſtantinus verò Galliam in XVII. regiones partitus eſt. Hęc diuiſio noſtræ Notitię tempore obſeruabatur, quę in

a lib. 17.

tam hic quàm in indice ſemper VII. prouincias pro Gallijs nominat, vt tunc vocari videbantur, & ſi re eſſent XVII. Nam Lugdunenſibus, Germanijs, Belgicis, Alpibus, Aquitanijs, tum Nouempopulana, & Narbonenſibus, quibus Viennēſis adſcribebatur, pro vnis poſitis, ad numerum VII. prouinciarum rediguntur. Quædam etiam ad Agricolaum PP. Galliarum FL. Conſtantini Conſtitutio, qui Honorio imperatore, ibi tyranidem exercebat, Arelate, vbi ipſe reſidebat, VII. Galliarum Præfectos quotannis conuenire iuſſit. Verùm Sextus Ruffus XVIII. prouincias fecit. Alpes maritimas, Aquitaniam, Ambianenſem, Viennenſem, Narbonenſem, Nouempopulanam, Aquitanias duas, primam & ſecundam, Alpes Graias. Maximam Sequanorum, Germanias duas, primam & ſecūdam, Lugdunenſes duas, & Belgicas duas, & his addidit Britaonias duas, primam & ſecundā. Notitia in XVII. diuidit, ſcilicet Viennēſem, Lugdunenſem primam, Germaniā primam & ſecunda, Belgicas duas: Alpes maritimas, Penninas, Maximam Sequanorum, Aquitaniasq; duas, Nouem populos, Narbonēſem primam & ſecundam, alias Lugdunenſes duas, & quartam Senoniam. Ex his Viennenſis, & Lugdunēſis prima, duæq; Germaniæ, & duæ Belgicę ſunt Conſulares, aliæ Præſidales. Viennenſis in Prouincia apud Allobroges inter fluuios Hiſaram & Rhodanum ſita eſt, cuius caput eſt Vienna, nunc Delphinatus vocatur. Eius vrbes XIIII. Itinerarium recenſet: Metropolim Viennenſium, Gennauenſium, Gratianopolitanorum, Albenſium Ciuitatem ſeu Viuario. Decenſium, Valentinorum, Auenicorum, Arelatenſium, Carpentoracenſis, Maſſilienſium, Ricariinorum, Vaſionentium, Arauſinorum, Cabellicorum. VIENNENSIS

Vniuerſa Lugdunenſis a Lugduno metropoli eſt appellata: ad Occaſum Ligeri fluuio, vel vt alij volunt, Garumna diuiditur, ab Ortu Sequana à Germania ſuperiore ſeparatur: ad Meridiem Tiſara fluuio à Narbonenſi: ad Septentrionem Oceanum Britannicum habet. Hadriano imperatore, huic Vitraſius Pollio pręfuit, [b] qui M. Antoninum Grammaticam docuit, & Coſ. iterum vrbem Pręfectus rexit. Cum verò Conſtantinus plures Lugdunenſes feciſſet, prima Præſidem habuit, inter alios Antoninum Marcellinum: [c] Sed poſtea Conſularis eſt facta. Ab Ortu Iura monte, ab alijs partibus Gebeno & Arari fluuio cingitur, vbi Præfectus Araricæ claſſis degebat. Ciuitates V. habebat, inquit Itinerarium Lugdunum metropolim, Ciuitatem Eduorum, Lingonum, Caſtrum Cabillonenſe, & Maticonenſe. LVGDVNENSIS.

b l. Spadonē 15. eo ſi. alias incerpit ſi quis. ff. de excuſa. tuto.

LVGDVNEN. 1 anno ſalu. 310.

c l. 1. C. Th. ſine cenſu vel reliq.

Germania antiquitus duplex fuit, Aemilius Macer, [d] ſi eadem inquit, prouincia poſtea diuiſa ſub duob. Pręſidibus conſtituta eſt, velut Germania Myſia, ex altera ortus, in altera adſidebit: Hęc ille. Domitiano imperatore L. Antonius ſuperiorem Germaniā adminiſtrabat, Tranquillus, [e] bellum ciuile, inquit, motum a L. Antonio ſuperioris Germanię Pręſide confecit abſens felicitate mira. Denum Conſularis fuit. Altera Germania ſuperior ſeu prima ſuper Rhenum ſita, vbi eſt Maguntia, à Meridie habet Burgundos, & montem Iuram, ab Ortu Rhenum; ab Occaſu Lugdunenſes Senones. Ciuitates quattuor continet, vt refert Itinerarium. Metropolim Ciuitatem Magūtiacēſium, quos Dux cum valido præſidio tuebatur.

d in l 3 ff de officio aſſeſſo.

GERMANIA.

e in Domitiano. cap. 6.

Germania I.

Argentoratenſium, in quorum tractu Comes rei militaris caſtrametabatur, Nemetum, id eſt, Spiram, Vangionenſium; id eſt, VVormacienſium. Hic Conſularis Germaniæ primę ab Eumene Rhetore in Panegyrico vocatur perfectiſſimus.

Inferior ſeu ſecunda Germania, vbi eſt Agrippina, inter Moſam & Rhenum, ad Germanicum Oceanum porrigitur. Duas tantum eius vrbes Itinerarium ponit. Metropolim Agrippinenſem, id eſt, Coloniam, & Tungrorum Ciuitatem. Inter Moſam verò & Sequanam eſt Belgica, & ipſa Conſularis, quę à flumine Fibudo diuiditur, & Belgica prima dicitur: Ciuitates quattuor continet, inquit Itinerarium: Metropolim Treuerorum Ciuitatem, Mediomatrico-

Germania II.

Belgica I.

matricorum, ideſt Metis, Leucorum, ideſt Tullo, & Veredunenſem.

Belgica II.

Belgica ſecunda ſine inferior, vbi nunc eſt Flandriæ pars ad Oceanum pertinens, & tranſitus ad Britanniã & Remos XII. ciuitates continet, ſecundum Itinerarium. Metropolim ciuitatem Remorum. Sueſſianum, Catalaunorum, Veromanduorum, Atrebatũ Cameracenſium, Turnacenſium, Siluanectum, Bellouacorum, Ambianenſium, Morinum, ideſt Ponticum Bonnonienſium. Hic Dux cum tribus præſidijs caſtrametabatur. Hæ ſunt ſex Galliarum prouinciæ Cõſulares, reliquæ verò Præſidales ſunt XI. inter quas eſt Lugdunenſis ſecunda, tertia, & quarta, à quibus auſpicabimur, ne contiguæ & eiuſdem nominis prouinciæ longius quærantur.

Lugdunẽſis II.

Secunda Lugdunenſis Præſidalis vergit ad Oceanum Britannicum, vbi eſt Rotomagus metropolis in Normandia, habet ciuitates VII. inquit Itinerarium, Rotomagum metropolim, Botocaſtrum, Abricantũ, vnde Abricanti milites, Ebroicorum, Salarum, ideſt Saiorum, Loxnuiorum, Conſtantiani, vnde Conſtantiaci milites.

Lugdunenſis III.

Tertia Lugdunenſis verſus Occidentem, vbi eſt Turonus in Britannia, inter Argenatn & Ligerim fluuios, Præſidalis. IX. continebat ciuitates ſecundum Itinerarium: Metropolim ciuitatem Turonum, Cenomanorum, Redonum, Andecauorum, Namnetum, Coriſopium, Cianctium, ideſt Venetum, Oſiſmorum, vnde Oſiſmij milites, Diablintum.

Lugdunenſis IIII.

Vltra Gemenum eſt Lugdunenſis IIII. ſeu Senonia, inter Sequanã & Ligerim, vbi nũc eſt Lutetia & morabatur Præfectus claſſis Anderetianorum, quæ ſtationem habebat Pariſijs. Huius prouinciæ caput erat Senis, & ſeptem gabebat ciuitates ſecundum Itinerarium: Metropolim Ciuitatem Senonum, Carnotum, Altiſiodorum, Tricaſſium, Aurelianorum, Pariſiorum, Meldunorum.

Alpes maritimę.

Alpes Maritimæ, vbi eſt mons Adula, inter Genuenſes, & Prouinciam, & ipſæ Præſidem habebant.

Alpes Liguſticæ.

Alpes verò Liguſticæ dicuntur prope Niciam, & Villam francam. Harum apud Itinerarium VIII. ſunt vrbes. Metropolis ciuitas Ebreduno, Dinienſium, ideſt Dina, Rigomagenſium, Sollinienſium. Sanicienſium, ideſt Saniciſio, Glanatenoa. Cemelenenſium, Venſicienſium, ideſt Ventio.

Alpes Penninæ, & Graiæ.

Poſt has ſunt Alpes Penninę & Graiæ vltra montes Cotios ſeu montem Ciniſium, vbi ſunt Allobroges, ſiue Sabaudi, & Tarantaſia, ac pars Heluetiorũ. Itinerarium duas harum ciuitates ponit. Metropolim Centronium, ideſt Tarantaſium, & Valenſium, ideſt Octodorum, quibus Preſes ius dicebat.

Maxima ſequanorum.

Sexta Pręſidalis eſt Maxima Sequanorum, in qua ex Veſontienſis. Hæc & Maxima Cęſarieñſis in Britãnia a Clemente Maximo tyranno ſunt denominatæ quemadmodum Arcadia in Aegypto ab Arcadio & Valeria a filia Diocletiani. Fuit Maximus genere Hiſpanus, & Theodoſij Magni commolito, qui copiarũ Comes in Britannia an. ſalut. 383. Auguſtus eſt appellatus, in Galliaſque irrũpens per Andragathium Gratianum A. interfecit, ac conſors Imperij cum Valentiniano, II. & Theodoſio factus, per quinquennium imperauit. Sed cum rupto fœdere Hiſpanias, & Africam inuaſiſſet, in Italiam quoque irruit, inde in Pannoniam traijciens a Theodoſio profligatus, & occiſus eſt.[a] Cum diu igitur in Britannia, & Gallis, Maximus imperaſſet, duas vtrobique prouincias à ſe Maximas appellauit. Maximę Sequanorum Sext. Ruffus meminit, qui à C. Iulio Cæſare latius extenduntur. Hi ſunt Burgundi, quorum caput eſt Viſontium vulgo Biſanzonum dictum. Habent a Meridie Araritim: ab ortu Heluetios, ab occaſu Lugdunenſes, a Septentrione Germaniam ſuperiorem, & montem Iuram. IX. oppida ſecundum Itinerarium continet. Metropolim Viſontienſem, ciuitatem Equeſtrum, ideſt Neuiduno, Eluntiorum ideſt Auenticum, Noidenolex Auenticum, Baſilienſium, ideſt Baſileam, Caſtrũ Vindoniſe, Ebrodunenſe, Argentarienſe, Rauracinſe,

a auctores Diac. Proſper Paulus Diaconus, Sulpitius, Seuerus, et alij.

ideſt portum Abucinc. Hic limitc Romani Imperij poſito Dux cum militibus excubabat.

Armoricum.

Aquitania & ipſa præſidalis, olim auctore Plinio, Aremorica nuncupabatur, ab Occidente cingitur Oceano, à ſeptentrione & Oriente Ligeri flumio, vbi à Lugdunenſibus ſeparatur, à Meridie Pyrenęo, & Gallia Narbonenſi. Sed ipſa quoque in duas regiones diuiditur, & in primam, & ſecundam Aquitaniã: Quæ inter Garumnam & Pyrenæos montes clauditur, Aquitania prima vocatur, in qua eſt Bituricum.

Aquitania I.

VIII. ciuitates apud Itinerarium habet. Metropolim Bituricum alias Beturicum, Aruernorum, Rotenorum, Abigenſium, Cadorcorum, Lemauicum, Gabalum, Vellauorum. Imperante Anthemio in Aquitania prima, ſolum Aruernum, ſub Imperio Romano retinebatur. Sidonius,[b] De urbibus, inquit, Aquitanię I. ſolum oppidum Aruernum Romanus reliquum partibus bellum fecit. Eius Epiſcopus erat Sidonius Apollinaris, qui[c] deplorat Euaricem Regem Gotorum plurimas occupaſſe ciuitates, quæ deſolatis eccleſijs paſtore carebant.

b epiſto. 3 lib. 7.

c in ſeq. epiſtol.

Aquitania 2.

Inter Ligerim verò & Garumnam eſt ſecunda Aquitania, nunc Guaſconia dicta, & ipſa Præſidalis, in qua eſt Burdegala, & VI. ciuitates continet, Burdegalenſium, Agennenſium, Ecoliſnenſium, Santonum, Pictauorum, Petrogoriorũ. Tota Aquitania eſt antequam diuideretur à Præſidibus regebatur.[d] Hic Armoricano, & Neruicano limitibus Dux præerat.

d l. milites. 12. ff. de cuſt reor.

Nouempopuli ſunt propè Aquitaniam, aut in Aquitania, vbi degunt Auſcij, Marcellinus:[e] Nouem, ait populos Auſci commendant, & Olaræ: D. Hieronymus,[f] Aquitaniæ, inquit, Nouemque populorum Lugdunenſis, & Narbonenſis prouincię pręter paucas vrbes populata ſunt cuncta. Regio eſt, vbi ſunt Vibiſci, Vaſates, Meduli, Boij, Auſcij, Conueni, Conſuatani, Bigerriones, Terbelli, qui nouem ſunt populi in tertia Aquitania. Itinerarium XII. eius vrbes recenſet. Metropolim Auſciorum, Aquenſium, Lactoracium, Conuenorum, Conſarantanorum, Boatũ quod eſt Bot, Beranenſium, ideſt Benainas, Aturenſium, Vaſaticam, Tarſaubicam, Tralugorram, Eloronenſium, Elloſaticum. ſed quędam ex his oppida poſtea ſunt adiecta. IX. enim tantum populi erant.

e lib. 15. ad fin. vbi Galliæ prouincias deſcribit.

f in 11. epiſtola ad Ageruchiã

Nouempopuli.

Aquitania III.

Narbonenſis I.

Duæ quoque Narbonenſes fuere pręſidales: prior quæ à Varo flumine incipiens vſque ad Rhodanum ab ortu in occaſum, Meridie verſus mare Gallicum extẽditur: Huic Itinerarium XIII. ciuitatis attribuit. Metrop. Narbonenſium, Toloſatium, ideſt Toloſam Beterrenſium, Agatenſium, Nemauſenſium, Magalonenſium, Luruenſium, ideſt Lutauam caſtrum, Vcetienſe. Narbonenſis Gallia prius Braccata,[g] à Braccis dicta, in prouinciæ verò formam à Q. Fabio redacta, & deducta Narbonẽ colonia Narbonenſis eſt vocata[h] cętera Gallia trãs alpes comata eſt appellata.[i]

g Plin. lib. 3. c. 4.

h Patercul. & Eutrop.

i Plin. lib. 4. c. 17.

Narbonẽſis II.

Secunda vſque ad Pyrenęos montes, & Gemenum montem extenditur, á quo ad Septentrionem cingitur, & Toloſam complectitur, mare Gallicum ad Meridiem habet. Hæc Alexandro imperante a Iuliano Proconſule adminiſtrabatur,[k] poſtea pręſidalis eſt facta Hanc vltimam Galliarum prouincia Roma. Imperium amiſit, quã primam Q. Fabius prouinciã fecerat. Geruandus a Valentiniano illi pręfectus vſq; ad Anthemij Auguſti tẽpora defendit donec tyrãnus effectus, & prælio fuſus in exilium actus eſt. Fuit is annus ſalutis 468.[l] Bilimit Viſigotus ei ſuffectus dũ Anthemio opẽ laturus venit, a Rimicero eſt occiſus. Itinerarium huic VII. ciuitates adſcribit. Metrop. Aquẽſium, ciuitatẽ Abtẽſiũ, Reicorũ, i. Reias Forοiulienſium, Appẽcenſium, Segeſterorũ. Annpolitanã. Oẽs verò Galliarum ciuitates ab Itinerario numerantur CXXVI. quibus fortè plures eo tẽpe nõ reperiebãtur.

K l. Gracchus 4. C. ad l. Iul. de adult.

l Blon. lib. 2. decad prima.

Hæ prouinciæ numero XVII. Vicario Galliarum parebant: & ſi in Notitia mendosè ſcriptum eſt, VII. prouinciarum pro XVII. Hæc erant ante Notitiam, anno enim ſalutis CCCCVIII. Vãdali & Alani Rheno traiecto intrarunt Gallias, & ſexennio poſt exacto Gothi ſub Rege Ataulpho, quibus Honorius

Aqui-

Digitized by Google

Aquitaniam conceſſit:[a] Hos ſecuti ſunt Burgundiones, demum Franci, quorum Dux Feramundus primus ſe Franciæ Regem appellauit, anno CCCCXX. Tandé Clodoueus Syagrio Aegidij filio P.P. occiſo, Imperij Romani milites, & magiſtratus, é Gallijs penitus expulit, quibus ſubactis, quadringenties ſextertium C. Iulius Cęſar impoſuerat, inquit Eutropius: Tantum ab Auguſto Pop. Rom. legerum fuiſſe Tranquillus ſcribit, Dion interpretatur fuiſſe CCCC. millia aureorum. Sed hęc ſumma poſtmodum eſt aucta. Cum verò tractaretur de imponendo ſuperindicto Gallis, Florentius P.P. Iuliano imponendi oneris auctori reſtitit, factumque eſt, inquit Marcellinus,[b] vt præter ſolita nemo Gallis exprimere conaretur.

[a] auctore D. Proſpero.

[b] lib. 17.

Inſignia Vicarij Galliarum erant, vt aliorum, aureę Principum effigies: Abacus albo tapeto inſtratus, qui rubro corio tectum librum ſuſtinet. Infra ſunt XVII. mulierum effigies, reticula, coronaſque in capite, & vaſa aureis referta geſtantes, quę memoratas prouincias referunt. Ex his Germania ſecunda, & Lugdunenſis tertia ſunt velatę, ſola Aquitania ſecũda togam gerit. In manuſcriptis liber auro tectus notis inſcriptus eſt, quemadmodum in Vicario Hiſpaniarum, & alijs eſt dictum, codicillique magiſtratus libro adhęrent. Mulieres omnes pallijs ſupra tunicas aut praſinis, aut cęruleis ſunt indutę. Hic Vicarius, & ipſe ſpectabilis, officiumque habebat, quemadmodum, & alij Vicarij.

NOTITIA.

VICARII BRITANNIARVM,

EORVMQVE INSIGNIA.

NOTI-

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis, Vicarij Britanniarum.

Conſulares.

MAXIMÆ Cæſarienſis.
Valentię.

Præſides,

Britanniæ primę.
Britanniæ ſecundæ.
Flauiæ Cæſarienſis.

Officium autem habet idem vir ſpectabilis Vicarius hoc modo.
Principum de ſchola Agētum in rebus ex Ducenariis.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Curam Epiſtolarum.
Adiutorem.
Subadiuuas.
Exceptores.
Singulares & reliquos officiales.

DE VICARIO BRITANNIAE, & eius Magiſtratibus. Cap. LXIX.

COMMENTARIVM.

SVPEREST Vicarius Britanniæ inſulę, quę à Notitia repræſentatur oblonga, & forma velut triangulari, lateribus inæqualibus, ac tribus erecta promontorijs, Cantio Helęno, & Orcha, & ob id in tria regna ſecundum tres annulos olim fuit diuiſa. Primus eam C. Iulius Cæſar ingreſſus; poſteris oſtendiſſe potius, quam tradidiſſe dicitur. Claudius Cęſar proximam continenti partem Imperio ſubiecit, quam Conſularium primus A. Plancius adminiſtrauit.[a] Tacitus [b] eandem ſub Vitellio Conſularem habuiſſe ſcribit, loquens enim de Britannia, quies, inquit, prouincię, quanquam remoto Conſulari manſit; & in Agricola, Breui deinde, Britannia Conſularem Petilium cerealem accepit; poſtea Præſides eam texerunt vt ſub Alexandro, Virius Lupus,[c] Hadrianus illius inſulæ partem, quæ nunc Scotia dicitur, muro exclusit, auctor poſt Dionem & Euſebiū Spartianus, Murum, inquit, per octoginta millia paſſuum primus duxit, qui Romanos Barbaroſque diuideret, neque enim Caledonia ſeu Scotia Romanis parebat. Hunc murum vetuſtate collapſum Seuerus reſtituit. Idem Spartianus, Britanniam, inquit, maximum eius Imperij decus, muro per tranſuerſam inſulam deducto, ad finem Oceani muniuit: vnde et Britannici nomen accepit: Hęc ille. Hoc fuit vallum ex ceſpitibus extructum non muris: Beda, [d] Seuerus, ait, genere Afer, Tripolitanus receptam partem inſulę, à cęteris indomitis gentibus, non muro, ut quidam exiſtimant, ſed vallo diſtinguendam putauit. Murus enim de lapidibus: Vallum verò, quo ad repellandam vim hoſtium caſtra muniuntur, fit de ceſpitibus quibus circumciſis, è terra velut murus extruitur altus ſuper terrā, ita vt ante fiat foſſa, de qua leuati ſunt ceſpites, ſupra quam ſudos de lignis fortiſſimis pręfiguntur. Itaque Seuerus magnam foſſam firmiſſimumque vallum, crebris inſuper turribus cōmunitum, à mari ad mare duxit; Hæc ille. Conſtantinus verò Magnus, quinque eius prouincias feciſſe dicitur; Eam, quæ poſtea Maxima Cæſarienſis eſt dicta, Valentiam, Britanniā primam, Britanniam ſecundam quæ antea fuerant, & Flauiam Cęſarienſem, à ſe qui Flauius Conſtantinus vocatus, appellatam; prima verò dicitur, vel quod prius ſubiecta, aut prima venientibus ex Gallijs occurrat, Sext. Ruffus, In Britannia, inquit, eſt Maxima Cæſarienſis, Britannia prima, Britannia ſecunda: ea olim Caledonia, nunc Scotia dicitur, & à reliqua Britannia ſeu Anglia, arduis montibus; & duobus Euripis maris eſt diuiſa. Alij [e] Britanniam minorem appellant quam Sext. Ruffus Britanniam II. vocat. ſed verius eſt Britanniam minorem Hiberniam eſſe, vt Ptolemæus in ſecundo operis magni nominat, Præter I. & II. Britanniā Tertia pars verſus Hyberniam Vicalia vocatur, vbi eſt Helenum promontorium, ab Helena Conſtantini matre nuncupatum, ibi olim Brigantes populi fuere. Sabrina fluuio à reliquis Anglis ab Ortu diuiditur, & quaſi peninſula Oceano circundatur: Hanc eſſe arbitror quam Notitia Valentiam appellat. Theodoſius dum Britannias corrigeret in honore Valentis Principis ita hanc prouinciam nominaſſe videtur Marcellinus lib. 28. recuperatam, inquit, prouinciam quæ in ditiones conceſſerat hoſtium, Theodoſius ita reddiderat ſtatui priſtino; vt rectorem haberet legitimum, ut Valētia deinde vocaretur arbitrio Principis.

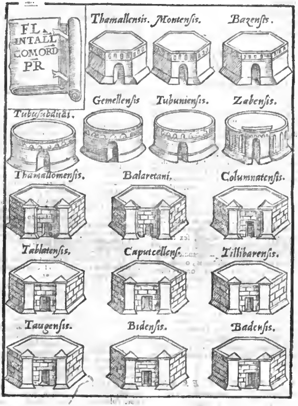
Quarta pars Cornubia dicitur, & eſt velut Cherſoneſus, brachium in mare extendens, cornuque formam habet, quæ in vndas protenſa latius excurrit. Hanc eſſe arbitror, quæ Flauia Cæſarienſis à Notitia nuncupatur.

Quinta circa Humbrum fluuium Gallias ſpectat, vbi eſt Condiuum, quam Maximam Cęſarienſem vocari puto. Hęc à Clemente Maximo, qui in Britannia Comes Auguſtus eſt appellatus, nomen habuit ſicut & Maxima Sequanorum in Gallijs, vt ſupra eſt dictum. His quinque prouinciis ſub Vicario Britanniarum, totidem præerant Rectores, duo Conſulares, & tres Pręſides. Conſulares prouinciæ erant, Maxima Cæſarienſis, & Valentia ſeu Vueſtphalia. Præſidales Britania I. Britannia II. quæ eſt pars Scotiæ, & Flauia Cęſarienſis, quam puto eſſe Cornubiam. Sub Cōſtantino Pacatianus, forte primus, Vicarius Britanniarum fuit. [f] ſub Conſtantio Martinus, qui caſu ſe ipſe interfecit. [g] Imperante Valentiniano, Ciuilem Britannię Vicarium, & Dulcitium ſcientia rei militaris inſignem, Ducem fuiſſe Marcellinus ſcribit.[h] Officium habebat Principem de ſchola agentium in rebus, ex Ducenarijs, Cornicularium, Numerarios duos, Commentarienſem, Ab actis. Curam epiſtolarum, Adiutorē, Subadiuuas, Exceptores, Singulares & reliquos officiales. Inſignia verò pręfert librum clauſum, & viridi corio tectum: Manuſcripti cum codicillis eius tegumentum oſtendunt, notas dorſo inſcriptas habet, vt Comites & Duces, quibus in exēplari impreſſo alij carent Vicarii, nullos Principum vultus, nec mulierū imagines, vt alii vicarii pręſen, ſed quinque oppidorum typis prouincias ſibi commiſſas indicat, his inſcriptum eſt, MAXIMA CAESARIENSIS. VALENTIA, BRITANNIA PRIMA, BRITANNIA SECVNDA, FLAVIA CAESARIENSIS. Inſulam duo Comites, & vnus Dux à Barbaris tuebantur. Hi ſunt ſpectabiles ciuiles Magiſtratus in Roma. Occidentalis Imperii prouincias miſſi: Nunc reliquos ſpectabiles, qui in Imperij limitibus excubabant, ordine referemus.

a Tacit. li. 13. et in Agricola.
b lib. 17.
c l. 2. § prius, ff. de uulg.
d li. eccleſiaſtic. hiſtor gent. Anglor. 1. cap.
e Volaterranus ex Ptolemao, & Sex. Ruffo.
f l. s. C. T. de extraord.
g Marcell. li. 14
h lib. 17.

NOTI-

NOTITIA
COMES AFRICAE
AC EIVS INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitus Africæ Limitanei.

PRæpositvs Limitis Thamallenſis.
Præpoſitus Limitis Montenſis in caſtris Lepticanis.
Præpoſitus Limitis Bazenſis.
Præpoſitus Limitis Gemellenſis.
Præpoſitus Limitis Tubunienſis.
Præpoſitus Limitis Zabenſis.
Præpoſitus Limitis Tubuſubditani.
Præpoſitus Limitis Thamallomenſis.
Præpoſitus Limitis Balaretani.
Præpoſitus Limitis Columnatenſis.
Prępoſitus Limitis Tablatenſis.
Prępoſitus Limitis Caput cellenſis.
Præpoſitus Limitis ſecundanorum in Caſtris Tillibarenſibus.
Præpoſitus Limitis Taugenſis.
Præpoſitus Limitis Bidenſis.
Præpoſitus Limitis Badenſis.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Comes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri militum præſentalium

ſentalium uno anno à parte peditum, alio anno à parte equitum.
Cornicularium.
Adiutorem.
Commentarienſem ex officio Magiſtri militũ præſentalium alternis annis.
Numerarios duos ex utriuſque officijs Magiſtri militum præſentalium, ſingulos.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE COMITE AFRICAE. Cap. LXX.

COMMENTARIVM.

QVEMADMODVM in Oriente, ita hic quoque Ducibus Comites præponuntur, qui octo fuere, Italiæ, Africę, Tingitanæ, Tractus Argentoratenſis, Britanniarum, Littoris Saxonici per Britanniam, Illyrici & Hiſpaniarum. Sed his duabus prouincijs a Barbaris occupatis, ſex tantum Comites permanſere. Aliorum nomina duntaxat, non inſignia, nec officium a Notitia repræſentantur: nec illorum quicquam aliud, apparet, præter quorũdam militum numeros, qui apud eos eſſe conſueuerant. Vandali enim, & Alani, ſub Honorio Hiſpanias, circa annum ſalutis CCCCIX. inuaſerant. [a] deinde Theodoſio iuniore, Valentinianoque III. imperantibus, Attila Illyricum occupauerat, ut Paulus Diaconus, [b] & D. Proſper tradunt. Itaque duabus his prouinciis Imperio Romano ablatis, ſex tantum aliarum regionum relicti ſuot Comites, inter quos primum Italiæ Comitem Notitia in indice nominat, poſtmodum in ipſis explicandis, omiſſo eius officio ſolo, inſignia inter ultimos Comités oſtendit. Primuſque inter limitaneos Comes Africæ recenſetur cum XVI. Præpoſitis, ita uocabantur, qui ſingulis munitionibus aut caſtris præerant, ut Diocletianus ad Pompeianum Francum P. Præt. ſignificat. [c] Non putauimus, inquit, Viatorem Præpoſitum ab excubiis limitis reuocandum. Caſtri Præfectum Præpoſitum nominat, ut & Theodoſius ad Saluſtium Quæſtorem. [d] Valentinianus ad Seuerum Magiſtrum militum. [e] ſcribens, & Leo, A. ad Ioannem Magiſtrum, [f] quod latius in Oriente eſt demonſtratum.

a Poſſidonius in vita D. Aug.
b lib. 7. cap. 40.
c in l. quamuis. 19. C. de aduit.
d in l. 1. C. de off. Quæſtor.
e l. 1. C. de diuer. offic.
f in l. viros. 8. C. eo tit.

IN OCCIDENTE ERANT Præſidia CCLXIX. cum totidem Præpoſitis ſeu Præfectis hoc modo.

In Africa.	*XVI.*
Tingitana	*VIII.*
Litore Saxonico per Britanniam	*IX.*
Italia	*XVI.*
Argentorato	*I.*
Mauritania	*VIII.*
Tripolitana	*XIIII.*
Pannonijs	*XXVI.*
Valeria	*XXXV.*
Pannonia I.	*XXVII.*
Retio	*XIX.*
Sequanico	*I.*
Armorica	*X.*
Belgica II.	*III.*
Britannia	*XXXVII.*
Maguntiarenſi	*XI.*
Galijs, & Belgica I.	*XXI.*
Hiſpanijs.	*VI.*

INSIGNIA geſtabat Comes Africæ, librum, quemadmodum alij Comites, cũ iiſdem notis libri dorſo inſcriptis, ac Magiſtratus codicillis. Præterea XVI. munitiones, quę exceptis quattuor rotundis, formam exagonam oſtendunt. Porro duabus turribus hic inde muniuntur: in manuſcriptis alia forma repræſentantur. Spectabilis appellabatur hic Comes.

Ita verò officium habebat, Principem ex officio Magiſtri militum præſentaliũ, vno anno à parte peditum, altero à parte equitum. In manuſcriptis legitur, ex officiis Magiſtrorum, & rectius. Item Cornicularium, Adiutorem, qui loco Cornicularii pleriſque Ducibus erat, Commentarienſem ex officio Magiſtrorum militum præſentalium, ita legendum ex manuſcriptis, alternis annis, id eſt uno ab eo qui eſt peditum, altero ab eo qui eſt equitum. Numerarios duos, ex vtriſque officiis Magiſtri militum præſentalium ſingulos id eſt unum illorum a ſingulo officio extrahebat. In manuſcriptis pro Magiſtri legitur Magiſtrorum, Item Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, ſingulares & cæteros officiales, qui ſupra ſunt declarati. Sexdecim præſidiorum Præpoſitis imperabat, qui quot numeris præeſſent, ſciri non poteſt: ſed dãdo CCC. pedites cuiq; limiti, fuiſſent 4800. iiſdem 50. equites tribuendo efficerent 800. A Magiſtro uerò peditum præſentali accipiebat auxilium vnum, Legiones Palatinas tres, Comitatenſes VII. Pſeudocomitatenſem unum. Item à Magiſtro equitum præſentali Vexillationes Comitatẽſes 19. ſed ipſum ut cæteros Comites alias copias habuiſſe credendum eſt. Nunc XVI. eius Præpoſitos explicabimus, quorum primus erat. *Præſidia 16.* *Pedites 4800.* *Equites 800.*

PRAEPOSITVS limitis Thamallenſis à Thamalla oppido, forte legendum Thamiſſenſis, qui nõ longe abeſt à ſequenti limite. In itinerario legitur. Turre Tamalleni, ubi erat manſio. Infra alius limes Thamallomenſis, ſimile nomen habet.

2 MONTENSIS in caſtris Leptitanis, erãt in propria Africæ regione, vbi erat Carthago, & Leptis montana, ſeu parua: ſed credo ſignificari limitem, à monte, quem occupabat, Montenſem appellatum, quem ſcheda Volſeri Montem uocat. Præter hæc alia erant caſtra Leptitana, quæ ſub Duce Tripolitanæ à Fortenſibus defendebantur prope Leptim magnam in Tripolitana eundo ad aras Phileniorum, de quibus infra. Forte hæc ſunt, quę in ſchẽda poſteriore Volſeri caſtra alio non adiecto uocantur.

3 BAZENSIS limitis in Mamarica ubi eſt Baziũ promontorium, & Bazenum oppidum.

4 GEMELLENSIS limitis Præpoſitus Gemellis degebat, quod oppidũ nomen dedit limiti, vbi quoque manſio erat curſus publici. Itinerariũ Lemelenſe caſtellum appellat. Martyrolog. [g] In Africa, inquit, in caſtello Lemelenſe S. Martyrũ Primi, & Donati diaconorũ, qui cum altare in eccleſia tuerentur à Donatiſtis occiſi ſunt, ſed credo legendum Gemellenſe. Erat Gemelle vrbs Africæ propriæ, inquit D. Auguſtinus. *g 8. Id. Febr.*

5 TVBVNENSIS ab oppido Tubanis Africę propriæ, de quo etiam D. Auguſt.

6 ZABENSIS Herodotus in Melpomene ad finẽ. Zabeces in Africa inter Maxyes & Zygantes ponit, vnde legendum eſſet Zabecenſis.

7 TVBVSVBDITANI limitis, Tubuſuptũ, appellat Sitifenſis Mauritaniæ oppidum Marcellinus, [h] loquens *h lib. 19.*

loquens de Theodoſio, ad Tubuſuptum, inquit, progreſſus oppidum, Ferrato contiguum mõti. In Mauritania Cæſarienſi collocat Ptolemæus. Eius meminit & Plinius. inde limes nomen habuit.

8 THAMALLOMENSIS, a Thamallomo oppido in Africa propria. Itinerarium Themellamum appellat, quod eſt diuerſum à Thamalla, de qua ſupra. vetus codex habet, Thamallonenſis.

9 BALARETANI, ab oppido Balareto in Africa propria.

10 COLVMNATENSIS, à columnato oppido. Hic limes & ſequens, longius ſe extendentes, duos habebant Præpoſitos. Hunc ſcilicet, & alium ſub Duce Mauritaniæ Cæſarienſis, qui forte ad eundem locum caſtra iungebant.

11 TABLATENSIS, à Tablata oppido. Tablata legit Itinerariũ, vbi manſio curſus publici fuit. Thaſbalum D. Cyprianus, & Auguſtinus appellant. Africæ propriæ vrbis fuit.

12 CAPVT CELLENSIS, alias Celamenſis. Cęlama Ptolemæo eſt oppidum Africæ. Itinerarium Celaſuicum nominat, & caput Cillanum Mauritaniæ Cæſarienſis oppidum, vnde limes nomen habet.

13 SECVNDANORVM in caſtris Tillibarenſibus à loco ita vocatis. Tillaburum oppidum Africæ propriç Itinerarium ponit, vnde caſtra nomen habent. Sub Duce Tripolitanç, alius prępoſitus limitem Tillibarenſem tuebatur. Equites Secundani Italicani ſupra inter numeros Africç a Notitia recenſentur: Secundanos populos in Gallia Plinius locat. Italicani equites in ſecundis oppido Paononię II. infra ſub eius Duce ponuntur, vnde hi deriuati videntur. Vetus codex legit, ſecundum forum.

14 TAVGENSIS, a Tauga vrbe hic limes deducitur.

15 BIDENSIS, Bidil municipiũ Itinerariũ in Mauritania Cęſariẽſi ponit, vnde Bidilẽſis limes eſſet vocãdus: quod eſſet lõgior hic limes aliũ ſub Duce Mauritaniæ Prępoſitũ habuit Videſem vocatũ, pro Bidẽſem.

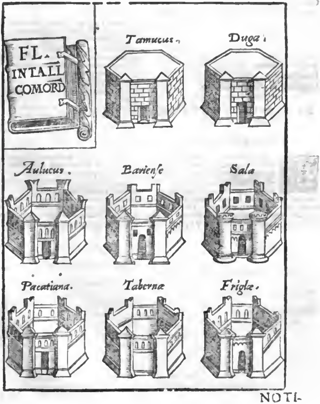
16 BADENSIS, à Bada Mauritanię Cęſariẽſis oppido de quo apud D. Cyprianũ,[a] caput Bada Procopius vocat. Multa ex prefatis nominib. vel noua ſunt, vel poſtea mutata. Hic limites, nõ oppida nuntiantur vbi hi numeri degebant, quod ſecus in aliis Comitib. & Ducib. eſt actũ, forte quia in caſtris hi ſtatiua habebãt.

[a] *in Concilio Carthaginenſi.*

BIBLIOT. NAZ. NAPOLI

NOTITIA.

COMES TINGITANIAE EIVSQVE INSIGNIA.

Digitized by Google

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis Tingitanæ limitanei.

PRÆFECTVS Alæ Herculeæ Tamuco.
Tribunus cohortis ſecundæ Hiſpanorum Duga.
Tribunus cohortis primæ Herculeæ Auluco.
Tribunus cohortis primæ Itereorum Caſtrobarienſi.
Tribunus cohortis Pacatianenſis. Pacatiana.
Tribunus cohortis tertiæ Haſtatorum, aliàs Haſtorum Tabernis.
Tribunus cohortis Friglenſis Friglis.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Comes hoc modo.
Principem ex officio Magiſtri militum præſentalium vno anno à parte peditum, alio anno à parte equitum.
Commentarienſem vt ſupra.
Numerarios duos, ſingulos ex officio ſupradicto.
Cornicularium.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE COMITE TINGITANAE. Cap. LXXI.

COMMENTARIVM.

TINGITANA vltima eſt Africæ pars, vltra Numidiam, Oceanum verſus, vt ſupra in eius Præſide eſt declaratum: vbi Limitaneus Comes cum VIII Præpoſitis excubabat. Idem officium, eademque inſignia, quæ ſuperior gerebat, ſcilicet librum, codicillos, & VIII. caſtra. Sed VII. tantum Præfecti, aut Tribuni recenſentur, vnde aliquid deſit, neceſſe eſt. Erat autem locis præſidio ala equitum vna,

Præſides 8.

cohortes VI. quæ efficiebant circiter 3000 peditum, & Equites 100. Præter hos hic Comes duo auxilia Magiſtri peditum præſentalis regebat, ſcilicet Mauritonantes Seniores, & Mauritonates iuniores; item duas legiones ex XXXII. Comitatenſibus, nempe Conſtantinianos, & Septimanos iuniores; item Magiſtri equitū præſentalis vexillationes III. ex XXXII. Comitatenſibus, videlicet equites Scutarios Seniores, Sagittarios Seniores, & Corduenos, quemadmodum Notitia infra explicat. Hic verò non recenſentur, quia proprij huius Comitis milites non erant, ſed velut commodati. Præfecti ſunt ſequentes.

Pedites 300.
Equites 100.

1 PRÆFECTVS Alę Herculeæ Tamuco præſidebat, quod erat nomen vici. Thamuſiat appellat Itinerarium. Ala verò Herculea ab Herculeo Maximiano eſt dicta. Videntur autem qui alæ, id eſt maiori turmæ equorum præerant, Præfecti dicti. Qui verò cohorti Tribuni. Sed & legionis Præfecti quandoque Tribuni vocabantur. [a]

2 TRIBVNVS cohortis ſecundæ Hiſpanorum Dugæ degebat. Dugam in Africa Ptolemæus ponit.

a l. 2. in princ ff. de his, qui not. infa l Titius. 25 ff de teſt. a. milit.

3 TRIBVNVS cohortis primæ Herculeæ in Auluco morabatur, Mauritaniæ Tingitanæ oppido.

4 TRIBVNVS cohortis primæ Ityreorum in caſtro Barienſi excubabat. Barin oppidum Tingitanæ fuiſſe Stephanus ſcribit, vnde caſtrum Barienſe. Ityreos in Syria Plinius, & Ioſephus collocant, quibus & Strabo [b] aſtipulari videtur. Probus Scythas eſſe dicit, Seruius Parthos in illud carmen Poetæ.

b lib. 17.

Ityreos taxi curuantur in arcus.

Verius eſt regionem Iudęæ conterminatam fuiſſe.[c] Hic milites ex illis populis conſtabant.

c ex Ioſepho Luca 13. Tacit. 12.

5 TRIBVNVS cohortis Pacatianenſis, Pacatianę reſidebat, à quo loco nomē habuit, aut forte à Phrygia Pacatiana eſt dicta. Procopius [d] ſcribit Mauruſios Pacatos vocari, quia cum Romanis fœdera inuiolata ſemper tenuerunt.

d lib. 6. de adiſic. Iuſtin.

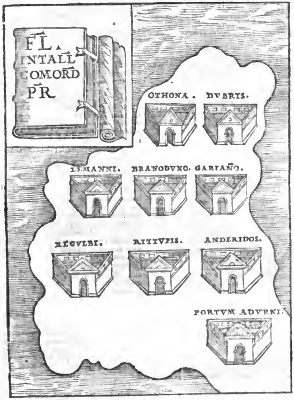
6 TRIBVNVS ſecundæ ſcilicet cohortis Haſtatorum, Tabernis manebat. Hic erat manſio curſus publici apud Itinerariū. Haſtati hi milites ſunt dicti, quod haſtis pugnarent. In manuſcriptis legitur Halloium ex Halla Ciuitate, quod magis placet.

7 TRIBVNVS cohortis Frinlenſis reſidebat Friglis, à quo loco nomen hæc cohors habuit. Frigilos Itinerarium in Mauritania Tingitana, inter Baccatā & Lixum ponit. Hę ſunt copiæ Comitis Tingitanæ, qui non diu permanſit, anno enim Salutis 447. Bonifacius Africæ Comes apud Placidiam Valentiniani III. matrem proditionis inſimulatus, Gēſericum Vandalorum Regem ex Hiſpania in Mauritaniam Tingitanam vocauit, qui cum 80. millibus hominum totam eam prouinciam, mox Cæſarienſem, ac deinde Numidiam, reliquaſque Africæ prouincias tenuit. Reliqua Africæ in eius regionis Ducibus infra exponentur. Nunc alios Comites percurremus.

Digitized by Google

NOTITIA.

COMES LITTORIS SAXONICI PER BRITANNIAM eiuſque inſignia.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Comitis littoris Saxonici per Britanniam.

PRepoſitus numeri Fortenſium Othonę.

Præpoſitus militum Tangricanorum Dubris.

Præpoſitus numeri Turnacenſium Lemannis.

Præpoſitus equitum Dalmatarum Branodunenſis Branoduno.

Præpoſitus Equitum Stableſiani Gariannonenſis Gariannono.

Tribunus cohortis primę Vetaſiorũ Regulbio.

Præpoſitus Legionis 2. Aug. Rutupis.

Præpoſitus numeri Abulcorum Anderidæ.

Præpoſitus numeri Exploratorum portus Adurni.

Officium autẽ habet idem vir Spectabilis Comes hoc modo.

Principem ex officio Magiſtri Præſentalium à parte peditum.

Numerarios duos vt ſup. ex officio ſupradicto.

Commentarienſem ex officio ſupradicto.

Corniculárium.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares, & reliquos officiales.

DE COMITE LIMITIS Saxgnici per Britanniam. Cap. LXXII.

COMMENTARIVM.

PICTI aſſumptis ex Hybernia Scotis, cum ſæpe Britanniam vexaſſent, tandè auxilio Romanorum deſtitutã inuenientes, ſubactam extremam inſulę partem inhabitarunt, nec vltra exinde, inquit Paulus Diaconus, [a] valuerunt expelli. Idem Beda [b] tradit. Quare Britanni Anglos Saxones Germanię populos cum Rege Vertergeno, ad defendendam inſulam vocauerunt, qui cum hoſtes abegiſſent, in Britannos arma conuerterunt, ſtipendia ſibi promiſſa non ſolui cauſati: Itaq; aliam inſulæ partem & ipſi occuparũt, vnde limes contra eos à Comite creato erectus Saxonicus eſt dictus. Hinc apparet non ita primum ab Anglis Saxonibus totam inſulam, vt multi credunt, occupatam, quàm poſtea cum Scotis diuiſam tenuerunt. Hi Aquilonari parte potiti, Scotiam: Illi, reliquam tenentes Angliam appellarunt. Verum Saxones ab Anglis Beda diuidit. Polyd. Virgilius [c] Orientalem Britanniæ partem circiter annum ſalutis CCCCL. vbi eſt Londinum, eos occupaſſe autumat: quod ſi ſequimur. Valentiniano III. & Martiano imperantibus, hanc Notiam ſcriptam fuiſſe oportet, quo tempore Barbari inſulæ parte capta, limiti Saxonico iam nomen dederant. Sed Beda aliud ſentit, & Marcellinus [d] qui hunc Comitem maritimi tractus appellat, ſcribitq; Nectaridum Comitem & Bulchobaudem ducem Valentiniano I. imperante à Britannis occiſos. Itaque longè ante Comes maritimi tractus fuiſſe videtur. Præter hũc Comitem, erat & alius Comes Britanniæ dictus, cuius nullæ propriæ apparent copiæ. Item Dux Britanniarum qui pluribus præſidijs, ac Tribunis, Præfectiſque præerat.

a lib. 14. ad fin.
b de eccleſiaſt. hiſtor. lib. 1. c. 22.
c lib. 5. Angloc. hiſtor.
d lib. 27.

Hic Comes eadem, quæ & alij Comites, geſtabat inſignia, ſcilicet, librum purpureum, vel luteum, vt habent manuſcripti, cum notis ſæpe relatis aliorum Comitum inſcriptum, & codicillos, inſulamq; cum nouem oppidis, quę infra referentur.

Præſidis. 9.

Officium habet hoc modo Principem ex officio Magiſtri pręſentalium ex parte peditum, ex Officijs Magiſtrorum legunt manuſcripti. Item Numerarios duos ex officio ſupradicto, Commentarienſem ex officio ſupradicto, Corniculariũ, Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos Officiales. Sub eius diſpoſitione erant VIII. Prępoſiti, & Tribunus vnus, infraſcripti.

1 PRAEPOSITVS Numeri Forenſium Othonę degebat. Hæc legio inter Comitatenſes Magiſtri peditum recenſetur, ex qua Numerũ Prępoſitus Othonę tenebat. Cohortem a Latinis Numerum vocari auctor eſt D. Chryſoſtomus, [e] Cohors, inquit, erat quæ vocatur Numerus; quod & Oecumenius [f] recitat, & Tripartit: [g] innuere videtur. Sed quandoque pro quibuſcumque militum copijs numeri accipiuntur.

e homilia. 22. in Act. Apoſt.
f in c. 10. Act. Apoſt.
g lib. 1. capit. 9. ſentit l. vlt. C. de teſtam. milit.

2 PRAEPOSITVS militum Tungricanorum Dubris excubabat. Hic portus erat: nã Itinerarium ad portum Dubris hunc locum appellat. Tungri ſunt Germanię ſecundæ apud Itinerarium populi, nunc Brabanti vocati, ex quibus conſtabant cohortes, prius Tungræ, poſtea Tungricanæ dictæ. Tacitus, [h] Duas, inquit, Tungrorum cohortes, quattuor equitum Turmas Vniuerſum Treuirorum alam cum Iulio Claſſico Præfecto miſit. Idem [i] Tres Batauorum cohortes, ac Tungrorum duas cohortatus eſt. Tungricanorum & Marcellinus [k] meminit.

h de Fabio Valente Vitellij legato loquens, libro 18.
i in vita Agricola.
K lib. 26. & 27.

3 PRAEPOSITVS Numeri Turnacenſium Lemanis manebat. Ad portum Lemanis, hunc locum vocat Itinerarium. Lemauio legitur, in quibuſdam ſchedis Auguſtę inuentis, & à clariſſ. viro Marco Velſero in lucem emiſſis. Eſt Tornacum vrbs eiuſdem Galliæ Belgicæ ſecundę, nunc Tornay dictum, vnde hi milites ſunt deſumpti.

4 PRÆPOSITVS equitum Dalmatarum Branodunenſis, Branoduno præſidebat; ita ipſe à loco vbi degebat, vocabatur. Branogenium in Britannia oppidum Ptolemæus ponit, & Dunum ſinum, quod fortè huic loco nomen dedit.

5 PRAEPOSITVS equitum Stableſianorum Garianonenſis, in Garionnono reſidebat: De his equitibus ſupra in copijs Orientis dixi. Pręcedentes puto auxilijs & equitibus pręfectos fuiſſe: Sequens cohortis Tribunus inter prępoſitos legionarios equitibus poſtponitur.

TRIBVNVS cohortis primæ Vetaſiorum Regulbio reſidebat; fortè legendum Vetaraſiorum, à Vetaraſia Galliæ Belgicæ vrbe, aut Veruſiorum, qui ſunt Plinio Italiæ Alpini populi. [l] Sequentes ſunt legiones, aut pars earum.

l lib. 3. cap. 20.

6 PRAEPOSITVS legionis ſecundæ Auguſtæ, Rutupis excubabat. Rutupiæ eſt oppidum Britannię, & Rutipe portus, vulgo Sandouis dictus, de quo Ptolemęus. Marcellinus. [m] Lupicinus, inquit, Bononiam venit, quęſitiſque nauigiis, & omni impoſito milite ad Rutupias ſitas ex aduerſo defertur Londinum verſus. Idem lib. 27. Rutupias ſtationem Britanniæ tranquillam vocat. Hunc portum nominat etiam Tacitus, [n] & ſimul, inquit, claſſis ſecunda tempeſtate ac fama Rutupẽſem portum tenuit. Ad portum Rutupis vocat Itinerarium. eius meminit Lucanus, [o] Rutupinaue littora feruent, Auſonius, [p] Iuuenalis [q] & alii. Locus eſt ſuperioris Britanniæ: Nam Dion [r] recenſens legiones Imperii, ait; Secundam Auguſtalem vocatam in ſuperiore Britannia hyemaſſe, & partem ſecundæ Victricis in inferiore. Hæc legio ſecunda Britannica eſt vocata, & erat vna Comitatenſium. Vetuſtus codex legit, Pręfectus legionis, & rectius.

m lib. 20. paulo poſt principium.
n in vita Agricola.
o in 6.
p Iuvent. 8. 18. de vrbib. 6.
q Satir. 4.
r lib. 55.

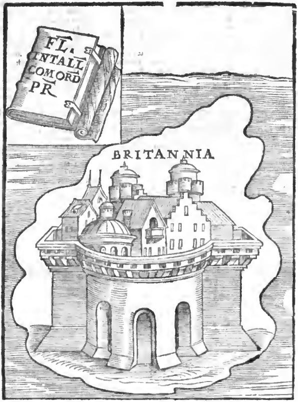
7 PRAEPOSITVS numeri Abulcorum, Anderidæ. Anderido aliud oppidum eiuſdem nominis in Celtogallica Ptolemæus nominat. Abulcorum Zoſimus [s] meminit. Arcadius, inquit, Dux ordinis Abulcorum cecidit.

s in fin. lib. 2.

8 PRAEPOSITVS Numeri Exploratorum portu Adurni; Madurnum habet codex manuſcriptus, ita etiam ſe legiſſe in membranis ſcripſit Ortelius. Exploratores hi ſunt appellati, quod explorãdi res hoſtium officium haberent, ut Conſtantinus Porphyrogenneta tradit [t] Sub hoc Comite erat una legio fortè 1000. peditum, & ſeni Numeri, fortè 1200. & duo ordines equitum ferme 200. Summa eſt peditum ferme 2200. & equitum 200. præfecturã enim mille peditum hoc tempore fuiſſe Conſtantinus Porphyrogenneta ſcribit. [u]

t de thematib.
Peditum 2200.
Equitum 200.
u de thematib.

NOTITIA
COMES BRITANNIAE
EIVSQVE INSIGNIA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

NOTITIA.
Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis Britanniæ.

PROVINCIA Britanniæ. Officium autem habet idem vir ſpectabilis Comes hoc modo.

Principem ex officio Magiſtri militum præſentialium alternis annis.

Commentarienſem ut ſupra.

Numerarios duos ſingulos ex vtroque officio ſupradicto.

Auditorem.

Subadiuuam.

Exceptores.

Singulares, & reliquos Officiales.

DE COMITE BRITANNIAE. Cap. CLXXXIII.

COMMENTARIVM.

VAlentiniano primo imperante, duo ſcilicet Comes Britannię, & Dux, ille maritima tuebatur, hic mediteranea, Marcellinus,[a] Britãnias, inquit indicabat Barbarica conſpiratione ad ultimã vexatas inopiam. Nectaridumque Comitem maritimi tractus occiſum, & Bulchonaudem Ducem hoſtilibus, inſidiis circumuentum. & alibi ſcribit [b] Theodoſiũ, qui poſtea imperauit, ibidẽ Ducẽ fuiſſe; ſed tota fere inſula in Barbarorum poteſtatem redacta, ſiue præſidiis, & copiis hic Comes cum ſola inſulæ imagine repræſentatur. Tranſrhenanis enim populis inſulam inuadentibus circa annum ſalutis 411. Britanni eiectis Romanis præſidibus & Comite, in

a lib. 27.

b lib. 28.

a lib. 6. libertatem ſe vendicarunt, *Zoſimus.* [a] Traſrhenani, inquit Barbari cuncta pro libito inuadentes, eò tum incolas inſulæ Britanniæ, tum quaſdam Celticas nationes redegerũt, vt ab Imperio Romano deficerent, & Romanorum legibus non amplius obedientes, arbitratu ſuo viuerent. Itaq; Britanni ſumptis armis, & pro ſalute ſua periclitari, ciuitates ſuas à Barbaris imminẽtibus liberarunt, eiectis Romanis præſidibus, & propria quadam Republica ex arbitratu ſuo conſtituta. Hæc Britanniæ rebellio, quo tempore Conſtantinus regnum vſurpabat, accidit. Hæc ille. Non tamen omnes tum ſimul defecerunt, ſed aliqui in fide Romani Imperij remanſerunt, vt ex Beda liquet. Demum cum prius Aquilonaris inſulæ pars à Scotis, & magna Orientalis occupata eſſet, poſtmodum Auſtralis ab Anglis & Saxonibus ſubacta, tota inſula eſt amiſſa. Interea alius Comes limitis Saxonici in ſuis munitionibus ſe tuebatur, & Dux Britanniæ reliquam Roman. Imperio parentem inſulæ partem eum ſuis militũ copijs retinebat. Comes Britanniæ in inferiori, & ſecunda Britannia olim degebat cum ſexta legione, quam ab Auguſto in Syria locatam, deinde in duas diuiſam,

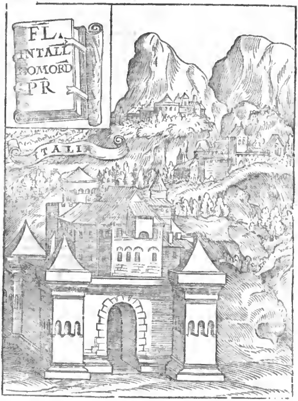
b lib. 55. & alteram in Britanniã miſſam fuiſſe Dion ſcribit, [b] Altera, inquit, Victrix appellata in inferiore Britannia excubabat. Hi ſunt qui à Notitia Victores iuniores Britannicani inter LXV. auxilia palatina Magiſtri peditum in præſenti uocantur, & ſupra poſt Catalogum vexillationum ſub hoc Comite militaſſe dicũtur. Merebant ſub eodem Comite aliæ quæ legiones, prima Iunior, ſiue primani iuniores, qui nullibi in Catalogo militum Magiſtri peditum reperiuntur, niſi ſint prima Flauia, aut prima Maxima à Maximo Clemente ibi Auguſto creato appellata. Altera legio erat ſecunda Britannica, ſiue Secundani, una ex legionibus Comitatẽſibus XXXII. ſub Magiſtro peditum. Aliam Pictis Britannos infeſtantibus legionem militum ab Honorio miſſam hoſtes repuliſſe Paulus Diaconus ſcribit, quæ ibi non manſit. Equitum quoque VI. Vexillationes hic Comes regebat, uidelicet equites Cataphractarios iuniores, qui non reperiuntur in albo Vexillationum Magiſtri æquitum in præſenti. Equites ſcutarios Aureliacos, qui erant una ex XXXII. Vexillationibus Comitatẽſibus eiuſdem Magiſtri, ſicut & ſequẽtes, videlicet Honoriani ſeniores Stableſiani & Syri, qui in Catalogo Vexillationũ Magiſtri equitum nõ leguntur, & ſuprà ſub hoc comite meruiſſe ſcribuntur poterant eſſe equites 600. peditum 3000. *Peditum 3000. Equites 600.*

Eadem plane inſignia, habebat, quæ & alij Comites, ſcilicet librum cum codicillis magiſtratus inſcriptum, & in ſulam vbius tantum urbis effigiem tectam. Præſidia enim, quæ amiſerat, omittuntur: ſupra ſcriptum eſt BRITANNIA.

Hic officium, ut Africæ & Tingitanæ Comes habebat. corniculartus tamen & regerendarius, qui apud alios Comites erant, incuria forte librarij, hic deſunt. in Oriente nullus Comes aut Dux eum habebat.

NOTI.

NOTITIA
COMES ITALIAE.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Comitis Itatiæ tractus Italiæ circa Alpes.

De Comite Italia. Cap. LXXIIII.

COMMEMTARIVM.

Hic Comes in Notitiæ indice ceteris præmiſſus in inſignibus repræſentandis poſt Comitem Britanniæ, & ferme omnes alios collocatur, quia, ut puto, nullę ipſius militum copiæ, aut præfecturæ, officium ve oſtenditur, quòd cum vires Imperii vniuerſæ contra hoſtes in Gallijs eſſent conuerſæ, Italia vndique mari & alpibus cincta, alios limites quàm ipſas alpes non habebat, quibus cum militibus hic ſpectabilis [a] comes præerat. Pro inſigni librum erectum in tergo notis inſcriptum habebat, ut alij Comites. his Madrucianus errore ſcriptoris caret. Sub libro depictæ ſunt Alpes cũ tribus oppidis, inſcriptumque eſt ITALIA, & infra ſubſcriptum, SVB DISPOSITIONE VIRI SPECTABILIS COMITIS ITALIAE. TRACTVS ITALIAE CIRCA AL PES. Eius officium non ſcribitur, quòd fortè ſuis limitibus ab incurſantibus Barbaris Valentiniano III. imperante eſſet expulſus. Quod copias haberet, non eſprimitur; ſed legiones XIIII. totam Italiam tenebant. peditum auxilia XII. erant ferme peditum 16200. Equitum Vexillationes VII. poterant conſtare 700. equitib. Imperante Galba, Mennius Rufinus cum Ala equitum Hadrię pręſidebat, ut Tacitus [b] recitat, Baſſus, inquit, Liburnicis nauibus Hadriam profectus a pręfecto alę Meonio Rufino pręſidium illic agitante vincitur. Ex prædictis XIIII. Legionibus, VIII. erant ex numero XII. Legionum palatinatum, nempe Iouiani Seniores, Herculiani Seniores, Diuitenſes Seniores, Tungricani Seniores, Pannoniaci Seniores, Mœſiaci Seniores ex Mœſia, ſed in Catalogo Magiſtri peditũ uocantur Mœſiciani, corruptè, ut puto, Octauiani ex Legione VIII Auguſta in Pannonia ab Auguſta olim conſtituta, & Thebei. Nona Legio erat Poutincoſium una ex XVIII. pſeu

a l. vlt. C. de fidelonsa. l. 1. C. de caſtrenſia. l. 1. C. de prius. ſchola.

b lib. 19.

IN NOTITIAM IMP. OCCIDENT.

do Comitatenſibus. Reliquæ ſequentes quinque tant ex 32. Legionibus Comitenſibus, uidelicet Mattiaci iuniores, qui in Catal. Miniſtri pedium vocantur Mattiaci iuniores, ſed mendoſe, quia infra ſunt Mattiaci ſeniores, Septimiani iuniores à Septima Gemina Pia fœlici, in Dalmatia ab Auguſto locata Regii Germaniciani, prima Iulia. Secunda Iulia, ab Auguſto ita vocatę, à quo illa in Germania inferiore, hęc in Numidia eſt collocata. Prima Iulia non legitur in Catal. Magiſtri pedium.

Quæ verò ſequuntur auxilia XXII. erant ex LXV. auxilijs Palatinis ſub eodem Magiſtro in Italia militantia, ſcilicet.

Cornuti ſeniores.
Bracchati ſeniores.
Petulantes ſeniores.
Celtę ſeniores.
Heruli Seniores.
Bataui ſeniores.
Mattiaci ſeniores.
Iouii ſeniores.
Victores ſeniores.
Cornuti iuniores.
Leones iuniores.
Exculcatores ſeniores.
Grati.
Sabini.
Fœlices iuniores.
Atecoti, Honoriani iuniores.
Briſigani iuniores.
Mauri Honoriani iuniores.
Galli Victores.

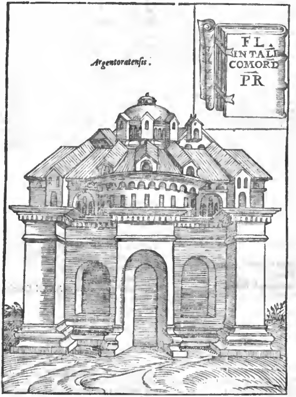
Placidi Valentinianici Fœlices, à Placida matre Valentiniani III. dicti.
Gratianenſes iuniores.
Marcomanni. Notitia legiones, & auxilia commiſcet.
Ex VII. verò vexillatione Italiæ, ſex erāt ex palatinis, ſcilicet.
Comites Cornuti ſeniores.
Equites Promoti ſeniores.
Equites Bracchati ſeniores.
Equites Cornuti ſeniores.
Comites Alani Conſtantes Valentinianenſes ſeniores.

Item Vaxillatio una Comitatenſis, ideſt, MAVRI FEROCES Itaque erant fermè omnes ſimul peditum ſexdecim millia CC. & equites circiter 700. Præter hos erant in Italia XVI. præſidia aliquot Legionum pręter Claſſes; Pręfectus enim iuniorū Italicorum Rauennam cuſtodiebat. Præfectus Sarmatarum Gentilium Apuliæ & Calabrię oram tuebatur. Alius eorundem Sarmatarum Gentiliū aliā regionem per Brutios, & Lucaniam Pręfectus Sarmatarum Gentilium Forofuluienſi, ſeu Valentię propè Padum pręerat. Alii Pręfecti Sarmatarum Gentilium Opitergio, Patauio, Veronę, Cremonæ, Taurinis, Aquis, ſiue Tertonę, Nouariæ, Vercellis, regioni Samniti, Bononiæ in Aemilia, Quadratis ſeu Epotizio, Polentiæ in Liguria. Hę legiones Sarmatarum per tot loca diſperſę, continebant forte 12. millia peditum. In Flaminia quoq; Rauennam tuebatur Præfectus militum iuniorū Italicorum fortè 1000. Erant, & quattuor claſſes in Italia, Venetum Aquileię, Comenſis, Miſenatium, & Rauennatium, de quibus tractabitur. *Peditū* 16100. *Equitum* 700.

NOTI-

NOTITIA

COMES ARGENTORATENSIS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Comitis Argentoratenſis tractus Argentoratenſis.

De Comite Argentoratenſi. Cap. LXXV.

COMMENTARIVM.

ARGENTORATVM. Ciuitas eſt in Germania prima, inquit Itinerariũ, ſecundum Rhenum, nunc Argentina dicta, Marcellinus, Aurelius Victor, cum Paulo Diacono, Argentariam uocant. Habet Germania prima Maguntium metropolim, & Argentoratum, quibus præter Ducem prouinciæ, datus eſt huic Comes, illi Dux, ut plures irruentibus in agrum Rom. hoſtibus cum ſuis copijs occurrerent. Huic igitur urbi, & eius tractui proprius Comes cum manu militum præerat, Argentoratenſis nuncupatus. Nulli ſub eo Numeri recenſentur: ſed legionem VIII. Sebaſtam, ideſt Auguſtam Ptolemęus hic cóllocat, quę minimũ cõtinet 1000. pedites. Eius inſignia ſunt liber eodẽ modo dorſo inſcriptus, & codicilli, ut in alijs Comitibus eſt dictũ. Munitionem magnificẽ extructam habet, ſupra ſcriptũ eſt ARGENTORATENSIS. & infra, SVB DISPOSITIONE VIRI SPECTABILIS COMITIS ARGENTORATENSIS TRACTVS ARGENTORATENSIS: In quo erant Vãgiones & Treueri ſecundũ Rhenum ſiti. In indice hic Comes quartum locum tenet, hic poſtremum. Officij etiam illius aut militum nulla fit mentio, quod ea loca tum ab hoſtibus tenerentur. Gothi enim antea Gallias ingreſſi, rurſus ab Ataulpho Rege circiter annũ ſalutis 413. eas repetierunt; Ac biennio poſt Burgundiones partem Galliæ Rheno coniunctam tenuerunt, quæ ab illis nomen accepit; circiter annum verò 430. Aetius Comes Belgicæ partem Rheno proximam, quam Franci occupauerant, recepit: ſed illi rurſus irruẽtes poſt multa & uaria prælia, tandem eã obtinuerunt.[a]

[a] *auctores Caſſiodorus. D. Proſper, & Paulus Diaconus.*

Digitized by Google

De Comite Illyrici. Cap. LXXVI.

DEFVNCTO Theodoſio Magno, relictis Arcadio & Honorio adoleſcentibus, Barbari à Stilicone noua moliente acciti Illyricum inuaſerunt, D. Hieron.[a] Viginti inquit, & eo amplius anni ſunt, cum Scythiã Thraciam, Macedoniam, Dardaniam, Daciam, Theſſaliam, Achaiam, Epirum, Dalmatiam, cunctaſque Pãnonias, Gothus, Sarmata, Quadus, Alanus, Hunni, Vandali, Marcomani inſtant, rapiunt. Hæc D. Hieronymus. Alaricus enim circa annum 400. multa in Illyrico occupauit. Demum Valentiniano III. in Occidente, & Martiano in Oriente imperantibus, circa annum ſalutis 452. Attila Hunnorum Rex Illyricum deuaſtauit, Daciaque, Macedonia, Achaia, Myſia, ac Pannonijs occupatis, viraſque etiam Thracias ſæ le deſorm auit.[b] Itaque tempore huius notitiæ amiſſis Illyrico & Hiſpanijs, eorum Comites eſſe deſijſſe arbitror. Nam etſi in numerorum catalogo eorum pluribus præfuiſſe dicantur, in indice tamen aut inſignibus Comitum repræſentandis, nulla illorum fit mentio, quod & in ciuilibus Illyrici magiſtratibus actum fuit. Iornandes verò auctor eſt, Valentinianum Placidię, vt Eudoxiam Theodoſij filiam uxorem haberet, Illyricum ſocero ceſſiſſe. Ego tamen quantum licuit, eius Comitem reſtituere ſum conatus.

a epiſtola 3.

b ut Paul. Diaconus & alij ſcribunt.

Inſignia & officium, ut alii Comites habuiſſe cenſendus eſt. Equitum, quos ſecum aliquot habuiſſe veriſimile eſt, hic nulla habetur mentio. Peditum verò aliquot millia ſub eo meruiſſe, inueniuntur. Nam ex auxiliis palatinis LXV. ſub Comite Illyrici auxilia XV. ſequentia, Notitia poſt Magiſtri equitum copias recenſet. Et ſunt.

Sagittarij Tungri, & Iouij iuniores.
Sequani, & Rhetij.
Sagittarij Venatores, & Latini.
Honoriani Mauri ſeniores.
Mattiaci.
Honoriani Gallicani.
Valentinianenſes fœlices.
Honoriani victores iuniores.
Tungri.
Seguntienſes.
Valentinianenſes iuniores.
Caterianenſes, hi non reperiuntur ſub Magiſtro peditum forte legendum.
Gratianenſes, aut.
Catarienſes, vt in Codice Vrſini.

Ex legionibus Comitatenſibus XXXII. ſub eodem Comite ſunt legiones V.

Tertiani, ſiue tertia, Italica.
Tertia Herculea, Pacatianenſes.
Mauri Cetrati, & Propugnatores iuniores.

Ex Pſeudocomitatenſibus XVIII. Legiones III.

Lancearij Lauriacenſes.
Lancearij Comaginenſes.
Secunda Iulia Alpina. De quibus ſupra in Magiſtris peditum eſt dictum. Poterant efficere circiter decem millia peditum, de quibus ſupra dictum fuit.

De Comite Hiſpaniarum. Cap. LXXVI.

HONORIO & Theodoſio iuniore imperantibus, circa annũ ſalutis CCCCXI. ut dixi, Vandali Hiſpanias occuparunt, ab Honoriacis militibus acciti, & prodita Pyrenæi cuſtodia intromiſſi, eas, multis commiſſis prælijs, tandem obtinuerunt.[c] Hanc itaque ob cauſam, ut puto, Notitia in catalogo Comitum Hiſpanias prætermittit, nec aliqua earum Comitis inſignia, aut officium ponit, quem tamen certum eſt extitiſſe. Conſtantinus enim circiter annum CCCXVIII ad Octauianum,[d] Seuerum,[e] & Tyberianum[f] Comites Hiſpaniarum ſcribit, in catalogo quoque copiarum Magiſtri equitum Præſentalis Notitia Comitis Hiſpaniarum & Tingitanę omiſſis inſignibus, & officiis nõ eos recenſet, ſcilicet XI. auxilia, ex LXV. palatinorum Magiſtri peditum Præſentalis. Legionum Præfectos V. itẽ[g] V. cohortium, Tribunos, & præſidia VI. quæ infra poſt Duces ponentur. Efficere poterant circiter ſeptem millia peditum. Numeri equitum non apparent. Auxilia verò erant ſequentia.

c vt Caſſiodor. D. Preſper Paulus Diaconus, et Oroſius memorant.

d l. 4. C. T. de decurionib.

e l. 14. C. de fide inſtr. l. 27. C. de donat.

f l. 6. C. de ſeru. fugit.

g infra poſt Duces limitaneos.

Aſcarij ſeniores.
Aſcarij iuniores.
Sagittarij Neruij.
Exculcatores iuniores.
Tubantes.
Felices ſeniores.
Inuicti ſeniores.
Victores iuniores.
Inuicti iuniores Britones.
Briſigaui ſeniores.
Salij iuniores Gallicani.
Legiones verò V. erant ex XXXII. Comitatenſibus ſcilicet.
Fortenſes.
Propugnatores ſeniores.
Septimani ſeniores. Hi ſunt legio VII.
Veſontes, &.
Vndecimani Septimani ſeniores.

Hi ſunt legio ſeptima, Gemina, Pia, Felix ab Auguſto in Dalmatia locata.[h] Hæc legio infra in Notitia in catalogo copiarum poſt Duces locatur in Hiſpania Gallęcia.

b Dion lib. 55.

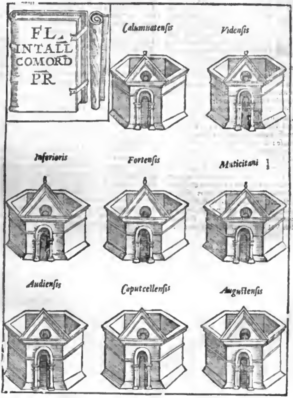
Veſontes a Viſuntio oppido ſunt nuncupati. Vndecimani, legio XI. poſtea Claudiana, Pia, Felix nũcupata ab Auguſto in Mœſia conſtituta fuerat, ex Mœſia in Dalmatiam a Claudio, inde in Italiam pro Othone tranſducta, & ſuis ſedibus reſtituta. Demum in Hiſpanias uenit.

Præter has in Gallęcia erat præfectus legionis ſeptimæ geminę: legione TRIBVNVS cohortis ſecundæ Flauiæ Pacatianæ Pætaonio præfectus, TRIBVNVS cohortis ſecundæ Gallicę ad cohortem Gallicam, degens, ita caſtra uocabantur, TRIBVNVS cohortis Lucenſis Luco pręſidens, TRIBVNVS cohortis Celuberæ, Brigantiæ, nunc Iuliobrigę excubans. In prouincia Tarracõnẽſi TRIBVNVS cohortis primæ Gallicæ Veleię, manebat, quę loca cum tribunis recitantur infra poſt Ducum explicationem, & de his ibi tractabitur.

Hæc de VIII. Comitibus Occidẽtis; nunc de XI. Ducibus ſub Magiſtro peditum præſentali dicturi, à Duce Mauritaniæ exordium ſumemus.

NOTI-

NOTITIA
DVCIS ET PRAESIDIS
PROVINCIAE MAVRITANIAE.
INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis & Præſidis prouinciæ Mauritaniæ Cæſarienſis.

PRæpoſitus limitis Columnatenſis.
Prępoſitus limitis Videnſis.
Præpoſitus limitis inferioris.
Præpoſitus limitis Fortenſis.
Prępoſitus limitis Muticitani.
Præpoſitus limitis Audienſis.
Prępoſitus limitis Caputcellenſis.
Prępoſitus limitis Auguſtenſis.

Officium autem habet idem vir Spectabi'is Dux,& Præſes hoc modo.

Principem ex officio Magiſtri militum Præſentalium alternis annis.
Numerarios duos, ſingulos ex officijs ſupra ſingulis.
Commentarienſem ex officijs ſupra ſiogulis alternis annis.
Cornicularium.

Adiutorem

Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE ET PRAESIDE MAVritaniæ Cæſarienſis. Cap. LXXVIII.

COMMENTARIVM.

DVÆ erant Mauritaniæ, inquit Ptolemęus, Tingitana,quę Comitem,& Cęſarienſis,quę Ducẽ habebat,& a Malua fluuio diuidebatur. Itinerariũ, flumen Malua, inquit, dirimit Mauritanię Duces Sed Tingitanę poſtea Comes factus eſt. Spectabiles vtriq; erant.[a] Primus autem inter Duces,qui præerat Mauritanię, recenſetur,quia idem Pręſes, populis ius dicebat, & ideo ab hoc ad pręfecturam prouocabatur, [b] non ad Magiſtrum officiorum, & Quęſtorem palatij,vt in ſimplici Duce iuſſum eſt obſeruari.[c] Eadem quæ & Comites inſignia habebat,ſcilicet librũ ijſdem notis purpureo tegumento inſcriptum, cum codicillis magiſtratus,& VIII. caſtra, quæ totidem pręſidiorum pręfecturas referunt. Et quoniam non tantum pedites,ſed & equites hic Dux regebat,officium hoc modo habebat,vno anno Principem ex officio Magiſtri peditum, alio ex Magiſtri equitum accipiebat,quemadmodum & ſequentes Duces. Vnde Principem non niſi vno anno in officio fuiſſe patet. Hebebat & Numerarios duos, ſingulos ex officijs Magiſtrorum alternatim vt ſupra acceptos, ſicut & Commentarienſem. Cornicularium verò, Adiutorẽ, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares; & cæteros officiales ipſe ſtatuebat. Præpoſiti itaque limitibus VIII. quibus imperabat,ſunt hi.

a l. pen. C. de appella. l. viros. 8. C. de diu. offic.
b l. præcipimus. §. quod ſi, C. de appellat.
c l. pen. C. de appellatio.

1 PRÆPOSITVS Limitis Columnatenſis, fortè ab aliquibus columnis,vel à loco ita appellatus. Hic limes cum latius ſe extenderet, alium ſub Comite Africæ Prępoſitum habuit, ſicut & Caputcellenſis, & Bidenſis,de quibus infra.

2 PRÆPOSITVS Limitis Videnſis. Hic limes,in longum protenſus,alium & ipſe ſub Comite Africę præpoſitum habuit,vbi Bidenſis pro Videnſis appellatur,fortè ab aliquo eius nominis oppido ita vocatus. Vetuſtus Codex habet, Indenſis.

3 PRÆPOSITVS Limitis inferioris Oceanum verſus.

4 PRÆPOSITVS Limitis Fortenſis, quem milites Fortenſes cognominati, tuebantur.

5 PRÆPOSITVS Limitis Muticitani, quod nomen non inuenio, Codex membraneus Ortelij, & alter vetuſtus,habent,Mauricitani,ut puto, rectius.

6 PRÆPOSITVS Limitis Audienſis,eſt in Mauritania Cæſarienſi. Audum promontorium, & Audus fluuius,nunc Balaſſa dictus, vnde Audienſe caſtellũ, & Audienſis limes nomen habuere. Marcellinus, [d] Duces, inquit, ſuos incolumes reducit ad Audienſe caſtellum, ſed idem lib. eod. Addenſe municipium appellat. Eiuſdem etiam nominis eſt mons in Africa qui ad hunc locum non pertinet.

d lib. 29.

7 PAÆPOSITVS Limitis Caputcellenſis, fortè vbi Celaniam ponit Ptolemæus, vt pro Celanienſi dictum ſit Cellenſis. Alius Præfectus ſub Comite Africæ hunc limitem longius ſe extendentem tuebatur, vt in Columnatenſi & Centumcellenſi limitibus fiebat.

8 PRÆPOSITVS Limitis Auguſtenſis, fortè hic limes à tertia legione Auguſta denominatus eſt,quã Dion [e] in tres diuiſam fuiſſe memorat, Gallicã,quę in Phœnicia: Cyrenaicam,quę in Arabia: & Auguſtalem,quę in Numidia degebat: inde in Mauritaniã eſt translata. Eſt & Auguſtum oppidum in Africa, ſed ab hoc limite diſtans. Hæc ſunt VIII. præſidia Ducis Mauritaniæ,quot numeros haberet,non conſtat,ſed ponendo 200. pedites pro pręſidio, & equites 50. eſſent pedites 1600. Equites verò 400.

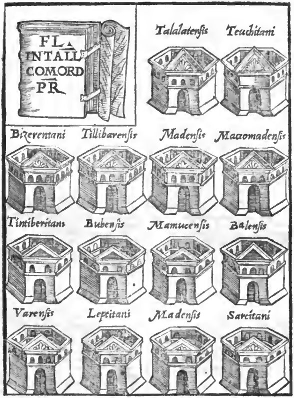
e lib. 55.

Præſidia 8.
Pedit. 1600.
Equit. 400.

Digitized by Google

NOTITIA.

DVX PROVINCIAE TRIPOLITANAE EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Prouinciæ Tripolitanæ.

PRÆPOSITVS Limitis Talalatenſis.
Prępoſitus Limitis Teuchitani.
Præpoſitus Limitis Bizerentani.
Prępoſitus Limitis Tillibarenſis.
Prępoſitus Limitis Madenſis.
Præpoſitus Limitis Maccomadenſis.
Præpoſitus Limitis Tintiberitani.
Prępoſitus Limitis Bubenſis.
Præpoſitus Limitis Mamucenſis.
Præpoſitus Limitis Balenſis.
Præpoſitus Limitis Varenſis.
Milites Forenſes in caſtris Leptitanis.
Milites Munifices in caſtris Madenſibus.
Præpoſitus Limitis Sarcitani.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.

Prin-

Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentialium alternis annis.
Numerarios utroſque.
Comment arienſem utrunque.
Cornicula rium.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE TRIPOLITANAE *Prouinciæ. Cap. LXXIX.*

COMMENTARIVM.

TRIPOLITANA regio, ut ſupra dictum eſt, ab Africa minore Tritone fluuio diuiſa, vſque ad aras Phileniorum extenditur a tribusq; vrbibus, Lepti magna ſeu Neapoli, Taphna, & Abrotana, Tripolis ideſt tripiex ciuitas vocatur, cui eum XIIII. præſidiis Dux præerat, & eadem inſignia, quę Dux Britanniæ, geſtabat, nempè librum iiſdem notis tergo inſcriptum, & XIIII. monitiones, totidem præſidia repręſentantes. Officium etiam fermè eodem modo, quo Duces alij habebat. Principem ex officijs Magiſtrorum militum pręſentalium alternis annis Numerarios vtroſq;, ex vtruſque Magiſtri officiis nempè ſingulos ex ſingulis, & utrunque Commētarienſem. Lego utrinque ideſt ex utroque Magiſtrorum militũ officio alternis annis, ut apud alios Duces, neque enim unquam duos Commentarienſes inueni. Cornicularium verò, Adiutorem, Subadiuuam, Regendarium, Exceptores, & ſingulares, ac reliquos officiales ipſe conſtituebat. Præter hunc & pręcedentem Ducem & alium Belgicæ ſecundę nullus in Occidente nec in Orientę Dux Cornicularium habuit, ſed alius officialis eius vice fungebatur. Huius limitis Siluanus Dux & Corrector fuiſſe inuenitur. (l.6. C. Theo. de dome. & protector.) Vnde idem Ducis, & præſidis officio functus eſſe videtur XIIII. eius limitum prępoſiti ſunt ſequentes.

1 PRAEPOSITVS Limitis Talalatenſis, quod nomē à Tala fluuio, quē in Marmaria proxima regione Ptolemæus ponit, poteſt deriuari. Hic limes latius, ſe extendens, alium ſub Comite Africæ præpoſitum habuit.

2 Prępoſitus limitis Teuchitaoi, vel Teuchitani a Teuchira oppido, quod etiam Arſinoe dicebatur, vulgò Tiochera. A Ptolemęo in Cyreonaica ponitur.

3 Præpoſitus limitis Bizerentani, forte Bizacenani à Bizacena prouincia: Bizacia Procopio & Valentiniano dicta, [a] vel à Bizerco Africæ loco, ut apud Itinerarium. — *a l. 1. C. de offic. com. rer priuat.*

4 Præpoſitus limitis Tillibarenſis. Etiam ſub Comite Africæ in caſtris Tillibarenſibus Secundanorum alius præpoſitus reſidebat, latius enim hic limes ſe extendebat.

5 Præpoſitus limitis Madenſis, vel Madienſis à Madia huius regionis oppido. Madiam Libyæ inſulam fuiſſe Stephanus ſcribit. Milites Munifices extra oppidum in Madenſibus caſtris, infra fuiſſe dicuntur.

6 Prępoſitus limitis Maccomadenſis, à Maccomadia Africæ oppido, nunc Macres nominatur: ad Syrtim maiorem Itinerararium ponit, Maccodamam ad Syrtim minorem Ptolemæus in propria Africa, cuius D. Auguſtinus meminit, ſed in caſtris Madenſibus hic præpoſitus degebat.

7 Præpoſitus limitis Tinniberitani, quod nomen inuentum fuiſſe nouiter exiſtimo.

8 Prępoſitus limitis Bubenſis, fortè legendum Burrenſis a Burra oppido, quod in hac regione Ptolemæus collocat; aut dicti ſunt a Bubeijs Africæ interioris populis, à Corn. Balbo ſuperatis.

9 Prępoſitus limitis Maniucenſis, quod nomen non inuento.

10 Prępoſitus limitis Balenſis. Balym Libyę ciuitatem prope Cyrenem eſſe Stephanus ſcribit, à Baleo nominatam, cuius etiam ibi erat templum, de quo ſępe in ſacris literis.

11 Præpoſitus limitis Varenſis, à Vari oppido uel Bari, cuius Stephanus meminit.

12 MILITES Fortenſes in caſtris Leptitanis. Tripolitanam regionem Leptim magnam habuiſſe dixi, vbi militum caſtra a Fortenſi legionis militibus cuſtodiebâtur: aliis caſtris Leptitanis in montibus, alius ſub Comite Africę prępoſitus præerat.

13 Milites Munifices in caſtris Madenſibus, prope Madam oppidum, non enim in ipſo oppido manebant. Munifices autem vocabantur, qui nullo fulti priuilegio, omnia neceſſaria munera exequebantur, nec tantũ vigilias agebant, ſed ligna, aquã, & alia huiuſmodi in caſtra portabant. Vegetius, [b] Faſciculaiia tamen, inquit, ideſt, ligna, fœnum, aquam, ſtramen, & legitimi milites in caſtra portabant. Munifices enim ex eo appellantur, quod hęc omnia munera faciunt. Hęc ille. Alii verò ab his immunes principales milites Candidati vocabantur. Idem Veget. [c] Candidati, ait, hi ſunt milites principales, qui priuilegiis muniuntur, reliqui Munifices appellantur, qui propter munera militiam facere coguntur. Hactenus ille. Hi milites fortè quod nunquam immunes eſſent Munifices ſunt uocati. — *b lib. 2. cap. 10.* — *c eod. lib. x. c. 7. in fi.*

14 Vltimus eſt Præpoſitus limitis Sarcitani. Erant hæc omnia XIIII. Limitanea pręſidia ſub hoc Duce. Quot verò ea equites aut pedites tuerentur nō apparet, ſtatuendo tamen CC. milites in ſingulis pręſidiis, eſſent peditum 2800. — *Præſidia 14.* — *Pedit. 2800.*

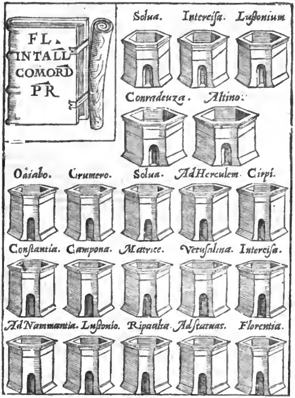
Verum Imperante in Occidente Valentiniano, anno ſalut CCCCXLI. [d] Vandali a Bonifacio ex Hiſpania in Africam acciti, eam plus centum annis tenuerunt. Tandē Valentinianus III. diu à Genſerico vocatus an. ſal. CCCCXLIIII. ut auctor eſt D. Proſper, pace inita barbaro Africæ partem reliquit. Sed eo extincto rupto fœdere illi omnia occũparunt, donec Beliſarius Barbaris attritis eandem recepit; cuius antiquis limitib. renouatis, Iuſtinianus quatuor Duces conſtituit. [e] Vnũ in Tripolitana prouincia, & in Lepti magna, Lepti Magnenſi vocatũ; aliũ in Bizacena. Tertium in Numidia in vrbe Conſtantinatenſi. Quartum in Cæſarienſi Mauritania. [f] In tractu quoque freti Gaditani prope Abilam, in loco, qui ſepta dicitur Tribunum cum cohorte, ac dromones, ideſt leuia nauigia, fregatas vulgò dictas collocauit, qui exploraret, quid Barbari in Hiſpaniis, quidve in Galliis agitarent. Quintum pręterea Ducem in Sardinia creauit, qui eam ab hoſtibus tueretur. [g] In his limitibus clauſuras, ſeu burgos muniti pręcepit. Duces vero eos appellat, qui limites cuſtodiunt, Comitatenſes, qui longiùs a limitibus in caſtris degunt non multũ tamen ab ipſis diſtant. [h] His eorumque officiis ſtipendia pro annonis, & capitibus Calendis Septembus ex tributis Africanis perſolui iuſſit: hac inita ratione, ut pro ſingulis annonis ſolidi quinque, & pro ſingulis capitib. 4. ſoluerentur, etſi codex ubique mendis ſcateat. Singulis igitur Ducibus pro ipſis, & officii hominibus loco annonarum CXC ſoluebantur ſolidi 950. Item pro capitationibus, ſeu pabulis equorum 158. ſol 632. qui aliis iuncti efficiunt ſolidos eius temporis 1582. Ex his annonę 107. erant Ducis, pro quibus percipiebat ſolidos DXXXV. & CVI. capitationes, ſeu ſolid. 440. quę tota ſumma efficiebat ſolidos 959. 8. annonæ ſeu ſolidi 40. & capitationes, quatuor ſeu ſolidi ſexdecim dabantur aſſeſſori, ſi codex eſt integer, qui ad ſolidos quinquaginta ſex aſcendunt. — *d Marcellinus Comes, l. 1. in princ. C. de offi. præf. prat. Afr.* — *e l. 2. §. 1. & ſeq. C. de offic. P. P. Afric.* — *f d. l. 2. § 1.* — *g d. l. 2. § ſubemus.* — *h d. l. 2 § pro limitaneis.*

Reliquum

Digitized by Google

Reliquum erat officii apparitorum. Singuli verò Duces habebant Aſſeſſorem iuriſperitum, qui erat ex officium. In ſingulis officij erant viri XL. Hoc modo, Primicerius ſeu Princeps dictus, Numerarius unus, Ducenarij quatuor, qui antea Commentarieſi parebant. Centenarij ſex, qui ſub adiutore eſſe ſolebant. Biarchi VIII pro Regerādarijs. Circitores IX. ſeu exceptores, & reliqui homines XI Singulares, qui efficiunt homines XL.

NOTITIA
DVX PANNONIAE
ET EIVS INSIGNIA.

NOTITIA.
Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Prouinciæ Pannoniæ ſecundæ Ripárienſis ſiue Sauiæ.

CVNEVS equitum Scutariorum Cornaco.
Cuneus equitum Dalmatarum Teutiborgio.
Cuneus equitum Conſtantianorū Burgenæ.
Cuneus equitum promotorum Cuccis.
Cuneus equitum Conſtantium Aciminci.
Cuneus equitum Italicianorum Secundis.
Equites Dalmatę Nouis.
Equites Dalmatæ Albano.
Equites promoti Teutiburgio.
Equites Dalmatæ Carnaco.
Equites Sagittatij Cuccis.
Equites Dalmatæ Bononiæ.

Equites.

Equites Dalmatæ Cuſi.
Equites Sagittarij Aciminci.
Equites Dalmatę Ricti.
Equites Dalmatę Burgenæ.
Equites promoti Tauruno.
Auxilia Herculia ad Herculem.
Auxilia Nouenſia Arſaciana ſiue Nouis.
Auxilia Auguſtenſia contra Bononiam in Barbarico in Caſtellu Onagrino.
Auxilia præſidentia in caſtris Herculis.
Auxilia Aſcarij Tauruno ſiue Marſonia.
Præfectus Legionis quintę Iouię cohortis quintæ partis ſuperioris Bononię.
Prefectus Legionis Sextæ Herculeæ cohortis quintæ partis ſuperioris Aureo monte.
Prefectus Legionis quintę Iouiæ Burgenis.
Prefectus Legionis ſextę Herculeę Teutiborgio.
Præfectus Legionis, quintę Iouiæ ſextæ Herculeę in caſtello Onagrino.
Præfectus milit. Calcarienſium Sirmij.
Prefectus Claſſis primę Flauiæ Auguſtę Sirmij.
Prefectus Claſſis ſecundę Flauię Graio.
Prefectus Claſſis Iſtricę Murſę.
Tribunus cohortis tertię Alpinorum Dardanorum Ala Sirmienſis, Sirmij.
Prefectus Claſſis primę Pannoniæ ſeruitij Claſſis Ægetenſium, ſiue ſecundæ Pannonię nunc Siſcię.
Tribunus cohortis tertię Alpinorum Siſcię.
Tribunus cohortis primæ Iouię Leonatæ.
Tribunus cohortis primæ Thracum ciuium Romanorum caput Baſenſis.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis hoc modo.
Principem de eodem officio.
Numerarium.
Adiutorem.
Commentarienſem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE PANONIAE Secundæ Riparenſis, ſiue Sauiæ. Cap. LXXXI.

COMMENTARIVM.

PAnnonia ſecunda ſeu inferior ultra Aenonem fluuium, ab Oriēte Draua & Danubio clauditur, ubi Drauæ Iſter miſcet, nūc Boſsina & Sc ouia uocatur. Inter Sauum uerò & Drauā flumina Sauia eſt, nunc Croatia, eadēq; olim Riparenſis dicta; quia ad ripam Danubij & inter ipſa flumina eſt ſita. Hadrianus Aelium verum, quem adoptauit, Pannonijs Ducem & Rectorem impoſuit, ut in eo auctor eſt Spartianus. Huic Dux, cū cuneis VI. & alijs equitum XI. auxiliis V. Præfectis legionum V. aliis Claſſium IIII. Tribunis cohortium item IIII. præerat, præſidijs 26. quorum 18. tantum repręſentantur. Eadē inſignia ferebat, quæ alij Duces, ſcilicet, librum vt ſupra inſcriptum, & XVIII. munitiones, cum tamen XXVI. tueretur, quarum VIII. non apparent. Officium habebat, Principem ex eodem officio. Numerarium, Adiutorem, Commentarienſem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales, qui gradu carent Corniculario, quemadmodū & alij Duces paucis exceptis carebant. Hi numeri ab illo regebantur.

1 CVNEVS equitū Scutariorum Cornaco præſidebat, quod Ptolemæo eſt oppidum prope Teutiborgium, nunc Quinque eccleſias vocant, cuius meminit & Itinerarium & ſequentium. Hic etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce degebant.

2 Cuneus equitum Dalmatarum Teutoborgium incolebat, quod eſt ad ripam Danubij; olim hic erat ſaltus, Tacitus,[a] Ductum, inquit, agmen ad vltimos Bructerorum, quantumque Amiſiam, & Luppiam amnes, inter vaſtatum haud procul Teutoburgienſi ſaltu, in quo reliquiæ Vari legionumque inſepultæ dicebantur. Hęc ille. Eodem in loco alij ſub hoc Duce, promoti nuncupati excubabant, & legio ſexta Herculea. a an. 1.

3 Cuneus equitum Conſtantianorum Burgenæ manebat, à Conſtantio vel Cōnſtantia oppido ſunt denominati. Burginatium in Germania ponit Itinerarium, vbi legio V I. Hic etiam erant equites Dalmatæ ſub hoc Duce.

4 Cuneus equitum promotorum, Cuccis ſtatiua habebat: apud Itinerarium Cucci legitur. Hic alij equites ſagittarii ſub hoc Duce degebant.

5 Cuneus equitum Conſtantium Aciminci morabatur: ita & Itinerarium. Acumincium uocat Ptolemæus, infra Cornacūm, ad Danubij ripam, ubi legionem olim fuiſſe dicit. Acamincium eſt apud Marcellinum.[b] Hic & alij Equites Sagittarij ſub hoc Duce reſidebant, de quibus infra. b lib. 19.

6 Cuneus equitum Italicianorum Secundis: vnde fortè Secundani milites, ſupra ſub Comite Africæ.

1 EQVITES Dalmatæ Nouis ſtatiua habebant. Nouæ ſunt etiam non longè hinc in Mœſia prima & ſecunda ſub eius Ducibus in Oriente.

2 Equites Dalmatæ Albano inſidebant, qui eſt mons diuidens Pannoniam ab Illyrico.

3 Equites promoti manebant apud Teutoborginm vltra Danubium in eius ripa. Hunc locum etiam Cuneum equitum Dalmatarum, ſub hoc Duce tutatum fuiſſe ſuprà vidimus. Eſt ſecundum Danubium apud Ptolemęum.

4 Equites Dalmatæ Cornaro præerant, in ripa Saui non longè à Teutiborgio. Hic & Cuneus Scutariorum manebat ſub hoc Duce.

5 Equites Sagittarij Cuccis præſidebant, ubi alius Cuneus equitum Promotorum ſub hoc Duce morabatur.

6 Equites Dalmatæ Bononię manebant, quam Ptolemæus in Pannonia inferiore collocat. Notitia Orientis in Dacia, ultra Danubium eam Marcellinus[c] ponit loquens enim de Valente, permeato, inquit, Danubio delatus Bononiam, & Sirmium introijt. Hæc ille. Forte duo utriuſque Imperij duces, hic propè caſtrametabantur. Conſtantinus Bononię ad Italicum ſcripſit.[d] Hic etiam cohors V I. Legionis VII. Iouiæ ſub eodem Duce reſidebat. c lib. 31. d l. 1. C. de primi leg. & em. Aug.

7 Equites Dalmatæ Cuſi reſidebant.

8 Equites Sagittarij Aciminci manebant. In huius oppidi medio manſionem Itinerarium collocat. Hoc oppidum bis Notitia repræſentat. Quare id diuerſum eſt à ſuperiore Aciminco, ubi Cuneus equitum Conſtantium ſub hoc Duce morabatur, niſi idem bis dicamus per errorem repetitum.

9 Equites Dalmatæ Ricti degebant, Ptolemæus

legit

Digitized by Google

legit Rictij, qui eſt locus propè Aciminicum, vulgo dicitur Orſaus.

10 EQVITES Dalmatę Burgenæ præerant. Hic etiam erat Legio V. Iouia, de qua infra, & Cuneus equitum Conſtantianorum ſub hoc Duce.

11 EQVITES Promoti Taurono præſidebant, eſt propè Ritium, vbi Drinus in Sauum confluit. Ptolemæus Taurunum appellat, Plinius Albam Græcam, vulgò Belgradum dicunt.

Hi ſunt VI. Cunei & XI. turmæ equitum, quæ in XII. munitionibus excubabant. Nunc ſequuntur quinque eiuſdem Ducis Auxilia.

Item Auxilia.

1 AVXILIA Herculis, ad Herculem excubabant, vnde nomen habuerunt. Hęc & ſequẽtia plura è uſdem nominis auxilia fuiſſe videntur. Erat & tertia legio, vel cohors cum Comite Illyrici, ad caſtrum Herculis. Equites Dalmatę ſub Duce Valeriæ, & ipſi ad Herculem reſidebant. Fortè limites ad illũ locum coniungebantur, vel erant diuerſa eiuſdem nominis oppida. Iornandes caſtrum Herculis propè villam Vlpianam in Pannonia locat. Huc vſque ſub hoc Duce in Notitia depictæ præſidiorum munitiones reperiuntur, quæ ſunt XVIII. Sequentium nulla oppida repræſentantur.

2 AVXILIA Nouẽſia Arſaciana ſiue Nouis, quod in hoc oppido reſiderent Nouenſia ſunt dicta, quia verò ex oppido Arſacia ſunt contracta, Arſaciana vocantur. Arſacia Ptolemæo, & Ammiano eſt vrbs Mediæ vnde Arſacidæ.

3 AVXILIA Auguſtenſia habitabant cõtra Bononiam in Barbarico, in caſtello Onagrino. Hæc ab Auguſto nomen habent, in agroque Barbarorum id eſt hoſtili excubabant, quod Barbaricum uocabatũr. Gratianus A.[a] Si aurum, inquit, ab Barbaricum fuerit translatum à mercatoribus ſupplicijs ſubiugãtur. Lamprid.[b] Expeditio Barbarica eſt nunciata. Valens A.[c] Ad Barbaricum transferendi vini, olei, & liquaminis nullam quiſquam habeat facultatem. Caſtellum uero Onagrinum ſitum erat è regione Bononiæ, ab aſinis agreſtibus quibus abundabat, vocatum. Ibidem degebat legio V. Iouia, & VI. Herculea, de qua infra.

a in l. 2. C. de cõmer. & mercat.
b in Alexãdro.
c in l. 1. C. quæ res expor. non deb.

4 AVXILIA Præſidentia in caſtris Herculis; à prępſidio oppido vnde extracta, nomen habent: ſunt autem plura oppida Præſidia nuncupata, in Sardinia, Hiſpania, & alibi. Caſtra Herculis ciuitatem à Iuliano apoſtata in Germania occupatam. Marcellinus ſcribit.[d]

d lib. 18. poſt princip.

5 AVXILIA Aſcarii præfecta Tauruno ſiue Marſonia, fortè legendum Aſcanij, qui ſunt populi Ponti, propè Aſcanium flumen, & Aſcaniam paludem. Nomen hoc erat auxiliariorũ. Marſouiam pro Marſonia Ptolemæus in Pannonia inferiore locat. Idem Dux pręter equites memoratos, & auxilia, etiam X. legionum Præfectos, & II. cohortium Tribunos regebat, qui ſequuntur.

Item Præfecti.

1 PRÆFECTVS Legionis quintæ Iouiæ cohortis quintæ partis ſuperioris Bononiæ; ita a Diocletiano, qui ſe Iouem nominabat, eſt uocata; vel a Iouia ciuitate Valeriæ, quæ & ipſa ab illo nomen habuit. Hic Pręfectus legionis vocabatur, etſi non amplius quam vni cohorti ideſt quintæ imperaret. Pręerat uerò ſuperiori parti Bononiæ, ubi etiam equites Dalmatæ, ſtatiua habuiſſe diximus.

2 PRAEFECTVS cohortis quintæ legionis ſextæ Herculeæ, à Maximiano, qui Herculem ſe faciebat, denominatæ. Hęc ſuperiorem partem Aurei montis tuebatur, quod erat oppidum Mœſiæ primæ, ubi vtriuſque Imperij Duces ad fines propè caſtra habuiſſe videntur. Diuiſa hęc legio Nouioduni, & Teutoburgi caſtrametabatur.

3 PRAEFECTVS Legionis quintę Iouię Burgenis degebat, ſupra Burgenam: ibi etiam equites Dalmatę, & Cuneus equitum Conſtantianorum morabantur. Huius legionis quinta cohors, in ſuperiori parte Bononię excubabat: partem huius legionis hic Præfectus regebat, aliam alius.

4 PRAEFECTVS Legionis ſextę Herculeæ, Teutoborgio præerat, vbi Cuneum equitum Dalmatarũ fuiſſe vidimus, & equites Promotos ſub hoc Duce. Huius legionis quinta cohors degebat in Aureo monte.

5 PRAEFECTVS Legionis, quintæ Iouiæ ſextæ Herculeæ in caſtello Onagrino, vbi etiam erant auxilia Auguſtenſia. Hic duæ legiones congeruntur, Iouia & Herculea, quas diuerſos pręfectos habuiſſe vidimus, vnde corruptum codicem eſſe puto, & pro Herculeę ſubſtituendum cohortis. Aut duos legionum præfectos cum earum partibus, eidem loco pręfuiſſe oportet, quod rarò legitur.

6 PRAEFECTVS Militum Calcarienſium Sirmii ſtatiua habebat. Calcaria Itinerario eſt locus inter Maſſimiliam, & Foſſam Marconam: eſt etiam oppidum in Britannia.

Sirmium eſt ciuitas Probi Imp. natalibus nobilis, vulgò Simadi dicitur, eſt prope Tarſium inter Rimũ & Cornacum apud Danubium. Pæonium ciuitatem eſſe Stephanus ſcribit, aliquot iura ibi ſcripta extant.[e] Sequentibus etiam IIII. Claſſibus hic Dux imperabat, quibus infraſcripti præerant.

7 PRAEFECTVS Claſſis primę Flauię Auguſtę Sirmii ſtationem habebat. Strabo[f] ſcribit, Auguſtũ, Cęſarem in bello contra Dacos ſuſcepto, duas in Sauo Claſſes inſtruxiſſe, alteram ad Segeſtam, ad Sirmium alteram. Poſteriores verò Principes Claſſes quattuor in Danubio tenuerũt, quę fuere Flauia Auguſta fortè à Flauio Veſpaſiano, aut Conſtantino cognominata, quę apud Sirmium manebat, ubi etiam ala Iormienſis degebat. Alię tres in Danubio Claſſes cum ſuis Pręfectis ſequuntur.

e l. 13 cum ſ. ll. ſeqq. & l. 27. C. de auro dot. l. 7. C. de auro fiſci.
f lib. 7.

8 PRAEFECTVS Claſſis ſecundę Flauię ad Graium reſidebat. Graiam alii appellant.

9 PRAEFECTVS Claſſis Iſtricę Murſę applicabat, vrbs eſt ſecundum Danubium, vbi Conſtantius quandoque iura condidit,[g] ita etiam Itinerarium appellat, Coloniam Ptolemęus facit, aliàs Muſia Colonia, nunc Mutrouiza dicitur. Eſt ſecundum ripam Drauę Iſtrum influentis. Iſtrica verò Claſsis vocatur, quia per Iſtrum nauigabat. Tribunum cohortis, & alam equitum claſsibus Notitia hic interſerit, ego infrà aptius locandos cenſui.

g l. 46. C. Th. de decurionib.

10 PRAEFECTVS Claſsis primę Pannonię ſeruitii Claſsis Aegetenſium, ſiue ſecundę Pannonię, nunc Siſcię ſtationem habet. Supra ſub Comite largitionum à Procuratore monetas Siſcię percuſſas fuiſſe vidimus. Vrbs eſt non longè à Sauo, in quo hęc Claſsis nauigabat, in ſuperiore Pannonia, ut tamen deſeruiret Aegetenſium Claſsi, ſiue ſecundę Pannonię. Aegetenſes credo accolas Saui fuiſſe, de quibus Itinerarium. Fortè eſt, quã Ptolemęus mendosè Etetam, pro Aegeta uocat.

ALA SIRMIENSIS quę Sirmii morabatur infra poſt ſequentem Tribunum ponitur, ſed ne Tribunis intermiſceretur hic aptius locandam cenſuimus. Tribunis etiam IIII. ſequentibus idem Dux pręerat, qui ſunt.

1 TRIBVNVS cohortis tertię Alpinorum Dardanorum: hi ſunt populi Mœſię ſuperiori contigui ſecundum Orоſium & Volaterranum, nunc Serꝟiam & Ruſciam appellant, ex quorum alpibus extracta eſt hæc cohors. Eidem Duci ſuberat ALA Sirmienſis Sirmii, à loco ubi reſidebat, appellata, hic ponitur, quæ ſupra ante hunc Tribunum magis congruè viſa eſt locari XII. Cohortis Alpinorum Antoninus A. meminit.[h]

h in l. 1. C. de re milit.

2 TRIBVNVS cohortis tertię Alpinorum degebat Siſcię, quę eſt propè Albanum montem, & ideo cohors Alpina uocatur.

3 TRI-

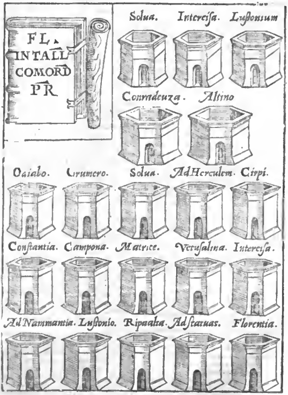
3 TRIBVNVS cohortis primę Iouiæ Leonatę mo rabatur, quæ Sauiæ urbs eſt Itinerario, vbi hæc cohors degebat.

4 TRIBVNVS cohortis primæ Thracum ciuium Romanorum caput Baſenſis; fortè legendum Biſſinenſis, ſiquidem Baſſina eſt oppidum Pannonię inferioris, Ptolemæo apud Tarſium, vulgo Bachia dictũ. Vocabatur autem locus, vbi reſidebat hic Tribunus, Caputbaſſinenſis, ſicut Caputcellenſis, fortè quòd ea loca in limitibus Sauiæ eſſent præcipua. Hæc cohors erat ex colonia ciuium Romanorum, quemadmodum Apulenſes in Dacia, quorum cohors Apuleia ciuium Romanorum ſub Duce Armeniæ merebat. Plinius in Thracia quatuor nominat Colonias, Philippos, Fluuiopolim, ubi antea Zeta fuit, Apros, & Parium, ex quarum aliqua hęc cohors Thracum fortè eſt extracta. Huius Ducis erãt pręſidia XXVI. *Præſidia 16.* Equitum Cunei VI. Ala I. Turmę XI. Peditum Auxilia V. Legiones III. in VI. præfecturas diuiſę. Tribunatus IIII. Erant equitum fermè 1800. Peditum 5000. & Claſſes 4. Nunc ad Ducem Valeriæ uenie-mus.

Equites 1800.
Peditum 500.
Claſſes 4.

N O T I T I A.

D V X P R O V I N C I AE V A L E R I AE, E T E I V S I N S I G N I A.

NOTI-

Digitized by Google

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Prouinciæ Valeriæ Ripenſis.

CVNEVS equitum Scutariorum Soluę.
Cuneus equitum Dalmatarum Interciſæ.
Cuneus equitū Conſtātianorū Luſſonio, nūc Interciſa.
Cuneus equitum Stabieſianorum Ripa alta nunc Contradeuza.
Cuneus equitum Fortenſium Altino.
Equites Dalmatæ Odiabo.
Equites Promoti Crumero.
Equites Mauri Solua.
Equites Dalmatę ad Herculem.
Equites Dalmatæ Cirpi.
Equites Dalmatæ Conſtantiæ.
Equites Dalmatæ Camponæ.
Equites Promoti Matricæ.
Equites Dalmatæ Vetuſſalinæ.
Equites Sagittarij Interciſæ.
Equites Dalmatæ ad Nammantia.
Equites Dalmatæ Luſſonio.
Equites Dalmatæ Ripa alta.
Equites Dalmatæ ad Statuas.
Equites Dalmatæ Florentiæ .
Equites Sagittarij Altino nunc in Borgo contra Florentiam.
Equites Flauianenſes ad Militare.
Auxilia Herculenſia ad Herculem.
Auxilia Vrſarenſia pone Nauata nunc ad ſtatuas.
Auxilia Vigilum contra Acinco trans in Barbarico.
Auxilia Fortenſia Cirpi.
Auxilia Inſidiatorum Cardabianca.
Præfectus Legionis primæ adiutricis cohortis quintæ partis ſuperioris Bregetione.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis cohortis partis ſuperioris Aliſcæ.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis partis inferioris Florentiæ.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis tertiæ partis ſuperioris Acinco.
Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis in caſtello contra Tautantum.
Præfectus mil. ſecundæ adiutricis Cirpi.
Præfectus Legionis ſecūdę adiutricis Luſſonio.
Præfectus Claſſis Hiſtricæ Florentiæ.
Tribunus cohortis Vincentiæ.
Tribunus cohortis Quadriborgio.
Tribunus cohortis Iouiæ.
Tribunus cohortis ad Borgum Centenarium.
Tribunus cohortis Aleſcæ.
Tribunus cohortis Marinanæ.
Præfectus Legionis Tranſacinco.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.
Principem de eodem corpore.
Numerarium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE VALERIAE RIPENSIS. Cap. LXXXII.

COMMENTARIVM.

DVPLEX eſt Valeria, altera in Italia apud Abrutios, altera Pannoniæ, de qua Ruffus ita ſcribit, Marcomanni & Quadi de locis Valeriæ, quæ ſunt inter Danubium, & Drauum, pulſi à Tiberio ſunt, & limes ab Auguſto inter Romanos, & Barbaros, per Vindeliciam, Noricum, Pannoniam, & Mœſiam eſt conſtitutus. Idem Iornandes. Hanc partem hodie Croatiam aliqui eſſe volunt. Aeneas Syluius[a] Surià eſſe autumat. Valeriam a Valeria Diocletiani filia: Galerio Cæſari nupta dictam fuiſſe Marcellinus[b] tradit. Huic limitaneus Dux præerat, vir ſpectabilis, qui ſub Valentiniano primo fuit Marcellianus Maximini P. P. filius.[c] Eadem quæ & alij Duces geſtabat inſignia, cum typo XX. caſtrorum. XV. etiam alia utebatur, quorum nulla extat imago.

a in Europam. c. 1. in princ.
b lib. 19.
c Ammianus, lib. 29.

Officium habebat, vt alij, nempè Principem de eodem corpore, Numerarium, & alios. Quinque equitum Cuneos regebat, XVII. alas aut turmas, quina auxilia, nouem Præfectos, & ſex Tribunos, & erāt ſequentes.

1 CVNEVS equitum Scutariorum Soluę habitantium, alias Solę. Soluene oppidum in Norico collocat Plinius,[d] propè Claudiam fluuium; Itinerarium habet Salua manſio, ibi enim erant animalia curſus publici cum hoſpitio. Hic etiam erant Mauri Equites, de quibus infra.

d lib. 5. c. 14.

2 CVNEVS equitum Dalmatarum Interciſæ ſtatiua habebat. Huius, & ſequentium meminit Itinerarium, quod interciſam in Pannonia inferiore locat.

3 CVNEVS equitum Conſtantianorum, olim Luſſonio, nunc Interciſę præeſt. Hic Cuneus equitum Luſſonio Interciſam tranſlatus fuit. Eſt autem Luſſonium Ptolemæo in Pannonia inferiore. Hic etiam erant Dalmatæ proximè nominati equites, & alij.

4 CVNEVS equitum Stableſianorum, in Ripa alta degebat, nunc Conradeuzam eſt tranſlatus. Equites etiam Dalmatę ſub hoc Duce Ripam altam tenuerunt, vt infra dicetur.

5 CVNEVS equitum Fortenſium Altino inſidebat: oppidum eſt in Foro Iulij huius nominis. Sed hic aliud intelligit, quod erat in Valeria. Hoc fortè eſt Altinum vbi Valentinianus, & Valens, defuncto Iouiano degentes, plura iura menſe Octobri condiderunt.

1 EQVITES Dalmatę Odiabo loco Valerię prȩerant.[e]

2 EQVITES Promoti Crumero prȩſidebant. Crumerum ad Sauum in Pannonia inferiori. Itinerarium locat, vbi etiam legio prima adiutrix manebat, cuius iura meminerunt.[f]

3 EQVITES Mauri Soluæ, vbi etiam Cuneus equitum Scutariorum degebat, de quibus ſupra.

4 EQVITES Dalmatæ ad Herculē. Viginti nomine

e l. 1. C. vt armor. vſus inſci. Princ. l. 1. et 2. C. Th. quib. equor. vſus conceſ. l. 7. C. Th. de pœnis.
f l. vlt. C. de caſtr. pecul. l. vlt. C. de appar. præfec. prætor.

Herculis vrbes, Stephanus receſet, quarum vna erat, in Theſſalia, aliam in Pannonia inferiore, ſupra poſuit Notitia, vbi ſub eius Duce degebant auxilia, ab eo loco Herculis appellata.

5 EQVITES Dalmatæ Cirpi ſtatiua habebant. Cirpi caſtra in Pannonia locat Itinerarium, fortè Carpi, quod oppidum apud Iſtrum Ammianus, & Ptolemęus ponunt; a Diocletiano ſubactum Eutropius ſcribit: eius etiam Capitolinus,[a] & Vopiſcus,[b] meminerunt. Hic erant & Auxilia Forteoſia ſub hoc Duce.

a in Balbino.
b in Aureliano.

6 EQVITES Dalmatæ Conſtantiæ manebant; à Conſtantio id oppidum eſt nominatum.

7 EQVITES Dalmatæ Camponæ ſtatiua habebant, Camponiam vocat Itinerarium; Camponia, inquit, in medio à Quinquo leg. 2. Legionem ſecundam adiutricem hūc locum tutatam, & Camponiam in medio itinere, à Quinquo diſcedentibus fuiſſe ſignificat.

8 EQVITES Promoti Matricæ morabantur: ita & Itinerarium.

9 EQVITES Dalmatæ Vetuſſalinæ excubabant. Aliter Itinerarium Vetuſſalinus. In medio, inquit à Matrica, ſcilicet itinere. Diſiungenda ergo eſt hæc dictio, & legendum Vetus Salinæ.

10 EQVITES Sagittarij Interciſæ reſidebant, de qua ſupra, ibi erat alius Cuneus Equitum Dalmatarum ſub hoc Duce.

11 EQVITES Dalmatæ ad Nammantia, ſcilicet caſtra habitabant.

12 EQVITES Dalmatæ Luſſonio: hinc Cuneus equitum Conſtantianorum ſub hoc Duce Interciſam eſt tranſlatus, & fortè eorum loco hi ſunt ſubſtituti. Legionis ſecundæ adiutricis pars ſub eodem Duce hic excubabat.

13 EQVITES Dalmatę Ripam altam loco Cunei Stableſianorum tenuerunt, quos inde Contradeuzā tranſmiſſos fuiſſe ſupra ſub hoc Duce vidimus. De Ripa alta, loco ad ſtatuas, & Aliſca, ita apud Itinerarium ſcriptum reperitur, ad ſtatuas, in medio Aliſca, ad latus Ripa alta. Deinde, ad muros & ad ſtatuas, in medio ad Robona.

14 EQVITES Dalmatæ ad ſtatuas degebant, locus ita vocabatur, quòd fortè ibi aliquæ ſtatuæ eſſent, de quibus ſupra.

15 EQVITES Dalmatę Florentiæ morabantur. Diuerſa eſt a Florentia Italiæ; vnde Valentinianus, ad Maximinum Tuſciæ correctorem ſcribit.[c] Hic etiam pars legionis adiutricis ſub hoc Duce excubabat. Huc uſque Notitia Huius Ducis munitiones alijs omiſſis depingit, quòd fortè charta omnibus deſcribendis non ſufficeret, vel quòd hæc ad inſignia huius Ducis ſatis eſſe crediderit.

c l. 8 C. T. de accuſat.

16 EQVITES Sagittarij Altino pręſidebant: nunc ſunt in Borgo contra Florentiam, id eſt, ex aduerſo ſeu è regione Florentiæ, ſed antea Altini eſſe conſueuerant.

17 EQVITES Flauianenſes ad Militare, ita locus vocabatur. Hæ ſunt turmæ equitum: Auxilia ſequuntur, quæ non ſingula, ſed plura eiuſdem nominis ſimul iuncta erant.

1 AVXILIA Herculenſia ad Herculem, vbi etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce excubabant, & alia Auxilia ſub Duce Pannoniæ ſecundæ. In Itinerario legitur, ad Herculem caſtra. credo illa eſſe quæ caſtra Herculis ſub Duce Pannoniæ ſecundæ appellantur.

2 AVXILIA Vrſarenſia pone Nauata, nunc ad Statuas Vrſo eſt oppidum Hiſpaniæ Plinio, & Vrſeorini populi Luſitaniæ, vnde hæc auxilia deſumpta erant, quæ antea degebant ad locum Nauata dictum nunc ad Statuas ſunt tranſlata, de quibus ſupra ſub hoc Duce. Vetuſtus codex legit, pone Vata.

3 AVXILIA Vigilum contra Acinco, vel è regione Acinci degebant trans in Barbarico, ſcilicet trans Iſtrum fluuium in ſolo Barbarorum & hoſtili. Eſt autem Acincum oppidum Illyrici ad Danubium, Marcellinus,[d] Valentinianus, inquit, Acincum prope caſtra commouit, nauigijſque ad repentinum caſum coniunctis, & contabulato celeri ſtudio ponte, per partem aliam tranſijt in Quados, & ſubdit eum ibi moratum per Autumnum. Hinc Acincenſes milites, qui ſub magiſtro equitum per Gallias merebant. Acinci erat fabrica Scutaria, vt in Magiſtro officiorum eſt viſum. Sub hoc Duce erat, & cohors tertia legionis ſecundæ adiutricis in ſuperiori Acinci parte. Vetus codex habet, Acincotras, infra reperitur, Transacinco.

d lib. 30.

4 AVXILIA Fortenſia Cirpi manebant, vbi etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce, & pars legionis ſecundæ adiutricis, de qua infra. Itinerarium, Cirpi, inquit, manſio ſeu locus publici curſus.

5 AVXILIA Inſidiatorum Cardabiancam incolebant. forte legendum Cannabiaco, qui eſt locus Pannoniæ primæ, vbi etiam cohors excubabat Inſidiatores verò, quòd inſidias clam hoſtibus tenderent, ſunt dicti. *ἐνέδρας* Conſtantinus Porphyrogenneta appellat, (in thematibus.) Hæc erant ſub Duce Valeriæ auxilia.

Sequuntur Præfecti X. Legionum, aut earum cohortium.

1 PRÆFECTVS Legionis primæ adiutricis cohortis quintæ partis ſuperioris Bregetione. ita etiam Itinerarium, & Aurelius Victor. Bręgetium vocat Ptolemæus, Bregetionem Ammianus; Paulus Diaconus Brigionem, Valentinianus, inquit, anno Imperij ſui XI. dum apud Brigionem oppidum Quadorum legationi reſpondet, anno eius LV. ſubita effuſione ſanguinis, quæ Græcè *ἀποπληξία* vocatur, voce amiſſa, ſenſu integer expirauit. Id Ptolemæus in Pannonia ſuperiore cum legione prima adiutrice collocat, quam interpres auxiliariam vertit, ſed Notitiæ tempore tantum cohors quinta ipſius legionis hic manebat.

PRAEFECTI appellabantur, qui toti, aut parti legionis pręerant, qui cohortem regebant TRIBVNI. Hinc verò Præfectus vocatur tanquam legionis partem regeret, etſi verè non niſi quintæ legionis cohorti imperabat. Hanc legionem ab Othone Cęſare inſtitutam fuiſſe Tacitus[e] memorat: forte adiutrix eſt dicta, quod alteri, vt illi opem ferret, ſit adiuncta, huius legionis meminit & Theodoſius,[f] in iure ciuili.

e lib. 17.
f in l. fi. C. de caſtr. pecul. & l. vlt. C. de appari tor. P. P.

2 PRAEFECTVS Legionis ſecundæ adiutricis cohortis partis ſuperioris. In codice impreſſo deeſt nomen oppidi, ſed ex manuſcripto reponendum eſt, Aliſcæ. In cuius ſuperiore parte vna cohors huius legionis excubabat, cuius etiam numerus deeſt, ſicut & ſequentis. Hic locus infra repetitur. Eius meminit & Itinerarium. Huius legionis tribunus fuit Hadrianus, qui poſtea imperauit, vt auctor eſt Spartianus, eiuſque mentionem Antoninus Caracalla facit.[g]

g l. 5. C. de profeſſor. & medic.

3 PRAEFECTVS Legionis ſecundę adiutricis partis inferioris Florentię: hic pars legionis degebat, quam ex præcedentibus, ſequentibusque per varia loca diſperſam fuiſſe apparet. forte cohortis, hic locandę nomen, & numerus deſideratur. Eodem in loco degebant & equites Dalmatę ſub hoc Duce.

4 PRAEFECTVS Legionis ſecundę adiutricis tertię partis ſuperioris Acinco pręerat, & hic fortè deeſt dictio, cohortis, quia hic erat Pręfectus tertię cohortis, ſecundę legionis adiutricis, ſicut alius ſupra quintę cohortis, primę adiutricis, hic in ſuperiori parte Acinci morabatur, vbi erant, & Auxilia vigilum, & equites Dalmatę ſub hoc Duce. Itinerarium quater Acinci meminit. Marcellinus[h] hoc oppidum ad ripam Hiſtri locat, Valentinianus, inquit, Acincum prope caſtra commouit, nauigijſque ad repentinum caſum coniunctis, & contabulato celeri ſtudio ponte, per partē aliam tranſijt in Quados: & ſubdit, eundem apud Acincum autumno mortuum fuiſſe.

h lib. 30.

PRAE-

5 PRAEFECTVS Legionis ſecundę adiutricis in Caſtello contra Tautantum. & hic arbitror vocem cohortis deeſſe, in ſex enim præſidia hęc legio diuiſa reperitur: Pro Tautanto, fortè legendum Taurunum, quod eſt Ptolemęo ſecundum Sauum.

6 Præfectus militum ſecundæ adiutricis Cirpi excubabat. & hic aliquid deſideratur, quia non exprimitur, quot hic eſſent milites, nec cuius cohortis. Hunc locum etiam auxilia Fortēſia, & equites Dalmatę ſub hoc Duce tuebantur.

7 Præfectus Legionis ſecundæ adiutricis Luſſonio præerat, vbi etiam equites Dalmatæ reſidebant. Hic quoque cohortis nomen omiſſum fuiſſe cenſeo.

8 Pręfectus Claſſis Hiſtricę Florentiæ nauigabat per Iſtrum, & Florentiæ degebat. In Notitia hic Tribuni commiſcentur Pręfectis; ſed ad euitandā confuſionem eos ſeparatim expediam.

9 Præfectus Legionis trans Acinco, ideſt ultra Acincum caſtrametabatur, quod trans Iſtrum in Barbarico eſſe videmus. hic & legionis nomen deſideratur, & fortè cohortis. Hunc pręfectum Notitia poſt Tribunos ab alij Præfectis commodius locat, nos alijs præfectis commodius adiungendum cenſuimus. Hi legionum pręfectorum titulū ferebant, etſi ſolam legionis cohortem regerent.

Sequuntur cohortium Tribuni.

1 TRIBVNVS cohortis Vincentiæ reſidebat cohortis nomen deſideratur. Vincentiæ aliquot iura condita fuere,[a] neſcio an Vincentiæ Valerię vel Venetiæ in Italia.

a l. 12. C. de inuſt. & ſact. igno.

2 Tribunus cohortis Quadriborgio pręerat: ita vocatur oppidum, quod quatuor burgis conſtabat. Quadriburgum in Germania inferiore Ammianus ponit,[b] neque hic cohortis nomen exprimitur.

b libro 28. poſt princip.

3 Tribunus cohortis, Iouię ſtatiua habebat, quę erat ciuitas Valerię, à Diocletiano, qui ſe Iouem nuncupabat, appellata, quę cohors hęc fuerit non ſcribitur.

4 Tribunus cohortis ad Borgum Centenarium, fortè legendum Burgum centenarium. Eſt enim burgum, vicus, aut caſtrum.[c] Centenarius autem fortè vocatus eſt, à centum militibus ibi morantibus. Nam centenarij vocabantur centum militibus pręfecti, ait Vegetius.[d] Neque huius cohortis nomen appatet.

c l. 2. §. 1. C. de off. P. P. Afric.

d lib. 2. c. 13. & Modeſtus in lib. de vocab. rei militar.

5 Tribunus cohortis Aleſcę excubabat, ubi etiā præfectus legionis ſecundę adiutricis ſub eodem Duce morabatur. Huius quoque cohortis nomen deſideratur.

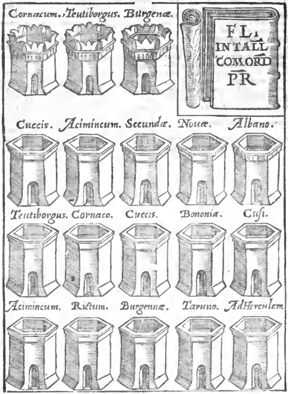
6 Tribunus cohortis Marinarę excubabat; locus erat Valerię, de quo Itinerarium; cohortis nomen deeſt, vt & ſuperiorum. Hi ſunt Præfecti pręſidiorum Ducis Valerię, in qua erant pręſidia 35. equitum cunei VI. Turmę XVII. Auxilia peditum V. Legiones III. quarum una in VI. præfecturas ſcindebatur, & omnes erant VIII. pręfecturę, ſingulę fortè millenos pedites continentes. Cohortes VI. Claſſis I. credo fuiſſe minimum equitum 2000. peditum 6000. Sequitur Dux Pannonię primæ.

Præſidia 35.

Equites 2000. Pedites 6000. Claſſis 1.

NOTITIA.

DVX PANNONIAE PRIMAE ET EIVS INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri ſpectabilis Ducis Pannoniæ primæ, & Norici Ripenſis.

CVNENS equitum Dalmatarum Flexo.
Cuneus equitũ Stableſianorum Arrabonę.
Equi.promoti Arrabonę.
Equit.Sagittarij Quadriburgio.
Equites Dalmatæ ala Noua.
Equites Dalmatæ æquinoctiæ.
Equites Dalmatæ ad Herculem.
Equites Sagittarij Gerolatæ.
Equites promoti Flexo.
Equites Mauri Quadrato.
Tribunus gentis Marcomannorum.
Pręfectus Legionis decimę Vindomanę.
Præfectus Legionis quartæ decimæ Geminæ militum Liburnariorum cohors partis ſuperioris Carnunto.
Præfectus Legionis decimæ, & quarto decimæ Geminatæ militum Liburnariorum Arrabonæ.
Pręfectus Claſſis Hiſtricę Carnunto, ſiue Vindomanę

Vindomanæ à Carnunto tranſlata.
Trib. Cohortis Arrianis.
Tribunus Cohortis Caratenſis.
Equites promoti ad Mauros.
Equites Sagittarij Lentiæ.
Equites Sagittarij Lacufelicis.
Equites Dalmatæ Ariape.
Equites Dalmatæ Auguſtianis.
Equites promoti Comagenis.
Pręfectus ſecundæ Italicę militum Liburnariorum Iouiaco.
Pręfect. Legionis Italicę partis inferioris Letię.
Præfectus Legionia ſecundæ Lauriaco.
Pręfectus Legionis primæ Noricorum militum Liburnariorum Cohortis quintæ partis ad Iuuenſe.
Præfectus Legionis Liburnariorum primorum Noricorum Faſtanę.
Præfectus Claſſis Arlapenſis & Maginenſis.
Præfectus Claſſis Lauriacenſia.
Tribunis Cohortis Boiodoro.
Tribunus Cohortis Auſturis.
Tribunus Cohortis Cannabiaca.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dua hoc modo.
Principem de eodem corpore.
Numerarium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE PANNONIAE PRIMAE & Norici Ripenſis. Cap. LXXXIII.

COMMENTARIVM.

DVAS Pannonias Ptolemæus ponit, ſuperiorem, ſeu primam, & inferiorem ſiue ſecundã, de qua ſupra dictum fuit. Prima terminatur ab Occaſu monte Cetio; à Meridie parte Iſtriæ & Illyridis, à Septentrione Danubio, ab Ortu Pannonia inferiore, Nunc Auſtria dicitur. Noricum autem eſt ſecundum Danubium; ab Occaſu Oenum fluuium, à Meridie Aenum montem habet, ab Ortu Cetium, à Septentrione Danubium, vulgò Bauariam vocant. aliqui addunt Stiriam Carinthiamque. His regionibus præerat Dux, qui aliorum Ducum habebat inſignia, ſcilicet librum purpureo tegumento notis inſcriptum, cum codicillis magiſtratus, & typo caſtrorum decem; Idemque quod alij Duces officium tenebat, videlicet Principem officij de eodem corpore, Numerarium, & alios officiales. Pręſidia habebat XXVII. *Præſidia 27.* quorum decem tantum repræſentantur. Equitum cuneos duos. Turmas XIIII. cohortes VI. Legiones *Claſſes 4.* IIII. claſſes IIII. efficere poterant Equites 1500. pe- *Equites 1500.* ditum 7000. quos Hunnis opponere oportuit. Equi- *Pedites 7000.* tes erant ſequentes.

1 CVNEVS equitum Dalmatarum Flexo præſidebat; Ptolemæi Interpres ſcribit Phlexum, vbi ponit legionem Germanicam XIII. Itinerarium Flexum vocat, eſt ſecundum ripam Danubij citra.

2 CVNEVS equitum Stableſianorum Arrabonæ manebat. Huius loci meminit & Itinerariũ; ab Arrabone fluuio eſt dictus. Narabo eſt apud Ptolemęum.

1 EQVITES Promoti in eodem Arrabonę loco excubabant.

2 EQVITES Sagitarij Quadriburgio pręerãt, vbi etiam Dux Valeriæ cohortem habebat.

3 EQVITES Dalmatæ Alam Nouam incolebant, nomen Oppidi in Noritia & Itinerario: non autem intelligendum eſt, hos Equites Alam nouam fuiſſe, quia huius nominis oppidum hic repræſentatur.

4 EQVITES Dalmatæ Aquinoctiæ præerant: in Itinerario legitur Aquinoctio, ala noua, inquit in medio Vindebona, Legio X. Gemina. Hactenus Itinerarium. Hanc legionem Notitiæ Arrabonæ locat.

5 EQVITES Dalmatæ ad Herculem: Herculeam vocat. Itinerarium. Hoc in loco & Dux Pannonię ſecundę auxilia habebat, & Dux Valeriæ alios Equites: Vterque enim ad ſui limitis fines caſtra iuncta habebat, non longè ab hoc oppido, & ideo ſemper ſcriptum eſt ad Herculem ideſt prope Herculem eos caſtrametatos fuiſſe.

6 EQVITES Sagittarij Gerolatę degebant: Gerulatam vocat Itinerarium; vbi, inquit, legio XIIII. GG. id eſt Gemina, quam Notitia Carnunti locat.

7 EQVITES Promoti Flexo pręerant, vbi idẽ Dux cuneum equitum habebat: In Itinerario legitur, Quadratis in medio Flexo.

8 EQVITES Mauri Quadrato præſidebant. Quadrata legit Itinerarium, vbi hi equites ex Mauritania contracti morabantur.

1 TRIBVNVS gentis Marcomannorum, quos nũc Morauios vocant, ſub eodẽ Duce merebat: ſed deeſt nomen loci vbi reſidebat; vnde aliquid deſiderari oportet. Hic Tribunus etiam ab alijs eſt ſeiunctus. Sequuntur enim Præfecti legionum & claſſium, quibus alij Tribuni & equites intermiſcentur, prout in limitibus, vt puto, reperiebantur diſpoſiti.

PRÆFECTVS legionis decimæ Vindomanæ præerat Vindomanam vetus codex: Vindomanã Itinerarium appellat. Aurelius Victor Vendobonam, & oppidi inſcriptio vocat. Vulgo Viennam eſſe putant. Dion[a] auctor eſt legionem decimam Geminam *a lib. 55.* eſſe cognominatam, quod ex duobus connexis, & confuſis exercitibus conflata eſſet, & in ſuperiore Pannonia, quam Poeoniam vocat locatam. Ptolemęus verò legionem decimam Germanicam nuncupat, apud quem forte legendum Geminam.

v PRAEFECTVS legionis quartædecimę Geminæ militum Liburnariorum cohortis in parte ſuperiori Carnunti ſtatiua habebat; ita etiam appellat Itinerarium, Ptolemęus Carnus. Carnuti meminit Paterculus, Ammianus, Plinius,[b] Paulus Diaconus; Car- *b lib. 37. cap. 3.* nuntum, inquit, corruptè Carantanum vocant, vnde nũmus Carantanus. Ptolemęus legionem quartamdecimam Germanicam in Pannonia ſuperiore ſtatuit, & Dion qui[c] eam duplicem ideſt geminam no- *c lib. 55.* minat. Pars huius legionis, & aliquot ſequentis X. cohortes ea liburnariis militibus conſtabant, unam titulo Præfecti legionis XIIII. hic Præfectus regebat: Ipſa verò quod eſſet ex Liburnia contracta, Liburnaria eſt nominata, aut à Liburna, ciuitate Italiæ vbi primum liburnas inuentas & à loco nominatas fuiſſe Zoſimus[d] ſcribit; uel fortè quod in liburnis *d in quinto.* triremibus pugnare conſueuiſſent. Cum enim Auguſtus liburnarum precipue auxilio M. Antonium ſuperaſſet, ad earum ſimilitudinem plures triremes fabricauit. Liburnas D. Hieronymus[e] & Vegetius,[f] *e in 15. Daniel.* naues longas vocans; quarum forma, in libro de re- *f lib. 4. cap. 35.* bus bellicis huic Notitię adiecto, oſtenditur; quam tamen ab antiquis diuerſam eſſe puto.

3 PRAEFECTVS Liburnariorum militum Legionis X. & XIIII. Geminatę, ſeu Geminę, manebat Arrabonæ, ubi etiam equites Promoti ſub hoc Duce degebant. Superior Præfectus cohortem tantum Liburnariorum legionis XIIII. regebat. Hic reliquos euſ-

dem legionis Liburnarios, & alios legionis X. item Liburnanos dictos qui circa Arrabonam caſtrametabantur. Hic ergo militibus ex duabus legionibus extractis velut vni cohorti imperabat: legiones enim hoc tempore in præfecturas, quæ ea mille aut 500. militibus cõſtabant, diuiſas fuiſſe Conſtantinus porphyrogenneta ſcribit (de thematibus.) Ego præfecturas mille peditum, Tribunatus 500. fuiſſe puto. Itinerarium Geminas oppidum ponit in Hiſpania, ſed inde hanc legionem non deriuo.

4 PRAEFECTVS Claſſis Hiſtricæ Carnunto ſiue Vindomanæ Carnunto tranſlatæ præſidebat. Cum enim prius Carnunti ſtationem haberet, poſtea Vindomanæ reſedit. Carnuntum Illyriorum erat oppidum. Marcellinus.[a] Exinde, inquit, cum Carnuntum Illyriorum oppidum Valentinianus introiſſet, deſertum quidem nunc, & ſqualens, ſed ductori exercitus per quam opportunum, è ſtatione proxima et primebat Barbaricos appetitus. Hæc ille. Ibi Diocletianus depoſito Imperio manſit. Zoſimus,[b] Maximianus, ait, ad Diocletianum, id temporis Carnunti (oppidũ id Celticum eſt) degentem venit, eique perſuadere nititur Imperium reſumat. Hactenus Zoſimus. Ibi &̃ tribus menſibus æſtiuis Valentinianus moratus, pridie id. Auguſti legem ad Laodicium Sardiniæ Præſidem[c] ſcripſit. Nunc ad alios Tribunos, & Equites tranſeamus.

a lib. 30.

b lib. 2.

c l. 12. C. Theo. de accuſat.

2 TRIBVNVS cohortis Arrianis ſtatiua habebat, locus eſt Pannoniæ ſuperioris ab Arrianis hæreticis deriuans, nomen cohortis non legitur.

3 TRIBVNVS cohortis, Caratenſis: à loco vnde ſumpta, nomen eſt ſortita: Caratanenſes leguntur ſub Comite Illyrici Occidentalis. Locus vbi reſideret hæc cohors deſideratur.

9 EQVITES Promoti ad Mauros ſcilicet morabantur, Norici oppidum eſt: ad Mauros apud Itinerariũ legitur.

10 EQVITES Sagittarij Lentiæ degebant. Lentudum appellat Ptolemæus. Lontium Itinerarium, vulgò Leniz: vetus codex legit, lentiæ. In parte inferiori huius loci erat legio Italica ſub hoc Duce.

11 EQVITES Sagittarij Lacu felicis manebant; Lacofelice vocat Itinerarium: alio in loco Lacofelicis.

12 EQVITES. Dalmatæ excubabant Arlapæ, ita & Itinerarium. Hic etiam degebat Claſſis ſub hoc Duce Arlapenſis nuncupata.

13 EQVITES Dalmatæ Auguſtianis ſcilicet caſtris præſidebant. Itinerarium habet Auguſtis Norici, vbi hodie Aurifodinæ. Auguſtam Vindelicorum intelligit in Retia, vbi etiam equites Stableſiani caſtrametabantur: Auguſtanis videtur legendum pro Auguſtianis.

14 EQVITES Promoti ſtatiua habebant Comagenis: Comagenum habet Itinerarium, Norici oppidum vbi legio, inquit, decima Gemina. Hic Notitia ab Equitibus ad præfectos legionum reuertitur.

5 PRAEFECTVS legionis ſecundæ Italicæ militum Liburnariorum Iouiaco præerat. In Itinerario Iouauicum cum aſteriſco vocatur. Inter huius legionis milites Liburnarij repertebantur, & ideo appellat legionem Italicam Liburnariorum.

6 PRAEFECTVS legionis Italicæ partis inferioris Lentiæ excubabat, vbi ſub hoc Duce degebant & Equites Sagittarij. Hæc legio inter hunc, & præcedentem Præfectum videtur fuiſſe diuiſa vt, & aliæ in plures præfecturas erant diſpertitæ,

7 PRAEFECTVS legionis ſecundæ Lauriaci manebat, cuius Itinerarium meminit. Oppidum eſt ad oſtia Anaſi fluminis. Hæc legio nomẽ non habet, ſed puto Italicam ſecundam fuiſſe, quæ in tria præſidia ſub totidem præfectis diuidebatur, & legio ſecunda Italica militum Liburnariorum nuncupabatur. Claſſis quoque Lauriacenſis ſub hoc Duce hoc in loco reſidebat: & Lauriacenſis legio Pſeudo Comitatenſis. In Illyrico Lauriaci erat fabrica ſcutaria, in quo oppido Conſtantius quandoque iura condidit.[d] d vt l. 3. C. de tabul. ſcrin. logogr.

8 PRAEFECTVS legionis primæ Noricorum militum Liburnariorum cohortis quintæ partis ſuperioris ad Iuuenſe ſtatiua habuit. Hæc legio inter hũc & ſequentem Præfectum erat diuiſa, ille titulo Præfecti tantum cohorti quintæ præerat, & in parte ſuperiori propè Iuuenſe excubabat, forte legendum Iouenſe, vbi erat Gynecium in Dalmatia. Vetus codex legit, ad Iuuenſe.

9 PRAEFECTVS legionis Liburnariorum primorum Noricorum Faſiana manebat: vel Liburnis triremibus præerant hi milites; vel ea his conſtabant, qui ea Liburnia & Noricis populi erant delecti: ſunt pars legionis præcedentis. Vnus codex pro Faſianæ habet Faſienæ.

10 PRAEFECTVS Claſſis Arlapenſis & Maginenſis: Arlapæ etiam equites Dalmatæ ſub hoc Duce degebant, vbi & hæc Claſſis ſtationem habebat, alia Maginis. Stephanus Magiam Illyrici ciuitatem eſſe tradit, & forte legendum Magienſis, aut Comaginenſis, Comagena enim erat vrbs Pannoniæ, vbi ſub hoc Duce equites Promoti merebant.

11 PRAEFECTVS Claſſis Lauriacenſis, quæ Lauriaci, de quo ſupra ſtationem habebat: ſunt hæc loca ſecundum Danubium. Nunc ad Tribunos Notitia reuertitur.

4 TRIBVNVS cohortis Boiodoro præerat: nomen huius cohortis deſideratur. Bolodero in Itinerario, Boiodurum eſt Ptolemæo, vrbs Vindeliciæ ad oſtium Oeni fluuij, vbi Danubio miſcetur.

5 TRIBVNVS cohortis Auſturis reſidebat, Myſiæ eſt oppidum: Aſturas Stephanus vocat; & hic cohortis nomen reticetur.

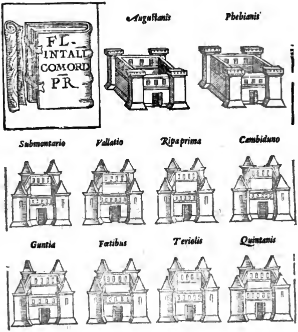
6 TRIBVNVS cohortis Caunabiacæ manebat, forte Cardabianca, vbi erant auxilia inſidiatorum ſub Duce Valeriæ. Neque huius cohortis nomen apparet; forte præcedenti legioni eſt adſcribenda. Vnde multa deſiderantur in Notitia. Sequitur Dux Retiæ.

NOTI-

Digitized by Google

NOTITIA.

DVX RETIAE PRIMAE
ET SECVNDÆ EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis prouinciæ Retiæ primæ & ſecundæ.

EQVITES Stableſiani Seniores Auguſtanis.

Equites Stableſiani iuniores Ponteœni nunc Febianis.

Equites Stableſiani iuniores Submontorio.

Pręfectus Legionis tertię Italicæ partis ſuperioris caſtra regina nunc Vallato.

Præfectus Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris deputatæ Ripæ primæ Submontorio.

Præfectus Legionis tertiæ Italicæ pro parte media prętendentis à Vimania Caſſiliacum vſque Cambiduno.

Præfectus militum Vrſarienſium Guntiæ.

Præfectus Legionis tertię Italicæ tranſuectioni ſpecierum deputatæ Fœtibus.

Præfectus Legionis tertiæ Italicæ tranſuectioni ſpecierum deputatæ Teriolis.

Præfectus Alæ primæ Flauiæ Retorum Quintanis.

Tribunus cohortis Nouæ Batauorum Batauis.

Tribunus cohortis tertiæ Brittorum Abuſina.

Præfectus Alæ ſecundæ Valeriæ ſingularis Vallato.

Tribunus cohortis ſextæ Valeriæ Rhetorum Venaxamodoro.

Tribunus cohortis primæ Herculeæ Rhetorum Parradunq.

Tribunus cohortis quintæ Valeriæ Frigum Pinianis.

Tribunus cohortis tertię Herculeæ Pannoniorum Cœlio.

Tribunus Gentis per Retias deputatæ Teriolis.

Præfectus Numeri Barbaricariorum Confluẽtibus ſiue Brecantiæ.

Præfectus Alæ ſecundæ Valeriæ Sequanorũ Vimania.

Tribunus cohortis Herculeæ Pannoniorum Arbore,

Officium autem habet idem vir Spectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis.

Numerarios duos ex vtriſque officijs Præſentalibus ſingulos.

Commentarienſem ex vtriſque officijs alternis annis.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE RETIAE PRIMAE & ſecundæ. Cap. LXXXIIII.

COMMENTARIVM.

RETIÆ ſitæ in Alpibus Italiam à Germania diuidunt, quibus Dux præfuit,inter quos Fuluius Boius ſub Valeriano, [a] & Bonoſus vnus ex XXX. tyrannis Aureliano imperante [b] recenſentur. Annonam, quæ equis huius limitis militib. deportabatur, Reticam vocatã fuiſſe,quia ad Retios ferebatur, D.Auguſtinus tradit, [c] Hic Dux præſidia XIX. tuebatur quorum X.tantum delineantur,cum alis III.equitũ, Turmis item III.præfecturis peditum VII.cohortibus VIII. Qui minimum efficiebant equites circiter 500.peditum circiter 8000.

a Vopiſcus in Aureliano.
b Spartianus in eo De eo Caſſiodorus in 7.
c de ciuit. Dei lib.18.c 18.
Præſidia 19.
Equites 500.
Peditum 8000.

Eadem inſignia, quæ alij Duces, gerebat, librum eodem modo inſcriptum cum X caſtris, alia IX.non ſunt deſcripta. Ita verò habet officium, Principem ex officio Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis,vno anno ex officio Magiſtri equitum;alio ex officio magiſtri peditum; Numerarios duos ex vtriſq; officijs Præſentalibus ſingulos,vnum ex vno, alterum ex alio. Commentarienſem ex vtriſque officijs alternis annis,Adiutorem,Subadiuuam,Regerendarium, Exceptores, Singulares, & cæteros officiales; vt habent Comites Occidentis, & Duces Mauritanæ,& Tripolitanæ. Eius milites ita erant diſpoſiti.

1 EQVITES Stableſiani ſeniores, qui degebant in caſtris Auguſtanis De his ſupra in præcedenti Duce. Itinerarium habet, Auguſtis, Auguſtam Vindeliciorum intelligit,quæ eſt in Retia; Auguſtana verò appellat caſtra; ſicut & Febiana infra.

2 EQVITES Stableſiani iuniores olim Ponteoeni,nunc Febianis degunt.Hi in Oeni fluminis,quod Salſam vocant, Ponte habitabant, vbi nunc eſt Oeniopons,vulgò Iſpruch dictus,poſtea ad Febiana caſtra ſunt tranſlati. Ptolemæus Phemana,nunc Laubianum appellant, Sunt inter Danubium,& Lycum fluuium. Oenus, ait Tacitus, Rhetos Noricoſque interfluit.

3 EQVITES Stableſiani iuniores Submontorio præſunt,Itinerarium legit Sumuntorio. Nunc ad pręfectos legionum Notitia tranſit.

1 PRAEFECTVS Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris olim caſtra Regina, nunc Vallato inhabitat,cuius meminit & Itinerarium,& pro Regina habet Regia. Hæc legio in quinque præfecturas erat diuiſa,tres tuebantur caſtra,duæ ad tranſuehendas ſpecies erant deſtinatæ,vt ſubijcietur.

2 PRAEFECTVS Legionis tertiæ Italicæ partis ſuperioris deputatæ. Ripæ primæ Submontorio pręerat. Hæc tuebatur primam ripam Danubij, apud Submontorium in parte ſuperiori, & erat pars præcedentis legionis.

3 PRAEFECTVS Legionis tertiæ Italicæ pro parte media prætendentis à Vimania Caſſiliacum vſq; Cambiduno inſidebat,nunc Munchen vocant. Campodunum legunt Strabo,Itinerarium,& Ptolemęus. A Duno Mœſiæ ſecundæ oppido nomen eſt compoſitum, ſicut Nouiodunum, Patrodunum infrà ſub hoc Duce. Sunt hæc loca inter Lycum & Oenum flumina,non longè à Pęonijs Alpibus. Excubabat hæc legio in caſtris à media parte itineris à Vimania Caſſiliacum vſque.

4 PRAEFECTVS militum Vrſarienſium Guntiæ degebat. De qua Itinerarium. Hæc erat pars legionis, non tota legio quæ hoc tempore in plures pręfecturas diuidebatur,& ideo hic dicit Præfectus militum. Vrſa verò Picenorum eſt ciuitas,& vrbs in Hiſpania, vnde hi milites ſunt extracti.

5 PRAEFECTVS Legionis tertiæ Italicæ tranſuectioni ſpecierum deputatæ Fœtibus degebat. Hæc legio comitabatur annonarias ſpecies,id eſt frumentum, vinum, veſtem, laridum,acetumque,& ſimilia quæ pro alendis militibus tranſuehebantur in caſtra, hę enim ſpecies vocabantur. [d] Continebantur in his & ſericum, purpura, gemmę, & alia Principum ornamenta. Id onus publicum appellatur, [e] & Baſtaga. [f] Qui verò Baſtagas tranſuehi curabant, Prępoſiti Baſtagarum, ſub Comite Largitionum,dicebantur.

d l.1.C.de nauicular. ſeu nauclo publ. ſpec. tranſpor.
e in l.vnic C.ne quid oneris publico.
f in l.3 C.de cohort.princip.

6 PRAEFECTVS Legionis tertię Italicę & ipſius tranſuectioni ſpecierum deputatę Teriolis manebat. legionem in pręfecturas,quę ex mille aut 500. militibus conſtabat,diuiſam fuiſſe ſępe diximus. Hic & Tribunus Gentis diſpoſitę per Retias ſub hoc Duce morabatur.

7 PRAEFECTVS Alę primę Flauię Retorum Quintanis ſcilicet caſtris præerat. Quintana via erat Feſto & Vegetio [g] in caſtris vbi forum rerum venalium, & in qua milites exercebantur ad palum. Hinc ludus Quintanę prodijt, quo haſta equites exercentur: [h] & hodie frequens eſt in Gallijs & Italia. Inde fortè hic locus eſt denominatus. Quintianis legit Itinerarium. A Retijs, vbi excubabat hęc ala eſt denominata. Sequentes non habent depicta caſtra.

g lib.1.c.23.
h l.vlt. Graca. l.1. C.de aleator.

1 TRIBVNVS cohortis Nouæ Batauorum Batauis pręſidebat. Conſtat Batauiam eſſe inſulam quã In Oceanum fluens Rhenus efficit,nunc Hollandia vocatur,vnde erat hęc cohors delecta, quę loco vbi reſidebat nomen dedit. Batauos enim tanquam Batauorum ſtatipnem appellarunt; vel forte ipſa ab hoc loco eſt denominata.

2 TRI-

2 TRIBVNVS cohortis tertiæ Brittorum Abuſiſina: Huius etiam Itinerarium meminit. Pro Brittorum lego Britonum, qui ſunt populi Galliæ, aut inſulæ Britanniç ſeu Angliæ.

8 PRÆFECTVS Alç ſecundç Valeriæ ſingularis Vallato preerat, quod ex Valeria regione eſſet contracta. Valeria ala eſt dicta & ſingularis, forte quia erat inſignis, vel quia ſola, & nulli permiata, per ſe militabat. Alæ equitum Singularium Tacitus meminit. [a] Acceſſit, inquit, Ala Singularium eacita olim à Vitelio, deinde in partes Veſpaſiani tranſgreſſa. Hic etiam reſidebat pars leginnis tertiæ Italicæ ſub hoc Duce.

a lib. 20.

3 TRIBVNVS cohortis ſextæ Valeriæ Retorum Venaaamodoro prçſidebat.

4 TRIBVNVS cohortis primç Herculeæ Retorum Parrodino præerat.

5 TRIBVNVS cohortis quintç Valeriæ Frigum Pioianis degebat. Ea Frigibus Valeriam incolentibus erat hæc cohors contracta. Hos credo eſſe vnde Friſij deſcendunt.

6 TRIBVNVS cohortis tertiç Herculeæ Pannoniorum Cçlio immorabatur. Cçliam vocat Ptolemæus, vulgo Ciliam dicunt quç eſt in Norico.

7 TRIBVNVS Gentis per Retias deputatç Teriolis præſidebat. Hi erant gentiles ſeu pagani, & idolatrç, id.n. ſignificat voa gentis, & [b] prout opus erat locis per Retios ſuccurrebant: ſed Teriolis Tribunus commorabatur. Præfectus legionis III. Italicæ ad tranſuehendas ſpecies deputatæ, & ipſe hic degebat, ut ſupra uidimus.

b l. vlt. C. de off. milit. iudic. l. vlt. C. de off. Magiſt. milit. l. 8. C. de vect. & commiſ. l. cum antecessoribus ſi. C. de temp. app.

9 PRAEFECTVS numeri Barbaricorum, Confluentibus, ſiue Brecantiç excubabat. In Rheni ripa inter lacum Acronium & Baſileam Bricantiũ Strabo, & Ptolæmeus locant. Brigantiam vocat Marcellinus, [c] Rhenus, inquit, lacum inuadit rotundum & vaſtum, quem Brigantiam accola Reni appellat, perque quadringenta, & ſexaginta ſtadia longum; parique pene ſpacio late diffuſum horrore ſyluarum ſqualentium inacceſſum Barbaris, & natura locorum, & cœli inclementia refragante: Hçc ille. Barbaricarij verò ſunt [d] qui ex auro coloratis filis hominis, aut brutorum, aliarumve rerum imaginem, veritatem imitati exprimunt: ita hos appellauit Conſtantinus. [e] Alias ſunt milites qui caſſides, vel buculas eodem modo auro, uel argento exornãt. Valentinianus ad Taurum Comitem ſacrarum largitiorum. [f] Octonç, inquit, ſingulis menſibus caſſides, totidem buculæ, a Barbaricarijs argento tectæ deaurantur, & auro argentoq; condecorantur. Ab armis quç hoc modo ornata geſtabant, hi milites Barbaricarij potuerunt vocari, vel forte quod ex Barbarico loco Romanis minime ſubiecto eſſent collecti; cum verò inſtar legionis eſſent, eis imperans Præfectus eſt appellatus, qui etiam legionis partem regentis eſt titulus.

c lib. 15.

d Donatus in 2. Aeneid.

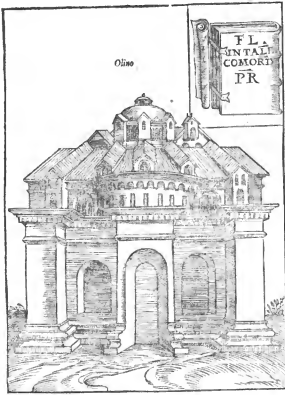
e in l. 1. C. de excuſ. artific.

f l. 1. C. Theo. de fabricenſib.

10 PRAEFECTVS Alç ſecundç Valeriç Sequanorum, Vimaniç caſtra tuebatur. Hçc ala erat equitum Sequanorum, qui nunc ſunt pais Burgundiæ, & ala ipſa Valeria vocabatur, forte quod diu in Valeria eſſet morata. De Vimania ſub hoc Duce in Præfecto legionis Italicæ eſt dictum.

8 TRIBVNVS cohortis Herculeæ Pannoniorum, in Arbore oppido manebat. Vna ea Pannonum legione erat hæc cohors, à Maximiano Herculea vocata, ut ſæpe dictum fuit. Arborem Felicem Ammianus & Itinerarium vocant Heluetiæ oppidũ ad Bricantium. Arborem Illirici oppidum eſſe Stephanus ſcribit. Sequitur Dux Sequanici.

NOTITIA
DVX PROVINCIAE SEQVANICI.

NOTITIA

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Ducis Prouinciæ Sequanici.

MILITES LATAVIENSES OLINONE.

OFFICIVM autem habet idem vir Spectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium à parte, peditum.

Numerarium utrunque.

Commentarienſem ut ſupra.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares,& reliquos officiales.

De Duce Prouinciæ Sequanici. Cap. LXXXV.

COMMENTARIVM.

SEQVANI à Meridie Arari fluuio, à Septentrione Iuraſſo monte, ab Occaſu Lugdunenſi; ab ortu Rheno clauduntur. Hic Dux limitaneis præerat militibus, qui LATAVIENSES, à Latauia Bithyniæ Ciuitate apud Stephanum. Hi, ut puto, trecenti Olinoni degebant: Olinam fluuium Ptolemæus in alia parte Galliæ ſtatuit. Hic Olino eſt nomen vici prope Baſileam cum nemuſculo.

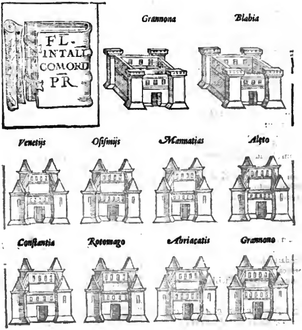
Inſignia

Digitized by Google

Inſignia habet librum eodem modo inſcriptum, vt alij Duces, & caſtrum magnificè extructum; ſupra ſcriptum eſt Olmo. In manuſcriptis Olinone.

Officium habebat, Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium à parte peditum. Si a Magiſtro peditum Principem accipiebat, legendum eſt ex officio Magiſtri militum: & cum pedites tantum haberet, veriſimile eſt à Magiſtro equitum neminem accepiſſe; ſed ſi legimus ex officijs Magiſtrorum, ſubaudiendum eſt, & alternis annis, & delenda eſſent verba, à parte peditum; anno enim vno ex officio Magiſtri peditum, altero ex officio Magiſtri equitum, Principem, Numerarios, & Commentarienſem accipiebat, quemadmodum & Dux ſequens, qui eodem modo peditibus tantum imperabat. Adiutorem verò, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales ipſe conſtituebat. Dux Tractus Armoricam ſequitur.

NOTITIA.
DVX TRACTVS ARMORICANI
EIVSQVE INSIGNIA.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione uiri Spectabilis Ducis Tractus Armoricani, & Neruicani.

TRIBVNVS cohortis primæ nouę Armonicæ Grannona in Littore Saxonico.

Præfectus militum Carronenſium Blâbia.

Præfectus militum Maurorum Venetorum Venetis.

Pręfectus militum Maurorum Oſiſmiacorum Oſiſmijs.

Præfectus militum ſuperuentorum Mannatias.

Præfectus militum Martenſium Aleto.

Præfectus militum primæ Flauiæ Conſtantia.

Pręfectus militum Vrſarienſium Rothomago.

Pręfectus militum Dalmatarum Abrincatis.

Præfectus militum Graunonenſium Grannono.

Extenditur tamen tractus ARMORICANI, ET NERVICANI LIMITIS PER PROVINCIAS QVINQVE.

Per Aquitanicam primam & ſecundam, Senoniam, ſecundam Lugdunenſem, & tertiam.

Officium autem habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.

Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis.

Numerarium à parte peditum vno anno.

Commentarienſem de officijs alternis annis.

Adiutorem.

Subadiuuam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE TRACTVS Armoniaci, & Neruicani. Cap. LXXXVI.

COMMENTARIVM.

ARMORICVS tractus in Gallijs nunc Normandia, ac Británia dicitur. Cęſar Card. Baron. in Codice Vaticanæ Bibliothecæ de rebus Britannis ſe legiſſe ſcribit Maximũ tyrãnum, cum Gallias inuaſiſſet, ac vicinos Britanniæ Armoricos expuliſſet, vacuam prouinciam inter Britannos milites nouos colonos factos diuiſiſſe. Vnde illa prouincia minor Britannia eſt dicta (à Baronio martyrol. 21. Octobr.) ea eſt inter Sequanam & Ligerim. Hic eſt Maximus Clemens, qui Maximam Sequanorum, & Maximam Cæſarienſem à ſe denominauit. Sed tempore huius Notitiæ iam Maximo extincto, hæc regio Britannia minor erat appellanda. Fortè cum latius extenderetur, antiquo nomine Armorici eſt nũcupata. Apud Ptolemæum legitur etiam Aquitaniam olim Aremoricam vocatam, continet Lexouicos, & Turones ad mare Britannicum; extenditurque, inquit Notitia, in alias quinque prouincias, Aquitaniam primam & ſecundam, quæ ab Occaſu clauduntur Oceano: a Septentrione, & Ortu Ligeri fluuio; à Meridie Pyrenęo, & Gallia Narbonenſi. Eam Garumna interfluit. Quæ ab ea, & Ligeri clauditur eſt prima Aquitania. Vltra Ligerim verò eſt Senonia, quæ & Lugdunenſis quarta vocatur, cuius metropolitæ ſunt Senones, inter eos ſunt Pariſij, apud Itinerarium. Hæc citra Sequanam fluuium, & ad ſecundam tertiamque Lugdunenſem porrigitur. Secunda Lugdunenſis eſt ad Oceanum Britannicum vltra Sequanam, vbi eſt Picardia, cuius caput eſt Rothomagum. Tertia verſus Occidentem, vbi eſt Britannia, ſeu Britones & Normandi, inter Argenam & Ligerim fluuios extenditur, quorum metropolitæ ſunt Ruthomagenſes. Neruij autem ſunt populi inter Belgas Atrebatibus vicini, nunc Tornacenſes vocant, quorum tractus Neruicanus appellatur.

Habet Dux harum regionum inſignia, quæ alij Duces, ſcilicet decem oppida, cum earum præfectis. Officium verò hoc modo; Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis, Numerarium à parte equitum vno anno intelligo, & alio à parte peditum: Comentariẽſem de officijs alternis, ſequentes ex ſuo officio ipſe eligit, ſcilicet Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & cęteros officiales. Imperat præſidijs decem, ſcilicet Tribuno vnius cohortis, & IX. Præfectis legionum, quæ non erant integræ: poterant omnes eſſe ad 9000 peditum. Equitibus verò carebat. Tribunus, & Præfecti ſequuntur. *Præſidia 10. Peditum circiter 9000.*

1 TRIBVNVS Cohortis primæ Nouæ Armoricę nuncupatæ, & ea in prouincia contractæ, Grannonæ in littore Saxonico degebat, quod eſt contra Britanniam, quia id littus Saxones occuparent, quemadmodum & Britannicum. Sub eodem Duce erant, & hi Præfecti.

2 PRÆFECTVS militum Carronenſium Blabiæ excubabat: Hi ex Carronio Hiſpaniæ vrbe [a] erant contracti. Blauiam locum Aquitaniæ Auſonius [b] ponit in Garumnæ ripa, non longe ab eius oſtio, vulgo Blau dicitur: Blauutum eſt Itinerario. Blauia in ſcheda poſteriore Volſeri, forte legendum Carnutorum Bleſiæ. *a apud Plinium* *b in epiſtolis.*

3 PRAEFECTVS militum Maurorum Venetorum in Venetis ſtatiua habebat, propè Aenum flumen ad Oceanum Aquitanicum. Sunt Veneti apud Cæſarem in Gallia Lugdunenſi, de quibus ita Ptolemæus: Occidentalem autem littorale latus ab Oſiſmijs tenent Veneti. Hi ergo milites genere Mauri, Veneti ſunt appellati, quia in Venetis morabantur, ſicut ſequentes Mauri Oſiſmiaci ſunt nuncupati, quia apud Oſiſmios habitabant. Hos & Venetos in tertia Lugdunenſi Itinerarium locat, quam regionem ſub Neruicanis Notitia complecti videtur.

3 PRAEFECTVS militum Maurorum Oſiſmiacorum degebat Oſiſmijs. Id erat Galliæ oppidum ad mare Britannicum, ita vocat Strabo; Oſiſmos Cæſar. Oſiſmios Plinius & Mela.

4 PRAEFECTVS militum Superuentorum Mannatias incolebat. Is erat globus militum hoſtibus cœpto iam prælio repente ſuperuenïens. Superuentum incurſiones appellat Vegetius. [c] Horum meminit Marcellinus, [d] & Præuentorum. *c lib. 3. cap. 19.* *d lib. 19.*

5 PRAEFECTVS militum Martenſium, Aleto in Neruicano littore manebat. alij Aletham ſcribunt.

6 PRAE-

6 PRÆFECTVS militum Flauię primæ ſcilicet legionis à Flauio Veſpaſiano, vel Conſtantino vocatæ, Conſtantię excubabat. Conſtantia itinerario vrbs erat Lugdunenſis ſecundę apud Lixouios in littore è regione Britanniæ. Conſtantia caſtra in Normandia Ammianus vocat.

7 PRÆFECTVS militum Vſarienſium, de quibus ſupra Rothomago inſidebat, quod eſt oppidũ celebre in Belgica, nunc Roan dictum. Aliud eſt in Normandia eodem nomine appellatum, non longè à Sequana fluuio prope Lexubios, de quo hic intelligit. Ritumagum vocat Itinerarium in Lugdunenſi inter Iuliobonam, & Lutetiam. Multa in magus, oppidorum nomina deſinunt, ut Nouiomagus infra, quę cognationis peritum ſignificat.[a]

a Coropius lib. 1. Gallicanorũ.

8 PRÆFECTVS militum Dalmatarum, Abrincatis præſidebat, fortè locus eſt Abrigiatus apud Ptolemæum dictus, in Nãribus. Abrincatui Plinio ſunt Lugdunenſis populi. Itinerarium in ſecunda Lugdunenſi ponit. Hinc Abrincatem pſeudocomitatenſes milites.

9 PRAEFECTVS militũ Grannonenſium, Grannono præerat. Milites ab hoc loco nomen habuerunt de quo ſupra dictum fuit.

Notitia.

EXTENDITVR, inquit Notitia, TRACTVS ARMORICANI, ET NERVICANI LIMITIS PER PROVINCIAS QVINQVE ſupra memoratas, ſcilicet, Aquitanicam primam & ſecundam, Senoniam, ſecundam Lugdunenſem & tertiam.

Commentariũ.

Horum præſidia Notitia non recenſet, quia totus hic tractus Britanniam reſpiciens a Tranſrhenanis, Barbaris vexatus, Romanorũ iugo excuſſo, in libertatem ſe receperat. Zoſimus,[b] Tranſrhenani inquit, Barbari cuncta pro libito inuadentes, eo tum incolas inſulę Britannię, tum quaſdã Celticas nationes redegerunt, ut ab Imperio Romano deficerent, & Romanis legibus non amplius obediẽtes arbitratu ſuo viuerent. Itaque Britanni ſumptis armis, & pro ſalute ſua periclitati, ciuitates ſuas a Barbaris imminentibus liberarunt. Itidem totus ille tractus Armoricus, cæterę; Gallorum prouincię Britannos imitatæ, conſimili ſe modo liberarunt, eiectis Romanis pręſidibus, & propria quadã Republica ex arbitratu ſuo conſtituta. Hęc ille. Id fuit circa annum ſalutis CCCCXI. Vnde cũ in hoc tractu non amplius eſſent Duces Romani, nec prępoſiti, his omiſſis fatis fuit quinque prouincias in Armorico tractu & Neruicano nominaſſe. Ioſephus Scaliger[c] monet pro Neruicano legendum Eburicano. In duabus inquit, Belgicis erat unus Dux Saxonici littoris ad Sequanæ oſtia. Ab illis ad Garumnam Dux erat tractus Eburicani & Armorici, per Eburicanos intellige Aulercos, nam in Notitia Imperij perperam legitur Neruicanos. Hęc ille: cui Volſerus i prioris ſchedæ interpretatione c. 5. non aſſentitur; & forte rectè. Nam & ſi Neruij ab Armoricis diſtẽt, vtriuſque tamen aliqui Duces pręfuerunt, vt Diocletiano imperante, Charauſius quemadmodum Eutropius libro 9. memorat.

b in 6.

c In Auſonium.

Hic etſi nullus indicetur Pręfectus, in fine tamen operis, forte nè eorũ intercideret memoria, aliquot Galliarum Pręfectos, Notitia recenſet. In Aquitania prima Pręfectum Letorum Gentilium Sueuorum Auernis collocat, vel Auerni, vulgo Auergne dicti. In Aquitania ſecunda ſtatuit Præfectum Sarmatarũ & Taifalorũ Pictauis. In Senonia verò Lugdunenſi, ſeu quarta Præfectum Lętorum Teutonicianorum, Carnunti locat, & Præfectum Claſſis Andericianorum Pariſijs, Pręfectum Sarmatarum Gentilium in caſtris a Chora Pariſios uſque. In prima Lugdunẽſi Præfectum Claſſis Araricæ Caballaduni, uel Cabilumni, ut in Itinerario Præfectum Sarmatarum Gentilium Lingonis, inter Heduos. Præfectũ Sarmatarũ Gentilium Auguſtoduni. Præfectum Sarmatarum Gentilium per tractum Segolaunorum, Segnuellanos appellat Plinius,[d] in Narbonenſi: & Præfectũ Muſculariorum Maſſilię. Præfectum Lętorum Batauorum & Gentilium Sueuorum Barocis, & Conſtantiæ Lugdunenſis ſecundę, pręfectum Lætorum Gentilium Cenomannis Lugdunenſis tertiæ, pręfectum Lętorum Francorum Rhedonis Lugdunenſis tertiæ. Hę erant Legiones XI. in Gallijs eo tempore a Barbaris deuaſtatis. Sub totidem pręfectis ibidem præerant & Tribuni duo alter cohortis primæ Flauiæ Sapaudię Calaronę degens; alter cohortis Nouem populanæ Lapurdi morans. Eodem in tractu excubabant, & XII. præſidia videlicet peditum circiter 6000. præter Claſſes 4 primam in Rodano, quã 24. oarium fuiſſe Tacitus[e] ſcribit, ſecundam in Sapaudia, tertiam in Ararica Caballoduno, quartam Pariſijs. Hę cum ſupraſcriptis non ſunt connumerandæ, ſed infra poſt Duces ſeparatim ſtatuentur.

d lib. 3. c 4.

Præſidia 12. Peditum 6000. Claſſes 4.

e lib. 10.

NOTI-

NOTITIA

DVX BELGICAE SECVNDAE.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Spectabilis Ducis Belgicæ Secundę.

EQVITES Dalmatæ Marcis ĩ littore Saxonico.
Præfectus Claſſis Sambricę in loco Quartẽſi ſiue Hornenſi.
Tribunus militum Neruiorum Portu ępatiaci.
Officium autem habet idem vir ſpectabilis hoc modo.
Principem ex eodem corpore.
Cornicularium.
Numerarium.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares, & reliquos officiales.

DE DVCE BELGICAE Secundæ. Cap. LXXXVII.

COMMEMTARIVM.

BELGICAE regio inter Moſam & Sequanam flumina cl., ditur, quam Phrudis interfluit. A Moſa vſque ad eum fluuium eſt Belgica prima ſeu superior, nunc Brabantia dicta, cuius metropolis eſt Treueris: inde ad Sequanã eſt Belgica ſecunda nunc Flandria vocata, cuius metropolitæ erant Remi, quibus ſub Galba Valentinus Dux pręfuit.[a] Alius Dux Belgicę primæ forte tũm a Barbaris detentę nõ nominatur. Hic Dux librum ut ſupra inſcriptum cum tribus oppidis pro inſignibus præferebat, quorum uni inſcriptũ eſt LITTVS SAXONICVM. Alij QVARTENSIS. Tertio. PORTVAE PATIACI. Officiumque hoc modo habebat, Principem ex eodem corpore, Cornicularium, Commentarienſem, Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales. Loco Numerarii, qui hic deſideratur, habebat Cornicularium, quo ferè omnes alii Duces carebant. Sequentes milites ei parebant. *a Tacitus in 20* *Præſidia 3.*

1 EQVITES Dalmatę Marcis ſtatiua habebant. Hi littus Saxonicum & Marcis quod erat oppidũ, e

regione

regione Britannorum tuebantur. Erat hoc aliud littus Saxonicum ab illo diuerſo, quod ſupra to(C omite littoris Saxonici in Britannia fuiſſe vidimus, hoc in Belgicæ regione illius iacebat. Sequitur in impreſſa Notitia, SAMBRICÆ in loco Quartenſi, ſiue Hornenſi, vbi Lacuna interiecta, quæ ex manuſcriptis ita eſt implenda, & reſtituendum.

PRÆFECTVS Claſſis Sambricæ in loco Quartenſi ſiue Hornenſi. Quartenſis etiam inſcriptum eſt munitioni. Pro Sambrica Samarobrigam Ptolemæus legit, quod eſt oppidum apud Phrudim fluuium. Cæſar in Commentarijs, Cicero ad Trebatium [a] & itinerarium Samarobrinam, Scheda Volſerij Sammarobrinam appellant, vulgo, vt aliqui voluot dicitur Cambray, ſeu Cameracenſis. Tertium oppidum Portuæ Patiaci, quid eſſet, non apparet. Tres legiones Triceſimam Vlpiam, & primam ſiue Traianam, & Octauam Auguſtam in Belgica fuiſſe Ptolemæus ſcribit: Sed hic Dux ſolam alam Equitum Dalmatarum in oppido littoris Saxonici Mercis vocato, & ſub Tribuno Neruios pedites, atque vnam claſſem regebat, præter V. Præfectos, qui infra [b] recitantur: Eſſe poterant circiter centum Equites, & 5000. pedites. Primi ergo ſub eo erant.

a lib. 7. epiſt. 11. & 12.

b poſt Duces limitaneos. Claſſis 1. Equites 100. Pedites 5000.

EQVITES DALMATÆ Marcis in Littore Saxonico, de quo ſupra.

PRÆFECTVS Claſſis Sambricæ in loco Quartenſi, ſiue Hornenſi.

TRIBVNVS militum Neruiorum, qui ſunt populi Galliæ Belgicæ, propè Atrebates, vbi nunc ſunt Picardi, Portum Aepatiacum tuebatur. Forte locus eſt, quem Petrumutaco Scheda Volſerij appellat. Hic deſunt V. Præfecti cum totidem præſidiis, qui infra poſt Ducem Moguntiacenſem, cum alijs recenſentur, videlicet, PRAFECTVS Lætorum Neruiorum, Fanomantis, Belgicæ ſecundæ. Scheda Volſerij Fanomartem vocat non longe à littore contra Britanniam. PRAEFECTVS Lætorum Batauorum Nemetacenſium Atrebatis. PRAEFECTVS Batauorum Contraginenſium Nouiomago ad Rhenum in Scheda Volſeri. Reginea verò caſtrum eſt prope Fanoorum in præfata Scheda, inde hi milites poſſent deriuari. PRAFECTVS Lætorum Gentilium Remos & Siluanectas. PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium, inter Remos & Ambianos; qui infra explicabuntur. Belgicam ſecundam primo Clodius Francorum Rex inuaſit, mox eo ab Aetio repulſo, Merouetus eius filius vniuerſam eam regionem, & Galliam inferiorẽ, permittente Valentiniano III. circiter annum ſalut. 448. tenuit. Sequente anno Attila Hunnorum Rex in Belgica prima pridie Paſchatis Metis, & in Belgica ſecunda Atrebatum ſuccendit, quod poſtea Vedaſtus Epiſcopus reſtituit. Germaniæ quoque ſecundæ oppido Tungros, Coloniamque metropolim, & alia deleuit. Vnde nulla eius Ducis, ſicut nec Germaniæ primæ apparent veſtigia.

Belgicæ item primæ, cuius metropolitæ ſunt Triueri, nullus in tota Notitia Dux apparet, quod illa prouincia ab hoſtibus eſſet detenta. Tantum poſt Ducum oſtenſa inſignia duæ Legiones, ſeu præfecturæ in ea fuiſſe dicuntur, ſcilicet præfectura Lætorum Lingonenſium per diuerſa diſperſorum, & præfectura Lætorum Actorum Epuſo, de quibus illo in loco agetur. Hi erant ferme 3000. peditum.

DE DVCE GERMANIAE prima. Cap. LXXXVIII.

QVATVOR Germaniæ primæ ciuitates Itinerarium recitat, Maguntium, cuius tractui Comes præerat, Argentoratum, quod Dux tuebatur, Nemetum nunc Spiram, & Vangiones, nũc VVormatienſes, quibus præfectus erat hic Dux quem in indice Notitia prænominatis annectit: Sed eius inſignia, officium, militeſque prætermittit. Prius enim Franci eam regionem vaſtauerant: itaque ceſſante hoc Duce, vix Comes tractus Maguntiacenſis, & Dux Argentoratenſis in ea prouincia hoſtibus reſiſtebant. Demum circa annum ſalutis 450. ſuccenſo ab Attila Hunnorum Rege Maguntio Germaniæ primæ metropoli, atque Argentorato, etiam eorum Comes & Dux eſſe deſierunt. Quare huius quoque prouinciæ Ducis cum inſignibus, officia, & numeri omittuntur.

Germaniam ſuperiorem, ſeu primam Ptolemæus à fontibus Rheni ad Vangiones, ſeu VVuormatienſes vſque extẽdit, inde ad Oceanum inferiorem Germaniam vltra Rhenum ſtatuit.

Auguſtus in Germania ſuperiore ad Danubium quatuor legiones locauerat XI. Auguſtam, XIIII. Geminam, Piam, Fidelem, XIIII. Geminam Martiam Victricem, & XVI. Claudius XI. Auguſtam in Britanniam a ſe ſubactam tranſtulit, quæ cum bello ciuili Vitellio adhæſiſſet, à Veſpaſiano per Illyricum eſt diſperſa, XIII. Gemina in Pannoniam traducta, primò & ipſa pro Vitellio pugnauit, deinde pro Veſpaſiano contra Vitellium, demum in ſua caſtra remiſſa, poſtremò à Traiano in Daciam tranſmiſſa fuit. XIIII. Gemina Martia, & ipſa à Claudio in Britanniam ducta fœliciter pugnauit: Exinde a Nerone in Dalmatiam deducta, pro Othone in Italiam venit; quo occiſo, in Britanniam reuerſa, demum in ſuperiorem Germaniam redijt. XVI. cum pro Vitellio pugnaſſet, tandem in ſua caſtra eſt remiſſa: [c] Harum fortè pars vſque ad Notitiæ tempora in Germania prima permanſit: ſed ea à Barbaris tota pene occupata, eius Dux cum militibus eſſe deſiit. Quatuor Legiones ſub Auguſto [d] minimum XXIIII. millia peditum, & fere 3000. Equitum continebant, ſed poſtea exhauſtæ Legiones fuerunt: [e] Germaniæ ſecundæ nullus Dux in vniuerſa Notitia nominatur: vel quod unus Dux vtranque Germaniam tueri olim conſtituiſſet, vel quod tota ea prouincia a Barbaris detinetur. Tantum in fine poſt explicatos Duces Notitia præfecturam Lætorum Langenrium prope Tungros in Germania ſecunda locat, de qua ibi tractabitur. Huius metropolis fuit Agrippinenſis Colonia, & Tungri apud Itinerariũ quos Attila deleuit.

c Dion. lib. 55.

d Veget. lib. 2. c. 26.

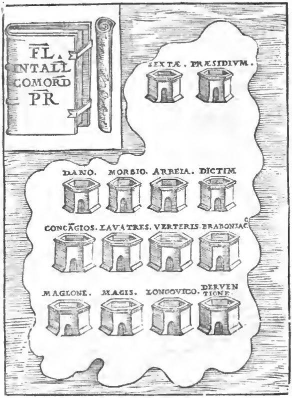
e Veget. lib. 2. cap. 3.

Præſidium 1. Pedites 500.

NOTI-

N O T I T I A.

DVX BRITANNIARVM.

N O T I T I A.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Britanniarum.

PRÆFECTVS Legionis ſextæ.
Præfectus Equitum Dalmatarum Præſidio.
Præfectus Equitum Criſpianorum Dano.
Præfectus Equitum Cataſractariorum Morbio.
Præfectus Numeri Barcariorum Tigriſienſium Arbeia.
Præfectus Numeri Neruiorum Dictenſium Dicti.
Præfectus Numeri vigilum Concangios.
Præfectus Numeri exploratorum Lauatres.
Præfectus Numeri Directorum veterum aliàs Veneris.
Præfectus Numeri Defenſorum Braboniaco.
Præfectus Numeri Solenſium Maglouæ.
Præfectus Numeri Pacenſium Magis.
Præfectus Numeri Longouicariorum Longouico.
Præfectus Numeri Deruentionſis Deruentione.

Item per lineam Valli.

Tribunus cohortis quartæ Lergorum Segeduno.
Tribunus cohortis Cornouiorũ Ponte Aelij.
Pręfectus Alæ primæ Aſeorum Conderco.

Tri-

Trib.cohortis primæ Friaagorum Vindobala.
Præfectus Alæ Sauinianæ Hunno.
Præfect.Alæ ſecundæ Aſtorum Cilurno.
Trib.cohortis primæ Batauorum Procolitia.
Tribunus cohortis primæ Tungrorum Borcouico.
Tribun.cohortis quartæ Gallorũ Vindolana.
Tribunus cohortis primæ Aſtorum Aeſica.
Tribun. cohortis ſecũdæ Dalmatarũ Magnis.
Tribunus cohortis primæ Aeliæ Dacorum Amboglanna.
Præfectus Alę Petrianæ Petrianis.
Pręfectus Numeri Maurorum Aurelianorum Aballaba.
Tribun.cohortis ſecũdę Lergorũ Congauatę.
Tribunus cohortis primæ Hiſpanorum Axelodnno.
Tribun.cohortis ſecũdæ Thracũ Gabroſenti
Tribunus cohortis primæ Aeliæ Claſſicæ Tunnocelo.
Tribu. cohortis primæ Morinorũ Glãnibãta.
Trib. cohortis tertiæ Neruiorum Aſione.
Cuneus Armaturarum Bremetenraco.
Præfectus Alæ primæ Herculeę Olenaco.
Trib.cohortis ſextę Neruiorum Viroſido.
Officium autẽ habet idem vir ſpectabilis Dux hoc modo.
Principem ex officijs Magiſtrorum militum Præſentalium alternis annis.
Commentarienſem vtrunque.
Numerarios ex vtriſque officijs omni anno.
Adiutorem.
Subadiuuam.
Regerendarium.
Esceptores.
Singulares,& reliquos officiales.

DE DVCE BRITANNIARVM. Cap. LXXXIX.

COMMENTARIVM.

PRÆTER duos Comites rei militaris, quos in Britannia fuiſſe diximus erat & Dus, qui pluribus, quàm illi, equitibus ac peditibus imperabat, pluresque munitiones,& latiorem regionem tenebat. Eadem quæ alij Duces, inſignia gerebat, videlicet librum purpureo tegumento inſcriptum, cum XIIII. munitionibus.

Hoc modo habebat officium, Principẽ ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis, Commentarienſem vtrunque. Numerarium ex vtriſque officijs omni anno. Adiutorẽ, Subadiuuã, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales. Item Præfectos XIIII. per Britanniæ limites diſpoſitos, qui ſequuntur.

1 PRÆFECTVS Legionis ſextę: locus deeſt, vbi hæc legio escubabat, vel ipſius legionis nomen & numerus, ſi Sextam pro oppido ponamus, vbi degebat, & illud notitia repręſentat. Ptolemæus. Sextam legionem apud Eboracos collocat. Eboracum, inquit, legio ſextę Victria. Alij codices habent ſexta Nicephori, quod Grecè eſt idem. Dion.[a] ſcribit ſextã legionem poſtea in duas diuiſam, quarum altera Victrix appellata, erat in inferiore Britannia: altera Ferrea in Iudęa, vnde hæc legio Victrix dimidia permanſit. Ptolemæus alias duas legiones in Britannia ponit, Vicesimam Victricem, & II. Auguſtam, quarum Notitia non meminit, forte alio tranſlatæ, aut in cohortes erant transfuſæ. — a lib. 55.

2 PRÆFECTVS Equitum Dalmatarum, præerat præſidio. oppido Britanniæ ita dicto. Alia erat huius nominis in Hiſpania, Palęſtina, & Corſica, à præſidijs, quæ ibi tenebantur ita appellata.

3 PRÆFECTVS Equitum Criſpanorum Dano pręſidebat. Criſpiana, eſt Pannoniæ oppidum apud Itinerarium, à quo hi potuerant denominari. Sed forte legẽdum, Crepſtinorum, qui in ſcheda Volteri populi, ſunt è regione Donlanię in Belgica ſecundum Rhenum, ea quibus hi facile contrahi potuerant. Dano penes Vallum itinerarium collocat, vulgo Danealter dictum.

4 PRÆFECTVS Equitum Cataſractariorum, Morbio imperabat.

5 PRAEFECTVS Numeri Barcarorum Tigriſiẽſiũ Arbeię reſidebat, fortè legẽdũ Barcanariorũ, qui ſunt populi Hircanis contermini Stephani, & Q. Curtio: vel Bracarorũ, q ſunt gẽtes Hiſpaniæ, Tigriſusã verò oppidum apud Tigrũ Plinius[b] cõmemorat, vñ forte hi milites Tigriſiẽſes, vel Tigriſiẽſes ſunt vocati. — b lib. 6. c. 23.

6 PRAEFECTVS Numeri Neruiorum Dictenſiũ, Dicti ſtatiua habebat. vnde Dictẽſes vocati. Neruios Belgicæ ſecundæ populos fuiſſe diximus, ex quibus hi milites ſunt contracti.

7 PRAEFECTVS Numeri vigilum, incolebat Cõcangios, quod vigilias obire conſueuiſſent ſunt denominati. Congos interiorem Vuallæ partem ad Occidentem incoluiſſe Tacitus refert, & Polydorus,[c] a quibus concangios oppidum deriuatur. — c lib. Angli. hiſtor. 2.

8 PRAEFECTVS Numeri exploratorum incolebat Lauatres, ita Itinerarium, quod hoſtium conſilia, & itinera explorarẽt hoc nomen habuere Zoſimus.[d] Mille quingentos, inquit, præmittendos ſtatuit, Lucilliano Duce, qui explorent an hoſtile aliquod agmen, vel palã, uel per inſidias irrueret: & paulò poſt, Miſſo Lucilliano cum exploratoribus mille, quibus præerat, caſtellũ obſedit: & infrà. Statuit mille quingentis, qui ſub Lucilliano militabant, & explorabant itinera, ſignificandum eſſe; hoſtes a tergo adorirentur. Hæc ille. Hanc ob cauſam cęteros anteibant. Nã idem Zoſimus ſubijcit, Surenas, Romani exercitus exploratores, qui cęteris anteibant, imprudenter aggreſſus, vnum de Tribunis tribus intercmit: & infra, exploratores, inquit, exercitum præcedebant. De ijs idem Conſtantinus Porphyrogenneta,[e] tradit. Speculatores Marcellinus appellat.[f] — d in 3. — e de thematibus ad fin.

9 PRAEFECTVS Numeri Directorum Veterum, legendum Veteris, quemadmodum inſcriptum eſt oppido, & habent manuſcripti, & Itinerarium. Duroctorum legionum in Mœſia inferiore ponit Ptolemęus, cuius partem eſſe puto hac tranſlatam. Ab oppido ſunt denominati, quod Durocortum vocat Cæſar, vnde ſumpta eſt hæc legio. — f lib. 14. & 16.

10 PRAEFECTVS Numeri defenſorum Braboniaco præſidebat, Brouonacis, & Brocouonacis, Britanniæ oppida Itinerarium ponit.

11 PRAEFECTVS Numeri Soleoſium, à Sole Ciliciæ oppido. Maglouæ degebat.

12 PRAEFECTVS Numeri Pacenſiũ, à Pace Iulia vrbe Luſitaniæ dicti, nunc Badaioz vocatur, vel à Foro Iulio Octauianorum Colonia Pacenſi dicta, quã Plinius[g] in Gallia Narbonenſi collocat. Hi Magis morabantur. Itinerarium Magium Vinium Britanniæ vrbem eſſe dicit. — g lib. 3. c. 4.

13 PRAEFECTVS Numeri Longouicariorum, Lõgouico pręſidebat, rectius Longouicio, vt habent emendati codices, vnde hi appellati ſunt milites.

14 PRAEFECTVS Numeri Deruentienſis Deruẽtioni degebat. Inter Vallũ, & Prætoriũ, Deruentionẽ Itinerariũ ponit. In manuſcripto Vrſini legitur, Numeri Bonenſiũ, Petuṙiente Deuerſione, ſed legẽdum Deruentio, quæ Itinerario, & Bedę, eſt ciuitas Britanniæ, vbi milites caſtrametabantur, & inde nomen

habuerunt: Forte hi numeri Bonenſes à Bonio Britanniæ oppido apud Itinerarium, ſunt appellati. Petuaria verò eſt vrbs Albionis Ptolemæo. Hos ergo numeros Bonenſes in oppido Deuerſione Petuenſi degiſſe ſignificatur. Hę ſunt munitiones XIIII. quibus præerant Præfecti ſub Duce Britanniæ. Omnes ſunt legio I. numeri X. equitum ordines III. efficiebant circiter ſex millia peditum, Equites ſexcento prout computat Conſtantinus Porphyrogenneta[a].

a de thematib.

Item per lineam valli excubabant ſequentes.

Subacta à Claudio Cęſare Britānia, plures Legati, procuratoreſque in eam inſulam ab Imperatoribus miſſi fuere, qui illam in officio continerent, vt Tacitus[b] latè explicat: Cumque ſæpè Britanni defeciſſent, Agricola penitus eos pacauit, poſtea imperante Hadriano cum rurſus rebellaſſent, ipſe eo profectus multa contexit, & neglecta Tranſmedana regione, quæ eſt Scotia, vallum per octuaginta millia paſſuum primus duxit, qui Barbaros a Romanis diuideret: Eundem collapſum a Seuero Imperatore reſtitutum fuiſſe Spartianus memorat; Britanniam, inquit, quod maximum eius Imperij decus eſt, muro per trāſuerſam ducto, vtrinque ad finem Oceani muniuit, vnde etiam Britannici nomen cępit: Hactenus ille. Hic autē murus à Tinæ fluminis oſtio ad alterum amnem, qui Eſca appellatur, vſque ad Hibernicum Oceanum eſt perductus, vt ait Polydorus Virgil.[c] & ex Goldæ annalibus ſubdit; Id vallum primo non tam ex lapidibus, quam ceſpitibus factū, & propterea parum aduerſus incurſus Barbarorum profuiſſe, quare hortatu legionis eo miſſæ poſtea lapidibus extructum, & turribus æquis ſpacijs interpoſitis munitum fuit: nam prius maceries potius fuit, quam murus. Quod factum eſt Scotis & Pictis Angliam inuadentibus; ſed quia totam hanc hiſtoriam Beda[d] exactè recitat, eius verba hic appoſui. Ob harum ergo infeſtationem gentium, Britones legatos Romā cum epiſtolis mittentes, lachrymoſis precibus auxilia flagitabant, ſubiectionemque continuam, dummodo hoſtis imminens longius arceretur, promittebant. Quibus mox legio deſtinatur armata, quę vbi in inſulam aduecta, & congreſſa eſt cum hoſtibus, magnam eorum multitudinem ſternens, cęteros ſociorum finibus expulit, eoſque interim à dirißima depreſſione liberatos, hortata eſt inſtituere inter duo maria trans inſulam murum, qui arcendis hoſtibus poſſet eſſe præſidio: ſicque domū cum triumpho magno reuerſa eſt. At inſulani, murum, quem iuſſi fuerant, non tam lapidibus, quām ceſpitibus conſtruentes, vtpote nullum tanti operis artificem habentes, ad nihil vtilem ſtatuunt. Fecerunt autem eum inter duo freta, vel ſinus (de quibus diximus) maris per millia paſſuum plurima, vt vbi aquarū munitio deerat, ibi præſidio valli fines ſuos ab hoſtiū irruptione defenderūt. Cuius operis ibidem facti, id eſt valli latiſſimi & altiſſimi vſque hodie certiſſima veſtigia cernere licet. Incipit autem duorum ferme millium ſpacio à monaſterio Aebercurnig ad Occidentem, in loco qui ſermone Pictorum Peanuahel, lingua autem Anglorum Penueltum appellatur, & tendens contra Occidentem terminatur iuxta vrbem Alcluith. Verum priores inimici, ut Romanorum militem abiiſſe conſpexerant, mox aduecti nauibus irrumpunt terminos, cędūtque omnia, & quaſi maturam ſegetem obuia quęque metunt, calcant, tranſeunt. Vnde rurſum mittuntur Romam legati, flebili voce auxilium implorantes, ne penitus miſera patria deleretur, ne nomen Romanæ prouinciæ, quod apud eos tamdiu claruerat, exterarum gentium improbitate obrutum vileſceret. Rurſum mittitur legio, quæ inopinata tempore autumni adueniēs magnas hoſtium ſtrages dedit, eoſque qui euadere poterant, omnes trans Maria fugauit, qui prius anniuerſa inis prædas trans Maria nullo obſiſtente cogere ſolebant. Tum Romani denunciauere Britonibus, non ſe vltra ob eorum defenſionem tam laborioſis expeditionibus poſſe fatigare, ipſos potius monent arma corripere, & certandi cum hoſtibus ſtudium ſubire, qui non ab alia cauſam, quam ſi ipſa inertia ſoluerentur, eis poſſent eſſe fortiores: quinetiam quia & hoc ſocijs, quos derelinquere cogebantur, aliquid commodi allaturum putabant, murum à mari ad mare recto tramite inter vrbes quæ ibidem ob metum hoſtium factæ fuerant, (vbi & Seuerus quondam vallum fecerat) firmo de lapide locarunt. Quem videlicet murum hactenus famoſum atque conſpicuum, ſumptu publico priuatoque adiuncta ſecum Britannorum manu cōſtruebant, octo pedes latum, & duodecim altum, recta ab Oriente in Occaſum linea, vt vſque hodie intuentibus clarum eſt. Quo mox condito, dant fortia ſegni populo monita, præbent inſtruendorum exemplaria armorum; ſed & in littore Oceani ad Meridiem, quo naues eorum habebantur, quia & inde Barbarorum irruptio timebatur, turres per interualla ad proſpectum maris collocant, & valē dicunt ſocijs tanquam vltra non reuerſuri. Quibus ad ſua remeantibus, cognita Scoti Pictique reditus denegatione, redeunt cognitum ipſi, & ſolito confidentiores facti, omnem Aquilonarem, extremamque inſulæ partem pro indigenis ad murum vſque capeſſunt. Hæc Beda.

b lib. 14. et in vita Iulij Agricolæ.

c lib. hiſtoriæ Angl. c. 2.

d lib. 1. eccleſiaſtic. hiſtor. gent. Anglic.

Denique circiter annum ſalut. 455. Martiano imperante, cum amplius Romanum imperium Britanniſſuis itinere nequirent, Anglos & Saxones ad ſui tutelam vocauerunt, qui Vitos ſecum adducentes, cum tribus longis nauibus vecti Orientalem inſulę partem tenuerunt; cumque fœliciter contra Pictos Scotoſque pugnaſſent, in ſocios Britanos[e] arma ſumpſerūt, & inſulā tenuerant. Itaque electis præſidibus & militibus Romanis, tota inſula eſt amiſſa poſt quingentos annos, quam eam C. Cęſar adijt. Valli autem, per cuius lineam infraſcripti milites excubabant, etiam nunc veſtigia extare memorarentur. Itinerarium Vallū Imperij limitem appellat, in cuius linea excubabant XXIII. tum cohortium Tribuni, tum legionum Præfecti, cum Equitum Cuneo, videlicet.

e Beda lib. 1. eccleſ. hiſtor. gent. Anglic. cap. 15. & Zoſimus.

1 TRIBVNVS cohortis quartæ Lergorum præerat Segeduno: Præter hoc aliud duplex eſt Segedunum, alterum in Celtogallia, alterum in Germania. Coppius lib. 1. Gallicorum ſcribit, Dunum lingua Imbrica collem ſignificare, Lergones verò qui ſint non conſtat. Infra nominatur cohors Lergorum; forte legendum, aut Lerſorum, à Lerſo oppido Hiſpaniæ Appiano,[f] aut Lernorum à Lerna Laconicæ vrbe Ptolemæo. Eſt & ſecunda Lergorum cohors ſub hoc Duce infra.

f in Ibericis.

2 TRIBVNVS cohortis Cornouiorum, pontem Aelij tuebatur: legendum Cornubiorum. Eſt enim Cornubia vna ex quattuor partibus Britanniæ, quę Hiſpaniam verſus extenditur, ac velut peninſula mari circumdatur, initio cornu, primo anguſta, poſtea latius ſe extendit, ideirco Cornubia eſt vocata, vulgo Cornonallia, a quo loco nomen milites acceperunt. Excubabant autem ad partem pontis Aelij, quem ſuper Tinam, aut Eſcam amnes fuiſſe veriſimile eſt, & ab Aelio Hadriano, qui multa in Britannia correxit, eſt ędificatus. Pontem, Itinerarium inter Londinum, & Lindum, collocat, & vocat ad Pōtem. Tribunis Præfectos Notitia interſeruit, prout per valli longitudinem diſpoſiti reperiebantur.

1 PRAEFECTVS Alæ primæ Aſtorum Conderco præerat, ab Aſta colonia Ligurū Ciuitate denuātur.

3 TRIBVNVS cohortis primæ Frixagorum Vindobalæ degebat. Vindoladiam vocat Itinerarium, Angliæ oppidum: aliqui legunt Vindolana, vt infra.

2 PRAEFECTVS Alæ Sauinianæ Hunno præſidebat. A Sauienſi regione in Pannonia inferiore forte hæc ala eſt denominata: aut legendum Sabinianæ à Sabinis. Hunnum vero ab Hunnis inſulam ingreſſis dici potuit.

3 PRAEFECTVS Alæ ſecūdæ Aſtorum Cilurno inſidebat.

4 TRIBVNVS cohortis primæ Batauorum Procolitiam tuebatur.

5 TRI-

Digitized by Google

5 TRIBVNVS cohortis primæ Tungrorum præſidebat Borcouico, qui eſt quaſi vicus Borci, vulgo Baruuyck, Tungri in Belgica ſecunda erant.

6 TRIBVNVS cohortis quartæ Gallorum, Vindolanam cuſtodiebat.

7 TRIBVNVS cohortis primæ Aſtrorum Aeſica, forte legendũ Aeſea, qui eſt fluuius tendens Hiberniam verſus in Oceanum.

8 TRIBVNVS cohortis ſecundę Dalmatarum, Magnis excubabat: Locum eſſe arbitror, qui à Ptolemæo Magnus portus dicitur; Inter Mundonum, & Viroconiorum hunc locum Itinerarium locat. Multi verò ordines peditum Dalmatarum eſſe conſueuerant, qui robur erant exercitus Romani, fere omnes ab Alarico Hunnorum Rege ſunt occiſi, ut uix centum euaſerint. Zoſimus [a] Viſum eſt, inquit, Honorio quinque Dalmaticos militum ordines de ſuis excitos ſedibus, ad vrbis cuſtodiam arceſſere. In his ordinibus erant hominum ſex millia, qui tum audacia tum robore corporum exercitus Romani, quaſi caput erant: & paulo poſt. Eorum Dux, Valens cunctos in hoſtium manus ſua culpa coniecit, vix centum fuga dilapſi ſunt, quorum in numero & ipſe Dux erat: Hæc ille. Aliis ergo extinctis hęc ſola peditum cohors poſtea aucta permanſit, cum tamẽ plurimi equites Dalmatæ ſuperfuerint. *a in 17.*

9 TRIBVNVS cohortis primæ Aeliæ Dacorum Amboglannæ reſidebat. Ab Aelio Hadriano ex Dacis extracta fuit.

4 PRAEFECTVS Alæ Petrianæ, Petrianis morabatur: a loco ubi manebat hæc alá eſt denominata, nunc Penul vocatur.

5 PRAEFECTVS Numeri Maurorum Aurelianorum, Aballabę pręerat. Hi ab Aureliano Imperatore cognominantur.

10 TRIBVNVS cohortis ſecundę Lergorũ, Congauatæ ſtatiua habebat: Erat & quarta cohors Lergorum ſub hoc Duce ſupra.

11 TRIBVNVS cohortis primę Hiſpanorum, Axeloduno inſidebat.

12 TRIBVNVS cohortis ſecundæ Thracum Gabroſenti degebat, Gabrantanicum in hac inſula Ptolemæus collocat.

13 TRIBVNVS cohortis primæ Aeliæ Claſſicæ Tunnocelo: Ab Aelio Hadriano forte hęc cohors reſtituta Aelia eſt nuncupata. Nero ex claſſe legionẽ conſcripſit, claſſicam dictam. Tacitus [b] Inducta, inquit, legione Hiſpanica, remaneute ea, quam è claſſe Nero conſcripſerat. Hęc tum erat Romę, quã idem Tacitus deinde claſſicam his verbis nominat. Legio claſſica, nihil cunctata Prætorianis adiũgitur. Vel claſſica hæc cohors eſt dicta, quia claſſem Britãnicam comitabatur, cuius meminit Iauolenus, [c] Seius ait, Saturninus Archicubernus ex claſſe Britanica filio Seio Oceano reſtitui iuſſit hęreditatẽ: Hęc ille. Reperitur & legio prima claſſicorum, de qua ita Tacitus. [d] prima, inquit, Claſſicorum legio in Hiſpaniam miſſa, ut pace & ocio miteſceret, cuius pars forte hæc cohors fuit. Idem [e] Legioni, ait, Claſſicæ diffidebat, & alibi, [f] acie ita inſtructa, vt pars Claſſicorum permixtis paganis in colles mari propinquos exurgeret. rurſus intercepti centum equites, ac mille claſſici. Claſſiarios milites vocat Lampridius, [g] qui vela comitabantur. cum illi, inquit, ſæpe pugnanti, ut Deo populus fauiſſet, irriſũ ſe credens populum Romanum à militibus claſſiariis, qui uela ducebant, in amphiteatro interfici iuſſit. A Claſſica etiam Galliæ Narbonenſis colonia hæc cohors poſſet deriuari.

b eod. lib.

c in l. Seius Saturnin. ff. 46. ad S.C. Treb.

d lib. 18.

e lib. 16.

f lib. 18.

g in Commodo.

14 TRIBVNVS cohortis primæ Morinorum, qui Ptolemęo, Cæſari, & Straboni ſunt populi Belgarum, Glannibanic excubabat.

15 TRIBVNVS cohortis tertię Neruiorum, Alionę manebat: Lancaſter nuncdicitur.

CVNEVS Armaturarum Bremetenraco pręerat. Bremetonaci eſt in Itinerario. Bremetenum oppidum Britannię nominat Ptolemęus, vnde hoc nomen deriuatur: Armaturarum equites sũt totis armis tecti etiam Armigeri uocati, de quibus ſupra.

6 PRAEFECTVS Alæ primæ Herculeę, Olenaco inſidebat.

16 TRIBVNVS cohortis ſextę Neruiorum in Virofido oppido excubabat. Hęc ſunt prędidia 37. cohortes 16. quę cum unis Numeris Maurorum continent fermè peditum 8000. Alæ vero quinque & Cuneus clibanariorum minimum ſunt equites 600 Extra lineam Valli per Britanniam erat Legio 6 continens milites circiter 1000. Numeri 10. quos interpretor fuiſſe partes legionum ſub præfecturis, omnes poterant eſſe 600. peditum. Tres equitum ordines ferme 300. Pedites omnes ſunt ferme 14000. Equites 900. qui merebant ſub Duce in Britannia, præter eos, qui in eadem inſula regebãtur a Comitibus, & erant circiter peditum 9000. & mille equites, qui ſimul iuncti efficiunt ferme 23000 peditũ & equitum 2900. qui uniuerſam Britãniam tuebantur. Hic nulla claſſis Britannica nominatur, cuius Iuriſconſ. [h] & Tacitus [i] meminerunt.

Præſidia 37. Ped. 140 . Equitum 900.

Peditũ 23000.

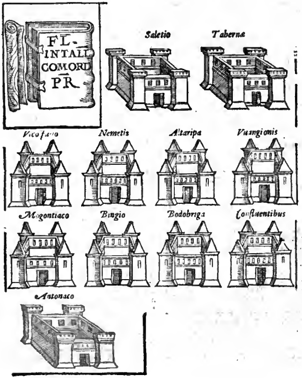
Equitum 2300.

h in d. l. Seius. 46. ad Trebell.

i in ſecundo.

NOTITIA.

DVX MOGONTIACENSIS.

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri ſpectabilis Ducis Mogontiacenſis.

PRÆFECTVS militum Pacenſium Saletione.
Pręfectus militum Menapiorum Tabernis.
Pręfectus militum Anderecianorum Vico Iulio.
Præfectus militum Vindicum Nemetes.
Pręfectus militum Martenſium alta Ripa.
Præfectus militum ſecundę Flauiæ Vuangiones.
Pręfectus militum Armigerorum Mogontiaco.
Pręfectus militum Bingenſium Bingio.
Pręfectus militum Baliſtariorum Bodobriga.
Pręfectus militum Defenſorum Confluentibus.
Præfectus militum Acicenſium Antonaco.
Officium autem habet idem Spectabilis Dux hoc modo.
Principem ex officio Magiſtrorum militum præſentialium alternis annis.
Numerarium à parte peditum ſemper.
Commentarienſem à parte peditum ſemper.
Auditorem.
Subadiuuam.
Exceptores.
Singulares, & reliquos Officiales.

Digitized by Google

DE DVCE MOGONTIACENSI. Cap. XC.

COMMENTARIVM.

MOGONTIACVM nunc Maguntia nuncupata, Itinerario metropolis eſt Germaniæ primæ ſecundum Rhenum, cui & eius tractui præerat Dux Mogōtiacenſis. Reliquæ Germaniæ primæ alius Dux præfuit, & alius Argentorato, quæ & ipſa eiuſdem prouinciæ erat vrbs elatiſſima. Ob incurſum Hunnorum tot in eadem prouincia copiarum Duces eſſe oportuit, vt hoſtium furori facilius occurrerent, cum vnus tam multis in locis ſufficere non poſſet. Marcellinus.[a] Sub Conſtantio principe Gerantium, quem in exilium egit, ſub Valentiniano Florentium Magontiaci Ducem fuiſſe ſcribit.[b]

a lib. 14.

b lib. 29.

Præſidia 58.

Inſignia habet eadem, quæ & alij, Duces cum XI. oppidis, quot erant & Præfecti. Officium verò hoc modo Principem ex officijs Magiſtrorum militum præſentalium alternis annis. Numerarium à parte peditum ſemper, Adiutorem, Subadiuuam, Regerendarium, Exceptores, Singulares, & reliquos officiales.

Itinerarium in hoc tractu VII. alas, & III. legiones locat. Sed Notitia XI. legionum Præfectos, ſine Equitibus recenſet, & ſunt ſequentes.

1 PRÆFECTVS militum Pacenſium Saletione reſidebat. Salliſſonæ in Itinerario. Eſt propè Argentoratum; Saliſonem Marcellinus vocat de quo & ſequentibus ita ſcribit.[c] Audiens Argentoratum, Britomagum, Tabernas; Saliſonem, Nemetas, & Maguntiacum ciuitates Barbaros poſſidere, primum omnium Britomagum occupauit. Hæc vna eſt ex legionibus XXXII. Comitatenſibus.

c lib. 16.

2 PRÆFECTVS militum Menapiorum Tabernis habitabat. Huius loci Itinerarium meminit, vulgo Taberni in agro Argentoratenſi Tabernas, & tres tabernas Marcellinus[d] nominat, quas dirutas a Iuliano Apoſtata reſtauratas fuiſſe ſcribit, Iulianus, inquit, ad reparandas tres tabernas munimentum ità cognominatū haud ita dudum obſtinatione ſubuerſum hoſtili, quo ædificato conſtabat ad intima Galliarum, vt conſueuerant adire, Germanos arceri, & opus ſpe celerius conſummauit. Hæc ille. Menapij ſunt populi Galliæ Belgicæ, vulgò Geldrenſes dicti. Hæc vna eſt ex XXXII. legionibus Comitatenſibus.

d lib. 16.

3 PRÆFECTVS militum Anderecianorum, Vico Iulio præſidebat. Andes Celtarum populi, à Cæſare Andegauenſes appellantur, ea quibus & Remis hos milites conſtare arbitror. Vico Iulium verò eſt Vicus Iulij oppidi in Belgis vulgò Iulach dicti, propè Maguntiam. Itinerarium legit Iuliacum.

4 PRAEFECTVS militum Vindicum Nemetes incolebat. Nemetes non longè ſunt à Maguntia ad Rhenum ſiti, ubi eſt Spira. Nemetacum corrupte eſt in Itinerario. Vindices à Caio Iulio Vindice Gallo dicti, qui Galbam Imperatorem creauit cum Gallijs præeſſet,[e] à Verginio vero Rufō profligatus ſe ipſe interfecit.[f]

e Dion. in Nerone.

f Tranquill. in Nerone. & Galba. Plutarch. Plinius epiſt. 14. li. 8. Tacit. lib. 15. & 17.

5 PRAEFECTVS militum Martenſium altam Ripam incolebat. Erat etiam Ripa alta in Valeria, vbi Equites Dalmatæ excubabant. Martenſes verò ex Martia oppido Belgicæ, videntur deducti. & ſunt vna ex XVIII. Pſeudocomitatenſibus Occidentis.

6 PRAEFECTVS militum ſecundæ Flauiæ Vangiones tuebatur; nunc Vormatium dictum, & ipſi ſunt ad Rhenum propè Treuiros. Hi milites ſunt pars legionis Flauiæ ſecundæ virtutis, quæ eſt vna ex XXXII. Comitatenſibus: hæ omnes erant ſub præfectis legionumque partes.

7 PRAEFECTVS militum Armigerorum, Mogōtiaco præerat. Tacitus & Ammianus Magontiacum, Ptolemæus Mogontiacum, Magontiam Eutropius, & Itinerarium appellant, quo nomine nunc vocatur. Ea eſt ſedes Archiepiſcopi ad Rhenum, vbi oſtia Oeni fluminis. Armigeri, vna erat ex XII. legionibus palatinis.

8 PRAEFECTVS militum Bingenſium, Bingio præſidebat, à quo milites nomen tulerunt. Itinerariū legit Vingin. Eius Tacitus, & Marcellinus[g] meminerunt, vulgo Bing dicitur; hanc Iulianus Apoſtata acquiſiuit, Marcell. Ciuitates, inquit occupatæ ſunt ſeptem. Caſtra Herculis, Quadriburgum, Tricenſium, Nemeſium, Bonna, Antennatum, Bingio. g lib. 18.

9 PRAEFECTVS militum Baliſtariorum Bodobricam incolebat, Baudobrico legit Itinerarium, Germaniæ oppidum eſt ad Rhenum.

10 PRAEFECTVS militum defenſorum Confluentibus, vbi, inquit Ammianus, Moſella Rhenū influit, vnde Confluentes nomen habuerunt. Huius loci meminit Itinerarium. Legionem primam ſeu Traianam ibi olim collocatam Ptolemæus ſcribit. Defenſorum Armigerorum legio vna ex XXXII. Comitatenſibus.

11 PRAEFECTVS militum Acincenſium, Antonaco præerat. Antunaco in Itinerario. Antonaco apud Ammianum.[h] Antenocenſe Caſtellum nominat Fortunatus,[i] oppidum eſt ad Rhenum, vulgo Andernach dictum. Ab Acinco verò, quod oppidum Valeriæ Notitia ſupra aſcribit, Acincenſes hi milites ſunt appellati. Sicut & Acincenſis fabrica ibi ſita.

h lib. 10. de nauigio ſuo.

i lib. 18.

Horum militum numerus non ponitur, ſed legionibus in præfecturas diuiſis, ſingulæ millenos, & quandoque quingenos, ſecundum Conſtantinū Porphyrogennetam capiebant, neque enim hoc tempore legiones, ut olim, erant ſex & ſeptem milliū, quas etiam ſuo ſeculo exhauſtas fuiſſe Vegetius[k] conqueritur. Poterant omnes milites eſſe ſex millia.

k lib. 2. cap. 3. Peditum 6000.

Hæc ſunt quæ ad Comites, & Duces limitaneos Occidentis pertinent. Sequuntur aliæ peditum præpoſituræ, quas nulli Duci aut Comiti, ſed ſoli Magiſtro militum in præſenti, vt docet inſcriptio, paruiſſe puto. De his igitur tractabimus, ab Italia auſpicati quemadmodum in Notitia recenſentur.

NOTITIA.

Item præpoſituræ Magiſtri militum præſentalium à parte peditum In Italia.

In prouincia Venetia inferiore.

Præfectus Claſſis Venetum Aquileiæ.

In prouincia Flaminia.

Præfectus militum Iuniorum Italicorum Rauennæ.

Præfectus Claſſis Rauennatium cum curis eius de Ciuitate Rauennæ.

In prouincia Liguria.

Præfectus Claſſis Comenſis cum curis eiuſdē Ciuitatis Comi.

In prouincia Campania.

Præfectus Claſſis Miſenatium Miſeno.

Digitized by Google

In Prouincia Gallia Ripenſi.

Præfectus Claſſis fluminis Rodani Viennæ, ſiue Atelati.

Præfectus Claſſis Barcariorum Ebruduni Sapaudiæ.

Præfectus militum Muſculariorum Maſſiliæ Græcorum.

Tribunus cohortis primæ Flaniæ Sapaudiæ Calaronæ.

In Prouincia Nouempopulana.

Tribunus cohortis Nouēpopulanæ Lapurdo.

In Prouincia Lugdunenſi prima.

Pręfectus Claſſis Araricę Caballoduno.

In Prouincia Lugdunenſi Senonia.

Præfectus Claſſis Anderetianorum Pariſijs.

In Prouincia Hiſpaniæ Gallęcia.

Pręfectus Legionis ſeptimæ geminæ Legione.

Tribunus cohortis ſecundæ Flauiæ Pacatianę Pętaonio.

Tribuous cohortis ſecundæ Gallicæ ad cohortem Gallicam.

Tribunus cohortis Lucenſis Luco.

Tribunus cohortis Celtiberæ Brigantię, nunc Iuliobriga.

In Prouincia Tarraconenſi.

Tribunus cohortis primæ Gallicæ Veleia.

Præfectus Lętorum Teutonicianorum Carnunto Senoniæ Lugdunenſis.

Præfectus Lętorum Batauorum & Gentiliom Sueuorum Baiocas, & Conſtantiæ Lugdunenſis ſecundæ.

Pręfectus Lętorum Gentilium Sueuorum Cenomannos Lugdunenſis tertiæ.

Pręfectus Lętorum Francorum Redonas Lugdunenſis tertiæ.

Præfectus Lętorum Lingonenſiom per diuerſa diſperſorum Belgicæ primę.

Præfectus Lętorum Actorum Epuſo Belgicæ primæ.

Præfectus Lętorum Neruiorum Fanomantis Belgicę ſecundæ.

Præfectus Lætorum Battauorum Nemetacenſium Atrebatis Belgicæ ſecundæ.

Prępoſitus Lętorum Batauorum Contraginēſium Nouiomago Belgicæ ſecundæ.

Præfectus Lętorum gentilium Remos, & Siluanectas Belgicæ ſecundæ.

Præfectus Lętorum Lagenſium prope Tungros Germanię ſecundæ.

Pręfectus Lętorum Gentilium Sueuorum Aruernos Aquitaniæ primæ.

Item an Prouincia Italica.

Præfectus Sarmatarum gentilium Apulię & Calabrię.

Pręfectus Sarmatarum gentilium per Brutios, & Lucaniam.

Item in Prouincia Italia Mediterranea.

Pręfectus Sarmatarū gentilium Foroſuluienſi.

Pręfectus Sarmatarum gentilium Opitergio.

Præfectus Sarmatarum gentilium Patauio.

Pręfectus Sarmatarum gentilium Veronę.

Pręfectus Sarmatarum gentilium Cremonę.

Præfectus Sarmatarum gentilium Taurinis.

Præfectus Sarmatarum gentilium aquis ſiue Tertonæ.

Pręfectus Sarmatarum gentiliom Nauariæ.

Præfectus Sarmatarum gentilium Vercellis.

Præfectus Sarmatarum gentilium regionis Samnitis.

Paæfectus Sarmatarum gentilium Bononiæ in Aemilia.

Præfectus Sarmatarum gentilium Quadratis & Eporizio.

Præfectus Sarmatarum gentilium in Liguria Pollentię.

Pręfectus Sarmatarum, & Taifalorum gentilium Pictauis in Gallia.

Pręfectus Sarmatarum gentilium à Chora Pariſios vſque.

Præfectus Sarmatarum gentilium inter Remos, & Ambianos Prouinciæ Belgicæ ſecundæ.

Pręfectus Sarmatarum gentilium per tractum Segolaunorum.

Præfectus Sarmatarum gentilium Lingonas.

Præfectus Sarmatarū gentiliū Auguſtodunū.

COMMENTARIVM.

POST Comitum & Ducum Limitaneorum copias, Notitia quaſdam Italiæ, Galliarum, & Hiſpaniæ præpoſituras, hic ſummatim colligit; quibus nec Comites Italiæ, aut Hiſpaniarum, ſed ſolus, vt videtur, Magiſter peditum imperabat, & ideo vltimo loco hic explicandæ ſunt reſeruatæ. Sunt autem Præfecturę Claſſium VIII. militum XXXVI. Tribunatus VII. Præfecturæ, inquit, Conſtantinus Porphyrogenneta, [a] erant mille, & aliquando 500. milites, vnde cum tribunatibus forte efficiebant circiter millia peditum 50. His aliæ Lętorum & Sarmatarum Pręfecturę ſubnectuntur. Videntur autem prima fronte confusè & ſine ordine diſponi, cum primo Italię, deinde Galliarum, mox Hiſpaniarum rurſus Galliarum, Belgicæque atque Italię, ac denuo Galliarum Præfecturę recitentur. Verum nihil temere, ſed cuncta ſuo ordine narrantur. Italię enim vt dignioris quatuor Claſſium Pręfecturę pręcedunt, & vna militum Italicorum Rauennę, vbi Imperator reſidebat, degentium. His ſubnectuntur quę in Gallijs, & Hiſpanijs merebant, a de thematib

deinum

Digitized by Google

demum Lætorum & 21. Sarmatarum legiones latè per præfatas prouincias diſpoſitę, nè ſeparentur, vnico recenſentur contextu. Prius igitur Lętorum, prout in Galliis. Belgicaque prima & ſecunda & Germania prima diſpoſitę erant; deinde Sarmatarum prout per Italiam,& Gallias,Belgaſque & ipſę diuiſę repenebantur, præfecturæ explicantur. Non ergo per ſaltus,ſed hoc ordine cuncta traduntur. Lęti ex Lætis Gallię populis contracti in ſua prouincia merebant. Zoſimus, [a] Magnentius, inquit uix erat apud Lætos, quæ Gallica natio eſt. Hæc ille. Sarmatas notum eſt Polonos, & his proximas gentes eſſe: Hæ copiæ nullibi ſupra ſunt nominatæ, ibi enim ſub magiſtris legiones, auxiliareſque, atque equitum turmæ in Occidentis prouinciis extra præſidia militantes recitantur. Hic pręſidiorum aut legionum præfecturæ ſub ſolo Magiſtro peditum, non cum Comitibus, aut Ducibus merentes numerantur, quę omnes erant numero XLIIII. & Tribunatus VII. Hoc modo. Pręfecturę Italiæ XX. Galliarum XXIII & Tribuni cohortium II. Hiſpaniarum pręfectura I. & Tribuni cohortium V. qui omnes ſunt, Præfecti XLIIII. & Tribuni VII. Ac ſimul LI. prępoſituras conſtituebant. Ex XX. verò Italię Pręfectis, quattuor totidem Claſſibus pręerant; itaque XVI. ibi pręſidiorum Pręfecti remanebant. Ex XXIII. quoque Galliæ Pręfectis itidem quattuor totidem Claſſes regebant; vnde XIX. Pręfecti pręſidiarijs legionibus, ſeu earum partibus imperabant: Quare pręter octo Claſſes quattuor Italię, & Galliarum quattuor, in Italia erant XVI. præſidiorum præfecturę; in Galliis & Hiſpania XX. quę iunctis tribunis VII. faciunt pręſidia XLIII. & circiter XXX. millia peditum effeciſſe diximus. Ita uerò hę copiæ erant diſpoſitæ.

a lib. 2. ad fi.

Claſſes 8. peditũ 30000.

Præſidia. 43.

In Prouincia Venetia inferiore.

1 PRAEFECTVS Claſſis Venetum Aquileię ſtationem habebat. Venetiæ regio ab Atheſi vſque ad Timauum extenditur, & hęc in ſuperiorem & inferiorem diuiditur, à Natiſone, uel, ut alij uolunt, Tilia uentro citrà, ſuperior uocatur, ultrà inferior Venetia, vbi claſſis cum præfecto Aquileiæ morabatur, quam Auguſtus victo apud Actium promontorium M Antonio inſtituit. Eius enim triremes captas, cũ valido remige ad Forum Iulienſe miſit, ut Tacitus [b] ſcribit. Pręter has, centum & amplius nauium erat Claſſis in Danubio ſeu Limite Myſiaco, & Scythico, [c] & alia in Britannia; Aquileia verò ciuitas, ubi Venetum claſſis morabatur, eſt in foro Iulii, olim poſt Romam prima in Italia, nunc diruta, de qua Plinius, Ptolemæus, Strabo, & alii. Aculeiam uocat Stephanus, colonia eſt in Veſpaſiani nummo.

b lib. 4.

c l. 2. C. T. de luſorijs Danub.

In Prouincia Flaminia.

2 PRAEFECTVS Militum iuniorum Italicorum Rauennæ degebat. erant pars legionis Italicæ.

3 PRAEFECTVS Claſſis Rauennatium cum curis eius de ciuitate Rauennæ. Auguſtus præter Venetam alias duas claſſes, alteram apud Miſenum, alteram apud Rauennam inſtituit, ut ea maria tuerentur, præter roſtratas naues, quæ Galliæ litus defendebant. Tranquillus, [d] claſſem, ait, Miſeni & alteram Rauennæ ad tutelam ſuperi & inferi maris collocauit: idem Tacitus latius ijs verbis explicat. [e] Italiam, utroque mari duæ claſſes Miſenum apud & Rauennam, proximumq; Galliis littus roſtratæ naues præſidebant, quas Actiaca victoria captas Auguſtus in oppidum Foroiulienſe miſerat valido cum remige. Hæc ille. Hanc illuſtrem Foroiulienſium coloniam idem alibi appellat; [f] unde ortum ſcribit Iulium Agricolam, & Valerium Paulinum [g] Flaminiæ Conſularem, [h] ſed in pios ſæuum. Eam coloniam à C. Iulio Cæſare deductam tam eius nomen, quam nummi indicant.

d in Auguſt. c. 49.
e in 4.

f in vita Iulij Agricola.
g Tacit. lib. 19.
h Martyrolo. 28. Apr. 19. Iulij.

Quod verò Notitia ſubijcit, Cum curis de ciuitate Rauennæ. intelligit veredarios, quibus ad claſſem neceſſaria ex ciuitate Rauennæ celeriter extrahebantur. curas enim curſum publicum vocat Conſtantinus. [i] Ad curas, inquit, agendas, & curſum illi exacuit, quos ordo militiæ uocat. Idem A. ad Taurum P. P. [k] Agentes, ait, in rebus in curis agendis, & euectionibus publici curſus inſpiciendis, noſtrorum memores præceptorum eſſe credimus. Hic igitur curæ pro curſu publico accipiuntur. Huic enim claſsi præfectus equis & rhedis curſus publici ciuitatis Rauennę ad expedienda claſsis neceſſaria utebatur. vnde curioſi uocantur qui pręſunt curſui publico. [l] poſſet etiam curas appellare curatores, qui commeatum, & neceſſaria ad claſſem procurabant, vel ipſa claſsis neceſsitates, prout accipiuntur in actis martyrum ſub Diocletiano Imperatore [m] vincite inquiunt ferro manus ac pedes illius, nec dimittatis aliquem curam ei apponere, id eſt, ad victum neceſſaria. De hac claſſe & altera in portu Miſſeni ita Vegetius. [n] Apud Miſſenum, inquit, & Rauennam ſingulę legiones Romani nominis cum claſsibus ſtabant, nè longè à tutela vrbis abſcederent, & cum ratio poſtulaſſet, ſine mora, ſine circuitu ad omnes mundi partes nauigio peruenirent. Nã Miſſenatium claſsis Galliam, Hiſpanias, Mauritaniam, Africam, Aegyptum, Sardiniam, atq; Siciliam habebat in proximo. Claſsis autem Rauennatium Epirum, Macedoniam, Achaiam, Propontidem, Pontum. Orientem petere directa nauigatione conſueuerat; quia in rebus bellicis celeritas plus ſolet prodeſſe quam virtus. idem alibi. [o] liburnis autem, quæ in Campania ſtabant, præfectus claſsis Miſſenatium pręerat. eæ verò, quæ in Ionio mari locatę erant, ad præfectum claſsis Rauennatium pertinebant, ſub quibus erant deni Tribuni per cohortes ſingulas conſtituti. Hæc Vegetius. Ex quibus uerbis liquet Liburnas à claſsibus diuiſas in Cãpania, & Ionio mari nauigaſſe.

i in l. 1. C. de off. mag. offic.
K in l. 2. C. de curioſis.

l toto tit. C. de curioſis, lib. 12.

m apud Caſarē Card. Baron. an. 290.

n lib. 4. cap. 33.

o cap. 1.

In Prouincia Liguria.

4 PRAEFECTVS Claſsis Comenſis cum curis eiuſdem ciuitatis Como præſidet. Hæc claſsis per lacum Larium vulgò Comi uocatum nauigabat. Nouũ comum à Tranquillo nominatur: Colonia Romanorum eſt apud Strabonem: Curæ ciuitatis Comi ſunt, equi, & rhedæ currentes in ea urbe diſpoſitæ, vel alia ad claſſem neceſſaria, ut ſupra de curis Rauennæ eſt dictum. [p] Huic ergo claſsi Pręfectus pręeſt in Comi Ciuitate, quæ tum erat in Liguria.

p in l. 2. C. de curioſis.

In Prouincia Campania.

5 PRAEFECTVS Claſsis Miſenatium Miſeno qui eſt mons circa Neapolim, in cuius magnifico portu tunc claſsis ſtationem habebat. Miſſenum oppidum uocat Ioſeph. [q]

q lib. 19. antiq. cap. 1.

In Prouincia Gallia Riparenſi.

6 PRÆFECTVS Claſsis in flumine Rhodani Viēnæ ſiuè Arelati reſidebat, hoc dicit quia utrobiquē ſtationē habebat: Vienna eſt in ſuperiori parte Rhodani, non longè Lugduno à Cretenſibus, inquit Stephanus, ędificata, & a virgine Vienna, quæ ibi ſaltàs obiit, appellata. Legitur in Neronis nũmo VIENNA LEG. VII. CLAVDIA. Viennenſem Galliam vocat Ammianus, in qua Maſsilia eſt & Arelate vrbs, vulgò Arles uocata, in oſtio fluminis Rhodani, ubi mare ingreditur: in iure nominata. Colonia [r] Romanorum eſt Ptolemæo. Arelatena Sextanorum Plinio. Vetus eſt inſcriptio COL. IVLIA PIA ARELATE. A ripis uerò horum fluminũ ubi claſſes ſtabant, Gallia Riparenſis eſt appellata, unde Ripenſes milites. [s]

r in l. habebat. ff. de milit. l. patronus, §. 2 ff. de le. 3. l. 5. et 6. C. Th. de appell.
s in l. 4 C. T. de veteranis.

Digitized by Google

7 PRÆFECTVS claſſis Barcariorum forte legendum Braccariorum, a Bracca vrbe Luſitaniæ, reſidebat Ebruduni Sapaudiæ: Eborodunum Ptolemæus, Catarigum oppidum in Alpibus Grais appellat. Ebredunum Itinerarium. Hæ claſſis Eburodoni, vel ut hic ſcribitur Ebruduni ſtationem habebat, & per Rhodanum, & Lacum Lemannum excurrebat, qui nũc Loſânæ uocatur, & eſt in Sabaudia, vbi olim Allobroges. Si legimus Barcariorum, hanc claſſem ex barcis conſtitiſſe dicemus. Eſt autem barca genus minoris nauigij, quod onerarijs nauibus inſeruit. Iſidorus.[a] Barca eſt, inquit, quæ cuncta nauis commercia ad littus portat. Hæc merces in pelago propter nimias vndas ſuo ſuſcipit gremio. Vbi autem appropinquauerit portui, reddit vicem barca naui, quam accepit in pelago. De hac ita Paulinus[b] his verſibus. *Vt mon ſalubri barca perfugio foret, Puppi ſuperſtes obrupta.* In actis S. Afræ rogauerunt deſcendentes de barca, vt ſe transferrent, vbi hæc Volterus annotauit.

a lib. 19 etymo. de re nauti.

b Cynthius Giral. de re nauti.

8 PRAEFECTVS militum Muſculariorum degebat Maſſiliæ Græcorum, Muſculatii dicti ſunt à Muſculo machina, qua tecti, foſſas oppidorũ complanabant, cuius ſæpè Cęſar meminit. Hi pedites Maſſilię morabantur, quę vrbs eſt citra oſtium Rhodani in ora maris. Maſſilia Gręcorum Phocenſium à Plinio appellatur, quia ab his condita fuit. D. Hieronymus,[c] Maſſiliam & ipſe à Phocenſibus conditam ſcribit, quos trilingues fuiſſe, ideſt Gręcè, Latinè, & Gallicè locutos, M. Varro refert. Gymnaſium Gręcarum literarum nobile ſecundum Athenas ibi floruiſſe Strabo memorat. Nomen vrbi nauis gubernator, inquit Stephanus, dedit; qui eo appellens, piſcatori iuſſit, vt funem nauis ligaret, μάσσαι enim Aeoles dicunt ligare, & ἁλιεὺς eſt piſcator. Maſſaliam verò pro Maſſilia, Ptolemęus, & Euſtachius nominant.

c in epiſt. ad Galatas.

1 TRIBVNVS cohortis primę Flauię, Sapaudię Calarone ſtatiua habebat.

In prouincia Nouempopularia.

2 TRIBVNVS cohortis Nouempopulanę Lapurdo pręſidebat. De Nouempopulis Pyrenæi radices incolentibus, ſupra dixi.

In prouincia Lugdunenſi prima.

9 PRAEFECTVS claſſis Araricę, Ararim Sone vulgo dicunt. Is ſupra Allobroges ad Occidentem fluens Rhodano, ubi eſt Lugdunum, coniungitur, Claſſis Caballoduni ſtationem habebat: Ptolemæus Caballinum ponit in Lugdunenſi oppidum Cæſar[d] Cabilonum, & Cauillonum, vulgo Schalun. Itinerarium hic legionem XIIII. locat.

d in 7. belli ciuilis

In prouincia Lugdunenſi Senonia.

10 PRAEFECTVS claſsis Andretianorum Pariſiis. Hæc prouincia eſt ultra Hemenum montem, inter Sequanam, & Ligerim. Claſſem uerò Pariſiis ſtationem habentẽ, & Andretiani milites tuebantur, de quibus ſupra dixi: ipſa per Sequanam fluuium Seine vulgo nuncupatum nauigabat.

In prouincia Hiſpaniæ Gallecia.

11 PRAEFECTVS Legionis ſeptimę Geminę Legione: Itinerarium habet ad Gallicias ad Legionẽ VII. Geminam. Gallecia eſt ultra Durium amnem, vſque ad Nerium Promontorium, quod caput finis terrę vulgo uocatur, vbi Septima Gemina legio cũ ſuo Pręfecto reſidebat. Ptolemęus Geminiçam legionem ſeptimam pro Gemina appellat: Vnde vrbs Legio dicitur, prope Auguſtã Aſturicã, vulgo Leonem appellant, quaſi Legionẽ. Legiſa eſt Itinerario.

3 TRIBVNVS cohortis ſecundę Flauię Pacatianæ, à Pacatia vrbe Mauritaniæ appellata, Pætaonii morabatur. Ptolemęus & Itinerarium Petauonium vocant, vrbem in Hiſpania Tarraconenſi.

4 TRIBVNVS cohortis II. Gallicæ. ad cohortem Gallicam, ita locus ab ipſa cohorte eſt dictus.

5 TRIBVNVS cohortis Lucẽſis, Luco pręſidebat, prope Flauiũ Brigantũ. Lucus Auguſti, vrbs eſt opulenta, nunc Lucenſis dicta, unde hęc cohors denominatur. Eſt etiã Lucus Aſturũ Oceano propinquior.

6 TRIBVNVS cohortis Celtiberę, ex Celtiberis conſtatę, ſtatiua habebat Brigantię nunc Iuliobrigę Coloniam Ptolemęus & Plinius appellant. Celtiberi Hiſpanię populi, quaſi ex Celtis, & Iberis commixti, nunc Biſcaini vocantur.

In prouincia Tarraconenſi.

7 TRIBVNVS cohortis primę Gallicę degebat Veleiæ, Veliam nominat Ptolemęus. Itinerariũ Beleiam, Stephanus Belonem, olim Iulia, nunc Belia dicitur Cariſtorum oppidum, Helia Plinio: Situm eſt ad mare Balearicum prope Cordubam. Notitia pręſidiis Hiſpaniarũ expoſitis, ad Gallias reuertitur ne duas legiones diſiungat, Lætorũ ſcilicet & Sarmatarum, qui cum plurimi eſſent proprium catalogum meruerunt. Lætos verò prius recenſet.

In prouincia Lugdunenſi ſecunda, & tertia.

12 PRAEFECTVS Lætorum Teutonicianorum præerat Carnunto Senoniæ, ſeu IIII. Lugdunenſis. Ex Lætis Galliæ populis Lętos milites extractos fuiſſe diximus. Teutoniciani verò ſunt nuncupati, quia Teutonicis mixti erãt, vt & ſequentes Læti Bataui, & alii huiuſmodi. Zoſimus[e] ſcribit Valentinianum maximam iuuenum multitudinem, tum de Barbaris Retiæ accolis, tum de ſubiectarum Imperio Romano gentium agricolis collegiſſe, & Numeris militaribus adſcripſiſſe.

e lib. 4.

13 PRAFECTVS Lætorum Batauorum, & Gentilium Sueuorum Baiocas, & Cõſtantiæ Lugdunenſis ſecundæ excubabat. Baiocenſium ciuitas a Ptolemæo ſtatuitur ad Sequanam: Baiocaſſes vocat Auſonius, Baiocas Sidonius,[f] vulgo Baicus, nec longe ab ea eſt Conſtantia, à Conſtantio cognominata in ſecunda Lugdunenſi. Conſtantia caſtra in Galliis ponunt Marcellinus & Itinerarium. Duobus his in locis ex diuerſis gentibus collecti hi milites ſub uno Pręfecto ſtatiua habebant. Gentiles verò dicebantur Barbari, qui nõ erant Imperio Romano ſubiecti, & Idolatræ.[g] Theodoſius A.[h] Duces, inquit, militum, & pręcipuè quibus gentes, quę maximè cauendæ ſunt, appropinquant, in ipſis limitibus commorari pręcipimus. & Valentinianus.[i] Nulli, inquit, prouincialium cum Barbara ſit uxore coniugium, nec vlli Gentilium prouincialis fœmina copuletur.

f 4. epiſt. ad Luconium.

g ut in l. à leganti. 8. C de veſti gal. & commiſſ.

h in l. ſin. C. de offi. milit. iudic.

i in l. 1. C T. de nupt. Gentil.

14 PRAEFECTVS Lætorum Gentilium Sueuorum Cenomannos Lugdunenſis tertiæ incolebat. Cenomannos in Lugdunenſi Gallia Plinius, & Ptolemæus ponunt, apud quos hi milites degebant. Vetus codex legit, Sueuurum & Cenomaunos, forte Cenomannorum.

15 PRAEFECTVS Lætorum Francorũ Redonas Lugdunenſis III. tuebatur, à Cæſare & Ptolemæo inter Armoricos iuxta Ligerim fluuium Redonę ponuntur. Franci erant, Germanię populi, qui Retiam incolebant, & demum Gallias occuparunt, ex quibus hi milites ſunt lecti. Auctor eſt Tacitus[k] cohortem Lugduni pręſidiu fuiſſe, cuius nulla in Notitia mentio habetur. Andegauos, inquit, Acilius Auiola excita cohorte, quæ Lugduni pręſidium agitabat, coercuit. & alibi[l] Italicam legionem cũ ala Taurina in Lugdunenſi fuiſſe ſcribit. & cohortes 18. Lugduni hyberna habuiſſe. Legio, ait, Italica, & ala Taurina abductę cohortes XVIII. Lugduni ſolitis in hybernis relinqui placuit.

K in tertio.

l lib. 17.

In

Digitized by Google

In Prouincia Belgica prima & ſecunda.

26 PRAEFECTVS Lætorum Lingonenſium per diuerſa diſperſorum Belgicæ primæ Ligonei olim legiones nominabãtur, populi Belgicæ primæ quẽadmodum ſcribit Ptolemæus, qui Longones appellat. Cæſar inter Celtas locat. Itinerarium in prima Lugdunenſi.

27 PRÆFECTVS Lętorum Aſtorum Epuſo Belgicæ primæ præerat. Hi ex Gallijs, & Aſtorum Hiſpaniç oppido quod nunc Haudia dicitur, erant collecti, & in loco Belgicæ primæ Epuſo dicto, habitabant. Epuſſius vicus eſt Itinerario Aſtę Plutarcho.[a] eſt nomen regionis in Peloponeſſo; vnde hi poſſent eſſe contracti.

a in Demetrio.

28 PRÆFECTVS Lætorum Neruiorum Fanomantis Belgicę ſecundæ degebat. De his militibus ſupra eſt viſum. Fanomantis eſt apud Itinerarium, ſchedam Volſeri, & alios, ad Scaldim fluuium, ita vt hanc lectionem veriorem putem.

19 PRÆFECTVS Lætorum Batauorum Nemetacenſium Atrebatis Belgicæ ſecundę reſidebat. Batani ſeu Hollandi erant cum Nemetanis ea Germania prima delectis militibus permiati. Vnde Bataui Nemetacenſes vocabantur, Atrebatum vero regio, nunc Artoiis dicitur.

20 PRÆFECTVS Lætorum Batauorum Contraginenſium, Nouiomago Belgicæ ſecũdę pręſidebat. Aginũ Ptolemæo, Itinerario, & Auſonio eſt in Belgis oppidum. Aginum habet Itinerarium, ſed credo legendum contra Aginum; vnde milites Contraginenſes ſunt appellati. A Reginea etiã oppido Belgici in ſcheda Volſeri poſſent deriuari. Nouiomagus verò eſt oppidum Belgicæ inter Sueſſam, & Ambianos Itinerario, quod hic legionem XVIII. locat. Scheda Volſeri ad Rhenum ponit.

21 PRÆFECTVS Lætorum Gentilium Remos & Siluanectas Belgicę ſecundæ, ſeu Remos Belgas, iuxta fluuium Sequanam tuebatur.

22 PRÆFECTVS Lætorum Lagenſium propè Tungros Germaniæ ſecundæ degebat. Lagæ ſunt populi Myſiæ inferioris, ex quibus, & Lętis hi milites ſunt contracti, apud Tungros excubabant, qui ſunt in Belgica Ptolemæo. Sed Itinerarium locat eos in Germania ſecũda, vt Notitia, quę ab his ad reliquos Lętos in Aquitania degentes digreditur.

23 PRÆFECTVS Lætorum Gentilium Sueuorũ Aruernos Aquitaniç primç tuebatur. Aruernos inter Aquitaniç populos Plinius recenſet. Cæſar, & alii inter Garumnam, & Pyreneos mõtes. Ptolemęus legit Auernos. Stephanus Aroernos, vulgo Auergne. Sueui maximã Germaniç partem obtinent, auctore Tacito & Strabone, Suibos Ptolemęus vocat, & Sueuiam eorum regionem Eutropius. Tacitus,[b] Gens, inquit, magna in plures populos diuiſa.

b de moribus Germanorum.

Explicans Lætorum copijs, & pręſidiis, Notitia Sarmatas Gentiles recenſet, ab Italięque tanquã dignioris pręſidijs auſpicatur, & primo à maritimis.

In prouincia Italia.

24 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Apuliç & Calabriç. Hic Pręfectus certum non habens locum, per totam Apuliam, & Calabriam verſabatur.

25 PRAEFECTVS aliorum Sarmatarum Gentilium & ipſe per Brunos, & Lucaniam agebat, nullo certo loco et deſtinato.

In prouincia Italia Mediterranea.

26 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium pręerat Foro fuluienſi. Forum fuluij eſt vicus ad Padũ, quem Plinius Valentinum nominat, hodie eſt Valẽtia, vbi hi milites degebant.

27 PRAEFECTVS Sarmatarũ Gentilium præſidebat Opitergio, vulgus Oderzum vocat; eſt in Taruiſinis ſeu Venetia, de quo Ptolemæus. Ab Attila dirutum, poſtea eſt inſtauratum.

28 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Patauio præerat. Notiſſima eſt vrbs prope Venetias, & omnium diſciplinarum gymnaſio nobiliſſima.

29 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Veronæ ſtatiua habebat: eſt vrbs opulentiſſima, quam Athefis interfluit, & Venetiam a Longobardia diuidit; ibi ſcutorum & armorum erat fabrica. Audio eſſe antiquam de ea inſcriptionem, COLONIA AVGVSTA VERONA NOVA GALLIENIANA. eo à Gallieno deducta.

30 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Cremonæ excubabat: eſt vrbs ſplendidiſſima ad Padum, & notiſſima, vbi ſcuta fabricata fuiſſe Notitia tradit. Cenomanum vrbem appellat Ptolemæus.

31 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Taurinis præſidebat: eſt Auguſta Taurinorum Ptolemæo propè Padum, nunc Sereniſſ. Sabaudiæ Ducis ſedes. Tauraſium Appianus,[c] appellat. Alam Taurinam in Lugdunenſi fuiſſe Tacitus[d] refert, quam ex Taurinis contractam puto.

c in Punicis. d in 9.

32 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentiliũ Aquis, ſeu Tertonæ reſidebat. Ptolemæus Dertõnam Taurinorum appellat. Legitur ibi, COLONIA IVLIA TERTONA. Hic Aquas Statyellas, non procul à Tanaro flumine intelligit, vulgo Aiqui dictas. Pręfectus vtrique oppido pręerat.

33 PRAEFECTVS Sarmatarũ Gentilium Nouariæ morabatur, quæ eſt vrbs notiſſima in ditione Mediolani nunc Sereniſſ. Ducibus Farneſiis ſubiecta.

34 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium Vercellis reſidebat, quæ & ipſa Sereniſſ. Sabaudiæ Duci paret, & eſt propè Nouariam. Opulentiſſimam olim Liguriæ ciuitatem fuiſſe D. Hieronym.[e] teſtatur.

e de muliere ſeptics icta.

35 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium regionis Samnitis, vbi nunc ſunt Aprutij.

36 PRÆFECTVS Sarmatarum Gentilium Bononiæ: Aemiliæ vrbs eſt opulentiſſima, vbi vetuſtum diſciplinarum omnium Gymnaſium.

37 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium pręſidebat Quadratis et Eporiaio, credo Eporediã intelligi, nũc Iuream dictam, quam à Romanis iuſſu carminum Sybillinorũ conditam fuiſſe Plinius memorat & ita appellatum, quod optimi eſſent equorum domitores, quos illi ſua lingua Eporedios vocabãt. Coloniç Romanorũ eſt apud Paterculum. Quadratis millibus paſſuum XVI. Taurino diſtat apud Itinerarium.

Itinerarium.

38 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium in Liguria Pollentiæ præerat, vbi Gn. Plancus à M. Antonio eſt occiſus. XVI. millibus hodie XL. paſſuũ Nouaria diſtabat, nunc eſt paruum caſtrum.

In Gallia.

39 PRAEFECTVS Sarmatarum & Taifalorũ gẽtilium Pictauis in Gallia ſeu apud Pictauẽſes degebat, qui ſunt Aquitaniæ ſecundæ populi prope Canentellum fluuium ad Oceanum, olim Pictones dicti Plinio, Straboni, & Ptolemæo, Pictaui ſunt Marcellino, hodie Poictours. Sarmatæ verò ſeu Poloni Taifalis erant commixti, vt de alijs eſt dictum.

40 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium à Chora Pariſios vſque Choram paruum flumen in Belgis prope Rhenum Plinius[f] ponit. Hic ergo præfectus ab hoc flumine Pariſios vſque per longa caſtra milites diſpoſitos habebat.

f lib. 4. c. 15.

41 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentilium inter Remos & Ambianos prouinciæ Belgicæ ſecũdæ ſtatiua habebat. Hi ſunt in Belgis propè Monnos inter Tamudam & Phrudim flumina, hodie ſunt Flãdri & Piccardi.

42 PRAEFECTVS Sarmatarum Gentiliũ per tractum Segolaunorum caſtrametabatur, Segouelanos

Digitized by Google

a lib 3.c.4. nos Plinius, [a] in Narbonenſi Gallia ſtatuit propè Allobroges.

43 PRAEFECTVS Sarmatarum gentilium Lingonas tuebatur, de quibus ſupra.

44 PRAEFECTVS Sarmatarū Gentilium Auguſtodunum cuſtodiebat; eſt oppidum prope Lugdunum in Comenis ſitum montibus, hodie Autun dictum. Itinerarium Auguſtudum vocat. Hoc præſidium erat in Lugdunenſi.

Hi ſunt Comites Duces, Tribuni, præfectiq; limitanei Occidētalis Imperii ſupra in Ducibus prætermiſſi. Erāt hæc vltimo loco recitata præſidia XLIII. Claſſes VIII. Numerus horū militum circiter 3000.

Præſidia 43. Claſſes 8. Peditum 3000.

Vt verò omnium ſummam colligamus in toto Occidente, quæ in Notitia nominantur, erant præſidia CCLXIX. quę cuſtodiebantur, à peditum 109700. & equitum 8306. Claſſes quoque XVIII. per diuerſa Occidentis loca nauigabant, quę vix minus ſexaginta millibus hominum capere poterant. Sub Magiſtro verò peditum erant legiones LXII. Auxilia LXV. quę circiter 68000. fuiſſe conijcio. Equitum vexillationes XLI. quas octo millia Equitum exceſſiſſe puto. Reliquum eſt vt ad Clariſſimorum inſignia vltimo loco repræſentata veniamus, quæ etſi ſupra in ſuis magiſtratibus ſunt explicata, cum hic pro omnium exemplo oſtendantur, prætermittenda non eſſe exiſtimaui.

Totius Occidentis præſidia erāt 269. In quibus peditum 109700. Equitum 8300. Claſſes 18.

NOTITIA CONSVLARIS CAMPANIÆ.

NOTI-

Digitized by Google

NOTITIA.

Sub diſpoſitione viri Clariſſimi Conſularis Campaniæ.

Prouincia Campaniæ.

OFFICIVM autem habet ita.

Principem de officio Præfecti Prætorio Italiæ.

Cornicularium.

Tabularios duos pro Numerario.

Adiutorem.

Commentarienſem.

Ab actis,

Subadiuuam.

Exceptores, & reliquos cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine ãnotatione clementiæ principalis. cæteri omnes Conſulares ad ſimilitudinem Conſularium Campaniæ Officium habent.

DE INSIGNIBVS CONSVLArium. Cap. XCI.

COMMENTARIVM.

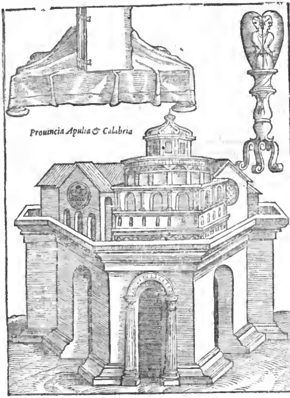
EXPLICITIS Spectabilibus, Notitia ad Clariſſimos digreditur, inter quos primum locum Conſulares tenent, quorum inſignia in Campanię Conſularis exemplari repręſentantur, aliorũ enim ſymbola Conſularium eodẽ modo ſe habent. Hęc autem ſunt amplum tribunal, in cuius medio mulier prouinciam referens, ſolio inſidet, Virum habet Madrucianus codex, vt ſupra in Conſulari Campanię explicui. Hic verò vt dignior, pro aliorum exemplari eſt poſitus, quod inter Conſulares emineat: eſt enim Campania omnium Italię, & totius ferè Orbis fertiliſſima & opulentiſſima, vt ſupra eſt dictum. Romani Capuam, quod à ſe ad Annibalem Pœnum defeciſſet, iure Curię priuarunt, pręfectumque eo loco Duumuirum ius dicturum mittebant, vt auctor eſt Feſtus,[a] ſed poſtea Principes illi Decuriones cum magiſtratibus municipalibus reſtituerunt. Vlpianus [b] Labeo ſcribit, ſi mihi bibliothecam ita vendideris, ſi Decuriones Campani mihi locum vendidiſſent, in quo eam ponerem, & per te ſtet, quo minus id à Campanis impetrem, pręſcriptis verbis, & ex vendito agere potero.

a *in ver. præfectura.*
b *in l. Labeo ſcribit, de contrah. empt.*

Digitized by Google

NOTITIA.

CORRECTOR APVLIAE ET CALABRIÆ.

NOTITIA.

Sub iuriſdictione viri Clariſſimi Correctoris Apuliæ & Calabriæ.

Prouincia Apuliæ & Calabriæ.

OFFICIVM autem habet ita.
Principem ex eodem officio.
Cornicularium.
Tabularios.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Subadiuuam.
Exceptores, & cæteros cohortalinos, quibus noo licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clemeotiæ principalis.
Cęteri Correctores ad ſimilitudinem Correctorum Apuliæ & Calabriæ officium habent.

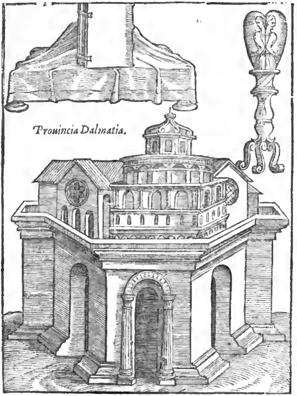
DE INSIGNIBVS CORRECTORVM. Cap. XCII.

COMMENTARIVM.

POST Conſulares inter clariſſimos ſequuntur Correctores, qui nullum tribunal, aut prouinciæ imaginem habent, ſed oppidũ tantum eam referentis effigiem. Librum quoque mandatorũ, & vultus Principum præferũt, quemadmodum ſupra in Correctore Apuliæ & Calabriæ expoſui, cuius inſigniũ formam ceteri omnes Correctores retinent. Hic enim Corrector, qui ſolus eſt in Occidente, tanquam dignior pro aliorum Correctorũ exemplari ponitur: cum Apulia & Calabria ſoli fertilitate, & populorum frequentia nobilior habeatur. Libet mandatorum notas inſcriptas habet, quibus Conſulares carent.

NOTITIA.

PRÆSES DALMATIÆ.

BIBLIOTECA ROMA

NOTI-

NOTITIA.

Sub iuriſdictione viri Perfectiſſimi Præſidis Dalmatiæ.

Prouincia Dalmatia.

OFFICIVM autem habet hoc modo.
Principem de eodem officio.
Cornicularium.
Tabularios duos.
Commentarienſem.
Adiutorem.
Ab actis.
Subadiuuam.
Exceptores, & ceteros cohortalinos, quibus non licet ad aliam tranſire militiam ſine annotatione clementię principalis.
Ceteri Præſides ad ſimilitudinem Præſidis Dalmatiæ officium habent.

De inſignibus Præſidem. Cap. XCIII.

COMMENTARIVM.

PRæſidum inſignia ſe habent, ut Correctorum. Meum exemplar horum Codicem mandatorum viridi tectum ſine notis oſtendit Manuſcripti dorſum auratū cū illis habeut, quas in Præſide Dalmatiæ ſum interpretatus; nec in alio à Correctoribus, quàm in notis Præſides differre videntur. Credo autem inſignia Præſidum à Dalmatiæ præſide deſunit, quia is eſt perfectiſſimus, & clariſſimis inferior. Si ergo Correctorum inſignia gerunt perfectiſſimi, magis alij præſides Clariſſimi geſtabunt.

De Dalmatię fodinarum fertilitate, adijciā, quod Plin. lib. 33. cap. 4 ſcribit, inuentas fuiſſe principatu Neronis aurifodinas in Dalmatia ſingulis diebus quinquagenas auri libras fundentes. efficerent noſtros aureos 5 500.

His Notitiam Imperij Romani pro ingenii mei tenuitate interpretari ſum conatus, quod opus cùm ſit omnium obſcuriſſimum, & ignotis antiquitatibus plenum, mihi forte erranti ignoſcendum erit, nec votum ardua audendi damnandum. Nā ſi aliud non effecero, ſaltem aliis probabiliora dicendi occaſionem præbebo.

Digitized by Google

- *Magiſter peditum in præſenti Occidentis imperabat,*
  - *Legionibus palatinis XII.*
  - *Auxilijs LXV.*
  - *Legionibus Comitatenſib. XXXI.*
  - *Pſeudocomitatenſibus XVIII.*
  - *Quæ omnia ſimul poßunt efficere numerum.* $\frac{68}{M}$ *D.* i. 68500
  - *His accedunt XXXVI. Præfecturæ & VII. Tribunatus, qui efficiunt.* $\frac{39}{M}$ *D.* i. 39500
  - *Et omnes ſimul iuncti conſtituerent peditum.* $\frac{108}{M}$. 108000.
- *Magiſter equitũ per Gallias habet.*
  - *Legiones XXI.*
  - *Auxilia XVII. ſeu*
  - *Peditum.* $\frac{16}{M}$ *C.* i. 16100.
  - *Equitum.* $\frac{2}{M}$ *CCCC.* i. 2400.
- *Comes Africæ limitan.*
  - *Præſidia XVI. ſeu*
  - *Peditum* $\frac{4}{M}$ i. 4000.
  - *Equites DCCC.*
- *Comes Tingitaniæ, limitan.*
  - *Præſidia VIII. ſeu*
  - *Peditum* $\frac{3}{M}$ i. 3000.
  - *Equites C.*
- *Comes Littoris Saxonici.*
  - *Præſidia IX. ſeu*
  - *Peditum.* $\frac{2}{M}$ *CC.* i. 2200.
  - *Equites CC.*
- *Comes Britanniæ.*
  - *Peditum.* $\frac{3}{M}$ i. 3000.
  - *Equites DC.* i. 600.
  - *Equitum vexillatio, & legio non eſt ſub Magiſtris.*
- *Comes limitum Italiæ.*
  - *Pedit.* / *Equit.* – *ſupra relati.*
- *Comes Argentoratenſis.*
  - *Præſidium I. ſeu*
  - *Pedites M.* i. 1000.
- *Comes Illyrici.*
  - *Pedites.* $\frac{10}{M}$ i. 10000.
  - *de quibus ſuprà.*
- *Comes Hiſpaniarum.*
  - *Præſidia* / *Pedites* – *infrà ponentur.*
- *Dux, & Præſes Mauritaniæ.*
  - *Præſidia VIII. ſeu*
  - *Peditum.* $\frac{1}{M}$ *DC.* i. 1600.
  - *Equites CCCC.*
- *Dux Prouinciæ Tripolitanæ.*
  - *Præſidia XIIII. ſeu*
  - *Peditum.* $\frac{2}{M}$ *DCCC.* i. 2800.
- *Dux Pannoniæ II.*
  - *Præſidia XXVI. ſeu*
  - *Equit. MDCCC.* i. 1800.
  - *Peditum.* $\frac{5}{M}$ i. 5000.
  - *Claſſes IIII.*
- *Dux Valeriæ Ripẽſis.*
  - *Præſidia XXXV. ſeu*
  - *Equitum MM.* i. 2000.
  - *Peditum.* $\frac{6}{M}$ i. 6000.
  - *Claßis I.*
- *Dux Pannoniæ primæ, & Norici Ripenſis.*
  - *Præſidia. XXVII.*
  - *Claſſes. IIII.*
  - *Equitum. MD.* i. 1500.
  - *Peditum.* $\frac{7}{M}$ i. 7000.
- *Dux Retiæ primæ, & ſecundæ.*
  - *Præſidia XVIIII. ſeu*
  - *Equites D.* i. 500.
  - *Peditum.* $\frac{8}{M}$ i. 8000.
- *Dux Prouinciæ Sequanici.*
  - *Præſidium I. ſeu*
  - *Pedites CCC.*
- *Dux Tractus Armoricani.*
  - *Præſidia X. ſeu*
  - *Peditum.* $\frac{9}{M}$ i. 9000.
- *Dux Belgicæ Secundæ.*
  - *Præſidia III. ſeu*
  - *Equites C.*
  - *Pedites D.*
  - *Claſſis I.*
- *Dux Germaniæ primæ.*
  - *Præſidium I. ſeu*
  - *Pedites D.*
- *Dux Britanniarum.*
  - *Præſidia XXXVII. ſeu*
  - *Peditum.* $\frac{14}{M}$ i. 14000.
  - *Equites DCCCC.* i. 900.
- *Dux Moguntiacenſis.*
  - *Præſidia XI. ſeu*
  - *Peditum* $\frac{6}{M}$ i. 6000.
- *Præpoſitura Magiſtri militum Præſentalis à parte peditum in Italia.*
  - *Claſſes VIII.*
  - *Præſidia XLIII. quæ ſunt infraſcripta.*
- *In Italia.*
  - *Præſidia XVII. ſeu*
  - *Peditum* $\frac{8}{M}$ i. 8000.
- *In Gallia Riparienſi.*
  - *Præſidia II. ſeu*
  - *Pedites C.*
- *In Prouincia Nouempopulana.*
  - *Præſidium I. ſeu*
  - *Pedites CCCC.*
- *In prouincia Lugdunenſi.*
  - *Præſidia XVII. ſeu*
  - *Peditum* $\frac{9}{M}$ i. 9000.
- *In Hiſpania.*
  - *Præſidia VI.*
    - *Præfectura I.*
    - *Tribunatus V.*
  - *Peditum* $\frac{7}{M}$ i. 7000.

De

De rebus bellicis Præfatio.

POST Notitiam incerti auctoris libellus forte ad Valentinianum & Theodoſium Principes dirigitur, in quo in primis augendi ærarij, & conſeruandæ a furto monetæ ratio exponitur: illud in primis fore promittitur ſi ab immoderatis largitatibus Princeps abſtinuerit, à quibus etiam Tacitus cauendum monet. Poſtquam enim Othonem vt liberalem commendauit, hęc virtus, inquit, in Principe laudanda eſt, ſed ſi modum non habeat, affert exitium. Milites, quoq; vbi ad quinque vel plures annonas peruenerũt, ideſt quotuplex ſtipendium obtinuerint, honeſta miſſione dimitti ſuadet, vt Principis, ait, ærarium immoderatis ſumptibus ſubleuatum, alijs impenſis faciendis ſufficiat. Ad prohibendam verò pecuniæ ſubtractionem, monetas in inſulis procul a continenti monet percuti; ita enim vendendi auri opificibus adimetur occaſio. Exemplumque cudendæ pecuniæ tribus numiſmatis expreſſum Principis vultum habentibus repræſentat. Horum vnum in aduerſa parte hominem flagro aſinum cædentem habet. Is eſt Imperator, qui ſe Barbaros verberibus ad deditionem, & ſeruiẽdum compulſurum ſignificat. Aliud ſimili argumento viſum thorace indutum oſtendit: qui ſiniſtra hominis nudi ſupplices manus tendentis mentum apprehendere, & dextra alapis cędere videtur. In alio Princeps ſolio inſidens, dextra ſceptrum gerit, læuamque velut oppreſſos ſubleuaturus porrigit. Hæc monetarum argumenta pro aliarum exemplo poſſuntur. Monet denique, vt viri integri prouinciarum adminiſtrationi pręficiantur, qui ſubiectos populos non diripiant, quemadmodum de hoc extat Theodoſij & Valentiniani Aug. Reſcriptum.[a] Quãdã deinde bellicas machinas, & tormenta oſtendit, quibus acies hoſtiũ facilius profligentur, inter quæ eſt Baliſta quadriroris, latè à Marcellino[b] deſcripta, de qua ſupra diſſerui.[c] Demonſtrat & Currodrepani exemplar. His nouum addit pontem, ex inflatis vtribus conſuendum, & ad flumina paludeſque traijciendas commodum, quem pauca iumenta quocunque facile ferrent, Scogetron appellat, ſed legendum, aſcogephyra ideſt pons vtrium. Poſtremò adijcit velociſſimum Liburnarum genus, quas nauibus decem præualere affirmat Zoſimus,[d] Liburnas, inquit, vocaut ab oppido quodam in Italia ſito nominatas, vbi primum ad eam formã factæ fuerunt. Videntur autem non minus veloces eſſe, quàm quæ quinquaginta remis aguntur, ſed multùm à triremibus ſuperari, quæ longo iam tempore confici deſierunt. Hæc ille. Hæ prælijs aptiores viſę, quòd bello Actiaco Victoriam Auguſto dederint. Vegetius,[e] Auguſto, inquit, dimicante, Actiaco bello, cum Liburnarum auxilio præcipuè victus eſſet Antonius, experimento tanti certaminis patuit Liburnarum naues cęteris aptiores. Ergo ſimilitudine, & nomine vſurpato earundem inſtar claſſem Romani Principes texuerunt. Liburnia namque Dalmatiæ pars eſt Andecrinæ ſubiacens Ciuitati, cuius exemplo nunc naues bellicæ fabricantur, & appellantur Liburnæ. Earum verò magnitudinem infra[f] deſcribit, minimæ inquit, Liburnæ remorum habent ſingulos ordines, Maiores, binos; idoneę menſurę ternos: vel quaternos, interdum quinos ſortiuntur remigum gradus. Nec hoc cuiquam enorme videatur, cum in Actiaco bello longe maiora referantur concurriſſe nauigia, vt ſenorum etiam & vltra ordinum fuerint. Ex quibus patet has Liburnas bobus verſatiles rotas agentibus impulſas, ab illis remis actas longe diuerſas fuiſſe. Poſt hæc baliſta fulminalis oſtenditur. Denique bellico apparatu demonſtrato, eſt gendi limitis formam tradit, in Notitia explicatam. Poſtremo cum contraria eſſent iura & confuſa, ad ea exputganda, in decentemq; conſonantiam redigenda Principem excitat, quod Iuſtinianus poſtea præſtitit, & ante Theodoſius in reſcriptis Principum in codice Theodoſiano ordine compoſitis egerat. Hæc omnia in ſcrinium memoriæ relata, & diu conſeruata fuiſſe puto, vt cum opus fuiſſet, in promptu ad manum haberentur, nec facilè amitti poſſent. Quare huic libro Notitiæ ſunt adiecta nimirum pars ex eodem ſcrinio prodibat. Sed alijs nunc tormentis bellicis inuentis, cum hæc minus vtilia videantur, in his interpretandis immorandum non eſſe cenſui.

a in l. 6. C. ad leg. Iuliam repetun.
b lib. 23. & Vegetio lib. 4. c. 24.
c in Baliſtarijs, ſub Magiſtro militum per Orientem.
d lib. 5.
e lib. 4. c. 35.
f cap. 39.

FINIS.

DE MAGISTRATIBVS MVNICIPALIBVS,

Et Corporibus artificum

LIBELLVS.

EODEM PRAESTANTISSIMO IVRECONSVLTO

GVIDO PANCIROLO AVCTORE.

AD SERENISSIMVM PARMAE, & Placentiæ Principem

RAINVCIVM FARNESIVM.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS,

Apud Io. Anto. & Iacobum de Franciſcis Frat. 1602.

Digitized by Google

Digitized by Google

SERENISSIMO PARMÆ, ET PLACENTIAE DVCI ETC.

RAINVCIO FARNESIO

Domino quàm maximè colendo.

CIVITATES humano generi ſemper neceſſaria fuiſſe conſtat, Sereniſſime Dux; cum enim ſoli ſine Imperio & Lege per ſyluas more ferarum homines vagarentur, à nullo cohibiti per omne ſcelus impunè in obuios graſſabantur, ipſi quoque multarum rerum indigi, plura incommoda, pluresque calamitates ſuſtinebant.[a] *Cainus, vt ſacræ narrant litteræ, primus eos ad communem vitæ ſocietatem hortatus, certo loco coactos mœnibus cinxit, ijſdemque vti Legibus & Præfecti iuſſibus parere ſuaſit. Hoc modo multi ex propinquitate noti, ac familiares facti, ſibi inuicem opem tulerunt, ac neceſſarijs ſubminiſtratis ab externorum etiam violentia ſe tutos fecerunt. Itaque vrbium cognita vtilitate, Reſpublicæ quaſi populi ſunt appellatæ, quemadmodum Scipio apud Ciceronem in libro de Republica deſcribit, & D. Auguſtinus de Ciuitate Dei recitat.*[b] *Et ciues definiti ſunt, eſſe cœtus multitudinis iuris conſenſu, & vtilitate communionis ſociatus. Iuris autem conſenſus exigitur, quia ſine iuſtitia, quæ à iure pendet, non poteſt eſſe Reſpublica. Id aliarum regionum ſapientes conſpicati, proximos & ipſi ad eandem ſocietatem ſunt adhortati, inter quos duo celebrantur, Orpheus & Amphion, qui dulci teſtudinis ſono alter feras ad ſe traxiſſe, hoc eſt agreſtes homines demulſiſſe, & ad ciuilem cultum traduxiſſe, alter ſaxa mouiſſe, & Thebas ædificaſſe, ideſt duros, rudeſque mites mores docuiſſe, fertur, quod Poeta*[c] *hoc carmine ſignificauit.*

a Geneſ. 4.
b lib. 19. cap. 21.
c Horat. in poetica.

Syluestres homines ſacer interpreſque Deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidoſque Leones,
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet.

Ceterum, quia, vt ait Pomponius,[d] *fruſtra iura populis dicerentur, niſi eſſent in ciuitatibus, qui ea cuſtodirent, & in officio ciues continerent, magiſtratus creari oportuit, qui præcipuam huius rei curam haberent. Porro hi pro locorum, & populorum conſuetudine varij fuerunt. Alibi enim reges*[e] *alibi à populo, vel Curia electi hoc munus obiuere. Romæ expulſis regibus, populus Cõſules, Prætores, alioſque ius dicentes creauit, quod Athenis, alijſque in vrbibus liberis obſeruabatur. Plurimæ verò ciuitates à Romanis ſubactæ, eorum exemplum ſecutæ, quædam Romæ facta ſunt ſimulachra, quemadmodum enim ibi Sena-*

d l. 2. §. poſt originem, de orig. iur.
e d. l. 2. §. qđ ad magiſtratus.

tus Vrbem regebat, ſic illæ ſuam Curiã habuere, quæ magiſtratus, curatoreſque publica munera adminiſtraturos conſtituebat. Nam penes Decuriones, qui patres populi vocantur, totum Reipublicæ pondus manebat; Princeps verò Rom. vniuerſum prouinciarum ſtatum, non ſingularum negocia ciuitatum curabat, cui ſatis fuit iuriſdictionem & imperium in populos exercuiſſe, ac tributa ab illis exegiſſe. Quæ autem ad ciuium politiam pertinent, eorum curialibus reliquit. Itaque creati ad hoc fuere Duumuiri, qui neceſſaria ciuibus procurarent, vt populo annona ſuppeteret, bona Reipub. recte adminiſtrarentur, balnea curarentur, publicæ ædes ſarcirentur, viæ, ac fora niteſcerent, tributa æqualiter perſoluerentur, ſine tumultu ſpectacula fierent, denique cuncta ab bonum publicum pertinentia recte gererentur; ceterum nonnullis ciuitatibus, quæ à Romana Rep. defecerant, in pœnam hæc iura ſunt adempta; Duæ ob Principis præſentiam ab hac cura ſubleuatæ; In regijs enim vrbibus, id eſt Romæ & Conſtantinopoli, ipſarum præfectis hæc onera ſunt demandata, qui inferiorum magiſtratum aut curatorum opera Reipub. neceſſaria expediebant. Et cum ibi Senatus, patricijque Principis reſiderent, nullis opus erat Decurionibus. Illæ autem Ciuitates, quæ Annibale Carthaginenſi in Italiã veniente à Rep. Rom. defecerant, vt Capua, Puteoli, Attela, Fundi, Formiæ, & aliæ, Curiæ honore multatæ, magiſtratibus municipalibus caruerunt; Sed vel à populo Rom. vel Prætore quoſdam præfectos acceperunt per multa ſecula.[a] Demum & ipſæ à Principibus in priſtinum ius reſtitutæ ſuas curias, & ius dicentes habuerunt; Quorum iura & auctoritatem à nemine (quod ſciam) explicatam breui opuſculo complecti volui; vt quemadmodum vtriuſque Rom. Imperij dignitates ſuperiore Cõmentario ſunt expoſitæ, ita hic Ciuitatum magiſtratus pro uirium mearum tenuitate elucidarentur, vt plenior notitia & integra, omnium res publicas gerentium cognitio haberetur. Hoc verò opus Sereniſſime Dux, ſplendidiſſimo tuo nomini pro mea erga ipſum obſeruantia conſecrare volui, vt duarum Opulentiſſimarum Galliæ Ciſalpinæ Ciuitatum Parmæ & Placentiæ, quas non ſine omnium admiratione tua Celſitudo ab adoleſcentia ſingulari auctoritate & gratia rexit, Curias & earum magiſtratus, cum antiquis conferre poſſit: & ſi quid illis deerit, ex vetuſtis, quæ hic ſe offerunt, tuo prudentiſſimo conſilio valeat ſupplere.

a Feſtus in uerſi. Præfecturæ.

Celſ. V.

Addictiſs. cliens

Guidus Pancirolus.

INDEX CAPITVM EORVM, QVAE CONTINENTVR IN LIBELLO

DE MAGISTRATIBVS Municipalibus.

DE Decurionibus. Cap.1
Qui creari Decuriones poſſent. cap.2
Quãdo & quomodo Decuriones eligerẽtur. cap.3
De officio Decurionũ. c.4
De modo tractandi negocia inter Decuriones. cap.5
De priuilegijs decurionum. cap.6
Quomodo deſinant eſſe decuriones. cap.7
De Duumuiris, & Alexandria Iuridico. cap.8
De Defenſoribus ciuitatum. cap.9
De ſuſceptoribus, Vindice, & breuibus quadrimeſtribus. cap.10
De Curatore Reipublicæ. cap.11
De Curatoribus annonæ. cap.12
De Epiſcopis. cap.13
De Curatore Kalendarij, & diuerſorum negociorum. cap.14
De Zygoſtrate. cap.15
De procuratoribus metallorum. cap.16
De Syndico. cap.17
De Irenarchis & Limenarchis. cap.18
De Aedilibus. cap.19
De Archeotis, & ædium cuſtodibus. c.20
De Tabularijs, Logographis, & Cenſualibus. cap.21
De Gymnaſiarchis. cap.22
De Xenoparochis & Camelarijs. cap.23
De Nyctoſtrategis. cap.24
De Agonothetis, & magiſtophoris. ca.25
De Legatis. cap.26.
De corporibus artificum. cap.27

DE MAGISTRATIBVS MVNICIPALIBVS.

DE DECVRIONIBVS, Cap. I.

ff. & Cod. de Decurionib.

IMPERII Romani, ac Palatij Priocipis Magiſtratibus officijſque explicitis, his Decuriones, & ciuitatũ Iudicos atq; Curatores addere volui, qui & ſi à Principe nõ crearẽtur, neque à Notitia dignitatum referãtur; vt tamen non tantum Prouinciarum, ſed & Vrbium adminiſtratio itelligeretur, eos proprio libro ſum complexus. A Decurionibus verò, quibus totius ciuitatis onus & officia ĩcũbebant, exordiemur. Hi ſuæ patriæ velut Romæ Senatores publica negocia tractabaot, dictiq; ſunt Decuriones, quod ioitio cum coloniæ in aliquem locum deducebantur, earom decima pars conſilij publici cauſa deſcribebatur.[a] Hanc ob cauſam ciuitatum patres vocantur;[b] & curiales à curia, in qua conſulunt:[c] vel poſſeſſores non ob id ſolum, quod inopes creari non poterant,[d] ſed etiam quia Reipublicæ prædia poſſidebant, quo nomine in iure ſæpe appellantur. Vlpianus,[e] Medicorum, inquit, conſtituendorum arbitrium non Præſidi commiſſum eſt, ſed ordini & poſſeſſoribus cuiuſq; ciuitatis. Ita quoque eos Valentinianus[f] interpretatur, Si conductor ait, non inueniatur, ad poſſeſſores antiquos, idcſt decuriones loca reuertantur. Caſſiodorus[g] Honoratos poſſeſſores curiales Tridentinæ ciuitatis, & Forojulienſes appellat. Quandoq; ſimpliciter honorati oũcupantur, de quibus forte intelligit Arcadius,[h] cum ait, Honorati, qui litem habere noſcuntur, his horis, vel temporibus, qui bus cauſarum merita panduntur, reſidẽdi non habeant facultatem: ita etiam appellat D. Ambroſius,[i] Honoratis ait, multa minabantur grauiſſima, niſi baſilicam traderent. Hæc ille Græci βουλευτὰς nominant, velut conſilium tebus publicis præſtantes. & quia primi ciuitatum, & nobiliores curiales fiebant, ceteri plebeij dicebantur. Paulus.[k] Is, inquit, qui non ſit Decurio, duũuiratu vel alijs honoribus fungi nõ poteſt, quia decurionum honoribus plebeij fungi prohibentur. Eorum cętus ordo dicitur,[l] & curia.[m] Vnde Accurſij, & aliorum error deprehenditur.[n] qui curiam pro aula Principis interpretãtur, exiſtimantque ſpuriũ curiæ oblatum legitimum effici, ſi Imperatori tradatur, aut etiam Præſidi, vt illis ſeruiat; ſic & Theodoſius A.[o] curiam, decuriones, & curiales ciuitatis pro iiſdem poſuit. Hi in municipijs ad exemplũ Senatus Romani erant inſtituti. Iuſtinianus in nouellis,[p] Veteres, ĩquit, qui Rempubl. ordinarunt ad exemplũ Regiæ vrbis in qualibet ciuitate nobiles congregandos; Senatumque conſtituendum eſſe cenſuerunt, qui publica negocia tractaret, ac rectè cũcta diſponeret. Quæ res ita excreuit, ad eumq; ſplendorem peruenit, vt magna virorum multitudine refertæ decurionũ familiæ inuenirẽtur. Hactenus Nouella. Quare Decuriones municipiorũ Senatores vocantur.[q] & Caſſiodorus,[r] eos minorẽ Senatum, ac neruos viceſque ciuitatum eſſe dicit:[s] In pluribus enim Romanum Senatum imitãtur, cuius exemplo decurionum filij patris originem ſequuntur,[t] ipſorumq; nomina, quemadmodum & Senatorum in tabola ſcribebantur, quæ album appellabatur:[u] Vnde ſicut illi Romæ, ita hi patres ciuitatum nuncupabantur;[x] Primi, autem, qui dignitate præcellebant, deinde alij, prout prius in decurionum numerum erãt relati, ſcribebantur.[y] & qui filios ſuſceperant, prole carentibus præferebantur.[z] Præterea quemadmodũ Romę Senatus Princeps legebatur, qui vt[a] Plutarchus ſcribit, auctoritate, & rerum geſtarum gloria præſtabat; ſic & qui vniuerſa ciuitatis munera expleuiſſet, primus curiæ creabatur. Denique ſicut Romæ prius duplex Senatorũ ordò fuit, Illuſtrium qui dignitate præſtabant, & Clariſſimorum;[b] ita inter decuriones, qui honoribus functi fuerant, Summates dicti primi ordinis ſtatuebantur.[c] Hi etiam principales,[d] & Græcè protoſtaſiæ vocabantur,[e] quaſi ceteris præſtantes. Pro magnitudine verò ciuitatis, plures, aut pauciores erãt; aliquando ſeptem;[f] quandoque X. vnde decemprimatus,[g] Græcè δεκάπρωτοι dicuntur.[h] Nonnunquam viginti fiebant Icoſaproti nũcupati, vnde honor icoſaprotiæ.[i] Alexandriæ quinque tantum erant Summates, quibus nullibi pauciores fuiſſe puto.[k] Sententiam verò ſuam prius quiſq; decurio, prout honore præcedebat, rogatus dicebat.[l] Quemadmodom & in Senatu Romano obſeruabatur.[m]

QVI CREARI DECVRIONES poſſent. Cap. II.

DECVRIONES aut naſcebantur, aut fiebant. Ex ipſis decurionibus geniti, patris conditionem ſequi, & inuiti curiales eſſe cogebantur.[n] Quod de his intelligendum eſt, qui uel adoptabantur,[o] vel ex legitimo

a l. pupill⁹. 239. §. decuriones, ff. de verb. ſign.
b l. vnic. C. de ratiocin. oper. pub. & de patrib. ciuit.
c l. curiales. 21. & l. 39. l. fi. C. de decur.
d l. eos 12. in fi. ff. eod.
e in l. 1. ff. de decret. ab ord. faciend.
f i l. vt quiſquis. 4. C. de om. agr. deſer.
g 2. & 4. var.
h in l. 1. C. de offi. ciui. iud.
i epiſtol. 33. ad Marcellinã ſororem.
K in l. honores 5. §. 2. eo. ti.
l l. 1. 3. & pen. ff. de decre. ab ord. faciẽd. l. generaliter. 2. §. ſpurios. eo. de decurio. l. 1. in princ. ff. de magiſt. conn.
m l. nemo 14. l. 17. l. 27. l. 33. eũ multis alijs ll. C. de decur.
n in §. vlt. Inſti. de nupt. & in l. ſi quis, 3. C. de natu. lib.
o i d. l. ſi quis 3.

p Nouell. 38. περὶ βουλευτῶν. latine verſa.
q in l. oẽs 33. C. de decu.
r lib. 9. var.
ſ idem & Maiorani Nouella de decurion.
t l. exemplo 36. C. eo. l. Senatoris. 5. & l. ſeq. ff. de Senato.
u toto tit. ff. de albo ſcrib.
x l. vnic. C. de ratioc. op. pub. & patrib. ciuit.
y l. 1. & 2. ff. de alb. ſcrib.
z l. in albo. 9. C. de decur.
a in Africano.
b l. vlt. ff. de Senatorib.
c l. quinq; 57. C. de decur. l. ſi quis ſ archiatri. 10. C. de profeſſor. & med.
d l. militaribus 42. C. de decu.
e l. nec protoſtaſiæ. 8. C. de munerib. patrimo. & C. T. de protoſtaſi.
f d. l. ſi quis in archiatri. 10. C. de prof. & medic. l. 52. C. T. de hæret.
g l. 1. ff. de muner. & hono. l. 54. C. T. de hæret.
h l. 3. §. decaprotos. l. fin. §. mixta. ff. d. tit. d. l. nec protoſtaſi. 8 C. de mun. patrim. l. Septima. 10. ff. de pollici.
i d. l. fi. §. mixta. ff. de munerib. & honor.
K d. l. quinque 57. C. de decu.
l d. l. 1. ff. de albo ſcribendo.
l. Spurij 6. in fi. ff. e. de decur.
m Aul. Gellius lib. 4. c. 10.
n l. 10 filijs. 35. l. ſeq. & l. decurio. 31. C. eo.
o l 4. C. eo.

gitimo matrimonio naſcebantur:Spurij enim ſicut nec in alijs, ità nec in hoc patris cõditioni obligabantur.[a] Non tamen ad Rempub.ad miniſtrandam antè XXV. annũ accedere poterant,ut auctor eſt Vlpianus,[b] qui annum cœptum pro completo vult computari, & ſi quo ad alia publica munera obeũda uigeſim⁹quintus annus completus eſſe debeat. Quod Vlpiani conſiliũ [c] ſecutus Michael Hoſpitalius nomine, Franciæ Cancellarius, anno 1563. Rothomagi, probauit Carolum IX. Gallorum Regem anno 14. ætatis ſuæ incipiente, puberem eſſe.

Ex Decurionibus nati etiamſi religionis prætextu monaſticã uitam elegiſſent, ad publica munera ſubeunda retrahebantur, [d] quod de his Bart. & alij intelligunt, qui ſe monachos fingunt.

Fiebãt uerò decuriones, à curia Senatorib⁹ orbata in curiales allecti, quod munus ciuib⁹ etiam inuitis probabilem excuſationem non habentibus deferebatur. [e] Si uerò extranei, quod raro fiebat, decuriones declarati cõſenſiſſent, ſemel ſuſceptum munus deſerere nõ poterãt, [f] & eius loci ciuitatem conſequebantur.i.ciues fiebant.Diocletianus A.[g] Ciues,inquit,origine,manumiſſione,& allectione, uel adoptione fiũt. Allectionem,ubi quis in curiam legitur, uocat: quod Vlpianus in ordinem allegi dixit. [h] Lex tamen Pompeia ex aliena Ciuitate decurionem legi prohibebat,quam deſuetudine antiquatã Traianus reſtituit,ut [i] Plinius nepos eſt auctor. Aliqui uerò decuriones creari prohibebãtur,ut libertini, qui ad decurionatum aſpirare non poterant,& minus ſerui. Diocletianus,[k] Si libertus,inquit,uel ius aureorum annulorum adeptus nõ eſt,uel natalibus ſuis non reſtitutus; præſes prouinciæ, non tantùm curiæ participare nõ permittat, ſed iuxta legis ſeueritatem congruenti pœna ulciſcatur. Sed nec minor annis 25. niſi ex cauſa decurio creabatur,uel creatus ſuffragium nõ ferebat.[l] Nec maior annis 55. inuitus curialis eligebatur.[m] Nec infames, [n] neque inopes; [o] meritis enim & facultatibus digniſſimi eligebantur.[p] Artifices uerò,& qui negociabantur,modo facultatibus abundarẽt, etſi expertes literarum decuriones creari poterant. [q]

Cenſus decurionum erat centum millium nũmum,quæ ſumma efficit circiter mille aureos illius temporis. Plinius.[r] Eſſe aũt,inquit, tibi centum milliũ cenſum ſatis indicat,quod apud nos decurio es; igitur ut te non decurione ſolum, uerùm etiam equite Romano perfruamur, offero tibi ad implẽdas equitis facultates trecenta milla numũ. Cenſus enim equeſtris erat quadringentorum millium.

Decuriones nec militiam, nec præfecturã, tabellioniſuè officium exercere, [s] nõ uectigalia,nec prædia etiam ciuitatis cõducere,procuratoriſuè officio fungi poterãt.[t] Quæ & Romę Hadrianus Senatoribus interdixerat.

a l. 1. ad ſi. ff. ad municipalem l. nati. 19. C. eo. l. ex liber. 6. C. de ſuis & legit. hæred.
b l. ad rempublicam. 8. ff. de muneri b. & hono.
c in d. l. ad rempublicam. 8.
d l. quidam. 26. C. de decurionibus.
e l. 2. §. ult. ff. eo.
f l. 3. C. eo. tit.
g in l. ciues. 7. C. de incolis, & ubi quis domicilium hab. uid.
h in l. generaliter. 3. §. ſpurios. ff. eo.
i in ult. lib. epi. 80. & ſeq.
K in l. 1. C. ſi ſeruus, aut libert. ad decurion. aſpirauer.
l l. ſpurij. 6. §. 1. l. non tantũ. 11. ff. eo. d. l. ad rempublicam. 8. de muner. & hon.
m l. 2. §. ſi. & d. l. non tantum. 11. ff. eo.
n d. l. ſpurij. 6. §. qui iudicij.
o l. ad ſubeunda 45. & l. eos. 12. in ſi. ff. eo.
p d. l. ad ſubeunda 45. & l. eos. 12. in ſi. ff. eo.
q d. l. eos. 12. l. expertes. 6. C. e.
r in primo epiſtol. ad Romanum.
s l. omnes. 50. l. ſi quis decurio. 55. l. omnes. 35. C. eo.
t l. 2. §. 1. ff. de adminiſtr. rer. ad ciuit. pert. l. curiales. a 1. l. ſi qs procurationem. 34. C. h. t. d. l. ſpurij. 6. §. de curia. ff. eo.

Multi tñ ad hoc munus uocati ſe excuſabant, ut milites,[u] aut ueterani, nauicularij, [x] fabricenſes,[y] & alij, qui à curiæ fortuna, etiã curiales nati liberabãtur, de quibus infrà ſuo loco dicetur.

QVANDO ET QVOMODO DECVRIOnes eligebantur. Cap. III.

KALENDIS Martijs noui decuriones nominari cõſueuerant, [z] curia à duumuiris ſolemniter, ideſt,pro ciuitatis more, & per publicũ nuncium conuocata. [a] Nec enim placet quod de tuba & cãpana Accurſius tradit,quæ eo tempore nondũ inuenta fuerat: & ſi hodie hũc morem uſu pleriſque in locis receptum obſeruari nõ inficior. Duas quoq; ſaltem partes curiæ adeſſe oportebat, [b] & Præſes prouinciæ nominationibus ſeu electionib⁹ adhibebatur. [c] Tũ Duumuiri, aut Cẽſores [d] pro more ciuitatis nominabant, quem decurionẽ creari uolebant, & ob id nominationes huiuſmodi electiones uocantur: [e] Hoc acto, ſuffragijs nominatum comprobari oportebat, [f] qui receptus intelligebatur, ſi maior curialiũ pars in eum conſenſiſſet.[g] Demùm à Præſide cõfirmabatur,[h] qui per nunciũ publicum nominato electionem factam ſignificabat, [i] ille uerò, ſi nominari ſe non potuiſſe prætẽdebat,ad Præſidem appellabat,& nominator iniuſtè nominaſſe cõuictus in litis ſumptibus cõdemnabatur.[k] Nominati qui alios ſuffragijs ſuperaſſẽt, aut plures liberos habuiſſent,cæteris in dicendis ſententijs præferebantur. [l] Papinianus, eorũ, inquit, potior cauſa habetur in ſententijs ferendis,qui pluribus eodem tempore ſuffragijs,iure decurionis decorati ſunt; ſed & qui plures liberos habet i ſuo collegio primus ſententiam rogatur,cæteroſq; honoris ordine præcellit. Poſtremò in albo decurionũ nominati ſcribebant.[m] Herennius, [n] ſola,ait,albi perſcriptione decurionem minimè factum reſpondi, qui ſecundum legem creatus non ſit;ita enim legendum,non ſalarij perceptione.

Tenebatur creatus decurio pro introitu alijs curialibus honorariũ quoddã ſoluere. Plinius nepos ex Ponto & Bythinia, quib⁹ ipſe cũ Imperio præerat,ita ad Traianũ ſcribit, [o] Decuriones qui ſupra legitimum numerum, Cæſaris indulgentia adiecti fuerãt, ſingula millia denariorũ, & qñq. bina millia curiæ pro introitu intuliſſe; q̃ ſumma ferè ccxx. noſtros aureos efficit, poſteà ſubijcit ab Anicio Maximo Procõſ. eos,qui à Cenſorib⁹ legerent᷑ aliud alijs iuſſos fuiſſe inferre; Conſulit itaq. Traianũ, an in oĩbus ciuitatibus, qui decuriones legunt᷑, certã quãtitatem pro introitu dare debeant; ille locorũ ſeruãdã eſſe cõſuetudinem reſcribit. Nũmi à nouis curialibus pro curiæ ingreſſu ſoluti, & inter Decuriones diuiſi, ſportulæ appellabant᷑.

u l. 1. C. de his, qui ſponte pub. mu. ſub. l. milites. 16. C. de re milit.
x l. pen. §. fin. ff. de iure immun.
y l. fabricenſes. 32. C. h. t.
z l. 28. C. T. eo
a l. 2. C. eo.
b l. 3. ff. de decret. ab ord. faciend. l. nominationum. 46. C. h. t.
c l. 1. §. ſed etſi præſes ff. quand. appel. ſit.
d Plin. epiſt. 78. ad Traianum. & epi. 80.
e l. 2. & d. l. nominationũ. 46. C. eo. l. 4. l. hi q. 7. l. ciues. 11. l. nominationes. 27. C. de appellationib.
f l. ſpurij. 6. §. ſi. ff. eo.
g d. l. nominationum. 46. C. eo. l. quod maior. 19. ff. ad municip. l. 3. & ſeq. ff. quod cuiuſq; uniuerſ. nom.
h l. ſi quos. 39. C. h. t.
i d. l. 2. C. eo.
K d. l. 2.
l d. l. ſpurij. 6. §. ult. ff. eo.
m l. 1. & 2. ff. de albo ſcribendo.
n l. Herennius. 10. ff. h. t.
o Epiſt. 78.

Digitized by Google

Vlpianus.[a] Minores, inquit, vigintiquiuque annis decuriones facti, ſportulas decurionum accipiunt, ideſt honorarium illud, quod inter curiales diſtribuitur, capiunt: ſed interim ſuffragium inter cęteros ferre nõ poſſunt. Idem[b] ſi mulier ait, acceptam à marito pecuniam in ſportulas pro cognato ſuo ordini erogauerit, an donatio valeat, & ait valere. Aliquando etiam pecunia inter decuriones diuidenda, decurionibus legabatur. Marcianus.[c] Decurionibus, inquit, diuiſiones dari voluit, die natalis ſui. Diuiſiones appellat pecuniam inter curiales diuidendam.

a in d. l. Spurij. 6. §. fi. ff. eo.

b in l. 5. §. ſi mulier, quæ alias eſt lex, ſi mulier ff. de donat. inter uir. & uxor.

c in l. cum quidam. 23. ff. de annuis legat.

DE OFFICIO DECVRIONVM. Cap. IIII.

De adminiſtratione rerum ad ciuit. pertin.

TOTIVS ciuitatis cura ſibi commiſſa, decuriones in primis prædia publica ciuitatis adminiſtrabant, quorum redituum tertiã partem in mœnia vrbis, & balnea inſtauranda impendebant:[d] reliquos in alendos profeſſores, & alios vſus publicos erogabant. Medicos quoque, qui ægrotantes curarent, certo ipſis ſalario præſtituto conducebant, neque in hoc Præſes prouinciæ interueniebat, ſed curiales ipſi, quos morum probitate, & artis peritia ſpectatos cognouiſſent, eligebant, quibus ſuam ipſi, & liberorum vitam committebãt.[e] Hi ſunt qui archiatri, ideſt principes medicorum vocantur.[f] Grammaticos etiam & Rhetores, ac Sophiſtas, ſeu Philoſophos, qui iuuẽtutẽ erudirent publico ſalario alebant;[g] quos etiam quandoque immunitate promiſſa inuitabant.[h] Quælibet enim ciuitas deſtinatam profeſſoribus liberalium artium pecuniam habebat, quam Iuſtinianus Imperator, cum ei ad plurium templorum ædificia pecunia non ſufficeret omnibus vrbibus ademit: vnde diſciplinis homines deſtituti rudes permanſerunt, vt in eo Zonaras ſcribit. Minores ciuitates non niſi quinque Medicos, & ternos doctores habebant. Maiores ſeptem tantum, qui curarent: & quattuor qui vtranque doctrinam docerent. Maximæ verò decem Medicos, & Rhetores, aut Grammaticos quinque tenebant.[i] His centena ſexterna Veſpaſianus conſtituit, vt in eo auctor eſt Tranquillus, quæ ſumma bis mille, & quingentos noſtros aureos efficit. Ciuitates Rhetoribus annonas 14. Grammaticis 12. & quandoque plus ſoluebant. & fiſcus, vbi ciuitates redditibus carebant, è ſuo docentes conducebat. Valẽs & Gratianus ad Antoniũ P.P. Galliarũ[k] Oratoribus, inquiunt, 24. annonarum, è fiſco emolumenta donentur; Grammaticis Latino vel Græco 12. annonarum deductior paulo numerus ex more præſtetur. Triberorũ clariſſimæ ciuitati vberius aliquid putauimus deferendum. Rhetori ut 30. item 20. Grammatico Latino & Græco 12. prębeantur annonę. Erat autem annona impenſa ad uictũ unius hominis, quã Iuſtinianus cohortalibus, qui aliunde luctabantur aureis quinq; taxat.[l] Conſtãtinus Eumenio, ut Auguſtoduni profiteretur, ſexcenta millia numum præſtiuit; efficit ea ſumma ſex millia aureorum, ſed uereor ne legendum ſit 60. millia, qui faciunt aureos DC. Hoc ſalariũ medico aut profeſſori decreto ordinis conſtituebatur.[m] Quicquid enim à curialibus fiebat, in ſcripta redigebatur, & ex tabella recitabatur, atque ob id decretũ uocatum fuit. Zeno[n] loquẽs de prædiorum curialium alienatione; Nõ ex tabella, inquit, decretum recitari decernimus. Alijs uerò quàm ſupradictis honorarium ex publico conſtitui nõ poterat.[o] & ſi decernebatur, decretum tamquam ambitioſum, aut in gratiam alicuius factum reſcindebatur,[p] aut irritum fiebat. Legum uerò profeſſores alibi, quã Romæ in Capitolio, aut Conſtantinopoli, & Beryti docere non poterant;[q] Curſus quoque publici, ſeu ueredariorum curã quandoque decuriones habuerunt,[r] ſed præcipue frumenti cauſa annonæ comparandi,[s] aquæductuũ, & circenſium ſolicitudinem gerebant, ſpectacula, publicæ uiæ, munitiones, arcæ frumentariæ, calefactiones thermarum, annonæ diuiſio, ſyndici creatio, legationes, patrimoniorum deſcriptio ad decuriones pertinebant.[t] Vniuerſæ denique ciuitatis trãquillitati, ac commodis ſtudebant. Vectigalia decemprimarij exigebant:[u] & quod deerat de ſuo ſarcire compellebãtur, ob quæ onera ipſis ruri habitare non licebat.[x] pecuniã quoq; ciuitati, aut ad certamina, opuſue publicum relictam adminiſtrabant,[y] prædia Reipublicæ, aut opera publica per curatores locabant.[z] Ciuitatis tamen prædia ſine decreto alienare non poterant,[a] nec ad Principem Legatum ſine præſidis conſenſu mittere.[b] In eo præterea onerabantur, ut qui ſine prole decederent, quartam bonorum partem curiæ relinquerent:[c] Quare pleríque patrimonia effundebant, rebuſq; ſuis abutendo facultates diſſipare malebant, quam aliquid ordini relinquere: coniugijs etiam aliqui abſtinebant, ne liberos curiæ obnoxios relinquerent pauciſſimique Reipubl. curam ſuſcipiebant.[d] Proprerea multis beneficijs ciues ad curiæ honorem ſunt inuitati, de quibus infra dicetur.

d l. ne ſplendidiſſimę, 11. C. de oper. publ.

e l. 1. ff. de decr. ab ord. faciend.

f l. archiatri. 9. C. de profeſ. & medic. l. archiatros. 8. C. de metatis.

g l. 2. l. magiſtros. 7. C. de profeſ. & medic. l. 4. in fin. ff. de decret. ab ord. faciend.

h l. nec intra. 5. & l. ſeq. C. de prof. & med.

i l. ſi duas. 6. §. 1. & ſeq. ff. de excuſ. tut. d. l. 1. de decre. ab ordine faciend.

k l. 11. C. T. de med. & profeſ.

l in l. 1. ad fin. C. de offic. P. P. Africæ.

m toto tit. ff. de decr. ab or. fac.

n in l. fin. C. de præd. decu. ſine decr. non alien.

o l. unic. C. de præb. ſalar.

p l. 4. ff. de dec. ab ord. fac.

q in proœ. Digeſtorum, §. hæc autem tria. l. unica. C. de ſtud. liber. Vrb. Rom.

r l. publici. 14. C. de curſ. pub.

ſ l. 2. §. 2. & ſeq. l. 5. ff. de admin. rer. ad ciui. pert.

t l. 1. ff. de muner. & hon.

u l. 2. l. 3. §. decaprotos. l. fi. §. mixta. ff. de muner. & honor. l. nec protoſtaſiæ. 8. C. de mun. patrimon.

x l. uni. C. ſi curial. relicta ciui. rur. habit. mal.

y l. 1. & 2. §. penul. l. 4. & ult. §. pen. ff. de admin. rer. ad ciui. pert.

z d. l. 2. in princ. & §. antepen.

a l. 1. C. de pręd. dec. ſine decre. non alie.

b l. ſi quis 16. C. eod.

c l. 1. & 2. C. quand. & quib. quarta pars.

d Nouel. 38.

DE MODO TRACTANDI negotia inter Decuriones. Cap. V.

DEcuriones negocia publica eo fere ordine tractabant, quo Romæ Senatores. In primis enim ſicut Senatus à Coſ. aut Prætore vocabatur, ita & Curia a Duumuiris:[e] Romæ per præconem cogebatur Senatus. Appianus.[f] Eos, inquit, alter Opimius nomine ut in trepidatione mos eſt, nõnullos cũ armis in Capitoliũ feſtinare iubet, Senatũq; per pręconẽ cõuocari.

e l. 2. C. de decurion.

f in 2. de bello ciuili.

Digitized by Google

eari. Eadẽ ſolennitas in decurionib⁹ obſeruabatur, quã intelligere at buror Diocl.[a] ſcribentem, obſeruare oportebit magiſtratus, vt decurionibus ſoléniter in curiã cõuocatis nominationẽ ad certa munera faciãt. Hęc ille. Coacta verò curia, quiſq; prout dignior erat, altiore loco ſedebat:[b] Plinius iunior nõ deniq; inq̃t, dignitas cuſtodiebatur. Duas autem partes ex tribus curiæ adeſſe oportebat [c] vt de aliqua re poſſet deliberari: Tum de eo quod agẽdum erat, vnus ex Duumuiris proponebat, & vbi res difficilior occurrebat, nominatim curialiũ ſententias, à digniori ſemper incipiẽs inquirebat. Vlpianus,[d] In ſentẽtijs quoq; dicendis, inquit, idem ordo ſeruandus eſt, quem in albo ſcribendo diximus. [e] In eo autem digniores præmittebantur, inter quos erat qui plures liberos habuiſſet, [f] is enim in collegio primus ſententiam rogabatur, cæteroſque honoris ordine præcellebat, quod tamẽ Syracuſis nõ obſeruabatur: Cicero.[g] Mos eſt, ait, Syracuſanis, vt ſi qua de re ad Senatum referatur, dicat ſententiam qui velit, nominatim nemo rogatur, & tamen vt quiſque honore & ætate antecedit, is primus ſolet ſua ſponte dicere, idque à cæteris ei conceditur, ſi quando taceant oẽs, tunc ſorte coguntur dicere. Hæc ille. Rogatis ſententijs ſuffragia dabantur: [h] non calculis, vt quidam putant, ſed viua voce, aut tabellis, ſicut Romę Senatores faciebant, vti cenſet Budæus,[i] Zeno.[k] Decernimus, inquit, cũ prędiũ vẽdit, nõ ex tabella decretũ recitari, ſed curialiũ, vel maioris partis curię relatione currẽte, ſine vlla malignitate referẽtiũ, ſed aliud erat ĩ alijs cõtractib. Sẽtẽtiã ſoli sũmates dicebãt, ſicut ſoli illuſtres inter Romę Senatores,[l] quib⁹ dictis cæteri decuriones diſceſſionẽ faciebãt, & quiſq; ad eã partẽ ſe cõferebat, quã ſequebatur, & qđ maiori parti placuiſſet, in tabulas referebat.[m] & hoc decretũ ordinis vocabat. Cicero [o] atq; adeo, ait, cũ iã nõ ſolũ diſceſſio facta eſſet, ſed ẽt pręſcriptũ atq; in tabulas relatũ. Hęc ille. Id aũt obſeruatũ fuit, donec lege Tabellaria introductũ eſt, ne amplius diſceſſio fieret, ſed ſcripto tacitè vota ferrẽtur, quod malo exẽplo introductũ Plinius [o] q̃rit. cũ verò ſaltẽ duas ex trib. partes cõuenire oportere diximus, qđ præſentiũ pars maior ſtatuiſſet, id obſeruabat. [p] Quẽadmodũ verò placita Senatus Romani his notis ſcribebantur S.C. ita & decurionum ſcita his literis D. D. vt ex pluribus marmoribus conſtat.

a in l. 2. C. eo.
b Plini. lib. 5. epiſto. 2.
c l. nominationum 46. C. eo. l. nulli, 3. & l. ſeq. ff. quod cuiuſq; vniuer. nomine.
d in l. 1. in fin. ff. de albo ſcriben.
e l. 2. §. reſtitutus, ff. de decur.
f vt ſuprà dixi.
g in 6. actio. in Verrem.
h l. ſpurij 6. in fin. ff. eo.
i l. in poſterioribus annotationibus in Pandectas.
k in l. fin. C. de pręd. decur. ſine decret. non alie.
l l. fi. in fi. ff. de Senato.
m toto tit. de albo ſcriben.
n in 6. actio. in Verrem.
o lib. 3. epiſt. ad Meſſiũ Maxim. & lib. 4. ad eũd.
p ut ſupra dictum eſt.

DE PRIVILEGIIS DECVRIONUM. Cap. VI.

CVm totius ciuitatis curã Decuriones ſubirẽt, ac multis onerib. premerentur, ęquũ fuit aliquib. eos priuilegijs frui; quorũ pcipuũ erat, ne ipſi aut eorũ filij à Pręſidib. prouinciarũ, plebeorũ tormẽtis ſubijcerẽtur, veluti eculeo, vngulis & fidiculis.[q] Publicã tñ pecuniã interuertẽtes, aut aliàs grauiter delinquẽtes plũbatatũ ictib. verberabãtur, id eſt plũbeis pilis in tergo feriebãtur,[r] quas plũbatas Veget⁹ [s] vocat; nõ alia verò delicta his nõ affligebãtur, Gratianus [t] oĩs inquit, ordo curialis à tormentis his, q̃ debita reis ſunt, & ab ictib. plũbatatum habeantur immunes. Hæc ille. Falſum ẽt inſtrm fabricantes q̃ſtioni ſubijciebãtur.[u] Alio præterea priuilegio decuriones gaudebãt, ut ad inopiã redacti ex publico alerẽtur; qđ potiſſimũ fiebat, ſi pp munificentiã in Rẽpublicã peractã pauperes facti fuiſſent: [x] cũ quis magiſtratũ inibat, uel togã uirilẽ accipiebat, uel nuptias celebrabat decuriones inuitare cõſueuerat, & ſingulos uel binos denarios cuiq; dare. [y] Aliqui ẽt oĩbus ciuitatis munerib. functi, cum ad ſummum ordinis gradũ peruenissent, primi ordinis comitũ dignitate honeſtabãtur.[z] Pręterea ſpurius à patre curię oblatus, legitimus efficiebatur, uel ſi ſpuria decurioni in matrimonio fuiſſet collocata.[a] Proprijs ẽt inſignib. à cæteris diſtinguebãtur, ut ex marmore, qđ eſt Veronę in ędib. D. Georgij uallis Pollicellę depręhẽdit. P. FALERIVS TROPHIMVS ORNAMENTIS DECVRIONALIBVS RESTITVTOR R. VER. I. Reipublicę Veronẽſis. & in Tranſyluania ad ripã Maruſij Fluminis MINERVÆ AVG. VLP. . OMIT. ORNATVS ORNAMEN. DECVR. Sed q̃nam hæc fuerint, non conſtat, limbo aut aliquo prętextę genere ij à cęteris fortè ſecernebãtur. certè veſtiũ ornatu à plebeijs diſtinctos fuiſſe hęſitandum non eſt, quemadmodũ Romę Senatores ab alijs lato clauo diſcernebãtur. Bigis ĩ urbe uſi fuiſſe uñr, cũ in quodã marmore Vrbini apud D. Frãciſcũ legatur BIGA DECVRIONVM, quo priuilegio oẽs honorati potiebãtur; [b] Verùm de hoc nihil certi ſtatui poteſt, cõſtat ob lętitiã publicã ueluti nũciatã uictoriã, uel natalẽ Principis, eos coronatos inceſſiſſe. Tertullian⁹ [c] coronãt, inquit, & publicos ordines laureis publicæ cauſę. Magiſtrat⁹ verò inſuper aureis, vt Athenis & Romę. Hęc ille. Clari Decuriones appellabãtur, vt Iuuen. Saty. 3. Clari velamẽ honoris, ſufficiũt tunicæ sũmis ædilib. albę. Sine ſpeciali Principis iuſſu decuriones nec Romam, aut Conſtantinopolim, vel in aliam prouinciam litis cauſa uocari poterant. [d] nec eorum prædia ſine decreto alienari. [e] Erant & penes aliquos populos collegia quędam ſynedria appellata, in quibus cauſę decidebantur, nec extra illa determinari poterant. Scęuola. [f] Municipij, inquit, lege ita cautum erat, ſi quis extra ſynedrium iudicauerit, ordine ſeu ſynedrio moueatur, & luat ad hæc drachmas mille. Huiuſmodi collegium in ſingulis ciuitatibus habebant Iudæi vt Theodoſius ſignificat. [g] Iudæorum autem primates, qui in vtriuſque Paleſtinæ ſynedrijs dominãtur, vel in alijs prouincijs degunt, periculo ſuo anniuerſarium canonem de ſynagogis omnibus, Palatinis cõ-

pellentibus

q l. Diuo 11. l.
r decuriones 16. C. de quæſtion. l. 2. §. in filijs & l. fi. ff. hoc tit.
s l. quilibet. 40. C. eo.
ſ lib. de re mili. 1. c. 17.
t in l. 80. C. T. de decurio.
u l. ſi quis decurio. 21. C. de falſis, quæ uidetur pars l. vniuerſos 15. C. eo.
x l. decurionib. 8. ff. eo.
y Pli. ad Traia. epiſto. 82.
z l. Alexãdrinis 16. C. eo.
a l. ſi quis 3. C. de natural. libe. § fi. inſt. de nup.
b tit. cod. de honorator. uehic.
c lib. de corona milit.
d l. 1. & vlti. C. de præd. decur. ſine decr. non ali.
e Nouelli. 131.
f in l. ſin. ff. de decret. ab ord. facien.
g in l. Iudæorũ 17. C. de iudæis.

Digitized by Google

pellentibus exigant ad eam formam, quam patriarchæ quondam coronarij auri nomine poſtulabant. Hactenus Theodoſius. Vnde hi videntur decuriones fuiſſe, qui ſimul ſine Duũuiris iudicabant, & res publicas decernebant. Neq; enim ſub tractatu ordinis decurionum, de ſynedrijs actum eſſet, niſi decuriones fuiſſent. Hi autem apud Hebræos à Deo per Moyſem 70. inſtituti eſſe videntur,[a] qui de lege, ac ſummis rebus ſtatuerent, quibus additi ſunt alij duo, & facti ſunt 72. & in vtraque Palæſtina, eos decurionum locum tenuiſſe puto, in aliorum populorum ciuitatibus erat ſimplex collegium.

a Numeri. 11.

QVOMODO DESINANT ESſe Decuriones. Cap. VII.

DESINEBANT autem eſſe decuriones pęna, nimirũ ſi deportabantur, vel relegabãtur. Vlpianus.[b] Qui ad tẽpus, inquit, relegatus eſt, ſi decurio ſit, deſinet eſſe decurio. contra noua ſuperueniens dignitas à nexu curiæ liberabat, veluti ſi patritius vel ordinarius Conſul, non autem honorarius facta fuiſſet.[c] Honorarius autem dicitur, qui nudam Conſulis dignitatem non adminiſtrationem cõſequitur. Iuſtinianus.[d] Nouimus, ait, olim quandam præfecturę ſpeciem fuiſſe, quam honorariam vocant: & à codicillis à Principe obtentis prouenit, ita autem appellabant, quia nihil aliud quàm nudum honorem tribuebat: hæc ergo à curiali fortuna decuriones non liberabat, niſi re vera eam dignitatem adminiſtrarent. Hæc ille. Hæ honorariæ dignitates primũ à C. Cęſare inuentæ, poſteà ab Auguſto & alijs Principib⁹ ſunt ampliatæ. Magiſtri ẽt militum, ſeu exercitus, Imperatores, Præfecti prætorio, Patroni fiſci, & Principes agentium in rebus facti, à curiæ nexu eximebantur. Itẽ proximi ſeriniorum, id eſt qui primum poſt magiſtros in quatuor ſcrinijs locũ tenebãt;[e] quod à Iuſtiniano eſt introductum.

b in l. 2. in princip. ff. eo.

c l. ult. C. eo.

d Nouell. 70. περὶ βουλευτῶν.

e ut in d. Nouell. 70.

DE DVVMVIRIS, ET ALEXANdria Iuridico. Cap. VIII.

C. de magiſtratibus munic. ff. de magiſtratibus conueniendis.

SINGVLÆ ciuitates ſuos magiſtratus aliquã iuriſdictionem exercentes habebant, & ex hoc potiſſimum vrbes à caſtris & vicis iuridicis carẽtib. diſcernebantur: prætereà baſilicam & forum habebãt, quibus caſtra carebant, ita enim Modeſtinus[f] à minoribus ciuitatibus metropoles diſtinguit. Pauſanias[g] addit theatrum, gymnaſium, ſeu ſtadium, & balneũ. Procopius[h] porticum ſeu baſilicam. Erãt autem hi magiſtratus, alicubi vnus, alibi duo, Duumuiri dicti: quandoque quinque viri vocati, varijſque nominibus appellabantur. Athenis ἄρχοντες[i] qui mortuo Codro Rege 9. ſunt creati D. Auguſt. de ciuitate Dei. lib. 18. capit. 20. Neapoli Demarchi id eſt populi principes, in Latio Dictatores, aut Ædiles vocabant̃.[k] Spartianus: In Hetruria, ĩquit, præturam egit, per Latina oppida dictator, & ędilis, & duumuir fuit. apud Neapolim Demarchus, in patria ſua quinquẽnalis. Hæc ille. Erant & quatuor viri,[l] ſed vt plurimum duumuiri creabãtur. Summus decurionum & ciuitatis hic erat Magiſtratus, niſi alia alicui⁹ loci fuiſſet conſuetudo. Vlpianus,[m] Scribãtur ait, decuriones eo ordine, quo quiſque eorum maximo honore in municipio functus eſt, vt puta, qui duumuiratum geſſerũt, ſi hic honor præcellat: Hæc ille. Nec alij quàm decuriones duũuiri creari poterãt. Paulus.[n] Is, inquit, qui non ſit decurio duũuiratu, vel alijs honoribus fungi non poteſt: quia decurionum honorib⁹ plebeij fungi prohibentur. Vlpianus.[n] ſi filiuſfamilias, ait, duumuir, rem pupilli ſaluã fore caueri non curauit, de peculio pater tenetur, nec quicquam refert voluntate patris decurio factus ſit. Nec ex omnibus decurionibus, ſed ex potioribus tantum eligebantur. Paulus,[p] Honores, inquit, & munera, nõ ordinationi, ſed potioribus quibuſcunque iniungẽda ſunt, Ordinationem vocat inferiores, ſicut in ordinem redigi dicuntur, qui deprimuntur. Cum igitur ex decurionibus duumuiri eligerentur, Alexandrini ſub Regibus viuere ſoliti, Decurionibus carebant, nec duumuiros creabant: ſed ius dicentem à Cęſare accipiebant, qui Iuridicus Alexandriæ vocabatur,[q] & erat pro aliarum ciuitatum duumuiris; nam ſæpè comparantur: & ideò vtriſque, certis caſibus, tutores dandi facultas pariter tribuitur.[r] In hoc tamen differebant, quod de omnibus cauſis ciuilibus etiam maximus Iuridicus cognoſcebat, Duumuiri minimas tantum iudicabant. Strabo[s] enim ſcribit, qui Alexandriam mittitur, pręfectus Auguſtalis Regis ordinem gerit, ſub eo eſt δικαιοδότης id eſt Iuridicus, qui maximã in iudicijs poteſtatem habet. Nam velut is, q̃ à Cæſare creabatur de omnibus ciuilibus cognoſcebat quod Duumuiris non tribuebatur, qui ab ordine fiebant: hactenus Strabo. Seuerus vero Imperator Alexandrinis decuriones conſtituit. Spartianus.[t] Deinde, inquit, Alexandrinis ius bulentarum id eſt curialium dedit, qui ſine publico conſilio, ita vt ſub Regibus anteà viuebant uno iudice contenti, quẽ Cæſar dediſſet: Iuridicum intelligit, quem vnum ad differẽtiam Duumuirorum vocat. Curia itaque Alexãdrinis conceſſa, quinq; Summates haberet cępit. qui cunctis ciuitatis honoribus functi, cęteros dignitate pręcellebãt.[u] Quædam quoq; ciuitates in Italia, quę veniente in Italiam Annibale à Romanis defecerant, iure curiæ priuatæ, duumuiros creare non poterant; ſed aliquæ à populo Rom. quotannis

f in l. ſi duas. 6. §. decet autem. ff. de excuſ. tut.

g lib. 10.

h lib. 2. de ædif. Iuſtini.

i l. pars literarũ. 48. ff. de iudic.

K in Hadriano.

l l. unic. C. de ſolut. & liber. debit. ciuitatis.

m in l. 1. ff. de albo ſcriben.

n in l. honores. 7. §. is qui. ff. de decret.

n l. 3. in fin. ff. de peculio. & in l. 1. §. ul. ff. de magiſtrati. conueniend.

p in d. l. honores. 7. ff. eo.

q tit. C. de offic. Iuridici Alex.

r l. ſancimus in curationib. 30. C. de epiſcopali audiẽt. §. nos autem, Inſtit. de Atril. tuto.

s libr. 17. Geograph.

t in Seuero.

u l. quinq; ſummates. 57. C. h. t. & l. 56. C. e.

Præfectos

Præfectos ſuffragijs creatos accipiebant, quæ erant X. Capua, Cumæ, Caſilinũ, Vulturnũ, Liternum, Puteoli, Axetræ, Sueſſala, Attela, Calena. Aliæ à Prætore vrbano, vt Fundi, Formiæ, Cære, & alia relata à Feſto.[a] Sed vt ad Duumuiros reuertamur, hi sũt qui in Iure magiſtratus municipales vocãtur.[b] In quo grauiter errauit Accurſius, magiſtratus municipales caſtrorũ, aut villarũ, vt appellat, præfectos eſſe exiſtimans;[c] ita magiſtratuũ municipaliũ tractatũ interpretatus, ſed hallucinatur. nullus.n. olim in pagis magiſtratus reperiebatur: cũ ſolę ciuitates forũ haberent, vt ex Pauſania, & alijs ſupra retuli. & Conſtantinus in ciuitatibus tãtũ duumuiralitatẽ fuiſſe ſcribit.[d] Hi ẽt ſimpliciter magiſtratus appellantur,[e] vt Theophilus tradit,[f] ita ẽt D. Lucas[g] magiſtratus Philippenſiũ nominat; quandoque ἄρχοντες[h] dicuntur. Solum Arpinũ pro duumuiris habuit ædilem. Cicero[i] ædilem filium meum fieri volui: Is enim magiſtratus in noſtro municipio, nec alius vllus creari ſolet. Lanuuium dictatores habebat.[k] Spartianus,[l] per Latina oppida, dictator, ædilis, & duumuir fuit, Capua, & Conſtantinopolis prætorem, quem populi prętorem Iuſtinianus appellat. Pro uſu enim locorum, diuerſa nomina, & officia naſciſcebantur: omnes tamen communi vocabulo magiſtratus appellabantur; quod nomẽ ijs etiam qui imperium habent tribuebatur.[m]

Eadem forma in eligendis duumuiris, quę in creandis decurionibus obſeruabatur; hoc excepto, ꝙ duumuiri tribus ante, aut pluribus menſibus, quã magiſtratũ inirent, nominabantur: vt ſi forte iuſta recuſandi honoris cauſam habuiſſent, alij eorũ loco cõgruo tẽpore ſubſtitui poſſent.[n] Kalendis verò Martijs magiſtratũ nominabant, inquit Conſtantius,[o] vt ſplendidiorũ honorũ, munerumq; principia, primo tẽpore curentur. Tenebanturque electi fideiubere ſe rempub. rectè, & ex bona fide adminiſtraturos,[p] & inuiti magiſtratũ ſubire cogebantur.[q] Vnde Arcadius Chareſius,[r] iudicandi, inquit, munus perſonale eſt, ad quod vel nolens cõpellitur. Et ſi ad magiſtratum vocatus fugiſſet, amiſſione bonorũ plectebatur. pręsẽs uerò biẽnio officio fungi cõpellebat.[s]

Duumuiri à numero duorũ dicti, exemplo duorum Rom. Coſſ. creabantur, quos olim intra propriæ ciuitatis territorium, lictores, non cũ faſcibus, vt Coſſ. ſed virgis aut bacillis præibant. Cicero,[t] Nam primum ait, cum ceteris in colonijs duumuiri appellentur, hi ſe prętores appellari volebant. & infra, anteibant lictores non cum bacillis: ſed vt hic, prætoribus anteeunt cum faſcibus duobus: Hæc Cicero. D. quoque Lucas,[u] magiſtratus Philippenſium prætores nuncupatos lictores cum faſcibus habuiſſe ſcribit. Poſtea omnes faſcibus uti cęperunt. Theodoſius,[x] Duumuirum, inquit, impune nõ licet extollere poteſtatem faſcium extra metas territorij propriæ ciuitatis. Duumuirum autem dicit in ſingulari, non Duumuiros, quia & ſi duo erãt, vnum tamen magiſtratum adminiſtrabant, ſeu vnius iudicis vicem ſuſtinebant;[y] aut quia ſicut Coſſ. ſinguli alternis diebus 12. faſcibus vtebãtur, ita duumuiri alternatim duos faſces præmittebant. Prętexta quoque, ideſt, limbo purpureo circundata toga induebantur. Liuius,[z] Purpura, ait, viri vtimur prætextati in magiſtratibus, in ſacerdotijs, liberi noſtri prætextis purpurea togis vtuntur. Magiſtratus in colonijs municipijſque togæ prætextæ habendæ ius eſt: nec id vt viui ſecum habebant id inſigne, ſed etiam, vt cum eo cremarentur mortui. Hæc ille. Tunicam uerò albã geſtabant Iuuenal. Saty. 3. Clari uelamẽ honoris, ſufficiunt Tunicę ſummis ædilibus albę. Creati Duumuiri olim populo munus gladiatorũ edebãt, ideſt aliquot paria gladiatorũ ad certamẽ cõmittebant, vt ex infraſcripto Apuleij loco, & marmoribus cõſtat. Plinius ad Traianũ[a] ſcribens auctor eſt, cum inibant magiſtratũ ſolitos fuiſſe ſingulos, aut binos decurionibus denarios elargiri, qui ineunt, inquit, magiſtratum, ſolent totam bulen, atque ẽt ex plebe non exiguum numerum vocare, binoſque denarios vel ſingulos dare. Hęc ille. Olim Duumuiri ob dignitatis ſplendorẽ cum uili abiectaque muliere matrimoniũ contrahere non poterant;[b] quod hodie eſt abrogatum,[c] vſque ad certam verò ſummam iudicabant,[d] nec ea, quæ magis imperij ſunt, quam iuriſdictionis, exercere poterant,[e] veluti in integrum reſtituere, aut bona rei ſeruandæ cauſa iubere poſſideri, aut dotis ſeruandæ cauſa, vel legatorum ſeruandorum[f] conuenire tamen inter litigantes poterat, vt de re maiori apud magiſtratus municipales agi poſſet.[g] conſtat etiam[h] eos conficiendorum actorum poteſtatem habuiſſe: acta autẽ nihil aliud ſunt, quam quę apud Iudicem, vel cauſa litium, vel probandi ſcribuntur,[i] quæ olim aſtantibus tribus curialibus fiebant,[k] quod Iuſtinianus ſuo Codici inſeri noluit,[l] Pignora etiam capi ob rei iudicatæ executionẽ Duumuiri iubebant.[m] Hoc autem iudicandi munere quandoq; quinquennio fungebãtur, qui quinquennales in marmoribus vocãtur, ĩ quibus ſæpiſſime legitur, II. VIR. I. D. id eſt, Duumuir iuri dicẽdo, vt Tergeſti, L. VARIO PAPIRIO PAPIRIANO IIVIR. I. D. Q. Q. PRÆF. ET TERGESTE FLAM. HADR. PONT. AVGVR. COLLEGIVM FABRVM PATRONO MERENTI. L. Papirius Duumuir quinquennalis, ideſt, integro quinquennio iudicaſſe, & Flamen ſeu ſacerdos Hadriani fuiſſe ſignificatur. Idem Corinthi obſeruatum fuiſſe Apuleius[n] tradit. Thyalis, inquit, oriundus patria Corintho gradatim permẽſis honoribus quinquẽnali magiſtratu fuerat deſtinatus, & vt ſplendori capeſcendorum reſponderet faſcium, munus gladiatorum triduanis

[a] in verb. præfecturæ.
[b] l. fi. C. de ind. l. in honorarijs, 35. in fi. ff. de oblig. & action. l. magiſtratus. 25 & l. ſeq. ff. ad municip.
[c] in rubr. C. de magiſt. munic.
[d] l. 1. C. de nato. lib.
[e] l. 1. & 2. C. de magiſtr. munic. l. ſi duas. 6. aliàs incipit, Athletę. §. remittũtur. l. ſpadonẽ. 15. §. ſi ciuitatis. ff. de excuſ. tut.
[f] in §. ſed hoc iure, & §. fi. Inſt. de Attiliano tut.
[g] 16. Act. Apoſtolor.
[h] d. l. parẽ litterarum. 48. ff. de iudic.
[i] 13. epiſt.
[k] Cic. pro Milone.
[l] in Hadriano.
[m] l. cũ qui. 13. ff. de iur. om. iu.
[n] l. 1. C. de magiſt. mun. l. 28. C. T. de decur.
[o] d. l. 28. C. T. de decur.
[p] l. fi. ff. ad mo.
[q] l. ſi ad magiſtratũ. 18. C. h. t.
[r] in l. fin. §. iudicandi. ff. de muner. & hon.
[s] d. l. ſi ad magiſtratũ. 18. C. e.
[t] in Rullum.
[u] 16. Act. Ap.
[x] l. duumuirũ. 53. C. e.
[y] l. magiſtratus 25. ff. ad mun.
[z] lib. 4. deca. 4.
[a] epiſt. 82.
[b] l. 1. C. de natur. lib.
[c] in auth. quib. mod. natu. effi. ſui, ſeu Nouell. 89. in fin.
[d] l. 4. §. ſi forte. ff. de dam. infec. l. 28. ad mun.
[e] l. ea quæ. 26. ff. ad munic.
[f] d. l. 26.
[g] l. inter 28. ff. d. t.
[h] in l. 2. C. de magiſtr. mun. l. curent. ff. de reſtit. l. iubemus. C. de defen. ciu. l. 1. C. de off. iur. Alex.
[i] glo. in l. acta. 45. ff. de re iud.
[k] l. 151. C. Th. de decur.
[l] l. 2. C. de magiſtr. mun.
[m] in l. quẽadmodũm 29. §. pen. ff. ad l. Aquil.
[n] in 10.

duanis ſpectaculis pallicitus, latius munificētiam ſuam protendebat. Hęc ille. alibi legitur PRÆ. I. D. id eſt, Præfectus iuri dicendo. In quibuſdam verò municipijs IIII. viri iudicabant, ad quos quandoq; Alexander Imp. reſcripſit.[a] Et in vetuſto ſaxo Bergomi legit.

C. CORNELIO C. F. VOT. MVNICIANO PRÆF. COH. PRIM. DAMASC. TRIB. MIL. LEG. III. AVG. PRÆF. FAB. CVRATORI REIP. OTESIMORVM IIII. VIR. I. D. PONTIFICI FLAMINI IN DIVI CLAVDII BERGOMI PATRONO PLEBS VRBANA.

Seruos etiam Duumuiri modicè tamen caſtigabant. Fugitiuos verò comprehenſos ad officia Præſidū tranſmittebāt[b] liberos verò puniēdi nullū ius habebant vt aliqui volunt. ſed Accurſius[c] aliud cēſuit, virgis enim delinquētes cedere, & in vincula duci iubere poterāt; nā D. Lucas[d] à magiſtratib. Philippenſiū D. Paulū & Silam virgis cęſos, & in vincula ductos ſcribit, & mane dimiſſos. Itaq; carcerib. mancipandi, & innocentes dimittendi facultatem habebant. Vlpianus,[e] ſi fugitiuum, inquit, meū quis quaſi ſuum à Duumuiro, vel ab alijs, qui poteſtatem haberit de carcere vel cuſtodia dimittendi acceperit, an is furti teneatur,[f] & placet, ſi fideiuſſores dederit, in eos dn̄o actionem dandā. In actis quoq; martyrum legitur magiſtratus municipales Chriſtianos in vincula cōieciſſe,[g] Lyſias, inquiūt, ſedens pro tribunali, dixit. Adducātur examini meo Chriſtiani, qui huius vrbis magiſtratibus traditi ſunt ab officio. Eulalius Commentarienſis dixit, iuxta præceptum tuū domine, quos huius vrbis magiſtratus comprehendere potuit, chriſtianos offere tres pueros fratres, & duas fęminas: hactenus acta. Prætęrea tutores Duūuiri dare poterāt, ſi pupilli facultates quingētos ſolidos non excedebant.[h] datoribus verò pupillis tutorib. à Pręſidib. datis, ſatiſdationes ſuo periculo exigebant.[i] ſi enim minus idonei fideiuſſores fuiſſent, de ſuo damnū pupillis reſarciebant.[k] In quibuſdam ēt ciuitatibus vindicta manumittebātur, vt manumiſſos ciues Romanos facerent; Nam alio modo manumiſſi latini liberti fiebant.[l] pro ciuitate pręterea Duumuiri contrahebant. Paulus.[m] In duumuiros, inquit, & rempublicam etiam poſt annum actio datur ex cōtractu magiſtratuum municipalium. Iidem pecuniam ciuitati relictam exigebāt,[n] quod ſi neglexiſſent de ſuo reſarcire tenebantur. Cum itaq; omnib. ciuitatis negocijs implicati reperirentur, ſi alicui minori tutores, aut curatores dari fuiſſent excuſabantur.[o] Dum verò magiſtratu fungebantur, nec contrà alios agere, nec ipſi ab alijs conueniri poterant, vt Gręcè Hadrianus reſcripſit,[p] qui non de ſolis Athenienſiū magiſtratib. loquitur, vt Alciatus[q] credidit, nec de prætoribus, aut pręſidibus, vt alij opinantūr, ſed de oībus magiſtratib. municipalibus, quia à Græcis ἄρχοντες vocabantur. Duumuiri & ſi alicubi quinquennales fiebant, plurimum tamen vno tantum anno magiſtratum exercebant, ſicut & alij qui munera publica obibant, vt ſuſceptores.[r] Quod & ſignificat prælatum Hadriani reſcriptū,[s] ἄρχοντες, inquit, quo anno cum imperio ſunt, neq; propriam, neq; eorum quorum tutelam vel curam gerunt, cauſam in iudicio, vel agendo, uel defendendo, ſuſtineto. Duumuiris infimos ciuitatum iudices compare poſſumus, etiamſi non eandem pleriſque in locis auctoritatem habeant.

DE DEFENSORIBVS CIVITATUM. Cap. IX.

PRIMVS poſt Duumuiros in urbe erat defenſor ciuitatis, à Iuſtiniano[t] & Theophilo[u] Græcè ἔκδικος appellatus. Hermogenianus[x] ſyndicum interpretatur. Defenſio ciuitatis, inquit, id eſt ut ſyndicus fiat, munus eſt perſonale. Ita etiam nominat Arcadius,[y] defenſores, ait quos Græci ſyndicos appellant pro repub. agebant & conueniebant. Oecumenius[z] in Aſia agoræos dictus fuiſſe ſcribit. Hi quādam antiquorum Tribunorum plebis imaginem referebant, quemadmodum & Duumuiri, Cōſulū. Ex decurionibus enim creari non poterant. Valentinianus.[a] Defenſores, inquit ciuitatum non ex decurionum ſeu cohortalium corpore, ſed alijs idoneis perſonis huic officio deputentur. Ob idque defenſor plebis quandoque nominatur:[b] Nam in primis plebem ipſam, ac totam etiam ciuitatem ab iniurijs, & oneribus defendere tenebātur, prout eius nomen indicabat.[c] Sed videndum eſt qui eligerentur defenſores, à quibus, quam auctoritatem haberent, demum quàm tempore in hoc officio permanerent. Ex nobilioribus & ditioribus vrbis ciuibus à decurionibus vnus poſt alium defenſores eligebātur ita vt ſinguli in orbem ſua vice officio fungerentur. Quod etſi olim obſeruatum fuit, cum poſtea infimi creari cępiſſent, renouauit Iuſtinianus,[d] vt rurſus grauiores ciues crearentur.

Ad eligendos defenſores ciuitatis Antiſtes cleriei; curiales, alijque nobiliores conueniebāt, & eorum iudicio orthodoxus nominatus defenſor à Præfecto pretorio comprobabatur. Theodoſius A.[e] Defenſores, ait, ita præcipimus ordinari, vt ſacris orthodoxæ religionis imbuti myſterijs, reuerendiſſimorum Epiſcoporum, necnon clericorum & honoratorum, ac poſſeſſorum & curialium decreto conſtituantur: de quorum ordinatione referendum eſt ad illuſtriſſimam prætorianam poteſtatē, vt litteris eiuſdem magnificæ ſedis eorum ſolidetur auctoritas. Honoratos autem nominat

viros,

a in l. vnic. C. de ſolu. & lib. debi. ciuit.

b l. 4. ff. de ſeru. fugit.

c l. magiſtratib. 22. ff. de iuriſd. omn. iud. l. ſi priuatus. 17. §. 1. ff. qui & à quibus man. l. itē apud Labeonē, 15. §. adijcitur. & l. ſed ſi vnius 17. §. 2. ff. de iniur. Nouella 15. ca. 6. l. 17. ff. ad l. Aquil.

d in d. c. 16. acto. apoſto.

e f d. l. magiſtratib. & alijs ſupra citatis.

f in l. ſi quis vxo re 52. §. ſi fugitiuum. ff. de fur.

g apud Surium 23. Augu.

h §. pen. Inſti. de Atil. tut. l. 3. ff. de tuto. & cura. dat. ab his. l. ſancimus in curatio nibus 30. C. de epiſ. audien.

i §. vlt. de ſatiſd. tutor.

k ſi & C. de magiſtr. conueniend.

l l. vlt. C. de manumiſ. vind.

m in l. in honorarijs, 35. in fi. ff. de obligat. & actionib.

n l. vl. §. 2. ff. ad municipal. l. fin. C. vt in poſſeſ. legator.

o l. ſi duas. 6. à his ſcipit. athletæ. §. remittuntur. ff. de excuſ. tuto.

p 10 l. pars litera rum. 48. ff. de iudic.

q in quarto diſpunct. lib. c. 6.

r l. neminem. 4. C. de ſuſcept. §. poſ. & arca.

s in d. l. 48. ff. de iudic.

t C. de defenſoribus ciuitatum.

u in Nouell. 15. d. §. ſed hoc iure §. Inſtit. de Atil. tut.

x in l. 1. §. 3. ff. de mun. & honor.

y in l. fi. §. defenſores. ff. d. t.

y in l. 4. C. de defenſor. ciuit.

z in 10. act. apoſtol.

a in l. vnic. C. de offic. iud. Alexand.

b l. 4. C. eod. tit. & in Auth. eod. in princ.

c d. l. 2. & §. vlt. Auth. eo.

d Nouellā. 15.

e l. defenſores ita præcipimus. 8. C. e. & in §. inferi. Auth. e.

viros, qui honorem aliquem conſecuti fuerãt. Poſſeſſores, ditiores ciues. Electus defenſor ciuitatis primum iurabat ſe omnia ſecũdum iura acturum: [a] deinde à Præfecto prætorio confirmabatur, cui pro codicillis confirmationis, ciuitas, ſi ex maioribus erat, quatuor ſolidos ſoluebat: ſi ex minoribus tres, Ipſe verò nihil pendebat: quia nullam mercedem officij accipiebat, niſi aliquid ei ciuitas donare conſueuiſſet. [b]

a §. iuſiurandũ. Auth. ead.

b §. quia verò. in auth. ead.

c in l. 3. C. eod.

Pecuniarias cauſas in primis inter ruſticos iudicabat. Valẽtinianus; [c] vtili ratione, inquit, proſpectum eſt vt innocens & quieta ruſticitas peculiaris patrocinij, id eſt, defenſoris locorum beneficio perfruatur, & apud eum in pecuniarijs cauſis litigandi habeat facultatẽ ſed & pauperum aliarumque vilium perſonarum in ciuitate lites dirimebat, vt D. Io. Chryſoſtomus, [d] & Oecumenius teſtantur, εἶδος, inquit, ἐστὶ δικαστῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ εὐτελῶν, οἱ ἀγοραῖοι· οἵτινες ἐδίκαζον τοὺς πένητας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους. διὸ καὶ ἀγοραῖοι ἐκαλοῦντο ὥσπερ εἰσὶν ἔκδικοι κατὰ πόλεις τινάς, οἱ δὲ ἀνθύπατοι τὰς τῶν πλουσίων, ἢ τῶν ἐγκλημάτων δίκας ὑπήκουον, hoc eſt. Agoræi ſunt genus vilium iudicum in Aſia qui pauperes, & uiles iudicabant, quemadmodum ſunt defenſores in quibuſdam ciuitatibus: Proconſules autem diuitum, & criminales cauſas audiunt. Hæc illi. Aliorum etiam ciuium cauſam olim uſq; ad quinquaginta aureos cognoſcebant: [e] Nec pro hac ſumma licebat adire Præſidem prouincię, ſed prius apud defenſorem agendum erat, & ab eo ad Præſidem appellandum. [f] Leuiora etiam crimina audire, & punire, ſed grauius delinquentẽ tantum in carcerem detrudere poterat, & eum accuſatoris nomine plectendum ad Præſidẽ prouinciç mittere. [g] Iuſtinianus ad Menam P.P. [h] Neminem volumus, inquit, in cuſtodiam conijci abſque iuſſu illuſtrium vel clariſſimorum magiſtratuum prouinciarum aut defenſorum ciuitatum. Apud eũdem teſtamenta, & inſtrumenta, donationeſque inſinuabant, & iudiciorum acta fiebant, quç ad eius iuriſdictionẽ ſpectabant. [i] Hæc ab exceptore ſcribebantur, qui ex officio Præſidia prouinciæ in vrbẽ mittebatur: peractoque iudicio acta in publicum tabularium deferebantur, archiuum vocatũ, cuius Præfectus eorum curam habebat, ne carie exeſa, vel alio modo corrupta perirent. [k] Duo uerò apparitores, defenſoris iuſſa exequebantur. [l] Præterea ſedandi ciuium tumultus, & defendendæ plebis illi cura incumbebat. [m] Caſſiodorus [n] ait ad eundem ſpectare curam, ne res carius quàm æquum ſit uendantur. Tributorum denique exactoribus aduerſus eos, qui negligentius ſoluebant, opitulabat', & velut Prçſidis prouinciæ in vrbe vices gerebat. [o] Mãcipia quoq; Reipub. atq; adeo aliorũ fugitiua perquirere, & reuocare tenebat'. [p] Olim defenſores integro quinquennio magiſtratu fungebant'. [q] ſed poſtea ſtatutũ eſt, vt ſolo biẽnio in eo officio permanerent; quo finito; alij honeſtiores ciues ſinguli ordine ſuo biennio, hoc munus ſubibant. [r] Hodiè antiquorũ magiſtratuum forma ſublata, hi non ſunt in vſu, illis tamen quarum iam urbium ſyndicos, aut minores iudices, qui vſque ad certam ſummam cognoſcunt, comparare poſſumus.

d in 20. ca. Act. Apoſt.

e l. 1. C. eod.

f §. & iudicare, in auth. ead.

g l. defenſores. 7. C. e. §. audiẽt. auth. ead.

h in l. neminem 22. C. de epiſc. audien. quæ eſt para l. vlt. C. de cuſto. reor.

i l. penul. 5. e. §. nulla. in auth. e.

K §. præcepta, i auth. ead.

l §. & agi. verſi. ex prouinciali. d. auth.

m §. deinde. d. auth.

n lib. 3. variar.

o d. §. deinde.

p l. mancipia. 5. C. de ſeruis fug. l. 1. C. eo.

q l. in defenſoribus. 4. C. eod.

r §. quæ agimr. in d. auth.

DE SVSCEPTORIBVS VINDICE & breuibus quadrimeſtribus. Cap. X.

PRÆCIPVA decurionum cura in exigẽdis tributis uerſabatur: & ideo ciuem eligebant qui tributa exigeret, ſuſceptorẽ vocatũ, quòd debita publica ſuſciperet. Is creabatur in curia ciuitatis, eo fere modo, quo & Decuriones unus enim aut plures ſuo periculo eum nominabant, in quem ſi curiales cõſenſiſſent, acta à tabulario curiæ ſcribebantur, eaque cum nomine ſuſceptoris, & nominantis, qui pro illo tenebatur, ad Prçſidem prouinciç mittebantur. Gratianus A. [s] Exactores, inquit, vel ſuſceptores in celeberrimo cœtu curiæ, cõſenſu & iudicio omnium ſubactorum teſtificatione firmentur: prouinciarumque rectoribus eorum nomina qui ad publicũ munus officij editi atque obligati fuerint, innoteſcant: & animaduertant quicunq; nominauerint, ad diſcrimen ſuum vniuerſa quæ illi geſſerint redũdare: Hæc ille. Illo igitur ſoluendo non exiſtẽte, curiales qui eum probauerant, pro illo tenebantur. [t] Suſceptor autem aut ex Decurionibus, aut ex plebe eligebatur. Papinianus; [u] Exigendi, ait, tributi munus, inter ſordida munera non habetur: & ideò decurionibus quoque mandatur, quaſi dicat, id non eſt neceſſe, tamẽ & ipſi ſolent creari. Primũ autem ſuſceptoris officium eſt, vt prçsẽte defenſore ciuitatis, cuiuſque iugera & debitum deſcribat. [x] Deinde à quocunque frumenti quinquageſimam, hordei quadrageſimam, vini & laridi viceſimam exigat; [y] quæ in fiſci horreis condebantur: [z] ac præpoſitis horreorum ſeruanda committebantur. id munus erat perſonale; Arcadius, [a] Qui annonam, inquit, ſuſcipit, uel exigit, uel erogat, & exactores pecuniæ ꝑ capitibus, perſonalis muneris ſolicitudinem ſuſtinent. Exigebat enim & quod pro capitibus à ſingulis ſoluebatur, & alia quæ pro prædijs pendebantur. [b] Quotãnis etiam à Principe imperata pecunia hoc modo ab eo capiebatur. In primis. Tabularij ciuitatum qui ciuium, & poſſidentium nomina in pyctatio deſcripta tenebant, inſpiciebant, quis, & quantum ſoluere tenerentur, & contra negligentes apparitores decurionum debitum exacturi mittebantur, [c] qui çxacta ſuſceptori dabãt; ſed etſi variè tributa pro diuerſitate prouinciarum pẽdebantur, omnes tamen in tribus pẽſionibus hoc à principe indictum prçſtabant, nempè Kal. Ianuarij. Maij. & ſub principium menſis Septembris, quo in

s in l. exactores. C. de ſuſceptor. præp. & arcar.

t l. prouidendũ. 23. C. de decurionib. l. 54. C. T. eod.

u in l. libertus. 17. §. exigendi. ff. ad municip.

x ſuſceptores. 10. C. de ſuſcep. prorib. præp. & arc.

y l. modios. 9. C. d. t.

z l. frumenta. 6. C. eo.

a in l. fin. §. qui annonam. ff. de mune. & hono.

b l. cum poſſeſſ. 5. in fi. ff. de cenſibus.

c l. 1. C. de exacto. tribut. l. muſſi npinatores, 7. C. eo.

cipiebat

cipiebat Indictio, vt caueat Cõſtitutione Greca Codici inſerta, [a] Tripertito, ait, omnia fiſcalia inferantur, ea etiam quæ Armeniaca vocãt, videlicet Kalendis Ianuarijs, & Kalendis Maijs, & ad finem indictionis in tres æquas partes diuiſa. Hæc ille. Suſceptor accepto tributo chirographum ſoluenti faciebat, in quo ſumma datæ pecuniæ, cauſa ſolutionis, nomẽ ſoluentis, Cõſul, menſis, & dies præſtiti tributi continebatur. Honorius A. [b] Sed & aurum, inquit, quod ex huiuſmodi contributione redigitur, ita debet ſuſceptori autario conſignari, vt ſecuritatibus nomen inferentis, dies, Cõſul, menſis, cauſa, & ſumma comprehendantur. Hæc illę. Securitas vocatur apocha, & ipſa ſolutio plerunque collatio appellatur. [c] Prædia verò tributa pendere negligentium tãquã iure pignoris principi obligata uendebantur. Papinian⁹, [d] Pro pecunia tributi, ait, quod ſua die non eſt redditum, qum nimus prædium iure pignoris diſtrahatur, oblata moratoria cautio non admittitur. & licet debitor caueat ſe ſoluturum, non ob id retardatur prędij uenditio. Facta tributorum, aut debitarum functionum ſolutione pecunia arcario committebatur, [e] qui eo modo, quo ſuſceptor eligebatur. D. Paulus [f] Eriſtum Corinthi arcarium fuiſſe ſcribit. Sed in Greco exemplari œconomus, à Iureconſ. adminiſtrator vocatur, quales erant curatores de quibus infrà dicetur. Exacta uerò pecunia non diu apud arcarium manebat, ſed ſtatim ad Præfectum theſaurorum, qui vnus in ſingulis prouincijs reſidebat, tranſmittebatur: [g] Indè ad Comitem largitionum dirigebatur, Gratianus, [h] Diu, inquit, minimè penes ipſos ſuſceptores maneat facta collatio: ſed ſtatim quodcunque à prouincialib. fuerit exſolutum, ſacris theſauris inferatur. Itẽ Gratianus [i] omnem ait, ſummam auri vel argenti, & reliquarum ſpecierum, quæ ſacris largitionibus ex more penduntur, ſtatim ut exactio fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque ꝓuincię, uel ad proximos referri ſub obſignatione tabularij, cæterorum que quos ſolicitos eſſe debere præcedentia iuſſa decreuerunt, & theſaurorum prępoſitis cõſignari pręcipimus: vt exindè ad ſacrum comitatum integer omnium titulorum numerus dirigatur: Hæc ille. Nec uerò ſemper aurum in pecunia numerata ad theſauros tranſmittebatur, ſed plerumque in maſſam conflatum, [k] cuius ſingula libra LXXII. aureis reſpondebat. Valentinianus. [l] Quotieſcunque, inquit, certa ſumma ſolidorũ pro tituli qualitate debetur, aut auri maſſa trãſmittitur, in ſeptuaginta duos ſolidos libra feratur accepta. Veſtes verò, quas ſingulas, prouinciales pro ſingulis XXX. quandoque pro XX. iugis terræ militibus perſoluebant, [m] ſuſceptor nõ exigebat, ſed Proconſul. [n] In annũ tantum creabantur ſuſceptores, niſi conſuetudo aut hominum penuria in biennium hoc officium cõtinuare feciſſet. [o] Nec ad hoc munus

a l. fin. C. de annon. & trib.

b in l. 1. C. de apoch. public.

c l. diu. 7. C. de ſuſcept. & arca.

d in d. l. cũ poſſeſſor. 5. §. fin. de cenſibus.

e l. vlt. C. de ſuſcept. præpoſ. & arcar.

f in ſi. ad Romanos.

g l. 1. C. de cano ne largit. tit.

h in d. l. diu. 7. C. de ſuſcept.

i in d. l. 1. C. de can. larg. tit.

k l. 12. & 13. C. Theod.

l in l. quotieſcũque. 5. C. de ſuſcept.

m l. 2. C. de milit. veſte.

n l. humilioris. 14. C. de ſuſcep.

o l. neminem. 4. C. d. t.

teneri poterant, niſi prius rationem antè geſtorum reddidiſſent. [p] Noui verò ſuſceptores, non ſolum anni quo creabãtur, ſed & reliqua pręcedẽtis debita tributa exigere tenebãtur. [q] Demũ hoc colligendorũ tributorũ onere Anaſtaſi⁹ Imperator Decuriones liberauit: In qualibet enim ciuitate exigendis tributis quoſdã præpoſuit quos Vindices vocabãt; [r] quod officium vſque ad Iuſtinianum perſeuerauit. [s] Suſceptor aliquam Quæſtoris Romani imaginẽ habebat, hodie paucis in locis ciuitatũ Decuriones tributorum exactores creant, ſed vbiq; à Principe Quęſtores conſtituũtur, vulgò Camerlenghi, aut alio nomine appellati.

p d. l. neminẽ. 4.

q l. ſuſceptores. 3. C. eo.

r Euagr. li. ſacr. hiſt. 3. cap. 42. Niceph. lib. 16. cap. 44.

s Edicto. 8. §. πάντων τῶν.

DE CVRATORE REIPVB. Cap. XI.

HABEBANT ciuitates fundos, ędes, aut pecuniã, quã in tuto aut apud negociatores collocabant, [t] quibus aliquem adminiſtratorẽ pręfici oportebat: & ideò ob hanc cauſam à Decurionib⁹ creabatur Reipub. curator, aut procurator uocatus, qui non fiſci, aut Principis pecuniam, vt ſuſceptor, ſed ipſius ciuitatis res adminiſtrabat, quod & ipsũ munus publicũ erat. Hic alio nomine Logiſta dicebatur, Gordianus A. [u] Curator, inquit, reipublicæ (qui Græco vocabulo Logiſta nuncupatur) multandi ius non habet. Hoc autem nomen fortius eſt, auctore Suida, [x] quia totum ciuitatis arbiter erat, & ęſtimator, ſeu cenſor; vel potius quia cum res ciuitatis adminiſtret, ſupputãdi rationem tenere debebat. Plinius [y] actorẽ publicũ appellat: agrũ, inquit, ex meis lõgè pluris actori publico publicè mancipaui, eũdẽ uectigali impoſito recepi. Is quemadmodũ & alij ex decurionib. eligebatur, cuius præcipua cura erat, prędiorũ ciuitatis reditus colligere. Arcadius Iuriſc. Sed & curatores, ait, qui ad colligendos ciuitatum publicos reditus eligi ſolent, perſonali munere ſubigũtur: publicorũ enim prædiorum cura inter perſonalia munera connumeratur. [z] Idem prędia ciuitatis locabat, quod in quinquennium fieri conſueuerat. [a] Res quoque reipub. à priuatis occupatas vendicare tenebatur [b] & ædes publicas & balnea quę reſtauratione indigebant redemptoribus farciẽda locabat [c] aut ipſe reſici iubebat. [d] Damnum enim ſua culpa reipublicę illatum, de ſuo reſarcire tenebatur. Idem iuſtum pretium rebus venalibus ſtatuebat, vt Caſſiodorus memorat. [e] curabat & commeatum exercitui ſuppeditari quem copias appellari Duarenus autumat. [f] Proſpiciebat etiam ne urbs ædificijs deformaretur, collapſa enim ciuiũ ędificia reſtitui iubebat. Paulus [g] ad curatoris, inquit, reipublicæ officium ſpectat, vt dirutę domus à dominis extruãtur. Domum [h] ſumptu publico extructam, ſi dominus ad tẽ-

t l. 1. §. 1. ff. quod cuiuſq. vniuerſ. nom.

u in l. 3. C. de mod. multar.

x in verb. λογιστα.

y epiſto. 18. li. 7.

z in l. fin. §. quẽ annonam. ff. de mun. & honori.

a l. 2. §. 2. ff. eo.

b l. 3. §. 1. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.

c l. vlti. §. 2. ff. eo. ti.

d l. vlt. §. hi quoque. ff. de mun. & honorib.

e l. 2. §. ad frumenti. ff. de adminiſt. rer. ad ciuit. pert.

f lib. 3. varia. in formula curatoris ciuitatis.

g lib. 1. diſput. c. 26. & in l. ob negotiũ. 20. ff. de compenſat.

h in l. ad curatoris. 46 ff. de dãno infecto.

pus

pus pecuniam impenſam cum vſuris reſtituere noluerit, iure eã Reſpublica diſtrahit. Hæc ille. Prohibebat prętereà ne publica loca occuparentur, aut deuaſtarentur, ipſe uerò nemini cõcedere poterat; [a] niſi lex municipalis id illi permiſiſſet. [b] In omnibus denique locis, ita totam ciuitatem referebat, vt in publico ędificatutus, ſi hoc procuratori denũciaſſet, ipſi Reipublicæ denunciaſſe cenſeretur. [c] Nam quod ei interdicitur, Reipublicę interdictum eſſe uidetur. Sed ob hæc procuranda pleriſque in locis proprius magiſtrat' creabatur, Ædilis à Papiniano vocatus. [d] Reipublicæ quoque creditoribus debitum ſoluebat. Vlpianus, [e] Grani, ait, ęſtimationem per iniuriam poſt emptionẽ ablati, quæ rationibus publicis refertur, curator Reipublicę domino reſtitui iubeat. Ex quibus verbis aliquam iuriſdictionem habuiſſe videtur, pecuniam denique publicam ipſe collocabat, aut exigebat, non etiam fęnetabatur: quia id præfecti Kalẽdarij munus erat. [f] is & alij curatores quotannis adminiſtrationis ſuę rationem reddere tenebantur, & factas impenſas oſtendere, actis publicis inſinuare, [g] & eo modo tutus à moleſtia reddendæ rationis fiebat. Plutes quando curatores creabantur, cum Papinius ruſtus [h] ſcribat, curatorem Reipublicæ collegæ nomine teneri, ſi eum malè agentem prohibere potuit, & non fecit. In expediendis publicis difficultatibus Reipub. curator, aſſeſſores & Iurecõſ. vocabat, quorum coofilio utebatur, ne aliquid fortè cõtrà ius, vel temerè faceret: & vt aliorum etiam opinionem audiret: & iſtud eſt cõſilium curatoris Reipub. cuius Papinianus meminit, [i] In conſiliũ, inquit, curatoris Reipublicæ uir eiuſdẽ ciuitatis adſidere nõ prohibetur. Sed fortè intelligit de cõſilio ciuium ad hoc electorum, cũ ſeruus Reip. erat manumittẽdus. Curatoris Reip. in vetuſtis marmoribus frequens eſt mẽtio, legitur enim Brixiæ, P. CLODIO P. F. FAB. SVRÆ. Q. FLAMINI. DIVI TRAIANI PONTIFIC. II. VIR. QVINQ. TRIB. LEG. II. ADIVTRIC. PIÆ FIDELIS CVRATOR. REIP. BERGOM. DATVS AB IMP. TRAIANO CVRATOR REIPVB. COMENS. DATVS AB IMP. ADRIANO COLLEGIA FABROR. ET CENT. Peruſii quoque C. VRBIO. C. F. L. N. TROGALLO PROCVLEIANO PATRONO ET CVRATORI, R. P. VERONENSIVM.

Alexandrum Imperatorem XIIII. Romæ vrbis curatores feciſſe Lampridius ſcribit. Fecit, inquit, Romæ curatores vrbis XIIII. Sed ex Coſſ. viros, quos audire negocia vrbana cũ Præfecto vrbis iuſſit, ita vt omnes, aut magna pars adeſſet cum acta fierẽt. Curatoris Reipublicæ munera hodie in plura ſunt diuiſa, ideo nullus facile ei conferri poteſt. Apud nos iudex viarum, & theſaurarius, & ſyndicus, eius officio funguntur.

a l. prohibere. 3. §. planè. ff. q͞d vi aut clam.
b d. §. plane.
c l. aut qui aliter. 5. §. itẽ ait. ff. quod vi aut clam.
d lib. quem de ædificio Græcè compoſuit, l. 1. ff. de via publ. l. 9 inſulam. 30. §. 10. ff. locati. l. vl. §. irenarchę. ff. de munerib. & honorib.
e l. 2. §. grani. ff. de adminiſt. rer. ad ciu. pertinẽt.
f l. fin. §. 2. ff. de mun. & honor. l. vl. §. 7. ff. d adminiſt. rer. ad ciuit. pert.
g in d. l. vlt. §. 8. de admi. rer. ad ciuit. pert.
h l. ult. ff. de offic. aſſeſſor.
i l. de his. C. de epiſc. aud.

DE CVRATORIBVS ANNONAE. Cap. XII.

CVM victus cauſa velut ciuitati per quam neceſſaria; in primis eſſet ꝓcurãda, à Decurionibus olim anonę curator creabatur qui eius ſolicitudinem haberet, pecuniamque publicam ad hunc vſum emendumque frumentum reponebat, quod æquo pretio inter egentes diuidebatur. Papirius Iuſtus, [k] Pecuniã, inquit, ad annonam deſtinatam, diſtractis rebus curator exigere debet. Nec modo frumenti, ſed & olei emendi curam habebat Hos Græci σιτώνας κὶ ἐλαιωνιτόρους vel vt in Pandectis Florentinis legitur ἐλαιώνας appellant. Papirius [l] Sitonas uocat, quos inquit indemnes eſſe oportet, qui non ſegniter officio functi ſunt. De his Alexãder intelligit. [m] cum ait, ex frumenti uel olei publica pecunia nõ fit compenſatio cum his quæ Reſpub. debet. Latinè frumẽtatores dici poſſunt. Hoc munus Modeſtinus [n] ſitoniam & eleoniam ideſt frumẽti oleique emendi curam appellat. Ita & Vlpianus [o] cum ſcribit, ſextum decimum ætatis annum agentem ad munera ſitoniæ uocari nõ oportere. Inter munera quoq; perſonalia ſitoniam Arcadius Iuriſconſ. [p] recenſet. Hi curatores officium apparitorũ habebant, cui pręerat centurio vehendi, condendique frumenti curam habens, & ſi cullei ad vſum frumenti defuiſſent, eos etiam inuitis ciuibus auferebat. Scæuola [q] culleos, inquit, cũ Seius in horreo haberet, miſſus ex officio annonæ cẽturio, culleos ad aononam ſuſtulit, ac poſtea inſtantia creditoris recuperati ſunt. Hæc ille. Vnde annonæ præfectos aliquam ditionem & officiũ habuiſſe conſtat, quod de Præfecto annonæ Romæ intelligo, qui etſi anteà magiſtratus nõ eſſet, [r] poſtea tamen aucta eius auctoritate, in negotiatores aononę & tritici, hordei vel ſimilium ius dixit. [s] Quod & ad aliarum ciuitatũ curatores eſt trahendum. Empto frumento decuriones quoſdam ędiles dictos eligebant, qui illud inter plebem diuiderent. Papinianus, [t] cõdemnatus, inquit, quod arctiorem annonã ædilitatis tempore præbuit, frumentarię pecuniæ debitor nõ videtur. Hęc ille. Iſtud munus perſonale erat, in qua nulla propriæ pecuniæ impenſa facta, perſonæ tantum laborem curatores ſuſtinebãt. Arcadius, [u] qui, inquit, annonam ſuſcipit, vel exigit, uel erogat, & exactores pecuniæ pro capitibus, perſonalis muneris ſolicitudinem ſuſtioent. Sed & Hermogenianus [x] annonæ diuiſionẽ inter perſonalia munera recenſet. Diſtracto frumento pecunia ſtatim ciuitati reſtituebatur. Vlpianus [y] ad frumenti, inquit, comparationẽ pecunia data reſtitui

k in l. vlt. §. itẽ reſcripſerunt. 5. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.
l in d. l. vlt. §. itẽ reſcripſerũt. 6. l. finali §. cura quoque. ff. de mun. & hon.
m in l. 3. C. de compenſatio.
n in l. ſi duas. 6. §. eſt autem. Imperatoris. ff. de excuſ. tuto.
o in l. 2. ff. de uacat. & excuſat. mu. & eſt rubrica & l. vlt. gręca C. vt nemini liceat in emptio. ſpecier. ſe excu. & de munere ſitoniæ.
p in d. l. fi. §. cura quoq; de muner. & honor.
q in l. vlt. §. Titius. ff. de pign. actio.
r l. 2. §. hęc omnia. ff. de ori. iu.
s l. vlt. ff. quod cum eo qui ſ aliena pot.
t in l. ideo 17. ff compenſat.
u in d. l. fi. §. qui annonã, de mune. & honor.
x ĩ l. 1. §. 2. ff. de mun. & hon.
y l. 2. §. ad frumenti. ff. de admin. rer. ad ciuita. pertin.

ſtitui ciuitati non compenſati in erogata debet. Nec frumentum uilius, quàm tempus annonæ exigebat, uendi poterat. Paulus.[a] Decuriones ait, pretio uiliori frumentũ, quàm annona temporalis exigit, patriæ ſuę præſtare non ſunt cogendi, & ſi carius, quàm temporis conditio poſtulat, curator uendidiſſet, multabatur.[b] ſi aliqua fortè magna inopia opprimebatur ciuitas, aliàs urbes iuſto pretio illi frumentum conferre Princeps cogebat.[c] Minor annis 25. ad hoc munus non eſt eligendus. Vlpianus,[d] Sextum decimum, ait, ætatis annum agentem ad munus ſitoniæ uocari nõ oportet; Sed ſi nihil propriè ĩ patria ſeruatur, de minoribus quoque annis uigintiquinque ad munera ſiue honores creandis iuſta ætas ſeruanda eſt. Sentit his uerbis nulla ratione agentem an. XVI. ad id munus uocandum, ſed ubi non eſt contrarium ius, uel cõſuetudo, nec minorem annis XXV. annonæ eſſe præficiẽdum. Diu à decurionibus hic curator eſt electus, poſtcà placuit, unum ex officio apparitorum Præſidis, iudicio epiſcopi, & primatũ ciuitatis ad hoc munus creari.[e] Hoc officium in pluribus ciuitatibus minus frequentatur, niſi ubi magnæ penuriæ tempus ingruit.

a in l. decuriones §. de admin. rer. ad ciuit. per tin. l. vlt. ff. ad l. Iuliã de annona l. 8. non debere. ad municip.
b l. 2. ff. de annona.
c l. 1. & 2. C. vt nemini. lice. in coempt. ſpecier.
d l. 2. de uaca. & excuſ. mun.
e l. ult. C. vt nemin. lice. in emptio. ſpecier. ſe excuſ. quæ Græca ẽ cõſtitutio.

DE EPISCOPIS. Cap. XIII.

NON minima in urbe cura erat, ut panis, aliæque res ad uictum quotidianũ neceſſariæ non adulterarentur, & iuſto pondere aut menſura uenirent, & ideò huic muneri ab ordine Decurionum ciuis pęficiebatur, quem epiſcopum id eſt inſpectorem appellabant. Arcadius[f] Epiſcopi, inquit, qui præſunt pani & cęteris uenalibus rebus, quę ciuitatũ populis ad quotidianũ uictũ uſui ſunt, perſonalibus munerib. fungũtur. Alij erant epiſcopi quos ſolebãt Athenieẽſes ad ſubditas ciuitates mittere, ut auctor eſt Suidas, q quid apud quẽq; populũ ageretur, obſeruarent, ac diligẽter inſpicerent: apud quos ſummum rerum arbitrium erat. Cic.[g] Ego negotio præſum, non turbulento, uult enim Pompei⁹ eſſe, quem tota hæc Campania, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus, & negotij ſumma referatur: Hæc ille. Hinc noſtri antiſtites & ipſi epiſcopi tanquàm omnium ſpeculatores ſunt uocati Romæ uenialium rerum cura ad ędiles pertinebat, quorum munus erat etiam alia inſpicere & curare, id eſt ne res mobiles, ſiuè ſoli, uitioſæ diſtraherentur.[h] Nos hodiè hunc præfectum, Iudicem uictualium nominamus.

f l. 18. §. item epiſcopi, ff. de muo. & honor.
g ad Atticum. lib. 1.
h l. 1. in prin. ff. de ædilit. edict.

DE CVRATORE KALENDARII, *& diuerſorum negociorum. Cap. XIIII.*

PRÆTER prædia habebãt & pecuniam publicã ſingulæ ciuitates, quã fœnori locabant. Gaius,[i] Collegijs, inquit, permiſsũ eſt, ad exẽplum Reip. habere res communes, arcam communem, & actorem. Eã autem pecuniam cũ opus erat, in uſus publicos conuertebant, & ſæpe, neocioſa eſſet, fœnori dabant, cui negociationi proprius ciuis pręficiebatur, kalendarij curator dictus. Arcadius Iureconſ.[k] Kalendarij, ait, curatio, & quæſtura, in aliqua ciuitate inter honores non habetur: ſed perſonale munus eſt. Quoniam huic negocio præfecti iniunctum munus recuſare non poſſunt. Kalendarij autem nomine hic aliud non intelligitur; quàm pecuniæ publicę ſub fœnore locandi officium. Veteres enim kalendarij exercitationem pro nominibus faciendis accipiebant. Africanus,[l] Cum quis, inquit kalendarium præſtari alicui voluerit, vtrumne nomina duntaxat debitorum præſtari voluiſſe intelligendus eſt, an verò etiam pecuniam ſi qua ab his exacta, eidem tamen kalendario deſtinata fuerit, & magis puto: quemadmodum ſi exactæ pecuniæ, & rurſus collocatæ eſſent, permutatio nominum nõ perimeret, vel minueret fideicõmiſſum: ita ipſæ quoque pecuniæ, ſi adhuc kalendario, id eſt nominibus faciendis, deſtinatæ eſſet; eidem fideicommiſſo cedere debeant. Kalendarium ergo pro nominibus faciendis, hoc eſt debitoribus comparandis accipitur.[m] Vnde ſeruus dicitur debitor domini ex ratione kalendarij,[n] id eſt cauſa pecuniæ fœnori datæ, cuius rei frequens in iure eſt mentio; ubi kalendario præponi dicitur, qui huic negociationi præficitur. Idem Africanus,[o] Eius, ait, qui in prouincia Stichũ ſeruum kalendario præpoſuerat, Romę teſtamentum recitatum eſt, & Scæuola[p] kalendariũ exerceri dicit ab eo, qui hanc artem profitetur, alij librum rationum interpretantur.[q]

Dictum eſt autem kalendariũ: quia debitores ſingulis kalendis pro reſẽta pecunia vſuras ſoluebant. Hinc in rationũ, & chirographorũ exemplis, mutuo accepta pecunia, ferè ſemper kalendis reſtitui promittitur.[r] Hæ ẽt menſtruæ vſuræ vocabantur.[s] kalendarij curator non ab ordine decurionũ, ſed à Pręſide prouinciæ, facta eius morũ, & facultatum inquiſitione creabatur; & ob id nullam cautionem, vt alij, præſtat. Papinius,[t] A curatore, inquit, kalendarij cautionem exigi non oportet, cum ex inquiſitione à Præſide eligatur. Plinius quoq; Bithyniæ Præfect. ſe id ex officio ſuo facturum Traiano indicat,[u] pecuniæ, inquit, publicæ miniſterio noſtro exactæ ſunt, & exiguntur, quas vereor, ne ocioſę iaceant: nam & prædiorum comparandorũ, aut nul-

i l. 1. ff. quod cuiuſque uniuerſ. nom. l. Gai⁹. 11. ff. de uſuris.
k l. ult. §. 2. de mun. & honor.
l in l. qui filiũ. 64. de legat. 3.
m ut in d. l. ul. §. 2.
n l. ſi. ff. de peculio.
o in l. eius qui ĩ prouincia. 41. ff. ſi certum petat.
p l. uxorem. 41. §. legauerat. de legat. 3.
q ut Alciat⁹ lib. 3. diſp. c. 2.
r l. lecta. 40. ſi cert. pet. & ex multis ll. ſub tit. de uerb. obliga. conſtat.
s d. l. lecta. 40.
t in l. ult. §. item reſcripſerunt. 7. de adm. rer. ad ciu. pert.
u epiſt. 14.

la,

la, aut rariſſima occaſio eſt, nec inueniuntur, qui velint debere Reip. præſertim duodenis aſſibus, quanti à priuatis mutuantur, reſcribit Traianus Plinio vt ſub minoribus vſuris pecuniam collocet.[a] Sed hodie cum iure diuino improbatum ſit fœnus, ac pro infamia id quæſtus genus vulgò habeatur, hoc lucrum omnino in ciuitatibus ceſſat.

Alij præter hos curatores extra ordinẽ prout vſus exigebat, à Duumuiris creabãtur, uelut ſi alicuius debitoris bonorum poſſeſſionem Reipub. iuſſu præſidis obtinuiſſet, eorum curator fiebat. Paulus,[b] Sempronij, inquit, qui ex pollicitatione debitor patriæ ſuæ extiterat, bona reſpublica iuſſu Præſidis poſſedit, quorum bonorum magiſtratus reipublicæ tres curatores conſtituerunt qui apud Gręcos ἐπιμεληταὶ vocantur: Hæc ille. Si quando opus extruendum, vel reficiendum erat in ciuitate, eius Curator creabatur, quod & hodiè fieri conſueuit. Vlpianus,[c] Cura, ait, extruendi vel reficiendi operis in ciuitate munus publicum eſt. & idẽ ſi aliud publicè agendum contigiſſet, obſeruabatur. Hi omnes operũ curatores uocabantur. Arcadius Iuriſconſ.[d] Curatores, inquit, ad extruenda vel reficiẽda ędificia publica, ſiue palatia, ſiue naualia, vel manſiones deſtinantur, ſi tamẽ pecuniam publicam in operis fabricã erogent, & qui faciẽdis vel reficiẽdis nauibus vbi vſus exigit, præponũtur, muneribus perſonalibus adſtringũtur. Hæc ille. Manſiones autem erant hoſpitia publica in quibus veredi manebãt, vt alibi eſt declaratum. Hi quoq; curatores nõ à Decurionibus, ſed à Præſide prouinciæ creabantur. Vlpianus,[e] de proconſule loquẽs, Aedes, inquit, ſacras, & opera publica circumire inſpiciẽdi gratia, an ſarta, tectaque ſint, uel an aliqua refectione indigeant, & ſi qua cœpta ſint, ut conſummentur, prout vires eius reipublicæ permitiũt, curare debet: Curatoreſque operum diligentes, ſolemniter præponere. Hi curatores etiam hodie, cum opus eſt, fiunt. Erant & qui balnea publica calefieri curabant, quibus ex publico ad hũc uſum pecunia dabatur. Arcadius,[f] Inter perſonalia, inquit, munera in quibuſdam ciuitatibus numeratur & calefactio publica balnei, ſi ex reditibus alicuius ciuitatis curatori pecunia ſubminiſtretur. Hęc ille. Tertia pars redituum ciuitatis, quæ in fundis conſiſtebant, ad mœnium, & thermarum reſtaurationem deſtinata earũ curatori committebatur. Arcadius.[g] Ne ſplendidiſſimæ, inquit, vrbes vel oppida vetuſtate labantur, de reditibus fundorum iuris Reip. tertiam partem reparationi publicorum mœnium & thermarum reſtitutioni deputamus, Hactenus Arcadius. Curator ergo ædificia balneorũ hac pecunia reſarciebat, ligna ad ignẽ accendendum, & oleum ad lumen prębendũ parabat. Ante Alexãdrum Imperatorem poſt auroram tantũ, inquit Lampridius, balnea aperiebantur, & ante ſolis occaſum claudebantur, ipſe oleum eorũ luminibus aſſignauit, vt nocte etiam paterent, & Syluas ad accendendum in illis ignem deputauit. Hoc curatore opus nõ erat, quum thermas publicas Reſpub. locabat; conductor enim ipſe hanc operã præſtabat. Labeo.[h] Quidam, inquit, in municipio balneum præſtandũ annuis uiginti numis cõduxerat, & ad refectionẽ fornacis fiſtularũ, ſimiliumque rerum centum nũmi ut præſtarentur ei conuenerat, conductor centum nũmos petebat, ita ei deberi dico, ſi in earũ rerum refectionem eam pecuniam impendi ſatiſdaret. Hęc Labeo. valde autem neceſſarius olim erat thermarum mos, quia cum antiquitus caligarum vſus intra ciuitates non eſſet,[i] & ob id nudis pedibus incedentes ex puluere aut luto ſordes contraherent, quotidie balnea frequentabant. Seneca[k] enim ſcribit ueteres quotidie brachia & crura nũdinis & ſe totos lauiſſe, & ideo in quocũque oppido publicum balneum reperiebatur, quod vrbis inſigne fuiſſe Procopius tradit.[l] & ubi eorum erat penuria, à teſtatoribus populo exhibẽda legabãtur, ut Tiburtibus relicta fuiſſe Scæuola ſcribit.[m] codicillis inquit, ita legauit, Tiburtibus municipibus meis, amantiſſimiſque Sciatis balneum Iulianum iunctum domui meæ, ita ut publico ſumptu hæredum meorum & diligentia decem menſibus totius anni præbeatur gratis: Quæſitum eſt, an ſumptus refectionibus neceſſarios hæredes pręſtare debeant. Reſpondi, uideri teſtatorem ſuper calefactionis & prębitionis onus, de his quoq; ſẽſiſſe, quæ ad quotidianam tutelam pertineãt, quibus balneę aut inſtruantur, aut denique inter ſolitas ceſſationũ uices parari purgarique ut habiles ad lauãdũ fierent, ſint ſolitæ. Ex quibus verbis apparet quanta impenſa & labores in balnea fierent, & quàm frequens eorum uſus eſſet: Vnde & hodie nonnulla caſtra & uillæ balnea uel balneola appellantur, in quibus publicè populus lauari cõſueuerat. Comitibus ac magiſtris militum à Curijs ciuitatum lauacra gratuito præbebantur, quod cum etiam rei militaris comites & tribuni poſcerent, id illis ab Arcadio & Honorio eſt negatum, ne tot ſumptibus ciuitates onerarentur.[n] Piſtrinis quoque publicis curatores dari ſolebant.[o] Et alij ad compellendos pecuniæ publicæ debitores ut ſoluerent, alij vt uias ſternerent aut aquæductus curarent[p] aut alia opera publica facerent,[q] uel reficerent, quibus Ædiles aut Reip. curatores ſufficere non poterant.

Erat & quibuſdam in locis quęſtor, num et ſi reipublicæ curator eius publicam pecuniam adminiſtrabat, quibuſdam tamen in locis proprius miniſter creabatur, qui illi ad vſum publicum conſeruãdę præficiebatur, & eius qui olim Romæ fiebat exẽplo quęſtor dicebatur, quod & ipſum munus publicũ fuit. Romani quęſtoris officiũ erat pecuniã publicam inquirere, & exactam conſeruare.[r] Id aliquę ciuitates

a epiſto. 15.

b l. Lucius. 46. §. Sempronij. de admin. tutor.

c in l. 4. in prin. de mun. & hon.

d in l. vlti. §. hi quoq;, de mun. & hon. & l. cum quidã. 17. §. eos. ff. de vſur.

e l. ſi in aliam. 7. de offic. procõſ. & legat.

f d. l. vlt. §. cura quoq;, de mun. & hon.

g in l. ne ſplendidiſſimæ. 11. C. de oper. publ.

h in l. inſulam. 58. §. vlt. locati.

i l. 2. 3. & 4. C. Theo. de habit. quo intra vrb. uti opor.

K in epiſto. 56.

l in lib. 3. de ædific. Iuſtinia.

m in l. patron', 35. §. vlt. de leg. 3.

n l. 1. C. ne rei milita. comitib. uel tribun. lauacra præſtentur.

o d. l. vlt. §. legati.

p d. l. 1. & d. l. vlti. §. cura.

q d. l. ulum. §. hi quoque.

r l. 2. §. deinde cum ærariũ, de orig. iur.

tes quæ pecunia abundabant, imitatæ, ſuum et ipſæ quæſtorem inſtituerunt: Quod inter munera perſonalia Arcadius [a] recenſet. Kalendarij quoque, ait curatio, & quæſtura in aliqua ciuitate inter honores non habentur; ſed perſonale munus eſt; itaque non in omnibus ciuitatibus, ſed aliquibus hoc officium exercebatur. Huius loco ſucceſſit, qui hodie Theſaurarius dicitur.

a ia d. l. ult. §. 1.

DE ZIGOSTATE. Cap. XV.

CVM de probitate auri atque etiam argenti, & pondere plerunque contenderetur, in ſingulis ciuitatibus Libripens vir huius artis peritus & fidelis, quem Græci Zygoſtatem appellabant, erat conſtitutus, qui de monetis ortas controuerſias diſinfebat. Iulianus ad Mamertinū. [b] Quoties, inquit, de qualitate ſolidorum orta fuerit dubitatio, placet, quem ſermo Græcus appellat, Zygoſtaten per ſingulas ciuitates cōſtitutum, qui pro ſua fide atque induſtria neque fallat, neque fallatur, contentionem dirimere. Hæc ille, qui modum quoque in appendendo auro conſtitutum tradit. [c] Aurum ait, æqua lance, & paribus libramentis ſuſcipiatur, ſcilicet vt duobus digitis ſummitas limi retineatur. Tres reliqui liberi ad ſuſceptorem emineant, nec pondera deprimant, nullo examinis libramento ſeruato, nec æquis aut paribus ſuſpenſo ſtateræ momentes.

b in l. 1. C. de ponderat,

c in l. 1. C. The. de ponderato.

DE PROCVRATORIBVS Metallorum. Cap. XVI.

Cod. d metalla, hoc eſt procuratoribus metallorum.

Aemilio Lepido, & C. Pompilio Lenate Coſ. metalla ī Macedonia primum inſtituta fuiſſe Caſſiodorus ſcribit, quod & in alijs proximis regionibus & Aſia poſteà eſt actum; ad quæ effodienda delinquentes damnabantur, quibus alij præficiebantur metallorum procuratores dicti. Hi ex decurionum numero ī prouincijs, vbi metalla fodiebātur, creabantur: [d] quorum munus erat proſpicere, ut effoſſores debitum vectigal fiſco ſoluerent, qui octo ſcrupulos auri pendebant in balluca id eſt in auro rudi prout eximebatur, non purgato, Græci χρυσάμμον appellant. [e] alibi octo ſcrupulos ſoluebant. [f] In Macedonia, Dacia, Myſia, Dardania, Ponto, & Aſia præcipue metalla effodiebantur. [g] Proconneſſus quoque Propontidis inſula, quam Neuron Plin. appellat: & Gypſus ī mari Rubro Cytis a Plinio dicta æris feraces erant; [h] in quas ad hūc vſum ſontes deportabantur. Procuratoribus verò comes metallorum præerat, ita Valentinianus Creſconium appellat, [i] quem in Illyrico fuiſſe

d l. 4. C. de metall.

e l. 1. C. de metalla.

f d. l. 1.

g l. 5. C. eo.

h Niceph. li. 11. c. 18. & Nouell. 22. ſeu auth. de nupt.

i l. 2. C. eo.

in Notitia Romani Imperij demōſtrauimus. Sed omnibus Comes ſacrarum Largitionum imperabat, ad quem hi prouentus deferebantur, [k] quemadmodum in eo diſſeruimus.

K vt ex toto tit. C. de metall. cōſtat.

DE SYNDICO. Cap. XVII.

CVM pluribus ex cauſis Ciuitates conueniri, & eas cōtra alios agere oporteret, vnus eligebatur, qui uel inuitus hoc munus ſubiret, Latinè actor, Græcè ſyndicus dictus. Gaius. [l] Collegijs, inquit, permiſſum eſt ad exemplum Reipublicæ, habere res communes, arcam communem, & actorem ſiue ſyndicum: per quem tanquam in republica, quod communiter agi, fierique oporteat, agatur, fiat. Quæ verba licet alia quoque negocia, quā mouendarum, excipiendarumque actionum ſyndico committere videantur, ob id tamen præcipuè creabatur, cum Reipublicę curator, vt ſupra dictum eſt, alia quotidiana negocia expediret, generaliter autem admouendas; defendendaſque Reipublicæ cauſas conſtituebatur. Arcadius Iuriſc. [m] Defenſores ait, quos Græci ſyndicos appellant, & qui ad certam cauſam agendam uel defendendam eliguntur laborem perſonalis muneris adgrediūtur. Iis adſtipulatur Hermogenianus, [n] quum ait, perſonalia ſunt munera, defenſio ciuitatis, id eſt, vt ſyndicus fiat. Eodem autem munere fungebatur, quo in priuatorum cauſis procurator. [o] Dicitur enim ſyndicus, quod ſimul plurium cauſam agat. Ab vniuerſoque ordine decurionum eligebatur: Vlpianus, [p] Nulli, inquit, permittit nomine Ciuitatis, uel Curiæ experiri: niſi ei cui lex permittit; aut lege ceſſante ordo dedit, cum duæ partes, adeſſent, aut amplius quàm duæ.

l l. 1. quod cuiuſque uniuerſ. nomine.

m in l. ult. §. defenſores. de mune. & honorib.

n in l. 1. ff. eo.

o l. 1. in fin. & l. item eorū. 6. §. ult. quod cuiuſque uniuerſ. nomin.

p l. nulli. 3. quod cuiuſq; . un. no.

Quandoque tamen Decuriones ſolebant Duumuiris committere, vt ipſi ad particularē cauſam actorem eligerent; & is ab vniuerſo ordine electus eſſe cēſebatur: Paulus. [q] Si Decuriones, ait, decreuerunt, actionem per eum mouēdam, quem Duumuiri elegerint: is uidetur ab ordine electus, & ideò experiri poteſt, parui enim refert, ipſe ordo elegerit, an is cui ordo negotium dedit. Sed ſi ita decreuerint, ut quæcunque incidiſſet controuerſia, eius petendæ negocium Titius haberet: ipſo iure id decretum nullius momenti eſſe. quia non poſſit uideri de ea re, quę adhuc in controuerſia non ſit, decreto datam perſecutionem. & ſubijcit. Sed hæc omnia hodie per ſyndicos ſolent ſecundum locorum conſuetudinem explicari. Sentit creatum ſemel ſyndicum omnium cauſarum quas Reſp. habuerit, mouendarum auctoritatem habere, uti etiam Accurſius & alij exiſtimant.

q l. item eorum §. 1. ff. eod. tit.

DE

Digitized by Google

DE IRENARCHIS ET LIMENARCHIS. Cap. XVIII.

: Irenar-

SOLEBANT & veteres ĩ certis vrbis, aut territorij locis milites enllocare, q ortos tumultus ſedarẽt, latrocinia prohiberent, & factioſos, criminaq; patrata pręſidi indicarent, & à ſtatione in qua degebãt ſtationarij dicebãtur.[a] Id primus Romę & in Italia Auguſtus inuenit. Trãquillus de eo loquẽs graſſatores inquit, diſpoſitis per loca opportuna ſtationibus inhibuit (c.32.) Vlpian.[b] Quies quoq; inquit, populariũ & diſciplina ſpectaculorũ ad Præfecti vrbi curã pertinere vr̃, & ſanè dẽt ẽt diſpoſitos milites ſtationarios habere ad tuẽdã populariũ quietẽ, & ad referẽdũ ſibi quid vbi agatur. Hos frequentiores in Italia Tiberius locauit. Trãquillus,[c] ĩ primis, inquit, tuẽdę pacis à graſſatoribus, ac latrocinijs, ſeditionũq; licẽtia, curã habuit; ſtationes militũ per Italiã ſolito frequẽtiores diſpoſuit. Idẽ in prouincijs actitatũ fuiſſe tũ ex alijs tũ ex Tertulliani apologetico cõſtat; Latronibus ait, inueſtigandis per vniuerſas prouincias militaris ſtatio ſortitur. Idem aſſerit Cõſtãtinus[d] his verbis curioſi, & ſtationarij, vel quicunq; funguntur hoc munere, crimina iudicibus nũciãda meminerint: & ſibi neceſſitatẽ probationis incũbere, nec citra periculũ ſui, ſi inſontibus eos calumnias nexuiſſe cõſtiterit, ceſſet ergo praua cõſuetudo, per quã carceri aliquos immittebant. Hæc ille. Tñ enim denunciãdi, non ẽt cuſtodiæ reos tradendi facultatẽ habebant. Fugitiuos tñ deprehenſos in carcerẽ detrudere poterant, quod & Paulus[e] cõprobat. Limenarchę, ait, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos rectè in cuſtodiã retinent. Horũ præfecti, Irenarchæ ſunt appellati, q à Decurionib[9] eligebãtur, & à Præſide probabantur. Latine quaſi pacis auctores dicti. Honorius A.[f] Irenarchę, inquit, qui ad prouinciarũ tutelã quietis ac pacis per ſingula territoria faciunt ſtare cõcordiã, à Decurionibus iudicio pręſidũ prouinciarũ idonei nominentur. D. Auguſtinus.[g] Nõ, inquit, accuſantibus noſtris, ſed illorũ notoria, ad quos tuendæ publicę pacis vigilantia pertinebat, præſentati ſunt examini. Quib[9] verbis ſignificat Irenarchas ẽt crimina denũciaſſe; Notoriamq́, criminis denũciationẽ appellat, iura notoriũ uocãt.[h] Hi quoq; curioſi uocantur: quorũ præcipuũ officiũ erat delinquẽtes capere, & captos de ſocijs, & receptatorib. diligenter interrogare, & interrogationẽs reſponſaq; cum indicijs & probationib. ad Pręſidẽ mittere, vel ipſi perducere; Sed eorũ litteris ſine legitimis probationibus non credebatur. Marcianus,[i] Hadrianus, ait; Iulio ſecũdo ita ſcripſit; & aliàs reſcriptum eſt, non eſſe vtique epiſtolis eorum credendum, qui quaſi damnatos ad Præſidẽ remiſerint. idẽ de Irenarchis præceptum eſt, quia nõ omnes ex fide bona elogia ſcribere cõpertum eſt; Sed & caput mãdatorum extat, quo Diuus Pius cũ prouinciæ Aſiæ præerat, ſub edicto propoſuit, vt Irenarchę cum apprehenderint latrones, interrogẽt eos de ſocijs, & receptatoribus, & interrogationes litteris incluſas, atque obſignatas ad cognitionẽ magiſtratus mittãt. Igitur qui cum elogio mittuntur, ex integro audiendi ſunt, & ſi per litteras miſſi fuerint, uel etiã per Irenarchas perducti. Et ideo eum quis ἀνάκρισιν id eſt qõnẽ ſeu iquiſitionẽ faceret, iuberi oportere uenire Irenarchen, & quod ſcripſerit exequi, & ſi diligenter ac fideliter hoc fecerit collaudandũ eum, ſi parum prudenter non exquiſitis argumentis, ſimpliciter denotare, Irenarchen minus retuliſſe: Sed ſi quid malignè interrogaſſe, aut non dicta retuliſſe, pro dictis eũ compererit, ut uindicet, in exẽplum, ne quid & aliud poſtea tale facere moliatur. Hactenus ille. Cum ergo hi graſſatores prohiberent, nõ abs re dictum eſt[k] Irenarchas diſciplinę publicę, & corrigendis moribus pręfici: quorum munus eſt perſonale. Hi ẽt vectigalia ex mercibus aliundè aduectis exigebant: Conſtantinus,[l] prouinciales inquit, pro rebus, quas ad vſum proprium uel ad fiſcũ inferunt, aut exercendi ruris gratia reuehunt, nullũ vectigal à ſtationarijs exigatur. Ea verò quę extra prędictas cauſas, uel negociationis cauſa portãtur, ſolitæ præſtationi uel penſitationi ſubiugamus, capitali pœna propoſita ſtationarijs, & vrbanis militibus, & cæteris perſonis, quorũ auaritia id tẽtari firmatur. Hęc ille. Quare his ex publico annonę pro ipſis alendis, & capita ſeu pabula pro equis ſecundum locorum conſuetudinem pręſtabantur. (l. ſuper 9. C. de iur. fiſci.) Verum poſtea Irenarchę tanquam pacis turbatores, & moribus corrupti ab Honorio & Theodoſio aboliti fuerũt.[m] Sed eorum verbis in contrariam ſententiam detortis, a Iuſtiniano[n] reſtituti ſunt. His hodie ſucceſſerunt pręfecti ſatellitum, qui per ciuitatum territoria ad perquirendos reos obequitant, & qui in ciuitatibus commiſſa crimina denunciant.

b in l. ... quies 12. ff. de offic. præf. vrb.

c in Tiberio. ca. 36.

d in l. 1. C. de curioſis.

e l. 4. ff. de ſeru. fugitiu.

f in l. vni. C. de Irenarchis.

g epiſt. 159.

h l. 6. §. pen. ad turpilia. l. 7. C. de accuſat.

i l. Diuus 6. ff. de cuſto. reor.

k in l. vlt. §. Irenarchæ 7. de mun. & hono.

l in §. vniuerſi. 5. C. de vectig. & commiſſ.

m l. 1. C. Theo. de Irenarch.

n qui mandauit compulſoribus vt ſuam ſententiam in l. vni. C. de Irenarch. ponerent, abrogata d. l. vnic. C. Theod.

Quemadmodum uerò in pleriſque ciuitatibus & earum finibus, qua iter frequẽtius erat, ſtationarij milites cõſtituebãtur, ita & in portubus, ad quos frequentius naues cõmeabãt, cuſtodes locabantur, qui eius loci curã haberent, & ab hoſtium, aut piratarum incurſionibus naues tuerentur, fugientes latrones caperẽt: oleum, vinum, aut liquamina, uel ferrum ad Barbaros Imperij hoſtes perferri non patentur,[o] ac tumultus prohiberent. His Limenarcha pręponebatur, quaſi portus pręfectus, quem Græci λιμένα uocant, & muneribus perſonalibus aſtringi Arcadius ſcribit.[p] Hi ſeruos fugientes retinebant. Paulus,[q] Limenarchę, inquit, & ſtationarij, fugitiuos deprehen-

o l. 1. & 2. C. q res export. non deb.

p d. l. vlti. §. hi quoque. de muner. & hon.

q l. 4. ff. de ſer. fugit.

ſos.

pellentibus exigant ad eam formam, quam patriarchæ quondam coronarij auri nomine poſtulabant. Hactenus Theodoſius. Vnde hi videntur decuriones fuiſſe, qui ſimul ſine Duũuiris iudicabant, & res publicas decernebant. Neq; enim ſub tractatu ordinis decurionum, de ſynedrijs actum eſſet, niſi decuriones fuiſſent. Hi autem apud Hebræos à Deo per Moyſem 70. inſtituti eſſe videntur,[a] qui de lege, ac ſummis rebus ſtatuerent, quibus additi ſunt alij duo, & facti ſunt 72. & in vtraque Palæſtina, eos decurionum locum tenuiſſe puto, in aliorum populorum ciuitatibus erat ſimplex collegium.

a Numeri. 11.

QVOMODO DESINANT ESſe Decuriones. Cap. VII.

DESINEBANT autem eſſe decuriones pęna, nimirũ ſi deportabantur, vel relegabãtur. Vlpianus.[b] Qui ad tẽpus, inquit, relegatus eſt, ſi decurio ſit, deſinet eſſe decurio. contra noua ſuperueniens dignitas à nexu curiæ liberabat, veluti ſi patritius vel ordinarius Conſul, non autem honorarius facta fuiſſet.[c] Honorarius autem dicitur, qui nudam Conſulis dignitatem non adminiſtrationem cõſequitur. Iuſtinianus.[d] Nouimus, ait, olim quandam præfecturę ſpeciem fuiſſe, quam honorariam vocant: & à codicillis à Principe obtentis prouenit, ita autem appellabant, quia nihil aliud quàm nudum honorem tribuebat: hæc ergo à curiali fortuna decuriones non liberabat, niſi re vera eam dignitatem adminiſtrarent. Hæc ille. Hæ honorariæ dignitates primũ à C. Cęſare inuentæ, poſteà ab Auguſto & alijs Principib⁹ ſunt ampliatæ. Magiſtri ẽt militum, ſeu exercitus, Imperatores, Præfecti prætorio, Patroni fiſci, & Principes agentium in rebus facti, à curiæ nexu eximebantur. Itẽ proximi ſcriniorum, id eſt qui primum poſt magiſtros in quatuor ſcrinijs locũ tenebãt;[e] quod à Iuſtiniano eſt introductum.

b in l. 2. in princip. ff. eo.

c l. ult. C. eo.

d Nouell. 70. περὶ βουλευτῶν.

e ut in d. Nouell. 70.

DE DVVMVIRIS, ET ALEXANdria Iuridico. Cap. VIII.

SINGVLÆ ciuitates ſuos magiſtratus aliquã iuriſdictionem exercentes habebant, & ex hoc potiſſimum vrbes à caſtris & vicis iuridicis carẽtib. diſcernebantur: præterea baſilicam & forum habebãt, quibus caſtra carebant, ita enim Modeſtinus[f] à minoribus ciuitatibus metropoles diſtinguit. Pauſanias[g] addit theatrum, gymnaſium, ſeu ſtadium, & balneũ. Procopius[h] porticum ſeu baſilicam. Erãt autem hi magiſtratus, alicubi vnus, alibi duo, Duumuiri dicti: quandoque quinqueviri vocati, varijſque nominibus appellabantur. Athenis ἄρχοντες[i] qui mortuo Codro Rege 9. ſunt creati D. Auguſt. de ciuitate Dei. lib. 18. capit. 20. Neapoli Demarchi id eſt populi principes, in Latio Dictatores, aut Ædiles vocabant.[k] Spartianus: In Hetruria, inquit, præturam egit, per Latina oppida dictator, & ędilis, & duumuir fuit. apud Neapolim Demarchus, in patria ſua quinquẽnalis. Hæc ille. Erant & quatuor viri,[l] ſed vt plurimum duumuiri creabãtur. Summus decurionum & ciuitatis hic erat Magiſtratus, niſi alia alicui⁹ loci fuiſſet conſuetudo. Vlpianus,[m] Scribãtur ait, decuriones eo ordine, quo quiſque eorum maximo honore in municipio functus eſt, vt puta, qui duumuiratum geſſerũt, ſi hic honor præcellat: Hæc ille. Nec alij quàm decuriones duũuiri creari poterãt. Paulus.[n] Is, inquit, qui non ſit decurio duũuiratu, vel alijs honoribus fungi non poteſt: quia decurionum honorib⁹ plebeij fungi prohibentur. Vlpianus.[o] ſi filiuſfamilias, ait, duumuir, rem pupilli ſaluã fore caueri non curauit, de peculio pater tenetur, nec quicquam refert voluntate patris decurio factus ſit. Nec ex omnibus decurionibus, ſed ex potioribus tantum eligebantur. Paulus,[p] Honores, inquit, & munera, nõ ordinationi, ſed potioribus quibuſcunque iniungẽda ſunt, Ordinationem vocat inferiores, ſicut in ordinem redigi dicuntur, qui deprimuntur. Cum igitur ex decurionibus duumuiri eligerentur, Alexandrini ſub Regibus viuere ſoliti, Decurionibus carebant, nec duumuiros creabant: ſed ius dicentem à Cęſare accipiebant, qui Iuridicus Alexandriæ vocabatur,[q] & erat pro aliarum ciuitatium duumuiris; nam ſæpè comparantur: & ideò vtriſque, certis caſibus, tutores dandi facultas pariter tribuitur.[r] In hoc tamen differebant, quod de omnibus cauſis ciuilibus etiam maximus Iuridicus cognoſcebat, Duumuiri minimas tantum iudicabant. Strabo[s] enim ſcribit, qui Alexandriam mittitur, pręfectus Auguſtalis Regis ordinem gerit, ſub eo eſt δικαιοδότης id eſt Iuridicus, qui maximã in iudicijs poteſtatem habet. Nam velut is, q à Cæſare creabatur de omnibus ciuilibus cognoſcebat quod Duumuiris non tribuebatur, qui ab ordine fiebant: hactenus Strabo. Seuerus vero Imperator Alexandrinis decuriones conſtituit. Spartianus.[t] Deinde, inquit, Alexandrinis ius bulentarum id eſt curialium dedit, qui ſine publico conſilio, ita vt ſub Regibus anteà viuebant uno iudice contenti, quẽ Cæſar dediſſet: Iuridicum intelligit, quem vnum ad differẽtiam Duumuirorum vocat. Curia itaque Alexãdrinis conceſſa, quinq; Summates haberet cępit. qui cunctis ciuitatis honoribus functi, cęteros dignitate pręcellebãt.[u] Quædam quoq; ciuitates in Italia, quę venien te in Italiam Annibale à Romanis defecerant, iure curiæ priuatæ, duumuiros creare non poterant; ſed aliquæ à populo Rom. quotannis

Præfectos

C. de magiſtratibus munic. ff. de magiſtratibus conueniendis.

f in l. ſi duas. 6. §. decet autem. ff. de excuſ. tut.

g lib. 10.

h lib. 2. de ædif. Iuſtin.

i l. pars literarũ. 48. ff. de iudic.

k in Hadriano.

l l. unic. C. de ſolut. & liber. debit. ciuitatis.

m in l. 1. ff. de albo ſcriben.

n in l. honores. 7. §. is qui. ff. de decret.

o l. 3. in fin. ff. de peculio. & in l. 1. §. ul. ff. de magiſtrati. conueniend.

p in d. l. honores. 7. ff. eo.

q tit. C. de offic. Iuridici Alex.

r l. ſancimus in curationib. 30. C. de epiſcopali audiẽt. §. nos autem, Inſtit. de Attil. tuto.

s libr. 17. Geograph.

t in Seuero.

u l. quinq; ſummates. 57. C. h. t. & l. 5 c. C. e.

Digitized by Google

Præfectos ſuffragijs creatos accipiebant, quæ erant X. Capua, Cumæ, Caſilinũ, Vulturnũ, Liternum, Puteoli, Axettæ, Sueſſala, Attela, Calena. Aliæ à Prætore vrbano, vt Fundi, Formiæ, Cære, & alia relata à Feſto.[a] Sed vt ad Duumuiros reuertamur, hi sũt qui in Iure magiſtratus municipales vocãtur.[b] In quo grauiter errauit Accurſius, magiſtratus municipales caſtrorũ, aut villarũ, vt appellat, præfectos eſſe exiſtimans;[c] ita magiſtratuũ municipaliũ tractatũ interpretatus, ſed hallucinatur. nullus.n. olim in pagis magiſtratus reperiebatur: cũ ſolę ciuitates forũ haberent, vt ex Pauſania, & alijs ſupra retuli. & Conſtantinus in ciuitatibus tãtũ duumuiralitatẽ fuiſſe ſcribit.[d] Hi ẽt ſimpliciter magiſtratus appellantur,[e] vt Theophilus tradit,[f] ita ẽt D. Lucas[g] magiſtratus Philippenſiũ nominat; quandoque ἄρχοντες[h] dicuntur. Solum Arpinũ pro duumuiris habuit ædilem. Cicero[i] ædilem filium meum fieri volui: Is enim magiſtratus in noſtro municipio, nec alius vllus creari ſolet. Lanuuium dictatores habebat.[k] Spartianus,[l] per Latina oppida, dictator, ædilis, & duumuir fuit. Capua, & Conſtantinopolis prætorem, quem populi prætorem Iuſtinianus appellat. Pro uſu enim locorum, diuerſa nomina, & officia nanciſcebantur: omnes tamen communi vocabulo magiſtratus appellabantur; quod nomẽ ijs etiam qui imperium habent tribuebatur.[m]

Eadem forma in eligendis duumuiris, quę in creandis decurionibus obſeruabatur; hoc excepto, ꝙ duumuiri tribus ante, aut pluribus menſibus, quã magiſtratũ inirent, nominabantur: vt ſi forte iuſtã recuſandi honoris cauſam habuiſſent, alij eorũ loco cõgruo tẽpore ſubſtitui poſſent.[n] Kalendis verò Martijs magiſtratũ nominabant, inquit Conſtantius,[o] vt ſplendidiorũ honorũ, munerumq; principia, primo tẽpore curentur. Tenebanturque electi fideiubere ſe rempub. recte, & ex bona fide adminiſtraturos,[p] & inuiti magiſtratũ ſubire cogebantur.[q] Vnde Arcadius Chareſius,[r] iudicandi, inquit, munus perſonale eſt, ad quod vel nolens cõpellitur. Et ſi ad magiſtratum vocatus fugiſſet, amiſſione bonorũ plectebatur. pręsẽs uerò biẽnio officio fungi cõpellebat.[s]

Duumuiri à numero duorũ dicti, exemplo duorum Rom. Coſſ. creabantur, quos olim intra propriæ ciuitatis territorium, lictores, non cũ faſcibus, vt Coſſ. ſed virgis aut bacillis præibant. Cicero,[t] Nam primum ait, cum ceteris in colonijs duumuiri appellentur, hi ſe prętores appellari volebant. & infra, anteibant lictores non cum bacillis: ſed vt hic, prætoribus anteeunt cum faſcibus duobus: Hæc Cicero. D. quoque Lucas,[u] magiſtratus Philippenſium prætores nuncupatos lictores cum faſcibus habuiſſe ſcribit. Poſtea omnes faſcibus uti cęperunt. Theodoſius,[x] Duumuirum, inquit, impune nõ licet extollere poteſtatem faſcium extra metas territorij propriæ ciuitatis. Duumuirum autem dicit in ſingulari, non Duumuiros, quia & ſi duo eſſẽt, vnum tamen magiſtratum adminiſtrabant, ſeu vnius iudicis vicem ſuſtinebant;[y] aut quia ſicut Coſſ. ſinguli alternis diebus 12. faſcibus vtebãtur, ita duumuiri alternatim duos faſces præmittebant. Prętexta quoque, ideſt, limbo purpureo circundata toga induebantur. Liuius,[z] Purpura, ait, viri vtimur prætextati in magiſtratibus, in ſacerdotijs, liberi noſtri prætextis purpura togis vtuntur. Magiſtratus in colonijs municipijſque togæ prætextæ habendæ ius eſt: nec id vt viui ſecum habebant id inſigne, ſed etiam, vt cum eo cremerentur mortui. Hæc ille. Tunicam uerò albã geſtabant Iuuenal. Saty. 3. Clari uelamẽ honoris, ſufficiunt Tunicę ſummis ædilibus albę. Creati Duumuiri olim populo munus gladiatorũ edebãt, ideſt aliquot paria gladiatorũ ad certamẽ cõmittebant, vt ex infraſcripto Apuleij loco, & marmoribus cõſtat. Plinius ad Traianũ[a] ſcribens auctor eſt, cum inibant magiſtratũ ſolitos fuiſſe ſingulos, aut binos decurionibus denarios elargiri, qui ineunt, inquit, magiſtratum, ſolent totam bulen, atque ẽt ex plebe non exiguum numerum vocare, binoſque denarios vel ſingulos dare. Hęc ille. Olim Duumuiri ob dignitatis ſplendorẽ cum vili abiectaque muliere matrimoniũ contrahere non poterant;[b] quod hodie eſt abrogatum,[c] vſque ad certam verò ſummam iudicabant,[d] nec ea, quæ magis imperij ſunt, quam iuriſdictionis, exercere poterant,[e] veluti in integrum reſtituere, aut bona rei ſeruandæ cauſa iubere poſſideri, aut dotis ſeruandæ cauſa, vel legatorum ſeruandorum[f] conuenire tamen inter litigantes poterat, vt de re maiori apud magiſtratus municipales agi poſſet.[g] conſtat etiam[h] eos conficiendorum actorum poteſtatem habuiſſe: acta autẽ nihil aliud ſunt, quam quę apud Iudicem, vel cauſa litium, vel probandi ſcribuntur,[i] quæ olim aſtantibus tribus curialibus fiebant,[k] quod Iuſtinianus ſuo Codici inſeri noluit,[l] Pignora etiam capi ob rei iudicatæ executionẽ Duumuiri iubebant.[m] Hoc autem iudicandi munere quandoq; quinquennio fungebãtur, qui quinquennales in marmoribus vocãtur, ĩ quibus ſæpiſſime legitur, II. VIR. I. D. id eſt, Duumuir iuri dicẽdo, vt Tergeſti, L. VARIO PAPIRIO PAPIRIANO IIVIR. VIR. I. D. Q. Q. PRÆF. ET TERGESTE FLAM. HADR. PONT. AVGVR. COLLEGIVM FABRVM PATRONO MERENTI. L. Papirius Duumuir quinquennalis, ideſt, integro quinquennio iudicaſſe, & Flamen ſeu ſacerdos Hadriani fuiſſe ſignificatur. Idem Corinthi obſeruatum fuiſſe Apuleius[n] tradit. Thyalis, inquit, oriundus patria Corintho gradatim permẽſis honoribus quinquẽnali magiſtratu fuerat deſtinatus, & vt ſplendori capeſcendorum reſponderet faſcium, munus gladiatorum triduanis

a in verb. præfecturæ.
b l. fi. C. de ind. l. in honorarijs, 35. in fi. ff. de oblig. & action. l. magiſtratus. 25 & l. ſeq. ff. ad municip.
c in rubr. C. de magiſt. munic.
d l. 1. C. de natu. lib.
e l. 1. & 2. C. de magiſtr. munic. l. ſi duas. 6. aliàs incipit, Athletę. §. remittũtur. l. ſpadonẽ. 15. §. ſi ciuitatis. ff. de excuſ. tut.
f in §. ſed hoc iure, & §. fi. Inſt. d Attilian. tut.
g 16. Act. Apoſtolor.
h d. l. pars litterarum. 48. ff. de iudic.
i 13. epiſt.
k Cic. pro Milone.
l in Hadriano.
m l. cũ qui. 13. ff. de iur. om. iu.
n l. 1. C. de magiſt. mun. l. 28. C. T. de decur.
o d. l. 28. C. T. de decur.
p l. fi. ff. ad mu.
q l. ſi ad magiſtratũ. 18. C. h. t.
r in l. fin. §. iudicandi. ff. de muner. & hon.
ſ d. l. ſi ad magiſtratũ. 18. C. e.
t in Rullum.
u 16. Act. Ap.
x l. duumuirũ. 13. C. e.
y l. magiſtratu 25. ff. ad mun.
z lib. 4. deca. 4.
a epiſt. 82.
b l. 1. C. de natur. lib.
c in auth. quib. mod. natu. effi. ſui, ſeu Nouell. 89. in fin.
d l. 4. §. ſi forte. ff. de dam. infec. l. 28. ad mun.
e l. ea quæ. 26. ff. ad munic.
f d. l. 26.
g l. inter 28. ff. d. t.
h in l. 2. C. de magiſtr. mun. l. curent. ff. de teſtib. l. iubemus. C. de defen. ciu. l. 1. C. de off. iur. Alex.
i glo. in l. acta. 45. ff. de re iud.
K l. 151. C. Th. de decur.
l l. 2. C. de magiſtr. mun.
m l. quẽadmodũ 29. §. pen. ff. ad l. Aquil.
n in 10.

Digitized by Google

duanis ſpectaculis pollicitus, latius munificẽtiam ſuam protendebat. Hęc ille. alibi legitur PRÆ. I. D. id eſt, Præfectus iuridicendo. In quibuſdam verò municipijs IIII. viri iudicabant, ad quos quandoq; Alexander Imp. reſcripſit.[a] Et in vetuſto ſaxo Bergomi legit. C. CORNELIO C. F. VOT. MVNICIANO PRÆF. COH. PRIM. DAMASC. TRIB. MIL. LEG. III. AVG. PRÆF. FAB. CVRATORI REIP. OTESIMORVM IIII. VIR. I. D. PONTIFICI FLAMINI IN DIVI CLAVDII BERGOMI PATRONO PLEBS VRBANA.

Seruos etiam Duumuiri modicè tamen caſtigabant. Fugitiuos verò comprehenſos ad officia Præſidũ tranſmittebãt[b] liberos verò puniẽdi nullũ ius habebant vt aliqui volunt. ſed Accurſius[c] aliud cẽſuit, virgis enim delinquẽtes cedere, & in vincula duci iubere poterãt; nã D. Lucas[d] à magiſtratib. Philippenſiũ D. Paulũ & Silam virgis cęſos, & in vincula ductos ſcribit, & mane dimiſſos. Itaq; carcerib. mancipandi, & innocentes dimittendi facultatem habebant. Vlpianus,[e] ſi fugitiuum, inquit, meũ quis quaſi ſuum à Duumuiro, vel ab alijs, qui poteſtatem habent de carcere vel cuſtodia dimittendi acceperit, an is furti teneatur,[f] & placet, ſi fideiuſſores dederit, in eos dño actionem dandã. In actis quoq; martyrum legitur magiſtratus municipales Chriſtianos in vincula cõieciſſe,[g] Lyſias, inquiũt, ſedens pro tribunali, dixit. Adducãtur examini meo Chriſtiani, qui huius vrbis magiſtratibus traditi ſunt ab officio. Euſalius Commentarienſis dixit, iuxta præceptum tuũ domine, quos huius vrbis magiſtratus comprehendere potuit, chriſtianos offert tres pueros ſtatres, & duas fęminas: hactenus acta. Præterea tutores Duũuiri dare poterãt, ſi pupilli facultates quingẽtos ſolidos non excedebant.[h] ditiorib. verò pupillis tutorib. à Pręſidib. datis, ſatiſdationes ſuo periculo exigebant.[i] ſi enim minus idonei fideiuſſores fuiſſent, de ſuo damnũ pupillis reſarciebant.[k] In quibuſdam et ciuitatibus vindicta manumittebãt, et manumiſſos ciues Romanos facerent; Nam alio modo manumiſſi latini liberti fiebant.[l] pro ciuitate pręterea Duumuiri contrahebant. Paulus.[m] In duumuiros, inquit, & rempublicam etiam poſt annum actio datur ex cõtractu magiſtratuum municipalium. Iidem pecuniam ciuitati relictam exigebãt,[n] quod ſi neglexiſſent de ſuo reſarcire tenebantur. Cum itaq; omnib. ciuitatis negocijs impliciti reperirentur, ſi alicui minori tutores, aut curatores dati fuiſſent excuſabantur.[o] Dum verò magiſtratu fungebantur, nec contrà alios agere, nec ipſi ab alijs conueniri poterant, vt Gręcè Hadrianus reſcripſit,[p] qui non de ſolis Athenienſiũ magiſtratib⁹ loquitur, vt Alciatus[q] credidit, nec de prætoribus, aut pręſidibus, vt alij opinantur, ſed de oĩbus magiſtratib. municipalibus, qui à Græcis ἄρχοντες vocabantur. Duumuiri & ſi alicubi quinquennales fiebant, plurimum tamen vno tantum anno magiſtratum exercebant, ſicut & alij qui munera publica obibant, vt ſuſceptores.[r] Quod et ſignificat prætatum Hadriani reſcriptũ,[s] ἄρχοντες, inquit, quo anno cum imperio ſunt, neq; propriam, neq; eorum quorum tutelam vel curam gerunt, cauſam in iudicio, vel agendo, vel defendendo, ſuſtinẽto. Duumuiris infimos ciuitatum iudices comparare poſſumus, etiamſi non eandem plerique in locis auctoritatem habeant.

a in l. vnic. C. de ſolu. & lib. debi. ciuit.
b l. 4. ff. de ſeru. fugit.
c l. magiſtratib⁹ 22. ff. de iuriſd. omn. iud. l. ſi priuatus 17. §. 1. ff. qui & à quibus man. l. itẽ apud Labeonẽ. 15. §. adijcitur. & l. ſed ſi vnius 17. §. 2. ff. de iniur. Nouella 15. ca. 6. l. 17. ff. ad l. Aquil.
d in 3. c. 16. actu. apoſto.
e ſ d. l. magiſtratib. & alijs ſupra citatis.
f in l. ſi quis vxore 52. §. ſi fugitiuum. ff. de furt.
g apud Surium 23. Augu.
h §. pen. Inſti. de Atil. tut. l. 3. ff. de tuto. & cura. dat. ab his, l. ſancimus in curationibus 30. C. de epiſ. audiend.
i §. vlt. de ſatiſd. tutor.
k ff. & C. de magiſtr. conuenien.
l l. vlt. C. de manumiſ. vind.
m in l. in honoratis 35. in fi. ff. de obligat. & actionib.
n l. vl. §. 1. ff. ad municipal. l. fin. C. vt in poſſeſ. legator.
o l. ſi duas. 6. ab his incipit. athletæ. §. remittuntur. ff. de excuſ. tuto.
p in l. pars litera rum. 48. ff. de iudic.
q in quarto diſpunct. lib. c. 6.
r l. neminem. 4. C. de ſuſcept. præpoſ. & arca.
s in d. l. 48. ff. de iudic.

DE DEFENSORIBVS CIVITAtum. Cap. IX.

PRIMVS poſt Duumuiros in vrbe erat defenſor ciuitatis, à Iuſtiniano[t] & Theophilo[u] Græcè ἔκδικος appellatus. Hermogenianus[x] ſyndicum interpretatur. Defenſio ciuitatis, inquit, id eſt vt ſyndicus fiat, munus eſt perſonale. Ita etiam nominat Arcadius,[y] defenſores, ait quos Græci ſyndicos appellant pro repub. agebant & conueniebant. Oecumenius[z] in Aſia agoræos dictos fuiſſe ſcribit. Hi quãdam antiquorum Tribunorum plebis imaginem referebant, quemadmodum & Duumuiri, Cõſulũ. Ex decurionibus enim creari non poterant. Valentinianus.[a] Defenſores, inquit ciuitatum non ex decurionum ſeu cohortalium corpore, ſed alijs idoneis perſonis huic officio deputentur. Ob idque defenſor plebis quandoque nominatur;[b] Nam in primis plebem ipſam, ac totam etiam ciuitatem ab iniurijs, & oneribus defendere tenebatur, prout eius nomen indicabat.[c] Sed videndum eſt qui eligerentur defenſores, à quibus, quam auctoritatem haberent, demum quãto tempore in hoc officio permanerent. Ex nobilioribus & ditioribus vrbis ciuibus à decurionibus vnus poſt alium defenſores eligebãtur ita vt ſinguli in orbem ſua vice officio fungerentur. Quod etſi olim obſeruatum fuit, cum poſtea infimi creari cœpiſſent, renouauit Iuſtinianus,[d] vt rurſus grauiores ciues crearentur.

Ad eligendos defenſores ciuitatis Antiſtes clerici, curiales, alijque nobiliores conueniebãt, & eorum iudicio orthodoxus nominatus defenſor à Præfecto pretorio comprobabatur. Theodoſius A.[e] Defenſores, ait, ita præcipimus ordinari, vt ſacris orthodoxæ religionis imbuti myſterijs, reuerendiſſimorum Epiſcoporum, necnon clericorum & honoratorum, ac poſſeſſorum & curialium decreto conſtituantur: de quorum ordinatione referendum eſt ad illuſtriſſimam prætorianam poteſtatẽ, vt litteris eiuſdem magnificæ ſedis eorum ſolidetur auctoritas. Honoratos autem nominat

viros,

t l. C. de defenſoribus ciuitatum.
u in Nouell. 15.
d. §. ſed hoc iure §. Inſtit. de Atil. tut.
x in l. 1. §. 1. ff. de mun. & honor.
x in l. fi. §. defenſores. ff. d. t.
y in l. 4. C. de defenſor. ciuit.
z in 10. act. apoſtol.
a in l. vnic. C. de offic. iurid. Alexand.
b l. 4. C. eod. tit. & in Auth. eod. in princ.
c d. l. 2. & §. vlt. Auth. eo.
d Nouella. 15.
e ſ l. defenſores ita præcipimus. 8. C. e. & in §. in ſeri. Auth. e.

viros,qui honorem aliquem conſecuti fuerát. Poſſeſſores,ditiores ciues. Electus defenſor ciuitatis primum iurabat ſe omnia ſecúdum iura acturum: [a] deinde à Præfecto prætorio confirmabatur,cui pro codicillis confirmationis, ciuitas, ſi ex maioribus erat, quatuor ſolidos ſoluebat: ſi ex minoribus tres, ipſe verò nihil pendebat: quia nullam mercedem officij accipiebat, niſi aliquid ei ciuitas donare conſueuiſſet. [b]

a §. iuſiurandũ. Auth. ead.
b §. quia verò. in auth. ead.
c in l. 3. C. eod.

Pecuniarias cauſas in primis inter ruſticos iudicabat. Valétinianus: [c] vtili ratione,inquit, proſpectum eſt vt innocens & quieta ruſticitas peculiaris patrocinij, id eſt, defenſoris locorum beneficio perfruatur, & apud eum in pecuniarijs cauſis litigandi habeat facultaté ſed & pauperum aliarumque vilium perſonarum in ciuitate lites dirimebat, vt D. Io. Chryſoſtomus, [d] & Oecumenius teſtantur, εἶδος, inquit. τῶν δικαστῶν ἦν τῶν Ἀσία εὐτελῶν, οἱ ἀγοραῖοι εἰς τινὲς ἐδίκαζον τοῖς πένησι, καὶ ἀγοραίοις ἀνθρώποις, διὸ καὶ ἀγοραῖοι ἐκαλοῦντο ὥσπερ εἰσὶν ἔκδικοι κατὰ πόλεις τινάς, οἱ δὲ ἀνθύπατοι τὰς τῶν πλουσίων, ἢ τῶν ἐγκλημάτων δίκας ὑπήκουον, hoc eſt. Agoræi ſunt genus vilium iudicum in Aſia qui pauperes, & viles iudicabant, quemadmodum ſunt defenſores in quibuſdam ciuitatibus: Proconſules autem diuitum, & criminales cauſas audiunt. Hæc illi. Aliorum etiam ciuium cauſam olim uſq; ad quinquaginta aureos cognoſcebant: [e] Nec pro hac ſumma licebat adire Præſidem prouinciæ, ſed prius apud defenſorem agendum erat, & ab eo ad Præſidem appellandum. [f] Leuiora etiam crimina audire, & punire, ſed grauius delinquenté tantum in carcerem detrudere poterat, & eum accuſatoris nomine plectendum ad Præſidé prouinciæ mittere. [g] Iuſtinianus ad Menam P.P. [h] Neminem volumus, inquit, in cuſtodiam conijci abſque iuſſu illuſtrium vel clariſſimorum magiſtratuum prouinciarum aut defenſorum ciuitatum. Apud eúdem teſtamenta, & inſtrumenta, donationeſque inſinuabant, & iudiciorum acta fiebant, quę ad eius iuriſdictioné ſpectabant. [i] Hæc ab exceptore ſcribebantur, qui ex officio Præſidis prouinciæ in vrbé mittebatur: peractoque iudicio acta in publicum tabularium deferebantur, archiuum vocatú, cuius Præfectus eorum curam habebat, ne carie exeſa, vel alio modo corrupta perirent. [k] Duo uerò apparitores, defenſoris iuſſa exequebantur. [l] Præterea ſedandi ciuium tumultus, & defendendæ plebis illi cura incumbebat. [m] Caſſiodorus [n] ait ad eundem ſpectare curam, ne res carius quàm æquum ſit uendantur. Tributorum denique exactoribus aduerſus eos, qui negligentius ſoluebant, opitulabat, & velut Præſidis prouinciæ in vrbe vices gerebat. [o] Mácipia quoq; Reipub. atq; adeo aliorũ fugitiua perquirere, & reuocare tenebat. [p] Olim defenſores integro quinquennio magiſtratu fungebant. [q] ſed poſtea ſtatutú eſt, vt biénio in eo officio permanerent; quo finito, alij honeſtiores ciues ſinguli ordine ſuo biennio, hoc munus ſubibant. [r] Hodiè antiquorú magiſtratuum forma ſublata, hi non ſunt in vſu, illis tamen quarundam urbium ſyndicos, aut minores iudices, qui vſque ad certam ſummam cognoſcunt, comparare poſſumus.

d in 20. c. Act. Apoſt.
e l. 1. C. eod.
f §. & iudicare, in auth. ead.
g l. defenſores. 7. C. e. §. audiét. auth. ead.
h in l. neminem 22. C. de epiſc. audien. quæ eſt pars l. vlt. C. de cuſto. reor.
i l. penul. §. e. §. nulla. in auth. e.
K §. præcepta, I auth. ead.
l §. & agi. verſi. ex prouinciali. d. auth.
m §. deinde. d. auth.
n lib. 3. variar.
o d. §. deinde.
p l. mancipia. 5. C. de ſeruis fug. l. 1. C. eo.
q l. in defenſoribus. 4. C. eod.
r §. quæ agitur in d. auth.

DE SVSCEPTORIBVS VINDICE & breuibus quadrimeſtribus. Cap. X.

PRÆCIPVA decurionum cura in exigédis tributis uerſabatur: & ideo ciuem eligebant qui tributa exigeret, ſuſceptoré vocatú, quòd debita publica ſuſciperet. Is creabatur in curia ciuitatis, eo fere modo, quo & Decuriones unus enim aut plures ſuo periculo eum nominabant, in quem ſi curiales cóſenſiſſent, acta à tabulario curiæ ſcribebantur, eaque cum nomine ſuſceptoris, & nominantis, qui pro illo tenebatur, ad Præſidem prouinciæ mittebantur. Gratianus A. [s] Exactores, inquit, vel ſuſceptores in celeberrimo cœtu curiæ, cóſenſu & iudicio omnium ſubactorum teſtificatione firmentur: prouinciarumque rectoribus eorum nomina qui ad publicú munus officij editi atque obligati fuerint, innoteſcant: & animaduertant quicunq; nominauerint, ad diſcrimen ſuum vniuerſa quæ illi geſſerint redũdare: Hæc ille. Illo igitur ſoluendo non exiſtẽte, curiales qui eum probauerant, pro illo tenebantur. [t] Suſceptor autem aut ex Decurionibus, aut ex plebe eligebatur. Papinianus: [u] Exigendi, ait, tributi munus, inter ſordida munera non habetur: & ideò decurionibus quoque mandatur, quaſi dicat, id non eſt neceſſe, tamé & ipſi ſolent creari. Primú autem ſuſceptoria officium eſt, vt preſéte defenſore ciuitatis, eiuſque iugera & debitum deſcribat. [x] Deinde à quocunque frumenti quinquageſimam, hordei quadrageſimam, vini & lardi viceſimam exigat; [y] quæ in fiſci horreis condebantur: [z] ac præpoſitis horreorum ſeruanda committebantur. id munus erat perſonale; Arcadius, [a] Qui annonam, inquit, ſuſcipit, uel exigit, uel erogat, & exactores pecuniæ pro capitibus, perſonalis muneris ſolicitudinem ſuſtinent. Exigebat enim & quod pro capitibus à ſingulis ſoluebatur, & alia quæ pro prædijs pendebantur. [b] Quotánis etiam à Principe imperata pecunia hoc modo ab eo capiebatur. In primis. Tabularij ciuitatum qui ciuium, & poſſidentium nomina in pyctatio deſcripta tenebant, inſpiciebant, quis, & quantum ſoluere teneretur, & contra negligentes apparitores decurionum debitum exacturi mittebantur, [c] qui exacta ſuſceptori dabát; ſed etſi varié tributa pro diuerſitate prouinciarum pẽdebantur, omnes tamen in tribus pẽſionibus hoc à principe indictum preſtabant, nempè Kal. Ianuarij. Maij. & ſub principium menſis Septembris, quo in

s in l. exactores. C. de ſuſceptor. præp. & arcar.
t l. prouidendũ. 25. C. de decurionib. l. 54. C. T. eod.
u in l. libertus. 17. §. exigendi. ff. ad municip.
x ſuſceptores. 10. C. de ſuſceptorib. præp. & arc.
y l. modios. 9. C. d. t.
z l. frumenta. 6. C. eo.
a in l. fin. §. qui annonam. ff. de mune. & hono.
b l. cum poſſeſſ. 5. in fi. ff. de cenſibus.
c l. 1. C. de exacto. tribut. l. multi opinatores, 7. C. eo.

cipiebat Indictio, vt caueat Cõſtitutione Grę
a l.fin. C.de annon. & trib.
ca Codici inſerta. [a] Tripertito, ait, omnia fiſca
lia inferantur, ea etiam quæ Armeniaca vo-
cãt, videlicet Kaleodis Ianuarijs, & Kalendis
Maijs, & ad finem indictionis in tres æquas
partes diuiſa. Hæc ille. Suſceptor accepto tri-
buto chirographum ſoluenti faciebat, in quo
ſumma datæ pecuniæ, cauſa ſolutionis, nomẽ
ſoluentis, Cõſul, menſis, & dies præſtiti tribu
ti continebatur. Honorius A. [b] Sed & aurum,
b in l. 1. C. de apoch. public.
inquit, quod ex huiuſmodi contributione re-
digitur, ita debet ſuſceptori autario conſigna
ri, vt ſecuritatibus nomen inferentis, dies. Cõ
ſul, menſis, cauſa, & ſumma comprehendan-
tur. Hæc illę. Securitas vocatur apocha, & ipſa
c l. diu. 7. C.de ſuſcept. & arca.
ſolutio plerunque collatio appellatur. [c] Præ-
dia verò tributa pendere negligentium tãquã
iure pignoris principi obligata uendebantur.
d in d.l. cũ poſſeſſor. 1. §. fin. de ceatibus.
Papinian⁹, [d] Pro pecunia tributi, ait, quod ſua
die non eſt redditum, quo minus prædium iu
re pignoris diſtrahatur, oblata moratoria cau
tio non admittitur. & licet debitor caueat ſe
ſoluturum, non ob id retardatur prædij uendi
tio. Facta tributorum, aut debitarum functio-
num ſolutione pecunia arcario committeba-
e l. vlt. C. de ſuſcept. præpoſ. & arcar.
tur, [e] qui eo modo, quo ſuſceptor eligebatur.
f in ſi. ad Romanos.
D. Paulus [f] Eraſtum Corinthi arcarium fuiſſe
ſcribit. Sed in Gręco exemplari œconomus, à
Iureconſ. adminiſtrator vocatur, quales erant
curatores de quibus infrà dicetur. Exacta ue-
rò pecunia non diu apud arcarium manebat,
ſed ſtatim ad Præfectum theſaurorum, qui v-
nus in ſingulis prouincijs reſidebat, tranſmit-
tebatur: [g] Indè ad Comitem largitionum diri
g l. 1. C.de cano ne largit. tit.
gebatur, Gratianus, [h] Diu, inquit, minimè
h in d.l. diu. 7. C.de ſuſcept.
penes ipſos ſuſceptores maneat facta collatio:
ſed ſtatim quodcunque à prouincialib. fuerit
exſolutum, ſacris theſauris inferatur. Itẽ Gra-
i in d. l. 1. C.de can. larg. tit.
tianus [i] omnem ait, ſummam auri vel argenti,
& reliquatum ſpecierum, quæ ſacris largitio-
nibus ex more penduntur, ſtatim ut exactio
fuerit celebrata, ad theſauros vniuſcuiuſque
prouincię, uel ad proximos referri ſub obſigna-
tione tabularij, cæterorumque quos ſolitos
eſſe debere præcedentia iuſſa decreuerunt, &
theſaurorum prępoſitis cõſignari pręcipimus:
vt exindè ad ſacrum comitatum integer om-
nium titulorum numerus dirigatur: Hæc ille.
Nec uerò ſemper aurum in pecunia numerata
ad theſauros tranſmittebatur; ſed plerumque
k l. 12. & 13. C. T. eod.
in maſſam conflatum, [k] cuius ſingula libra
LXXII. aureis reſpondebat. Valentinianus. [l]
l in l. quotieſcũque. 5. C.de ſuſcept.
Quotieſcunque, inquit, certa ſumma ſolidorũ
pro tituli qualitate debetur, aut auri maſſa trãſ
mittitur, in ſeptuaginta duos ſolidos libra fe-
ratur accepta. Veſtes verò, quas ſingulas, pro-
uinciales pro ſingulis XXX. quandoque pro
m l. 2. C.de milit. veſte.
XX. iugis terræ militibus perſoluebant, [m] ſu-
ſceptor nõ exigebat, ſed Proconſul. [n] In annũ
n l. humilioribus. 14. C de ſuſcep.
tantum creabantur ſuſceptores, niſi conſuetu-
do aut hominum penuria in biennium hoc of
o l. neminem. 4. C. d. t.
ficium cõtinuare feciſſet. [o] Nec ad hoc munus
reuerti poterant, niſi prius rationem antè ge-
p d. l. neminẽ. 4.
ſtorum reddidiſſent. [p] Noui verò ſuſceptores,
non ſolum anni quo creabãtur, ſed & reliqua
pręcedẽtis debita tributa exigere tenebãtur. [q]
q l. ſuſceptores. 3. C. eo.
Demũ hoc colligendorũ tributorũ onere Ana
ſtaſi⁹ Imperator Decuriones liberauit: In qua
libet enim ciuitate exigendis tributis quoſdã
r Euagr. li. ſacr. hiſt. 3. cap. 42. Niceph. lib. 16. cap. 44.
præpoſuit quos Vindices vocabãt; [r] quod offi-
cium vſque ad Iuſtinianum perſeuerauit. [s] Su
s Edicto. 8. §. πάντων τῶν.
ſceptor aliquam Quæſtoris Romani imaginẽ
habebat, hodie paucis in locis ciuitatũ Decu-
riones tributorum exactores creant, ſed vbiq;
à Principe Quęſtores conſtituũtur, vulgò Ca
merlenghi, aut alio nomine appellari.

DE CVRATORE REIPVB.
Cap. XI.

HABEBANT ciuitates fun
dos, ędes, aut pecuniã, quã
in tuto aut apud negociato-
t l. 1. §. 1. ff. quod cuiuſq. vniuerſ. nom.
res collocabant, [t] quibus a-
liquem adminiſtratorẽ prę
fici oportebat: & ideò ob
hanc cauſam à Decurionib⁹ creabatur Reipub.
curator, aut procurator uocatus, qui non fiſci,
aut Principis pecuniam, vt ſuſceptor, ſed ip-
ſius ciuitatis res adminiſtrabat, quod & ipſũ
munus publicũ erat. Hic alio nomine Logiſta
u ia l. 3. C. de mod. multar.
dicebatur, Gordianus A. [u] Curator, inquit, rei
publicæ (qui Græco vocabulo Logiſta nuncu-
patur) multandi ius non habet. Hoc autem no
x in verb. λογιστής.
men ſortitus eſt, auctore Suida, [x] quia rerum
ciuitatis arbiter erat, & ęſtimator, ſeu cenſor;
y epiſto. 18. li. 7.
vel potius quia cum res ciuitatis adminiſtret,
ſupputãdi rationem tenere debebat. Plinius [y]
actorẽ publicũ appellat: agrũ, inquit, ex meis
lõgè pluris actori publico publicè mancipaui,
eũdẽ uectigali impoſito recepi. Is quemadmo
dũ & alij ex decurionib. eligebatur, cuius præ
cipua cura erat, prędiorũ ciuitatis reditus col-
ligere. Arcadius Iuriſc. Sed & curatores, ait,
z in l. fin. §. qui annonam. ff. de mun. & honori.
qui ad colligendos ciuitatum publicos redi-
tus eligi ſolent, perſonali munere ſubigũtur;
a l. 1. §. 2. ff. eo.
publicorũ enim prædiorum cura inter perſo-
b l. 3. §. 1. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.
nalia munera connumeratur. [z] Idem prędia ci
uitatis locabat, quod in quinquennium fieri
c l. vlti. §. 2. ff. eo. ti.
conſueuerat. [a] Res quoque reipub. à priuatis
occupatas vendicare tenebatur [b] & ædes pu-
d l. vlt. §. hi quoque. ff. de mun. & honorib.
blicas & balnea quę reſtauratione indigebant
redemptoribus ſarciẽda locabat [c] aut ipſe refi
e l. 2. §. ad frumentu. ff. de adminiſt. rer. ad ciuit. pert.
ci iubebat. [d] Damnum enim ſua culpa reipu-
blicę illatum, de ſuo reſarcire tenebatur. Idem
iuſtum pretium rebus venalibus ſtatuebat, vt
f lib. 3. varia. in formula curatoris ciuitatis.
Caſſiodorus memorat. [e] curabat & commea-
tum exercitui ſuppeditari quem copias appel
g lib. 1. diſput. c. 26. & in l. ob negotiũ. 20. ff. de compenſat.
lari Duarenus autumat. [f] Proſpiciebat etiam
ne urbs ædificijs deformaretur, collapſa enim
ciuiũ ędificia reſtitui iubebat. Paulus [g] ad cu-
ratoris, inquit, reipublicæ officium ſpectat, vt
h in l. ad curatoris. 46 ff. de dãno infecto.
dirutę domus à dominis extruãtur: Domum [h]
ſumptu publico extructam, ſi dominus ad tẽ-

pus

pus pecuniam impenſam cum vſuris reſtituere noluerit, iure eã Reſpublica diſtrahit. Hæc ille. Prohibebat prętereà ne publica loca occuparentur, aut deuaſtarentur, ipſe uerò nemini cõcedere poterat; [a] niſi lex municipalis id illi permiſiſſet. [b] In omnibus denique locis, ita totam ciuitatem referebat, vt in publico ędificaturus, ſi hoc procuratori denũciaſſet, ipſi Reipublicæ denunciaſſe cenſeretur. [c] Nam quod ei interdicitur, Reipublicę interdictum eſſe uidetur. Sed ob hæc procuranda pleriſque in locis proprius magiſtrat⁹ creabatur, Ædilis à Papiniano vocatus. [d] Reipublicæ quoque creditoribus debitum ſoluebat. Vlpianus, [e] Grani, ait, ęſtimationem per iniuriam poſt emptionẽ ablati, quæ rationibus publicis refertur, curator Reipublicę domino reſtitui iubeat. Ex quibus verbis aliquam iuriſdictionem habuiſſe videtur, pecuniam denique publicam ipſe collocabat, aut exigebat, non etiam fęnerabatur: quia id præfecti Kalẽdarij munus erat. [f] is & alij curatores quotannis adminiſtrationis ſuę rationem reddere tenebantur, & factas impenſas oſtendere, actis publicis inſinuare, [g] & eo modo tutus à moleſtia reddendæ rationis fiebat. Plures quando curatores creabantur, cum Papirius ruſtus [h] ſcribat, curatorem Reipublicæ collegæ nomine teneri, ſi eum malè agentem prohibere potuit, & non fecit. In expediendis publicis difficultatibus Reipub curator, aſſeſſores & Iurecõſ. vocabat, quorum conſilio utebatur, ne aliquid fortè cõtrà ius, vel temerè faceret: & vt aliorum etiam opinionem audiret: & iſtud eſt cõſilium curatoris Reipub. cuius Papinianus meminit, [i] In conſiliũ, inquit, curatoris Reipublicæ uir eiuſdẽ ciuitatis adſidere nõ prohibetur. Sed fortè intelligit de cõſilio ciuium ad hoc electorum, cũ ſeruus Reip. erat manumittẽdus. Curatoris Reip. in vetuſtis marmoribus frequens eſt mẽtio, legitur enim Brixiæ, P. CLODIO P. F. FAB. SVRÆ. Q. FLAMINI. DIVI TRAIANI PONTIFIC. II. VIR. QVINQ. TRIB. LEG. II. ADIVTRIC. PIÆ FIDELIS CVRATOR. REIP. BERGOM. DATVS AB IMP. TRAIANO CVRATOR REIPVB. COMENS. DATVS AB IMP. ADRIANO COLLEGIA FABROR. ET CENT. Peruſii quoque C. VRBIO. C. F. L. N. TROGALLO PROCVLEIANO PATRONO ET CVRATORI, R. P. VERONENSIVM.

Alexandrum Imperatorem XIIII. Romæ vrbis curatores feciſſe Lampridius ſcribit. Fecit, inquit, Romæ curatores vrbis XIIII. Sed ex Coſſ. viros, quos audire negocia vrbana cũ Præfecto vrbis iuſſit, ita vt omnes, aut magna pars adeſſet cum acta fierẽt. Curatoris Reipublicæ munera hodie in plura ſunt diuiſa, Ideo nullus facile ei conferri poteſt. Apud nos iudex viarum, & theſaurarius, & ſyndicus, eius officio funguntur.

a l. prohibere. 3. §. planè. ff. qđ vi aut clam.
b d. §. plane.
c l. aut qui aliter. 5. §. itẽ ait. ff. quod vi aut clam.
d lib. quem de ædificio Græcè compoſuit, l. 1. ff. de via publ. l. g inſulam. 30. §. 10. ff. locati. l. vl. §. Irenarchę. ff. de munerib. & honorib.
e l. 2. §. grani. ff. de adminiſt. rer. ad ciu. pertinẽt.
f l. fin. §. 2. ff. de mun. & honor. l. vl. §. 7. ff. đ adminiſt. rer. ad ciuit. pert.
g in d. l. vlt. §. 8. de admi. rer. ad ciuit. pert.
h l. ult. ff. de offic. aſſeſſor.
i l. de his. C. de epiſc. aud.

DE CVRATORIBVS ANNONAE. Cap. XII.

CVM victus cauſa velut ciuitati perquam neceſſaria; in primis eſſet procurãda, à Decurionibus olim annonę curator creabatur qui eius ſolicitudinem haberet, pecuniamque publicam ad hunc vſum emendumque frumentum reponebat, quod æquo pretio inter egentes diuidebatur. Papirius Iuſtus, [k] Pecuniã, inquit, ad annonam deſtinatam, diſtractis rebus curator exigere debet. Nec modo frumenti, ſed & olei emendi curam habebat Hos Græci σιτώνας καὶ ἐλαιεμπόρους vel vt in Pandectis Florentinis legitur ἐλαιῶνας appellant. Papirius [l] Sitonas uocat, quos inquit indemnes eſſe oportet, qui non ſegniter officio functi ſunt. De his Alexãder intelligit. [m] cum ait, ex frumenti uel olei publica pecunia nõ fit compenſatio cum his quæ Reſpub. debet. Latinè frumẽtatores dici poſſunt. Hoc munus Modeſtinus [n] ſitoniam & eleoniam id eſt frumẽti oleique emendi curam appellat. Ita & Vlpianus [o] cum ſcribit, ſextum decimum ætatis annum agentem ad munera ſitoniæ uocari nõ oportere. Inter munera quoq; perſonalia ſitoniam Arcadius Iuriſconſ. [p] recenſet. Hi curatores officium apparitorũ habebant, cui prętetat centurio vehendi, condendique frumenti curam habens, & ſi cullei ad vſum frumenti defuiſſent, eos etiam inuitis ciuibus auferebat. Scæuola [q] culleos, inquit, cũ Seius in borreo haberet, miſſus ex officio annonæ cẽturio, culleos ad annonam ſuſtulit, ac poſtea inſtantia creditoris recuperati ſunt. Hæc ille. Vnde annonæ præfectos aliquam ditionem & officiũ habuiſſe conſtat, quod de Præfecto annonæ Romæ intelligo, qui etſi anteà magiſtratus nõ eſſet, [r] poſtea tamen aucta eius auctoritate, in negotiatores annonę & tritici, hordei vel ſimilium ius dixit. [s] Quod & ad aliarum ciuitatũ curatores eſt trahendum. Empto frumento decuriones quoſdam ędiles dictos eligebant, qui illud inter plebem diuiderent. Papinianus, [t] cõdemnatus, inquit, quod arctiorem annonã ædilitatis tempore præbuit, frumentarię pecuniæ debitor nõ videtur. Hęc ille. Iſtud munus perſonale erat, in quo nulla propriæ pecuniæ impenſa facta, perſonæ tantum laborem curatores ſuſtinebãt. Arcadius, [u] qui, inquit, annonam ſuſcipit, vel exigit, uel erogat, & exactores pecuniæ pro capitibus, perſonalis muneris ſolicitudinem ſuſtinent. Sed & Hermogenianus [x] annonæ diuiſionẽ inter perſonalia munera recenſet. Diſtracto frumento pecunia ſtatim ciuitati reſtituebatur. Vlpianus [y] ad frumenti, inquit, comparationẽ pecunia data reſtitui

k in l. vlt. §. itẽ reſcripſerunt. 5. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.
l in d. l. vlt §. itẽ reſcripſerũt. 6. l. finali §. cura quoque. ff. de mun. & hon.
m in l. 3. C. de compenſatio.
n in l. ſi duas. 6. §. eſt autem. Imperatoris. ff. de excuſ. tutn.
o in l. 2. ff. de uacat. & excuſat. mu. & eſt rubrica & l. vlt. græca C. vt nemini liceat in emptio. ſpecier. ſe excu. & de munere ſitoniæ.
p in d. l. fi. §. cura quoq; de muner. & honor.
q in l. vlt. §. Titius. ff. de pign. actio.
r l. 2. §. hęc omnia. ff. de ori. iu.
s l. vlt. ff. quod cum eo qui ĩ alie. pot.
t in l. ideo 17. đ compenſat.
u in d. l. fi. §. qui annonã, de mune. & honor.
x in l. 1. §. 2. ff. de mun. & hon.
y l. 2. §. ad frumenti. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.

ſtitui ciuitati non compenſati in erogata debet. Nec frumentum uilius, quàm tempus annonæ exigebat, uendi poterat. Paulus.[a] Decuriones ait, pretio uiliori frumentũ, quàm annona temporalis exigit, patriæ ſuę præſtare non ſunt cogendi, & ſi carius, quàm temporis conditio poſtulat, curator uendidiſſet, multabatur.[b] ſi aliqua fortè magna inopia opprimebatur ciuitas, aliàs urbes iuſto pretio illi frumentum conferre Princeps cogebat.[c] Minor annis 25. ad hoc munus non eſt eligendus. Vlpianus,[d] Sextum decimum, ait, ætatis annum agentem ad munus ſitoniæ uocari nõ oportet; Sed ſi nihil propriè ĩ patria ſeruatur, de minoribus quoque annis uigintiquinque ad munera ſiue honores creandis iuſta ætas ſeruanda eſt. Sentit his uerbis nulla ratione agentem an. XVI. ad id munus uocandum, ſed ubi non eſt contrarium ius, uel cõſuetudo, nec minorem annis XXV. annonæ eſſe præficiẽdum. Diu à decurionibus hic curator eſt electus, poſteà placuit, unum ex officio apparitorum Præſidis, iudicio epiſcopi, & primatũ ciuitatis ad hoc munus creari.[e] Hoc officium in pluribus ciuitatibus minus frequentatur, niſi ubi magnæ penuriæ tempus ingruit.

a in l. decuriones §. de admin. rer. ad ciuit. pertin. l. vlt. ff. ad l. Iuliã de annona l. 8. non debere. ad municip.

b l. 2. ff. de annona.

c l. 1. & 2. C. vt nemini lice. in coempt. ſpecier.

d l. 2. de uaca. & excuſ. mun.

e l. ult. C. vt nemin. lice. in empuc. ſpecier. ſe excuſ. quæ Græca ẽ cõſuetudo.

DE EPISCOPIS. Cap. XIII.

NON minima in urbe cura erat, ut panis, alięque res ad uictum quotidianũ neceſſariæ non adulterarentur, & iuſto pondere aut menſura uenirent, & ideò huic muneri ab ordine Decurionum ciuis pręficiebatur, quem epiſcopum id eſt inſpectorem appellabant. Arcadius[f] Epiſcopi, inquit, qui præſunt pani & cęteris uenalibus rebus, quę ciuitatũ populis ad quotidianũ uictũ uſui ſunt, perſonalibus munerib. fungũtur. Alij erant epiſcopi quos ſolebãt Athenięſes ad ſubditas ciuitates mittere, ut auctor eſt Suidas, q quid apud quéq; populũ ageretur, obſeruarent, ac diligẽter inſpicerent: apud quos ſummum rerum arbitrium erat. Cic.[g] Ego negotio præſum, non turbulento, uult enim Pompei⁹ eſſe, quem tota hæc Campania, & maritima ora habeat *ἐπίσκοπον*, ad quem delectus, & negotij ſumma referatur: Hæc ille. Hinc noſtri antiſtites & ipſi epiſcopi tanquàm omnium ſpeculatores ſunt uocati Romæ uenalium rerum cura ad ędiles pertinebat, quorum munus erat etiam alia inſpicere & curare, id eſt ne res mobiles, ſiuè ſoli, uitioſæ diſtraherentur.[h] Nos hodiè hunc præfectum, Iudicem uictualium nominamus.

f l. 18. §. item epiſcopi, ff. d mun. & honor.

g ad Atticum. lib. 1.

h l. 1. in prin. ff. de ædilit. edict.

DE CVRATORE KALENDARII, & diuerſorum negociorum. Cap. XIIII.

PRÆTER prædia habebãt & pecuniam publicã ſingulæ ciuitates, quã fœnori locabant. Gaius,[i] Collegijs, inquit, permiſſũ eſt, ad exẽplum Reip. habere res communes, arcam communem, & actorem. Eã autem pecuniam cũ opus erat, in uſus publicos conuertebant, & ſæpe, ne ocioſa eſſet, fœnori dabant, cui negociationi proprius ciuis pręficiebatur, kalendarij curator dictus. Arcadius Iureconſ.[k] Kalendarij, ait, curatio, & quæſtura, in aliqua ciuitate inter honores non habetur: ſed perſonale munus eſt. Quoniam huic negocio præfecti iniunctum munus recuſare non poſſunt. Kalendarij autem nomine hic aliud non intelligitur; quàm pecuniæ publicę ſub fœnore locandi officium. Veteres enim kalendarij exercitationem pro nominibus faciendis accipiebant. Africanus,[l] Cum quis, inquit kalendarium præſtari alicui voluerit, vtrumne nomina duntaxat debitorum præſtari voluiſſe intelligendus eſt, an verò etiam pecuniam ſi qua ab his exacta, eidem tamen kalendario deſtinata fuerit, & magis puto: quemadmodum ſi exactæ pecuniæ, & rurſus collocatæ eſſent, permutatio nominum nõ perimeret, vel minueret fideicõmiſſum: ita ipſæ quoque pecuniæ, ſi adhuc kalendario, id eſt nominibus faciendis, deſtinatæ eſſet; eidem fideicommiſſo cedere debeant. Kalendarium ergo pro nominibus faciendis, hoc eſt debitoribus comparandis accipitur.[m] Vnde ſeruus dicitur debitor domini ex ratione kalendarij,[n] id eſt cauſa pecuniæ fœnori datæ, cuius rei frequens in iure eſt mentio; ubi kalendario præponi dicitur, qui huic negociationi præficitur. Idem Africanus,[o] Eius, ait, qui in prouincia Stichũ ſeruum kalendario præpoſuerat, Romę teſtamentum recitatum eſt, & Scæuola[p] kalendariũ exerceri dicit ab eo, qui hanc artem profitetur, alij librum rationum interpretantur.[q]

Dictum eſt autem kalendariũ: quia debitores ſingulis kalendis pro recẽta pecunia vſuras ſoluebant. Hinc in rationũ, & chirographorũ exemplis, mutuo accepta pecunia, ferè ſemper kalendis reſtitui promittitur.[r] Hæ & menſtruæ vſuræ vocabantur.[s] kalendarij curator non ab ordine decurionũ, ſed à Pręſide prouinciæ, facta eius morũ, & facultatum inquiſitione creabatur; & ob id nullam cautionem, vt alij, præſtat. Papirius,[t] A curatore, inquit, kalendarij cautionem exigi non oportet, cum ex inquiſitione à Præſide eligatur. Plinius quoq; Bithyniæ Præfect. ſe id ex officio ſuo facturum Traiano indicat,[u] pecuniæ, inquit, publicæ miniſterio noſtro exactæ ſunt, & exiguntur, quas vereor, ne ocioſę iaceant: nam & prædiorum comparandorũ, aut nulla,

i l. 1. ff. quod cuiuſque uniuerſ. nom. l. Gai⁹. 11. ff. de uſuris.

k l. ult. §. 2. de mun. & honor.

l in l. qui filiũ. 64. de legat. 3.

m ut in d. l. ul. §. 2.

n l. ſi. ff. de peculio.

o in l. eius qui ĩ prouincia. 41. ff. ſi certum petat.

p l. uxorem. 41. §. legauerat. de legat. 3.

q ut Alciat⁹ lib. 3. diſp. c. 1.

r l. lecta. 40. ſi cert. pet. & ex multis ll. ſub ti. de uerb. obliga. conſtat.

ſ d. l. lecta. 40.

t in l. ult. §. item reſcripſerunt. 7. de adm. rer. ad ciu. pert.

u epiſt. 14.

la,

Digitized by Google

la, aut rariſſima occaſio eſt, nec inueniuntur, qui velint debere Reip. præſertim duodenis aſſibus, quanti à priuatis mutuantur, reſcribit Traianus Plinio vt ſub minoribus vſuris pecuniam collocet.[a] Sed hodie cum iure diuino improbatum ſit fœnus, ac pro infamia id quæſtus genus vulgò habeatur, hoc lucrum omnino in ciuitatibus ceſſat.

a epiſto. 15.

Alij præter hos curatores extra ordinẽ pro ut vſus exigebat, à Duumuiris creabãtur, uelu ti ſi alicuius debitoris bonorum poſſeſſionem Reipub. iuſſu præſidis obtinuiſſet, eorum curator fiebat. Paulus,[b] Sempronij, inquit, qui ex pollicitatione debitor patriæ ſuæ extiterat, bona reſpublica iuſſu Præſidis poſſedit, quorum bonorum magiſtratus reipublicæ tres curatores conſtituerunt qui apud Græcos ἐπιμεληταὶ vocantur: Hæc ille. Si quando opus extruendum, vel reficiendum erat in ciuitate, eius Curator creabatur, quod & hodiè fieri conſueuit. Vlpianus,[c] Cura, ait, extruendi vel reficiendi operis in ciuitate munus publicum eſt. & idẽ ſi aliud publicè agendum contigiſſet, obſeruabatur. Hi omnes operũ curatores uocabantur. Arcadius Iuriſconſ.[d] Curatores, inquit, ad extruenda vel reficiẽda ędificia publica, ſiue palatia, ſiue naualia, vel manſiones deſtinantur, ſi tamẽ pecuniam publicam in operis fabricã erogent, & qui faciẽdis vel reficiẽdis nauibus vbi vſus exigit, præponũtur, muneribus perſonalibus adſtringũtur. Hæc ille. Manſiones autem erant hoſpitia publica in quibus veredi manebãt, vt alibi eſt declaratum. Hi quoq; curatores nõ à Decurionibus, ſed à Præſide prouinciæ creabantur. Vlpianus.[e] de proconſule loquẽs, Aedes, inquit, ſacras, & opera publica circumire inſpiciẽdi gratia, an ſarta, tectaque ſint, uel an aliqua refectione indigeant, & ſi qua cœpta ſint, ut conſummentur, prout vires eius reipublicæ permittũt, curare debet: Curatoreſque operum diligentes, ſolemniter præponere. Hi curatores etiam hodie, cum opus eſt, fiunt. Erant & qui balnea publica calefieri curabant, quibus ex publico ad hũc uſum pecunia dabatur. Arcadius,[f] Inter perſonalia, inquit, munera in quibuſdam ciuitatibus numeratur & calefactio publica balnei, ſi ex reditibus alicuius ciuitatis curatori pecunia ſubminiſtretur. Hęc ille. Tertia pars redituum ciuitatis, quæ in fundis conſiſtebant, ad mœnium, & thermarum reſtaurationem deſtinata earũ curatori committebatur. Arcadius.[g] Ne ſplendidiſſimæ, inquit, vrbes vel oppida vetuſtate labantur, de reditibus fundorum iuris Reip. tertiam partem reparationi publicorum mœnium & thermarum reſtitutioni deputamus, Hactenus Arcadius. Curator ergo ædificia balneorũ hac pecunia reſarciebat, ligna ad ignẽ accendendum, & oleum ad lumen prębendũ parabat. Ante Alexãdrum Imperatorem poſt auroram tantũ, inquit Lampridius, balnea aperiebantur, & ante ſolis occaſum claudeban

b l. Lucius. 46. §. Sempronij. de admin. tutor.

c in l. 4. in prin. de mun. & hon.

d in l. vlti. §. hi quoq;. de mun. & hon. & l. cum quidã. 17. §. eos. ff. de vſur.

e l. ſi in aliam. 7. de offic. procõſ. & legat.

f d. l. vlt. §. cura quoq;. de mun. & hon.

g in l. ne ſplendidiſſimæ 11. C. de oper. publ.

tur, ipſe oleum eorũ luminibus aſſignauit, vt nocte etiam paterent, & Syluas ad accendendum in illis ignem deputauit. Hoc curatore opus nõ erat, quum thermas publicas Reſpub. locabat; conductor enim ipſe hanc operã præſtabat. Labeo.[h] Quidam, inquit, in municipio balneum præſtandũ annuis uiginti numis cõduxerat, & ad refectionẽ fornacis fiſtularũ, ſimiliumque rerum centum nũmi ut præſtarentur ei conuenerat, conductor centum nũmos petebat, ita ei deberi dico, ſi in earũ rerum refectionem eam pecuniam impendi ſatiſdaret. Hęc Labeo. valde autem neceſſarius olim erat thermarum mos, quia cum antiquitus caligarum vſus intra ciuitates non eſſet,[i] & ob id nudis pedibus incedentes ex puluere aut luto ſordes contraherent, quotidie balnea frequentabant. Seneca[k] enim ſcribit ueteres quotidie brachia & crura nũdinis & ſe totos lauiſſe, & ideo in quocũque oppido publicum balneum reperiebatur, quod vrbis inſigne fuiſſe Procopius tradit.[l] & ubi eorum erat penuria, à teſtatoribus populo exhibẽda legabãtur, ut Tiburtibus relicta fuiſſe Scæuola ſcribit.[m] codicillis inquit, ita legauit, Tiburtibus municipibus meis, amantiſſimiſque Sciatis balneum Iulianum iunctum domui meæ, ita ut publico ſumptu hæredum meorum & diligentia decem menſibus totius anni præbeatur gratis: Quæſitum eſt, an ſumptus refectionibus neceſſarios hæredes pręſtare debeant. Reſpondi, uideri teſtatorem ſuper calefactionis & prębitionis onus, de his quoq; ſẽſiſſe, quæ ad quotidianam tutelam pertineãt, quibus balneę aut inſtruantur, aut denique inter ſolitas ceſſationũ uices parari purgarique ut habiles ad lauãdũ fierent, ſint ſolitæ. Ex quibus verbis apparet quanta impenſa & labores in balnea fierent, & quàm frequens eorum uſus eſſet: Vnde & hodie nonnulla caſtra & uilla balnea uel balneola appellantur, in quibus publicè populus lauari cõſueuerat. Comitibus ac magiſtris militum à Curijs ciuitatum lauacra gratuito præbebantur, quod cum etiam rei militaris comites & tribuni poſcerent, id illis ab Arcadio & Honorio eſt negatum, ne tot ſumptibus ciuitates onerarentur.[n] Piſtrinis quoque publicis curatores dari ſolebant.[o] Et alij ad compellendos pecuniæ publicæ debitores ut ſoluerent, alij vt uias ſternerent aut aquæductus curarent[p] aut alia opera publica facerent,[q] uel reficerent, quibus Ædiles aut Reip. curatores ſufficere non poterant.

h in l. inſulam. 58. §. vlt. locati.

i l. 2. 3. & 4. C. Theo. de habit. quo intra vrb. uti. opor.

K in epiſto. 56.

l in lib. 1. de ædific. Iuſtinia.

m in l. patron', 35. §. vlt. de leg 3.

n l. 1. C. ne rei milita. comitib. uel tribun. lauacra præſtentur.

o d. l. vlt. §. legati.

p d. l. 1. & d. l. vlti. §. cura.

q d. l. vltim. §. hi quoque.

Erat & quibuſdam in locis quęſtor, num et ſi reipublicæ curator eius publicam pecuniam adminiſtrabat, quibuſdam tamen in locis proprius miniſter creabatur, qui illi ad vſum publicum conſeruãdę præficiebatur, & eius qui olim Romæ fiebat exẽplo quęſtor dicebatur, quod & ipſum munus publicũ fuit. Romani quęſtoris officiũ erat pecuniã publicam inquirere, & exactam conſeruare.[r] Id aliquę ciuita-

r l. 2. §. dein ſe cum erariũ, de orig. iur.

res quæ pecunia abundabant, imitatæ, ſuum et ipſæ quæſtorem inſtituerunt: Quod inter munera perſonalia Arcadius[a] recenſet. Kalendarij quoque, ait curatio, & quæſtura in aliqua ciuitate inter honores non habentur; ſed perſonale munus eſt; itaque non in omnibus ciuitatibus, ſed aliquibus hoc officium exercebatur. Huius loco ſucceſſit, qui hodie Theſaurarius dicitur.

a in d.l.ult. §.2.

DE ZIGOSTATE. Cap. XV.

CVM de probitate auri atque etiam argenti, & pondere plerunque contenderetur, in ſingulis ciuitatibus Libripens vir huius artis peritus & fidelis, quem Græci Zygoſtatem appellabant, erat conſtitutus, qui de monetis ortas controuerſias dirimebat. Iulianus ad Mamertinũ.[b] Quoties, inquit, de qualitate ſolidorum orta fuerit dubitatio, placet, quem ſermo Græcus appellat, Zygoſtaten per ſingulas ciuitates cõſtitutum, qui pro ſua fide atque induſtria neque fallat, neque fallatur, contentionem dirimere. Hæc ille, qui modum quoque in appendendo auro conſtitutum tradit.[c] Aurum ait, æqua lance, & paribus libramentis ſuſcipiatur, ſcilicet vt duobus digitis ſummitas limi retineatur. Tres reliqui liberi ad ſuſceptorem emineant, nec pondera deprimant, nullo examinis libramento ſeruato, nec æquis aut paribus ſuſpenſo ſtateræ manentes.

b in l. 1. C. de ponderat.

c in l.1.C.The. de ponderato.

DE PROCVRATORIBVS Metallorum. Cap. XVI.

AEmilio Lepido, & C. Pompilio Lenate Coſs. metalla ĩ Macedonia primum inſtituta fuiſſe Caſſiodorus ſcribit, quod & in alijs proximis regionibus & Aſia poſteà eſt actum; ad quæ effodienda delinquentes damnabantur, quibus alij præficiebantur metallorum procuratores dicti. Hi ex decurionum numero ĩ prouincijs, vbi metalla fodiebãtur, creabantur;[d] quorum munus erat proſpicere; ut effoſſores debitum vectigal fiſco ſoluerent, cui octo ſcrupulos auri pendebant in balluca id eſt in auro rudi prout eximebatur, non purgato, Græci χρυσάμμον appellant.[e] alibi octo ſcrupulos ſoluebant.[f] In Macedonia, Dacia, Myſia, Dardania, Ponto, & Aſia præcipue metalla effodiebantur.[g] Proconneſſus quoque Propontidis inſula, quam Nenton Plin. appellat; & Gypſus ĩ mari Rubro Cytis a Plinio dicta æris feraces erant;[h] in quas ad hũc vſum ſontes deportabantur. Procuratoribus verò comes metallorum præerat, ita Valentinianus Creſconium appellat,[i] quem in Illyricu fuiſſe in Notitia Romani Imperij demõſtrauimus. Sed omnibus Comes ſacrarum Largitionum imperabat, ad quem hi prouentus deferebantur,[k] quemadmodum in eo diſſeruimus.

Cod. d metalla. hoc eſt procuratoribus metallorum.

d l.4. C. de metall.

e l.1. C. de metalla.

f d.l.1.

g l. 5.C.eo.

h Niceph.li.11. c.28.& Nouell. 22.ſeu auth. de nupt.

i l.2.C.eo.

K vt ex toto tit. C.de metall. cõſtat.

DE SYNDICO. Cap. XVII.

CVM pluribus ex cauſis Ciuitates conueniri, & eas cõtra alios agere oporteret, vnus eligebatur, qui uel inuitus hoc munus ſubiret, Latinè actor, Græcè ſyndicus dictus. Gaius.[l] Collegijs, inquit, permiſſum eſt ad exemplum Reipublicæ, habere res communes, arcam communem, & actorem ſiue ſyndicum: per quem tanquam in republica, quod communiter agi, fierique oporteat, agatur, fiat. Quæ verba licet alia quoque negocia, quã mouendarum, excipiendarumque actionum ſyndico committere videantur, ob id tamen præcipuè creabatur, cum Reipublicę curator, vt ſupra dictum eſt, alia quotidiana negocia expediret, generaliter autem admouendas, defendendaſque Reipublicæ cauſas conſtituebatur. Arcadius Iuriſc.[m] Defenſores ait, quos Græci ſyndicos appellant, & qui ad certam cauſam agendam uel defendendam eliguntur laborem perſonalis muneris adgrediũtur. his adſtipulatur Hermogenianus,[n] quum ait, perſonalia ſunt munera, defenſio ciuitatis, id eſt, vt ſyndicus fiat. Eodem autem munere fungebatur, quo in priuatorum cauſis procurator.[o] Dicitur enim ſyndicus, quod ſimul plurium cauſam agat. Ab vniuerſoque ordine decurionum eligebatur: Vlpianus,[p] Nulli, inquit, permittitur nomine Ciuitatis, uel Curiæ experiri: niſi ei cui lex permittit; aut lege ceſſante ordo dedit, cum duæ partes, adeſſent, aut amplius quàm duæ.

l l.1. quod cuiuſque uniuerſ. nomine.

m in l.ult. §.defenſores. de mune. & honorib.

n in l.1. ff. eo.

o l.1.in fin. & l. item eorũ. 6. §. ult. quod cuiuſque uniuerſ. nomin.

p l.nulli.3.quod cuiuſq; . un.no.

Quandoque tamen Decuriones ſolebant Duumuiris committere, vt ipſi ad particularẽ cauſam actorem eligerent: & is ab vniuerſo ordine electus eſſe cẽſebatur: Paulus.[q] Si Decuriones, ait, decreuerunt, actionem per eum mouẽdam, quem Duumuiri elegerint: is uidetur ab ordine electus, & ideò experiri poteſt, parui enim refert, ipſe ordo elegerit, an is cui ordo negotium dedit. Sed ſi ita decreuerint, ut quæcunque incidiſſet controuerſia, eius petendæ negocium Titius baberet: ipſo iure id decretum nullius momenti eſſe, quia non poſſit uideri de ea re, quę adhuc in controuerſia non ſit, decreto datam perſecutionem. & ſubijcit. Sed hæc omnia hodie per ſyndicos ſolent ſecundum locorum conſuetudinem explicari. Sentit creatum ſemel ſyndicum omnium cauſarum quas Reſp. habuerit, mouendarum auctoritatem habere, uti etiam Accurſius & alij exiſtimant.

q l. item eorum §.1.ff.eod.tit.

DE

DE IRENARCHIS ET LIMENARCHIS. Cap. XVIII.

Cod. de Irenarchis.

SOLEBANT & veteres ĩ certis vrbis, aut territorij locis milites collocare, q ortos tumultus ſedarẽt, latrocinia prohiberent, & factioſos, criminaq; patrata pręſidi indicarent, & à ſtatione in qua degebãt ſtationarij dicebãtur.[a] Id primus Romę & in Italia Auguſtus inuenit. Trãquillus de eo loquẽs

a l. 8. ſi quis. C. de accuſat.

graſſatores inquit, diſpoſitis per loca opportuna ſtationibus inhibuit (c. 32.) Vlpian.[b] Quies quoq; inquit, populariũ & diſciplina ſpectaculorũ ad Præfecti vrbi curã pertinere vr, & ſanè dẽt ẽt diſpoſitos milites ſtationarios habere ad tuẽdã populariũ quietẽ, & ad referendũ ſibi quid vbi agatur: Hos frequentiores in Italia Tiberius locauit. Trãquillus,[c] ĩ primis, inquit, tuẽdę pacis à graſſatoribus, ac latrocinijs, ſeditionũq; licẽtia, curã habuit: ſtationes militũ per Italiã ſolito frequẽtiores diſpoſuit. Idẽ in prouincijs actitatũ fuiſſe tũ ex alijs tũ ex Tertulliani apologetico cõſtat; Latronibus ait, inueſtigandis per vniuerſas prouincias militaris ſtatio ſortitur. Idem aſſerit Cõſtãtinus[d] his verbis curioſi, & ſtationarij, vel quicunq; funguntur hoc munere, crimina iudicibus nũcianda meminerint: & ſibi neceſſitatẽ probationis incũbere, nec citra periculũ ſui, ſi inſontibus eos calumnias nexuiſſe cõſtiterit, ceſſet ergo praua cõſuetudo, per quã carceri aliquos immittebant. Hæc ille. Tm̃ enim denunciãdi, non ẽt cuſtodiæ reos tradendi facultatẽ habebant. Fugitiuos tñ deprehenſus in carcerẽ detrudere poterant, quod & Paulus[e] cõprobat. Limenarchę, ait, & ſtationarij fugitiuos deprehenſos recte in cuſtodiã retinent. Horũ præfecti, Irenarchæ ſunt appellati, q à Decurionib⁹ eligebantur, & à Præſide probabantur. Latine quaſi pacis auctores dicti. Honorius A.[f] Irenarchę, inquit, qui ad prouinciarũ tutelã quietis ac pacis per ſingula territoria faciunt ſtare cõcordiã, à Decurionibus iudicio pręſidũ prouinciarũ idonei nominentur. D. Auguſtinus.[g] Nõ, inquit, accuſantibus noſtris, ſed illorũ notoria, ad quos tuendæ publicę pacis vigilantia pertinebat, præſentati vident examini. Quib⁹ verbis ſignificat Irenarchas ẽt crimina denũciaſſe; Notoriamq; criminis denũciationẽ appellat, iura notoriũ uocãt.[h] Hi qñq; curioſi uocantur: quorũ præcipuũ officiũ erat delinquẽtes capere, & captos de ſocijs, & receptatorib. diligenter interrogare, & interrogationes reſponſaq; cum indicijs & probationib. ad Pręſidẽ mittere, vel ipſi perducere; Sed eorũ litteris ſine legitimis probationibus non credebatur. Marcianus,[i] Hadrianus, ait; Iulio ſecũdo ita ſcripſit; & aliàs reſcriptum eſt, non eſſe vtique epiſtolis eorum credendum, qui quaſi damnatos ad Præſidẽ remiſerint. idẽ de Irenarchis præceptum eſt, quia nõ omnes ex fide bona elogia ſcribere cõpertum eſt; Sed & caput mãdatorum extat, quo Diuus Pius cũ prouinciæ Aſiæ præeſſet, ſub edicto propoſuit, vt Irenarchę cum apprehenderint latrones, interrogẽt eos de ſocijs, & receptatoribus, & interrogationes litteris incluſas, atque obſignatas ad cognitionẽ magiſtratus mittãt. Igitur qui cum elogio mittuntur, ea integro audiendi ſunt, & ſi per litteras miſſi fuerint, uel etiã per Irenarchas perducti. Et ideo cum quis ἀνάκρισιν id eſt qõnẽ ſeu ĩquiſitionẽ faceret, iuberi oportet uenire Irenarchen, & quod ſcripſerit exequi, & ſi diligenter ac fideliter hoc fecerit collaudandũ eum, ſi parum prudenter non exquiſitis argumentis, ſimpliciter denotare, Irenarchen minus retuliſſe: Sed ſi quid malignè interrogaſſe, aut non dicta retuliſſe, pro dictis eũ compererit, ut uindicet, in exẽplum, ne quid & aliud poſtea tale facere moliatur. Hactenus ille. Cum ergo hi graſſatores prohiberent, nõ abs re dictum eſt[k] Irenarchas diſciplinę publicę, & corrigendis moribus pręfici: quorum munus eſt perſonale. Hi ẽt vectigalia ex mercibus aliundè aduectis exigebant: Conſtantinus,[l] prouinciales inquit, pro rebus, quas ad vſum proprium uel ad fiſcũ inferunt, aut exercendi ruris gratia reuehunt, nullũ vectigal à ſtationarijs exigatur. Ea verò quę extra prędictas cauſas, uel negociationis cauſa portãtur, ſolitæ præſtationi uel penſitationi ſubiugamus, capitali pœna propoſita ſtationarijs, & vrbanis militibus, & cæteris perſonis, quorũ auaritia id tẽtari firmatur. Hęc ille. Quare his ex publico annonę pro ipſis alendis, & capita ſeu pabula pro equis ſecundum locorum conſuetudinem pręſtabantur. (l. ſuper 9. C. de iur. fiſci.) Verum poſtea Irenarchę tanquam pacis turbatores, & moribus corrupti ab Honorio & Theodoſio aboliti fuerũt.[m] Sed eorum verbis in contrariam ſententiam detortis, a Iuſtiniano[n] reſtituti ſunt. His hodie ſucceſſerunt pręfecti ſatellitum, qui per ciuitatum territoria ad perquirendos reos obequitant, & qui in ciuitatibus commiſſa crimina denunciant.

b in l. 1. §. quies 12. ff. de offic. præf. vrb.

c in Tiberio. ca. 36.

d in l. 1. C. de curioſis.

e l. 4. ff. de ſeru. fugitiu.

f in l. vni. C. de Irenarchis.

g epiſt. 159.

h l. 6. §. pen. ad turpitu. l. 7. C. de accuſat.

i l. Diuus 6. ff. de cuſto. reor.

k in l. vlt. §. Irenarchæ 7. de mun. & hono.

l in l. vniuerſi. 5. C. de vectig. & commiſſ.

m l. 1. C. Theo. de Irenarch.

n qui mandauit compilatoribus vt ſuam ſententiam in l. vni. C. de Irenarch. ponerent, abrogata d. l. vnic. C. Theod.

Quemadmodum uerò in pleriſque ciuitatibus & earum finibus, qua iter frequẽtius erat, ſtationarij milites cõſtituebãtur, ita & in portubus, ad quos frequentius naues cõmeabãt, cuſtodes locabantur, qui eius loci curã haberent, & ab hoſtium, aut piratarum incurſionibus naues tuerentur, fugientes latrones caperẽt: oleum, vinum, aut liquamina, uel ferrum ad Barbaros Imperij hoſtes perferri non paterentur,[o] ac tumultus prohiberent. His Limenarcha pręponebatur, quaſi portus pręfectus, quem Græci λιμένα uocant, & muneribus perſonalibus aſtringi Arcadius ſcribit.[p] Hi ſeruos fugientes retinebant. Paulus,[q] Limenarchę, inquit, & ſtationarij, fugitiuos deprehenſos.

o l. 1. & 2. C. q res export. non deb.

p d. l. vlti. §. hi quoque. de muner. & hon.

q l. 4. ff. de ſer. fugit.

ſos recte in cuſtodia retinent. Idem ab ordine decurionum quemadmodum Irenarchæ, nec niſi liberi creabantur. Diocletianus,[a] Non idcircò minus,aït, ꝙ te limenarcha creato, nemo contradixit reipublicæ nomine, moueri tibi ſtatus qō pōt. Dubium autē ibi erat,quia limenarcha creatus à republica, illum honorē, qui liberorum hominum proprius eſt, conſecutus fuerat:liber eſſe videbatur. Sed qm̄ hominis fortè ſtatum ignorās Reſpublica eum limenarchā creauerat,nō ob id eū vel ingenuū indicaſſe,vel ſeruū manumiſiſſe cenſetur. Malè autem Accurſius[b] limenarcham pro eo, q Imperij limitibus præerat, interpretatur: Hi enim Comites aut Duces cū Imperio à Cæſare creabātur.[c] limenarchæ verò à decurionib. portus cuſtodes eligebātur. Rarū præterea eſt, vt idem vocabulum ex Græco & Latino cōponatur,inquit Budæus,[d] vnde quaſi limitis archus non rectè diceretur. Deinde à limite, nō limenarcha,ſed limirarcha vocaretur. Portus aūt in iure nominati,olim inſignes, & frequētari erant Capua,vel Caſſiopa, in Campania, Dyrrachiū in Epiro,& Brūduſiū in Calabria, quo vltrò citroq; nauigabatur.[e] Itē Aquileia, quæ nunc eſt mediterannea, vnde in Cyrenenſem oram tranſmittebatur:[f] & in Syria Berytum, vnde Brunduſium nauigabatur:[g] Alexādrix quoq; portus celebratur[h] ubi erat orbis emporium,& portus Romæ,ſeu Hoſtiæ.[i]

a l. non idcirco. 38. C. de libera. cauſ.
b in d. l. 4. & l. non idcirco. 38.
c l. 2. §. pro limitaneis. C. de offic. P.P. Africæ.
d in d. §. hi quoque.
e l. 1. §. igitur. d exercitoria.
f l. pen. §. vlt. locau.
g l. qui Romæ. 122. §. Callimachus. de verb. oblig.
h l. 1. C. de frumento Alexan.
i l. 1. C. de can. frumen. vrb. Romæ.

DE AEDILIBVS. Cap. XIX.

PRIMVM Romę Ædiles curules creati ſunt, vt plebiſcita in Cereris ædem deferri curarēt.[k] Sed Theophilus[l] eos ædium ſacratum curam habuiſſe ſcribit: & inde ædiles appellatos: poſtmodum rebus venalibus præpoſiti,tam mobilibus,quam ſoli,cum vitio venditis ius dicebant.[m] Ob id edictum ædilitium nūcupatum proponebāt, quo iuſto pretio annonam vendi iubebant.[n] Menſuras quoque vt ęquæ eſſent,proſpiciebant & quas iniquas deprehēdiſſent frangebāt. Vlpianus.[o] Si quis inquit, menſuras conduxerit, eaſque magiſtratus frangi iuſſerit:ſi ęquę ſunt,ita demum eum teneri,ſi culpa eius id fecit ædilis: Hæc ille. Mox alij ędiles Romę ſternēdis reparandiſque vijs à Cenſoribus ſunt præfecti,qui cum alijs negotijs occupati, huic muneri ſufficere non poſſent,ex S C. Quatuor viri viarum curandarum ſunt creari.[p] Rurſus cum neque hi ſufficerēt: duabus tribuſvè vijs ſinguli curatores ſunt præfecti;qui earum curatores vocabantur;ſed cum is magiſtratus incertus eſſet, & ad tempus prout res exigebat conſtitutus, eum ordinarium Cæſar Auguſtus fecit. Hæc Romæ, cuius exēplo etiam in municipijs ędiles ędibus vijſq; reſtaurādis ſunt prępoſiti: q etſi edicendi ius non habuere,res tamē venales curabant, & in vendendis vtēſilibus delinquentes flagellis cædebant.[q] Quorum officiū latè Papinianus in aſtynomicr libro ſingulari Græcè ſcripto explicat:[r] ſed ita Latinè verſus eſt. Aediles curam gerāt per vrbem viarum, vt complanentur;neuè flumina damnū dēt ædibus,& vt pontes ſint quocūque loco opus fuerit.curent etiam, vt priuati muri, vel alij, vel ædium,qui in viam publicam ferūtur ſi ruinoſi ſint,ædium domini eos vt oportet,demoliātur,ac reparent: Quòd ſi non demoliantur,neque reparent,eos multent,donec vitiū emendauerint. Prouideant quoque ne quis vias publicas effodiat, aut aggeribus obſtruat, neuè quid in via exędificet: Quòd ſi contra factum fuerit,ſeruus à quocunque qui eum deprehenderit,cædatur; liber verò ædilibus indicetur, qui in eum lege animaduertent,& factū opus deſtruent. Præterea,vt antè ſuas quiſq; ædes, vias publicas reficiat, & aquæductus qui ſub dio sūt,purget,ne qd cūrē currū impediat. Et qui cōductas ædes inhabitāt, ſi earū dn̄s non reparet,ipſi reparēt, & impēſam in pēſionem imputabunt. Procureot ēt, ne quid ante officinas ponatur,niſi fullo veſtimēta ad auram reiecet,vel faber rotas exponat; ita tamen & hi collocēt,ne eūtem currū impediāt. Neq; etiā quenquā in via rixari,aut ſtercora eijcere, vel morticina,pelleſve proijcere permittant. Hæc ille. Ex quibus apparet ædiles ius multandi & viarū,quæ in vrbe erāt,curā habuiſſe. Sed & ea quę in via repoſita inueniebant,perdere,& cōcidere poterāt. Paulus.[s] Lectos,inquit,emptos ædilis, cum in via publica poſiti eſſent, concidit ſi traditi eſſent emptori,aut per eum ſtetiſſet,quo minus traderentur, emptoris periculum eſſe placet. Hæc ille. Cum verò maximam curam viarum extra vrbem ſternendarum, veteres haberent,tanta eas magnificētia ſternebāt,vt tria in fabricis Roman. ſe admirari Dionyſius diceret. vias nempe, aquęductus et cloacas;lapides.n. ſiliceos quadratos,ad ſternēdas vias ab Appio cæſos fuiſſe Procopius[t] ſcribit,qui tāta firmitate connexi erant, vt nō compoſiti,ſed natura ſic editi viderentur.

k l. 2. §. item cū eſſent. vbi Zaſius. de ori. iur.
l in §. proponebant. Inſtitu. de iur. nat. gent. & ciuil.
m l. 1. in princ. de ædil. edic.
n l. ideo. 17. ff. de compenſat.
o l. item quæritur. 13. §. ſi quis menſuras. locat.
p d. l. 2. §. deinde cum eſſet neceſſarium, de orig. iur.
q l. eos. 12. ff. de decurionib.
r & in l. 1. de uia publica.
s l. lectos. 12. de peric. & com. rei uend.
t lib. 1. belli Gothici.

Publicorum etiam balneorū in quibuſdā municipijs curam habuiſſe ędiles vidētur,quę ipſi quandoque municipibus,ut gratuitò lauarentur pręſtabāt. Alſenus.[u] Aedilis, inquit, in municipio balneas cōduxerat, ut eo anno municipes gratis lauarentur. poſt tres menſes incendio facto,reſpōdit poſſe agi cum balneatore. Hæc ille. Id officium inter perſonalia Arcadius[x] recēſet, quæ illos, ſubire dicit, qui ad reficiendas uias eligi ſolēt,cum nihil de proprio patrimonio in hoc munus cōferāt. Hæc munera pleriſque in ciuitatibus erant curatoris reipublicæ, qui ædilis alijs in locis creabatur. In quibuſdam uterq; magiſtratus cōſtituebatur, cum unus omnibus his curis ſupereſſe nō poſſet.

u l. qui inſulā. 30. §. 1. locati.
x l. ult. §. Irenarchæ. de mun. & honorib.

ſet. Arpinates ſolum creabant ædilem, qui omnium magiſtratuum munere fungebatur. Cicero [a] ædilem filium meũ fieri volui. is enim magiſtratus in noſtro municipio, nec alius ullus creari ſolet. Aufidenates, Gabij, & Aretin. ædilem & ipſi habebant, Iuuenalis [b] & Perſ. [c] Spartianus. [d] per Latina oppida dictator, ædilis, & duũuir fuit. Aediles Græci ἀγορανόμους uocant, à quo munere immunes fuiſſe philoſophos, Rhetores, Grãmaticos, & Medicos, Modeſtinus ſcripſit [e] qui à Latino interprete malè uertitur; immunes enim dicuntur, eſſe ab ἀγορανομίων id eſt ædilitijs curis, pro quibus alia uerba ineptè ſcripta reperiuntur. Hũc magiſtratum eſſe opinor, quem D. Paulus in fine epiſtolæ ad Rom. œconomum appellat: ſalutat, inquit, uos Eraſtus œconomus ciuitatis ſcilicet Corinthi. D. Hieronymus uertit Arcarius, D. Ambroſius diſpenſator: erat, ait, quaſi curator, qui dictante iuſtitia, gubernabat ciuitatẽ, maximè in pretijs moderandis.

a epiſt. 13.
b Satyr. 10.
c Prima.
d In Hadriano.
e L. ſi duas. 6. alias tempu. l. Sed & reprobari. §. eſt autem Imperatoris, de excuſat. tutor.

DE ARCEOTIS ET AEDIVM cuſtodibus. Cap. XX.

TABVLARIVM locus erat, in quo ſcripturas publicas reponebãt, Græcè ἀρχεῖον dictum, ut ait Suidas. Id eſt antiquariũ in quo ueteris memoriæ res conſeruabantur. aliqui chartophylacium ſeu grammatophilacium, uel archium uocant. [f] Qui uerò huic loco, & ſcripturis præficiebatur, archeota ab ipſo archiuo nuncupabatur. [g] Latini antiquarium appellant. Leo A. [h] antiquarios, inquit, qui habentur in ſcrinio memoriæ nunquam minus eſſe, quàm quatuor uolumus. Hi codices ciuitatis conſeruabant, & uetuſtate corruptos deſcribebãt. Valentinianus [i] Antiquarios, ait, ad bibliothecæ codices componẽdos, & pro uetuſtate reparandos quatuor Græcos, & tres Latinos ſcribendi peritos legi iubemus. Diuus Gregori⁹. [k] Antiquarios, ait, librarios reperij. His ſucceſſere qui magiſtri archiui, alibi cancellarij ciuitatum appellantur. Aedes ubi magiſtratus iudicabant, & ipſæ archia dicebantur, ut Suidas & Budæus tradũt, quas proprij curabant miniſtri. [l] Latinè prætoria uocantur. [m]

f L. moris 9. de pœnis, §. 1. nouell. 14. ſeu auth. de defenſ. ciui. §. pẽ. nouell. 50. ſeu auth. de his, qui ingred. ad appell.
g L. ultim. §. hi quoq;, de mun. & honor.
h L. hac parte. 10. C. de prox. ſacr. ſcrin.
i l. 2. C. The. de ſtud. libera. urb. Rom.
k in 1. dialog. cap. 4.
l d. l. ultim. §. hi quoque.
m l. omnes. §. 1. C. de epiſ. & cleric. l. lecta. ff. ſi cer. pet.

DE TABVLARIIS LOGOGRAPHIS & Cenſualibus. Cap. XXI.

Cod. de tabularijs, ſcribis logographis, & cenſualibus.

ERANT & plures ſcriptores in ciuitate, quorum aliqui tabularij, quidam ſcribæ, nõnulli logographi, alij cenſuales uocabantur: ſed omnes generali uocabulo ſcribæ, & tabularij. illorum uerò qui propriè Tabularij dicebantur munus erat, eorum qui tributa ſoluiſſent, nomina in codicem referre. Conſtantinus. [n] Ducenarij, inquit, & cẽtenarij, ſiue ſexagenarij, non prius debẽt aliquem ex debitoribus conuenire: quàm à tabulario ciuitatis nominatim breues accipiant debitorum. Breues pro ſcriptura debitorum nomina continente accipiuntur. Arcadius A. [o] Tabularios, ait, oportet fideliter prouidere nomina debitorum. Conſtantinus quoque prohibet, [p] nè ciuitatum tabularij, tributa, quæ à potentioribus ſoluenda ſunt, inferioribus iniungant. Hi & eorum filij, huic muneri erant obnoxij. [q]

Scribæ uerò dicebantur, qui magiſtratuũ, ſeu duumuirorum, aut defenſorum ciuitatum acta notabant: quod & ipſum munus erat perſonale. Arcadius Iuriſconſ. [r] Scribæ, inquit, magiſtratuum perſonali muneri ſeruiunt. Sic Cn. Flauius Appij Claudij Decemuiri ſcriba fuiſſe dicitur, quia acta coram eo, & ipſius ſententias ſcribebat. In eodem ſenſu ſcribas accepiſſe Conſtantius A. uidetur [s] dum ait, Nulli omninò ex tabularijs, vel ſcribis, uel logographis, eorumque filijs, in quocunque officio militent, ſed ex omnibus officijs, necnon etiã ſi intra noſtrum palatium militant, necdum impleto quinquennio reperti & retracti, protinus officijs municipalibus reddantur: Hæc ille. Eorũ officium ſcribatus vocabatur. [t] Logiſtas verò Reipublicæ curatores vocatos fuiſſe ſuprà diximus; a quibus logographi differunt: Hi enim rationes tributorũ ſcribebãt, [u] illi negocia Reipub. Quanquam logographos Suidas pro his accipiat, qui iudiciorum acta conſcribunt.

Cenſuales verò erant qui ſub magiſtro cenſus publica monumenta ſcribebant, apud quẽ teſtamenta aperiebantur, & publicabantur; [x] ſed in primis patrimonium cuiuſque deſcribebant. [y] Arcadius. [z] Pari modo, inquit, qui accipiendis, ſiue ſuſcipiendis cenſualibus profeſſionibus deſtinãtur, ad perſonalis muneris ſollicitudinem animum intendunt. Cæterum de curiones ipſi inuiti cenſuales non creabãtur: ſed ſponte hoc onus ſuſceptum, poſtea relinquere non poterant. [a] Hi generali vocabulo tabularij vocati, olim ſerui erant; [b] vnde ſerui publici vocantur, [c] & ſerui ciuitatis. [d] Itaque errant Accurſius, & alij, qui ſeruos publicos pro hodiernis tabellionibus interpretantur, quorum auctoritas olim nulla fuit. Nec extraneis, vt vulgò creditur, ſtipulari poterant, id enim tãtum ſeruis publicis id eſt Reipublicæ licebat, tanquàm ciuium mancipijs, non alijs perſonis liberis. Sed poſteà cautum eſt, vt prædicti tabularij liberi tantum ordinarentur. [e]

n l. 1. C. de exact. tributor.
o l. miſſi opinatores. 7. C. eo. ti
p in l. 1. C. de cẽſib.
q l. 1. C. de tabular. l. ultim. §. hi quoq;. ff. de muner. & hono.
r in d. l. ulti. §. magiſtophori. ff. de mun. & hon.
s d. l. 1. C. de tabular. fac. l. pen. C. de defenſoribus ciuit.
t l. 4. C. de appellat. l. 1. §. 2. de mun. & hon.
u l. 1. & vlt. C. de tabular.
x l. teſtamenta. 18. l. conſulta. 23. C. de teſta.
y d. l. 1. §. 2. de mun. & honor.
z in d. l. vlt. §. pari modo. ff. e.
a d. l. 1. C. de tabular.
b l. vlt. de ſeru. reip. manum.
c l. nõ aliter, 18. de adoptionib. l. mutus. 43. §. ſi procurator. de procuratoribus. l. 2. rem pupilli ſalu. fore. §. cũ autem, Inſtit. de adoptionib.
d l. ſi. quod cuiuſque vniuerſ. nomine.
e l. generali. 3. C. de tabular.

DE GYMNASIARCHIS. Cap. XXII.

SOLEBANT Greci in ſtadijs ſeu amplis ſpacijs porticibus circundatis in palæſtra, aut alio modo exercebantur. In interioribus verò cubiculis vngebantur, & lauabātur, & in exhædris propè ſitis philoſophi diſputabant, cum enim nondum eſſet copia librorum, ipſi diſputando ſe exercebant, vt ait Suidas.[a] His locis præfecti Gymnaſiarchi vocabātur, qui prædictas exercitationes ordinabant, & eorum curam gerebant. ab eo munere Philoſophos, Rhetores, Grammaticos, Medicoſque immunes eſſe Modeſtinus ſcribit.[b] Cicero.[c] Demoliendum, inquit, curauit Demetrius Gymnaſiarchus, quod is ei loco præerat. Quia verò in his gymnaſiis, & Philoſophi verſabantur, & rei literariæ gymnaſium, Diatriba eſt appellatum, de quo Ant. Auguſt.[d]

a in verbo γυμνασία.

b in l. ſi duas. 6. atias l. ſed & reprobari. §. cum ſimiliter. de excuſat. tut.
c in Verrem, loqueos de ſignis.
d in d. l. ſi duas. 6. §. philoſophos.

DE XENOPAROCHIS ET CAmelarijs. Cap. XXIII.

LEGATIS in vrbem venientibus, ſal, ligna, cæteraque que ad vſum, & victum neceſſaria ex publico ſubminiſtrabantur, cui muneri præfectus Xenoparochus vocabatur, vt Acron, Budæus, & alij tradiderunt, quod & ipſum munus perſonale cenſebatur.[e] Onus verò hoſpitem in domibus recipiendi, munus non perſonæ, ſed patrimonij eſt.[f]

e d. l. vltim. §. hi quoq;. de mun. & hon.
f l. & qui originem. 3. §. munus. dict. tit.

Erant & Camelarij, qui camelorum curā habebant: Nam ſi exercitus impedimenta ob expeditiones publicas comportanda erant, camelis vtebantur, quibus & Camelarijs, ex publico cibaria præſtabantur. Sed camelorum curam habentes, plurimi in albo deſcripti erant, qui ordine ſinguli ſua vice citabantur, vt hoc perſonale munus ſubirent: Nec niſi corporis infirmitate excuſari poterāt. Arcadius,[g] Camelaſia, inquit, ſimiliter perſonale munus eſt, nam ratione habita & alimentorum, & camelorū, certa pecunia camelarijs dari debet, vt ſolo corporis miniſterio, obligentur. vnde conſtat camelorum curam, quæ καμηλασία[h] ſeu camelaſia appellatur. inter perſonalia munera connumerari. Qui hæc curabat, camelarius dicebatur.[i]

g d. l. vlt. §. camelaſia. ff. d. tit.
h d. l. 1. §. 2. de mun. & honor.
i d. l. 1. §. 2. & l. vlt. §. camelaſia.

Erat aliud huic ſimile perſonale onus, Tyrones vel equos ad exercitium perducendi, vel res alio modo quam per camelos peruehendi, vt annonam, vel pecuniam fiſcalem, aut veſtem militarem perſequēdi. Arcadius,[k] Tyronum, inquit, ſiue equorum productio, & ſi qua alia animalia neceſſario producenda, vel res peruehendæ ſiue perſequendæ ſunt, vel pecuniæ fiſcales, ſiue annona, vel veſtis, perſonæ munus eſt: curſus vehicularis ſollicitudo, item angariarum præbitio perſonale munus eſt: Hæc ille. Vbi enim arma, aut aliæ res ad exercitum erant tranſmittendæ, magiſter officiorum præfectum prætorio monebat, vt ſingulas ciuitates, naues, equos, aut plauſtra, prout vſus exigebat ex publico exhibere iuberet,[l] quod oneris genus angaria vocabatur, & pro locorum proximitate res trāſmittebantur.[m] Cōferebant autem prouinciales buccellatum panem, vinum, acetum, laridum, carnem veruecinam, & paleas, quas vltra viginti milliaria vehere non cogebātur.[n] Idem erat in veſtibus militibus exhibendis,[o] quibus vnus præficiebatur, qui eas exciperet. Arcadius quoque[p] vehicularis curſus ſollicitudinem munus perſonale eſſe ſcribit. intelligēdum eſt, cum quis vehicula publica ad currendū deſtinata curabat; vt pabula equis præberentur, & manſiones reſtaurarentur; quæ omnia ſunt munera perſonalia, ob vtilitatem publicam excogitata.

k in d. l. vlt. §. 1.

l l. vlt. C. de fabricenſib.
m l. pro locis 6. l. mediterraneę. 9. C. de annon. & tribut. l. ſicut. 4. C. de erogat. milit. annon.
n l. 1. 2. & ſeqq. imo tot. ti. C. de eroga. mil. ann.
o l. 1. C. de mil. veſte.
p in d. l. vlt. §. 1. de mun. & hon.

DE NYCTOSTRATEGIS. Cap. XXIIII.

ARCENDIS incendijs, quę plurimum nocte oriri ſolēt, olim cum familia publica Triumuiri præerant nocturni uocati. Paulus,[q] apud uetuſtiores, inquit, incendijs arcendis præerant, qui ab eo quòd excubias agebant, nocturni dicti ſunt, hos Græci νυκτοστρατηγοὺς appellant, quod & ipſum munus perſonale fuit, in municipijs frequentatum. Arcadius,[r] Sed & Nyctoſtrategi, & piſtrinorum curatores perſonale munus ineunt. Legendum enim eſt nyctoſtrategi, ut Florentiæ, non nycoſtrategi. Romæ uerò pręfectus uigilum fuit, nam pluribus uno die ortis incendijs, Auguſtus ſeptem cohortibus opportunis locis cōſtitutis bis ſeptem tribunos, & omnibus præfectum uigilum præfecit.[s] Poſtea Cōſtantinopoli antiquo uocabulo abolito, Prętorem populi Iuſtinianus inſtituit,[t] de quo ſupra latius dixi.

q l. 1. ff. de offic. præf. vig.
r in d. l. ult. §. legati. de mun. & hono.
s l. 2. & 3. de offic. præf. uigil.
t l. Nouella 13.

DE AGONOTHETIS ET MASTIGOphoris. Cap. XXV.

SACRIS certaminibus Agonothetæ pręerant:[u] qui aliquando βραβευτάς, Latinis, & Vlpiano deſignatores uocantur; his comitabantur lictores, à Græcis μαστιγόφοροι, nominati, qui ad ſubmouendam turbam flagra gerebant, & inde nomen habuerunt, quaſi flagri-

u l. Septicia. 10. de pollicitat.

feri

Digitized by Google

ſeri dicti, qui & ipſi inuiti hoc munus ſubire compellebantur. Arcadius,[a] Maſtigophori quoque; inquit, qui agonothetas in certaminibus comitantur, & ſcribæ magiſtratus, perſonali muneri ſeruiunt: ita legitur Florentię. Alij codices habent ſacris certaminibus, quæ in Græcia erant quatuor Nemæa, Pythia, Iſtmia, & Olympica, de quibus alibi dixi. Sed ego hic malo de certaminibus, quę in diuerſis ciuitatibus fiebant, intelligere: & licet Suidas Agonothetas propriè velit eſſe, qui ſcenicis ludis pręſunt, de alijs tamen certaminibus, quę in Circo fiebant, aut pugillatu, Arcadius ſentit. Currentium equorum ſpectaculis ijdem præficiebantur, de quibus alibi legitur.[b]

a d.l. ulti.§.maſtigophori. de mun. & honor.

b in l.1.eo. tit.

DE LEGATIS. Cap. XXVI.

Cod. de legatis.

AB ordine Decurionum Legati plerumque ad Principem etiam inuiti mittebantur hi, qui trium ſuperſtitum filiorum numero excuſati non fuiſſent,[c] vel qui biennio poſt aliam ſuſceptam legationem nō vacauiſſent.[d] ob leues cauſas olim legati ad Principem mittebantur; Nam Byſantij quotannis ad ſalutandum Traianum cum viatico ſeu legatiuo duodecim millium nūmum deſtinabant, quod Princeps prohibuit. Plinius,[e] requirenti, inquit, mihi Byſantiorum Reipub. impendia indicatum eſt legatum ad te ſalutandum omnibus annis cum pſephiſmate mitti, eique dari nūmum duodena millia. erant eius temporis CXX. aurei, ex noſtris plus CLXXX. Hę legationes vt ſuperfluę ſunt arctatæ, & ſtatutum, vt non niſi ex neceſſaria cauſa mitteretur ad Principem, & cauſam comprobaret Pręſes, qui ſuis litteris legatum comitabatur, ut Honorij & Theodoſij reſcripto cauetur,[f] quod etſi de Alexandrinis loquitur, Iuris tamen Interpretes ad alias ciuitates extendunt. Idem eſt ſi prouincia ad Imperatorem Legatum deſtinare uelit.

c l.1.C. de legatio lib. 10.

d l.3.C.eod.

e epiſt.3.ad Traian.

f l. ult. C. eod.

Nam Pręfectus Prætorio, cui illa ſubeſt, cauſam examinare debet, an ſit mittendus,[g] ciuitas verò in primis legatum eligere, & decretum de eo mittendo ſcribere, cui decuriones ſubſcribunt,[h] & hoc græcè pſephiſma vocatur.[i] Nemo verò proprio ære legationem ſuſcipere cogitur, ſed a Repub. viaticum vel legatiuum conſtituitur,[k] Arcadius,[l] Legati, inquit, qui ad ſacrarium Principis mittuntur, quia viaticum, quod legatiuum dicitur, ſolent accipere, perſonale munus ineunt. Huius legatiui & Vlpianus meminit.[m] Legationes quomodo ordinarētur, Honorius ad Monaxium P. P. ſcribens his verbis explicat:[n] Quoties legatio deſtinatur, vniuerſos curiales præcipimus, qui intra urbem conſiſtunt, ſi nō ægritudine vel alia excuſabili neceſſitate impediuntur, in locum curię conuenire, & decreta ſua propria ſubſcriptione firmata viro ſpectabili Præfecto Auguſtali inſinuare, vt eius relatione tuis uirtutibus intimata, & ſub examine tuo perpenſa, uenire necnè legati debeant, ordinetur, nulli penitus legatione libera committenda. Creabantur & ad cenſus accipiendos legati, quod & ipſum munus perſonale erat, Hermogenianus:[o] Ad cenſus, inquit, accipiendos legati creari, videbantur, quum ad debita Reipub. uectigalia accipienda mittebantur. In eligendis Legatis hic etiam ordo ſeruabatur, vt prius his, qui ætate, dignitate, & loco præcedebant, hoc munus demandaretur, & ordine ſequentes per vices uocarentur, niſi fortè rei magnitudo primores eligi deſideraret, tunc enim ab hoc ordine receditur.[p] Quo tempore quis fungitur legatione, neque alienis, neque proprijs negotijs interponere ſe debet.[q] Numerus quoque legatorum eſt præfinitus, ne plures quàm tres mittantur.[r] Proprium uerò & perſonale munus eſt legationis, quod per alium quàm filiū perfici non poteſt.[s] Priuilegium habent Legati, ne conueniantur in cauſis ciuilibus tempore, quo legatione funguntur, nè a miniſterio & officio ſibi iniuncto auocentur,[t] ſi tamen in legatione deliquerint uel ipſi uel eorum ſerui, Romæ puniuntur.[u] Debitores Reipub. aut infames legati fieri non poſſunt.[x] Veredis curſus publici legati etiam ciuitatum uehebantur, ſiquidem Valentinianus, eos qui ex cauſis minus neceſſarijs uenerint, cū iniuria animalibus proprijs ad prouinciam reuerti iuſſit.[y] Gratianus cum uniuerſa diœceſis unum vel duos legatos ad Principem mittēdos elegerit, unius rhedæ curſus publici illis euectionem concedit. Prouinciarum uerò Legatis ſingulas angarias permittit.[z] id eſt ſingulos equos. Cum vniuerſa diœceſis de legato ad comitatum Imperatoris mittendo conueniebat, nullum requirebatur decretum, nec alicuius iudicis negociorum examinatio, ſed quod maiori parti primatum ciuitatum placuiſſet, obtinebat.[a] Si verò prouincia Legatum deſtinare uolebat, cuiuſque prouinciæ curiarum primates in Metropolim conueniebant, in cuius loco publico de occurrentibus negotijs tractabant, & quod maior pars probaſſet, fiebat,[b] modò P.P. aſſenſus interueniſſet,[c] Cū ad Principis comitatum Legati perueniſſent, prius in Pręfecti prętorio auditorio eorum petitiones, nulla tamen facta determinatione examinabantur, deinde in Principis Conſiſtorio ab epiſtolaribus recitabantur, qui ex ſententia Principis reſponſum ſcribebant.[d]

g l.pen.C.eod.

h d.l. ult.

i epiſto.3.& Cicero pro Flacco.

k l.2.in fin. l.filio. ff.eo.

l in l.ulti.§.legati.ff. de mun. & honor.

m in l.2.ff.de legati.

n io leg. quoties 15.C. Theo.eo.

o in l.1.de legati.

p l.3.§.præſes ff.de mun. & hon.l 4.§.pen.ff. eod.

q l. Paulus in fi. ff. eo.

r l.4.in fi. ff. eo.

s d.l.4. §.legati.

t l. ſi quis in legatione, l. non alias §.1.& 2. cum l.ſeq. ff. de iud.l. non diſtinguemus. §.item ſi quis. ff. de arbitr. l. cum qui §.1.ff.de conſti. pecun. l.3.& 5. ff. eod.

u d. l. non aliàs.

x l.4. in prin. & §.1.ff.eo.

y l.6.C. The.de legat.

z l.9.C. The.de legat.

a d. l. ſiue 9. C. Theo.eod.

b l. ſi quod 12. & ſeq. C.Theo. eod.

c l.14.C. Theo. eod.

Soliū verò, in quo Legatos Princeps audiebat, Corippus Africanus[e] ita deſcribit.

Atria prælargis extant altiſſima tectis.
Sole metallorum ſplendentia, mira paratu.

d l. quotſcumque.10. C.Theo. eod.

e lib.3.i laudem Iuſtini minoris.

Et facie plus mira loci, cultuque ſuperba:
Nobilitat medios ſedes Auguſta penates,
Quattuor eximijs circumuallata columnis.
Quas ſuper ex liquido præfulgens cymbius auro.
Immodico ſimilans conuexi climata cœli,
Immortale caput, ſoliumque ſedentis obũbrat
Ornatum gemmis, auroque, oſtroque ſuperbũ.
Quattuor in ſeſe nexos curuauerat arcus
Per læuam dextramque tenens victoria partem,
Altius erectis pendebat in aere pennis,
Laurigeram geſtans dextra fulgente coronã.
Mira pauimentis, ſtratisq; tapetibus ampla
Planicies, longoque ſedilia compta tenore.
Vt lætus Princeps ſolio conſedit in alto,
Membraque purpurea præcelſus ſede locauit.
Legatos Auarum iuſſos intrare Magiſter
Ante fores primus diuinæ nunciat aulæ.
Orantes ſeſe veſtigia ſacra videre.
Clementis domini, quos voce & mente benignus.
Imperat admitti.
Verum ut contracto patuerunt intima velo
Oſtia, & aurati micuerunt atria tecti.
Cæſareumque caput diademate fulgere ſacro
Ter gazis ſuſpexit Auar, ter poplite flexo
Pronus adorauit, terræq; affixus inhæſit.
Hunc Auares alij ſimili terrore ſecuti
In facies cecidere ſuas, ſtratosque tapetos.
Frõte terunt, lõgisq; implent ſpacioſa capillis
Atria, & Auguſtam membris immanibus aulam.
Vt clemens Princeps legatos ſurgere iuſſit,
Officij ſtratos iuſſu monituque iubentis,
Erexere viros. Quod poſcitis ore ſereno,
Clementer regnator, ait, memorate, docete.
Et veſtri regis, quæ ſit legatio, ferte.

DE

DE CORPORIBVS ARTIFICVM.

PRÆTER Magiſtratus, & alios diuerſa officia obeuntes, erant & corpora artificum, quæ perſonalium onerum immunitate gaudebãt, & hos numero XXXII. Taruntenus Paternus recenſet. [a] Conſtantinus verò ad Maximum XXXV. nominat, [b] ſunt autem ſequentes.

a in l. vlti. C. de iur. immu.
b ſ l. 2. C. Theodoſ. de excuſat. artif. l. 1. C. eo.

1 ARCHITECTI. Hi ſunt, qui ędificiorum membra diſponũt, & eorum formam deſcribunt. Conſtantius ad Leontium P. P. [c] Architectos, inquit, qui diuiſiones partium omnium, inciſioneſque ſeruant, menſuriſque & inſtitutis operam fabricationi ſtringunt, immunitatibus gaudeant, & ſuſcipiant docendos, qui docere ſufficiunt. Hi prius liberalibus literis imbuebantur, quàm hanc artem diſcerent. Conſtantinus ad Felicem Proconſ. Africæ: [d] Architectis, inquit, quàm plurimis opus eſt, ſed quia non ſunt, ſublimitas tua in prouincijs Africanis ad hoc ſtudium eos impellat, qui ad annos fermè duodeuiginti nati, liberales literas deguſtauerint, quibus vt hoc gratum ſit, tam ipſos quàm eorum parentes ab his, quæ perſonis iniungi ſolent, volumus eſſe immunes, ipſiſque qui diſcent, ſalarium competens ſtatui. De Architectura libros x. ad Auguſtum M. Vitruuius ſcripſit, in quorũ initio ſic ſcribit, Architectura eſt ſciẽtia pluribus diſciplinis, & varijs eruditionibus ornata, cuius iudicio probantur omnia, quæ a cæteris artibus perficiuntur opera. & ſubdit Architectum, literatum eſſe oportere, peritum graphidos; eruditum geometrię, optices, arithmeticæ, philoſophiæ, & muſicæ, hiſtorias plures, & reſponſa Iuriſconſultorum noſſe, & aſtrologiam, cœlique rationes cognitas habere. Quare non mirum, ſi cæteris architecti vt digniores præponuntur.

c ĩ l. 3. C. Theodoſ. eod.
d ĩ l. 1. C. Theodoſ. eod. & in l. vlt. C. eo.

2 MEDICI. Hi quarto loco in codice Theodoſiano locantur. Accurſius legit, mulomedici, pro medicis omnium brutorum, neque enim de medicis hominum loquitur, qui non ſunt artifices. In codice Theodoſiano ſeparatim medici locantur, & poſt alios mulomedici. In baſilicis ſcriptũ eſt, medici, & equorum medici. Medicos hic Cuiacius chirurgos eſſe putat. Hos Paternus veterinarios vocat. [e]

3 PICTORES. Iſti cenſum capitis etiam ſerui non pendebant, [f] hoſpites recipere non cogebantur. [g] pergulas & officinas in locis publicis ſine penſione tenebant, in ciuitate, quam elegerant morabantur, alijſque priuilegijs gaudebant. [h]

e in d. l. vlt.
f d. l. vlt. C. The. eod.
g l. archiatros. C. de metatis, d. l. ult. C. T. eo.
h d. l. ult.

4 STATVARII. Qui hominũ marmoreas effigies formabant, vt omnibus eſt notũ.

5 MARMORARII. Qui nõ ſtatuas, vt præcedentes, ſed alia marmora ſecant, expoliunt, & exculpunt.

6 LECTICARII ſeu ARCARII. Ita Accurſius & Alciatus. Lecticarij ſunt, qui faciunt lecticas, ita hos Põponius, [i] & Martianus [k] appellant. Alij legũt Lectarij, qui lectos faciũt, ſeu Laccari, qui puteos fodiunt. Sed hi inter ſe longe diſtant, cum tamen eos pro affinibus illa dictio (ſeu) ponere videatur. In codice Theodoſiano, [l] omiſſis lectarijs, legitur, laquearij, qui laquearia fabricant, & ita fortè reponendum, Tectorij ſeu Laquearij.

i in l. ſi ex toto, 8. §. 2. de leg. 1.
K in l. legatis. §. 1. de leg. 3.
l in d. leg. 2. C. Theo. de excuſ. artif.

7 CLAVICARII. Qui claues efficiunt. In codice Theodoſiano omittuntur.

8 QVADRATARII. ita etiam legitur in codice Theodoſiano, non Quadrigarij: illi ſunt; qui marmora ad amuſſim quadrant, quos Græci λιθοξόεντας appellant: & ex vitis quatuor coronatorum Accurſius & Alciatus Quadratarios vocari arguunt.

9 STRVCTORES. id eſt, ædificatores ſeu Fabri murarij; vnde canales ſtructiles à Vitruuio lib. 8. cap. 7. & Palladio lib. 9. cap. 11. appellantur, qui calce ligatis lateribus fabricant. A Paterno [m] bucularum ſtructores vocantur.

m in d. l. ulti. de iur. immu.

10 SCVLPTORES ligni, q̃ i ligno imagines hominum & brutorum effingunt. In codice Theodoſiano hi ſimpliciter ſculptores nominantur.

11 MVSARII. In codice Theodoſiano legitur Muſiuarij. ſunt qui emblemata ſeu opus vermiculatum ex teſſellis marmoris varij coloris in homines, & varias animalium formas effingunt, vulgò muſaicum vocant. Spartianus in Peſcẽnio Nigro. Nunc, inquit, in Cõmodianis hortis in porticu curua pictum de muſiuo inter Commodi amiciſſimos videmus ſacra Iſidis ferentem.

12 DEAVRATORES. Qui vaſa, arma, aliaque inaurant, ita & in códice Theodoſiano nominantur.

13 ALBINI. quos Græci κονιάτας appellant. In codice Theodoſiano Albarij dicũtur, & fortè rectius. Sunt qui incruſtant & dealbant parietes, tectores ab Vlpiano dicti: [n] ita

n in l. ſi ſeruus ſeruum, 27. §. ſi ul. ad l. Aquil.

etiam

Digitized by Google

etiam vocat Tertullianus de idololatria, ſcit, inquit, albarius tector & tecta ſarcire, & tectoria inducere, & ciſternã liare κονιᾶται, inquit Suidas, οἱ τοὺς τείχους, παρὰ, ἰουῖτὶς ideſt, muros dealbantes.

14 ARGENTARII. ſunt, qui vaſa argentea fabricant. Vaſcularij aut fabri argentarij à Iureconſultis vocati.[a]

a in l. penult. in princi. de aur. & arg. lega. l. ulti. de act. & oblig.

15 BARBARICARII. ex auro coloratis filis, inquit, Donatus in 11. Virg. exprimunt hominum formas, & animalium, aliarumque ſpecierum, ijdem caſſides & buculas auro argentoque inducunt, vt ſupra diximus.

16 DIATRETARII. Diatritarij apud C. Theo. & minus rectè. ſunt qui vaſa aurea argenteaq; cęlãt, id eſt ſigna & imagines imprimunt. Vlpianus[b] ſi calicem, inquit, diatretum faciendũ dediſti, ſi faber imperitia fregit, dãni iniuria tenebitur. Poſſet & de his intelligi, qui pocula ad ſigna inſigẽda excauãt & perforãt.

b in d. l. 27. ſi ſeruus ſeruum, §. ſi calicem ad le. Aquil.

17 ÆRARII FVSORES. Qui ęs fundunt, & ęreas imagines conflant. Sed in Cod. Theod. tribus interpoſitis artificibus, ærarij à fuſoribus ſeparantur, illi enim ſunt, qui ex ęre plura fabricant, vt lebetes, cacabos, ahena, & alia. Fuſores verò qui fundunt. Paternus ęrarios hos ſimpliciter nominat.[c]

c in d. l. ulti. de iur. immu.

18 SIGNARII. in Cod. Theod. non reperiuntur, ſed horum loco ſunt ferrarij. Signarij parua ſigna & ſigilla faciebant, Scęuola[d] iubeo, inquit, ſignum Dei ex libris centum in ſacra æde & patria ſtatui cum ſubſcriptione nominis mei, id eſt ſtatuam & idolum. Vlpianus,[e] ſigilla, ait, & ſtatuæ affixę inſtrumento domus non continentur.

d in le. Titia. §. ult. de aur. & argen. lega.

e in l. quæſitum. §. Papinianus de fund. inſtruc.

19 FABRI. Horum loco apud Cod. Theodoſ. ſunt Tignarij, qui tigna & tecta fabricãt. ſed alio non adiecto fabri a Paterno appellantur,[f] proprie enim fabri ſunt lignarij ſecũdum Vallam. licet Suidas Gręcum nomen τίμωνας ipſis cũ lapidarijs cõmune eſſe velit.

f in d. l. ulti. de iur. immu.

20 BRACARII. Pro his in Cod. Theod. legitur Blatticarij, qui ſericum purpura tingunt,[g] blattam enim purpura attinctum vocat Martianus.[h] ſed Bracarij ſunt, qui bracas faciunt, quibus Arcadio imperante, intra vrbem vti non licebat.[i]

g l. lotas. C. de murilegul.

h in l. ult. §. ſpecies, de publica.

i l. 2. C. Theo. de habitu, quo uti oport. intra urb.

25 AQVÆ LIBRATORES. Hi ſunt, inquit Conſtantinus,[k] qui aquarum ductus inuentos, & modus docili libratione oſtendunt, ac deriuandæ aquæ & diuidendæ rationem tenent. Paternus aquilices vocat,[l] quaſi aquam elicientes.

k in l. ult. C. de excuſat. artific.

l in d. l. ulti. de iur. immu.

21 FIGVLI. qui Gręcè dicuntur κεραμεῖς. ex creta amphoras, lateres, dolia, tegulas, imbrices, patinas, aliaque vaſa formant, vnde apud Paulum[m] Figulinæ ſunt loca, in quibus ars figuli exercetur. Figulinas Iabolenus vocat.[n] Cum verò hæc ars valde eſſet neceſſaria, Numa Põpilius rex ſeptimum collegium figulorum inſtituit.[o]

m in l. ueluti, de ſerui. ruſtic. prædio.

n in l. fundi. 25. §. 1. de fund. inſtru.

o Plin. libr. 35. cap. 12.

23 AVRIFICES. qui annulos vaſaque aurea faciunt.[p] Hi & cęteri artifices à Plauto in Aulularia recenſentur.

p leg. ſcribit de aur. & arg. lega.

24 VITRIARII. vaſa vitrea conflantes.

25 PLVMARII. ex plumis auium veſtimenta conficiũt, ſecundum alios acu pingũt. Nonius clauatam veſtem, aut ex clauis cõtextam à Plauto dici putat in Epidico, ſcena 4. veſtes, inquit, quotãnis nomina inueniũt noua, Tunicam rallam; tunicam ſpiſſam, linteolum cęſicium, cumatile, aut plumatile. D. Hieronymus ĩ Chronicis ſcribit anno ſalutis 345. Macedonium artis plumariæ in locum Pauli ab Arianis epiſcopis ſubrogatum. Poſſet & de his intelligi, qui culcitras plumis infarciunt. In Codice Theod. horum loco ſcriptum eſt, Plumbarij, qui plumbeas pilas, & alia ex plũbo faciunt. Corippus Africanus in carmine in laudem Iuſtini minoris, de eius inauguratione loquens, ait.

Auratum ſcandens ſolium, ſedemque paternam.

Constructam plumis, pulchriſque tapetibus altam.

Aſpexit lætos populos.

26 SPECVLARII. qui ſpecula faciunt, non qui ſpecularibus feneſtras muniunt, quia ſpeculariarij vocarẽtur. Specularios etiam appellat Paternus.[q]

q in d. l. ulti. de iur. immu.

27 EBORARII. Eburarij in Codice Theodoſ. qui ex ebore ſellas, lectos, & alia faciunt.

28 PELLIONES. qui pelles & coria conficiunt, & tentoria; quæ pellibus tegebãtur.[r] Hinc fortè emendandus locus Paterni;[s] vbi legitur Polliones pro pellionibus, & ſi a polliendo polliones poſſent appellari.

r leg. 3. ff. de ſu pell. lega.

s in d. l. ulti. de iur. immu.

29 FVLLONES. qui lauant, curant, polliuntq; veſtimenta. Iuſtinianus[t] ſi fulloni, inquit, pollienda curandave dederit veſtimẽta, nulla mercede conſtituta, mandati competit actio. Hinc Fullonica ars fullonis.[u] præcipuè vero pannos lauando maculas emundabant. Vnde iocus Fauſti Syllæ filij in ſororem apud Macrob. lib. 2. Saturnalio. cum enim duos eodem tempore illa mæchos haberet, Fuluium fullonis filium, & Pompeium cognomine maculam, mirari ſe dicebat ſororẽ ſuam habere maculam, cum fullonem haberet. Polliebant verò interpollando & renouando veſtimẽta, quæ interpolla uocabantur.[x] Plures olim in ciuitatibus erant fullones. Hodie pauci hanc artem exercent.

t in §. item ſi fullo, Inſtitu. de obligat. quæ ex de li. naſc. §. 1. Inſtit. mand.

u l. 3. in princ. ff. de aqua plu. arcen. l. ſi cuius. § ulti. de vſufr.

x l. Labeo. ff. de contr. emptio. l. præcipiũt, de ędili. edict.

30 CARPENTARII. Carpentum genus eſt uehiculi à Carmẽte Euandri matre dictum, ut Ouidius in Faſtis opinatur hoc carmine.

Nã prius auſonias matres carpenta uehebãt.
Hæc quoque ab Euandri dicta parente reor.

Auctor eſt Tranquillus in Caligula ca. 15. Caligulam Agrippinæ matri carpentũ, quod in pompa duceretur, decreuiſſe. Id duabus ro-

tis ue-

tis uehebatur, quemadmodum in eius numiſmatis cernitur. Meſſalinæ quoque vxori Claudij conceſſum fuiſſe Dion. ſcribit, vt carpento vehi poſſet. Carpenta fabricantes à Conſtantino [a] & Paterno [b] carpétarij ſunt appellati Vegetius lib. 2. ca. 11. Habet, inquit, legio fabros tignarios, inſtructores, carpétarios, ferrarios, pictores, reliquoſque artifices ad hybernorũ ædificia fabricanda. Græci videantur interpretati, qui clitellas camelorum faciunt.

a in d. l. 1. C. de excuſ. artifi.
b in d. l. vlti. de iur. immu.

31 SCVLPTORES. qui animalia in marmore aliaſque effigies formant.

32 DEALBATORES a Paterno in Codice Theod. omittuntur. Ab Albinis vel Albarijs differre poſſunt, quòd illi parietes, iſti vaſa figulina vel quid aliud dealbant.

33 CVSORES linarij, qui lina cudunt. In Cod. Theo. pro cuſores, perperam ſcriptũ eſt caſores.

34 TIGNARII. qui tigna dolant, & tectis imponunt. Paulus [c] Fabros, inquit, tignarios dicimus non eos duntaxat, qui tigna dolarẽt, ſed omnes qui ædificarent. Tigni verò appellatione in lege 12. tabular. omnis materia continetur, ex qua ædificia conſtant. Sed hic de ijs, qui trabes proceresve dolant, & ædificijs imponunt, intelligi arbitror, cum alij propria habeãt vocabula. Hos aliqui putant eſſe, qui à Conſtantino [d] & Valentiniano [e] fabri centonarij appellantur, quorum corpori Conſtantinus iubet dendrophoros inſeri; [f] Hos eſſe puto quos Paternus ſyluam infindere ſcribit, [g] & cæſas arbores ad centonarios dolaturos deferre. Proprium templum, in quod conueniebant, quemadmodum & alij corporati habebant, propriumque patronũ cooptabant, qui eorum cauſas tueretur, & quæ ad ſuos artifices ſpectabant, procuraret. Tabula ęnea de ijs Regij inuenta eſt, quam hic inſerendam eſſe cenſui. Aliæque de centenarijs plures alibi extant inſcriptiones, ſed hanc cæteris antecellere exiſtimo.

c in l. ferri. 235. in fin. de verb. ſignific.
d in l. 1. C. Theo. de centonarijs, & dendroph.
e in l. 2. C. Theo. eod.
f in l. 1. C. The. de centonar.
g in l. vlt. de iur. immu.

Digitized by Google

INSCRIPTIO.
IMP. CÆS. M. AVRELIO.
ANTONINO AVG. PIO.

FELICE VIM PETRONIO SEPTIMI

ANO . COS[a]

a Circa an. Domini. 191.

X KAL. APRIL. IN TEMPLO COLLEGI FABRVM ET CENTONARIORVM REGIENSIVM.

QVOD REFERENTIBVS P. SÆNIO MARCELLINO ET C. AVFIDIO DIALOGO QVÆSTORIBVS VF[b]

b Verba fecerunt.

IV SILIVM IVLIANVM VIRVM ET VITA ET MODESTIA ET INGENIT A VERECVNDIA ORNATVM ET LIBERALEM OPORTERE COLLEGI NOSTRI PATRONVM COOPTARI. VT SIT CÆTERIS EXEMPLO IVDICI NOSTRI TESTIMONIVM.

Q F P D E R I C[c]

c Quid fieri placeret de ea re ita censuerunt,

SALVBRI CONSILIO TAM HONESTA RELATIONE A QVÆSTORIB. ET MAGISTRIS COLLEGI NOSTRI FACTAM ET SINGVLI ET VNIVERSI SENTIMVS ET IDEO EXCVSANDAM POTIVS HONESTO VIRO IVLIANO HVIVS TARDÆ COGITATIONIS NOSTRÆ NECESSITAT. PETENDVMQVE AB EO LIBENTER SVSCIPIAT COLLEGI N[d] PATRONAL. HONOREM TABVLAMQVE ÆREAM CVM INSCRIPTIONE HVIVS DECRE. N[e] DOMO EIVS PONI CENSVERVNT.

d Collegij noſtri Patronalé.
e Noſtri.

BRACTEARII, ideſt πεταλουργοὶ auri laminas ad inaurandum attenuabant. D.Hieronymus ad Fabiolá, auri laminæ, ideſt, bracteæ mira tenuitate tunduntur. Hi à Paterno & Cod.Theod.prætermittũtur.

Alij quidam à Paterno[f] à perſonalibus muneribus immunes nominãtur, quorum aliqui ſunt artifices, aliqui non: inter eos ſunt gubernatores nauium. Vnde apud Iaboleoum[g] Archigubernus pro eo, qui totam claſſem regit, ponitur. Ex artificibus Naupegi, nauium ędificatores, balliſtarij, ſcandularij, qui ſcandulas tecta tegentes fabricant. Gladiatores pro his, qui gladios faciunt. Tubarij tubarũ artifices, cornuarij, arcuarij, item qui calcem coquunt, & ſyluam infindunt, carbonem cædunt ac torrent, ideſt ligna ad parandum carbonem ſternunt, & poſtea in carbones torrent, quemadmodũ alibi Vlpianus declarat. Lanij, venatores, victimarij, præco, buccinator. Alij præterea à Paterno nominãtur, quos pro artificibus non habeo, & eos recenſet, qui militiæ inſeruiebant. eius enim lex ex lib. 1. militarium eſt decerpta.

f in d. l. vlt. de iur.immu.

g In l. Seius Saturnin⁹ ad Trebellia.

36 INTESTINARII in Cod. Theodo. adduntur, qui inteſtina fabricant. Eſt autem inteſtinum opus ex ligno ad ornatum ædium Varro lib. 3. de re ruſtica, cum villas haberes opere tectorio & inteſtino, ac pauimentis nobilibus Lithoſtroris ſpectandam, parum putares eſſe, niſi tuis quoque literis exornati parietes eſſent.

TESSELLARI, qui teſſellas, ideſt parua quadra pauimentis infigunt. Scribit Tranquillus in C.Cæſare cap. 45. ipſum in expeditionibus teſſellata & ſectilia pauimenta circuntuliſſe. Pauimentorum quoque teſſellatorum atque ſectilium Vitruuius meminit. Hi ſunt in iure nominati artifices, quorum, prout diſtinctæ erant artes, ita propria ſeparataque erant Collegia, corpora nuncupata; quæ cum maximam plebis partem, & fermè totam continerent, & ciuitatibus eſſent neceſſaria, prætermittenda non eſſe duxi.

Hæc erant municipiorum ſub Imperio Romano munera, ex quibus ſcire licet, quanta induſtria ciuitates regerentur. Ego hoc breuiariũ magiſtratuum officiorumq; municipaliũ Notitiæ dignitatum vtriuſq; Imperij addẽdũ putaui, vt quemadmodum ibi prouinciarum, & palatij gradus, ita hic ciuitatum munera cognoſcerentur.

F I N I S.

AVCTORES IN COMMENTARIO NOTITIAE CITATI.

A

AGRON.
Aelianus.
Aelius.
Aelius Lampridius.
Aelius Spartianus.
Aelius Donat' Grammatic'.
Aenas Syluius.
Agathius.
Aetius.
Aimonius.
Albertus Magnus.
Ammianus Marcellinus.
D. Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſ.
Ambroſius de Vignate.
Andreas Tiraquellus.
Andreas Alciatus.
Angelus Clauaſius.
Angelus Politianus.
Antonius Auguſtinus.
Appianus Alexandrinus.
Apolonius.
Apuleius.
Ariſtides Smyrnaus.
Ariſtophanes.
Ariſtoteles Stagyrita.
Aſconius Pædianus.
Atheneus.
Aulus Gellius.
Aulus Perſius.
D. Aurelius Auguſtinus Hipponēſis Epiſcop'.
Auſonius.

B

BAlſamon.
Bartholomęus de Caſſaneo.
D. Baſilius.
Beda.
Bernardinus Rutilius.
Benedictus de Plumbino.
Bernardus Iuſtinianus.
Boccacius de claris fœminis.
Blondus.
Budæus.

C

CAius Plinius ſecundus.
Calliſtus.
Caſſianus.
Claudianus.
Candaules.
Caſſianus de inſtitutis renunciantium.
Caſſiodorus.
Cattellianus Cotta.
Cedrenus.
Cęlius Calcagninus.
Cęſar.
Cęſaris commentarij
Cęſaris Baronij Card. annales.
Chryſippus.
Claudius Galenus.
Clemens in lib. Conſtitutionum.
Clemens Alexandrinus.
Codex Theodoſianus.
Cælius Rhodiginus.
Collatio legum Romanarum cū legibus Moyſis.
Columella.
Conſtantius Imp. de thematibus.
Conſtantinus Porphyrogenneta.
Corippus Africanus.
Cornelius Tacitus.
D. Cyprianus.

D

DAmaſus.
Demoſthenes orator Græcus.
Diodorus Siculus.
Diomedes Grammaticus.
Dion Caſſius cognomento coccius.
Dionyſius Halicarnaſſæus.
Dionyſius Areopagita.
Dioſcorides.
Dorotheus Græcus.

E

EPiphanius.
Euagrius.
Eucherius.
Euerardus.
Euſebius Cæſarienſis.
Euſebij hiſtoria eccleſiaſtica.
Eutropius presbyter.

F

FEſtus.
Flaccus Verius.
Flauius Vegetius Renatus.
Flauius Vopiſcus.
Franciſcus Duarenus.
Franciſcus Maturantius.
Franciſcus Curtius Papienſis.
Franciſcus de Ripa.
Franciſcus Porcellinus.
Franciſcus Petrarcha.
Fortunatus in lib. de nauigio ſuo.
Froiſardus Gallus.

Gaſſurtus

G

GAſſurtus Genuenſis.
Gaguinus Gallus.
Georgius Merula.
Gervaſius Tibelenſis.
Godfridus Anglus hiſtoriographus.
D.Gregorius Nazianzenus.
D.Gregorius Pont.Max.
Gregorius Turo.
Gulielmus Budæus.
Gulielmus Durandus.
Gulielmus Montanus Landenſis.
Gulielmus Gallus Tyrius epiſcop.

H

HEctor Boetius.
Hegeſippus de excidio vrbis Hieroſolim.
Herodianus.
Herodotus.
Heredotius.
Hermenopulus.
Hesychius.
Hieracleus philoſoph.Græcus.
D.Hieronymus.
Hippocrates.
Hippolytus de Marſilijs.
Hircius.
Homerus.
Horatius.

I

D. IOannes Chryſoſtomus.
Ioannes Goripius.
Ioannes Villanus.
Ioannes Tritemius Abbas.
Iornandes Alanus.
Ioſephus.
Ioſephus ſcaliger.
Iſidorus.
Itinerarium Antonini.
Iulius Capitolinus. hic eſt allegatus in Notitia.
Iulius Cæſar.
Iulius Firmicus.
Iulius Frontinus.
Iuſtinus.
Iuuenalis.
Iuuentius Cælius.

L

LActantius Firmianus.
Laertius.
Lancilotus Politus.
Laurentius Valla.
Laurus à Palatijs.
Laonicbus Chalcondylla.
Lazarus Bayfius.
Lazius.
Leo Imp.de bellico apparatu.
Leonardus Aretinus.
Lucius.
Lucius Feneſtella.
L.Florus.
D.Lucas Euangeliſta.
Ludouicus Pontanus.
Ludouicus Gomezius.

M

MAcrobius Aurelius Theodoſius.
M. Actius Plautus.
Marcellinus comes.
M.Terentius Varr.
M. Nizolius Brixellenſis.
M.Tatius alpinus.
M.Valerius Martialis.
M.Varro.
Marcocus Teniolenſis.
Marculfus monachus de formulis priuatorum publicorumque negociorum.
M.Aurelius Caſſiodorus.
Marc.Fabius Quintilianus.
Marc.Tul.Cicero.
Marius Salomonius.
Martinus Laudenſis.
Matthæus Palmerius.
Maternus.
Martyrologium.
Metaphraſtes.
Michael Pſellus.
Mimus Publianus.
Muſæus.

N

NAzarius in Panegyrico Conſtantini.
Nicolaus Bellonus.
Nicolaus Boemus.
Nicephorus.
Niceta.
Nonius Marcellus Tiburticenſis.

O

ODofredus Beneuentanus.
Oecumenius.
Olimpiodorus Philoſophus.
Ortelius.
Otto Morena Laudenſis.

P

PAlladius.
Paterculus.
Paulinus Nolanus epiſcopus.
Paulus Oroſius.
Paulus Diaconus.
Paulus in libris ſententiarum.
Pauſanias.
Perſius.
Petrus Ancharanus.
Phano-

Phauorinus Arelatenſis.
Philelphus.
Phocylides Mileſius.
Philo.
Philon Hebræus.
Philon biblius.
Philoſtratus Græcus.
Pierius.
Pindarus.
Platina.
Plato philoſophus Athenienſis.
Plinius.
Plinius iunior, hic credo eſt allegatus.
Plutarchus Cheronæus ex Bæotia.
Polybius.
Polidorus Vergilius.
Pollux.
Pomponius Lętus.
Pomponius Mela.
Priſcus magiſter epiſtolarum Theodoſij ſecundi.
Procopius.
D. Proſper.
Prudentius.
Ptolemæus.
Publius Ouidio Naſo.
Publius Terentius Afer.
Publius Virgilius Maro.
Publius Victor.

Q

QVintus Curtius.
Quintus Horatius Flaccus.

R

RAphael Volaterranus.
Rodulphus agricola.
Ruffinus Aquileienſis.

S

SAbellius.
Sabinus Floridus.
Saluianus de prouidentia.
Sagadinus.
Seneca.
Seruius Maurus Honoratus.
Sebaſtianus Derrerus.
Sext. Aurelius Victor.
Sextus Pompeius Feſtus.
Sextus Ruffus.
Sidonius Apollinaris.
Sigibertus Hiſtoricus.
Socinus.
Socrates.
Solinus.
Solon legislator Athenienſis.
Sophotatus Curopalata.
Sozomenus.
Spartianus.
Statius Papinianus.
Statius in Thebaide.
Stephanus de vrbibus.
Stephanus de Phedericis.
Strabo Amaſæus philoſophus.
Suetonius Tranquillus.
Suidas.
Sulpitius Seuerus.
Surius.
Symmachus.
Syneſius.

T

TErtullianus.
Theodoretus.
Theophilus.
D. Thomas de Aquino.
Titus Liuius.
Titus Lucretius.
Trebellius Pollio.
Tripertita hiſtoria.
Trogus.

V

VAlerius Maximus.
Valerius Probus.
Vdalricus Zaſius.
Vegetius.
Velleius.
Vibius ſequeſter.
Viglius Zuichemus.
Vincentius Bellouacenſis.
Vitruuius.
Vuolphgangus Lazius.
Volumen Synodorum.
Vopiſcus.
Vrbicus Frontinus de limitibus.

X

XEnophon.

Z

ZOnaras.
Zoſimus.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google